

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU ÈVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord hag ar Morbihan : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An bini ne zigas ket en dro ar c'henla cazenen a reseou goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, mouller an Escopți, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,

D'an Aotrou de Kerangal ephen e lleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a deer da adressi d'an Aotrou MORVAN, ephen.

KEMPER, 3 C'huevrer 1872.

EISVET BLOAVEZ.

An eisvet bloavez a zigor evit Feiz-ha-Breiz. Er gazeten-ze, abaque ma zeo savet, on eus poaniet da rei ar virionez da anaout d'al lennerien, d'an dud divar ar meaz, à enep kement a c'heier hag a fals-credenou a skigner en ho zouez. N'on eus tremenet nemeur a sizun ep lavaret eur ger bennag a enep an dud difeiz a glask lamet digantho ho feiz hag ho relijon. Diskuezet on eus dezho, da viana eun darn euz ar brezel a rer hirio da Jesus-Christ ha d'he ilis. Guir eo n'on eus ket gallat ato lavaret kement hag on divije caret. Gouscoude ar re o devezo hon lennet gant evesdet, o devezo dizoloet an darnvia euz ar geier hag euz ar finesaou a glask an dud dizoue evit ho c'holl.

Hogen ar vrezel-ze ma comzomp anezhi ne deo ket eanet, pell dioc'h eno ; mont a ra bepret var voasaat. Var gresk e za ato ar geier a hader etouez ar re o deus nebent a zescadurez. Var gresk e za ato an niver euz al likizien-ze aberz an dud difeiz a ia e pep leac'h, ha dreist oll en tavarniou, da dromplai an dud divar ar meaz ha d'ho c'hetelia var an drouk. Var gresk e za ato an niver euz ar scridou a daoler en ho zouez, e galleg hag e brezounek, *cazetennou, levriouigou, almanagou*, evit contami ho speret hag ho c'halon hag ober anezho tud dizoue evel an doctored en em emel d'ho scolia. Muioc'h eget biscoaz eta on euz izom da zével hor mouez a enep kement all a c'heier hag a dromplerez. Muioc'h evit biscoaz o deuz izom hon lennerien da evesaat piz oc'h ar guirionezou a vercomp dezho, hag ive oc'h ar geier ma comzomp en ho enep evit na vezint ket tromplet gantho. Kementma a leveromp dreist oll evit ar re a lenn ar gazettent-ma ha n'o deus nemeur nemethi evit ho difazia ; ha bez' ez euz aleiz a re all ha n'he lennont ket, hag a raje vad dezho hen ober ; meur a c'haou hag a zorc'hen a loncont marteze brema ha ne rajent ket neuze.

N'eus ket pell or boa da stourm oc'h eul levrik glaz leun a c'heier hag a dromplerez, skignet a gantchou en eur bek douar euz a Leon, scrifet gant eun den hag a rea poan vrás deomp rancout comz en he enep, eun den hag a c'help ober vad ma carje dre ma zeo anavezet evit caout goreziegez ha galloud. Hogen seul vui ma creder en deuz goueziegez, senl hueloc'h ma zeo ar repk ma ema enhi, seulvui a zrong a c'hell ivé he levrik da ober, dre ma'z eus calz bag o deuz aoun razhan, ha calz all ha n'int ket goest da zispartia ar guir dioc'h ar gaou cuzet dindan he gomzou flour. Red eo bet eta sevel var he dres ar virionez a ioa taolet en traon pe troet var an tu a enep el levrik-ze.

Er sizunveziou-ma on eus clevet adarre hano enz eun drubarderez all aberz an dud difeiz ha dispac'herien. An drubarderez-ze, evit guir, a zo bet laket gantho c'hoaz en implic'h ; hogen cavet o deuz an dro d'he implija adarre.

Brema, evel ma c'hoar an darn vuia, ar re ne fell dezho na Doue na relijon, a fell dézho e ve scoliet an oll vugale.

Kementse ne ket eun dra fall ; mes gortozit. Fallout a ra dezho lacat ar c'houarnamant da zougen eul lezen evit ma vezogreat d'an oll vugale mont d'ar scol, ma vezogreat scol dezho evit netra, ha ma vezint scoliet gant laïked, da lavaret eo, gant mistri ha mestrezed scol ha ne dint na tud a ilis, na freret, na leanezed na seurezed. Kementse ne ve ket c'hoas marteze eun drouk bras, rak caout a c'heller, ha bez' ez eus zoken mistri ha mestrezed scol ha ne dint ket relijiuzed, hag a zo gouscoude christenien vad. Mes gortozid adarre : An dud-ze ne fell ket dezho e ve comzet d'ar vugale nag a Zoue nag a relijon ; hag evelse dre vistri ha dre vestrezed scol laïk, ec'h ententont tud dioc'h ho dorn, tud ep relijon evel-dho, tud hag a scolio, a zavo ar vugale evel paianed biban pe hugunoted.

O velet-se, an eskibien, hag an Tad Santel ar Pab he unan, hag ive ar gristenien vad ar re anezho a voar euz

a betra ez eus meneg, strasuillet o velet e zafet evelse a drouc'h-tranch da beurvouga ar feiz er vro o sevel ar iaouankiz ep relijon, a zao ho mouez varzu ar re a zo oc'h-hor gouarn, evit ho fidî na zougint ket eul lezen ken digar ha ken iskiz, ha ma lezint c'hoaz ho Doue gant ar re n'o deus ket he nac'het na troet ho c'hein dezhan.

Petra a ra hon tud difeiz, hon dispac'herien ? Cas a reont aclepoted var ar meas gant listennou, hag ar re-ma a ia d'an tiegeziou ha dreist oll d'an tavarniou, rak chapeal ar bod-iliao eo dreist oll chapel an dud ep relijon ; mont a reont da zestum hanoiou, sinaturiou an dud divar ar meas da gas d'ar c'houarnamant evit goulent ma mezo douget al lezen divoue-ze ma comzomp anezhi ! Ha credit erva al laboused-ma ne leveront ket frank ar virionez.

Lavaret a reont d'an dud divar ar meaz n'o deus nemet sina, *hag e vezoo caset ho bugale d'ar scol*, ar pez ne zisplich ket d'al labourerien a zo contant avoalc'h da velet scolia ho bugale ; *ne gouste netra dezho ar scol*, hag an dra-ma a blich meurbet dezho.

Ne leverer ger dezho avad euz ar scol laïk, da lavaret eo, ne leverer ket dezho etre daouarn piou e vezoo laket ho bugale, na pekez scol difeiz a zo sonch da ober dezho.

Ha meur a hini touellet gant ar promessaon a rer dezho, a ro ho zinatur.

Hogen guelit ama hon tud divar ar meaz, hag hi c'hoas feiz dezho, hag hi c'hoant dezho da rei d'ho bugals eun descadurez christen (rak ne gredan ket e ve c'hoas mouget avoalc'h ar feiz e calon hol labourien douar evit ma c'houlenfent gant ho goueziegez ma vezoo great hugunoted euz ho bugale), guelit-hi o rei ho zinatur da c'houlen ma vezoo great euz ar vugale-ze paianet vihan ! Ha setu eno gouscoude petra a c'houlennt ep he c'houzout.

Lavaret a rer c'hoas, mes kement-ma em eus beac'h o cridi e ve guir, ar gesterien mouezio-ze a c'houlen eur guennek bennak da heul ar sinaturiou. Kementma ne ve ket eun testeni caer e faveur ar scol evit netra.

Guir eo gouscoude a re a ra ar vicher-ze a dle cregi ar sec'het en ho gouzouk.

Beteg a nevez zo ne skignet nemeur var ar meaz a scridou brezonek nemet re ar protestanted pere a rea muioc'h a zroug dre ar c'haoadennou o deveze en tiez eget dre al levriou a lezent enho. Rag al levriou-ze o veza e brezonek fall ha trefoet, ne ententet nemeur ar pez a voa enho. Hirio christenien, catoliked var ho meno, da lavaret eo, tud badezet ha ne heuillont relijon ebet, a skign ive scridou e iez ar vro. Avechou ar scridou-ze ne lavaront ger a enep ar relijon ; ne livirint ger ive avad hag a zelle o'ch al lezen gristen, hag a zoukfe an den varzu Doue, ger hag a rofe dezhan da anaout ez euz eun dra bennak goude ar vuez-ma. Droug a reont kentoc'h dre ar pez a vank enho eget dre ar pez zo enho ; rak goude ho beza lennet mar chom eun dra bennag e speret an den, e vezoo cridi e c'hell ober he dreus var an douar ep Doue nag iliz, hag e tle clask he vad er vuez-ma ep

en em nec'hî gant netra. Braz eo eta an izom zo e teufe unan bennak da stourm oc'h kelennadureziou evelse, a zoug an den da veva evel pa n'en dese dever ebet nemet en he genver he unan, nag ene ebet eun deis da renta da Zoue.

G. M.

EUR GER DIVAR BENNAK AN AMZER WREMA.

An oll a anzao ema hirio ar Frans en eur stat paour, reuzeudic, trueuz meurbet. Henvel eo onz eul loan, ouz eun anerval a zo chomet en diaskern; penaoz he zenna ac'hano? Henvel eo c'hoaz ouz eun ti a zo anter-gouezet en he boull ; penaoz sevel a nevez an ti-ze ? Ar Frans a zo bet galvet gueich all *ar gaëra rouantelez goude hini an env* ; bez'e devoa ar renk kenta etouez rouanteleziou an Europ ; penaoz e c'hello-hi kemereadarre ar renkse ? Penaoz ? Setu ama : ar Frans n'eo bet skoët nemet abalamour m'e devoa troët kein da Zoue, d'ar relijon ha d'an Ilis ; ar Frans ne c'hell sevel var c'horre an dour, nemet var bouez ma tizroio a greiz caloun ous Doue, ouz ar relijon hag ous an Ilis.

Ar Frans n'eo bet skoët nemet abalamour m'e devoa troët kein da Zoue, d'ar relijon ha d'an Ilis. Var dro ar bloaz 1848, eun den brndet dre an ioul direiz en devoa da ziscar peb urs vad, en devoue an hardisegez da lakaat an dra-ma e scritur-moull : *Beza perc'hen a zo beza taër ; Anaout galloud tad ha mam var bugale a zo eur sotoni ; Doue eo an drouc.* Ar blasphemou-ze, dislonket gant an ifern, a roë neuze scrijadennou, n'e ket ebken d'an dud a relijon, mes, ouspenn, da gement hini a jome c'hoaz e goueleg he galoun eur zantimant bennac a honestis. Ha coulsgoude, an den counnaret, he hano *Proud'hon*, en devoa scrivet ar c'homzou-ze, en deuz cavet diskibien, en deuz cavet tud da vont a du ganthan, tud prest ato da ober evelhan hag a unan ganthan, brezel da Zoue, brezel d'ar c'haloud o deuz dre natur an tadou hag ar mammou var ho bugale, brezel d'ar guir en deuz peb hini var he dra, var ar pez a zo dezhan. Hag an niver euz an dud-se siouas ! a ia ato var gresk. Divesatoc'h ar memes den a ieas c'hoaz lar-coc'h, hag a scrivas adarre ar blasphem euzuz-ma :

« deuz, o satan, te, milliget gant ar rouanet ha gant ar veleien, deuz, o va muia caret, ma voustrinn ac'hanoù var boul va c'haloun. » En dra-ma an dud honest hervez ar bed a gemeras anezhan evit euri den hag en devoa collet he Benn. Ha coulscoude ar blasphem-ze en deuz ive cavet ecleo dre bevar c'horn ar Frans hag hirio an deiz e teu da veza stankoc'k stanka, dreist oll er c'heariou braz, an dud n'o deuz aoun ebet mui o tiscleria a vouez huel eo guell gantho anaout Satan evit ho mestr hag ho mignoun eget anaout an Aotrou Doue. An dud-se o deuz savet breuriezou entrezho evel a ra aveichou ar gristenien fidel. Ar re a ia er breuriezou-ze, a zo gantho fleur an ifern, a ro ho ger pe a zin ar bromessa da lezel a genn Doue hag ar relijon a gostez ken epad ho buez, ken en heur enz ho maro. Pa zimezont, ne fell ket dezho beza eureuju en iliz ; mar teuont da gaout eur

chrouadur bennac, n'her c'hassont ket da vadezi, ha ne fell dezho caout belec ebet var ho zro nag en heur euz ho maro nag evit ho enterramant. Hag en hor bro-ni zoken, ia, en hor bro ger Breiz-izel, ez euz bet en em gavet, n'euz ket c'hoaz pell, eun den, eun aotrou ha n'en deuz ket bet a vez o verka var eun tamm paper, nebeut amzer araoc he dremenvan, e felle dezhan e vije casset he gorf d'ar vered eb tremen dre an ilis hag eb pedennou ar Veleien.

Hogen, ar seurt tud-se a ioa deuet mad gant gouarnamant an impalaer Napoleon III, da vibana abaoue dec pe zaouzev vloaz a ioa. Epad ma kemere ar c'houarnamant-se plijadur oc'h ober an heg oc'h hon Tad Santel ar Pab, ouz an Eskibien, ouz ar re a zifenn calounec ar relijon ha guirou an Ilis, epad ne glaske nemet an tu da zerra ho ginou d'ar re-ma pe da lamet digantho ho fluen, epad an amzer-ze oa prest ato da zelaou ar re a rea faë var Doue ha var ar relijon, ar re ne ehanent da harzala a enep an Ilis, hag ar veleien, oa prest ato d'hogelver en he gonneillou ha da reï dezho ar brassa henoriou hag ar renkou huela. Napoleon III en deuz dalc'het pell amzer evit ministr hag evit ministr carget euz a oll scolachou ar c'houarnamant, eun den hag en devoa scrivet en eul levr great ganthan e *teu an den euz ar marmous* ! Evelyse, hervez ar ministr-ze da Napoleon III, he hano Duruy, n'e ket Adam eo hon tad kenta, mes eur marmous ! Setu aze petra en deuz great hor malheur ha malheur hor bro, setu aze petra en deuz tennet varnomp ar voalen pounner ha spontuz gant pemni oump bet skoët ; an dilez, an disprich great gant gouarnamant Napoleon III hag he vignouet euz a Zoue hag euz ar relijon, euz an Ilis hag euz hon Tad Santel ar Pab. Ar c'houarnamant-se a zo couezet en he boull pazonjet nebeuta hag er feson ar mezussa, ha kementse n'e ket souez goude ar pez emaoun o paouez lavaret, ha, dreist oll, pa zonjer edo just o paouez tenna he zondard diveza euz a Rom.

Ar Frans eo ar rouantelez genta euz an Europ a zo bet gounezet d'ar feiz catholic e persounach ar roue Clovis ; setu perac e oue galvet merc'h hena an Ilis. Mes, abalamour m'oar ar verc'h hena, ar Frans a dlie ive beza ato ar genta o tisen he mam, o rei sicour d'he mam. Ar c'houontrol eo e deuz great en amzer Napoleon III. Gouarnamant an impalaer-ze, e Jeac'h disfen hon Tad Santel ar Pab ha guirou an Ilis evel m'oar he zevez henobér, en deuz, er c'houontrol, ho abandonet da roue ar Piemont. Ar c'houarnamant-se eo en deuz e gurionez digoret da roue ar Piemont an hent da vont da Rom, en eur zicour anezhan d'en em renta mestr euz ar rest euz an Itali. Setu eno, a lavare n'euz ket c'hoaz pell escop Poatie, pec'het capital gouarnamant an impalaer Napoleon, pec'het capital a enep mad ar vro evel m'oar eur pec'het capital a enep ar relijon, ha setu eno. Iye dreist peb tra petra en deuz tennet varnomp ar voalen bounner gant pehini oump bet skoët : Napoleon III en devoa abandonet hon Tad Santel ar Pab, Doue en deuz he abandonet d'he dro. — Mes, a lavaro mar-

teze unan bennac, daoust hag ar Frans oll a dle respoount dirac Doue euz a faotou ar c'houarnamant ? Ar guir gristenien catholic, ha calz zo anezho c'hoas a drage Doue, n'o deuz ket kemere perz er faotou-ze. Er c'houontrol eo : *glac'haret bras int bet e goueleg ho c'haloun o velet petra en doa c'hoant ar c'houarnamant da ober.* Biscoaz n'int bet ehanet da bedi evit hon Tad Santel ar Pab, d'he zicour dre ho aluzennou, hag eur maread anezho o deuz kuiteat ho zud hag ho bro evit mont d'he zifenn ha da ober goard en dro dezhan. — Kement-se a zo guir ; mes guir eo ive penaoz an darn vuia euz ar re a c'helle dre ho c'homzou, dre ho scridou pe dre ar c'haloud o devoa en ho c'harg ober eun dra bennac evit hon Tad Santel ar Pab ha souten he vir hag he gaoz, u'o deuz ket her great ; aliez zoken o deuz great ar c'houontrol beo. Ia, an darn-vuia euz ar francisien o deuz pe boulz, pe aliet, pe sicouret, pe lezet gouarnamant an impalaer da ober ar pez en deuz great ha setu aze penaoz a lavar c'hoaz escop Poatie, pec'het ar c'houarnamant-se a zo deuet da veza pec'het ar vro, ar pec'het a behini e tougomp ar boan.

Ar c'houarnamant a deuas varlerc'h hennez a ioa c'hoaz falloc'h evithan. Ober a rea c'hoaz muioc'h a faë var ar relijon ha var an Ilis. Evit savetei ar Frans, ar c'houarnamant-ma ne gavas netra guell eget gervel da zont d'he disen brassa adversour o deuz var an douar ar relijon hag an Ilis. Garibaldi, eun den ouspenn-ze ha ne c'hoar nemet discouez he gein, mar tiscouez eun dra bennac, pa ve hano d'en em ganna var an dachen a vrezel. N'e ket souez eta o deff'e ar Prussianet kendal-c'het da c'houunit varnomp goude m'oar discaret. Napoleon III divar he dron evel araoc, n'e ket souez e ve bet hor bro muioc'h-mui bresset gantho a zindan ho zreid, muioc'h-mui fastret, muioc'h-mui dismantret dre an tan hag ar c'heleze. M'her goulen digant an nep piou bennac en denz c'hoaz eun nebent feiz e Doue hag en he Brovidans : lavarit dinn, an dorn var ho coustians, ha possabl oa da Zoue reï ar Victor da eur c'houarnamant ha ne felle ket dezhan zoken pronons na scriva he hano Sautel ha binniget, da eur c'houarnamant hag en devoa galvet da zicour ar Frans an hini a c'heller da henvet e guirionez mevel bras pe mestr-mevel an diaoul var an douar ?

Evelyse, mar d'ema hirio ar Frans oc'h torgenn, mar d'eo evel couezet en eun toull-lagen e pehini ne c'hoar e pe d'ar trei, n'euz ken caoz nemet an disprich great ganthi enz a Zoue, euz ar relijon hag euz an Ilis. A dra zur, bez'ez euz ato en hor bro, hag an niver anezho a zo hraz, bez'ez euz ato en kristenien vad, tud devot ha tud euz ar re zantela ; mes ar Frans, evel gouarnamant, ne anavez mui, a bell zo, Doue evit he mestr hag an Ilis evit he mam, ha setu perac, eur veich c'hcuz, eo bet skoët gant Doue en eur feson ker scrijuz.

Ar re n'o deuz nemeur a feiz nag a relijon a anzao ho unan ne c'heller ket explika ar pez a zo c'hoar veget epad ar vrezel diveza anez anaout eno eun taol euz a Brovidans Doue. An Aotrou Freycinet, secretour

Gambetta, en deuz scrivet eul levr divar benn ar vrezel-ze, ha setu ama petra a lavar el levr-se. « Pazonjer, emezhan, en traou a zo bet erruet epad ar vrezel-ze, ha penaoz int bet erruet, e vezet douget d'ho c'hemeret, evel pa lavarfen, evit eur binijen a renke ar vro da ober evit he fec'hejou, etc. Dirac reuziou ker braz ha kement en tu all da skiant an den, ne vezet mui souezet o desse an dud a relijon gellet lavaret : « Dorn Doue a zo ama. » Setu aze petra a grede ive roue ar Pruss he unan. En eul lizer a scrive d'ar rouanez Augusta, he bried, e comze evelhen : « Soubla a ran va fenn dirac an Aotrou Doue. Hen, hag hen ebken eo en deuz hor choazet, va arme ha me, hag ar re a zo a du ganeomp, evit ober ar pez a zo bet great ; ia, hor choazet en deuz evit cass da benn ar pez a ioa en he volonetz. Ne c'hellan ket coumpren a hent all ar pez a zo bet c'hoarvezet. » Hervez roue ar Pruss he unan eta, ar Prussianet ne oant nemet morzolliong carget gant Doue da skei var ar Frans. Arabat eo dezo coulsgoude en em bompadri, en em sougeal re a gement-se, eme escop Poatie. Pell zo dija ar prophet Isaias en deuz desket deomp a berz Doue petra a vez great euz ar vaz, pa ne vez mui ezom anezhi : Taolet e vez a gostez, bresset a zindan an treid ha stlapet en tan.

Guir eo, ar Pruss e devoa muioc'h a zoudardet ha guelloc'h canoliou eget ar Frans ; mes an draze n'e ket aoualc'h evit explika ar victoriou e deuz gounezet. An niver hag an armou a ra calz, mes ne reont ket tout. Pa'z eas gueich all Alexandre-ar-Braz da ober brezel da roue ar Pers, n'en devoa ganthan nemet pemp mil soudard ha tregont, ha roue Pers en devoa meur a gant mil, lod a lavar zoken ouspenn eur milion ; ha coulsgoude Alexandre-gant he bemp mil soudard ha tregont ebken a c'houniez var Darius, roue ar Pers, hag en em rentas mestr euz he oll rouantelez. Ar memes tra a zo bet guelet meur a veich abaoe. Ma vije bet oll zoudardet ar Frans epad ar vrezel diveza henvet oc'h zouavet ar Pab, a dra sur ar Frans n'e devije ket collet, caer e devije ar Pruss caout brassoc'h armeou ha brassoc'h canoliou. Lakit diou arme a eil a enep eben : en unan anezho ez euz daou c'hant mil den, en eben n'ez euz nemet cant mil. Mes ar c'hant mil-ma a zo oll tud a feiz, tud ha ne gemeront ket an douar-ma evit ho guir vro, tud hag a gred stard ez euz eur vuez all goude houma, hag a zo prest dre eno da scuill ho goad ha da rei ho buez evit difen honor ho bro, oc'h esperout o devezo digant Doue, e plas ar vuez-ma pehini a dremen ker buhan, eur vuez all hag a bado da viken en env. An daou c'hant mil all, er c'hountrol, n'o deuz nemeur a relijon ; e traou ar bed-ma eo e lakeont ho oll eurusdet ; n'o deuz ket calz a feiz, pe n'o deuz nemet eur feiz laosk er vuez da zont, ha setu perac o deuz aoun da veza lazet ; rac evitho ar maro a ve ar fin euz ho oll flijadur. Me bario cant oc'h unan e vez ar arme-ze a zaou c'hant mil den trec'het buhan gant an hini n'ez euz enni nemet cant mil. Evit achui var gement-ma, anzavomp eta n'euz ken caoz d'ar Frans da veza couezet

er stat reuzeudic e pehini eo bet lakeat gant ar Prussianet nemet abalamour, da genta, ar Prussianet a ioa muioc'h a urs ha marteze siouas ! muioc'h a relijon en ho armeou eget na oa en hon re-ni, hag abalamour, d'an eil ha dreist peb tra, Doue a felle deuhan discar hor bro evit he sunissa da veza he abandonnet, hen hag he Ilis.

MORVAN,
Person Plaguen,

(Eur pennad all eur vech all)

KRAOU BETLEEM

A ZO EUN TI SKOL, EUR GADOR BREZEG.

Eil bennad.

Goude Jozeph ha Mari e teu ar vessaeryen pe ar bastored.

Petra a voa ar vessaeryen ?

Ar vessaeryen a voa tud diwar ar meaz euz ar c'harter tost da Vetleem, pere a c'houneze ho boued o vaga loened hag o labourat an douar. Beza e voant gan an daze tud a zoujans Done.

Ar vessaeryen a skendenn, a reprezent d'eom an dud a boan, al laboureryen, ar vicherouryen, ar re oll pere a renk gounit ho bara diwar bouez ho divrec'h.

Skeudenni a reont d'eom dreist-oll an dud diwar ar meaz : ar re-ma ho deuz ar muia poan, a ren ar vuhez kaleta, mes ives ar vuhez wella, dibec'hha ; ar re-ma a zonj muioc'h e Doue, a bed anezha gwelfloc'h, a gar anezha c'houekoc'h. Ar re-ma ives a vez saveteet en niver brasa.

Er c'haryou marc'had ez euz, gwir eo, servicheryen vad da Zoue. Jozeph ha Mari a voa euz eur gärig vare'had, euz Nazaret, d. l. e. edont o chom enno. Mari a voa ginidig euz Nazaret ha Jozeph euz Betleem. Koulskoude war ar meaz e kaver muioc'h a wir zervicheryen da Zoue.

An niverbihana epken euz tud kear ho deuz feiz vad hag a-zervich Doue mad ; an niver bras n'ho deuz, lod anezho tam feiz e-bed, lod all nemet eur feiz maro, dreist-oll e-touez ar vourc'hizyenn vraz ha krenn. Gwelit ped a vourc'hizyenn ar c'haryou marc'had a ya da goves ha da ober ho fask !

War ar meaz eo aessoc'h rena eur vuhez vad hag hen hem zavetei. Peb tra war ar meaz a zigass sönj d'eom euz a Zoue bag on doug d'ar feiz, evel an heol o sevel leun a c'hened, ar c'han laouen euz a evnigou pe labousdigou ar gerzer, ar gwell euz an eost er parkeyer, euz ar bokedou koant er prajeyer, ar c'herz sioul pe trouzouz euz an dour er goazyou, ar gouabrenn du o tremen a zioc'h or pennou hag o c'hourdrouz or beuzi gan he dour pe or sponta gan he zarzou kurun.... Ar goall skweryou, an touellerezou, an dizurzou publik, al lec'hyou fall, an tentasionou a beb sort, an okazionou da bec'hi, n'ho c'haver ket ker stank war ar meaz evel e kear : setu perâg war ar meaz hen hem zivoaller

gwelloch euz ar perc'hed, war ar meaz hen hem zavetei aessoc'h, hag an dud diwar ar meaz, hen lavaret em beuz deja, a vez salvet en niver brasa.

Ia, e kear e kaver muioc'h a zanjerou ewid ar zelvigez, muioc'h a voall skweryou, muioc'h a okazionou da bec'hi ha d'hen hem goll. Ewid chom kristen mad e kear e renker beza ferm evel Jozeph ha Mari, e renker beza war evez, divoall mad, tec'het asso diouz an okazionou d'anjeruz, beva evel kuzet en he di, evel pa vefet en eur gouelec'h, ha gouzout disprizout goaperezou ar re fall, pa deuont da gaketal ac'hannoc'h war ho relijon, da essaot ho tistroi euz ar pratik euz ho relijon dre ho goaperezou, ho godiserezou. E kear e renker beza sant pe ziaoul.

Ar c'haryou marc'had a zo bet a viskoaz toullou a golledigez ewid an eneou losk. A viskoaz ez-int bet lec'hyou a zizurz, a c'hadelez, a vlasphem, a vrezel a eneb Doue. Evel eur malloz a bouez war-n-ezho. Ar genta kear, anvet Henoch, ma komz d'eom ar Skritur euz anezhi, a voe savet gan Kain, lazer he vreur Abel. Jeruzalem, lazerez ar propheted, a lakeaz ives Jezuz d'ar maro. Ha Doue, pa vez skwiz o welet ar fae a ra ar c'haryou war-n-ezha ha war he lezennou, pa vez skwiz o welet ho fec'hejou, ho dizurzou, ho fallagriezou, a sko anezho hag ho distruij, pe dre an tan euz an Nenv, pe dre eur c'hren douar, pe hen hem zervich ewid-se euz a zorn an den he-unan, euz a zorn an enebour, euz a zorn an entaner, ar c'homunard.... Gwelit Sodom, Gomor, Babilon, mil ha mil gear all euz an amzer goz. Gwelit Pariz en on amzer. Pariz, brema zo pevar-ugent vloaz, a lazaz Louiz XVI, eunan euz ar gwella rouaned ho deuz renet war ar Franç ; n'ez euz nemeur a vizyou, he deuz lazet he arc'heskop ha kalz a veleyen : Pariz abaoe a zo bet devet eul lodenn vad anezhi ; tro ar rest a zeuyo martreze abarz nemeur.

Tolit evez e kemment-ma, lenner : Jezuz a zo ganet tre e harz Betleem, pas daou c'hant paz martreze euz kear. Mad ! pas eunan euz ar gear-ze na zeu da welet anezha, da adori anezha en he gavel, pe ewid lavaret gwell, en he graou. Da vibana an Aviel n'hen merk ket d'eom. Mes ar vessaeryen diwar ar meaz eo a zo kavet din da veza galvet dre vouez eun eal da zont d'hen adori.

O tud diwar ar meaz, karit eta ho touarenn, ha n'he c'huitait ket ewid mont da jom e kear, da goll enno ho feiz, pe da vibana d'hen hem lakaat en eur risk ar brasa da goll enno ho feiz !

Goude ar vessaeryen e teu ar Majed.

Petra a voa ar Majed ?

Ar Majed a voa er memez amzer rouaned, tud penvidig ha gonezyeg euz a vroyou ar Zao-Heol. Ganet edont pell euz ar Judee, e-touez ar Jentiled pe ar boblou payan. Evese reprezanti a reent ar Jentiled ; oc'h ho gelver da Vetleem da adori he vab, Doue a roe da entent dre enno e c'halve d'ar feiz, neket epken ar Juzevien, reprezantet dre Jozeph ha Mari ha dre ar vessaeryen, mes ives ar Jentiled, an oll boblou payan, reprezantet dre ar Majed.

Ar Majed ouspenn a reprezent d'eom ar re vraz euz ar bed, an dud e karg, an dud penvidig hag an dud gouezyeg pe desket.

An oll a zo galvet d'ar feiz ; digor a zo er baradoz ewid an oll, ewid kemment ho deuz bolontez vad. En oll stadou a vuhez ez euz kristenyen vad ; euz an oll stadou a vuhez e vez salvet. Koulskoude diessoc'h eo d'ar re vraz mont d'ar baradoz : muioc'h a enebiezou a gavont war ho hent ; muioc'h a okazionou ho deuz da bec'hi ha d'hen hem goll ; neubeutoc'h euz anezho a vez salvet : « Na diez eo d'ar re ho deuz arc'hant, « mont d'ar baradoz, » eme Jezuz-Krist !

Tolit evez e kemment-ma, lenner : Doue a renk mont pell da glask, abarz kavout, tud euz ho sort din da zont da welet ha da adori ar Zalver nevez ganet. Ne gay nikun er Judee. Mont a renk pell pell beteg broyou ar Zao-Heol abarz kavout tud euz ho sort din euz an honoreze.

Kemment-se a verk d'eom penaôz ne gaver ket buhan na stank gwir zervicheryen da Zoue e-touez ar re vraz euz ar bed, e-touez ar re galloudeg, e-touez ar re benvidig hag e-touez an dad a zeskadurez.

Tolit evez c'hoaz e kemment-ma : Done a gass eun eal, eur prins euz he balez, da gemmenn d'ar vessaeryen, tudigou dister ervez ar bed, ez eo ganet ar Messiaz, ha d'ho fidi da zont d'hen adori ; mes d'ar Majed, d'ar rouaned euz ar Zao-Heol ne ro da c'houzout-se nemed dre eur stereodenn, tra a neubeud a briz e skoaz eun eal. Evel-se Doue a honor ar vessaeryen muioc'h egded ar Majed.

C'hwi eta, tud dister ervez ar bed, c'hwi oll tud paour, tud a boan, hen hem ustumit evuruz : rag dirâg Doue ez-oc'h brasoc'h egded ar re vraz euz ar bed, mar-d-oc'h gwelloch kristenyen eget-ho. Hen hem ustumit evuruz : rag aessoc'h eo d'eoc'h hen hem zavetei en ho stad dister ha poanyuz egded ne-d-eo d'ar re benvidig gan ho fenvidezou, d'an dud desket gan ho deskadurez, d'ar re galloudeg, d'ar re a zo er c'hangou : muioc'h a zanjerou a zo ewit-ho er bed, hag eur gont vrasoc'h ho devezo da renta. Kalz muioc'h a dud euz ho renk-hu a vez salvet egded euz ar renk ouhel. Eur wech c'hoaz, hen hem ustumit evuruz : rag Jezuz-Krist he-unan hen deuz hen hem c'hreet paour ewid diskouez d'eoc'h penaôz hent ar baourentz a zo an hent eonna, berra hag aessa ewid mont d'ar baradoz. Oz pezit eun tam feiz, ha n'oz pezo ket avi ouz madou ar re benvidig, mes hen hem gontantet euz ar stad ma-z-oc'h lakeet enn-ha gan Doue.

AN ERMIT.

BRETTIK.

X.

Fransez eil a ioa en em denevet e Castel Gazoer tost d'an Naonet. Eno eo e vase digaset deuhan ar c'helou oa bet trec'het ar Vretoned e kichen Sant-Alban-ar-Chormier. Ar c'helou-ze a beurgasaz an Duk kez. Collet en doa he ners dre an oad, ar skuisder, an nec'h-

manchou, ha ne rea mui nemet langisa. Coeza a reas diwar varc'h e kichenik Castel Clazoer, hag a neuze ne reas poursevan ebet.

Pa voue dizouget var he vele, Fransez eil a velaz ervad né zafche mui ac'hano, ha ne zonjas mui nemet da bardoni. Pardon a reas d'he enebourien ; pardon a reas d'he zu-jidi a ioa bet en em zavet en he enep. Ancounac'h a reaz an oll rebechou en doa guir da ober d'ar Marechal a Rieux, hag hen hanvas culatör da Anna ha da Izabel.

Dunoa, Comming, Coetmen a ioa e kichen he vele, hag ho fedas da gaout soursi euz he ziou verc'h kez a leze minorezet.

Grit, emezhan, ma lezo ar roue anezho e peoc'h ; mirit na deui Charles da lamet digantho heritach ho zad. Ah ! mar em eus faziet o rei digemer da Loiz a Orlean, ar pez n'em eus great nemet abalamour ma voa car din ha ma en em gave reuzeudik, grit ne goezo ket ar fazi-ze var gein va bugale ! Mar deu Charles da zisprijout peden eur prins dare da vovel, ha da glask na mui na meaz aloubi Breiz, diskuezit guiriou Anna hag Izabel, c'hui, Rieux, ho eil tad. Difennit ar guiriou-ze, c'hui va zud chentil... Ia, difennit-hi. Meneg a zo euz a Vreiz oll, hag evit ato. Diners oun, eat oun da netra, ha poan vraz a c'houzanvan, mes re abred e varvan.... Gouscoude bolontez Doue bezet great.

Goude beza comzet evelse, an Duk Fransez a reas digas dezhan eur follien barch. Goude beza pédet epad eun heur pe ziou, e tremenaz eul loden vad euz an noz oc'h ober he destamant. An testament-ze an histor e deuz he viret. A neuze ne fellas dezhan coms mui nemet oc'h he gonfessour, ha n'en em emellas ken euz a aferiou ar bed-ma.

Evel na felle ket dezhan e vije he ziou verc'h var al leac'h pa varfche, abalamour d'ar rann galon o divije, ho briateaz, hag e chomas eur pennad da zellet oc'h ho bizach, evel evit delc'h sonch anezho en Env, ha neuze e lavaras dezho goustadik mont kuit.

It, va bugale, emezban ; abenn eur pennadig e teuot adarre, it... kenavezo...

Siouas, an diveza kenavezo eo a lavare. An diou brinsez a vouele pui o vont ac'hano. Eat en eur gambr all eleac'h ma edo ho itronezet pere ne gredent lavaret ger, an diou verc'h kez a bede Doue da gaout truez outho.

Pa zonjet nebeuta, Setu Izabel o chom evel pa vije mantrat ; cas a reaz he däou zorn d'he c'halon en eur loskel eur griaden scrijus, hag e coezas semplet var he c'hador.

Petra c'hoarvez ganeoc'h-ta, Izabel ? éme Anna o cregi a dro vriad en he c'hoar.

Izabel, dre ar zoursi a voue kemeret anezhi, a zizemplaz ep dale, ha pa velaz Anna glac'haret oll ha beuzet en he daelou, e tirollas da vouela ive.

Petra a c'hoarvez ganeoc'h-tu ? éme Anna adarre ; aoun bras oc'l eus great deomp, Izabel !

O, éme Izabel, en eur gas he dorm d'he c'halon,

eun dra bennag am eus santet o terri aze, hag em eus bet eur boan vras. Poan am eus bet evel en deis ma zeaz hor mam d'an Env... Hon tad a zo brema ive e kichen hor mam, Anna.

Anna a voue tost dezhi coeza neuze ive semplet. Gant he daou zorn e crogaz en he c'hador evit miret da goezo hag evit delc'h var he daelou.

— Itron, itron ! éme an demezellet, an dra-ze ne c'hell ket beza !

— Oh eo, éme ar brinsez, p'eo guir e lavar Izabel.

Kerkent e veljot pemp pe c'huec'h euz an dud chentil o tont er gambr. Var ho lerc'h e teue an Arriagon a Lambal, Guillou Gueguen.

Anna a velas dioc'htu o devoa eur goal gelou da rei dezhi ; gouscoude e devoa c'hoaz eun tamig esperans. Goude beza stouet dirag ar brinsez iaouang, ar Marechal a Rieux a gomzas da genta :

— Itron an Dukez.

— Ah, va Doue ! éme Anna, mantret gant he glac'h, guir eo-ta ? Va zad n'ema mui !...

— Eo, en Env, éme an Aotrou Gueguen ; eno an Duk Fransez a bed evit silvidiguez Breiz.

Goude beza lavaret eur goms bennag, an dud chentil en em dennes. Guillou Gueguen epken a jomas da gousoli an Dukez iaouank.

[Eur pennad all eur vech all.] G. M.

PROMESAOU YANN.

Eur mignoun am beuz ha Yann eo he hano ; arvoris oump hon daou, kamaraded-paskou oump ive ha meur a alumén-viou or beuz treichet, erves ar c'his-koz. Kementse, hen anzao a rankan, eur pennad zo euz ienien etrezomp : Yann zo eat da Republikan, ne vez mui var dro am ilis ha me a garfe kaout eur Roue, me a zalc'h d'am relijon. Breman d'ar bloas nevez ounn eat da velet Yann, rag pell a ioa n'oann ket bet var he dro. Souezet ounn bet. Va c'hamarad a ioa evel eunn urusin : n'oia nemet baro ha moustachou euz he vizach; pa bokas din, me gavas oa eur c'houchad spillou o vont em divoc'h. Goude ar pok karantezus ha reunek-se, Yann a lavaras : red' eo dia rei d'id da galanna ; hag e zeas diouzin. Me grede edon o vont da dapa eur banne guin Spagn pe Vourdel.... Chetu Yann o tistrei ; ne ket eur voutaill a ioa eno he zourn mes eunn tamik paper :

Va mignoun, éme Yann ker serius ha tra, va mignoun ; ne da ket mad ar bed ganeomp ; va c'hoant eo savetei ar vro ha dre-ze, ar vech kenta, e klaskin mouesiou evit beza depute, ba chetu aman ar skrid a embannin.

Darbed e voe din sempla o klevet kement all : Yann depute ! Yann e Versaill ! Yann o savetei ar Frans !!! Kouenza a rejon dihalan var eur gador.

— Ya, éme Yann, depute e fell din beza ha n'ounn ket muic'h ginaouek eget meur a hiui all a ves kaset dubont. Chetu aman va skrid ; ann oll a droio ganen, ne peuz nemet chelaou : « Tud diwar ar meaz, kouerien a zo diste e-skoas geier ar re-ze ; me da viana a laver eo red ada evit kaout eost hag ar re-all a laver e savo eost diwar netra ; pa greder geier bras, perak ne ve ket

va mignouned ha va breudeur ; hanvit ac'honomme da zepute ha n'o pezo ket a geuz. Evel ma zounn desket-mad, etoues kals a draou kaer a rinn, em beuz sonj da jench e peb aod eur garreg-vras e sukr-kandi. Kredi a rann e vez talvoudus kementse ; diwar ar mor e sav eunn ezen sal, ar pes a zo kaos ma ves alies dizec'h gouzong ann arvoris ; evel-se votit evidon c'hui oll bizerien, pesketerien, souderien, matoute....

— Peoc'h, Yann, éme ; emaout o tiodi ; ne pezo ket eur voutes, piou a gredo ec'h helsef chenchi reier e sukr ?

— Bah ! éme Yann, ar re all a lavar traou c'hoas diesoc'h da gredi ha koulskoude e vezont kredet. Me n'ouann dare pet o deuz komzet euz al liberte ha Morse n'oump bet ken hualet ; koms a reont euz ann Egalite hag eman ann enoriou, ar c'hargou etre daouarn ar re-a ra ar brezegen-ze ; ken dies eo ranna gantho ha kaout eunn askourn a c'hinou eur c'hi ; Koms a reont a aour, a arc'hant ha ne veler mui nemet paper.... Me, da viana, a zalc'h d'am ger.

— Penaos, éme, te a raio sukr gant reier ?

— Ia, éme Yann ; ann diesa eo beza hanvet. Eur vech digouezet e Versaill e skriven ann dra-mann : Elektourien ; n'euz na troidellerez na gaou ebet em ginou ; reier sukr am beuz promettet deoc'h ha sukr o pezo ; enn avans zoken ec'h hellit lipat ho muzellou. Mes chetu amau petra eo ; a fors da studia, em beuz kavet eo ar grouan noazus-bras ; ar grouan a helle terri ho tent ha neuze penaos chaogat kreun ba frailla patates ? Araok éta ma chenchi eur roc'h benag e sukr, tennit ann oll grouan a zo er roc'h-se ha goude-se me jencho anizhi e sukr.

— Distinget ! éme ve.

— M'en douete, éme Yann ; ar Republikan ed all n'ouzont ket zoken ann doare da lavaret geier ; n'eus nemet teoachou gantho hag anet eo d'eur c'hroadur pe seurt avel a zo enn ho zoroch'el. Ober a reont kals promesaou ha pa leverer dezho d'herc'hel d'ho ger, eman kloz ho beg ; me da viana a gavo atao va diskarg.... Mes chelaou c'hoas va frosesion a feiz : Labourerien, votit ive evidon. Eur mignoun am beuz hag a zo den a vor ; redet en deuz kement a vroio, m'en deuz kavet eunn ezen dianaves da behini en deuz roet ann hano a Varaou ha chetu aman perak. Eno e zeuz eur voen ad guinis hag a ro pennou-ed ker bras ha sitrouilles. Ma votit evidon, e roinn deoc'h euz a adenezen Baraou ha dadius e vez guelet er parkeier guinis ker founnus.

— Ia, éme, mes piou a gredo ac'hant ? Petra ri pa vezou goulennet diganes euz ann ad-ze ?

— Ne vizinn ket kredet ? éme Yann ; eo a dra sur. Ar re all a laka ann dud da gredi e vizimp eurus pa ne vez mui kaoz a Zoue, a relijon ; e vizimp oll pinividig eb labourat ; eo avoalc'h euz ar Republik evit d'herc'hel leac'h hag euz a Zoue hag euz al labour. Va gaou-me a zo diste e-skoas geier ar re-ze ; me da viana a laver eo red ada evit kaout eost hag ar re-all a laver e savo eost diwar netra ; pa greder geier bras, perak ne ve ket

kredet geier bian ? Breman, ma c'houlen unan benak euz ann ad-se, ne vizinn ket nec'h et rag chetu aman ar pes a skriven adarre : Elektourien ; eur c'helou fall siouas ! am beuz da gass deoc'h. Epad ann trouc'h-bizin diveza euz bet kavet eur voutaill hag ennhi oa eul lizer digant va mignoun ; kimmida a rea diouzin ha dious ar bed-man rag savet oa eunn tourmant bras hag edo o vont da bensea. Koulskoude, Labourerien, bezit dizoursi. Eur vech m'am bezo lakeat dress oll afferiou ar Frans, e zinn var eul lestr da glask eñezan ar guinis founnus ; p'eo guir eo eunn eñezan e tle beza enn tu benag er mor hag a forz da regi mor, abred pe zivezat, en em gavin var aod Baraou ; kountit var va ger rag al le am beuz great da non pas trouc'h a va baro ken a vizinn digouezet eno ; keit eta ma velfot baro onz va fas ec'h hellit lavaret n'em beuz ket ankounac'h heat va fromesa.... Yann goudeze a gendalc'has da lenn he baper ha dourna a reas kals kaochou ; mes va speret a ioa gant ar reier-sukr, ar guinis-sitrouilles ha n'ouzon ket var eñin petra lavaras ; chetu aman da viana ar fin euz he skrid : Evel ma ve ann oll danyés didalvoud eb eur vuez hir, va c'hoant eo terri sale'h ann Ankou ; pa glevin he garrigel o vigourrat, e tostain hag e vez great ann taol. Neuze paotr ann amzer he-unan a vezou souezet o velet hon eurusdet ; chom a rei mantret e kreis ann Envou ha ne stlako mui he fouet evit lakaat err er pevar loan varvugent a ra he jeo ; daou rod he garr, ar rod aour pehini eo ann heol, ar rod arc'hant pehini eo al Loar a jomo eb trei... votit eta evidon !

— Yann, Yann ; éme, piou da viana a gredo da c'heriou diveza ? Piou zoken a gompreno ar pes e peuz c'hoant da lavaret ? n'her gouzot ket da unan.

— Anzao a rann, éme Yann, penaos ann dud ignorant, ar re a zo a dû gant ar veleien, ne gomprent ket ann dra-man ; mes ar guir republikan ed o deuz muic'h a speret hag a gompreno. Va humilite zoken zo kaos ma ne lavaran ket muic'h rag va zantimant, kenta o lararet ann dra-mann : p'eo guir e vez o atao ann heol enn dremm-vel, ne vezou mui ezoum ebet euz al Loar, euz rod arc'hant ann amzer. Enn eur ballon eta e savin beteg al loar ; anizhi e rinn glao arc'hant. Ar Baganis pa velint koumoul guenn enn oabl a rai mad gourren ar c'herniel butun int boaz da zerc'hel enn ho bonedou-pig, rag torret e vent gant err ar peziou ugant real, o kouenza. Ma ve kavet dienes euz al loar, goude beza teuzet evel-se al loar koz e laosken frankil ann hini nevez.

— Les da c'habouserres, Yann, éme ve ; lakeomp e zaffes d'ar gambr, petra ri eno ; n'out ket evit dispiega daou c'her galleg dioc'h-tu ?

— Geier anet ! éme Yann ; un, deux, trois... guelet a res ; goude toint, kement a raffen a kals re all a zo dre-aman o c'hoari ho c'hi hag a zo e Versaill ker sioul, ken aounik ha lapined besk. Pa ve unan euz va c'hostezan, da lavaret eo euz ar gestezan gleiz o savarat, e raffen evelhen : c'est ça ! c'est ça ! pa ve unan euz ar

gostezen déou, e lakafet eur brizen, em be dre eno digares da stresia ha d'ober eur c'horn-boud euz va fri ; ma n'eo ket avoalc'h, en em lakin da c'hoasmolat : oh ! oh !... oh !... bag e skofen var ann daol gant var c'hountel goat. Kred ac hanon ar pabor e venn etoues ar republikanet.

— Mes, Yann, eme ve; ma ve red did ive ober eur brezegen, petra raffles ?

— E-feiz, eme Yann, e venn lakeat nec'het ; kementse ne da ket da gredi penaos kement hini a ia d'ar gambr a deusse da bignat er ribot ; dre aman annu dud-se a zo ranet n'euz den evit ho lakaat da devel, e Versaill e teuont da vezoz mat' evel pesked ; d'ann eil, mar bez red prezeg, e prezegin. Mont a rion goustad var-zu ar gador enn eur frotta va moustachou hag ann olla lavaro : chetu avad eur goaz ! Digouezet er r bot. e livirin : Aotronez ; al liberte a zo euunn dra gaer, dre ze e kementran al liherte da ziskoues deoc'h... hag e raffen evel ki ann Aotrou a droas he lost eleac'h he c'hinou. C'hoars a zaffe, freuz a zaffe ive ; kaset e venn er meaz euz ar gador hag ann deis varlerc'h e skrifén d'am elektourien hag e lakafet var ann oll gazetennou : n'euz mni liberte ebet e Frans. Ar Barizianed a deusse da veza sot ganen ha lakeat e ven da Brezidant ar Republik.

— E-leal, eme, va mignoun Yann, kredi a rann ac'hanot rag Gambetta he-unan n'en deuz great nemet evel-se evit beza brudet. Mes perak non pas lavaret ar viriones var eün : eo red servicha Doue, eo red kaout Herri pemp pa man ar guir ganthan, eo red labourat evit gouint bara.

— Me gred, eme Yann, ema ar viriones ganes, mes ar viriones a zo kasaüs ; n'em beffe mouës ebet ha goude oll, me zo Republikan pur ; sevel gant ar viriones ave mont a eneb va c'houstians.

— Mad, eme ve, kenavezo ; me a iafe ive enep va c'houstians o voti gant tud n'euz nemet geier anet enn ho ginou ; klask mouesiou e leac'h ma kiri ; ne ket me a lakai da hano e kelorn ar voteres. I. W.

Divarbennoù minienmom euz ar re zo bet lazet epad dispac'h Paris.

D'an 9 a vis mae, an Tad Caubert, a scrite evelen :

« Ne ouzon ket petra a ra din coms deoc'h euz a vadelez an Aotrou Doue. Emichans eo evit miret ouzoch da veza nec'het ganhen, o tiskuez deoc'h ema Doue ato gant he zervicherien e creiz ho zrubaillou, evit rei ners dezh. Hogen ar sicour-ze a ro Doue d'an ene ne vir ket oc'h an natur d'en enm gaout guelloc'h eget etre peder moger evenez. Kementse a ro din selear da velet ne deu ket va ners calon ac'hanon va unan, hag e tlean trugarecat Doue, an hini a ro pep mad. Ar pez a ro ners d'an ene en trubaillou, eo sonjal aliez e carantez Doue evidomp.

Nag a vercou n'en deuz-hen ket roet deomp euz he garant, pa zonjomp enho a zevr ! Kementse a ro ive fizians

e Providans Doue, a zo ato madelezuz, ba pa ve calet da velet en hor c'henver. Rak Doue pehini eo hon tâd, hag hor c'bar, a glask ato mad hon ene pa zigas deomp eur boan bennak. C'hoant en deus d'hor parea, d'hor guellaat ha da ober deomp digouezout en eurûset an Env. Pa vele ar virionez-ze dre ar feiz, ne gaver muñ tenn ampro ebet ; esperout a rer a enep an esperans, hag e poanier da gendelc'her da bidi, evit caout ar c'hras da chom dichal ha d'en em deleur etre daouarn Doue. Ober a ran va gal-lout evit lacat don em c'halon ar guirionezou pere a zigor an ene hag he mag e pep leac'h hag e pep amzer. Providans Doue a zo ker burzudiz, hag a voar dont a benn euz ar pez a fell dezhi dre ar pez n'or bije Morse sonjet enhan. Pa gaf deomp e vez collet oll, neuze Doue en em ziskuez, evit diskuez deomp ne dleomp fizout nemet enhan epken. Pet guech n'on eus-ni ket guelet an dra-ze etouez an trubaillou a zigouez ker stang er vuez ? Pedit evidon. »

D'an 10 a vae an Tad de Bengy a scrite d'he c'hoar, d'he voereb ha d'he vam. Laouen, leun a sizians, ep aoun ebet, n'en em glem euz a netra.

« Iac'h pesk oun, emezhan ; abaoe an 3 a ebrel, n'em eus bet poan ebet. Mad oar ouzin ha n'en em enouan tam. Boazet mad oun dioc'h bara ar prizon, ha cousket c'hoeg a ran em hamac. Me gaf din-oun diencrez ha contant a volonte Doue. »

D'an 11 a vae, an Tad Caubert a gomz euz eur ministr euz ar stadou unanet a ioa deut d'he velet. « Evit doare, emezhan, unan bennag eus va anaoudegez en deus comzet ac'hanon dezh, hag eo deut da c'houlen kelou eus va iec'hed ha da velet ha me am euz izom euz eun dra bennak. »

Eur pennad all dicezatoc'h.

G. M.

An aotrou NOUVEL, escob a Gemper, a vezoz sacret Dissul 4 euz a vis c'huevrer, hag a zigouezo e Kemper, evit en em lacat e penn he Escotti, d'ar iaou 15 euz ar mijz.

Ar prefet euz ar Finister en deus discleriet e voa difennet ar chase en departament-ma adaleg an deis kenta a vis c'huevrer.

Ervez ar c'bazetennou e vezoz eur c'honcours a chatal lard, e Montroulez, d'an 29 a vis c'huevrer.

E cazern Landerne, dioc'h ma leverer, e tie beza craouiet eul loden euz an dispac'hierien condaonet d'ar prizon.

LEVER BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, Chaloni a Zant Briec.

Moullat evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha disioc'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullat gant AR. DE KERANGAL, Mouller an Escotti.

FEIZ HA BREIZ, KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA, Digasel hep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henta gazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gernerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escotti, ru ar Gigerez, n° 48, e Kemper, D'an Aotrou de KERANGAL epken e lleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dieer da adresst d'an Aotrou MORVAN, epken.

ALI.

Pedi a reomp ar re zo varlec'h gant paeamant ar gazeten, da gaout sonch e tieomp ep dale renta hor c'hoenhou evel jerant, hag on euz izom e ve digaset deomp ar c'henta amzer ar pez a dleer. Renerien ar post o veza en em zavet a enep ar moienou on doa sonch da implija evit rei da c'houzont da bep unan ar pez a dle, e zeo red deomp lezel ar moienou ze a gostez, hag eve red deomp scrisa da bephini, ar pez a ve eul labour hag eun dissign bras meurbet evidomp.

KEMPER, 10 C'huevrer 1872.

An Docteur Morvan adarde.

Rener FEIZ-HA-BREIZ en deus digaset deomp eur picol pakat paper adreset dezh an eus a Versail gant an Aotrou Morvan, ar medesin deputet.

Er pakat-ze, (a zo paet evithan seis real nemet daou venneg er post,) on eus cavet c'huec'h follien varnugent, solliennou a bez. An Aotrou Morvan a c'houlen ma vezoz lakeat ar pez zo enho er gazeten vrezonek, evel respont da eur pennad scrit a ioa, emezhan, adresset dezh. An Aotrou Morvan a gomz euz ar guir a ro al lezen dezh, ha lavaret a ra en em zervicho euz ar guir-ze evit contragn lacat he scrit er gazeten.

A dra zur an doctor bras-ze ne anavez ket al lezen en deus c'hoant da lacat a du ganthan ; rak ma en divije he avezet, en divije gouezet ive

4° Evit contragn lacat eur pennad scrit en eur gazeten, eo red en em adresst d'ar Jerant a zo carget da respont euz ar gazeten, ha ne ket da eur rener (redacteur) pehini ne respont, (ha c'hoas ne respont ket da genta) nemet euz ar pennadou scrit sinet ganthan ; hag ama ne ket ar renér eo en doa serifet ar pennad scrit a zo c'hoant da respont dezh.

2° Argir da respont da eur scrit en deuz he dermen ; evit skuer, ne c'haller ket, var digarez respont da eur peunnad scrit, en em lacat da respont da gement scrit all en dese, a bell pe a dost, eun henvetidigez bennak gant ar scrit ma responter dezh, evel ma rama an Aotrou Morvan, hag evel ma vezoz guelet divezatoch.

3° Ar Jerant en deus guir da refus lacat er gazeten eur respont hag a damal tud all estreget ar re o deus great ar scrit ma responter dezh, ar pez a ra a mac'hoaz an Aotrou Morvan :

4° N'eo digemeret e neb leac'h e c'halfe an hini a dak re all, ha n'en deuz ket marc'hatet evit en em zer-vichout a gomzou goloet, evit goal-vrudi ha tamal e gaou, e c'halfe dre al lezen contraign ar re ma en deus great drouk dezh da voulla a nevez divar ho dissign he genta scrit-goalluz, astennet ganthan n'ous ket pegeit, etc.

Ma ne voar an doctor goueziek netra euz an dra-ze, ni on eus paet ker avoalc'h evit hen deski. Bez'on dese ta peder rezon vad, ep comz a veur a hini all, da refus dezh an evel a c'houlen ha da ober sae var he c'hourdrouzou. Mes pa sell d'an Aotrou Morvan beza anavezet, mad, ra vezoz diskuezet petra eo ; ha padlefemp caout afer oc'h ar re zo tamallet ganthan en he scrit, (an Aotrou doctor a respondo ganeomp, evit an anter, euz a gementse) e roimp dezh a volonte vad ar pez ne vije ket servichet dezh clask caout diganeomp dre gontragn. N'en devezo avad he c'houlen nemet en doare hag er mare ma cavimp dereat. AR. DE KERANGAL.

Comz a reamp er sizun all euz al lezen o doa c'hoast an dud difeiz da lacat dougen evit contragn ann oll vu-gale da vont d'ar scol, ober scol dezh evit netra, hag ho scolia dre vistri ha metrezed laïk, ep coms dezh nag a Zoue nag a relijion. Lavaret a reamp ive ez eus calz a vistri hag a vestrezed scol hag a zo christenien vad, evitho da vezza laïk. Hogen ar re-ma, ervez me-

nōziou an dud difeiz, a dle ive beza taolet en traon evel an dud a iliz, ar freret, al leanezed hag ar sœurezed. Mar fell dezhō delc'her ho flas, e tleont lezel a gos-tez Doue ha relijion. Arabat e ve dezhō ober ho fask na mont mui var dro ilis na var dro belek. Ma ve guelet en ho zi eur grusif, pe eun imach d'ar verc'bez ; enr vetalen pe eur scapular oc'h ho gouzouk pe oc'h gouzoug ho bugale, kémentse a ve avoalc'h evit ho zerr. N'o dese mui na speret, na skiant, na descadurez avoalc'h evit scolia ar iaouankis. Pa deui da ober he dro man bennag euz an dud-ze a c'halver e galleg inspecteurs, da lavaret eo a zo carget da vont da velet petra a dremen en tiez scol ha pebez kelennadurez a roer enho, mar guel unan bennag euz ar mercou-ze a relijion, nebeuta a ouse da ober eo discleria n'o deuz ar mestr pe ar vestrez scol a zalc'h moumounerez evelen ho zi, na penn, na sclerijen avoalc'h evit sevel ha scolia bugale. Rag evit an doctored difeiz, anaout Doue, heuillia eun tam relijion bennag a zo beza diot, diskiant, a zo beza sebeliet en divaljen an deoa.

Hogen, a leverot-hu, da viana ar vistri hag ar vestrezed scol gristen, mar bez lamet digantho ho c'hang, a c'hello en ho zi ho unan ober scol d'ar vugale a vezocaset dezhō.

Ha penauz e raint-hi kémentse ? Ar vistri ha mestrezed scol ne deus nemeur anezho monianet. Red eo dezhō gounit eun dra bennag evit gallout beva. Cals gouscoude euz ar vugale a scoliont a zo bugale ha ne baeont netra. Ne baeint ket muioc'h pa vez bet dizornet ar re a ra scol dezhō. Ar re o deus peadra a renco dre an taillou, paea ar vistri scol difeiz, ha ne vezor ket æs ken nebeut dezhō oll paea diou vech, o paea iveau mistri kristen evit ober scol d'ho bugale. Ouspen zo, hag e ve unan pinvidik bennag hag a baese evelse diou vech, eur mestr hag eur vestrez scol ne c'hallint morse ober ho zreus gant an dra-ze pa n'o devezo mui sicour ebet a hent all. Red e vezor dezhō-ta clask eur vicher all evit beva, ha setu ar pez a fell d'an dud difeiz.

Kent-a-ze, eme c'hui, me zalc'ho va bugale ganhen er gær. E talc'hot ? Petra, ancounac'h a rit-hu ez eus meneg euz eur scol red ? Ho pugale a vezor caset d'ar scol, pe c'hui a vezor contant pe ne viot ket. Ma na fell ket dezhō bale a volonte vad e vezor cavet archerien, ha c'hui, tad a famill, pa en devezo ho map tanvet epad eun nebeut amzer an descadurez saourabl a zo sonch da rei dezhō, a vezor fouge enhoc'h o velet ar map-se o tistrei euz ar scol sounn he benn ganthan, deut en eun taol da veza doctor, o c'houzout toui ha charneal evel eun drouk-speret, ep aoun ebet mui na rak Doue na rak diaoul, hag oc'h ober goab euz a gement en deus desket en he vugaleach gant tad ha mam, ha ne dint mui evithan nemet diotach. C'hui, mam gristen, o pefe c'hoant da zelc'her bepret ho merc'hig en ho kichen, a velo he diframa diganeoc'h bag he c'has da veza kentiel gant eur plac'h divez bennag, a zesco dezhō eur zoun gadal beonag eleac'h he fedennon hag he chapealed ; eleac'h mont d'an iliz e tesco mont d'an ebat,

eleac'h al labourou o pefe c'hoant a rafe e tesco en em glincat ha mont da ren amourousdet.

Setu aze, eme eur scrifagner christen, penauz e zai neuze ar bed, ha biscoaz an dud dizoue n'o doa bete vrema cavet na clasket zoken eun doare ker scrijuz evit distruja ar feiz ha coll an eneou.

Neron a lakeas laza eun niver braz a gristenien. Ober a rea guisca dezhō saeou peg ha rousin ha lacat an tan enho evit ho devi. Herodez a lakea laza ar vugale vian ; Julian an nac'her Doue a vire na vije scoliet bugale ar gristenien ; hogen nicun anezho ne zonjas laza eneou ; ar zonch-ze, deut a bers Satan, ne dlie beza c'hoezet nemet e discouarn hon tud difeiz a birio. Rag ar c'hem-ma a zo etre ar re a laca scuilla goad ar gristenien hag ar re a ra micher da gontami ah eneou ha da vouga ar feiz enho ; ar re genta a ve lavaret a rafe micher da garga ar baradoz, hag ar re all a ra micher da garga an ifern.

O velet ar brezel cunnaret-ze a rer da Zoue ha d'an iliz, an ioul-ze a zo da beur disc'hrienna al lezen gristen euz an oll galonou, e c'halfet beza souezet o clevet tud ha n'o deus na feiz na relijion oc'h anzao pe ger reuzeudig int defot cridi.

Brema ez euz eun nebeut bloaveziou, eme ar Sizun Catolig a Seez, an Aotrou Thiers a bede ar Jeneral Lamoriciere da vont ganthan e beach. Lacat a rejont dervez da vont en hent da eur sulvez, hag an Aotrou Thiers a felle dezhō diblas mintin. Nan, eme ar Jeneral, ar zul zo, ha me a renk clevet an oferen hag ober va devosion arack mont e nep leac'h. Goudeze pa voant en em gavet evit mont e beach, an Aotrou Thiers a lavare ! « Jeneral, na c'hui zo eurus da gaout feiz ! Me ive « a garfe caout feiz, mes n'em eus ket. »

Daou zen guezieg, daou euz hon Academianed a gomze ive eun dervez evel : « Na me a zo reuzeudig, « a lavare unan, dre ne gredan netra. M'am befe buga- « le, me virfe outho da veza reuzeudig evelse, rak me « a lacafe rei dezhō eun descadurez christen hag ho « lacafe en eur scolach dalc'het gant an tadou Jezuisted « ma ve c'hoaz euz an tadou-ze er vro. »

« Me, eme egile, a zo ker reuzeudig ha c'hui, hag an « defot-ze a feiz a zo dalc'h mad oc'h va bourrevi. »

Anat eo-ta, pa na vez ket a feiz en eur galon, ez euz eur prenv oc'h he c'hrignat. G. M.

Eur ger diavar benn an amzer vrema.

Ma n'eo bet skoët ar Franz nemet abalamour m'e devoa troët kein da Zoue, d'ar relijion ha d'an ilis, eo sclear ive n'e deuz nemet eun dra da ober evit en em zevel. Peseurt-ta ? distrei a greiz caloun ous Doue, ouz ar relijion hag ouz an ilis. Ha pa gomzau ama euz ar Frans, ne gomzan ket éuz ar Francisiens kemered peb hini en hebant he unan, mes comz a ran ebken euz ar Frans evel gouarnamant. Ar Frans, evel gouarnamant, eo e deuz pec'het ; ar Frans, evel gouarnamant, eo a renk zoun gadal beonag eleac'h he fedennon hag he chapealed ; eleac'h mont d'an iliz e tesco mont d'an ebat,

mestr, Jesus-Krist evit he roue, an ilis evit he mam. Anez, ne raio nemet sanka dounnoc'h dounna el lagen hag er vouillen. Clask savetei ar Frans dre ijinn, dre finessa, dre vousiegez, ha zoken dre armeou renket mad, a ve coll ar boan hag an amzer. N'e ket speret eo a vanke da Napoleon III, ne ket finessa eo a vanke da Loïs-Philippe, ne ket ijinn hag armeou eo a vanke da Napoleon I ; ha coulsgoude an tri brins-se a zo cœuzet, cœuzet pa zonjent nebeuta, cœuzet pa gave dezhō beza starta var ho zron. Perac int cœuzet ? abalamour, e leac'h en em harpa var gallout Doue ha var ar relijion, oa guelloc'h gantho en em harpa var ho speret hag ho galloud ho unan.

Er bloaz 1809 an impalaér Napoleon I a ioa e barr he vrud. Ar rouanet tosta d'ar Frans a grene oll dirazhan. Unan ebken ne grene ket, hag hennez oa an disterra anezho hervez ar bed. Unan ebken n'en devoa ket a aoun evit respount Nan ! pa c'houenne an impalaér diganthan eun dra bennac control d'ar relijion. Ar roue dister-ze hervez ar bed oa ar Pab Pi VII. Napoleon I, drouc ennhan, a roas urs da denna ar Pab euz a Rom ha d'he zigass prizounier e Frans.

Var gement-se Pi VII a excamunugas an impalaér, da lavaret eo, a zougas, dre ar c'haloud en devoa a berz Jesus-Krist, eur zetans evit lakaat an impalaér er meaz euz a renk ar gristenien catholic o deuz guir da gaout perz er madou spirituel euz an ilis. Pa glevas Napoleon I oa excommuniaget, e lavaras : « daoust hag ar Pab a zonch dezhō e lakaio dre an excommunugen ho armou da goueza euz a dre daouarn va zoudardet ? » Hag er bloaz 1812, en distro euz ar vrezel en devoa discleriet d'ar Russie, an impalaér a c'hellas guelet e guirionez an armou o coueza euz a dre zaouarn he zoudardet. Ar re-ma a ioa ker cropet ho daouarn gant ar riou, ha ker skornet ho oll izili, ma ne c'hellent mui delc'her ho fuzuillou. Napoleon I en devoa lakaat eur prefet e Rom e plas ar Pab, ha great eun departamant euz an douarou a ioa kent en he zalc'h. Mes er bloaz 1814 Pi VII a zistroas adarre da Rom evit pignat a neves var he dron, d'ar mare ma renke ar impalaér, ker gallouduz n'oa ket c'hoaz pell, disken diwar be hini ha mont er meaz euz ar Frans. Ha setu aze petra a c'hounezer oc'h ober an heg ouz ar pab hag ouz an ilis.

Ar rone Loïs-Philippe en devoa lakaat ober eur vogren ha fortchou tro-var-dro da Baris evel a zo tro-var-dro da Vrest. He zonch a oa beza sur evelse da zont a benn euz ar barizianet, ma sayche c'hoant gantho d'en em zevel en he enep. Lavaret e rea ennhan he unan : « brema n'em euz ket a ezom da gaout aoun rac netra. Mar o deuz ar barizianet ar malheur da final, ar boulijji a vezor bannet varnho diwar ar fortchou a raio dezhō buhan chom reiz. » Ha nebeut bloaveziou goude, e 1848, Loïs-Philippe a renke tec'het euz he balez hag euz ar Frans, dre guz ha lostoc meurbet, en despet d'he finessa, ha d'ar mogeriou ha d'ar fortchou en devoa lakaat da zevel en dro da Baris.

E mis maë euz ar bloaz 1870, an impalaér Napoleon III a gave dezhān beza great eun taol caër o c'houlen ma teuje ar Frans da lavaret adarre ia pe nan dezhān. Var dro sez million a francisien a lavaras ia. Setu eta Napoleon III evel choazet a nevez gant sez million a Francisiens. En dro-ma e crede beza surroc'h eget biscoaz da ren var ar Frans betec fin he vuez, ha da lezel he dron gant he vab. Ia, mes n'oa ket bet na choazet na biniget gant Doue evit kement-se, hag abarz pevar mis goude oa pilet d'an traon hag edo prizounier er Pruss gant he arme !

Setu aze hag a ziscouez sclear ne c'hell ket eur c'houarnamant chom pell en he za ma n'en em harp nerhet var he ijinn ha var he c'haloud he unan. Ha kement-se n'e ket souez. Ar speret-Santel en deuz lavaret er scriptur sacr : « en aner e labour ar re a zo o sevel eun ti, ma n'ema ket Doue o labourat gantho ; en aner ez euz soudardet oc'b ober goard en dro da eur gear ma n'ema ket Doue oc'h ober goard gantho. » Er memes tra ivé, ma n'ema ket Doue a unan gant ar re a zo o sevel eur c'houarnamant, pe gant ar re a so oc'h he ziveal, ar c'houarnamant-se ne bado ket pell ken nebeut. Hogen, Doue ne c'hell ket beza a du gant tud ha ne reont fors ebet anezhan, ne reont fors ebet euz ar relijion, ne reont fors ebet enz an Ilis. Hag, e guirionez, eur c'houarnamant a zo carget da zelc'her urs vad ebarz er vro ha da zisen anezhi a enep ar boblou a zianveaz. Evit kement-se e renk beza donjet he unan ha gant tud ar vro ha gant ar boblou a zianveaz ; mes penaoz e vezou doujet gant ar re all ma n'en deuz he unan doujans ebet nag evit Doue, nag evit ar relijion, nag evit an Ilis ? Penaoze c'hello, hen, beza respectet he unan ? Ar relijion ebken hag an Ilis eo a laver d'an dud respecti ar c'houarnamant ha senti outhan. Ma n'e ket pec'het ober faë var ar relijion ha var an Ilis, perac e ve pec'het ober faë var ar c'houarnamant ? Ma n'e ket pec'het ober goab euz ar relijion hag euz an Ilis, ha banna pri varnho bemdez dre levriou milliget, dre gazetennou fallacr, dre daolennou euzuz, evel a reat en amzer Napoleon III hag evel a reer brema goassoc'h eget biscoaz, perac e ve pec'het ober goab euz ar c'houarnamant ha banna pri outhan ivé ? Ma n'e ket pec'het bressa a zindan an treid guirou an Ilis ha clask discar hon tad Santel ar Pab diwar he dron, perac e ve pec'het bressa a zindan an treid guirou ar c'houarnamant ha clask hen teuler d'an traon ?

N'ez éuz eta nemet eun dra hag a c'helfe savetei horbro, parea he gouliou hag he zivel adarre er renk e devoa gnech all : red eo dezhō evit kement-se en emdeleur a zevri, a barfetet, da ober adarre he dever a verc'h hena d'an ilis en eur lakaat dreist peb tra he aket hag he zoursi da ziazeza he gouarnamant, da ziazeza he oll lezennou var ar respect hag ar zentidigez dleet da Zoue ha d'ar relijion, var ar respect hag ar zentidigez dleet da Zoue ha d'an ilis. Ar rouanet coz n'o deuz ket bet ato aouale'h a respect evit an ilis hag he guirou, aouale'h a zoursi da lakaat respecti ar relijion evel ma-

tient ha ma c'hellent hen ober, ha setu perac Doue, er bloaz 1793, en deuz lezet ar revolution da zibouna Loïs XVI. Pa'z int deuet en dro, er bloaz 1815, ar rouanet coz (da lavaret eo, ar vouenn anezho) o deuz ancou-nac'heat adarre ho dever e kenver ar poënt-se. C'hoant-teat o deuz merka d'ar rea ioa o rejanti ar siminiriou braz petra a dlient da zesk d'ar glouer a vije er scol ganthro ; c'hoanteat o deuz merka d'an eskipien pegement a vu-gale pe a dud iaouank a c'hellent de receo en ho semineriou bihan ; c'hoanteat o deuz chasseal euz ar vro an tadou Jesuistet, ar re a zifenn guella ar relijion hag an ilis dre ho c'homzou ha dre ho scridou ; ha setu perac, er bloaz 1830, Charles X he usan, den a relijion couls-goude evel ma'z oa Loïs XVI, a zo bet casset kuit. Kement-se a verk sclear en deus roët Doue d'ar Frans eur garg ha n'en deuz ket roët d'ar broiou all. Ar garg-se eo beza he vreac'h deou evit difen ato ar relijion hag an ilis. Gueich' all, en eur gomz a victoriou gounezet gant hor bro, e lavaret : « taoliou caër great gant Doue dre zaouarn ar Franciscien. » Neuze ec'h anavezet e oa ar Frans breac'h deou an Aotrou Doue. Setu aze petra a dle ar Frans da anaout a nevez a zindan boan da vont eb dale da netra. N'e ket speret siouaz ! ne ket ijia ; ne ket gouisiazez, ne ket zoken armeou eo a vank d'hor bro ; ar pez a vank dezhi dreist peb tra eo Doue. Hag ez euz bet en em gavet en hon touez, ia, en hon touez-ni Bre-toonet, ez euz bet en em gavet, n'euz ket c'hoaz pell, eun den hag en deuz bet nebeut aoualc'h a feiz ha nebeut aoualc'h a skiant evit lavaret, scriva ha lacaat moulla ar c'homzou estranch-ma : *Lezomp Doue en he Varadoz ! lezomp Doue en he Varadoz !* Neuze-ta n'e ket mad comz a Zoue, ne ket mad gervel Doue d'hor zicour, Doue eta ne d'eo netra, pe Doue eo an *Drouc* evel a la-vare Proudhon. Mes ma ne d'eo Doue netra, gourc'hemennou Doue hag ar relijion ne d'int netra kén nebeut ; mar d'eo Doue an *drouc*, gourc'hemennou Doue hag ar relijion a zo traou fall ive. Neuze-ta n'euz ken da ober nemet lavaret c'hoaz evel Proudhon : *Anaout galloud tad ha mam var bugale, pe en em anaout an eil egile evit priejou, a zo beza sot ; ha beza perc'hen a zo beza laër.* Ha var gement-se peb hini a c'hello caout he speret hag he goustians e peoc'h en eur veva en he roll, en eur laza bag en heur laëres, en eur ober a bep seurt dishonestis hag a hep seurt pec'hejou vil, gant ma vez fin pe eüruz aoualc'h evit en em guzat ous lagad an archer pe evit tec'het araoc he graban ! Setu aze e peleac'h ec'h erruer pa deuer da lezel pa da lacaat Doue a gostez. Oh ! nan, ne lezomp, ne lakeomp ket Doue a gostez. Brema muioc'h eget biscoaz or beuz ezom euz he zicour. Pedomp anezhan, mes pedomp anezhau stard hag aliez, da rei erfin d'ar re a zo e penn gouarnamant ar vro ar c'hras da goumpren erva ar virionez-se, ar c'hras da goumpren erva e tleont en em harpa dreist peb tra var ar respect hag ar zentidigez e kenver Doue, e kenver ar relijion hag an Ilis, ar c'hras da goumpren erva e tle ar respect hag ar zentidiguez-se beza ar mean-diazez pe ar foundamant euz ho oll oberou, euz ho oll ordrenansou,

euz ho oll lezennou. Anez, ar vag pe al lestr braz-se a c'halver ar Frans, bag a zo ar stur anezhan etre ho daouarn, a zo e riskl da ober pense adarre abarz nemeur ama, a zo e riskl da vont adarre da steki ouz ar c'herrec ha marteze da veza flastret ha bruzunet en eun hevelep feson ma ne vez gellet mui he zevel var c'horre an dour evit he zressa a nevez.

GABRIEL MORVAN,
Person Pluguën.

MISSIONOU. — Scrifa a rer deomp euz a enezen Mauris :

Lavaret em oa deoc'h en delez-all eur ger bennak di-varbenn unan bennag euz hor missionou en enezi-ma ; cas a ran deoc'h hirio eur c'helou bennag euz ar re all.

Bourbon.

An dispac'h pe ar revolution a zo bet scrijuz e Bourbon. Mistri'adaleg ar penn kenta, an dispac'herien zo en em laket dioc'htu da gas d'an asamble daou-republican ruz, enebourien d'ar relijion, an Aotronez A. Lasave ha de Mays.

Ne oufach' ket sonjal pegement a drabaserez o deus great ama neuze ar republicanet vad-ze. Daou *lejitimist*, catoliked vad, an Aotronez Hottet ha Béret, a ioa var ar renk ; n'eus ket prijet ho zilaou. Ar republik, o lacat an-oll da voti, a voar er memez amzer pellaat dioc'h ar vot ar re o deus respet evitho ho unan, ha tostaat outhan ar bandennou traou discaramail-ze a zo ken eas da c'hounit dre ar *moienou leal*, da lavaret eo, *disleal*.

Me en em lakeaz ive da labourat evit ar voterez. Divar ar meneziou e tiskennas ganhen 150 sitoian gan-tho peb a villet mad. An dra-ze a lakeas counnar er republicanet. — Petra, ne ket frank da bep unan da ober evel a garo ? Ia, ha setu perag, epad ma voa eur vanden lamponet antervezo en dro din, lamponet hag a vije het great eur c'hempen dezho gant va c'houeriadet ma'm bije ho lezet, potred vad ar republik a rea kement a c'hellent evit miret oc'h va zud da voti. Lod ne gavet ket ho bano var al listen, lod all a lacet ho billejou digantho dre finesse ha dre c'hourdrous.

Setu ama unan euz ar moienou *leal* a implijent, hag a c'helpse servichout da skuer d'hon alouberien frank.

Goulen a reat digant eur meneziad :

— Petra en deus lavaret dit an tad Limbour ? Oh ! silaou ato an tad, ne ra nemet ar pez a lavaro dit.

— An tad lavaret din : Ro da villet d'ar president epken.

— Ah ! mad eo : Me va unan, me ar president. Ro da villet.

Neuze ar paourkez den a roe he villet, hag an toueller a lavare dezhan :

— Mes ne ket echu ; sell, setu aze eur *resu* ; ro hen-nez d'an Aotrou guenn a zo duhont e kichen ar voest, ha neuze e vez echu.

Ar meneziad kez a drocle evelise eur billet mad oc'h

unan fall, hag a roe hema da lacat er pod, hag an dro a ioa great. Petra a livirit-hu euz an trocl brao-ze ? N'oia ket dies d'an dispac'herien caout ar goannit evelise.

En dervez-ze me a voue counnar avoalc'h ouzin. Ar re zu, ar vorianed euz ar mission a felle dezho kemeret ho armou evit va difen, pe evit stanca ho ginou d'am enebourien. Meur a vech ar re-ma a glascas discarga ho c'hasoni varn'hon ; va gelver à reant *an tad Bougre*. Panefe m'am boa eur c'hallout yras var ar re zu e vije bet sur eur c'hrogad bennak.

Erfin an dispac'herien a voue ar vistri dre ma creske ato ho bandennou ha ma en em gement muioc'h mui oc'h hor c'houenchou hag hor missionou, oc'h hon hospitaliou a c'houlouderent, oc'h hor minored a la-keant var ar pave, oc'h hon tamik pae a lament diganeomp. Me a velaz eun devez lacet diganhen ar pezig a reseven bag a zerviche din da ren ti ar re lor. Ne felle dezho mui e vije renet an ti-ze gant eur belek. Neuze hor superioret am c'hasas da enezen Mauris eleac'h m'emaouen eur miziou bennak zo. Lavaret a rin deoc'h divezatoc'h eur ger bennak divar he fenn.

Emaoun o c'hortos ma vez red d'an tad Dubois, superiol ar mission, kuitaat ived'h dro. Ar breur Isaac Guillerm, euz a Folgoat, a zo eat da Zanzibar, c'buoc'h all hag hen. An tad Jakez ar Bozec a zalc'b mad ato e Bourbon. Ker mad eo, ken didrous, ken nebeut ec'h en emel euz a aferiou ar vro, ma les hon enebourien anezhan e peoc'h.

An dispac'h en deus great drouk da enez Bourbon c'hoaz a hent all. Al listri kenverz, o velet ar freuz a zo er vro, ne deuont mui var hon rad ; ha setu stambouc'h et an aferiou. Ar bandennou dispac'herien, counnar enhô, a zo comanset da billa, ha ti ar Procureur-jeneral a zo bet devet gant petrol. E creiz an tousmac'h, eur zac'hat a zek mil lur a zo bet savet.

Pa voa maro an Aotrou'n Escop Maupoint, an aotronez-ze a reaz ho goalc'h evit miret na vije hanvet eun escob all. Esper on eus gouscoude da velet ep dale eun escob all e Sant-Denis.

Setu aze petra eo ar republicanet vad-ze. Sclear eo ez eo ar relijion a fell dezho da zistruga, hag evit se e carsent en em zizozer euz an oll veleien varlec'h an escop. Kement a garsent da gaout eo unan bennag evit an enterramanchou. Ar bobl paour a zo tromplet gan-tho en eun doare an divessa. Prometi a reont dezhan eur relijion ha ne ket eur relijion beleien eo e vez, mes eur relijion a galon.

Ne c'hellan ket miret oc'h ar c'hoant a deu din da verca deoc'h ama unan euz ar prezegennou tromplus gant pere e touellont ar c'hinaoueien. Eur goaz a zo ama hag a fell dezhan lacat he genvrois da rei ho mouezioù dezhan evit ar c'honeuil jeneral.

Sitoianed,

— Eur banne dour, mar deo ho madelez !

— Ro dezhan dour evit hen efa.

— Na glaskit ket, sitoianed ker, ho carter, camp

Ozour n'en deus ket a zour !!! Choazit ac'hanoñ me, ha me a lacai eienennou da zevel e kement corn a zo en hentchou !

- Hourrah ! an dra mad avad !
- Eun tamik sclerijen, sitoianed ker, noz eo.
- Cas dezhan goulou !

— E creiz an naontecved cantved, cantved ar sclerijen, camp Ozour a zo en deovaljen. Ho peleien eo a fell dezho ho tele'her ato en denvaljen. Tenvaljen defot goueziegez, tenvaljen an noz, tenvaljen an deiz, tenvaljen ar c'hroc'hen. C'hoant o dese d'ho kuelet ato du ha me a garfe ho kuelet guenn. Me a ia d'ho scleraat gant gaz ; me a ia da rei deoc'h dek scol, *theatrou*, ha zoken, mar fell deoc'h, eur Gatedral ! Er Gatedral ze avad e vez great relijion *ar galon*, ha beleg ebet ; ar veleien d'an traon !

Erfin red eo regli an deiz hag an noz.

Perag al loar en em goll-hi alies divar he hent, en heyelepdoare ma he guelomp o vale varan deis ? Eur Paboe en deus great an dra-ze, ar Pap Gregor. Red eo e teufe ar voueziegez da chench ar pez en deus great ar Pap-ze. ha ni a ia da velet ha na c'hell ket fazia. Ia, mar kirit rei ho mouezioù din, me bromet deoc'h e rin va oll galloud evit lacat ar voueziegez da vont var gresk, hag evit lacat al loar bemdez da zevel da c'huc'h heur dioc'h an noz, ha da guzet da c'huc'h heur dioc'h ar mintin.

Hourrah ! hipp ! hipp ! hourrah !

— An dra-ze dres zo red deomp ! C'hui hoc'h unan !

Ah va Doue, red eo din lavaret c'hoas deoc'h, e Bourbon an oll o deus avoalc'h ha re euz an tanva-ze on eus great epad ar hloas-ma eus ar Republik. Fall ez a ar stal ; mall zo d'he velet oc'h echui ; ne c'heller ket padout evelise. Perag an Aotrou Thiers ne zigas ket ama unan bennak da danva frouce ar vezen-ze a c'halver Republik, hag a fougeer kement ?

A. L.

AR SAKRAMEANT.

(Eil Loden.)

AR BROMESA.

Dont a rea eta ann noz hag ann dud a ioa var iun o cheblaou kelennadurez hor Zalver. Jesus n'helle ket ankounac'haat ar pes a lavaras he-unan : klaskit da genta rouantelez Doue hag ouspenn e vez roet deoc'h ann traou neseser d'ar vuez. Goude beza maget ann eneou, edo o vont da vaga ar c'horfou rag deuet oa ar mare : *Et tu das escam illis in tempore opportuno* : C'hui a ro dezho ho boued d'ar pred guella. Pa deuaz eta he ebrestel da lavaret dezhan : abardaezi a ra, divezad eo ; list ann dudman da vont kuit evit ma prenint bara er c'heriadennou divar-dro, Jesus a respountaz : n'euz ezoum ebet e zaf-fent ac'halen ; roit dezho hoc'h-unan peadra da breja. Deomp neuze, emen ebrestel da brena bara evit daouc'hant diner arc'hant hag e roimp dezho da zibri. Jesus o

veza savet he zaoulagad divar ann huelen var behini oa pignet hag o veza guelet ann niver braz a dud a ioa dirazhan, a lavaraz da Filip : Gant petra e prenimp-ni bara da rei d'ar re-ze oll ? Komz a rea ous Filip abalamour hennes a ioa guinidik a Vethsaïda hag a dlie anaout ann doareou ; ouspenn eprouvi a rea feiz he abostol rag hor Zalver a vouie petra dlie da ober : hag e prenfemp bara evit daou-c'hant diner, eme Filip, ne vez ket eunn tamm da rei da bep hini. Ne deaz ket larkoc'h ha ne lavaraz ket : mes deoc'h-hu n'euz netra diez hag ho madelez a bourveo. Dre he respount koulskoude ec'h anzave, evel ann ebrestel all, oa red eur burzud evit maga ar bobl. Hor Zalver a lavaraz neuze d'he oll ziskibien : pet torz vara zo ganeoc'h ? kit da velet. O veza great he dro, Andre a res-pountaz : Aman e zeuz eunn den iaouank hag a zo gan-than pemp bara-eiz ha daou besk ; mes petra eo ann draze evit kement all a dud ? Hogen eno oa pemp mil den benag eb niveri ar merc'hed hag ar vugaligou. Jesus a roaz urz d'he ebrestel da lakaat ann dud da azeza, a vandennou a anter-kant peb-hini, var ar ierot, rag kals a ierot glaz a ioa eno. Hor Zalver a gemeras ar pemp bara hag ann daou besk ; sellet a reaz ouz ann env ; rei a reaz he vennoz : neuze e torras ar bara hag e roaz anezhan d'he ziskibien da lakaat dirak ar re a ioa azezet : Ranna a reaz ann daou besk hag e roaz dezh kement ha ma kar-chont. Ann oll a zebras hag oll o devoe avoalc'h. Neuze Jesus a lavaraz d'he ziskibien : Dastumit ann tammou zo chomet gant aoun na daffent da goll. Ho dastum a rejont eta ha karga a rejont daouzek paner gant ar restachou ; dastumed e voe ive ar pez a jome euz ar peskcd. Ann dud-se o velet ar mirakl great gant Jesus a lavare : Hema, kredabl, eo ar profet bras a die dont er bed. — Ann neb a vedito ar pennad-se euz ann aviel a gavo e red kenteliou anezhan evel ann dour euz eur feunteun. Guelit pegement eo guelloc'h beza e daouarn Doue cget e re ann dud. Ann Ebrestel a ioa karantezuz a dra sur ; kontant oant da vale evit prena bara ha da rei ann oll arc'hant o devoa, daou c'hant dinér, da lavarez eo, var dro kant skoued euz hor mouniz-ni. Mes peur e vijent distroet ? N'oia ti ebet e kichen ; ha distroet e vijent ive er memes amzer ? Epad ma vije bet lod euz ann dud keiz o tibri, ar re all a vije bet eb ket !... Diouc'h enin tu all o lavaret d'ar bobl mont he-unan da brena peadra da zibri, ha meur a hini ne vije ket marvet enn hent gant ar zempladurez ? Hag oll o doa arc'hant varnezho ? Allas ! ann dud vella allies n'hellont ober netra evidomp ; arpomp var Doue ha morse ne vi-zimp dilezet.

Ar pez a lavare ann ebrestel : list ann dud-se da vont kuit rag abardaezi a ra... a ziskouez pegen nebeud e vouie c'hoaz ann diskibien anaout ho mestre. Bonheur ha delis sou Jesus eo beza gant ann dud. Euz ar Baradoz oa deuet evit ho c'hlask, dilezet en doa ann naonteg ha pevar-ugent danvad, da lavaret eo, ann elez, evit kerzet var Ierc'h ann danvad dianket ha breman pa man ann danvad-se dirazhan e lavaro dezhant tec'hét ? Morse n'eo bet skuizet Jesus etouez ann dud : lezel a rea ar vugaligou da

zont d'e gaout ; lezel a rea ar re vraz d'en em vodi var he dro ha pa veze re a engroez e save pe var eunn huelen pe enn eur vag ; mes he blijadur oa beza gant ann dud ; ann deiz penn-da-benn a roe dézho, aün noz a roe d'ar beden.

Ar zell a druez a reaz hor Zalver ouz ar bobl a verk deomp he Brovidans ; breman divar he dron e vel c'hoaz hon ezomou, maga a ra hor c'horfou hag hon eneou. Peb vad a deu diganthan ebken, mes dre zourn re all e c'hoanta e teuffe deomp he vadoberou. Enn env ar Ver-c'hez a zo evel ann denzorierez vraz ; ar zent ive néo ket goullo ho daouarn ha var ann douar ann eskibien, ar ve-leien a zo karget da ziistribui d'ann dud ho bara spirituel. Hi a dle lakaat ann urz etouez ar bobl evit ma tostant ouz ar misteriou gant ann oll respet'zo dleet. Petra eo ar parresiou nemet ann dud-ze azezet a vandennou lod a anter-kant ha lod all a gant ? Speret Doue a zo eur speret a urz ; Job a lavar penaoz enn ifern ne deuz urz ebet, mes er Baradoz e zeuz ha dre-ze enn ilizou e tle ive beza eunn urz ar c'haera.

Dre ar bennoz a roaz Jesus d'ar bara evit he greski e teskomp eo mad ober eur bedennik ar arok preja. Sant Krizostom a lavar zoken : *Mensa ab oratione incipiens et in oratione desinens, nunquam deficiet* : Var eunni daol e vezeta bara evit ann hini a bed arok ha goude dibri ; mes taolomp evez dreist-oll ouz ar pez a zell er pennad-ma euz ann aviel ouz ar sakramant. Guelit a rit ann dud var iun arok ma zeo roet dezhbara burzuduz ar gou-lee'h, ha ni ive a dle iun a blijaduriou fall ar bed ; ann hini a deu euz a daol ann diaoul da azeza var-eün ouz hini Jesus, n'hell dibri nemet he gondaonasion. Ar bobl a ioa azezet var ar foen hag ar foen-ze, ervez ann oll le-vriou spirituel, eo ar c'hig, eo ar c'horf. Ar c'horf-se a rankomp da vresa ; evel eo ouz ar ierot glaz rag epad ar iaouankis eo beo he ioulou fall hag alies er gosni ne zile-zer ket ar pec'hét. Evit ar pez a reaz Jesus o kemeret ar bara, o sevel he zaoulagad var-zu ann env, o rei he ven-noz, peb beleg a ra ar memes tra epad ar gorreou. Evesait c'hoaz penaoz evit maga pemp mil den ne voe ezoum nemet a hemp torz, ann dra-ma zo guirive evit ar gommunion ha koulskoude peb kristen en devezo ar pez a garo. Ar restachou euz bara ar goulec'h a voue dastumet piz dre urz hor Zalver he-unan, ann ebrestel ebken a helle he c'hreg kenta, Mac'hrid a Vreiz, Anna en em breparas d'en em lacat e penn ar C'honseil a ioa galvet d'en em gaout e castel an tour nevez.

— Paour kez Anna, a lavare Izabel ken trist ha tra, a veac'h e roer amzer dezhi da vouela d'hon tad. Oh ! na me zo eurus ne d'oun ket Dukez a Vreiz !

Eur c'hlennet speguz o veza croget e Naonet, Anna hag Izabel a voue great dezh en em bellaat ac'hano evit eur pennad. Mont a rejont da gær Guerand, hag e vouent digemeret eno gant ar brasa laouenidigez.

A veac'h oant eat di ma voue red da Anna rei digemer da gannadet Charles eis. Dont a reant aberz ho mestre evit rei dezhi da c'houzout pegement e kemere perz en he glac'h ha discleria dezhi he venozioù. Siouas ! dre

gear nevez evit chom ennhi a zavas evithan he-unan eur skeuden gaer ha dindan ar pilierou a arpe he skeuden e reaz lakaat ann daouzek paner e pere ann ebrestel o doa dastumet ann tammou bara-eiz a ioa chomet var lerc'h ar bobl. Guelit a rit, goude oll, pegement oa bet souezet ar jusevien ho-unan gant ar bara burzuduz peo guir e lava-rent ann eil d'egile : hema, kredabl, eo ar profet-bras a dle dont er bed.

I. W.

BRETTIK.

XI.

Guillou Gueguen, goude beza discleriet da Anna a Vreiz e voa maro he zad, a lavare dezhi en eur ziskuez dezhi ar grusifi :

— N'a vouelit ket, Itron ; kemerit skuer dioc'h hor Zalver, gouzanvit evelhan gant pasianted ha ners calon. Brema zoken, pe ger poanius bennak ma ve deoc'h, diskuezit ho courach d'ho sujidi, evit na gollint ket an esperans da zavetei Breiz abalamour ma zeo coezet ar c'halloù etre daouarn eur bugel. Guir eo dre oc'h oad, ne d'oc'h c'hoas nemet eur bugel, mes dre ho skiant e zoc'h maouez avoalc'h. En em ziskuezit ar pez ma zoc'h en em ziskuezit ato dirag ar re o deuz ho kuelet a dost ; diskuezit oc'h eus penn avoalc'h, evidoc'h da veza iaouang, evit dougen curunen Breiz. N'en em jalit ket, Itron an Dukez, pedit !

— Ia, pedomp, eme Anna. Sec'ha a reaz he daolou, mes guelet a reat var he bizach pe ger bras oa he glac'h.

Anna a Vreiz a c'halvas he c'hoar vian a ioa en em dennen er penn all euz ar gambr, hag a vouele puil etre daouarn he demezellet, hag e taoulinjont ho diou da bidi. Ar beden a ro ners d'an ene, dreist oll pa vez ankeniet. Pa o devoa pedet, an diou vinorez a gavaz ho glac'h soupleat. Caout a rea dezhi e voa emgleo etre ho eneou hag hini ho zad, ha meur a vech e vouent clevet o lavare goudede : « An dra-ze a blich d'am zad ; sanctet em euz e roe va zad he vennoz din. »

Goude ma voue beziet Fransez eil en ilis Carmez, e Naonet, eleac'h m'en doa goulennet beza laket e kichen he c'hreg kenta, Mac'hrid a Vreiz, Anna en em breparas d'en em lacat e penn ar C'honseil a ioa galvet d'en em gaout e castel an tour nevez.

— Paour kez Anna, a lavare Izabel ken trist ha tra, a veac'h e roer amzer dezhi da vouela d'hon tad. Oh ! na me zo eurus ne d'oun ket Dukez a Vreiz !

ar menoziou-ze, ar brinsez kez ne vele nemet re sclear ne c'helle nemeur esperout beva e peoc'h. Charles a Frans, var digarez m'oa car tost, a ginnige da Anna a Vreiz beza he c'halator eleac'h an hini a ioa bet choazet gant he zad, ha kementse, emezhan, abalamour ma en devoa muic'h a c'halloù, evit he difen, eget eun dijentil. Ouspen-ze e verke c'hoas menoziou all ha ne zereent ket oc'h ar brinsez evel Dukez a Vreiz.

Pa voa eat ar gannadet kuit, Anna a ieas d'he c'hambr evit cas eun nebent divar he zro he strafull hag he encrez. Alcodi a reaz oc'h eur prenest da zellet oc'h ar meziou. Ar blijadur diencrez a gaver var ar meaz a rea avi d'he ene, ha caret e divije trecli he zaeou seiz oc'h dillad dister unan euz he mitizen. Gouscoude e case buan diouthi ar sonjou duduiz-ze evit sonjal a zevri petra a raje evit savelei he bro a ioa gourdrouzet da veza alouet gant'an estren.

Anna, evithi ne devoa nemet trizek vloas, ne devoa ket a amzer, evel ar merc'hed iaouang all, da lacat he speret da zonjal e braoenteziou hag e traou a netra ; ha mar teue avechou dezhi eur sonch bennag evelse, her c'hase buan kuit hag hen rebeche dezhi he unan evel eun dra dizoare.

Epad ma sonje brema en he frenest, setu hi o clevet eur vouez laouen o lavaret a dre he c'hein :

— Oc'h uvreal e petra emaoc'h aze-ta, Itron Anna ?

— O sonjal eo emaoun, ne ket oc'b uvreal, eme ar brinsez en eur zistrei oc'h an Itron a Laval e devoa comzet outhi. — Hag ep lavaret ken ez eaz d'ar penn all euz ar gambr da gaout he c'hoar Izabel a ioa oc'h ober eun tam labour a zeske dezhi diou euz he demezellet.

Kementse ne rea ket afer an Itron a Laval, hag ep ober van euz ar min treng a rea ar brinsez iaouank, e lavaras c'hoas :

— Sonjal a rit, Itron, en ho sujidi a zo ker reuzeudik ; kementse a ziskuez ho calon vad.... Gouscoude, ma carfac'h, ar vrezel disleal ha garo-ze a echufe ep dale.

Anna a daolaz eur zell treus var an Itron a Laval ; ar c'houarnerez avad a lavare ato :

— An Aotrou Albret, an dijentil nobl-ze, a c'houlen ato ho torn. Ho tad, en he amzer diveza, en doa couls lavaret ho prometet dezhant ; bez'en deuz asant ho eulator a zalc'h hirio plas ho tad, ha bez'en dese ep dale, asant ho sujidi, ma carfac'h....

— Red e ve dezhant da genta caout va asant-me, eme Anna o sevel sounn he fenn.

— Ha c'hui ive, Itron, a rofe oc'h asant, ma sónch-fach pe ger goest eo ar c'hont a Benthevr d'ho tisen ha da zifin ho kuiriou a enep ar prins disleal a asten brema hézorn evit pac a curunen.

— Va guiriou ? Me ho difenso ya unan, Itron va gouarnerez, hag evit an dra-ze n'em bezo ket a izom da zimizi da eur prins hag a zo coz avoalc'h evit beza diou vech tad din.

— An dimizi-ze a zisplich deoc'h abalamour ma zeo Albret cals cosoc'h evidoc'h. Ah ! Itron Anna, ne ouzoc'h-hu ket ar brinsed ne zimezont ket alies d'ar re a blich dezho.

— Mar d'eo an dra-ze ar c'hustum, me n'hen heuillin ket ; setu eno ; rak me ne vezin ket dimezet en despet din, na va c'hoar ken nebeut.

Ar c'houarnerez a davas, mes Anna a lavaras c'hoas :

— E guirionez, Itron, c'hui zo eur vaz-valan euz ar re genta evit ho preur caer. Edon c'hoaz oc'h an harzou pa deujoc'h da glask lacat va zad da rei he c'her d'an dijentil Albret evit ma vije eun deis Dug a Vreis.

Ia-da, caer e ve guelet curunen Breiz, goude beza bet var benn nobl va zad, o coeza var benn-marmouz ar mourlivet Alan Albret.

— An oll brinsed n'o deus na gened na ment ho tad, hag euz a gement a glask hirio caout ho torn, n'eus nicun hag a dostafe outhan. Red e vezou gouscoude deoc'h ober ho choas.

G. M.

(Eur pennad all eur vech all)

KELLEIER.

Aotrou Arc'hescop Sens eo en deus sacret an aotrou Nouvel escop a Gemper ; an aotrou de Calan a zo eat evit ar sacreze d'ar Pierre-qui-vire, hag ive an aotrou Vicomte de la Houssaye.

Serfa a rer euz a Rom : Torfajou ha menoziou difeiz enebourien an iliz a daol ar strafuil dre ar vro oll. Tud vad an itali a zo en aoun rak goaligner an env. Gouzouf a reont ez eo bet goudrouzet ar vro euz ar goaligner -ze, ha cridi a reont e commansont zoken da boeza varnho o velet an tan goall oc'h ober distruch e kement a léch'iou, clenvejou bras a nevez o cregi, hag an naounegez criz a grign a vrema meur a diad tud.

Lavaret a rer euz hano da greski rad Roscoff, ha d'hen lacate doare da rei èuu aber d'al listi marc'hadour ha re all.

Ar merc'hed euz an Alsas, azo hirio etre daouarn ar Prus o doa en em glevet etrezho da zevel peadra da rei en eun taol d'ar brusianed ar pez a vanker dezho. Ar zonch-ze a zo bet douget ac'houdavez d'an oll verc'hed euz ar Frans hag an darnvia euz ar c'hazetennou a ro souten d'ar menozi-ze, evit guelet, ar c'henta or guella, ar Frans dieubet-euz ar prusianed.

D'ar seiteg euz ar mis-ma, retred brezoneg evit ar voazed, e Lesneven, hag evit ar merc'hed, e Kemperle.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 5 C'huevrer.

Priz an daou c'hant tur.

Guinis.... 29 lur, 38 c.

Segal..... 47 lur, 30 c.

Eiz..... 46 lur, «« c.

Ed-du..... 46 lur, 24 c.

Kerc'h..... 46 lur, 86 c.

Avalou douar 7 lur, »» c.

PONT'N'ABAT — 4 C'huevrer

Priz an daou c'hant tur.

Guinis.... 30 lur, »» c.

Segal..... 47 lur, 30 c.

Eiz..... 46 lur, 26 c.

Ed-du..... 46 lur, 66 c.

Kerc'h..... 48 lur, »» c.

Avalou douar 6 lur, 50 c.

HENT HOUARN.

Da be heur e tiblas hag e tigouez ar c'hirri tan.

O VONT A LANDERNE VARZU NAONET.

	kenta trein.	eil trein.	trede trein.	pevara trein.
Landerne.....	« «	8 35 ^m	1 ^h ««	8 20
Dirinon.....	« «	8 55	1 26	8 42
Daoulas.....	« «	9 07	1 40	8 56
Hanvec.....	« «	9 23	2 ««	9 14
Quimerch.....	« «	9 39	2 21	9 69
Gastellin.....	« «	10 05	2 54	9 59
Quemeneven.....	« «	10 26	3 20	9 59
Kemper.....	6 30	10 59	4 46	10 22
Rosporden.....	7 04	11 32	5 24	10 48
Bannalec.....	7 21	11 48	5 41	« «
Kemperle.....	7 46	12 11	6 06	« «
Lorian.....	8 19	1 05	7 05	« «
Naonet.....	« «	6 51	» ««	« «

O TONT EUZ AN NAONET VARZU LANDERNE.

	Naonet.....	« «	« «	6 10 ^m	« «
Lorian.....	« «	8 20	12 10	6 05 ^m	
Kemperle.....	« «	9 02	12 49	6 49	
Bannalec.....	« «	9 26	1 11	7 13	
Rosporden.....	« «	9 44	1 28	7 31	
Kemper.....	5 30	10 12	2 02	8 10	
Quemeneven.....	6 30	« «	2 27	8 37	
Gastellin.....	6 30	« «	2 53	9 06	
Quimerch.....	6 58	« «	3 15	9 33	
Hanvec.....	7 21	« «	3 33	9 52	
Daoulas.....	7 38	« «	3 48	10 08	
Dirinon.....	7 58	« «	4 04	10 26	
Landerne.....	8 17	« «	4 20	10 43	

LEVR BUGALE MAR.

GANT AN AOTROU CHATTON, Chalonni a Zant Briec.

Mouplet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha disfaic'h evit ar vech kenta.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so mouplet evit an trede guech.

An dod divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouplet gand AR. DE KERANGAL, Mouller an Escopi

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur blos, daou scouet ; evit c'huec'h mix, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An bini ne zigas ket en dro ar c'henla cazezen a reseou goude ma zeo echu he abonamant, a zo considerer evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escopi, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,

D'an Aotrou DE KERANGAL ephen e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a deer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

ALI.

Pidi a rer ar re ne fell ket dezho delc'her ken ar gazeten, da gaout sonch e tleont digas en dro ar genta folien a reseoyont goude ma ve echu ho abonamant. N'ho deus nemet scrifa var gein ar vanden ar ger refusé, ha sina ; ha neuze he rei d'ar facteur pehini he digas deomp en dro, hag an hini he refus n'en deus mix ebet evit kementse.

Arabat eo e rafet evel hiniennou, a les pemzek dez, eur mix hag ouspen da dremen goude m'eo echu ho bloavez abars refus. Ez eo gouzout, var gals, e ra an dra-ze eun tam mad a vizou deomp en eur blos.

KEMPER, 17 C'huevrer 1872.

Sacré an Aotrou Nouvel Escop a Gemper, hag a Leon.

(4 c'huevrer 1872.)

Eur pennad scrit, tennet euz a Sizun Relijius Sens, a verk ar pez zo tremenet e Pierre-qui-Vire (Mean-a-dro) evit sacré hon Escop nevez. Re hir eo ar pennad scrit-ze evit ma hen lacafen oll e brezonek ; lacat a rin epken eun diverradur anezhan.

Biscoaz, eme ar scrifagner, n'oa bet guelet e Pierre-qui-Vire ker caer tra evel on eus guelet brema, hag en deus kement tenereet hor c'halon. En diavez, evit guir, n'oa netra hag a denje ar zell ; ar guez a zo noaz ; ne ket guenn ho scourrou gant ar reo, evel ma vezont er goany, ha ne ket deut c'hoaz ken nebeut enho deliou an nevez amzer. Mes mar deus canv var an douar, en Env ez eus gouel. Digas a ra deomp eun amzer vrao ha clouar, ear vad ha sclerijen.

Ama ar scrifagner a verk a dam e tam penauz oa kemennet ha caeret ar chapel, ar gouent, ar moyeriou diavez, ar pillerou en diabars. Guelet a reat skeuden-

nou pe taolennou, gant eur ger scrifet dindan pepini anezho evit diskuez petra a siofient. En diabarz e velet skeudennou ar c'halonou sacr a Jesus hag a Vari, an tad sanctel ar Pap, pastor an oll bastored, resant Savinien kenta Escop Sens, sant Corintin, kenta Escop Kemper, sant Cyr ha santez Julit, patroned catedral Nevers, hag an Itron-Varia-a-Lourd, evit Escop Tarb. Neuze edo sant Beneat, an hini en deus savet an urs ma voa en em laket an Aotrou Nouvel enban, saint Anselm, an hini en doa kemeret evit he zant paeron, ha sant Bernard, eun doctor braz ive euz an urs-ze.

Da nav heur anter e tiblasaz ar brosesion en eur gana ar Benedictus. Er penn araog edo ar venac'h, goudeze ar veleien, hag en ho zouez an tad Boyer, Superiol Pontiguy, neuze an tad Edmond, abad ar Premontred ; neuze an aotrou Nouvel, escop Nevers hag escop Tarb, unan a bep tu deuhan, goudeze arc'hescop Sens, an hini a dle sacri an Escop nevez. Evit Kemper ez oa pevar belek, an Aotrou Calan doien ar chaloniet, an Aotronez Vicomte hag Urbain, chaloniet a henor hag an Aotrou Lucas, euz a Vrest. Euz a Roazon oa tri belelek, person an Oll-zent ha person Sant-Albin, bet ho daou cureet dindan an aotrou Nouvel, hag an Aotrou Bourdon.

Pierre-qui-Vire n'en dens ket guelet aliez eun ingroez tud evel a ioa eno en dervez-ze. Tud a vandennou a ioa deut euz a veur a leo divardro, ha parreziou a bez a ioa deut ho beleien en ho fenn. Ar chapel hag an diabarz euz ar moyeriou a ioa cals re viab, hag eun niver bras a voa red dezhio chom er meas dirag ar gouent. Bez'e voa eno tud a bep renk, pobl ha noblans.

Kenta a c'houlenner digant an Escop nevez eo al le. Ober a ra dirak Doue al le da veza fidel da Zant Pér, d'an ilis sanctel a Rom, d'ar Pab. Ober a ra al le da viret ha da lacat miret reglennou an iliz, ha da stourm oc'h an hereziou. Setu eno ar gentel a ro an ilis d'ar bed, ha setu eno peleach' ema he nerz. Ar beleg a ra al le da zenti oc'h he escop, hag an Escop d'he dro a ra al

le da zenti oc'h an tad santel ar Pap, hag ar zentidigeze eo a ra nerz an ilis.

Goude al le e teu an examin. An Escop a zo o sacri a c'houlen digant an escop nevez hag hen a fell deuhan reizia he vuez ervez ar reglennou roet gant ar scritur sacr, gant an tadou saintel, gant ar Pabet, hag hen a fell deuhan senti ha deski d'ar re all senti oc'h Sant Per, beza ha deski d'ar re all beza glan, reizet e pep tra, humbl, gouzanus, trugarezuz ha madelezus. Da bephini euz ar godennou ze an escob nevez a respont :

— Ia, fallout a ra din hen ober !

An escop zo o sacri a lavar neuze : Done ra roi deoc'h an oll grasou-ze, ra ho miro, ha ra roi ners deoc'h en he vadelez.

Neuze e c'houlenner adarre outhan hag hen a gred en Dreindet Santel, e map Doue en em c'hreat den, en His ha ne deus nemethi, a zo guirion, saintel ha catolik.

Hag e respont : Ia, cridi a ran.

« Doue ra gresco ar feiz enhoc'h, eme an escop a zo o sacri. »

Goudeze an escop nevez en em asten var he c'hiou var an douar, epad ma caner al litaniou. Goudeze e sao var he zaoulin. An escop a zo o sacri hag an daou escob a zo oc'h he asista a laca ho daouarn var he benn en eur lavaret : *Accipe spiritum sanctum*, resevit ar Speret-Santel en he leunder.

Neuze e laker eur vanden ledan a lian guenn en dro d'he benn. Goudeze e laker oleo sacr oc'h he benn hag oc'h he zaouarn. Lacat a rer ar gamel a escop (ar c'hrs) etre he zaouarn evit diskuez he c'halout hag an hueldet euz he gark. Ar bizaou a laker deuhan var he vez, e merk a fidelite evit diskuez e tle delc'her dinam Ilis Doue. Varlerc'h an oferen e laker deuhan ar vint var he benn.

An escop zo o sacri, hag an escop nevez a lavar an oferen var eun dro oc'h ar memes aoter; ne gonsacront ho daou nemet eun hosti, hag ar c'halir. D'ar gommunion e rannont an hosti hag ar c'halir-ze; ar pez a ziskuez sclear an unvanez a feiz hag a garantez a zo etrezzo.

Neuze e caner an *Te Deum*, hag an escop nevez zo caset etouez ar bobl evit her bennigen.

Nag hen a ioa caer, eme an hini a scrif kement-ma, guelet an Aotrou Nouvel, braz a vent, ar vint var he benn savet a zioc'h an dud, he vizach caniet dre ar binijen ha laket buez enhi dre ar beden, he velet evel torrent, nec'het gant he gark nevez ! he velet o vont goustadik, he zaoulagad soublet varzu an douar ha leun a zaelou, o vennigen ar bobl gant eun dorn hag en doa poan o sevel, evel p'en divije re veac'h euz ar gark vras laket var he ziou scoas !

An oll galonou a ioa tomet, an oll a scuille daelou, an oll a bede c'huek an Aotrou Doue da lacat ar genta benediction-ze da dalvout evit oll madoberourien ar gouent; ha da veza eun herrez euz ar re a dle da scuilla var escopti Kemper.

Araok echui, an escop a ioa o sacri a lavaraz eur ger calonek bennak d'ar bobl, ha goudeze ar pevar escop a roas var eun dro ar *benediction solanel*.

Antronoz, an Aotrou'n Escop Nouvel a gonsacraz, en iliz ar gouent, eun aoter da zant Placid ha da zant Maur. Neuze, araok kimiada dioc'h he vreudeur ez eas ganthro e prosesion da gichen skeuden Itron-Varia Pierre-qui-Vire, da gichen skeuden calon sacre Jesus, ha goudeze da aoter Sant Beneat, evit en em lacat, hen hag he escopti dindan scoazel Jesus, Mari, ha Sant Beneat ;

Da fin lein, eur manac'h iaouang en deus lennet, e gallek, eur vers savet evit an Aotrou'n Escop Nouvel abenn an dervez-ma. Clasket em eus trei ar vers-ze e brezonetz.

CONSUMMATUS EST. (peurechu eo.)

Aotrou'n Escop, great eo brema,
Caer oc'h eus bet pidi, gouela,
Ar pez ho lakea strafuillet
A zo brema peurachuet.

Siouas, ganeoc'h vimp dilezet ;
Hon ilizig e deus guelet
An oleo scuillet var ho peun,
Ha c'hui belek-bras da viken !

Gant ho taelou ni vesk hon re,
Poaniuz eo deoc'h, ha deomp ive,
Ho peac'h d'ho tiseoas zo garo,
Ho tiouer deomp-ni zo c'huero.

Daoust d'hor glaoc'h ni vo sentus,
Leun a fizians e croas Jesus
Ni a vennigo dorn Doue
Deut d'ho tibab' en hon touez.

Aotrou'n Escop, it diencrez,
Rom a ro deoc'h ho cark nevez,
Kemperiz ho cortos laouen,
D'ho c'hany e lakeot eun termen.

Ilis Kemper, caera pried !
He amzer goz zo cals meulet ;
Gortoz a ra dindan ho ren,
Beza c'hoas caeroc'h stereden.

Ne viot ket eno dilezet,
Ma c'horjel dindannomp ar bed,
Hon eskibien, stard unanet,
A zo oll breudeur mignonet.

Ar feiz, ar guir, al lealdet,
Zo bepren ganthro difennet ;
Brezel d'an drouk, scor d'ar vertus,
Setu ho labour aketus.

Guelit-hi oll en eur vanden,
En dro da Dad ar gristen,
Oc'h ober dezhan carunen
En amzer-ma leun a anken.

Stard, eveldho, c'hui a boco,
Da chadennou Pius nao,
Gant eur ger, eur zell d'an Envou
Hen a scanvai deoc'h ho poaniou.

Aotrou'n Escop, eur beden c'hoek,
Euz hor c'halonou anaoudek,
Evidoc'h varzu an Envou
A zav' ac'hann bemdez c'houlen.

Habit an urs-ma pa zougit,
Da vez' hor breur pa gendalc'hit,
Sant Beneat vit he vulg
A vez' reñer ha scoazel.

Calon Jésus, calon Mari,
Plijet ganthro ho consoli,
Rei d'ho labourou ho bennoz,
Hag ho tiouaj ha deiz ha noz.

Ra blijo ganthro c'hoaz ouspen,
Evit henor ar Fransizien,
Benrigen bro gristen Breiz
Rak fizians on euz en he feiz.

D'an divez, ra deuio Done,
Escop doujus, da rei ive
Deoc'h ar gobr oc'h eus gounezet
O vez' evidomp ken douget.

Eskibien, ra blijo gantha,
Paea deoc'h hon dle-ni brema,
Hag ho lacat en Env da ren
Er gouel a bado da viken.

MISSIONOU.

Enezen Mauris.

Ama, dindan pavillon Brozaoz, e c'hellomp brema tenna esoc'h hon halan. Mes enezen Mauris a ioa guech all d'ar Frans hag a c'halvet *Enezen Frans*.

Evesait mad eo ato an dispac'h bag ar republik eo o deuz discaret ar Frans hag en diabarz hag en diaveaz. Gououf a rit-bu, dindan hon rouaned coz gant ho favillon guenn da behini e rer eur brezel ken disleal, ar Frans evithi da veza digouezet an diveza e moriou an Indez, e devoa muic'h a c'halout eno eget an oll briou-all ? An oll indez a ioa dezhi, enez vras Madagascar, hanvet ar Frans nevez, enez Mauris, enez Seychel, enez Bourbon, etc. Ne jom ganthi mui nemet enez Bourbon a zo dies bras tostat outhi, hag unan bennag euz a veziou ar fransizien var'enezi bihan ar Malgachet hag aodehou an indez. Ha c'hoaz e collo an nebeudik-ze mar pad pell ar republik ; rak sotonou ar republicanet o deuz ato distrujet ar Frans, ha great dezhi coll he c'holoniou. Ar pavillon guenn eo en deuz ato roet dezhi nerz ha gloar. Ama e velomp ar virionez a gementse, er vro-ma eleac'h ma comzer ar galleg ha m'emaor dindan ar saozon.

Ar republik e deus bihanet ar Frans ; an dispac'h en deus great dezhi coll an Alsas hag al Loren, ha goad he guella bugale. Gant ar republig e deus collet he c'holoniou, da lavaret eo be finividigez hag he ren var ar mor. Pavillon Frans en deus c'hoaz eun dra bennag a c'halout var ar moriou, mes ma na deu ket ep dale an traou da veza startoc'h en ho za, ma na vez ket caset ar republik en he zro evit mad, ar c'holoniou all a goezo ive, ha ganthro ar c'henvers hag ar binividigez. Setu ar pez a veler e Bourbou, e Pondichery, en Antill, couls hag en Aljeri, eleac'h ma e deuz a vrema ar republik laket scuilla goad kement a fransizien.

Ha cridi a rafac'h-hu on euz ama, dindan ar zaozon, muic'h a frankiz evit ar relijon eget eleac'h m'ema ar Frans catolig o ren ? Brozaoz, evit guir, ne ra netra evidomp, lezel a ra avad frankis ganeomp da labourat. A hent all, e 1810, ar gouarner a Frans, o lacat an enezen-ma etre daouarn ar saozon, en doa laket evit condision ma vije lezet he oll guiriou gant ar relijon catolik.

Enez Mauris a zo enhi 300,000 den, hag e deus eun ugent belek bennag. Deg anezho zo saozon hag a chom eleac'h m'ema ho c'henvrois, ar re all zo missionerien. Ne gontan ket en niver-ze seis tad a zo e Pors-Loiz o terc'hel ar scolach catolik.

Pevar dad omp ama a escopti Kemper, hag e zan da lavaret eur ger euz a labourou pephini anezho.

An tad Nedelec, euz a urs ar Charite e Brozaoz, a brezeg ar feiz e carter santez Filomena, hanvet ar poull-aour. Dek mil den pevar dro zo en he barrez, hag an anter anezho da nebenta zo c'hoas divadez. Bez' en deus peder iliz eleac'h ma laver an oferen ha ma ra catekis. He labourou zo bras meurbet, ha benniget int gant Done. Ar c'harter-ze zo unan euz ar re zo guella christenien enho er c'holoniou.

Caer eo ho guelet da zul, goude an oferen, o lavaret c'hoeg ho fedennou e troad an aoter, evel servicherien Mari e Breiz o lavaret c'hoeg ho Rozera. Eno hon labourerien geiz a gaf an ners e deuz izom evit en emrei, epad ar Sizun, d'allabour tenn oc'h ober sucr. Siouas ! perag ho mistri, ar blanterien, ne anavezont-hi ket guelloc'h ho dever e kenver ho labourerien ? Bez'ez euz hag a zo dindanho bete pemp cant labourer, ha n'holezont ket zoken da eana da zul, ha n'ho deus ket mui a zoursi euz ho zilvidigez eget pa n'o desfe ket a ene, ha pa na dalfent ket hirroc'h eget ho ejennet hag ho mulet.

Evit ober plijadur da dud an enez, ha lacat guirionezou ar feiz da vont dounoc'h en ho c'halon, an tad Nedelec a laca rei *spectaclou* christen, kemeret peur liesa euz a actou ar verzerien ; Tud an enez a zo douget braz evit an traou-ze. Diskuezet o deuz evelse merzerinti Santez Mac'harit, Santez Philomena ha meur a hini all.

E calon tud dizesk an traou a veler a sco muic'h eget ar c'homzou, ha meur a baien en em c'bra christen dre eno.

An tad Stervennou, euz hon urs-ni, urz ar speret-Santel ha calon Mari, a zo er Pors-braz, eun tad all hagen. Hennez eo ar brasa carter euz ar c'holoniou hag a zo enhan pemp mil den ha tregont. Eun daouzek chapel bennag o deus var ar bek douar bras-ze. Bet oun oc'h ho zicour da voueliou kalagoan, hag euz bet eno pemzek cant communion. Da zul o deus peb a zion oferen da gana. An tad Stervennou a ia bep sadorn da gofez, epad an deiz, en unan euz ar chapelou. Di e teu tud euz à bell ; neuze e can an oferen bred da c'huec'h heur dioc'h ar mintin hag e ra eur brezegen. (Ar c'hatkiz a vez great var ar Sizun). Da eiz heur ez a teir leo ac'hanc-

da gofez, da gana eun oferen, ha da ober eur brezegen all. Var dro eun heur e tebr eun tam bouet, pa ne vez ket re skuis na re stanket he stomog evit kemeret eun dra benuak. Mar sonjitet pebez tomder zo ama oc'h hon devi, e vuesot pebez skuisder a dle eur missionner da gaout en enez Mauris. Mes ar skuider-ze a ra vad d'an ene. An tad Stervennou en deus da c'houzant gant ar paz, hogen ar boan-ze kinniget da Zoue en unvaniez gant croaz hor Zalver a laca he labourou da zougen frouce.

An tad Buguel a zo carget euz ar re zu e Pors-Loiz. Pors-Loiz a zo eur goer hag a zo cals kenvers enhi, hag evel e Londrez ez euz enhi tud pinvidik mor ha re all er brasa dienez. Var bevar ugent mil den, ar re zu a zao antercant mil. Tri dad euz hon urs a zo carget anezho. An tad bugel eo an eskuita anezho. Ne ket avoalc'h dezhān labourat e kér ; mont a ra c'hoas tro var dro da gas sicour d'an dud reuzeudig, hag e pae avechou ker he veachou.

Nevez savet en deus var ar meaz eur chapelik coant da S. Joseph, var zu ar sao-heol, ha varzu ar c'huz-heol e ra ive ar zervich e chapel calon Mari. Evese en deuz ive couls lavaret bep sul diou oferen ha daou ofis.

Ofis ar re zu a zo red he ober da beder heur dioc'h ar mintin ha da zeiz heur dioc'h an noz ; rag an dud paour-ze n'o deus c'hoas tam frankis. An tad Buguel en deus mirit braz oc'h ober al labour-ze ken dister dirak daoulagad an dud, mes ker caer dirak daoulagad Doue. Bep bloaz en deuz an heur da zigeri dor an ilis da veur a gant euz an dud reuzeudik-ze, ha da lacat c'hoas muioc'h da ober ho fask kenta. D'ar goueliou braz e teu meur a vil anezho da gofez ha da gommunia.

Eur gerik, evit echui, euz ar pez a ran va unan. Goude beza labouret epad c'huec'h vloaz e mission Bourbon, oun laket da professor er scolach savet gant hon urs en enez Mauris. Sclear eo e tle ar scolach catolik-ze ober eur vad vras. Eur c'hogat goure eo oc'h scolijou ar protestanted. N'eus nemet tri bloaz abaque m'eo savet, hag a vrema ema ar gounit ganthan. Eun taol abers Doue eo ha ne c'houennan ket guelloc'h eget labourat enhan.

Da zul ha d'an dervezioù n'eus ket a scol, e c'hallañ c'hoas mont da zicour va c'henreudeur er missionou. Neuze pa vez eun dra bennag a vraz, eo da dadou ar scolach ober ar prezegennou a zoare. Ne d'eo ket ar pez zo essa ; hogen tremen a reomp evit beza goueziecoc'h, helavaroc'h eget ar re all. Gant ma vez rentet gloar da Zoue, setu kement a zo red. Dre ar brud-ze da gaout muioc'h a vouziegez, e zeo red deomp ive scrifa er c'haletennou. Mancout a rafemp d'ar c'henta euz hon deveriou ma ne zislavarfemp ket ar geier a scriser en hon enep hag a enep ar relijon er c'haletennou fall. An iliz o veza ato e brezel var an douar, eo red deomp brezelecat ganthi....

A. L.

AR SAKRAMANT.

Ar Bromessa.

Goude eur mirakl ker braz, ar bobl a gredaz oa Jesus-Krist ar Messias ha ne fazie ket var ann dra-ze ; kredi a rez ouspenn e tle ar Messias beza eur roue gallouduz, eur brezellour a raze euz ar Josevien ar c'henta tud euz ann douar, hag eno edo ar fazi : ho c'hoant eta oa kemeret hor Zalver hag henvel anezhan da roue. Ann ebrestel ho-unan, d'ar c'houls-ze, n'oant ket sclerijennet avoalc'h hag a grede gant ar re all oa deuet ar mare da Jesus da ren var ann oll ; dre-ze pa roaz dezho ann urz da zistrei d'ho bag ha da dreuzi ar mor evit he c'chedal var eunn aod all, e teujont da zenti, evit guir, mes enn despet dezho. Ne lavaran ket ne gafchent diez pellaat diouz ho mestr abalamour d'ar garantez ho doa evithan, kredi a rann koulskoude edont ouspenn oc'h hureal e kargou huel. Jesus n'oa ket deuet evit klask kurunennou, avoalc'h oa evithan eur gurunen spern ; komz a rez et a gant dousder ouz ar Jusevien evit en em zizoher dioutho hag e tec'haz. Pignat a rez evit ann eil guec'h var ar menez evit pedi ; ann noz a ioa deuet hag edo he-unan. — Ann ebrestel o doa bet eunn deiz skuizuz, edont o vont da gaout eunn nosvez ker skuizuz all rag hor Zalver a dlie evel ada miraklou dirazho evit ma vije kreoc'h ho feiz pa deuje da gomz dezho euz ar sacramant. Ar vag a ioa goal hojet gant ann tarsiou, avel gre a ioa savet hag ar mor deuet d'en em c'houzeza. Jesus o velet ho doa kals poan o roenvi a eneb ann amzer, a ieas d'ho c'haout var-dro peder heur diouz ar mintin ; bale a rea var ar mor hag ober a rea ann neuze da glask tremen ar vag. Ann diskibien o doa great var-dro diouz leo divar bouez ho roenvou, pa veljont hor Zalver o tostaaf ouz ar vag. Aoun a deuas dezho : Eunn teuz eo, emezho, ha krial a reant gant ar spount. Oll her guelent hag oll e krenent.

Raktal Jesus a lavaraz dezho : me eo ; n'o pezit aoun ebet. Aotrou, eme Ber, m'ar deo c'hui eo, kemennit din mont beteg ennoc'h enn eur vale ive var ann dour. Deuit, eme Jesus.... Ha Per, o tisken euz ar vag, a valeaz var ar mor evit mont var-zu hor Zalver. Mez o velet oa kre ann avel e teuaz aoun dezhān hag e vennaz gouledi : Aotrou, emezhan, saveteit ac'hanon ! Raktal Jesus, oc'h asten he zourn, a grogaz énnhan : den a nebeud a feiz, emezhan, perak ho peuz bet aoun ? Ann diskibien a c'hoanteaz digemeret Jesus enn ho bag hag e pignaz enhi. A veac'h m'edo eno gant Sant Per ma torraz var ann avel hag ar pez ho sebezaz c'hoaz muioc'h, rag ankounac'heat ho doa mirakl ar bara, ar vag a zigouezaz enn eunn taol el leach da behini e zeant. — Chetu eta pevar mirakl a rea hor Zalver dioc'h-tu dirazho : baleet en devoa var ar mor, lakeat en doa Sant Per da ober ar memes tra, kouezet oa ann tourmant dirazhan hag enn eunn instant ar vag e doa great eunn treiz hir. Dre-ze ive ann ebrestel n'bellent mui beza var var ; stoui a rejont dirazhan eni eur lavaret : e guirionez, c'hui eo mab Doue. — Hor Zalver a rez kals

a vurzudou all el leac'h ma zoant digouezet rag a veac'h m'oa diskennet euz ar vag, e voa digaset dezhān a bep tu tud klanv, gueleou hag all. N'euz fors peleac'h e zea. Per er bourkou, pe er c'heariou, e lakeat ar glanvourien var al leur-gear hag er pedet da lezel anezho da douch ebken ouz he zillad, hag ar re oll a douche ouz he zae a veze pareet. Guelit eta, lenner Kristen, pe seurt amzer a ioa bet choazet gant mab Doue evit prometti he zakramant. Ar bobl a lavare a vuez huel oa ar Messias hag a c'hoantea he henvel da Roue ; ann Ebrestel o doa guelet pevar mirakl er memes nosvez hag a zaouline dirag ho mestre ann eur anzao oa mab Doue ; ann dud all o doa ive guelet kant ha kant burzud. Ha n'en doa ket great hor Zalver traou avoalc'h evit m'ho dije ann oll fizianz eni he gomzou pegen huel benag e vije ar c'homzou-ze dreist speret ann den ? Koulskoude siouas ! emaoump o vont da velet an darn vuia euz ar Jusevien oc'h argila hag o koll ho feiz ; mes araok mont larkoc'h greomp eur zellig ouz ann traou kaer hor beuz lennet enn Aviel. — Ann dud e gouelec'h Bethsaïda a c'hoantea ober ho roue euz a Jesus abalamour d'he vadoberou, hag e guirionez Jesus a zo roue. Da genta roue eo dre ma zeo mab unik ann tad eternel : ar rouanet all n'ipt nemet he zervicherien ; roue eo c'hoaz dre he c'hinivelez hag anet eo dre ar pez a rez prinsed ar sao-heol a deuaz d'hen adori e Bethleem ; Roue eo dre he varo : an heol a ra kaony dezhān, ann douar a gren, ar reier zo fraillet, ar re varo a zao euz ho bez, roue eo breman dre ma zeo azezet en tu deou d'he dad, peb galloud en deuz eni env, var ann douar, enn ifern. Enn Env e ren dre he c'hoar, var ann douar dre he vadelez, enn ifern dre he Justis, hag ann traou-ze oll a gavomp er sakramant. Leun a c'hoar eo var ann Aoter rag dirazhan e teu da zaouline ann oll dud a feiz, pegen huel bennag e vingt savet ; leun eo a vadelez rag ann oll a hell tostaat outhan ; leun eo a Justis ha malheur d'aun hini a dostaio gant pec'hejou braž var he goustians rag he varner a zo dirazhan. Peb ene fidèle a dle beza ken anaoudek hag ar Jusevien ; goude kommunia e rank lakaat Jesus da roue varnhi : he c'hoant eo hag a dra sur ne dec'ho ket rag he zelisou eo ren var eur galoun. — Netra brudetoc'h eget ar pennadik-bale a rez Sant Per var ar mor hag ann oll a gompren dre eno petra eo ar feiz hag ar fizians e Doue. P'hor beuz feiz kre e valeomp e-kreiz danjerou ar bed-man eb gouledi na kals na nebeud ; pa laoskaomp e kavomp eo kre ann avel, rust ar mor, eo diez enebi ouz ann drouk-sperejou, ann ioulou-fall, ha sur oump da veza kollet ma ne lavaromp ket dre ar beden : Aotrou, saveteit ac'hanon. Eunn heretik, hanvet Kalvin, a ro tro deomp da c'hoarzin var ar pennad-man euz ann aviel : kavet en deuz penaoz Sant Per en deuz great, enn he veuz, pemzek pec'ched marwel hag ar spount a grogaz énnhan a zo unan anezho... Plijet gant Doue hor be ann anter euz a feiz Sant Per ! N'en doa ket c'hoas avoalc'h, sur eo, mes ive pebes vertus a rank da gaout ann hini a zalc'h plas Doue var an

douar ! Ar pez a zigouezaz a ioa evit rei fizians d'ar pabed da zont rag gout a rit e pe seurt stad e vezont alies lakeat gant ann dud fall ; desket eo bet dezho emann Jesus o vale var ar mor e kichenig ar vag : enn despet d'ann tourmant nag ar vag nag ar pabed ne daint da goll. Mes taolit evez, dreist-oll, ouz sonj kenta ha tosta hor Zalver, pa rea ar burzud-ze : er sakramant e sonje, er mister a feiz, ha chetu perak e c'hoantea e vije feiz he ebrestel ar c'hrea ma c'helle beza. — Chetu great ganeomp, lenner Kristen, ann tammig tro hor boa da ober, n'ho pije ket kemprenet mad avoalc'h komzou hor Zalver e Kafarnaüm, ma n'ho pije ket eveseat ouz ar pez a zigouezaz er goulec'h ha var ar mor. Breman chelaouit komzou ar bromesa gant respect ha gant feiz ann ebrestel.

I. W.

BRETTIK.

XII.

An itron a Laval a boanie o clask lacat Anna a Vreiz da rei he ger da gemeret Alan Albret.

— Caer o pezo, emezhi, choaz a rancot, ha ne gafot hini hag en dese na ment na gened ho tad.

— Neuze-ta, eme Anna ; ancounac'h a rit ema hon daou genderv a Rohan, daou zen euz ar re gaera, o clask hor c'haout, Izabel ha me. — Guelomp-ta, Mari, eme an Dukez o trei oc'h unan euz he demezellet, gra deomp meuleudi da vreudeur.

— Va breudeur a zisken euz a c'hoad Breiz a du vad hag a du va mam, a lavaras Mari a Rohan.

— Hag ho mam e divije gallet dougen ar gurunen, a Zuker, eme Anna, rak merc'h oa da Fransez kenta.

— Ia, eme an itron a Laval, mes ho zad a zo bet trubard e kenver he brins hag he vro.

Mari a Rohan a blegaz he fenn hag a zirollas da vouela.

— He breur a zo maro evel eun den a galon var an dachen vrezel, eme Anna a Vreiz en eur asten he dorn d'an demezel a Rohan. Perag e comzit-hu a drubar-derez, itron va gouarnerez ? N'oc'h eus nemet lavaret d'an aotrou Albret ne zervich ket dezban clask caout dorn an Dukez a Vreiz, ha ma caf an tu da drahisa ep ma tigouese droug ganthan, e trahiso dek guech eleac'h unan. Hogen silaouit mad ar pez a lavaras deoc'h : kentoc'h eget kemeret ho preur caer evit pried, me a lesfe va c'houren etre daouarn Izabel, hag a iafe d'en em guzet e couent ar Gouet, eleac'h ma e deus va moereb vad lezat ar c'hoez vad hag ar brud euz he zantelez.

— Va c'hoar Anna, eme Izabel, n'en em nec'hit ket, ne zimezot ket d'an aotrou Albret. Me'm eus guelet dre uvre an hini a dle Doue da rei deoc'h ; eur prins braz eo, ha dougen a ra bokedou lili.

— Goal verc'h, eme Anna en eur c'hoarzin.

— Na c'hoarzit ket, va c'hoar ; pa lavaras deoc'h ne ket eur gaou eo. N'ém eus ket guelet bizach ar prins

ar bokedou lili am eus guelet avad var he zae. Chui a ioa en ho sa en he gichen ; ar prins a ginnige deoc'h eul lilien, ha c'hui, e troc'h, a ginnige dezhan eun herminik. Sae an herminig a ioa didach, guenn evel an erc'h, hag al lilien a ioa ive guenn kann. Var an herminig e velet ar ger-ma : Breiz, ha var al lilien ar ger-all-ma : Frans.

— Daou hano caer a dra-sur, eme Anna, hag eun uvre coant oc'h eur great, va c'hoar. Ha c'hui peleac'h edoc'h neuze ?

— E creiz etre va zad ha va mam, a ioa savet ho daouarn gantho azioc'h ho penn evit ho pennigen.

— Divezatoc'h marteze e vezou gouezet petra a zinisi an uvre-ze ; evit brema ne c'houzon ket.

— Marteze, eme an itron a Laval, e tleit, Anna, caout ar roue a Frans evit pried.

— Me, eureiji ar roue a Frans, enebour touet va bro ! Oh ! biken... Ouspen zo, Charles eiz a zo demezet da Vac'harit a Autrich.

— Itron, Charles eiz a zo toc'horig he iec'hed ; mar marv ep bugale, ho kenderv a Orlean a vezou roue var he lerc'h, ha setu eno eur prins coant, caloneg, eun den a zoare.

— Va c'henderv a Orlean a zo demezet ; her gouzout a rit, va gouarnerez. Lezomp a gostez traou ha ne zigouezint morse.

An itron a Laval a davas neuze hag a gemeraz he c'hegil. Anna a zistroas da gaout he frenest, hag en em lakeaz adarre da zonjal.

Anna a Vreiz a gare hag a respete avoalc'h he gouarnerez ; mes n'o devoa ket ar memes menoziou, ha ne vezent nemeur a unan.

An itron a Laval a ioa douget evit ar c'hallaouet ; lavaret a reat zoken, epad ma voa grounnet Naonet, e devoa bet eun emgleo bennak gantho. Ha gouscoude ne garie ket Charles eis, pe da viena ne ziskueze ket he garet.

Anna merc'h a Vreiz, ha brema Dukez euz ar vro-ze a felle d'ar c'hallaouet da aloubi, a gasea kement a zelle oc'h ar Frans. Mar e devoa diskuezet fizians en Dug a Orlean hag e Dunoa, oa abalamour ma voa Lois reuzeudik ha ma en devoa Dunoa rentet cals servichou da Vreiz.

Marteze Anna ne divije great nemeur a van evit guelet he gouarnerez, a ioa bretonez vad a hent all, o vez a ken douget-ze evit ar c'hallaouet ; mes ar pez ne c'helle ket da c'houzany oa he guelet o clask he lacat da rei he dorn da eur prins hag a zisplije dezhi a beb hent, dre he oad, he zrem hag ar vuez a rene. G. M.

(Eur pennad all eur vech all.)

Eur pare burzuduz e Lourd.

Eun den, carget da zioual eur glouet var hent houarn ar c'kreisdeiz, a larvar evelen penauz eo bet pareet e Lourd.

« Atooun bet ere ; mes labourou hir ha goal amzer a

zigas din, brema ez eus tremen seis mis, eur boan hag a vire ouzin da finval. Ar medesin a lavare oa eur Rhem padus. Tri miz e chomis var va guelet ep gallout finval. Pa falveze din finval eur c'har, e c'halven va fried pe unan eus va bugale vian pebini a zave var va guelet evit va zrei. Va foan a ioa cris meurbet. Erfin ec'h ellis sevel ha bale var bouez branellou ; hogen poan am boa ha va zrei ne deant nemet a stlej.

Digar oa va stad ; netra nemet va labour da veva, ha dervez labour ebet. Va greg a c'houunit dek lur er miz er gloed. Tri bugel on eus, bihan ho zri. Eun dervez e c'houlennent bara, ha ne voa ket da rei dezho... Setu bete pegeit oan eat ! Muioch'a c'hood fall a rea din ar quel anezho eget va foan. Tud vad o deus va zicouret... An Aotrou'n abad a roe din bouillons ha bep en amzer eur pez a eis real a veze c'avez buan implich dezhan. Euz ar c'hastel em eus bet keuneut hed ar goanv, hag abaoue pell ann bini zo e penn ar stasion a ro din bara. Anez, petra vijemp-ni deut da veza ? Ah ! ne ket poan zo manket din !...

Abaoue tri miz eta e zean er meaz avechou. Eur mestr cantonier hag a lenn liziri Breuriez ar Feiz a gomze din euz a Itron-Varia Lourd, euz a eun archer parcer oc'h en em voalc'h e feunteun Lourd, euz a eur vestrez scol a ioa bet pareet ive he daoulagad gant an dour-ze. Ar goardou all eveldhon a lavare din :

— Jaffard, eun Doue zo ; c'hui zo reuzeudik ; red eo pidi ha mont da Lourd. Ma n'oc'h eus ket a fizians, na dit ket. Mes Doue a c'hell pep tra. Ho pet fizians, bag it evel.

Ne zonjen ket e Doue ; ne beden ket guechall ; mes pa guez an dichans varnoc'h e teu sonch anezhan. Kementse a rea din sonjal ; esper am boa ; en em lacat a ris da bidi Doue, hag e lakejomp ar vugale vihan da bidi ive. Avechou e falgalounen.

— Bah ! eme ve, ne barei morse ; an dichans zo crog enhout. Ar zonch vad a deue neuze var gorre, hag e lavaren din va unan. — Gouzout a reomp ez euz eun Doue ; hor bet fizians. Ober a ris va zonch da vont en hent ; eun dra bennag a lavare din : Pareet e vezi.....

Daou pe dri dervez araok ne eanen da lavaret Ave Mariaou. Erfin e tiblasiz. Eun truez oa va guelet e gar Lourd. Roet oa din eun nebeut arc'hant, hag e vouen douget en eur c'har d'ar feunteun.

Pidi a rean ; neuze e sonjen ; ar verc'hik vian-ze a velaz ar Verc'hez santel a zo eurus meurbet ; kementse ne vije ket digouezet ganheme, ne dalvezan ket keit-ze. — Clask a ris goalc'hia va zrei. Eun den am zicouras ; n'oan ket goest da denna va boutou. Va delc'her a reaz evit va laeat en dour. Oh, na me a bede ! me zonje din e lesjen eno va branellou. Eun tamik gras e caven ; nebeut gouscoude. Ne gollis ket courach, hag e lavaren : mad, dont a rin adarre. Va fried a vone trist bras pa em guelaz o tis-trei gant va branellou.

Eur voutaillard zour a ioa eat ganhen euz a Lourd. Araok mont da gousket va fried a ziscarcaz eur banne en

eur scudel, hag a c'libias din c'hoas va zrei. Me a bede, e c'hellit cridi. Neuze e claskis sevel ; ha setu me em za. En em lacat a ris da vale, hag e valeen eas. Neuze e criis : Greg, pare oun ! Va fried a chome da zellet ouzin sebez. Neuze e lavaras : Oh ! Guerc'hez santel, hag ez euz ha ne gredont ket ! Oh, nag hi a zo mad ! hag e vouele gant laouenidigez.

Neuze en em gaven ken eurus, ma liviris : red eo deomp mont da di an amezek.

— Coeza a ri, a layaras va fried.

— Me valeo couls ha te.

— Hag ar vugale a lezimp aze ep den var ho zro ?

— Ar Verc'hez ho diouallo ; deomp.

Kemeret a ris va letern, ha setu ni en hent. Eun anter cardurik bale on doa da ober dre eun hent dies. Sevel a rejont, ha me ho les da zonjal pe ger souezet e vount. Hon amezeien zo tud vad ha tud a religion tre. Rei a ris dezho da efa pep a vanne euz an dour a ioa deut ganhen. Antronoz, ep baz na netra, e zis da stasion Lesponney, eun anter leo dioc'h va zi. Itron mestr ar stasion a griaz oc'h va guelet : Sellit-ta, Jaffard o vale ! Oh ! eur burzad ! An oll a ioa souezet. Mont a riz a hed al linen ; ne c'helle ket va c'hamaradet cridi eo me a velent. Neuze e lavarent din : Mad ac'h eus great mont da Lourd.

Pa o deus va guelet o tont da Lourd hirio, va branellou ganhen em dorn, o deus lavaret : Setu Jaffard o vont da gas he vranellou da chapel ar Verc'hez ; nicun anezho n'en doa c'hoant goapaat.

Azalek kär beteg ama em eus baleet. Eun tamik poan am eus c'hoas ; n'oun ket lijer, mes esper am euz e teuin da veza. Va zrei a ioa coenvet scrij ; digoenvet int. Ne c'hellen ket plega ya c'hein ; reud oan evel eur vaz ; hag e plegan eas bete'n douar. O ar Verc'hez am lacai e stad da c'houunit va bara ha da vaga va bugaligou. Brema e pedin a to, ha ne vez ket izom da lavaret, d'am fried na dia me, ober hon deveriou a gristen. Oh ! parea tre a rin, ha, bep bloaz e teuin ama.

(Tennet euz a Sizun Gatolik Seez.)

Etouez an torfejou-scrijus great e Pariz epad ar gommun, e caver eun ober mad bennak da verca. Setu ama unan.

Person Sant Stefan-ar-Menez a vel eun dervez eun dispac'her o tont a brez d'he di, hag a larvar dezhan.

Me zo e servich ar gommun ; mes c'hui oc'h eus ma get va greg ha va bugale epad ma lonken va gounidegez... D'am zro e fell din ober eun dra bennag evidoc'h. Bremaig edon e ti Rigault, hag em eus guelet var an daol an urs da gregi enhoc'h, hen digaset em eus ganhen ; setu-hen aze....

— Ho Rigault ne voar ket scrifa caer da viana, eme an Aotrou Person en eur zellet oc'h ar scrif.

— N'eus ket a amzer da goll, eme an dispac'her. Kemerit dillad bourc'hiz ha deut alesse. Me ielo d'ho cas beteg unan a zoriou kär, ha ma na ve ket a c'hoant d'ho lezel da vont er meaz, me lavaro e zoc'h va zad...

Person Sant-Stefan a c'hellaz en em denna evelse, hag anez e vije digouezet ganthan ep mar tro arc'hescop Paris. Pa c'hellas goudeze distrei d'he barrez, e clascas an bini en doa saveet he vuez dezhan ; mes ne c'houzon ket hag en deuz he gavet. Esper en doa da gaout gras evithan mar d'edo etouez ar brizonerien.

Setu ama penauz e voulle saveet eur gouent hag eun ti-scol.

Gardien an ti scol a velaz eun dervez o tigouezout eun dispac'her guisket e colonel, blansonennou aour o stribillenna outhan.

— De mad deoc'h, sitoien, eme ar c'holonel,

— De mad deoc'h, Aotrou, eme ar gardien.

An dispac'her a ia droug enhan, hag a larvar :

— Petra ? me ra sitoian ac'hanc'h, ha c'hui a ra Aotrou ac'hanc'hon-me ?

— Oh ! eme ar gardien :

Leveromp aotroned
Bezomp sitoianed.

Sell ! sell ! c'hui oc'h eus descadurez ; mad me am euz ive. Lavaret a c'halfen deoc'h zoken piou en deus saveet ar c'homzouze ; an Aotrou Dupin eo.

— Ne ket, eme ar gardien, an Aotrou Andrieux eo en deuz bo zavet. Mar kirit rei amzer din, me gerc'ho deoc'h eul levr eleac'h ma her guelot.

Ar gardien a ia da glask he levr ; mes da genta e tigas diou voutaillard vin, hag ho laca dirag ar c'holonel azezet oc'h an daol. Efa ra zoken eur banne da iec'h et an dispac'her, ha neuze e za da gerc'hat he levr. Arguin a ioa mad, ha pa zistroaz, an diou voutail a ioa goulonderet. Mont a ra da glask eun drede, ha goudeze eur bedervet.

Ar c'holonel a ioa deut bezteod, mes eat oa he zrouk kuit. Deut oa da veza eur mignon d'ar gardien, hag e tiskuezas dezhan an urz a ioa ganthan en he c'holonel, abers Delecluse, da lacat an tan en-ti-scol-ze hag en eur gouent leanezed a ioa e kichen.

C'hui, eme ar c'holonel, zo eur potr chentil, ha ne garzen ket ober drouk deoc'h. Lavaret a c'hellit d'al leanezed hoc'h amezegezed, e tleont deoc'h eur pilet coar a zoare.

Ha setu penaust ne voulle ket devet an ti scol-ze nag ar gouent e kichen.

Menoziou va contr Thomas.

Me am euz eun eontr hanvet Thomas, den desket mad, da viana dioch' ma larvar, eur republican euz a benn ar viaden, goest da ober scol da C'hambetta var an doare da gas eur vroad tud en dro. O veza en em gavet ganthan en dez all, edo a zevri o lenn, e Feiz-ha-Breiz, promessaou Iann o c'houlen beza laket da zepute.

— Ahanta, va zonton, eme ve, petra zonjitz euz ar promessaou-ze ?

— Peuh ! promessaou bugale. Sucr ? Pell zo ez eus mengleuziou sucr ! Eul loar goz da ober peziou a ugent real ? Eun den bag en deus respes evithan he unan ne zout mui, pell zo, nemet aour ha *billejou bank*. Evidon-mé ne ket traou dister evelse eo a bromelin da dud va bro pa zin d'ar gambr, hag em eus sonch mad da vont kenta depute a vez da henvel. Setu ama petra a livirin dezho :

« Va c'henvrois, va mignonet, roit ho mouezou din, ha kerkent ha ma em bezo laket ar Frans var he dress, ar pez zo red da ober ato da genta, hag a zo eun dra aez avoalc'h da ober da eun den bag en deus ners, speret hag ijin, me a gompezo deoc'h ho touarou en hevelep doare ne vez mui na menez na stanken. An douarou compezet evelse, a vez eur blijadur ho darempred hag ho labourat, ha neuze ne vez tam douar fall ebet mui.

— Me zonje din, va eontr, e zoa er vro-ma eur c'harter bennag ha ne c'helle ket Doue he unan da gompeza, da viana dioc'h ma lavar an dud ?

— La guechall pa c'hortozet eun dra bennak digant Doue ; ni etreomp republicanet ne c'hortozomp netra diganthan, rak n'hen anavezomp ket ; ni a zao compagnunezou pa on eus c'hoant da ober eun dra bennag a zoare, hag unvaniez ar republik a deu a benn a bep tra.

— Hag an doureier, eme ve, petra a reot gantho ? An doureier ? Ne vez eulet mui an dourou beuzet evel ma vezont brema avechou, rak ne vez mui a steriou bras. Pep eienen a redo dre eur c'han pe eur voazik beteg ar mor. Pephini a gaso ar goaziou dour-ze dre he zouarou evel ma caro, hag a rai he foennok pe he brajen eleac'h ma sonjo. Pephini zoken, ma car, a gaso dour he eienen a dost d'he di, hag evelse ne vez mui izom a bunsou.

— Ha da biou e root traou evelse da gridi ? — Da biou ? da gement hini o deus poan o labourat, a zo o terri ho c'horf, hag o flastra kezeg hag ejennet e douarou var ho c'hostez hag en hentchou a zo eur scrij ho eulet hag eun tor-gouzouk bale dreizho. Ar re-ze oll, credabl, o dese c'hoant avoalc'h da velet rei sicour dezho.

— An dra-ze a gredan avad ; mes ar arok ma teui ar zicour-ze dezho e vez eat ar bed en traon gant he oll republikon.

— Ne roez ket amzer din da ziscleria dit va menoz. Ma carfez tevel e clefiez petra am eus sonch da ober, rak setu ama c'hoas petra a dlean da lavaret dezho : « Va c'henvrois, roit din ho mouezou, hag ep dale e vez eas deoc'h darempret ho touarou, ha zoken beachi a bell mar oc'h eus c'hoant. Me lacai digas deoc'h barrinier houarn hag e root gantho hentchou evel ma kerot. Ho tonarou o veza compez, ar barrinier houarn-ze ne vez nemet ho renca ervez m'o pezo izom, hag-ez eot gant ho kirri varnezho evel eas ha digas ar pez a falvezo deoc'h. Var douar compezet evelse, eur c'hoezaden epken a vez avoalc'h evel lacat ar c'hirri-ze da vale.

— Hag ar c'hoezaden-ze, a liviris d'an eontr Thomas, piou he roio ?

— Me, rak cavet em euz ar pez a glaske an dud gouezieg pell zo, hag ar c'hinaoueten a ie a to a bell da glazk ar pez o divije cavet a dost ; rak n'oa ket ken dies da gaout. Clevet oc'h euz emaor pell zo var an hentchou houarn o clask lacat an avel pe an ear da ober ar vicher

a ra hirio an tan pe ar vaseur ? E pep car-tan, pe loco-motiv e velit eun den hanvet an tomer, hag a zo eno etre an tan bag ar glaou douar, hag a gemersfac'h evit eur morian, pe kentoc'h evit eur mevel da Lucifer carget da zelc'her tan e fournierz an ifern.

Mad, me eleac'h eun tomer, am bezo eur c'hoezer ; eleac'h eur c'har-tan em bezo eur c'har-avel. E lost ar c'har e vez eur vegin vraz evel a zo er gosfellow, hag eun den azezet dibreder, evel eur c'hoezer en eur c'hosel, a zacho var ar vegin-ze bag a lacai ar c'har da vale. E diabarz ar c'har e vez eur *mecanik*, rodou hag a droi an eil divar bouez eben. Unan euz ar rodou-ze e devezo dent ledan ; ar c'hoez euz ar vegin a scoi var an dent ledan-ze, hag ar rod a droio, hag ar rodou all da heul houma, hag ar c'har a ielo en dro. — Ne vez eulet diesoc'h eget evelse. Hogen guelet a rit ne vez eulet dies nenze d'hon labourerien ober ho charreou ha zoken beachi.

— Ama ne c'helliis ket miret da lavaret : va eontr, poan o pezo marteze o caout barrinier houarn avoalc'h da rei da bep labourer evit he zouarou. Hogen p'emaoc'h emaoc'h, ma c'hen em glesfac'h gant ar mignon Iann ha ma lavarsac'h dezban, eleac'h stlepeur deomp he loar goz e peziou ugent real, ma he zaolte deomp e barrinier, e rafe muioc'h a vad deomp. Rak me gaf din oc'h eus lavaret e rajemp neuze sae var an arc'hant, hag eun den a zoare ne zoutje mui nemet aour ha billejou bank.

O clevet se, an eontr Thomaz a zavas counnar enhan, hag a ieas diouzin en eur lavaret dichek ne voa netra en he venozou dic'hisoc'h eget e menoziou calz a ze-puteed all, ha meur a hini ho c'hafe mad ep ma vije red dezho evel-se beza tud diskiant.

— Mad, eme ve, ma ne ket red beza diskiant evit ho cridi, da viana ez eo red caout feiz cre.

An eontr Thomas ne brijas ket lavaret eur ger ken din ; mes eat oa pell hag her c'bleven o chaocut outhan he unan : it da ziscuil traou ijinus dirak pennou baz evelse ; coulz e ve deoc'h comz oc'h saout ! Tud evelse ne veritont ket caout perz e madoberou ar republik.

G. M.

An Aotrou Lezeleuc a brezeg er bloaz-ma evel ar Choraiz e catedral Kemper.

An Aotrou Manchec, person Botorhel, zo maro er sizun dremenet.

An Aotrou Bihan-Poudec, person Loquirc, zo maro eive en dervezion-ma.

D'an eil a vis meurs, retrid brezoneg evel ar voazed, e Kemper.

SCOL AR MARO MAD.

Laket e brezonek dre urz Aotrou Escop Kemper, e gaver en tiez merket evel Buez Jesus-Christ.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullat gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escop.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huec'h miz, pevarzec real. Ar Abonamant a diez beza paet ar arog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henla cazeten a resco goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escop, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.

D'an Aotrou DE KERANGAL epken e leir addresi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a deer da addresi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 24 C'huevrer 1872.

LIZER AN AOTROU'N ESCOP A GENPER HAG A LEON O TONT D'EN EM LACAT E PENN HE ESCOPTI.

DORN ANSELIM NOUVEL,

Euz a urz Sant Beneat, euz a dadou Menes Cassin, ar re a vir ar genita reglen, d're chras Doic hag hon Tad Santel ar Pab, escop a Genper hag a Leon, dan dud a iliz ha d'ar gristenien fidet euz hon escopti, salud ha bennoz en hor Zalver J.-Ch.

HOR BREUDEUR KER,

Bréma ez euz vardo daou vloaz varnugent eur belek santel ha n'oc'h eus marteze clevet mors hano anezhan, an tad Muard, a zavaz, e creis coajou ar Morvand, eur gouent evit tadou a urz Sant Beneat, a lakeas dindan scoazel calon sacr Jesus ha calon dinam Mari. Var unan eus an taoliou-mean coz-ze a zerviche d'an Drouizet evit laza tud varnezho, e savaz eur skeuden da vam Doue.

An imach benniget-ze zo troet he zell var ar gouent, hag a zifin ar minic'hi-ze euz ar binijen hag euz ar studi a hanver Santez-Mari ar Mean-a-Dro. (Pierre-qui-Vire).

El leac'h distro-ze benniget gant an Env, eleac'h ma teu ar speret mad roet gant an tad Muard d'he vugale d'ho lacat ne gavont ket poaniuz, e cavont zoken ho eurusdet o senti evel menac'h hag oc'h en em garet evel breudeur, e voa en em dennen an hini zo laket brema gant an Tad Santel da *bastor ha da escop eus oc'h eneou*. Cavet en doa eno ar peoc'h an dudiusa ; tanva a rea eno an eurusdet ar iac'ha ; en em bouchaz a rea d'al labourou euz ar missionou a zo kement a izom anezho hirio evit dibuna ar feiz e calon ar bobl ha serra gouliou ar vro, pa zeo deut, ep ma voa den o c'hortos, mouez Doue d'her gelver euz ar gouelec'h, ha d'hen tenna euz ar gouent a garie kement, evit lacat var he ziscoas dister ar beac'h pouanner en deuz eun escop da zougen.

O tigonezout en ho touez, H. B. K., ne livirimp ket deoc'h petra en deus bet hor c'halon da c'houzanv pa zeo bed red deomp kuitat hon tadou hag hor breudeur, hor breudeur hor bezo ato plijadur oc'h henvel evel ma rea sant Anselm. Eneou muia caret hon ene. Dilezel a dleomp hor buez euruz, p'eo guiz izomou gloar Doue her goulen. Daoust d'hor glac'h ar bras on euz zoken, a gaf deomp, calon avoalc'h avit trugarecat an den zo hirio e penn gouarnamant Frans d'hor beza choazet, daoust pe gen dister omp, evit diskuez ha startaat frankiz an hirio menac'h. Fals credennou an dud n'o deus ket hen dalc'het a za ; renet gant he speret lem, ha dreist oll sclerat dre ar sclerien a skign Doue euz an Env var ar re ar a zo ar c'ballout etre ho daouarn, en deus guelet, evel ma lavare Pii Nao pa voa nevez savet var d'ron-sant Per, penauz an urziou relijiuzet a zo bandennou soudaret dibabet evit sicour arme Jesus-Christ, hag o deus ato eun dalvoudegez vraz evit caeraat ha difen ar broiadon-tud hag ar gristenach. Eun escop o tougen habit eur manac'h a ziskuez d'an oll ar guir o deus an urziou santel-ze, a zo bet epad re bir amzer comzet en ho enep ha lezat a gostez, da zigas d'ar re a zo brema var an douar, ar sicour galloudeg euz ho vertuziou hag euz ar c'hoant o deus da ober vad.

Ne ket c'hui, H. B. K., eo a gavo iskis guelet eur manac'h escob o vont dre ho keriou hag ho meziou, ep kensoune na ken c'hoant nemet da lacat anaout, caret ha servicha Jesus-Christ. Gouzont a rit oll eo relijiuzet santel o deus prezegat an Aviel en ho pro hag be digaset da veza seven.

Ar re o deus savet hoc'h ilizou coz, hag a zo patronet enho brema, sant Corintin ha sant Paul Aurelian, a ioumenac'h. Ho eneou, her c'hridi a reomp, o deus dridet gant levez en Env, pa o deus guelet daoulinet dirag ar relegou santel a zo en ho catedral, eun den diskennet euz ho goad, eun den leun a garantez ha douget meurbet evit reglen sant Beneat, tad ha reizer ar venac'h euz ar c'huz-heol. Ho sedennou ker galloudus dirak Doue,

hag ho zoursi da veilla var mād ar bobliou a rent honor dezhho, ho harpo hag a zifeno an escop a brezeg, gant eur memes speret eveldho, guironeziou an Aviel a zavas, brema ez eus trizek cant vloas, croas Jesus-Christ var gorre ar baganiach hag an ioulou gouez discaret, hag a roas da eneou ho tadou coz an tremp creze euz eur vroad tud christen, ar pez a zo chomet ato merket mad en ho touez.

Pa en em laker da studia ar pez zo tremenet en ho touez en amzer goz, e chomer souezet dirag an eskibien vraz-ze, ar relijuzet santel-ze o deuz goloet ho pro a ilizou, a chapelou, a groaziou, hag o deus var eun dro kizellet e calon eur bobl dibab, ar roudou euz ar vertuziou ar re huella.

Brema pa lezer e pep leac'h ar feiz da goeza en traon ha pa za ar pennou e dour, mercou trist euz ar c'hlenn-vejou a grign hirio ar broadou tud, c'hu oc'h eus dalc'h et mad d'ho relijon ha chomet stard evel ho tadou; sonch oc'h euz o deuz ato serret, oc'h pep fals creden, dor ho c'halon hag harzou ho bro. Miret oc'h eus gant carantez lavariou santel ho credennou coz ha kendalc'h et da veva evel patriarched. Evese hoc'h eskibien a zo fonge enho ganeoc'h. An arc'hescop mad en deus roet deomp, epad ma on devoa an honor da gaout cark din-danhan, ar skuer euz ar feiz, euz ar furnez, euz ar vadelez-ze a laca he veleien hag he bobl d'he respecti ha d'he garet, a gemere plijadur o lavaret deomp alies pegement a respet a rentet dezhau e Rom abalamour ma voa *arc'hescop ar Vretoned*. Pa deuaz an eskibien, en em zestumet euz a bevar c'horn ar bed e treid Pii Nao, da asuri e voa red e vije ar Pap roue, e voa red miret dezhau douarou sant Per evit mad an Iliz hag evit ma c'halje gouarn e frankiz an eneou, pa deujont, e Sened ar Vatican, da ziscleria a vonez huel, ne c'halle ket ar Pap, pastor ha doctor an oll gristenien, fazia pa zeske ar guironeziou euz ar feiz hag an doare da ren eur vuez christen, an den *venerabl* a ioa escob ama en hon raog a ioa e guironez test euz a greden he veleien ha christenien fidet he escopti, hag ar re-ma, ma vije bet izom a vije en em zavet abez evit he veuli ha diskuez e voant eveldhan douget evit Pii Nao, evit an Iliz, evit ar virionez hag evit ar justis.

Ha ne ket epken dre gomzou eo e rit profession euz ho feiz. Hoc'h eneou cre ha troet oc'h ar relijon ne c'hinont ket evit rei ar pez a goust muia da zioueret. Ne ket epken e roit aluzennou a vraz evitar vreuriez santel, *Breuriez ar Feiz*, cas a rit c'hoaz aleiz a vissionerien breton, guir ebrestel, da zougén sclerien an Aviel er broiou a zo c'hoaz en denvalijen hag e skeud ar maro. Evit sicour an noplizomek a zo var an douar, an Tad Santel, evel bugale vad e carit rei ar pez a c'halver *Diner sant Per*. Great oc'h eus c'hoas muioc'h: roet oc'h eus da Bii Nao ho pugale o deus gouezet skuilla ho goad evit difen he viriou sacr, ha mervel merzerien, o tiskuez var eun dro ho feiz hag ho ners-calon.

Pa zeo deut an iliz hag ar Frans, en ho glac'h, da

c'houlen tud courachus, n'oc'h eus ket marc'hatet evit en em zevel; ho martolodet a zo bet dispont var zouar evel var vor; ho tud a volontez vad a zo bet fidel d'ho never. Hano Breiz a zo chomet digatar e creiz hon reu-zou; e creiz canv ar vro e c'hell derc'hel mad d'he herminig ha d'he laver coz : *Kentoc'h mervel eget beza saotret*.

Ar roue David a lavare da Jeruzalem : *Traou burzuduz a zo lavaret ac'hantout, kær Doue l Jeruzalem a voue ato euruz, he hano a voue ato brudet etouez ar broiou keit ha ma voue kær Doue, da lavaret eo, keit ha ma voue fidel da Zoue. Lavaret a c'hellomp dit ive, pobla Vreiz, chom a rai ganhez da gurunen a c'hoar, eur vleunen nevez bennak a laki varnezhi ato, keit ha ma vezi fidel da Zoue, douget evit an iliz hag ar Pap, keit ha m'as pezo, evel eur bugel, fizians e comzou hag e carantez da veleien.*

Ar fizians-ze, H. B. K. eo an hini a deuomp da c'houlen diganeoc'h, abalamour ma zeo red deomp he c'halout evit ober ervad ar gark vraz a zo fiziet enhomp. Unan omp euz a vugale ho pro. Ar feiz-ze a zo roet carg deomp da zeski deoc'h, on eus resevet, deiz hor badiziant, en ilis catedral-ma digaset ker caer dre zevision ha soursi an eskibien a zo bet en hon raok. Dont a reomp da greski an niver etz an eskibien breton-ze a bere e carfemp kemeret ar vertuziou evit skuer; carout a rafemp bale en hent compezet deomp gant an Aotrou Pouliquet, ar c'honfessour dispar-ze euz ar feiz, pehini hor bennige gant carantez en hor bugaleach hag en hor iaouankis; gant an Aotrou Graveran, an escop santel ha goueziek-ze pehini a ziskuez deoc'h, adaleg he gavel beteg he vez, petra eo e guironez speret ar beleg, hag hon digemere gant kement a vadelez padosteamp outhan hor c'halon o lamet en hor c'hlrez; erfin gant an Aotrou Sergent, a c'hellomp da henvelive eun escop breton, dre ma voa deut da veza breton oc'h en em renta henvel ouzoc'h, o sonjal, o caret, o veva eveldoc'h, o clask ho mad hag izomou hoc'h ene. Diveza guech ma on devoue an heur vad da gozeal gant-han, e voa da c'houel hor bro pa voulcurunet Santez-Anna Vened. Eskibien, beleien ha tud fidel a bede a unan; oll e c'houlenemp digant patronez Breiz-Izel he scoazel ker galloudus dirak Doue, evit ma c'hlje hor bro gaer a Vreiz, e creiz ar barrou arneu a velemp o sevel hag a c'hourdrouze an amzer da zont, chom fidel ha dele'her mad d'he c'hredennou catolik. Pell edomp neuze da zonjal e liemp eun dervez azeza var gador an escop-ze a ioa eun dudi cozeal ganthan. Doue pehini hor galf da labourat ar park trempet gant he c'hoezen hag he boan, hon lacai da zestum enhan eun eost puil.

Eun heritach caer en deus lezet ganeomp an Aotrou Sergent. Caout a reomp en hor c'hichen, evit hor sicour da c'houarn an escopti, kenvreudeur on euz ato respectet ha caret, ha pere hon lacai da ober anaoudegez gant an escopti bras-ma; caout a reomp, e conseil an escop, tud meür dre ho goueziegez hag ho furnez, eur

chabistr venerabl a chaloniet eleac'h ma caver ar veleienze a zo caret gant an oll, evel ho zadou, hag a glask an oll da gerneret evit skuer euz a vuez ar belek; caout a reomp semineriou eleac'h ma tesker ar skianchou saer d'ar glouer iaouank, ha ma roer dezhō boazamanchou santel evit ho dougen d'ar vertuziou hag ho renta goest da stourm ha da zifin ar relijon evel confessor euz ar feiz.

Pa daolomp hor sell var an niver braz a ilizou a zo roet deomp da ren, e velomp eno beleien hag a zo bet ato a unan gant ho escop, hag o deus caret ato dont gant fizians, evel bugale, da ziscarga en he galou a dad, ho foaniou speret hag ho nec'hamanchou. Gouzout a reomp gant pebez prez ha pebez aket d'ho deveriou e tougont ar beach'euz an deiz hag euz an domder; prest bepreat da asten dorn da gement zo er boan, da zicour ar paour; da velet ar re glany, da gas an eneou varzu an Env. Skuisder ebet ne ra dezhō kila; danjer ebet ne ra aoun dezhō. Ne velont nemet gloar Doue ha silvidigez an eneou, hag ec'h uzont ho buez, alies berreat dre eun dievesdet santel bennag, e labourou hag a cbom aliez ep beza anavezet var an douar, mes a zo prisius dirak Doue. Beleien vad ha santel, ni garfe rei deoc'h da anaout pegement hoc'h enoromp, pegement ho carromp!

Hor sell a daolomp ive, gant eul laouenidigez mesket gant glac'h, var al leaned hag al leanezed-ze a, zo bet galvet da choaz ha da zelc'her al loden vella; var an tadou-ze a gompagninez Jesus pere dre ho skuisder santel o labourat evit an eneou er missionou hag er retrejou, a zigas da zonch deomp euz a zerveziou eat re vuan ebiou; var ar vreudeur euz ar gelennadurez pe euz ar scoliou christen a zalc'h mad d'ar speret roet dezhō gant an dud santel o deuz ho zavet; var ar guerc'hezel, an ælez-ze euz an dous hag ne c'houfet ket lacat re anezhō en eun escopti; ken ar re anezhō a ren eur vuez cuzet e Doue gant Jesus-Christ, oc'h en em lacat a unan gant he galon sacre dre ar beden hag oc'h ober piñien evit ar re all; ken ar re zo galvet da gerneret soursi euz ar re viana a vreudeur hor zalver, o scolia bugale ha tud iaouank, pe d'en em rei d'an oberou euz ar garantez christen, o kemeret soursi euz ar re baour, euz ar re zo er boan, euz ar re a zistro oc'h Doue euz ho goal vuez, euz a gement o deus da c'houzav unan bennag euz an trubuilou a deu da skei ha da ziscar an den.

N'hoc'h ancouac'haomp ket, c'hoarezet burzudus Sant Visant a Baol, Breuriezou devot itronezet ar charite ha c'hu oll pere, adaleg ar maner piividik beteg ar bâoura lochen, a zo ato digor ho taouarn evit frescaat calonou ho preudeur dre ma zoc'h madelezuz ha trueuz en ho c'henver. Bennos Doue, prometet ganthan d'an aluzen, a dle en em scuilla puil var eur vro eleac'h ma roer gant kement a largentez d'ar paour.

O calon sacre a Jesus, ac'hanc'b-hu e teu pep mad ha kement sonch santel a ro deomp da anaout petra a fell da Zoue, hag a ro deomp an ners d'hen ober.

E sacramant santel an aoter, ha dreist oll d'an deriveziou-ze mil guech benniget euz an *adorasion perpetuel*, e lakit ho sclerien santel da scleraat an eneou, e tevit dre ho carantez al lousdoni hag ar c'haillar a zo varnezh, hag e c'hoezit enho an tan euz ho carantez. C'hu a vezou hon rener, hon esperans, hor minic'hi, hor skoazel hag hot c'honsolacion. Ato e kinnigimp deoc'h, en unvaniez gant calon dinam Mari, hol labourou, hor poanion, hor pedennou bag hon daelou, rag ato e fel deomp chom, ha destum ganeomp ar re a zo fiziet enhomp, e calon Jesus-Christ.

H. B. K., ar zantimanchou en deuz ar manac'h a urs Sant Beneat a deu davedoc'h, eo ar memes re a zigase d'an Aotrou Graveran, er bloaveziou diveza euz he vuez, ar zonch da voestla he escopti d'ar galon sacre a Jesus. Fallout a rea dezhau, evel ma hell lavare ker brao, lacat calon Jesus daouanter ganthan en he zoursi a Escop, hag ho lacat dindan scoazel oll c'haloudeg he garantez di-vin evit ho tioual bag ho tisen a enep an danjerou a c'hourdrouz an iliz hag ar Frans. Ni ive on eus desket lacat hor fizians e trugarez hag e teneridigez ar galon-ze ker carantèzus pehini en em ziskuez deomp, e creiz hon nec'hamanchou, evel ar goulou a deu da bara evit ar merdead e creiz ar barrou amzer, evit diskuez dezhau an hent a dreuz ar c'herreg, hag an douar eleac'h ma cavo ar repos.

Ar pez a zonjomp, ar pez a c'hoantaomp o tont da veza escop, a gavomp er goms-ma euz an abostol Sant Paul : *Testis enim mihi est Deus quomodo cupiam vos omnes in visceribus Jesu-Christi*: Doue zo test n'on eus ken ioul-nemet d'ho testum oll e calon Jesus-Christ, — oll, beleien ha tud fidel, braz ha bihan, paour ha pinividik, coz ha iaouang, tadou ha bugale, tud just ha pec'herien. Rak fallout a ra deomp, dre veritou ar groas-ze ouz pehini e tleomp beza staget evit ober eur vad benak, rei deoc'h peoc'h Doue, ar peoc'h-ze dousoc'h egét pep dousder all, pehini a vir en hor Zalver Jesus ar sperejou hag ar c'halonou, a laca a unan er memes pehnen hag er memes carantez ar vagale euz ar memes famill, hag a garg an eneou enz eur gonsolacion hag eul laouenidigez a deu euz an Env.

Ra deu ar peoc'h-ze a Jesus-Christ da zridal en ho calonou : *Pax Christi exultet in cordibus vestris*. Setu ar pez a c'houen hor c'harg a Escop; setu, mar gellomp dont abenn anezhan o labourat epad hor buez, ar pez a raio evidomp ar gaera euz ar recompanou; bez'e vezou hol levez hag hor c'herunen.

DOM ANSELM,

O. S. B.

Escop a Gemper hag a Leon.

Respoant am Aotrou Morvan.

Aotrou Morvan, kelaouer Feiz ha Breiz, diez e va fenn, n'ho peuz ket sinet ar pez a skriyit e va enep; klasket em euz oc'h ano e traou al lizer, n'em euz ket he gavet. Gou-

zout a ran eo giz ar gazetenou repui kamalodet a sko dizamant, taolet ho mantel var ho c'hein, ha lavaret : me respoont a gement zo ama, va ano a lakaan e guest. Douget e ven da gredi eta al lizer-ze ne ket deoc'h, ar gouskoug en deuz dosvet en ho nec'b-hu. Daoust a na ve ket a orin Mikeal ar Balc'h ? Me gar en deus al lizer ha pedra da ober eun ear a famill, teot distagel, brezounek vad, taol pao didruez ho daou hag ho daou doare druil-en aqualc'h.

Hen anza a rankan ouzoc'h evit ober eur frappat gou-rin, e karan sellet dirazon hag anaout va den, ma vijen krog er bluen, em bije sinet e traou al lizer, ha pe guir va ano a zo G..., persoun a barrez G..., ne vije eat da gu-zat e dillat Mikeal ar Balc'h, ha pe guir oan beleg, da lavaret e zoun laboureur an douar.

Ken a vezeta Aotrou Morvan, n'e ket ouzoc'h em eus offer mui, oc'h an Aotrou G..., persoun a G..., e vezeta va c'hoaz eviziken.

Bazatet oan bet tu ha tu gant ar veleien, hag e krög-c'hon er vaz a loppe varnhen. Ma koez var ziskoaz ar re-all, a lavaren ouzign va-unan, ne ouffent klem : Klasket ho doa, kavet ho deux. Na me ioa pell deoc'h kount, siouaz ! A veac'h m'edon e va za, ma teuchont adarre var-nhon : choum a ri peoc'h, eme-z'ho, pé ni blanto ganest ! Ah ! Krial a rez ; del, del c'boaz ! Ha taol baz ama, taol baz aount : eno oue dispac'h ha kounnar. Koulz pe-vell e vije bet dign kaout affer oc'h eun ed guesped.

Olla ! Aotrou persoun, an dra-ze ne ket gourin, kan ha aazère eo, kann a zevri da vihanà.

Nac'hit pa vezoc'h diguan damall ; pa vezoc'h e brezel, kassit ar freuz dian veas vro. Evese a levreur, hag ho peuz hen great.

Ia, houma eo ar guden ! Guelomp a me duio a benn d'he dibuna.

Trei ha disrei a rit ar virionez, he c'horvigellat en eun doare m'oun choumed eun tachad dilavar, ec'heist eun den sebezet : ne ouien pe zivorfil 'pe oc'h uv'reol edon. Dre c'hras Dous, deut al lovar dign.

Mez bizit dizoursi, ne glevoc'h ama na goal draou na gerriou divalo. An dra-ze ne zere ket da Aoutrouien, ha ne ma ket e iez eun den euz va renk. Ne livirign ket deoc'b e zeuz en ho lizer forz trubaderez ho troidellerez, fauz geier ha ravoderez. Ha ma kav dign evichouigou ne zeuz enna na kalz a speret na kalz a c'housiegez, nebeutoc'h c'hoaz a lealdet, muioch a rim eget a rezoun, e voustrign var va muzellou hag e choumign peoc'h.

Kemeget a rign skuer var ar veleien, ne ouffen ober guelloc'h, hag evit beza freaz, va frezeguen a vezeta seiz poent.

— Kenta poent. — Daoust ha na deus ket klevet ken-toc'h eget brema, eme-zoc'h, unan benak anezho o tekrial ar seurezet, d'an ampoent ma c'houenne eun dro-all ma vije pansionet ar merc'hed dizemes o doa bet eur c'hrouadur bennak ?

Diouallit, Aotrou persoun, lakaat a rit mesk ha mesk ar plac'het fur hag ar plac'hat fall. Eatho penn e dour ? Buhan eun tam disparti, speuren ama.

Hag abars mont larkoch' ; eur ger, Aotrou. Peur ho peuz klevet ac'hanoù, na c'hui na det, o lavaret droug euz ar seurezet nag euz ho buez ? Peur ho peuz klevet a c'hanoù o lavaret droug euz ho skol ? Anza a ran ouzoc'h

int merc'het fñr, douget da ober ar vad. N'em euz klem ebet da ober en ho enep var gement-se. N'em euz ho is-lennet nemet p'ho guelen o trei gant an eur fall, oc'h en em rei d'ar vedisinet. Ha c'heaz, kaer em bije kaout abeg en ho oberou, guelet anat o doa faziet gant eur c'hla-vour, lezennet dezan louzou a enep amzer a noa ket doc'h he zoare, peur ho peuz va c'hlevet o sevel en ho daoulaqad hag o lavaret goal c'her ebet dezho ? An droug a ioa great, hag e soublen va fenn. Ha guelloc'h e vije ar c'hla-vour pam bije roet enkreuz dezan bag he lakeat da skrabat he benn ? Setu eno hag a vije bet eul louzaouen !

Mez va buez, p'edou o teski beza medisin, a zo tremen-net e touez al leanezet, ar seurezet, dre'n ospitaliou. Hag oan deut mad aqualc'h gantho, m'hen assur, en em glevet a reamp euz ar braoa. Peb hini en doa he vicher. Ar medisin a roe an ali, al leanez hen eulie, eb-ma veuje mors e ober seurt euz he fenn he-usan.

Pebez kem etre an ospitaliou ha iez hor vro !

Gouzout a rit koulz ha me pellac'h e tivoan an darn vuia euz ar seurezet. Vár ar meaz int savet eur c'halz anezho, ha p'ho deuz santimant da vont d'ar gouent, da vont da leanez, ne ouzont nemet lenn ha skriva. Choum a reont eun 2 vloaz er gouent abars beza losket var ar vro. Peurzeski léun ha skriva ho deuz great. Mez evit e skol da vezà medisin n'int ket bet na kalz na ket : ne ioa er gouent na mestra kentel var gement-se. Deomp ato, acho an 2 vloaz a ha lod euz an tiad a vezeta seurt euz da ober skol, lod-all da ober medisinerez.

Hag al lezen ? Rag eul lezen a zo hag a vir mont var dro ar re glany nemet par vereur medisinet tiolet. Petra-ra-ze ? Epeleac'h e zeuz lezen evit seur pe veleg ! Seurt tud ne zoublont nemet da Zoue ha d'ar Pab.

Mez ar c'hlavour ? Evit lavaret guir, eno e mae an dalc'h. Evidhon em euz beach' o kredi e ve goezet lenn eb beza bet e skol, e ve goezet louzaoui an dud eb beza hen desket. Ha zo kenoc'h, p'am beuz c'hoant da gaout sae pre vragez, n'e ket var zqir c'here e zau, kemeneur zo er vro. Red a m'ho desfe ar seurezet grasou dispar digant Doue ! Respoont a reoc'h dign marvad : desk a reont ho micher dre var goust hemma, divar goust hennout, kouer zo kalet ha ler a bae. Digarez truezuz, Aotrou. Ber e skiant an den, an den ne ket bet e skol : bouez den benn a zo ec'heist tam douar, labour eb cas gounedegez, tremp abars eost.

Diskouez em euz great deoc'h eta, er seurezet, muioc'h a volonte vad eget a vouzdegez. Diskouez a rean ive d'ar c'honeisel general e Kemper ar vedisinet a ranke kaout ho farc'h, beza touet, paea patanten ; hag ar seurezet distrop doc'h peb tra, treac'h d'al lezen.

Eun digarez a gavet ato : hag ar beurrien, piou a entento oultre ? Ni, eme ve, ni kenentrezomp medisinet. Ha setu me o c'haloupat intchou, o tustum ya zud. Emgleoa oue prest etre an darn vuia euz a vedisinet an departament. Kalz poan evitho ha koll amzer : vad a ioa ive da ober. En dizro he c'houennet, ma roent ho foan evitnetra d'ar beurrien, e vije ind'hi hag ind'hi ebken a iaje var dro ar re binvidik, an dud a elle paea : divar eun dro, en eur velet ar pinvidik, e velchent ar paour, hag ar c'holl ne vije ket anter ker goass dezho. Eno edo an abaden. Ar c'honeisel general a ioa douget d'ar seurezet hag a lavare deomp choant o peus da entent oc'h ar re baour ; eun dra gaer, eun akt a drugarez ! Mez c'hoant ho peuz ive da vi-

ret oc'h ar seurezet da ober medisinerez ; merc'het ker mad, ken troet oc'h Doue ! Eun dra fall a glaskit aze, Aoutrouien. Ha neuze c'hoaz, eme ar c'honeisel, e Finister e zeui kementa vro, ha c'hui zo kennebeutac'hanc'h ! N'euz forz, eme-zomp, ober a raim pevitar guella ac arguella-ze dalvezo hirroc'h eget ar pez zo brema. Santimant ar c'honeisel eo rei sikour d'ar paour, noumpaz he lezer en he glevet da velver ec'heist eur c'hi. Mad ! ar seurezet ne zeuz anezho nemet en eun dredren euz an departament, bag aliez e maint o choum er c'herriou, er parressiou braz, eleac'h ma zeuz dija medisin. N'ho queleur ket er parressiou bihana, er parressiou disterra. Da hirra toud, ne vezken eta eur farz euz an departament hag a ve sicouret ar beurrien enna. Pebez sikour c'hoaz ! Ar seurezet ne ouffent ober na guelioud nag operasion. Eur vech eat an tam louzou er chor, acho toud, e ma kuzet mad el log-ze. Eun operasion a zo pell doc'h eno : buez an den a zo e beg ho kountel, ha ma tigerit eur c'hoazen, ma trouéhit eun nerwen, goassa-ze evidoc'h goaz a ze dreist oll, si ouaz ! d'ar paour keaz klanvour.

Lakit evez, eme-ve ato, lakit evez nac'h en em gaffe gant hon departament evel gant departament ar Morbihan. Eno guec'h-all e ioa forz medisinet ho forz apotikeuri-en. Mad ! e 40 vloaz int eat da netra ; e 40 vloaz, aboue m'e skuillet ar seurezet drer vro, an niver euz ar vedisinet a zo koez euz a 96 da 56, hag an apotikeurien euz a 52 da 23.

Beva a ranker, ha n'o a ket evit hen ober doc'hear an amzer : ar vedisinet ho deuz greg ho bugale. Ma na lakin evez, prestik e vezoc'h ec'heist er Vorbihan, hag e veloc'h ar medisinac'h etre daouarn ar seurezet, an diskouerien ha selleurien an dour ; ar gueliouderez etre daouarn ar gragez ; an izili mac'hagnet, diaozet pe douet etre daouarn an dressieurien, hag an operasionet etre daouarn Doue kredabl, rag ne vezet den mui d'ho g'ober.

Daoust hag eno ho peus c'hoant da goeza, Aotrou persoun.

Abeg a gavac'h ennou, m'hen goar : essoc'h tamal eget obér an unan. Lavaret a rit ar relijon gristen a zo eur relijon a beoch hag a drugarez. Peoc'h ta !

— Eil poent. — Goulen a rea hon doctor e vije pansionet ar merc'hed dizemes hag o doa bet eur c'hrouadur bennak.

Ia zur, goulenn em euz great kement-se, Aotrou persoun, ha ma kirit va silaou, setu ama va digarez e ber gounziou.

Eun dra zo, etouez an traou all, ha ne ouzoc'h ket marvad : euz ar vugaligou ne vezont ket o vezur gant ho mam, e vary eun anter hag eun tamik ouspen er bloavez kenta euz ho buez. Env a 400 a vezet ganet, ne vezet beo mui d'ar penn diveza euz ar bloaz nemet 48 pe 49. Er c'hountral, pa vezont maget gant ho mam, ne vank e doug ar bloaz kenta nemet 47 pe 48 dre 400 evit ar Frans a bez ; ho memez, evit departament ar Finister, ar vent ne da ket an tu-all da 42 pe 43 dre 400. Pebez kem eta etre ar vugale a vez dalc'het er gear pe zilezet gant ar vam.

Ar merc'hed dizennes ganet er baourentez an darn vuia anezho, paour aroak, paouroc'h kant guech da c'houde, n'ho deuz ket a bera dra da sevel ho bugale, hag a zo red mad dezho ho c'hass d'an ospital, koulz lavaret d'ar maro.

Aliet em euz eta bepret rei sikour d'ar mamou keiz, pera dra ebken da joun beo ha da gaout eur banne leaz d'ho bugale : eun tam bara hag eur c'hreneu c'hoalen. Ne vez ket losket eur peun chatal da velver gant an naoun ! Ar gount a ioo 2 skouet er miz, n'elont ket er friko hag a velit, Aotrou persoun ; eur skouet dre benn, netra ken.

N'em boa mez ebet o sevel va mouez, o lavaret eb ean rei sikour d'ar mamou, sellet a druez oc'h ar vugaligou. Ma kirit e leveroc'h va zantimant a ioa lakaat ar merc'hed dizemes, skei gant an ent treuz, hag ar re o doa rinklat eur vech, da gendelc'her gant ar memez ent. Ne vezoc'h ket ar c'henta oc'h hen lavaret.

Me oar petra ioa e gueled va c'haloun. Ha da c'houde loud, daous ha ne ket guelloc'h d'ar vam sevel he c'hrouadur eget he losker, erzel o c'har boan eget taoler ar zam d'an traon. Nan, eme eur vanden dud a zo, tam d'ar vam, ha d'ar maro, makar, ar paour keaz bihan ne de kaoz a zeurt ! Ne ket evese e kaozee sant Visant a Baol, pa zus-tume e korn he zoudan ar vugaligou dilezet var an intchou.

Eur vech c'hoaz, dever ar vam eo moga he c'hrouadur, bag ar merc'hed dizemes, a zo koez, n'ho deuz ken micher evit en em zavel. Ne vezomp ket didruez oc'h seurt merc'het. Ra ve, an hini ac'hanc'h a zo eb pec'het, o taoler outhi ar mean kenta, eme Jesus-Krist divar bennar Zomaritanez.

An aotrou Depute a zo, emezan, diez he benn, choumet eo bet zoken eun tachat dilavar ec'heist eun den sebezet, mes dre c'hras Doue deuet eo al lavar d'ezan adarre ha setu hen anez e crog er vaz evid loppa var discoaz ar re all. Dioual an nep a garo ! Nan, ne ket den da baouez divar gen nebeud, ha daoust ma oar ar guella tout rei ken-tel-d'emp, ne ket hen co a davo da genta. Skei a rai vari-nomp ken a zouchimp en hor c'hydrogen ha ma roimp peoc'h d'ezan.

Ni gouscoude, aotrou, a gave d'emp o p'oa loppet frankig dija, loppet evel eun dall var ar Pab, var ar veleien, ar seurezet hag all, ha c'hoaz e livrit ne ouffent clem nag an eil rum, nag egile. Hag en distro brema m'ar oc'h euz paket, eleac'h kerc'h, eun taol touchen bennag divar ho ler, emaoch' o crial goaz eget eun egaret : emaeur oc'h ho canna, emaeur oc'h ho laza. Mes nag oc'b unan, aotrou, daoust hag en aviz farsal eo e tilammac'h d'emp er mode-gant an taoliou baz ?

Lavaret a rit d'emp, evid guir, beza disursi, ne glevimp ama ganeoc'h na goall draou, na geriou divalo. Carout a rafemp'ervad e talchfac'h mad d'ho ker, mez beac'h or beuz o credi ac'hanc'h, dr'en abeg m'a'z eo diez ha diez bras en em zizober euz an tech eur vech grisien-net doun er galoun.

Evel kent e velomp gant plijadur an aotrou Doctor o la-kaat forsig rabat var an traou en doa dournet en he levrig glaz, he c'her ne d'eo mui na ker c'renn, na ken trenk, na ker rog evel a-ziagent ; n'en deuz ket c'hoaz, m'ar kirid, pleget mad he ziouaskell, mez ne ra mui coulz lavaret ne-demet gournijal. Seblantout a rafe zoken beza acord gan-eemp en doa faziet calz pa lavare en he scrid ken hardiz ha tra : biscoaz ne gavoc'h troidellerez en va c'haoc'h, n'euz gaou ebed ama. Rag nag a draou hag a nac'hé eno a gress, hag a velomp ama anzavet gant han. Sclear eo zoken da bep unan en deuz an aotrou apa'vezet ervad ez euz e respoult ar veleien eun tam mad m'a'rezon eget a rim, pe guir evid doare, n'en deuz cavet coulz lavaret pleg ebed er pez a ioa e Feiz ha Breiz ha ma rank mont

Petra a zo kaoz eta ma varvont ker puill ? Me n'oun ket doctor hag a oar an dra-ze. Aliez, ar vugale geiz ho deuz daou bec'het originel, unan en ho ene eun all en ho c'horf. Euz a sac'h eur glaouaeur ne deu ket a vleud guen, goad ar vugale baour-ze re aliez a vez troet o veza mo-doa ho zud trenket ho bini dre ho dizursiou.

Eur speuren, eme c'houi, etre all leanezet hag ar merc'zed-ze.

Ma ne divije all leanez ann drugarez da zigemeret ar re-ze en he speuren, e kouezfe trnez-outho. Pa vez klanv ar merc'bed rezoudic-ze, pa vezont cassaet gant ann oll, taolet er meaz a bep leac'h, petra deufent da veza ma ne vije digoret dezho dör ann ospital, ma ne deufe all leanez da entent ouz ho c'horf hag ouz ho ene ? Hag ar vugaligou dilezet oc'h ken tener, ken truezuz outho, da beleac'h e zatent ma né deufse all leanez da gemeret anezho etre he divrec'h ?

Guelloc'h d'ar vam erzel oc'h ar boan eget taoler ar zamm d'an traon.

All leanez, Aotrou, a laver eveldoc'h ; disafaroc'h, di-boanniusoc'h e ve dezhi ma karfe pep mam sevel he c'hrouadur. Mez a pa vez lezet ar beac'h d'an douar, piou her zammo var he chouk ? — Ne ket c'houi hag ho seurt eo marvad ?

Ar vam dizemez eme c'houi, ne deuz, ken micher evit en em sevel.

Mé a anavez eun all easoc'h ha difreoc'h ; hag all leanezet hen anavez iye.

Ma sao he bugel be unan gant ho 2 skoed er miz, pegeit e pado he micher disaour ? C'houec'h pe sezif vloaz da nebeuta. C'houi a gemero ar plac'h keaz-se en ho servich keit a ma vez be chrouadur bian oc'h he fourzu ? Ha da c'hortoz ha da c'houde petra raio ar vam geaz ?

All leanez he dizamm euz he bugel, hen dalc'h ken a vezoo savet ha desked. Evid golo ha kuzad pec'het ar vam, all leanez he digemer en eur gouent ; goude beza great kibel var he ene e vez clasket plas-mad dezhi ; monta hell da servicha, gounid he boued, dimezi da c'houde hag en em sevel neat.

Pe du e ma ann difrea hag ar guella labour ?

2 skoed er miz, ne ket eur friko. — Nan Aotrou mez ha da c'houde ? 24 skoed var-n-ugent er bloaz da bep hini eo gousgoude. M'ar deuz kalz a vamou mad er c'heuriou, eno iye eo puill ar seurt ma. E Paris, c'houi a die her gouzout, e teu eur bugel dreist ar c'hae var dri pe bevar groudur lejitim. Da begement neuze e savo ar gount eno ?

Da eur verc'h divezet, ne sounch ket c'hoaz chench huez, kinniget ho taou skoed, bag e rai goap ac'hanc'h, e lavaro : « Me em euz muioc'h digant an dud eget digant ar c'houarnamant. Ann ospital a savo va bugel. » Ha me gred eul leanez a savo ker coulz ar c'hrouadur keaz evel eur vam evel-se.

Ar vam he deuz sounch da zistrei hag a zalc'h he bugel, her mag dre zevez ha dre garantez, ne ket evit ar bae eo. Hogen bezit dieakrez, Aotrou, her gouzoud a ran, all leanez a ro sicour da honnez coulz ha d'ar re all. Pa euz bet great ranj var beorien Lannilis, refizet eo bet rei ann aluzen d'ar mamou-ze evel d'ar mamou all ? N'em euz ket clevet laveret e ve bet lezet da verval gant ann naoun na mam na bugel. Mez kem a zo être aluzen roet dezho ha pae digant ar vro evel kezeg, ar c'houarnamant. Peleac'h e ma ar rum dud a garfe mouga ar bugel, n'eo kaoz a seurt, pe kennigen eun ors evid terri he fenn ouz ar vam ?

Mez eun intarvez paour hag he bugel iaouank, greg eur micherour keaz hag he bugel n'int ket ken din a druez da nebeuta evel ho mamou c'houi ?

Neuze eta e vezoo guelet dor oc'h dor eur vam dizemez

hag eun intarvez paour, pe c'hreg keaz eur micherour. Ann intarvez hag ar c'hreg onest eun torrad bugale vian en dro dezhi, o veza m'eo eun ar stern gant-ho a renko terri ho jugel hag ho c'horf, n'ho devezo, grinsen digant ar c'housail, ar vam dizemez o veza m'eo eat e gaou a doucho 2 skoed er miz digant ar c'houarnamant.

Goude beza paet dle ar vro, sikouret ar mamou onest ha paour, ma choum arc'hant da ziresta, kreskit aluzen ar mamou dizemez, na leanez na beleg, bezit sur, ne vez droug-aviz a gement-se.

Ne ket evel-se e komze sant Visant a Baol, eme c'houi.

Aotrou Keaz, ken kabaf oc'h evit doare, ken drellet ho taoulagad, e leac'h mont en or e stokit ho penn ouz ar voger. Sant Visant, Aotrou Doctor, ne c'houenne ket rei pae d'ar mamou dizemez. Pa zastume eur bugel dilezet divar an hentchou, peleac'h hen taole ? Var barlen eul leanez. Komprenit, Aotrou Morvan ! da beleac'h e kasse ar vugale geiz-se ? d'ann ospital, da lavaret eo, ervez ho komzou-c'houi, d'ar maro. Ar sant paour ! ma vije bet beo brema, c'houi ho piñe harzet outhan evel ouz ar veleien hag ouz all banezed.

Buez ar zent ha c'houi n'en em zarempredont ket calz evit doare, Aotrou, — nag ar skritur kou nebeud.

Evel a laver hor Zalver d'ar Zamaritanez, eme c'houi.

A gleiz, va Aotrou mad ! ne ket divar benn ar Zamaritanez eu deuz lavaret hor Zalver ar c'homzou-ze. Ar Zamaritanez a ioa eat da gerc'had dour d'ar puns. Jesus a laver dezhi gelver he goaz. N'em euz goaz ebet emezhi. « Guireo, eme hor Zalver, pemp oc'b euz bet, ha brema, ann hini oc'h euz ne ket ho coaz eo. » Etre divrec'h ar Zamaritanez ne ket eur bugel, eur pod dour eo a ioa. Doue, Aotrou, en deuz lavaret ar c'homzou-ze divar benn eur c'hreg e doa faziet d'he goaz, hag edo ar iuzevien o vont d'he lacat d'ar maro, mez n'oa bugel ebet oc'h he fourchu.

Digant ho peleien guechall oc'h euz paket meur a gomz euz ann aviel. Mez va c'hredit, Aotrou, ar skritur n'eo mui diouc'h doare eun den euz ho renk. Ne daolit ket ar perlez en anvoez. Da viana pa serifot komzou ann aviel, lennit piz anezho ar aroc ! — Ma vac'hagnit evel-se komzou Doue, ha souez eo e strobsc'h evel ma rit komzou ar veleien ha komzou ann dud ?

An aotroun' Escop, o tigouezout en he Escopti, en deuz hanvet evit he vikeled vraz an aotrou Jegou hag an aotrou Evrard.

An aotrou Guillou, vikel e Cleden cap-sizun, zo hanvet beleg ar frereet e Landerne.

An aotrou Crenes, belek frereet Landerne zo hanvet vikel e Cleden cap-sizun.

PERIZ AN ER.

KEMPER. — 47 C'huevrer.

PONT-N'ABAT. 45 C'huevrer

Priz an daou c'hang tur.

Priz an daou c'hang tur.

Guinis.... 30 lur, 40 c.

Guinis.... 34 lur, 03 c.

Segal..... 47 lur, 46 c.

Segal..... 47 lur, 08 c.

Eiz..... 46 lur, 40 c.

Eiz..... 46 lur, »» c.

Ed-du..... 46 lur, 64 c.

Ed-du..... 46 lur, 66 c.

Kerc'h..... 46 lur, 54 c.

Kerc'h..... 46 lur, 50 c.

Avalou douar 7 lur, »» c.

Avalou douar 6 lur, »» c.

Ar Gerant : AB. DE KERANGAL.

Kemper, moullat gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ, KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA, Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huech miz, pevarzec real.

Am Abonamant a die beza paet ar aqaoz caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar c'henla caezelen a reseu goude/ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gementer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 48, e Kemper,

D'an Aotrou de KERANGAL epken e tleer adressi ar p'zamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a diele da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 2 Meurs 1872.

Eup dra hag a c'hell an oll da velet pa evesaont oc'h al lezen gristen, oc'h ar relijion gatolik, eo seuvui ma he anavezer, seuvui en em stager outhi.

N'he dilezer, n'en em bellear diouthi nemet abalamour n'he anavezer ket, pe n'he anavezer ket mad. Ne ra ar brezel dezhi nemet ar re n'he anavezont tam ha ne fell ket dezho kemeret ar hoan d'he anaout, hag a zo evelse h'envet oc'h bugale ne ket falvezet dezho poania de zeskinetra hag a ra goudeze fae ba disprich var bep descadurez, hag o deus counnar oc'h ar re a velont desketoc'h ha goueziecoch egetho. Hogen eun dra burzuduz eo guelet pe gen dizesk, pe gen azen eo, divar benn ar relijion, an doctored-ze a goms kement en he enep hag a ra kement ar brezel dezhi.

Eur gazeten gristen a gomze er zizun all euz a unan euz an doctored-ze hag a c'hoar cals traou var bo meno, a zo carget da c'houarn ar broiou, ne c'houzont ket avad hag hen a zo eun Doue, hag bi o denz eun ene, hag hen a zo eun lezen, eur goure'hemen bennak roet d'an den gant he grouer.

An den-ma a ioa en eur garg huel, eur ministr mar plich. Brema ez euz eur bloavez bennag e prenaz eur maner caer e departament Sen-hag-Oas. Goude beza laket kempen a zoare ar maner-ze evit ma vije din da zigemeret eun den a reng hnel eveldhan, ha ma c'helje tremen eno he amzer dibreder bag en he blijadur epad ma lesche ar re a ioa dindanhan da ober he labour, e teus di da chom. Neuze evel aotrou euz ar barrez, e sonjaz e tie ive ober eur vizit d'an aotrou person.

Setu hen-ta eun dervez o vont d'ar presbital vardoir heur goude creisdeis. Pa zigouezaz edo an aotrou person, hezac'h du ganthan dindan he gazel, o vont da velet eun den clanv. Ar ministr goude beza discleriet piou oa, a lavaras :

— Em euz aoun n'oun ket digouezet en eur mare mad, rak marteze e voac'h o vont da lavaret hoc'h oferen ?

— Ar belek souezet o clevet eun hevelep comz, a responzas :

— Digouezet mad oc'h, aotrou, da deir heur dioc'h an noz ne vez mors e va oferen da lavaret !

Nag a zoctored a zo evelse ha n'o deus ket eun tam anaudegez euz al lezen gristen, hag a zo gouscoude prest da scolia ar re all var ar relijion, da lavaret eo en he enep !

An dud-ze ne anavezont euz ar relijion nemet ar pez o dens guelet er c'haezennou fall, ell levriou difeiz, da lavaret eo, ar c'ontrol beo d'ar pez a zo guir. Ma carse an dud divar ar meaz, pa glevont an doctored-ze en em emel d'ho c'heleñ var ar relijion, hag a daol poultren dezho en ho daoulagad o prezeg a dreus hag a hed divarben traou ha n'o deus gouezet biscoaz, o lacat evelse ar gaou eleac'h ar virionez, ma carsent ober outho eur goulen bennag euz ar c'hatkis, goulen digantho eur ger bennag euz ar pez o deus desket er c'hatkis, e lacafent nec'het an doctored-ze hag e stankfent buan avoalc'h ho ginou dezho.

An dud-ze, evel a laver ar Scritur-Saer, a zrouk prezeg euz ar pez ne anavezont ket ; rakma c'hanaiveshent ar relijion, eleac'h comz en he enep, he heuilljent, hag e leschent ar gark da rei kenteliou divar he fenn gant ar re o deus bet ar gark-ze digant Doue.

Ar gatoliked euz an Almag, euz ar Belzik, euz a Spagn, euz ar Frans, euz a Vroazoz, euz au Holland, euz ar Sois a zo bet digemeret gant hon Tad Santel ar Pap d'ar 24 a vis genver. Dont a reant evit ober amand heno-rabl euz an torlejou cometet a enep cador Sant-Per, hag evit en em zevel a enep ar menoz da gas kannad Frans da Rom. Roet o deus d'hon Tad Santel eur serit (en adres) eleac'h ma vercont ar guirionezou a zifennomp bemdez hag a ra hon esperans, ni bugale d'an ilis, da lavaret eo, e kemeromp pers en oll dismegansou en deuz ar Pap, vikel da Jesus-Christ hag hor penn, da c'houzant aberz alouberien Rom, ec'h argasomp ho zorfejou, ec'h anavezomp an oll guiriou lamet diganthan, hag on euz fizians e teui Doue d'ho renta deuhan ma na fell ket d'an dud hen ober.

An Tad Santel ar Pap a vel bemdez tud o tont d'he velet euz a bep bro hag a bep renk, prinsed ba re all, bete breur impalaer ar Rusi a zo salvezet deuhan quelet prizonier ar Vatican. Kementse a laca nec'het bras an dispac'herien.

C'hoant avoalc'h o dese da viret oc'h an dud-se na da-

sent var dro ar Pab ; rag e guirionez, an dra-ze a zo dipi-tuz evitho ; petra, an dud a deu da Rom, priused hag all, o deus kement ha muioc'h a respet evit vikel Jesus-Christ eget n'o deuz evit ar roue alouber euz an Itali ? Dioc'h eun tu all gouscoude ne gredont ket stanka tre doriou ar Vatican, rak c'hoant o deuz atao da rei da gridi e lezont he frankis gant ar Pab, hag e c'hell ober he afriou evel arack ma voa laket ganthro er stad ma ema brema.

Nec'het eo eta an dispac'herien ha counnaret. En ho c'hounnar en em gemeront oc'h ar c'houenchou hag oc'h an ilizou. Kemeret o deus, dre ners na petra-ta, illis Sant Vital unan euz ar re zevota a Rom, ha couent vras Sant Andre, a zo d'an tadou a Gompagnenez Jesus, elec'h ma edo ho noviset pe ho sujidi nevez. An tadou zo great dezo rinsa ar gouent dindan beder heur varnugent, ha c'hoas zoken n'eus ket lezet ganthro a beder heur varnugent evit kementse.

Hag evit petra ec'h aloubont an iliz hag ar gouent-ze ?

Evit ober eur marchosi. Roue an Itali a zalc'h, a leverer, cant penn-kezeg, hag he varchosiou a gousto dezhian tri million. Guelet a reomp n'emaoump ket pell dioc'h amzer an impalaered paien a lakea ive ilizou Rom da ober marchosiou. Ne vank mui nemet ma ve condaonet vikel Jesus-Christ da vevel marchosi, evel a lennomp a voue great da zant Marcel.

G. M.

Respoount an Aotrou Morvan.

— Trede poent. — Lavaret em boa o voti ia, e roac'h d'an Impalaer ar guir da ziscleria ar vrezel euz he ben-he-unan hag eb konsulti den.

An oll a zo techet da fazia, hen gouzout a rit, Aotrou persoun, guelloc'h eget den. Man ho poa santimant da va lakaat var an ent eun, hag hen c'hredan, ho piye gallet va zifazia guestadikevel mara eur pastor d'eun danvat e tress d'en engoll. N'e ket, didruez ouc'h ouzign hag e va bleizit : « Geier, Aotrou Morvan, emezoc'h-hu, a geier mad « evit ar re azenna. Rag an oll a oar hen doa an Impalaer « great an dilez euz ar guir-ze etre daouarn an deputeet. « Eun dra estoum eo e ve e Frans eun depute ha ne ouije « ket an dra-ze. »

Salocraz ! Aotrou persoun, silaouit ac'hanou hag en em glevomp dre gaer. Marteze n'oun ket oll ken azen gornok ha ma plij deoc'h hen rebech dign.

Digoromp lezen ar plebiscit ha guelomp petra lavar.

ART. 14.

Ann Impalaer a zo e penin ar vro. Koumandi a ra an armeou divar zouar ha divar vor, diskleria ar vrezel.

Ober a sina ar peoc'h, etc, ger evit ger, e galleg :

L'Empereur est le chef de l'Etat. Il commande les forces de terre et de mer, déclare la guerre, fait les traités de paix, etc.

Ac'hanta ! freas e kemen-se ? Etre daouarn piou edo ar peoc'h hag ar vrezel ? Mez abalamour da gement-se rag eun edo an dientent, an talabao, ma kirit, etre kæriz hag an dud divar ar meaz. Eun dra estoum eo e ve e Frans unan euz ar veleien a ioa ken douget da rei aliou, hag a vije ken dievez, evit nounpaz lavaret ken diskiant pe ken divemor !

Kæriz a gare divoder dreist ar guirion a zalc'h an Impalaer d'oc'h he du, hag evit-ze ne fellie ket dezhio trei gantha. An dud divar ar meaz pe, evit lavaret guell, ar veleien a ioa en ho fenn, n'ho doa ken digarez nemet ober an eg oc'h kæriz ha c'hoari ar c'houent ; kæriz a lavare voti nan, ba ken trum ar veleien a lavarat voti ia.

Petra da ober, eme Mikeal ar Balc'h, da lavaret eo an aotrou G... persoun a barrez G... ? Petra da ober ? Sel-

laouit : « guir eo, eul loden euz a baotred kear ho deuz bet champet aoualc'h, galoupet aoualc'h, tourniyetaoualc'h evit miret oc'h al labourerien na dajent da voti, nemet voti a rajent a enep Napoleon. Hogen, abalamour da ze, abalamour ma zeus bet gant an dud-ze kement a drouz hag a c'halouperez, eo ho deuz bet al labourerien, evit eun nebeut braz, c'houanteat voti ha voti evel ho deuz great. (Petra da ober, p. 6.) »

Eun digarez vrao ! N'ho poa digarez ebet, mez ar vourc'hizien a lavare voti du, ha setu c'hui kerkent oc'h alia voti guep.

Bezomp tud a skiant, éme gouer, ervez ar c'houenchou a lakiit en e.c'chinou, goulennomp kurzul digant ar re o deuz muioc'h a vouzezieg evidomp, digant ar re zo karget ha douget d'hor c'helen ervez Doue (petra da ober p. 6.) »

Ia, douget d'hor c'helen, an dra-ze a ouzoun. aoutrou persoun, mez karget d'hor c'helen var afferiou ar bed, a zo eun istor all. Keleannit ac'hanomp var afferiou ar vuez all, var ar guironezou braz ha guir a beb amzer, prezegit deomp kelennou Doue hag bo silaouimp. Mez paouezit, evit Doue ! var afferiou ar bed-ma : guelloc'h stur a gavimp,

Pe seurt respount a roit da gouer ? « goazet, ma fell deoc'h e guirion ober doc'h lavar ho pastor, it da voti, ha votit ia. (Petra da ober, p. 8.) »

Ne dign ket larkoc'h, an dra zo anat d'an oll, ken anat a goad el lien. Oc'h ali oa, da boent ar Plebissit, e rankeet voti ha voti ia. Penaoz eta ho peuz ar galoun da lavaret dign ? « Fazia kalz a rit, aoutrou Morvan, pa damallit ar veleien da veza lakeat voti ia eleac'h nan.

Ho tamal a ran var gemen-se, ha resoun em euz d'hen ober. Ma vije c'hui choaz, choaz, a vije bet choumet er gear da c'hortoz beza konsultet. Mez n'e ket, mont a ran-kac'b a di e ti da ginnik kuzul. « Ar bersounet avad, emezoc'h, ho deuz ar guir hag an never da alia hō farressioniz. » Kaout a ra deoc'h ho peuz great evit ar guella, n'ho peuz kenz da zeurt.

Mez set'ama zo kaeroc'h : « Méz c'hui, aotrou Morvan, p'e guir e rit ar pez a girit euz a Lanniiiz, pe rak n'ho poach-hu ket ho lakeat da drei ganeoc'h ? Krédit ervad « great an dilez euz ar guir-ze etre daouarn an deputeet. « Eun dra estoum eo e ve e Frans eun depute ha ne ouije « ket an dra-ze. »

Allaz ! eo, hag en diskouez em euz great. Evelato beza tamellat en taol-ze a gavan betek frank : n'oun kaez a zeurt meugent oan a nevez ganet ; n'edon ket er gear, eat da Barix eun tachad a ioa. It, choumit, grit c'streist ma keroc'h, ato e vezoc'h tamallet gant eul lenden dud a zo.

Diskouez em euz great daou dra, hag en ho skrijou em euz kavet testeni enhoc'h enep : da genta, hen doa an Impalaer ar guir da ziscleria ar vrezel, a da eil, ho peuz usset an dud divar ar meaz da voti ia.

Deomp ato, hag e velimp ar pez zo bet kaez deoc'h da fazia. En eur skriva dign, ho poa santimant a ziazet kampr an Deputee, ar 15 a viz gouere 1870. Mad ! klevomp petra lavaraz an aotrou Ollivier, Ministr d'ar poenteze : « Great hon deuz hor galloud evit miret oc'h ar vrezel, klask a rear affer ouzomp, en em fardomp brema da enebi guella ma ellimp ; abaque deac'h (ar 14) hon deuz galvet an dalc'h, ar re euz hor zoudardet a ioa er gear, hag a unan ganeoc'h e pourvuimp ragalet d'hon izomou. »

Goulen a reat neuze ar zoun a 50 milion evit prena ar-mou ha kement a ioa izoum evit ar vrezel. Divar gemen-se eo e savaz ar gaoz gant an Deputee. Ar zoun a oue votet.

Evit guir, ma vije bet ar gampr hen divije bet enebet krenn ha reuzet ar zoun, martexe, daoust pe ger pennok benak oa an Impalaer, ne vije ket bet a vrezel. Ha gouskoude ar vrezel a ioa doun en he zantimant ; an dalc'h ioa galvet eun dervez a ioa eb asant an Deputee, hag hor c'ha-

nadad, hon den a affer er Pruss, an aotrou Benedetti, kas-set urz dezan da zont d'ar gear.

Pevarre poent. — Abalamour ma zeuz bet gant paotred kear kement a drouz ha kement a c'halouperez, eo ho deuz al labourerien c'hoanteat voti, ha voti evel ho deuz great.

Setu a ze petra lavar Mikeal ar Balc'h eur paotred doc'h-tu, difflat ha dizamant : Balc'h an ano, balc'h an den. N'e ket hen a guzo he zantimant var Gceriz. Silaouit c'hoaz : « Ar re a c'houunit eveldhon ho bara var ar meaz, a vez kountet dezhio kalz a c'heier, dreist oll en dervez a hirio, hag a ro meur a vech, siouaz ! An dourn da dud, da vourc'hizien a glask en em zevel divar goust kouer, da baotred flour a zo ho joa, ho baradoz tizoud kouer, he lakaad dindan ho zreid. » (Petra da ober, p. 2).

Choum a ran manfret, Aotrou Persoun, pa velan an droug ho deuz ar veleien oc'h paotred kear, p'ho guelan oc'h ussa kouer, o planta pennajou enna. Guelloc'h e vije dezho prezeg ar peoc'h, en eur lavaret : « Izoum hon deuz an eil euz egile, c'houi p'ho peuz c'hoant da gaout louzou digant ar medisin, offeren digant ar beleg, liziri marc'had digant an noter, ha ni p'hon-deuz c'hoant da gaout bara da zribi.

« N'oump ket chaz d'en em daga. Ha pe guir, tiok ha bourc'hiz, hon deuz izoum an eil euz egile ; e rankfemp en em zikour, en em skoazia ec'heist daou loan starnet oc'h an arat, o poania var ar memez hero.

« En em garit kenentrezoc'h, eme an Aviel. Ne lavar e nebleac'h : labezit hemma, labezit hennez, hag hennout choaz. »

Ar brezegen-ze ne vije ket bet dizoare e ginou Mikeal ar Balc'h, eun den a zonjans Doue.

Ussa eur rum dud oc'h eur ram-all ! Ha c'houi o c'houzout, Aotrou Persoun, e zeuz fall ha mad e kear koulz ha var ar meaz, muioc'h a dud vad egit a re fall ! Ha c'houi o c'houzout eun darn a dud kear a zo divar ar meaz : Me koulz ha c'houi daoust ha n'oump ket bugale da gouer ?

Ar re ho deuz eun tam deskadurez, avad, pa vez poent da voti, ne zoublont ket aoualc'h ganeoc'h, ha setu perak ne garit nag ar skol nag an den skoliet ; setu perak ho kleveur an deiz a hirio ho prezeg ker pounner a enep ar c'houarnamant a fell dezan digeri skoliou en oll parressiou hag ussa, dre forz m'ar be red, an oll vulgale d'ar skol. Setu ive perak, evit kendelc'h kouer di gnan ho tourn, hen pellait doc'h kæriz, doc'h koz lakizien kear, doc'h paotred al livitennou ec'heist m'ho kleveur o lavaret er c'hadoriou, dre fae.

Kaer em beuz klask, ne gavan ken digarez.

Pempet poent. — « Ar veleien, a lavaren, a oar ervad an eleksionou a zo afferiou ar bed. Perak eta, heb tro ma vez eleksionou, he klaskont lakaat an dud diskiant da zevel ganthro en eur lavaret trei kein dezhio a zo mont a enep Doue hag ar relijon. Lezomp an Aotrou Doue en he varadoz. »

— « Koumzou evelse, blasphemou, eme-z'oc'h-hu, e ginou tud gouziek a laka ar gristenien vad da skrija, hag a ro dezhio da anaout ouz pe seurt doare tud ho deuz affer. »

Ne dan ket larkoc'h, lavaret a rit hirio ar pez a lavaret kentoc'h dr'er c'hadoriou. Gouzout a rit ? « Ma vez anvet an hen man hen, oc'h ilizou a vez ar alc'hoezet hag ho peleien kaset kuit. » Brema n'euz menek ebet a gemen-se, mez lavaret a rit freaz aoualc'h ezoump tud diffeiz ha diazone. Guelloc'h guella hag a velit :

Barnerez dizamant, barnerez temerel hag droug prezerez ato.

Hag evit peurfinissa : « Daoust, eme-z'oc'h, an eleksionou hag hi ne vent ket eun affer a goustians, eun affer

bag a zell oc'h ar relijon kement da nebeuta hag oc'h interest ar vro. » Tra, Aotrou Persoun, ne gredan ket e've micher eur beleg en em emmel euz an eleksionou hag en em blanta boutou ha lerou en eur seurt kabadui.

Ar veleien a zo tud ec'heist ar re-all hag a ell fazia koulz hag an oll. Hen diskouez em euz great ker sklear hag an deiz divar beon eleksionou ar Plebissit. A-unan hom daou var gemen-se, keda ? An Aotrou G..., tad Petra da ober, n'e ket choaz balc'h aoualc'h evit hen naç'h. Anzao a rai ouzign n'euz nemet ar Pab ne ouffe Morse fazia — ne ouffe fazia var guironeziou ar relijon, en em glevomp mad.

Kredi a ran e maouc'h a feiz vad, hag ho peuz c'hoant da ober evit ar guella. Mez pa veler ac'hanoc'h o fazia, oc'h entcho var an tu kountrol ec'heist d'ar Plebissit, ha kaout a ra deoc'h e vez o ho koulou ar memez fizians evel diagent ? Pa zeoc'h er gador da brezeg divar Zone, ar relijon an ene, ar vuez-all, ar vad da eul, an tech da drec'h, a kaout a ra deoc'h zavet ket en hoc'h enep ar gador hen deuz klevet ar memez den, ar memez mouez, o kaozeal euz an eleksionou, hag o lavaret ma vijemp anvet, brema e zeuz 6 miz, e zache an ilizou d'an traou hag ar veleien dignan guz ? Ha kaout a ra deoc'h, pavizit guelet o c'haloupat intchou abars an eleksionou, leun a stroden, ha dervez an eleksionou, bodet, persoun hag all, en dro d'an ti-kear, o tiarliu an elektourien, o trokl ar billejou a ioa ganthro, o kinnig re velloch hag oc'h ho flanta. Oh ! dre gaer, en ho daouarn, oc'h ankenia muioc'h gant an eleksion egant gant an oviz ; ha kaout a ra deoc'h e guirion an dra-ze a zo santimannt vad ac'hanoch ?

Eun abeg all : kouer a zo ken aounik ha tra ; eur ger, eun taol lagad, ar guel ebken ac'hanoc'h, ha n'e ket eaz dezhan mui ober he bennad ha voti en hoc'h enep. Hen gouzout a rit, ha setu perak e vezit e goard e kichen an ti kear ha betek var dal an or.

E 1848 e reat kaeroc'h. Bed em euz gueled, va c'heredit ma kirit, parrez a bez o tond da voti da Lanniliz a vanden ec'heist eur brosescion, gant ar groaz ba gant ar veleien. Hag o veza m'eo itikus ar bale, taol ean e kreiz an hent, ar groaz a za oc'h ar voger, ha dao da eva peb a vanne.

Hag e a zere kement-se oc'h beleien ? Ha lavaret a ellen eb damant ar veleien ho-unan eo a ra droug d'ar relijon ?

Ia, micher ar beleg eo mezur ar peoc'h ha noun paz planta c'houez en tan. Ha gouskoude re aliez, siouaz ! e mae o lakaat an anter euz ar barrez da zevel oc'h anter-all. Ac'hano ienien ha kassouni evit eur biken. Hen gouzout a rit koulz ha me. Dont a ra e va speret eun istor hag em euz c'hoant da gounta deoc'h.

Eur vech e ioa eur barrez divar ar meaz, ar persoun hag ar mear n'oant ket mui evit en em unani, ha n'oa penn-kaoz nemet an eleksionou tremen, eleksionou da envel eun deput. Betek eno oant mignouet da c'houde freuz taol, na tam na banne mui. Ma teuaz poent da envel eur c'honeuil nevez. Eno, me goumz deoc'h, e savaz c'hoari. Ar persoun a reaz ker brao ma troaz an darn viau euz ar barrez gantha : ar c'honeuil koz a oue bannet er meaz, meaz hag all.

Mez ne ket acho toud, ar mear a ioa deut mad gant ar Prefet ; hag a lakeaz terri ar c'honeuil nevez : ar pez a c'halveur eur gommision, tud doc'h tro dourn ar mear, a ieaz en heleac'h. Piou a ioa laouen ? N'e ket ar persoun oa, bizit sur. Ar mear a dlie tec'het pe guir hen doa bet lat : Akord. Oh ! mez hor persoun a ioa den hag a gayaz he dro. Pasq a deu ato. Evit doare ar Prefet a ioa koezet var an dichouazou, eur c'heiz a dud. Er gommision e ioa eun ugent bennak : Korbel ho doue oll. Mad aouac'h arack, mad aoualc'h da c'houde, mez en em gavet da veza fall er blavez-ze ma ne doa eun truez.

Daoust Mikeal ar Balch' ha ne ouesse ket anaout hor persoun ?

« Paea a rit an taoliou, eme-z-oc'h, sitoien ouc'h, elektour koulz ha me. Abalamour da pe seurt sant eta ne el-fach' ket kemeret pers en eleksionou ? »

E feach' ! n'em euz anaondegez ebet euz ar zant-ze ; anaout a ran avad eul lezen hag a ziven oc'h an dud a zo e karg, (ouspen voti ho-unan, guir ho deuz d'hen ober) soursial dreist euz an eleksionou ha dustum ar re-all da voti gantho. Ar mear kouls hag al skoleur ho deuz urz krenn da losker an elektourien da eul ho santiment. Re a autre, re a bouez ho deffe, dre ho c'harg, var an elektourienn.

TREDE POENT.

Eur gazetenn c'halleg a Gemper a zislavare kempenn an Aotrou ; rei a rea d'ezhan goustadic divar he fri. Dre ma tolle an Aotrou, ar gazetenn a stanke ker brao ha tra. N'oe ket pell an abaden ; an Aotrou a argilaz buan. O veza n'en doa netra vad da lavaret, e scrifaz e galleg eul lizer rust ha garo da ziscleria n'e responntje gric ebet mui. « N'em euz ket amzer da goll, eme-z-han ; va chenvroiz « n'ho deuz ket va c'haset d'ar gambr evid dispign liou « ha paper ha scrifa liziri d'ar gazetennou. »

Evid doare eo hirreat an amzer d'an Aotrou. Rag setuama an eil tro ma scrif e brezoune da lavaret traou a zo bet dislavaret teir pe beder gueach bennag. Gouscoude ne ket achi all labour er gambr ; calz traou a zo c'hoaz da ober eno !

Aotrou, c'houi a zo goaz var ar scrifa ha var ar prezeg ; var ho meno, oc'h demzifazi var afferiou ar bed ; perac eta n'e script ket e galleg d'ar vro ? Perac ne brezegit ket aliesoc'h er gambr, ma vezog quelet pe seurt leue a daolit, m'hon devezo sclerijen diganeoc'h, ma vonezo an oll petra zo da ober evid savetei ar vro ? Ar scritur Aotrou, a zifennuzad ar c'houlaouen dindan ar boezel.

Nemet ho milin a ve groz ha ne valfe nemet guiniz-du. Nemet lamproc'h e ve ho teod e brezoune evid e galleg.

Evid guir, e brezoune ne da ket fall ganeoc'h ; guel-lant bemdez a rit zo ken. O lenn Feiz ha Breiz, o tibuna petra da ober, e'tapit meur a c'her brezounek ; var an tuze n'ho pezo ket collet hoc'h amzer abaoe ma-z-oc'h eat da Baris.

Diouallit avad da goll ho latin gant ho prezoune. Bom-mou latin a girit da zistaga bep an amzer. Guasa-zo, siouaz ! ne droit ket atao compez anez-ho. En eun tu euz ar grampoezen, ledet ganeoc'h da Feiz ha Breiz, e lenneur an dra-ma : *Habemus confidentem reum*. Lavaret euz eun den ; *habemus confidentem reum*, a zo evel ma lavarfen da eun den en deuz faziet hag a anavez he fazi : hennez en deuz pec'het, mez ansao a ra he bec'het. *Habemus confidentem reum*, a zo evel ma lavarfen euz hon Aotrou : an doctor en deuz faziet, mez eleac'h anaout he fazi eo ato leun a fizianz en-han he-unan ; ker sounn eo he benn evel biscoaz.

Ma vijec'h bet curust en ho pugaleach, ma vijec'h bet boazet da lavaret ho pedeanou-e latin, ho pije guevezet ne ket *Confideor* mez *Confiteor* eo a renker da lavaret. Taolit evez, Aotrou, gouzout a rit ar veleien ho deuz desket eur begad latin bennag.

Sellit piz ive pa denfot comizou euz ar scritur. Var unan euz ann deillennou paper, ho peuz digaset da rener Feiz ha Breiz, e lenneur an tri c'her-ma : *Mene ! Thesel ! Farez !* Eun eal, a berz Doue, a scrifaz an dra-ze var ar voger, a zirag daoulagad ar roue Baltasar (leor ar profed Daniel, chabistr pemp.)

Mez er scritur lenneur : *Mane ! Thesel ! Farez ! Mane !* clevet mad a rit, Aotrou ? C'houi a lavar *Mene !* pe seurt mene, Aotrou Keaz ! Mene Homm pe Menez Are ?

Setu petra eo, Aotrou doctor ! Nep en em daol er mor, ep gouzout neu, a renc lounca ginaouajou dour ha c'hoaz, brao dez-han ma ne vez ket beuzet.

Aotrou Persoun, eme an doctor, her gouzout a rit coulz ha den, an oll o zo techet da fazia,

— Ia, ar persoun a oar an dra-ze pell zo. Lennet en deuz er scritur : *Omnis homo mendax*; da lavaret eo, pepden a c'hell fazia, coulz eur medisin' evel eun all, bag e ve an doctor Morvan e ve. Oc'h ober ar pennoc, evel ma rit, ar persoun a vel, ouspen-ze, m'ar deo techet an oll da fazia, ez euz iye eur ouenn dud ha n'int douget nemeur da ansao ho fee'ched, goudje ma vez great gant-ho.

Red e vije va difazia goustadic.

Ia, na petra-ta ? C'houi a lopo var ar veleien a bouez corf, hag ar persoun ne dlefe ober nemet flouric d'an doctor. Piou en deuz lammet ar goloc'h diwar scoaz egile ? Piou en deuz roet an taol kenta ? Ne ket c'houi eo ; ker balch' hag eur marc'h dall, ha dre iud evel eur c'hi, a grog araoc arsal ?

Difazia goustad, eme-z-han, evel ma ra'eur pastor mad.

Evit diouallit mad he zinved eur pastor, Aotrou, a dle ober evel-henn : pa lamm an-danvad var ar c'hae, ar pastor a iouc'h out-han dont d'an traon. M'ar sent raglat an danvad, n'en devezo bazad ebet. M'ar lamm er parc avad, m'ar da da laerez, e ruill ar vein var he lerc'h, e vez usset ar c'hi varne-z-han, ha, pa deu er meaz an dauvad laer ha pennoc ; ar pastor a zo e ribl ar c'hlouez, he vreac'h er vann, hag alaca didruez foued e gaol.

Evit clask diskuez o voti ia e roet d'an impalaer ar guir da ober brezel euz he benn he-unan, ep consulti den, an Aotrou a lenn deomp an articl pevarzec euz ar plebisit.

An impalaer a zo e penn ar vro ?

Ha peleac'h e vezog ken, Aotrou ? El lost e renko beza evit plijoud d'eoc'h-c'houi ?

Discleria a ra ar vrezel, ober a sina ar peoc'h.

Ia, mez ne levureur ket en doa ar guir da ober an draze euz he benn he-unan, ep consulti den, na pell diouc'h eno. Araoc en doa ar guir-ze, pe var dost, brema n'en doa mui. Anez an Aotrou Olier, eur republican c'houec, n'en divije ket aotreet beza mevel braz gant-han. Da vare ar plebisit an impalaer en doa lezet etre daouarn he ve vellou ar garg da c'houarn ar vro. A unan gant ar gambr an Aotrou Olier hag he gonsorted, a gase an traou en dro, evel ma rea guechall an Aotrou Thiers pa edo mevel braz gant Louis Philip. An impalaer a ioa a ziaveaz, ren a rea mez ne c'houarne ket ; n'oa mni nemet ar pez a c'halver e brezoune eur roue patatez.

An doctor he-unan a ziscuezo an dra-ze sclear deomp.

Ar 15 a viz gouere 1870, eme-z-han an Aotrou Olier a lavar d'ar gambr : *N'NON euz ket gellet miret oc'h brezel* etc.... da lavaret eo, ni hag ar vini-stred all ; ne ket an impalaer eo.

A UNAN GANEOC'H, eme-z-han, e pourveimp d'hon izom-mou.

A UNAN GANEOC'H ; rag-se, Aotrou, ne ket euz he ben he-unan e c'helle ober brezel. Ep assant ar gambr eta n'oa netra c'hreat.

Neuze, eme an doctor, ar ministr a c'houennaz 50 million evii prena armou hag ar pez a ioa izomm.

Ha ma ne dije ar gambr votet ar zoum-ze, petra en dije great ar ministr hag an impalaer ? gortozomp ; an doctor he-unan a respoonto. Discuezomp ar mellezour dez-han hag e velo sclear eo hèn, dre ar pez a scrif aman, en em zifazi brao ha neat he-unan.

Evit guir, eme-z-han, ma vije bet ar gambr he divije bet enebet crenn ha reuzet ar zoum, marteze ne vije ket bet a vrezel.

A ! clevet a rit, va zudou ? Gousconde, Aotrou, ar ger marteze a zo a re. N'euz marteze ebet eno. Rag ep caod ne c'hell den ober crampoez ; ep pri na mein ne ket eaz mansounad. Petra dal da eur geginez caout ar guir da ober iod fritet da goan, ma ne ro ar vestrez liard dez-hi evid prena iod hag amann d'her frita ?

Ha c'hoaz e livirit oc'h euz discuezet, ker sclear ha goad el lien, o voti ia e roet d'an impalaer ar guir da ober brezel euz he benn he-unan, ep consulti den ? Evel goad el lien ! lavarit eta oc'h euz ken troidellet ar virionne, ma zeo ken diez da velet evel cur vioc'h-zu e creiz an nôz-sac'h.

Mez, eme c'houi, disclerie a rea ar brezel ha sina ar peoc'h.

An Aotrou, eme-z-han, ne ket azen gornoc. N'ouzounn dare pe he gerniel pe he ziscouarn eo an hirra. Mez, a dra-zûr, ma ne ket azen ama, e ra an azen evit caout kerc'h. Diouallit, Aotrou, an azen a ra ar pennoc, e leac'h kerc'h, ne dap aliez nemet taoliou broud ha taoliou bâz.

Ma ve brezel varc'hoaz, ne ket mear braz ar vro eo hen disclerie ? A herz an doctor pe a berz he vevel eo e vezoz caset eur c'hannad da lavaret eo digor an emgann.

P'eo bet great ar peoc'h gant ar Prus, ne ket an Aotrou Thiers eo en deuz sinet ? Ha gouscoude, m'oar vad, ne ket euz he benn he-unan, ep consulti den en deuz sinet ar peoc'h.

Caer ho peuz eta chmpad hag ober chaog, e velit e c'helleur beza carget da ziscleria brezel ha da sina ar peoc'h, ep caout gouscoude ar guir da ober an dra-ze euz ar penn an-unan ep consulti den.

Keriz, eme c'houi, a gave franc ar guirou lezet gant Napoleon.

Ne ket oll geriz eo, da viana. 7 milion ho doa votet ia ; e touez ar re-ze e-z-oa meur a gant mil bource'hiz.

Ar republicanized, ne lavaran ket. Ar seurt tud-ze, pa ne vezont ho-unan er c'hargou, a gav atao ho deuz ar re all calz re, hag hi-ho-unan re nebeut.

Feiz ha Breiz en deuz lavaret ar veleien n'ho doa nemeur en em emellet euz a voterez ar plebisit, o vezza ne blije dez-ho nag ia na nan.

Ho tamal a ran var gemen-se, eme an Aotrou, ha rezoun am euz d'hen ober.

Ar ger-ze, Aotrou, a zo re genn eun nebeut. Ne ket avoalch' tamall, red eo discuez ho peuz guir ha tro d'hen ober. Peleac'h ema an den, divorsil d'ar mare-ze, a helle lavaret en deuz quelet nemeur a veleien o c'haloupad nôz-deiz evit ussa an dud do votet ia pe nan ? Meur a veleg ho deuz votet ia ; petra ra-ze ? sez million all, ouspen hi, ho deuz votet ia. Ha ped ho deuz votet nan ? Eur milion hag eun dra bennag. Tennit ac'hano eun niver bras, a ioa a enep Napoleon ep beza a du ganeoc'h-hu, petra joun ? A veac'h unan dre bemzec ha, caer a vezofringal, a duez ar re ho deuz votet nan eo difouchet ar baftred a zeve an tiez, ha laze ar veleien hag an dud a urz e Paris. D'ar mare-ze, eta, pe ar republic pe eur c'houarnamant all a ioa guella deuet gant ar vro ?

Pe c'houi pe ar re all ho deuz great ar guella ? C'houi a gay guelloc'h nan, me a gay guelloc'h ia ; gant piou ema ar faziet ? Ervez deoc'h-c'houi ni eo a zo faziet. Mez ne ket avoalch' lavaret, red eo discuez. Gortozomp ma vezog deuet an nôz evit lavaret pe seurt dervez a zo bet.

Mez, eme c'houi, Mikeal ar Balch' en dêz lavaret voti ia.

Choumomp er memez parc, Aotrou : ne ket ouz Michel, ouzomp-ni eo ho peuz crogad. Ba rener Feiz ha Breiz e

livir en deuz dozvet ar goucoug en he neiz. — Da genta, petra ra-ze deoc'h, m'ar d'eo ali ar zidanic da viri vi ar goucoug, ha da vezur ar goucoug vian ? D'an eil, c'houi, evit doare, n'oc'h na mad na boaz da glasq neisiou, pa zeo guir e kemerit eur vi brân evit eur vi moualc'h. M'eu aoun, n'ouzoc'h nemeur diouz an tres ; rag tad *Petra da ober* n'eo na car, na tost d'ar pez en deuz serifet *Feiz ha Breiz*.

Nec'het ounn, eme c'houi.

Perac-ta, Aotrou ?

N'ouzounn pe du trei

Eaz eo gouscoude. Troit ouz an dislavar a zo roet deoc'h er gazetenn vrezoune. M'ar gellit hen ober, dislavarit ar pez a zo eno. Den ne c'houenn diganeoc'h diviniouid piou en deuz ho tislavaret : N'eu forz deoc'h pe hano en deuz, pe vraz pe vian, pe voan pe deo eo. Astennet eo ar viaden dirag ho taoulagad, hag e pedeur achanc'h da ziscleria pe zu pe venn eo al lien, pe stard, pe rouez e cavit ar steuen. Den ne c'houenn ouzoc'h pe hano en deuz ar gniader.

Pa zit da gaout unan clanv, e sellit pe seurt clenved a zo gant-han. Evit he louzaoui diouz he boan, n'eo tam red deoc'h gouzout pe Ian, pe Baol eo he hano.

Michel a zo eur beleg, var a livir.

Hag e ve ? Eur beleg ne ket an oll veleien eo. Emichans oll heleien an escopti ne m'int ket gant-han en he dog, evel labouset en eun neiz, pe, dindan he zoudanen, evel eun torrad ier bihan dindan diouaskel ho mam en eur boutag.

Ne ket deomp-ni da zifenn Michel ; guesli eo den em zifenn he-unan. Script eul leor a enep he hini, hag, epdale, e vezog aozet deoc'h eul leor all, d'ho cass da zoucha d'ho toull.

Ha neuze, evit doare ne lennit ket pisoch leor Michel evit an Aviel. Anez, stag ouz stag ouz ar pez oc'h euz serifet, ho pije clevet perac ec'h alie Michel voti ia.

« Napoleon ne blije tam din, eme-z-han, calz drông en deuz great d'an Ilis. Mez da c'houde hennez petra vezog ? Doare trueuz en deuz an amzer da zont. Votit ia gant aoun na zeufe voisoc'h ma votit nan. Euz a zaouz rong eo furnez dibaba an disterra. M'ardeo mad mouga an ten voall, pa vez croget, eo guelloc'h miret couthau da gregi. »

Setu perac ec'h alie Michel voti ia ; setu perac seis milion a dud ho deuz votet ia.

Evit ar dra-ze, me gred, n'eo bet na ker berr ho skiant, na ket ho discouarn evel ma fell d'an doctor lavaret :

« Ma vank Napoleon brema, eme Vichel, em euz aoun na ve calz freuz, calz emolc'h er vro. (*Petra da ober*, p. 5, 6, 7, 8.)

Evit-han da veza Balch' he hano, Michel n'eo ket dall evit doare. Guelet en deuz freaz ar pez a dlie c'hoarvez-zoud. Scrab, tan, lazerez a zo bet, Aotrou, ma vijec'h bet e Paris, er c'heariou bras neuse, e vijec'h bet marteze ribinset eun nebeut. Gouennit ouz an dud a zo bet e Conili en armeou Gambetta, ho mignoun bras, ouz ar re a zo bet o vrezellecaad ouz paotred ruz Paris, a braoe. ze a an traou gant ar republicanized.

Ep counta ar pez a vezog c'hoaz, marteze, ha dizale, zo ken, siouas !

Ar persoun, eme c'houi, a ia a di e ti.

— Da vare ar plebisit, an aotrou G., persoun parrez G., n'edo ket er gear, C'houi a lavar beza didamall, o vezog m'edoc'h e Paris ; mad ! persoun G. a ioa o labourad en Dré-nevez. Rampo eta ho taou var ar poent-ze, Aotrou,

Ma vot ar vourc'hisien ia, ar veleien a lavar voti nan.

Kempenn, aotrou, pe e torfot ho Couzoug. Meur a vourc'hiz e gear a zo a du gant ar veleien.

Ma ve guir eta e zafe ar veleien *atao* a enep ar vourc'hisienn, e ve red dezho mont, bep tro, a enep ar re-ma hag a enep ar re-hont. C'houi, aotrou, a helfe rei an tu dez-ho da lavaret du ha guen, da vont a gleis hag a zeou assamblez, ar memez tra ? Bourc'hiz ha bourc'hiz a zo, evel a livir hoc'h-unan, re vad ha re fall ; guelit e pe du emoc'h.

Atao e vezont a enep ar vourc'hisienn.

A enep an orin fall, ar c'hoz vourc'hisienn, guir eo aotrou. Mez ar seurt-ze a vez atao a enep ar beleg. Ar gueil euz ar zae zu o laca da egari, evel m'a c'hegar ar bleiz, pa gleo an droumpill pe an ouroulierien, stag ouz gouzoug ar chaz ; hag ar beleg a vez difennet dez-han diouall he barrisioniz hag en em ziouall he-unan ouz ar re-ze ? Peutra ! d'ar c'hoz bourc'hisienn e renko beza kement zo, ha netra da zen all ?

Ato e tisfiziont euz ar re a deu a berz ar c'hoz vourc'hisienn.

— Souez eo, aotrou ? her gouzout a rit, divar gaz ne vez peurvia nemet eaz pe gazez,

Ar veleien a us Couer a enep ar vourc'hisienn.

— Goustad, mar plij, aotrou. Peur o peus clevet eur beleg oc'h alia Couer da gemeret he gil-crog, ha da vont da derri ho fenn euz ar c'hoz vourc'hisienn ? Ma teufe ar c'hoz lakisienn a benn da lammet he feiz digant Couer, me gred, ho pese da ziouall. Ne ket ar beleg, credit mad, a ve e penn an dud divar ar meaz neuze ; mez ma c'hoarvezfe kement-se, Doue ra viro, e Couezec truc'ouz ho ler, aotrou paour ! ar beleg a lavar diouall ouz ar vourc'hisienn troidelluz ; ha perac ne rafe ket ? pa deu eur c'bi clauv er vro, daoust ha difennet eo lavaret : « pa velot eur c'hi » losteg, ruz tan he zaoulagad, an ionen o tant euz he » c'hinou, discarit buan, ha tec'hit pell » ?

Pa zit da velet unan, en deuz eur c'hlenned speguz, ne livir ket d'ar re a zo oc'h entent out-han : « grit an dra » ma, grit an dra-zont, evit miret na spego ar c'hlenned » ennoc'h » ?

Tioc ha bourc'hiz ho deuz izomm an eil euz egile.

— Ha, var an digarez-se, m'ar deo fall ar bourc'hiz, e vez red lavaret da gouter en em ober fall evel-d'hant evit beza cavatal gant-han ?

Red e vije dezho en em scoazia, evel daou loan, starnet ouz an arar, o poanpia var ar memez ero.

— Ha mar da unan euz an daou loan a gleiz, petra raio al loan all ? m'ar deu unan var he giz, egile a renko dont iive da buchad var an arar, en he gichen ?

Hor Zalver, eme c'houi, a laver en em garet.

— Ia zür, aotrou ; mez lavaret a ra iive lacat evez ouz eur seurt tud a zo, diouall dreist oll ouz comzou troidelluz ar farisianed. Ar farisianed oa c'oz vourc'hisienn ar vroze. Mad, selaouit penaoz e flem hor Zalver anez-ho : « Orin aered viber, emez-han, piou a c'hello deski deoc'h » hu tec'het dious goalenn an aotrou Doue ? »

Aliez e laver d'he ziskibien : « Taolit evez ouz ar ouen » dud-se, a zo bleizi criz, hag a daol var ho chouz eur » c'hoz'henn danvad, evit euzat ho iynou hag ho » skifou. » Ma tapont peg ennoc'h, e crogint stard hag e zai an tamm gant-ho. Goude ar c'homzou-ze, aotrou, m'ar deu gal ennoc'h, en em scrabit. hag en em louzaouit.

AFFER AR SCOLIOU.

Adarre er parc all, aotrou ! Feiz ha Breiz n'euz bet hano ebet a gement-se. Araoc clask trabaz el leac'h all, dislavarit hon laveriou, me ho ped ; n'oc'h euz nemeur a dra da lavaret, evit doare. Anat eo berr ar peuri en ho parc, pa lammit evel-se er parc all. Ibin ha lijer eo red

beza evit mont da heul an aotrou ; deomp d'he bouchu gouscoude buanna ma c'helpomp.

Ussa dre forz ar vugale d'ar scol ; ober scoliou ne vez hano en-ho nag euz a Zoue nag euz ar Verc'hez : teurel ar grusif er meaz euz an ti scol ; difen d'ar scolaer ober tammoù c'haloupad, o foueta bouillen evit cass billejou da gouter beteg he di ?

ren da lavaret, deiz ar voterez. Guelet em euz avad dougen i'liten o choum ep oser ha gousperou evit fistoulad da gesta mouesiou dez-ho ho-unan pe d'ho mignouned.

O troc billejou a ioa gant couer.

— Neuze eta, aotrou, c'houi hag ho seurt a ioa bet araoec o c'haloupad, o foueta bouillen evit cass billejou da gouter beteg he di ?

Couer a zo aounie, ar beleg a vez e tdl dor an ti-hear.

— Guelomp piou a ra ar brasa spontaill. Er voterez di-veza, e Lannilis, c'hoant deoc'h da vont er c'honsail, c'houi, eur c'hannad, eul louzaouer braz, ho mignouned, unan louzaouer tud, eun all Louzaouer loened, etc etc... N'edoc'h ket da genta en ti kear diouz ar mintin ? Epad an deiz o viri crouff'ar mouesiou, o tiscoubella ho taoulagad, da velet pe seurt liou en doa ar paper a daole ar c'houer paour er c'helorn ? Beza casset ho mignouned en ho leac'h, da viana ! mont oc'h-unan da astenn an dourn da c'houenn an aluzen, eun den braz eveldoc'h, aotrou ?

Stroden ouz ho zae.

— Ar person a ia da ranna billiji, ne zastum da via-na nemet strodenn he barrez. Pa edoc'h, c'houi, o c'hou-lenn mouesiou da vont da Bariz, strodenn ped parrez a ioa ouz ho liveten ? Ped dervez eo bet ho mevel o tistro denma anez-hi ? N'edoc'h ket neuze bemdez o vont hag o font evel eur raz crog ar goentr-red en-han ? Euz an eil eant d'egile, e pep toull kear o kemen d'ar pennou braz euz ar ar parresiou tro var dro dont da selaou li prezegen ? Couer evit doare, n'en deuz ket atao aoun rag he skeud. E Lesneven, var a glevan, eun tioe en doa troet ho crampoezen deoc'h.

Prezezig deomp comzou Doue, hag ho selaouimp.

Bep sul e reont an dra-ze, aotrou ; n'oc'h bet morse oc'h ho selaou ? ma zafec'h alliesoc'h e vouezfec'h marteze guelloc'h an Aviel.

Mez var afferiou ar bed, peoc'h en hano Doue, guelloc'h stur a gavimp.

Op! op! e ma an doctor o pignad en e gador, couer digorit ho tiscouarn hag ho kinou m'ar d'eo red — An aotrou evit guir, a oar ren eur gontel evit toulla eur voazen, cass ha digass eun eskenn evit trouc'haenn izil. Er meaz ac'hanno, bete vrema, n'en doa nemeur discuezet len dije eun descadurz dispar. Ma ve pouezet he vouziegez a c'his-all tud, hen anavez a bell zo, a laver a vouez uhel ne ve ket pounner an tamm anez-hi. Mad, hirio, varnez he glevet, ec'h oar guelloc'h ar relijon eget arre a zo oc'h he studia abaque ho zrivach-vloas. Pe en eur gousket pe zivar n'ij eo deuet an descadurez-ze dez-han, n'oar den. Biscoazn'eo bet var ar vicher da zeski an tu da ren ar vro, beteg-hen n'en deuz great netra a rofe da anaout pe seurt goaz eo var an traou-ze. N'en deuz lennet var gement-se netra ha na lenn bemdez eur beleg; n'ez forz, roit ar Foued dez-han ha, var he veno, e charreo disdroc'heuil, lezit ar stur etre he zaouarn hag ar vro a ielo evel var aelou, compez ha difre evelleur guenneli, selaouit-hen, sentit out-han hap ep tra a ielo evit ar guella. Meur a veleg a c'help'ar sclerien dez-han var an traou-ze, an dra-ze ne ra netra. Eur beleg ne die gousout seurt var draou ar bed-ma, n'oar ket zo ken peur planta patatez, peur discar he avalou euz ar vezen, an doctor a zo republican, eul livitenn a zo gant-han, ep scol ebet e tie gonout pep tra; var afferiou ar bed ne c'hell morse fazia. Aotrou, ho treid en dour zomm, dour ien var ho tal ne rafe ket a vad a gav deoc'h .evit distanna ho penn? Edo ar mare, me gred, da voustra var ho muzellou hag ho piuje renket drailla eun tammic ho teod.

Istor ar voterez 1848.

Pa vez red mont da voti d'ar c'hantion, hag e zafe pep parrez gant ar groas, e prossion, o cana canticou en eur

vont ba guersiou en eur zont, an dra-ze ne virfe oc'h den da voti ervez e goustians, goude beza goulennet digant Doue sclerijenn da ober evit ar guella, gouscoude, aotrou, ne ma ket ar c'his var dro-ama. Ne ket d'an ti-hear, d'an ilis eo e zeeur gant ar groaz; ha pa ean ar brosesion en eur chapel, ne ket e chapel ar bod ilio e vez eanet. E 1848, ar parresiou a ieia da voti a bez, eur pavillon gant-ho, en ho fenn ar mear hag ar person, scoaz ouz scoaz, n'oa croaz ebet avad. Arre ia gant ho fersoun hag a deu d'ar gear d'he bouchu, ne jommont ket da ober freuz ha trouzer c'heriou, na da ruill er fosiou. Ne vez izomm ebet d'ho dougen var eur c'hravaz evel tud a verz ho móuez evit han-neou da republicanet a zo. E 1848, toulet gant ar republiec, oc'hureal, hag hen dibun, an doctor, m'oar vad, en deuz kemeret gár eur pavillon evit troad ar groaz, rag tud beo choaz, hag a ioa neuze diyorfil caer e Lanilis, n'ho deuz na quelet na clevet hano euz a groaz ebet. Guir eo an aotrou a ra evel ar varvallerien, a gount istor en dro d'an oaled, epad ar goan, va c'kredit m'ar kirit, emez-ou da lavaact eo : ma n'am c'kredit it da velet.

Eun istor livet diouz he c'his gant an aotrou.

Ervez an aotrou, m'ar fach ar mear ouz he bersoun, an abeg a zo atao d'ar person. Ar mear a dle beza difazi evel an doctor he-unan.

Ar mear-ma a gave diez da ambreger daou pe dri gonailler ; sounj en doa d'en em zizober anezho. Ar re-ma a ieaz an dra-ze beteg en-ho. Guelloc'h gant-ho beza kiger evit leue, en em glevjont da essa teur ar mear d'an traon, ha da ren ar barrez ken etre-ho tud divar ar meaz.

Labourad a rejont ker c'houec ma oent treac'h da gos-tezen ar mear. Pa en em glevaz an tri gonsailler etre-zho, pa zigoraz ar c'hoari, ar person n'edo ket er gear. Martez eur c'hender gompez bennag d'an doctor a lavarz d'ar mear edo ar person a du gan-than evit an elecsionou di-veza, gouscoude poan gant-han beza tamallet ep izomm, ar person, marteze, a oe pistiget crénv eun nebeut.

Evit miret da c'hoeza, eb vad ebet ha goasoc'h goasa, an tan, ar person, pa en em gavaz, a lezaz an traou da vont en ho zro. An doctor ne laver ket e ieaz neuse e beachi, da alia ar personi da sevel an anter euz ar barrez a enep an anter all, da ober penn d'an anter vrasha euz he barresioniz, ha da drei crenn gant ar mear. Lezet oe an doctor da lavaret ; an dra-ze, marteze eo a ra poan galoun dez-han.

Ar Prefed a dorraz ar c'honsail hanvet gant ar barrez. Eur republican a dlefe caout fall bras eun dra evel-se ; al levez, var a laver an orin-ze, red eo lezel da c'houarn ar eho deus muia mouesiou. Ia, mez penaoy neuse tamall ar person ? Ouspen-ze, d'ar mare-ze, hon doctor he-unan a iea brao-braz mear a berz ar c'houarnamant ha bennoz Doue d'ar prefed ; arabat deoc'h credi e ve bet atao beiciz ha kivoul evel brema.

Evit doare ar gomission a oe hanvet, ne blije nemetir d'ar barrez ; rag pa oe troet an traou var ho dress, ar c'hone-sail a ioa bet torret, a ieaz adarre en ti-hear.

Corbel ho doc oll.

Da genta, doctor bras, n'oa ket ugant anez-ho, tri pe bevar en em dennaz er meaz anez-ho ho-unan. Var a levereur, daou pe dri all a ieaz dour en ho boutou. Hag hèn en deuz bet Corbel unan anez-ho, pe unan all bennag, n'oar den nemet Doue hag hi. Beteg deiz ar var Doue ne lavaro gric. Ar re a zo bet Corbellet n'int ket diod da lavaret abalamour da be seurt pec'hed eo. Poaniuz avoal'h eo lavaret ar pec'hed er govesion, n'ez mall ebet d'hen discleria da zen all, hag he ve da baotr eul liviten e ve. Hema, gouscoude, en deuz bet c'hoant da c'houzoud. Goude beza pignet er gador evit prezeg d'ar person, mignouned an doctor a c'hoanteaz lacat ar stol ha covez ar barrisioniz. Unan bennag euz ar gomission, var a glevan, a oe galvet dindan guz, da c'houlen digant-ho perac oa bet

— Biscoaz n'en boa clevet lavaret e vije bet lezat an ofe-

reuzet an absolen dez-ho. Eun den, var a leveleur, ho c'hasaz da vale bag a respountaz dez-ho : « N'e moum « ket o covez ganeoc'h ; ne sell ket ouzoc'h perac em euz « pe n'em euz ket bet an absolen. » Evit cass ar persoun er meaz e oe c'hoant da brosezi. An Escop a lavaraz e iaje an traou beteg ar penn. Bourc'hiz a argilaz, gric ebet mui. Da nicun var an douar, na da Escop, na da Boul, eur beleg ne c'hell lavaret perac en deuz roet pe reuzet an absolen da eun den bennag. M'ar d'oc'h bet Corbellet avechou, aotrou, bezit disafar ; ho confessour ne c'hell lava-ret da zen perac en deuz roet deoc'h Corbel an toull.

Var gement-se eur beleg a zo red dez-han tevel. Setu perac an doctor digaloun, er lop, a zourn didruez hag ep aoun ebet.

Gouscoude, aotrou, ama, eo hir eun tam ho teod Rei da entent e ra eur beleg guall implij euz he garg hag euz eur sacramant ; et aol Doue hag he goustians dreist he benn evit en em venji ; ar ger-ze a goustfc ker deoc'h ma casfe ar personn ar stal da beun.

M'ar deuz medisinet digoustians avoalc'h evit goulenn diou bae e leac'h unan digant eur c'hlavour, var digarez ne ma ket a du gant-ho ; n'ouzounn dare. Mez, eur beleg, dindan boan d'en em zaoni ne c'hell reuzet an absolen da gristen ebet, gant ma vez hag e tro vad.

Guelomp brema piou a zo o chouze ar freuz. Parrez hon Doctor a zo reiz hag e peoc'h meur a vloaz a zo. Brema pa zoa ien an oaled, an Doctor, evel eur c'hrac'h gôz, a ia, gant eur votez toull, da glasc glaou da di he goumer, evit lacat da gregi a nevez an tan guall, ha fourra c'houez en-han gant hag e vegin.

Gouscoude, Aotrou, er barrez-ze ez euz kerent deoc'h ! mez bressa tud, mignouned, petra ra-ze d'an Aotrou, gant ma c'hello caout digarez da arsal ouz eur beleg, da zispenn he zac-zu. Ar mear, tremenet a vuez ar bed-ma, a safe euz he vez, m'ar gelfe, da lavaret deoc'h sarras ho kinou ha choum ep teurel pri out-han goudhe he varo. He gerent, beo c'hoaz, a zo tud a galou hag a feiz ; perac lacad ar gountel ien var boull ho c'halou? Ar mear-ze, Aotrou, am euz anavezet beteg he huanañ diveda. Hennez a ioa eun den freaz ha leal. Pa velaz n'oa ket bet ar persoun penn-abeg euz ar freuz ; pa velaz n'en doa he berseun nep droug out-han, e reaz eun dra ha n'oc'b ket dare da ober, c'houi. Mont a reaz d'en em unani gant he bersoun, ha da c'houde e oe etre-z-ho guell evit tamm ha banne, da lavaret eo, caloun domm ha carantez c'houec. Pa zeaz ar mear euz ar barrez, ar souprefed a c'houennaz out-han piou da henvel da veur en he leac'h. Selaouit, Aotrou, penaoz e respountaz : « Goulenuit digant va fersoun, emez-han, « den ne roio guelloc'h euzul deoc'h ; den ne oar, guelloc'h « evit-han, guir izommoù ar barrez. » Ar pez a lavaraz a oe great. Ar persoun en deuz en he c'hollell eul lizer a zourn ar prefed. Eno, divar dro, ar prefed a ansao he faz, ha anavez oa bet eun nebeut barnet fall ar persoun.

A'chanta-ta, Doctor guisiec !

D'hon tro ive, eun istor ver ha plijaduroz.

Eur veach, n'en ket pell, eun den e carg, en eur garg uhel zo ken, rag eur c'hannad oa, a champaz, a c'haloupaz, a scifaz kement evit mont e consail he barrez, ma c'hellaz en em ussa ebarz. Antrooz vintin, eur gueben ribital, ho doa labouret stard evit-han, seac'h ho gouzoug abaoe an dervez araoc, a ieaz da vlejal ha da friggal da gichenn dor ar c'honsailler. Hemàn a zigor he brenest, a deu huan d'an traon, hag oc'h ober all lagad bian, evel eur c'haiz pa vez tro ouz an eol, e c'houenn digant-ho perac e m'int eno : Da ober lid d'ar c'honsailler nevez, emez-ho. Hemàn a ra an neuz da rusia, a ro d'ar soneur peadra da c'blebia he c'houzoug, ha d'ar re all peadra da garga ho dent cleuz. Rag tal e oe kelc'hett ann Aotrou, hag eun dro zans en dro dez-han. « Sell, eme unan, ar veleien a lavar e creiz an « dans ema an Doctor ; setu hèn ama hirio. » Hounnez a

ouie ar verz evel ma oar hon Doctor-ni he aviel. Ar verz a lavar : « E creiz an dans, eme an Doctor, e plânt an « diaoul he gador. » N'euz forz, ar re-ma, goude beza goulennet buez hir d'ar c'honsailler, a ia da c'blebia ho gouzoug, hag ar c'honsailler a ia d'he di da ziazeza an enor great dez-han.

Aotrou, eun den, a oar pep tra eveldoc'h, a dle beza elevet hang euz an istor-ma.

An doctor ne anavez sant ebet, emez-han, hag a zifense ouz ar beleg en em emel euz an elecsonou.

Emichans neuze ne ket sant Morvan eo a viro out-ho. Al lezen, emez-han hen difen ouz an dud e carb.

Ia, ouz an dud e carb ar C'houarnamant ; mez ar beleg ne m'a ket eno.

Ar mear, ar scolaer, ho deuz urz da lezel pep hini da voit ervez he ioul.

Ar mear ! neuze an Aotrou a dle anaout meur a veur hag a vezo red dez-ho mont da govez ouspenn eur veach evit caout an absolen euz ar pec'hejou great gant-ho a enep all lezen-ze.

Guechall, pa roe ar veleien ho mouez dez-han d'he gass da Gemper, an Aotrou a ieia da ober tro ar prospitaliou, da bardouna euz an eil prospital d'egile. An Doctor a impeze brao he yuzellou, ha gomze ker flour ha tra da bedi ar veleien da labourad evit-han, da alia, miaia m'a c'helljent, rei mousesiou dez-han. Neuze e cave d'read da eur beleg en em emel euz an elecsonou. M'ar plij, Aotrou, perac, hirio, e ve fall ober evit ar re all ar pez a gave deoc'h a ioa, neuze, mad da ober evidoc'h ?

Petra, eo, gouscoude, beza chenhet tu eleac'h tu !

K E L E T E R .

An aotrou'n Escop en deuz hanvet evit he vikelet vras, ouspen an daou ma comzemp anezho er sizun tremen, an aotrou de Leseleuc, an aotrou Chesnel hag an aotrou de Marhallac'h.

En d'arvout ankenius menbet a zo digouezet néusket pell e rad Brest. Eur vag euz a Blougastel a zo bet taiolet var e ginou gant eur sourrat avel. Er vak-ze e zoa, a leverer, daou-ugent den, ha n'eus gallat savetei nemet triva'h anez ho, hag evelse ez eus beuzet daou varnugent.

An aotrou Felix Berthou, vikel an Dre-Nevez, zo hanvet person Botorhel.

Au aotrou Canevet, nevez beleget, zo hanvet vikel e Locunole.

An aotrou Bihan-Poudec, nevez beleget, zo hanvet vikel e Gouezec.

An Aotrou Seznec, belec prizon Brest, zo hanvet person Guerleskin.

An Aotrou Moal, vikel Arzano, zo hanvet belek prizon Brest.

An Aotrou Nicolas, vikel er Forest-Fouesnant, zo hanvet vikel e Arzano.

An aotrou Escop en deuz scriptet da dud a illiz he escop eul lizer divarbenn an emgleo a rer dre ar Frans. Oll evit sevel peadra da baea ar pez a dleer d'ar prusianed, evit ma zaint kentoc'h a ze divar arre euz hon donarou a zo c'hoas breset gant ho. Alia a ra an oll da zicouroc'h an ober mad-ze, hag e lavar d'ar veleien cas d'an eseopti ar pez a roint.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moulet gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escop.

FEIZ HA BREIZ, KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINGSTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet, evit c'huec'h miz, pevarzec real.

An Abenamant a dle beza pact ar aog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazezen a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo considerer evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escop, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper, D'an Aotrou de KERANGAL epken e bleer adressi ar peamanchoù ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a bleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 9 Meurs 1872.

Evit diskuez penaoz ema hirio ar bed gant ar re o deuz eur c'halloout bennag etre ho daouarn, ar re o deuz eur dra bennak da c'houarn, ha tud dindan ho gourc'hemen, setu ama eun tamik taolen great gant eur scrifagner. Guelet a rer ama evel en eur mellezour ar stad ma ema ar broiou enhan. Eur pris eo a goms :

« Guelet oc'h eus-hu morse eun tiegez eleac'h n'euz urz ebet, eleac'h ma zeo an oll ker mestri ha ker mestri ? pa ra unan eun dra, ema dioc'h-tu blamet gant ar re all ; pa lavar unan eun dra, ez eus dioc'h-tu tri pe bevar evit he zislavaret ? Hogen setu eno e pe stuz emaoun-mé gant ar re zo dindanhon. Ne c'hellan ober na lavaret netra na gaver abeg enhon. Mar d'an da bourmen, e leveront : Oh ! ia, ebat avoalc'h eo he zoare ; dibrider avoalc'h eo. Mar choman ep mont da bourmen : O tra, emezho, ne ziskuez ket he fri, aoun en deuz oc'h hen diskuez ! Mar fell din lacat va zoudardet da vania ho armou ha da dremen dirazhon : c'hoant en deuz, a leveront, da ober aoun deomp gant he zoudardet. Ma na ran két, e leverer em euz aoun rak va arme ha n'ema ket a unan ganhen. Ma roan eun tam ebat, eun tam diver amzer bennag evit tremen dioc'h va sujidi ; Sellit, emezho, guelet a rit ? Aze e rer digorou ! Aze eus lor'h ha fouge ! Ma na roan ket, e leveront : Guelet oc'h eus biscoaz eun den stag he groc'h-en oc'h he gein, eun debrer he laou evel ar prins-ze ? Ma roan, da eun derivez bras bennak, eur banket pe eun nebeut arc'hant d'ar bobl : Oh ia, emezho, ne ket dies dezhan rei, ne ket dies servicha ar zant divar he goust ; horialc'h-ni eo a baoe ! Ma ne roan ket : O tra, a leveront, hennez gant m'en devezo he unan, ne ra fors ac'hant-ni. Mar em guelont iac'h ba rus ya fenn ; ne ket souez, ement-hi ; ebat avoalc'h eo he zoare, n'en deus netra da ober, ha ne vank netra dezhant ! Mar em eus nebeut a iec'hed, mar em guelont drouklivet : Ma carfe, emezho, e ve iac'hoc'h, obér nebeutoc'h a cher vad ha labourat muioch ! Ma roan labour d'ar vicherourien, ma lacan sevel ti pe graou : Ebat eo dezhant, emezho, obér ar pez a gar gant hon arc'hant-ni ! Ma na laçan sevel netra : Oh ia, a leveront, guelloc'h eo ganthan destum bern arc'hant, ha

lezel ar vicherourien da c'blaouri gant an naoun ! Mar comzan brao oc'h unan bennag : Oh ia, emezho, izom zo ac'hantomp ; c'hoant tostennat zo. Mar comzan dichek, setu me eun tirant, eur bleis ; ma tremenan ep lavaret ger ez oun eun den otus, faëüs, a ra disprijans euz an oll. En eur ger ne c'hellan na dibri na iun, na couset na chom dihun, na coms na tevel, na gaver abeg enhon.

Siuas ! eun dra a vank e kementse oll, eul louzou hag a ch'elfe parca euz ar c'hlenvet-ze, hag al louzou-ze ne zonjer ket enhan. Al lonzou-ze eo Doue, ar feiz. An hini a fell dezhant gouarn ep Doue na feiz, en em glem euz a dud ha n'o deus kennebeut hag hen na Doue na feiz. Martez zoken eo dall avoalc'h evit lamet digantho ar pez o deuz a relijon, hag en em gaf souezet goudeze n'o defe anaoudegez vad na sentidigez. Ma ve labouret da greski feiz ar sujidi, ma ve roet dezhou doujans Doue, o defe ive doujans ha respet evit ho mistri, ha ne vent ket ken troet da gaout abeg e kement a reont.

Ioul an dud difeiz, en deiz a hirio, eo digristena ar vro. Pa o devezo lamet digant an oll ho feiz, ho relijon, ho Doue, neuze emezho, ez ai mad ar stal en dro. Evit dont a benn a gementse ne espernont na poan na treveil, na comzou na scridou.

Hogen mar da mad ar stal en dro neuze gant ar re o devezo caset Doue er meaz ha taolet ar relijon en traon, a dra zur ne dai ket mad gant an oll, ha dreist oll e zai fall bras gant ar merc'hed. Eur pennad lizer euz an Afrik, am eus dirak va daoulagad a ra din comz adarre a gementse. E kement leac'h n'ema ket ar relijon gristen, ar vaouez ne deo nemet eur sclavoureuz. Er relijon catolig epken ar vaouez a zo respetet ha caret, evel merc'h, evel pried, evel mam, evel intanvez, ha kement-se abalamour d'ar Verc'hed Santel Mam Doue, rouanez ar Guerc'hed, ar priejou, ar mamou hag an intanvezed. Ma ro er vro-ma al lezen scoazel d'ar vaouez, eo d'ar relijon ez eo dleourez a gementse. Eleac'h n'eus ket a relijon al lezen a dro ato gant ar goaz, ha ne zifen morsé ar vaouez. Ar c'hrea eo a chouinit ato.

Er broiou divadez-ze, eme al lizer a gomzan anezhan, ar merc'hed a rang ober an oll labourou. Ar voazed a fum, a ef, a ra eun tam dispac'h bennak ; labourat avad, na

douar na netra, ne brichent teleur ho dorn d'hen ober. Ar merc'hed iaouank ne ket ho dimizi eo a ver, ho guerza eo. An tad a vez he verc'h d'an hini a laca muia enhi, ha kementse ep goulen he asant. Ar prener a gas ar werch ganthan, hag houma, euz a sclavourez he zad, a deu da veza sclavourez he goaz, hag ell labourou an tiegez, ti ha meaz, a zo dezhi da ober. Morse ne dle azeza ous taol gant he goaz; aliez eo var he daoulin e cas deuhan ar bouet aozet ganthi. Ne dle dibri nemet ar restachou, ha c'hoaz e za d'he zibri en eur c'horn bennag a gostez. Brao eo dezhi ma na vez ket cannot pe zoken laket d'ar maro, rak ne deus ket izom da fazia calz evit beza lazet.

Eur beachour, o veza eundervez eti uman euz ar re vraz euz ar charter-ze, a ziskuezas beza souezet o velet ganthan en dro d'he vreac'h eun doare colier golet a ziaveaz a vroudou hir ha lem. Goulen a reaz evit petra kementse. Ar prins en eur c'hoarzin a ziskuezas deuhan he c'hreg a ioa bronduet ha toullat oll he c'hoc'h gant ar brouduze.

Eur beacher all a ioa bet eur pennad eti eur roue euz ar vro-ze. Epad pemp miz, emezhan, ma zoun bet e lez ar roue ze, n'eis k'et tremenet eun dervez ep m'en defe takeat cas d'ar maro da nebeuta unan euz he c'hragez. Eun dervez ar beacher ma a zaveteaz he buez da unan. He zorffet n'oa ket braz; o tremen dre eul'liorz, e doa cu-tuillet eur frouezen da ginnigen d'ar roue he fried. Hogen an ozach-ma a ieas droug enhan; ne felle ket deuhan caout frouez eutuillet gant merc'hed, ha dioc'h tu e'hour c'hemien lacat ar baourez kez d'ar maro. Ar beacher a gomzaz evit hi hag e voue lezet e buez.

Guelit, merc'hed christen, ha ne ket leac'h oc'h eus da drugarecat Doue da veza ho calvet d'ar relijon gristen, ha ne ket izom oc'h eus-hu da zelc'her mad d'ar relijonze?

An Tad Santel ar Pap a roe, n'eus ket pell, digemer da eur vanden vraz a dud euz a veur a barrez a Rom. Ouspen pemzek cant a ioa anezho, ha bez'ez oa en ho zouez cardinalet ha tud euz ar renkou huela. Ar Pap, en he brezegen, goude beza comzet a dentasion Jesus-Christ er gonelec'h, ha diskuezet e kendalc'h ato an drouk speret da denti an dud, ha dreist pep tra an dispac'herien pere a laca d'he adori ha da ober kement a c'houlen digantho, ar pap a lavar :

« Hoc'h alia a ran e kement ha ma c'hellan d'en em unani ganhen evit pedi, ar c'henta i guella, evit pevar dra: Da genta evit ma tistroi ar bec'herien oc'h Doue, ha mat kendalc'himp hor feiz. D'an eil red eo pidi, ha ferm, evit eun dra all. Abenn eun dervezioù bennag, an Asamble euz a eur vro vraz a dle beza meneg enbi euz a draou hag a zell ouzomp. Unan bennag a dle sevel eno ho mouez evidomp. Pedomp evit ma troio ar pez a vezo great eno evit gloar Doue, evit mad ar vro-ze hag evit mad an ilis santel. Ra deuio sonch d'ar vro-ze n'eus gouarnamant ebet hag a c'helpo chom en he za ep Doue. »

Gouzout a re e pep corn euz ar Frans ar galiked o deus sinet listennou da gas d'an deputeet evit ho fidid da c'houlen oc'h ar c'houarnamant na vije ket caset a ganhad da Victor Emmanuel e Rom. Lod euz an deputed o

deus clasket ober lavar ar galiked. Daoust da ze, evit doare ez eus hanvet eur c'hannad. Siouas peur e teui ar Frans da velet ne deo netra ep ar galiked? Brema gouscoude e tlefe guelet adarre kementse, rak brema pa zeus menek da zevel peadra da gas ar brusianed euz ar vro, petra a we savet anez ar galiked?

« D'an trede, eme ar Pap, pedit evit galiked an Alemagn, evit ar re a jom fidet ha stard en ho lezen daoust d'ar vrezel a rer dezho. »

« D'ar pevare, pedit evit ma en em skigno an ilis santel dre ar bed oll. »

Setu aze petra a c'houlen ar Pap digant ar gristenien a Rom, hag ive digant an oll gristenien vad a zo var an douar, e pe gorn bennag e vent.

Pedomp eta, ha pedomp calonek, rak caer a vez, red eo deomp lacat Doue a du ganeomp araog esperout en em sevel. G. M.

An Tad Santel ar Pap a zigemeraz iv'e n'euz ket pell, ar bersoned hag ar brezegeryen ewid ar c'horais euz ar gær a Rom, hag a roaz d'ezho eur brezegenn war an deveryou euz ho c'harg. Setu ama ar brezegennze :

« Nicun gwell egod-oc'h na c'hell anaout ar stad e gwirionez reuzeudig e pehini eo kouezet ar gær-ma abaoe ma eo bet mac'homet, d'an 20 a viz gwengolo 1870. Ne maon ket eb gouzout, me ives, an oll goallou a zo oc'h he zrubailla : ma ne welan ket gan va daoulagad va-unan, e klevan gan ar re a wel, kement a dremen enn-hi. »

« N'ez euz ket ezom eta da ziskouez d'eo'h petra eo deuet Rom da veza. Avoalch eo lavaret ef-hi chan-chet evel eur gær all en he flas, hag e deuz kollet he drem natural, he gened kenta. *Mutatus est color opticus.* Ama ec'h offrer brema d'an avaristed sakrifisou a bêb sort : mac'homerez, alouberez, dislealded, ma c'herez, profanedigeou, na weler ken. Ama ec'h offrer brema d'ar gadelez (luxur) sakrifisou a voall-skweyou, a loustoniou, a vezoniou, a hudurerez. En eveleb feson ma eller c'hoaz lavaret : Bugale Sion ho deuz biateet ar pez ne anver ket dirâg an dud a res peter : *Filius Sion amplexati sunt stercora.* »

« Ha se na dle ket or souezi. Rag Doue, pehini a zestine Rom ewid beza ar galon euz ar relijon, hen deuz permetet meur a wech ma vize-hi kemmeret dre nerz da heul an Itali, o veza ma edo-hi muioch' goust da zelc'her penn oc'h an droug ha da viret disklabez an temzor euz a wiryonezou ar feiz. Ar Goted a zo deuet, hag an Ostrogoted, hag ar Huned, hag al Lombarded, ha barbaredd all. Mes, e lec'h koll ama an eneou, e kavent, an darnvua anezho, ho c'houvers-sion ho-unan. »

« Sonj a zeu d'in da veza lennet an dra-ma : An Tad abad sant Colomban, o veza gouezet e tostee ar barbaredd oc'h he vinic'h (kouent), a c'halvaz he leaned,

« a reaz d'ezho kemmeret war ho diou-skoaz an oll re legou santel euz ar minic'h, monet gan-t-ho d'hen hem lakaat tro-war-dro, en diavez, da voge-ryou ar minic'h, ha chom enno, renket evel eur procession, da c'hortoz ar barbaredd. Ar barbaredd a zeuaz, mes, o welet ar procession-ze, o welet ar relegou santel, e chomzont a zao souezet, e kemmeront aon hag hen hem denzont. »

« Me a woar avoalc'h penaôz hiryo n'eo ket mad an amzer ewid diskouez evel e relegou ar zent. Kouls-koude, ret eo d'ezom ives delc'her penn oc'h ar barbaredd a hiryo. Ma ne-d-om ket ewid miret oc'h an oll droug, lakeom or poan da vihana da viret oc'h ar pez a ellom. »

« Setu perâg e lavarin da genta d'ar bersoned a Rom : C'hwi pere oz peuz dindan ho torn an dud yaouank a goer, kelennit ho, roit d'ezho da efa a nebeudou al leaz mad euz an deskadurez kristen, startait anezho er feiz. Grit ec'hiz ma ree ar c'hardinal Reginald Bono. O veza ne c'halle ket miret en eun doare all oc'h an droug, pehini, en he amzer ives, a voaste ar gær a Rom, ar c'hardinal Reginald Bono a zestume en eun ti a gostez an oll dud yaouauk a elle, hag enno e roe d'ezho kentelyou, kuzulyou, prezegennou, kemment a elle ewid skleraat ha kreat ho feiz, ewid ho dougenn d'ar pratik euz ar relijon hag euz ar vertuzyou kristen. »

« Pa zermanit d'ar bobl, n'oz pezit ket aon da laveret d'ezha ar wiryonez. Kriit d'ezha euz ho oll nerz : se a zo pec'hed! non licet! non licet! Nan, n'eo ket permetet mont da spektaklou a zo, e pere e welit goapat ar veleyen, ar relijon, kemment a zo sakr. Nan, n'eo ket permetet d'eo'h kass ho pugale da scoliou a zo, a bere ar mistri, ma n'ho anavezeket ket ewid tud dizoue, tud difeiz tre, ne-d-int aliez nemed goasoc'h a ze, danjerousoc'h a ze : rag ne zivoaller ket diout-ho kemment. Nan, n'eo ket permetet d'eo'h lenn ar c'hazetennou fall, difeiz, leun a gontam, mad epken da ampoezonni ar c'halonou. Nan, n'eo ket permetet d'eo'h chom da zellet oc'h an taolennou gadal, divez, greet ewid ho tougenn d'ar pec'hed louz, ewid koll oc'h eneou. Nan, n'eo ket permetet d'eo'h monet da zelaou kentelyou ba sermonou ar protestanted bag heretiked all : anvet e vent guelloc'h kentelyou ha sermonou satan. Non licet. En eur ger, pellait ar bopl euz an droug, dougit-hen d'ar mad ; aliez anezha dreist-pep-tra d'hen hem lakaat er breuriezou kristen, da zaremredi ar c'hompanagu-nezou pe unvaniezou katolik a zo bet savet er gær-ma ewid brasamad an eneou : ar re fall a zaremredi ar refall; ar re vad a dle ives hen em zaremredi etre-z-ho ewid hen hem zougenn an eil hegile d'ar mad. »

« Ewid-oc'h-hu, prezegeryen, ne lavarin d'eo'h ne med an dra-ma. Prezegit ar pez oz peuz en ho kalon. Beza oz peuz Jezuz-Krist gan-ec'h en ho kalon,

J. K. pehini a ze an hent, ar viryonez hag ar vuhez. Lavarit d'an dud fidet penaôz, mar-d-eo J. K. an hent. Hèn epken a dleont da heulya, mar-d-eo ar viryonez. Hèn epken a dleont da zelaou, mar-d-eo ar vuhez, di-gan-t-Ha epken e tleont esperout ar gwir evorus a ted. »

« Sant Yann Krizostomm a lavar d'ezom penaôz, seul vui ma vezom trubuilhet, seul vui e tleom esperout, esperout ar rekompans prometet d'ezom er bed d'ezom. Hogen, setu ama trubuilhou braz kouezet war-n-om, ha ne wélon nemed pirillou en dro d'ezom : pirillou euz a berz ar fals breudeur, ar gristenien faoz: in falsis fratribus; pirillou enz a berz... euz a berz... »

« Lavarit eta d'an dud fidet, pere a zeu d'ho selou, ha pere a zo hiskinet, goall-gasset, hag espozat da gemment a birillou, lavarit d'ezho digass en ho spe-red ar zonj euz a bromesaou J. K. hag e santint an esperans o kriski en ho c'halon, hag e teuiat d'ezom. no da veza kreoc'h, kourajusoc'h ha c'hoantikoc'h da gerz war roudou ho mestri Divin en hent euz an ankenyou. »

« Ewid aehui e pedin ac'hantoc'h da doler ho taou-lagad assamblez gan-in war imach an Hini a zo bet staget ewid-om oc'h ar groaz, hag e rin ewid-oc'h oll ar bedenn-ma. »

Neuze an Tad Santel, oc'h hen hem doler d'he zaonlin dirâg ar grucifî, hen deuz displeget (paraphrazet) ar bedenn-ma :

« O va Doue, c'hwi pehini a voar penaôz, dinerz evel ma-z-om, ne-d-om ket ewid delc'her penn oc'h ar pirillou braz e kreiz pere hen hem gavom, deuit, dre ho kras, d'or c'hrevaat, ewid ma treh'man an oll boan-nyou ho deuz tennet war-n-om or pêc'héou : save-teit on eneou hag ives or c'horfou. »

Ha goude an Tad Santel hén deuz roet he vennoz d'ar veleyen a voa enno.

AN ERMIT.

Palma. — Comzet on eus meur a vech euz eur plac'h santel, hanvet Palma, e rouantelez Napl, hag e deus resvet en he izili ar mercou enzia c'houliou hor Zalvor. Daou dra dreist oll a gaver souezuz er plach mad-ze; Doue an dezhi da anaout an amzer da zont, ha neuze e c'hell beza daou leac'h er memes amzer.

Lacat a ra ar beleg a zo carget euz he c'houstians da rei daanaout d'ar Pap ar pez a ziscuil Doue dezhi. « Piñao a yoar oll, eme ar belek-se, evesait mad oc'h he gom-zou, pouezit mad anezho oll. »

Palma a lavar e vezô brezelioù garo, ha dreist oll brezelioù etre tud ar mémés bro, an eil rum oc'h egile! Comz a ra euz a republig e Frans, e Spagn hag en Itali. An iliz a dle caout eals da c'houzany, mes Piñao, arak mervel, a dle he guelet o comans sevel en he za. Ar Frans, eme-zhi a dle c'hoas digouezout ganthi eur renkat reuziou goasoc'h c'hoaz eget ar re zo digouezit. Doue, dioc'h ma lavar, zo coleret oc'h gouarnamant ar Frans ha dreist oc'h an hini zo en he benn, hag a les skeuden Volter en he zcreis Paris.

Ar c'hras a ro Doue dezhi da veza var eun dro, ouspen en eul leac'h, a zo c'hoas souezusoc'h. Epad ma vez er meaz anezhi he unan, ar pez a greder eo he c'horf a jom ep finv na buez, hag epad an amzer-ze ema o veahier broiou avecou ar re bella ac'hann.

Meur a vech e deus beachet evelse dre eul loden euz ar Chin, ha pa zistroe euz he beach, da lavaret eo pa' deus enhi he unan, e tisclerie sclear kement e doa guelet er vro-ze. Tud bet er Chin ha levriou scrifet diarbenn ar vro-ze, a ziskuez ez eo guir, ger evit ger, ar pez a lavar diarbenn ar c'charteriou e deus guelet.

Gouzout a rea anaout Loiza Lateau, ar plac'h mad-ze a zo er Hainaut, hag a zoug eveldhi mercou gouliou hor Zalver. Palma a lavar eo bet oc'h he guelet epad ma voa er meaz anezhi he unan; hag e guirionez comz a ra euz ar plac'h burzudus-ze, euz ar pez a zell outhi, euz ar gambr ma ema enhi, euz he zi, euz he c'herent, en eun doare hag a ziskuez sclear e deus guelet ar pez a lavar.

N'eus ket clevet comz aliez euz a eun den hag en defe resevet euz an Env grasou evel a reseo Palma. Ouspen an traou souezuz am eus lavaret anezhi, e veler traou all c'hoas marteze souezusoc'h. Ar goad a zired euz he gouliou a verk avecou calonou entanet, avecou all roudennou devet evel ma rafe glaou rus. Meur a vloas zo ne genner ken magadurez nemet ar gommunion Sanitel a reseo bep mitin, hag avecou J. C. he unan a deu d'he c'homunia. O velet traou ker souezus ne c'houfet nemet lavaret: Meulet ra vez J. C. !

G. M.

(Tennet euz ar gazeten c'hallek *Chronique religieuse*.)**AR SAKRAMANT.***Ar Bromessa.*

Ann dud a ioa bet maget gant ar bara burzuduz, o doa tremenet ann noz pe var ar ieot pe enn eur geriadenn benak diwar-dro; pa c'houlaouaz ann deiz en em vodchont adarre hag e zachont da glask Jesus rag c'hoant ho doa atao d'hen henvet da roue. Kaer ho devoa n'er c'hauchont ket. Gout a reant n'oa bet ken bag dre-eno nemet hini ann ebrest; sur oant ive n'oa ket pignet hor Zalver er vag-se ha kredi a reant en doa great eur mirakl evit treuzi ar mor ha mont da Gafarnaüm e peleach' e chome peurriesa. Kafarnaüm n'oa ket pell ac'hano, marteze teir pe beder leo, mes eunn dro hir a ioa da ober abalamour, e lec'hiennoù, ar mor a dueu doun enn douarou. Edont koulskoude o vont da ober ar veah-se var ho zroad, pa zigouezaz bagou all a Vethsaida. Evel n'edo na Jesus nag he ziskibien er bagou-ze, e pignchont eno hag o veza kavet hor Zalver e lavarchont deuhan: Mestr, peur hoc'h-hu deuet aman? Mes arack chelaou respount mab Doue, guelomp petra oa Kafarnaüm ha petra oa ar sinagog e pehini edo o vont da brezeg.

Ar gear-ze zo kouezet ouspenn mil vloaz zo enn he foul. Savet oa var bord ar mor, er penn huella euz ar Judee ha dirazhi oa eur prat kaer ha pinvidik. He hano a zinfi park al levezenn pe park ar gened, rag edo evel eur jardin. Enn aviel e vez galvet kear Jesus rag, abaoue m'en doa dilezet Nazareth, hor Zalver a jome peurvia e Kaf-

naum hag eno e reaz eunn niver braz a vorzudou. Mes siouas! tud ar gear-ze ne deuent tamm da veza guelloc'h, chom a reant kaledet hag e Sant Vaze e kavomp ar gourdrouou-man diwar ho fenn: ha te, Kafarnaüm, daoust ha beteg ann Env ee'h en em zavi? Hag er graffez, e tiskenn beteg ann ifern; rag ma vize bet great e Sodom ar miraklou zo bet great enhot, marteze e vije c'hoaz hirio var zao. Mes el lavaret a rann deoc'h, da zeiz ar varn ne vez ket ker goasket Sodom evel ma vizi!... Chetu eta petra oa Kafarnaüm, eur gear pinvidik mes bouzar ouz mouez Jesus. — Ar sinagog, etouez ar Jusevien, a ioa ar pez ma zeo ann ilizou enn hon touez-ni. Eno e teue ann dud da bedi, da lenn pe da glevet lenn al levriou-sakr; eno ive e veze roet ar prezegennou. Ann doare ilizou-ze n'o doa nemet eunn or hag atao e veze er c'hus-heol; er sao-heol, etouez sez ha lin fin e talc'het al levriou-sakr eunn eunn arbel gaer. Atao ive e veze ar sinagog ver eunn huelen: ti ar beden, ti Doue a velet dreist ann tiez-all. Peb kear e doa eur sinagog; er c'heariou-braz zoken e veze meur a hini hag e Jerusalem oa ouspenn pevar-c'chant. — Edo eta Jesus e sinagog Kafarnaüm pa voe kavet gant ann dud en doa maget er gouelec'h ha pa c'houlenchont diouthan: Mestr, peur hoc'h-hu deuet aman? Hor Zalver a respountaz d'ar goulou, kurius-se dre eur rebéch: E guirionez, e guirionez, emezhan, m'el lavar deoc'h, va c'hlask a rit non pas abalamour d'ar miraklou ho peuz guelet mes abalamour d'ann torsiou bara ho peuz debret ha dre m'ho peuz bet ho koalc'h. — Chetu eta diskouezet deomp gant ann hini a lenn er c'halonou hag a bôuez ar sperejou evit petra ho doa ann dud-se kement a c'hoant da gaout Jesus evit roue; plijet oa dezh ar bara-eiz hag ar pesked hag e kave dezh n'ho doa mui netra da ober nemet tenna profit a vadelez hag a c'haloud ar Messias; dre ar miraklou a rea hor Zalver, ne ket mad ho ene a glaskent, mes iec'hed ha magadurez ho c'horf. Nag a gristenien hirio a zo henvet ouz ar Jusevien-ze hag a viriñ ar memes rebech! Peleach'h eman ar re a glask Jesus evithan he-unan?

Labourit, eme hor Zalver, o kenderc'hel da gelen ar bobl, non pas evit ar boued a ia da goll mes evit ann hini a bad beteg ar vuez eternel ha pehini a vez roet deoc'h gant mab ann den. Chetu eta Jesus o vont var eun a eneb santimant ar bobl; c'hoant ann dud-se oa beva e labourat hag e lavar dezko: Labourit. Ouspenn, diskouez a ra c'hoaz dezh n'eo ket avoalc'h al labour-ze dre behini e vez taolet ad er parkeier evit kaout danvez bara, komz a ra euz eul labour all kals guelloc'h dre ma ro eur bouet a ia d'ar vuez eternel. Evit guir mab Doue a dle rei he-unan ar boued diveza-ze, koulskoude n'er roio ket d'ann dud didalvez, rag krenn e lavar: Labourit. Nag a genteliou a gavomp aman! Beza e zeuz eta eur boued hag a ia da goll, hennez eo ann hini a glask ann darn vuia euz ann dud gant kement a boan: Euz ar sterezen-vintin beteg ann noz emaint er parkeier, ar c'houzezen var ho zal; damanti a reont d'ann amzer, re verr e kavont ann deiz, lod zoken a gav re verr ar zizun hag a ro asten dizhi dre al labourou-sul. Koulskoude ann traou-ze oll a zastu-

mont, petra int erves komz ann aviel, da lavaret eo, erves ar viriones memes: Eur boued hag a ia da goll. Ne ket ma ne ve mad al labour, neser co, a-hers Doue eo hag ann didalves n'eo ket direbech, mes anezhan he-unan eo seac'h ha goullo, ne ra, nemet maga eur c'horf a gouezo e breinadures pa zonjimp ann nebeuta. Eul labour all a zo ha kals eo huelloc'h rag dreizhan e c'hoonezer eur boued a ia d'ar vuez eternel. Pa c'houzezer kement evit al labour kenta ha n'eo ket bez a diskiant dilezel ann eil pehini zo kals talvoudusoc'h? N'hellomp netra, evit guir, nemet dre c'hras Doue; mes guir eo ive, ma tiskouezomp bolonetz vad; eo kals suroc'h eost hon ene eget hini hor parkeier. Rag, pe evit hor pec'héjou hon-unan, pe evit pec'héjou ar re all ec'h hell dont re a domder, re a c'blebor hag ann ta-chennou ne roint netra d'ho ferc'hen; eleac'h labour annene a zo sur da zont da vad. N'eo ket pinvidig e madou ar bed ann neb a gar, mes gant poaniou ec'h hellomp beza sent ha sent bras. Chetu aman eta ar pez a gavomp sklear e komzou hor mestre: Poaniet da zont d'am heul ha deuit non pas evit ho korf mes evit hoc'h ene, rag m'am beuz diskouezet dre virael gouelec'h Betsaïda ec'h hellen maga ho korfou, me ziskuezo deoc'h ive e zeuz eur bara all evit an eneou hag ar bara-ze a ro ar vuez eternel. Anet eo penaos ar Jusevien ne gomprent ket euz a be seurt boued e komzou hor Zalver rag pe seurt eal zoken en divise sonjet edo Jesus o vont da brometti rei neomp he gig hag he c'hood, mes ken anet all eo e komzou euz eur boued burzuduz benak rag a hent all perak e laver e roe ar boued-ze ar vuez eternel? Perak c'hoaz e laver ne ket ann dud a roe ar bara-ze mes mab ann den, mab Doue en em c'hereat den? hag evit ma teuje ann oll de gredi, e laver: var mab ann den, varnomme en deuz Doue lakeat he ziel.

Ar c'homzou-ze a ioa sclear braz evit ar Jusevien. Petra eo ar ziel nemet eur merk anet a ziskouez hano ha kallite ann den el laka? ar ziel dre behini e verke Doue ann tad hor Zalver Jesus-Krist oa ar virtusiou a bare ker ske-duz enhan, oa ann oll miraklou a rea hemdes. Faraoun he-unan, evithan da veza kaledet, a ranke anzao ha lavers dirak Moizes: dourn Doue zo aman; ar jusevien ma vijent bet eun a galoun a dlie ive anzao edo dourn ha siel Doue var ho Zalver ha dre-ze kredi enn he oll gomzou.

Ni ive, kristenien, a hell lavaret penaor dre ar gommunion e laka Jesus he ziel varnomp; merket oump, hano hor Roue a zo var hon ene ha var hor c'horf; diouallomp eta na ve Morse lakeat ar merk-se var ar pri. Chetu eta ar goulou kenta great gant ar Jusevien hag ar respount ken-ta roet ive gant hor Zalver. Ne lavaras ket peur na penaor oa deut da Gafarnaüm, evel ne lavaras ket penaor e teu enn hosti hag e chenj ar substans euz ar bara, mes eur gentel gaer a ro d'ar re oll a ioa er sinagog: beza ez eus bara hag a ia d'ar vuez eternel hag ar bara-ze a dle beza roet gant mab ann den. Petra eo ar bara-ze? ar Jusevien a zo o vont d'er goulou ha mab Doue o vont da respount, I. W.

BRETTIK**XIII.**

Anna a Vreiz a ieaz adarre d'en eur harpa o'ch eur prenest a scoe var eun dachen hanvet tachen ar scolach. Epad ma edo o sonjal e clevas son ar biniou; sevel a rez he fenn hag e velaz o tremen tud eun eured diwar ar meaz. Ar plac'h nevez a ioa coant m'etur bet gant he c'hoen-sae ruz hag he bros pliset a zoare ha kelc'het gant rubanou alaouret, he zavancher skeduz hag he zapeled alaouret ive, he lerou moug hag he boutouler begou rond. Var he c'hoef guenn e zoa eur boquet bleuniou, hag eun all a ioa staget o'ch he bruched gant eur stroillad rubanou.

An den nevez n'en doa ket nebeutoc'h a c'henet. Bale a rea gobiüs gant he vrugou rodok lian guenn, he jupen a liou dibenn var an araog' ha didanh teir jileten a liou dishenvel hag hirroc'h an eil evit eben, he dok bras campeit ha buzug a bep liou o'ch he gern, guiscamant ha ne veler mui nemet gant potred ar c'hoalen eus Guerand. Ar re-ma c'hoaz hirio, a veler d'ar goueliou bras guisket evel ma voa an den iaouank nevez-ze ma selle Anna a Vreiz outhan dre he frenest

A veac'h oa eat an eured ebiou, ma velaz Anna eun dijentil iaouank e dor bors scolach Sant Albin. An dijentil, kerkenet ha ma velaz e sellet outhan, a gasaz buan he zorn, a benn teir guech, da douch o'ch ar bluen venn a ioa o'ch kern he dok. Anna a rez eur scrijaden; rak guelet a rea eno eun arouez pe eur sin; en em glevet oa gant Alan ar Plessy e raje ar sin-ze dezhi bevech ma en divise eur c'helou bennag a bouez da ziscleria dezhi. N'oa marbet, floc'h he zad eo a ioa dirazhi.

Anna a guiteas buan he frenest, hag a deuas da gaout he demezellet, hag a grogaz e dorn he c'hoar! — Izabel, emezhi, deomp ac'hann; mall eo deomp mont da lavaret hor pedennou. Ober a reas sin da deir euz he demezelled da zont d'he heul, hag ez eas kuit en eur lavaret kenavezo d'ar re all.

Mont a reas neuze d'he c'hambr he unan gant he c'homagnunez hag e c'halvaz ar floc'h Raoul.

— Raoul, Alan ar Plessy zo er pors, kea dioc'h tu da lavaret deuhan dont ama. — Ar floc'h a redas da ober he gevridi.

— Abars lavaret hor pedennou, eme Anna, guelomp petra a zo a nevez gant Alan. Va demezellet, alc'hoezit an dorion, ha prennit mad ar prenecher; ne ket eul lagad trubard bennag a ve o sellet ouzomp, pe eur scouarn bennag o'ch hor silaou. Ken aliez oun bet trahiset ma zoun deut da veza discredik, disleal marteze.

— Oh! itron, eme an demezelled!

— Eo da, disleal oun aliez e kenver an itron a Laval, hag ive e kenver va c'hendirvi a Rohan am eus eaz outho allies abalamour da druharderez ho zad... Asa, nag a nec' hamanchou n'o deus ket ar re a zoug eur gurunen!

— Nag a leac'h n'o deus ket ive da veza laouen! eme eur vuez c'hoz o tont er gambr.

— Ah! Alan ar Plessy! eme an Dukez.

Abaoue stourmad Naonet eleac'h m'oaa eat ar maout ganthan, ha ma en devoa savetet he vuez d'an Dug, Alan euz a floc'h a ioa deut da veza Marc'hek.

— C'hui a gomz a laouenidigez? Hag a beleac'h en defe eun den leac'h da veza laouen?

— O velet pe gen douget eo evidoc'h ha pe ger fidel eo deoc'h ho keriou mad a Vreiz pere a zao huel ho mouez a enep an alouberez a rer anezho. Ar bescont a Rohan, ne ket dre vir, evel m'en defe c'hoant d'ien ret da gridi abalamour ma zeo pried da Vari a Vreiz ha ma tisken a lignez an Duked, mes dre ners, a zo en em rentet Mestr a Vrest, a Vengamp, a Gonkerie.

Mar en deuz ho zrec'h et, n'int ket en em roet deuhan, hag evitho da yeva laket en eur stad an trista, e tiscleriont ne auavezint evit Dukez nemet Anna a Vreiz, merc'h Fransez eil.

— Ah ! eme Anna, bete pegeit e velin-me va fobl o c'houzanv ?.. Rag hen anzaao a rancan, Alan ar Plessy, Breiz a zo d'ouetus great ganthi. Keit ha ma zeo bet beo va zad, he enebourien a zalc'h eur respect benign evit he c'hallout ; hirio pa zeo coezet ar c'hallout-ze etre daouarn diou vinorez, n'o deus mui respect ebet, pe da viana ep dale n'o devezo mui. Pep prins a gred caout ar guir da c'houarn ar vro-ma en despet d'an Dukez. Oc'h houma eo e senter da ziveza ; hag evelse an enebour o kemeret hor c'heriou an eil varlerc'h eben, ep dale bugale Fransez eil ne chomo ket gantho, euz a rouantelez Nomenoe hag Alan baro frizet, eul leac'h hag o defe guir da chom enhan.

— Oh itron ! eme an den iaouank.

— Ne lavaran netra a re, Aotrou Plessy ; guelet a ran penaizo e za ar bed. An enebour a zo, ne ket epken tro var dro var haizou hon rouantelez, mes zoken en hor C'hreiz ; ha seul didruesoc'h eo ma en deus gallout ha ni n'on eus ket. N'on eus mui a archant, soudard ehet couls lavaret, ha n'en em glever tam. Beteg em c'honseil ez eus dizunvaniez. Dunoa ha Montauban zo a du ganhen ; ar marechal a Rieux, abaoe ma zeus savet etre Rohan hag hen, a zo eat a du gant an aotrou Albret.

— A dra sur, itron, Rieux ne gont ket brema var Albret evit ho sicour. Albret zo paour evel Job rak roue Frans en deus aloubet he oll danvez. Gouscoude en deus sonch mad ato d'gaout dorn an Dukez a Vreiz, ha mar d'oun deut ama a brez euz an Naonet, eo evit discleria deoc'h petra a stalamardeur en hoc'h enep.

— Petra eo-ta ? eme Anna.

— Ar Chancelier ar Rivier en deus laket, etre daouarn an aotrou Albret, evel euz ho perz, eur paper dre behini e roit hoc'h asant deuhan evit ma c'houlenno euz a Rom an dispans a zo red deuhan da gaout evit eureuji deoc'h.

Anna ne rea nemeur a van evit clevet ar pez a lavare Alan ar Plessy. Pa glevaz avad ar c'homzou diveza-ma, e reaz eul lam en he za en eur scrija.

— Petra, emezhi, eur scrit em hano ? Mes ar scrit-ze zo fauz ; an dra-ze zo geier, trubarderez l... Ha c'hoaz e livirit, Alan, em eus leac'h da yeva laouen !... Trahiset em zi hete gant unan eus va ministret !... Ar Rivier a zo eur fallakr, hen encanti a c'hellit dre va oll stadeou. Mes ne dai ket ar bed evelse.

Anna a zec'haz ar c'hoez dioc'h he zal, hag a dosteaz o'ch an daol. Kemeret a reaz eur bluen hag eun tam parch, hag en em lakeas da scrifa. He dorn a nije var ar follien ken trefuet oa. Goude beza serifet ha laket he ziel varar paper, e tistroaz o'ch an dijentil iaouank :

— Alan ar Plessy, emezhi, casit an dra-ze d'am eontr a Rieux. Discleria a ran deuhan aze ne deo nemet eur

gaou hag eun trubarderez scrit ar Sanselier Rivier ; discleria a ran deuhan c'hoas ne vezou biken an aotrou Albret va fried !

Anna a zavas netuze ; diencrezef oa, ha ker caer ha ken dinoc'h oa he drem evel guech all hini Constans dirak roue Brozaos, Richard Calon-Leon.

Izabel a deuz, en eur vouela, d'en em deleur etre he divrec'h.

— Va c'hoar, emezhi, gant na deuio ket ar c'hos kenderv Albret-ze da ober drouk deoc'h !

— Va zrahisa arai, setu eno, eme Anna. Ne vezou ket pell e vezin boaz avoalc'h dioc'h trubarderez.

[Eur pennad all eur'vech all.] G. M.

Merc'hed Kristen Breiz-Izel.

Guers nevez var ton : *Ilis Ploudaniel*.

LODEN GENTA. — AR BARZ.

Livirit din, tud ar maner,
Hag ann itroun a zo er ger ?
Me zo eur barz a Vreiz-Izel
A gar ann dud stard er brezel.

Kana a ran var ann delen
Breiziz dispount enn-abaden :
Piou ho guelas o'ch argila,
O fallgalouni, o krena ?

Kana rann ive hor mammou
A guzaz ouzomp ho daelou ;
Ha pa zavas beac'h var ar vro
Hor c'hasas var-zu ar maro.

Aman ho peuz evit mestres
Eur galoun gre a gristenez ;
Pedit anizhi da zisken
Rag klemmuz eo va c'hanaouen.

Dieu nosves-ze n'em beuz kousket
Nemet dindan kroaz ar vered
Hag e klevis bars enn avel
He mab iaouank ouz va gervel :

Kea, emezhan, eb'dale tamm
Gant da delen var-zu va mamm ;
Me zo eurus, hi o lenva....
Var da delen kea da gana.

Sentet em beuz hag eur boked
Zo deuet ganen euz ar vered ;
Ar boked zo eul lilien
Eur berad goad enn he c'breizen.

Ann introun, eb beza galvet,
Da vousz ar barz zo diredet :
Edo e kaony, du he dillad
Ha leun-zaelou he daoulagad.

Kalouu eur vamm zo Lizardik,
En ankenniou eo pinvidik....
Eur mab lazet.... allas ! allas !
D'eur vamm dener na pebes glaz !

Barz, emezhi, var ho telen
Kasit var-sün ho kanaouen ;
Ar c'haony eo va bara bemdes
Mes c'hui kanit ho kuers neves.

Ar barz eta a gendalc'has
Ha dre gana a layaras
Guir histor ar vamm galouack
A lenve eno ken deuneck. I. W.
(Eur pennad all divezatoc'h).

MINNOZIOU THOMAS.

II.

Diveza ma em eus guelet va eontr Thomas oa tenval he benn evel pa vije eat he vara gant ar c'hi, ha setu me o lavaret deuhan :

— Em euz aoun, va zonton, ne da ket mad ar bed ganeoc'h ?

— Ne da ket mad ar bed ganhen ? Ne da ket mad da viana gant ar Fanchou-peul-ze a dlefe beza staget o'ch ar zugel pe gaset da beuri brouan d'ar piaf ! Guelet a ran ne deuz er c'harter-ma nemet panezeien, ginaoueien ha ne c'houzont ket piou a glask ober vad dezho. N'em oa-me ket discleriet dezho e lacajen comprez ho douarou, e lacajen en douarou-ze oll da veya mad ma carjent voti evidhon, hag eleac'h rei din ho moueziou, emaint o c'hoarzin, o c'hoapaat, o sclancat evel bandennou goazi ma zint ? Guelloc'h eo gantho henvel eun azen bennag eveldho, ha terri ho gouzoug hag ho divesker en ho stankennou hag bo hentchou scrijus. Mad, list-hi, me gavo re all ha ne vezint ket ker balc'h-ze ; me gavo re all hag a vezomall gantho va guelet o lacat da dalgout evitho va speret haiva ijin.

— Ha piou eo an dud-ze a vezomall gantho rei digemer deoc'h ha d'ho promessaou ?

— Piou, nemet tud Pariz. Eno epken ez eus guir republicanet, tud hag a c'hoar rei ho mouezieu neus fors da biou, a be leac'h bennag e vent, gant ma carintar Republig ha ma c'houezint ober eun dra bennag evit ar bopl.

— C'hui, va eontr, depute e Pariz ?

— Ia, me ; ha perak ne venn ket ? Hanvet o deus meur a hini ha ne voant ket goest da ober an decvet euz ar pez am eus-me sonch da ober evitho.

— Ha petra o'ch eus sonch da ober, ma ne ket difennet gouzout ? hag e sonch emaoch-hu ive da gompeza Paris ?

— Ne dlefen lavaret netra da eur goapaer eveldoc'h-hu, rak ne glaskit nemet an tu da gaketal. Gouscoude, evit diskuez deoc'h ne d'och ama nemet azenned oll, setu ama eul loden euz ar menoziou a roin dezho da anaout evit goulen ho moueziou :

« Republicanet a Baris, tud a skiant ha micherourien ijinus, n'eus ket pell e voa grounet ho koz ; eur c'helec'h enebourien a ioa en dro dezhi, ha ne c'hellac'h caout darempred ebat gand an diaveas. Gouzav o'ch eus ranket an naoun, ar zec'haz hag an diouer euz a bep tra ; ne c'hellac'h ket zoken caout eun tam ebat na zoken eun tam

muzik evit tremen hoc'h amzer hag en em zizenoui. Roit ho moueziou din-me, ha kerkent ha ma or bezo laket ar Frans da azeza plom var ar Republik, me en em lacai da labourat evidoc'h. Mar deuan a benn euz va menoz, hag e teuin, n'o pezo mui izom da gaout aoun na rak naoun na rak sec'ched, na rak diouer ebat. Ha pa deufe kement pruisian zo var an douar da gelc'ha Paris, me a roi deoc'h bara, kik, bouet hag esach a bep seurt, hag ouspen-ze ebat ha muzik d'an oll evit kendelc'her al laouenidigez en ho tonez. »

— Ho penaizo e root-hu bara da oll dud Paris ?

Ne ket dies. Gant petra e vez great bara ? ba ne ket gant ed ? Mad, me lacai ed da zevel e koz Paris.

— Hag e peleae'h ? er ruiou ?

— Var an toennou. Ma ve laket var bep foen eur guiscad douar mad, euz eun anter troataad teoder, e safe eost eno da vaga keris.

— Hag an douar mad-ze peleac'h her c'havot-hu ?

— Peleac'h ez ens guelloc'h douar ha drusoc'h da gaout ed, eget ar pri teilog a rinser bemdez divar ar ruiou ? Ne ve nemet sevet bemdez ar rinsachou-ze var an doen, hag a benn eun nebeut dervezou e ve eur guiscad teo avoalc'h var bep ti.

— Setu danvez bara ; mes danvez traou all ? Ar barizianet n'int ket kre var ar bara seach'h.

— Ama, me voar vad, ne dal ket ar boan din-coms da eun azen eveldoc'h euz ar pez am eus sonch da ober ; ne c'houfac'h ket petra lavarfen. Clevet o'ch eus-hu hanou euz ar skiant a c'halver *Chimi* ?

— Ia, clevet em euz eur ger bennak.

— Mad, dre ar skiant-ze e tesker aoza ha diaoza ar c'horfou. Ar c'horfou zo great a eulfennou, pe mar kirk an eulfennou eo an danyez a ia da ober ar c'horfou. An eulf-ze zo a bep seurt anezho ; ha dioc'h ar seuntchou a gemerer euz an eulf-ze, dioc'h an niver a gemerer a bep seurt, dioc'h ar c'hemesk a rer gantho, e rer ar c'horf a garer, e rer kik ejen, kik maout, kik iar, goastel, esach, guin, chist, guin ardant, en eur ger, bouet hag esach dioc'h ioul pepini. Hogen evel m'ema an eulf-ze en ear, e vezomall euz ar c'houzout mad ar *Chimi*, rei bevans d'ar barizianet pepini dioc'h he zivis.

Ama ne c'helli ket miret da lavaret eur ger :

— Va zonton, eme ve, p'eo guir ech ellit ober pep tra gant ho *Chimi*, perag ne rit ket a vara ive dioc'h ? Eun tam mad a labour a espornfac'h, ha neuze calz euz ar barizianet ne c'houfent ket an doare, ha calz all ne vent ket e poan da hada ed na da eosti, zoken var an toennou. Ma o piye guelet ar min a reas va eontr Thomaz o clevet ar c'homzou-ze ! Da genta e teus guenn evel paper, goudeze e zeas ruz evel an tan, hag erfin persdu ; me zonje din e zea da gaout eun taol goad. Siouas ! re hir oa bet ya zead, hag her scoet em oa en he galon. Ker a goustas din, rak mont a reas diouzin eur ger euz an traou ijinuz all en doa c'hoas sonch da ober evit mad ha plijadur ar barizianet.

Clevet em euz epken, ia a bell gant re all, en devoa sonch da staga ouidi-gouez oc'h ballonou evel kezeg oc'h eur c'harronz. An ouidi-ze boas da veachi a vanden e furm eur V, ne vije nemet ren an hinifaraog var bouez eun neudeu evit he gas a ziou, a gleiz, he lacat da zevil, da zisken evel a ve c'hoant.

Evit rei ebat ha muzik d'ar barzianet, en doa sonch da gemeret pemp cant muzisian a lacaje en eun ti. Ac'hano e vije laket corzennou da gas ar zon d'an tiez all evel ma laker brema evit cas *gaz* da sclerijepna. Pep ti a c'helje caout he gorzen, ha ne vije nemet he digeri pa vije c'hoant da gaout eur bom muzik; rag ar vuzisanet a dlie labourat an eil rum varlerec'h egile evit ober muzig ato ep ean. N'oak et diesoc'h evit an dra-ze. Abaque em eus clevet oa chomet clany va eontr Thomas; Doue r'her pareo evit ma c'hello cas he venoziou da benn.

G. M.

An arc'hant a zaver evit paea ar brusianed ha dieubi ar vro dioutho a zao hirio er gær a Gemper d'ar zom a 36,818 lur, 25 c.

E Lorient ha var dro e skigner, a leverer, moniz arc'hant faoz. Ho skigna a rer ive en arrondissamant Kemperle hag en arrondissamant Kemper. Evit ho anaout ne deus nemet evesaat n'int ket ker guenn hag an arc'hant mad, ha ne zonont ket ker sclear.

Ar buton a ia da geraat adarre. Var gementse e lennen en deiziou-ma en eur gazeten euz an Naonet penauz ar beorien a zo eno er c'hlandi, (hospital) o doa goulenet beza lezet ep butun epad eun nebeut dervezioù, evit gallout ive rei eur guennegik bennak da zicoar dieubi ar vro euz ar brusianed. Ma carfe an oll vutunnen chom ep butuna, pe zoken ma carfent implija epken an anter euz ar pez a lakeont brema e butun, ha rei an anter-ze evit ar memez ober mad, e ve savet eur zom vad gant an amzer. Kementse ne rafe ket marteze afer ar c'houarnamant, mes eur zicour vrao à rofe da baea hor bournivien.

En escopti Roazon e tigonezaz en dez all, en eur foar, eun afer iskiz avoalc'h. Eur c'higer en doa prenet eun ejen, hag a iea d'he baea dioc'h var an dachen. Tenet en doa evit kementse eun toullad billejou bank. Epad ma edo ar perc'hen hag hen oc'h ober ho c'hont, an ejen gant euntaol teod a lipaz an oll billejou bank, hag ho loncaz en eur c'houzongad. Brema setu afer etre ar c'higer hag ar perc'hen. Ar c'higer e lavar en deus paet, hag ar perc'hen a lavar n'en deus bet netra. Dirag al lezvarn e leverer e zaint. Piou a c'hounezo?

An Aotrou Olivier, vikel e Redene, zo maro eur pennad zo.

Ar Sous-Comite a vinored ar vrezel a arrondisamant Kemper a gred e ve mad rei da anaout ar pez a zo roet ha digaset ama evit an ober mad-ze euz ar parreziou hanvet ama varlerec'h :

Douarnenez ha Treboul, 503 l. 25 c.; — Fouesnant hag ar Forest, 194 l.; — Gouesnac'h, 55 l.; — Perguet, 446 l. 40 c.; — Plogastel-Sant-Germen, 64 l. 50 c.; — Audierne, 84 l. 5 c.; — Ergue-Armel, 244 l. 80 c.; — Ergue-Gaberic, 65 l. 80 c.; — Penhars, 242 l.; — Plouguenan, 400 l.; — Loc-Maria-Kemper, 99 l. 70 c.; — Rosporden, 440 l. 40 c.; — Sant-Yvi ha Toulc'h, 200 l.; — Kerfeunteun (eur gordennad, 24 l.)

En oll ar pez zo resevet beteg hirio... 2,057 l. 60 c.

Ar Sous-Comite a drugareca ar re o deus digaset dezhant peadra da c'hellout sicour a vrema ar vinored paour-ze great gant ar vrezel, hag a esper e vezou heuillet ep dale ar skuer o deus roet, dre zoursi an itronezet patronezed, ar bersoned hag ar veared, er parreziou all a arrondissamant Kemper. Eis-varnugent a zo anavezet a vrema euz ar vinoredigou paour-ze a zo red rei sicour dezh.

Evel m'int custum da ober bep bloas, beleien canton Locronan-Leon o deus savet adarre er bloa-ma 360 lur evit hon Tad Santel ar Pab.

Ar re zo carget da brena kezeg evit ar c'houarnamant, evit Guengamp, a ra ho zro e departament ar Finister eparmis Meurs. Bez'e vezint.

D'ar meurs 5 a vis Meurs, e Kerhaes; — D'ar merc'hher 6, e Castel-nevez; — D'ar iaou, 7, e Briec; — D'ar guener 8, e Kemper; — D'ar zadorn 9 e Castellin. — D'al lun 11, er Faou; — D'ar meurs 12, e Landerne, — D'ar merc'hher 13 e Gouesnou; — D'ar iaou 14, e Lanilis; — D'ar guener 15, e Lesneven; — D'ar zadorn 16, e Plouescat; — D'al lun 18, e Castel; — D'ar meurs 19, e Montroulez.

Gant an dud goueziek, ar re zo boas da lern en astrouez euz hano euz eur sterezen losteg a deu, emez ho, vanan douar, hag a dle en em gaout ganeomp, lod a lavar d'an 42 lod all d'ar 45 a viz eost. Arabat eo en em nec'h, rak an dud gouezieg o deus diskuezet aliez e fazient evel ar re all.

Eur marchadour labouset en doa serifet var he staen doa da verza eur perrok hag a gomze daoui ez.

Dont a ra eun den evit he brena.

— Pe seurt iez a c'hoar ho perrok?

— Ar galleg.

— Hag ar iez all?

— He iez he unan ive sur!

G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 2 Meurs.

Priz an daou c'hoant tur.

Guinis.... 29 lur, 62 c.

Segal..... 47 lur, »» c.

Eiz..... 46 lur, 40 c.

Ed-du..... 46 lur, 66 c.

Kerc'h.... 45 lur, 58 c.

Avalou douar 7 lur, »» c.

PONT-N'ABAT. 29 C'huevre.

Priz an daou c'hoant tur.

Guinis.... 30 lur, 83

Segal..... 45 lur, 63 c.

Eiz..... 44 lur, 76 c.

Ed-du..... 45 lur, 44

Kerc'h.... 44 lur, 76

Avalou douar 5 lur, 50 c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullat gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou sconet; evit c'huec'h miz, pevariec real.
An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An binne zigas ket en dro ar genta cazeien a reseou goude ma zeo echu he abonant, a zo consideret evel abonet a nevez.
An abonamant a gementer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escoppi, ru ar Gigerez, n° 48, e Kemper,
D'an Aotrou de KERANGAL ephen e bleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a cleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 16 Meurs 1872.

Peurachui a reomp hirio gant ar *respoount* caset deomp gant ann Aotrou Morvan a Lanilis, deputet, hag a zo bet plijet ganeomp lacaat aman pen-da-benn, hep sellat piz ouz ar guir hen doa da c'houlen kement all. Brema hol lennerien a velo e pe du ema ar virionez hag ann enor!

I.

RESPOOUNT ANN AOTROU MORVAN

(Teirvet loden (4).

Me eo a c'houlenno diganeoc'h brema abalamour *da pe seurt sant ar person ebken*, euz an aotrouien a zo e karg, ne ve ket miret outha soursial en eleksionou, bag ober he freuz, betek pignat er gador, alia, diazialia, prezeg var an eleksionou, ha galoupat noz deis dre'n tiez gant ar billejou da voti. Ne ouffen lakaat e va speret kemen-se ve dereat d'eur beleg.

D'an eleksionou diveza e va farrez, ar person hag ar gureet ho deuz redet ent epad tri dervez eb taol ean : « Ma teu hon doctor da c'hounit, emez'ho, ar relijon a zo kollet. »

Tra, kemen-se ne ket dereat.

Ar veleien, a ouzoun, ho deuz eur zantimant all. An aotrou de Bonnechose, arc'hescop a Rouan, n'henn doa damant ehet o lavaret e kreiz ar Zenat : « Beleien va escopti a zo evel eur regimant zoudardet; lavaret a ran dezho bale pa vez eleksion, ha bale a rankont. »

Eleksionou eas, aotroun person. Ar mear n'henn deuz izom mui da soursial a zeurt, nag an elektourien kenneheut : ar veleien a raio evit an oll. Petra lavaran? ar veleien. Re a istor c'hoaz, an Aotrou N'escop he-unan, ha netra ken. Ma ne gavan sprig ebet d'ar re a zo e penn ar c'houarnamant : ha ne ve ket nebeutoc'h a boan hag a goll amzer ma ve ind'hi, eleac'h konseilli ar vro, a c'houlenfe rageun ho santimant digant an eskipien?

Klaoustre, prestik e klevimp ar veleien o lavaret e rankur mont a dugantho en eleksionou dindan boan a bec'het?

— Choech'het poent : — « Pa vez digoret an tan, n'e ket an dud a iliza in d'ar vrezel. Ni hag hon bugale eo a rank bale. »

(1) An diou loden genta en diou gazeten euz a 24 a vis c'huevr hag euz an 2 a vis meurs.

Gouzout a reac'h mad, aotrou Persoun, pe seurt a lava-ren aze, n'oach ket evit droug-entent nemet c'hoant ho pije, la, an dud a iliz a joun en gear; ja ne deont ket d'ar vrezel : an dra-ze eo al lezen, n'henn deskign ket deoc'h. Ervez al lezen, clouer a zo ezaunt doc'h ar zord. Ni hag hon seurt avad, ma tennomp fall, a ia d'an arme.

An dra-ze em beuz lavaret ha netra ken.

Evit beza ne ouzoun ket an oll draou, na var dost, evel ato e c'houien eo diyennet krenn oc'h ar veleien en em gamma er brezeliou : en eleksionou avad a zo eun his-tor all.

Anzao a ran ouzoc'h, da boent ar vrezel diveza, p'edo ar Frans o kounfounti, ar veleien ha klouer ho deuz great meur a hini anezho evel ann oil rum dud. Guelet e zeuz anezho o vont d'an tan, hag e kreiz an taoliou fuzuil hag an taoliou kanol o sikour, o kovez ar re ioa tizet. An aotrou Du Marc'halla a ioa en ho zouez, en des-pet d'he gosni : he dog hag bezoudanev a one toulet gand arboulidi, an oll hen goar, epad m'edo ar zoudardet iaouank, hon c'henyoiz o tremen lod anezho etre he zivrac'h. It ato, livirit c'hoas, kement a leveroc'h zo guir. Ne ouffac'h lavaret dign anter euz ar vad em euz klevet diwar benn an aotrou Du Marc'halla. Roet ouo dezan ar groaz a enor, anvet oue depute, hag er Gampr oue great dezan eun digemer vraz, ker koulz digemer bembez, eme-zoc'h, ha din-me. Guelloc'h, allaz! N'e ket me a en em lakaio biken e kenver an aotrou Du Marc'halla.

Anzao a ran ouzoc'h ive ar veleien, ho micher eo mont da gaout ar re glany, ne fall galounont ket var ho micher. N'euz klenvet speguz hag ho lakaffe da dec'het; hag ho kredan pa livirit, da boent ar vossen, breac'h, flus-c'hoad pe golera, e vez tizet unan bennak anezho : dizamant ar c'hlenvet, dizamant ar maro.

Ha ma ra kement-se plijadur deoc'h, ec'h anzavin memez n'oun ket eat d'ar vrezel, oun chomet er gear... Kouls a c'houi, aotrou person. Ne glaskign digarez ebet: oat, korv pouanner a zen, greg ha bugale, tra, seurt. Mez paet em boa va dle d'ar vam vro : tennet em boa d'ar zord, ha ma vije koezet ganhen, em bije ranket bale. Daoust ha c'houi a elze lavaret kement-all.

Doc'h ho kostez anzavitz ouzign, mard'int bet, en dro-ma, klouer ha beleien kerzet hinienou anezho d'ar vrezel, oa dre ho fallazi ho-unan; dre m'ho doa santimant : al lezen ho loske er gear. Ne reant nemet kaeroc'h, keda? Mez oc'h unan a iea kuit, kant a joume. Mad evit eur vech. Nag a vrezel hon deuz bet! Peur o peuz guelet klouer o vont d'an tan, nemet en dro-ma, pa zave ar vro a bez, pa ranke bale an oll baotred iaouank betek an oat a 40 bloaz?

Ioudussoch evidoc'h, hag, avechou, he torr evel eun nadoz ar re ne fell ket dez-ho plega.

Daoust hag ar Frans, eme c'houi, a rancio amanti evit pec'hejou Napoleon ?

Da genta, Aotrou, Napoleon n'edo ket lie-unan o pechi. E touez an oll gannaded, ergambr, n'euz bet nemet. O sevel a du gant ar Pab; ha c'hoaz oent discaret ragtal. Ar re all a gave mad ar pez a reat en Itali. Hogen tud ar vro eo a hanve ar c'hannaded-ze, hag a gemere perz er pez a reant. Hag ar gazetennou ta, hag ai *Journal des Débats*!

D'an eil, ma credit an aviel, ma lennit ar *Scritur* ho peuz quelet en deuz Doue, meur a veach, bazatet ar vugale abalamour da bec'hejou ho zud, ha distoupet ar rouantelesiou abalamour da bec'hejou ar rouaned. Er bed all, pep hini a bao evit-han he-unan; mez, er bed-ma, nag a vugale a vez guaz euz an droug great gant ho zad !

Al laer, eme c'houi, Victor-Emmanuel a jomm er meaz a freuz. Anez Napoleon, Aotrou, Victor n'en dije gellet ober netra. Napoleon eta a ioa he dro da genta. Ha neuze, Doue ne vazat ket atao er bed-ma. Guaz aze avad d'ar re a vez espernet var an douar; er bed all e cousto keroc'h dez-ho. An taol, pa vez kemeret a bell, a vez calz pouunneroc'h. Mez gortozomp eun nebeut. An dour a zo tomm bero en Itali; ar roue a zo nec'het, spouant oll gant an dispac'herien; evit he ganna, Doue, marteze, a roio ar vaz da baotred ar freuz. An oll a gred e vezo dizale, en Itali, eur guden hag a luio stard Victor-Emmanuel.

Ha perac, eme c'houi, e pile ar Pab evel Napoleon ?

Ar galoun ho peuz d'her goulenn, Aotrou? Perac, eme c'houi? Ne ket diez gouzout; o veza m'oa discaret gant Napoleon hag he c'houarnamant. Eun den mac'hagnet gant eun all, a varv an deiz ma vez dibennet he vuntrer. Ar muntrer a varv abalamour d'he vuntrerez; an den paour mac'hagnet a zo marvet ho yeza m'eo bet muntrat gant egile.

Perac, eme c'houi, e clemm ar Pab, ma^en doa quechall pedet Napoleon da denna he zoudardet euz a Roum?

Keit a ma ne veze roet cabest da Victor Emmanuel, ar Pab n'en doa tamim leac'h da gaout aoun rag he zujidi. Neuze e pèdaz Napoleon da denna he zoudarded. Mez pa en doa Napoleon distaget ar c'hi counnaret hag hen isset var ar Pab, chomm a helle ep hen difenn dindan boan da veza muntrér?

E 1852, eme c'houi, ar Frans a zo bet ive gaoliatet gant Napoleon.

Ha perac eo bet neuze hor bro geaz ken eaz da baca, ker reiz da gabesta? Perac he deuz-hi, ep enebi, digoret he ginou evit lacat an ouarn en-hau? O veza ma zoa skuiz maro gant ar republic. Hirio, an dud a vel sclear hag a gar hor bro ho deuz aour bras na zifouche, dizale pe Napoléon pe eur gaoliater all bennag. Adarre eo ken euget hor bro, m'ac'h en em daolo buan aoualc'h, siouaz, etre divrec'h ar c'henta gaoliater a deuio, eur vaz gant-han en eun dourn hag eur valaen en dourn all, evit scuba ar pez a zo brema, n'ouzeur petra eo, pe seurt hano rei dez-han, na penaoz e troio.

A! ma carjet beza aozet, pell zo, eur c'houarnamant Onest, stard ha paduz!

Gazeten ar prosptitaliou, eme an doctor, a droaz da genta gant Napoleon.

Er bloaveziou kenta, Napoleon a reaz an neuz da vont gant an hent mad; ar gazeten *Univers* a roaz ali da siccour anez-han da gompeza ar vro. Mez, pa droaz Napoleon gant an hent fall, piou a rebarbaz out-han? ar gazetenze. Pe seurt gazeten a oe bruzunet ha stanket he ginou dez-hi epad sez, yloaz? gazeten ar prosptitaliou, o veza ma tifenne a enep Napoleon guiriou ar feiz hag ar relijon.

Nag a bed tro, eme an aotrou, eo bet canet an DOMINE SALVUM evit Napoleon.

Clevit an doctor oc'h ober goap euz a bedennou an ilis!

Ar *scritur*, aotrou, a c'hourc'henned, pedi evit an oll rouaned, evit an oll vistri; evit ar re fall coulz hag evit ar re vad. D'ar re vad e vez roet pedennou evit ma padint pell ha ma kendalc'hint da vont guelloc'h guella. Evit ar re fall e vez great pedennou, da c'houenn digant Doue ma teuñt da vellaat ha ma paouzint da ober droug. Setuperac brema, bep sul, e vez canet an *Domine Salvum* evit ar république.

Rag ma cred emp bet scoet gant Doue abalamour d'hor pec'hejou, ar person, ervez an doctor, a zo lost da brofed.

Daoust hag hon doctor a oar mad petra eo eur profed? Eur profed a reseo sclerijen euz an env hag a ro da anaout, a berz Doue, an amzer da zont. Hogen ar personne ne gomz nemet euz a draou c'hoarvezet varlene hag en amzer dremenet. Ar personne eta a dosta da brofed evel ma tosta an doctor ouz he vugaleach en eur vont etrezeg ar bez.

Da viana, brema, an aotrou en deuz lammet al lien divas he vizach; pep hini a hell sellet en he zaoulagad ha quelet petra eo. M'ar d'ema en he galoun ar pez a zo var he deod, an aotrou ne gred mui e Providans Doue. Ne gred mui, gant an ilis ha gant ar gristenien, e renfe Doue ar bed. ec'h en em emelfe euz ar pez a ra'an dud var ar beg douar-ma. Neuze, aotrou paour, hivisken arabat d'oc'h mui lavaret e vec'h eur c'christen c'houec. Nep ne gred ket kement a gred an ilis n'eo mui eur c'christen catolic.

O clask mont re hir ha re zoun en traou, e couleur ar spered, emez-han.

Me gav din, aotrou, c'houi a helfe, ep aoun ebet, souba doun ho spered en dour. Credi a ran ne dafe na da goll na dar quelet. Ker scâny en deuz an doare da veza ma savo atao var c'horre.

Ne ket en izelen eo mont, var an dorgen eo red pignad pa vez c'hoant da velet piz ha freaz doare ar vro tro var dro. Evel-se, pa vez c'hoant da velet freaz traou ar bed-ma, eo red ho studia eoc'h sclerijen ar feiz hag ar relijon. Ma credeur eo Doue cousket mig, ne vel ha ne glev seurt euz ar pez a dremen var an douar, penaoz gallout caout ar penn mad euz a neuden afferiou ar bed-ma?

Gouscoude an doctor en em drouc'h adarre eun nebeut. Evit doare Doue n'eo na mouchet he zaoulagad na staget he zaouarn adre he gein; rag Hén, eme an doctor, a gass hag a zigass an den. Mez neuze, doctor, pa vezomp bazatet, perac e ve difennet credi eo Doue a gass hag a zigass ar vaz var hor c'hein?

Ia, emez-han, mez penaoz? Perac?

Penaoz, aotrou? o veza ma zeo Doue oll guisiec hag ol galloudec. Hirio e cass ac'hant dre zousder ha varc'hoaz dre nerz. Evit hor c'hastiza, avechou e crog he-nan er vaz, hag avechou e laca anez-hi etre daouarn ar re all. Ha perac e ra Doue an dra-ze? evit mad hon ene, mad ar vuez da zont. Ar re vad a vella, dre ar boan; ar re fall a vez dialbennet gant ar vaz, ha dizroet divar an hent fall.

Penaoz? Perac? an aotrou a respount: Allaz!

Seta petra eo coll sclerijen Doue! Eun den, collet ar quelet gant-han, n'oar mui dre be hent bale; Pa vig ar feiz en eur galoun, ar spered, evel an doctor brema, var galz a draou ne hell lavaret nemet. Allaz! Allaz.

Allaz! a lavare Ian pa varvaz!

Ar Pab ne ket Roue mui, an dra-ze à zo guir, mez n'ema ket er prizoun ec'heist o peuz clevet lavaret: Setu ar pez a scrivac'h en ho levrig glaz.

Hogen hirio e seblantid dont eun nebeud d'an ère. Credi a rit ac'hantomp, eme c'houi, pa leveromp d'oc'h ez eo ar Pab roue, hag e vezou bepred keid ha n'en devezo ket great an dilez euz he vir, mez ne credit ket ac'hantomp a-vad pa leveromp ema er prisoun.

Hag oc'h euz ar galoun, eme-z-oc'h, da goms d'emp euz ar re a ioa er gatiou e Brest!

Evid doare, Aotrou, e carit ober an azen pa vez meneg d'oc'h da lenn ha da entent comsiqu ar veleien. C'houi, en ho scrid, o clask rei da gredi d'an dud divar ar meaz ne oa ket guir e vije ar Pab prizonier, a lavare evid ho tigarez emedo o choum en eur palez caér, ha ni a responduet d'oc'h e c'heilleur manivic brao beza o choum en eun ti ar c'haerra hep beza libr, e giz a c'hoarie e Brest gant ar brizonierien hag ar forsalet.

Mez, a livir-hu, *Aotrouien hag Itronnezet* a vez bemdez a vandenn o velet ar Pab.

Nag a-ze? Daoust hag en hor bro-ni, pa vez prizoniet eun Aotrou braz beanag, ispisial m'ar be eur Republican euz ar si; daoust hag hen a vireur oc'h be gerent, he vignoned, *Aotrouien*. *Intronnezet* hag all dont d'he velet ba da gaozeal gant-han? Daoust zoken hag hen na lezel ket gant-han ar frankiz da gas d'ar c'haerennou beteg an traou ar re zivalava? Ha c'hoaz gouscoude ne gave ket d'ezan beza libr aoualc'h, ha dalc'h ma cavo he du, ne vanco ket da ziscampa e pe ger caér manieur bennag e ve lojet.

Gouzoud a rit, eme c'houi, ma choum ar Pab peurvia caér er gear (er vatican,...) ne ket m'en deffe tam aoun ebez da gaout rag ar revoluti euz a Roum.

Claskit, Aotrou, guelloc'h lunedou, rag, var a velomp, c'houi a zo ber-velet, pé ret eo e ve drellet neat ho taoulagad. Penaoz! Victor-Emmanuel, caér o deuz he vinistret he bedi, he aspedi, da zont da Roum, ne gred tostaat o'h ar gear-ze nemet en eur grena ha dre ma vez broudret e giz eun aneval a stlejeur d'ar gigerez; ha c'hoaz, a veach digouezet, ema tec'het ac'hano evel eun den a velle an ancou var he zeulio. Hogen, her *gouzoud a rit coulz ha ni*, ne ket ar Pab, nag ar veleien eo a zo eno oc'h ober he spout hag he encrez, mez ar revoltidi, na petra'ta ken. Rag ne ket hep mank na oar ar roue-ze guell eget nicun an niver braz a lampouet a zo en em zestumet e Roum.

Ouz-penn eur vech dija ez eo bet insultet gant-ho hag en deuz clevet anezo o crial a ziout he ziscouarn: ar roue d'an traon. Gouscoude Victor-Emmanuel en deuz ean arme vraz a zoudardet evid he zivenn, ha c'hoaz ne ket diencrez! He velet a rear dalc'hmad evel eur boudedeo o tec'het euz an eil kear d'eben euz he rouantelez, atao pella ma ell dioc'h he gear Gabital.

Hogen, pe guir ar roue he unan a zo ar stad er mod-ze gant-han, livir-hu neuze c'hoaz n'en deffe ar Pab tam aoun ebed da gaout rag ar r'voltidi euz a Roum. An darn vuia euz ar Romaniz, guir eo, o deuz respel evid Pi nao, ha, daboust m'eo didronet, a anavez anezan hepret evid roue; mez ne c'hoarve ket ar memez euz a berz al lampouet a zo dic'houloupet di a vandenn var lerc'h arme an Itali. Goude tout, Aotrou, n'emaoc'h ket hep *gouzoud coulz ha ni* ez euz bet e Roum, eleiz a veleien hag a venac'h hag a zo bet goapeat, insultet, gourdrouzet, cannet ha bazatet gant an aillonet-ze, hep ma ve bet ar re-ma na destumet, na barnet, na taotet er prisoun.

Lezen a zo var gemend-ze, eme c'houi. Ia, var ar paper. Mez ar re a zo e penn gouarnamant an Itali a ra fors sur a lezennou, dreist peb tra pa vez meneg euz an dud a iliz. Tud ha n'o deuz aoun ebed evid mancout d'ar Frans he unan en eur vont ken aliez a vech a enep ho zinatur, daoust hag hi a oufe marc'hata evid mancout da bromesau great d'ar Pab? Ret eo beza dallet gant ar gasoni oc'h hon Tad Santel, evid na ve ket c'hoaz ar poentma sclear da hep cristen.

An italienet, eme c'houi, a zalc'h d'ar Pab.

Livir-hu ar re anezo a zo guir gristenien, mez ar revoltidi a-vad a garfe, hag evid calz, en em zizoher anezan; hogen, ar revoltidi ha ne ket Victor-Emmanuel, eo ar re a ra hirio ho mistri e Roum.

Clevet or beuz evel-d'oc'h, Aotrou, en doa Victor-

Emmanuel caset daou ofiser enz he berz da oher he c'hourc'hennou d'ar Pab da vare ar bloaz nevez, ha var an digarez-ze e livir ne ket he c'hoapaat na m'ancou a respet d'ezan eo a rear.

Guelet a reomp ervad, Aotrou, oc'h euz enn ijin dreist evid divenn caoz kement re a zav a enep ar veleien. Penaoz! ne ket eur goaperez hag eur iudazerez eo euz a berz Victor-Emmanuel, goude m'en deuz laëret oll douarou an iliz, ha didronet ar Pab, ober c'hoaz an neuz da rei d'ezan mercou a vignoniach?

Lakeomp, Aotrou, e vije great kement all d'oc'h oc'h unan, e vije pilet ha laëret kemend o'h euz ha ne vije lezet mui ganeoc'h nemet ho maneuf caér, ha dereat e cav-fac'h-hu guelet al laér da vare ar bloaz nevez o tont da ober d'oc'h he c'hourc'hennou e giz eur mignoù d'he vignoun? Me garfe gouzoud pe seart hano a rafac'h d'an den-ze.

Victor-Emmanuel, sur avoualc'h, en deuz great ama tost da vad ar pez a reaz quechall ar Jusevien d'hor Zalyer, pa deuchont, goude beza he scourjezet hag he gurunet a sperer, da stoui dirazin en eur lavaret: Salut d'id, roue ar Jusevien.

Ac'hano ive ar Pab ne ket falvezet gant-han reseo an ofiserien-ze, hag ez eo bet dija eun enor vraz aoualc'h d'ezo beza digemeret gant ar c'hardinal Antonelli.

Ar Pab, eme-z-oc'h, en deuz ato ar c'hard Swiss, rag-ze ema en eur prizoun ec'heist n'euz ket, den d'hen diouall.

Mez anez an niver bian a zoudardet-ze a zo gant-han, mil bell zo evije pillet ha martez devet ar Vatican gant ar revoltidi a glever dalc'h-mad o c'houenn maro hon Tad Santel hag o cana d'ezhan a bep seurt pouill. Rag ne ket soudardet ar roue eo o divije dibaot miret out-ho da oher ho zaol.

N'euz forz, c'hu a gendalc'h bepred da lavaret eo librar Pab, éz eo mestr da vont ha da zont e leac'h ma car, hep ma ve na risel na danjer ebed evit-han.

Ac'hano Victor-Emmanuel, o caout en-oc'h eun alvocat ken dispar, a vezo goall dizanaoudeg ma na ro d'oc'h ar groaz a enor.

Mez mar plij, Aotrou, piou guell egred ar Pap he-unan a die goazoud pe hen a zo libr aoualc'h pe na d'eo ket?

Hogen hon Tad Santel ne baouez da lavaret d'ezan n'en deuz ket ar frankiz a zo red d'ezan evit oher he zever a Bap. Victor-Emmanuel en deuz miret out-han dija da rer he gelennadurez da gristenien an Itali; hag er misiou di-vez-a ma p'en deuz hanvet eskiplien eleiz evid ar vro-ze, ar c'houarnamant ne ket falvezet gant-han ho anaout ken nebeut nag ar bersounet a vez hanvet gant ar re-ma, en hevelep doare ma rancou mont da glask ho lojeiz hag ho zam e leac'h ma keront, ho frosnitaliou a zo serret out-ho na liard ebed n'o deuz da gaout. Gouscoude lezenn ar vroze a roe guir d'ar Pab da henvel an eskiplien ha d'ho c'has el lec'hchou ma vije izoum. Deuid goudeze c'hoaz da gomz d'ezan euz al lezennou-ze ha ne d'int nemet eur goaperez, ha ne ket ama eo o p'o leac'h da lavaret: *Daoust hag hen a zo lezen ebed evit gouarnamant an Itali?*

Mad a rit hen lavaret, emezoc'h, n'o ket eaz d'in hen c'hardi.

Da c'houzoud eo, pa zislavareur ho scrijou hag oc'h obrou, e cav d'oc'h ato emaeuf oc'h ho pazata.

Ne ket eur Iudaz oc'h, a livir.

Hogen mad a rit hen lavaret, rag n'o ket eaz d'ezan hen c'hardi o velet pe ger iud e comxit cuntun euz ar veleien. Ac'hano ive n'edomp ket ep amzivin n'o p'o out-ho eur c'halz mui a zroug egred a joa, e giz m'en anzavit.

Ne oufae'h ket, eme c'houi, disparia en dendioch he oberou.

Gouscoude ne ve ket fall gouzoud ober an parti-ze en eur gemit scouer var an Aotrou Doue he-unan, a gar be-

Enoriou ha danvez a fell dezhan, a zo red dezhan da gaout ; ne ket avad enoriou ha danvez gounezet dre boan ha dre labour, dre ar vad great ganthan d'he genvois ; mes ho c'haout a rank ep ma coustfe poan ebet dezhan, a dreus pe ha bed, dre an nor pe dre ar prenest. Mar en deuz izom euz ho madou, pe mar en deus c'hoant d'ho c'haout, roit buan dezhan kement oc'h eus, pe hen ho c'hemero dre ijin pe dre ners, hag ar pez ne blijo ket dezhan, e cavo eol-mean evit distruja ar pez ne c'hello ket da aloubi. Mar en deus c'hoant da gaout eur garg huel bennak, roit buan ho mouez dezhan, rag anez emaoch evithan e reng an dud-ze a zo enebourien d'ar frankiz, a zo red en em zizoher anezho hag ho scuba divar hent ar re all.

Mar coms, ma laca eun dra bennak var baper, ha pa na ve ket eur ger guir er pez a lavaro pe a scrifo, arabat eo deoc'h en em zevel a enep, pe ne viot mui nemet eur sitoan fall, eun den hag a zo eun dismegans evit ar vro.

Hogen, a leverot-hu, an dispac'her-ta neuze ne fell dezhan en defe den frankis nemethan he unan ; rak ma na fell dezhan plega na da Zoue na d'an dud, mar fell dezhan er c'hontrol lacat an oll da ober he larvar, eo sclear e clask lacat an oll dindan he dreid, da veza he sclavet ? Petra a fell deoc'h, evelse ema ar bed, hag evelse e fell dezhan cas ar bed en dro.

Hag al lezen ? Al lezen, mar da a enep he froudennou, ma ne deo ket dioc'h he veno, dioc'h he zoare, ne ra fors anezhi ; al lezen a dle beza taolet en traon. Setu petra lavare eun dispac'her en dervezioù trémenet di-varbenn eul lezen ha ne blije ket dezhan. « Ne anavezan, emezhan, ken lezen nemet ar pez a zo ervez va c'houstians, » da lavaret eo, ar pez a dro en he froudren. Eul lezen hag hen douk d'ar c'hargou huel, a laca danvez ha madou ar vro etre he zaouarn ; setu eno hag a blije dezhan ; eul lezen avad hag hen laca e reng ar re all, a ra dezhan dougeu he lod euz a veac'h ar c'hargou, a ro dezhan gobr epken pa ra mad, hag a deu d'he gastiza pa ra drouk, kementse ne ket eul lezen eo evithan, ha mors ne zoublo dezhi.

G. M.

ROM. — Setu ama eur pennad prezegen great hon Tad Santel da dud teir barrez euz a gær da bere e roe digemer. Vardro daou vil pemp cant den a ioa anezho. « Euz an teir barrez a vélân ama hirio oc'h ober eur gurunen ker caer ha ker skeduz en dro din, ez euz unan hag oun bet guechall o chom enhi, en eur gouent, e kichen person ar barrez. Abaoue ez eus pell, tremen antercant vloas. Sonch mad am euz ez eus c'huec'h vloaz hag antercant abaoe, hogen ar zonch-ze a ra ato plijadur din.....

« Ne dremen ket eun dervez, eun heur zoken, na deo red ato brezelecat evit difen guiriou al lealdet hag ar virionez. Bep momet ema dirazomp ar re voasa a enebourien an dud ; birvi a reont o clask difen ho guiriou fauz hag o clask ho lacat da c'hounit dre ners, dre drubarderez ha dre finesse. An enebourien yras-ze, her

gouzout a rit, eo an drouk-speret, ar bed hag ar c'hik ; ar c'big a daol ar vreinadurez e kement a lec'hioù euz an douar dre he visou hag he voal dechou, hag en em scuil evel eun anvoezen contamet, en hevelep doare ma tleoniq caout aoun na glefemp adarre Doue o laveret : *Va speret ne jomo mui gant an den, pe da viana a lavarin, gant calz a dud, rak ma zint deut da veza preiz ar c'hik.*

« Da zicour ar c'big e teu ar bed pehini ne gaf ket dezhan en defe c'hoaz he voalc'h euz a gement a velomp, nag euz a gement a ra ar re o deuz ar c'halloù da ober labour Satan, hag a us anezho da vont ato var araok. Ia, kement a zo great ne d'eo ket avoalc'h evithan. Red eo bale c'hoas larcoc'h en hent an dud difeiz. Red eo en em gemeret oc'h ar c'hredennou ar re zantela, oc'h ar relijon, oc'h ar feiz, ha kementse n'eus fors penaus, pe oc'h ober sae var an traou sacr, pe o tigeri scoliou difeiz evit contami ar iaouankis. En eur ger, en em hisa a reont da zantla dounoc'h c'hoaz er fallagriez, evel pa n'o defe ket a vrema great avoalc'h ha re !

« Erfin lavaret a rafet e teu an drouk-speret da hisa c'hoas muioc'h ar c'big hag ar bed. Caout a ra din guelet o tigouezout adarre en hon amzer ar pez a zigouezas, brema ez eus meur a gant vloas, gant an den santel Job. En amzer-ze, an drouk-speret a ies hag a zeue digabest dre ar bed. Doue a c'houlen diganthan petra en deus great hag a beleac'h e teu. Great em euz eur bale tro var dro d'an douar, eme Satan.

— Ha ne c'heus ket guelet, eme Zoue, va zervicher Job, an den just, aketus d'he zever ha leun a garantez euid hon ?

— Daoust hag evit netra, eme an drouk speret gant he vouez a ifern, a servich Job ac'hanoec'h ? Carget oc'h euz anezhan a vadou ha roet dezhan cals bugale. Lamit an dra-ze diganthan, hag e velot pegement ho caro !

« Doue a ro da Zatan an otre da lamet digant Job he vugale hag he zanvez. He vugale zo flastret dindan an ti pilet varnezho ; he oll loenet a ia gant al laer.

« Job zo deut paour, mes chom a ra fidel. An drouk-speret a deu eun eil guech.

— Caer ac'h eus bet, eme Zoue, Job a zo ato just, hag a gendalc'h d'am servicha.

— Croc'hen evit croc'hen, eme Satan. Va list d'her skei hag e velot.

« Satan en devoue an otre, ha gouzout a rit e pe stad e lakeaz an den santel pehini gouscoude a zalc'has mad da Zoue.

« Pe me en em drompl, va bugale ger, pe an drouk speret en deuz hirio ar memes frankis da redek dre ar bed ha d'en em gemeret oc'h an oll eneou. (Ama ar re a zilaoue ar Pap a ziskuezas beza strafuillet.)

« Doue a c'helpet beza lavaret d'an drouk-speret : A beleac'h e teuez-te ? Da beleac'h e vez. — Great em euz an dro d'an douar, eme Satan. — Doue a c'hell beza zo bet guelet abaoe meur a vloaz, hag hen carget a

vanden catoliked, kement a romaned vad, ken aliez a ene dibab hag a gar ar vertuz, ar feiz hag ar relijon, ha kementse dre an douar oll, en Itali, en Europ bag e leac'h all ? Hogen mar ec'h euz ho guelet, e c'houzout ive, daoust dezho da veza mac'het, dismeganet, flastret, e kendalc'hont d'am douja ha d'am c'haret, e kendalc'hont da zarempt au ilizou, ha d'am fidi, dirag an aoteriou, da zevel va dorn ba da zont d'ho zicour, evit ma c'hellint erfin en em gaout dizafar hag e peoc'h.

Mad, p'eo guir goude kement a drubuillou, Doue a deus da zonch dezhan euz a Job, hag a rentas dezhan kement en doa collet ha muioc'h c'hoas ; p'eo guir Job a voue perc'hen adarre d'he zouarou hag a deus da veza ar c'hef euz epr lignez caer ha niverus ; p'eo guir e varvaz e peoc'h ha carget a vennoziou ; oh ! plijet gant Doue e teufe hon reujiou da echui ive evelse, ma velfemp justis Doue abaskeat, ar peoc'h digaset deomp en hevelep doare ma c'hello ar beleg, an den Doue, an den a urs, tremen dre ruiou kær benn ar galiked ep elevet cana pouil dezhan hag he c'hourdrouz euz ar maro. Setu ar pez a garfen da velet.

« Daoust petra a vez, gouzout a reomp en deus lavaret Doue e talc'h en he zorn an nizerez evit dispartia ar plous dioc'h ar greun mad ; hag evelse e vez guelet an dervez e pehini an dud difeiz a ra ho fouge da veva ep Doue, a vez o laket e mesk ar plous, ne ket evit bezaluduet gant an tan, mes evit devi epad an eternite. Ia dont a rai an deiz-ze, ha neuze Doue a c'halvo an eueou choazet, ha reketi a ran e veac'h oll en ho zonez, evit ho lacat en he c'hrignolou, da lavaret eo evit hor c'has d'an env d'he veuli epad an eternite.

« Goulen a ran ar genta euz an diou c'hras-ze, mes muioc'h e c'houlennan c'hoaz an eil, abalamour ma zeo suroc'h, caeroc'h, padusoc'h dre ma ro ar guir da c'hellout meuli Doue ep eana mui.

« Ia, o va Doue, hounnez eo ar beden a ra ouzoc'h ho vikel var an douar ; troit ho sell varzu ar bobl paourma. Chui oc'h eus plantet ar vinien ma, hag oc'h eus bi trempet gant ho coad prisius. Digaset oc'h eus da Rom Sant Per ho kenta vikel ; hag ama, e Rom, eo en deus Sant Per echuet he verzerinti evit starda ar feiz en doa prezeget. Va Doue l bizitit eta ho kuinien ; sellit outhi, gueil hag zrubaillou, ha savit ho preac'h evit he bennigen.

« Bennigit an dud iaouang evit na vezint ket taget gant ar vreinadurez. Bennigit an tadou evit ma raint ho gallout da zevel mad ho bugale. Bennigit ar mamou ; ma o devezo eur gonsolasion bennag en ho anken. Bennigit ar bobl-ma oll, ar re zo ama hag ar re n'emaint ket, ha grif ma vezint oll din eun deis da gana ho meu-leudiou epad an eternite er barados. »

Etouez he drubuillou hag he ankeniou, an tad santel ar Pap en deus bet en dez-all eun tam frealzidigez. Cas a reat d'ar Vatican eur pez paner pe manikin ar c'haera zo bet guelet abaoe meur a vloaz, hag hen carget a

frouez hag a vleuniou. Chuec'h den a ioa oc'h he zougen, hag a blege dindan ho beac'h. Dindan, er malikin, ezoa frouez euz an dibab, avalou oranjez hag avalou all, ha neuze sivi kement hag an dorn serret, hag eur c'hoez an dudiusa gantho. Euz a greiz ar manikin e save en picol boked great-evel daeu dour en eil var gorre egile hag ho beg en traon. Oll bleuniou an nevez amzer a velet eno, renket gan ean ijin ha ne gaver nemeur e leac'h all. E mesk ar bleuniou e zoa blocadou reju ker glaz ha ker fresk evel euz here, neuze blocadou *Datt*, hag ive sivi bras a yeske ho c'hoez mad gant hini ar bleuniou. Ar c'herioubihan hag ar bourgadennou zo var ar menez tost da Albano ha da Frascati, eo a gasse ar manikin ze da ginnigen d'antad santel. Cas a reant d'ho zad ar prividiou euz ho liorzou, ar frouez hag ar bleuniou-ze laket gantho da zevel epad ar goanv.

Ar manikin-ze, goude m'oa bet an oll er Vatican o sellet oathan tu ha tu, oc'h he c'hoesa, oc'h estlami var he vraoentez, a voue caset da eur gouent hag a zo d'ar Frans, da itronized ar galon sacr, e couent Dreinded-armeneziou. Me ho les da zonjal hag en a voue digemeret mad ! Leanezed ha bugale a ioa en em zestumet buan, ha ne ket ar re ziveza-ma eo o devoa an nebeuta mall da velet ha da gaout ho lod eur ar frouez hag euz ar bleuniou. Himm Pû nao a voue canet c'hoeg ha calonek gant ar vugale ; hag ar gouel ne ket echu c'hoas. Padout a rai keit ha frouez ha bleuniou an tad santel ; hag ar re ma a vez miret, hag e c'hellit cridi e vez poaniet d'ho miret hirra ma vez gallet.

O pourmen en dez all e jardinou ar Vatican, ar Pap a lavare da unan euz ar Gardinalet a ioa oc'h he heul : « C'hui a zo bet *nons* e Bruxel ? eur c'helou mad am eus da rei deoc'h. Eun itron gristen a serif din evit lavaret e ro he falez evit beza ti an *nons* e Beljik. »

E Pariz ive eun itron gristen a ginnig eun ti caer da veza ti *nons* pe kannad ar Pap.

Lyon. — Er sizun all e velet o vont da bardona da itron-varia Fourvier eun ofiser (chef d'escadron) archerien. Goestlet en doa mont di da bardona evit trugarecat ar Verc'hez da veza saveetez he vuez dezhan. Bet er vrezel oc'h ar prusianed e voue great prizonier. Tec'het a c'hellaz hag e zeas dioc'htu adarre d'an tan. Great e voue prizonier eun eil guech, ag anavezet, ha rak-se condaonet d'ar maro. Pa her c'haset da veza fuzillet en em erbed oc'h itron-varia Fourvier hag e teu eur zouch dezhan. En em ziframa a ra a dre daouarn he c'hardianet, hag en eur penn red en em daol en eur ster a ioa e kichen. Daoust d'ar boulji a suite a bep tu dezhan e c'hellaz treuzi ar ster var neun ha saveeti he vuez. Deut oa-ta da drugarecat Mari hag e lavare en doa bet c'hoas mui a levenez o communia er chapel, eget en doa bet en dervez-ze pa en doa gallet tec'het ar arok ar maro.

G. M.

AR SAKRAMANT.

Ar Bromessa.

Ar Jusevien eta ne gomprent ket ha n'hellent ket kompen penaos ar bara a ia d'ar vuez eternel eo ar gommunion ; kementse, evel ma ouient oa Jesus eur profet braz, e kredent ec'h helle rei dezho eur bara bag a virze outho da verval. Ar guella ganthro e vije bet kaout ar boued-ze evit netra, kementse, p'en doa diskleriet oa red labourat evit he gaout, oant kountant da gemeret eur boan bennag : ar vuez a blije dezho, evel ma plij deomp hon-unan. Lavaret a rejont eta : *quid faciemus ut operemur opera Dei* : petra raimp evit ober oberou Doue ? — Anezh an he-unan ar goulenn-ze a ioa mad ha mad-tre rag ar pez a goll ann darn-vuia euz ann dud eo al leziregez a vir outho da glask bolonteZ Doue varnho ; evit mont da eur vro eo red anaout ann bent ha goudeze bale dre ann bent-se. Kenta tra en deuz eur c'christen da ober er bed-man eo ober ar goulenn-ze : penaos e rinn oberou Doue ? ha karg ar veleien, ar govesored, eo rei ar respount ha diskouez ann bent. Mes red eo evesaat e zoa e sinagog Kafarnaüm a bep seurt tud evel ma vez ive enn hon ilizou. Lod a rea ar goulenn-ze gant eur galoun eün ; lod all er grea dre ourgouill. Sant Krizostom, sant Sirill ha kals re-all a laver zoken penaos ann darn-vuia euz ar Jusevién a ioa euz a voen ar farizianed hag a c'hoantea muic'h en em veuli eget kaout kelennadurez. Chetu aman ar pez a ioa kuzet diordan ar c'homzou-ze ken humbl ha ker mad a zianveaz. Ni, emezho, hor beuz eul lezenn roet gant Doue he-unan e kreiz ar brasa burzudou ; ni zo bet kelennet gant Moizez hag ar brofeted ; ni hor beuz sakrisou, iuniou, pedennou ; petra hellemp eta da ober guelloc'h enn amzer da zont eget na reomp hirio ? Daoust ha c'hui a zesko deomp eunn dra bennag santeloc'h eget ar pez a ouzomp dija ? Guelet a rit eta, lenner kristen, penaos ar goulenn-ze a ioa pell da veza ker mad ha m'en doa ann doare da veza : flour ha koant oa ar c'hoc'h, ar c'hereiz a ioa leun a ourgouill hag a vilim. Chetu aman petra respountaz hor Zalver : ober Doue eo ma teufac'h da gredi enn bini en deuz digaset : *hoc est opus Dei ut credatis in eum quem misit ille*. Ar respount-se a ioa evit ann oll : evit ann dud eün a galoun hag evit ar re-all. D'an dud vad, e lavare : red eo da genta kredi enhon, ha perak n'er graffac'h ket p'eo guir dre ar miraklou a rann eo anet eman siel Doue varnho ha ne lavar anet nemet euz he berz. D'an dud fall e lavare : c'hui a gred kaout eur relijon vad ha guir ho peuz. Mes ar relijon-ze, n'eo bet roet deoc'h nemet da c'heval eunn all kals guelloc'h ; ho sakrisou, anezho ho-unan, ne dint netra ; goad ann ejenned, ann denved a verk eur goad all kals nerzusoc'h ; c'hui a gred beza tud santel : diouallit rag n'eo ket santel ann bini a deu da arpa ouz bolentes Doue ; iun ar c'horf n'eo netra ma n'eman ket ive ar speret o iun hag o tilezel he ourgouill, ma ne iun ket ive ar galoun ha ma ne dro ket he c'hantrez var zu ann Env. Anet eo deoc'h ounn mab Doue ha ma na credit ket, oll lezen Moizez n'ell netra evit ho

savetei. Ar feiz, chetu eta ar vertuz a c'houlen hor Zalver digant kement hini a c'hoanta tanva ar boued a ia d'ar vuez eternel. Dre ar feiz e kommanz he brezegen, dre ar feiz ec'h achuo. Ma pouezit zoken var geriou hor Zalver, lenner kristen, e velfot e c'houlenner diganeomp non pas ar feiz ebken, mes ive Oberou ar feiz, rag ar ger kenta oa hemau : Labourit ; bag ann eil : Ober Doue eo ma kredfac'h ena bini en deuz digaset. N'hellomp ket eta ober guelloc'h birio eget sonjal ive eunn nebeudig, er feiz hag enn he oberou. — Tostaomp ouz Done, emeant Paol, mes gant eur feiz leun, red eo eta kridi e guirioneson hor relijon ker stard ha ma kredomp enn heol, er mor hag enn traou all a zo dirak hon daoulagad ; red eo zoken kredi startoc'h, rag hon daoulagad a hell avechou hon lakaat da fazia eleac'h ar feiz a zo fountet var ger Doue, var ar virionez memes. Hogen ar feiz kre-ze n'eman nemet enn eunn den a vuez vad. Dre ar Speret-Santel e teu hag e vez maget ar feiz enn eur galoun ha penaos ar speret divin-ze a rai he dempl euz eunn ene digor d'an diaoul ha leun a fank ar pec'hed ? red eo eta dilezel oberou ann devaljen. Ma na ziouallomp hor speret hag hor c'haloun, hor feiz ne vezou mui eur c'houlaouen skeduz mes unan denval ne rai nemet divogedi ha rei c'houez-fall. Goude sant Paol, chelaouomp sant Jakez : ar feiz, emezhan, a dle beza beo enhomp. Hogen eun dra veo a rank beza maget ha dre ann oberou-mad eo e vagomp hor feiz. Eur c'horf pehini ne gemit magadurez ebet, n'hell ket chom pell var he dreid, hag ar feiz eb ann oberou, n'hell nemet kouenza : *sicut enim corpus sine spiritu mortuum est ita et fides sine operibus mortua est* : eur c'horf eb ene a zo maro, ar feiz eb ann oberou-mad a zo maro ive. Petra dal eta kredi, ma na rear netra ? Guelloc'h e ve beza difeiz rag ar varnidigez ne ve ket ker kriz ha ker spountuz.

Petra velomp skrivet enn Aviel ? ne ket, eme Jesus, ar re a laver din Aotrou, Aotrou... a antre e rouanter ker mad ha m'en doa ann doare da veza : flour ha koant oa ar c'hoc'h, ar c'hereiz a ioa leun a ourgouill hag a vilim. Chetu aman petra respountaz hor Zalver : ober Doue eo ma teufac'h da gredi enn bini en deuz digaset : *hoc est opus Dei ut credatis in eum quem misit ille*. Ar respount-se a ioa evit ann oll : evit ann dud eün a galoun hag evit ar re-all. D'an dud vad, e lavare : red eo da genta kredi enhon, ha perak n'er graffac'h ket p'eo guir dre ar miraklou a rann eo anet eman siel Doue varnho ha ne lavar anet nemet euz he berz. D'an dud fall e lavare : c'hui a gred kaout eur relijon vad ha guir ho peuz. Mes ar relijon-ze, n'eo bet roet deoc'h nemet da c'heval eunn all kals guelloc'h ; ho sakrisou, anezho ho-unan, ne dint netra ; goad ann ejenned, ann denved a verk eur goad all kals nerzusoc'h ; c'hui a gred beza tud santel : diouallit rag n'eo ket santel ann bini a deu da arpa ouz bolentes Doue ; iun ar c'horf n'eo netra ma n'eman ket ive ar speret o iun hag o tilezel he ourgouill, ma ne iun ket ive ar galoun ha ma ne dro ket he c'hantrez var zu ann Env. Anet eo deoc'h ounn mab Doue ha ma na credit ket, oll lezen Moizez n'ell netra evit ho

euz ar feiz. Beva euz bára eo chench ar bara-ze enn hor goad ; ar feiz eta a dle ive redek enhomp : ar galoun a dle beza ann eienenen hag ac'hano e tle en em zila enn hon oll izili. — Breman, evit distrei d'ar zakramant, ma c'houlenner digant unan bennag : ba kredi a rit eman Jesus-Krist, ho Toue, kuzet diordan ar spesou euz ar bara ? N'euz nikun ha na respounte : kredi a rano. Mes ma c'houlenner adarre : perak eta enn ilizou e vizit ken direspet ? perak e kemerit ken nebeud a boan da brepar hoc'h ene d'ar gommunion ? perak e teut da inoui ker buan dirak ann aoteriou goude beza kommuniet ? petra respount ann dud-ze ? Mes me a respunto evitho : feiz ho deuz, mes ar feiz-ze n'eo ket kre avoalc'h, n'eo ket maget dre ann oberou-mad. Ann hini en deuz feiz avoalc'h a deu, eur veach ma vez enn ilis, da ankouna c'haat traou ar bed ha chetu aman ar skouer a ro dezhan ann Aviel ; eur veach hor Zalver a ioa en em denebenn eunn ti ha kement a dud a ioa var he dro, ma n'helle ket he gerent ho-unan tostaat outhan. Unan euz he ziskibien a lavarez dezhan :

Mestr, ho mamm hag ho kerent a zo ahount er meaz hag a c'houlen ac'hanc'h. Jesus, o tistrei var-zu ann den iauank-ze, a lavaraz : piou eo va mamm ha piou eo va breudeur ? hag o sellet tro-var-dro dezhan, e lavaraz adarre : chetu aman va mamm ha chetu aman va breudeur. Ni ive, dirak Done, ne dleomp mui sonjal e traou ar bed ; lezomp er-meaz hon afferiou, hor c'herent, hor pasionou : var ann aoter eman-hon tad, e kever ann aoter eman ann elez a vezou hor breudeur enn Env : chetu petra laver ar feiz ha p'hor bezo ar feiz-ze e tanvaimp, e guirionez, ar bara a ia d'ar vuez eternel.

I. W.

BRETTIK

Alan ar Plessy, o velet an Dukez iaouank ken distra fuil, a layaras gant eur vouez trist :

— Neuze ta, itrop, e c'hellan laveret oll deoc'h ?

— Penauz, eme Anna, c'hoas zo ? — Lavarit dioc'h tu ; gouzout a rit Brettik n'e deuz aoun rak netra.

— Setu ama, itron, ar pez am eus clevet dre volenteZ Doue. Ar c'hallaouet a zo ama tost ; en nos-ma Guerand a vezou laket etre ho daouarn, hag en dro-ma ne ket evit kemerez eun toul kær a Vreiz eo e tenont. E creiz an tousmac'h a vezou neuze, o deus sonch d'ho samma c'hui hag ho c'hoar, ha d'ho lacat etre daouarn an itron Beaujeu.

— Kentoc'h mervel dek guech !... Va oll bretoned n'int ket maro emichans !... Ni en em zifenn !

— Penauz, itron ? unan oc'h cant ?

— Oh, va Done !

— Ha neuze, ne fell ket deoc'h, me voar mad, lacat distruja tud Guerand ?

— Va zrahisa a reont !

— Ar reuzeudig a dle lacat Guerand etre daouarn ar c'hallaouet ne d'eo ket ac'hann.

— He anaout a rit-hu, Alan ?

— Ia, itron, he anaout a ran.

Anna a jomas da zonjal. Abenn eur pennad e lavaras :

— Sellit, Alan, ne lavarit ket din hanou an trubard, rak c'hoant am eus d'he bardoni. Hogen, ma na c'hel-lomp ket en em zifenn, petra a raimp-ni ? Roit din eun ali bennak, rak ne c'houzon ket peleac'h e za va fenn.

— Itron, red eo tec'het ha tec'het huan. Doriou Redon zo digor deoc'h.

— Tec'het !... Mes dont a raint var hon lerc'h !

— Araok ma o devezo gallet gouzout e viot tec'het, c'hui a vezou pell ac'hann. N'o pezet aoun ebet, itron, ar re ho sicour da dec'het hag oc'h heuillo eo ho fide-la servicherien. Ne ket braz an niver anezho, calon o deuz avad.

— Me am eus fizians enhoc'h, Alan ; c'hui oc'h eus saveteet he vuez d'am zad ; c'hui a vezou etouez ar re am heuillo ?

— Ia, itron, mar em lezit da vont. — Ama Alan en em lakeas da henvel an dudchentil a dlie mont da heul an Dukez. Neuze e rôas dezhi eur paper var behini Dunoa en doa scifet petra a dient da ober ha peleac'h e tlient mont. — Da nav heur, emezhan, ni a vezou el leac'h zo merket deoc'h.

Bennos Doue deoc'h, eme Anna ; livrit da Zunoa ha d'he vignonet fidel e sentin outho.

Alan en em dennas neuze, hag Anna a lennaz ar pez a ioa var ar paper. Goudeze e c'houlennaz oc'h he zeir demezel ha delc'her a rajent mad dezhi. Ar re-ma a brometaz ez ajent d'he heul n'eus fors peleac'h.

Neuze ho loscas da vont kuit, ha ne jomas nemet Izabel hag hi. En em lacat a reas da labourat evel pa ne divije beac'h ebet var he speret, ha den n'en divije gallé lenvar var he zal an auken a ioa en he c'halon.

Edo seiz heur o sini en ilis sant Albin, ha cloch'h skiltruz chapel ar Verc'hez venn en doa scoet ive he zeis taol ; coan a ioa echu e ti an Dukez.

Elec'h mont d'ar zal ma voa boaz an itronezed hag an dudchentil d'en em zestum enhi evit safarat goude coan, ha distaga eur marvail bennag, Anna hag Izabel a ieas d'ho c'hambr. Ne deas d'ho heul nemet teir euz ho demezelled, an demezel de Bruc, an demezel Chrestien, hag an demezel a Geradreux.

Kerkent ha ma voant eat er gambr, an Dukez a lakeas serra clos doriou ha prenecher. Dre eun delez moan a zave d'ar gambr-ze, e tigouezaz ar floc'h Raoul, eur picol pacat traou ganthan.

— Aberz Cont Dunoa, emezhan.

— Mad, eme Anna ; laveret en deus Duplessis, deoc'h petra o poa da ober ?

— Ia, itron, liag ho trugarecat a ran da veza bet ar vadelez da rei eur gevridi evelise da eur bugel evel-donne.

— Ne ket red caout eun niver bras a vloaveziou evit caout calon ha courach. Da dad ha da vreur zo daouzen a galon, ha rakse e credan te a vezou ive.

Anaout a réz mad ar vro, ha ne ket-ta ?

— Araok m'en devoue an aotrou Duk ar vadelez d'am c'hemeret evit unan euz he floc'h et, ne rean nemet ranvat ar vro a dreuz hag a bed. Ha pa ve mouchet va zaoulagad e zafen ac'hann da lochen ar pin e kichen Kerouat.

Ar floc'h a stous neuze, hag a ieas kuit.

— Guelomp brema, eme ar brinsez, petra zo digaset deomp ama.

Jannet Bruc a ziliamaz ar pacat, hag a zispacaz var eur gador pemp habit a bez, habijou merc'hed ar palud pe merc'hed potred ar c'hoalen.

Anna a jomaz eun nebeut melconiet da zellet oc'h an dillad-ze. Goude-ze e rez eur musc'hoars, hag e redas da gregi e dorn he c'hoar.

— Sell, va c'hoar, brema soudan ne vezi mui Izabel a Vreiz !

Oh ! eme ar verc'h vihan, n'eus fors pe seurt dillad a vezoz laket din, me vezoz ato euz a Vreiz. Jannet, guisk ac'hano buan ; mall eo deomp mont en hent.

— Ma né ket eun truez evel kent, eme Anna, e ve red deomp, evit tec'h et araog hon enebourien, guisca dillad ar re'zister a verc'hed hor sujidi ? Marteze, ep he c'houzout, oun displjet da Zoue ! Marteze, ep he c'houzout, em eus great fae varjar re zo izeloc'b evidon ! O va Doue, mar em eus great eur-zonch bennag evelse, pardonit din, me ho ped ; guelit ya mez ha va glac'har !

Anna, oc'h ober ar beden-ze, e devoa taolet he daoulagad var eur grusifi a ioa a zioc'h he zaol. Distroet e e voue dioc'h he feden gant Izabel a deuas d'en em ziskez dezhi guisket ganthi dillad eur goueriadez a du Guerand.

Eun nebeut goude, ne voa er gambr na Dukez na demezel ; ne voa nemet pemp c'hoalennerez en ho dilid-fresk.

G. M.

PAOLIK AR ZANN.

Tennet euz a *Engann Kergidu*, er bloaz 1793, leor hag a vezoz mouplet abarz neubeud aman, mar plij gand Doue, evit kentellia ha dizinoui, var ho labour, ann dud diwar ar meaz.

Soudarded ar Republik, hentchet gand eur c'here trubard a Bont-Eoun, a ieas da Benn-ann-Eac'h, e parrez Plouenan, evit kemeret ha kas d'ar prizoun ann Aoutrou Grall, persoun ar barrez, ann Aotrou Coarigou, beleg ar gouent e Kastel, hag ann Aoutrou Gof, ann hini a dec'h kuit, neuze avieler, ha bet abaoe personn e kathedral Kastel : kalz ac'hano'h, ker-koulz ha me, o deuz hen anavezet. Ann Aoutrouenezman a ioa azindan-guz e Penn-ann-Eac'h.

Oant savet dem-dost da Benn-ann-Eac'h pa glefcheur eur zoudard o krial, a bouez-he-benn, diwar ar c'houzout :

— Holla ! Holla ! Cabiten, me ameuz guelet unan bennag o vont, d'ar red ha dre guz, a-hount, er c'hor all, er meaz euz ar goaremm-man : Hennez a dle beza unan euz ar veleien a glaskomp.

— Kea eta buan var he lerc'h, ha kas gan-hez pemp pe c'houeac'h all.

Evel chas chase, pa zantont tres ar c'had, ar zoudarded a lammaz buan er goaremm, a c'haloupaz d'ar red d'ar penn all, a zavaz a lamm-ploum var ar c'houzout..... Sellet a rejont a gleiz hag a zeou, a bell hag a dost ; furcha a rejont ar c'houzout-lann a drovar-dro, mez ne gaschont netra.

Dont a rejont var ho c'his da gaout ar c'habiten a ioa ouc'h ho gortoz.

— N'ho c'heuz kavet eta netra ?

— Nann Cabiten, koulsgoude hor beuz klasket mad.

— Marteze ive ne oa den dre aze ?

— Eo, beza zur euz eat-anan bennag dre ar c'horizont er meaz euz all lannek-mañ.

— Mar d'eo guir eo eaz avoalac'h deomp her gouzout ; rag aman euz eur paotrik bian o tioull he zaoud hag her lavaro deomp. — Kere Pont-Eoun, deuz aman d'am c'haout.

Ar c'here a zentaz, ar iudaz anez-han.

— Goulen, kere, digant ar c'houzout-ze piou eo ann hini a zo eat bremaik dre all lannek-man.

— Allaz ! cabiten, aoun am euz n'her c'blevimp ket gant-han.

— Na perag ? Eur c'houzout ker iaouank ne c'hell ket diskredi varu-omp, ha ne lavaro ket a c'heier.

— Ma ne lavar ket a c'heier ne lavaro ket kennneubend ar virionez. Me hen anavez mad en hag he dud. Hennez a zo map da Lauranz ar Zann euz a Lopreden, hag ann tiad tud-se a zo stak kenan ouc'h falz kredennou ar veleien. Kentoc'h e lezint ac'hano'h da lakaat ann tan-guall var-n-ho, en ho zi, eget disklerria eur beleg ebken.

— Ia ar re goz, marteze ; mez heman n'en euz ket a skiant avoalac'h evit anaout ar pez hor beuz c'hoant da c'houzout.

— A gaf deoc'h, cabiten : Bremaik e velfot, me a ia da c'houlen digant-han.

Ar c'here a dosteaz ouc'h ar c'houzout a ioa dienech o vranskellat var ann draf, eur fouet blansounet-kroaz gant-han eun dro d'he c'houzout, hag hen tou-chennet-hir, evel ma tere ouc'h pep paotr-Saoud a ramad he vicher.

— Paolik, lavar din-me, eme ar c'here, piou a zo eat bremaik, d'ar red, aman dre all lannek, hag a zo lammet er meaz dreist ar c'houzout er penn all a-hount.

— Ne oufen ket her lavaret deoc'h, kere. N'am euz ket a amzer da zellet eun dro din : Poan avoalac'h am euz gand va Zaoud, rag aze, sellit, eman ar vioc'h vriz hag a zo laer evel ann dour. Ouc'h penn c'hoaz, kas a ra d'he henl va ounner min-du hag e tesk anez-hi da veza ker guaz hag-hi. Sellit, n'he guelit-ket, diouc'h-tu ma tro va fenn, o sevel var gleuz koad tud ann ti all. — Dont a ri dumant enn dro, min-du, eme Baol, en eur grial.

Ha Paolik a sklake he fouet evit ober aoun d'he ounner :

— Ac'hanta, cabiten, eme ar c'here, n'am oa ket lavaret deoc'h ? Me gouie er-vad n'hor bije klevet netra gand heman : Ar te-ze, tud ar Sann, a veze atao e guech-all, er memez tu gand ar veleien : Ne heuillient, e pep tra, nemed aviz hag ali ar veleien : Touellet int gant-ho. Hag heman, ar mechiog-bian-man, en euz great he bask kenta breman euz enn teir zizun bennag, hag a zo fourret, eb arvar, forz diotachou dez-han en he benn.

— Koulskoude n'en euz ket ann ear da gaout ouc'h penn daouzeg vloaz.

— A veac'h m'an euz ann oad-se.

— Ha ne fell ket dez-han lavaret netra ?

— Nann. Her guelet a rit.

— Gortoz, kere, bremaik e veli, rag n'am euz ket a amzer da goll.

Hag ar c'habiten da gaout Paolik.

— Petra, marmouz-louz, emez-han, en eur daoler he graban var he benn hag en eur gregi en he vleo, ne lavari ket di-me piou a zo eat dre aman, p'edomp-ni ont aze dreist ar c'houzout.

— Lavaret ameuz great da gere Pont-Eoun em 'oa avoalac'h da ober oc'h evesaat ya zaoud.

— C'hoant e c'heuz, tamm koz-dra, da ober goap ac'hano'h, a velan : mez ann dra-man ne bado ket pel... Lavaret a ri, ia pe nann, piou a zo eat dre aman ?

— Va zad en euz digaset ac'hano'h aman da zioull va zaoud, ha nann da zellet ouc'h ann dud.

— Eur vech c'hoaz, lavaret a ri, tamm ar foultr, eme ar c'habiten, en eur jacha var bleo ar c'houzout, ken na vezent guelet o nijal gand ann avel, lavaret a ri, lavaret a ri piou a zo eat dre aze ?

— Ne lavarin ket, gronz.

— Ah ! ne lavari ket ?

— Nann.

— Mad, amprefan, d'id ar guasa.

Soudarded, buan var evez. Karget eo ho fuzillou : daou ac'hano'h staga heman aze stard ouc'h ann draf, ha daou all, daou denn fuzil dez-han en he benn evit diskuez ne rear ket a c'hoab evelse euz a zoudarded ar Republik.

Ker buan lavaret, ker buan great. Krapet e oue er paour keaz Paol : staged e oue ouc'h ann draf : ann daou zoudard a deuaz dek paz var ho c'his, edont o viza, ar biz var bluen ho fuzil...

Paolik a gollaz eun tamm euz he liou, dont a rez da veza drouk-livet... Evelato, den na lavarche en dije aoun. Ober a rez sin-ar groaz en eur zevel he zaoulagad varzu ann Env, hag e chomme ploum en he za — Doue, a roe nerz dez-han. — Eur vinutenn c'hoaz hag oa great gant-han pa lavaraz ar c'habiten :

— Chommit a za. Me gaf din e reomp fall o tenna var ar marmouz-se rag ann tennou a vezoz klevet, hag ar veleien a gemero ann teac'h. Ne ket guir, kere ?

— Eo, eme ar c'here, koulskoude heman, ann tamkanfard-mec'hiok-man, a ra goap ac'hano'h.

Daousd hag ioul ann diaoul a ioa e kaloun ar c'here ?

— Kemer da amzer, kere, ne gollo netra. Ouc'h penn ann dra-ze c'hoaz ne dal ket ar boan deomp devi poult ar Republik var gos tammon traou evel-henn. Distagithen, soudarded, ha digasit anez-han aman. Me a ia da ober berroc'h tro, ha kalz didrousoc'h, me a ia d'her c'houzout ne rear ket enn-aner goap a dud evel dompn.

Ker buan e oue distaget ar paour keaz Paolik, ha treinet da gichen eur vezoz a ioa, var ann hent, er meaz euz all lannek. Ne ouet ket pell oc'h ober eur c'houzout lagadek er gordenn hag ouc'h he lakaat eun dro da c'houzout ar c'houzout.

— Eur vech c'hoaz, laouenn-dar, eme ar c'habiten, lavaret a ri deomp-ni piou e c'heuz guelet bremaik o kemeret ann teac'h ?

— Nann, eme Baol.

Buan eur zoudard er vezoz da staga ar gordenn ma vezoz krouget ann ouc'h bian-man. Alesse e c'hello branskellaat guelloc'h eget na rea bremaik var he zraf.

Ar vezoz n'e doa ket a skourrou izel : kaer o doa ar zoudarded en em skoazia, en em lakaat daou, tri bern-var-ver, n'oant ket c'hoaz huel avoalc'h evit tizout ar skour izella da staga ar gordenn da grouga Paolik ar Zann. Ar c'habiten a skoe gand seul he votez var ann douar, a en em jale hag a bec'h — Paolik avad, ar gordenn eun dro d'he c'houzout, a ioa didrouz ha sioul evel eun o vont gand ar c'higer.

Eu he galoun e pede Doue.

— Hastit affo, eme ar c'here, koll a reomp hon amzer : Trouza reomp iv, ha ne m'aomp ket ouc'h penn tri c'hat paz ken dioc'h penn-ann-eac'h. Mar bezomp klevet e kavimp ti goullo.

— Guir a lavar ar c'liere, eme ar c'habiten, en eur bec'hi guasoc'h-guaz hag en eur skei muic'h-mui tao-liou boutou var an douar.

N'en doa ket a c'hoant, ar c'habiten digaloun, da denba gand aoun rag ann trouz : n'oant ket evit krouga, rag ne gave ket a spek d'he gordenn, hag evelato n'oant ket evit chomm eb lakaat d'ar maro ar paour keaz krouzadur a zaouzeg vloaz, rag he zoudardet o dije great goap anez-han. Petra eta da ober ?... Sellet a ra enn dro dez-han evit klask eur vezoz all esoc'h sevel enn-hi... n'e vele hini...

En eun taole kouezaz he zaoulagad var eur poull-dour, a zo great gant tud ar venek, evit destumm ann dour glao a zired euz ann eac'h hag a lakeont da zoura ar foennier o deuz eno ouc'h ann dorgen. Gouzout a rit edod, er mare ze, e kreiz miz meurz : ar goan a ioa rust, ien oa an amzer, ar poull a ioa skournet.

— Kavet eo gan-en ar pez a glasken, emez-han. Deuit aman, soudarded, ha lexit aze ar vezenn.

Hag, en eur astenn he gleze varzu ar poull dour :

Buan, unan ac'hano'h da derri ar skourn, a-hount, e kreiz ar poull, m'a taolimp ann ouc'h bian-man ebarz.

Eno e kavo, kement a ma karo, guellien ien da eva evit distana he benn.

Ar zoudard n'e oue ket pell oc'h ober he grevidi.

Great eo ann toull.

— Breman, eme ar c'habiten, krogit daou ac'hanoc'h enn-ban hag hen taolit ploumm e goueled ar poull.

Daou zoudard a grogaz er paour keaz Paolik : Enebi a reaz out-ho... Fringal a rea... Ar vuez a zo c'huek d'ann oll !... Mez petra eo eur bugel a eneb daou zoudard, daou zen enn oad ? Douget e oue varzu ann toull a ioa great er skournenn :

Eat oant, ho zri, Paolik hag ann daou zoudard, pemp pe c'houeac'h paz, edont e lichenn ann toull... Mez ar ar skournenn, kalet avoalac'h evit dougen eur zoudard ebken, ne c'hellaz ket dougen tri. Sklakal, faouti, terri a reaz...

Hag en eun taol tri ene a ieaz dirag Doué, daou vuntrer bag eur mierzer... eun eal...

Doue ra gresko he levez er Baradoz! D. L.

K E L L E I R .

An Aotrou Jaffres, person Guerleskin, zo hanvet person Locquirec.

An Aotrou Gilard, vikel e Ploneour-Lanvern, zo hanvet vikel e Combrit.

An Aotrou Podeur, vikel e Conkerne, zo hanvet vikel e Itron-Varia Garmez, Brest.

An Aotrou D'Amphernet, vikel e Roscoff, zo hanvet vikel e Conkerne.

An Aotrou Branellec, nevez beleget, zo hanvet vikel e Plouneour-Lanvern.

An Aotrou Dantec, nevez beleget, zo hanvet vikel e Roscoff.

Al Lezvarn (Cour-d'assises) a zigoro e Kemper d'ar pemp a viz Ebrel. En he benn e vez ar Aotrou Revault alier e Lezvarn Roazon, hag hema en devezo evit he zicour an Aotronez Turin ha Claret, barnerien e lezvarn Kemper.

Ar zom savet e Kemper evit dieubi ar vro dioc'h ar Brusianed, a ia da 70, 890 l. 90 c.

Dissadorn an Aotrou'n Escop en deus roet an urziou d'ar glouer iaouank. Ar re-ma a ioa eur vanden vad anezho, cant antercant. Beleien, tri varnugent; avielerien, pemp; abostolerien, c'huec'h varnugent; an urziou bihan, eiz ha daouugent; curunen ar glouer, eiz ha daou ugent. An urziou zo ket roet er Gatedral.

Setu ama hanoiou ar veleien nevez :

An Aotronez

Gustav Jugant, euz a Gemper.

Lauraus Rospars, euz a Laz.

Ian-Vadezour Coataudon a Gerdaff, euz a Gerlouan.

Eugen Fechant, euz a Zouarnenez.

Olier Frausez, euz a Gernilis.
Alan Labasq, euz a Blouerne.
Fransez Mari ar C'hoz, euz a Blouarzel.
Fransez-Mari Billand, euz a Vipavas.
Mikeal Grall, euz a Lesneven.
Ian-Vari Keraudren, euz a Grozon.
Eozen Lavie, euz a Sant-Seo.
Eozen ar C'hoz euz a Blouescat.
Gabriel ar Goff, euz a Landeda.
Mikeal Guedes, euz a Hospital-Camfrout.
Per ar Jacq, euz a Dreflaouenan.
Gregor Mahe, euz a Dregourez.
Per Marec, euz a Blounevez-Lochrist.
Ian-Vari Moullec, euz a Eskibien.
Alan Quinioù, euz ar C'hastel Nevez.
Eozen Roudaut, euz a Dremaouezan.
Joseph Sagot, euz a Vrest.
Ian-Loïs Simon, euz a Blouénan.
Charles Peron, euz a Castel-Paol.

An Aotrou'n Escop a gomanso he dro evit couze-menni, d'an unnef a viz Ebrel. Mont a dle er bloa-ma da ober tro arondissamant Montroulez hag eul loden a arondissamant Kemper. Unan enz ar sizunveziou-ma e verkin e Feiz-ha-Breiz da be zervez e tle en em gaout e pep parrez.

Lavaret a reamp, er sizun all, o devoa beleien canton Locronan-Leon savet adarre etrezho 360 lur evit hon tad santel ar Pap. En em dromplet oamp, 560 lur eo o deus savet. Salo e teufe calz cantoniou da gemeret skuer dioc'h canton Locronan.

Emaor a zevri o youlla ar Mis Mari am oa bet c'hoaut da lacat moulla-brema ez eus daou vloaz, hag a zo chomet abaone, evelse abalamour ar freuz zo bet en devoa samet ar voulleren. Cavet e vez, me gred, ar arok fin mis Ebrel.

Act a garantez dispar evit eneou ar Purgator.

Ar pennadik scrit-ma divar benn eun devosion tal-voudek braz evit eneou ar purgator a zo bet mouillet brema ez euz ear pennad. Lavaret em oa neuze ar re'o doa c'hoant d'be gaout n'o devoa nemet he c'houlen. Hel lavaret a ran a nevez. Chiom a ra eun nebeut folliennou euz ar re zo bet mouillet. Ar re o deus c'hoant d'he gaout, n'o deus nemet en em adressi e ti ar Retred, e Kemper, pe e ti an Aotrou Kerangal. Ar scrit-ze a roer evit netra, ha calz induljansou zo da c'hounit evit ar re o deuz an devosion-ze.

En dez all e cambr ar gannaded, pe an Deputeed, e voa unan oc'h ober he brezegenn ha ne voa ket cre he vouez; n'her c'blevet ket.

— Asa, a lavaraz eun all, ne glevan ger euz ar pez a lavar, ha gouscoude en deus bet c'hoec'h ha tregont mil mouez evit dont ama !

G. M.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouillet gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escopi.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet; evit c'huec'h mis, pevarzec real.

AN ABONAMANT A DLE BEZA PAET ARGAOG CAOUT AR GAZETEN.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazezen a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopi, ru ar Gigerez, n° 48, e Kemper, D'an Aotrou de KERANGAL ephen et leet addresi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adresi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 30 Meurs 1872.

LIZER AN AOTROU'M ESCOB A GEMPER DIVARBEAM HE DRO EVIT REI AR GOUZEMEN.

AOTRONEZ HA KENOBEROURIEN KER,

Tostat a ra an dervez ma c'hellimp ober ar pez a c'hoanteamp abaoe ma emaomp en ho touez, ober unan euz an deveriou ar re genta bag ar re zousa euz hor c'harg a bastor, o vizita an ilizou euz hon escopti. Var skuer ar pastor mad oc'h pehini e tleomp beza henvel dre ar garantez, e carfemp anaout hon oll denved ha beza anavezet gantho, e carfemp rei hor mouez da glevet dezh oll bag ho gelver pehini dre he hano. Ar pez a c'hoanteamp dreist oll eo cozeal ganeoc'h euz ar pez a zell muia oc'h mad ar gristenien fiziet enhoc'h couls hag enhomp, euz ar moiennou a ve da gemeret hag euz ar pez a ve da founta evit ho startaat e feiz ho zadou, ha pellaat dioutho an danjerou hag ar pechou skignet evit ho zouelli en amzeriou dies-ma a dremennomp. Cridi mad a reomp e teui ar veach-ze a dreuz hor parreziou divar ar meas da garga hor c'halon a gonsolation, o rei deomp da anaout pegement eo hor bretoned douget evit ar relijon, pegement e caront hon tad santel ar Pap hag an ilis catolig, ha pegement a fizians o deuz en aliou hag e bennoz ho escop. Ha c'hui, o tiscarga ho calon en hon hini, a rento deomp esoc'h hag a roi deomp muioch a nerz evit lacat hor Zalver Jesus-Christ da ren var an eneou-ze eün ha didroel.

Doue an tad, hor Zalver Jesus he unan, evit comz evel an abostol Sant Paol da dud Thessalonik, eo hor c'haso varzu enhoc'h, a reno hor c'hamejou en ho touez, hag a lacai hor c'hombs da vont douan en eneou, oc'h ho digeri evit ho lacat da zougen fruez a zilvidigez. En deis ma zomp bet sacret Escop, en deuz lacet etre hon daouarn an tenzor euz he c'hrasou ar re bresiusa. Fallout a ra dezh an ho sculfemp puil var ar bobl a zo fiziet enhomp, o lacat da zisken varnezho, dre Zakra-

mant ar Gouzemen, donezonou sacr ar Speret-Santel. Morse n'oa het muioch a izom da lacat da zisken euz an Env ar speret-ze a skiant, a voueziegez, a ali bag a furnez evit ober deomp tanva ar vertuz hag ar pez a deu digant Doue, oc'h hor scleraat gant he sclerijen divin; ar speret-ze a zevosion hag a zoijans pehini a ra ma caver soublie an Aotrou Doue ha scany he veach'h; ar speret-ze a nerz a zalc'h ar gristenien stard en ho za e creiz an tentasionou, ar brezelioù, hag an trubuilou euz ar vuez-ma.

Ne oufemp ket eta hoc'h alia re, Aotronez ha kenoberourien ker, da bouchas christenien ho parreziou da reseo bizit hor Zalver ha donedigez ar Speret-Santel pehini a nevesse an douar oll ma ve sentuz an dud oc'h ar sonjou a zigas en ho speret. E gras Doue eo ema ar c'breunen a zilvidigez pehini epken a c'hell miret oc'h ar broadou tud hirio da vont a damou; hi epken a c'hell ho c'hreat a enep an distrij great er sperejou o trei divar an hent mad, hag er c'halonou dre an diurzioù a veler enho.

Aliit anezho-ta da bidi ep ean eyel ma lavar deomp al levriou sacr eo red ben ober evit lacat an eneou e doare da reseo ar Speret-Santel. Diskuezit dezh o zeored en em zistaga dioch ar pec'hét, hag en em zestum devot e diabarz he ene evit gortoz ar grasou-ze euz an Env pere a deu da netaat ha da zevel an ene da eur zanteles vras pa vez laket e doare da denna fruez euz ar grasou puil-ze.

Grit dezh anezho ne votte morse, e mare ebet, muioch red guisca armou soudarded Jesus-Christ evit en em zifan oc'h enebourien Doue hag he iliz a stourm ouzomp dalc'h mad.

Bizit an Escop en eur barrez a dle rei tro da great er feiz hag en devosion, ne ket epken ar re a gouzemenn neuze, mes c'hoaz an oll gristenien pere a ziger ar gaser da zonch dezh euz an deis ma zint bet couzemennet ho unan, hag a c'hell nevez ar c'hras hag ho aked e servich Doue.

Esperout a reomp-ta, Aotronez ha kenoberourien ker, e tougo hon tremen en ho touez, pe ger ber benag ma vezo, frouez a c'hras hag a vennos, ha calon sac Jesus a roio d'hor c'homzou ba d'hon oberou an nerz a c'hell he vadelez da staga outho evit ho lacat da vont bete gouelet an eneoù hag ober vad dezho.

Goulen a reomp ouzoc'h hon digemeret ep digor ebet, ha da velet enhomp kentoc'h ar manac'h eget an Escop. Reglennou ha mennoziou an ilis santel a c'houde ma ve great pep tra dizispign, hag a hent all izomou ar vro her goulen ive.

Resevit, etc.

+ D. ANSELM, a urs S. Beneat,
Escop a Gemper hag a Leon.

Ali. Eun induljans plenier a zo da c'hounit, er vech kenta ma vizitan Aotrou'n Escop unan a ilizou he Escop-ti, evitan oll gristenien a vizito neuze an ilis-ze, gant ma pedint evit an unvaniez etre ar brinsed christen, evit ma vezo disc'hriziennet an hereziou, hag evit bras-mad an ilis santel hor mam.

TRO AN AOTROU'N ESCOP EVIT COUZEMENNI
ER BLOAS 1872.

Mis.	Paressiou eleac'h ma vezo couzemennet.	Parreziou galvet e leac'h all.
Ebrei.	Ergue-Armel.	Sant-Cadou.
	Sizun.	Loc-Eguiner.
	Commanra.	Loc-Melard.
	Plouneour-Menez.	Guimiliau.
	Sant-Salver (tre nevez).	Lampaul.
	Pleyber-Christ.	Sant-Thegonnec.
	Sant Vaze Montroulez.	Sant-Seo. — Scolach; Ursulined. — Cubarien.
	Sant Martin.	Sant Melani.
	Plourin.	Ar Chloastr.
	Plougoven.	Sant-Europ.
	Guerleskin.	Lanueanou.
	Botsorhel.	Ar Ponthou.
	Plouegat-Moysan.	Garlan.
	Loc-Quirec.	Plouegat-Guerrand.
	Plougasnou.	Guimarc.
	Plouezoc'h.	Sant Ian-ar-Biz.
	Plouiam.	Landivisiau.
	Distro da Gemper.	Guiclan.
	Taule.	Locquenole.
	Carantec.	Henvic.
	Plouedan.	Mespaul.
	Roscoff.	Santec.
	Enez-Vaz.	Ursulinezet-Castel.

An dud difeiz, a fell dezho tremen ep Doue nag iliz, a zo peurliesa cre var ar prezek. Evel ma tolont en traon gourc'hemenou Doue ha re an iliz, e zeo red dezho lacat eun dra bennag en ho leac'h, ha neuze e lakeont ho froudennou ho unan eleac'h kenteliou ar feiz, furnez an dud eleac'h furnez an Env. Guir eo bez'ez euz etouez an dud laviariou sur, aliou mad hag a dremen ac'hinou da c'hinou euz an eil rum degile; hogen al laviariou, an aliou-ze, petra bennak ma caver enho furnez ervez ar bed, ne dalont nemeur a dra, a jom dizaour meurbet ma na dint ket sallet gant eur c'hereunen c'hoalen benag euz an aviel, ma na deu keleñnadurez an ilis da rei blaz dezho.

Potred an danvez, ar re o deus madou etre ho daouarn ha ne velont netra en tu all d'ar madou-ze, a glever o kentelia ar re baour, al labourerien, ar vicherourien, hag o lavaret dezho: *bezit piz*, hag e zai mad ar bed ganeoc'h. *Bezit piz; arpiz en em dis!*

Ne oufe den, a dra zur, lavaret ne ve ket fur an ali-ze, gouscoude mar be roet da labourerien, da vicherourien, da zerveziourien ha n'o deus nemet ho derivez evit maga ha guisca greg ha bugale, avechou tad ha mam deut re

goz evit gallout gounit; evit maga ha guisca eun tiad tud ha delc'her toen azioc'h ho fenn; mar be roet zoken an ali-ze da galz a verourien a zo tenn bras crec hgonere evitho bep bloas, pere goude paea ho aotrou a zo red dezho mont gant eur zac'h goulou d'ar mard'had, ha pere goude dioueret calz a draou, goude gouzanv dienez e pep giz, petra benag ne zispiognont ket eur guenneg epizom, en em gaf c'hoas ber, an ali-ze ha ne deu-hen ket neuze da veza eun doare goaperez?

An den-ze, ep mar, a zo dlet dezhan beza piz, da lavaret eo, ranna he c'hounidegez gant he dud, ha ne ket he dispign oll evithan he unan, o lezel tud he di da c'hlaouri gant ann aoun. Hogen peo guir, goude beva pisa ma c'hallo, en devezo c'hoas da c'houzanv an dieitez euz a gals traou, an den-ze en deuz izom euz an esperans christen, euz an eurusdet a bromet an aviel en Env d'ar re o devezo bet da c'houzanv er bed-ma, hag a vezo seul vrasc'h seul yui a ziouer o devezo bet var an douar.

Anez, da lavaret eo ma na zavit ket he zonch hueloc'h eget ar bed-ma, ma na roit esperans ebet dezhan evit ar vuez-all, oc'h he alia da veza piz, ez eus danjer na zentfe re vad oc'h an ali, ha na deufe ar c'hoant dezhan da gamma he viziet ha da zacha a zeou hag a gleiz evit creski eun neuebt he loden a zo bet great ker scord. Ha kement se seul gentoc'h ma velo ar re a ro dezhan an aliou ze o veva e creiz an danvez, ep caout dioner a netra, hag oc'h ambreger ho madou, oc'h hō lacat da greski dre zoareou hag a ziskuez ne dint nemeur morchedus nemet al lezen a deuse d'en em emel euz ar pez a reont. Ha setu perag ive, goude rei kenteliou evel se, e c'helpse digouezout ma ve red dezho caout al lezen hag an archer evit miret na ve heuillet re vad ar c'heneliou o deus roet. Furnez ar bed en em gaf ato ber dioc'h eur penn bennak.

G. M.

AR SAMBAMANT.

Ar Bromessa.

Ar Feiz oa ar vertuz a c'houenne Jesus digant ar Jusevien; a hent all n'hellenet ket ober oberou Doue ha n'hellenet ket kaout ar boued burzudou a dlie beza roet gant mab ann den, ha chetu dioc'h-tu ma zeo red oberunn act a feiz, ar Jusevien o tant a-dre; ne fell ket dezho kredi e Jesus: pe seurt mirakl a rit-hu, emezho, evit m'er guelimp ha ma kredimp. Petra rit? hon tadou ho deuz debret ar mann er guelec'h rag skrivet eo: roet en deuz dezho da zibri bara euz ann Env. — Red eo anzao oa disposet-fall ann dudse hag oant goal ingrat.

Edont o paouez gouelet a bep seurt burzudou hag e klaskont kaout miraklou all. Ne nac'hont ket, evit guir, ne vijent bet maget e Bethsaïda gant ar bara a greskaz etre daouarn hor Zalver, mes o komz euz ar mann e reant evel fae var ar mirakl braz-se, rag chetu aman ar pez a ioa enn ho c'homzou: Moizez en deuz maget daou vilouen a dud hag ann dra-ze bemdez epad daou-

gent vloaz ha c'hui n'ho peuz maget nemet pemp mil den ha c'hoaz eur vech ebken! petra eo hoc'h oberou e skoaz re Voizez? Chetu eta anrouna c'heat, enn eunh taol, kement tra en doa great hor Zalver, he lakaat a reont kals izeloc'h eget Mowez, amestr n'eo mui nemet eur skeuden e kenver ar servicher! Chetu ive, lenner kristen, ar pez a reomp alies, kals madoberou hor beuz bet digant Doue epad hor buez ha dioc'h-tu ma ten eur c'hlenned pe eur c'hoz, emaoump o sevel a eñeb hor mestre hag e kolon parzonj euz he oll vadelezou. — Hor Zalver a ioa leunta zousder ha ne salvezaz ket dezhant ober d'an dud-ze ar rebechou a veritent. Petra a ioa easoch dezhant ive eget kloza dezho ho ginou, enn eur lavaret: n'oc'h nemet pemp mil e Bethsaïda mes hag e vichac'h bet daou vilouen evel m'o a ho tud o tant euz ann Ejipt em bize ho maget ken eaz all; n'em beuz roet deoc'h nemet eur vech euz ar bara burzuduz, mes ive pet guech ho eñet deuet d'am heul hag ho peuz bet naou? Goude ell, n'ouzoc'h ket petra eo eur mirakl ma kredit eoc'h Heller e lakaat er valans hag er poteza: ker braz mirakl eo maga pemp mil den gant pemp bara ha maga daou vilouen. Mes hor Zalver ne gomzaz ket a draou evel-se, ne reaz rebech'ebet d'ann dud edro-ze a ioa, n'euz ket pell, o klask ober eur roue anezhan, ouz he henvel ar Messias ha breman ouz he c'hoapaat, koulskoude prezeg a reaz gant nerz: e guirionez emezhan, m'el lavar deoc'h; ne ket Moizez en deuz roet deoc'h bara euz ann Env. — Da genta, a dra sur, Moizez anezhan he unan n'oa netra ha n'oa evit netra er mann a gouez eñet mintin; ker souezet hag ar re-all oa bet o velet an doare blend-se astennet var eur guiskad gliz!: ken nebeud oa mestre d'ar mann ma lakeaz eur gomor anizhi enn eur voest aour, evit beza dalc'het da Viken e testeni a vadelez hag a c'haloud Doue.

Jesus eta en doa guir da lavaret ne ket Moizez en doa roet ar mann; guir en doa ive da lavaret c'hoaz ne deuet ket ar boued se euz ann Env, da lavaret eo, euz a di ann Aotrou Doue. Ar mann a c'halvomp bara ann Env evel ma c'halvomp ive al laboused, laboused ann Env, mes euz Env al laboused da hini Doue e zeuz kals a hent. Ar vagadurez-se a veze aozet enn ear dre zaouarn ann eñez hag hi eo e lakea da goueza. Ar mann koulskoude a ioa eur skeuden euz ar gommunion, ha chetu perak hor Zalver a lavar: ne ket Moizez en deuz roet deoc'h bara euz ann Env, mes va zad a ro deoc'h ar guir bara a vuez. Rag bara Doue eo ann himi zo diskennet euz ann Env hag a ro ar vuéz d'ar bed. — Chetu eta ar Jusevien tapet enn ho rouejou; hi a lavare: petra eo ar pemp bara eñez ho peuz roet deomp e-skaoz ar mann; ha Jesus a lavar d'he dro: petra oa ar mann e skoaz ar pez a roip: ar mann ne deue nemet euz ann huel, ar bara-man a deu euz ar baradoz; ar mann ne vagas nemet ann Israelites, heman a vago ann oll dud; ar mann ne gouezaz nemet epad daou-ugent vloaz, heman a gouezo bémdez epad ma vezo tud var ann douar; ken neseset eo ma teur deiz diveza ar bed pa vezo betive flastret ann hosti

diveza dindan treid ann Antekrist. Piou morse a gom-preno pegen kaer ha pegen nerzuz eo ar c'homzou divin-ze : bara Doue eo, aun hini a zo diskennet euz ann Env hag a ro ar vuez d'ar bed ! Sonjomp c'hoaz penaos araok komz evel-se hor Zalver a deu da doui : e guirionez, e guirionez, m'el larvar deoc'h... emaoump eta o klevet ar bromesa hag e-kenver ar vrasha sklerijen. Koulskoude ar sklerijen-se ne bare ket c'hoaz evit nikun euz ar Jusevien, nag evit ar re fall pere ho deuz bet a bep amzer kassouni ouz ar virionez hag a gloz ho daoulagad evit non pas guelet, na zoken evit ar re vad. Kementse ar re a ioa eün a galoun pa gleschont hor Zalver o lavaret penaos ar bara roet dezhho er gouelec'h a ioa bara hag a ieia da goll, penaos ar mann ne deue ket ive euz ann Env ; p'er c'hlevont o toui e zeuz eur bara deuet euz ann Env, roet gant Doue he-unan evit buez ar bed, neuze e velchont oa eur mister braz-bennag e komzou hor Zalver. C'hoant a deuaz dezhho da c'hout var eün petra oa ar bara divin-ze hag e leverchont : *domine, semper da nobis panem hunc* : Aotrou, roit deomp atao euz ar bara-ze. Ober a reant eta eur bedenn hag eur bedenn vad n'hell ket cbom eb beza chilaouet. Edo eta Jesus o vont da ziskuill evit ar vech kenta mister bræz ann aoter ha da gomz ker freaz ha ker sklear, ma n'helje den na nac'h hag abegi nemet kollet en dije ar feiz. — Evidompni, lenner kristen, ne daimp ket larkoc'h birio, mes lavaret a raimp gant eunn den devot a dride he galoun o lenn ar pez hor beuz lennet hon-unan : o bara Doue furmet dre zourn ar Sper-Santel euz eunn danvez kals puroc'h eget ann heol ! o bara ann Env kals skedusoc'h eget ann Env he-unan ! o bara ar vnez pehini hon dioual diouz ar pec'bed hag a ro ar vuez d'ann ene ha d'ar bed ! Pe seurt kristen ne c'hoantaio ket tostaat ouzit ? truez hor beuz ouz eur c'hanvour a jom eunn devez beunak eb 'dibri, ha guir eo e ve pec'herien, klanvourien a jom epad eur bloaz eb c'hoantaat klask ar bara a ro ar vuez eternel ?

Chetu ar c'homzou a deue a galoun eunn den santel ; beac'h en doa o kredi e vije kristenien lezirek avoalc'h evit non pas sakramanti meur a veach epad ar bloaz. Koulskoude eo guir penaos ann darn-vrasa euz ar gristenien n'ho deuz na naoun, na sec'ched ; n'ouzont ket petra eo ar vuez eternel. Ann den superb Aman a ieaz, eun deiz, lorc'h bras enhan ha pa c'houlennet diganthan petra a ioa digouezet a gaer ganthan, n'en doa nemet eur respount : *cras etiam cum rege pransurus sum* : ar roue he-unan en deuz pedet ac'hanon da vont da leina ganthan ! chetu al lorc'h a ia ennhomp evit enriou vean ; mes Jesus a bed ac'hanomp da vont d'he vaned ha ne gavomp ket e ve kementse kals a dra. Tao-lomp evez c'hoaz ouz peden ar Jusevien : Aotrou, emezho, roit deomp atao da zibri euz ar bara-ze. Ne ouient ket koulskoude d'ar just petra c'houlennent ; mes ni er goar mad ha ne c'houlennomp netra : boued ann douar a zo avoalc'h evit hor c'haloun ha ne glas-komp ket huelloc'h. Dre-ze ive nag a gristenien laosk atao o koueza euz eur pec'bed enn egile. Lavaret a rear

penaos ar profet Elias, pa oa krouadur, a ioa bet maget gant flammou-tan ; ne gredan ket e ve guir kementse mes ar pes a zo guir eo ne vemp ket skournet ma teufemp d'en em vaga gant tan karantez Doue. Peur e vizimp evel ouz ar zent ? peur e c'hellimp lavaret gant sant Ignas p'edo er prizou : va breudeur, skriya a rann deoc'h eul lizer ; beo ounn c'hoaz mes va c'hoant eo mervel. Ann tan a zo ennon n'euz dour ebet evit he vouga ; ar bara a bliy din n'eo ket hini dinierz ar bed, mes bara Doue, korf sakr Jesus-Krist : *vivens enim scribo vobis, desiderans mori ; non est in me ignis amans aquam aliquam ; non delector cibo corruptionis : panem dei volo quod est caro christi*. I. W.

Emzikouezidigez ar Werc'her Vari war Menez-ar-Zalet, e eskopti Grenopl, er bloavez 1846.

KENTA PENNAD.

Kalz a lenneryen *Feiz ha Breiz* n'hodeuz lennet ne-meur a dra war diskenn hag emzikouezidigez ar Werc'her Vari war Menez-ar-Zalet, e eskopti Grenopl, hag e raffe plijadur d'ezho martreze lenn er gazetenn-ma an histor a gemmentse. Mad ! Setu hi ama :

E departament Izer, pehini a zo duze er c'hostez all d'ar Franç, war zu an Itali, e eskopti Grenopl, e kanton Corps, ez euz, e kreiz ar menezyou, eur barrez vihan, anvet parrez ar Zalet. War douar ar barrez se ez euz eur menez-evel ma lavarfec'h Menez-Are ; nemed e c'holo muioc'h a dachenn, eged Menez-Are, hag ar menez-se a zo anvet Menez-ar-Zalet : martreze euz a ano ar barrez. Setu aze al lec'h, me a gomz euz ar menez, ma yeom da welet o c'hoarvezout enn-ha eun dra burzuduz.

Er bloavez 1846, 19 a viz gwengolo, eur zadornvez, denc'hent gouel an Itron-Varia-ar-zeiz-kleze, pehini, ervez ar giz gan Iliz Rom, a vez lidet pe miret d'an deirved sulvez a viz gwengolo, daou vulg, daou vessaer yaouank, eur verc'hig a bevarzeg vloaz, anvet Melania Matthieu, hag eur paôtrig a unneg vloaz, anvet Maximin Giraud, hen hem gave o tivoall ho anealed assamblez war Menez-ar-Zalet, pe ewid lavaret gwell, e Menez-ar-Zalet, war eunan euz he dorgennou uhela.

An nèuv a voa digoumoul, sklear, an amzer a voa kaer, an anealed a bure-puri mad a voa er menez-, hag an daou vulg n'ho devoa nemed ho heulya.

Kreisteiz a zonaz. An daou vulg a voussez se dioc'h son an *Angelus*, pehini a glevent a-bell. Deuet a voa eta an heur da leina.

Neuze an daou vessaer yaouank a azezaz e harz eun toull feunteun natural, d'an ampoent et d'an hesk, hag hen hem lakeont da zibri ho zam lein, deuet gan-t-ho en ho zac'higou.

Goude beza debret, e voa ret esa. Mes, ec'hiz ne voa banne dour en toull feunteun a voa dira'-z-ho, setu hini a vonet pelloc'h da glask da eun toull all.

Lezel a rezont ho zac'higou war ho lerc'h e kichan ar feunteun dizec'het.

O veza kavet dour eun tamig pelloc'h hag efet, an daou vulg a ziskennaz eun tam gan ar menez ewid hen hem zelc'her war wel d'ho loened, hag o c'hourvez war ar c'hlazenn, eur pennadig an eil dioc'h hegile, hen hem lezzont da vont d'ar c'housked. Ho loened a voa enno dira'-z-ho.

Melania a zihunaz ar genta, hag o welet ne voa mui he zaout enno, e kriaz da Vaximin da zihunâ.

An daou vulg a redaz neuze da glask ho zaout. Ne zalezont ket d'ho c'havout en tu all da eun dorgenn. Neuze an daou vulg, dinez'h, a zeuaz war ho c'hiz, hag e pign-zont etrezeg ar feunteun dizec'het da glask ho zac'higou lezet enno gan-t-ho.

Melania a voa eur pennadig araôg. O veza erruet war wel d'ar feunteun dizec'het, e welaz a zioch ar feunteun ha tro-war-dro d'ezhi eur sklerder gaer, hag e kreiz ar sklerder eun itron gaer, azezet war eur mean braz a voa war bord ar feunteun, he zreid gan-t-hi e gouelec' ar feunteun, ha gan he daou zorn e tale'he he fenn, ec'hiz ma vize o sonjal pe o vouela.

Ar verc'hig, o welet se, a gemmeraz aon, a lezaz he baz da goueza euz he born, hag a griaz da Vaximin : « Maximin, deuz asso da welet pebez sklerder a zo du-ma ! »

Maximin a ziredaz, a welaz evel Melania, hag a lavaraz da homma : « Dalc'h mad d'az paz, Melania. Evid » on-me a zalc'h mad d'am hini ; ha mar deu-hi da » glask ober droug d'eom, e pakol digan-im-me eun tol » mad a vaz. »

Neuze an itron a zavaz, a groazaz he divrec'h hag a lavaraz : « Tostait, va bugaligou ; n'oz pezit ket aon : » me a zo deuet ama ewid konta d'eoc'h eur c'helou » bras. »

« On aon neuze a yeaz kuit », e me an daou vulg. » Nia gerzaz war zu an itron, a dreuzaz ar voaz — eur » voaz a voa etre an itron hag an daou vulg ; — an itron » iveau a reaz eur gamed benâg etrezeg enn-om, ha setu » hen hem gavzom souden en he c'hichanig, eun tam » dira'-z-hi, eunan ac'hannom a bep tu d'ezhi. »

« Neuze an itron a lavaraz d'eom, en eur vouela : — » Ma ne fall ket d'am fobi plega, e rankan lezel da vont » born va mab. Beza eo ker kre ha ker pouner, ma ne- » d-oun mui ewid hen delc'her. »

« O ! abaoue an amzer ma c'houzanvan ewid-oc'h-hu ! » Mar fell d'in ne deuffe ket va mab d'oc'h abandoni, ez » eo ret mad d'in her pidi ewid-oc'h eb ean. Ha c'hwi » ne zalc'hit kont e-bed a gemmentse ! »

« Kaer oz peuz pidi, kaer oz peuz ober, birviken » n'am faeot euz an oli boan em beuz kemmeret ewid- » oc'h. »

— Ar c'homzou-ze, ewid beza komprenet mad gan an oll, ho deuz ezom da veza displiket. Er pennad war lerc'h hemma ho displikim.

AN ERMIT.

BRETTIK

XV.

Pa o devoa an diou brinsez hag ho demezellet en em zic'hizet evelse :

— Brema eme Anna, e c'helpva enebourien va hen-vel Brettik evel ma er greont avechou. Alo, ya migno-nezed, deomp ac'hann !

— Deomp-ta, eme Izabel, ha deomp buan ! Gortozit gouscoude ma casin ganhen va rizerez alaoueret. Hag e crogaz en he rizerez, hag he lakeaz en unan a c'hotel-lou braz he losten marellet.

Neuze Anna a c'halvas Raoul. Hema a deuas, guisket iye e gis Guerrand. Ar pemp plac'h iaouank, dindan ren ar bugel-ze a ioa a veac'h ker coz hag ar re vrasha anezho, en em lakeas en hent, hag Anna er penn araok. N'edont ket ep encrez. Bez'o devoa da vont dre zeleiou, pont-aleou, hag e clevent c'hoarz ar gardou, ha n'o devoa ket a c'hoant da veza guelet gantho. Pa o devoa en em zilet beteg an nor ziveza, an hini a scoe var ar meaz, e veljont eno eul letern oc'h ar voger, hag eun archer oc'h ober gard. An archer a ioa harpet oc'h corn ar voger hag anter gousket.

— O va Doue ! eme Anna strafuillet oll ; hema hon anavezo !

— N'o pezit aon ebet, itron, eme Raoul.

An archer o clevet trous bale, a zivorfilaz hag a zavas buan he benn. Eun den iaouang oa euz eur gened caer. Anna hen anavezas.

— Roland Kerougat eme-zi ; rag anaout a rea breur hena Raoul.

An hini a ioa en em dic'hizet en archer, a zaludas gant calz a respect.

— Doue r'ho miro, itron, emezhan.

— Doue ha va miguoñed am miro, eme an Dukez en eur vusc'hoarzin. Ancounac'hat a ran ez eus trubardet pa gavan var va hent tud ken donget evidhon.

— Ah ! itron, ha sonjal a rit hu, abalamour ma clask ar Frans aloubi Breiz, eo great gant ho stadoù ? Bez'ez euz en hon touez meur a zijentil hag a varvo, hag a scuillo ho goad beteg ar berad diveza kentoc'h eget lezel an estren da ober lezen dezhho. Caer e devezo ar Frans lavaret eo Breiz dezh, conueriadet Breiz a vezato bretoned. Caer a vezoz e criint ato : Breiz ! Breiz ! ha ne ket Frans.

— Ho trugarecat, aotrou Kerougat, eme Anna. Ho trugarecat evidhon hag evit va zad.

Anna, sounn ha seder evel pa vije bet ganthi he dil-lad a zukez hag ar gurunen var he fenn, a roaz he born da boke d'an dijentil iaouang a ioa en em laket var benn eur c'lin dirazhi. Neuze e reaz eur sin, hag an dijentil a zigoraz an nor, hag e zejont er meaz, Anna ato er penn araok.

— Taol evez mad euz an diou brinsez, eme Rolland goustadik d'he vreur Raoul, ha mary evitho mar bez red.

— Ober a rin, bez dinoc'h, eme Raoul.

Hag an daou vreur en em vriateaz ar arok dispartia.

An dra-ma a ioa en deveziou kenta a vis kerzu, da lavaret eo, en deveziou berra euz ar blos. Pa zeaz ar vandennik-ma euz a di an dukez oa noz ; hag evit en em zioual oc'h ar riou, hag ive en em guzet eun dra bennag, ar pemp demezel o doa laket en dro dezho peb a soubilinen e giz ar vro.

Treuzi a rejont didrous meur a ru ha ne voa den enho ; eur goulou bennag a velet ama hag ahont. N'ca ket a loar, ha ne velet nemeur a stered, rak goloet oa an amzer. Disken a rejont gant ru Guened, ha pa voant d'gouezet gant dor Guened, Raoul a ziskuezas d'ar gar-dou eur paper a ioa ganthan. An nor a voue digoret dezho, ha serret adarre dioc'htu var ho lerc'h.

Anna a jomaz eur pennad da zellet oc'h kear hag oc'h he mogeriou a zo c'hoaz hirio tost da vad ar pez ma voant neuze. Neuze e tennaz eun huapaden glac'h arz, e crogaz e dorn Izabel, hag e zejont adarre, da heul ho rener Raoul Kerouat. Guerand e deus dalc'het sonch abaone euz an Dukez vad Anna.

Hor beacherien en em gavaz ep dale e creiz ar meziou. Beb en amzer e tigoneze gantho eur vanden dud bennag o vont etre zug ho c'hear, labonrerien o tont euz ho labour, eur mesaer bihan bennag o cas he chatal d'ho c'haou eu eur gana eur zon vrezonek bennak.

An amizer a ie ienoc'h iena ; ar c'houmoul griz a deoea ; ne velet mui stereden ebet. Raoul a heje he benn, rak guelet a rea e vije erc'h douetus ; hag e guirionez ep dale e coezaz eur bluen bennak.

— Oh ! erc'h ! eme Janned Bruk.

— Ia, eme Raoul, m'hen douete e vije.

— Oh ! an erc'h a zo brao ! eme Izabel.

— Ia, itron Izabel, mes ne ket brao bale dre an erc'h :

— Dreist oll pa vezet skuiz, eme Anna, ha c'hui, va c'hear, a zo skuiz a gaf din.

E guirionez ar brinsez vihan, ken astud ha ken diners, n'oa ket boas da vale ; hag anat avoalc'h oa e zoa skuis. N'en em gleme ket ; gonstatoc'h e zea avad, ha neuze ne gomze ket evel ma rea er penn kenta euz an hent. Guelet avoalc'h a reat oa feas.

Soudan an erc'h a goezas stang hag a zruilladou. Den ebet ne lavare ger mui. Anna he unan, daoust d'he ners calon, a ioa nec'het, ne ket abalamour dezhi he unan ; mes abalamour da Izabel.

— Izabel gez, riou oc'h euz, ha skuiz oc'h ive, ha ne ket ta ?

— Oh, noun ket, eme Izabel, deomp ato. — Mes ne deas ket a bell ; he dent a stracle gant ar riou ; hag he diveskerigou paour ne voant mui evit he dougen.

An demezellet a grogas neuze er brinsez vihan, hag en em zicouraz, an Dukez Anna couls bag hi, da zougen Izabel bete maner Kerouat. Ne deus nemet eul leo etre Guerand hag ar maner-ze ; hogen al leo-ze a gaf-

chont hir ha skuizus, dreist oll abaoue ma voa red dezho dougen ar brinsez vihan. Ne dejont ket beteg ar Manner ; en eun tiik soul, hanvet lochen ar pin e c'houlen-jont digor.

G. M.

Eur pennad all....

Mere'ned Kristen Breiz-Izel.

EIL LODEN.

Ar Verc'h hag ar Vamm.

P'edo Bro-c'hall o kosteza
Ha dorn Doue ouz hor goaska,
P'do dalc'het kear vras Paris
Enn eur c'helc'h tan, houarn, tud kris.

P'edo var zao ar vretouned
O klask dioual ho bro karet,
Pa zachont ouspen kant mil den
Gant eur fuzuil var ann dachen ;

P'edo mammou, bugaligou
Ha merc'hd-koz, leun ann henchou,
O vonet da di ar Verc'hes
Da c'houlen pardoun ha truez ;

Pa redet d'ar chapeliou oll
D'ar Folgoat ha da Rumengol,
Da Vengam, da zantes Anna
Enn eur bedi, enn eur youela :

Neuze merc'h iaouank ar maner
Ous he mamm a gomze tener :
Mamm, emizhi, kals soudardet
Bemdes duhont vez gouliet !

Evidomp emaint o verval
Er pri, enn erc'h hag enn avel,
Ha var ho zro n'euz ket eunn den
Pa huanadont enn anken ;

Nann, n'euz ket eunn den var hò zro
Da renta dousoc'h ho maro,
Da starda var ho muzellou
Ar groas sakr, ar medalennou ;

Da gomz dezho euz a Zoue,
Euz eurusdet ha peoc'h aun Ee,
Da gomz ive a Vreiz-Izel
Eur vechik c'hoas ar arok mervel :

Mamm, roit d'in eta ho pennos
Ha va list da vonet fenos
Ma sikourin ar fransisienn
A gouez ker stank var ann dachen.

Va merc'h, eme'r vamm glac'haret,
Ho preur kosa zo gant Charrett ;
N'oa c'hoaz nemet anter-bare,
D'ann emgan eo eat adarre.

O tisen guir ann tad sanctel
Eo bet gouliet er brezel ;
Ne ra van evit bouliji.
Ha martexe n'er gueilimp mui.

Ho preur iaouank zo e Paris,
Ho tad gant paotret Lannilis :
Va zud oll a zo enn danjer,
C'hui, chomit ganen er maner !

Va mamm baour, em'er plac'h iaouank,
Ha ma vesse duhont er fank
Va breur, va zad o tivoada,
Hag enn dienec'h bep tra !

Bezit dizaoun vit va buez
Rag pedi a raimp ar verc'hes
Ha c'hui a ielo var ho troad
E pelerinach d'ar Folgoat ;

Eno e talc'hit tri bilet
Evit ann tri zo partiet ;
C'hui, ya mamm geaz, evidomme
A rai devi eur pevare.

Goude pedi, goude lenva
Ha var he c'haloun he starda,
Ar vamm baour a roas he bennos :
Merc'h, emizhi, kea, kea fenos....

I. W.

(Eul loden all divezatoc'h.)

Ar chase tud. Christenien a helfe beza souezet o clevet hano a chase tud. Kementse gouscoude a veler c'hoaz hirio er broiou paien. An dad difeiz a fell dezho ne ve mui Done ebet, feiz ebet, relijion ebet, o deus c'hoant credabl da ober er vro-ma eur chase tud bennag evel a veler da ober en Afrik etouez an dud divader. Ervez eul lizer am eus dirak va daoulagad, er vroze ar brinsed, ar re vraz, a zestum ar re a zo dindanho, hag a ia evelse gant eur vanden tud armet, da chaseal tud eleac'h ne m'aor ket var evez. Paca a reont muia ma c'hellont tud ha chatal, hag e teuont neuze gant ho freis d'ar gear. Neuze e veont dibredre keit ha ma o deus tud ha chatal da verza, ha ma c'hellont ober cher vad gant an arc'hant a dennont anezho. Ne deus gantho kem ebet etre tud ha chatal, pe m'ar deuz eur c'hem bennag, eo e reont cals goasoc'h d'an dud eget d'ar chatal.

An dud-ze zo e fals relijion Mahomet, da lavaret eo, en eur relijion cals crisoc'h eget ar baganiach, eur relijion hag a c'hourc'hemen laza kement a zo christen, hag ober goasa geller d'ar re n'int ket euz ho fals creden.

Eur beacher bet eno, hag en em gavet gant eur vanden chaseerien evelse, a lavar :

Bez'ez oa, emezhan, tud var varc'h, hag a furche an oll c'harziou a dost d'an tiez. Unan a velet o tiscampa, hag e redet var he lerc'h evel varlerc'h eur c'had ; eun all a gavet en he lochen cuzet ; eun trede a gavet souchet etouez ar brouscoad hag ar strouez, hag e tennet varnezhan birou ha bouliji. Ar voazed ne felle ket dezho dont gant ar chaseourien ; guell oa gantho mervel ; hage trouc'het eur c'har da bephini anezho, hag ho lezetz evelse da c'hortoz ar maro. Eun dek ha triugent benag am eus guelet da vac'hagni evelse. E lec'hiennou

ne gavet den, hag e lakeat an tan en tiez hag er c'hreier ; ne lezetz nemet ludu.

En dro-ze e lavarent n'o doa ket great eur chase vad, ha gouscoude oa deut gantho vandro dek mil a loenec, ha vandro tri mil sclav, etre bugale ha merc'hd, lod anezho merc'hd coz, beach dezho o vale ha scrij boguelet.

Da benn eur pennad goude, eur beacher all a velas paca en eur chase all vandro tri mil pemp cant etre merc'hd ha bugale. Ar voazed emezhan, a leze ho lagza kentoc'h eget mont er sclavach. Ar merc'hd avad a gaset evel bandennou chatal, eur gorden laket dezho oc'h ho gouzoug ha sam var ho c'hein. Lod anezho rezinerz a goeze dindan ho zam ; ne c'hellent mont mui. Dioc'htu ho lazet. Eun tenn evel da eur c'hi clany, hag echu oll.

Hirio pa glasker digristena ar vro, e ve mad sonjal epe stad en em gal ar broiou n'o deus ket an heur vad da veza christen, ar broiou n'int ket bet sclereat gant sclerijen ar teiz. Ma sonchfemp e kementse e trugareca semp Doue da veza roet deomp ar relijion gristen, hag en em zalc'hfemp var evez evit miret na ve lamet di-ganeomp.

Eul labourer douar a gavaz eun dervez o palat en he bark, eur pez pot pri pe eur girin a ioa eno cuzet n'ous ket pegeit a ioa. Cridi a rea en devoa cavet eun tenzor, mes ne voa enhan nemet douar. He denna ereas gouscoude ep he derri, ha pa en devoa he rinset hag he gempennet, e velaz e zoa eun nebeut lizerennou var eur c'hostez anezhan. Al lizerennou ze a ioa serif fall avoalc'h, ha renket evelen :

K. I. R., IN... A. D.

L. A. R., T.... D. E. U. S.

Kementse a ioa eun divinaden evit al labourer, rak ne vonie nemeur lenn. Ar brud euz ar gavaden a ieas pell, ha setu abaden gant an dud goueziek o clask gouzout petra oa al lizerennou pe ar geriou-ze serif var gostez ar pod. Meur a folien baper a voue caillaret. Lod a lavare oa grek ar c'homzou-ze ; lod all a lavare oant latin. An daravuia zoken a grede oant latin, hag e tlie ar pod beza eno en douar abaoue m'eo bet ar romaned er vro-ma. Cridi a reant e voa meneg er geriou-ze euz a eun den hanvet Cirinus pe Quirinus, dindan an impalaer Adrian, ha neuze euz an Doue Lar, unan a fals Doueou ar baienet. Kement ha ker bihan ma zeaz ar pod da Bariz eleac'h ma voue prenet ha paet ker gant eun den pinvidig, unan euz an dud-ze a gar destum en ho zi traou coz a dal seul hirroc'h ma zint cosoc'h ha ma caver rouesoc'h re all henvel outho.

Hogen eur roscoat o vezet eat eun dervez da di ar bourc'his-ze da verza caol pe ognon a voue souezet o velet ar pod divalo-ze eno etouez traou caer.

— Sell, emezhan, petra eo deoc'h beza laket digas eur c'hos pod evelse deoc'h euz a Vreiz ?

— Penauz e c'houzoc'h-hu eo ar pod-ze euz a Vreiz ?

— O velet ar geriou brezonek zo varnezhan ; ha neuz me'm eus guelet meur a vech kirinou pe bodou evel se en tavarcioù hag er staliou eleac'h ma verzer lard pe draou all an seurt-ze.

— Brezonek, a livrit ? petra zinifi-ta ar geriou-ze ?

— N'eus nemet lenn ; scrifet sclear avoalc'h eo :

Kirinad lard-teuz !

Ar bousc'hiz a ieas balc'h he c'hinou ; he bod a golle he vrud hag he dalvoudegez. An dud gouezieg avad a gendalc'h douetus da gridi ha da rei da gridi d'ar re all e zeo ar geriou-ze latin.

Brema ez eus daou vloaz em oa roet da anaout, e Feiz-ha-Breiz, ez ean da lacat moulla eur Mis Mari am oa scrifet var goulen hiniennou eus va c'henvreudeur beleien. An danvez a ioa prest ; mes ar freuz a zigouezas neuze er voulerez evel e leac'h all, a reas ma chomas va levrig oc'h an istrabil, hag abaoe n'em eus ket gallent caout tro d'he voulla. Er bloa-ma e teuin a benn. An aotrou Desmoulin euz a Landerne a zo en em garget d'he voulla, hag en deus prometet e vezou cavet abenn fin miz Ebrel. Ne vezou ket cavet kentoc'h, rag abars ma vezou peur voullat ha laket golo varnezhan, e vezou deut ar mare-ze. Ar re avad o dese c'hoant d'he gaout, a c'helpet ober atao ho goulen, d'an Aotrou Du-moulin, e Landerne, pe d'an ao. Kerangal, e Kemper, pe d'an itron Normand, e Brest, pe d'an Ao-Ledan, e Montroulez.

An aotrou Olivier, superiol ar veleien goz a zo hanvet person a Castel-Paol.

An Aotrou Lazou, person Penmarc'h zo hanvet person Lambezellec.

An aotrou Guillou, person Locmaria Kemper, zo hanvet person Penmarc'h.

An Aotrou Guevel, belek scolach Kemper, zo hanvet person Locmaria.

D'an 13 a viz Ebrel retrid brezoneg evit ar voazet e Kemperle, hag evit ar merc'hed e Lesneven.

Sicour d'ar vinoret o deus collet ho zud er vrezel, evit arrondisamant Kemper. Merket on eus kentoc'h petra o deus roet lod euz ar parreziou, setu ama eul loden all : 1021. »» c.

Penmarc'h 133 25

Plomeur 260 90

Pont-Croaz . . . . . 13 »»

Mahalon . . . . . 10 »»

Meilars . . . . . 123 »»

Plozevet 249 70

Loctudy 31 05

Ploneis 416 55

Plomelin 76 15

Clohars 325 80

Pont'n-Abad . . . . . 2901. 65 c.

Meur a hini euz ar parreziou hanvet er vech kenta o deus digaset c'hoaz abaoe.

G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 25 Meurs.

Priz an daou c'hoant tur.

Guinis . . . . . 28 lur, 56 c.

Segal . . . . . 46 lur, 82 c.

Eiz . . . . . 43 lur, 82 c.

Ed-du . . . . . 45 lur, 80 c.

Kerc'h . . . . . 45 lur, 82 c.

Avalou douar 7 lur, »» c.

PONT-N'ABAT. 24 Meurs.

Priz an daou c'hoant tur.

Guinis . . . . . 28 lur, 55 c.

Segal . . . . . 46 lur, 46 c.

Eiz . . . . . 44 lur, 26 c.

Ed-du . . . . . 46 lur, 25 c.

Kerc'h . . . . . 44 lur, 26 c.

Avalou douar 6 lur, »» c.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, Chaloni a Zant Briec.

Moullat evit an eil guech, ba cals caeroc'h ha disfiozoc'h evit ar vech kenta.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST, HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullat eo en eun doare ma vezou eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.

E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulin.

E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzer levriou enho.

G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a so ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M, belek.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullat evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremen et en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzet Levriou enho.

PETRA DA OBER ?

Levrik scritet a enep ar geier a glasker da skigna brema etouez an dud.

Moullat e ti an aotrou DE KERANGAL.

RESPOUNT D'AR REPUBLICANED.

Ellezozeaden etre Lan ha Fanch.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullat gant Ar. DE KERANGAL, mouller an Escopi.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA, Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araeg caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genla cazeten a reseou goude ma zeo ecbu he abonamant, a zo considerel eyel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escopi, ru ar Giferez, n° 48, e Kemper,

D'an Aotrou DE KERANGAL ephen e tleer addessi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a diec da addessi d'an Aotrou MORVAN, ephen.

da Jesus a dle diskenn en ho c'halon pa reont ho fask.

Hogen an oll eneou mad a zo hirio ankeniet, ha laouenidigez pask ne vezou ket evitho ep beza mesket gant tristidigez. Ha perak ? Siouas ! an ilis santel a zo anter ziscaret ; vikel Jesus-Christ, ar penn euz an iliz, a zo prizonnier, enebourien ar feiz hag an iliz a ra dezhi eur brezel ha ne ouzer ket peur e vezou eun termen dezhi. Ar re a dlie be difen ne gredont ket hen ober ; fallgaloni a reont pe en em lezel da veza touallet gant ar re a glask hag distruja.

Evelse ar re o deuz eun dra bennag a feiz a les al laouenidigez gant tud ar bed pere n'o deus mors mui a brez, eget en amzer santel euz ar c'horais, da ober jolori, da lacat redadegou hag ebatou all evit tremen gae ho amzer. Kementse a dle beza, rag evel ma zeo ar bed enebour da Zoué, e pad ma ten servicherien Doue d'en em rei d'ar binijen o tougen cany da basion ha da varo ho zalver, hag ive d'an dristidigez o velet reuziou ar vro, sclavouri ar bed a dle dres choaz an amzer-ze evit ober muioc'h a safar ha kemeret ho ebat e c'his pe c'his.

An dud a skiant, ar re a evesa mad oc'h ar pez a drezen, a gaf dezhio clevet ar bed evel pa ve o stracal.

Evel an trous-mor a glever avechou pa dosta goal amzer, e zeuz o reded eun doare brud ha ne verk netra vad evit an amzer da zont, ha cals gant kementse a zo nec'het ha strafuillet.

Doue en deus gourdrouzet dre c'hinou ar re ma zeo plijet ganthan rei dezhio da anaout eun dra bennag euz ar pez a dle digouezout. Diskuezet en deuz en doa c'hoant da velet an dud cabluz o tistrei outhrn. Hogen nebeut braz a zilaou he vouez hag a gemer aoun rag he c'hourdrouzou. Ha souezet e tlefet eta ma teufe da skei goasoc'h ha da lacat he

voaligner da bounneraat c'hoas var ar vro? An trouz-armeu a zo en oll broiou. An dispac'herien o zao sounn ho fenn e pep leach', hag a choudrouz ober c'hoas muioc'h a zroug eget o deus great bete vrema. Gant kementse a dra sur ne deus ket a leach' da galz a laouenidigez.

Ar bed a c'heller da lacat hirio e kem gant eun den dare da glenvel. An den-ze ne zant ket marteze a boan, tristidigez avad a zant ha skuisder, ne gaf blaz e netra, disvlevi ien a ra ha dinez en em gaf. Ar bed zo ives c'velse; o c'hortoz ema, hag ar pez a c'hortos ne ket laouenidigez nag eurusdet eo. Ar re ne zonjont e netra, a dro hag a zistro o clask ho ebat hag ho flujadur, hag e chomont soucet ha sebezet pa n'her c'abant ket eleac'h ma sonje dezho he gaout. Ar re avad o deus skiant hag a evesa piz, a zo mantret ha carget a nec'hant, epad ma velont an dispac'herien, ar re ne glascont nemet discar ha distruja, o scrigna ho dent, evel pa vent o c'hortoz eur pris bennak da goeza etre ho skilfou.

An nec'hant-ze, ep mar, eo mouez an Aotrou Doue o c'helver c'hoaz ar re gabluz da zistrei out-han, mouez ar pastor mad o c'helver an danvad dianket, hag ep mar ive e devezo laket meur a hini da ober he bask gant eur galon keuziet ha glac'haret muioc'h eget diagent.

Rom. Tri dervez pedennou a zo bet great e Rom, e kichen bez Sant Per, d'ar guener, d'ar sadorn ha d'ar sul. Christenien Rom a ie a bemdez, hag an niver anez ho a ioa ker bras ma cargent an ilis dispar-ze checoc'h eget na veze en amzer ar solaniteou ar re'gaera. D'ar sul dreist oll e voa tud ep niver. Ugent mil pe bemp mil varnugent da nebeuta a ioa var eun dro en ilis. Ha ne ket tud o vont hag o tont, o sellet oc'h an traou caer, o velet petra a dremene, eo a ioa eno. An dud-ze oll a ioa var ho daoulin hag a bede calonek. Evese ive an dispac'herien a ioa souezet ha sebezet, rak biscoas n'oa bet guelet kement all. Protestant euz a vrozaoz a ioa var al leac'h hag a deue an daelou en ho daoulagad.

D'ar zul oll garroziou Rom couls lavaret a ioa vardro ilis Sant Per. Ar c'harroziou-ze, araog ar seremoni, ha goude o tont en dro, a garge ar ruiou a gas da dachen Sant Per; ho guelet a reat an eil e lost egile, ha kementse epad meur a heur, rak kement a ingroez tud a ioa en dro dezho ma na c'hellent mont nemet d'ar paz. N'eus bet guelet Morse muioc'h, d'ar sul fask, en amzer tua voa Rom e peoc'h, ha ma velet eno antercant pe dringent mil den diredet di abenn an dervez-ze euz a bep corn euz ar bed.

C'hoaz an amzer a ioa fall; glao braz a rea epad ar penn dervez, ha meur a hini n'o devezo ket gallet dont abalamour d'ar goal-amzer-ze. Hogen kementse a ziskuez gouscoude sclear avoalc'h ez eo an darn viau euz a dud Rom christenien vad ha douget evit vikel Jesus-Christ. Diskuez a ra eur vech c'hoas geier an dispac'he-

rien, an alouberien o dese c'hoant da rei da gridi ne ve ket caret ar Pap gant ar romaned, ha ne sell ket dezho e renfe varnho.

An tad santel'en deuz ive kemeret pers, gant ar bobl, er pedennou-ze. Epad an tri dervez e zea d'ar zal vraz eleac'h ma zeo boas da voalc'h bep blos, d'ar iaou gamblit, ho zreid da zaouzek paour ha d'ho zervicha oc'h taol. Ac'hano e veske he bedennou gant re ar gristenien fidel. N'her guelet ket, mes gouzout a reat edo eno, ha kementse a rea da bep hini pidi gant muioc'h a galon ha muioc'h a fizians evit an ilis santel.

Guened. Ar re a zo bet e Santez Anna Vened a voar ez oa eno, dirag ar Chapel, eur pennadik dioc'h an nor dal, eun delez pe eur scalier hanvet ar scalier santel, ha var c'horre ar scalier-ze ez oa eun aoter eleac'h ma veze lavaret an oferen, deiz ar pardon, evit ar bardonerien a veze cant guech re vraz an niver anezho evit gallout mont er chapel. Brema evit ober frankis d'an ilis vraz ha caer a zo savet eno eleac'h ar chapel goz, ez eo bet red pellaat ar scalier santel ac'hano. Aotrou Escop Guened en deus great he zevel a nevez eur pennadik larcoc'h el leac'h hanvet Park-ar-Spernen. Ar bardonerien a bign er scalier-ze, var ho daoulin, gant eur galon glac'haret hag o sonjal e passion tior zalver, a c'hounit an oll induljansou stag oc'h ar scalier-santel e Rom, an hini ma pignaz ha ma tiskennas dreizi Jesus-Christ e ti Bilat.

Breuriez Santez Anna, savet er chapel goz, er c'hoezecvet cantvet, a gendalc'h en ilis nevez, dre otre ar Pap roet d'ar 14 a vis Mae 1870.

MISSIONOU. — An Aotrou'n David, misioner, eme gazeten an Douar Santel, a scrif euz a gær Mossoul, er goanv diveza tremenet, al lizer canvas ma :

Clevet oc'h eus, me voar vad, comz euz ar goaligner a sco var ar broiou ma. Ar c'hilleien raden hag ar zec'hlor zo bet er bloaveziou diveza, o deus digaset ar gernez dre ama, ha calz a zo maro gant an naoun. Ar pez a dremen e bro Pers a laca bleo eun den da zevel var he benn. Ama kær Mossoul hag ar c'harteriou devardro a zo scrij an naounegez a zo enho; ar re binividica a ro-kement o deuz evit caout eun tam bara eiz, eun tam bara du ha seach', ha c'hoas ne c'hellont ket he gaout. En eur gerik vihan, ama e kichen, eo maro an anter euz a dud gant an naoun. An naoun a laca an dud da dec'het pe da fall galouni. Ne labourer mui, hag evel ne deus ket a genvers, pa lezer an douar ep he labourat, petra deui ar vro da veza? Ar re a chom ama n'o deus ket ar galon da labourat, hag al leziregez-ze a ra kement a zrouk dezho evel ar gernez. An dnd a iliz, er vro, a zo en eun dienez ha ne oufac'h ket he zonjal. Evel n'o deus netra nemet ar pez a roer dezho, ha ma zeo brema an oll izomeg, ez eo red d'an darn viau anezho clask ho bara. Panefe guerz eun oferen bennag a c'hell avechou ar viissionerien da rei dezho, e varfchent gant an naoun. Oh! abalamour da Zoue, c'hui pere a gar bro sao-heol, digasit dezho guers eun oferen bennag;

anez ema great ganeomp. Doue ho tigollo euz ar pez o pezo great evidomp, rag he budi a reomp a greis calon. Pevar avieler or boa er seminer hag a zo digasset deomp. Clanv int gant an naoun, ha trend evel bizier. Rom hor sicoure bete vrema; diganeoc'h hu e reeve peadra d'hor sicour. Siouas! reuziou ar Frans o deuz ive bihaneet oc'h aluzennou. Bez'on doa seis ti eleac'h ma savemp bugale, potred e lod, merc'hed e lod all; red eo bet deomp ho lezel. N'on eus mui nemet an ti or boa e Mossoul. Evese hon tud iaonang a jomo ep kelennadurez.

Goasa zo eo eun derzien spieguz a zo ama hag a ra distruch e pep leac'h. Bez'ez eus louzou, mes ker ker eo, ma na c'heller ket he brena, siouas! brema, evit caout eur c'hinaouat vara, calz a vez ho dillad!

Oh! ra deuvio carantez ar Frans, a vrema reuzeudik, d'he difen oc'h reuziou evese! Ra deui Doue d'he zevel a larre buan, ha d'he lacat en he stad kenta, evel ma voa pa edo merc'h hena an iliz, enoret e pep leac'h evel eur vam, pa lakea al lealdet hag an ezamant da ren etouez ar boblou all. Ar Frans epken a zo anavezet dre ar bed oll.

Petra eo ar brusianed-ze n'on doa morse clevet hano anezho? Ha ne d'int hi ket bandennou distrujerien evel Attila pe Tamerlan? Neuze ez int goalen Doue, ha neuze e velan sclear er pez a lavarac'h din divarbenn ar Salet. Ia, distroomp oc'h Doue, ha ra deui bro-sao-heol da stouet e treid hon tad santel. Neuze Jesus-Christ ho zavo hag a zigoro dezho an divrec'h euz he drugarez...

Eur ger divarbenn ar pez zo bet discleriet (revelet) gant Doue da eur c'hoar hanvet c'hoar ar c'hinivelez.

(Sœnr de la nativité).

Doue en em bli ato o rei he c'hrasou ar re vurzudusa d'an eneou humbl. Setu ama eur c'hoar convers, dister meurbet, né devoa tam déscadurez; gouzout a rea avad caret Deue hag he zervicha calonék, ha Doue a ziskulie hag a ziskueze dezhi ar pez en deus cuzet oc'h ar re vraz, oc'h an dud gouezieg euz an douar. Ar c'hoar-ma a joa ginnidig euz a Vreiz, euz a Foujer, eleac'h ma en em lakeaz e coient leanezed Santez Clara. Mervel a rez ar bloas 1798. Evel ne vouie ket scrifa, he c'honfessour ha superiolez he c'houent eo o deus laket var baper ar pez en doa discleriet Doue dezhi, hag a scriptent dre ma ho lavare dezho.

Setu ama eur ger bennag euz ar pez e deus discleriet divarbenn an amzer brema.

« Tud fallacer, poulzett gant Satan, a c'haoliat an douar evit pourchas ren an antechrist. Satan a ro da bephini anezho eun dra fleriu, a laca dezho var ho zal pe var eun ezel all bennak, ha ker kent int goloet euz eul longnez scrijuz a skignont e pep leac'h tro var dro dezho.

— An dra-ma eo fals-credenou an dud dizoue euz an trivac'h cantvet, ar filozofet pere a gontamaz an eneou.

— Neuze eur vro gallonduz en em zao a enep an iliz: he unan.

likizien zo criz, evel tud gouez ne glascont nemet goad. En em gemeret a reont oc'h al lezen a zifenn an dimizioc'h an dud consacret da Zoue; aloubi a reont madou an dud a iliz; ober a reont ar brezel d'ar Pap. Ar bar amzer a zo ker cre, mac'h orjet lod euz a billerou an iliz, ha ma zeo discaret lod anezho d'an douar. Torfet an dud-ze eo orguil ar rezon oc'h en em zevel a enep. Doue he unan. Pec'het Lucifer he unan eo... Mes ar ze-tans a zo douget ep dale, Doue a ra dezho paea ar goad o deus scuillet. Neuze e veler ar Frans hevel oc'h eur goueleac'h goloet a c'hoad hag a diez o coeza en ho foul.

Setu aze penaus e tiskuez e ber gomzou an dispac'h e Frans hag an droug a dle da ober.

Caout a ra meur a skeuden evit diskuez ar memes tra. Eur vezen vraz a zao, cartet a vleun hag a frouez. E kichen ar vezen gaer-ze e sao eur vezen all henvel outhi, mes izeloc'h, bag a zao daou scour var he c'horf; dougen a ra ive deliou, bleun ha frouez evel ar genta. En eun taol e creiz etre an diou vezen-ze e sao eun all henvel ivaoutho, mes n'enz enhi nemet deliou. Houma oc'h heja en dra c'hell a ziou hag a gleiz a stok oc'h scourrou ar vezen genta ep gallout ho zerr; ar vezen azaou veg ayad a zo torret he oll scourrou ha ne jom anezhi nemet an dronjen.

Ar vezen genta eo skeuden an iliz; an eil eo skeuden ar c'houencho goazed ha merc'hed. An dispac'h a glask discar an iliz ha lakat en he leac'h eur fals filosofi, mes ne c'hell ket dont abenn; an urziou relijiuzet avad a zo couls lavaret distrujet ganthan. Pa zonjer nebeu tae clever eur vquez o lavaret: « Discarit ar vezen egras! » Hag e coez gant trous bras. Ar stad relijius ne ket gouscoude maro tre; euz he c'hriziou hag euz he dronjen noaz e savo adarre scourrou, deliou, bleun ha frouez.

Ar c'hoar a vel traou hag a zell oc'h ar Frans epken.

E creiz eur park braz ez eus daouzen, eur pennad an eil dioc'h egile. Jesus-Christ a zo er c'hriz, hag a glask sach'a an eil hag egile davethan. Unan euz an daou zenze a zo christen, hogen trei a ra he gein d'he vestr. Caer o deus bannou ar c'hras clask gounit he galon, ne reont nemet diskuez an diabarz euz he ene a zo leun a amprevanet ar re flerius paravia o clask gouzout pehini a vezoz mestr eno. An daou zen-ze eo ar Frans hag ar bagnach. Hor bro a zo gourdrouzet a reuziou braz abalamour ma tiles he Doue.

Var eur menez coant hag eduz e sao eun ti caer a zo digor he oll doriou hag a ia calz a dud varzu enhan. Setu a bell eur gomoullen deo o sevel, hag e creiz ar gomoullen-ze eun anter kele'h tan a ia en eur flipata varzu an ti. Ep dale euz a greiz ar gomoullen e tisket eur dragon eur scrij he velet, hag a ia varzu an ti evit lonca an dud a zo enhan. Ar c'hoar, skeuden euz an iliz, a gré evit lavaret serra an doriou. Ne rer nemet ober goap euz he aliou, hag an dragon a long, a rog, a zispenn, bete ma teu an ilis, dre urs Doue, d'he zispenn he unan.

An ti digor eo ar Frans gant he fobl ker scanbenn ha ken troet oc'h kement zo nevez. Ar goumoullen mogideluz eo an dispac'herien hag ar filozofed dizoue ; an dragon eo lezennou an dispac'h a ziscar aleiz a dud , bete ma teu an ilis d'en em zestum e Sened, da lacat an dragon a damou ha da rei eur pennadik peoc'h d'ar Frans ha d'ar bed. Pegeit e pado ar peoc'h-ze ? C'hoar ar c'hinivelez n'her goar ket...

En eul leac'h all e vel ar relijon o sevel en he za goude an dispac'h, ha calonou ar gristenien earget a levezenez ; mes kerken e cleo ar goms calet-ma :

« Ne ket deut ar mare da gana Victor ; argoulou deiza dars, mes an deis varlerc'h a vez tenval hag ar neuoc. »

Eur pennad all.....

G. M.

AR SAKRAMANT.

Ar Bromessa.

Ar Jusevien a ioa laouen-braz o kleet lavaret e vije roet dezho bara ann Env, eur bara kals nerzusoc'h eget hini Moizez ; kredi a reant penaos ar vagadurez-se a virje outho da vovel ha dre-zé e reont stard ho goulen : Aotrou, emèzho, roit deomp atao euz ar bara-ze ! Jesus, evit ho disfazia hag evit rei dezho muic'h a skleijken evit na glaskent, a respountaz : me eo ar bara a vuez ; am hini a deu davidhon n'en devezo ken a naoun hag ann hini a gred cennhon n'en devezo biken a zec'ched. — En dro-man, hor Zalver a ziskouze sklear ar virionez ; araok n'oa ket krenn he c'her ; lavaret a rea penaos ann Tad a roe dezho guir bara ann Env, penaos bara Doue eo ann hini zo diskennet euz ann Env hag a ro ar vuez d'ar bed ha penaos erfin bolontez Doue oa ma vije kredet enn hini en doa digaset, mes breman hor Zalver ne lez mui den ebet var var : me va unan, emezhan, eo ar bara a vuez ; me eo ann hini zo diskennet euz ann Env evit rei ar vuez d'ar bed ; me eo ann hini a zo digaset gant Doue. Dont davidhon eo eta kredi ounn mab guirion Doue, deuet var an douar evit prena ann oll ; dre eunn act a feiz eo red tostaat ouz ann eienen a zo enni dour ar vuez eternel. — Pa vez eunn den ordinal o prezeg, n'eo ket diez dezhan guelet pe e plij he gomzou d'ar re zo dirazhan, pe ne reont ket ; var ho zal, enn ho daoulagad eo skrivet pe ho slijadur pe ho displijadur. D'hor Zalver oa c'hoaz kals easoc'h anaout pegement he brezegen a zisplije d'ann darn vuia euz he auditored, rag lenn a rea eun ho c'halonou. Ar Jusevien a ioa kerse ganho kleet komz a draou ann Env pa gave dezho edont o vont da gaout eur vagadurez ker c'houek ha ken nerzuz ha frouzezen ar barados kenta ; sioul e choment, evit guir, mes Jesus a gendalc'haz da gomz, dre ma vele sklear ar pes a ioa enn ho sperejou : El lavaret em beuz deoc'h c'hoaz, emezhan, va guelet ho peuz ha ne credit ket ennhon. Petra dal eta deoc'h beza oc'h heuill ac'hanoen er gouelec'h, treuzi ar mor ha beza ganen er c'heariou ha var ar meaz ? Petra dal deoc'h

beza testou euz ar miraklou a rann ma zoc'h henvel ouz Doneou ar baianed ho doa diskouarn ha ne glevent ket, ho doa daoulagad ha ne velent ket ? Ne ket gant ho treid ebken eo deoc'h dont var valerc'h mes ive gant sperejou humbl ha sentuz ; ar vuez, ar maro a rent tessen din ; ann drouk-sperejou ho-unan ho peus kleet meur a veach o krial ounn mab Doue, c'hu eto zo kaletoc'h, eget ar feier hag ann diaoulou ! N'em boa ket izoum da zisken euz ann Env evit lakaat ann Ed da zevvel er parkeier ha rei deoc'h bemdez ho magadurez, mes n'hellen ket rei ar bara a behini e komzen eb dont var anu douar, rag ar bara-ze eo me va-unan. — Koulskoude, diouallit, rag peh hini a vez barnet diouz ar graso en devezo bet, ha ma chomit difeiz e zoc'h tud kon-donet :

Ar re oll a ro din va zad a deui devidhon ha ne lakinn ket er meaz ann hini a deu d'am c'haout. Rag diskennet ounn euz ann Env non pas evit ober va bolontez mes bolontez va zad pehini en deuz va digaset. Mezo mab Doue hag a ra bolontez va zad; c'hu ma c'hoantait beza ive he Yugale a dle senti outhan ha kredi ennomme ; me eo ar vinien hag ar bodou ne vizint ket stag ouzhin a zec'ho hag a vez silapet en tan.

Chelaouit mad eur vech c'hoaz va c'homzou :

Bolontez va zad pehini en deuz va digaset eo m'en devezo ar vuez eternel kement hini a vel ar mab hag a gred ennnhan, ha me a ressusito ann den-ze d'an deiz diveza. — Ar c'homzou-ze a zo leun a visteriou ; spountus int evit ann dud fall mes leun a zousder evit ar re vad ; sant Augustin ho galf : Magnum sacramentum ; magnum et dulce secretum. Ann ebrestel hag ann dud leal a ioa er Sinagog a gave er brezegen-ze ar c'haera kenteliou, mes ar re all a vele ho oll esperansou o kouea : Ar bara a ginniger dezho n'oa ket bara da derri naoun ar c'horf, n'oa ket kennebeut evit trec'hi ar setans a varho c'haloun ; en em lakaat a reont da c'hoosmolat a eneb ho zalver abalamour m'en doa lavaret : Me eo ar bara beo, me pehini zo diskennet euz ann Env. Daoust emezhan, ha ne ket heman Jesus, mab Joseph ? Daoust ha n'ouzomp ket anaout he dad hag he vamm ? Perak eta e lavar : Me zo diskennet euz ann Env ? — Guelet a rit, lenner kristen, perak e lavare Jesus ken allies ha ker stard oa mab guirion Doue ha perak e c'houenne eunn act a feiz digant he auditored, rag chetu aman da beleac'h e c'hoantea digas ar Jusevien : red eo din komz euz eur mister braz ; n'hellan ket tevel na dont adre rag ar mister-ze a vezoe buez ar bed ; evit guir eo treac'h d'ho sperejou mes lavaran a rer deoc'h ounn mab Doue hag en diskouezet em beuz meur a veach. Ma kredit var eun ounn mab an Tad eternel e tleit anzao n'hell beza nemet ar virionez em ginaou hag e teufoc'h ive da gredi er mister a annonsan deoc'h ; ma na credit ket e zit a

enep bolontez Doue hag e kollit ar vuez eternel : Breman grit ho choaz.

Ar Jusevien, siouas evitho ! a reas eur choaz fall ; nac'h a rejont dioc'h-tu divinite hor Zalver : Mab Joseph eo emezho ; eunn den eo eveldomni, ha netra ken. Evit guir ar mister a ioa huel ; sant Krizostom, o komz anezhan, a laver : *Misterium quod et stupent Angelii*; Mister ann aoter a laka sebez an elez ho-unan. Mes dioc'h eunn tu all goude kement a vurzudou great gant hor Zalver, goude ann oll sklerijen a bare var ar Jusevien, pebes pec' hed evitho ha pebes blasphem : Scrija a rann zoken o velet anezho o koll ar feiz dirag an hini deuet euz ann Env evit digas d'ar bed ann aden bresius-se ! Da viana, lenner kristen, ne vezomp mui sohnez honunan o niveri ann dud impi a ra hirio goab hag euz a vab Doue hag euz hor misteriou sanctela. Ho zud-koz a ioa e Kafarnaüm : Ar promesaou kaera, ar gourdrouzou spontusa great gant Jesus he-unan a zo kouezet varnho evel glao var ar reier. A hent all talvouduz eo evidomp e ve bet difeiz ar Jusevien, evel ma zeo bet talvouduz evidomp e ve bet difeiz sant Thomas. Ann Abostol-ze a rankas lakaat he zourn e gouliou hor Zalver araok kredi oa ressusitet, ha tud Kafarnaüm a zo bet kazo m'en deuz hor Zalver komzet kals freassoc'h euz he sakramant evit n'en divise great marteze, ma ne vije bet dirazhan nemet guir ziskibien. — Ar Jusevien, o krosmolat, a vire ouz hor Zalver da genderc'hel he brezegen. Respount a reaz eta ouitho hag e laveras : Ne dit ket da vurmuri etrezoc'h : den n'hell dont daviddhon nemet va zad a ve ouz e denna ; hag ann hini a deui davidhon, hennes eo a ressusitin d'an deiz diveza. Ma ne c'hoantait ket beza enn niver ar re a zavo gloriis eus poultren ar besiou, ne gredit ket koulskoude e chomo plasou goullo er baradoz rag ma zeo bet, bete vremen, ar virionez gant ar Jusevien ebken, dizale ann oll dud a volentes vad a vez sklerijennet, rag skrivet eo e levriou ar brofeted : Oll e vizint diskibien Doue. Peb den en deuz chelaouet ann tad hag en deuz desket ann hent ganthan. a deu davidhon. Ne ket m'en deffe den guelet ann tad nemet an hini a deu a Zoue ; hennes ebken en deuz guelet an tad. — Ar geriou diveza-ze a ioa evit diskouez d'ar Jusevien penaos Moizez e-unan p'oa eat er goumoulen n'en doa ket guelet Doue en he substans. N'euz ket en Aviel, lenner kristen, netra huelloc'h eget ar pez am benz lakeat hirio dirag ho taoulagad. Sant Augustin o vedita var ar pennad-man euz a skridou sant Iann a lavar : Ne dit ket da glask piou a zo tennet gant Doue evit mont da Jesus ha piou n'eo ket ; ne glaskit ket perak eo tennet heman ha perak n'eo ket tennet hennes ; ma klaskit traou evelse, hoc'h sur da fazia. Lakit evez ebken ouz ar virionezman : Ma santit n'oc'h ket tennet, pedit evit ma tenio gras Doue d'hoc'h hencha. N'hellan ket rei deoc'h guelloc'h kentel.

J. W.

Ar Were'hez Vari war Menez-ar-Zalet, er bloavez 1846.

EIL BENNAD.

An itron gaer-ze, pehini a gomzaz ouz an daou vulg war Menez-ar-Zalet, er bloavez 1846, a voa, an oll her goar, ar Were'hez Vari he-unan.

Lavaret a reaz d'an daou vulg :

« Ma ne fall ket d'am fobl plega, e rankan lezel da vont dorn va Mab... »

Piou eo ar bobl-ze ?

Ar bobl kristen, mes dreist-oll ar bobl a Franc. Ar Were'hez Vari a apparis war Menez-ar-Zalet, pehini a zo er Franc, hag oc'h ar bobl a Franc eo e komz ama en eur feson spesial.

Louis XIII, er bloavez 1638, d'ar 15 a viz eost, hem gonsakraz d'an Itron Varia gan he famill hag he rouantelez, hag hen hem lakeaz gan-t-ho dindan he skoazel : abaque Rouanez an Nenv hen hem gonsider evel Rouanez ar Frans en eun doare spesial, hag he deuz ouz ar bobl a Franc an oll zoursi a ell eur Rouanez vad da gaout ouz he fobl.

« Ma ne fall ket d'am fobl plega », eme ar Were'hez Vari.

Plega da biou ?

Da ZOU, d'He bezennou ha da lezennou He Iliz.

Ar bobl a Franc, pell-a-voa, ha dreist-oll ar Pennou euz ar bobl, ar Re her ren, her gouarn, ho devoa dilexit Doue, ne zalc'hent mui nemeur a gont euz He c'hourc'hennennou bageuz a c'hourc'hennennou He Iliz : ne anavezent mui Doue ewid ar mestre. An niver euz ar pec'hejou a reet eviziken er Franc a voa braz ; an dizurzou a greske beppred. Setu perag ar W. V. a laver : « Ma ne fall ket d'am fobl plega da Zoue, anaout Anezhia ewid he vestr ; ma ne fall ket d'ezha plega he spered da zelaou gan muic'h a zoujans mouez he Grouer, pehini a gomz out-ha dre c'zinou He Iliz, d. l. e. dre c'zinou ar Pab, an Iskibyen hag ar veleyen ; ma ne fall ket d'ezha kuitaat an hent euz an dizurzou ha plega he volentes da heulya gwelloc'h all lezennou sanctel roet d'ezha euz an Nenv, « e rankan lezel da vont dorn va Mab », dorn Doue va Mab, pehini a zo savet ewid her skoi : rag « beza eo ker kre ha ber pouner, ma ne-d-on mui ewid hen delc'hur. » Rentet eo ker pouner dre pec'hejou va fobl, ma ne-d-on mui ewid souten ar bouez anezha ; beza eo ives ker kre, ma ne-d-on ket, daoust d'ar gallood braz a zo roet d'in gan ar C'hrouer, ewid hen harpa, ewid miret out-ha da gouzeza war-n-oc'b, o va fobl.

Ar W. V. a gendalc'h hag ha laver : « O ! abaque an amzer ma c'houzanvan ewid-oc'h-hu ! Mar fell d'in ne deauze ket va Mab d'oc'h abandoni, ez eo ret mad d'in Her pidi ewid-oc'h eb hean. Ha c'hwi ne zalc'hit kont e-bed a gemment-se ! »

An hini ne gomprent ket ar c'homzou-ze, n'hen deuz na

spered na kalon, ha neket me eo hen lakeo d'ho c'hom-pren.

Ar W. V. he deuz pedet hag a bed beppred ewid-om ; gouelet he deuz ha gouela a ra beppred ewid roi muioc'h a nerz d'ar pedennou a ra-hi ewid-om, ewid teneraat kalon Doue he Mab hag Hen distroi da skoi ac'hannom. Panevet-hi e voam pell-a-voa, ni pobl a Franc, abandonet gan Doue : hogen, eur bobl abandonet gan Doue, a zo eur bobl kollet.

Ha penaôz e paer ar W. V. er Franc euz a gemment a ra-hi ewid ar bobl a Franc ?

Dre an dianaoudegez pe an ingratini. Eup darn euz ar bobl a Franc, an darn vibana, a gar ar W. V., a henor anezhi, a zo devod d'ezhi e gwiryouz, a vir mad he gouelyou. Or bro ger Breiz-Izel, war ar meaz, a zo eu-nan euz ar c'harteryou mad, pere a vir ec'hiz ma eo dleet gouelyou ar W. V. hag a zo e gwiryouz devod da Rouanez an Nenv. Ar Vretoned a jom eb labourat — me a gomz beppred euz ar re diwar ar meaz, ha neket euz a dud or c'hoeryou marc'had, pere ne-d-int nemeur devotoc'h d'ar W. V. eged paôtre Pariz ha koeryou marc'had all euz ar Franc, — ar Vretoned, a lavaran, a jom eb labourat hag a ya d'an ofisou d'an deizyou santel konsakret da henori an Itron Varia. Kalz anezho zoken a ya da goves hada gomunia dre zevosion ewit-hi, ewid ober plijadur d'ezhi. Dalc'hit mad, Bretoned, da henori ar W. V., da veza devod d'ezhi : ne gollot netra gan Rouanez an Nenv. Abarz nemeur a vizyou e welot, a gred d'in, petra a ell-hi ewid-oc'h.

Mes an niver braz euz ar bobl a Franc, er c'hoeryou marc'had dreist-oll, n'hen deuz ket muioc'h a respet ewid gouelyon ar W. V. eged ewid an deizyou all euz ar zizhun, na ne glask nemeur ober plijadur da Rouanez an Nenv. Goapaat ar re a zo devod d'ezhi, setu ar pez a voar da ober.

Setu perâg ar W. V. hen hem glem euz ar bobl a Franc, en eur lavaret : « Ha c'hwi ne zalc'hit kont e-» bed a gemment-se ! » C'hwi na rit stad e-bed euz a gemment a ran ewid-oc'h, euz an oll boan a gemmeran ewid ho tifenn ha pellaat diouz-oc'h an tolyou euz a justis Doue.

Ar W. V. he deuz ives eur gomzig da lavaret d'an eneou mad, d'ar re a zo devod d'ezhi. O troi out ho, e lavar d'ezho evet-hen : « Kaer oz peuz pidi, kaer oz peuz » ober, birviken n'am faeot euz an oll boan em beuz » kemmeret ewid-oc'h. » D. l. e. C'hwi, eneou mad, pere ma c'har e gwiryouz, c'hwi, va bugale devot d'in, c'hwi a gav deoc'h e rit kalz ewid-on ; c'hwi va fed, evit gwir, c'hwi va henor gwella ma ellit : mes se a zo neubeud a dra e skoaz ar pez em beuz greet hag a ran beppred ewid-oc'h. C'hwi ives a zo dleouryen da justis Doue va Mab, hag e zeech da veza skoet ; mes me am beuz pedet ewid-oc'h, me am euz ho tifennet, ha setu ez oc'h bet espernet.

Hag an oll danjerou em beuz pelleet diouz-oc'h, danjerou e pere hen hem dolec'h war ho penn, eb na zon-

jec'h, bag e kreiz pere e voac'h sûr da veza kollet, paneved em beuz ho selleet diouz-oc'h ! Ia, paneved em beuz beillet war-n-oc'h, paneved em beuz ho tistroet, pa vize ret, ho tivoallet, ho tifennet a eneb oc'h enebou-ryen, kasset d'eooc'h sonjou mad, paneved-se, e vize c'hoarvezef gan-eoc'h evel gan kalz, e vizec'h kouezet en dizurzou hag oz pize hen hem gollet enn-ho. Kaer oz peuz eta pidi ac'hannou brema, kaer oz peuz va henori dre ho tevosion, kaer oz peuz ober kemment a ellit ewid diskouez d'in ho respet, ho karantez hag ho polontez vad, birviken n'am faeot euz an oll boan em beuz kemmeret hag a gemmeran beppred ewid-oc'h.

AN ERMIT.

Colibri.

Petra da ober var eul lestr-beachour, pa vez var al lestr eur c'chant pe ouspen a veachourien ha n'o deus netra da ober nemet couset, dibri eun tam bennak pa deu ar mare, sellet oc'h ar mor var an deiz, hag oc'h ar stered pa deu an noz ? Petra da ober evit stleper er mor an enouamant en dese c'hoant da lamet var ho choug ha d'ho bee'hia evel eur zam pounner ? Red eo en dese ar sturier pe ar c'habiten eur guiscat marvaillou hag istoriou renket en he gelorn evel eur guiscat sardinet, bag e tennfe anezho ac'hano dioc'h tro ; marvaillou epad ar pred, evit rei eun tam saour d'ar bouet ; istoriou goudeze evit tremen an amzer ha miret oc'h ar veachourien da zizaela ho jayedou o tisylevi-en.

Evit dizenoui he veachourien, ar c'habiten Mistral euz a Varseil, n'en doa ket he bar. Ha pa badje eur bloaz ar veach, e cave ato en he gelorn, ep morse mont beteg ar gouelet, peadra da lacat oll dud al lestr, bendez, da heja ha da neza ho c'horl o c'hoarzin bete goue-la. Al lestr ma voa cabiten varnezhan a reat ar C'hallez anezhan, hag evel ma touge eun hano maouez, e veze ive ato fichez ha klinket a zoare evel m'ema ar c'his gant ar merc'hed. Dreist oll er penn kenta euz he veach eveze livet ha cordennet ker caer hag eur plac'h nevez deiz he eured. Eul lestr-tan e voa euz ar re vrava, ha beachi a rea etre Marseil hag ar Chin. Clevit, lenner, al lennik vor en doa da dreuzi a zo eun tamik ledanoch' eget an hini a dreuzer e treis Plougastel pe e treis Rosnoen. Cant antercant beachour a c'helle da gemeret evit lacat chek ar bours, evel ma lavar ar vartolodet.

Eun dervez-ta, eme an hini a scrif kement-ma, ar C'hallez a ioa e pors Marseil, hag a ieia da vont en hent, er mor eo a fell din da lavaret. Dispag oa ar guelliou e beg ar guerniou, an heor a ioa savet, ar chiminal a zivogede, ar gaoter a basea hag a roc'he, ne c'hor-tozet nemet eur sutaden digant ar c'habiten. Eno neuze e voa tousmac'h, pep beachour o clask eur c'horn evit lacat he dam sam-bragou, tud eat var al lestr evit kimiada dioc'h ar veachourien, hag ar vartolodet oc'h ho bounta er meaz hag o criail outho mont d'an douar pe e rajent eur Bourmenaden hirroc'h calz eget n'o doa

c'hoant, hag ar re-ma, lod laouen, lod o vouela, o chom hirra ma c'helltent.

Setu sutaden ar c'habiten o skiltra. Ger ebet ken. Al lestr a finv, bag a ia, sounn var he aelou, da gomans he veach. Sonjal a reaf e voa eat oll d'an douar ar re ne dlient ket beachi ; hogen ne voant ket. Eat eur pennad dioc'h ar c'hae e xeljot eun den o sevel euz a draon al lestr, hag ep marc'hata, oc'h en em deleur dreist ar speuren var he benn er mor.

— Tron-de-ler, eme ar c'habiten. petra eo ar moroc'h-ze a zo savet sec'het ganthan ker buan ?

— Bezit dinoc'h, cabiten, ar moroc'h-ze a anavez mad park ar siliou. Hag e guirionez, neun a fea evel eur pesk, hag ep dale edo var an aod oc'h en em heja evel eur c'hi pa den enz an dour. An den-ze a ioa eun douger-samm, hag a a ioa chomet da chipotal oc'h eur beacher engravet ne felle ket dezhan he baea, hag evelse n'en doa ket gouezet peur oa diblaset al lestr.

Eun tam ebat a voulta dioc'h araok lavaret kena-vezo da gær Marseil.

Evit ar penn devez kenta-ze, ar c'habiten Mistral ne c'hellas safarat nemeur gant he veachourien a ioa vardro pevar iugent anezho en dro-ze. Re a draou en doa da renca ba re a urziou da rei d'he vartoloded evit lacat pep tra e ratre. Ar re hen anaie o devoa ta mall da velet lein o tont evit lacat anezhan da zistaga eur mar-vail bennak.

Gouscoude lein a deuaz, hag ar c'habiten ne zistagas marvail ebet ; prez a ioa varnezhan, ha goullonder a rea he scudel buhana ma c'helle. Evel ato d'ar fin e lavaras d'ar martolod a zerviche taol :

— Colibri, digas deomp cafe hag eur voutaillard melenok bennak ma tirofennimp hon tal.

— Petra, cabiten, Colibri ? A beleac'h en deus bet ho keginer an hano-ze ?

— Colibri eo va martolod, petra bennak ne d'oun ket he dad, ha tost avoalc'h eo bet din ober va asten gar diveza evit he gaout.

— Distagit deomp-ta, Cabiten, istor Colibri !

— Varc'hoaz. Evit hirio em eus re a labour da ober. Antronoz eta e voulta digaset da zonch d'ar c'habiten euz a istor Colibri.

— Mar fell deoc'h, eme ar c'habiten Mistral, me ia d'he dibuna deoc'h. O pet sonch avad me-n'oun ket eur prezeger goest da zistaga bomou deoc'h keit hag a zo ac'hann d'al loar. Me ne d'oun nemet eur bleis mor, eur moroc'h bolasoc'h da vlejal evel eul leue mor eget da gana evel eun eostik. Ma caf deoc'h ne rouenvan ket mad, n'oc'h eus nemet lavaret, Stok, ha kemeret ar rouenv ; ma caf deoc'h e cordennan kempen avoalc'h, e lesot ar stnr ganhen ken n'am bezo pleget va gouel.

— Ia, ia, eme an oll beachourien, d'an eac'h, d'an eac'h ! hag an istor en dro.

— Evit istoriou, va c'helorn a zo leun avoalc'h, ec'h ellit cridi. Abaoue pemp bloaz hag antercant zo

ma zoun ganet, ha bremaik c'huec'h vloaz hag antercant ma emaoun, o verdea var ar gazek c'hlaz...

— Clevit-ta, cabiten, eme eur beacher, ma n'eus nemet pemp bloaz hag antercant abaoue ma zoc'h ganet, penauz e ve c'huec'h hag antercant abaoue m'emaoc'h o verdea var ar gazek c'hlaz ? Neuze-ta oac'h comanset da c'hoari ho kî var ar mor ar arok m'oac'h deut var an douar ?

— Var an douar ? Tron-de-ler ! Me n'oun ket deut var an douar ; me zo ganet er mor, hag ar pez a lavaran deoc'h a zo guir Pater. Va zad a ioa sturier var al lestr Sant-Per a veze o pesketa balen, ha va mam a rea ar gegin d'ar vartolodet. C'huec'h miz a ioa edont var ar mor pa deuis-me er bed, d'an deg a vis Guengolo, dre grez eur bar amzer scrijuz a dorraz hor guerniou, a ziframaz hor goueliou hag a reas pillow anezho. Eur c'houred bennak c'hoaz, hag e zeamp da steki oc'h an aod, ha setu va zad, eur c'bristen c'hoek, oc'h va badezi gant dour mor, ne ket beuzet e vijen araok ma c'hel-jent mont d'an douar. Hag abaoue m'em eus guelet pesketerez, brezeliou, penseou, kement a laca da grena an douar hag ar mor.

Asa, brema e c'hellan distaga va bak ?

— Ia, ia, distagit ho pag ha loskit da vont.

— Mad, deomp neuze da istor Colibri. G. M.

Eur pennad all eur vechall.

Cazetennou Brozaoz a gomz euz a eur pastor euz a iliz ar vro-ze zo en em c'hreat catalolig e New-Iork. Ar pez en deus great dezhan trei kein d'he fals-religion, eo, evel ma en deuz hen discleriet he nnan, ar re o deuz ar memes creden ganthan, ne gredont mui er sacramanchou ; ne gredont mui zoken e gras ar vadiziant hag e sacramant an aoter.

Ha setu petra a zigouez er religionou faus. Pa nac'her unan euz a virionezou ar feiz, perack ne nac'h fet ket ar re all ? Mar sonjitz gallout chench hirio eun dra en ho creden, perak ne c'hefzec'h ket chench eun dra all varc'hoas ? N'eus leac'h ebet da chom a za ken na vezaolet an oll guirionezou en traon.

Ar pez en deus great d'ar pastor-ze en em ober catalog, evel m'hen lavar c'hoaz he unan, eo dres ar pez a laca an dud d'feiz da gounnari oc'h ar Pap hag oc'h an ilis Santel. En em c'hreat eo catalog abalamour ma zeo bet discleriet ne c'hell ket ar Pap fazia pa zesk, divar gador Sant Per, ar pez zo red da gridi ha da ober evit beza salvet. Hag e guirionez eno ema ar merk guirion euz ar guir iliz. Eur penn a rank beza, hag ar penn-ze a dle gallout ato deski ar virionez, evit na vezao mors chenches netra en hor c'breden, na goezo mors nicun a virionezou ar Feiz e douetans.

Hogen setu eno ar pez a laca da gounnari enebourien an iliz, an dud d'feiz ha dizoue, rag anaout a reont ema eno ar mean-ze a zo savet an ilis varnez han, ar mean-zeous pehini, ervez comzou Jesus-Christ he unan, e tenio oll nerz an ifern d'en em vruzuna ep gallout biken he

ziscar. Evelse ar re a zonch mad, a evesa mad, pa vélont enebourien ar feiz o counnari a enep unan bennag euz hor c'hiedennou, a anavez dioc'h eno e te ar gredenze beza guirion, e teu abers Jesus-Christ.

Ar re en em emel euz al labour douar a lavar eo doareet mad an ed en douarou e pep leac'h. Ar goav ne ket criz, hag ar gounidegeziou coulz bag ar plant a zo abred er blos-ma oc'h ober ho c'hresk. Brema evit guir, ez eus deut eur scoulat amzer ien ; hogen cridi a c'heller ne rai ket ar ienien-ma a zrouk d'an edou. Ar ienien divezad, ar reo er penn kenta euz an nevez amzer ne ra drouk peurliesa nemet d'ar guez frouez. Espérourt a c'heller eta eun eost mad.

An tiekerien gouezieg a ro adarre d'ho c'henvroiz an ali a roont bep bloas d'ar mare-ma. Alia a reont distruja muia ma vez galiet ar preved glaz a grign deliou ar plant, hag ar preved guenn a grign ho grizou en douar. An daou rum brenved-ze a zistruch bep bloas eul loden vrao euz a frouez an douar.

Rakze ec'h aliont espern al laboused bihan; miretoch ar vugale d'ho dimeizia. Al laboused bihan-ze a espern bep bloas meur a grouiat ed d'al labourer, bag aleiz a frouez all, dre ma reont ho magadurez euz ar preved a ra kement a zistruch en oll gounidegeziou.

Ar chatal, ervez ar c'haezennou, a ia mad varnezho; ar c'hezek, dreist oll, a ioa ker er foariouediveza.

Hano ar Jureed evit al lezvarn a zigoro e Kemper d'ar 15 a viz Ebrel.

AN AOTRONEZ :

Anj Dubeaudiez, euz a Laonurvan.
Fransez Keromen, euz a Volazec.
Felix Salaun de Kertanguy, euz a Gastel.
Charles de Goesbriand, euz a Zirinon.
Paul de Lavilasse, euz ar Roc'h Landerne.
Fransez Joseph Cavain, euz a Gerber.
Eozen Mari Manchec, euz a Blougouven.
Herri Froidevaux, euz a Vrest.
Victor Pastol, euz a Gemper.
August Larde, euz a Gemper.
Fransez Merer, euz a Blouezoc'h.
Ian-Victor Mireau, euz a Gemper.
Per Nicol, euz a Vipavas.
Ian-Fransez Goat, euz a Hanvec.
Visant Perrot, euz a Lesneven.
Fransez Ar Meur, euz a Sant-Divy.
Michel Prat, euz a Lanildut.
Eozen-Lois Jaouen, euz a Elliant.
Lois-Per Duseigneur, euz a Vrest.
Schwanbecker, euz a Vrest.
Severin-Joseph-Mari Bergot, euz a Lannilis.
Alan-Renan-Mari Ar Goff, euz a Bloueour-Trez.
Renan-Per-Mari Seval, euz a Lambezellec.
Fransez Deniel, euz a Blouguin.

Joseph Delaporte, euz ar C'hastel-Nevez.
Achil Dubled, euz a Vrest.
Camill-Gaston Guiraud, euz a Vrest.
Per-Fransez-Mari Ar Sever, euz a Vontroulez.
Leon-Dupays Kernabat, euz a Glohars-Carnoet.
Ian-Lois Soubigou, euz a Sant-Thegonnec.
Alfred-Fraunsez Rivier, euz a Vrest.
Leoo Cheminant, euz a Locronan-Leon.
Eozen Guillerm, euz a Blouzevede.
Frédéric Müller, euz a Vrest.
Ian-Per-Honore Laplume euz a Gemperle.
Adrien-Joseph Durutly, euz a Vrest.

Evit dele'her leac'h ar re a vance.

An Aotronez Fransez-Mari Ar Bris, Felix Darnajou, Per-Mari Cognneau, Theodor Caer, Ferdinand Dubodon, Frédéric Cochet, ho c'huec'h euz a Gemper.

D'an 20 a viz Ebrel, retrid brezoneg evit ar merc'hed, e Kemper.

An arc'hant a zaver e Kemper evit sicourdieubi ar Frans dioc'h ar Brusianed a ia da 93, 66 31, 45 c.

An Aotrou Hingant, person Ploneour-Lanvern, zo hanvet person Elliant.

An Aotrou Hir, vikel e Castellin, zo hanvet ar sco-lach, e Kemper.

An Aotrou Saout, bet person en Enez-Vaz, zo maro er sizun dremenet.

PRIZ AN EB.

KEMPER.— 50 Meurs.

Priz an daou c'hort tur.
Guinis..... 26 lur, 56 c.
Segal..... 16 lur, 42 c.
Eiz..... 13 lur, 68 c.
Ed-du..... 15 lur, 60 c.
Kerc'h..... 15 lur, 46 c.
Avalou douar 7 lur, » c.

PONT-N'ABAT. 28 Meurs.

Priz an daou c'hort tur.
Guinis..... 28 lur, 33 c.
Segal..... 16 lur, 88 c.
Eiz..... 15 lur, » c.
Ed-du..... 16 lur, 25 c.
Kerc'h..... 15 lur, » c.
Avalou douar 5 lur, 50 c.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so mouplet evit an trede quech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er bras euz an tiez a verzer Levriou enho.

PETRA DA OBER?

Levrik scrifet a enep ar geier a glasker da skigna brema etouez an dud.

Mouplet e ti an aotrou DE KERANGAL.

RESPOUNT D'AR REPUBLICANED.

En caozeaden etre Lan ha Fanch.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouplet gand AR. DE KERANGAL, moulleran Escotti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

ALI TALVOUBEG MEURBET. — Laket on euz er post, e Kemper, d'ar 7 a viz Ebrel, daou c'hort lizer a gasomp d'ar re a gement ar gazeten hag a die ouspen daou vloas, o conta ar bloas zo o ren. An tam labour-ze, ouspen ma en deus coustet deomp dispiñ, en deus coustet deomp calz amzer evit lacat var eun an oll gontchou-ze. Evelse on eus pedet hag e pedomp a nevez ar re o devezo resevet al lisiri-ze da rei deomp da anaout er c'henta amzer petra o deus sonch da ober oc'h ar gazeten a resevent. Gouzout a dleont ma na voullomp ha na gasomp ket evit netra ar gazeten d'at tennetren, da viana omp en em garget evit netra da zelcher ar chontchou ewel jerant, ha mar deus eun dra bennak da chouint ganthi, ne ket ganeomp ni eo e chom. Dereut eo ta ne greskent ket hon labour deomp ha ne zalc'hent ket ac'hantomp peiloc'h ep gallout renta hor chontchou. Ar re n'o devezo ket responset deomp abenn an 24 a viz Ebrel a vez efaset ho hano, hag a eano da resevo ar gazeten. Evit ar gont o deus da regli ganeomp, ho choustians a lavaro dezhio petra o deus da ober.

Pa vous savez ar gazeten e mis c'hucor er 1865, meur a hini a gement abonamanchou evit re all ; abaoe, evel na lakeat ket eana, ar gazeten zo bet kendalc'het d'he c'has d'an aod-ze ha ne ket-het paet. An abonamanchou evelse eo, na pebra ta, ar re zo chomet muia da baa, hag ez euz zoken hag a die eis vloas. Ep mar an oll a anzavo eo deut egi mare da ober tra pe dra oc'h kementse.

KEMPER, 13 Ebreul 1872.

Ne aller ket evesaat hirio oc'h ar pez a dremen ep guelet ez eo an oll couls lavaret troet da fallgaloni, me lavar etouez ar re vad, ar gristenien, ar re o deus c'hoaz eun dra bennag a feiz. Eul lentegez a zo en ho zouez hag a ia gozik bete na'ch ho Doue. Mar deuz unan bennag hag en deus calon avoalc'h evit sevel he vouez da zifenn ar virionez, ar vouez-ze ne deus ket a ecleo ; n'he zi-laouer ket, he mouga eo a rer ; ha kementse a veler er rumou huella evel er rumou izela etouez an dud. Eun doare mez o deuz an darnyuia o tiskuez e zint bugale da Zoue ha d'an iliz ; ha gouscoude, emezho, ez int christenien.

Dilezel a reomp hon Tad Santel ar Pab ; lezel a reomp he enebourien da ober dezhan ewel a garint. Mouga a rer mouez ar re a fell dezho discleria emaint a unan ganthan. Ne ket ma c'houlenfent he zifenn na cas sicour dezhan, nemet ebken discleria a vouez an oll ne gavont ket mad ar pez a ra he enebourien, hag ar re o deuz eun dra bennak da velet ne gredont ket zoken ober kementse gant aougn da lacat droug en alouberien hag e Bourrievien vikel Jesus-Christ.

Sonjal a rafet guelet bugale hag a ve coezet ho zad etre daouarn alouberien, forbanet pere a lam diganthan he oll vad hag hen dalc'h er c'holoz.

Ar vugale vihan, ar vugale iaouang a gri o c'houlen ho zad, o c'houlen ma vez lezet ganthan he dra hag he frankiz. Ar vugale vraz avad, ar vugale gosa a voulz dezho ho mouez bag a laval : peoc'h, peoc'h, ar re ma ema hon tad etre ho daouarn o deus ners ha gallout, ha nion euz izom da dremen dioutho, ne ket drouk contanti a rafemp an dud-ze a gaf dezho ober mad oc'h ober evel a reont.

— Da viana, eme ar vugale vunud, ma na c'hellomp ket sicour hon tad, roomp dezhan da c'houzout e kemercromp perz en he boan, e deuz hor c'halon perz en he anken hag en he drubuillou !

— Oh ! nan, nan, eme ar vugale fur, serrit ho kinou ha ne laverit ger ; na ziskuezomp ket zoken ez eo hon tad, ne ket goasoc'h c'hoaz a ve great dezhan, he ne ket eun drouk bennag a zigouese ganeomp-ni ive.

An dra-ze credabl eo furnez ar bed. Hogen mar deus furnez eno dirak daoulagad ar bed, dirak daoulagad Doue ne die ket beza, ha kementse a c'heller da henvet beza didalvez ha digalon. Ha setu eno gouscoude bete pegeit e za hirio e pep leac'h lentegez ha didalvoudegez an darnvia euz ar gristenien.

An dra-ze a zigas da zonch deomp euz à basion hor Zalver Jesus-Christ. Credabl eo etouez an testou euz ar basion druezus-ze ez oa unan bennag ha n'o doa ket a gasoni oc'h hor Zalver. Bez'ez oa eno hag a die dezhan anaoudegez vad dre m'en devoa ho c'ha geta vadoberou, ha credabl eo o devoa eun tamik carantez evihan. Mes dirak casoni enebourien Jesus ne gredent mui diskuez n'her c'haeant ket. Dirak casoni hag arrach enebourien Jesus ne vonient mui nement tec'bet pe unani ho mouez gant bini an enebourien-ze evit goulenn ma vije staget oc'h ar groas.

Ab ! evit an dispac'herien avad, an dud difeiz, enebourien an lis santel, evit ar re-ze n'int ket dalc'het, gant al lentegez ! Ar re-ze a zao huel ho monez ; ar re-ze a labour da vont var araog l'ha seuvui e lenter gantho, seuvui a roer dezho, seuvui a aloubont, seuvui a c'hoant o deus da gaout. Ioulou tud evelse a zo eun is-long ep gueled ; caer a ve telenr enhan, mors e ve carget.

Evelse ne ket avoalc'h dezho beza discaret ar Pab hag aloubet he dra, c'hoant o dese da lacat an oll gristenien da rei ho asant d'ar pez o deus great, hag ar re a zao ho mouez a enep, a vezou mouet ho mouez ha great dezho tevel. Olacat ato geier ha trubarderez emesk ho fallagrie-zou-all, e felse dezho rei da gredi ez eo bet roet dezho a volonte vad ar pez o deus kemeret dre ners, hag ema a unan gantho ar re n'o deus ket a galon avoalc'h evit criat en ho enep, pe a vouger ho mouez pa fell dezho he ze-

vel. Divez avoalc'h int zoken evit lavaret ha scrifa e vije ar Pap contant mad euz a gement a reont panele an tadou a Gompagnunez Jesus.

Counnari a reont e Rom, er sizunveziou-ma, a enep ar Pap, abalamour n'eo ket falvezet dezhian rei solanite ebet da lidou pe seremoniou ar Sizun Santel. Ar seremoniou-ze, pa vezont great gant solanite, a zo ker caer, ma veler, pa vez ar bed e peoc'h, tud a bep corn ar bed o tiredek da Rom evit ho guelet. Hogen e canv evel m'ema an ilis, an Tad Santel ar Pap a les a gostez ar solaniteou-ze. Ar c'han ker brudet ha ken dudiuz euz ar Miserere Mei n'eo ket bet clevet ken nebeut. Ar salm a binjen-ze n'eus great nemet he lenn a vouez huel. Ha setu ar pez a laca counnar en alouberien, rag ato e fell dezhio rei da gridi n'e ma ket ar Pap prizonier, ema en eur palez caer; ha pa dal er palez ma ema n'en deus ket e frankis, ne d'eo ket mestre d'ar palefarz euz ar palez-ze, ne lezer ganthan nemet eur c'horn euz ar palez-ze evel gant eur guir brizonier.

Lavaret a c'heller kement all euz an ioul o deus da rei d'ar vugale ha dar iaouankiz eun descadurez ep Doue na relijon. Ne d'eo ket avoalc'h dezhio rei eur gelennadurez difej evelse d'ar iaouankis bet digrizet kentoc'h gant ar re o deus roet dezhio ar c'heneliou kenta. Fallout a ra dezhio e ve laket ar vugale etre ho daouarn ker-kent ha ma zint deut divar barlen ho mam, ha bementse gant aoun, ma'o defe bet er penn kenta eur gentel grissten bennak, o defe poan goudeze o tremen ep Doue na lezen, na deuse morc'hed dezhio zoken goude ma ve bet taolet ar c'hontam en ho speret. Evit dont a benn euz ho zaol, ne ket avoalc'h dezhio teleur en traon breudeur, leanezet, mijstri scol christen, evit lacat en ho leac'h mijstri ha mestrezed scol dioc'h ho dorn, tud ep Doue na relijon eveldho, c'hoant o deus c'hoas da rei da gridi eo a volontez vad eo e laca an tadou hag ar mamou ho bugale etre ho daourn, epad ma veler, a drugare Doue, an darnvia euz an tadou ha mamou, guelloc'h ganthro paea diou vech evit scolia ho bugale, eget ho fiziout e tud dizoue evelse. Setu eno ato giz an dud difej, mont drez nerz eleac'h ma zint ar re grea, ha dre finele elec'h ne dint ket, ha crial er memez amzer ne glascont nemet ober vad ha plijadur d'an oll.

Cannad calon Jesus a gomze en dez all euz eur bec'-herez distroet oc'h Doue dre eur burzud euz ar c'hras roet gant ar galon sacr. E kaer Liej eur plac'h iaouank, clanv eur pennad a ioa, hag a ie a bemdez var fallaat, a voue caset d'an hospital. An demezel-ze a vouie caer ar muzik. Catolikez oa, mes beva a rea etouez ar protestanted.

Evel ma zoa eur plac'h a galon vad e voa caret gant an oll. Evithi da veza catolikez, e c'hellet lavaret ne devoa relijon ebet. Evel an dud difej, e rea he relijon dioc'h he frouden. A veac'h e crede e voa eun Doue, ha ne grede tam ne c'hell ket ar Pap fazia var guirionezou ar feiz. Pell a ioa n'oa tosteat oc'h sacramant ebet.

ne dea ket zoken d'an ilis. En em roet oll oa da blijadurezou ar bed, ha ne rea fors euz an danjer ma edo he ene nag euz, a virionezou ar relijon, pere ne anaie ket, nag euz ar goal skuer a roe. Ar re o devoa he digaset d'an hospital, evitho da veza protestanted, o devoa sonjet gouscoude e tenje da drei enn dra bennag oc'h ar relijon pa vije e touez ar c'hoarez. Hogen ne gredet ket lavaret dezhio hano a Zoue, nag he asia da bidi ha nebeutoc'h c'hoas da gofez. Kerkent ha ma comzet dezhio diwar benn ar relijon, e lakea tevel, o lavaret ne reat nemet he scuiza. Ne voa esper ebet d'he gounit da Zoue. Pa en em lakejot da ober eun navet evithi d'ar galon sacr a Jesus.

D'an deis diveza euz an navet-ze en em gavas da veza var dro eun heur ep den var he zro, ha pa zejot d'he c'haout e voue cavel o sonjal. — Petra a zonjitz-ta ? a voue goulenet outhi.

— Oh emezhi, ne lavarfac'h biken pebez sonch a zo deut em penn. Setu ama : « muioc'h a laouenidigez a zo en Env evit eur pec'her a ra pinijen, eget evit naonteg ha pevar ugant den just. »

O velet ar c'hras o labourat an ene-ze, e voue cresket ar pedennou ha comanset eun navet all d'ar galon sacr. En dervez-ze e c'houlennaz eul levr pedennou digant ar c'hoar carget d'he dioual. Abars ma voa eat an eil navet ze d'an anter, ar bec'herez paour a c'houlennaz he unan cofez; goudeze e c'houlennaz he Doue. Goudeze e laver gant caly a laouenidigez da gement hini a doste a oc'h he guele a boan : « Oh ! her santout a ran ! brema emaoun e peoc'h gant Doue, brema ema Doue em c'halon ! »

Abaone an dervez eurus-ze e c'houlennaz oc'h an oll pedi evithi bag e lavare dalc'h mad : oh ! na me zo eurus !

Pa velaz ar maro o tostaat, e c'houlennaz communia c'hoaz eur vech. Ar medisin hag he c'houfessor a deuaz, ha prestig e zeaz en he agoni. Keit a ma c'hallas coms, e lavare crea ma c'helle d'ar beleg eur faot bennag a gave dezhio beza chomet var he c'houstians, ha kementse daoust d'ar medisin ha d'ar protestanted a ioa var he zro. Neuze he c'helevet c'hoas o lavaret : Va zalver ! Va zalver ! pardonit din va fec'hejou ! Va zalver ! Va zalver ! hag e varvaz evelse hano hor zalver var he muzellou.

G M

C'hoar ar c'linivelez.

II.

Ato emaomp gant an dispac'h e Frans. Ar c'hoar a vel eur picol guezen stag oc'h an douar gant griziou cre meurbet ; eilgostezet eo azioch eun iliz, evel pa zafe da goeza varnhi ha d'he flastra. Tro var dro d'ar vezen ha d'ar scourrou ez euz eun niver braz a dud o sach'a varnhi gant kerdin teo, o clask he lacat da goeza en tu all epad ma zeus cals re all o lopa var he griziou evit ho zrouch'a. Var bouez poania, pidi, labourat, ar vezen zo discaret, he griziou avad a jom en douar hag a zavo adarre ep dale. — Setu eur skeuden euz an dispac'h en

em gemer oc'h an iliz dre an Europ oll ; rag e pep leac'h ar feiz zo bihaneet, dizurzou bras zo en em skignet zoken etouez ar gatoliked.

Goudeze e veler adarre guezen gaer an iliz. Euz a c'hriziou guezen an dispac'h e sao bouillastr hag a glask adarre discar guezen an iliz. Mes an urs zo roet, hag ar bouillastr-ze zo troc'het a reset an douar. An iliz a zo eta treac'h d'an dispac'h, hag an dispac'h a ia dindan an douar ; evel n'en deus ket gallt gounit en eil guech, e za da guzet. Ama ar c'hoar a vel bag a ziscuil calz a zoareou an dud difeiz-ze cuzet en denvalijen. Guelet a ra penauz en em glevont en ho c'havarniou, ha gant ar rez var an douar dre ho scridou milliget. Ober a reont al le n'en em ziscuilint ket. Meleur a reont ar c'hontam e pep leach. Ober a reont neus da veza christenien vad ha carantezus. Ober a reont zoken traou mad, sevel hospitaliou, ilizou, couenchedou, en hevelep doare ma tromplon meur a escop ha meur a velek pere ho c'hemer evit guir ziskibien da Jesus-Christ.

Dindan ar mask-ze e cuzont ho fals credennou, hag e reont ar brasa drouk d'an ilis.

Gouscoude sperejou scleroc'h eget ar re all a deu da zoueti varnezho. Eur Sened a zo dalc'het dre c'hras ar speret santel. An iliz a ra lezennou leun a furnez. Iunou, missionou, pedennou a stourm oc'h an dud difeiz ; ar pez ho laca e counnar, dre ma velont lod o tistrei oc'h Doue. Ar c'hoar a vel e te dont ar sened-ze varbenn antercant vloas pe var dro.

O velet an ilis treac'h, an dud dizoue a ra eur c'hogat diveza. Ar pennou anezho en em zestum en eur gær vraz evit en em glevet eno divar benn ho mennosio milliget. Sevel a ra trouz ha cann etre zho ; ne c'hellont en em glevet var netra. Goude safarat avoalc'h, e reont dispari ; eun niver braz avoalc'h anezho a zistro evit mad d'an iliz ; ar re all avad, counnar enho, a c'half an drouk sperejou d'ho zicour, hag ar re-ma a zao euz an ifern hag en em ziskuez dezhio evit ho c'hourachi. Ober a reont eta marc'had gant satan pehini a ro he c'her da veza ganho, ha d'en em gaout ep dale en ho zouez, e corf an antechrist, he letanant.

Goude an emgleo-ze, ne jomont mui cuzet, dizelei a reont ho min, hag e tougont al lezen milliget a ziscleri eo Jesus-Christ eur fals messiaz hag eun trompler. Neuze fals profeted ha diaoulou a ro da anaout donedigez an antechrist a zo, emezho, ar guir Messias. Dont a dle daou pe dri blos goud kementse.

Eun dervez c'hoar ar c'linivelez a velaz an ilis dindan skeuden eur verc'hez euz eur genet dispar. Daoulinet oa dirag an tad eternel, hag e kinnige dezhian gant Jesus-Christ eur c'halir anter leun a c'hood, ha Jesus-Christ a lavare : « Va zad, ne vezin ket contant ken n'am bezo he ginniget deoc'h leun tre. » Comprent a reas mad kementse. Goad ar verzerien genta o deus carget an anter euz ar c'halir ; goad ar verzerien diveza a dle he heurgarga. Kement a verzerien eta a dle beza er

penn diveza euz an iliz evel er penn kenta, ha neuze ar sacrificis a vezou leun.

Ar pez a vercan ama ne dint ket guironezou desket gant an iliz. An ilis ne deus discleriet netra divar ho fenn. Comzou eur plac'h santel int avad, bag e c'heller cridi ne deus ket bet a zonch da drompla den.

Ervez c'hoar ar c'linivelez, pa dostañ amzer an antechrist eun herezi pe eur fals creden nevez a zavo en iliz, hag a rogo diezhi he zae ep gri, o nac'h ne deus nemet eun Doue. An heretiked-ze a rai neus da gaout ar respet ar brasa evit an Aviel hag evit an ilis. Bez'o deveze beleien hag ilizou ; ober ar raint neus da lavaret an oferen ha da rei ar sacramanchou, o lacat ho geier hag ho malloziou e mesk ar pedennou sacr. A zianveaze raint neus da ren eur vuez a binjen vraz, bete ma vezou cavel e zaint calz en tu all d'ar zent anavezet gant an ilis. Sevel a raint couenchedou leanezed, hag ar guerc'lezed-ze a c'halvint priejou ar C'hantik, priejou ar Speret-Santel. Ar re-ma a rai fals burzudou, hag a rai ho fonge da veza glan evel oelez ; euz avad hag en ho asambleou noz e renint eur vuez direiz ha meuz.

An heretiked-ze a vezou mignoned vras d'ar c'houarnamant, hag hen lacai da ober eur brezel gero d'ar guir ilis.

Araok ma tetui an Antechrist da ren e tigouezo reujiou a bep seurt. Bez'e vezou brezelio spontus, distruiou serius. An traou sacr a vezou saotret, an ilizou discaret ; an amzeriou a ielo e galouach evel an dud. An douar a greno ; ar meneziou a zigoro enho traillou divent hag a lonco Keriou ha carteriadou tud a bez. E creiz ar reujiou-ze, ar gristenien fidel a vezou red dezhio beza var evez evit miret da nac'h ho Doue, red e vezou dezhio eaut calon gre evit na vezint ket treac'h gant an tourmanchou. Eun niver braz anezho a vezou merzeriet, ha dreist oll e vezint staget oc'h ar groaz evit ma vezint henvelod'h oc'h o mestre divin.

An antechrist a vezou euz a niver ar re a vezou bet prenet dre c'hood Jesus-Christ. Azaleg he iaouankiz e resevo grasou braz, hag ho breso dindan he dreid. Ar grasou-ze a resevo ato, ha dre he voal benn epken eo e teui da yeza fallakr avoalc'h evit beza din da zelc'her leac'h an drouk speret var an douar. Pa zispaco e vezodigouezet heur an denvalijen ha gallout an ifern. Scuilla goad, distruija, trompla, ober pep seurt fallagriez, setupetra rai araog ha keit ha ma vezou o ren. Bez'en deveze dioc'h he zorn fuflukined, fals devoted ha fals devodezed. Ne vezou clevet hano nemet a fals burzudou, fals profeted, fuflukinerez. An ifern hen harpo hag a vezou oll dindan he c'hourc'hemen. Ministred Jesus-Christ a vrezelecai caloneg a enep ar burzudou hag an nevezentio-ze euz an ifern ; ober a raint ho oll gallout evit savaetei an eneou, mes laket e vezint d'ar maro, hag an droug a ielo var gresk. An antechrist a felo beteg en em lacat da zoue hag ober d'an dud he adori evel Doue.

E Rom eo e savo he dron goud beza laket vikel Jesus-Christ d'ar maro.

Pa gavo d'an antechrist en devezo trec'het evit mad Doue hag he iliz, Jesus-Christ en em ziskuezo d'he zervicherien evit rei calon dezho, ha sant Mikeal a ziskuenno euz an Env gant milionou a Oñez, hag a rai d'an drouk sperejou mont var ho c'his d'an ifern, hag e strinco an antechrist hag an daou farz euz he likizien e gouelet an islonk. An drederen a jomo var ribl an islong, hag e vezo roet dezho eur pennad amzer evit distrei oc'h Doue, rag ar bed ne echno ket dioc'h tu gant an antechrist. Eul loden a zistroio oc'h Doue hag a rai pinijen ; eul loden all en em galedo en droug hag en em lacai adarre da ober ar brezel d'an ilis.

Ar re fallakr en em zestumo a nevez, ha daoust da aliou ar re a vezo distroet d'ar mad, en em roint da beb seurt dizurziou. Eleac'h digeri bo daoulagad o velet ho mestr discaret, ec'h en em galedint goasoc'h goaz, hag e raint goab euz a Zoue ; daoust d'ar reuziou a goez var an douar, e savint armeou nevez evit distruga an nebeut a jom a dud fidel.

Seyvui e vezo bet scrijuz ar bar amzer, seul vui ive en devezo Doue diskuezet he garantez hag he c'ballout e Kenver ar re choazet. Guir brofeted a deuio d'ho disen ; ælez a ziskuenno euz an Env evit ho c'hourachi.

Ar grasou-ze a rai d'ar gristenien gouzauv caloneg ar verzerinti. Pa vezo avad deut leun niver arre a dle meravel evit ar feiz, sant Mikeal a denio ; destum a rai ministred an aotrou Doue hag ar pez a jomo a gristenien vad var an douar, hag e zai ganthro da eur gouelec'h ha ne c'hello den gouzout peleac'h e vezint eat. Epad an amzer ze arme an droug, o sonjal ez eo dent a benin da beur zistruja an iliz, a reno eur vuez d'in euz an ifern.

Ar gristenien vad, er gouelec'h ma caso sant Mikeal anezho, a vezo maget dre vorzud. Tremen a raint ho amzer er beden, en devosion, o tostaat aliez oc'h ar zacramanchou dindan ren ho Eskibien hag ho beleien. Eur vech en amzer an celez carget da ober an dro d'an douar, a zigaso dezho eur pec'her bennak distroet oc'h Doue, eun den divadez bennag hag en devoa calon eun ha great evit rei digemer d'ar virionez. An eosterien-ze euz an Env a zestumo evelse eur pen benag chomet er parkier goullou varlec'h an eost.

Eun amprou diveza a scoi, a deui da ober poan da dud an ilis vihan-ze ; nec'het e vezint o c'hortos donedigez ar barner braz a zaleo da zont, goude beza het prometet kel liez a vech, ha goude kement a vall evel o deus d'he velet. Dont a rai eur mare ma vezo ker braz ho nec'hant ma collint fizians couls lavaret. Eun derivez avad ma vezo bet an oll gristenien vad-ze o communia, e varvint goustad etre divrec'h an aotrou Doue, divar greis ma vezint caloneg o trugarecat Jesus goude ar gommunion. Er memes amzer ar maro a beurfalc'h kement a jom a dud var an douar.

Neuze e tiskuenno euz an Env eun tan scrijuz hag a rai ludu euz al loened hag euz a gement a c'hell beza devet, pep tra a vezo nevezet dre an tan. Eun Env nevez, eun douar nevez en em ziskuezo da zaoulagad Doue hag an

celez. Etre daou, an eneou a vezo er purgator ha ne vezo ket echu ho finjen, a velo ho foaniop o creski kement hag a zo red evit ho feurnetaat. Kerkent goudeze e teui ho celezmad d'ho zenna euz al lec'h-ze a binjen, hag al lec'h ze ne vezo mui anezhan.

Eur pennad all... G. M.

AR SAKRAMANT.

AR BROMESA.

Ar Jusevien a c'hoasmole ; ne c'hoanteant ket anaout hor Zalver evit mab Doue ha dre-ze ec'h argilent dirak ar mister braz a behini e komze dezho. Mes evit digaresiou evel-se, daoust ha Jesus a dlie derc'hel kuzet ar virionez ? Nann, e gis ebet ; ar sakramant a ioa red deomp da gaout evit buez hon ene ha ne ket tud diseiz a helle miret ouz hor Zalver da binvidikaat he ilis hag ar bed. Dre ma c'heneber outhan, Jesus a gomz freasoc'h aze ; evel eo ouz eur ster gallouduz a zo bet diarbennet eur pennad gant eur roc'h pe eur vezen bennag hag a strink he dour gant mui a nerz eget biskoas, a guz ar roc'h pe a strein ar vezen. E guirionez, e guirionez, emezhan, m'el lavar deoc'h : ann neb a gred ennon en deuz ar vuez eternel. Me eo bara ar yuez. Ho tadou o deuz debret ar mann enn dezert hag a zo marvet. Heman eo ar bara diskennet euz ann Env, ann hini a zebro anezhan ne varvo ket.

Me eo ar bara beo, me pehini zo diskennet euz ann Env. Ma tebr unan bennag euz ar bara-ze e vevo atao. Ar bara a roinn eo va c'horf pehini a roinn evit buez ar bed. — Ar Jusevien a zavas trouz etrezho hag a lavare : penaos ann den-man a hell rei deomp he gig da zibri ? E guirionez, e guirionez, eme hor Zalver, el lavaret a rann deoc'h : ma na zebrit ket kig mab ann den ha ma na evit ket he c'hood, n'o pezo ket ar vuez ennec'h. Ann neb a zebri va c'high hag a ev va goad en deuz ar vuez eternel ha me a resusito anezhan d'ann deiz diveza ; rag va c'high a zo e guirionez eur vagadurez ha va goad a zo eun evach' ; an nep a zebri va c'high hag a ev va goad a jom ennon ha me a jom ennon. Evel va zad pehini a zo beo en deuz va digaset hag evel ma vevan dre va zad, evel-se ann hini a zebri ac'hano a vevo ive dreizhon. Heman eo ar bara deuet euz ann Env ; n'eo ket henvel ouz ar mann o deuz debret ho tadou pere zo marvet : ann hini a zebri ar bara-man a vevo atao. Chetu eno komzou Jesus o prezeg e Sinagog Kafarnaüm. — Anzao a reoc'h, lenner kristen, penaos n'oit ket evit komz freasoc'h. Hor Zalver he-unan a zeske d'he ziskibien beza krenn enn ho lavariou : pa vezo guir eunn dra, emezhan, livrit ia ha netra ken ; pa ne vezo ket guir eunn dra, livrit nann. He-unan koulskoude e za a eneb ar gentel a roe d'ar re all rag aman e teu da doui beteg teir guech rag teir guech e teu ar geriou-man var he uzellou : e guirionez, e guirionez, m'el lavar deoc'h.... dont a ra ive pemp guech bennag da lavaret dioc'h-tu ar memes tra. Perak e kemer kement a zoursi ? A dra sur evit sklerijenna tud Kafarnaüm mes ive evidompi evit ma kouezo

hon ourgouil dirak he zakramant, evit ma kredimp d'he c'her-divin en despet d'hon daoulagad, d'hon daouarn ha d'hon oll skianchou ; ia, lavaret a raffet en deuz c'hoanteat rei pemp guech deomp he c'her evit beza treac'h d'hor pemp skiant. — A hent-all, hor Zalver a vele penaos enn amzer da zont e vije heretiket hag e teuje ar re-ze d'en em zevel ouz sakramant ann aoter muioc'h eget ouz sakramant ha guirionez all ebet. He gomzou a ioa eta evel barrinier houarn lakeat stard ha niveruz var brenest ann ilis evit miret ouz al laeroun-ze da lammet diganeomp ar presiusa euz hon tenzoriou. Ann heretiked a zo deuet ha klasket o deuz pe derri pe loc'h ar barrinier-ze, mes kollet o deuz ho foan. Var meno ann dud dall-ze, Jesus, epad he oll brezegen, ne gomze nemet euz ar feiz ; ar bara a dlie da rei n'oa nemet he gelennadurez, he zoktrin divin ; ne gomze nemet euz ar virionez pehini eo bara ann Ene. Mes ann ilis katolik a rankomp da chelaou hag hi a lavar deomp varlerc'h he fried divin : Korf J. K. a zo e guirionez enr vagadurez hag he c'hood a zo e guirionez eunn evach. Ma ne ket guir eman Jesus ganeomp er sakramant e ve red lavaret penaos hor Zalver ha dre he viraklou, ha dre he le, ha dre he oll Oberou a ioa o klask trompla ac'hanoomp. Rag ha n'eo ket guir e krede tud Kafarnaüm edo o komz euz he gorf ? Ha n'eo ket guir e kros molent hag e lavarent. Penaos ann den man a hell rei deomp he gig da zibri ? Perak he ziskibien ho-unan a dec'h diouthan enn eur lavaret : ar c'homzou-man a zo diez da glevet ? perak hor Zalver pehini, erves sant Iann, a ioa leun a c'hras hag a viriones, ma n'oa ket he zonj rei deomp he gorf hag he c'hood, ne dueu ket da zifasia var eun ann dud-se ? perak hor Zalver pehini a ioa ken dous, ker madelezus ma ne vouge ket dindan he droad eur c'houlaouen a veze c'hoas o tivogedi, a deu da vouga ar feiz e kement a sperejou ? perak, dre ma stourmer outhan e lavar atao ar memes tra, e teu d'el lavaret staroc'h starta ha da doui beteg teir guech e roio he gorf hag he c'hood evit hor magadurez ? Ann heretiked a rank eta anzao unan euz ann diou zra-man : pe oa diskiant hor Zalver ar pez a ve blastemi, pe en deus promettet freas ha sklear deomp sakramant ann aoter. Ker freaz eo bet komzou Kafarnaüm, m'o deuz ann oll zent ann oll doktored hag ann oll gristenien kredet enno epad pemzek kant vloaz. Ann heretiked eta, oll tud fall ha libertin, brudet dre ho goa'buez, o deuz komprenet guelloc'h ann aviel eget ann ilis, ar zent hag oll arme ar gristenien epad pemzek kant vloaz ! eur gerik c'hoas ; ma na gomze Jesus nemet euz he zoktrin hag euz ar feiz, perak e lavare : ar bara a roinn ? daoust ha n'oa ket abaoe pell amzer o kelen ar Jusevien ? daoust ha ne gelenne ket anezho zoken e Kafarnaüm ; perak eta e lavare : me roio ? ar bromesa eta a zo fountet var ar roc'h hag oll galloud ann ifern n'hello netra a eneb ar c'homzou o peuz lennet. Mes breman, lenner kristen, chelaouit eur gomz vad bennag a bers hor zent hag ann doktored katolik. Evet m'en deuz ann den ; eme zant Gregor a Niss, evet eur bilim noazuz, eo red dezhan ive

kaout eul louzou iac'huz da redet dre he oll c'hood. Ha petra eo al louzou-ze ? ar c'horf a zo bet treac'h d'ar maro : oportet sicut exitiale ita etiam salutare medicamentum ad mitti intrà viscera hominis. Chelaoump c'hoaz mouez Bossuet, ann eskop brudeta hor beuz bet e broc'hall ; — guelet a rit, emezhan, penaos Jesus a ia atao dounnec'h dounna enn he vister. Goude bara ar gouelec'h e komz euz bara ann Env ; dont a ra beteg lavaret e vezo red dibri he gorf hag eva he c'hood. Gou'rehemen a ra deomp kredi ann dra-ze ker stard ha ma kredomp e mister ann inkarnasion. Lavaret a ra deomp eo red dibri ar c'horf hag eva ar goad-se evel ma zeo red kredi en deuz kemeret ar c'horf hag ar goad-se : eno eman hor silvidigez, eno eman hor buez. Dre ar gommunion ne gemer ket e jeneral ebken kig ann dep, kemeret a ra kig peb hini ae hanomp, pa resevomp anezhan. Neuze en em c'hra den evidomp hag e teu da applika deomp he inkarnasion. Evel ma lavar sant Hilair, ne zoug, ne gemer nemet kig ann hini a gemer he gig ; n'eo ket hor Zalver ha ne ket evidompni eo inkarnet, ma na gemeromp ket hon-unan ar c'high en deuz kemeret. A dra sur, evit kommunia eo ret kaout feiz : red eo kredi e J. K. pehini a ro he gig da zibri, evel ma zeo red kredi eo J. K. diskennet euz ann Env. N'eo ket koulskoude hor feiz a zo kaoz ma zeo J. K. diskennet euz ann Env, ne ket kennebeud ar feiz a zo kaoz ma zeo roet ar c'high sakr-se da zibri. Kredomp pe na gredomp ket, netra na vo chenchet ; kredomp pe na gredomp ket J. K. a zo diskennet euz ann Env ; kredomp pe na gredomp ket, J. K. a ro da zibri ar memes kig en deuz kemeret. Rag skrivet eo : ann dra-man eo va c'horf ha non pas : ann dra-man a vezo va c'horf, mar kredit ; evel ma zeo skrivet ive : ar verb a zo en em c'heat den ha non pas : ar verb a zo en em c'heat den dre ho feiz, diskenn a ra euz ann Env, ma kredit ennan. — Evel-se eta, lenner kristen, erves ann aviel, ann ilis, ann oll doktored katolik eo red deomp kredi ker stard e mister ann aoter bag enn hini ann inkarnasion. Benniget ra vezo Jesus da veza komzet ker sklear e Sinagog Kafarnaüm !

I. W.

Collibri.

H.

E 1855, eme ar c'habiten Mistral, edon o verdea var eur c'hanfar a lestr a reat al Louarn anezhan, hag hanvet mad oa, rak n'en doa ket aoun rag eun all, ha pa en em gave dirak creoc'h evithan, e cave ijin hag ardou avoalc'h evit en em denna ato divac'hagn. Ar lestr-ze a voa renet gant ar c'habiten Pouleto, eun orin a zen ; eur martolod avad hag a vouie he vicher, hag a vouie lacat al Louarn da zenti outhan a zoare. N'oa ket brao mont da gomz outhan pa veze fall an amzer, ha pa her guelet aze e kichen ar rod pe ar vis, he vontr ganthan en he zorn, evit guelet pet tro bep minuton a rea. Mar o poa c'hoant da veza caset e kannad da gaout an ol

diaoulou euz an ifern, n'o poa nemet mont d'he zis-trei dioc'h an tam labour-ze. Er mare all avad oa ken dizrouk ha pep den.

Great em eus dindan ar c'habiten-ze meur a dro d'ar voul vras, d'ar bed, mar d'eo guell ganeoc'h. Bet oun ganthan en Ejipt, er vro-ze eleac'h ma voa guech all ar c'biz, a leverer, pa varve unan bennag, eleac'h he lacat en douar, en eur bez, evel ma rer e leac'h all, pe he zisken divar ar planken evel ma reomp-ni avechou e Rouantelez ar moroc'het, e veze cordennet evel eun tam butun carrot, ha laket da viret en eul laouer vean, evel ma lakeomp-ni ama moru pe kik sall da viret en hor c'helorniou. Asa, pep bro en deuz he c'biz, evel a ouzoc'h. Guelet em euz eno ivé an doare touriou-bras-ze a rer anezho *Peren-ed* pe *piramid*. Ne ket touriou eo e zint avad, mes berniou mein ha me ne ouzon ket calz oc'h petra int henvel. Sellit, bet euz unan bennag ac'hanoch e Brest ?

Ia, ia, a lavas meur a hini.

— Guelet oc'h eus-hu coch'i ar goer-ze ?

— Oh ia, her guelet on eus.

— Mad, n'oc'h eus nemet sonjal ; ma ve laket eun ugant pe dregont coc'h i evelse an eil var gorre egile' hag e ve ar c'henta, an tosta d'an douar, al ledana, an eil strisoc'h eget ar c'henta, an trede strisoc'h eget an eil, hag evelse var yoanaat beteg ar beg, o pete eun dra bennag henvel oc'h eur piramid. Ar bern co-hiou-ze an eil var egile a ra a ziaveaz eun doare de-lez hag a zo eur rampladen hir pep pazen anezhi. Gouscoude e leverer ez eus bet guelet eun tabouliner o sevel dre an delez-ze he daboulin ganthan oc'h he gein. Ia, credit an dra-ze hag efit dour !... Eun tabouliner ! Doue r'am pardono ! ma vije c'hoaz eur martolod a lavarjet ! ha c'hoas !... Ne ket dies lacat da grazia pa gontor historiou.

— Cabiten, divar beg unan euz an touriou bras-ze eo e deut Colibri ganeoc'h.

— Tron-de-ler ! mad a rit digas da zonch din eo histor Colibri am eus da zibuna. Edon o vont ga-neoc'h da ober tro'r bed. Comzomp-ta euz an dro ma cavis va martolod.

En dro-ze oamp eat d'ar penn pella euz ar moriou bras.

C'huec'h miz a ioa edomp o tont hag o vont etre Java ha Sumatra, euz a Sumatra da Vasilan ha da Holo, dre douez eur bern enezennouigou ha n'eus nemet reier en dro dezho. Di e teu ar Sinais da besketa perlez ha ne dalont nemeur a dra. Pesketa a reont ive eun doare prenved bras divent, hag e loncont ar prenved-ze ker c'hoek ha ma lonk potred Marseil ar guella histr, hag e lipont ho mourrou varlere'h an draze. Eugi a ra va c'halon gant donjer o sonjal enho ep mui-ken. Hogen, petra sell deoc'h, an dra-ze eo bouet ar Sinais.

Gouscoude ne ket traou mad eo a vank er c'har-ter-ze.

Pa zeamp gant hor bagou bihan tost d'an douar dindan ar guern hag an aleg a zo eno pleget ho blen-chou bete'n dour, ne c'hellempe ket skei eun taol rouenv na velemp o tec'het bandennou pesked bihan hag a lugerne al liou anezho evel bleun. Guelet a re-amp o nijal euz ar guez bandennou perrokodou rus, glaz, guenn, melen, dubeed, turzunelled griz, goazi, glujiri, killeien bruk kement hag ouidi, ha me n'ouzon ket pegement a laboused all. Asa, peadra da lacat oc'h ar ber.

Aliez ive, pa zeamp da garga hor bidonou a zon dous, e velemp bandennadou kirvi ha iourc'het o peuri var al leton evel denvet pe zaout ; ejennet gouez, picoliou chatal gourvezet en dizheol hag a zigore ho daoulagad da zellet ouzomp evel p'o divije c'hoant da c'houlen ouzomp petra a reamp. Ni on divije caret avoalc'h lavaret daou c'her dezho, ha caout eun tam bevin fresk eleac'h hor c'hik sall hag hol legumach.

Ia, mes er vro ar grouk-ze ne c'hellet nemet sel-let a bell, ha sec'ha he fri gant kil he zorn.

Disen da vont d'an douar dindan boan da vont be-teg an dionscouarn ha larcoc'h el lagen dindan ar guez, pe da velet planta en ho corf eur zaezen contamet bennag tennet varnec'h gant anter morianet an enezi-ze. Disen da vont en dour sall, ne ket flemmet e vijac'h gant an aered mor a zo ker stang hag an deliou dre eno, hag o deus kement a vilim hag aered viber. Disen da vont en dour dous, a zo car-get a grocodilet, eun doare glazardet hag o deus pemp troatad varnugent hed, hag a long eun den ker brao ha ker buan ha ma loncfac'h eur brunen. En eur ger, disen evit pep tra, ha frankiz evit ar rest goude.

Bro an diaoul, a lavaremp-ni, guelet kement all a draou dioch'h hon doare, ha mont ebiou hor gi-nou digor ep paca netra ! Ar re ac'hanoch a ia d'ar Chin pe d'ar C' hochinchin a velo ar vro-ze en eur dremen.

Evidomp-ni n'edomp ket eno en hor plijadur. Tam ean ebet ; rag ar mor eno zo ken treitour hag an douar. Ar plom dalc'h mad er mor ha tud e beg ar guerniou. Karreg a zeou, karreg a gleiz ; karreg araok, karreg adren ; en eun tu teir pe beder goured donder epken, en eun tu all, goueled ebet, Asa, an aotrou Doue en deus kemeret he ebat eno o lacat da zevel var ar guelet digompez-ze eun doare guez me-an begou dezho kel lem ha notennou. Evese pa do-lemp kerdin o sonjal staga al lestr, oant troc'het deomp dioc'hut gant begou ar rec'hil-ze. Pa dolemp an heor, ne groge ket, pe mar croge, e croge re vad hag or boa mil boan oc'h he zacha davedomp goudeze. Redoa deomp delcher ato da vont ha da zont, hag ato var evez.

Eno avad oa guelet ar c'habiten o conta troiou ar rod ; ne finve ket ac'hano, ha ne dalie ket ar boan clask he denna dioc'h an tam labour-ze. Ni, evit mi-ret da vouela, a rea neus da c'hoarzin.

Ouspen an dra-ze a drubuillou or boa c'hoas. Tud gouez divar an aodchou a dueu da gaout al lestr en ho guez cleuz. Dont a reant antercant pe dringent var eun dro, ha var digarez digas deomp riz, craon coco ha traou all, ar vastokined anezho ne glaskent nemet hon laerez ha zoken ober eur vech diou vech ganeomp evit gallout samma eas goudeze kement a vije el lestr.

Ar forbanet-ze a ioa gant lod anezo peder pe bemp contellasen e goask ho gouriz, ha ne deant ket diou-zomp zoken pa dueu an noz, ha ni ne c'hellempe ket couset eur berad. Ouspen c'hoaz abala-mour d'an domder oa red deomp goalc'hi al lestr dalc'h mad. Evit mont en dour e rankemp disken eur gouel braz er mor, hag ar gouel-ze a zerviche de-omp da gibel ; anez e vijemp flemmet gant ar zar-panted melen pe drailliet gant ar mor-vleizi.

Erfin e teuas mis Mae hag e c'heljomp mont ac'hano da enez Borneo. An dra-ze a c'halver eun enez, hogen lavarit ama din ha ne dlefet ket caout mez o kemeret an hano a enezen eur pez douar hag a zo marteze brasoc'h eget ar Frans ? Daou c'hat pemp leo ha pevar ugant e deuz a bed, ha daou c'hoant antercant leo a ledander, hag en he c'hreiz ez eus meneziou hag o deuz eis mil troatad hueldet, ha pa vezer savet varnezh, eo red disken evit beza a re-sed gant an oabl.

Var al lestr ez oa eun orin ar seurt n'oc'h eus guelet biscoas. C'hui lavaro da ober petra ez ea an den-ze d'an enizi er penn pella ar bed ?

— Da glask aour, credabl, cabiten.

— Aour ? an orin-ze ne rea fors nag a aour nag a arc'hant. Va den a iea d'an enizi da vigor-neta. He galon en divije roet evit eur bigorn euz ar seurt n'en doa ket c'hoaz en he gelorn. Rak c'hoant en doa da zestum eun nebeut euz a gement seurt bigerniel zo bet crouet gant Doue. Paca a rea ive palafennou ha bete zoken kellien hag ho stage gant spillou oc'h he daolennou paper. Araok m'oamp di-gouezet e Borneo, va orin ne bade ket gant ar fouge a ioa enhan. E keit ha ma vouemp o vont di, n'o piye ket tennet eur ger euz he benn nemet divar benn Borneo. Eno en doa sonch da ober eun eost bigerniel euz ar puilla. Dioc'h he glevet Borneo a ioa eur barados var an douar. C'hui lavaro oc'h petra oa henvel, emezhan, an enezen vras-ze ?

— Oc'h an Itali marteze, pe oc'h Spagn.

— Ne maoc'h ket ganthi, nag a dost. Borneo, emezhan, a ioa henvel oc'h eur Baot (tortue) couset var an dour.

— Tron-de-ler, a liviris-me, evit poazat ar baot-ze avad e ve red caout eur pod ha ne ket eur podig

e ve ! Hag ar grogen divar he c'hein a rafe eul lestr goest da zigemeret oll bugale Adam.

[Eur pennad all.] G. M.

Gouzout a reamp, abaoue pell zo, ema ar c'his gant tud a zo, da gounnari a enep kement ne reont ba ne zonjont ket eveldho. Nep n'ema ket a unan gantho, nep ne ra ket ar brezel da Zoue ha d'an iliz eveldho, nep ne zigemer ket bo frouden divar benn an doare ma fell dezho e ve renet ar vro, an den-ze ne oufe beza, dioc'h ma leveront, nemet eur fallakr, eun den diskiant, eun trubard din a bep dismegans. Dreist oll mar deuz eur zae zu var gein an den-ze, neuze ho c'hounnar a ja var he gement all, ha ne ouzont mui peleac'h caout pri ha bouillen avoalc'h evit stlabeza an den-ze, pe mein evit he labeza, ha ma na c'hellont ken, da viana e c'harzint outhan evel chas fuloret.

Eur gazeten c'halleg euz a Vrest, hanvet an *Electeur*, e deus roet adarre deomp, n'eus ket pell, eur skuer euz ar sevenidigez-ze. Eur pennad diaraog e voa bêt moullet eur scrit brezoneg, hanvet *Petra da ober*, great gant eun den mad, unan a dra zur euz ar re a verit muia respet. Hogen evit doare ar pennad scrit-ze a rea debron da scritagnerien an *Electeur*, ho lakea da scrabat, hag evel scrabat a hoaz, a zigas leskidigez, setu ne c'hellent mui padout. Ma sonchjont trei pe lacat trei dezho e galleg ar pennad scrit brezoneg-ze evit ma c'haljent he lacat en ho c'hzeten hag ober eun habit nevez a zoare d'an hini en deuz he scritet. Eno o deus neuze cavet ho zu da ziscarga varnezh, ha da zibuna ho litaniou a c'heriou teo ha dismegansuz, euz ar seurt ne gavér peur liesa nemet e ginou an dougerien dour hag ar re n'o deus rezon vad ebet da lavaret.

Ar gazeten c'hallek ma comzan anezhi ne deo lennet gant nemeur euz a lennerien *Feiz ha Breiz*. N'em bije ket comzet enz ar frouden a zo deut dezho da drei ar scrit brezonek-ze e galleg, panefe ma c'houzon ervad ar geier hag an dismegansou a glascont da deleur dre eno var an dud a iliz hag ar relijon, o deus c'hoas meur a zoare all d'ho skigna etouez an dud divar ar meas. Evel ne resevan ha ne lennan ket va unan an *Electeur*, n'em eus guelet nemet diou pe deir, digaset din da zellet outho, euz ar foliennou var bere o deus dispennet *Petra da ober*. Hogen setu ama eur ger bennak var ar pez am eus lennet.

1° Er penn kenta ar scritagnerien a lavar ez eont da drei *Petra da ober* e galleg, evit he rei da anaout d'ho lennerien hag he gefesta a zoare. Sonjal a ra eta d'al lenner e za da velet ar scrit brezonek laket penn da benn e galleg, e za da velet eur c'houeriat guisket penn kil ha troad e bourc'his. Mes nan, n'eus troet nemet pennadou ; izili ar paour kez coureriat zo lezet lod anezho goloet ato gant he liañ pe he vezet gros.

Hag hennez eo unan euz a ardou ar scritagnerien-ze. Gouzout a reont pell zo, rak boaz int d'hen ober, ez eo esoc'h canna eur zoudart bennak tennet euz ar vanden ha casset a gostez, eget na deo canna ar vanden a bez,

Setu ar pez a reont ama. Ne ket m'o dese cannet, na trec'het na distruijet netra euz ar pez a lavar *Petra da ober*; rag ar virionez a zo ato ar virionez, ha ne c'heller ket he distruija, mes gouscoude pa ve lamet divar he zro ar pez a roe harp dezhi, ez eo esoc'h he stlabeza liag he chuzet, dreist oll oc'h daoulagad ar re o deus nebeut a zescadurez, ne anavezont netra pe couls lavaret netra euz ar pez ma comzer dezho anezhan, hag a zo red dezho fiziout e ger unan bennak.

En eur pennad scrit, aliez eur gomz, eun nebeut geriou, a gemer ho nerz hag ho zalvoudegez euz ar pez zo en ho raok pe var ho lerc'h. Aliez ar scrifagner, arao k lavaret eun dra, a verk ar rezoniou en deus d'he lavaret, ha varlerc'h e verk c'hoas meur a c'her evit teleur mui a sclerijen var he laver. An hini a lenn an oll, a vel ive sclear ha splam petra laver ar scrifagner, an hini avad ne vel nemet eur pennad distak, ne vel ive nemet eul loden euz ar pez a laver. Dre ar pennadou distak-ze, abouez ho c'horvigellat e c'heller lacat an hini en deuz ho scrifet da lavaret cals muioc'h pe cals nebeutoc'h eget a falveze dezhian, eget a ioa en he zonch, hag avechou zoken da lavaret du eleac'h guenn. Hag al lenner, ma na c'hoar ket mad a hent all an dra a zo meneg anezhan, o cridi en deus dirag he zaoulagad penn da benn ar scrit a zispenner, pe da viana en deuz en he bez santimant ar scrifagner, a vezou touellet buan avoalc'h da gemeret ar gauv evit ar virionez.

Ar scrifagnerien difeiz a zo ar c'his ganho ober evelse pa dagont eun den, eur scrit bennak; distaga ar pennadou a gredont caout eun tam crok bennag enho, evit gallout ho c'hempenn dioc'h ho giz en ho fart ho unan. Gouzout mad a reont ma lacafent en ho bed ar scridou christen, ar guirionezou ma en em gemeront outho, ho lennerien ho unan a velle sclear e pe du ema ar guir, ha ne ket en tu dioutho eo her c'hasent.

2^e Ar scrit brezonek ne ket ato troet mad e galleg. Caout a rer geriou, pennadou ha ne leveront ket ar pez a zo er brezonek. Daoust pe n'o deus ket ar scrifagnerien, pe ar re o deus laket da labourat evitho, comprendet mad comzou ar scrifagner breton, pe hi o deus clas-ket c'hoarzin divar he goust o lacat var he gont diotachou evel pa vent bet lavaret ganthan. Ne ouzon ket, rag ar pep bras'a euz ar pez am eus lennet a zo troet mad avoalc'h, nemet ma zeuz aleiz a c'heriou galleg hag a laver cals muioc'h eget ar geriou brezonek ma zint laket en ho leac'h. Mes bez'ez euz, evel ma'm eus laver, pennadou hag a dro ar scrit brezonek var an tu a enep. Evit skuer; ar scrifagner breton a laver (*Petra da ober*, eneben 24,) en deus Doue epken ar guir da lacat mistri, ha da c'hourc'hemen ma vezou mouez ar vistri-ze selaouet gant ar re zo en ho c'harg, izelloc'h evitho. Ar c'hallaouet, o trei an dra-ze en ho iez, a laca mistri o c'hourc'hemen da dud e carg. Hogen oc'h petra eo henvel mistri a c'hourc'hemen da dud e carg? ha ne ket oc'h eun diotach? Eleac'h comzou ar scrifagner breton, pa vezint lennet en he levr, a zo sclear ha freaz, hag a verk

da gement hini a c'hoar ar brezoneg, eur virionez hag a zo, pe da viana a dlefe beza anavezet hag anzavet gant an oll.

G. M.

Eur pennad all eur vechall.

An Aotrou Prigent, vikel e Plouezoc'h, zo hanvet person Sant Coulitz.

An Aotrou Guedes, nevez beleget, zo hanvet vikel e Castellin.

An Aotrou Cuiec, vikel e Conkerne, zo hanvet vikel e Plouezoc'h.

An Aotrou Caradec, vikel e S. Martin Brest, zo hanvet vikel e Conkerne.

An Aotrou Quinion, nevez beleget, zo hanvet vikel e S Martin Brest.

An Aotrou Mahe, nevez beleget, zo hanvet vikel e Arzano.

An Aotrou Guezennec, vikel e Plouenan zo hanvet vikel e Mespaul.

An Aotrou Simon, nevez beleget, zo hanvet vikel e Plouenan.

An Aotrou Craec, person Hanvec, zo hanvet person Ploneour-Lanvern.

E Paris, ervez ar c'haletennou, n'oa bet guelet morse kement a dud o tostaat oc'h an daol santel, da bask, evel zo guelet er blos-ma. Kementse a ra plijadur da glevet. A dra sur ar gær-ze, goude kement a dorfjou evel zo great enhi, goude kement a reuzion evel zo coezet enhi, e devoa izom avoalc'h da zonjal eun nebeut enhe ene ha da zistrei. Ma carfe ar re o deus kemerec skuer diouthi enhe dizurziou, kemerec skuer diouthi ive pa ra ar mad, e c'helpemp esperout guelet kentoc'h Doue o tott da zellet a druez ouzomp.

Eur gazeten euz ar Gonstant inopl, scrifet gant turked, o comz euz ar zom divent o deuz ar Fransizien da baea d'ar prusianed, a lavare, n'eus ket pell, ha zo ken a benn diou vech e deus moulet ar pennad scrit-ze: Pemp miliard : an dra-ze evit eur vro epken a zo eur beac'h goest d'he flastra; ne ve netra avad ma teufe ar broiou all d'he zicour d'he zevet. Perag an oll broiou all pere o deus resevet digant ar Frans ar sclerijen, ar sevenidigez, hag aleiz a vadou all, ne deuseut hi k'ez brema da ziskuez eun tamig anaoudegez vad oc'h he zicour da lamet divar he chong ar beac'h pounner-ze?

Evel a veler; etouez an turked e ranker mont brema evit caout santimanehou mad.

Hon deputed, brema oc'h ober eun ean, a dle beza adarre crog enho labour d'an 22 a viz Ebrel. En Algeri ema brema didrouz ar stal, hag e creder e vezou eno er blos-ma eun eost dreist, daviana doareet eo euz ar guel-la.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moulet gant Ar. DE KERANGAL, mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur blos, daou scouet; evit c'huc'h miz, pevarzec real.

An Abenamant a dle beza paet ar aog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazelou a resco goude ma zeo echu he abonament, a zo consideret eyel abonet a nevez.

An abonament a gemerer e ti an. Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper,

D'an Aotrou DE KERANGAL epken e bleer adressi ar peamanchoù ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 20 Ebrel 1872.

Pa deu an den da zilezel ar relijon, pa na fell dezhian mui senti oc'h Doue nag oc'h an iliz, en em gaf ma zeo red dezhian senti oc'h enebourien ar feiz, hag ar re-ma zo caletoc'h ho gourc'hemannou eget na deo gourc'hemannou Doue. An den a zo ato red dezhian plega da unan bennag, ha ma na brich ket plega d'ar re o deus guir varnezhan ha ne glascont nemet he vad, e plego d'ar re ne glascont nemet ober anezhan eur benvek da ober dizurz, ha c'hoas ne vouezo ket aliez abers piou e teui ar gourc'hemannou ma ze red dezhian plega dezhio.

Cals pa droont ho c'hein d'an iliz, en em stag oc'h killou ar frannsoned, pe oc'h eun asamble cuz bennag all. Ac'hano e teui dezhian urs da ober eun dra bennag, avechou marteze eun torsed. Mes piou a ro an urs? Peleac'h ema ar Mestr a c'hourc'hemen? N'her goar ket. Ar pez a voar eo-ez eo red dezhian heuilla an urs-ze pe e coezo truez outhan; ez eo red dezhian senti dindan boan a varo aliez, pe danebeuta dindan boan e uz eur goal reus bennag. An den pa zent oc'h Doue hag oc'h ar re a c'hourc'hemen dezhian euz he berz, a voar oc'h piou e sent; gouzout a ra e suj d'he dad, d'ar re a zalc'h leac'h a dad dezhian var an douar; gouzout a ra arre a ra lezen dezhian o devezo ive eveluhan cont da renta d'hon Tad pehini zo en Env; mes pa za euz he benn he unan d'en em lacat dindan mistri ha ne anavez ket, mistri ha n'o deus ken guir na ken gallout nemet an hini a gemeront ho unan pe a deu dezhio euz a eur c'helec'h pe eun asamble gus bennag, neuze an urs a resevo ac'hano ne deuket euz an Env, ne deu ket abers Doue; mes aberz he enebour, abers satan a zo bet muntrer bed ar vech hag a vezou ato.

Evit comz euz a unan epken euz an dizurziou a deu ac'hano, dizurz hag a zo eur voalen a gastie evit ar bed, brema ne glever ken hano nemet euz ar pez a c'halver e galleg grève, da lavaret eo, labourerien, micherourien o chom da eana oll var eun dro, kement hini a ra ar

momes micher en eur gær, kement hini a labour dindan eur memes mestr, pe ar memes compagninez, euz ar c'hompanhunezou, euz ar micherou-ze a ro labour da veur a gant, hag avechou da veur a vil den. An oll labourerien-ta euz eur memes corf a jompe-labourat epad eur pennad amzer, ha kementse var digarez lacat ar vistri da greski ar pae pa da vianaat ho labour d'ar rezo dindan ho. Hogen an urs da chom ep labourat a deu allies ne ouzeur ket a belec'h, hag eo red senti outhan, pe goalleur d'an hini ne rafe ket. Ha pe seurt frouez a gutuiller euz an dizur-ze? An oll a zo voaz anezhan; ar vistri avechou a zo taolet ho stal en traon ha caset da baour; mes al labourerien ne c'hounezont ket, rag hag e resefent eun dra bennag digant ar re ho laca evelse d'en em zevil a enep ar re a ro bara dezhio da c'hounit, kementse ne dal morse ar pez a vez gounezet dre al labour ha gant honestis. Ho zud a rank glaouri gant an naoun, rak bandennou labourerien o chom da eana ne oufent ket mancout d'en em rei d'an dizurz ha da vont goasoc'h goas. Ha nag a bet etouez ar re-ze ha ne c'houlenfent ket guell eget beza lezet didrous gant ho labour, hag a zo gouscoude red dezo ober evel ar re all?

Ne c'hounezer morse o veza dizent oc'h Doue hag oc'h an ilis. Jesus en deus lavaret: *Va ieo a zo soubl, va beac'h a zo scanv*; ieo an dud difeiz avad a zo calet ha garo, hag ho beac'h a zo pouanner bete flastra ar re en em gaf dindanhab.

An dud difeiz a deu hirio da veza ken divezet, ma c'hencantont e ped leac'h, dre ho c'haletennou petra a fell dezhio da ober, distruija oll, Doue, ilis, relijon, perc'henniez, gouarnamant, kement a zalc'h emr vroad tud en he za. Ma teu ar gristenien d'en em asambli ha d'en em glevet evel breudeur, hi a fell dezhio en em glevet hag en em zestum ive dindan an hano a vreurliez bugale satan. Ato an drouk-speret eleac'h Doue. Ato discar ha distruija, ha neuze emez ho, p'o devezo discaret ha distruijet kement a fell dezhio, neuze e zaio mad ar

bed, e vezoz bevet cals didrousoc'h. Hag e guizonez, ma na ve ket a relijon ne ve ket great ar brezet-dezhi ; ma na ve ket a lezen, ne ve ket torret ; ma na ve ket a c'houarnamant, ne ve ket gallet en em zevel en he enep nag he ziscar : ma na ve perc'hen ebet, ne ve ket a laeronsi.... Da lavaret eo, ma ve caset pep vad diyar andouar, ma na chomfe enhan nemet an drouk, ne ve ket guelet ar brezel a zo bet hag a vezoz ato er bed-ma etre ar mad hag an droug, etre ar virionez hag ar gaou.

Guella peza zo Doue a vezoz ato trec'h da Zatan, ha ne lezo morse ar gaou da veza trec'h d'ar virionez. Ma les avechou an drouksperet da ziskuez muioe'h he gounnar hag he arrach o talla ar sperejou hag oc'h ho c'harga a gasoni, e c'hoar ive, pa vez deut ar mare, chadenna a nevez an enebour-ze d'an den hag ober dezhan en em denna en he rouantelez a denvalijen.

Rom. Deis Pask, an Tad Santel a roe digemer da dud a reng huel, catoliked a bep bro, hag a lavare dezho : « Araog ho pennigen, e fell din lavaret deoc'h eur ger bennak. E galleg e comzin, rak ma comsfen e iez an Itali, e ve calz ha ne c'houfent ket petra a lavarsen.

Hirio e selebrer en ilis brasa tra zo digonezet er bed, Jesus-Christ, goude beza gouzanvet evidomp, o sevel a varo da veo. Gouzout a rit epad ma c'houzanve hor Zalver he basion, e teuas tenvalijen da c'holo ar bed oll. Pa zavas Jesus beo buezeg euz ar bez, ar sclerijen d'he zro en em skignaz e pep leac'h, hag an denvalijen a ieaz en he zro. Ar memes tenvalijen a c'hourdrous dont adarre da c'holo ar bed, hag en em skignet eo tro var dro deomp. Bez'e tleomp eta pidi hor Zalver d'he c'has kuit, ha da scleraat ar sperejou pere evit guir a ia ato var denvalaat.

Evelse, evit skuer, calz a zo hag a deu da lavaret din : — Perag ne deu ket ar Pap er meaz euz he di ? — Ne ket dies gouzout perag ; evit na velo ket e ruiou Rom kement e draou hag a ve eur rann-galon evithan, hag etouez an traou all evit na velo ket ar brosesion en henor Mazzini. Ar brosesion-ze zo echu evit guir, mes ar re o deuz-hi great a zo chomet. Hogen an dud-ze zo he enebourien, pe kentoc'h enebourien Doue. Ne c'hellan, ne dlean ket en em gaout gantho. — Lavaret a rer c'hoas : perag ar Pap ne ra ket an ofisou solanel e Sant-Per ? Ha pebez solanite a oufet da rei d'an ofisou en eur gær hag a zo enhi calz a ilizou profanet, eleac'h matoler dismegans bemdez var ar relijon hag he ministrered ?

An aviel a lavar ive e savas meur a zen maro e buez pa varvaz hor Zalver var menez Calvar. An dud-ze, pa zigorjont ho daoulagad d'ar vuez, a velas map Doue stag oc'h ar groaz, hag a anavezas dre eno pe ger bras sacrificis a ginniget evitho, hag evidomp oll. Ni ive a dle sevel hon daoulagad varzu croaz hor Zalver a beleac'h eo deut silvidigez ar bed ; bez'e tleomp, ne ket epken sevel d'ar vuez, mes labourat evit ar bec'herien, evit ma tisoint da hent ar virionez, ar relijon hag ar justis.

« Ne oufemp ket selebri guelloc'h resurrection Jesus Christ var behizi eo diazezet ar relijon oll.

« Er-santimanchou-ze eo e roan deoc'h bennoz hor Zalver. Hen eo a zalc'h breac'h he vikel epad ma hen asten varnoc'h, oc'h he bidi da rei deoc'h ners da vrezecat ha da drec'hli, evit ma c'hellot pa deui ar maro, mont dirazhan gant fizians, ha pignaten Env evit cana he veuleudi epad an eternite. »

Brema ez eus cals prinsed euz ar broiou all e Rom, hag oll int souezet gant ners calon ha Santelez Piñao. « Hen epken, emezho, a zalc'h penn d'ar bar amzer ; hen epken hor saveteo ma tleomp beza saveteet.

G. M.

AR SAKRAMANT.

AR BROMESA.

Sant Iann, enn ke aviel, e lavar deomp e reaz Jesus he prezegen ha promesa he zakramant e sinagog Kafarnaüm. C'hoant hor Zalver, o komz dirak kement a dud, oa ma vije brudet he bromesa dre ann oll vro gant aoun na vije divezatoc'h sonezet unan bennag pa deuche ann Ebrestel da gonsakri he gorf hag he c'hood ha da c'hervel ar gristenien d'ar communion. Ouspenn, ann avielel santel a ziskouez deomp peger spountuz oa pec'hed tud Kafarnaüm rag hi o doa guelet ar muia miraklou ha koulskoude e choment difeiz. Kavet o doa eunn digarez, lavaret a reant : penaos ann den-man a hell rei deomp he gik da zibri ? A dra sur, eunn denn n'oa ket exit ober eunn heveleb burzud ; mès ma zoa ann dennze mab Doue ha Doue he-unan, piou en doa guir da lavaret dezhan : beteg aman e zeoc'h ha ne deoc'h ket larkoc'h ? Piou a ve diskiant avoalc'h evit non pas anzao e zeuz mil ha mil dra a zo e galloud Doue hag a zo koulskoude treac'h d'hor speret ? Ni n'hellomp denc'hel nemet heur beradik-dour e kleuz hon dourn ha Doue a zalc'h ar mor... ar guella evidomp ha n'eo ket eta ober evel Job, pa gomze Doue onthan : lakaat hon dourn var hor ginou, anzao ne dopp nemet poultren ha kredi ? Tud Kafarnaüm ne gredchont ket, n'oa ket Jesus, emezho, gallouduz avoalc'h evit rei he gik da zibri ; nac'h a reont he zivinite hag e pellaont. Komz Doue, lenner kristen, a zo buez ha zklerijen, mes allas, koll a ra ar re n'e dizgemeron ket gant eur speret eün bag eur galoun vad. Hor Zalver a ro deomp ar gentel-man : ma n'am bize ket komzet, ann dud n'o divije ket bet a bec'hed... mes komzet en doa, touet en doa, dre-ze tud Kafarnaüm, da zeiz ar varn, a zavo muioc'h a veac'h varnho eget var dud Sodom ho-unan. — Ar pez areaz ar muia poan da Jesus e voe guelet he ziskibiën zoken o pellaat diouthan.

An diskibien-ze a ioa tud pere hen heulie ; o doa klevet meur a veach he gelennadurez hag a ioa bet

ganthan pa rea he viraklou. En despet d'ann traouze oll, komzou ar bromeza a zisplijaz ive dezho ; ne c'hoismolent ket kre, evel ar Jusevien all, mes goustadik e lavarent etrezo : ar c'homzou-ze a zo diez da glevet ha piou a hell ho zelaou ? Jesus, glac'haret-oll, a reaz adarre eur mirakl evit disknez dezho oa mab Doue hag e tlient senti outhan : ann draman, emezhan, a den d'ho skandaliza ? Petra vezeta, pa velfoc'h mab ann deu o pignat d'al leac'h e pebini edo araok ? Ar speret eo a ro ar vuez, ar c'hig ne dal da netra. Taolitevez, lenner kristen, penaos Jesus ne laver ket, va c'hig mes ar c'hig. Araok e lennit sklear ar c'homzou-man : an hini a zebro va c'hig, a evo va goad... bag aman, ne laver ket va c'hig ne dal da netra. Deomp larkoc'h ha lakeomp en desse Jesus lavaret : va c'hig ne dal da netra ; ne vizimp ket c'hoaz a eneb ann Iliz katofik : oll e c'houzomp penaos kig J. K. anezhan he-unan ne dalfe netra, red eo ouspen ar speret, ann divine a zo er c'horf-se. Ar c'hatekis a laver deomp var-eün penaos, pa gommuniomp, ne resevomp ket ebken korf hor zalver, mes c'hoaz he Ene, he zivioite. Eur speret leal ne vezoz, ket eaz dezhant mont a eneb ar refleksionou-ze ; koulskoude n'em beuz ket lavaret c'hoaz ar pez a zonj ann darn-vuia euz hon doktored var ar c'homzou a ro kement a joa d'ann heretiked. Ar geriouze a zinifi ar pez a zinifient e meur a leac'h all euz ann aviel hag euz ar skritur-sakr. Evit skouer, e sant Vaze e lennomp ann dra-man. Hor zalver a c'houenne digant he ebrestel piou eo ervez ann dud ? Ar re-man a responataz : lod a laver eo c'hui Iann vadezour, lodall eo c'hui Elias, pe Jeremias pe uwan bennag euz ar brofeted... ha c'hui eme Jesus, petra livir euz mab ann den ? Sant Per a responatas : c'hui eo ar c'christ, mab ann Doue beo.

Euruz oc'h, Simon, eme Jesus, rag n'eo niag ar c'hig nag ar goad eo o deuz diskleriet ann dra-ze deoc'h, mes va zad pebini a zo enn env. Sant Paol a skriv ive d'ar Romaniz : ar gristenien a dle hale ervez ar speret ha non pas ervez ar c'hig ; enn eul leac'h all, ar memes abostol a laver pere eo oberou ar speret ha pere eo oberou ar c'hig : anet eo eta penaos pa laver hor zalver : ar c'hig ne dal da netra, ar c'homzou-ze a zinifi : skiant ann den n'hell ket anizhi he-unan, na dizelei na kredi ar guiriozeou red evit ar zilividigez, e zeo, enn eur ger, ar Feiz eur vertuz a deu deomp digant Doue. Ann explikasione a zo ker sur, ma teu hor zalver he-unan dioc'h-tu da lavaret ; ar c'hig ne dal da netra ; mes enn ho touez e zeuz tud pere ne gredont ket. Ne deuz eta netra diez da gomprent e komzou Jesus hag ann heretiked, kaer o deuz klast dua anezho, ne virint ket ne vent ker sklear ha ker skeduz hag ann aour. Goude oll, piou a dlie komprent guelloc'h geriou hor zalver, eget ann diskibien ? Perak int bet skandalizet ? Perak int tec'het ? Ni her gcel mad, ann heretiked n'hellint nemet en em drouc'h pa glaskint en explika. Ha pa maoun gant ar Protestant, ne gredit ket, lenner kristen, e ve ar re-se eat var eün a eneb ar sakramant. Komzou ar bromesa a zo ker sklear, komzou ive ar goan-diveza a zo ker sklear,

ret : va c'horf etezo a zo e guirionez eur vagadurez ha va goad a zo e guirionez eun evach.

D'an eil, ma zeo deut Jesus d'en em zislavaret, perak ann diskibien a dec'h diouthan ? Ne deant kuit nemet abalamour ma kavent diez ar gourc'hemen a ioa roet dezho da zibri kig hor zalver, perak eta ma torr he-unan ar gourc'hemen-ze, ne jomont ket garithan ? ann heretiked eta ne gomprent ket mad ar geriou-ze : ar c'hig ne dal da netra. Taolitevez, lenner kristen, penaos Jesus ne laver ket, va c'hig mes ar c'hig. Araok e lennit sklear ar c'homzou-man : an hini a zebro va c'hig, a evo va goad... bag aman, ne laver ket va c'hig ne dal da netra. Deomp larkoc'h ha lakeomp en desse Jesus lavaret : va c'hig ne dal da netra ; ne vizimp ket c'hoaz a eneb ann Iliz katofik : oll e c'houzomp penaos kig J. K. anezhan he-unan ne dalfe netra, red eo ouspen ar speret, ann divine a zo er c'horf-se. Ar c'hatekis a laver deomp var-eün penaos, pa gommuniomp, ne resevomp ket ebken korf hor zalver, mes c'hoaz he Ene, he zivioite. Eur speret leal ne vezoz, ket eaz dezhant mont a eneb ar refleksionou-ze ; koulskoude n'em beuz ket lavaret c'hoaz ar pez a zonj ann darn-vuia euz hon doktored var ar c'homzou a ro kement a joa d'ann heretiked. Ar geriouze a zinifi ar pez a zinifient e meur a leac'h all euz ann aviel hag euz ar skritur-sakr. Evit skouer, e sant Vaze e lennomp ann dra-man. Hor zalver a c'houenne digant he ebrestel piou eo ervez ann dud ? Ar re-man a responataz : lod a laver eo c'hui Iann vadezour, lodall eo c'hui Elias, pe Jeremias pe uwan bennag euz ar brofeted... ha c'hui eme Jesus, petra livir euz mab ann den ? Sant Per a responatas : c'hui eo ar c'christ, mab ann Doue beo.

Euruz oc'h, Simon, eme Jesus, rag n'eo niag ar c'hig nag ar goad eo o deuz diskleriet ann dra-ze deoc'h, mes va zad pebini a zo enn env. Sant Paol a skriv ive d'ar Romaniz : ar gristenien a dle hale ervez ar speret ha non pas ervez ar c'hig ; enn eul leac'h all, ar memes abostol a laver pere eo oberou ar speret ha pere eo oberou ar c'hig : anet eo eta penaos pa laver hor zalver : ar c'hig ne dal da netra, ar c'homzou-ze a zinifi : skiant ann den n'hell ket anizhi he-unan, na dizelei na kredi ar guiriozeou red evit ar zilividigez, e zeo, enn eur ger, ar Feiz eur vertuz a deu deomp digant Doue. Ann explikasione a zo ker sur, ma teu hor zalver he-unan dioc'h-tu da lavaret ; ar c'hig ne dal da netra ; mes enn ho touez e zeuz tud pere ne gredont ket. Ne deuz eta netra diez da gomprent e komzou Jesus hag ann heretiked, kaer o deuz klast dua anezho, ne virint ket ne vent ker sklear ha ker skeduz hag ann aour. Goude oll, piou a dlie komprent guelloc'h geriou hor zalver, eget ann diskibien ? Perak int bet skandalizet ? Perak int tec'het ? Ni her gcel mad, ann heretiked n'hellint nemet en em drouc'h pa glaskint en explika. Ha pa maoun gant ar Protestant, ne gredit ket, lenner kristen, e ve ar re-se eat var eün a eneb ar sakramant. Komzou ar bromesa a zo ker sklear, komzou ive ar goan-diveza a zo ker sklear,

ret : va c'horf etezo a zo e guirionez eur vagadurez ha va goad a zo e guirionez eun evach.

D'an eil, ma zeo deut Jesus d'en em zislavaret, perak ann diskibien a dec'h diouthan ? Ne deant kuit nemet abalamour ma kavent diez ar gourc'hemen a ioa roet dezho da zibri kig hor zalver, perak eta ma torr he-unan ar gourc'hemen-ze, ne jomont ket garithan ? ann heretiked eta ne gomprent ket mad ar geriou-ze : ar c'hig ne dal da netra. Taolitevez, lenner kristen, penaos Jesus ne laver ket, va c'hig mes ar c'hig. Araok e lennit sklear ar c'homzou-man : an hini a zebro va c'hig, a evo va goad... bag aman, ne laver ket va c'hig ne dal da netra. Deomp larkoc'h ha lakeomp en desse Jesus lavaret : va c'hig ne dal da netra ; ne vizimp ket c'hoaz a eneb ann Iliz katofik : oll e c'houzomp penaos kig J. K. anezhan he-unan ne dalfe netra, red eo ouspen ar speret, ann divine a zo er c'horf-se. Ar c'hatekis a laver deomp var-eün penaos, pa gommuniomp, ne resevomp ket ebken korf hor zalver, mes c'hoaz he Ene, he zivioite. Eur speret leal ne vezoz, ket eaz dezhant mont a eneb ar refleksionou-ze ; koulskoude n'em beuz ket lavaret c'hoaz ar pez a zonj ann darn-vuia euz hon doktored var ar c'homzou a ro kement a joa d'ann heretiked. Ar geriouze a zinifi ar pez a zinifient e meur a leac'h all euz ann aviel hag euz ar skritur-sakr. Evit skouer, e sant Vaze e lennomp ann dra-man. Hor zalver a c'houenne digant he ebrestel piou eo ervez ann dud ? Ar re-man a responataz : lod a laver eo c'hui Iann vadezour, lodall eo c'hui Elias, pe Jeremias pe uwan bennag euz ar brofeted... ha c'hui eme Jesus, petra livir euz mab ann den ? Sant Per a responatas : c'hui eo ar c'christ, mab ann Doue beo.

m'o deuz ranket ar Brotestandet trei ha distrei, araok-nac'h ar zakramant adorabl. Luther, tad ann heretiked-se, a anzave, eo ann hosti guir gorl hor zalver J. K., ar Galvinisted a lavaraz ar memes tra er bloaz 1557 ; ervez unan euz ho doktored : ann oll illizou protestant a gredaz er mister-man, er penn kenta. Breman ne gredont mui, mes piou et a heuillont ? ne heuillont nag ann Iis, nag ho doktored kenta.. ar fals doktored-ze a gave resklear ann aviel ha ne gredent ket mont a eneb ; ha tenvaleat eo ann aviel abaoe ? nann, mes tenvaleat eo spe-rejon ann heretiked-se ; nac'h a reont ar pez a zo skleroc'h eget aon heol. Breman, chelaonomp mouez ann ebrestel, hini sant Per ; ar Jusevien a zo eat kuit, ann diskibien zo eat kuit, ann ebrestel a jom hag a gred, ha sant Per a zo o vont da respout. I. W.

Ar Werc'hez Vari war Menez-ar-Zalet, er bloavez 1846.

TREDE PENNAD.

Lezom adarre ar Werc'hez Vari da gomz.

Neuze ar W. V., o komz en ano DOUE — evel ma ree ar propheted gwech all, pa zeuent, a berz DOUE, da zisklerya he c'hourc'hennennou d'an dud, a lavaras d'an daou vugel :

« Roet em beuz d'eoc'h c'houec'h devez ewid labou-rat ; miret em beuz ar zeizved ewid-on, ha ne faller ket hen roi d'in. »

Goude ar W. V., o komz en he ano he-unan, a lavar : « Setu ar peza bounera kemment dorn va Mab pe brec'h va Mab. »

Lakit evez, lenner, penaôz ar W. V., o komz ouz an daou vugel, a gomz dreiz-ho ouz an oll bobl kristen, ha dreist-oll oc'h ar bobl a Franç. An daou vugel ne dint ama nemed testou ewid klevout he c'homzou hakanbaded ewid ho dougenn d'ar bobl.

Ar W. V. a gendalc'h hag lavar : « Ar re a gass ar c'hir-ri ne'ouzont mui touet eb lakaat da heul ano va Mab. »

« Setu an daou dra pere a bounera kemment dorn va Mab. »

Ia, ar zul ne-deo mui miret, ee'biz ma eo'leet, gan ar bobl kristen. Labourat a reer da zul, er Franç dreist-oll, a eneb difenn an Aotrou DOUE. Kalz a zizurzou a vez da zul : mesventiou, dansou, libertinachou, assambleou monden pere a zistro an dud euz servich DOUE.

Mankout a reer d'an ofisou da zul war an distera di-garez ; kalz zoken n'ho deuz ket ezom a zigarez ewid mankout. Nan, ne roer ket ar zeizved devez da Zone.

Ano binniget an Aotrou DOUE ne-deo mui kenneubud doujet, respectet gan an dud. Abeg ger e klever a-nezha o touet euz a c'chinou an den da heul ar sakreou, ar mallozou, an nondeou. Setu aze, eme ar W. V., an daou dra, an daou bec'bed pere a bounera kemment

dorn DOUE va Mab, bag hen doug d'ho skoi euz he voalennou.

Ar W. V. a gendalc'h hag a lavar : « Mar ya an eost da goll, n'euz ken kaos a ze nemed-oc'h, nemed ho pe-c'heou. Hen diskouezet em beuz d'eoc'h war-lene « dre an avalou-douar. Mes c'hwi n'oz peuz greet van, « ebed, o welet-se. Er c'ontrol, pa gavec'h avalou-douar techet c'hwi hen hem lakee da douet, davallozi, « hag e loskec'h anô va Mab da heul ho mallozou. Mad ! kendelc'her a raint da vonet da goll, hag er blos-ma, « da benn Nedeleg, ne vez kavet mui tam patatez. »

El linennou ama araog DOUE eo c'hoaz an hini a gomz ouz-om dre c'chinou ar Werc'hez-Mari. Ne ra nemed dougenn d'eom he gomzou hag be glemmou. Evel-kent, pa lavar-hi evel-hen : « Er c'ontrol, pa gavec'h avalou-douar techet, c'hwi hen hem lakee da douet, da vallozi, hag e loskec'h anô va Mab da heul ho mallozou, » Mari neuze eo a gomz ouz-om en he ano he-unan.

Tolit evez er c'homzou-ma, lenner : « Mad ! kendelc'her a raint da vont da goll, hag er blos-ma, da benn Nedeleg, ne vez kavet mui tam patatez. »

An avalou-douar pe ar patatez a gommansaz monet da goll er bloavez 1845, hag abaoe, bloavez ebed, ar fruezenn-ze euz an douar n'eo chomet eb beza skoet kalz pe nebeud e Franç, hag ives er broyou all euz ar bed. Ar bed kristen n'eo ket distroet oc'h DOUE, ha DOUE a zalc'h he voalenn da boueza war-n-ezha. Ar c'hlenved-ze, pehini a gouez bep bloaz war an avalou-douar, a zo evel eur vouez pehini a grid'ar bobl : « Distroit oc'h DOUE, distroit oc'h Doue, « pe e kouezo « souden war-n-oc'h goalennou pouneroc'h ha gar-voc'h. » Mes ar bobl kristen, e lec'h silaou ar vouezze ha lakaat he boan d'be c'hompre, a dormant he spered ewid kaout eur sekret benag da viret oc'h ar c'hlenved da gouenza war an avalou-douar ; ne zistro ket oc'h DOUE ; goasaat a ra zoken beppred d'hen ofansi, ha setu e kouez er fin war-n-ezha ar goalennou bras ha garo. Ar Franç he deuz greet an tanva kenta anezho, da c'hortoz ma rayo an eil hag an drede tanva.

O ! Peheur e kompreno ar Franç hag ar broyou all penaôz ar gwella sekret, ar gwella hag an unik sekret da bellaat diouz-om goalennou, an Nenv, ar c'hlenved a gouez war an avalou-douar evel ar goalennou all, eo distroi oc'h DOUE ha servicha Anezha gwelloc'h ?

AN ERMIT.

Colibri.

III.

— Cabiten, livrit deomp hag e Borneo eo e cafjoc'h Colibri ?

— Ia, ia, mes araog he gaout e veliz eno meur a dra ha n'em boa ket guelet bete neuze. Me'm eus cutuillet eno histr e scourrou ar gouez evel ma cutuillet per pe avalou en hor bro-ni. Ah ! c'hoarzin a rit ? An dra-ze zo gouscoude ker guir ha ma lavaras deoc'h. Me ive a

voue souezet hag am boa beach'h o cridi d'am daoulagad. Hogen va orin ar bigorneter a ziscuezas din eun dervez penauz e tigouze kementse.

Er goanv, pa deu glaoeier braz evel a vez er broiouze, ar gouez-ze a vez goloet gant an dour. An histr, pouz-zet gant an'houliou-mor beteg ar gouez-ze a stag oc'h ho scourrou ; goude pa za an dour beuz kuit, an histr a jom stag hag ho c'haver neuze da gutuil evel frouez.

Dout a ra Sinais da zestum an histr-ze. Edo avad ne rer netra evel e lec'h all. Ar re-ze a zastum histr evit caout ar c'hegin hag a daol ar bouet kuit, evel pa zeont da neziaoui ne ket evit caont viou na laboused eo, mes an neiz a zebront evel eun tam lib-he-bao. Asa, pa lavan deoc'h, ar bed var an tu a enep.

Eno ken nebeut n'eus na nevez amzer na discar amzer. Euz an hanv e coezer er goanv dioc'htu, euz an domder er ienien.

Deut oan da veza mignon ar bigorneter, ha bemdez ez ean ganthan d'an douar, hag her sicouren da baca laboused a bep seurt hag a bep liou. Hogen ar c'habiten a zifenn mont pell dioc'h an aod, ar pez a rea poan vras d'am c'hamarad en doa c'hoant bras da velet petra a ioa e creiz an ezezen, ha da zevel var beg unan bennag euz he meneziou. Bemnoz, da goan, e chorme desot na c'helle mont da ober eur vech dioc'h he froudren e creiz an ezezen.

— Petra, eme ar c'habiten, ha ne gavit ket a loened hag a laboused avoalch' var bord an aod ?

— Nan, eur c'holibri a vanc din, ha n'her c'haver nemet pell en douar, er c'hoajou hag e meneziou.

— Ne zervich ket deoc'h clask mont, rak n'ho lezin ket ; coll a rafac'h ho puez.

— Coll va buez ? cabiten, ha perak, mar plich ?

— En em goll a rafac'h er c'hoajou, ha ne c'hefach'h ket en em denna kuit.

— Me a zo bet e meur a goad, ha n'oun ket chomet enho. Bez'ez eus ganhen diou nadozen hag a dro varzu an anterozo.

— Ar meneziou-ze zo leun a zarpanted bilimuz hag a loened gouez.

— N'em euz aoun ebet razho.

— An dra-ze ne viro ket outho d'ho tibri, ha mar gallit en em zifenn outho, n'en em zifennet ket oc'h an dud gouez a zo aze.

— Oh ! tud gouez an ezezen-ma ne zebront ket a dud !

— Neuze-ta, n'eus netra evit ho tistrei ?

— Netra, cabiten ; rak-se ta e roit din an aotre da vont varc'hoas ?

— Nan, re roan ket.

Var gementse ar bigorneter a loske eun huanaden ha ne lavare ger mui. Hogen mar doa pennog ar c'habiten, ar bigorneter a ioa c'hoas goasoc'h. Pedi hag aspidi a reas kement ma voue lavaret dezhau eun dervez ober evel a garje. M'o pije guelet neuze ar bigorneter ar souge a ioa enhan o tont d'am c'haout ; eur jeneral hag en deus

gounezet eur victor vras var enebourien he vro ne ziskeuz ket kement a levenez.

— Varc'hoaz, emezhan, e zaimp mintin mad ; bezit prest.

— Ia, eme ye, mes ne ouzon ket ha ni a gavo martolodet da vont ganeomp ; rag evidomp hon daou ne c'hellomp ket mont a hell dioc'h an aod,

— Oh, caout a raimp, n'o pet ket a nec'h.

Caout a rejomp e guirionez c'huec'h martolod hag a asantas dont ganeomp da gas deomp hor bak, gant gouscoude ma tistrojemp en dervez-ze da bardaez. Lacat a rejomp e gouelet ar vag armou evit en em zifenn, mar bije izom, he setu ni en hent. Caout a rejomp eun tamik ster hag e zejomp gant ar ster-ze hirra ma c'heljomp en douar. Dre ma pelleamp dioc'h an aod, ar'e hoa deoea hag a denvalea en dro deomp, ha tachadou ar scourrou hag al liamfrouez a ieia euz an eil tu d'eguile d'ar ster hag a stanke an hent ouzomp.

Hor bigorneter a ziscolpe he zaoulagad dre ma zea, o clask gouez eur c'holibri bennag, ha ne gleve netra euz ar pez a lavaremp. Rak ni a ioa nec'h. Ne glevemp trouz ebet nemet mouez al laboused ; etouez kan al laboused avad e clevemp cri al labous noz, hag ar c'holibri ne blije ket deomp. Lod a lavare e voa eno mouez ar c'houezidi oc'h en em c'helver evit dont varnomp hag hon laza eno el leac'h gouez-ze.

Epad ma zeamp evelse gant poan avoalch' hag ive gant encrez dre douez pe kentoc'h dre zindan ar gouez, setu hon labousetaer o crial : Eur c'holibri l daou golibri ! hag hen o cregi en eur roued a ioa ganeomp, hag o crial varnhon da vont ganthan d'he zicour da baca an daou labous-ze. Ep gortos ma voa caset ar vag bete'n douar, e lamas var ar riz hag e voue tost dezhau en em veuzi. Me a ieas d'he zicour, hag e pakjomp eur c'holibri ; hogen ker e coustas deomp. Epad ma edo al labou setear o trei hag ho tistrei he golibri, o tiskuez din pe ger caer oa, e voue faoutet he benn dezhau gant eun taol penn baz.

An dud gouez a ioa deut beteg enhomp dre douez ar bodennou a ioa ker stang eno ma na ellet ket guelet diou gamed diouthan. Me a zonjas lamet var va fuzil, mes n'em boue ket a amzer ; eur gorden tolet en dro din evel eur roued a viraz ouzin da c'hellout en em zifenn. Guelet a riz oa great ganeomp, hag e criiz oc'h va martoloded d'en em denna kuit gant ar vag. Hogen ar gouezidi a ioa en dro deompni evel eur vanden diaoulou, a ieas var ho lerc'h goude m'o devoa cordennet mad ac'hanoame. Hogen kementse a goustas ker dezho, ive d'ho zro.

Hor martoloded a loscas meur a denn, hag a ziscaras meur a hini euz an dud gouez-ze, ha dreist ol ho c'habiten. Pa zistrojont e tigaschont ganho corfou ar re a ioa bet lazet gant boulji ar vartolodet, da viana ar re o doa galiet da gaout, rak lod anezho a ioa coezet en dour, hag ep, mar, lonket gant ar c'holcodile. Teleur a rejont pemp corf maro e kichen ar bigorneter

a ioa ive dare da verval, hag abars m'oa maro tre e troc'hjont he benn dezhan. Neuze en em lakejont da zansal en dro d'ar re varo, da iudal ha da ober eur safar evel loonet gouez.

E c'hellit cridi, me ne voan ket dinuc'h eno ; sonjal a rean e tlient va laza ha marteze va dibri ; ne c'hor-tozen nemet eur maro scrijus. Gouscoude ne voen ket lazet. Diliama a rejont va divesker, hag e rejont din bale en ho raog beteg ho c'hear pebini ne voa ket pell ac'hano. Pebez kear ! eun nebeut lochennou henvel oc'h re ar c'hlauerien pe kentoc'h oc'h lokouchas, ha kementse dindan guez bras ken tou pok ho scourrou ma na bar morse an heol eno ha ma vez ato tenval. Euz a gorfou ho c'hamaradet n'o doa caset ganho nemet corf ho c'habiten da behini e reant a bep seurt orbidou. Da unan euz al lochennou e vouen caset ; hogen ne vouien ket petra a ioa sonch da ober ouzin.

G. M.

(Eur pennd all eur vech all).

Merc'hed Kristen Breiz-Izel.**TREDE PENNAD.***Ar c'hannad.*

Na pegen trist voe ar maner,
P'en en gavas gouullo, dizher...
Edo evel ouz eur vezen
Pa za gant ar goanv peb deillen.

Ha chetu a-benn eur pennad
E teuas d'ar maner eur c'hannad :
Deuz Orlean e tigouez...
Kaloun ann Itron a lamme !

Edo neuze gant ar grasou,
D'ann Env e kase pedennou :
Jesus, emizhi, va Doue !
O Doue mad ! o Doue kre !

Hag ar mevilien a jome
Dre ma zoant re goz da vale
A responnante oll daoulinet :
Jesus, mirit hor zoudardet !

Guerc'h Var, emen Itron,
C'hu zo tener, dous a galoun ;
Enn hano sakr ho mab Jesus,
Diskuezit oc'h trugarezus.

Hag ar mevilien adarre
Oll a-unan a responnante :
O pezet trues ouz hon tud keis !
Guerc'h sakr : *Ora pro nobis.*

Neuze ar vestres a zavas,
Ouz ar c'hannad e prezegas :
Euz ar gourre pe seurt kelou,
Ha treac'h oump d'ar Roue Guillou ?

Allas ! allas ! eme'r c'hannad,
Va c'heleier ne dint ket mad ;
Tost d'Orlean euz bet emgann,
Ha skrijus oa beza enn tan ;

Goal c'hlazet eo ho mab kosa,
Kementse ec'h hello arpa ;
Ho merc'h ive zo prizouniet,
He mai gant ar Brusianed ;

Euz ann eil soudard d'egile
E red evel eun Ealik-Ee :
Eur groaz a zo var he feultrin,
ENN he dourn e vez dour ha guin ;

Dour da voalc'hi ar goulou,
Guin da greaat ar c'halonou
Ha da vreizis, araok mervel,
E koms deus bro dous Breiz-Izel.

Ar vamm a skrivas d'he fried ;
Hor mab hena zo gouliet ;
Hor merc'h ive, eat tost d'ann tan,
Zo bet prizouniet enn emgann ;

Bezomp kalounek koulskoude
Ha meulomp bolontes Doue :
Tennit eun gant ho fuzuil,
Gant ho sabren skoit stard ha puill !

I. W.

Scrifagnerien an *Electeur* a gaf rebechou da ober d'an hini en deus serifet *petra da ober* ; hag e zeomp da verca ama daou pe dri euz ar rebechou-ze. 1° Her c'havont cablus dre ne deo ket republican eveld'ho ; rag hi, emezho, a zo republicanet, ha ne gredont ket e c'halfet nag ober na sonjal mad ma na doar ket a unan ganho. Hogen ama ez eus leac'h da veza souezet, rag eur republican, ma vije en he oberou ar pez ma lavar beza en he gomzou, a dlie caret ar frankiz, lacat ar frankis da ren, ne ket evithan he unan epken, mes ive evit ar re all, evit an oll. Ne dlefe eta caout abeg ebet er re ne zonjont ket eveldhan ; respeti a dlefe ho zonch evel ma c'houlen e ve respetet he zonch he unan.

Ma vije ar re a zalc'h da eul lignez, da eur vouenn dud, a fell dezho guelet ar vro renet gant eul lignez, eur vouenn dud epken, ma vije ar re-ze eo a gleschet o c'hsromolat a enep ar re ne zalc'hont ket d'al lignez-ze euz ho choaz, o divije rezon en eun doare bennak, mes eur republican pehini a dle goulen ma vez frankiz evit an oll, ma vez er penn kenta ar re vella, ar re zo muia goest da veza, daoust a be lignez, a be gouenn dud e vent savet, kementse a zo eun dra iskiz, hag a ro da anaout penauz a re a goms muia a frankis, ne c'houlen-nont ar frankis-ze nemet evitho ho unan.

Kement den a feiz a zo, kement a gar ar relijon, a c'houlen ive guelet e penn ar vro tud a feiz, tud a zoujans Doue, christenien vad, rad tud evelse a rancont da gaout evit m'o dese pep fizians enho. Hogen tud evelse

ne gaver ket stang etouez ar re a lavar e zint republicain, ha ma caver unan bennag e lignez hon rouaned coz, ma caver unan dreist an oll hag en deuz an oll vertuziou o deus c'hoant ar gristenien vad da gaout en bini a ve oc'h ho ren, ne dleer ket beza souezet ma en em droont var zu enhan. Oc'h ober evelse ne rer nemet en em ziscleria evit an dina, hag ar republicanet ho unan ne oufent ket, ep mont a enep ho laveriou, caout abeg en eun hevelep mennoz. Ar republicanet, caer o devezo ober ha lavaret, ne c'hellint Morse diskuez o dese cavet da lacat e penn ar vro, euz an dud-ze a zoujans Doue, euz an dud-ze a feiz a fell d'ar gristenien vad da gaout evit ho ren. Caer o devezo, e vezto ato guir, bevech ma zeo bet renet ar vro evel ma c'hoantaont, n'o deus cavet nemet tud da ober dyrouk d'ar vro, d'he renta reuzeudig e pep gis, da goll he gloar bag he gallout, ha da veza flastret dindan eur bern reuziou. Mar d'eo bet euruz hor bro eur mare bennak, ne d'eo ket a da sur pa voa renet gant republicanet ; mes pa voa renet gant hon rouanet coz, gant prinsed hag a garie ar relijon, neuze e zeo bet ere ha galloudus ; neuze e deus bet gloar, hag ez eo bet doujet gant an oll broiou all beteg ar penn pella euz ar bed.

2. Eun eil rebech a velan da ober da dad *Petra da ober*, rebech hag a stlaper var ar velein, eo an dud a iliz, a leverer, a reseo comantan pe pae digant ar c'houarnamant, bag evelato e comzont en he enep, a enep ar republik. Hogen ama ez eus daou dra, ha ne deo ket guiroc'h an eil evit egile anezho. Da genta an dud a iliz ne resevont ket a gomanant digant ar c'houarnamant. Scrifagnerien an *Electeur* a c'hoar avoalc'hne ket eur gomanant eo a resevont, rag aliez avoalc'h e veler er c'haettennou hag e leac'h all, hano euz an tamik pae a ro ar vro d'ar velein, da viana da lod anezho.

Evel ma zeus marteze etouez lennerien Feiz-ha-Breiz unan bennag ha ne anavez ket mad an dra-ze, her merc'hama c'hoaz eur vech.

An iliz eo e deuz ato pourveet da izomou he beleien.

An iliz e devoa douarou, leveou pere a zerviche da gementse hag a voe lamet diganthi pa deuaz an dispac'h kenta, ha neuze ar vro, pe ar c'houarnamant a neuze en em gargas da rei d'an iliz eun tamik digoll evit ar pez a gemere divar he c'houst. Hogen an iliz a ioa he madou dezhi, e devoa kement a vir varnezho evel en deus pep perc'hent var he zouarou pe he vadou all.

An tamik digoll-ze a reseo an iliz a zo evel eul leve paet dezhi divar he zra a zo etre daouarn ar c'houarnamant.

Eur gomanant (*salaire*) pe eur pae, eo ar pez a ro eur mestre d'he zervicher, da eur micherour, eun devezour, evit al labour a reont en he zervich ; ar pez avad a reseo eur perc'hent digant an hini ma ema he dra etre he zaouarn ne ket eur gomanant eo, mes eul leve a douch, a zo dleit dezhan, en deus guir da gaout keit ha ma chom he dra etre daouarn an hini her pae, bag an hini her pae a c'halver he verour ha ne ket he vestr. Hogen an iliz evel ma zoahe madoudezhi evel ma zeo he re da bep perc'hent, ne ket eur gomanant eo a reseo, mes eun tamik digoll,

hag an digoll-ze a zo pell dioc'h talvout al leve a c'helje, beza bet tennet divar danvez an ilis.

D'an eil e leverer e comz an dud a iliz a enep ar republik, ar c'houarnamant a ro pae dezho. Evel ma om eus merket, ne ket eur pae, eur gomanant eo a resevont, ha neuze n'em eus ket clevet c'hoaz e dese discleriet an Asamble da vad pe seurt gouarnamant or bezo. N'on euz eta nemet eur c'houarnamant da c'hortos, ha da c'hortoz ive e tle beza frank d'an oll, ma na garont ket ar republik, da c'houlen ma vezet ar vro en eur c'biz all. Hogen eur vech ma ve discleriet evit mad ar republik, an dud a iliz a ve ato ar re genta o suja dezhi ; ne ket hi eo a gomzo nag a zavo en he enep, ne ket hi eo o deus roet bete vrema na ne roint Morse ar skuer euz an dizentidigez, nemet goullet e ve digantho-eun dra benag a enep ar relijon. Hi a zo ato ar re genta o suja hag oc'h alia ar re all da zuja d'ar c'houarnamant laket, petra bennak zoken ne blichfe ket dezho an doare-ze da ren ar vro.

Ober a rer eun trede rebech da scifagner *Petra da ober*, hag ive d'an dud a iliz ; hag eo, a leverer, ma tougont an eil rum dud da gaout easoni oc'h egile. Bis-coaz an dud a iliz, ken nebeut hag ar scifagner breton a damaller ama, n'o deus clasket lacat tud d'en em gasaat, pell dioc'h eno. C'hoant o dese da lacat an oll da veva er brasa unvaniez, mes gouzout a reont ne deus ket a unvaniez er meaz euz ar virionez, hag ho never eo difenato ar virionez, hag ober ar brezel d'an droug ha d'ar gaou peleac'h bennag ho c'haftent.

Var gementse e clever aliez ar re o deus nebeut a relijon o lavaret e telef an dud a iliz lacat ato ar peoc'h, ervez ar skuer roet dezho gant Jesus-Christ deut da zigas ar peoc'h var an douar. Gant eur goms bennag euz ar scritur tennet a gostez e c'heller safarat evel ma carer ; mes an hini a studio mad lezen hor Zalver, a velo ive e lavar en eul leac'h euz he Aviel ne deo ket dent da zigas ar peoc'h mes ar c'halette. Ar peoc'h a zo d'an dud a volontez vad, da lavaret eo, d'ar re a heuil ar mad bag ar virionez. Mes n'eus ket a beoc'h evit an dud dizoue. Ato e vezod ever eur pastor en em zevel a enep kement a deufe da glasc rei peuri contamet d'he zened. Mar deu *Petra da ober* da skei eun nebeut var ar vourc'hizien, ne sco ket var an oll vourc'hizien, ne sco tam ebet var ar re anezho o deus feiz ha relijon, hag ar re-ma a dra sur, hag o dese lennet ar scrit brezonek, ne vezet ket deut en ho zonch e comzer eno en ho enep ; ne sco ket zoken var ar re anezho pere n'o deus nemeur a relijon, mes pere ne glascont ket kentelia an dud divar ar meas, nag ho lacat da ober eveldho ; skei a ra avad, hag an oll a anzavo, mar dint a feiz vad, n'her gra ket ep abeg, var ar re euz ar vourc'hizien en em emel da scolia an dud divar ar meas, a goms dezho euz ar relijon ep he anaout, a goms dezho euz ho aferiou pere ne anavezont ket cals guelfoc'h, a ra an doctored evel pa o dese pep gueziegez, hag a daof evelse poultren e daoulagad meura hini, he distro dioc'h ho never, ho laca da gemeret eun bent fall eleac'h ne

gavont nag ho mad evit ar vuez-ma, na dreist oll ho mad evit ar vuez all. Doctored evelse, credabl, ne d'eo bet Morse disennet ha ne vezoz disennet Morse en em zevel en ho enep, ha pa ve tud a iliz zoken eo en em zafe. Nep en em emel euz ar pez ne voar ket ha ne zell ket outhan, a virit ato beza blamet.

G. M.

KELEIER.

An aotrou Rosec, person Guimaec, zo maro er sizun dremenet.

An aotrou Courte beleg e Guielan, zo ive maro en dervezou-ma.

An aotrou Helies, bet person e Treouergat, zo ive nevez maro.

An aotrou'n Escop a ioa eat en hent dissadorn evit ober tro eul loden euz he escopti ha reiar gouzemen.

An aotrou Gouez, person Roscanvel, zo hanvet person Hanvec.

An aotrou Andre, bet *principal* e scolach Castel, zo hanvet person Roscanvel.

An aotrou Billand, nevez beleget, zo hanvet vikel e Douarnenez.

An aotrou Derrien, professor e Lesneven, zo hanvet vikel e Pouldreuzic.

An aotrou Jacq, mestr-studi e Lesneven, zo hanvet vikel e Plomodiern.

An aotrou Burel, vikel en Trevoux zo hanvet vikel e Riec.

An aotrou Madec, vikel e Rosporden, zo hanvet vikel en Trevoux.

An aotrou Peron, nevez beleget, zo hanvet vikel e Rosporden.

Ar c'honseil jeneral a ioa en dervezou tremen ete Kemper. Etouez an traou zo bet hano anezho eno, e velan ez eus comzet ha poaniet calz evit goulen ma vezoz epdale great eur pennad hent houarn etre Roscoff ha Montroulez.

Hano zo bet ive da c'houlen scol red evit an departament. Seiteg o deus votet evit ma vije goulennet; naonteg o deus votet a enep. Evelse ar goulen-ze ne vezoz ket great.

Eur verc'h abred. — Varlene eur vestrez scol euz a Bariz e devoa etouez he scolaerezed eur verc'hik seis vloaz hag a ziskueze caout calz a speret. Caret a rea he mestrez, ha ne vanke Morse da c'houlen sclerijen di-ganthi pa deue en he fenn eur zonch bennag ha ne gomprene ket mad avoalc'h.

Eun derivez ma edo o pourmen er jardin gant he chamaradezet, setu ar verc'hik, nec'het oll, o tot da gaout ar vestrez scol.

— Itron, emezhi, lavarit din daoust ha va zad a lavar geier?

— Oh nan, va merc'h, ho tad ne c'hell ket lavaret geier.

— Mad, c'hui a lavar geier neuze-ta ?

— Me ? Morse va merc'h, ne lavaran Morse deoc'h nemet ar virionez. Mes perag e c'houlennit eun dra evelse ouzin ?

— Va zad a lavar n'eus ket a Zoue, ha c'hui a lavar ez euz ; unan ac'hanoc'h a lavar gaou.

— Ho tad a lavar an dra-ze evit farsal, va merc'h.

— Oh ne ket, a zevri eo hen lavar,

Ar vestrez scol, eur gristenez vad, a voue manret o clevet comzou ar verc'hik-ze. Hegen eur pennadik goude e devoue leac'h da veza manret muioc'h c'hoas. Mam ar verc'hik-ze a deuaz, en eur vouela d'he digas d'ar scol. Conta a reas dezhi penaoz be merc'h, pehini evit doare e doa dalc'het mui a zonch euz a gomzou he zad eget-enz a gentelliou he mestrez-scol, o vezet bet gourdrouzet er ger, a ioa eat d'en em deleur en dour d'en em veusi ; dre chans ha gant poan avoalc'h oa gallt he zenna e buez euz an dour.

— Pennaus, va merc'h, eme ar vestrez scol, ne zonjac'h ket e Doue-ta, a zifin ober traou evelse ?

— Pa lavar va zad n'euz Doue ebet na netra ebet goude ar maro, me oa couls ganhen ive en em veusi evel chom ama da gaout displijadur.

Setu aze, ep mar, eur gentel evit tadou, evit kerent difeiz ne reont fors petra da lavaret dirak bugale ; setu aze ive petra ve da c'hortos dioc'h bugale ma vent savet ep relijion evel ma c'houlen an dud difeiz a hirio.

Miz Itron-Varia ar Rozera a zo brema mouillet, hag emaeoc'h he c'holo (*retia*). An hini en deus c'hoant d'he gaout her c'havo-ta evel ma em boa he lavaret.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 15 Ebrel.

Priz an daou c'chantur.

Guinis.... 27 lur, 06 c.

Segal..... 17 lur, 12 c.

Eiz..... 14 lur, 16 c.

Ed-du..... 16 lur, 78 c.

Kerc'h.... 13 lur, 54 c.

Avaloudouar 7 lur, »» c.

PONT-N'ABAT. 14 Ebrel.

Priz an daou c'chantur.

Guinis.... 29 lur, 58 c.

Segal..... 16 lur, 46 c.

Eiz..... 13 lur, 76 c.

Ed-du..... 16 lur, 46 c.

Kerc'h.... 14 lur, 26 c.

Avaloudouar 6 lur, »» c.

LEVR BUGALE MARJ

GANT AN AOTROU CHATTON, Chaloni a Zant Brie.

Mouillet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difaioch evit ar vach kenta.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouillet gant AR. DE KERANGAL, mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA.

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huec'h Miz, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazelten a reseeo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.

D'an Aotrou de KERANGAL epken e lleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a deer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 27 Ebrel 1872.

Caer o deuz an dud difeiz clask digristena ar bed, Morse ne deuint a Benn da lacat ancouac'hat an Doue Salver en deus teurvézet mervel er groaz evidomp. Ne ket an dra-ze epken, mes Morse ne c'hallint miret na vezoz heuz ha caz oc'h ar re zo anavezet evit enebourienn hor Zalver, Morse ne c'hellint miret na vezoz eur vez hag eun dismegans beza laket e kem gantho. Evit skuer, me garfe gouzout penauz en em gemerfent evit miret na ve hano Judas disprijabl, ha na ve eun dismegans evit eun den beza roet an hano-ze dezhant. Hi ho unan hag hi a garfe beza hanvet judazet ? Bet ez eus gouscoude var an douar tud hag o deus clasket henori ar brasa torfetourien anavezet, hogen an dud-ze a zo bet kemeret buan evit tud diskiant, tud collet ho fenn gantho, hag ancouac'heat ep dale, hi hag ho menoziou diboel. Hogen keit ha ma vezoz tud var an douar, an hano-ze a vezoz dismegansuz ; ato Judas a vezoz skeuden ha patron an treitor, an trubard, ar fallacr a vez hevest evit eun nebeut arc'hant ; Morse ne vezoz ancouac'het pok treitor an abostol reuzeudik-ze.

Keit ha ma vezoz tud var an douar, Pilat a vezoz ato skuer ar varnerien disleal, digalon, a vez ho c'houstians, ar virionez, ar justis hag al lealdet gant aoun da goll ho c'hark, gant aoun da goll ho fias, gant aoun da zisplijout d'ar bobl pe da Cesar. Caer en devezo goalc'h he zaouarn n'o digaso Morse neat, ato e chomint livet gant goad ar just en deus condaonet. Keit ha ma vezoz var an douar bugale vihan, ha mamou bag a gar ar vugale-ze, Herodez a vezoz ato eur spontail evitho ; Herodez a vezoz ato an den criz, ar boureau a laca scuilla goad ar vugale dinam.

Hogen bet ez eus var an douar torfetourien vrás, bet ez eus trubardet hag o deus guerzet ho mistri, rouanet, prinsed euz ar re vrás ; bet ez eus barnerien disleal hag o deus condaonet tud divlam, tud vertuzus, tud ha n'oa netra da rebech dezho ; bet ez eus muntrieren vrás hag

o deus lazet muioc'h a inosanted, hag o deus scuillet muioc'h a c'hood eget na reaz Herodez, ha gouscoude an dorfetourien-ze, goude ma zeus bet hano anezho eur pennad, a zo ancouac'het, ne gomzer mui anezho ; a veac'h int anavezet gant eun den gouezie bennag a anavez mad istor ar bed. Ha perag an ancouac'het-ze ? Ah ! ne ket map Doue eo o deus guerzet, ne ket map Doue eo o deus barnet d'ar maro, ne ket o clask laza map Doue eo o deus scuillet goad. An torfejou a enep an dud, pe ger scrijus bennag e vent, a dremen, més an torfejou a enep map Doue ne dremenont ket ; chom a reont evel eun testeni e voa Doue an hini zo maro evidomp var menez Calvar.

Rom. Abaoe trivac'h Miz, eme eur gazeten, ne veler e Rom nemet torfejou hag a laca da rannia calon an tad santez ; hogen abaoe eun nebeut sizunvezion zo an torfejou-ze zo eat c'hoas var ho c'hemant all. Ne ket avoalc'h d'ar romanet kez beza laeret, beza goal gaset e pep giz gant tud estren goasoc'h eget chatal, red eo dezho c'hoas gouzant an dismegansou brasa beteg en ilizou. Mont a reont da loskel tennou en ilizou evit teleur ar strafuil etouez an oll, saouna a reont deleziou an iliz evit lacat da goeza da da ruilla merc'hed ha re goz. Avechou e zeont en eun iliz-ar c'horn en ho beg hag ho zok var ho fenn evit cana pouil d'ar prezeger ha lacat ar freuz etouez ar gristenien. Eun iliz all euz an Itali a brofanont oc'h ober enhi eun ofis euz ho giz evit an ex-cummuunet Mazzini, bete ma zeo bet red d'an escop serra an ilis saotret evel gantho.

Hag ho c'hazetennou milliget a lavar ema brema eno an unvaniez o ren ; hogen n'en em glevont nemet evit serabat, laerez, ober pep seurt torfejou ; a hent allenem dagont hag en em zraillont evel chas.

Counnari a reont dioc'h eun tu defot na velont ar Pap oc'h ober ar seremoniou evel kent, ha dioc'h eun tu all ne eanont da glask teleur pep dismegans varneban.

En dez all e doa torret ar guer var ar *Scalier-Santel*, ha tolet fank var ar pazennou-ze a zo bet hor Zalver varnezho.

E Rom ez eus cals mervent, hag ar penn abeg a gementse eo an naonegez a ia ato var gresk, hag an di-zurziou ar re scrijusa a zo oc'h heul an estren direol-ze a zo enhi.

Eur paour kez den divar ar meaz a zo bet goal laket abalamour ma velet var he beultrin eur scapular hag eur vetalen. Ar vetalen zo bet diframet diganthan, ha taolet etouez ar pri, hag hen lezet var an douar leun c'hood hag anter varo. Eur zaoz iaouang, euz a noblans an Irland, a zo bet cannet var ar ru, abalamour ma velet eur groazik var spullen he vouchouer gouzouk.

Goasoc'h o deus great c'hoaz. Pemp archer d'ar Pap o veza er meaz a gær, ep arm ebet ha guisket e bouri-chizien, a voue anavezet gantho, taget ha lazet. Ha setu ive petra a ratent d'ar Pap ma en em ziskuese dezho ! Ne ket brao eo beza en eur gær eleac'h ma zeus lamponet evelse o ren ?

Cambre: Ar gær-ze a ioa bet tost dezhi beza kemeret ha distrujet gant ar brusianed. Bet oant beteg enhi ; en em laket oant e trein d'he c'hillia, ha koulscoude n'eus great droug ebet dezhi, en hevelep doare ma zeo bet souezet an oll bag an enebourien ho unan. Mes christenien vad Cambre a c'hoar perak n'eus ket great a zrouk dezho. Cridi mad a reont int dleourien a gementse da scoazel ar Verc'hez Vari, ha d'ar prez o deus diskuezet da rei difennourien d'ar Pap. Evese e tigasant en der-veziou-ma daou lamp da Chapel an Itron-Varia-a-Chras evit merk euz ho anaoudegez vad.

Lyon. D'an trede a vis Mae e vezou gouel braz e Lyon. An antercanvet deiz ha bloaz eo abaque m'eo savet Breuriez ar Feiz. Nag a vad n'e deus ket great ar Vreuziez santel-ze epad antereant vloas ! Nag a eneou n'e deuz-hi ket sicouret da vont d'an Env !

Eun niver braz a gatoliked euz a bep corn euz ar Frans a zao ho mouez, a serif evit diskuez ho c'harantez bag ho fidelite d'hon Tad Santel ar Pap. Kement hini a gar e guirionez an ilis santel hag ar relijon a zo gla-c'haret hag ankeniet o velet vikel Jesus-Christ dilezet hag e reont ar pez a c'hallont evit rei eur gonsolation bennak da galon ho zad.

Mis Mari o vent da zigeri a lacai adarre an oll gristezen vad da stouet ehars treid ar Verc'hez santel evit goulen he scoazel ha grasou euz an Env. Biscoas n'on doa bet muioc'h a ezom da bidi hor mam vad evit hor bro a Frans ker reuzeudik, evit ma teui kement a dud-dallet da zigeri ho daoulagad d'ar sclerien, evit na-deuio ket an dud diffeiz ha dizoue da gontami ar iaouankis dre ho c'henetliou miliget, evit na deuint ket da skigna e pep leac'h, evel ma fell dezho ober, ho geier hag ho fals credennou, evit na deuint ket da beurvouga ar feiz en hon touez.

Siouaz ! an ilis santel a zo en eur stad ken ankeniu, anter ziscaret gant he enebourien. An Tad Santel a zo ker poaniu ha ken truezuz he stad, bag a c'houlen pendennou ouzomp, a c'houlen ma c'hunanimp hor mouez gant he hini evit redia en eun doare bennak Doue da zont d'hor sicour. Ma ne c'halomp ober ken nag evit hor bro muia karet a zo ive ken toc'hor, da viana e c'hellomp pidi, hag ar beden e deus mui a nerz eget ameou.

Rag eur vech ma on devezo laket Doue da drei en tu ganeomp, oll nerz an dud hag an ifern zoken ne c'halomp netra en hon enep.

Eun tad euz a gompagnunez Jesus eo a brezeg er bloa-ma Mis Mari e Catedral Kemper. G. M.

AR SAKRAMANT.

AR BROMESA.

Ar Jusevien a ioa eat kuit ; ann darn vuia euz ann diskibien a ioa tec'het ive ; mister karantez Jesus n'oak bet digemeret : n'oak eta mui var dro hor Zalver nemet ann daouzek abostol pe, da viana, n'oak bet nemeur a dud all : ha c'hui ive, eme Jesus, ha né c'hoantait ket mont diouzhin ? Aotrou, eme Sant Per, var-zu piou e zaffemp-ni ? C'hui eo o peuz komzou ar vuez eterne.

Kredet hor beuz ha gout a reomp eo c'hui ar Christ, mab ann Doue beo.

— Chetu eno, lenner kristen, komzou kaer Sant Per ha chetu eno ive komzou ann Ilis Katolik.

Eur mister a zo eur mister, treac'h eo da speret ann dud ar muia desked ; dre-ze Sant Per ne gomprene ket he-unan penaos ec'h ellze Jesus rei he gorf da zibri hag he c'hood da eva ; mes gout a rea n'oak nemet ar virionez e ginou hor Zalver, gout a rea.

Ma taolit evez ouz komzou Jesus, e velfot peger klemmuz int, evel daelou a zo enno : ha c'hui ive, ne c'hoantait ket pellaat diouzhin ! ar re-all a dec'h goude beza bet maget ganhen, goude beza bet pareet, goude beza bet testou euz va burzudou... ha c'hui a vezou fideloc'h ?

Koulscoude ar c'homzou-ze ken dous ha ken tener a zo ive stard ha c'houek meurbed.

Chetu aman petra zinifont : ar pez am beuz lavaret er sinagog eo ar virionez ; n'hellan ket dont a-dre nag en em zislavaret ; breman mar doc'h ive skandalizet, pellaü ; ho liberte a zo ganeoc'h, grit ar pez a gerrot... ann daouzek abostol a jomaz ha koulscoude unan anezho endoa ive kollet ar Feiz-Eleac'h meuli Sant Per, hor Zalver a lavaras eta : ha n'em beuz ket o choazet ho taouzek ? Koulscoude unan ac'hanc'h a zo eunn diaoul-Sant Iann a lavar denmp e komze Jesus euz a Judas, mab da Zimon Iskariot, ann hini a dlie en trahisa.

Evit guir, hor Zalver n'en hanve ket, mès gout a rea petra a ioa enn he speret, hag o c'hourdrouz Judas, e roe eur gentel a humilité d'he oll ebrestel.

— Chetu, lenner kristen, chetu penn-da-benn ar pez a zo bet tremenet e Kafarnaüm bag a c'halomp promesa ar zakramant.

Souezet oc'h bet a dra sur, o velet kement all a dud oc'h enebi, o krosmolat hag o tec'het ; marteze zoken oc'h ive skandalizet eunn nebeud bennag hag e livirit ennec'h hoc'h-unan : perak Jesus, atao ker madelezuz, perak Jesus pehini a baree oll glenvejou ar c'horf, n'en deuz ket ive pareet sperejou superb ar Jusevien hag he ziskibien ? Ne dit ket, lenner kristen, d'ober goulennou evel-ze, rag sur e veac'h da fazia : Klask kompreñ Justis Doue a zo mont enn eur vro re zianavez evi-domp.

Kit ebken da vro-zaoz, ne gompreñ-foc'h ket langach ar Zaozon ; ann arc'hant a vezog ganeoc'h n'helfot prena netra ganthan ; mesiou, kearioù ann dud-se ne vizint ket henvel ouz ho re ; enn Env zoken e velfot stered n'oak doa Morse paret dirak ho taoulagad, ha koulscoude petra zo etre Bro-zaoz ha-ni ? Eul leo vor bennag.

Mes piou a vuzuro ar pez a zo etre Doue ha-ni ? Ne glaskomp ket eta perak tud Kafarnaüm a zo chomet diffeiz pe da viana, ne damallomp ket madelez Jesus.

Kement endoa great evitho, ker freaz en doa komzet, ma n'oak doa nemet digeri ho daoulagad evit guelet ar sklerien. Dre-ze ar Gafarnaïted n'oak deuz meritet nemet re klevet ar zetans spountus-man : da zeiz ar varn, c'hui vezog muioc'h goasket eget tud milliget Sodom.

Mes sionaz evidomp ! ha n'euz ket enn hon touez kristenien ker fall ha ken diffeiz hag ar Gafarnaïted ? Ar Protestant zo niveruz-braz hag ho malis zo treac'h da hini ar gafarnaïted, rag ar Jusevien a nac'h ar sakramant abalamour ma nac'hent divinite Jesus he-unan, mes ar Protestant a ia-larkoc'h, rag anzao a reont eo Jesus mab Doue ha koulscoude e laveront : penaos Jesus a hell rei deomp he gorf da zibri ?

Pec'hed kals a dud katolik zo c'hoas brasoc'h rag kredi a reont gant ann Ilis eo Jesus mab Doue, eman en he sakramant hag e gevont evel ma ne gredsent ket.

Ra vezou eta eur gentel evidomp ar pes a zigouezaz er sinagog ha deskomp, divar goust ar re-all, eo red kaout eur greden beo, eo red labourat evit kaout ar bara a ia d'ar vuez eternel.

— Komzou ar bromesa, evel m'ho peuz guelet hoc'h-unan, a zo ker sklear ma tleont kreski hor teiz bep tro m'ho lennomp.

Evidomme pa veditan ar pennad-se euz-avel Sant Iann ha pa vezann dirak ann tabernakl a gav din guelet Korf hor Zalver en he vez.

Goude he varo, Jesus a ioa bet lakeat enn eur c'ha-varn toulet er roc'h ha dem Morse n'oak bet sebeliet eno.

Ar chavarn a voe klozet ; eur mean a voe lakeat da viret na vize digoret ; var ar mean-ze edo Siel ar brin-

sed, soudardet a ioa ive tro-var-dro : in monumento novo quod exciderat in petra in quo nondum quisquam positus fuerat.

ENN he zakramant eman Jesus enn eur monumant nevez e pehini n'oak bet mose den chet, rag piou a hellas biskoas lavaret : va c'hig a zo e guirionez eur vagadurez ha va goad a zo e guirionez eunn evach ? Eun tabernakl eman Jesus evel enn eur c'here toulet er roc'h : ar roc'h-eo he gomzou divin da genta ha d'ann eil autorite arm Ilis pehini e deuz lavaret atao hag a lavaro atao, o rei ar gommunion : ra zeui korf hon aotrou J. K. da zioual hoc'h Ene evit ar vuez eternel l' ar mean a stanck ar c'havarn eo ar spesou euz ar bara hag euz ar guin, rag mil guech e ve easoc'h guelet sklerien dre eur roc'h teo eget na ve guelet Jesus dindan spesou ar bara ; kals zoken a dud katolik a gred n'hell ket Doue he-unan rei ar galloud-se d'hen daoulagad, epad ma vizimp er bedman.

Mes var ar mean-ze ken tenval ema Siel ar brinsed, Siel ann oll doktored abaqué ann ebrestel ha Sant Paol beteg kirio ; var ar mean-ze eman c'hoaz Siel ruz mil ha mil merzer, rag skuliet o deuz ho goad kentoc'h eget nac'h ar mister-man ; var ar mean-ze erfin ema Siel ann oll zent.

Soudardet a zo ive var-dro ; ar re-ze eo ann oll a den da gombatti dre ho skridou ha da drec'h ann heretiked hag ann dud impi.

Ar Jusevien a lakea soudardet evit miret na vize lae-ret epad ann noz korf sakr hor Zalver gant he ziskibien.

Goal spontik oa e guirionez, ar iusevien ; ann ebrestel o doa tec'het p'edo Jesus beo ha ne vijent ket deuet da laeres he gorf goude he varo.

Mes n'i a oar avoalc'h e klasker lammet diganeomp hor feiz, e klasker laeres korf glorios Jesus enn he zakramant, mes miret a raimp ouz ann off ar presiussa euz hon tenzoriou.

Breman, lenner kristen, n'em bezo mui da gomz deoc'h euz ar bromesa ; lezomp ann dud foll da vurmuri gant ar gafarnaïted ha gant Judas ; breman p'hor Beuz guelet, er skeudennou, ann aden taolet enn douar ; p'hor beuz guelet, e Kafarnaüm, ar penn-ed o sevel enn despet d'ar goal amzer, e velimp ar penn-ed o tarevi, o veza chenhet e bara hag ar bara he-unan chenhet e korf Jesus epad ar goan diveza a rezant gant he ebrestel ar arok mont d'ar maro.

I. W.

Petra a c'hoarvez?

Feiz ha Breiz he deuz komzet, n'euz ket pell, euz Palma, an intanvez santel-ze euz ar gær a Oria e rouantelez Napl. Setu ama adarre eun dra benag divar he fenn. Lenn a reom ar pez a yeom da welet er gazetenn c'halleg, anvet Univers, numero 17 a viz meurz 1872 : « Palma he deuz gwelet — pegeit a zo, ne leverer ket — eur groaz vraz e barz en Neny, hag euz ar groaz-se e tiskenne eiz bann sklerder etrezeg an-

douar. Pevar anezho a voa bannou a drugarez, ha pevar all bannou a justis. Ar bannou a drugarez a ziskenne war an Turki, war an Amerik, war Bro-Zaôz ha war ar Pologn hag ar Russi. Hag a sckerijenne ar broyou-ze; ar bannou a justis a bare war ar Franç, an Allmagn, ar Spagn hag an Itali. »

Petra a zinifft kemmentse? Kemmentse a zinifft penaôz, euz eun tu, e za an Turki, an Amerik, Bro-Zaôz, ar Pologn hag ar Russi da receo grasou a drugarez euz an Nenv, grasou braz, bag e vezint konvertisset dre ar grasou-se; euz eun tu all, e za ar Franç, an Allmagn, ar Spagn hag an Itali da veza skoet gan goalennou Doue dre an abeg d'ho spered diffeiz, d'ho dispriz ewid lezen-nou santel an Aotrou Doué ha re He Iliz, d'ho dizurzou a bel sort. Koulskoude, ar goalennou-ze a vezo iveau grasou a gounversion hag a zelvidigez ewid ar broyou-ze rag euz ar groaz e tiskennont. Dre ar groaz eo bet saveteet ar bed: euz ar groaz ne ouffe diskenn nemed grasou a zelvidigez, dous pe c'hôuero e vezont.

Evel-se, Doue, pa roaz da welet da Balma ar groaz vraz-se ebarz en oabr, eur groaz vraz, a lavare d'ezhi dre enno e yee da skuilla grasou braz a zelvidigez, mes grasou a drugarez, a vadelez, a zousder, war an Turki, an Amerik, Bro-Zaoz, ar Pologn hag ar Russi, war bere broyou e lakee da bara ar bannou a drugarez euz He groaz; mes war ar Franç, an Allmagn, ar Spagn hag an Itali e yee da skuilla He voalennou, goalennou ar brasa, ewid kastiza ar broyou reuzeudig-se hag ober d'ezho distroi out-ha. Ar broyou-ma a zo kablusoc'h eged ar broyou all u helloc'h, en dra ma ho deuz recevet muioc'h a c'brasou euz an Nenv ha greet muioc'h a fae warn-ezho.

« Palma a larvar c'boaz penaôz, da viz gouere kenta euz ar bloa-ma 1872, e za freuz braz, eun dispac'h spontuz da gommans er Spagn, er Franç hag en Itali. Amedee, roue brema er Spagn — Amedee a zo mab da Victor-Emmanuel, roue alouber an Itali, a vezo iveau diskaret, ha, war a larvar re-all, lajet. »

« War digarez difenn kaoz ar rouaned diskaret-ze ha sevel a-nevez ho zronyou, dreist-oll hini Victor-Emmanuel, gan pehini Guillaum ben deuz greet eun diviz, ha lakaat da rena er broyou divarc'het ha strobinelet ar peoc'h bag an urz vad, reustlet kemmentse enn-ho dre routerez (politique) Bismark he-unan, mevel braz Guillaum, empalaer an Allmagn a lakeo adarre he armeou da zont e Franç, hag e teuint beteg Pariz. Pariz a vezo eun eil gwech kastizet; kemmeret e vezo dre nerz. »

Ervez doare Republik ar Franç a vezo diskredet warn-ezhi da veza sikouret kass d'an traon tronyou an Itali hag ar Spagn; pe ewid lavaret gwell, Guillaum ha Bismark a rayo van da gridi he devezo ar Franç sikouret diskara Victor-Emmanuel hag he vab Amedee ewid kaout digarez da zont adarre en dro gan ho armeou braz d'on flastra ha d'on laza mik.

Person santel Ars, an aotrou Vianney, a larvar iveau

eun dra bennag hag hen hem denn d'ar pez a ziougan (1) Palma. Setu ama he gomzou :

« An enebouryen ne daint ket kuit oll-d'an-oll; donet « a raint war ho c'biz, hag e tistrujint oll dre elec'h ma tremenint. Ne zalc'hor ket peno outbo, mes ho lezel a reor da vont war-araog; ha goude-ze e troc'hor ar boued out-ho, hag e reor d'ezho evel-se kalz a zroug. » Neuze an enebouryen a gemmero penn an hent da vont d'ho bro, mes monet a reor war ho lerc'h, ha ne vezo nemeur anezho hag a zigouezo beteg ar gær. » Lammet e vezo digan-t-ho neuze kemment ho devezo skrabet, ha zoken kalz muioc'h.

« An drasé ne bado ket pell. Kridi a reor e vezo oll kollet, mes Doue a zaveteo oll. Eur zin e vezo euz ar varnedigez diveza. Pariz a vezo chanchet hag iveau diou pe deis gær all. »

« Fallat e vezo va c'hanoniza (va disklerya sant), mes ne vezo ket amzer. »

Distroom da Balma.

« Brezellan bras, eul lazadeg spontuz a dud a vezo, eme Palma, ken a spourono ar bed. Ar Russi a zavo a du gan ar Franç hag a deuyo d'he zikour, evel iveau Amerik, Bro-Zaoz ha divezatoc'h an Autrich. An tachennou a emgann euz an Itali a vezo goloet à gorfou maro an Allmaned, Russianned, Francizien hag Italia-ned. Ar gonnid a droyo gwech da eun tu, gwech da eun tu all; en divez ar Prussianed a vezo trec'het, brevet dre-oll, ha neubeud anezho a zistroyo d'ar gær.

« Henri V, galvet gan ar bobl a eur vouez, a reno war ar Franç, ha Piuz IX a zistroyo da Rom hag hen de-vezo ar joa da velet an deiyou kenta euz a driomph an Iliz. »

Gwelet e vezo pe e larvar Palma gwir, pe ne raket.

BRETTIK

XVI.

Lezet on euz en hent Anna a Vreiz, he c'hoar, he zeir demezel hag ar floc'h Raoul oc'h ho hentcha da vont dre an erc'h euz a gær Guerand da lochen ar pin. Digouezet eno gant calz a skuissder, e trugarekeant Doue, ha Raoul a scoas tri daol var an nor. Clevet a rejont trouz eur boutou prenn; an nor a voue divoraillet hag anterzigoret, ha neuze eur vouez c'hoz a c'houlen-nas :

— Piou zo aze ?

— Breiz, eme ar floc'h.

— Petra a glaskit ?

(1) Kalz ho deuz klasket gouzout a be-lec'h e toue ar ger brezoneg *diougan*, *diougana* (prophesi, prophetiza). Setu ama ma e'hredenn war ar poent-ze.

Diougan azo great euz *Diou*, ano Doué gwechall en on touez, bag eus han kana. Ar C'henniz, or breudeur a Vro-Zaoz, a gendalc'h da envel Doue *Dioye*. — *Diougan* ével-se a zinifft our *c'han-Doue*, eur c'han divin, eur c'han dre behini an den, sklerijennet gan Doue, a zisklery an traou da zont-Lakit evez penaôz ar prophisioù gwechall a vize lakeet e gwerz ha kanet.

— Digor zalamour da Zoue.

Neuze an nor a zigoras tre; eun den coz, he vleo guenn o flipata var he ziscoaz hag eul letern en he zorn, ajlakeaz he droad var an treuzou, hag a lavaras :

— Deut mad ra vezo em lochen kement breton a deu en hano Doue. Tan am euz evit ar re o deus riou ha bara evit ar re o deus naoun.

An den coz ho c'hasas da gichen an tan elec'h ma zoa tri all en ho raok. Sevel a rejont pa veljont ar brinsez. Evitho da veza dic'hizet, Anna ho anavezas dioc'htu. Ne leverjont nemet ar goms-ma :

— Ah, itron !

Izabel a goezas, kentoc'h eget na azezas var eur scaon e kichen an tan. Anna, creoc'h, a lavaraz eur ger bennag evit trugarecat an tri dijentil; neuze ec'h hejaz an erc'h divar he dillad hag e tosteaz ive oc'h an tan.

— Vad a ra guelet an tan-ma, emezhi en eur c'hoarzin, siouas ! me a zalc'ho sonch euz an dec'haden-ma euz a gær Guerand ! Ma c'helfe ar c'hallaouet hor guelet, nag hi a c'hoarsfe divar goust Brettik, oc'h he guelet o tec'het evelen dindan dillad eur varc'hadourez c'hoalen !

— Itron, eme unan euz an dud chentil, eur rann-galon eo evidompni ho sujidi fidel, ho kuelet en eur stad ken ankenius.

— Na vezit ket nec'het gant kemmentse, eme ar brinsez, ni a gomzo gaeoc'h a gement-ma pa vezimp em c'hear vad an Naonet.

— Plijet gant Doue e ve ep dale, eme an dijentil en eur heja he benn evel pa n'en divije ket calz a fizians.

N'oa ket c'hoaz eun anter heur abaoue ma edo ar brinsez el lochen pa voue scoet adarre tri daol var an nor. Izabel a ioa oc'h en em rei da gousket, e-devoue aoun hag a reaz eur griadennik; an teir demezel all a gomansaz ive da grena. Anna avad ne devoa aoun ebet.

— Hor mignoned int, emezhi.

Al labourer coz a ieas da zigeri dezho. Evitho da veza guisket e coueriadet oa anat avoalc'h oant tud chentil. Ofiserien ar c'hoard oant. Ho mantellou bras a ioa guenn gant an erc'h.

Eur c'hardeur goude e tigouezaz eur vanden all.

E penn ar re-ma edo Doue pehini a deuas da stouet dirag Anna a Vreiz :

— Itron, emezhan, ema pep tra e pourchas. C'hoant oc'h eus-hu da chom ama c'hoas, pe guelloch eo ganeoc'h mont en hent dioc'htu ?

— Evel a gerot, eme ar brinsez; me rai evel a gavot guella.

— Mad, megaf din eo ar fura mont en hent dioc'htu. Ep dale Guerand oll a vouezo oc'h tec'het knut; lod zoken euz ho mignonet a c'helfe dont var ho lerc'h o sonjal rei sicour deoc'h, hag a ziskueze evelse d'ar c'hallaouet pe hent oc'h eus kemeret. Pa zoch bet courachus bete vrema, bezit bete penn.

— Ma na vije nemedon sur, eme Anna, mes va c'hoar !... hag e tiskueze Izabel couset c'hoek, he fenn harpet var barlen an demezel Bruc.

— Ne daimp ket var droad, Dunoa ?

— Oh, kezeg a zo aze oc'h ho cortoz e kichen dor al lochen, ha mar kirit me gemero Izabel ganheu var va loan, var an araok.

— Paouïkez bugel, eme Anna ; kentoc'h eget guelet poan dezhi, e ve guell ganhen gouzany n'ous ket pegement va unan. Diouallit mad anezhi, Dunoa, ken dinérz ba ken astudig eo !

Dunoa a zavas goustadig ar brinsez vihan, hag he desumaz etouez he vantel deo ha tom. Izabel a zigoraz he daoulagad hag a reaz eur scrijaden. Mes o veza anavezet piou a ioa crog enhi, e reaz eur musc'hoarz ha ne layras ger.

Ar c'houeriad coz a zigoras neuze dor he lochen.

— Bennos Doue deoc'h evit beza digoret ho tor da zugale ho Tuked, eme Anna araok mont dreist an treujou.

An den coz a ieas d'an daoulin hag a bocas da zae ar brinsez en eur vouela,

— Doue r'ho miro, itron, emezhan ; setu me trivac'h vloaz ha tri urgent, hag hema eo ar c'haera dervez am eus bet em buez. Ia, Doue r'ho miro, itron an Dukez ; c'hui a velo c'hoas dervezioù caer, Breiz avad a zo toc'hor ha ne zavo mui.

Anna o clevet ar c'homzou-ze e devoue rann-galon ; sevel a reaz he daoulagad varzu an Env, hag e kimia-das dioc'h al labourer coz.

Hema a jomaz en he za e dor he lochen ken na c'helle moi na guelet na clevet an diou brinsez iouang hag ho heul. Pa na gleve mui netra, e tennaz eun huanaden, hag e teuas da gaout he oalet. Chom a reas da zellet oc'h ar scaon var behini oa bet azezet Anna hag Izabel :

— Aze emez han, aze edont !... Ar scaon-ma a vezo talvoudusa tra am bezo da lezel gant va bugale.

Neuze ez-eas da benn he vele cloz elec'h ma zoa eur grusifi, eun imach d'ar Verc'bez hag eur bod beus benniget, hag e taoulinaz eno da bidi evit ar brinsez, ha da c'houlen oc'h Done beilla varnezho.

Antronoz al labourer coz a glevaz oa digouezet epad an noz ar c'hallaouet e Guerand hag o doa grounet ker. Ar Marichal a Rieux a ioa en ho zouez. Ho zonch oa samma an Dukez ; lod anezho avad a laboure evit c'hoar ar roue a Frans ha lod all evit Alan Alred,

Al labourer coz a velaz neuze perag oa tec'het an Dukez ken trum-ze. Mes ar reuzeudig a dlie lacat ker Guerand hag ar brinsez etre daouarn ar c'hallaouet, a zavas kement a geus ganthan, ma zez, elec'h digeri doriou ker, d'en em lacat etre daouarn ar justis.

Dunoa, araok mont eus Guerand, en doa comzet oc'h an itron a Laval, ha roet dezhi billet an Dukez. Ar c'houarnerez kez a zirollas da vogela gant nec'h d'he frinsez.

Itron, eme Dunoa, an Dukez ho cortoz abenn tri devezez ama e Redon ; mes esper e deus, pa o pezo lenetar billet am eas roet deoc'h, ne gomzot mui dezhi euz Alan Albret.

— Me a rai evel a garo, eme ar c'houarnerez, gant ne zigouezo droug ebet gant an diou brinsez, me vezo content. Hag e rea rebechou dezhi he nnan da veza elasket alia Anna da gemeret ar prins-ze deat da veza trubard.

Hogen etre daou ar c'hallaouet a ioa kelc'het en dro da ger Guerand, ha ker en em zifennaz a zoare. Mes d'ar mare-ze Anna hag izabel a Vreiz a ioa digouezet e Redon eleac'h ma tlient caout peoc'h eun dervezioù bennak.

Eur pennad all eur vech all.

G. M.

Disput etre Jakez Lamrog ha Ian an Digariou.

Setu ama eur pennad scrit, e brezonek kerne ; eun disput eo divar benn lod euz ar giziou hag euz an dizziou a veler hirio, etre eur bris-bourc'his, unan euz an doctoret-ze en em emel da glask deski d'ar re all ar pez ne ouzont ket ho unan, hag eun den diyar ar meaz en deus bet eun tam descadurez. Setu ama penauz e ro ar scrisagner da anaout an daou zisputer :

I. Jakez, leshanvet *Lamrog*, zo mab da Varbaik *Kerdreuz*, maro, siouaz dezi ! neur roi da Jakez ar vuhe. Doue d'hi fardoni. A vianik a veve Jakez divar gouest Per ha Pôl : pa vije roët da Jakez, ato, evel just, a ghemere ; ha pa ne vize ket, aliez ive. Kar gourmand kalz oa Jakez, ha dôn he gof evit ar vech. Eun dro m'ede var ar poent da dorri evit jamez he naon, ha ker-koulz he zec'het, o klask mont da bokat d'al Loar — he vignenez vraz — e goelet eur punz. He gamaradet, o klask he harpa, oe just dezo beza chanchet d'an traon gant an herr oa ganthan o vont tram al Loar. Mæz chom a re-jont, ha Jakez d'ho heu!. Ha profit braz eo bet marvad, e'eo chomet Jakez er bed-ma ; kar ma ne vize ket chomet, ar *rimodel-ma* biken ne vize *rimet*.

Ar c'henta karg n'oe Jakez, oe ar garg kalliaruz a botr-saout ; brema n'eus an hini digalliar a faneant. Neuze oa krot deuz he dam bragou ; brema n'eus ket memez tost d'he dreujou. Penôz n'eus gallet Jakez ober eur sort lam... arog, n'ouffen ket laret. Mæz n'eo ket neur labourat, m'hen assur ; — ar pez vize bet just ha mad — kar biskoaz, n'he vuve, eur filvad ru n'eus grët.

Gouskoude Jakez a zoug pep tra skany-tre, ha ken dizoursi hag eun ozac'h, fermet ganthan he blas. Doughen ra bragou hir ha moan, liviten lostpik, pa n'effe kalz traou da gompren ; hag ato *tok-Caribaldi* — respet doc'h, Bretonet. He Ialc'h gouskoude ne zoug ket ; kar marvad e'z ei pounar. Rak-se eo varn-hi prennet, ha biskoaz eun diner touloント out-hi ne velaz ar paour kæz. Mar rank Jakez doughen an hano drol a *Lamrog*, n'he zoug ket skany ken-nebeut. Gouscoude mar ve c'hoaz eun tamig karantez er bed-ma, an hano-ze da Ja-

kez ne ve ket pounar ; kar eur Vandevrao d'he zoughen hen zikourse.

En heur ma skrivan, meur a *Ian-var-ar-mæz* zo n'em zastumet solanel en-dro d'an *Otrou braz* Jakez Lamrog, ho zok gantho en ho dorn, hag e sonjont e fin-fonz ho speret : « Setu aze eur goaz ! » Ian, setu aze Jakez, mab da Varbaik Kerdreuz, ha leshanvet Lamrog.

II. Guelomp brema piou eo Ian an Digariou. Ian eo berr he istor ; kar, dre c'hras Doue, n'eus ket en-hi eur pikol a droiou kam. Ian an Digariou zo mab da Vathias, ha da Anna Mirdi, hag ma o chom e Keveure-Huëla. He studi a reaz Ian betek an *eil class* ; ha goude, — ô burrad ! — e kemera bragu-braz he Dadou-koz. Eun tambrado a ozac'h zo deuz Ian brema e Kereure. He c'hreg, Marijan ar Bihan, n'hanavezan tam ; kar ne ve guelet peuryvia nemet er ghær, ha biskoaz ne m'eus bet an heur vad da vont da Ghereure. Gouscoude, hervez he bugale, dle Marijan beza eur plac'h chentil. Hogen eur vech a veliz deut gant ho zad da bardon Kervaria, Ianig, Jopig, ha Charlezig an Digariou ; ha biskoaz, em buhe, bugaligou koantoc'h ne veliz. Ian a voar an doare da n'em denn en he afferiou ; kar — evit dezan da veza *goaz kapap*, — n'eo ket sot. Ha peuryvia, pa ve klask troïdelleret ganthan, n'eo brao he dortullia. Ha be m'eus ar greden penôz Ian an Digariou, poezet n'eur balansou just ha guir, — mar z'eus c'hoaz e Breiz, — ve kavet eñ-han poez eur guir Breton.

Setu aze ar botret. »

Ama ar barz a laca he zaou zen da zigeri an disput ; Jakez a zo e toull he zor, ha Ian en em gaf da vont ebiou. Setu ama unan benpag euz ho guerziou :

JAKEZ.

Na petra, mignon Ian, a gontsez a neve ?

IAN.

Netra, mignon Jakez : nemet traou koz bemde.

JAKEZ.

D'an traou koz eta, Ian, fell did darc'hel ato, En douar griennet, 'vel eur penn-gos dero !

IAN.

D'an traou zo koz, Jakez eo mad darc'hel ato : An traou dent da gosi zo bet trec'h d'ar maro.

JAKEZ,

neur ober van da farsal.

Mæz ret eo, mignon Ian, mont da heul ar re-all, Ha divisk da drulliou, pa ma'n de da vragal. Ne ma ket mui ar ghiz da zoughen bragou-braz, Na da vont d'ar foariou gronchet var eur penn baz. Eur bragou disterroc'h zo skany d'an divisker, Hag rafe did nijal 'vel eul lapous en ær.

(Jakez ra daou baz araog, hag a brij ganthan diskenn en he borz.)

Ha gant ar c'hirri-tan pe karroz alaouret, Eh dale rediom oll da vro an eurusdet.

(Jakez ra c'hoaz eul lamig araog.)

IAN.

neur denna he gorn-butun deuz he c'holod. Euz da velet, Jakez, vel-se prest da fringal, M'eus kalz aon evid'out, ne rafez eul lam fall. Karroz alaouret koulz hag eur c'hos karighel, Halfe koueza er foz, ha torri da gherniel. Allaz ! meur a botr-mad a zo bet didronet Euz ar c'hirri a dan var ho rouden saiet. Gant ma boutou koad-fao ha ma bragu a boez, Nijal keit ha Jakez n'eo ket din eun dra æz ; Mæz surroc'h a gherzin, ha varlerc'h marteze E halfen digouez e fin ma zam buhe.

JAKEZ,

neur gampeal en he bors.

Deuz mod a velan, Ian, n'out ket æz da blega. Ha d'ar c'hredennou koz rankfiz ato douja. Pep tra n'eus he amzer, hag ar vugaleach N'eo ket deuz an den lip an diveza partach. Ar bloavez mil sez kant nao ha pevar-ughent, N'eus laket ac'hanomp da c'houzout hor guir hent. Bælein ha Noblaz hor gourne kentoc'h, Eb gouzout ar faeson d'hon renta eurusoc'h. Mæz sonet eo an heur ! pep-hini zo Rote : Ar Bob var an douar, hag en envou Doue.

IAN,

neur halviat he dam butun karrot.

Var an douar, siouaz ! Mæstr ne vanko biken, Keit a lezo Adam daou demeuze ransene..... Jakez o veza comzet euz an Amerik a lavar : Ar zam a hall beza doughet gant miliner Zo peunar aliez da skoaiou kemener ; Hag ar sparla zo brao var ghernou daou eujen A ve mez he velet var ziskouarn daou azen. Evel-se vo dñaz staga ar Fransizien Gant re an Amerik deuz ar memez strapen.....

Var gomzou Ian an Digariou, ar Barz a deu ar soncha ma dezhant :

Ian an Digariou a zarc'h mad d'an amzer-goz var ghemet poent zo : ha rezon n'eus, pa bliy ganthan ; kar an amzer-goz oa koulz da viana bag an amzer-brema. Abaoué m'eo « troët ar bed », a ranker troï tout an traou, ma memez ar *Jakien Lamrog* o klasik troï ar Virione. N'oun ket souezet evit guelet ar pennou-skav deuz ar c'hæriou o chanch kiz kazik bembe, pa zihunont deuz ar mintin, da laret eo, var-dro kreis-de. Mæz koueza ra ma bez-em dorn, pa velan Ian ha Chann var-ar-mæz o tilezel kiziou kaer hon Tud-koz. Kar aon m'eus ve kavet alfin kiz ar paour-kæz Lazar. Selaouit, ma mignonet : pa veler ar potr o troï hag o tistroï en he vele, unan a zaou : pe ar guelezo calet, pe ar potr a zo klanwy.

Gouskoude n'eo ket eun drouk kemer ar pez a vad a teu da heul an amzer ; mæz arabad eo beza papret chanch-dichanch, hag ispisial krema re. Mar zo kalz da grenna, eo deuz diouskouarn an azennet.

(Eur pennad all eur vech all.)

J. B.

Merc'hed Kristen Breiz-Izel.

LODEN DIVEZA.

Al lizer.

A ben c'hoas eunn nebeud amzer D'ann Itron e teuaz eul lizer, Eul lizer du, eul lizer teo... Guerc'hes Vari ! na petra zo ?

Kannou zo bet dindan Paris, Eno e zoa kals a Vreiziz ; Niverus-bras int eat d'an traon... Itron, guiskit ho tillad kaon.

Kavet em beuz var eunn ero Ho mab iaouank disliv, maro : Lazet eo bet e penn Breiziz, N'her guelfot mui... De profundis.

Ha mar deo va lizer ken teo, Enhan e zeuz eur bouchad bleo, Bleo melen o peuz allies Poket dezhio gant karantes.

Ar vamm baour a fallgalotinas, Goude d'he fried e skrivas : Hor mab iaouank, e penin Breiziz, Zo bet lazet : De profundis.

Kass a ran deoc'h ar bleo melen A ioa guechall koant var he benn ; Bezomp kalounek koulskoude Ha meulomp bolontes Doue.

Greomp mad peb hini he zevez, C'hui er brezel, me er maner : Gant ho tud kerzit d'ar c'hannou, Me vouelo evidomp hon daou.

Kimmiad ar Barz.

Livirid din breman, Itron, Ha va istor a zo guirion ; Re e lenvit, red eo paques, Ho klac'har a drouc'h va moues.

Monet a rann da zaouline Dirak ar groas savet ama : C'hui, mamm baour ha c'hui, mevelien, Deuit da zaouline em c'hichen.

Goudeze dre ann oll arvor Me a gano enn hoc'h enor ; Me a gano var ann delen Ho meuleudi, guir vamm gristen.

Meuleudi deoc'h, merc'hed a Vreiz, Dre ma talc'hit ker stard d'ho feiz, Dre ma savit ho pugale Evit ar vro, evit Doue.

I. Willou

Avechou an hini a glask teleur eun all er poull, a goez ebarz he unan, pe mar d'eo guell ganeoc'h, o clask guerza he vreur, en em verzer he unan.

N'eus ket pell cabiten eul lestr marc'hadour euz a Frans a zalc'he he lestr a za tost d'an aod, hag a ie a d'an douar da brena bevans a ioa en em gavet da veza ber ganthan. An dra-ma a ioa e Brozaoz, hag al lestr en doa tolet an heor e beg eur vrec'h vor eleac'h ma zoa eur gerig e kichen. Ar c'habiten a ia eta d'ar ger-ze, hag evel ma vanke kik deuhan, e za da di eur c'higer. Eno e savas caoz etre ar c'higer hag hen ; comz a re-jont euz a gals traou, hag abenn eur pennad e voant mignonet vrás.

Ar c'habiten a gomzaz euz ar pez a ioa en he lestr, hag o veza lavaret e voa ganthan guin ardant cognac, ar c'higer a c'hoanteas caout euz an efach-ze a gave marc'had mad, bag a droclaz eun ejen en devoa oc'h ar scour oc'h eun nebeut barillou cognac. Ar marc'had a voue great, mes evel ma zoa eur marc'had a enep al lezen, ha ma na c'hell den guerza efach evelse e cuz, en em glefchont e zaje ar c'higer da gerc'hat he vin ardant pavije nos tenval. An ejen avad a voue caset atao d'allestr.

Pa voa eat ar c'habiten kuit, ar c'higer a frote he za-ouarn, hag he c'hreg, pehini ne vouie ket petra a ioa tremenet, a c'houenne outhan :

— Petra ra dit eta beza kel laouen hirio ?

— Ah ! hirio em eus great eun taol. Guerzet em eus va ejen evit cognac. Lavaret em eus mont d'he gerc'hat bremaik pa vezo tenval. Ar c'habiten gall a zonch deuhan en deus bet kik marc'had mad. Hogen bremaik me ielo d'al lestr hag a gaso ar vatouterien ganhen. Eur pris a zo evit discuilla arre a glask tua pe guerza efach evelse e cuz. Ar gall a gousto ker deuhan, ha me am bezo teir guech talvoudegez va ejen.

Ah ! eun taol caer a rez hirio avad ! eme ar c'hreg. Var gementse ar c'higer a zebr he goan, a ia da glask matouterien, ha setu hi d'an aod. Siouas ! n'oa eno mui na lestr, na cabiten, nag ejen. Eat oant en ho hent ep lavaret zoken pe varzu e zeant.

Piou a chomas balc'h he c'hinou ? Ar c'higer a grede beza potr fin hag en doa cavet finoc'h evithan. Ne ket ma ve ar c'habiten gall da veza meulet ; an hini avad a glask trompla a zo ato tro da c'hoarzin deuhan pa vez tromplet he unan.

Foar anter ebrel er bloa-ma, e Kemper, a zo bet caer meurbet. An amzer a ioa brao, ha morse n'oa bet guelet enhi muioc'h a dud na muioc'h a loenet. Al loenet a ie a mad varnezho ha calz zo bet guerzet.

An Aotrou Poullaouec, vikel e Plomodiern, zo hanvet person Guimaec.

BUEZ AN DUK A VOURDEL, HERRI V, scritet gant an Aotrou Herri, belek. Eno e c'hello al lenner deski e guirionez petra zo tremen en hor bro er bloaveziou diveza, petra a dleer da gredi euz ar safar a rer hirio

divarbenn Republik, roulez, etc. Kementse a zeskint o lenn buez ar prins n'en deus lavaret morse gaou.

Al levrik a verzer c'huec'h real.

Setu ama eur bugel ha ne blich ket ar republicanet deuhan, pe kentoc'h en deus doare d'ho anaout mad.

Beachourien o leina en eun hostaliri vraz en eur gärig en em gave var ho hent, a velaz eno eur potrig, eur bugel coant o vouela en eur c'horn euz ar zal. Ne felle ket deuhan mont oc'h taol. He vam a c'houenne diganthan :

- Clavy out, va bugel ?
- Oh, n'oun ket.
- Neuze-ta n'ec'h eus ket a naoun ?
- Oh eo, naoun am eus.
- Perak ne deues ket oc'h taol neuze-ta ?
- Ne fell ket din leina gant republicaned !

Comzou ar bugel a lakeas souezet ar veachourien, hag unan a c'houennaz outhan :

- Piou eo ar republicaned, va bugel ?
- An Aotronien vras-ze zo aze, a zalc'h ho c'bala-bousennou var ho fenn epad lein, a zach ho unan gantho ar pep vella hag an dien tout.

He vam a zirollas da c'hoarzin hag a lavaras en doa an denc'hent goulennet, ar bugel perag e talc'h lodjeuz an aotrouien ho c'halabousennou var ho fenn, hag eur beachour coz en doa respontet deuhan her great abalamour ma zoant republicanet.

Ar bugel en doa dalc'het sonch, ha biscoas marteze n'oa bet laveret guirroc'h petra eo ar republicaned, da viana republicaned zo : tud ha ne respectont den, na gragez, na bugale, na re goz ; ar pep vella dezhio ato eleac'h ma c'hallint caout crog, ep ober fors petra a jomo gant ar re all.

PEIZZ AN ED.

KEMPER.— 20 Ebrel.

Priz an daou c'chant tur.

Guinis..... 29 lur, 40 c.

Segal..... 46 lur, 72 c.

Eiz..... 43 lur, 76 c.

Ed-du..... 46 lur, 14 c.

Kerc'h..... 43 lur, 42 c.

Avalou douar 7 lur, »» c.

PONT-N'ABAT. 48 Ebrel.

Priz an daou c'chant tur.

Guinis..... 30 lur, »» c.

Segal..... 46 lur, 66 c.

Eiz..... 45 lur, 26 c.

Ed-du..... 46 lur, 66 c.

Kerc'h..... 45 lur, 50 c.

Avalou douar 6 lur, »» c.

MIZ ITRON-VARIA-AR-ROZERA

a gaver brema e ti an Aotrou DESMOULINS, e Landerne; e ti an Aotrou DE KERANGAL, e Kemper; e ti an Itron NORMAND, e Brest; e ti an Aotrou LEDAN, e Montroulez.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moulet gant AR. DE KERANGAL, mouller en Escotti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

AN ABONAMANT A DIE BEZA PAET ARAOG CAOUT AR GAZETEN :

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazezen a resee goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escotti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper

D'an Aotrou DE KERANGAL epken e ileer addessi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 4 Mae 1872.

Ar c'his da labourat da zul a ioa deut da veza ker stang etouez an dud abaoue eun nebeut bloaveziou zo, ma ne reat mui van ebet evit guelet terri ar gourc'hemen-ze euz a Zoue. Sonjal a c'haljet zoken ne yoa mui difennet labourat da zul, e c'helle pep unan, ervez he froudren, ober en dervez-ze al labourou a garje. Etouez an dud divar ar meáz, al labourerien douar, e voa c'hoas miret al lezen-ze eun dra bennak, da viana er c'harterm'a, mes e kær, etouez ar vicherourien, en tiez a ro labour da gals tud, e vije lavaret eo d'an dervez-ze eo o divje ar brasa labourou hag ar muia prez. Evit ar c'houarnamant, an arme, ar zul a ioa evel pa na vije ket, pe kentoc'h, ar pep tenna ha starta euz ho labour a la-keat en deis-ze.

Doue gouscoude en deus roet da anaout meur a vech pegement e tisplije deuhan al labourou-ze, pégement e tisplije deuhan guelet lamet diganthan an dervez-ze en doa miret evithan he unan. Roet en deus da c'houzout e meur a c'his e voa o labourat da zul eo e tenne an dud goaligner an Env var ho bro, eo dre eno e lakeant ar c'hlenevou speguz, ar brezelliou, ar gernez da zont d'ho skei, hag e tennent varnezho ho unan a bep seurt reu-zion.

An Tad Santel ar Pap, en unan euz an diveza liziri en deus serifet, a zao adarre he vouez a enep al labourou da zul. Lavaret a ra n'eus netra gôasoc'h no fallacroc'h. He galon a zo mantret o velet dirak he zaoulagad, e Rem, penauz e profaner an deis santel abaoue ma zeo dent an alouberien da ober ho mistri eno, ha kementse evit glac'bar ar gristenien vad hag evit coll an eneo.

Ar Pap a ro he vennoz ha grasou bras tennet euz a denzor an ilis, d'ar breuriezou a zaver evit lacat miret ar goutc'hemen-ze a zo torret gant kement a dud. Rag, a drugare Doue, guelet a rer micherourien, marc'h-dourien oc'h ober emgleo etrezho evit na vezou ket labouret, evit na vezou ket digoret dor ho stal da zervez

an aotrou. Alia a ra an oll da ober ho gallout, dre ho c'homzou ha dre ho skuer, evit dougen bugale Israël, da lavaret eo an oll gristenien, da viret an dervez en deus dalc'het Doue evithan he unan.

En eur brezegen great ganthan da eun niver braz a dud estren euz an oll broiou catolig euz ar bed, an Tad Santel en deuz ive roet da anaout petra a zonje euz a bep hini euz ar broiou-ze.

Setu ama eul loden euz he gomzou :

« Pa c'houennit diganben va bennoz evit pehini euz ar broiou catolig a zo skignet dre ar bed, he roin : araog e livirin eur ger divar benn pehini euz ar broiou-ze.

« Da genta e c'houennin bennoz an Env evit ar vro ar pella diouzomp en Europ, evit ar Portugal, hag e livirin e c'houennan calounek bennos Doue var ar vro-ze, rag ar bobl-ze zo mad, ar bobl-ze en deus naoun da vara ar virionez. Ha rei a rer deuhan ar bara-ze ? N'ema ket ama al leac'h nag ar mare d'hen lavaret. Ar pez a c'hellan da lavaret eo ez eo flastret ar vro-ze dindan ar c'hrisa framasonach, hag evelse e lleomp pedi stard evithi.

« Tremen a ran e Spagn hag e vennigan ar vro-ze catolik dreist pep tra, an douar-ze en deus roet kement a zent d'an ilis, kement a zent hag a zo bet calz anezho skueriou dispar a binjen. Va bugale ger, beva a reomp en eun amzer ha ne deo nemeur anavezet ar binjen enhan, ha ne c'hoanta nemeur a zen ober pinjen. Ben-nigen a ran an douar-ze a Spagn, bet benniget kel liez a vech gant Doue, ha santifiet, evel ma hen lavaren bremaik, dre skuer ken aliez a zant.

Mes siouas ! ar Spagn a zo abaoue triugent vloas, freuzet gant an dispac'h, hag an dispac'h-ze a zigas enhi fals credennou, pere, hen esperout a ran, n'o devezo morse ar gounit, nan morse, rak caout a raint ato e calon ar bobl-ze eur galon gatolig hag en em zavo a enep oll gounnar an dud dizoue.

« Dont a ran d'ar Frans. Bennigen a ran ar vro-ze a zo enhi kement a eneou d'onget da ober vad, ar vro-ze e deus gouezet e mil feson sieur ar re izomek dre gement a oberou santel great oll evit mad ar c'horfou hag an eneou. Ah, ar Frans-ze e deus gouezet ker mad heuilla kenteliou saint Visant a Baol, hag e deuz e mil feson, sicutret an dud dizesk evit ho scolia var guironezou ar relijion ha var ar guir feiz evit brezelecaat a enep an dud dizoue ; ar Frans-ze a veler guech e tal guele ar re glanv evit dousaat ho foaniou, guech o poania da zistruja oberou an dud difeiz, evit galloud, dindan skeud sant Fransez Regis, unani evit ar mad ar re a ioa en em zestumet evit an droug ; ar Frans-ze e deus savet oberou mad ha santel hag a ve re hir ho niveri, he bennigen a ran hag e pedan evit ma teuio ar vro-ze da vale en unvaniez, en eur memes calon ; pidi a ran na vezou mui enhi rumou tud a ia re hir, pephini dioc'h he du.

« Bez' ez euz eur rum hag en deus re a aoun rak levézon ar Pap ; ar rum-ze a dlefe gouzout gouscoude ne c'hell den, ep hamilit, gouarn gant lealdet. A enep ar rum-ze ez euz eur rum all hag en deuz ancoupac'het tre lezennou ar garantez. D'ar rum genta e roin-ta evit ali caout humilite, ha d'an eil rum caout carantez. An oll a alian da glask an unyaniez hag ar peoc'h, evit ma kendalc'hint, evel eun arme stang ha calonek da stourm oc'h an dud difeiz, dizoue, oc'h ar re a glask aloubi danvez dre zisaldet, hag o dese c'hoant da gaout ar gounit var ar justis hag ar virionez.

« Bennigen a ran an Itali. Paour kez Itali ! bennigen a ran an douar-ze a zo bet lavaret anezhan, ha gant guirionez, brema ez eus meur a vloaz e veze ato...
Da goll, da c'hounit, ato dindan ;

Hag an dra-ze zo guir. Brema zoken pa lavar ez eo eur vro e stad da vont keit ha keit gant ar broiou bras, daoust hag hi e deuz he frankiz ? Ha ne d'eo ket chadennou eo a laker en dro d'an dud iaouang o deus c'hoant d'en em rei da zervich anilis hag a denner euz an iliz evit, hu c'has d'ar c'hazern, a rer dezho kemeret eur fuzil eleac'h eur gazul hag eur c'helez eleac'h eur manipul ? Ha ne deo ket eno eur grisderi hag a ziskuez avoalch h n'ema gant an Itali nag ar c'holi nag ar gounit, mes ez eo ato sclavourez dindan goal ioulou ar re all ?

« Digouezout a ran gant an Alemagn, hag e pedan Doue ma teui ar vro-ze, touellet gant ar speret control d'ar feiz catolig, ar speret a lorzh, da zelc'her mad evel ma on eus guelet eul loden enz an dud a iliz hag euz ar bobloch ober. Eun never eo e pep bro hag e pep rouantelez senti oc'h ar re a c'hourc'hemen, mes er memez amzer eo red i've rei ar virionez da anaout gant respect ha gant ners. Pa brezeger ar gaou a vouez huel eo red i've en em zevel en he enep, ha kementse daoust da gement aoufe enebi.

« Pedomp Doue eta da gendelec'her da rei da esklivien an Alemagn an ners o deuz izom evit disen guiriou Doue, re an iliz ha re an dud. Pedomp evit ma tistroi var an hent mad tud diskiant a glask lacat en ilis fals

crennou coz a zo bet discleriet mil guech ne voant nemet geier.

« Pedomp evit ar rouanteziou all euz av Europ... An Autrich, Belijk, Pologn... an Amerik... bro saoheol... ar bed-oll....»

Eun dra iskis eo guelet e Rom ar re a ra eno brema ho mistri, ep relijion ebet, epad ma zeo tud kær troet meurbet da ober ho deveriou a gristen. Cals a dud paour n'o deus ket galiet er bloa-ma tostat oc'h an Daol santel, difennet outho gant ho mistri. Ar zoudarded a ioa difennet grons outho mont da iliz ebet, hag ar zoudardet uevez o deus credet mont a enep an disen-ze a bae ker ho dizentidigez. Guelet ez eus meur a hini e vouela hag o counnari a enep an tiranted a ra dezho evelse. Hogen an tiranted-ze, evit miret na vijent kemeret evit tud ep relijion ebet, o deus roet d'an dud iaouank-ze eur c'honje a ziv heur da ober ho Fask ! ha var an otre a roent, e verkent : Mar dit, e reot mad, mes ma na dit ket, e reot guelloc'h.

D'an 29 euz ar mis-ma, an Tad Santel a dle henvel meur a escop nevez, evit an Itali hag evit an Pologn, ha tri evit ar Frans, evit Ajaccio, Constantin hag ar Réunion. — G. M.

Eun agenti. — Bez' edomp, eme an hini a scrif ke'ment-ma, eur mignonet ne meur a tal guele a hoan eun den-toch'or, eur c'christen mad ha birvidik.

He vizach a ioa treud ha stenet gant ar hoan ; he zivoc'h a ioa toulet ha canjet ; he zaoulagad, digor frang, a ske-dennet scrijus. Gouscoude e chome var he gouazez, harpet oc'h he benn-yele, rak ne falgalonas tam.

Eur seleuren a laouenidigez a baras var he vizach dis-tronket pa hor guelaz o tostaat outhan, ha pa c'houlen-jomp outhan ha guelloc'h en em gave, e reaz eur mus-choaz hag e lavaras : Oh ia, guelloc'h.., cals.

Hag ar maro o tostaat eo a vire outhan da c'houzout e pe stad emedo, pe kentoc'h hag aoun en devoa da greski hon tristidigez ?

Gouscoude e kimiadas diouzomp evit ar vech diveza gant eur gourach dispar, pe kentoc'h e nevezaz ar c'henavezo diveza en doa lavaret deomp eun dervezioù bennak diaarak goudé beza recevet, gant eur feiz beo, he Zoué hag an nouen.

Neuze ne zonjas mui er re a ioa en dro dezhan. Dre sin e c'houlenas dour benniget hag eur grusifi. Souba a reaz en dour benniget he viziet deut ker moan ma velet couls lavaret ar sclerien dreizh ; gant poan hag amzer avoalch e savaz he vreac'h hag e reaz sin ar groas. Neuze en em lakeas da zellet oc'h ar grusifi a gaset bep en amzer beteg he vuzellou evit ma pokje dezhan. Petra beannak ma voa meur a hini eno, oa anat avoalch evit ar c'hlanyour ne voa mui nemethan he unan hag he Zalver.

Mont a rejomp er meaz eur pennadik, va mignon ha me evit scanvat ar beac'h a boueze var hor c'halon, hag i've evit caout eun ear iac'huz eleac'h an ear, pounner a zant e hars guele an den clany.

— Setu aze-ta, a lavaras din va mignon, peleac'h en em gaban den goude beza labouret, gounet, bet bennou, cargou, hag esper da gaout c'hoas muioch var an douar ! An agoni eo an termen eleac'h ma teu da echui oll draou ar bed-ma pere ne dint nemet eur skeud, hag eun drompler. Eur roue en he agoni ne dep ket muioch eget an den ar reuzeudica, deut er bed-ma ep he c'houzout, hag a fa kuit pa zonch nebeuta goude beza tremenet dre bep seurt trubullou.

— Ma na zonxit, eme've, éni agoni, nemet dioc'h tu an douar, an den n'en deus ket goasoc'h eget an traou all. Kement a velomp a dremen evelse, euz an douar e feuont hag en douar e zeont adarre.

— Gouscoude e scrijomp o velet eun den en he agoni, ha ne giedomp eoulz lavaret morse sonjal e vezimp hon unan, hini, pe varc'hoaz, i've en stad-ze. — Kementse a ziskuez on euz eun ene, eun ene ha ne pelle ket mervel. Neamp ket bet croquet evit mervel ; ar pechiet eo en deus digaset ar maro. Setu perag al loenet a varf dizoursi, hag an den en deuz ar brasa aoun rag ar maro nemet christen e ve.

— Perag e livir, nemet christen e ve ?

— Abalamour nep ne deo ket christen ne jom petra ganthan pa vez deut an agoni. Ne jom mui nemethan he unan. He vella mignonet ne c'hellont mui he zelc'her, ar bed hag he vadou en em denn kuit. Ne chom mui nemethan, hag e saint ne dle ket mervel abez, hag an dra-ze a r'deñit dezhan. Carel a rafe mont da metta, ha ne c'hell ket hen esperouat.

Agoni eul o'minsten ne ket henvel, n'ema ket he unan. Gouzoutia val e piod emade esperans. Guelet o'e h-eus pe gen diaoum, pe gen dispont e voa an den clanv-ma o'ki-miada diouzomp, pe kentoc'h o lavaret kenavezo deomp. N'ema ket he upan, ganthan ema Jesus-Christ en agoni var ar groas. Mad agoni Jesus eo skuer agoni pep christen, evel ma en deuz en ne basion gouzanvet oll boanou an den.

— Kement leach ma zeuz eur guir gristen en he agoni, Jesus a zo i've ganthan en he agoni. Daou int, an Doue cre'o souten he grouadur dinerz, an hini he varf ket evit mi adarre ar ivvez d'an hini a varf.

— Moi Zalver en deus gouzanvet he agoni a volontez vad evit lezenn ar volontez vad se d'an den toch'or. Cas a ra an drouk-speret kuit hag e ro nars d'andem clair. Gouzanvet en denz en he agoni kement rann galon a c'hell an den da gaout ar aok mont euz ar bed-ma. An hini a varf e Jesus-Christ ha gant Jesus-Christ en em gaf dizoursi, pinvidicoh, brasoc'h, creoc'h eget pa edo e creiz he nerz betreuzi ar vuez-ma, abalamour ma c'hoar e za da guitat d'ur vevit mont d'ne vro, abalamour ma ema an espe-

cialitez ar hini ene.

— Ebad ma cornemp evez, e teujit da lavaret deomp e veugouez et d'an den clanv, hag e zea da dremen. Mont a bennou a hini a giebet he vele.

— Neuze ne zonjas mui er re a ioa en dro dezhan. Ne vele mui ne Gleve mui. He vuzellou gouscoude a finve c'hoas ; creab'kez lavare ar hano ar Jesus. Ha halan a verrea nemethan he nevez, he vizach a zistenne, eun huapaned ouf leac'h deomp, oc'h he c'heleyet a r'pas deomp da anaouez, eun eur an eur dirak Doue. Chom a rejomp pell da jodid armuro en doa great he daol.

He vizach a deuas neuze da veza cals caeroch eget araog he dremen van. Evel eur musc'hoars laouen a deuas var he vuzellou. Lavaret a rajet edz zoudard oc'h ober eun ean goude gounit ar victor. Neuze e teujomp adarre ac'hano epad ma laket ar c'horf var varf scaon.

Va mignon, goude beza chomet eur pennad mad ep lavaret ger, a zistroaz ouzin. Nag a anken, emezhan, nag a zaelou var an douar trist, ma l'hag ar pez a velomp ama a zigouez e pep leac'h. Er gambr-ze setu great an disparti etre an amzer hag an eternite, hag ar maro zo eat ac'hano evit ober ar memes tra, ep ean, bep momet, e kement leac'h ma zeus tud. Oh ! ar momet ze zo scrijus, scrijus. (Tennet euz a Eclee ar purgator) G. M.

Er sizun dremenet e comzet e Feiz ha Breiz euz ar pez a zo bet diouganet pe discleriet da ziveza gant eur plac'h santel, hanvet Palma, euz a Oria, en itali, penhui a zouk mercou gouliou hor zalver. Lavaret a reat e devoa guelet eur groas vraz, hag e zea barnou sclerder euz ar groaz-ze da bara var broiou a hanvet, hag ar bandennouze a ioa lod anez ho bannou a drugarez ha lod all bannou a justis. Kementse a ioa tennet euz eur gazeten c'halleg.

Hogen person Oria, o veza lennet ar pennad scrit galleg-ze a leas da gaout Palma, hag he fedaz, en hano Doue, da zisleria dezhan ha guir oa an dra-ze ; « Palma a respontas din en devoa e guirionez hor zalver bet ar vadelez da ziskuez dezhi eur groas vraz hag a deue anezhi bannou sclerder, mes ne deus ket hanvet ar broiou ze d'ar gazeten c'halleg en deus lavaret re. Palma e deus lavaret goudeze e voa red pidi calonek, rak mar deo bras coler Doue, he vadelez, he drugarez a vez e'hoas burzodusoc'h.

N'em eus ket galiet, eme berson Oria, lacat Palma da lavaret ken din.

Guelomp a reomp ama ne dleer na fizout re, pag en em strailliha re evit ar pez a zislerier diwar benn an amzer da zont. Setu ar pez a lavare an tad sautel he unan n'eus ket pell. Doue a euteur avechou discilla da eun ene mad bennag eun darn euz ar pez, a dle digouezout, mes an traou-ze a vez peurvia laket varnezho da grazia araok ma vent eat pell dioc'h al leac'h ma zint c'hoarvezet. G. M.

Setu ama eur scrit a zigaser deomp da lacat er gazezen, hag a vez, ep mar, dioc'h doare an dud diwar ar meaz. He lacat a raimp a bennadou azleg hirio kelt ha ma pado. Ne layaromp ket diwar benn petra eo, ar scrifagner hen lavar he unan e penn he scrit. G. M.

Bretoneed, labourerien var ar Meaz. Eun amzer baour, eun amzer a fallagriez a bouez brema var hor c'hein. Dua a glasker, hirio an deiz, ha dua muia ma heller, hag e peb giz, an dud honest, an dud a skiant hag a feiz, ha dreist oll ar veleien.

Ia, oc'h ar veleien e ma brema anegar. Var ar veleien

eo e skoer brema a bep tu, ha gant kounnar. Euz ar veleien eo e ranker brema, kousto pe gousto, ober ar falla tud a zo bet biskoaz var an douar ; eun dud n'euz mui oc'h ho heul, e nep leac'h, na peoc'h, na plijadur ; eun dud a zo mall ho stlapa a gostez, er vouillen a garor.

Selaouit eun toullad paotred vrao e kear ha var ar meaz ; lennit eun toullad paperiou a gouez puill en hon tiez, evel eur barr-arne druz var hon toennou ; hag ar veleien, evit an darnvua, kenta tra, guella tra a zo da ober ganthro, eo ho sparla, ho huala, ho c'hraouia e c'his chatal danjeruz, eo ho banna var ho fenn er mor, evit maga ha larda kement pesk a zo eno, meilled, lenvedeg, moroc'hed, ha re all.

Na perak ar brezel ken tom, ker c'houek a rear, a nevez zo, d'ar veleien a zo en hon touez, en hor Breiz ; d'ar veleien a zo hor breudeur, hor c'herent, hor guella mignoned, kaer a ve lavared, krial ar c'hontrol, hag e gallek hag e brezonek ? E pe c'his eo deut an dud-se, guechall, keit all meulet, respectet ha karet, da vez a eun taol disprizet, goapeat, kaseat tost da vad e peb leac'h ?

An diaoul, hirreat ma zeo he chaden eviteun tachad, eo a labour hag a labour, a dro hag a zistro, gant ar c'hoant, an ioul en deuz da skigna, da greski, a zeiz da zeiz, an droug, an dizurz e peb korn euz hor bro.

An diaoul eo a fell deuhan gounid al labourerien var ar meaz, ho dalla evel m'en deuz dallet eul loden gaer euz ar vourc'hisien, euz a vicherourien kear. Hennez eo an abeg ma c'houez, evel ma ra, an tan var ar veleien.

An diaoul, evel eur paostr, eur goaz a zo hir he fri ha lem he zaoulagad, a oar ervad e vez stourmet outhan var ar meaz, e pakou taoliou stank ha c'houek var ar meaz, keit ha ma kendalc'ho al labourerien da zelaou, da heuilla ho beleien.

Mez, eur veac'h distaget al labourerien dioc'h ho beleien ; dreist oll, eur veac'h kroget e kalon al labourerien ar gasoni oc'h ar veleien ; neuze, oh ! neuze, an diaoul, evel eur goal aneval en deuz torret he nask ha brevet he hual, a hello ober he benn hag he vestr e peb leac'h ; a hello, kement ha ma kar, labourad ha gant he gerniel ha gant he skasou ; a zigaso d'ar red e mesk an oll ar freuz hag an egar a zo en ifern.

Diouallit eta, labourerien var ar meaz, ha stankit kloz ho tiskouarn oc'h ar c'haosiou a red en ho touez, dre ho tiez, en ho parkeier, a enep ar veleien hag ho oberou. Diouallit ; rak, an darnvua euz an amzer, nemet geier ne glevit gant ar baotred amjust, gant ar c'hansarted marellet a zispenn dirazoc'h ho peleien.

Lennit kentoc'h, halennit gant evez, var ho pouez, ar pez a skriv ama evidoc'h eul labourer a zo hevel ouzoc'h, a anavezit mad avoalc'h, a oar brao avoalc'h ho toare, hag a c'hoanta e veac'h oll ha bepred tud leal, tud a skiant, guir gristenien euz ar penn d'an treid.

Mikeal AR BALC'H,
Labourer douar.

I PENNAD.

Ar veleien hag hi a zo oll, hag hi a vez bepred tud direbech, tud da vez a meulet ?

Oh ! nan, nan, hep mar ebed. Ha ne ket Mikeal ar Balc'h, daoust d'an oll respet en deuz evitho, eo a c'hoantaio biken lavared eun hevelep tra ; rak ar gaou a ve neuze en he c'hinou. Hogen e nep amzer Mikeal ar Balc'h n'en deuz bet karet ar geier. He dad hag he dad koz ho deuz bet prezeget deuhan re stank, re freaz, n'oa tra var an douar dizoare, divalo, evit eur c'hrouadur a zo o sevel, oc'h en em voaza dioc'h he vragou, evel kemered an tech da gonta, da liva geier.

Va mab, a lavare hag a aslavare an eil hag egile ; va faotrik, hag e koustfe eur veach benak d'ho ler anzaor ar virionez, morse, morse an oll na glaskit en em denna a brez, a affer, dre an disterra gaou. Mar ho c'heuz torret eur skudel, mar ho c'heuz toullet eur pod, pod pri pe pod houarn, neket gant geier eo e soudot ar genta, nag e stankot an eil. Hag ho pe great enn droug anad, he c'hreat dre eun tam fallagriez, mar gouezit anzaor leal e zoc'h kabluz, peurvia ne glevot ket nemeur a drouz, ne bakot ket nemeur a daoliou na var ho lost, nag e leac'h all.

Ha Mikeal ar Balc'h, deuet da grouadur krenn, da zen iaouank, digouezet er gosni, a zo bet atao ar c'homzouze en he ziskouarn hag e gouelet he galon. Kement a vad a ra da eun den, hed he vuez, beza skoliet a zoare, ervez Doue, a zalek he vugaleach, euz an amzer ma vez c'hoaz en he zae !

Ah ! guechall e vouiet trei tud, hag e vouiet ! Ne ket mounsed, mec'hielen, marmousien nevez bragezet eo a veze neuze ar vistri nag en ti, nag er park ; eo a gase en dro nag an alar, nag ar jao ! Ne ket kegined a boan dizonet eo a lavare neuze peur na penaoz lakaad iod e go, peur na penaoz aoza krampoez ! Brema !... brema !... ah ! bah !... tuf !!!

Neuze ta, sellit, Mikeal ar Balc'h na hell lavared na deoc'h, na da zen ebed, e ve bepred ar veleien traou direbech a bep hent hag e peb amzer, tud da vez a heuillet e peb affer ha gant an oll.

Gant poan ec'h anzaor hag e skriv an dra-ma ; mez ar virionez eo, hag ar virionez e vez, keit ha ma pado ar veleien dre ar bed.

Abaoue ma zeuz anezhan, koulz lavared ; abaoue m'en deuz bet skiant avoalc'h evit anaoud he zorn deou dioc'h he zorn kleiz ; Mikeal ar Balc'h en deuz bevet, al loden vraz euz he amzer, e kichen ar veleien, a unan gant ar veleien ; a zo bet e tro da veled ha da c'houzoud petra eo ar veleien ; hag abaoue ives en deuz bet douget, en deuz bet maget en he galon kalz a anaoudegez vad evit ar veleien.

Mar en deuz Mikeal ar Balc'h paket eun tam brezonek var barlen hag etre divreac'h he vam, o vond hag o tond da heul he dad var dro an ti ha dre ar parkeier ; e'skol ar veleien eo en deuz bet desket, tost da vad, kement a

oar a c'hallek hag a latin ; d'ar veleien, goude Doue, eo dleour euz ar blijadur a gav, betek en he gosni, o lenn levriou gallik ha latin, dre ma tiz hen ober e ser he labour, varlerc'h he labour, dreist oll da zul ha da c'houel. Ne ket Mikeal ar Balc'h eo a zo bet boazet gant ar veleien da gerzed dalc'h-mad d'an hostaleri divar he labour ; da goll en hostaleri kement ha kement all a amzer, kement ha kement all a venneien ; da dremen eul loden gaer euz ar goueliou e toullou fall, e kreiz ar pec'hejou, e mesk ar guer hag ar boutaillou. Oh ! nan. oh ! nan.

Na mui, na meaz, Mikeal ar Balc'h a zisklerio frank hag huel e c'heller kaoud, e kaver avechou, ha re, fazi er veleien.

Paotred kear, storlokerien ar ruiou hag an hostaliou, c'houi marteze a c'hoarzo din-me, hag a frotto ho taouarn gant dudi ; c'houi a lammo gae-gae var ho treid ; c'houi a gano a bouez ho penn, da faouta ho korzen, o kleved ganen-me eun dra a gavit ken drol, ken eston, eun dra n'en em c'chedac'h ket sur da baka e ginou eur mignon d'ar veleien. C'houi a zonje deoc'h, me gred, e zean me da ober sent, ha sent braz, ha sent klok euz an oll veleien. Hogen na c'hoarzit ket re, ha taolit evez oc'h va c'homzou. Deskit gant kouer, gant kleuk, mar kirit, eur pez ne ouzoc'h ket c'hoaz evit doare.

Kredi a rit-tu, paotred chentil, eo bet guech all Mab Doue he unan var an douar, o veva den guirion, gant korf ha gant ene, evel c'houi ha me, hep paouez da vez a Doue evel he Dad ? Kredi a rit-hu en deuz bet Mab Doue, en em c'hreat den, da c'houzoud eo, Jezuz Krist, prezeget traou euz ar re gaerra, diskouezet eur c'balloud ar vurzudusa ? Kredi a rit-hu en deuz bet, evel en eur c'hoari, roet ar guelet d'ar re zall, ar c'herzed d'ar re gam, ar c'heved d'ar re voulz, hag ar vuez d'ar re varo ? Kredi a rit-hu en deuz bet gourc'hennet d'an avel foll beza sioul, d'ar mor konnaret beza reiz, d'an droug-spered lezel e peoc'h korfou eun darn bec'herien ; hag e sentet outhan var ar ger ? Kredi a rit-hu eo bet guelet he vurzudou gant eun niver braz a dud, eo bet guelet he daoliou kaer gant kalz a yourc'hizien, gant an Aotrouien vraz euz he amzer, ha dreist oll gant eun daouzek den a vez e bepred oc'h he heul, hag a reat anezho he Ebrestel ?

Mad, sellit : Ebrestel Jezuz he-unan, goude beza klevet gant ho diskouarn ar pez biskoaz n'oa bet klevet ; gonde beza guelet gant ho daoulagad ar pez biskoaz n'oa bet guelet ; petra ho deuz bi bet great d'ar Mestr a ioa bet ker mad en ho c'hever, a rea dezho kement a henor ?

Unan anezho, he hano Judaz, he verzaz, he roaz a Stok varc'had, evit tregont pez arc'hant, da eun darn mazaoare fuit, re zantel, ha dreist oll abalamour ma rede kement a dud var he lerc'h, e kear ha var ar meaz, dre tan maoennou ha var ar menesiou.

Eupall galvet Per, ar c'henta euz an Ebrestel, he

nac'haz betek teir gueach, gant aon rak mouez eur plac'h, rak kaosiou eun nebeud tud sot, tud dallet ; bag a douaz, huella ma helle, ne anaie nag a dost nag a bell an hini a reat Jezuz anezhan, ne vouie a genn na petra oa, nag a beleac'h e teue. Per gouskonde, var gomz Jezuz, en doa bet, eun tachad a ioa, kerzet var an dour, evel pa vije bet o vale var eur planken stard, var an douar kalet.

An Ebrestel all, pa oue kemeret ho Mestr gant he enebourien, gant eun dournad lakipoted euz ar gear a Jeruzalem, a dec'haz peb unan euz he gostez, hag en em zalc'haz kuzet keit ha ma padaz an danjer. Unan hepken, ar iaouanka euz ar vanden, sant Ian, hen heuillaz var menez ar C'halvar, hag en em gavaz var he varo e c'harz ar groaz.

Hogen an Ebrestel eo bet ar veleien genta euz al lezen nevez, euz an amzer nevez ; a zo bet ar re genta great beleien gant Jezuz he unan. Dioc'h a velit, neket hi eo a zo bet atao beleien euz ar re genta, euz ar re nerzusa.

Divezatoc'h, evit guir, ho deuz bet en em zavet var ho zreid, ho deuz bet douget hano hag aviel Jezuz dre bevar c'horn ar bed, hep kaoud aon na rak poan, na rak prizon, na rak maro.

Divezatoc'h Per, dishevel dioc'h Judaz a c'hoanteaz en em grouga e leac'h ober pinijen, Per a ziskouezaz sul muioch'a ioul, a galon, ma zoa bet brasoc'h he zempladurez. Per, an daelou dalc'h-mad o tond euz he zaoulagad, a hed he ziou chod, betek en he gosni, eur veac'h deuet enhan he unan ne heanaz mui da brezeg, da bedi, da c'houzaon, da c'hounid eneou d'he Vestr, ken na varvaz oc'h eur groaz evel Jezuz hag evit Jezuz, mez he benn d'an traon hag he dreid var laez, ma vije rustoc'h he binjen.

Evel sant Per an Ebrestel all a varvaz ives o prezeg an aviel, a roaz ho buez evit harpa ar feiz guirion, evit digoll ho Mestr karantezuz euz an oll melkoni ho doa bet lakeat en he galon.

A bed an oll amzer betek an deiz a hirio ar veleien abaoue ma zeuz anezho, a zo bet evelse gueach traou sempl ha bresk, spontik a dachadou, ha gueach, ha peurvia tud a benn, a skouer vad, a skol vad, sklierien ha gloar ar bed, lux mundi, poanierien, prezegerien euz ar re genta, kaled evel an houarn, merzerien a gorf, ha muioch'a c'hoaz a galon, en eur labourad evit silvidigez ar bec'herien.

Evelse e vez e bepred an dro gant ar veleien, keit ha ma vez e beleien var an douar. N'euz ket a dan hep moged. An heol, ker kaer en hanv, a vez trist ha teval er goanv. Ar guella medisined, ar re a ro ar furra kentliou d'ho c'blanvourien, a zesk avechou dre ho faot ho unan petra eo beza klav, a rank prena skiant divar ho c'houst ho unan. Evit nebeutoc'h, a lavar he vedisin da Ian ; na vezit ket ker sot gant ho korf, a lavar hen da Fanch... Na mui, na meaz, ar medisin he unan a vez guechennou re leun he gof, a zell frank, a c'hoarz re oc'h ar merc'hed.

Nemet er baradoz, o veled Deue, n'euz evit an den santez ez klok, paduz ha dizanjer. Eno hepken e ma ar mad hep droug. Eno n'euz digor nag evit tech fall, nag evit goal ioul. Eno n'euz mui na brezel, nag enebourien.

Kaer eo, me oar ervad, gueled eur belek o vond gant he hent eun hag hep fazi, kement ha ma hell mond. Mez, a eur perz all, ha n'eo ket eur blijadur, eun dudi, gueled eur belek, a zo bet kouezet d'an douar, muioch marteze dre zempladurez eget dre fallagriez, oc'h en em zestum gant prez, o stlapa buhan ha piz divar he dro pri ha poultren, hag o kerzed a nevez gant herder, o tiouall guell oc'h lam all, hag oc'h ober an anter muioch a hent, abaque ma zeo bet divorfilet, dihunet gant eur voal stokad?

Ma vije direbech an oll veleien e peb amzer, hag hi a vije ken douget da zelled a druez eo'n ar bec'herien baour a zeu d'ho c'haoud gant ho zruillou, me laval gant ho dizursiou, ho tollentesiou?

Jezuz a vouie petra rea pa lakea guech all eur pec'her renzeudik e penn he iliz; hag hirio an deiz c'hoaz n'euz den, kouezet ken izel, na gred sevel he benn varzu an Env, pa zonj eo bet ar c'henta Pab he unan sempl hag aonik dreist an oll. Guir eo c'hoaz en hon amzer ar pez a lavare guech all eur baianezi.

Non ignara mali miseris succurrere disco; da chouzoud eo:
Pet ma vendban, droug haimizer,
Oc'h an dud keiz eaz e truezer.

E pe c'his benak e teu ar Veleien da fazia, oc'h ober an droug, pe o chom hep ober ar mad a zell' outho; o prezeg ar gaou, pe o vankoud da brezeg ar virionez; beza ho deuz ho mistri, ha, dioc'h ma vez ezom, dioc'h ma vez red, ne zaleer ket d'ho c'hemetia, da zigeri dezhho ho daoulagad, da rei dezhho ho finijen. Ne ket en iliz Jezuz eo e c'houzanver kementse a zizursiou, pa vez hano euz ar Bastoredy euz ar re a dle hencha ar re all muioch dre ho oberou eget dre hove homzou.

Petra eo brema ar rebechou a rear muia d'ar Veleien? M. B.

(Eu pennd all eur vech all)

Colibri.

IV.

Edo ar c'habiten Mistral o vont adarre d'he istor, hag an itron saoz a c'houenne evit an trede guech peur e clefchent peleac'h o bet cayet Colibri, pa voue clevet ar gedour euz a veg ar vern o crial:

Cabiten, eul lestr dirazomp en drem-vel?
Pe du?
Er c'hevred izel.
Pe seurt lestr eo?
Eul lestr forbanet a gredan eo.
Eul lestr armet?
Eur renkad canoliou a uz ar mor.

Dre dan pe dre voueliou?

Dre voueliou; ema oc'h en em lacat en hon avel evit stanca an hent ouzomp, hag hor plaouf pa dremimp.

Tron-de-ler, ar C'hallez ne lezo ket he lonca evel eur gellinen gant eur pesk. Ma sonch d'ar moroc'hette e zeont d'hon lonca en eur c'hinaouat, e pakint eur souezen.

Ar c'habiten a zavas trum var he scaon c'ched, he luneden hir-velet ganthan en he zorn. Ne voue ket pell na velaz ervad e voa guir ar pez a lavare ar gedour. Eul lestr forbanet pe laeron vor, arabet pe vedouinet euz an Afrik a ioa oc'h ho gortoz hag o tenna he daol nij evit dilamet varnezho evel eur sparfel var eul labous.

Eno neuze e savas freuz ha tousmac'h. Ar c'habiten a grie: beac'h d'ar stir, beac'h d'an tan, beac'h d'an armou; ar vartolodet pepini d'he labour ha beac'h var al lestr! Ar vachourien a grene evitho ho unan hag evit ho danvez, ho arc'hant; ar merc'hed a vouete, a gunude, a grie fors.

Ar merc'hed d'an traon, er c'hamprou, eme ar c'habiten, ha chom eno ken na dear d'ho zenna ac'hano. Ar vachourien o deuz aoun a rai evel ar merc'hed, ha ger ebet ken. Ar voazed n'o deus ket a aoun a gemero armou da zicour ar vartolopet, ha buan, rag ar voricoted-hont o deus naoun a gredan, hag o deus mall e rofemp ho meren dezhho. — Alo, potred, eun abaden zans a vez, ha red eo lacat he oll rubanou d'ar C'hallez evit diskuez d'ar pennou maout-ze ez-euz eul lestr ama hag a voar en em gempen a zoare p'en deus da vont e touez an dud.

Ep dalc ar vartolodet o doa digaset var ar pont armou a hep seurt, fuzilou, sabrinier, bouc'hilli. Ar vachourien a ioa chomet eun antercant bennag anezho da zicour ar vartolodet, hag a ioa gantio oll pistolennou tro.

Var ar C'hallez, n'oa nemet eur pez canol a zerviche muioch da c'houlen sicour pa veze izom eget da vrezellecat. Hogen ar mestr canolier a ioa en em laket var gorf he roched; destumet en doa, evel a lavare, prun da gas d'ar Vacachez, ha poultr ne vanke ket evit ho c'has. Martolodet ha beachourien, oll o doa taolet ho jupennou, hag edont e doare da rei eun digemer birvidik d'ar forbanet ma claskent teleur ho c'hraban var ar C'hallez.

Lestr ar forbanet, dioc'h ar c'houbari anezhan, en doa c'luoc'h pez canol, tri a hep tu. Hogen evel n'en doa nemet goueliou ne c'heille ket bale na trei ha distrei ker buan bag al lestr tan; rag hema pa voa tomet mad he gaoterion ha laket sounn vai he aelou, a vallee var ar mor evel eur c'har tan var eun hent houarn. A hent all ar forbanet, pere a velet var ho lestr, o sevel ho minoudu evel drouk-sperejou, o doa guelet, credabl, gant ho lunedeier, e voa sicour mad var al lestri beacher, ha ne ziskuezent mui caout mall da dostaat. Edont evel pa vijent var var o clask gouzout petra a rajent.

Emaint deomp, eme ar c'habiten Mistral; aoun o deus.

Cabiten, eme ar c'hanolier, emaomp var hed tenn, ma lavarieu daou c'her d'ar botred chentil-ze e iez ho bro?

Ia, ia, p'eo guir ne leveront ger, eo red deomp diskuez dezhho ne domp ket mud.

Sturier, evez! diskuez ato d'ar botred zu-ze penn pe lost al lestr, ha na laca anezhan Morse a dreus dezhho; costeziou al lestr zo guiridik.

Bezit dinec'h, cabiten, ne illigint ket costeziou ar C'hallez.

Etre daou ar c'hanolier en doa losket eun tenn canol, mes al lestr forbanet ne reas van. Hast a reas cargo ha loskel eun eil tenn, ha kerkent ar gedour a gris:

Burzodus! burzodus! canolier; deut eo ganhez avad en dro-ma. Da brunen zo eat d'en em loja e corf eur macac braz a voa du-ze, ar c'habiten me voar vad, eur viaden lian guenn abez ganthan troidellet en dro d'he benn da ober bonet. M'em euz he velet oc'h en em delefir var he fri hag oc'h heja he c'har. Evit hennez en deuz prun avoalc'h.

Tousmac'h a zavas neuze gouscoude var lestr ar forbanet. Loskel a rejont eur bordead tennou canol; ne glaskent ket avad-dont var ar aroak, tee-het eo a felle dezhho, hag en etur bellaat eo e tiscargent ho c'hanolier. Ho boulji gouscoude a reas drouk d'al lestr tan; ar chimbal a voue tollet hag eilgosteze, ha ma vijent chomet da stourmat douetuz o divije goal laket al lestr ha marteze he gaset d'ar gouelet. Hogen, credabl, evel ma lavare ar gedour, eo ar c'habiten a ioa bet lazet, ha neuze ne voa mui a urz ha ne glaskent mui nemet en em danna a zanjer.

An abaden, evel a veler, ne voue nag hir na tenn; muioch calz a aoun eget a c'hlas. Ar c'hanolier zur hag ar vartolodet all a grie.

Cabiten, eun dro er stir ha var ho lerc'h, hag ar voricoted-ze zo deomp!

Nan, ma na vije bet ama nemet martolodet, oamp eat dezhho, hag on divije caset ar pennou gloan-ze da ziskuez ha da douza d'am Amerik. Mes ama ez eus beachourien, ha me a zo carget anezho, ha ne c'hellan ket ho lacat var var pa ne ket red. Rak-se beac'h en hent, ha lezomp ar maoutet-ze da vont da dourta eleac'h marant.

Ha ma cavont maoutet all da zont d'ho zicour?
Eur vech ma vezimp eat eur pennad dibutho ne velint mui roudou ar C'hallez.

Red e voue ta chom var gementse. Gouscoude ar c'hanolier a c'hrasmole hag a lavare d'he gamaradet,

Ha penauz an discrognet bras-ze en dese cayet ker fent a frun 'ma en deus lavaret dioc'h tu; n'em eus afer ken; ha me gouscoude dibabet ganhen unan eus va frun braco da gas dezhhan? Asa, figuz e rencont beza ar voricoted!

Mes ar beacherien hag ar beacherez a ioa en em dennet er c'hamprou, o devoa bet encerez eno epad an amzer-ze. Pa gleschont an tennou canol ha dreist oll pa voue tizet ar chimbal, e sonje dezhho e voa deut ho heur diveza. Lod a grene, lod a vouele, lod all iv'e a bede. Bez'ez oa itronezet hag ioa eat er meaz anezho ho unan gant ar strafuil.

Alc'hoezet o doa doriou ar c'hamprou varnezho, hag harpet oc'h an nor an nebeudig arrebeuri a ioa er c'hamprou-ze. Hiniennou a ioa en em guzet dindan an dillad vele, evit na vijent ket cayet ker buan gant ar forbanet pa deujent varnezho: rak cridi mad a reant ez ea al laeron vor da zont d'ho laza.

Kerkent ha ma voa echu an abaden, ar c'habiten a red da ziistrauilla he vachourien aounig. Hogen poan a voue o rei dezhho da gridi e voa eat ar forbanet en ho zro. Ne felle ket dezhho digeri ho c'hamprou na dont ac'bano. Red e voue d'ar vachourien o doa kemeret perz er stourmat dont da gomz outho ha d'ho asuri ne voa mui daujer ebet. Neuze gouscoude o clevet comzou laouen ar re-ma, o clevet ive ar vartolodet oc'h en em lacat adarre pepini gant he labour en eur gana hag en eur sutal, ec'h asantchont dont euz an toulou eleac'h ma voant en em guzet, ha sevel var ar pont. Lestr ar forbanet a ioa neuze eat pell dioutho, hag a vachourien guelet en drem-vel.

Neuze evel ma tigouez peurliesa pa vez traou evelse, ar re o doa bet mui aoun eo a ziskueze mui laouenidigez, hag a grie mui a c'houlen penauz oa tremenet an abaden, ha red e voue lavaret da hep-lini anezho ger evit ger penauz oa tremenet pep tra. Evelse istor Collibri a jomaz a dreuz evit an dervez-ze, ha me iv'e, lenner, a zo red din he lezel ac'hann d'ar sizuh a zeu.

G. M.

An aotrou Prigent, person Plougashou, zo hanvet person Crozon.

An aotrou Berthou, person an Drenewez (santsalver) zo hanvet person Plougashou,

An Aotrou Mesguen, vikel e Sizun, zo hanvet person an Dre-nevez (S. Salver.)

An Aotrou Gall, vikel e Hanvec, zo hanvet vikel e Sizun.

An Deputed a zo, abaque an daou varnugent euz ar mis, crog adarre en ho labour. Kenta o deus great eo comz euz al lezennou o doa da ober var an tailou, goudene lezennou var ar pez a zell oc'h an arme, neuze lezennou a enep ar vesyierien.

Ervez ar c'heleier ez a brezel da zigeri e spagn etre ar re a zalc'h d'ar roue nevez map da Victor emanuel, caset digant an itali, hag ar re a zalc'h d'ar vouenn euz ho rouaned coz.

Epad mis Meurz, ez eus bet var ar mor eun niver serijuz a benseou. 263 lestra zo bet collet. Var an niver ze Brozaoz e deus collet 94, ar Frans 19, an Amerik

59, ar Gres 4, an Itali 11, an Rolland 6, an Norvej 6, an Danemark 4, ar Sued 1 ar Portugal 1, an Autrich 2, ar spagn 2, ar Russi 3, ar Beljic 1.

E Broaoz hag en Amerig (ba zoken e leac'h all) ez eus compagnunezou hag en em gark da zifenn al loenet oc'h ar re a ve criz outho. Hogen lod eus an dud-ze ken trueuz oc'h ar chatal, n'o deus ket a druez oc'h an dud. Endez all, e New-york, unan euz an difennerien-ze d'ar chatal, o vezavet eur charretour hag a voal gase he gezek, a rez eur c'hempen d'ar charretour-ze bete ma voue tost dezhant he laza. Caset e voue dirag al lezvarn, hag eno ar barner a lavaraz e voa an den eul loen ive da nebeuta couls hag eul leue pe eur penn keseg, en devoa poan ive pa veze cannet ha goal laket, ha rakze ec'h alie ar re en em emelle da zifenn ar chatal oc'h an dud criz, da lacat ive an den var ho listen ereng al loenet ons pere e tlient caout truez.

Aliez ar re zo re vad oc'h al loenet ne reont fors petra da ober d'an dud.

D'an 18 euz ar miz, e Kerlouan, eo coezet ar gurun var eun ti, e deus anter ziscaret eur pignon, torret ar guer, an ostillou hag al listri kegin, ep ober droug da nicun a dud an ti a ioa neuze en ho gueleou. Ac'hano eo eat d'ar c'hraou zaout, hag euz a beder bioc'h a ioa eno, e deus lazet teir.

Er blos-ma, evit doare, ez eus bleizi dioc'h an druil, ne ket epken er Finister, mez dre Vreiz oll. Bep sizun e clever hano euz an distruch great gant al loenet gouezze eun tu bennak. Ne veleur nemeur ar bleiz o taga an den ; hen ober a ra gouscoude avechou. Setu ama da viana, ervez keleier Roazon, eun den hag a zo bet goal laket gant eur bleiz, hag a vije bet lazet gant- ha douetus panefe ma zeo eun den cre dispar.

E kichen kerik Sant-Meen, enl labourer douar, hanvet Ian-Vari Lorand, a ioa o troc'h a lann vardo eiz heur dioc'h ar mintin, eun daou c'chant pas bennak dioc'h he di. Clevet a reas trouz er bodennou en he gichen, ha kerkent eur bleiz a zilamas varnezhan hag hen discaras. Eno neuze e voue eur c'hragat. Lorand a voue discaret peder pe bemp guech, mes cre ha nerzuz evel ma zeo, e save bep tro en eul lam, hag e tenuz a benn da c'hellout lacat eun troad var leziou hag eun troad all var gouzong al loen fero, ha gant he falz e torras dezhant he liven gein. An abaden-ze n'oa ket padet hir, mes tenn oa bet.

Al labourer neuze a grias da c'houlen sicour. Daou amezek dezhant a deuaz hag a beurlazaz ar bleiz gant ho rbranchou.

Lorand a voue caset da hospital saint-Meen. Ar medisin a gontaz an taoliou dant en devoa bet. Ar bleiz a ioa bet crog en he vreac'h cleiz e daouzek leac'h, en he vreac'h deou e pevar leac'h, hag ama ar gouliou a ioa don meurbet. en unan euz he feskennou, hag erfis e bez meud he zorn cleiz a ioa drailliet oll. Ar bleis-ze,

dioc'h ma lavaret, en doa taget c'hoaz kentoc'h pemp pe c'huec'h den e parreziou a escopti saint-Briez.

Eur medisin kezeg a zo bet carget da zispen ar bleisse, evit guelet ha ne voa ket clanv gant an arrach.

Daou zoudard, e kichen kær ar Mans, eun dervez ma zeat d'en em ganna oc'h ar prusianed.

— Sell-ta ! eme unan, penaoz eo fagotetar c'habiten var he varc'h !

— Hum ! ar c'habiten zo boasoc'h da c'hoari ha da zevel he vez bihan eget da zont da velet petra a reompi.

— Ia, mes ne velez ket ? lavaret e ve eur re binsetezou var varc'h !

— Asa, diot, ha ne velez-te ket en dens c'hoant e lavarfet e ve o vont d'an tan ?

G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 20 Ebrel.

PONT-N'ABAT. 18 Ebrel.

Priz an daou c'chant tur.

Priz an daou c'chant tur.

Guinis.... 29 lur, 38 c.

Guinis.... 30 lur, 21 c.

Segal..... 16 lur, 94 c.

Segal..... 16 lur, 88 c.

Eiz..... 13 lur, 70 c.

Eiz..... 12 lur, 26 c.

Ed-du..... 16 lur, 14 c.

Ed-du..... 16 lur, 88 c.

Kerc'h..... 15 lur, 64 c.

Kerc'h..... 14 lur, 26 c.

Avalou douar 7 lur, »» c.

Avalou douar 5 lur, 50 c.

MIZ ITRON-VARIA-AR-ROZERA

a gaver brema e ti an Aotrou DESMOULINS, e Landerne; e ti an Aotrou de KERANGAL, e Kemper; e ti an Itron NORMAND, e Brest; e ti an Aotrou LEDAN, e Montroulez.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST, HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Moullat eo en eun doare ma vezoe eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest e ti an Itron Normand.

E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.

E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzes levriou enho.

G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a ro bo daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so mouillet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouillet gant AR. DE KERANGAL, mouller an Escop.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araeg caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genla cazeten a reseo goude ma zeo ecbu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escop, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper

D'an Aotrou de KERANGAL ephen e tleer addessi ar peamanhou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scriou da facat er Gazeten a diez da adressi d'an Aotrou MORVAN, ephen.

KEMPER, 11 Mae 1872.

Ar vuez a deu digant Doue, buez an den hag ive buez peb broad tud. Evelse ar broadou tud o veza en em laket da glask an eienen a vuez er meaz euz a Zone, da lavaret eo, eleac'h n'ema ket, en em gaf hirio evel e staf a varo, pe da viana evel tud clanv, toc'hor, o tispac'h gant an alter araok renta an huanaden diveza.

An den en deus credet en doa buez ha nerz avoalc'h en he speret, en he rezon he unan ; ar broadou tud o deus credet e voa enho skiant, ijin ha goueziegez avoalc'h evit en em ren evel ma carjent en eur lacat Doue er meaz, ha setu perag ec'h ejont hag ec'h orjellont evel pa vent mezo, abalamour ma vank dezhio ar mean font var behini e tlient beza diazezet.

An den en deus poulzet an orgouil bete lavaret : Me a rai va relijon dioc'h va giz ; me am ens sclerijen avoalc'h ac'banon va unan evit gouzout petra a dlean da Zone ha d'an dud ; n'em eus ket izom a genteliou an iliz evit kementse ; ba setu penauz en em daol en denvallien, ba ne voar ket pe varzu eza, ba pa zenjo nebeuta e coezo var he benn en islonk. Hag ar re en em emel da ren ar re all ne velont ket guelloc'h an hent egetho, hag e tigoc'h gantho ar pez a lavar an Aviel : Mar deo eun dall eo en em gark da ren eun dall all, e coezint ho daou er foiz.

Brema pa velez clanv ar bed, pepini a gred en deuz eul louzou ar guella evit he barea, hag al louzou-ze pepini a gred ben tenha euz he benn hag euz he skiant he unan. Ma rafet evel a lavaran-me, eme an oll louzaouen-dizoue, ar bed a ve eun dudi he velet ha beza enban, pep tra a iafe en dro en eud doare burzodus. Ne zonjer ket avad clask gouzout peleac'h ema ar c'hrizien euz ar chlennet, ne zonjer ket clask ar quir louzou pepini ephen a c'hell digas ar pare, da lavaret eo Doue pepini ephen eo buez ha iec'hed peb evel ma zeo buez ha iec'hed peb ene. Doue zo taolet er meaz,

ha setu ar vuez hag ar iec'hed eat kuit, red eo he zigas en dro mar c'hoantaer beza adarre beo ha jac'h.

An ioul da veza he unan he vestr, da veva ep plega da lezen ebet, na da lezennou an ilis, na da lezen Doue, na da lezennou an dud ken nebent e kement ba na vezer ket contragnet d'hen ober, setu eno ar c'hortam a zo crog er bed, setu ar c'hortam a zo scuillet dre he oll voazied. Ar c'hortam-ze a laca he c'hoad da virvi, hag a ro dezhant eun derzien ha ne c'heller ket da vonga. Evit pare a ve red tenna ar c'hortam-ze euz ar c'horf, ha tennet en em gafe adarre vai he du. Hogen keit ha ma sayo an dud evel a reont a enep Doue hag he iliz, e vezint ato evel tud clanv var eur guele a boan, o trei hag o tistrei ep caout tu aez ebet.

Ha ne deo ket eun truez guelet ar re o deus pe a gaf dezhant caout ar muia skiant, ar muia goueziegez, o cridi o deuz avoalc'h gant an tamik skiant-ze ep sicour ebet digant an hini en deuz he roet dezhant ? Tud evelse a gerner an noz evit an deiz, sclerijen al loar evit sclerijen an heol. An oll a c'hoar gouscoude ez eo tromplu sclerijen al loar, ne ro mors da velet d'ar beacher an traou evel m'emaingt, hen laca alies da gemeret torgen evit traonien ha traonien evit torgen, ha da fazia divar he hent pa gaf dezhant e vez guella varnezhan. Red eo sclerijen an deiz, sclerijen an heol evit diskuez d'an den an traou evel ma zint e guirionez. Evelse ez eo red d'an den sclerijen aberz he grouer evit en em ren ha dreist oll evit ren re all ; mar teu d'en em fiziout ephen en he speret he unan, daoust pe gel lem e ve ar speret-ze, ne antervelo ket an traou, e zai evel eun dall eleac'h n'en deus ket a c'hoant da vont, e zai da steki oc'h eun dor-gen ephend ma sonch dezhant beza en eun draonien pe en eur blennen, pe e zai d'en em deleur var he benn en eur ster, ha d'en em veuzi, ephend ma cred beza o sevel var ar menez.

ROM. — E Rom, ervez ar c'heleier, ne glever hano nemet a dorfejou. Ar sevenidigez nevez, digaset di gant

an dispac'herien, a ziskuez scleroe'h sclera bemdez petra eo dre ar frouez a zroug. Tud lazet pe c'houliet, c'hoarezet bazatet, lod all pa n'ho bazatet ket, a gleo a ziou hag a gleiz, teleur en ho discouarn ar c'homzou ar re scrijusa, ar re lousa ; setu petra zigouez gant ar re zo red dezho bale dre ruion pe dachennou kær.

Hag evel m'ema ar c'his gant an dud diseiz tamal d'ar re all an droug o deus great ho unan, an dispac'herienze, goude ober ho zorfejou, a gri, bag a gaf cazezenou divez da grial evitho eo hi a zo bet taget ha n'o deus great nemet en em zifin.

Ar gaou ato oc'h heul ar gristeri. Ar Românet, evel a veler, a dle beza fonge enho d'en em velet renet evelse ! Ne dleer ket beza souezet ma veler anezho o rei d'an Tad Santel kement a vercou euz ho c'harantez hag euz ho anaoudegez vad.

An Tad Santel a glever aliez oc'h hirvoudi, gla-c'haret o velet e pe stad ema Rom, o yelet an dizurz hag an dispac'h o vont var gresk e pep leac'h, o clevet hano euz an torfejou a gometer, euz ar goad a skuiller, ha kær coezet evel etre daouarn eur vanden laeron. He galon a zo mantrat o velet he zervicherien hag ar Romaned fidet e danjer da velet lamet digantho, pa zonjint nebenta, ho danvez hag ho buez zoken. Ancounac'hat a ra he zanjer be unan o sonjal en hini ar re all. Siouas ! boaz eo da velet ober dislealdet dezhian, teleur disme-gans varnezhan ; boaz eo da reseo ha da lenn liziri ep sinatur scrifet dezhian hag eleac'h m'her gourdrouzer euz ar maro.

Hon Tad Santel ar Pap, o veza, deis gouel patronach sant Joseph, roet digemer da dud eur barrez bennag euz a Rom, a gomze evelen outho. « Lavaret a rin deoc'h evit ho consoli, e comzer e pep leac'h dre ar bed oll, euz a fidelite ar romanis da vikel Jesus-Christ.

Lavaret a rin deoc'h c'hoaz ar pez a lavare hor Zalver d'he ebrestel araog ho c'huitat : Abenn eur pennadik n'em guelot mui ; mes goudeze em guelot adarre hag ho laouenidigez a vez bras. Ar pennadik-ze a verk ar vuez poanius-ma pehini a zo ber hag e leac'h ne c'hel-lomp ket he velet, mes goude m'or bezo renet ama eur vuez christen her guelimp evit ato en eurusdet an Env.

« Evit digouezout eno, Jesus-Christ a zesk deomp petra a ranker da ober pa lavar : *Me eo an nor*. Evit mont d'ar baradoz eo red tremen dre an nor-ze. J.-C. eo an nor, da lavaret eo, ar feiz bag an obérou mad. Nep a glask mont di ep an dra-ze a zo eul laer hag eun disleal.

« J.-C. en deus lavaret e voa henvel oc'h eun den a ieia da ober eur veach bir, hag arak diblas a roe d'he zervicherien pep a dalant, o c'hourc'hemen dezhio lacat an talanchou-ze da dalgout da c'hortos ma teuje en dro. Da unan e ro pemp talant, da eun all daou, da eun all unan epken. Oll avad e tleont gounit gantho.

« Va bugale ger, er vuez-ma, Jesus-Christ en dens

roet deomp ive pep a dalant da lacat da dalgout. Roet en denz unan din-me evit ma rin va dever e kenver an oll bed catolig, ha ma lakin an talant-ze da dalgout oc'h ober mad va c'barg. Roet en deuz an talant-ze d'an tadou a famill evit ma veillint var ho bugale ha ma lakaint rei dezho eur gelennadurez christen. An oll o deus bet eun talant, hag an oll a dlevezo respont, pa deui Jesus-Christ da c'houlen cont digantho : Setu aze petra am eusgreat bete vrema. Ne dleint ket lavaret evel ar servicher-ze a guze he dalant gant aoun rag he vestr, hag a voue lavaret dezhian e voa eur servicher fall ha disleal. Ha ma lavar Jesus-Christ d'an hini n'en deus ket laket he dalant da dalgout, ez eo eur servicher fall, petra lavo-hen ta d'ar re o devezo en em zervichet euz ho zallant evit ober an drouk ? Petra o devezo af re-ma da c'hortos nemet ar setans scrijus-ma : En em dennit diouzin, tud milliget ?...

« Ar pez a c'houllennan evidoc'h oll, hag evit pep-hini ac'hanc'h eo pa zeot dirak Doue, e c'helpfac'h lavaret dezhian : setu an talant o poa roet din ; hen laket em eus da dalgout evit ober va zilvidigez, ha sicour ar re all da ober ho hini, o rei dezho skuer vad, kelennadurez vad, o viret al lezen gristen... »

TOUR. — E Tour ez euz bet tri dervez pedennou en honor da eur zervicherez vrás da Zone discleriet eurus.

He hano zo Jannet-Mari Maille. Euz a lignez huel ea, hag azaleg he c'henta iaouankiz e voue eur skuer euz ar c'haera vertuziou. D'be lemzek vloaz he c'herent he demezas da eun dijentil iaouang hanvet Robert Sillear-Guillou. An den-ze a ioa din euz eur pried ker glan, hag epad c'huezek vloaz a briedelez e vouent eur skuer euz an oll vertuziou christen.

Deut intanvez, Mari Maille a voue taolet er meaz euz he c'bastel gant kerent he fried. Rebech a reant dezhian aluzeonnou braz a rea ar c'hont dre he ali. Soudan an intanvez santel a deuas da chom da Dour, da gichen bez Sant Martin. Eno en em lakeaz en eun tiik bihan, hag e zea nos deiz da gement ofis a reat er gatedral.

An oll amzer ne roe ket d'ar beden a lakea da zervicha ar re glanv ; ho louzaoui a rea gant he daouarn, pedi a rea ar beorien da azeza ouz he zaol ; ho zervicha a rea, hag e tebre he unan ar pez a jome en ho dilerc'h. En em bliout a rea dreist oll e kichen ar re lor. Unan anezho a leverer, dilezet gant an oll abalamour d'ar fleur a daole he c'houliou, a voue ententet outhan-dreist ar re all ha pareet ganthi.

Ar Verc'hez Vari en em ziskuezas dezhian, hag a c'hourc'hemennas dezhian kemeret an habit a drede urs Sant-Fransez. Jannet-Mari a zentas dioc'htu, ha ne guiteas mui ar viscant-ze. Cousket a rea var an douar, dougen eur silis garo ha iun hemdez couls lavaret epad ar bloaz. Caret a rea ar baourenteze evel sant Fransez a behini e touge an habit ; rei a rez he oll madou da Chartreuzet Liget hag e rezaz dilez, etre daouarn he c'herent, euz ar pez a c'helje coenza ganthi divezatoc'h.

Intanvez da dregont vloaz, e renaz eur vnez tenn, leun a binjen epad ouspen antercant vloaz goudeze.

Ar chalon Maan, o scrifa e 1667, istor arc'heskep Tour, a ziskuez deomp an intanvez santez-ma dillad gros var he zro, treuc, distronket gant ar iun, o veva e creiz ar beorien hag ar re glanv, o vont a zor e zor da glask eun tam bara calet a ranne allies gant ar re izomek. Ha gouscoude, emezhan, ar re vraz hag ar brinsed a deue gant respet d'he guelet epad ma serviche be feorien hag he zud clanv. Ar rouanet a scrite dezhian hag a gase Cannadet da c'houlen he ali var ho aferiou, rak fizians o doa enhi hag he c'hemeret a reant evit eun alvocadez d'jrac Doue.

Mervel a reaz, en he zi paour da zaou vloaz ha pevar-ugent, d'an 28 a vis Meurs 1814. He c'horf, kerkent ha ma voa tremenet, a deuas da veza fresk ha rusvenn. An dud a dene a vanden da velet bizach ar zantez, hag a estlame o velet ar burzud a rea Doue evit diskuez guer-c'hdet he zervicherez. Laket e voue en douar, gant habit Santez Clara, en iliz ar Gordelerien, dirag an aoter vrás.

Doue a reas cals burzudou var he bez. Prestik goude he maro e voue digoret eun enclask evit ma vije discleriet eurus, mes ar chism euz ar C'huz-Heol a zigouezaz hag a viras na voue caset an afer-ze da benn. G. M.

II. PENNAD. D'ar vretoned, d'al labourerien var ar meaz.

II. PENNAD.

Ar veleien a ra fall o vond da voti, ha falloc'h o lavared, o c'hourc'henn d'ar re all penaoz, evit piou voti.

« Peb unan var an douar en deuz he aferiou, ervez « he stad. Labour ar veleien a zo en iliz, var dro an iliz. « Hag e ve braz ho c'hoantegz, hag e ve douget ha dou- « get kaer ho spered, koulz hag ho c'horf, da dreveill, « da drabasad, neket chastré eo a vank en iliz d'ar « veleien. Dever ar veleien eo badezi ar vugale ; Ober « skol, deski ho c'hatkismou d'ar vugale ; prezeg d'an « dud vraz evel d'ar vugale ; kovez ar bec'herien, goa- « zed ha merc'zed, ar re anezho a gar mond d'bo « c'haoud ; lavared an ofern ; kana servichou ; ha pedi « Doue keit ha ma plijo gantho, en noz, mar fell dezhio, « koulz ha var an deiz, var ar zizun koulz ha da zul. « Mez traou ar bed a dle beza lezetz gant tud ar bed. « An hevelep traou a zo traou dizoare evit ar veleien. »

« Ha gouscoude, ha neket oc'h an traou-ze, siouaz ! « oc'h an traou-ze dreist oll, meur a veach, eo e fell « dezhio sellé ? »

« Petra zo affer tud ar bed evel ar voterez, eun tam labour hag a vez da ober ker stank en hon amzer ? « Pe seurt ezom ho deuz beleien da vond da voti ho « unan, pa da lavared, da c'hourc'henn d'ar re all, « d'an oll, evit piou voti ? Petra ra d'ar veleien piou a

« vezo lakeat da veat en eur barrez, pe seurt tud a rajo « afferiou ar barrez e-ti kear, afferiou ar c'hanton e « Brest, e Montroulez, ... e Kemper, afferiou ar vro e « Versaill, e Pariz ? Ha n'e ket eur vez, eun donjer « gueled petra ra eun darn veleien, eur c'broz a veleien, « pa vez hano da voti, dre ma tosta ar mare da voti ? « Nag a fistoul, nag a riboul a vez nenze gantho ! Koz « ha iaouank, personed ha kureed, ho guelet neuze o « vond hag o tond, o reded euz an eil ti d'egile, euz an « eil leac'h d'egile, gant ho c'haosiu, ho gourdrouzou, « ho berniou paper ! Neuze eo ho c'blever ho c'hla- « bousad, o storlokad ec'hiz braeou, hag en iliz ha var « an henhou, hag er parkeier ! Neuze eo e vez gantho « chaok, dismol, teil ha talabao... evel pa ve ar bed oll « e danjer da veza beuzet, devet, pulluc'het !... »

— Harpit aze, paotred kear, briz bourc'hien ha Bourc'hien briz, baill, hag heanit eun tachad, en aon da goll hoc'h halan. Harpit ave, c'houi rummerien diwar ar meaz, ha selaouit Mikeal ar Bale'h, mar deo ho madelez.

1.

Ar veleien, paotred keiz, hag hen a zo eur blijadur, eun dudi evitho gueled o tond ker stank, ker stank, an amzer ma vezet galvet da voti ? Petra ho deuz ar veleien da c'hounid, an darmouia euz an amzer, gant kement all a voteresiou ? E meur a leac'h, pa vez ar mare da voti, ar veleien n'ho deuz ken tra da ober nemet rei peoc'h, paka ho divreac'h ha d'ec'hel kloz ho ginou. E meur a leac'h, mar c'hoantafe neuze ar veleien kelenn ar re a zo en ho c'harg, lavared dezhio, mar kirit, mond a zeou, tenna var zeou, kalz a dud, an darmouia euz an dud a iafe raktal, ha d'ar red, d'ar c'haloup, a gleiz, a gleiz... Mond a enep ar veleien a zo eun dra ker kaer, ker saouruz evit eur bero kristenien !

Varlerc'h ar voterez, pell a zo, petra veler o tivoan, oc'h en em astenn, o padoud a bep tu, evel ar ienien, ar gasoni etre breudeur ha breudeur kaer, etre bugale hag ho zadou, ha muioc'h, kalz muioc'h, anad eo, etre amezeien, etre mistri ha merourien ? Oc'h petra eo hevel ar voterez, e mesk ar Fransisien hag ar Vretoned ho unan, nemet oc'h eur goal aneval a ra freuz.

A vrev mui-oc'h-mui a draou,
Dre m'he denner euz he graou ?

Hogen, daoust d'an oll geier a red, pe seurt tud a glask evel ar veleien skigna ha maga ar peoc'h e peb leac'h ; a labour, a c'houzaon evel ar veleien evit ma reno ar peoc'h e peb leac'h, etre ar yourc'hien koulz hag etre al labourerien ?

2.

Ar veleien goudeze hag hi a baouez da vez a tud evel ar re all, Fransisien, Bretoned evel ar re all, abalamour ma zint tud a iliz, ma zeuz soudanen var ho zro, tok tri-c'horn var ho fenn, ha levr peden dindan ho c'hazel ? Ar Varnerien, an Alvokaded, an Notered, n'ho deuz-hi guir ebed da voti, abalamour ma zeo ho micher lakaad liou var baper timbr ha dourna kaosiou ha kondaoni

d'ar prizon pe d'ar galeou ar re a ra neboud a stad euz a vadou, euz a henor hag euz a vuez ar re all ?

Eur person hag eur c'hure, var ar meaz, n'hellont-hi ket voti gant kement a skiant evel eun hostiz, eur miliñer, eur portezer, eur mansoner, eun darbarer, eur c'hemener brocher laou, eur c'hereour plad he bensou?

Eur person hag eur c'hure, e kear, n'ouzont-hi ket petra eo voti, evit piou eo mad voti, koulz hag eur c'ha-kouz, eun torrer mein, eur skuber ruiou, eur guerzer truillou, eur penselier toeñnou?

Deomp-ni labourerien, poanierien var ar meaz, ne vez lavaret nemet re stank, ne vez rebechet nemet a bep tu hag huella ma heller, e zomp oll traou sot, ginaoueien, glapezeien, panezeien... ne ouzomp na petra reomp, na petra hon deuz da ober. E meur a gear, e meur a barrez var ar meaz zoken, nebeud a vourc'hisienn, a bennou touz a vez enñho, e ve c'hoant avoalc'h d'hon denc'hel kloz en hon tiez, dindan alc'hoez, evel e prizon, keitha ma vez an dud desket, an Aotrouien o voti... Paea taillou, rei d'ar vro soudarded ha marto-loded, d'ar vourc'hisienn bara guenn ha kik teo... an dra-ze eo affer kouer. Mez voti da heul lost bourc'hiz, voti dishevel dioc'h lost bourc'hiz; voti a unan gant ar veleien, var ger, dioc'h doare ar veleien, a beleac'b da vihana?... penaouz gouzaon eun hevelep tra?... penaouz da gleñk rei oll guiriou an doktored, an Aotrouien?

Mez, bourc'hisienn baour, mar deuz kement a skiant e kear; skiant da zestum var ar ruiou leun ar graban; skiant a vern e kement hostaleri a vez banneou melen; ha c'houi a gav deoc'h n'euz e guirionez tammik ébed, na kalz, na nebeud, var ar meaz oc'h heul kouer? Klevit, paotred kear; kouer a oar koulz ha c'houi pet vi a ia da ober dousen, pet real a ja da zevel skoued. Kouer a oar koulz ha c'houi petra eo eur marc'h, eur vioc'h, eun atant, eur pez douar, hag ive petra eo nouspet an aotrouik a ra goab anezhan, euz he zillad, euz he vara du. Kouer a oar dreist oll, koulz ha c'houi, ha marteze guelloc'h, ober sin ar groaz, lavared he bedennou, daoulinia da zul en iliz, ha voalc'h he ene dre ar c'houvez, maga he ene oc'h taol Jeznz.

Mez da zot, da vrchin ma zeo kouer, var ho meno, mar fell dezhian anaoud he vad hag ober he zever, perak e ve eun droug, eur pec'hed evithan mon i da c'houleñn oc'h ar veleien, he vella mignonned, ar sklerijen en deuz ezom da gaoud? Pe seurt tud, da vihana var ar meaz, ho deuz evel ar veleien, evit ar c'rosuvia anezho, deskadurez hag eun deskadurez guirion, eun deskadurez iac'h bag ervez Doue, an deskadurez a zere oc'h an oll, a ra euz an oll, pa vez heuillet, kristenien leal ha dizajer, kristenien a vez da fisioud ennho e peb leac'h hag e peb amzer?

Bourc'hisienn, paotred kear, mar klaskit tud desket, dioc'h ma lavarit, lezit eta, nemet troet ha tezet e ve ho spered, lezit ar veleien da voti, ha da hencha ar re a c'hoanta voti evel m'eo dleet, evit mad an oll. Renet

gant ho beleien, an dud dall ho unan a hello mond kempen avoalc'h gant ho hent.

3.

A bet ar veach e vez klevet paotred kear, hag ho c'hamaraded var ar meaz, o lavared, oc'h enkanti e zeo ar veleien tud evel ar re all, ne dleer ket dre-ze ober dezho dishevel dioc'h ma rear d'ar re all !

An abeg eo hennez, me gred, ma rank hor beleien paea evel ar re all evit ho loden ear an amzer; paea evel ar re all evit kement dor, kement prenest a zo var ho ziez; paea evel ar re all evit ki, evit marc'h, evit kar; paea evel ar re all evit an dervesiou hent braz a vez taolet var ho c'hein, var gorre ho zoudanen; nemet ioul a zafe ganho, ar pez ne zere ket nemeur, ar pez a lakafe c'hoarz avoalc'h, da gregi ho unan er rozel, evel peb Fanch, evit ruza poultren ha pri divar an hent, da lopa ho unan, evel peb lan, gant ar morzol ha gant an horz, evit terri mein, evit brevi bili var an hent.

Ha goudeze e vezou eur pez fall, ec'hiz eun torfed evit ar veleien mond da voti, lavared din-me, pe d'am breur, pe d'am c'henderv, evit piou voti! O bourc'hisienn, bourc'hisienn, paotred flour, n'ho c'heuz-hu ket eta, daoust d'ho kaosion brao, diou voalen ha daou vuzur, unan evit kouer, hag eun all evitoc'h hoc'h unan? O gaouiaied, troidellerien faoz, c'houi ne rit eta forz pegement a draou, na pe seurt traou da gonta da gouer hag euz a gouer, gant ma hellot he dizoud, ober hoc'h afferiou divar he goust, karga ho kodel hoc'h unan, ha lezel he hini goullo! Nemet ho mad hoc'h unan c'houi ne glaskit; en ho penn deoc'h ha n'euz ken ioul nemet d'en em zevel huel-huel hoc'h unan, ha planta kouer don don, betek he gazeliou, betek he zaoulagad, en tarz hag er vouilen!

Ah! da gouer e teuio spered ive pa garo! An deiz ma c'hoantaio kouer ober ar skouarn vouzar oc'h ar veleien, ha selaou lakisen kear, kemered paper evit voti digant storlokerien ar c'hasfou, an hostaleriou, oh! neuze kouer a vezou meulet; da gouer e vezou kavet skiant leun he got; da gouer e vezou astennet an dorn gant paotred kear; da gouer e vezou stlapet, evit eun tachad, odevii leun he vouzellou; evel da eur c'hi, kargour, ken na vreugeudo, ken na c'hourvezo var ar ru, ken na roc'h e foiz an hent braz, evel eur pemoc'h!

Ha kouer, siouaz! ne denn dija nemet re he zaoulagad divar he veleien, evit sellid oc'h kaufarted kear; ne dro nemet re kein d'he veleien, evit heuilla doktored kear, ar c'habouserien a ra peb tra evit he goll, evit lammed diganthan he blijadur, he henor, da heul he feiz, he furnez. C'hoaz eun nebeud amzer, hag e vezou guelet pe seurt buez a zavo var ar meaz, koulz hag e kear, mar kendalc'h al labourerien da zelaou eun darn dud a gear!

4.

Petra ra d'ar veleien, eme c'houi, piou a vezou lakeat da vear en eur barrez, na pe seurt tud a vezou gant an Aotrou Mear oc'h ober afferiou ar barrez e ti kear?

Koulz e ve deoc'h lavared raktal petra ra en eun ti pe seurt tud e vezou an Tad, an Ozac'h, ar Mestr? Petra ra pe e vezou an Tad a unan gant ar Vam, pe ne vezou ket? Pe e roio an ozac'h an dorn d'he c'hreg, pe ne roio ket? Pe e respeto, e selaouo ar mestr mouez ar vestrez, pe ne rajo van nag evit he gueled, nag evit he c'bleved? Petra ra evit eun Tad, eur Vam, eur Mestr, eur Vestrez, ar vezou a heuillo ar vugale, ar pleg a gemero ar zervicherien? Pe e vezou peoc'h etre an oll, pe e savo trouz, brezel dalc'h-mad, divar nétra? Pe e labouro an oll a vir galon, pe e chommé peb unan da heana, da zora, da galagennad keit ha ma plijo ganthan, dre ma troio en he benn? Pe e vezou kempen an oll, an oll tud a esperu, pe e tremeno an oll ar ziliou, ar goueliou o c'hoari, o korfata, o teuizi kement a c'hounezer, hag en tu all da gement a c'hounezer?

Petra eo an Aotrou Mear hag an Aotrou Person e penn eur barrez, nemet evel eun Tad hag eur Vam e penn ho ziegez, eur Mestr, eur Vestrez e penn ho atant? Petra int-hi nemet evel daou zoñrn, diou vreac'h ar memez korf, evel ar c'horf hag an ene a ra ar memez den? Bezet a unan an Aotrou Mear gaut an Aotrou Person, gouezet an Aotrou Person rei sikour, en he c'balloud, d'an Aotrou Mear, hag an traou a ielo en dro, hag e vezou great kalz a vad en eur barrez; ar voal gant-farted a ranko plega touchen, diouall frankoc'h, storlokad nebeutoc'h, respeti muic'h an iliz, en em denna kentoc'h d'ho glud da zul ha da c'houel, denc'hel kem-pennoc'h ho fasou hag ho dillajou... An dud honest a hello sevel ho senñ, ha kerzed gant ho hent, hep kaoud aon rak au heurtajou, rak ar bazadou... A bep tu e vezou peoc'h an darnvia euz an amzer, hag ar vezou a zevel da vezou eur blijadur, evel eun tanva euz ar baradoz.

Er c'hontrol, ma na zell ket an Aotrou Mear oc'h an Aotrou Person; mar displij d'an Aotrou Mear kement a zo dioc'h doare an Aotrou Person, ma na hell ket an eil gouzaon an disterra tra gant egile; mar bez ienien, oc'h penn ienien, brezel guirion etre daou benn, daou dad ar barrez; petra vezou guelet en eun hevelep parrez, nemetafferiou divalo, abadeñou poaniuz ha glac'huruz?

Ma na gav an Aotrou Person en Aotrou Mear, e tud an Aotrou Mear e ti kear, nemet kristenien groz, kristenien a hano hag hep feiz, kristenien a gar ar relijon evel m'he c'har eur Saoz, eun Turk, eur c'hi, respet deoc'h; evel m'he c'hare guech all ar Mistri ho deuz bet, epad dek vloaz, stlapet kement a veleien da zrailla, da zibenna da falch ar c'hillotin; hag e ve an Aotrou Person eur Zant, eur Pastor din a bep meuleudi, penaouz e c'hello-hen nemeur skigna, maga karantez Doue e mesk he zened, na gounid eneou da Zoue en he barrez?

Tra anad eo eta: mar deuz e peb parrez eun dud hag a die goulenn, pedi, labourad ha poania, ma vezou great eur choaz mad evit ti kear; ma vezou mad ha fur hag an Aotrou Mear hag he guzulierien; an dud-se eo dreist oll ar Veleien, ar Bastored, ar Bersoned.

Kear a velavared, evel ma lavar dalc'h-mad eun darn

paotred n'ho deuz bet biskoaz guelet nemet al liou euz an traou : An iliz d'an Aotrou Person, ha ti kear d'an Aotrou Mear; hag an Aotrou Mear hag an Aotrou Person en em gavo stank an eil var zouar egile, penn oc'h penn an eil gant egile, hag an eil a ranko rei he zorn d'egile, mar fell dezho ober an traou evel m'eo dleet, gouarn ho zud dioc'h ar guir doare. Mar gra nebeud a dra eun ene hep he c'horf, petra hell eur c'horf da ober hep he ene? Hag e ve daou zourn ar c'horf oc'h en em harpa, ne vezont-hi ket feuriet avoalc'h meur a dachad?

(Eur pennad all eur vech all.)

M. B.

BRETTIK

XV.

Ep dale e voul gouezet e Guerand peleac'h oa en em deneñ an Dukez, ha ne c'halle mui chom e Redon, rag ar gær-ze ne deus ket a greou d'he rdifen, hag a vije kemeret dioch'tu, mar teuje soudardet d'he grouna.

Ar c'hlenvet a ioa eanet e Naonet, hag Anna a zonjas distrei di. Kemen a reas d'ar Marichal a Rieux a ioa bet goal aozet e Guerand. Hema eleac'h senti, a iqas d'an Naonet da glask lacat ar bobl d'en em zevel a enep an Dukez.

Eur mintinvez Anna a laca kemen Dunoa :

Cont, me fell din mont d'an Naonet; va heuilla a reot-bu?

— Itron, me hoc'h heuillo, peleac'h bennag e za-c'h. Ha sonjal a rit-hu e cavot doriou an Naonet digor evidoc'h?

Anna a jemas souezet da zellet oc'h Dunoa.

— Perag, emezhi, e rit-hu ar goulenn-ze? ha sonjal a rit-hu ne deo ket va naonedis ker fidet din na douget evidbon?

— Ne zonjan ket; aoun am euz avad rag ar Marichal a Rieux. Eat eo d'ar gær-ze da lacat keris d'en em zevel en hoc'h enep, ha dont a rai a benn euz he daol dre ma zeus sicour vad ganthan. Discleriet en deuz e voa Dunoa eun trubard a glaske beza mestri da gær evit lacat Naonet hag an Dukez etre daouarn roue ar Frans.

— Ar gaou-ze ne vezou ket credet, bezit dinez'h. Lakit me ho ped, pourchas pep tra evit ma zaimp en hent.

— Mont a reot na mui na meaz, itron?

— Ia, eme Anna, mont a raimp; ni velo hag hen a gredo va eontr Rieux serra ouzin doriou ar gær ma zoun ganet enhi.

Dunoa ne lavaras ken. Estlami a rea o velet eun hevelep calon da eur brinsez ker iaouang a greske he c'houeñach dre ma stourmét outhi.

En deis-ze Anna a guiteas Redon. C'hoant e doa bet da lezel Izabel eno, mes ar brinsez vihan e doa pedet ker brao he c'hoar d'he lezel da vont d'he heul, ma ne voa ket salvezet dezhi hegal outhi.

An Dukez a reaz eun ean e Castel Blain. Eno e clevaz ar pez a ioa bet lavaret dezhi kentoc'h, e voa he eontr Rieux en em rentet mestr euz a gær, hag en doa encantet, touet zoken e falle da Zunoa lacat Naonet hag an Dukez etre daouarn roue Frans.

— N'ens fors, eme Anna, mont a rin. Ne vezoz ket lavaret e vezoz eat Bretting adren abalamour d'eur sujet disleal en em zavet en he enep.

Teir leo dioc'h Naonet e reaz eun ean all. Cas a reaz eun dijentil da gaout ar Marichal, evit rei an urs deuhan da zigeri doriou kær d'an Dukez a Vreiz.

— Ahanta, petra en deus lavaret va eontr, eme Anna d'an dijentil pa voa distro?

— Asanti a ra e zafac'h e kær, itron.

— Asanti a ra?.. Asa, n'ouzon ket penaus.

— Ia, gant ne dai ket ganeoc'h...

— Ah! eul lezen bennag en deus da ober?

— Ia, gant ne dai ganeoc'h na Dunoa na Montauban, nemet ho card epken.

— Ia, ha pa vezoz lamet diganhen ar re am difen, ne vezoz ket dies cregi enhon hag em c'hoar. Neuze e vezoz great din dimizi da Alred, ha va c'hoar a vezoz roet da eur c'hos dijentil gall bennak, Charles VIII a vezoz neuze mestr e Breiz, hag an itron Beaujeu e devezo Naonet evit he foan. Ha setu great ar stal; mes ne groger ket evelse e curunen Breiz; marteze e vezoz gallt he distra-ma divar va fenn; evit he rei ne rin ket... Hen discleeria a ran deoc'h oll ama freaz hag huel; kentoc'h eget lezel roue Frans da zont abenn euz he daol, me a varvo ama dindan moyerioù kær... Bretonez oun, ha bretonnez e fell din beza... Mar deo red gouren, gourenomp... roomp beteg ar berad diveza euz hor goad evit miret hor stadou bag hor frankiz evel ma or boa ar arok Lois XI ha Charles VIII.

— Ah, itron, a lavaras Dunoa, na likit ket an tad bag ar map var ar memes renk. Charles VIII a zo eun den a galon vad.

— Auncounac'hat a ran ato e zoc'h gall, c'hui ive, eme Anna gant eur vouez c'hoero.

— Eur rebech eo a rit din, itron?

— Nan, c'hui zo fidet din, cont, ha me garfe e vijac'h breton.

— Dont a ran da vezabreton pa vez menek d'ho servicha!

Anna a drugarekeas Dunoa gant eur zell; neuze o trei oc'h an dijentil a rea he c'hrevidiou:

— It, emezhi da lavaret d'am eontr ne resevan ket he lezennou.

An dijentil ne deas ket bete Naonet. En anter an hent e tigouezas ganthan ar Marichal Rieux hag he dud a arme, hag hen d'ar c'haloup en dro da gaout an Dukez.

— Petra, emezhi, divez avoalc'h eo!... Dunoa, toui a ran en em zifennin evel m'am eus difennet va guirou. Var arok, Breiz! Breiz, d'am zicour. Anna a ieas neuze arok gant he zud chentil, hag ep dale en em gaschont

gant ar Marichal hag he dud. Setu eno marc'h an Dukez, daoust pe aoun a gemeras pe betra, oc'h asoupi hag o tiscar ar brinsez etouez ar boultron. Mes Bretting, evel pa na vije digonezet netra, a zavaz evel eul luc'heden, a roaz he dorn da Zunoa, hag en eul lam var an tailler en he gichen.

He enebourien a voue ker souezet o velet eur bugel ker courachus, ma savas mez ganthro da zont da stourm oc'h eur brinsez ker caloneg, ba ma trojont da vont varzu Naonet. Rieux ne chomas couls lavaret den ganthan, hag a voue red deuhan mont ive en dro. Mes antronoz e tenaz adarre gant marc'heien all. Anna n'ho lezas ket da zont beteg enbi. Cas a reas Dunoa da c'houlen cont outhan euz ar pez a rea. Eun tam emgleo a voue etre Dunoa ha Rieux. Clasket e voue distrei ar brinsez dioc'h ar zonch e devoa da vont d'an Naonet; mes Anna a zalc'h has mad, hag abenn daou pe dri dervez gouded edo e kichen doriou kær. Neuze e casaz eur c'hannad d'an Aotrou a Rieux.

Ar c'hannad-ze e voa Alan ar Plessis. Discleria a reaz e voa freuz ha dizunvaniez e touez naonediz, o devoa aoun rak Dunoa, mes c'hoant braz o devoa da velet an Dukez en ho c'hreiz.

Rieux en devoa lavaret: Anna a Vreiz a devio e kær gant he gardou, ne ket dre zor vraz ar c'hastel, mes dre an nor vian a sco var ar ster. Dunoa hag an dud-chentil all a jomo er meaz, ha me, evel culator, a jomo va unan e kichen ar brinsez.

— Alan ar Plessis, eme Anna, it en dro da gaout va eontr brao, ha livrit deuhan ec'h entenant mont e kær Naonet e Dukez, ne ket dre an nor vihan, mes dre an nor vras digor frank dioc'h an daou du.

Din-me eo da obér lezen ama ha ne ket deuhan.

Anna a scrisas neuze da dud Naonet, hag ar re-ma a choazas dioc'h eur vanden euz ar re noplada vont da gerc'hat an Dukez; mes pa voant deut bete doriou kær, ne vouent ket lezet da vont er meaz. Anat oa e rankje beza eun tam scrab. Dunoa a lavaras neuze:

— Na chomomp ket ama peiloc'h, itron, deomp en dro da Redon, ha divezatoc'h ni a velo.

— Chomomp c'hoaz eun dervez pe zaou, Dunoa. Naonediz am c'har, ha marteze e teuint abenn euz ar Marichal.

— Ne gredan ket, itron; ar re a zo gounèzet gant ar Marichal eo ar re grea, hag abars ma plego ar re-ze e vezoz skuillet goad.

— Anna a ioa mantret. Mad, emezhi, deomp da Redon adarre-ta, pa zeo red. Eun heur goude ez eant en hent. An diou brinsez a zistroe dale'h mad da zellet oc'h ar gær-ze a garient kement hag ioa serret outho gant eur c'halulator trubard. Souden Izabel a grisias:

— Sellit-ta, Anna.

E bek tour an escopti ez oa tud oc'h heja pavillon Breiz, sujidi fidet o kimiada dioc'h ho Dukez. Anna a zistagaz he gouel da heja ive evit diskuez e devoa ho guelet. — Kenavo! Kenavo! emezhi.

Souden ne velent mui Naonet. Anna glac'haret oll a c'houlennaz eana, a gemera eur meutad douar da gas ganthi hag a azezaz e troad eur vezan. — Kenavo! Naonet, emezhi, kenavo! hag he daouarnigou a neze, hag he fenn ker caer a blege var he feultrin, hag e tirol-las da vouela.

Ar c'henta guech oa dezhi da vouela abaoue m'oa maro he zad.

G. M.

Disput etre Jakez Lamrog ha Ian an digariou

H.

Goudé beza comzet euz ar Republik, eleac'h ma teu Ian da ziskuez ar frouez c'hoero e deus digaset deomp ha Jakez ar frouez dous ha c'hoek e divije roet deomp, emezhan, ma e divije galiet en em ziazeza, an daou zisputer a ia pep-hini d'he gær. Hogen souden en em gavont adarre, hag e sao eun abaden all.

Ian oa d'an abardae o tont euz ar Prosvital, o veza bêt lakat pedi Dôue evit he vam baour, nevemaro, sivouaz! An dra-ze oa d'ar mare m'ede ar re n'oa c'hoanteghez da veza hanvet evit ar C'houseil departament, o kestal moueziou var ar mæz. Jackez, he zaouarn ganthan en he vragnou-treut, oe c'hoaz divergon-avoalc'h evit klask affer deuz Ian. Kar prometet oa dezan eur bureo butun, — plasig aez ha dizoursi — evit peurleuria he iale'h hir. Gouskoude ar plasig-ze n'ize ket gret eur pikol drouk, me gred, d'eur zoudard kæz bennak kollet ganthan, sivouaz! he vrec'h paour, pe be har, abalamour d'ar Pruss men'her gaz.

JAKEZ.

Mar teu c'hoaz en dro-ma da drenka ar zouben, Ne vo ken koz nemet Noblanc ha Bæleien.

Lunedou var ho fri, vel en amzer-guechal, Fell deo lakat an dud da c'hoari Mouchik-Dall. Ha mar vo eb finval diot-avoalc'h da jom, Adarre vel danvat vo touzet Ian-Bonhom.

IAN,

Gant eur vouez krenn; kar Ian an Digariou ne spont ket evit kleout koz d'he douza.

Brema, Jakez, m'out klask ar pez n'alsez két kaout: Pa n'eus német pevar, betek pemp troad d'ar maout, Mar oa guechal er Park ivri touez an ed, Oa poent d'ar ieod fall beza dic'hriennet; Mæz ar Republik zo bet eur c'huennerez vriz, Ha da heul an ivri n'eus tennet ar guiniz.

(Neur voapeal.)

Mar oa Noblanc guechal re-huël bo feno, Zo brema penno-touz hnêlloc'h evitho. Divalo kalz oa Nob, mar oa ket koutz lakez Hag nep zo bet n'he blaz savet var winterez.

Mar pliñs gant Bourhiz disken demezus he gar, Ha samblez gant Peizan dont da deuria douar, A halfe enep Nob digorri he c'hinou, Ha dezan gant ræzon rebech privilachou.

Mæz keit a vo Bourhiz, pa gomz demezus Peizan, Goassoc'h ridet he veg'vit pa ve fae ganthan, Eo rabat da Vourhiz digorri he c'hinou. Da repech da Noblanc eo treat ho muzellou.

(Hanta, Jakez!)

JAKEZ

neur gaketal d'he dro; kar gouzout ra. M'eus-aon, Ian t'ens an ær da rosti da ejanz, Evel eur mevel soupl, dirag fri an Noblanc.

(Neuze lak eur brizen.)

Gouskoude, fors da bleug ha d'ober salut hir, A halfe mell da ghein chom sonnet evit guir,

IAN,

Eun tamic koleret; kar Peizan ne gar ket beza goapeet, ha ræzon n'eus; piou garfe?

Ia, Jakez, fors da bleug ha d'ober salut hir, A halfe dont ma c'hein da zonna evit guir. Mæz ebalamour da-ze ha fell din he zevel, Evit ne hallo mui servicha da skabel

Da ghement fouet-boutik a veler n'em ruzet, Vit maleur ar bob kæz, var dron ar Rouanet, Ma a t'ens grët, Jakez, roi an okazion. D'eur guir Beizan da lar guir zonjou he galon.

(Neur skoï var he beultrin, ken teu an derrien-gren da Jakez.)

Dirag Bourhiz pe Nob, disfaët en dro-ma, Dorro mui Ian-Bonhom mell he ghein o plega. Nob ha Bourhiz d'-ho zro, n'eus gret d'ar paour kæz Ian

Dirazo neur grena koucha'vel-ki bian. Gouskoude, ki da ghi, a gasen c'hoaz ken aez Beza ki d'eun Otron, ha beza d'eul lakez.

(Doussaat ra da Ian, marvad. — Goal goleret oa ive.) Noblanc d'an urz-vad a zarc'b da neuheuta.

Ha gant Dôue lezont he blazig er bed-ma;

Ha darn aneo memez, gant eur goal dol spontet, Var hent an Honestiz gonter zo distroët.

Ha mar zo c'hoaz da lod eun dra hag a vankfe, Eo mignonach ar bob... gant an humilité

(Jakez a lak eur mell prizen, hag a c'hue evel eur c'hui-ghel, pa ve laket eur blouzen eu-hi, ha c'hueet ebarz. — Ian a zarc'h mad papret.)

(Jakez a zic'hue.)

Rak-ze Bourhiz jancho an oll lezenou koz, Ken vo dent he iale'h hir da gaout eun tamig bos.

(Jakez lak he zorn var he c'holer, gant aon vize ganthan he iale'h hir; mæz ne oa ket, siouaz?)

Pa vo var an huël Noblanc neve piget, Ha gantho ho bragou deuz ar vouillen tennet,

A zonjfont, neur grignat eskern dru deuz ho gout, Ha neur velet Ian ghæz o lipat he grog-ioud; « Benoz d'ar Beizantet, tud aez da c'houarni,

N'eus gret en ho furnez kement a vad... domp-ni).

JAKEZ,

neur renka an diou-vleven direiz zo dindan he dam fri, Gouzout rez, mignon Ian pep-hini glask he chan, Hag ato tram he du gartroi ar valanz.

(Setu religijon Jakez.)

Gouskoude barz ar bed pa reno Liberte.
Peizan, koulz ha Bourhiz, glasko he chanz ive.

(Glasko... ia, me gred.)

Gant beza fur bepret, ha gortoz eun tamig.
Halfez guelet Peizan Prezidant Republik.

IAN.

Goude eur mousc'hoarzig, trist-braz.

Allaz ; da commandi ne ma ket en hor stad,
Hag hon eurusdet zo beza kommandet mad.

Ha mar vize n'he stad pep-hini bet chomet,
N'ize ket tost da Vreiz kezek ar Pruss peuret.

Mæz Jakez n'eus laret ; « Pep-hini-glask be chanz, »
Pe diwar goust ar Pruss, pe diwar goust ar Franz.

Ama Jakez a lávar n'o deus ket ar beizanted a leac'h
d'en em glem euz a vistri choazet gantho ho unan, o
defe leac'h kentoc'h d'en em glem a zoue, ha Ian a
respont ez eo red dezho alies rei ho mouez da re fall
dindan boan da gaout c'hoas falloc'h, e reketont digant
Dous mistri a la cafe erfio ar blasphem da vianaat pa zeo
guir ez int penn abek'dar renziou a sco ar bed, ha ma
na ro ket Doue dezho ho goulen, en deuz aoun na ve
guelet al labourer, skuiz o plega mell he gein, da lacat
soc'h he alar da ober forc'h o tont.

Var gementse Jakez a dro he gein, hag en em zispar-
tion adarre.

J. B.

En dez all e varve eun ofiser canolier, eur c'christen
mad, unan euz ar zoudarded calonek a voar var eun
dro servicha Doue hag ho bro. Eur skuer a basianted
e voue epad eur c'hlenvet criz, dre be feiz hag he ze-
vaison.

En dervezou diveza euz he vuez, e caozee gant he
vreur diwar benn ar vrezel diveza, hag e lavare :

An enebourien a denne varnomp, ha ni a denne
varnho ; hag epad an amzer-ze e peden calonek.

Petra a c'houennes neuze oc'h Doue, eme he
vreur ?

Goulen a rean, emezhan, na vije tizet nicun euz ar
zoudarded a ioa dindanhon, ha na varfche nicun e stad
a boc'het marvel euz an enebourien a c'heljemp da
dizout.

Setu aze, ep mar, eun eue christen.

Eur merour a voue lazet he vioc'h gant taro he Aotrou.
Ar merour a vouie ervad en divje poan o veza di-
gollet. Mont a ra gouscoude da gaout he vestr :

Aotrou, emezhan, va bioc'h e deus lazet ho taro.

Mad, eme an Aotrou, da vioc'h zo din-me neuze.
Al lezen eo ; al loen a laz eun all a zo da berc'hen al
loen lazet.

Stardig eo, evel kent, eme ar merour, stardig eo.

Evelse ema al lezen, hag evelse e vez ar stal.

Mad, eme ar merour, chenchomp tu d'an abaden

neuze ; ho taro eo en deus lazet va bioc'h-me, hag evel-
se, pa varnit evel ma rit, ho taro a zo dinme.

An Aotrou ne gredas ket mont a enep ar varnedigez
douget ganthan he unan.

E parrez Z.. e caset d'an douar cors eun den a ioa
maro gant ar vreac'h. Digouezet er vered, araok m'oa
diskennet ar c'horf er bez, ar beleg a gane ar pedennou
diveza, pa deuaz d'he gaout eur vaouez, eun intanvez a
ioa enterret he goaz en dervezou diaraok.

— Va Doue, emezhi, Aotrou cure, petra a rit ? Mont
a rit da lacat aze an den-ma e kichen valgoas-me, hag
hema zo maro gant ar vreac'h, ha va fried-me n'en doa
ket bet ar c'hlenvet-ze e'hoas ? Ne onzoc'h ket e zeo ar
vreac'h eur c'hlenvet spagus ?

Eur c'hanfar euz a lispac'herien Pariz, euz ar re a
zo bet aze divezatoc'h var pontoniou Brest a rea he sou-
ge da veza en em gannet oc'h ar prusianet.

— Te, eme eun all, en em ganna oc'h ar prusianed ?

— Ia vad ; c'hoas zoken em eus troc'het he vreac'h
dioc'h eur prusian.

— Guelloc'h a pije great da viana troc'ha dezhan he
benn.

— Oh ! he benn a ioa troc'het kentoc'h !

Eur born en em gavaz eur mintinvez gant eun tort
hag a lavaras dezhan :

— Asa, mignon, goal vintine c'heus laket samm var
da gein ?

— Te gaf dite eo mintin, eme egile, abalamour n'eus
digor nemet eur prenest gañiez !

Eur vam a ioa e kichen guele eur verc'h dezhi a ioa
toc'h. Ar vam-ze e doa c'hoas bugale all ha lod anez-
ho demezet. Setu hi hag o lavaret :

— Va Doue, list ar verc'h-ma ganhen, ha casit va
bugale all oll ganeoc'h.

Eur map caer dezhi a ioa e kichen, hag a zistroaz ou-
thi en eur lavaret :

— Va mam, ar mipien caer iye ?

Ar goms-ze a lakeaz an oll da zirol da c'hoarzin, be-
teg ar vam he unan, ha zoken an bini glanv pehini a ba-
reas.

G. M.

PRIZ AN EBB.

KEMPER. — 4 Mae.

Priz an daou c'hant tur.

Guinis.....	29 lur, 38 c.	Priz an daou c'hant tur.	Guinis.....	30 lur, 24 c.
Segal.....	46 lur, 94 c.		Segal.....	46 lur, 66 c.
Eiz.....	43 lur, 70 c.		Eiz.....	42 lur, 76 c.
Ed-du.....	46 lur, 44 c.		Ed-du.....	46 lur, 66 c.
Kerc'h.....	45 lur, 64 c.		Kerc'h.....	44 lur, 76 c.
Avalou douar	7 lur, » c.		Avalou douar	5 lur, 50 c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL

Kemper, moulet gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

An Abonamant a diez beza paet araog caout ar gazeten.

An abonamant a gement e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.

D'an Aotrou de KERANGAL epken e tleer addressi ar peamanchoù ha kement a zell oo'n servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dilear da addressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 18 Mae 1872.

Da vare ar c'hounidegez, dreist oll ar c'hounidegez
c'hoan, e clever aliez al labourerien douar oc'h en em
glem euz ar brini hag al laboused all a deu da scrabat
ha da zibri an had tolet en douar. Pa deu bleizi, evel
a glever hano anezho er blos - ma, da daga dezho ho
chatal, ho c'hlerv e'hoaz oc'h en em glem, hag a dra-
zur ne deo ket ep abeg. Hogen petra a lavarfe al labourer
ma teufet da gomz outhan evelen :

— Mar kirit ne rai nag ar brini na laboused all coll
deoc'h, ne raint droug ebet d'oc'h ed !

— Mar caran petra ?

— Mar kirit chom ep hada, ep teleur ed en douar,
ep lacat gounidegez en ho parkeier. — Mar kirit ne dai-
ket ho loenet gant ar bleis, chom ep sevel na delc'her
chatal. Ne ket diesoch eget an dra-ze.

— Nan, a lavarfe al labourer, ne ket diesoch evit an
dra-ze. Mes neuze penauz e vevin-me, penauz e paein ?

Penauz em bezo-me bara din ha d'am zud, ha zoken
deoc'h-hu a ro din eun ali ker caer ? Penauz ep chatal e
rafen-me va labour, em bese leaz, aman, eun tam kik
bennak din va unan pe da verza deoc'h-hu potred an
aliou mad ?

Eun ali evelse a ve kemeret, ep mar, evit eun dra
diskiant. Ha setu eno gouscoude petra a lavar hirio an
dispac'herien dizoue d'ar re o deus relijon. Goude m'o
deuz an dud difeiz profanet, torret pe stlabezet skeu-
dennou ar zänt, pa deu ar gristenien vad d'en em glem
ha da hirvoudi o velet an torsejou-ze, e leverer dezho,
ma carfent chom ep caout ilizou, ne vent ket profanet
dezho, ma carfent en em zizoher ho unan euz a skeu-
dennou pe imachou ar zänt, ne vent na saotret na tor-
ret, na bruzunet gant an dispac'herien.

Dre ar memes doare da gomz ha ne c'halfet ket lava-
ret d'an dud difeiz-ze : Mar kirit en em dizober euz h'o-
tiez, euz ho paleziou (ar re da viana anezho o deus tiez

pe baleziou), n'o pese ket ar boao speret da velet ar be-
trolierien pe bretolerezet o lacat an tan enho ma teufe
an entanerien-ze da c'hoari adarre ; mar kirit leur
hoc'h aour hag oc'h arc'hant er mor, n'o pezo ket ar
velconi d'ho guelet o vont gant al laer ; ma carfach
zoken ober an dilez a bep tra, ha mont da eur c'had
bennak da veva e gouezidi, n'o pese mui an displijadur
da velet ken aliez a dra a zisplich deoc'h etouez an dud ?
Neuze o pese e gnirionez frankiz a bep hent, ha gizou ar
gristenien ne rasent mui dies deoc'h.

Eun doare evelse da gomz a gaver diskiant pa vez
meneg a draou ar bed-ma, ha ne ket a dra sur an dis-
pac'herien eo a garfe heuilla eun hevelep ali. Setu eno
gouscoude petra a fell dezho pa vez hano a lezen pe a
religion, dreist oll a religion. Lezen ebet, religion ebet,
hag ar re a fell dezho senti oc'h eul lezen bennag,
heuilla eur religion bennak, ne dint mui din da veza
laket e reng an dud a zoare, a dilez kuitat ar vro-ma, ha
mont eun eun tu bennag eleac'h ne ve clevet hano anez-
ho mui, pe ma na fell ket dezho kuitat ho bro, e tleont
da viana beva ivé enhi ep feiz na Doue evel an doctored
a fell dezho hirio caout ar c'halloot, beza mistri e pep
leac'h, ha kelen, scolia an oll ervez ho frouden.

Rag, arabat eo ben ancounac'hat morse, an dispa-
c'herien-ze ne fell dezho plega na da Zoue na d'an dud,
na da lezen, na da c'hourc'hemen, a fell dezho miret
oc'h ar re all na heuillint ho relijon ha n'a roint merk a
feiz ebet, ar re-ze dres eo a fell dezho iye redia an oll
da zenti outho, contragn an oll da reseos descadurez,
hag eun descadurez dioch' ho giz, ha goudeze da ober
pep tra ervez ma plijo ganho, ha ne ket evel m'en dese
c'hoant pepini. Ato frankiz evitho ho unan ha morse
evit ar re all. Hogen ha pa na vije ket eun den sceli-
jennet gant ar feiz, ha pa n'en divje evit he ren nemet
an tamik skiant vad-ze a gaf pep den e gouelet he ene,
e vije eaz avoalc'h dezhan guelet ez eo soupioch' senti
oc'h lezennou Doue ha re an iliz, eget na deo senti oc'h
froudennou tud ep Doue na relijon.

Hon Tad Santel ar Pap a lavar dalc'h-mad euz ar c'homzou-ze a zo da evesaat outho, abalamour ma feuont euz a c'hinou-an hini a vel guella petra a vank d'ar bed-hag a ra dezhan coeza en he boull.

D'an 30 a viz ebrel ar Pab a lavare dirag eun tri mil den bennag euz a Rom da bere en doa roet digemer :

« Ar voalen enz an amzer brema eo ne greder ket, hag an dud ep feiz a zonch e chomo ar gounit gantho, mes en em drompla a reont, rak Doue a zo just. Ar re vraz enz an douar hag en em laca da c'hoari gant au dispac'h, a vez lonket ganthan abred pe zivezad. »

Setu perag ez euz hirio kement a izom da zihuna ar feiz er c'halonou eleach'h ma zeo cousket.

E Rom ar vistri scol nevez laket gant an dispac'hien a zisknez brao petra int. Eur potrik caset da unan euz ar scoliou-ze en doa great he Bask. Pa vouezaz he gainaraded e voue great hu varnezh. Ar vistri a zalc'h has consail evit gouzout pe seurt punisiou a vije roet dezhan. Ne gaschot ket ec'h aljet ober nebeutoc'h eget he lacat er meaz, rak eur bugel hag a rea he Bask ne c'helle beza nemet eun danvad golet a c'hal a roje ar c'hal ive d'at vugale all. Ne voue dalc'het er scol nemet en eur rei he c'her ne raje mui he Bask ! Ha setu azekellenadurez an dud difeiz hag ar frankiz a lezont gant ar re all.

Hogen eur gelennadurez evelse a zouk fronez dioc'h-tu. Bugale scoliet ker mad a zao potred abred. Eur bugel pevarzek vloaz a laz eur charetour gant eun taol contel ; eun all seitek vloaz en em laz he unan ; re all en em laca da ober arc'hant ha billejou bank faos.

Petra fell deoc'h, pa zesker d'ar iaouankis n'eus ken Barados nemet var an douar, eo red dezho da viana clask peadra en eur c'his bennak da gaout ar Barados-ze ar c'henta ar guella.

G. M.

ARB. VELEIEN.

III.

Petra ra d'ar Veleien piou a vez o karget a afferiou ar c'hantou e Brest, e Montroalez..., e Kemper, a afferiou ar vro e Versaill, e Paris ?

Da c'houzoud eo : petra ra, pa vez tennet ar c'har er meaz, pe seurt kezek a vez staget outban, pe gezek reiz, pe gezek bezik, spontik, na pe seurt tud a vez o karget da gas ar jao en dro ?

Ac'hanta, paotred kear, glabouserien, ne velit-hu ket ar c'hoaz a zao a beptu e mesk al labourerien, ar charretourien ; al luchadennou a red euz an eil d'e-gile ?

Hor jao-ni, e Frans, n'eo ket euz ar re vella, pellik a zo, na ne deo.

Oh ! nan ; ken nebeud na deo euz ar reisa. Balch'h eo, er c'hontrol, ha brevet e denz dija meur a ziblen, meur a sternach. Meur a veach e deuz bet stlapet hor c'har er

vouillen, er foz, e toullou don ; e deuz bet he bistiget, he c'haouet oc'h ar vein, ar reier.

Douget eo, boaz eo da sponta, da ziroll divar eur ramble, evit an disterra trouz a ra eur voualc'h, eur filip o c'hourmijal, evit an disterra chilpaden a ra eun tammik ki o tremen.

Mar deo ar Frans abez hevel oc'h eur jao dirollet, troet da ziroll ker stank ha ker stank all, e cheller lava-red ar memez tra euz a galz a Geriou braz, euz a galz a Geriou disterroc'h, dister avoalc'h, euz a eun nebeud mad a barreziou var ar meaz.

Nan, ne ket jaoiou paour, jaiou danjeruz eo a vank ganeomp ni Fransisien ha Bretoned.

Ezom hag ezom kaer hon deuz neuze da glask charretourien a ve bouedet ho fenn, digor ho daoulagad, stard ho dourn, ha iac'h ho zaol fouet. Ne ket etre daouarn mech'ieien, laoueien, Stortokerien ha chilbitoned eo deomp ni lakaad ar fouet, ar ziblennou, mar hon deuz skiant, ha c'hoant da ziouall oc'h kollou nevez, oc'h reujiou glac'h aruz.

Ar guella paotred, galloudusa goased ne vezint ket re vad evit eun hevelep labour, ho devezoc'h ouaz traou frank da ober.

Evit lavared an traou freasoc'h, evit henvet an traou dre ho hano, Fransisien ha Bretoned, bouc'hisien ha labourerien, ni a zo brema eur boblad tud disdresset, dirollet, diskiantet, evit eul loden vrao, ha tec'het di-var ar guir rouden.

Mar c'hoantaomp dont da vad, en em gaoud adarre e peoc'h ha var hontu, hon affer eo klask evit gouarn hor bro mistri hag a vez o skiant en ho fenn, ioul gre en ho c'halon, galloud hag ijin en ho c'hear.

Hogen e pe leac'h hag e pe c'his e kavimp-ni ar seurt Mistri .

Ni etrezomp labourerien a oar mad avoalc'h petra eo an dud var ar meaz, petra zo da c'hdal euz ho sérz ha petra beller da fisioud enno. En hon touez-ni e zeuz nebeud, nebeud hag a ve desket evel ma ranker, evit ober hon afferiou e Versaill, e Paris, na zoken e Brest, e Kemper.

Piou eta hon hencho en eun dra a bell trei ker mad, ker fall, dioc'h an dud a vez o choazet ?

Oc'h hor Beleien, dreist oll, eo deomp en em drei. Ar re-ze, ma-na anavezont ket piz avoalc'h ho unan an dud, an aotrouien a zo hano, c'hoant d'ho c'has da Bariz, da Gemper, pe en em ginnig ho unan evit beza hor C'hannaded e Brest, e Kemper, e Versaill ; ar re-ze, o kleved an eil gant egile, an eil o rei an dourn d'egile, eo a vouezo hag a savaro guella piou a zo din da gaoud mouesiou, evit piou e tle kouer voti, pere eo e meskar vrouc'hisien ar re ho deuz feiz ha relijon, furnez hag honestiz, a raio honor d'ar vro, n'euz forz e pe leac'h, pe e Brest, pe e Pariz.

Oc'h penn zo : ar Veleien eo an dud a zo dibabet gant Doue, savet gant Doue, skoliet a berz Doue, evit skigna, harpa ar relijon var an douar.

Mar deo mad, mar deo red ober afferiou ar bed hag afferiou ar c'hort, ha-na deer ket muioc'h e'hoaz ober afferiou an Env, afferiou an ene ?

Mar deo mad ha red kaoud, gounid bara da zebri, ha-na deer ket sklak, gounid iveau ar baradoz ?

Hogen e Brest, e Kemper, e Versaill ne ket a hen-chou hepken, nag a diez, nag a foariou, a verzedigesiou, a brenaduresiou hepken e vez hano, mes e'hoaz euz ar brasa afferiou a beller da gaoud, euz a afferiou ar Pab, euz a afferiou an Iliz katholik. Ne ket a zispignou hepken evit ar c'hdel eo e komzer eno, mez a draou huelloc'h, a draou a zell oc'h mad ha-silvidigez an eueou.

Evelse, er mare-ma, eun darn dud, kalz a dud, dallet gant an droug-spered, a c'hoanta, a c'houenn ma vez lammet an oll skoliou digant ar Frered, ar seurez ed, al Leanezed ; ma vez o karget tud ar bed, an dud demezet hepken da skolia an oll vugale, paotred ha paotred.

Ho abeg eo n'hell ket ar Frered, al Leanezed skolia ar vugale evel m'eo dleet, sevel ar vugale dioc'h doare ar bed, dre-na ouzont ket ho unan petra eo ar bed en hon amzer.

Ho abeg eo e kollar Frered, ar seureuzed kalz re a amzer o teski d'ho bugale eun toullad grac'heresiou, ho fedennou, ho c'heleansou, ho c'hatkismou... D'ar vugale, emez-ho, ne deer morze komz er skol a Zoue, a Jezu-Christ, euz ar Verc'héz, euz ar Zent, ar zakramanchiou... An traou ze a zo affer ar Person, ar c'hure en Iliz... En ti skol n'euz da zeski nemet lenn, skriva ha konta ; hano eb ed euz a virionesiou ar Feiz... Ne ket red e veeno na kroaz, na sin ar groaz, na peden dioc'h an noz, dioc'h ar mintin... Lenn ha Skriva, Skriva, ha lenn, ha ken tra, netra ken, netra ken.

Ne ket gant pedennou, gant chapeledou eo e rear tud, a nerz hag a galon, goazed e tu da stourm oc'h Prussined, da rei lam da Brussianed ha re-all.

Da c'houzoud eo : ioul ho deuz eun darn dud da ober euz an oll chatal, pe dost, da zevel ar vugale er c'his ma saver, evit eun nebeud brao, al leou bihan, ar moc'h-bihan en hor c'hereir. D'ar re-mancevez Morse komzet a zoue nag a ziaoul, ha gouskonde e teu nerz dezho, e sao kik outho.

Ia, ia, mez ar batadoz n'e bet biscoaz great evit ar chatal... ken nebeud nag evit an dud en em c'hra hevel ontho dre hodizurion. *Foris canes*.

Mez, mar deuz ezom e teufe korf ha galloud d'ar vugale, gant ar bloavesiou, evit ma c'hounezint bara, ha ma tarc'hoint druz var enebourien ar vro, dioc'h ma vezoired, ha-n'euz ket muioc'h a ezom e ve eneouiac'h en ho chreiz, e ve plantet, hag abred, skiant ha furnez en ho fenn, e ve desket dezho douja Doue hag he lezennou, ma toujint kentoc'h ha frankoc'h tad ha mam, mestre ha mestrez, aotsou. Mear hag aotrou Person, ha Gonanmant ? Petra zo da c'hdal a berz tud ne maint ket e goangant Doue ?

Mar fell eta da dud hep feiz hag hep relijon, da dud hag a zo ho slijadur, ho buez oter brezel d'ar Feiz, d'ar relijon, en em lakaad e penn an afferiou e Brest, e Kemper, e Versaill ; ar Veleien hag hi a hell rei dezho ho mouesiou, haghi a hell dougen anre a zo en ho c'hang da rei dezho ho mouesiou ? Ar Veleien ne dleont-hi ket neuze zoken, ervez ho galloud, mirec'na vez roet mouesiou da dud hag a c'houlen, a glask ober labour an diaoul var an douar, ha frankaad mui-oc'h-mui hent an ifern ?

Perak eta neuze an trouz a rear a enep ar veleien, na vez en ho spred, en ho c'halon, ken c'hoant nemet da ober henor ar vro, en eur glask mad ar relijon ? Ma ve ar stor muioc'h etre daouarn ar veleien, neket ar vag a iafe falloc'h en dro ; ha ne ket ar veleien eo ho deuz biskeaz diskaret, ruillet ar Frans er vouillen. Mar deuz eun darn dud hag en em gemer ho unan evit chatal, hag a vev ee'hiz chatal, ee'hiz bleizi, ee'hiz moc'h, perak e ve red d'ar guir gristenien, d'ar re a vew e gueil Doue, bag a labour evit ar baradoz, choaz evit ho gouarn traou ken dialvo, ken donjeruz ?

E penn biz bihan eur belek e ve eaz avoalc'h kaoud muioc'h a garantez evit he vro eget dre oll izili nouspet ar Bourc'hiz, ar c'banfari, a vez gantho sul muioc'h a storlok, ma zeo disterroc'h ho zaloudegez.

III PENNAD.

Ar veleien a zo eun dud re afferuz, eun dud hag a c'hoanta gouzoud, ober ha lavared re a draou.

— Ah ! ia... na penaoy'ta, mar plij ?

— Penaoy ? Penaoy ? Klevit !... Mez an oll her goar.

— Komzit neuze, ha komzit freaz, ma vouezin mevez ar pez a oar an oll.

— E peleac'h nemeur ne vez ket lagad, skouarn ha dourn ar veleien en hon amzer ? E peleac'h ne vez ket ho lagad evit gueled kement a rear, kement a dremen ; ho skouarn evit selaou kement a layarer, hag ho dourn evit tailla labour d'an oll ? E peleac'h ne glever ket ho mouez o skandalad, o c'hourdrouz ha Per ha lan, ha Janned ha Katell, evit an disterra tra ne vez o ket bet great dioc'h ho doare ?

N'euz pardon, na foar, na marc'had, na rank ar reze klevet, gouzoud piou a vez ennuh, petra reart ennuh.

Gouzoud a ranko ar Person, hag ar C'hure mar plij, eun tammik Kure a vez evez deuet er barrez, a zo belek abaque deac'h, pe an deiz all, klevet a ranko ar Person hag ar C'hure piou a vez bet er c'hal, en hostaleri ; petra vez bet teuzet e kafe, en odevii ; e pe stad e vez bet deuet an dud d'ar gear, e pe vare e vezint bet en em gavet en ho glud ; piou a vez bet chommet en hent betek an anter-noz, en tu all da anter-noz, betek goulou deiz ; piou a vez bet destummet er foz, ha kar get er c'har evel al loen na banver ket ;... hag eun toullad marvaillon a ve re bir ho c'honta.

Gouzoud a ranko ar veleien penaoy e vever en tiez, petra ra an ozach'h hag ar c'hreg ; pe seurt buez a zo

etre an ozac'h hag he c'hreg, etre an Aotrou hag an Itron ; petra eo ar vugale, ar mevellou... hag ar vitien all !

Goulenn a rank ar veleien, ha paouez ne reont ken na vouezont mad, pere eo ar merc'het ho déuz da e'houzaon gant ho goazed ; pere eo an tadou hag ar mammou a lez ho bugale da reded an noz, ar c'hoariou, an dansou ; petra eo ha penaoz en em gav ar plac'het.

Ia, ia ; eno e ma affer ar veleien ! Abeleac'h, eme-z-ho, e teu d'ar plac'h-ma'r-plac'h kement a draou evel e deuz, kement a zillad nevez, tavancherou, mouchouerou, koesou ?

Ha dioc'h ma vez klevet, dioc'h ma vez kontet, mar lavar unan benak eo ar plac'h a zo mestrez en ti muioch' eget ar c'hreg, an itron, pa zonjer nebeuta ar plac'h a vez gourc'hemennet dezhi mond kuit, mond da glask he chans e leac'h all ; pe n'euz evithi na pask, na pantekost ; pe e zeo daonet ; pe e vez Jannet bremaik gant an diaoul.

Gueled a rank ar veleien betek e ti kear, ma na vez miret stard outho. Ar Person n'eo ket avoalc'h evithan dougen stol, beza mestr en iliz, ober en he iliz an teil a gar ; c'hoant en deuz c'hoaz, ha c'hoant ar gonnar, da veza Mear, da c'houarn ar Mear, da ren an Aotrou Mear divar bouez he fri ; abegi ha freuza a sell dezhan kement a rear e ti kear, ma na vez great an traou dioc'h he ioul, var he lavar ; kemered a rafe buhan avoalc'h ar vaz gant an dud a zo karget euz a afferiou ti kear, evel ma kemerer eur vialen, eur valaen gant marmousien, gant moumouned a zo douget da ober ho fenn ho unan.

Evit trouc'ha berr, ma na stourmer prest hag a zoare oc'b ar veleien, hep dale ne vez o mui den mestr en he di, na var he dra ; ne vez great netra e ti ebed, na prenader, na guerzaden, na dimizi, na ranker e penn peb tra mond da denna an tok d'ar Person, mond da c'houlen aotreadur ar C'hure.

E gueled a rank ar veleien betek e ti kear, ma na vez miret stard outho. Ar Person n'eo ket avoalc'h evithan dougen stol, beza mestr en iliz, ober en he iliz an teil a gar ; c'hoant en deuz c'hoaz, ha c'hoant ar gonnar, da veza Mear, da c'houarn ar Mear, da ren an Aotrou Mear divar bouez he fri ; abegi ha freuza a sell dezhan kement a rear e ti kear, ma na vez great an traou dioc'h he ioul, var he lavar ; kemered a rafe buhan avoalc'h ar vaz gant an dud a zo karget euz a afferiou ti kear, evel ma kemerer eur vialen, eur valaen gant marmousien, gant moumouned a zo douget da ober ho fenn ho unan.

Ha forz a zo gouskoude d'ar veleien, d'ar Person na d'he Gure, piou a evo, na pe seurt a vez evet ? Daoust hag ar veleien a rank paea ar c'hafe a vez lipet gant ar merc'het, nag an odevii a vez lonket gant ar goazed ? Mar bez rinset godellou an dud en hostaleri, godellou ar baotred jaquank, ar merc'het iaouank, koulz ha re an ezac'h, ar vistri, koulz ha re ar vicherourien, ar chalboterien, ar varc'hadourien ; mar bez fripet aour hag arc'hant, hag er c'hafe, hag en hostaleri, ha var ar ru, hag er c'hereier, hag e meur a leac'h all, divar goast eun tonllad ginaoueien a vez re leun ho c'hof, hag a veler, a gaver kousket, evel m'aro e kreiz ar pri, e kreiz

ar bezel, demdost d'ar moc'h ; daoust hag ar veleien eo a rank herzel oc'h ar c'holl, eo a rank paea ar skoden ?

Daoust... daoust... Mez bah ! bah ! Fin ebed na ve, ma ve dibunet piz, poellou hag all, eur guden ken divalo.

— Ac'ha, paotred ! Brema eo e teu ganeoc'h brezonek, ha brezonek danvesiok !

*Na pegen helavar e teu teod eur Breton,
Reusklet ma vez he benn, ha trenket he galon !*

Mez ive :

*Na pegen trum e ten da veza sot ha dall,
An den ne vez skoliet nemet gant he benn fall !*

Setu aze brema kempennet brao ar veleien ! Setu aze kaosiou ! Ia, kaosiou, n'int ket oll guirionesiou, dre c'hras Doue.

M. B.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

BRETTIK

XVI.

Ar brinsez Anna a rez eur pennad gouela o lavaret kenavezo da Naonet. He demezelled en em zestumaz en dro dezhi ; he zudchentil a ioa mantred o velet he glac'hар

— Perag e vouelit-hu, va c'hoar, eme Izabel ? C'hui a velo Naonet c'hoas. Me eo a dle gouela, rak me n'he guelin mui. Anna a rez eur scrijaden o clevet ar c'homzou-ze. Sellé a reas truezuz oc'h he c'hoar ken astudig, hag he briateas gant teneridigez. Neuza Brettig, evel pa e divije mez da veza en em ziskuezet ker prim da vouela, e savaz ac'hano hag e pignaz adarre var varc'h.

A veac'h oa digouezet e Redon ma teuaz di cannadet euz a Roazon d'he fidi da vont d'ho c'hær, evit ma vije digemeret eno evel ma zoat boas da zigemer an Duked.

Ar c'hannad-ze a reas plijadur da Anna, ha ne zaleas ket da rei ho goull da raozonis. Diblas a rez euz a Redon, hag e rez he antre solanel e ker-benn Breiz.

Anna a Vreiz ne gavas ket tre ar peoc'h e Roazon ; gouscoude e scoaz ar c'hourenadez hag an trubuilou e devoa bet da c'houzany bete neuze, en em gave eno en en he flijadur. Hogen gouzout avoalc'h a rea an amzer didrous-ze ne badje ket pell. Dilezet a bep tu ; ep ar c'hant, ep den d'he difen, Anna a voue red dezhi goulen sicour digant an estren. Hag evel ma tie caout pep rann galon araok sevel d'ar reng huel da behini e voa galvet gant ar brovidans, e velaz ar re e devoa galvet d'he zicour o trei kein dezhi hag oc'h en em lacat a du gant he enebourien.

Er stus-ze Anna a gasas cannadet da Charles VIII he unan, hag a scrisas dezhan ar c'homzou-ma a zo deut beteg enhomp ;

« Er mare ma savit armiou nevez gant sonch d'ho digas e Breiz, ne c'hellan goulen sicour oc'h den nemet ouzoc'h hoc'h unan er stus ma en em gavan ; ne hellit ket beza ancounac'het ez oon carez deoc'h ; da viana

ho pedan da gaout sonch a gementse ; ne garfac'h ket, c'hui roue eur rouantelez galloudus, lamet he zra digant eur vinorez n'e deus den d'he zicour. »

O velet an Dukez iaouang en eun hevelep trubuil, Charlez eiz en divije kemeret truez outhi. Mes Anna Beaujeu a ioa eno, ha ne reas nemet eur mouschars goapaus.

— Abaoe antercant vloaz, emezhi, e coust ar vroze tud avoalc'h d'ar Frans, ha poent eo lacat eun termen da gementse. E keit ha ma zeo tom an houarn eo skei varnezhan.

Eun ean d'ar vrezel epad eur mizou bennak, setkement a c'hellaz an Dukez a Vreiz da gaout, ha c'hoaz an itron Beaujeu a c'hine oc'h he rei.

An tamik peoc'h-ze etre Breiz hag ar Frans a ieia da echui. Edot en dervezou kenta a Vae, bag Anna goude beza labouret gant he c'honneillerien epad meur a heur evit mad he stadou, a ieas d'argambr eleac'h ma cousek he c'hoar Izabel. Oc'h he guelet e teuaz an daelou e daoulagad an Dukez.

Izabel e devoa neuze daouzek vloaz, ha braz oa zoken d'he oad ; mes evel on eus lavaret kentoc'h, dindez ha displatez bras oa. Brema he bizach a ioa ker guenn ha paper. Anna o sell et outhi a zante he c'halon o vantri.

— O va Doue, emezhi outhi he unan, ha n'em eus-me ket collet c'hoaz avoalc'h eus va zud ? — Goude beza bet eur pennad-ep gallout finval glac'haret oll, e sec'haz he daelou hag e zeas bêteg he c'hoar. Izabel oc'h he guelet a rez eur musc'hoars hag a lavaras :

— O va c'hoar, nag a amzer zo n'em eus ket ho kuelet ! Ma vijen me bet Dukez a Vreiz, me'm bije laket freza ar c'hos sal ar c'honsail-ze eleac'h ma tremenit hoc'h amzer pell diouzin.

— Goal verc'h, eme Anna, ha ne ouzoc'h-hu ket ez eo red da eun Dukez labourat evit renta euruz he sujidi ? Oh na me a garfe guelet va bretoned eurus !

Anna a dennaz eun huanad hag a lavaras neuze :

— Oc'h ober petra emaoc'h aze, Izabel ?

— O freuza va rizerez aour, an hini am eus bet digant Loiz a Orlean, rak n'he dougin mui. Gant an neud aour-ma e rin eun dra bennag evidoc'h-hu.

— Izabel, eme Anna gant eun ear a rebech, prometet o poa ne laverjac'h mui din a draou evelse.

Izabel a zavas da vriata he c'hoar. Va c'hoar ger, emezhi, me garfe chom ato ganeoc'h ; mes guelet a rit n'em eus mui a ners. A veac'h e c'hellan sevel divar va c'hador. Evelen edo an Itron Mac'harit, hor mam ger, en he amzeriou diveza... Sonch oc'h euz, Anna ?

Anna a voustre o clask miret da vouela.

— Izabel, emezhi, ne c'hellan ket respont, re a boan a rit din ! — Abenn eur pennad : N'am diles ket, Izabel ! n'am chuita ket ! hon diou e c'halfemp gouzany hor poanion, va unan ne c'halfen ket ! hag e youele druz.

— Pardon, va c'hoar, eme Izabel ; ne glasken ket ober poan dit... comzomp a draou all. Guelit, Anna pe

ger brao eo an amzer, pe ger gae eo an heol. Bremaik em eus guelet guennili. Me gred e teuont da zigas dervezou eurusc'h da Vreiz.

— Plijet gant Doue e ve guir ! Ma c'halfemp c'hoas beva e peoc'h en hor bro baour !

— Ha guelet adarre Castel an Tour-nevez, eme Janned Bruk pehini a ioa ive euz an Naoned evel an diou brinsez.

— Siouas, p'eur e tiguezo kementse, eme an Dukez. Aoun am eus na ranclemp gortos pell. Naoned zo bet goal gaset muioc'h eget k'er all ebet e Breiz-gant brezel ha clenvejou. Gouscoude Naonediz a chom fidet deomp, poan e devezo an Itron Beaujeu oc'h ober gallaouet eus va Naonedis.

G. M.

Eur pennad all eur vech all.

Colibri.

V.

Kenta ma c'hellaz ar c'habiten Mistral dont adarre d'he istor, epad ma edo o rinsa he c'houzoug hag o lacat he deod e doare da vont en dro, an itron saoz a lavaras :

— Cabiten, hirio da viana e elevimp penauz e teuas Colibri ganeoc'h ?

— Bagas ! ne sell ket deoc'h clevet petra a zigouezas ganhen etouez ar pennou rous-ze o doa va stlejet d'ho c'hear evel ma stlejer eul leue d'ar gigerez ?

— Eo, eo ! cabiten, eme an oll, laverit deomp penauz ot'h eus gallet sach'a ganeoc'h-ho ler ac'hano.

— Kent a-ze, eun tam evez c'hoas ; Colibri a zigoezo pa deui he vare. Ha da genta, divetzatoc'h em eus gouezetar botred vrao-ze a reat igoloted anezhio, eun han, evel a velit, a zoare dioc'h canfarter evel ma zoant.

Evel am eus lavaret deoc'h, va divesker a ioa bet diliamet din evit ober din bale, va divrec'h avad a ioa la-set stard a dre va c'hein, ha ne vije ket bet aes din c'hoeza va fri.

Me lavare ouzin va unan : salo din o divije va lazet dioc'h-tu ; rak guelet a rean ervad dioc'h ar c'houbari anezhio, dioc'h ar sellou a daolent varnon hag an ariezou a reant en dro din, o devoa sonch d'am laza gant ar brasa crisderi, credabl en henor d'ho c'habiten maro, d'am foazat oc'h ar ber, ha da ober eur banket ganhen. N'oa ket fall evit eur c'hos labous kement hag eur gelineen yraz, ha c'hoas ne ket evidhon oa. Kementse a zigase c'hoant din da c'chosmolat a enep ar bigorneter pe al labousetaer en doa va zouellet.

Hogen pa zonjen e voa bet lazet he unan, ha pa velen he benn oc'h heja oc'h chouz unan eus va bourrevien, rag ar penn o doa caset ganho, n'en em glemen mui.

Er geriad kenta ma en em gaschomp ne rejomp nemet eun ean ; amzer epken da eun nebeut merc'het ha marmousien bihan, rag henveloc'h oant oc'h marmousien eget oc'h bugale, ha n'oant nemeur guelloc'h guisket, amzer dezh da zont da zellet ouzin evel ma teuer da

zellet oc'h eur bleis pe eul louarn paket gant chaseourien, ha da loskel eur iouc'haden bennak. Evit ho c'homzou ne enteten ket muioc'h anezho evit eur vanden broc'het pa en em lakeont da c'hognat. Ha va c'chredit mar kirit, guelloc'h e vije bet ganhen neuze clevet cant torrad moc'h gouez o soroc'hant en dro din eget clevet ar voricoted-ze.

Mont a rejomp adarre-ta ac'hano, a dreus coajou ha rec'hil hueloc'h var ar menez. Eat oan skuiz, ha petra bennak ma c'houien erva n'em boa nag eun digemer nag eur goan re vad oc'h va gedal e penn va beach, em boa mall da zigouezout, hag em boue eun doare plijadur pa glevis chas oc'h harzial. Edomp o tigouezout e kær benn an igoloted. Ar geriadenn-ma a ioa henvet oc'h an hini on doa treuzet kentoc'h, nemet ma zoa muioc'h a lochennon enhi ha ma zoa var he zro eur gael great gant spern ha keuneud all evel ma zeus mogeriou en dro d'ar c'heriou. Ama ar merc'het hag ar vugale a iouc'haz hag a ziscrognañ ho dent oc'h va guelet cals muioc'h eget o doa great re ar geriadenn all, ha pa veljont corf ho c'habiten var eur c'hravas, en em lakejont da iudal, da ober safar ha da zellet ouzin gant kement a gounnar ma sonjiz oa deut va heur diveza hag e zeant d'am dispenn e beo.

N'em boue gouscoude diganho nemet eun taol bennag; ar re a ioa carget ac'hano bed an hent am c'hasas da unan eus al lochennou. Azioch al lochen-ze e zoa eur picol guezen carget a frouez, ia mes frouez hag a ioa ar guel anezho goest da lacat ar bleo da zevil var benn eun den, hag he zent da stracal gant ar spont. Oc'h pep scour ez oa stroilladou pennou tud, lod c'hoas goadek, lod all dizec'het ha guennet gant ar glao, hag ho c'blevet o stracal an eil oc'h egile, dre ma teue eur sourrāt avel bennak da c'hoeza varnezho.

E creiz al lochen ez oa eur peul, eun dronjen vezen; oc'h hennez e vouen staget gant chadenou. Em c'hi-chen, var an douar, e voue laket eur gocoen, dour enhi, hag eun delien varnezhi eun nebeut bleud sagou.

N'oia ket druz al lib-he bao; guelloc'h e vije bet ganhen caout keusturen keginer al Louarn; hogen n'em boa ket da choaz, hag, a lavaren, ne rin nemet mervel, ha ne dal ket ar boan din delc'her naoun pa c'hellan be derri. Epad ma rean va fred, e cleven va igoloted o iouc'h, o cana, o tansal en dro da gorf ho c'habiten. Pa lavar an cana, c'hui vel erva e fell din comz euz eur safar goasoc'h eget a rafe drouk-sperejou.

Pa'm boa debret va bleud bag efet eur banne dour, ar pez n'oia ket padet pell, setu me oc'h en em asten var an douar kement ha ma leze va chadennou ac'hano d'hen ober, ba ker skuiz oan ma en em rois da gousket.

Divar greis va c'houk, e santiz eun dra bennag o starda var va gouzouk. Anter zihun e casis va born d'am gouzouk, hag e crogiz en eun dra bennag ien, ha leiz; eur zarpant a ioa en em droidelled en dro d'am gouzouk, unan euz ar zarpanted-ze a veler stang e Borneo, o deus bete pemzeg ha zoken beteg ugent troatad hed,

a voar en em droidelled en dro da gorf al loenet, a stard varnezho bete bruzuna ho eskern, hag ho long en eur pez goude ho beza kempennet dioch' ho giz. Asa, ne c'houleman ket e tigouese gant nicun ac'hano dougen eun hevelep mouchouer gouzouk !

Cridi a c'hellit oan dihunet mad neuze. Guelet a rean va zarpant o sevel he benn a zioch' va hini, hag o sutal, ha ne velen nemet ar maro a bep tu din; ar maro dioch'tu ma save droug-em c'hamarad-guele, ar maro antronoz vintin digant va igoloted var bez ho c'habiten; ne vouien ket pehini euz an daou varo-ze oa ar goella din da gaout.

— Cabiten, ha ne zonjac'h ket e Doue eun nebeut neuze ive? ha ne zonjac'h ket ober eur beden bennak?

— Bagas! eo son al avoalc'h. Ni etrezomp martolodet ne bedomp ket alies, mes pa bedomp e pedomp c'hoek. Petra bennak ne velen nemet ar maro dirazhon, em boa c'hoant, er stus ma edon, da asten va buez hirra ma c'haljen, hag e peden calonek Doue hag ar Ver'c'hez, hag e chomen ep finval, rak m'am bije laket droug em zarpant, oa great va zro.

Etre daou an deiz a deue, hag e cleven va moricoted, pe da viana ho merc'het o pilat sagou evit ober eur banket e pehini me, ep mar, a dlie beza ar rest.

— Asa, e gurionez, cabiten, peadra a ioa eno da lacat ho pleo da venna en eun taol, rak clevet em euz ez eus bet guelet tud, hag hi iaouabg, ho bleo o tont da veza guenn en eur pennad nosvez pa zigouze ganho eur strafuilladen bennag evelse.

— Va bleo, bagas! a ioa abenn antronos ker guenn ha lin.

— Neuze-ta, cabiten, e tougit perrukken brema?

— Ne ran ket. Abaoe eo bet croget an derzien velen enhon en unan euz ar beachou am eus great d'ar broiou tom, hag e voue tost din adarre serra va lagad evit mad. Hogen an derzien milliget-ze, ma lezas va buez ganhen ne lezas ket eur vleven var va fenn; he lacat a reas ker moal hag eun irvinen. Pa voan pare avad e savas bleo din adarre, ha va bleo a zavas du evel ma voant em iaouankiz hag evel m'ho gueil c'hoaz hirio.

— Mall on eus, cabiten, da glevet penauz en em denjoch' euz ar stad-ze e pehini nebeut a dud o divije bet avi ouzoch'.

— Tron-de-Ler, va zarpant eo a zaveteas va buez din.

— Ia? petra, ionca a rez' oll ar voricoted d'he zizuni?

— Ne reas ket; hen eo a voue lonket ganho.

— Ha c'hui a voue espernet neuze a benn eur vechall?

— Mar kirit ya lezel da zibuna va c'buden, e vuesot penauz e zeaz ar stal; mes ma rouenvit a enep ar stor, ne daj ket ar vag eleac'h ma zeus c'hoant e zafe.

— Ia, ia, cabiten, dalc'hit mad d'ar stor; ger ebet mui ken na vo deut ar mare da deleur an heor.

— Neuze-ta, p'oa deut an deis, setu me o clevet dor va lochen, o tigeri goustadig, hag e veliz eur vechall.

oc'h asten he fenn dre voask an nor anter zigor evit sellet ouzin. Mes pa velas pebez mouchouer a ioa en dro d'am gouzouk, e loscaz eur iouc'haden, eur griaden c'houez, hag e scaraz ac'hano mar gouie. Kerkent an oll gomezidi a voue var zao, hag en dro d'am lochen ho armou ganho, oc'h ober eur safar evel diaoulou. Va c'hamarad guele a zavaz aoun ganthan, evit doare; en em sila a reas didrous dre voask ar peuillou a zerliche da voger d'am lochen. Hogen n'oa ket eat c'hoaz an anter euz he gorf er meas na doa troc'het he benn deuhan gant eun taol lans. Al lost a ioa c'hoas tost din, en em lakeas da skei, da lopa gant kement a gounnar ma vijen bet flastret ha bruzunet ganthan ma en divije gallet va zizout. Eur moricod a deuaz el lochen eur voul'h ganthan, hag ep dale e voa great pennadou ber euz ar zarpant.

Hogen goudezé em eus guezet eo ar zarpant en doa savetet va buez din. Ar voricoted a gemit ar zarpant evit ho Doue, hag an hini a deu ho Doue d'he velet ne c'hellont mui he laza. Ho lesen eo. Me-ta am boa bet bizit an Doue-Sarpant, hag evelse e voue lezet va buez ganhen; eur scelavour avad a voue great ac'hano, ha caset da labourat etouez eun dek pe zaouzeg all paket ganho eveldhon hini ac'hann, hini alesont.

Eur pennad all eur vechall. G. M.

Penaoz e ra Bourc'hizien ar Chaledoni-Nevez ar gegin.

Eur gazeten a Bariz a verke en dez all an istorik-ma :

Goulen a reat digant eun ofiser a vor, en deus bechet calz hag a zo bet er Chaledoni-Nevez eleac'h ma caser lod euz hor petrolieren, pe dom pe ieh e voa an amzer er vro-ze.

— Tom avad, eme an ofiser; ker brao amzer zo eno evel e Toulon, ha kement a zao en douar vardo Toulon a zao eno ive. Abars dek vloaz ama or beza eur gear eno.

— Ia, ma na nij ket ac'hano al laboused a gaser di.

— Nijal ac'hano? da beleac'h? d'al loar? Hag evit gant bak ne dajot ket ac'hano ken nebeut. Ar Chaledoni-Nevez a zo eun enezenn ha n'eus nemet kerrek var he zro; c'huec'h mis ne ket re da eul-lestr kempennet a zoare evit mont ac'hano da eur vro all.

— Mes an enezenn-ze e deus tost da gant leo hed; a leverer; ne vez ket eta dies dezho en em guzet en he chreis.

— N'o deus ken da ober, mar o deus c'hoant e rafe ar voricoted frico ganho.

— Petra, ar c'houezidi zo eno a zebr tud?

— Ia, brao, ha lipad ho mourrou goude ive.

— Ha dont a reont-hi tost d'an aod?

— En deis ne deuont ket. En noz avad e tenont tosta ma c'hellont en esper pac a eun den guenn bennak, ha pa c'hellont teleur ho c'hrabanou var unan, e vez fest ganho.

— Hag oc'h eus guelet unan bennag o c'oeza evelse etre ho daouarn?

— Ia, n'eus ket pell, eun archer.

— Hag o doa he zebret dioch'tu, er c'hris?

— Oh nan; he voada hag e gempenn a rejont evel ma ra ganeomp ar c'higer eul leue pe eun danvad.

— Eut tamig e c'houzont beva neuze evelato; ha goude?

— Goudé e rejont eun toul en douar, e rejont tan en toul-ze, ha p'oa goret ganho evel eur forn, e lacajont an archer enhan da boazat.

— Kik rost var evelse a blije dezhzo?

— Ia, guelloc'h her c'havont calz eget kik paredet en dour; ne reont morse a zouben. Pa voa poaz, o deus great eur banket a zoare ganthan.

— Tost e voac'h dezhzo ma oc'h eus guelet ar festze ker mad?

— Ah! tost? Ni livirin ket deoc'h; ar pez a ouzon eo e reont evelse.

— Cridi avoalc'h a ra ar pez a livir; guelloc'h zoken eo ganhen cridi eget mont da velet. Rak petra bennak ma laker cals da grazia var an historiou, eo guir gouscoude e caver c'hoas debrerien tud etouez an dud gouez.

Eur Menez o tislouca tan.

Menez ar Vezuv, e kichen Napl, a zo dirollat eun nebeut zo. Ervez ar c'haezennou eo eur scrij guelet ar menez-ze o tislouca tan ha moget, hag eur scrij ive an distruj a ra. Ne deo ket epken tan ha moged eo a zislonk, mes ludu entanet, rec'hil teuzet pe boazet hag a skign a bell, a c'holo hag a long ar vro dre ma zeont.

Ne ouzon ket calz oc'h petra lacat e kem menez ar Vezuv, nemet lavaret a rafet e o henvet oc'h an tuchen-nou pe dergin a zo e menez Are, oc'h tuchen Sant-Mikeal pe oc'h torgen Cador, mes teir pe beder guech brasoc'h hag hueloc'h. Beg an dorgen-ze a zo cleuz evel ginou eur puns pe eur chimal bras divent, hag euz an islonk-ze e sao en ear huel huel eur gomoulien moet ha ludu entanet, hag al ludu-ze, ar rec'hil teuzet-ze a ja da goeza evel glao pell ac'hano hag a c'holo ar meziou tro var dro; douarou, tiegezion, keriadennou a zo beuet dindan ar glao ludu-ze. Clevet a rer en islong, e calon ar menez, eun trouz evel a rafe curunou o stracal ep ean ebet, pe diou arme oc'h en em ganna a bris buez gant tennou canol. An douar a gren hag a zo tom da scaota tro var dro e tal troad ar menez. Avezhou oc'h costez an dorgen e sao eur faout bennag, hag euz ar faout-ze e tired, en eur fic'hal evel dour bero, eur ster a dan hag a draou teuzet, a zisken en eur gorrigellat, hag a ia pennadou mad ac'hano, en eur veuzi hag en eur zistruga kement en em gaf var be hent. Guelet a rer an douar o frailla hag o tigeri dindan treid ar re a zo euriuz avoalc'h evit mont re dost. Evelse o deus collet

eals tud ho buez. Ar c'hazetennou a gomz euz a dri c'hang den pe ouspen, etre ar re a zo chomet da verval dindan al ludu tan-ze, hag ar re zo tennet ac'hano anter boaz hag a zo maro abaoe.

Eun dra scrijuz ha caer var eun dro, eo guelet an tan dirollet-ze, dreist oll en noz; rag evel ma zeus cals soufr etouez al l'udu bag an danvez all a zo eno e teuz, an tan a gemer a bep seurt liou, rus, glas, melen, etc. An tan hag ar moget-ze a glever ive o iudal hag o sic'hal dre ma sao euz an islong, hag an trous-ze, gant hini ar gurunou a groz e calon ar menez, a daol ar strafuil a bell.

Brema e leverer eo eanet, pe da viana abaskeat dezhan; hogen aoun a zo ato, ne ket diroll a rafe c'hoaz; ha neuze calz euz ar re a ioa o chom a dost d'ar menez o deus collet oll, ha zoken ho douarou, brao c'hoaz ar re o deus galiet tec'het ha savetei hō buez.

KELEIER.

An aotrou Crenn, person Sant-Derrien, zo maro er sizun dremenet.

An aotrou Herry, vikel e Plougar, zo hanvet person Sant-Derrien.

An aotrou Goff, nevez beleget, zo hanvet vikel e Hanvec.

An aotrou Sagot, nevez beleget, zo hanvet vikel e Lannilis.

D'ar 25 euz ar mis-ma, retrid brezoneg evit ar voazed e Lesneven, bag eyit ar merc'had e Kemperle.

FORBAN OCH FORBAN.

Eur marc'hadour kezeg a ioa er foar gant eur marc'h evit he verza. Dont a ra eur prener da varc'hata ar marc'h pehini a gave dioc'h he zoare, hag e guirionez ar marc'h a ioa eur c'horf mad a loen. Setu eta eun tam crobat etre ar guerzer hag ar prener evel a vez pa vez eur marc'had bennag evese. Eur mevel a ioa crog e penn ar marc'h, hag ar perc'hen, hag an hini a glaske he brena a ioa e kichen oc'h ober ho marc'had. Setu ar guerzer o lavaret d'ar prener :

— N'oc'h eus nemet he zigas da velet, ha m'hen asur deoc'h ne gavot si ebet enhan.

Ar prener a lakeas tenna ar marc'h euz ar reng, ha goude beza he lakeat da vale, da drotal, sellet outhan tu ha tu, her prenaz, her paeaz hag her c'hasas ganthan.

Hogen ne voue ket pell na anavezaz e voa dall ar marc'h. Setu hen o sonjal digas ar marc'h d'ar gær o lavaret e voa bet tromplet.

— N'em eus ket ho tromplet, eme ar guerzer, lavaret em oa deoc'h ne vele ket.

— Peleac'h o poa lavaret din ne vele ket?

— N'em oa-me ket lavaret deoc'h ouspen eur vech n'o poa nemet digas anezhan da velet ha ne gaschac'h si ebet enhan ?

Hano a zo en *Asamble* da zigas adarre ar butun d'he bris coz, da viana ar butun dister, an hini zo fumet mui gant ar bobl.

E Spagn ar vrezel a ia en dro. Ar prins Carlos a zo brema e Spagn etouez ar re zo chomet fidèle deuhan, hag a ia bemdez var gresk ervez lod euz ar c'hazetennou. Eno n'eus ket a stourmajou a vras, mes stourmajou dister guech ama guech ahont.

N'eus ket pell, abaoe ma on euz an amzer arneuokma, ar gurun a zo coezet var eun ti e Plouerne, hag e deus lajet en ti-ze eur plac'h iaouang a dri blos varnugent, ep ober drouk da eur bugel bihan a ioa ganthi etre he divrec'h.

Evit doare, ez euz hano da c'houlen caout eur pennad hent houarn euz a Gemper da Bont'-n-Abad, gant eun trouc'hat ive bete Douarnenez. G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 44 Mae.

Priz an daou c'hang tur.

Guinis.....	30 lur, «c.	PONT-N'ABAT. 8 Mae.
Segal.....	16 lur, 96 c.	<i>Priz an daou c'hang tur.</i>
Eiz.....	13 lur, 76 c.	Guinis..... 30 lur, 83 c.
Ed-du.....	16 lur, 38 c.	Segal..... 17 lur, 08 c.
Kerc'h.....	15 lur, 36 c.	Eiz..... 13 lur, 36 c.
Avalou douar	7 lur, »c.	Ed-du..... 17 lur, 08 c.
		Kerc'h..... 15 lur, 76 c.
		Avalou douar 6 lur, «c.

MIZ ITRON-VARIA-AR-ROZERA

Gant an Aotrou MORVAN, rener *Feiz ha Breiz*.

PRIS : C'HUEC'H REAL.

LEVR. BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, Chalon a Zant Briec.

Moullat evit an eil guech, ba cals caeroc'h ha disa zioch evit ar vech kenta.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullat evit am trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo ternenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullat gant AR. DE KERANGAL, mouller an Escopi.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur blos daou scouet ; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

An Abenamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazezen a reseu gouda ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopi, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.

D'an Aotrou de KERANGAL ephen e tleer addressi ar peamanchoù ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a deer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 25 Mae 1872.

Ar Vezuv hag an dispac'h.

Comz a reamp er sizun all euz a Venez ar Vezuv, e kichen Napl, euz an dislonk-tan-ze dirollet bréma ez euz eun nebeut dervezioù, hag a ioa vár eun dro scrijuz ha caer da velet. Hogen an Tad Santel ar Pap en deus laket an dispac'h zo hirio en Itali hag er broiou-all e kem gant an dislonk-tan-ze. Lavaret en deus oa henvet an dispac'h hag an dispac'herien oc'h an tan dirollet-ze caer da velet a bell, mes a zo risclus bras tostaat outhan.

E guironez an tan-ze o sevel huel huel euz a veg ar menez, euz a c'hinou an islong, hag o visca a bep seurt liou, ar moged o sevel c'hoaz huveloc'h hag oc'h en em zispaca en eur goabren pe goumoullen vraz en em skign meur a leo tro var dro, hag a zo ama du ha tenval, ahont griz, larcoc'h sclear ha couls lavaret guenn, al ludu-ze o coeza evel glao ha glao pouanner evel plom guech ama guech ahont, kementse zo eun dra gaer da velet a bell. Lavaret a rafet zoken en defe an dislonk-tan-ze ar c'hallout a lavarer en deuz ivé lagad ar zarpant, me larvar an hini da zach'a an dud d'he gaout, da douelli an dud da dostaat outhan. Nak a dud curius ne ket avoalc'h dezhoo guelet a bell, mes a ia etrezeg an islong evit beza tostoch ha guelet guelloc'h, ha nag a bet a gaf eno ho maro ! En eul leac'h an douar a deu da frailla, da faouti, hag a long en eun taol ar c'hinaoueien en em gaf a dost ; en eul leac'h all an douar a deu da veza tom bero dindan an treid, a zev ar bouteier, a boaz an treid, an divesker, ar c'horf, hag ar re ne jomont ket eno poastre, en em denn ac'hano anter baredet ; lod all a zo douaret dindan eur steriad ludu tan n'o deus ket bet a amzer da dec'hét en he raok ; lod all c'hoaz a goez varnezho eur bouillat moget tenval, ne ouzont mui peleac'h e zeont, hag eleac'h tec'h kuit, a ia d'en em deleur en islonk.

Evelise ema ive an dispac'h. Caer da velet a bell gant he c'heier hag he fals promesaou. Petra c'ærroc'h dirak daoulagad eun den en deus nebeut a feiz, petra guelloc'h evit he douelli eget rei deuhan da gridi en devezo pep frankiz, e c'hello, pe gen dister bennak ma zeo, pignat beteg ar rencou huela, en devezo pep eurusdet var an douar, madou aleiz ep labourat ? Ha ne deus ket eno muioc'h eget a zo red evit drelli daoulagad eun den ha ne deo mui boas da zellet varzu an env, hag evit he zach'a varzu an islong ? Ne zonch ket, an den kez, mar gell unan bennag sevel huel, e vez red ato d'an darn vuia chom izel ; mar gell unan bennag aloubi danvez aleiz, e vez red ato calz ha n'o devezo netra, pe da viana nebeut ; mar gell unan bennak beva ep labourat, e vez red ato d'an niver brasa ober, pe e vanco bara d'an oll ; mar gell unan bennak caout frankiz ervez he frouden ne deo nemet dre ma c'hello lamet ho frankis digant ar re all. Hogen an den diskiant a gaf ker brao a bell geier ha fals-promesaou an dispac'h, ma zeo ive drellit be zaoulagad, ma zeo touallet, ha ma tosta, ma tosta bete ma en em daol var he benn en islonk-ze eleac'h ma cav he varo pe da viana he yoal heur ; rag eleac'h ar frankiz a glaske ne gaf nemet sclavach, eleac'h sevel da eur reng huel, e coez izeloc'h eget n'edo kent, flastret dindan treid ar re en em zervich anezhan, eleac'h madou ha danvez en doa sonch da gaout ne gaf nemet paourente hag aliez e vez red deuhan glaouri gant an naoun ; ha setu an eurusdet a ro an dispac'h d'ar re a zo diskiant avoalc'h evit en em lezer da veza tromplet ganthan.

Ar Pab a echue ar brezegen a behini em euz comzet dre ar geriou-ma :

« Oh, va bugale, n'eus ket da c'hoari gant an tan ; an hini a dosta re outhan a vez red. Evelise a c'hoarvez ive gant ar re a dosta oc'h an dispac'h. Ha lavaromp-hen, ar re hor gouarn a zonch deuhan e lazint tan an dispac'h o tostaat outhan, ha ne velont ket ez int suillet ha devet ho unan gant an tan goall-ze a c'hour-

drouz en em skigna iviziken dre ar bed oll, ha guelet a reoñp sinalou bag hen diskuez deomp. « O va Doue, o pet truez ouzomp !... »

« Ar pec'het braz en amzer-ma, eme an Tad Santel en eur brezegen all, eo ar mank a feiz, ne greder ket. An dud difeiz a zao sounn ho fenn ; cridi a reont ep mar e chomo ar gounit ganho ; hogen en em drompla a reont, rag eun Doue zo l Ia, an Doue-ze, tenvaljen ha brumen teo en dro dezhan, a zo savet he dron var ar justis bag an oll c'halloot.

« Petra eo an denvaljen hag ar brumen teo-ze nemet ar misteriou a zo red deomp da gridi o soubla hor speret d'ar feiz e Jesus-Christ ? Hag an dud difeiz ne fell dezho cridi nemet ar pez a gompreñont, emezho, gant ho speret ho unan !

« Tud diskiant, ar bara a zebront ne ouzont ket a beleac'h e teu, pe da viana ne ouzont ket penauz e teu. Lavaret a reont e zeo eno misteriou an natur, hag e credont d'ar misteriou-ze epad ne gredont ket d'ar misteriou huella euz ar relijion discleriet deomp gant Jesus-Christ, epad ma fell dezho mervel evel sperejou ere, da lavaret eo sperejou poulzat gant Satan. Guelet on enz o verval evelse, dilezet, ep sicour digant Doue, na digant ar Verc'héz Santel, na digant ho ælez mad, na digant ar zænt, ep eur belek da lavaret eur ger mad beanak dezho var ar guele-ze a boan, da rei eur sicour bennak dezho en tremen diveza. Hag e fell dezho goudeze e teufe an ilis da rei dezho an henoriou ne dint diet nemet d'ar re a varf en he c'herc'ben. Hag ar re-ze pere a c'houlen henoriou an iliz a zo dindan coler Doue... Goasa ma c'houfe Doue punisa eun ene, eo he dilezel dindan ar bouez euz he zechou fall, en hent da vont da goll....

G. M.

Pii nao en deus pevar ugent vloaz achi abaoue an trizeg euz ar mis-ma. Var gementse eur gazeten a gomz euz ar babet o deus bevet coz, hag e caf, etouez ar re a zo anavezet mad ho oad, da nebeuta ugent hag a zo eat cals pe nebeut en tu all d'an oad en deuz hirio an tad santel Pii nao. Comz a ra dreist oll euz ar ar Pap Gregor nbo, en doa c'huec'h vloaz ha pevarugent pa voue choazet da bap, a vevas pevarzek vloaz var gador sant Per, hag a ioa en he gantvet bloavez pa varvaz e 1241, goude beza bet an honor da ganoniza sant Fransez Asis, sant Dominik, santez Clera, sant Anton a Badou, santez Elizabeth a Hongri pere a ioa bet he vignonet hag he vugale spirituel. Esperompive e vevo c'hoaz eur pennad mad an tad santel Pii nao evit gloar Doue, honor an ilis santel ha silvidigez an eneou.

Sicour d'ar vinored o deus collet ho zud er vrezel diveza. — Kemper a ziskuez calz a galon vad e kenver ar vinored kez-ze, evel ma tiskuez ato e kenver kement a zo reuzeudik. Euz an eis varnugent minor a zo en arroondissamant, Kemper e deuz unneg. Evelse, evit ho zicour, e deus savet bete pevar c'hant scoet en eun dervez. Calz a barreziou o dens savet ive eun dra bennag evit ar vinoret-ze. Bez'ez eus re all ha n'o deus c'hoas

digaset netra d'ar sous-comite a zo en em garget euz ar vugale geiz-ze.

Bez'ez eus parreziou ha ha n'o deus minor ebet evelse. Hogen ar re ma a dlefe sonjal eo hi a dle ar muia anaoudegez vad da Zoue, p'eo guir en dens roet ar c'hrs d'ar re-euz ar parreziou-ze a zo bet er vrezel, da zistrei d'argær ep droug eket,

Eskibien nevez. — D'ar 6 a vis Mae, an tad santel en deus hanvet

Escop a Ajaccio, e Cors, an antrou Gaffori, beleg euz an escopti-ze.

Escob a Constantin, en Afrik, an aotron Robert, vikel vraz a escopti Vivier,

Escop a Sant Denis, en enezi, an aotron Delaunay, beleg a escopti Cambray.

G. M.

AR VELEIEN.**IV.****CLEMOU A ENEP AR VELEIEN.****I.**

Dioc'h ma komzit, goazed keiz, me velervad e pe leac'h ha gant piou oc'h bet skoliet ; me vel ho c'heuz bet meur a vanne ha banneou frank en hostaleriou. Eno eo ho c'heuz klevet, hoc'h euz paket ar c'haosiou a rit, ar c'haosiou kempen a zeu enz ho kinaou a enep ar veleien. Mar e ma kador ar virionez en iliz, en hostaleri e zeuz eur gador all hag a helle da henvel kador ar gaou. Eur vicher a rit aze goazed, hag a zo koz dija var an douar. Kaer ho c'heuz glabousad an eil da heul egile, an eil huelloc'h evit egile ; kaer ho c'heuz storlokad ec'hiz enn toullad ier a zo unan anezho o paouez defi ; ar veleien, hirio an deiz, a zo c'hoaz euz an honesta tud a val'e hag a zebr bara. Hogen e peb amzer eo bet ar c'his gant an everien, gant al lonkerien, en em gemered oc'h an dud honest, kaoud abeg en dud a zoare.

Eun den honest avoalc'h, guechall goz ; eun den hag a zeuaz da veza roue abred avoalc'h, daoust ma zoa bet er penn kenta euz he amzer o tiouall ar chatal ; eun den hag a glever hano anezhan meur a vach ketek en hon amzer ; eun den a rear anezhan ar roue santel David, en deuz bet lavaret ha skrivet guechall, — rak skriva mad a vouie, — en deuz bet kanet ar c'homzouma : *et in me psallebant qui bibebant vinum*, hag an everien guin a zave sonniou, guersiou, evit ober goab ac'hanon, evit lakaad an oll da c'hoarzin din, da c'ho-dissa divar va c'houst.

An everien guin, klevit, eo a rea an draze guechall. Ma vije bet neuze everien odevii, evel ma zeuz brema ker stank, paour keaz David, ne ket soniou hepken eo ho pije bet paket, mez taoliou dourn oc'h penn, ha marteze meun a daol troad en eur c'his divalo !

Evel guechall, leun ma vez hirio an deiz bouzellou eun den, e ranker tamall a bouez penn ar veleien, eun traou sot a zalc'h c'hoaz d'an honestiz, hag a c'hoanta e ve an oll honest eveldho. Lonkerien ha beleien a zo bet

e peb amzer evel ki ha kaz, biskoaz n'o deuz gellet nemeur griad var ar memez torchen. Eaz eo gouzoud perak. Eul lonker a labour evit an diaoul ; hag eur belek a labour evit Done. Eul lonker ne vel nemet he gof ; eur belek a zell da genta ha dreist holl oc'h an ene. Eul lonker a blij dezhan an olt dizursion, n'euz pec'hed ebed nemeur na zil ker brao ha tra e gouled he galon ; eur belek a ra peb tra evit dougen an oll d'ar furnez, evit ober tud santel euz an oll bec'herlen.

Mez, a be leac'h benak e teu ar c'haosiou flour a meuz klevet ganeoc'h, goazed, hag a zo bet deuet euz ho kinou evel ma teu an dour enz a eur feunteun, hep m'ho pe sonjet an disterra da dourloukad, ni ia ama, var hon tu, da veled hag ar veleien a ve an dud afferuz a lavarit, an dud kasaüz n'o deuz peoc'h da rei da zen, ma na vez sentet outho e peb tra ha var ar ger.

II.

Ar veleien, eme c'houi, ho deuz c'hoant da veled, da chouzout peb tra, hag en ti hag er meaz ; da gaoud hol e peb tra, e peb labour, hag e kear ha var ar meaz. Me lezo kear ganeoc'h, paotred, evit eun nebeud mad, dre na ouzon ket nemeur doareou kear, ha ne fell din komz nemet euz ar pez a anavezan. Keriz, hag hi a ra oll, hag hi a ra atao evel Mikeal ar Balc'h ?

Kent mond pelloc'h, goazed, klevit-hen gaen : Ar veleien, mar ho deuz c'hoant da veled ha da c'houzoud peb tra, ar pez ne gredan ket c'hoaz, ar veleien n'o deuz-hi ket ezom da veled meur a dra, ha n'eoz ket eun never evitho gouzoud meur a dra euz a gement a dremen e touez an dud ?

Ha ne ket ar veleien eo a zo bet karget gant Doue, mestr an oll, da skolia an oll gristenien paour ha pin-vidik, bugale, iauankizou, tud koz, goazed ha merc'had, labourerien ha bourc'hisien, aotroufien zoken, kement den a c'hoanta mond d'ar Baradoz ? Ha ne ket Doue he unan eo en deuz lavaret dezho : *Docete omnes*, grit skol d'an oll ? ha pe seurt skol I skol an A. B. C. ? Oh ! eur skol all eo. Grit skol d'an oll evit ma vonezo an oll petra ho deuz da ober var an douar, evit ma raio an oll kement a meuz me gourc'hennet dezho da ober, *omnia quaecumque mandavi*. Goazaze d'ar re nezelaoint ket ac'hanc'h ; rak ouzin-nie va unan ho devezo affer divezatoc'h, ha me ho faeo dioc'h ho oberou ; *qui vos spernit, me spernit*.

Mar guelit an dud oc'h ober fall, oc'h ober ho fenn ho unan, e leac'h heuilla al lezennou a meuz roet dézho, savit ho mouez, grit trouz, ha gourdrouzit stard ar re a a gement hent an ifern ; *increpa illos dure*. Diouallit na rafac'h evel eur c'hi a vel al laer o tond, al laer o testum he zam, ha ne ra harzaden ebéd, gant an aon en deuz rak ar vaz, pe ar gorden, pe ar suzuill ; *canis mutus non valens latrare*.

Kaer ho pezo, ne virot ket oc'h an oll bec'hejou, an oll dizursiou. Ne ket koustiansou lec'hiet, nag eneou louzet eo a vanko biken var an douar. Pec'herien, lae-

ron, avoultrrien, muntrrien... a vez o dre ar bed, keit a ma vez o tud er bed. C'houi eo a gagan c'hoaz da entend och ar bec'herien, da voalc'h ho eneou pa veint kaillaret gant ar pec'hed ; *quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*. Ennec'h hu e fisian eneou an dud ; hoc'h affer, ho tever deoc'h-hu a vez o sklerijenna, ho maga, ober kouez varnezho dioc'h ho ezom.

Unan a zaou brema, paotred. Pe c'houi a gred'e Doue bag e Jezuz-Krist, pe ne rit ket. Ma ne credit nag en eil nag egile, na m'euz ken tra da lavared deoc'h nemet : It, grit ar pez a blijo ganeoc'h ; sacrit, lazit... mez a eur perz all, en em c'herit ive da veza laeret, lazer hoc'h-unan, ha na rit trouz ebed ; n'en em glemmit ket evit gueled al laer o lakaad en hezac'h divar ho koust, evit gueled ar muntrer o vanta varnoc'h he bistolen. Ma ne deuz Doue ebed ; ma na deo ket eun den muioc'h eget eunaneval, eun aotrou muioc'h eget he varc'h, eul labouer muioc'h eget he gole ; n'eoz ket voasoc'h tra laza, krouga, kivija eur c'christen, eget planta ar gentel e gouzonk eur pemoc'h, eget krouga eur penn voazi, eget diskroc'henna eur c'hi evit ober eun tavancher ler din-me, pe da eun all.

Mes, mar kredit e Doue hag enhor Zalver, anzavit neuze ne ket dever na kont ar veleien eo denc'hel ho divreac'h paket etre daou benn an amzer, chom keit ha keit all da gousked en bo guele, pe var al leton ; na beza mut euz ar zul d'ar zadorn. Anzavit kent ho denz ar veleien ezom hag ezom braz, evit mad an oll, da zigeri frank ho daoulagad, da zevel stank hag huel ho mouez, ha da ober kouez aliesoc'h eget eur vach er miz. Anzavit ho deuz ar veleien o'h penn bugale vihan da skolia ; e zeuz var ho zro e peb leac'h, e kear marteze muioc'h eget var ar meaz, tud vraz, doktored éryez ar bed, aotrounien lard, bag a zo mall deski dezho *Pater, Ave, Credo, Confitior*, petra eo Doue, e pe leac'h e ma Doue, ha kalza virionesi all a ranker da c'houzoud evit mond d'ar Baradoz, dindan boan da gouzeza en ifern.

Mar deo ar veleien medisined an eneou, anzavit eo red dezho goulenn ha gouzoud meur a dra, evit ober mad eun affer a zo braz, a ro kement da zonjal d'an den a zo skiant en he benn, hag eun nebeud karantez en he galon.

Au ene e deuz he c'henvejou evel ar c'horf, manteze muioc'h eget ar c'horf, klenvejou hag a vez peurvuia frankoc'h a boan oc'h ho anaout, dre ma vezont stank ha stank frankoc'h en devalijen, ha ma vezter dougetoc'h d'ho c'houz.

Medisined ar c'horf hag hi a ia ker buban, ker balc'h gant ho labour ; hag hi a ro louzeier d'ho c'blanvourien ken trum ha ken trum all, hep sellid nemeur, hep gouzenn da genta e pe leac'h e ma an droug, a be leac'h e teu an droug, abaoue pegeit e c'houzanver ; hep ober var ho fouez kement a zo red evit entend a zoare oc'h ar re ho deuz ho galvet, oc'h ar re a glask kaoud anevez ar iec'hed ho deuz kollet ? Ha na die ket beza tamallet, ha na ve ket tamallet, ha stard, ar medisin a rose d'ar

red, evel en eur c'hoari, louzeier danjernz da n'euz forz pe seit klavour, he dolte ken dibalamour ha tra etre divreac'h an Aokou?

Perak neuze e ve evit eur belek evel eun torted kemerred he amzer ha sellad piz, dioc'h ma vez ezom, abarz rei da eur pec'her eul louzou all hag a gollo marteze an den paour dirak Doue, he stlapo e mesk ar re zaonet, e mesk an diaoulou?

Kalz e krier a enep ar veleien, abalamour ma c'houllennont avechou kement a draou er gador govez. Mez, sul lousoc'h e vez eur pez dillad, muioe'h e ranker he dreu hag he zistrei, he frotta hag he ganna, he blanta en dour hag he voaska : goulentit hen digant hor merc'hed. Var dro ar veleien a bet ar veach en em gav tud keiz, pec'herien groz, pec'herien lonet, hag a vez du avoalc'h, intret avoalc'h, brein avoalc'h ho c'brez en ho c'herc'henn ; a vez udur avoalc'h ho ene en ho c'breizl. Ne ket gant eun taolik torch eo e rear paotred vroa euz a eun hevelep kanfarterd. Ne ket divar eur briz souba eo e teu da veza guen an hevelep morianed. Nan sur, ha c'hoaz laouen ha laouen en em ziskouez eur belek keaz pa na stourmer ket re outhan, pa vez lezet hep nemeur a drouz da gempenn ar seurt fasou, pe, mar kirit, eneouken divalo.

Oh ! ne ket Mikeal ar Balc'h eo a garfe beza bepred e dillad kalz a veleien, keit ha ma vezont paket en ho c'hador govez, en ho c'haoued, evel en eur prizon, en alan ar seurt tud, hag o kleved ker stank traou ker poaniuz, ken donjeruz ! Gaeoc'h affer eo, goazed, mond da eva eur banne en hostaleri. Oh ! ia. Ah ! belek paour ; kaer a c'heuz ober vad hag en em laza, atao e ranki paka rebechou ! Kea atao ; eur bed all a zo goude hema, hag eno e zeuz eur Mestr ne deo na dall, na bouzar, na diaoudek, na dic'balloud. Paet e vezi, ha paet a zoare, evel ma tere oc'h Doue.

III.

Ne ket eta evit ho flijadur, nag evit egazi an dud divar netra eo e c'hoanta ar veleien sellad ha gueled, prezeg hag ober evel a reont. Mez hag hi a ia re hir, hag hi a ia en tu all d'ho never ? Ha gnir eo e sell dezh beza mistri e peb leac'h, sellad el leac'h n'ho deuz tra da veled, ha tailla labour el leac'h n'ho deuz abeg ebed evit hen ober ?

En hon tiez-ni, var ar meaz, e zeuz goazed ha merc'ched, na petra'ta. Hogen, paotred kear, var nouspet ar gont nag ar goazed, nag ar merc'ched ganeomp-ni n'ho denz d'en em glem euz ar veleien ; ne velont, ne gavont ar veleien o koucha varnezho dreist ar c'bleusiu, ar c'haeou, dre gorn an dorioù, dre doull an alc'hoesiou ; nag o lavared, o c'hourc'hemenn dezh petra da ober, penaoz da ober.

Ar goazed a ia hag a zeu dioc'h ma plij gantho ; a ia d'ar park, d'an aod, d'ar foar, d'ar marc'had, en ho ioul, hag a zeu d'ar gear, d'ho fred, var dro ho chatal ; a ia da arad, da balarad, da bigella, da vidi, da zourna ; a bren hag a verz, dioc'h ma vez tro, ezom, en ho diviz ;

hep ma ve belek ebed var ho hent o trouzal dezh, abalamour ma reont eun dra kentoc'h eget eun dra all, o skandalad, o c'hourdrouz anezho, abalamour ma labouront en aod e leac'h beza o trei douar er parkeier.

Hor merc'hed, a eun tu all, a râ ho c'hegin, a entend oc'h ho bugale, a c'horlo ho zaout, a zienn ho leaz hag a vez gantbo ribotaden, a vez bo viou hag ho amann, hep ma tenfe na Person, na Kure da gemered, da ziframma euz ho daouarn nag al loa, nag ar skudel, nag ar c'hog, nag an tam marc'hadourez, nag ar valaen, nag an torch listri.

Hor merc'hed-ni, paotred kear, a ro d'ho goazed, evit ho fred, iod pe grampoez, pouloudik pe batatez, farz ha kik dioc'h ma vez troet ho c'hoef var ho fenn, dioc'h an traou a vez en ti ; ha belek ebed ne c'hoanta ho zamall enep giz, na goulenn seac'h ha berr digantho ma raint eur gundo all evit ho zud, ma roint d'ho zud ar seurt boued da zijuni, hag eur seurt all da vern, pe da goan.

Mez, mar chom ar goazed re hir an oll da gonta pesiou kaer ; mar fell d'ar goazed dourna kaosiou divalo var ho labour ; labourad da zul divar netra, hag ober senkennad odevi d'lan, da veurz... evel e kear ; friponad da heul ho marc'hajou ; guerza tra eun all evit ho zra ho unan ; sila d'ar marc'hadour greun fall, hajou fall, er bern, pa na vez den o sellad ; kemered arc'hant evit peder foiezellad guiniz, pa na vez bet nemet diou gantho er marc'had ; samma bara guenn, tamou saon euz a stal an Aotrou boure hiz, bouteier koad divar goust ma c'herne... neuze, pa glev an Aotrou Person, an Aotrou Kure, neuze e sao trouz, neuze e ranker paea evit an droug a zo bet great, betek an diner diveza, kement ha ma heller.

Hogen var gement-se, paotred chentil, petra zo da lavared a enep ar veleien ? Ha re hir e vez tri ar veleien pa sell dezh kaoud anaoudegez euz an hevelep troiou ; pa c'houleonont rik ha rak ma vez furroc'h, ma tionallo guelloc'h an dud a zo en ho c'harg ?

Er memez tra, ma na vez ket a urz en ti, ma na vez na skubet an ti, na voalc'het ar skudellou, nag aozet, fichez ar gueleou, na destoumet, pleget, kempennet an dillad, na pourjaset ar pred d'ar mare, na poazet avoalc'h ar iod, an avaloudouar, na kompezet ar c'breier... gant ar merc'ched ; ha Janned, ha Mac'harit, ha Mari, ha Bella... a vez storloket dezh gant an Aotrou Person, gant an Aotrou Kure.

Ha fall a ra ar veleien o prezeg d'hor merc'ched evel a reont ? Ha guelloc'h e ve evitho lezel var dro ar goazed, hep lavared eur ger, hep ober eur c'hougnaden, merc'ched dibalamour, loudourenned, traou didalvez, mad hepken da vaga c'hoenn ha laou ? Ha ne ket an oll goazed, er c'kontrol, a dlese rei mil bennoz d'an Aotrou Person evit trei va tried evel ma ra ; mez ar virionez eo a lavaran ; ha biken, mar plij gant Doue, euz va ginoume ne zeoio ar c'homzou hoc'h euz klevet bremaik : petra eo ar veleien muioc'h eget an dud all ? Pe seurt vad

peanoc'h kundu digant hor merc'bed, pa zeu evel e hor beleien d'ho c'heleñn e poent, d'ho hencha a zoare ?

An deiz all, selaouit, ni a ioa eun toullad brao a dud oc'h ober palarad. Goazed oll, anad eo. Hennez a zo eun tam labour hag a denn var an divreac'h, a c'houllenn e ve savet ar c'hein da bep ar mare. E vedo an oll o tiskuiza hag o tevi butun. Moged a zave, ha kaosiou a ie a en dro ; da heul eun tam butun, e ser eur c'horniad e teu spered da bep unan. Eur ginaouek kaer en hon touez, eur c'hlapezen a zen, eun den bag a gar gnelloc'h glabousad hag eva eget labourad ; eul lonker hag a frip, a bell zo, en tu all d'he c'houndegez, pa hell kaoud ; eur c'banfart n'eo ket dre-ze re zouget evit ar veleien, a zourne, eun tachad a ioa, ervez be c'his, ha gant peb abeg a gave dezhau, var gein ar pez a c'halv ar person hag ar c'hure. Aotrou Person hag Aotrou Kure a zo komzou re bir evit ar c'hamard ; frailla a rafe he deod oc'h ho lavared. Bah ! emezhan, bah ! Beteien, beleien ! Koulz eo ganen kleved hano euz an diaoul. Petra eo ar veleien muioc'h eget an dud all ? Pe seurt vad a ra beleien var an douar. Pe seurt guelloc'h e vez an dud aia var ho zro ? Me garfe her gouzoud me, hag a garfe. C'hoant a c'heuz da c'houzoud, brichin, eme unan o tenna he gorn euz he c'hinou, hag o sevel he benn ? Mad, kleo neuze, ieu, ha kleo piz, kailien.

Me zo demezet abaoue eun nebeud bloavesiou. Me a meuz sez krouadur, hag ar iaouanka anezho a zo gant he naoved bloaz. Va C'hatell-me, ho mam, a zo eur vaouez euz ar re genta var meur a gont. Aketuz eo ; kempen eo ; eul labourerez eo euz ar re vella. Honnez ne vez ket o sevel euz he guele da eiz heur euz ar min-tin. Honnez a oar kegivad, trei var he zeulion, guiska he bugale, freska he bugale, ha planta feiz en ho c'halon. Mez he fenn e deuz. He spered a dachadou a zeu da drenka divar nebeud a dra. Savet ma vez ar goad da benn va C'hatell, he zeod a gav kaosiou kement a gar, kaosiou hag a flemm, a ia d'ar beo. Neuze n'euz ken tra da ober nemet rei peoc'h, pe mond er meaz da glask an ear vad. Hep dale e teu keuz d'am C'hatell. Mez n'etiz ket da fisioud ; eun netra a c'houez an tan a nevez.

Boaz on dioc'h Katell ; he c'hared a ran, hag he c'hared a dlean. E peb leac'h e ranker gouzaon. Ar goazed n'ho deuz hi ket ho zu fall evel ar merc'ched, marteze en tu all d'ar merc'ched ? Hogen n'euz tra oc'h ober vad da Gatell, evel mond eur veach an amzer da veled an Aotrou Person en he gador govez. Pa vez bet eno, neuze me zo sur da gaoud eur vaouez didrouz, ha chentil, ha karantezuz, epad eun teir, pe beder zizunn. Evel e, ne ket me eo a glask mired outhi Morse na daio d'an viliz. Er c'kontrol ; dioc'h ma kavan va zro, me larvar dezhia va unan : Katell, it d'ar hourk, mar c'hoantait, ha lezit ho labour evit eun tachad gant hor merc'ched. N'ouzon ket penaoz en em gemit an Aotrou Person evit trei va tried evel ma ra ; mez ar virionez eo a lavaran ; ha biken, mar plij gant Doue, euz va ginoume ne zeoio ar c'homzou hoc'h euz klevet bremaik :

petra eo ar veleien muioc'h eget an dud all ? Pe seurt vad

a ra ar veleien var an douar ? Doue a zo gantho ; henanzao a ranker ; hag hennez eo an abeg ma reont avechou traou burzuduz evel hep he zonjal.

— A zo quir, a zo quir, a lavaraz eun all. E pe leach e Keravel kaoud eun tiad tud en tu all d'ar re a zo aze en hor c'hichen ? En ti-ze, tad, mam, bugale, an oll en em gleo, an oll en em gar, ma zeo eun dudi ho gueled, ha dreist peb tra mond en ho zouce. En ti-ze e ma evel an heol benoit o para da bep mare, koulz er goany evel en hanv. En ti-ze euz an eil bloaz d'egile e veler o sevel, e veler o kreski ar berniou ed, ar berniou kolo, hag ar berniou foenn. Aze eo e c'hounezer gant al labour, dre ma labourer. Mez aze ivéz eo ec'h anavezer, e selaouer hag e respeter ar veleien. Aze ne rear ket nemeur a dra, na vez goulennet kuzul digant an Aotrou Person, pe an Aotrou Kure. Aze eur belek a zo evel an Aotrou Doue he unan.

— Ah ! ia, eme eun all var he lerc'h, aze e zeuz traou, aze e zeuz tiegez. Pa vez evel e hor labourad, an tu na zaffe ket danvez, pinvidigez ! Aze, a bent all, ne ket ar re goz nag ar re iaouank ; ne ket an tad, ar vam, nag ar vugale, eo a ia da riboulad ar c'hafeou, au hostaleriou, da denzi e banneou, e korfajou, al loden gaerra euz ar c'houndegez. Aze e kaver guell rei d'ar paour eget d'an hostiz ; ha setu perak Doue he unan en deuz evel plijadur o skuilla he c'hrasou var eun dud ho deuz kement a garantez evithan, o vernia aour hag arc'hant en eun ti a zo evel eur baradoz er barrez.

Ni brema var ar meaz, evit an darnvia ac'hanomp, a zo eun toullad tud sot, ne fell dezhio mui beva nemet evit maga ha larda hostisien ; a rank stlapo e godet koz hostisien eul loden vraz euz ho arc'hant ; rei bara güenn ha kik ho goalc'h, da hostisien didalvez, ha beva ho unan gant bara du, gant patatez, gant taltez, gant ar paourra boued a onfet da veled. Ni, ma karjemp eva nebeutoc'h, beza kempennoc'h var hor guenneien ; ni a helje buhan avoalc'h prena hor c'heriou, sevel da von-dianed, hag ober fae var meur a zen e kear.

Ha pa dal, goude hon ell labour, daoust d'hon oll gounidegez, abalamour ma rankomp lonka ha lonka, ni a gendalc'h da veza paour, da zebri bara lieiz, da veza guisket groz ha tano. Ma vijemp-ni tud da zenti guelloc'h ouz hor beleien ; ar virionez eo, hag he anzao a zo red ; evidomp da veza labourerien douar, d'en em gaoud meur a veach e mesk an teil, ni a vije prest eun dud henoret, eun dud respectet ; e leac'h brema n'euz bourc'hiz, n'euz penn touz na ra goab ac'hanomp, na zell ouzomp dreist beg he skoaz.

— Aze da vihana, eme eur c'hamard, lem brao he lagad ha lampre deod, aze e Kergreac'h, e ti Joz an Teo, e zoa, n'euz ket pell, evel a ouzoc'h koulz ha me, eur plac'h hag a vije bet eun dra gaer evithi selaou an Aotrou Person, muioc'h eget ne deuz great. Honnez eo an hini a rode n'euz ket c'hoaz a bevar miz ! Honnez eo a veze guisket ha fichez ! Mad, re vad en em gave gant he mestr. Re, kalz re e doa da veled en ti. Kement a

blij d'an demezel, a blije iv'e d'an ozac'h. Ar c'hreg keaz ne doa ger da lavared ; ne doa ken tra da ober nemet kuzed, guella ma helle, he soan, he mez hag he melkoni. Eun diou, pe deir gueach me a meuz bet klevet gant va diskouarn va unan ar bebren-ze a blac'h o lavared ker gobiuz ba tra : *Ar person, mar plij, a sell dezhan e zaffen me kuit euz a di va mestr. Iu, ia, e maon o vond. Hennez, ar person-ze, hag hen a vago ac'hanome, pa vezin eat em zro? Hennez a zo eaz dezhan glabousad. Hennez en deuz bara guiniz da zebri, ha guin koz da eva, ar pez a gar. Evidon-me, me a oar e peleac'h e maon, ha ne ket beleien eo a rai din mond e leac'h all.*

Eat eo gouskoude euz a di he mestr, ha n'eo ket eat re a bred ; eun tammik re zivezad eo, siouaz ! Eat eo er stad a oar an oll. E ma du-ze, dioc'h kostez Brest... Peoc'h var he hano. Mez eur gentel eo evit ar vro ; hag ar vez a zo brema oc'h he heul a lavar huel avoale'h ne ket eun droog eo a ra ar veleien o sellez piz en eun darn tiez ; e ve fur evit eun darn dud klask ho lojeiz e leac'h all, dioc'h ma vez gourc'hennet dezho gant ar veleien.

Ar gaoz ne deaz ket pelloc'h ; rak ar mestr, mestr ar park a reat palarad enhan, a zavaz en be za evit disrei d'he labour ; hag an oll a reaz evelban. M. B.

(Eur pennad all er vech all.)

Pardon ar pedier c'hozas.

Var a glevan e ve joa gant meur a ini eus lenneurien *Feiz ha Breiz* gvelet var bulteon ar vro un ano bennag diwarben pardon ar Merzer, a ea deac'h, an daouzez eus a viz mae. Ar pardon bian a reer anezza ; en dro-ma, eo bet ar pardon braz, ur gvir pardon. Darn eus ar re o d-eus e velet, tud anaoudeg eus ar pez a zo caer diouz ar pez neket, am euz cleved o lavaret n'o d-va ket gveled caerroc'h pardon, ac goude ober calz a ent var o zroad da zont d'e velet, e lavarent oa joa braz ganto beza kemered ar boan-se.

Peder c'hoaz nevez, croaziou mean n'eus ket asfer da c'houlean, peder a oa da venliga, peder c'hoaz nevez diouz-tu en ur barrez ! benniged er memez dervez; peur ac e peteac'h en bet gveled kement all ?

Parrez ar Merzer e d-euz saved, coulz lavaret, a benn a nevez ac en un taol, peder c'hoas a oa bet bruzuned epad ar freuz braz e Frans, brema ez euz var dro 80 vloaz. Edont, tam ama tam aout, var an ent er fezou, pe o sicour ober cleuz, pe destumed en ur bern, truez o gvelet. Unan bennac en d-euz lavaret : savomp ar c'hoaziou-ma, mar d-omp goest ac ez ómp ! Ofraou a zo deued, un den sperded mad ha dorned dreist, ac o choum brema e Montroulez, a zo deuet da velet al labour saved c'hoant d'en ober ; ha setu ar c'hoaziou drant en o zá, caerroc'h eget biscoaz. Enor da dud ar Merzer ha trugarecaat ! discuez o d-euz great d'an oll scuer vad, ac o sevel o c'hoaziou ac o-h ober ar procession gaer en enor dezo, ken brao, ken deread e peb giz ac e peb ent.

Da greiz-deiz oa lakeed an eur da ziblass eus an iliz parrez, evit mont da venniga ar c'hoaziou diouz ren, Ed ar mintin, ac coulz lavaret ed an deiz, oa goall-doa-reed an amzer. — Ha petra a zonj an autreu Person ? — A lavare un darn ; — ha petra a zo troed en he benn ! peleac'h ema e skiant ! eneb ar seurt amzer, da ober tro e barrez e prosession... Eleiz ne gomprenon ket pegen-diez e caver lezel crenn a gostez ur gouel caer, un osis solenn goude beza bet calz a boan da ober ar rencou, da lacaat pep tra var e du...

I.

Doare spontuz a zo var an amzer ; coumoul a zao ; n'euz fors, kemeromp peb a zisglavenn an ini en d-euz, ha deomp araog, eme an autreu Person ac e barrez ; ac e mare creiz-deiz cloch' Itron-Varia ar Merzer gant e voudinel egleo ha melodiuz a gassas ar c'helou tro var dro da lavaret edot o loc'h ac o vont en avantur Doue en eur gana, en eur bedi, en aviz mont da benn. Ar brocession a droas var an ent a iâ dem var ar c'hevret, da lavaret eo e troas kein d'ar c'hu-z-eol ; ha var dro tri c'hart-eur goude, setu ni o treuzi ent braz Keraez, me lavar ent Landerne ba Keraez ; ac eno, el leac'h m'eo croazed ent Keraez gant ini an Trebou ac ar Merzer, setu dirazomp ur groaz vrao, imachou sent outi ouspen ar c'hrift, ur groaz er plas n'oa croaz ebed mui 80 vloaz a qa nemet tammou croaz ingaled ama ac aout. Ar goaremou tro var dro d'ar frankizen a oa evel laoueneed, an alaourach, ar bleunv melen, var ar c'bleuziadan lann ha var ar pleau a oa evel caereed ac cresked ar c'boes-vad ganto, aboue ma oa saved a-nevez eno skeul ar Baradoz. Errued ehars ar groaz, e oe caned him ar groaz abars e binniga, ac e oe ive touched outi ur groaz all bet benniget var ar bez sacr e Jerusalem. Ar re o d-euz bet an eur da douch un dra bennac, e-un ouz traou sacr Jerusalem, a voar pegement a joa a vez outo goude, ha pa veent traou dister anezo.

D'ar mare-ze, an nê a laouenaas, an amzer a scleraas ur pennadic. N'em euz ket a zonj eun avoale'h, eus ar c'homzou berr a oe lavared e kever benniga ar groaz ; ac ouzpen, re hir e ve o lacaat ama. Teonna a reant d'ar c'homzou-ma, a oe lavared gveich all d'ar re a ieagant an ent varzu Jerusalem : C'hui oll, kement a dremen gant an ent — *qui transitis per viam* — comprenit ac gvelit ac e ve anken ebed par d'am anken.. Comprenit ac gvelit, en eur vont gant an ent, comprenit ac evesait piou eo en d-euz ho cared... Ar c'homzou sacr-se, bet lavared da genta d'ar re a dremene dre an ent o vont varzu kear Jerusalem, a oa teneruz ha c'hoeg da glevet en ur brocession, da dud o vont gant an ent en aviz digonezout un deiz e Jerusalem an Nê ; c'hoeg da glevet en ur plass evel an ini m'edomp, e creiz an enhou croaz. Ur gaer, un drugar, un dudi oa beza eno. Darn a voelet gant o c'harantez ac o joa, evel pa velsent ur scleur bennag eus joaiou an Nê, dreist oll an amezeien, tud Lanvier. Eleal, edont eno evel pa lavarfet o nevez amezegez gant tud ar baradoz, bet o choum en taread-se.

Penaoz discredi e ve er baradoz ar re o d-euz en o amzer, kement enored croaz on Zalver ! Credi a c'heller zoken o d-oe, deiz ar pardon-ma, ur joa, en Nê, ouzpen ur joa a zo da rancout beza, da lavaret eo an ini anved var al levriou, ar joa essentiel, ac a zanter atao. Ur joa all, an ini da zigouezout a-veichou, a zigouezas dissul gant an eneou mad o d-euz bet, tremen tri c'hat vloaz aze, Santeled an taread douar-ma ; setu da viana petra a c'haller da zonjal.

Ar groaz benniged da genta, var an dro-ma, a oa bet saved eno diagent er bloaz 1568, daou vloaz araog ma teus var an douar Sant Fransez de Saal, unan eus ar re a zavas iv'e calz croaziou var ar meaz, da lacaat ar mister braz, mister ar Redempson dalc'h-mad dirag an dud, me lavar ar skeud anezza.

II.

Ar c'hanticou sacr, an himou, al litaniou, canticou all disevel a goumansas adarre, eus an eil penn d'egile d'ar brocession, a-ed ent braz Keraez, epad tri c'hart-leo all, bete ma troas a-gleiz, en eur c'hoad gvez braz. Mestr ar c'hoad, e drugarecaat evit an oll ; — en d-va roed conjez da vont dreiza, evit trei divar un ent diez a oa etre an ent braz ac ar groaz all deud e zro brema. Ar brocession var ent Keraez, a oa eun taol lagad eus ar re gaerra, an oll deread evel ma oant ; mes, dindan ar gvez fao, pin, ha dero, ac a bep seurt, dindan ar doen c'blaz-se, ar c'han en d-va muic'h a ecclio; Sant Bernarz a-gave, emeza, ur scol gaer etouez ar gvez, e creiz ar c'hoajou fao ha dero. Evidon-me, gveich ebed em buez, n'em euz santed ar seurt joa etouez ar gvez, evel dissul o clevet pedi Doue var gan, azaleg Iscoad betec Kerlavarec... Caer oa, un dudi oa gvelet an oll, paour ha pinvidig, o vont gand ar vali bete maner Kerlavarec, conjez d'an oll da voant dreizi ; bennoz c'hoaz da Autrou ha da Itron ar maner ! N'o doa aoun ebed na vize great ur ravaj bennac er vali pe e jardin ar bokedou a oa da dreizi iv'e abars coez var an ent da vont da gaout ar groaz.

Setu ar brocession a-vel d'ar groaz, da groaz Kerlavarec, ac a anver iv'e, croaz ar Born, croaz ar Pichon. Merca perac, a ve re hir. Cantie ar groaz a goumansas adarre, o poeza muia var ar poz, *O crux ave...* An Autrou Person à vennigas ar groaz ac a reas evel d'ar groaz all. Consoude, ar benniga-ma a oe solennoc'h : parrez Treflevenez a oa deued e prosession, evit beza eno unan gant parrez ar Merzer ; rac croaz Kerlavarec a zo iv'e o c'hoaz ; abiou dezi ez eont dalc'h-mad, ac o d-euz caereed e gouel. D'o eneou ra dalvezo ar volontez vad-se.

Abars diblass da vont da gaout ur groaz all, e voe lavared adarre ur gomz verr bennac da lacaat enori ar groaz. Ken nebend ac ar brezegennou all, n'oun ket evit lacaat ama ar pennadic presius-se, nemet m'am euz sonj oa divar gomz an aviel : *Stabant juxta crucem...* En ho zá eharz ar groaz..., ac ez-euz bet lavared eno pegem caer eo beza tost d'ar groaz, pegement a vertuz

en d-euz skeud ar groaz, pegen mad diseolenn eo, perag en d-euz Doue lakeat roud ar groaz, skeudenn ar groaz dalc'h-mad dirag daoulagad an dud, betec e maniel al laboussed pa njont, o diouasket vigor evel bannou ur groaz ; e mod an dud pa neûont, vigor o di-vreac'b, etc... Eb ar groaz, en-deün, ne c'heller ket neuvar mor ar bed-ma, na ken nebeud nijal betec an nê... Evel-se, abars kuitaat croaz Kerlavarec da vont da gaout eben, eo bet trugarekeed ar re a laca, a zicour lacaat merc ar zilividigez dirag daoulagad an dud ; trugarecaat a zo great, dreist-oll, an ini en d-euz kement sicoured sevel a-nevez croaz Kerlavarec, digored baliou e vaner da brosession a pardon ar c'hoazou. Ar baliouze, ar rencadou brao a vez planted enno, a vezò dis-cared, ar bokedou caer o d-euz gveled ar bardouneurien en eur dremen a-biou d'ar maner, a voevo ac a zizeillenno prest, mes ar groaz vean, saved e penn ar vali hir, a choumo atao, meur ha meur a gant vloaz en e zá, da dest eus a vadelez ar re a zo brema er maner-se.

EUR PARDOUNER.

Eur pennad all er sizun a zeu,

Kentel roet gant eun dem divadez ha dizesk da eun dem badezet ha goueziek.

Eur gall, eun den gouzieg ervez ar bed, unan euz an dud-ze, a zo calz anezho, a voar eun nebeut a bep tra nemet euz ar relijon pehini ne anavezont tam ba ne brijiot ket he studia, a ioa eat da veachi e gouelec'hiou an Afrik. C'hoant en doa da velet ar c'harteriou gouezze evit gallout gouzeze ober an doctor, ba rei da velet d'he genseurt he skiant hag he voueziegez o comz euz a eur vro eals gueffoc'h eget na deo goest da ober ar re zo o chom enhi, Kemeret en doa evit he ren, evit diskuez an hentchou dezhon, eun arab, eun den divadez. Hogen an dud divadez-ze o deus relijon, a anavez eun Doue, ha petra bennak ma zeo faoz ho relijon, e zint gousconde fidel dezhi.

Hon doctor a vele bemdez he arab, da vareou a veze, o vont d'an daoulin hag o pidi Doue en he c'his. Sevel a rea he ziskoaz, hag e rea eur zell faeu'z oc'h ar paour kez arab-ze a vele evelse oc'h ober he voumonerez. Eur pardaesvez ma en devoa an arab great he beden evel en dervezou all, hon doctor a gemer he vouez rog hag a c'houlen outhan :

— Piou a bedit-hu evelse ?

An arab a jom da zell et oc'h an doctor da velet hag oc'h ober goab edo ; mes hor c'christen difeiz a c'houlen eun eil guech : Piou a bedit ?

— Piou nemet Douel

— Penauz e c'houzoc'h-hu'ez eus Doue ?

— Penauz ? eme an arab, ha ne lavaran-me ket deoc'h bemdez petra a vez tremenet dre an hent ma zeomp, pe dud pe chatal ?

— Eo, guelet a ran e c'houzout lakat kem etre roudu eun den dioc'h re eur c'hanval.

— Mad, pa velan an lieol hag ar stered, e c'houzon ervad iv'e ne deo ket eno roudu an den.

An doctor a grizaz he fri; ne ouzon ket avad hag hen a dennas fruez euz ar gentel.

Cren douar en Antioch. — Er vro-ma a drugare Doue, ne ouzomp nemeur petra eo eur c'hren douar, rak ne vez ket; bez'ez eus broiou avad eleac'h ma vez eur c'hren douar bep en amzer, hag aliez zoken e lec'hienou, ha kementse, pa vez ere, a zo euu darvout scrijus meurbet. Pa zanter an douar o creua dindan an treid, an tiez oc'h horjellat, ar mogeriou o frailla, o coeza, o flastra diudanho ar re n'o-deus ket gall te c'het buan avoalc'h, pebez strafuil a dle beza? Pa zi goez kementse en eur gær vraz, ha dreist oll e creiz an noz, pebez abaden ankeniu a dle beza eno l'Pephini o clask en em zavetei ha savetei he dud, savetei ar vugale. Nag a dousmac'h, nag a voelman. Nag a dud collet ganthro ho oll vad, coezet ho ziez, bruzunet ho arrebeuri pe zevet, rag an tan a grok peurliesa pa goez an tiez evelse en ho toull. Eur c'hren-douar evit eur gær, a zo eur voalen, eun distruch; goasoc'h eget eur yrezel.

Hogen er gear a Antioch ez eus nevez bet eur c'hren douar evelse. Er gær-ze, ervez an istor, ez eus bet meur a gren-douar abaoue an amzer goz. Hogen an diveza-ma en deus great adarre cals distruch.

Eur beleg ac'hano a scrite e voa en em dennet an oll er meaz a gær, e voa discaret eul loden vad euz an tiez, hag evit, emezhan, ar re zo lajet, flastret, chomet da verval dindan an tiez coezet, Doue epken a voar an niver anezho. Evit eur mil, me voar vad, o deus collet ho buez. Setu eno eun darvout, eur voalen hag a zo pounner.

Er vro-ma ne oufemp ket anterdrugarecat Doue dre na zigouez ama na cren-douar, nag islonk-tan evel an hini ma comzemp anezhan er sizun all, na nicun euz an darvoujou pe ar goaligner-ze a zo dalc'h mad o teleur ar strafuil hag oc'h ober distruch e carteriou zo.

An doare euz an eost. — Cazetennou ar Morbihan ha re S. Briec a lavar ez eo doareet mad an edou dre eno. Er c'barter-ma ne glevan lavaret netra nemet ma zeuz aoun rag ar glaoeier hag an arneu a zo er vro abane pell hag a bad ato.

Pardon Rumengol. — Dont a ra din ar c'helou e vezo roet, en hent houarn, billejou mont ha dont, daoungent dre gant guelloc'h marc'h-ad, d'ar birc'hirined a ielo da bardon Rumengoll, d'ar 24, 25 ha 26 euz ar miz, azalek Landerne, dioc'h eur penn, hag azalek Kemperle dioc'h eur penn all, e pep gar, nement e Castellin hag en Hanv.

Re zivezad em eus resevet ar c'helou-ma, mes ne voa ket deut er sizun all. Her merca a ran gouscoude evit ar re a resevo ar gazeten d'ar sadorn, hag a halfe dont da Rumengol d'ar zul. Ho billet mont ha dont a vezo mad ha pa na dafent en dro nemet d'al lun 27. G. M.

Ervez ar c'hetier, an amzer ien, ar reo, an arneu, ar glaoeier on eus bet abaoue ma zeo deut an nevez amzer, o deus great cals droug d'ar guez fruez ha d'ar guiniennou. Enep leac'h avad ne leverer o dese great drouk d'an ed. Ar c'horz avalou douar epken zo bet suillet e lec'hienou gant ar reo.

Pii nao hag an archer coz. — Eun archer coz en em gavaz eun dervez gant an tad santel. Kementma a ioa araok ma en devoa Pii nao tremen he bemp vloas varnugent var gador Sant Per.

— Tad Santel, eme an archer, setu aze em eus tremen pemp vloas varnugent servich, ha ne fell ket dezho rei va *retred din*.

— Mad, eme an Tad Santel en eur c'hoarzin, me n'em eus ket c'hoas tremen va femp vloas varnugent servich, hag emaer o clask rei va *retred din* pell zo.

Gouscoude en Tad Santel a reas rei ep dale he c'houlen d'an archer coz.

Peoc'h, a lavare eun dervez eur mestr scol d'he vugale. Grik ebet; red eo beza ken didrous ma vez o clevet eur spullen o coeza.

Ar vugale a roas peoc'h; ne glevet mui trouz ebet. Abenn eur pennad gouscoude unan a lavaras:

— Lezit ar spullen da goeza brema-ta?

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 48 Mae.

Priz an daou c'chant tur.

Guinis.... 30 lur, 62 c.

Segal..... 47 lur, 26 c.

Eiz..... 42 lur, 84 c.

Ed-du..... 47 lur, 16 c.

Kerc'h..... 46 lur, 2 c.

Avalou douar 7 lur, » c.

PONT-N'ABAT. — 46 Mae.

Priz an daou c'chant tur.

Guinis.... 34 lur, 46 c.

Segal..... 47 lur, 94 c.

Eiz..... 43 lur, 76 c.

Ed-du..... 47 lur, 50 c.

Kerc'h..... 45 lur, 76 c.

Avalou douar 6 lur, 50 c.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moullit evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremen et ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

MIZ ITRON-VARIA-AR-ROZERA

Gant an Aotrou MORVAN, rener Feiz ha Breiz.

PRIS : C'HUEC'H REAL.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, Chalon a Zant Briec.

Moullit evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difioci'h evit ar vech kenta.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullit gant AR. DE KERANGAL, mouller an Escoppi.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

AN ABONAMANT A DLE BEZA PAET Araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazen a resevo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escoppi, ru ar Gigerez, n° 48, e Kemper

D'an Aotrou DE KERANGAL epken e tleer adressi ar peamanchoù ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scriou da lacat er Gazeten a dilear da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 1^a Even 1872.

Me ne ouzon ket peleac'h em eus lennet e voa eun dervez eur marc'hadour goulou rousin o vont en hent, he damik marc'hadourez ganthan e daou valikin var gein eun azen. Mont a rea da eur foar pe da eur marc'had. Hogen eur ster o devoa da dreuzi, hag o voa red mont dre eur pont. Digouezet e kichen ar pont-ze, ar bourrik, pehini en doa baleet mad bete neuze, a jomas crenn a za, ne felle ket dezhan mont larcoc'h. Caer en doa ar marc'hadour sacha var he gabest, he vrouda, he vazata, netra, nag evit unan nag evit daou ne daje dreist ar pont. An azen en doa laket en he benn calet ne daje ket da velet petra a ioa en tu all d'ar ster.

Ar marc'hadour pa vel e coll he boan, a les ar c'ha best hag a ia d'ar penn all. Cregi a ra e lost he yourrik hag en em laca da zacha en dra c'hell evit ober dezhan dont aden. An azen neuze, evit ober ato ar c'hontrol, a ia buhan var araog hag a dreuz ar pont d'an droit.

Nag a vreudeur n'en deus ket al loen penneg ha mouzer-ze var an douar, ne ket epken etouez ar vlejien ren discouarn'hir eveldhan, mes c'hoas etouez ar re a fell dezhan tremen evit doctored, hag ober scol d'an oll? Caout a rer stang avoalc'h hag a ve lavaret a ve ho micher hegall, stourmal, ober ar c'hontrol, en em zevel ato a enep ar virionez! Kentoc'h eget chom ep enebi, e vent goest marteze ho unan da brezeg ar virionez pe d'en em lacat d'ober ar vad!

Evit skuer, an dud-ze a glever en amzer ma o safarat, o c'houlen ma vez o great d'an oll vugale mont d'ar scol, ma vez o roet d'ar vugale-ze eur gelennadurez dioc'h ho fronden, ne vez o ket comzet dezhan euz ar guirionezou-ma nag euz ar guirionezou-hont; ma vije re all eo a c'houlenje eun dra evelse, ma vije ar re a zo carget euz ar vugale-ze, ar re o deus da velet varnezho, ma vije an tadou hag ar mamou ho unan eo a c'houlenje dougen eun hevelep lezen, nag a drous, nag a storlok ne vije ket clevet gant hon doctored? Ha ne lavarjent-hi ket

dioc'h tu ne vije an tadou ha mamou-ze nemet tyranted, tud criz, muntrieren ho bugale? Penauz, ober da eur bugel mont d'ar scol en despet dezhan, hag an dra-ze a dlelet da velet etouez tud seven? Mes pa zeo avad an tadou hag ar mamou eo a c'houlen beza lezet da scoilia ho bugale ervez ma c'hellont, ha dreist oll beza lezet da rei dezhan eun descadurez christen, tadou ha mamou evelse a zo mall bras lamet digantho an emel euz ho bugale.

Clevet a rer tud dizoue o selancat a enep oll guirionezou ar feiz, a enep ar Pap, a enep an Iliz, a enep Doue he unan; hogen n'o deus nemet re all, euz ar re n'int ket euz ho mignonet, dont da brezeg ar memes geier ganthro, pe da lavaret c'hoas goasoch' egetho, hag e vent goest da vont a du gant ar virionez, da zifenn ar virionez, kentoc'h eget chom ep enebi oc'h tud ha ne gavont ket dioc'h ho doare.

Brema ez euz eur pennad amzer e clevet e Brest eur c'hanfar o prezeg e voa red ober ar brezel, ep ean, beteg an diveza, e voa red mont oll d'ar vrezel, ha dio-c'htu. Mad, a voue lavaret dezhan, deomp-ta, ha denit en hor penn ma tiblasimp dioc'h tu. Va den en em zile ac'hano, n'oa ket dare d'en em lacat en hent; ne felle dezhan nemet cas ar re all.

Cavet e vez ato aleiz a ezen hag a ve red sacha var ho lost evit ho lacat da vont var araok.

ROM. — An Tad Santel, o veza digemeret eur vanden c'hoarezet Sant Visant a Baul ha leanzed all, a lavare dezhan:

« ... Plijadur am euz o velet oc'h euz an ioul da labourat ato evit brasa gloar an Aotrou Doue.

« Pa biguaz hor Zalver en Env, an ebrestel hag an diskibien all, oc'h he velet o sevel divar an douar, a jome eno souezet da zellet oc'h an Env, hag alez a deu da ober rebechou dezhan: Perag emezho, chom aze da zellet? da lavaret eo, perak chom aze da goll hoc'h amzer? it d'ar Cenac da bidi gant ar re all.

« Dre eno e velit, va bugale, ne dleer ket chom da eana, ha pa ve zoken da zellet oc'h an Env da velet traou burzodus. En eur ger ez eo guelloc'h labourat eget sellet. Setu ar pez a dleit da ober ato hag e pep leac'h, pa c'hellit, ken etouez ho c'hoarezet, ken etouez ar re all. *Ia, en ho tiez zoken e c'hellit ober vad.* Caout a c'hellit eur c'henvet bennak da louzaoui ; unan bennak a c'hell caout izom da veza difaziet. Mad, difaziit-hi gant carantez, ha troit-hi varzu ar mad. Kendalc'hit stard da bidi, da labourat, da rei skuer vad, e pep leac'h hag e pep mare, evit na vezoz ket gallet rebech deoc'h e choenit da zellet oc'h an Env.

« A dra zur, da dud zo ne livirin ket : perag e sellit-hu oc'h an Env ? Lavaret a rafen kentoc'h : perag e sellit-hu oc'h an douar ? petra dal deoc'h sellet oc'h an douar ? Ar re a ren hirio a zell oc'h an douar. Caeroc'h a livirin : ar bed a zo bet ato evelse, ato en deus sellet varzu an douar. Hirio ar re ma comzan anezho ne ket sellet oc'h an douar epken eo a reont ; sellet a reont e gouelet an douar.

« Lavaret a ran eo red sellet oc'h an Env, ha labourat evit an Env, an nemorant ne dal netra evit hor zilvidigez eternel... »

E Rom e kendalc'h ato da aloubi ar c'houenchou hag an hospitaliou. N'eus ket pell ec'h aloubet hospital Santes Mari, couent savet evit ar vinored hag hospital Braz an Dreinded savet evit ar belerined. Hema a ioa dalc'hét gant arc'hant ar gatoliked euz ar bed oll, kement paour a ia da bardona da Rom, euz a be gorn bennag euz ar bed e vijent, a gave digemer ha repu eno. D'ar jubile, e 1665, e voue maget ha lojet eno, epad meur a zevez 572,760 pardonner. E 1727 e voue roet digemer da 572,760 pardonner. E 1725 e voue roet digemer da 382,140, hag 1825 da 263,592. Brema piou a zigemero ar gatoliked paour o defe c'hoant da vont di? Iviziken eta an dud reuzeudik ne gavint repu ebet e kichen bez an ebestel.

G. M.

AR VELEIEN.

V.

4.

Gueled a rank ar veleien betek e ti kear... Ar Person en deuz c'hoant da c'houarn an Aotrou Mear, da ober al lezen da dud ti kear.

Dever ar veleien eo gueled e pe leac'h e zeuz danjer evit ho zud, evit ar gristenien a zell outho ; eo kelenn ar re a fazi ; eo da vihana sevel ho mouez, ma na helkont ober ken, evit kondaoni kement droug a vez great, gant piou benak hag e pe leac'h benak e vez great. Ne ket eun dra ken eaz, ker plijaduruz eo a zo eno evit ar veleien ; ha da veur a hini anezho eo bet koustet dija ar vuez beza prezegar ar virionez da eun darn bec'hien ; evel ma koustaz guech all he benn da zant Ian Wadezour beza lavaret da Herodez n'helle ket, hag hen

roue, beva er c'hiz ma rea gant he c'hoar gaer, evel ma talvezaz d'hor Zalver mervel oc'h eur groaz beza kenteliet ken hardiz an Aotrouien vraz e Jeruzalem. Ar veleien, a ve bezik avoalc'h, aonik ayoalc'h, evit tevel ha kuzed ar virionez, pa c'houenn Doue ha gloar ar relijon e ve diskleriet ; an hevelep beleien, e leac'h ober mad an dud, ho zaolfe kentoc'h en ifern, hag a iafe ho unan da goll eveldho.

Dre-ze, mar deuz evit hiniennou, iaouankizou pe re all, danjer er pardoniou, en nosvesiou ; danjer er c'hafeou, en hostaleriou ; danjer en darempredresiou, er galouperesion ; ar Pastor, ar belek a rank diskouez an danjer ; distrei, pellaad dioc'h an danjer, ervez he c'haloud ; pe, ma n'her gra ket, he gont a zo mond, abred pe zivezad, da zevi gant an diaoulou.

Dre-ze mar pec'her, mar komzer fall, mar grear fall, bezet e ti kear, bezet var ali an Aotrou Mear, ar Pastor a dle digeri ho daoulagad d'ar re a zo kabluz, hag e ve fae ganthro, hag e ve droug ganthro beza kenteliet. Affer ma vez oc'h pennou braz eur barrez ; leac'h, ezom ma vez da lavared ho mad d'ar re a zo savet dreist ar re all en eur barrez ; ar Pastor a zo furnez euz he berz hen ober var he bouez, hen ober kempen ha gant respect, hag hep re a drouz ; mez tevel krenn a ve mankoud d'he zevez, an darn vuia euz an amzer ; a ve lezel ar bleiz da zamma an denved, e leac'h stourm outhan hag he gas en he dro d'ar c'hoajou.

Dre-ze, kaer a ve ho zamall ha storlokad var ho c'hont, ar veleien, ar Pastor dreist oll, ho deuz da veled, hag a rank gyeled betek e ti kear, mar deuz droug e ti kear, mar deuz ioul da genderc'hel an droug e ti kear ; ar veleien, ar Pastor a dle lavared d'an Aotrou Mear he unan, daoust d'he hano, d'he zanvez, d'he c'haloud, mar bez red evit he zilvidigez hag evit mad, peoc'h ar. barrez : ne ket mad ar pez a rit, ne ket mad ar pez a c'hourc'hennit, non licet.

Pegen huel benak e ve savet eun den var an douar ; hag e ve Prefet, Ministr ; hag e ve Roue, Impalaer ; an den-ze ne baouez két da veza kristen, ne goll ket he vadisiant ; an den-ze a dle beva e guir gristen, pe en em c'haloud da gaoud skol digant an hini a zo karget euz he ene ; an den-ze a rank daouolina dirak eur belek, mar en deuz kollet gras Doue dre ar pec'her, mar en deuz c'hoant da vond gant Doue d'he varadoz. Eun den e karg, hag e ve Roue, hag e ve Pab, a dle beza sul aketusoc'h da veva mad, da ober mad, m'en deuz muioc'h da veled var ar re all, ha ma vez dougetoc'h ar re all da gemered skouer varnezhan.

An dud vraz, eme al Levriou santel, a vez tenne ho affer ha kriz ho barnedigez, pa vez red dezho ober ho c'hont gant Doue, *judicium durissimum hisqui præsumt fit* ; e leac'h ma vez eur blijadur evit ar baotred keiz, evit an dudigou paour, a vez bet sentus oc'h ann Aviel, enem zila e mesk arzent, *exiguo conceditur misericordia*.

Setu aze eur virionez ne blij ket nemeur d'an dud vraz en hon amzer. Hirio an deiz e ve c'hoant da gredi, hag e laverer stank, mar deo mad evit ar merc'her,

evit al fabourerien, ar zervicherien, plac'hed ha meveliou, evit al laoueien, en eur ger, selaou hag heuilla kentelioù ar veleien, n'eo mui ar memez tra evit ar vrouc'hien hag an Aotrouien. Tud kear hi, ar re anezho ho deuz arc'hant da gonta, ha manerioù d'ho loja, a hell beva en ho roll, hep sellec ker piz oc'h lezennou Doue, na lezennou an iliz. An dud-se, na petra ta, a hell debri, ober larjez da vener ha da zadorn, evel var an deisiou all. An dud-se n'ho deuz ezom ebed d'en emzieza na gant ofern, na gant kovez. An dud-se n'eo ket ar boan evitho mond var ho daoulin na noz, na mintin, evit pedi Doue ; evit gouenn grasou Doue. Danvez avoalc'h ho denz, ha iec'hed avoalc'h : perak en em jala gant traou all ? Keit ha ma vez maget mad ar c'horf, guisket mad ar c'horf aneval ; keit ha ma vez brao an dro gant ar c'hof ; pe seurt ezom a ve d'en em drezi, d'en em erbedi oc'h Doue ?

Tost ma vez ar mare da vovel, neuze, mar geller, mar tizer, e vez great ar c'hiz, e vez galvet eur belek, e vez great eur briz kovez, e vez paket eun tam sakramant, eun tam nouen, evit kaoud eun tam bez e mesk ar gristenien, eur volz kaer e guered ar barrez.

An dud-se a hell, keit ha ma pad ho iec'hed, sellec oc'h peb seurt krouadurezed, beva gant peb seurt demezelled, gant ma taolint dezho arc'hant hag aour en ho godellou, ha mouchouerou a briz var ho diskaoaz. An dud-se a hell destum madou dioc'h ma vez tro, hag e ve eun nebeud ha kalz divar goust Per, divar goust Jakez, gant ma vez diouallet oc'h daoulagad eun darn barnerien er bed, gant ma vez goloet kempen avoalc'h ho friponeresiou var an douar.

Setu perak an hu a vez great var ar veleien, pa tell d'ar rema sevel ho mouez hag ober ho never, gouenn digant eun Aotrou lard ha teo ma vez honest a gorf hag a zourn, evel eur chilbiton paour ; ma vevo, ma raio pinijen evel eun turier douar, eur skraber douar.

Hogen, mar deuz en hor bro betek re a dud hag a gar, a rank en em zalla, var an digarez m'ho deuz peadra, ma zeo huel dindan ho zreid ; ar veleien n'ho deuz nemet muioc'h a ezom da c'houzoud eo hi a zo karget da sklerijenna ar bed, ha d'he sklerijenna sul guelloc'h ma klask ar bed en em blanta frankoc'h en devalijen ; vos estix lux mundi.

Goudeze, pa vez sellet piz hag anzavet ar virionez, e pe leac'h nemeur e ma ar veleien-ze, ar Bersoned-ze a c'hoanta gouarn d'ho giz ha Mear, ha tud ti kear, dreist oll pa vez fur avoalc'h, troet mad avoalc'h hag an Aotrou Mear hag he dud e ti kear ? Ha na ve ket muioc'h, kalz muioc'h a leac'h da lakaad var gont meur an Aotrou Mear ar pez a rebecher ker stank d'ar Bersoned ? Oc'h eur Person a c'hoanta ober al lezen e ti kear, ha na ve ket kavet, hep nemeur a boan, ha tri, ha pevar, ha dek Aotrou Mear, a ioul brao, a ioul c'houek krapa er stol, e sparfan dour benniget, beza mistri en iliz, diskouez peur ha penaizo eo dougen ar panielou, peur eo offerenna e du, pegeit hag evit piou eo red sini ar c'heier, gant piou e tle beza alc'hoesiou an tour ?

Me a meuz oad dija ; me a meuz guelet dija meur a amzer ; hag a hell lavared evel ma sonjan : pa vez en eur barrez, eur Pastor hag a zo euruz avoalc'h evit kaoud en he gichen eur Mear a benn, a zourn hag a galon, eur Mear hag en deuz feiz, a c'hoanta ober ar mad, ha mired oc'h an droug, derc'hel urz, loja ar pennou fall disparti dioc'h an dud honest, destum ergoudor ha paka en disheol paotred an taoliou baz, an taoliou treid hag an taoliou kraban : Nan, ne ket eun hevelep Pastor eo a zeu morse d'en em zevel a enep he Aotrou Mear, da skandalad he Aotrou Mear, da glask tenna ar vaz euz a zaouarn he Aotrou Mear. Nan, kazkentoc'h ha laouen braz e trugarekaio Doue da veza roet dezhant eur seurt den evit he zikour ; kazkentoc'h hag a greiz kalon e pedo an Aotrou Mear da zond da azeza, da zond da breja oc'h taol ar presbital ; gueach ebed ne vez muioc'h a bostur en Aotrou Person eget pa zeuie an Aotrou Mear da ranna ganthan he vanne guin hag he dam bara.

Hag ive petra zo kaerroc'h en eur barrez eget gueled oc'h ar memez taol, oc'h eva an eil da iec'hed egile, an daou zen ho deuz muia ezom da veza a unan evit ober ar pez a zell outho dreist oll, me lavar, mad ha plijadur an oll ?

Paouezit eta, glabouserien, gaouiaq, da rebeck d'ar veleien, d'ar bersoned, ar pez a zo kant mil ledioch d'ar spred, Braz e rank beza an droug en eur barrez : ha meur a veach, var meur a gont e rank eur mear beza faziet, beza mantez da ober he zevez, abarz ma teu eur person, eur pastor da zevel he vouez evit he damall, he gondaoni.

5.

Ha forz a zo d'ar veleien piou a evo, na petra vez evet?... Daoust hag ar veleien eo a rank paea ar banneou kafe a vez lipet gant ar merc'her, ar banneou odevit a vez lonket gant ar goazed?

Ar veleien, personed ha kureed, klevit hen mad, paotred chentil, a c'hoanta ober d'ar re a zo en ho c'harg evel a ra ar mammou a skiant d'ho bugale vihan, d'ar re euz ho bugale a zo c'hoaz en ho bloavesiou kenta, c'hoaz en ho zae.

Eur bugel a gar avoalc'h, betek re, c'hoari gant atan. Hogen ar c'hoari a zo danjeruz. He vam, pa her gueil, a laver dezhant, ha buhan, ha gant nerz : *paouezit eta, marmous, ha paouezit raktal* ; pe me roio deoc'h bremalik divar ho lost. Mar kendalc'h, na mui, na meaz, ar moumoun da ober he c'hoari, ar vam a lez eno he labour, a lam gant he c'hrouadur, hag a denn, a zifram ar c'hef tan euz he zaouarn, kaer en deuz ar paotrik krial ha champad, ha stourm guella ma hell. Aon e deuz ar vam, na petra'ta,

Na ve paket voal skaotaden
Gant he moumoun, he c'holladen ;
ha setu perak e labour trum, abarz ma vez na boubon, na iouerez.

Ar vugale vihan a gar c'hoaz, ha kalz, kempenn koad, trouc'ha, tailla brechin, ha kiokaillad, kalvesiad traou dioch' ho doare. N'euz ket nemeur a vounsed na vez stag, en tu pe du, eun tam kontel oc'h ho zae. Ar gontel, mar kirit, n'eo ket kel lem, ne dle ket bez a lem evel eun aotan. Drê-ze, mar guel ar vam en deuz he mabik kavet, paket, ne oar penaor nag e pe leac'h, eur gontel hag a zo e tro da ober labour re zivre, da drouc'ha koad re vuhan an oll, raktal e tenn ar pez re lem euz a zaouarn ar c'halvezik. Ha mad a ra oc'h hen ober; rak buhan avoalc'h

*Gant ar paour keaz o trailla koad
E safe trouz, e teufe goad,
E ve trouc'het he ivinik
O klask kempenn eun ibilik.*

Ar veleien, tud a benn, tud hag ho deuz muioc'h a sklerijen, a vel an traou guelloc'h evit na zonjer, bag a c'hoanta ober vad da hiniennou, bezet en despet dezh; ar veleien a oar petra zeu da veza, abred pe zivezad, ar banneou evit an darn vuia euz ar re a gar ar c'hafeou, an hostaleriou. Mar bez teuzet, kollet forz guenneien e banneou traou rouz, pe e banneou traou melen, stank ha re stank e vez kollet c'hoaz peb furnez ha peb honestiz oc'h heul an eva a rear, eo distro d'ar gear euz ar foar, ar marc'had, ar pardon, bet ma vezet eno oc'h eva, frank ma vez bet eyet eno. Merc'hed hag a vez tom d'ho c'hloopen, a zeu buhan da veza piked, kegined voal hardiz. Evel goazed, hag a vez re leun ho c'ho, a dro d'ar red e chas divez ha divalo.

Ar veleien a zao ho mouez, a gri kentoc'h eget divezatoc'h, abarz ma vez droug, ma vez re vraz an droug, ma vez kollet ho ribotaden, ho honor gant Per ha gant Paol, gant Mac'harit ha gant Mari. Ma ve sentet outho, ma ve diouallet ervez ho c'hoant, piou a ve falloc'h, a bet an hini en em gafe guelloc'h ?

— Daoust hag ar veleien eo a rank paea ar banneou kafe a vez lipet gant ar merc'had, ar banneou odevii a vez lonket gant ar goazed ?

— Oh ! ia, meur a veach. Ne ket d'an hostiz, d'an hostizez, mar kirit, eo e pae ar veleien ar skoden a zo bet great gant ar merc'had, pe gant ar goazed; re zivalo an oll e ve gueled beleien o vond d'ar c'hafe, d'an hostaleri, hag o lakaad e dourn an hostisien priz ar banneou a zo bet eat e kof Barbaik, e bouzellou Kolazik. Var ho c'hein evelato e kouez ar zam stank ha stank. Ha setu ama e pe c'his, ma na ouzoc'h ket c'hoaz.

Ivon hag Ivona, mevel ha plac'h er memez ti, a red pell zo an eil da heul egile, a ra al lez an eil d'egile, a deuz er c'hafe, en hostaleri, ho gounidegez a forz da drinka an eil gant egile. C'hoant a zao ganho da vond en eul leac'h, evit ober tiegezik ho daou : diou baourentezi vihan a ia da ober unan vraz. Hogen ne vez ket re abred an dimizi. Brud fall a zo var gont an daou geaz. Emaint eta ho daouik en ho zi ho unan. Kentoc'h e zoa re all o vaga hag o viska anezho. Brema e rankout en em vaga hag en em gempenn ho unan; ar pez n'eo

ket ar memez tra, n'eo ket ken eaz. Hep dale e vezored dezh maga ha guiska re all, ha divar ho c'houst ho unan. Er penn kenta n'oa en ti nemet peder votez. Hogen ar vadisiant a zo deuet trum, voal drum varlere'h an eured; ha setu c'houeac'h troad en ti, da c'ched ma vez eiz, ma vez e dek... ar pez a blijo gant Doue. Mez ar bouteier n'en em vagont ket ho unan.

Ivon, boaz da eva, da lonka, pa zoa den iaouank, a gav mad, re vad c'hoaz he vanue; a blii muioc'h dezhañ mond da eva, da goll amzer bag arc'hant en hostaleri, eget da balad, da balarad, da zerc'hel bizin er mor. Daoust ma kresk an ezom bep deiz en he di, Ivon a ia ganthán an eva guell-oc'h-guell en dro. E ti Ivon, pa vez loa, ne vez ket a skudel, pa vez pod, ne vez ket a drebez, pe e rear trebez gant tri mean.

Ivona, euz he c'hostez, guechall ker gae, ken drant, ker skanv hezreid, ker bero he daoulagad; sichef ker brao pa zea d'ar soar, d'ar pardon; ker kloz he dillad var he zro; ken dres he c'hoef var he fenn hag he mouchouer var he c'hein; Ivona, hirio an deiz, a zo eur bladoren e deuz poan o tond er meaz euz he guele, poan o sevel divar an oaled, poan oc'h ober tan dindan he fod; Ivona a zo eul loudouren a goust dezh voalch'i loa, skudel ha taol, kempenn he bugaligou, hag en em gempenn he unan; c'houez ar brein ha c'houez an uzuill eo a zo ganhi dre ma za ha dre ma teu; da zul ha da c'houel evel var ar zizun; Ivona a zo eur pez gourd ha didalvez, ne oar nag ober eur c'hras, na staga eur boutoun, eun tam pensel, na skuba he zi, na ficha he guele; Ivona a zo brema he dillad, he zruillou en dro d'he c'horf var bonez poellou; toull eo var he ilinou; dantelezet oll, dantelezet evel a ouzoc'h, eo traon he losten. Ivona, guechall, n'euz ket pell c'hoaz, eul limansen, eur bebren, eur begik moan, eur begik sukr, a zo brema eur pez ral evit sac'h ar pillaoner, eun dra hep he far evit sponta brini. C'hoarxit, mar kirit, mar gra vad deoc'h hen ober, mez evelse ema ar bed gant Ivon ha gant, Ivona.

Ama e maor brema, hag a zoare, o frita paourentezi var billig ar garantez. Hogen, kaer a ve debri divar eun hevelep pillig, ezom ebed ne deuz da gaoud torch evit sec'ha ar bizied.

Gouskoude hagan tad hagar yam, hag ar vugaligou geiz, a c'houlenn beva, a gav poanis mervel gant an dienez.

Petra da ober neuze, nag e pe du en em drei, oc'h piou en em erbedi ?

Oh ! Beleien a zo er barrez : an taol chans ! Eur Pastor a zo; hag ennez eo Tad an oll. Kureed a zo; hagar re-ze, ervez ho galloud, a ra, a ro evel an aotrou Person.

Mond a ra eta an ozac'h, pe ar c'hafe, an eil hag egile, a eil goude-egile, da gaoud an aotrou Person, an aotronez kureed.

— Du-ma, eme Ivon, ne d'euz na bara, na bleud evit ober bara. — Du-ma, eme Ivona, ne deus na goulou, na

broch keuneud. — Du-ma, eme an ozac'h, ne d'euz liard evit paea goul Mikeal; ha, ma-na vez ket arc'hant ep dale, ar re vraz hag ar re vihan a vezao taolet er meaz, var an hent. — Du-ma, eme ar c'hafe, ar vugale a zo guisket tost da vad evel ar pesked er mor; ar mab hena, hag hen gant he zekved bloaz, n'en deuz ket eur bragou, eun tam rokeden evit mond d'an ofern. — Du-ma, eme an ozac'h hag ar c'hafe, ar verc'h vraz, bag hi en he naoved bloaz, n'hell ket nemeur donder meaz euz an ti, oc'h sklerijen an deiz ker fall eo he zammou dillad var he zro.

An aotrou Person hag an Aotrouien kureed a helle lavared meur a dra, rebech meur a dra ba d'ar c'hafe ha d'an ozac'h; a helle stlapa dezh ho daoulagad kalz a draou hag a ve c'houero da gleved, hag a ve ar virionez re an oll; Mez da betra kaosiou ha rebechou ?

Ar guella hag ar berra eo mond d'ar c'hafe, tenna euz ar c'hafe muioc'h eget nebentoc'h, eur veach, dek gueach...

An Tad, evit guir, a zo eur galgen. Ar vam ne dal ket al laou. Mez pêtra fell deoc'h ? Ar re-ze, na mui, na meaz, a zo tud; ar re-ze a zo krouadurien Doue; ho bugale a zo din a duez, ho deuz eur c'horf evel ar re all, peb a ene evel ar re all...

Gant an amzer marteze e vezet furroc'h... Doue he unan a zepord, a zamant, eleac'h skei... Ar pez a rear, ar pez a roer e guel a zoue, ne vez Morse kollet, a ra vad atao, abred pe zivezad.

Neuze eta, ô c'houi teodou fall, ô c'houi oll a gar kement dispenn ar Veleien, c'houi a vel sklear e pe c'his eo red d'ar Veleien geiz paea, ha paea druz, ar banneou kafe hag ar banneou odevi a zo bet evet gaut Ivon ha-gant Ivona.

Hogen a bet an Ivon, an Ivona a gaver hirio an deiz e peb parrez ! Allaz, ia !

Lipouzerez ha senkennadou en amzer ar iaouankiza denn a bred da galz a vizer, a naonegez, hag a dro da voal affer dreist oll evit ar Veleien !

O Beleien, Beleien ! Destummit arc'hant destummit aour, mar kavit tro. Kaer ho pezo karga ha bourra ho kodellou, d'ar red hag en eun taol e c'hellot ho gueled seac'h ha goullo, nebeud e vezot douget da druezi oc'h an dud ezommek.

6.

— Re an oll evel ato e prezeg brema ar Veleien a enep an everien odevii, an everezed kafe.

Kaer ho deuz ar Veleien prezeg hag ober trouz, an everien hag an everezed a ia bepred var gresk; hag hep dale, mar kendalc'her da vond var an arack, e leac'h d'ond var ar c'his, ne vez ket e peb parrez, e pep ti, tost da vad, nemet lonkerien ha lonkerez.

Abaoue vez great brema he baskou kenta gant eur c'houadur, raktal ema oc'h eva, o lonka, o karga he vouzellou goaz eget eur penmoc'h.

Ha dever ar Veleien e ve-neuve rei peoc'h, dre-meteu stankoc'h, brasoc'h an droug dirak ho daoulagad? Mar paouez ar Veleien da brezeg a enep al lonkerien, al lonkerien ho unan ne vezint-hi ket klevet hep dale o'lavaresh hag o krial n'eo ket eun dra ker fall eva hag ober senkennadou, pe guir ar Veleien n'euz trouz ebed gantho ?

Pa heano an dud da ober eur vicher ken divalo, ar Veleien, euz ho c'hostez, a heano, ha gant joa, da dabourinad d'an everien, d'ar vesjerien.

El leac'h ma vez dirapar arc'bleuz eo he gaead, pa vez c'hoant da ziouall eun tam douar oc'h ar chatal laer.

Hag hor merc'had-ni e pe leac'h e lakeont-ki ho fensiou, nemet el leac'h ma vez toull an dillad ? Mez ar c'his eo : kement den a ra fall, a gav guelloc'h eve skoet en he gichen eget var he gein. M. B.

Pardon ar pedez c'hafeas.

III.

Eus Kerlavarec, ac a zo etre ar c'hafez-deiz ac ar c'huze-eol da iliz Itron Varia ar Merzer, var dro tri c'hartleo diouthi, ar broséssion a deus da gaout ar groaz all, e kichenic ar bourg, e tu ar c'huze-eol. Ar groaz-se, anved a goz croaz ar c'heure, a zo cousted nebeuta, evit doare, rapari anez, n'o ket ken breved, ken bruzuned ac ar re all. Saved oa bet da genta eno gant an aotrou Fransez Messager, cure er barrez, er bloaz 1614. Evit benniga croaz ar c'heure ez euz great evel d'ar c'hafezioù all, lavared ar pedennou merked el lev, touched outhi croaz vian ar bêz sacr, caned ha lavared ur gomz bennac da zicour an dud da bleustri var ar misteriou braz a zo ar skeudenn anezo splam da velet ouz ar groaz-ma. Ar pez a zo bet lavared zo divar ar gomz-ma, eus an Aviel : *Inclinato capite...* On Zalver a zoublas e benn ac a dremenas; ar pez a zo bet lavared divar ar gomz sacr-se eo a zo eat muia dre galon ar re a oa o silaou eno. Sant Stefan a varvas en eur zellet ouz an Nê, digor aziouta; Sant Martin pa dremenas, a ioa ive tro varzu ar Baradoz. On Zalver a laoscas e benn sacr da goeza, da izelaat, a droas ouz an douar da verval, a droas varzu an dud, evel da lavaret dezo : evidoc'h eo e roan ama va ene, e roan va buez... Un tad oa, ar guella tad, o verval dre garantez evit e vugale, eb'ret e zell divarnezo. Ouspenn ma oa soubiez e benn varzu an douar, oa ive tro varzu broiou ar c'huze-eol, da lavaret eo, varzu om bro-ni. Ne ket souez ma care kement on tud coz trei ive varzu Menez Calvar en o fedennou, m'o d'euz troed an ilizou ac ar c'hafezioù evel ma zo ranket evit ma vize an dud troed etrevezec Jerusalem ha Menez Calvar, varzu ar zao-eol, pa vizent o pedi e eharz un aoter pe dirag ar groaz. Aned eo, amzer zo bet oa troetoc'h spered an dud var an tu-ze, troetoc'h da bleustri var ar misteriou ze a zo enno bevans an ene; e lakeat muioc'h a evez ouz kement a ro lans varzu Jerusalem, varzu an Nê; e reat muioc'h a van eus kement

a laca an den var an tress da zigouezout eno, calz muioc'h eget brema, en amzer-ma, ma reer evel fae var ar mercouze. A veac'h ma reer c'hoaz ur van bennac ouz ar zinou deread, ouz ar mercou lakeed gant an iliz en e ofisou da lacaat misteriou ar feiz evel da skedi, da vont dre an daoulagad er spered ac er galon. En oferenn e saver c'hoaz d'an Aviet, mes ar re a ra ar sinou, ar c'hoaziou merked da ober neuze, a deu da veza rouez; d'ar Prefas, e meur a iliz, den ebed mui ne loc'h, ne zao en e za, evel diagent da gemeret lans varzu menez Calvar. An oll gustumou coz-se a ia ar c'hiz anezho kuit; ar mercou da rei keleennadurez var ar misteriou braz, ne zanter mui an izom a zo anezo; ac evit dont adarre var gount pardoun ar merzer, ne velan nemet eno lacaat ar c'hoaziou en doare ma reat gueich all, diouz a velan tro var dro dre aman.

Er Merzer, pa lavaro ar c'hrouadur d'e dad : Va zad, perak neket troed croaz ar c'hure da zellet en tu m'ema ar muia darempred; ha croaz Lanviger, ac ar re all dre aze, perac n'int ket tro a-fass d'an ent braz? — An tad a respouno : Evit ma vezi tro varzu menez Calvar pa bedi dirazo. — Re hir e ve lacaat ama kement a rea joa ha plijadur da un den e prosession pardon ar Merzer. Ha pegen brao ear d'an dud! pegen brao mod o d'oa! Brema ez euz var dro ugent vloaz, un den abil, studieur an traou coz ac custumou deread an amzer gueich all, ken en iliz ken er meaz, a lavare : — A ! emeza, peleac'h ema brema an amzer ma velet un roue braz evel Louis pevarzec o poket da leur e chapel, da bave e iliz ac ar merc'hed, atao pa zeant en iliz, o lacaat elkenou o choef da goëza, da zisken var o discoaz. Allaz! e Versaill ne veler mui ar seurt roued-se; ar c'hoiz vraoze a-vad, da enori Doue ha pedenn an iliz, me larvar an ofis; ar c'hoiz-se da lacaat ar c'hoef da goeza deread ha modest vaz an discoaz, dre resped, merkeur an traou coz en divize gueled anezo ama dissul, epad peder eur-amzer diouz-tu. Setu penaoz e reer ama, brema c'hoaz, evel amezegez gand an dud coz eat gant Doue daou pe dri c'chant vloaz a zo, ac ouzpenn. Eb mar ebed, ar re o doa da genta saved ar peder c'hoaz o deuz great dissul ur zell var o bro Breiz-Izel, ac ive meur a zell. Un joa nevez oa dezo guelet o broiz en daill m'o guelet er merzer. Ha neket caer eta oa, caer ha dudiz, an emvel-se, coulz lavaret an amezegez-se etre tud meur a vil leo ba meur a gant vloaz etrezo!...

Ar groaz bet benniged da genta, Croaz ar C'harô, croaz Guillou Carô, anvet ive Croaz Lanvigher, a oa savet a-nevez tri bloaz goude ma oa lakeed da escop e Castel on tad e Doue Rolland de Neuville, ac an diveza benniged a oe saved er bloaz varlerec'h ma varvas. Epad ur bloaz ac antercant e qe escop e Castel, me larvar adalec 1562 bete 1613.

Ur bloaz ha pevar ugent oa pa varvas. En e amzer e lacaas sevel ur groas var bep croaz ent e Leon, pemp mil groaz, (5,000) evit ma vize mister ar Redempson dirag daoulagad an dud e peb tu dre ma zasant gant an ent. Neket an Escop-se eo a ree fae var ar mercou a

laca spered an dud var an tress da vont da gaout Doue. N'euz poan ebed o credi e vize saved kementse a groaziou, pa veler eus ar Merzer da Loc-Eguiner-Plouziri var edul leo rond sez pe eiz croas, eb counta croaz ar c'hure nac ar re all tost dezi; eb counta teir pe beder all a zo e kichenic Loc-Eguiner. Etre Folgoat ha Plouguerne, pet a ve counted? Evit doare, ar c'hoaziouze n'oant ket oll croaziou mean; croaziou coad a zavet ive, a oa digoustoc'h. Ano ar groaz-prenn, e Plouguerne, dalc'het atao var ar groaz vean saved divezatoc'h, a zo ur merc, ouzpenn ar mercou all.

Ar groaz benniged da ziveza dissul, er Merzer, a oe saved er bloaz ma kuitaas Mikeal an Nobletz maner Kroudern ha douarou Plouguerne, evit mont da vissioni broiou Breiz-Izel (1614). Mari Amis Picard, ar zantella anavezed en amzer-ze, goude Mikeal an Nobletz, a oa neuze pemzec vloaz.

E bez a velet, n'euz ket pell c'hoaz, ha brema ive martez, e Cathedral Castel. Eno e velet ive, amzer zo bet, bez an A. Christoph Lesguen, chaloni ac Ariagon braz Escopi Leon, Mareg, pe, evel ma leverer brema, Chevalier urz ar bez sacr e Jerusalem, ac ouspenn, var am euz lenied, eb cousgoude ma veen sur avoalc'h eus ar pez a vercan brema, Noter braz, pe zecretour aenor d'on Tad Santel (proto-notaire apostol.); ac a oa person e Plouziri d'ar memez mare-ze, da lavaret eo er bloaz ma coumansas Mikeal an Nobletz e vissionou e Breiz-Izel ha m'edo an A Fransez Messager o lacaat sevel ar groaz bet benniged da ziveza er Merzer dissul, deiz pardon miz Mae. Ar Merzer a gleve neuze ous Plouziri couls hag ar Roc'h, Logeginer, ha zoken Penn-chrann. An ilis-ma a oe benniged gant an A Lesguen er bloaz 1619.

IV.

Meur a dia am-bize caved da verca c'hoaz var bardon ar peder groaz, ha ne dizan ket da lacaat. N'em euz lavared ano ebed eus croaz Kervern, croaz an angoni, benniged araog creiz-deiz en o fart o-unan; da lavaret eo, neket bet benniged var ar zao evel ar re all, rac m'oa red diverra. Ha me a ranc ober ive.

Evit echui ar gouel, en eur zistrei da iliz Itron Varia ar Merzer, e oe caned, ac caned caloneg, an Te Deum; ac ar Zalud, salud ar Sacramant meuled ra vez a gurunas tout.

Ia, e lavaret a c'haller: pardon ar peder c'hoaz en d'euz merked mad e blass e spered ar Merzeris ac e spered o amezeien. Ne oa den evit credi e c'halle beza ken caer, o velet ar c'houmoul du ha-teval a oa aziouzomp, eb ober diez ebed deomp; e doare ar mor ruz saved a bep tu da bopl Israel hag o lezel anezo da vont ebiou gant e hent, ep disken de veuzi. Setu petra a lavare unan, o velet penaoz oa tremened gouel ar peder c'hoaz. An dra-ma a zo scrivet gant.

UNAN EUS PARDOUNERIEN AR MERZER.

Colibri.

VI.

— Plijout a rea deoc'h, cabiten, ho micher nevez sclaf?

— Bagas, pa ne vez ket da choaz, e rer guella geller gant ar pez a vez. Hon labourou n'oant ket re denn, rak ne boaniemp ket re, e c'hellit cridi. Ne c'hellemp ket eana cals ken nebeut, rag hor mistri, rag ar vorianet-ze ken du ha podou houarn, ha ne velet a bell nemet guenn ho daoulagad, a jome ato var hon tro, guech o vont hag o tont, guech astennet en disheol da sumi. Ni a ranke palat an douar, dindan an heol bero, hag evit pal or boa peb a bennad barren houarn, lemmet dioc'h eur penn, barrinier houarn laeret euz a eul lestr bennak. Lavaret a rajac'h, o velet ar moricoted-ze, e voa eno marc'h adourien vraz a Varseil pe euz ar c'heriou all, ha ne reont ken nemet teleur ho zaol lagad da velet ha mad e za an traou. Goasa a ioa eo pa veze kin-tou enho, e teuent gant bizier pe gant souetou, da lopa varnomp en dra c'hellent, credabl evit guelet ha soubl oa c'hoaz ho divrec'h, ne ket dont a rajent da veza reud ha gourd o chom eb ober netra.

Ar voricoted-ze ne reant ket guelloc'h d'ho merc'hed evit deomp-ni; goasoc'h zoken oa doare ar merc'hed paour-ze eget hon hini-ni. Dont a rankent ganeomp-ni da ober al labourou poanusa; aoza a reant ho bouet d'ho goazed, hag ar re-ma, pa veze leun ho c'hof a gik pe a besked, a stlape dezhio an eskern da ranna etre ar chas hag hi.

Asa, an Aotrouien vras-ze ne reant netra; an oll labour a ioa d'ar merc'hed.

Pa zeamp en hent, o doa goasoc'h egedomp-ni, rag ouspen ma o devoa eveldomp-ni sammou pouunner da zougen, e rankent c'hoas dougen ho bugale vihan a gant gantho e sier a istribil oc'h ho discoas.

Gouezet em euz ec'h espernet ac'hanoomp-ni muioch' abalamour ma taliemp hiroc'h ha ma zoa diesoc'h caout re all en holl leac'h. Merc'hed, evit doare, a gavent marc'had mad pa vanke dezhio, hag a dra zur e vanke unan benak dalc'h mad, lonket gant an tigred, pe lazet gant ar sarpanted er c'hoajou, pe maro dindan ar beac'h.

— Ha ne glascac'h ket, cabiten, tec'het luit?

— Clask avoalc'h; hogen daoulagad an diaoulouze a ioa re lem. Diou pe deir guech e tec'hiz, ha bevech e vezen paket adarre, hag e c'helli cridi, ar vaz hag ar fouet a voue laket da c'hoari var va c'hein. Neuze evit chench doare, en em lakis da glask tremen dioutho, ha da boania da zeski ho iez. Dont a ris da zraill EUR ger bennag eveldho. Kement-se ho lakeas da zisfiziout nebeutoc'h ac'hanoù, hag em lezent avechou da vont gantho da chaseal var ar menez gant va fuzil a zaou denn.

Va fuzil a ioa carget, mes ne dennen morse, rak n'em boa nemet eun daouzek tenn bennag, hag em oa sonch

ato d'en em zervichout anezho evit en em denna euza dre daouarn va moricoted pa gatchen va zro.

Eur pardaevez, o tistrei euz ar chase, e coeschomp etre daouarn eur vanden chaseourien all, hanvet tourlonked, enebourien vras d'an igoloted. Ar re-ma a ioa cals muioch' anezho ha cals guelloc'h armet eget na doamp-ni, ha setu, goude beza lazet eul loden eus va mistri, e caschont ac'hanoomp gantho ive evit sclavet.

— An dra-ze, Cabiten, a ioa coueza, evel ma leverer, euz an...

— Troun-de-ler, an dra-ze a ioa dinme coeza euz an dour dous en dour mor, pe euz a skifou ar bleiz e skifou moc'h-gouez. Ar re-ma a ioa c'hoas goasoc'h diaclou eget va mistri kenta. Me ne rean ket calz a forz, evit guir, kement ha beza sclaf, etre daouarn piou beza, mes ar pez a rea din counnari, eo ma rejont deomp mont c'hoas pelloc'h dioc'h an aod, hueloc'h var ar meneziou hag etouez coajou c'hoas tenvaloc'h. Iviziken e velen ervad ne gaschen hent ebet da dec'het ac'hano.

An igoloted a voue lamet ho armon digantho, ha me, na petra-ta, a voue lamet ive va fuzil diganhen.

An tourlonked evit doare, n'o doa guelet Morse fuzil ebet. Sellet a rejont oc'h houna tu ha tu an eil goude egile, he zrei hag he distrei, he meudica, bete ma touchaz unan he vez oc'h eur bluen ha kerkent e zeaz an tenn er meaz hag ar vouled a dreuzaz hag a lazas mig eun tonrlong a reat ar c'hruk-zu anezhan.

Ha pa vije coezet ar gurun en ho zouez ne vijent ket bet strafuillet muioch' eget na voent o clevet an tennze hag o velet an den-ze discaret ha beuzet en he c'hood. Laboused a ioa er guez ha loenet a ioa a dost en em lakeaz ive da ober safar, ma voue eno eun abaden ar seurt n'em eus guelet Morse. Hogen lavaret a rafac'h petra dalvezas din-me an tenn-ze losket gant va fuzil ?

— Eur gaouad vad a daoliou baz credabl.

— Bagas ! N'emaoc'h ket ganthi. Da roue e vouen laket. C'hoant o doa zoken d'am lacat da zoue; mes me a gave din ar reng a roue a ioa guelloc'h dioc'h va doare. Eur sorser a voue clasket, hag hemma a lavaras ne dlie den touch ken oc'h ar vas-curun, e voa red he rei d'an den guenn a ioa Mestr ar gurun. Cridi a rafac'h hu pebez tam lib-he-bao o devoue c'hoant da rei dioc'htu d'ho roue nevez d'he goan ?

— Ne ket eas gouizont, cabiten; ne anavezomp ne-meur kegin an tourlonked.

— Mad, clevit, c'hoant o devoue da ober din eur fri-tadeu gant diouscouarn va mistri, abalamour ma o devoa great eur sclaf euz a vestr ar gurun. Hogen me a lavaras e caven an dra-ze storreog, hag oa guelloc'h ganhen caout eur penn-ier pe eun ouad poazet oc'h ar ber. Va fuzil a voue laket em lochen, ha kenta ma c'helliz he c'hargiz adarre evit ma he c'hañjen prest pa vije izom.

— Neuze, cabiten, en em lakejoc'h da c'houarn ho

tourlonked a zoare? Mall on eus da glevet pebez gouarnamant a zalc'hac'h.

— Gouarnamant? Tud evelse ne c'houarner ket.

Me ioa roue, evit guir, mes prizonier oan ive.

Biscoas n'oan bet diouallet euz a gen tost. N'oan ket evit ober eur gamed, na doa ato eur vanden var va zeuilou. Gouscoude e rean baleou da velet va douarou; hogen tec'het kuit eo am bije caret, ha biscoas n'oan bet diesoc'h din hen ober.

Eun derivez e veliz o tigouezout eur vanden verched n'em boa ket guelet c'hoas. Bet oant er c'hoajou o testum mel guez a gaver stang er meneziouze er guez cleus. En ho zonez ez oa unan hag e devoa ar c'houbari euz eur vaonez euz ar Chin, liou melen dezhi evel merc'het ar vro-ze, ha ganthi etre he divrec'h eur bugel tri pe bevar blos, a dlie beza he map dioc'h guelet ive he liou.

Ker souezet e voue oc'h va guelet-me ba ma voanne oc'h he guelet. He daoulagad a verve o sellet ouzin hag en eur vont ebiou din, e lavaras din e iez Spagn :

— Doue ra vezoganeoc'h, Aotrou Marc'hek.

— Dare e voue din lamet d'he briata. C'huec'h Miz a ioa n'em boa ket clevet eur ger christen, hag evel ma chouien ar spagnol e respontis dezhi :

— Ra vezoganeoc'h ive, va c'hoar!

He daoulagad a zridaz adarre gant levezin, hag e lavaras :

— Breur, prizonier oc'h?

— N'oun ket; me zo roue.

— Roue! emezhi, souezet oll.

— Ia, va c'hoar; ha c'hui, petra oc'h?

— Me zo sclavoarez, emezhi en eur huanada.

— Ha n'oc'h eus ket a c'hoant da dec'het ac'hann?

— Oh! emezhi, mar gafsen?

— Alo, bale-ta, eme unan euz ar gardou o skei ganthi gant he vaz. Neuze e rez eur zell trist ouzin, hag e zeaz adarre.

— Ni en em velo c'hoaz, eme ve; pe hano oc'h eus?

— Carmena. Ha c'hui?

— Mistral. — Kenavezo, c'hoar.

— Kenavezo, breur.

En em velet a rejomp aliesa ma c'hellemp. Clevet a ris ganthi e voa e guirionez ganet en enezi ar Chin; mes ne voa ket euz a vouenn ar Sinais. Demezet oa bet, d'he zeitec vloas, da eun den euz he bro, christen evelldhi. Eun nebeut goude, o veza savet var eul lestr marc'hadour evit mont d'ar Chin, e coesjont etre daouarn laeron vor, pere a lazaz ar voazed a ioa var al lestr, hag a gasas gantho ar merc'het, evit ho guerza evel sclavet, en enez Borneo, eleac'h ma en em denjont gant ar pez o doa laeret euz al lestr marc'hadour. Carmena e devoa bet ar c'hlac'h ar da velet laza he fried, ha dà veza guerzet he unan goudeze d'an tourlonked. G. M.

Eur pennad all eur vech all.

PRIZ AN EED.

KEMPER. — 25 Mae.

Priz an daou c'chant tur.

Guinis.....	30 lur, 02 c.
Segal.....	17 lur, 90 c.
Eiz.....	14 lur, 62 c.
Ed-du.....	17 lur, 16 c.
Kerc'h.....	15 lur, 42 c.
Avalou douar	7 lur, » c.

PONT-N'ABAT. — 23 Mae.

Priz an daou c'chant tur.

Guinis.....	31 lur, 25 c.
Segal.....	17 lur, 94 c.
Eiz.....	14 lur, » c.
Ed-du.....	17 lur, 71 c.
Kerc'h.....	16 lur, » c.
Avalou douar	6 lur, 50 c.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A se mouplet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

MIZ ITRON-VARIA-AR-ROZERA

Gant an Aotrou MORVAN, rener Feiz ha Breiz.

PRIS : C'HUEC'H REAL.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, Chalonni a Zant-Briec.

Mouplet evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha disaioz c'hoit evit ar vech kenta.

PETRA DA OBER?

Levrik serifet a enep ar geier a glasker da skigua brema etouez an dud.

Mouplet e ti an aotrou DE KERANGAL.

RESPOUNT D'AR REPUBLICANED.

EII caozeaden etre Lan ha Fanch.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST, HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou...

Mouplet eo en eun doare ma vezoe eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO:

E Brest e ti an Itron Normand.

E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.

E Montroulez e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzes levriou enho.

G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a ro ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouplet gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escopi.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur blos, daou scouet; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazen a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopi, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper

D'an Aotrou de KERANGAL ephen e tleer addessi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a deer da addessi d'an Aotrou MORVAN, ephen.

KEMPER, 8 Even 1872.

Evit difen eur vro, evit contragn he enebourien tro var dro d'he doujâ, eo red e dese soudarded calonek, tud hag a ve dir var ho zal, tud calet oc'h ar boan, tud boazet ha desket da ambreger an armou, tud hag a gar ho bro, ha ne varc'hatfent ket ma ve red rei ho buez evithi.

Evelise eo ivi evit an ilis santel. Izom e deus da gaout ne ket epken bugale vad, sentus, carantezus; mes izom e deuz e teufe ar vugale-ze da veza tud calonek, guir soudardet evit he difen, tud hag a choufe lacat ho foan ha rei zoken ho buez evithi mar be red.

Eur vro e deus daou rum enebourien; eur rum a ziaveaz, a glask he discar, a deu avechou gant armeou bras da ober distruch enhi, da lacat pep carter dre ma zeont e tan hag e goad, d'he dinerza o laza ar re vella eun he disennourien, da aloubi muia ma c'hellont euz he finvidigeziou; euz he arc'hant, euz he danvez all, ha zoken euz he douarou, evit he digas da veza dinerz ha paour.

Ar vro e deuz eur rum enebourien all, an enebourien aziabarz. Ar re-ma eo an dud-ze pere ne garont ket ho bro, ne garont nemet-ho ho unan, ne glascont nemet ho mad ho unan, a zigorse an nor d'an enebourien a ziaveaz, en em-lacafe a unan gantho ma o dese an espêrants da gaout eno eun dra bennak da c'hounit, ne vezont morse contant euz ar pez a dremen en ho bro nemet hi o dese ho unan an oll henoriou, an oll gargou, an oll danvez, ha ma ve hano da zifenn ar vro, pe da sacrificia evithi eul lodennik bennag euz ho madou, en em denno a gostez, hag a lezo an dra-se, hag a daolo ar beac'h-ze ato var ar re all.

Hogen ne ket an enebourien a ziaveaz eo ar re zanjeusa evit eur vro. Ar re-ma da viana a vez aoun razho, en em-zioualler outho, ne fizier ket enho ha nebeut e carer he vro e vezet prest d'en em zifenn outho. An enebourien a ziabarz avad eo a zinerz eur vro hag he laca

da goeza, dre ma fizier enho ha ma conter varnezho, epad ma reont muic'h a zroug egét a vad. Cridi a rer beza eun niver bras evit stourm oc'h an enebourien a ziaveaz, ha pa dal, eleac'h sicour ar re a felle dezho difen ar vro, e lakeont ar re-ma ne ouzont mui peleac'h trei, pe oc'h an estren, pe oc'h ar c'henvrois digalon-ze pere ne zonjont nemet enho ho unan.

An iliz ive e deus daou rum enebourien; eur rum a ra ar brezel dezhi a vel d'an oll, a glask he discar, a rakement a c'hellont evit he distruja, hag eur rum all, ar gristenien digalon pere n'he disennont ket pa dlefent hen ober, a iafe prest avoalc'h a unan gant he brasa enebourien ma cafent eno ho gounit, a lacá ato ho mad ho unan araog hini ar relijion, an aoun rag ar bed araoak doujans Doue.

Eur vro galloudek, ma vije an oll a unan enhi, ma teuje an oll d'en em zicour, ne vije guelet nemeur an enebourien a ziaveaz o lacat ho zreid enhi, pe mar ho lakajent, ho zennchent douetus buanoc'h eget n'o divije ho laket. An ilis santel ive, ma vije he oll bugale a unan evit he difen pepini ervez he c'halloù, caer o divije bet he enebourien touet scrigna ho dent, n'o divije gallet ober nemeur a zroug dezhi.

Setu ar sonjou a deu da eur c'hiristen o velet brema an aotrou'n escop oc'h ober tro he escopi hag o rei bemdez ar gouzemen da eur vanden vad a vugale iaouang. Ar pez a dremen en escopi Kemper a dremen ive en escopiou all. An dud iaouang a reseo ar sacramant-ze, goude beza bet laket dre ar vadiziant e renk bugale Doue, a deu dre ar gouzemen da veza soudardet da Jesus-Christ, soudardet hag a zo ho micher difen ho mestre hag ho bro, da lavaret eo difen henor Doue, difen an iliz, ar feiz hag ar relijion. Pep christen mad a dle pidi evit ar vugale-ze en em laca dindan baniel Jesus-Christ, evit ma vezut guir soudardet a vouezo difen ho feiz, n'o devoe ket a aotun nag a vez o tougen giton, me lavar croaz ho mestre, a zalc'h mad d'ho relijion daoust petra a oufe da zigouezout, ha ne vezint ket henvel oc'h an

dud digalon-ze a dro ho c'hein d'an enebour, hag a gerner an tec'h kerkent ha ma vez danjer, kerkent ha ma coez eur beac'h bennag varnezho.

G. M.

Prezegenn an Tad Santel ar Pab.

Setu ama eur brezegen roet gan an Tad Santel ar Pab, eun neubend mizou a zo. Mes ken gwir ef hi brema evel ma edo neuze. E pe okazion? Setu ama.

D'an deirved sulvez euz ar c'horais, an Tad Santel a zigemmeraz an dud fidel euz an diou barrez-ma a Rom: *Sant-André delle Gratti* ha *Sant-Bernard alli Termini*, gan ho beleyen enn ho fenn, hag a roaz d'ezho ar prezegenn-ma :

« C'hwi ives, va bugale, c'hwi ives a zo deut da welet « ho Roue didronet ha Vikel Jezuz-Krist ewid roi « d'ezha eun tam trealzidigez. C'hwi ives oz peuz klevet « mouez klemmuz an Iliz, pehini, o welet ar goallou « o kriski beppred muioc'h mui, ha se dre zaouarn « hiniennou euz he bugale dinatur, a gri en he glac'har « (c'hwi a gemmer perz er glac'har-ze), a gri en he « glac'har : Maget em beuz bugale, ho zavet em beuz, « hag hi brema a ra fae war-n-oun : *Filius enutrixi et exaltavi : ipsi autem spreverunt me.* »

« An dud-se, ar bersekoutouryzen-ze euz an Iliz, pere « a fell d'ezho tremen ewid katoliked, ha pere, e « gwiryonez, ho deuz recevet en ho badizyant ar merk « a vugale Doue, a ziskibyen Jezuz-Krist, an dud-se, « pere, dre zakramant ar gouzumenn (Konfirmasion), « a zo bet greet soudarded euz an Iliz, euz a arme Doue « ewid kombati an droug, hag a zongo beppred en ho « ene ar merk euz ar zakramant-ze, setu hi et a eneb « ho oll leou, setu hi hen hem zavet a eneb an Iliz, « ho mam, hag oc'h ober ar brezel d'ezbi gan an armou « memez lakeet gan-t-hi etre ho daouarn.

« E gwiryonez, eun dra poanyuz eo gwelet eun niver « ker-braz a eneou, pere ho deuz recevet kemment « a vadoberou digan Doue, digan an Iliz hag ives digan « eun all (digantha-Pab : Piuz IX n'eo ket faller d'ezha « hen hem envel ama), gwelet anezho o respont en « doare-ze da vadoberou Doue ha da re an Iliz. »

« Mes remerkout a ran ez eo bet a viskoaz kiz an « drouk-spered dougenn an den d'hen hem zervichout « euz a vadoberou he Grouer ewid ober ar brezel d'ezha, « ha Doue hen permet ewid rezonyou hen deuz, ha « pere a dleom da gavout mad, petra benag n'ho « c'homprenom ket atao. »

« Klevet oz peuz displika en oferen an Aviel euz an « deiz a hiryo ; remerket oz peuz en Aviel-ze pedare « burzudou a ree gwechall Jezuz-Krist, e roe ar gweled « d'ar re zall, ar c'bleved d'ar re vouzar... Mad ! « o welet ar burzudou-ze, an oll viraklou a ree mab « Doue, ar bobla lavare a bonez penn : A ! Hemma « eo e gwiryonez mab David, ar Messiaz, ar Zalver « a c'hortozem, gwir vignon an dud. »

« Mes, ma krie lod evel-se, lod all a grie en eun

« doare all. Ar pennou euz ar bobl, ar re a voa karget « d'hen rena, a lavare : A ! dre c'halloù an diaoul eo « e ra an oll burzudou-ze ! Beza e ma a-unan gan « Belzebut, *prins an diaoulou !* »

« Va bugale ger, ba n'eo ket ar pez a zigouez hiryo ? « Ha ne welit-hu ket bemdez ar wiryonez hag ar mad « nac'het ha persekutet, epâd ma welom ar gaou hag « an droug digemmeret mad hag henoret ? C'hwi a zo « deuet d'am gwelet, da renta honor da Vikel Jezuz- « Krist ! mes re-all a zo hag hen hem chlorifi da « zizhenori anezha, d'hen disprizout ha d'hen disme- « gansi. C'hwi a ya d'an ilizou, hen hem laka war ho « taoulin dirâg an aoteryou, a zav ho tauourn ha « muioc'h c'hoaz ho kalonou war zu Doue ewid her « pidi da gaout truez ouz-oc'h, da ober d'eoc'h trugarez, « da bardoni d'eoc'h ; c'hwi a c'houllenn ma vezo pel- « loc'h eun termen da gemment a voallou, da gemment « a drubuillou, ha ma tistroyo ewid-om an deiz kaer « enz a drugarez an Aôtrou Doue ; goulenn a rit se « dre skoazel an Itron Varia, rouanez an Eled hag ar « Zent. Mes, sivoaz ! Pegement a zo ha na reont ket « evel-se ! Pegement a zo, pere, er c'ontrol, hen « hem zav a eneb Doue ha ne ouzont nemed hen ofansi « dre ho oberou difeiz ! »

Dre-oll e welom brema an enebiez-se etre ar mad hag an droug. Ar c'hezennou kristen a zigass d'eom bemdez ar c'helou euz an tredezyou ha navedou pe-dennou a reer dre ar bed, euz ar prezegennou ha kelen-nadurezou santel a roer d'ar bobl kristen ; mes, er memez amzer, ar c'hezennou difeiz a gomz d'ho len-neryen euz an theatrou, euz an dansou, euz a ebatou all ar bediz. Bez'ez eo brema ec'hiz en amzer genta euz an Iliz, ec'hiz en amzer ma poanye Jezuz-Krist he-unan d'he fonta war an douar ewid selvidigez an dud. E c'haller lavaret gan ar barz payan :

Pugnant. . . . . humentia siccis,
Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus.

— Ni a lavarfe en or brezoneg :

Brezel a zo hag a vez
Etre ar flour hag ar garo,
Hag etre an dour hag an tan,
Hag etre Doue ha Satan.

« Ia, e peb lec'h hag e peb amzer e kaver ez euz « kemm etre ar bediz ha bugale Doue, en niver euz a « bere e maoc'h ; mes se ives a laka da lugerau muioc'h « mui ho feiz, ho tevosion, ho karantez ewid Iliz « Jezuz-Krist, ho pubez vad ha kristen. »

« O ! chomit er zantimanchou mad-ze ; ne zoujiet ket, « nan, ne zoujiet ket assailou oc'h enebourien : dorn « Doue na heano ket d'ho tifenn. A ! sonjiet er gwiryonez « ma hag e vezot kreveet : Doue a zell ouz-om ; Doue « or gwel..... Ia, Doue a wel oll ; gwelet a ra ho deuz « an dud, da vihana eun darn anezho, kollet ho skiant. « Petra a glasker brema ? Hen lavaret a rin, ia, hen « lavaret a rin ewid kelennadurez ar re a c'houarn « ar boblou. Ar re a zo e penn ar gouarnamanchou

« euz on amzer, ho deuz hen hem lakeet etre an Iliz « hag an dispac'h (revolution) ewid stourma oc'h an eil « hag oc'h he-ben. Aon ho deuz arag an Iliz, aon ho « deuz ne deuffe-hi re gre, ne rasse re a vad, hag e « stourmont out-hi, e poanyont d'he diskara dindan « ho zreid. Euz eun tu all e fall d'ezho ives miret oc'h « an dispac'heryen da zont da vez re gre ha da ober « re a zroug. Ho armou a eneb an Iliz eo an tec'h « diout-hi, an dispriz ewit-hi, ar fae war he lezennou. « Ho armou a eneb an dispac'heryen eo an nerz, d. l. e. « ar fuzul hag ar c'heze. Mes, eb Doue ne drec'hint ket « an dispac'heryen, ha gouarnamant e-bed n'hen hem « zalc'ho en he zao dre voyen epken ar fuzul hag ar « c'heze. Ewid gounid ar boblou, ho lakaat da blega, « da zenti, e renker mont d'ezho gan armou all ; ewid « kavout poblou hag hen hem lezo da veza gouarnet, « renet, e renker ho zevel er Relijion, er respect euz he « gwiryonezou hag euz he lezennou. *Eur bobl leun a feiz evel eun tiad tud leun a feiz a zo eaz da rena.* »

« Ar boblou a dle kaout feiz, heulya ar Relijion zantel « roet d'eom gan Doue ; mes ar memez Relijion a zo « greet ewid ar re ho gonarn. Ar Relijion a lavar d'ar « zujidi respecti ho mistri ha senti out-ho ; mes ar « memez Relijion a lavar d'ar mistri n'ho deuz galloud, « beli war ar boblou nemed dre Zoue, ha ne c'hallont « kommandi d'ezho nemed en he ano hag ervez he « volontez : *Per me principes imperant.* Hag ewid « dougenn ar boblou d'ar zentidigez a c'houennont « out-ho en ano Doue, ar mistri a dle ho-unan da genta « senti oc'h Doue, henori anezha, o respecti hag oc'h « heulya mad ar Relijion.... »

AN ERMIT.

Pardon Itron Varia Rumengol.

Er c'hoeac'h ha tregont provinz a bere eo savet rouantelez Franz, ne gav ket d'in e vez hini ebet hag e deffe kemend a bardoniou a provinz Breiz. El loden euz ar provinz-se hanvet Breiz-Izel ispisial, ez euz pardoniou en holl parressiou. Ne gontomp ket en niver euz ar pardoniou-ze, gouel patron bep parrez, ne gom-zomp nemed euz ar goueliou lidet en enor da eur zant peda eur zantez en eun deiz al bennag.

E touez ar pardoniou berzet e Breiz-Izel ez euz pevar hag a drec'h var ar re-al : Pardon Itron Varia Rumengol e escopti Kemper ha Leon, da zul an Drinded santel; Pardon Itron Varia Wir-Zicour e Guengamp, escopti Sant-Brieg, d'ar zul genta a viz guere ; Pardon Santez Anna-Arle, e escopti Guened ; ha pardon Santez-Anna ar Palud, e escopti Kemper ha Leon. An daou bardonna a vez digoret da vonel Santez-Anna ha serret e fin miz eost.

Ne ma ked en hor zonj coms euz an holl bardoniou ; n'hon euz c'hoant nemed lavarout eur guer bennag di-var benn pardon Itron-Varia Rumengol, hon euz hed an eur-vad da velet a dost en bloa-ma. Evid anaout guell ar pardon braz-se, omp diguezet e chapel Rumengol

d'ar guener vintin araog ar pardon. An amzer a oa kaer meurbed, an Eny a oa a du gand an douar evit guelia mamm Doue. Evidomp da vez diguezet abred mad, kalz pelerined devod e oa arruet arozomp. Lavarout an niver a eneou fidel deuet en deiz-se da bedi, da goves ha da zakramanti el leac'h devod-se, a vez diez braz. Guiskamancho a bep guiz hon euz guelet. Kerne, Leon, Treguer, Guened, a zigasse tud euz ho farressiou. An hini a anavez Breiz-Izel a oar ez euz kem, kalz pe nebeud, etre guiskaman tud ar parressiou tosta zoken an eil euz eben.

Mar hon euz remerket kem etre ar guiskamancho, hon euz kavet nebeud etre devoston ar belerined. Holl ec'h arruent sioul, diskabel, darn zoken var ho zreid noaz, ar vaz pe ar vialen en eun dorn bag ar chapeled en eun dorn-al.

Eun ugent belek divar dro a oa deut da zikour person Rumengol. Ne dint deut er meaz euz ho c'hadoriou kovez nemed evid dibi ha lavarout ho Breivel. En deiz kenta ez int chomet da goves ar belerined betek dek heur euz an noz.

M'ar d'eo bet niveruz ar belerined d'ar guener, d'ar zadorn ez int bet kalz niverusoc'h c'hoaz. An ofern bred a zo bet canet an deiz-se e iliz an Itron Varia. Iliz Rumengol ne ked euz a re vihana ; hag e vije bet dek kouech brassoc'h, ne divije ket gallet digemeret an holl belerined. Ar veleien n'ho deuz ehanet da govez ha da rei ar gommunion, a zalek pemb heur euz ar mintin, beteg an ofern bred. Person Loperc'hed a zo pignet er gador goude an Aviel, hag en deuz great, epad 20 minut, eur brezegen var an devoston dleet d'ar Verc'h Varie.

Goude kreiz-te ar veleien a zo eat a-nevez en ho c'hadoriou kovez, e pere int chomet betek gousperou. Eun anter-heur goude gousperou ar c'heleier, lakeat e bole, ho deuz saludet an Aotrou'n Eskop, hag ar bobl fidel a zo en em struket d'an daoulin evit reseos benediction ar pastor kenta euz an escopti. Lavarout an hast ho devoa ar belerined da velet ho eskop nevez, hag ar resped gant pehini he tiredent da zigemeret hozad spirituel, a vez diez ; he veuleudi a zene euz peb ginou : — Doue ra vezou meulet, a lavare unan, da vez a roet d'eomp, var lere'h an Aotrou Sergent, eun eskop ive leun a zevosion evit Itron Varia Rumengol ; — perag, a lavare unan-al, he habid ne d'eo ket great evel hini hon eskipien goz, nag euz ar memez liou ? — Petra, a responde unan-al, ha ne ouzout-te ked, ez eo bet an Itron-Varia ho tibab d'eomp evid eskop eur manac'h eur ar re zantella, e kouend Itron-Varia ar Mean-a-Dro ? — Euz a eur vro estren ez eo eta ? — Neked, an Aotrou Nouvel a zo eur breizad evel d'omp, ganet e Kemper, e kichen iliz Sant Caourintin. — Doue ra vezou meulet hag Itron-Varia Rumengol ive, a lavare an holl ! D'an taol a 6 heur ar c'heleier ho deuz lavaret gand ho mouez skiltruz en em lakea ar brososition var zao, Ar banielou a valee er penn aroak, hag a bep tu ez ea, var

diou linen, ar belerined goulau koar var alum en ho-dorn. En ho goude e teue ar veleien en eur gana letanou ar Verc'hez, ha pevar chaloni e kichen an Aotrou'n Eskop, a zarre ar brossession heuillet gand eur bobl tud impossibl da gonta.

An urz-vad ne d'eo ked chanet da ren epad ar brossession, daoust n'edo evid kenderc'hel ar urz-se, uemed tri pe bevar *gendarm* oc'h ober ar poliz.

Ar brossession gaer ha santel-ze he deuz heuillet an hent nevez great en dro da imach ar Verc'hez, pehini a zo bet savet var eur piller mean, el leac'h m'eo bet kurunet Itron-Varia Rumengol. Pa eo antreet ar brossession en iliz, an Aotrou'n Eskop a zo pignet er gadorzermon, hag en deuz great, epad 20 minut, eur brezegen, e pehini en deuz lavaret e tride he galon gand ar joa o velet kemend a belerined devod, diredet a bep bro, da bedi Itron-Varia Rumengol. Ha me ive, emezan, a zo evuruz da veza en ho touez, da heul ar skouer roet d'in gand an eskop venerabl diveza maro, an Aotrou Serjant, a garie kemend dont da bedi an Itron-Varia e leac'h-santel-ma. « (Keit a ma plijo gand Doue lezel ie- « c'had gant-he, me ive, emez-han, a zeuio, bep « bloaz, da bardon Itron-Varia Rumengol. »

En eur glevet an aotrou'n Eskop o prezeg evel ma rea a galon, ha gand eur vouez ker kaer, ar belerined a lavare ; ma, perak-ta n'hell ket preseg e brezounek ! itron varia Rumengol a dleffe ober evit-han, ar pez a reas guech-al mam Doue e parrez Kerfeunteun, eur miracl da ober d'ez-han parlant brezounek en eun tol.

Offiz ar zadorn a zo bet achuet dre venedicsion ar zakramand, roet d'ar bobl fidet gand an aotrou'n abad Daniel, a Eskopti Naonned, aomonier arme ar jeneral Charett, arme savet gand an Denn Kalonnek-se a dud chentil, hag a dud iaouank a bep bro, evit sikour Pii IX, vikel Jesus-Krist var an douar.

Goude ar venedicsion, var dro 8 h., ar veleien a zo eat adare en ho c'hadioriou kovez, ha n'ho deuz chanet, en noz-se, da govez nemed goude eunneg heur.

D'ar Zul vintin an ofern genta a zo bet lavared evid ar belerined, da 4 h., er meaz an iliz, dindan an dinel vraz savet e parg an itron varia. Ar communion roet goude an oferen-ze e deuz padet eun anter-heur vad.

Ar belerined diguezet d'ar zadorn, a zo neuze en em lakeat en hent evit distrei d'ho bro, baz ar Pelerin hag ar chapeled adare en ho dorn, ha medallennou biniget a druill estribill euz ho chupenn ; Rak Pelerin ebed n'hen em laka en hent evit Rumengol, hep beza pedet gand ar re a chom er gear, da zigas d'ez-ho pe eur chapeled, pe eur vedalen, pe eur voalen, pe eun imach binniget bennak.

Ar veleien ho devoa ar galloud da staga induljansou euz ar peniou a zevosion, ho deuz bet labour avoalc'h o kontanti ar Belerined. Hep gaou ebed, ouspen 80 stall, e pere e verzet peniou a zevosion, a oa digor dirag an iliz ken er Vered, ken er meaz ar vered. Den

n'hefse lavaront ped mil euz ar peniou Santel-ze a zo bet guerzet ha binnigeut.

Vara lavarer er blos-ma an niver euz an dud ne deuont da Rumengol nemed evit guelet ha beza guelet, a zo bet kalz bihanoc'h. Ar c'hlizennig kouezet da c'houlo deiz, a zo bed ar penn caoz a gement-se. Ma, ar c'hlizenn-ze ne deuz great droug, ebet d'ar pardon. Ar guireneou devod ne dint ket chomet er gear evit ken nebeud a dra. Beza ho devoa pe da drugarecaat itron varia Rumengol evid ar c'brassou resevet, pe da c'houlen eur c'hraz nevez bennag, bag ez int deuet daoust d'ar c'hlizzen a gouzeze.

Pa ez or eat da gana an oferen bred dindan an dinel e parg an itron varia, eo bet guelet sklear ne vanke ked a dud er pardon.

An aotrou'n abad Coadou, chalouni, en deuz canet an oferen bred, hag, evel en iliz katedral, an aotrou'n Eskop, en deuz commanset an oferen ha binniget an Ezanz. Goude an aviel, an aotrou'n abad Alexandre, chalouni, goude beza goulennet benediction an aotrou'n Escop, a zo en em droet var-zu ar bobl, ha gret d'ezhan eur brezeguen epad pemp minut var 'n-uguent.

Evid ober meuleudi itron varia Rumengol en devoa choazet ar c'homzou, dre bere belek braz pobl an aotrou Doue, a reas guech-al meuleudi Judith ; « ia, Guerc'hez » Santel, emez-han, c'houi a zo ive gloar, laouenediguez » hag enor Breiz-Izel, hag ispisia gloar, laouenediguez » hag enor Eskopti Kemper ha Leon ; rag miret hoc'h » euz e peb amzer serpand an herezi d'en em rusa en » hor bro ; miret hoc'h euzoud euz an aerouant da zaotra » hor iez ; nan biskouaz ar brezounek n'eo bet implijet » da brezek pe da skigna eur falz doctrin-bennag. Setu » aze hor gloar !

« Choazet hoc'h euz ato Eskibien zantel d'hor gouarn » azalek s. Caourintin beteg an hini hoc'h euz savet di- » veza var he gador ; hag an deiz braz ma teus an ao- » trou Sergent, an Eskop diveza maro, da lacaat var ho » penn eur gurunen aour a berz Pii IX, a oue evit Breiz- » Izel hag hon Eskopti eun deiz a laouenediguez !

« Pa, eo duet ar strolad barbarec nevez euz a vro » an anter-noz, d'en em deuleur var ar Franz, n'hoc'h » euz ket ho lezet da lacaat eun troad var douar Breiz, » lavaret hoc'h euz d'ez-ho, evel guech-al ar c'houer » d'ar mor braz : beteg ama e teui, ha ne di ket lar- » koc'h !

« Nan, n'ho deuz ket galiet hon humilia ; c'hui a zo » bet enor hor bobl !

« Lavaromp eta holl, ha eur vouez, evit meuli itron- » varia Rumengol : ia, c'hui zo hor gloar ! ia, c'hui zo » hon Laouenediguez ! ia, c'hui zo enor hor bobl ! »

Ken sioul ez eo en em zacl'het an holl, epad ma com-ze ar belek, ma ez-eo bet clevet, ha peuz-vad compreneit he brezeguen, gand an darn vuia, daoust ne oa ket kren kren mouez ar prezegour.

Ar gousperou a zo bet canet goude kreis-te e iliz an an itron varia. Siouaz ! eur glao re buill e deuz miret

euz ar brossession da vont er meaz, hag an deiz a zo bet serret dre venedicsion ar zakramant.

Setu penaoyez eo tremenet er blos-ma Pardon itron varia Rumengol. Dizurz ebed, trouz ebed ; ar belerined a zo bet dign evel kustum. Perag eta ar beorien ne dint hi ket dignoc'h evit ma zint ? Perak ne c'houennont hi ked an aluzen gaud muioc'h a resped ? Eun taol lagad piz am euz roet en dro d'ar pardon epad an tri dervez, ha n'em euz guelet den mezo nemet daou baour dall, bleinet gand ho chas, kalz furroc'h evit-ho. Arabad eo koulzcoude tammal an holl beorien, kalz an ez-ho a zo sur, devod, dign a druez, hag a aluzen, rag kalz anez-ho a bed a galon, a ia d'an oferen, ha c'houlen gant resped. Roomp hon aluzennou d'ar re-ze ha Doue en talvezo d'ezomp.

EUR PELERIN.

AR VELEIEN.

IV PENNAD.

Ar veleien azo eun dud hag a vez peurvia re ebad ho doare, ho deuz re a draou, re a arc'hant, a gar re an arc'hant.

« D'ar veleien ne vank netra var an douar. Ar veleien » ho deuz tiez kaer evit en em loja ; ho deuz bara guenn » ha guin mad evit en em vaga ; ho deuz dillad ker » brao ha ma plij ganthro evit en em viska ; ho deuz » marc'h ha kar, marc'h ha kar a briz evitho dougen ; » a hell mond ha dond, ha galoupad en ho diviz ; hag » a ia, a zeu, a red e guirionez, en tu all da bep unan... » ar Veleien ho deuz arc'hant bepred en ho godel ; a » douch arc'hant a bep tu hag evit peb tra ; arc'hant » pa'zeu tud er bed ; arc'hant pa za tud d'ar bez ; ar- » c'hant evid an dud a zemez ; ar c'hant evit osern ; ar- » c'hant evit servichou... Ar veleien a vez paet gant ar » c'houarnamant ; ar veleien a ra kestou er paressiou ; » ar veleien a vez dalc'h-mad o tenna arc'hant, o suna » arc'hant, ne fell dezho ober netra nemet evit ar- » c'hant. »

« Ah ! ne ket evelse eo ho deuz bevet an Ebrestel, ar » veleien genta !

« Oc'h eul ar re-ze n'oa ket kement a draou. Ar re- » ze a gerze var droad ; a laboure, a brezege hep gou- » lenn tra. Ar re-ze a glaske hepken mad an eneou, » silvidigez an eneou. Ar re-ze n'oa ket ho c'halon » stag oc'h an arc'hant, n'oa ket a storlok, a deli gan- » tho, evel ma zeuz ker stank gant ar veleien a vev en » hon amzer. »

« Ia, ia : kalz re binvidik eo brema ar veleien. Setu » perak ho gueler ker rok, ken aoutuz ; eo ken diez » kaoud affer outho. Ma ve trouc'het broch dezho, ma » ve berroc'h ar peuri dindan ho zreid, ar veleien a » zeufe buhan da veza tud all, hag a rafe muioc'h a » vad ; rak an oll a ve dougetoc'h d'ho zelaou ha da » zenti outho. »

Ar veleien a zo re ebad ho doare var an douar.

Ar re hel laver ken huel, a oar nebeud avoalc'h pe- tra eo beza belek, a anavez nebeud avoalc'h labour ha dever ar veleien.

E peb stad, mar-deuz joa, plijadur, e zeuz ive poan, ha stankoc'h poan eget plijadur. Gant an dud e c'hoarvez evel gant an amzer. An amzer ne vez ket kaer atao ; an heol ne vez ket atao freaz ha digoc'h. An hany hag ar goanv a ia hag a zeu. A dachadou e vez tom, voaldom ; hag a dachadou all e vez ien, ien braz. Arglao hag an avel, ar zec'hor hag ar glebor, ar grizill, ar c'ha-zarc'h, ar reo, ar skorn, an ere'h, an arne, ar gurun, a zeu d'ho zro, a bad gueach pelloc'h, gueach all nebeutoc'h.

Evelse e ma ar bed, hag evelse e tle beza evid mad ha plijadur an oll. Ar c'haera amzer, a forz da badoud, a zeufeda skuiza an dud, da veza dizaour evit an dud. Goude an avel foll, ha brao eo kaoud amzer zioul ! Varlerc'h ar frim hag an erc'h er goanv, hag hen a riplijadur santoud enn ezennik kluwar o c'houeza !

An den a ia er memez tra euz ar boan d'ar joa, euz ar iec'hed d'ar c'hlenned ; en em gav gueach eaz, var he du, en dudi, ha gueach all nec'hed, ankeniet, he galon leun a velkoni, he ben teval evel an noz.

Ar belek, den evel ar re all, o kaoud korf hag enevel ar re all, o veza eun divroad var an douar evel ar re all, a gav dre-ze var he hent gueach poaniou, croaziou, trubuilou, ha guech all jouaiou, eur-vad, peb laouenedigez. Ar belek en deuz he boanion, he eurusded dezhan he unan, joaiou, eun eurusded el leac'h ne zonj ket, ne oar ket ar bed.

Eurusded eur belek eo gueled an dud, he dud o vond gant an hent mad, gant hent ar furnez ; o kerzed varzu an Env, ho bro ; o klask, o kared, o servicha an Doue en deuz ho c'houer, hag a zo oc'h ho depord en he varadoz, evitho faea, ho digoll dioc'h ho labour. Joa eur belek eo beza selaouet gant an dud, gant ar gristenien a zo en he garg, a zo fisiet enhan. Joa eur belek, eurusded eur Pastor eo dreist oll paka he zenved dianket, eo samma var he chouk he zenved dianket, hag ho digas, ho dougen da gaoud ar re n'int ket bet tec'het dioc'h ar vanden.

Ia, mar deuz evit eur belek eun dra, eur blijadur hag a bae mad dezhan an oll boan a rank da gemered, pa c'hoanta ober he zever ervez Doue, eo gueled en he gibben, e kador ar binjen, eo gueled dirak he zaoulagad, var eur guele a anken, eur pec'her paour, eur pec'her grisiennet, louedet er pec'her, eur c'christen keaz hag a zo bet pell amzer o soueta bro, oc'h ober he benn fall, he lampon, he gailien evel ar mab prodik ; eo he gived oc'h amzao he follenteziou euz he oll c'hinou hag euz a vouelet he galon ; eo gueled an daelou o reded evel piz hed he ziouvoc'h ; eo kleved an huanadou a zao euz he beultrin, a laka he beultrin da lammed ; eo

sevel he zourn varnezhant evit he bardoni a berz Jezuz, en hano Jezuz ; eo enz a eul laer, eun avoultrer, eur muntrer, ober eur c'christen fur, eur c'christen pur, eur c'christen tener, prest da rei bezet he vuez evit mad he vreudeur, evit gloar Doue, evit repari an oll droug en deuz great, an oll skouerioù fall en deuz roet epad keit amzer !

Ia, pa hell eur belek, pe er gador govez, pe er gador brezeg, pe n'euz forz e pe leac'h, trei eur vadalen udur ha brein en eur plac'h santel, ne c'houlenn ket guell eget gonzaon peb poan evit plijoud muic'h da Zoue ; eunn hevelep belek, daoust d'he oll skuisder, da vret ma vez be gorl gant al labour, a zo neuze evel beuzet en eur mor a joa, a levez; a danva var an douar eul loden vrao euz a zodi ar zent e rouantelez an Env.

Mez ne ket bep deiz, na bep sizun eo e kav ar veleien eur seurt eurusded. Pa vez kaerra an amzer, e ma tost da zond trist ha teval. Mar deuz dre ar bed poaniou, ha poaniou c'houero, drein, ha drein garo, eo evit ar guir veleien, evit ar re anezho a gar muia ho Doue hag ho breudeur.

Red eo, a laverer, beza tad ha mam, evit gouzoud petra eo kared bugale, ha petra eo kaoud poan gant bugale.

Red eo ive, me gred, beza belek, beza Pastor, evit gouzoud peger stank ha peger kriz eo ar c'hoaziou a gouez, abouez var ho diskouaz, hag a ia ken don en ho c'hein. Beza karget a gement all a eneou ; beza karget da gas, da zevel betek ar baradoz kement all a dud hag a gar kement chom var an douar, en em zalc'h ker stag oc'h an douar ; beza karget da blanta feiz, ha furnez, ha skiant e pennou kement all a dud hag a gav dezho eo treac'h ho gouiziegez da hini an oll veleien ; beza karget da brezeg ar virionez, guirionesiou kalet hag ho dever da gement all a dud hag a zo troet oll oc'h ar gaou, hag a c'hoanta kleved bepred traou da blioued dezho, beva bepred en ho roll ho unan, dioc'h ho lezennou ho unan... ; nan, an dra-ze ne ket eun dra vihan eo, ne ket eun dra ken eaz, na kellaouen eo.

Buhan e vez lavaret ha gant Per ha gant Paol ; *nag hen a zo ebad beza belek !* An hini a zo belek e guirionez, an hini a glask beza belek penn kil ha troad, belek a oberou koulz hag a gomzou ; hennez dre-ma za gant he hent, dre-ma pad da veza belek, a oar hag a zant n'euz var an douar stad ken ankeniuz, stad ker bec'biuz evel stad ar veleien.

Evit eur belek ervez Doue eo dister dra, eo evel neta kaoud dirak he zaoulagad eun tam bara guenn da zebri, hag eur banne guin mad da eva. Meur a veach, gant ar velkoni a vez ker braz en he galon, ne oar ket nemeur petra zo var he daol nag en he veren, ne oar ket petra laka en he c'hoaziou ha meur a veach, dek gueach evit unan, e lavarfe a greis kalon : *Va Doue, roit din eta bugale fur ; grit eta tud a zoare, kristenien guirion euz ar re ho c'heuz va c'chartet da*

c'houarn ; ha laouen, laouen braz me a vevo gant bara ha dour, gant bara du ha gant dour sklear !

Lonkerien ar bed n'bo deuz ken avi nemet oc'h eun tronsad bara guiniz, ha dreist oll oc'h eur verenad vad a aodevii ; mez enr belek a oar muic'h evit peb den ne ket gant bara hepken eo e vever var an douar, non in solo pane vivit homo.

Pe seurt plijadur a hell eur belek da gaoud pa na vel var he dro nemet eur bern tud n'euz evitho na guener, na sadorn, na koraiz, nag ofern, na kovez, na lealded, nag honestiz ; a zo eun donjer ho gueled hag ho c'leved ; a zo guir chatal, chatal louz evel ar c'hi ; a grog a gleiz hag a zeou ; a labour kement all da zul ba da c'houel, hag a dremen daou, tri dervez er sizun hep ober tra, o korsata, o kannig greg ha bugale ; o rei peb skouer fall da gement a rank beva ganthro ; o taoni, goaz eget an diaoul, kement krouadur en deuz asfer ouetho, na hell ket tec'ched dioutho ? Ha na ve ket guell, evit meur a velek beza o c'haloupad varlerc'h an dud gouez dre ar c'hoajou, eget uza ho amzer, ho buez, e mesk kristenien hag a zo voasoc'h eget paianed, ho deuz nebeutoc'h a feiz, nebeutoc'h a skiant, eget Turked, pe Arabed ? ha gouskoude nag a veleien a zo var an hevelep kont o veva !

Mar sellit piz oc'h ar veleien a zo eurusoc'h, oc'h ar re a vel c'hoaz kristenien en ho farresiou, ar veleien-ze ho unan hag hi a yev hep poan, evel ma laverer ; hag hi a yev kement enho eaz, evel ma prezeger ?

Peur, a gav deoc'h, e tigor hag e vez klozet he zervez gant eur belek ? Hennez, pa za d'he vele dioc'h an noz, marteze varlec'h eun dervez braz a labour hag a skuisder, pegeit e c'hello-hen chom da ziskuiza he gorl ? Kerkent ha dek heur, unnek heur noz, a boan denet deuhan ar c'houesk, ne ma-hen ket adarre var za, oc'h en em viska evit mond da veled eur c'houavour pe eur glanvourez a zo oc'h he c'houellen gant prez, ho deuz aon da verryel a barz ma vezo en em gavet ho zad en ho c'chichen ? Abet ar veach, etre daou benn ar bloaz, e vez eur belek keaz dihunet evelse e kreiz he gousk ; e rank mont pell, hag ober he hent dre ar pri, dre ar vouillen, dre ar pouillou dour, da zu, da deval ma vez an noz, da griz ma vez an amzer ; hag e ve glao puill, hag e ve erc'h, hag e ve avel da derrieg, barrou kazarc'h, luc'hed ha kurun !

Hag evit piou e rank hen kemered kement a boan, en em lakaad dindan ar falla, ar rusta amzer ? Avechou evit eur c'houadur paour, n'euz anezhan nemet an truillou, n'euz nemet c'houez ar vosen ganthan, ne oar ket lavared diou gomz vad an eil varlerc'h eben, a zo red he drei hag he zistrei en he dam guele, a zo eun donjer tostaad outhan, kel louz eo he glenved, kement eo debret gant al laou hag an astuz.

Avechou all e vez c'hoaz voasoc'h, poanisoc'h asfer eur belek. Galvet e vez, evel dre laer, vardo eur c'houavour, marteze eun aotrou a zo hevel avoalc'h oc'h eun aneval ; ne oar na Pater na Noster ; n'eo bet o

kaoud belek ebed abaoue he bask kenta e mesk ar vu-gale ; n'en deuz bevet nemet evit tamall ar Veleien, evit ober brezel d'ar Veleien ; a gave guelloc'h tra para he zaoulagad var an Ankou, var an diaoul, eget var n'euz forz pe seurt belek. O an tam friko a zo aze evit eur belek keaz ! Penaoz en em droio hen evit paka, evit gounid da Zoue, eun hevelep hurupail ? Penaoz e tueo hen a benn da blanta eun tam Feiz en he ene, eun tam keuz en he galon, eun tam karantez evit ar mestr, ar Zalver, en deuz bet dilezet, disprijet, nac'het ha kaseat epad keit amzer ?

Ah ! belek paour ; aze eo e pezo ezom da ziskouez dousder ha dousder ; da drei kempen da deod en da c'hoaziou ; da boueza mad ar c'homzou a zeuio divar da vuzellou ; ha marteze d'en em lakaad, d'en em zevel soun var da dreid evit prezeg ar virionez, e poent hag en amzer, d'ar pec'hèr bras a ia da veza barnet gant Doue, ha ne c'hoanta ket c'hoaz nemeur, hag hen an Ankou e kichen he vele, anzao en deuz goal c'breath, en deuz kement a leac'h da c'houlenha pardon ha trugarez.

E mare ar c'hlenvojou danjeruz ha speguz, pa rank ar belek mond ha dont euz an eil ti d'egile, euz an eil klanvour d'egile ; tostaad tie benn hag he skouarn oc'h gueleou a zeu anezho eun ezen ker pounner ; kenderc'hel da reded, da c'haloupad en noz, en deiz, ker stank, ken aketuz, epad seiz, eiz, dek miz, eur bloaz, daou vloaz ; beva keit all gant tud a ia da verville, gant tud a vez anter vrein, anter zebret araok mervel ; a vez pastret, dishevelebet, great anezho morianed euz ar re zua gant eur vrac'h louz ha digernez ; bag ebad e vez neuze doare eur belek a glev a bep tu trouz an Ankou, a ra dalc'h mad he hent kazel oc'h kazel gant an Ankou, hag a hell en em c'hadal da veza diskaret he nnan gant an Ankou, d'ar mare ma sonjo nebeuta, ma vezou muia ezom anezhan ?

Hag eur blijadur, eun ebad eo evit eur belek prezeg komzou Doue ker stank ha ker stank all bep sul, hag avechou da c'houel ; prezeg keit ha keit all, dioc'h ma vez an amzer ; chom keit ha keit all er gador, e mare eur retred, eur Mission, hep lakaad an dud da skuiza var ho zreid, da zigeri ho ginou, da dusaf d'an donar, da glask an dro d'en em denna er meaz, er vred, marteze zoken en hostaleri ; prezeg dioc'h doare ar re a zo berr ha poud ho spered, evel dioc'h doare ar re a zo bras ho skiant ha kaer ho deskadurez ! Ha na rank ket eur belek beza sonjet, beza pleuztret, beza poaniet, abars en em gaoud e tu da lavared mad ha freaz kement a draou, da zisplega ker brao lezennou Doue ha guirionez ar relijion ?

Euz ar gador brezeg mar deomp brema d'ar gador govez, ha ni a gavo e zeo eun ebad, eun dudi evit an aotrou Person, an aotrou Kure, mond di ken aketuz, chom eno keit amzer, ergoanv evel en hany, pa vez skorn, erc'h var an douar, evel pa vez kaer ha tom an heol ; selaou eno, lavared eno kant gueach ar memez tra ; trei ho c'hoaz dioc'h an dud a vez daoulinet en ho

c'chichen ; kaozel en eur c'hiz all d'ar mistri, d'ar mes-trezed ; en eur c'hiz d'ar iaouankizou, hag en eur c'hiz all d'ar pennou gris, d'ar pennou guenn ; rei buez da hinennou a zo evel anter varo, ha denc'hel var re all a verv ar goad en ho goazied ; distrei krenn dioc'h an danjer ar re a zo kendouget, hag a bell, d'en em blanta en he greiz ; dioc'h ho zechou fall ar re a zo ken dallet, ken touallet gantho ?

Ne ket an oll, nan, eo a c'hoantafe chom evel ar Veleien, ha keit all ha ken aketuz, en eur gador govez, evel en eur gaoued enk, eur prizon teval ; hep tan, hag e ve skorn du var an douar ; gant ken nebeud a ear, pa vez ker bras ar c'hor ; en alan an oll, el leac'h ne zanter ket bepred c'hoez ar roz ; e mesk tud groz, tud truillok, bugaleou distrantel, goazied korreok ha merc'hed grac'herezed.

Ma ve lavaret da galz Aotrouien e kear, a ken druz var gein ar Veleien, ober kement all, tremen kement all a amzer en eun toul striz var eun tam planken noaz ha kalet, hag hi a gafe eno eur friko kel lipouz, eur vicher ker saoudur ?

Evidon-me, sellit, me ve guell ganen mond da den-na, da steki panez e mare ar skorn hag an erc'h ; mond da zerc'hel bizin er mor, en dour betek va c'haelliou ; mond da vidi, da zourna, da ober n'euz forz pe seurt labour poaniuz. Me ia da govez eur veach an amzer, evel ma tle mond peb kristen. Hogen, pa rankan chom eno diou, teir heur da c'hortoz va zro, dreist oll er goanv, na me a zant neuze, hag a zoare, peger kasaüz eo beza belek e kador ar binijen ! Ah ! ia ; eno eo ema ar binijen ! Beza evelse o riouia, o sklasier ker stank, bep deiz, diou, teir gueach da zervez ! Beza oc'h uza an teod, o skuiza ar penn, o vrousta ar c'horf gant kemend a laboused treud, a gegined divez, hounez eo ar verzerenti, mar deuz unan !

Ha c'hoaz e zeuz dre ar bed glabouserien, goaperien, hag a brezeg, a glask rei da gredi d'an oll eo ar Veleien ho deuz great, gourc'hennet ar c'hovez ! Ah ! ma vebet biskoaz guir eun hevelep gaou ! Na sotta tud e vije bet ar Veleien gant ho oll skiant, o tenna var ho c'hein eur zam ker pounner ! Mikeal ar Balch'h, er c'ontrol, a gred hag a laver n'euz tra o tiskouez e teu ar c'hovez a berz Doue, evel gueled ar Veleien o vond ken aketuz, o chom ken aketuz da zelaou ar bec'herien e kador ar binijen. Vad a zo da ober eno ; kalz a vad a ra eno an Aotrou Doue dre zaouarn he Veleien. Ar Veleien her goar guelloc'h evit an oll ; setu perak ho c'ha-ver ken eaz en ho frizon, ema ho eurusa buez en ho frizon, oc'h heul ho rusta pinijen.

M. B.

Eur profet euz an trizecvet cantvet.

Abaoue pell zo ne glever hano nemet a dud hag o deus discleriet petra a dlie da zigouezont en amzer da zont. Hogen pell diaraog e save bep en amzer eur profet bennag evelise.

Petra bennak ma ne voa ket an oll brofeted-ze sclerat gant ar speret-Santel, ha ma ne deo ket red cridi kement o deus lavaret, gouscoude lod anezho o deus discleriet traou ker souezus, ma ra plijadur ho lenn.

Setu ama unan hag a veve en trizecvet cantvet. He hano zo Hug a zant Cher ; Cardinal oa, ha manac'h euz a urs saint Dominik. Hogen setu ama petra a lavare var eur pennad euz a aviel sant Vaze :

« Pevar rum bersecutionou a dle beza en ilis Doue ; ar c'henta aberz an tiranted a enep ar verzerien ; an eil abers an heretiked aenep an doctored : an trede aberz an alcavocated a enep an dud *simpl*, da lavaret eo , an dud eün ha dizroug ; ar pevare aberz an antechrist a enep an oll. »

Petra a livirit lenner, euz an trede rum-ze a bersecutionou ? Ar re o deus great ar freuz hag an dispac'h a zo bet er Fans abaoue tost da gant vloas zo, petra e voant-hi nemet alcavocated ? Ar re a varnaz ar roue Lois e hoezek d'ar maro, hag a lakeas skuilla kement a c'hoad goudeze, petra e voant-hi couls lavaret oll nemet alcavocated ? an dud-ze a bere an hano epken a laca c'hoaz hirio ar c'halomou da eugi ha da strafuilla, ar re a zigas ar freuz a zo, ar reujiou a bouez varnomp, eo ive alcavocated eo o deuz ho zachet var hor c'hein hag a ra ato.

Ne fell ket din ama comz a enep an alcavocated a zo en ho zouez tud euz ar re vella, tud hag a ra cals vad. Mes var gementse e tlefet ober ar reflexion ma: caout gouziegez, beza helavar, beza teodet mad, ha kementse eb feiz, a zo eun drouk kentoc'h eget eur vad. Arre o deus gouziegez hag a voar mania mad ar goms, ma lakeont Doue bag ar relijon er meaz, ne ousent nemet ober freuz, discar ha distruja, ep sevel Morse netra. Kementse a velomp splan dirag hon daoulagad abaoue pell zo. Hag ar broiou eleac'h ma emaer oc'h ober hag o tizoher dalc'h mad abaoue tost da gant vloaz, ha ne dint-hi ket bet hanvet mad gant ar profet-ze euz a urs S. Dominik ?

Setu ama hanoiou ar glouer o deus resevet an urziou, e catedral Kemper, dissadorn an Dreindet :

BELEIEN.

An Aotronez : Saliou, euz a Voueznou ; Colin, euz a Lambezellec ; Deniel, euz ar Vourc'h-Venn ; Fleiter, euz a Bont'n-Abad ; Guillerm, euz a Sizun ; Hunault, euz a Blouarzel ; Moenner, eus Melgven ; Rohel, euz a Dreslevenez ; Roudaut, euz a Dremaouezan.

AVIELERIEN.

An Aotronez : Ar Barz, euz a Vontroulez ; Bardonil, a escopti Guened ; Bescond, euz a Blouian.

Bodlis, euz a Blouvorn ; Calvez, euz a Blouvorn ; Coroner, euz a Locquirec ; Couic, euz a Bloaré ; Darrieux, a escopti Guened ; Desban, euz a Bont'-Abad ; Fily, euz a Lannilis ; Heslard, euz a Gastel-Paol ; Kerdrel, euz a Lannilis ; Kerbiriou, euz a Gastel-Paol ; Leal, euz a Vipavas ; Ar C'ham, euz a Vontroulez ; Ar Goff, euz a Vontroulez ; Ar Sann, euz a Blougoulm ; Lochouarn, euz a Gemperle ; Masson, euz a Dreflaouenan ; Parc, euz a Blouider ; Peron, euz a Vrest ; Picard, euz a Daule ; Quemeneur, euz a Vilizac ; Tanne, euz a Sant-Neven.

G. M.

Er gær a Napl e velet guechall eur vanden claskerien bara hag a ioa oll mac'haniet, eun ezel bennak dezhgo goal c'hoazet, hag oll e lavarent e voant bet mac'haniet evelse e servich ar roue. Ar gouarner pehini a voue evad ne voa an darn vuia anezho nemet tud didalvez ne felle ket dezhgo lacat ho c'horf da labourat, a zonjaz, evit en em zizoher anezho, da c'hoari dezhgo an dro-ma :

Lavaret a reas d'an oll dud mac'haniet-ze pere a c'houenne caout sicour digant ar roue, n'o doa nemet en em gaout oll var an dachen an dervez ma'n dervez. Nicun ne vancaz, e c'hellit cridi. Neuze ar gouarner a lavaras dezhgo :

« Ar roue a fell dezhán lacat en ho oez ar re ac'hano-c'h a zo bet mac'haniet en he zervich ; hogen red eo ho anaout, rak bez'ez euz en ho touez unan didalvez bennag, ha ne dint bet Morse soudardet, ha n'o deus Morse rentel servich ebet d'ar vro. Mont a ran ama-ta da stigna eur gorden, hag ar re a c'hello lamet dreist-hi a vez recompanset ; rak gouzout a ran avoualc'h ar re ac'hano-c'h a zo bet en arme, boas dioc'h poan ha dioc'h skuisder, a lamo dreist ar gorden-ze, eleac'h ar re n'int bet boas nemet da goll ho amzer ne c'hellint ket hen ober. »

Setu eta stignet ar gorden, ha tud mac'haniet da lamet dreist-hi, mar gouient. Bez'e voué gouscoude unan bennag ha ne c'heljont ket sevel dreist. Ar gouarner a lakeas eas ar re-ma d'an hospital ha kemeret souris anezho ; arre genta avad a lakeas da gas d'ar galeou.

G. M.

MIZ ITRON-VARIA-AR-ROZERA

Gant an Aotrou Morvan, rener Feiz ha Breiz.

PRIS : C'HUECH REAL.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouillet gant AR. DE KERANGAL, mouiller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur blos, daou scouet ; evit c'huech miz, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazezen a resee goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonec a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper

D'an Aotrou DE KERANGAL epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a deer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 15 Even 1872.

Red eo e ve braz an denvalijen a zo e speret an dud a sell dezhgo beva ep Doue, ep feiz, ep relijon, red eo e ve teo ar gomoullen pe ar goc'henn a zo var ho daoulagad evit ma teusent da ober ha da gomz evel ma reont. Evit ho guelet dall pa vez hano euz an ene, euz ar vuez da zont, kement-se ne ket souez, kement-se a dle beza ; mes pa evesaer mad outho, eo anat ne velont ket sclerroc'h en afferiou an douar, er pez ne zell nemet oc'h ar vuez-ma.

C'hoant o deuz, enezho, da lacat ar bobl da veva e-uruz ha didrous. C'hoant o deus da zigriza ho c'henvrois, da rei dezhgo sevenidigez, d'ho lacat da garet ho bro, ha da vez a prest ato d'he disen, da lacat an oll da vez a tud fur ervez ho gis, na petra-ta, ep ma ve izom ebet evit kement-se nag a zoue nag euz he lezen. Clask a reont an tu da zont a benn euz an taol caer-ze.

Kenta o deus cavet evit kement-se eo an descadurez. Ober d'an oll mont d'ar scol, redia an oll da gaout descadurez, gouziegez, ha pa vez a oll desket, e vezogreat gantho ar pez a garfot, ep m'o dese izom na feiz na Doue.

Hogen ar pez a dremen dirak daoulagad an oll a ziskuez ker splam ha ker sclear ne deo ket avoalc'h kement-se evit ober tud vad ha seven, ma zeo nec'het c'hoaz hon doctored difeiz. Bemdez ema ho diskibien, ar re a zo bet scoliet gantho, o teski d'an oll, dre ho oberou, e c'heller beza desket ha beza gouscoude torsetourien, e c'heller gouzout a lamo traou, ha gant an dra-ze chom ep disen he vro pa ve izom d'hen ober, he zrahisa zoken ha labourat d'he discar, sacha divar goust he genvroiz evit ober he vloue he unan ; hag ober muic'h a zrouk d'he garteriz eget na oufe estren pe gouezidi da ober. Anzaor a ranker zoken, rak re sclear e veler an dra-ze evit ma ve galiet he guzet pe he naç'h, anzaor a ranker, kement torset a rer a enep an dud, a enep ar vro, a enep ar relijon, eo diskibien an doctored difeiz, an dud desket, eo

a vez ato e penn an torfejou-ze, eo hi a denn fruez anezho, eo hi ato a vez an dorsetourien, ar grimalet vrasa. Anzaor a ranker ive-ta ne ket avoalc'h caout descadurez evit caout sevenidigez, dousder hag honestis.

Gouscoude evit caout tud eas da ren eo red e vent seven, o dese honestiz ha dousder : Ha penaus rei an draze dezhio ? Setu ama ; hon doctored a zo ijinus ; cavet o deuz e rajent an dra-ze dre an teatr, o lacat c'hoarielloù dirag daoulagad an oll, er c'heriou bihan hag e lec'h ail evel ma rer er c'heriou braz. Hogen ar c'hoarielloze, er stus ma emaint hirio, a zo eur scol a zizurz, a dorfejou ; eur scol a vreinadurez dreist oll. Eno ar re ne dint ket c'hoas brein avoalc'h, ne dint ket c'hoas difeiz avoalc'h, a c'hell peurober ho studi var an daou boent-ze.

Clevet em eus comz euz a dud hag en em daole en dour, er mor pe en eul lenn doun bennag gant aoun rag ar glao, gant aoun da veza glibiet gant ar glao. Eno ive e tremen eun dra bennag evelse. An den en deuz ioulou fall hag a c'houlen beza cabestet, beza nasket ha pen-nasket ; hag eno e tesker lezel cabest gantho, e tesker rei-dezhgo ho goalc'h. Eno evit deski tud da vez a vertuz, e rer dirazho goab euz a bep vertuz ; evit distrei an den dioc'h ar visou, e tiskuezer dezhao troiou cam, troiou louarn ar filouterien ; evit lacat an dud da ren eur vuez reizet, eur vuez glan ha chast, e laker dirag hō daoulagad oberou milliget ar re a zo brein bete mel ho eskern, an dud divez a ra ho fouge gant ar pez a dlefe lacat an oll da ruzia beteg ho discouarn ; eno evit dougen an dnd da garet ho bro ha d'he disen pa vez red, e tesker dezhgo penaiz he zrahiser hag he guerzer ; evit deski d'an dud penaiz beva e peoc'h etrezh, e tiskuezer dezhgo penaiz e rer trubar-derez, e trompler ar re all, e lamer digantho ho brud vad, e laker an dizunvaniez en tiez, etre tad, mam ha bugale, etre priejou ; eno e tesker penaiz e rer goab euz a zoue, euz ar relijon, euz a gement zo sacr, hag

ato ar mad, ato ar vertus goapeet ha disprijet, ato an droug, ar vis meulet ha fougeet, ato ar gaou laket da ch'ounit var ar virionez.

Hogen, a leverot-hu, evit clask lacat an dud da veza guelloc'h, dousoc'h, honestoc'h dre eur scol evelse, eo red beza diskiant ! Guir eo e rank beza teo ar goc'h en var daoulagad an doctored a glask eun hevelep moien evit digas sevenidigez etouez ar bobl ; guir eo ne ket o cas ar vugale, ar iaouankis da velet ha da glevet traou mezuz eo e vezint sicouret da viret ho glandet, ne ket oc'h ho souba er vreinadurez eo e vezint kendalc'h et iac'h ; mes petra a fell deoc'h, evelse ema ar bed hirio.

Siouas ! pa daoler a gostez Doue, ar feiz hag ar relijion, ne ket eas caout traou all da lacat en ho leac'h.

Guechall e Rom, en amzer ar baganiach, pa voa deut ar bobl da veza brein dre an dizurziou, ne c'houlenent evit beva nemet bara ha c'hoariellou, (*Panem et circenses*). Evit doare hon doctored a laca hirio ho c'henvroiz e reng ar romaned paien-ze. Prometi a reont dezhio c'hoariellou, mes piou a roio bara ?

G. M.

Stadou Unaned an Amerik.

Setu ama, ger-evit-ger, eul lezen nevez great diveza gant Stadou Unaned an Amerik, hag a renker da heulia brema dindan boan da veza barnet da baea kalz pe nebeud.

Al Lezen.

1° Heulia deiz ar Zul evel m'aaz eo dleet a zo eun dra talvoudeg evid interest an holl ;

2° Talvoudeg eo evit diskuiza hag ober a nevez corf an den ;

3° Rei a ra da bephini an amzer d'ober an deveriou a zel out-han he-unan, ha da zonjal er c'bredennou fall a skigner e-touez an dud.

4° Ar Zul a dle Ober d'a bephini sonjal e tle enori, en he di pe en iliz, Doue, ar c'hrouer ha Providanz ar bed-holl.

5° Deiz ar Zul a bous an den da ober ouvrou mad great evit frealzi Kalon an den hag enori an dud unaned evit beva assamblez.

O velet 1° ez euz tud difeiz, tud brell pere, leun a zisprizanz evid an talvoudegez a heller tenna enz deiz ar Zul heuillet mad, n'ho deuz resped ebed evid an deiz santezel-ze hag en em ro da peb seurt plijadurezou d'ar Zul ;

O velet 2° Pegen kontrol eo al labourou hag ar plijadurezou-ze da interest ar c'christien, ha pegemend eo stravilled spered ar re ne heuliont kerd ar skouer fall-ze gand ar re a ro ar skouerou fall-ze.

O velet 3° Ar gaou a ra an dud difeiz ha brel-se d'an holl en eur lakaat kustumou fall hag a woal skouer da zevel er bed ;

Ar Senad hag Assamble an deputed ho deuz gourc'hemennet :

I. Disfenned eo, d'a zeiz ar Zul, digueri ar Vagazinou, hag ar staliou, ober nep labour, mont d'ar zaliou muzik, d'ar balliou, d'ar Gomediou, dindan boan da veza barnet da baea 10 pe 20 shillings, da lavarout eo 12 lur 10 kouennec, pe 25 lur 10 kouennec, evit peb dizentidigez d'al lezen.

II. D'ar memez barnidigez ar charretourien hag ar vachourien, a ielo e beach d'ar zul, hep ezom ebed. Ar c'homisser poliz a varno ive pe e vezoz ezom pe ne vezoz ket.

III. Nag hostaliri na tavarn n'hello beza digoret d'ar Zul evid an dud o chom er gommun, dindan boan a amand pe da veza serret.

IV. Kemend hini, hep klenved pe eun abek bennag rezonabl, a chomo hep dont d'an iliz epad 3 miz, a vezoz barnet da eun *Amand* a 10 shillings.

V. Nep piou bennag a raffe eun dra bennak difesson e kichen an iliz, pe eun dra bennak dizeread e diabarz an iliz, a vezoz barned da eun amand a 5 da 30 shillings.

An dud a Boliz, hanvet bep bloaz gand ar Gommun, a zo carget da daol evez evit ma vezoz heuillet al lezen-ze a boend-da-boend.

Pegoulz eta e vezoz fur avoalc'h ar re a en em ivant e Franz da veza republikaned, evit ober ive eul henvelep lezen evid hor Bro ? Plijet gant Doue ma vezoz hep-dale ?

A...

AR VELEIEN.

VII.

PEVARÉ PENNAD.

2

Ar Veleien ho deuz tiez kaer evit en em loja.

Hag abalamour da ze e vezoz red d'an oll ho zamall, ha soueta mein outho ?

Evit ar Veleien e rear ar pez a ra muioc'h-mui evitho ho unan, en hon amzer, an dud ho deuz eun tam skiant en ho fenn, hag eun nebeud peadra etre ho daouarn. Var ar meaz, koulz hag e kear, hirio an deiz, pa vez tiez nevez da zevel, ho gread hag ho zaver dishevel dioc'h guechall ; e roer dezhio muioc'h a ear, muioc'h a huelded hag a lec'hed. Brasoc'h e rear ha kegin, ha saliou, ha kamprou. Frankoc'h a zigor a roer d'an doriou, d'ar prenestou. C'hoant a zo e c'help hag an deiz hag an heol mond ha dond, hag oc'h traon ha var laez ; e zafe hag e tenfe an ear euz an eil tu d'egile, euz an eil penn d'egile, dioc'h ma vezoz ezom.

Eun ti hag a zo frankiz ganthan a bep hent, eun ti hag a hell kaoud ear an amzer e kement korn a zo enhan, a vezoz bepred eun ti iac'husoc'h, eun ti hag a raoi muioc'h a vad d'an oll, ne raoi ket kement a dro da denna na da vaga klenved.

E nep amzer n'eo bet eun droug, eur pec'hed evit an klask an tu d'en em loja a zoare. Mar deuz kalz chatal hag a ra ho lojeiz e toullou en douar, e toullou

teval, ne vez Morse an heol oc'h ho gueled, ne ket an den, ne ket eur c'christen eo a rank, nag a dle en em loja eveldhio. An den n'eo ket krouet evit kerzed var he barlochou ec'hiz kalz a chatal, evit en em ruza var an douar evel ar zourted hag an aered. An den a zo huel he benn, a hell sellid pa'gar, en he blijadur, oc'h an Env, he vro, oc'h an Env, ar c'haerra hag ar pinvidika euz an oll diegesiou.

Perak eta, pa vezoz red dezhan en em zestum en eun ti, evit diouall oc'h ar goal amzer, oc'h re a ienien pe a domder, oc'h ar glao, ar reo, pe an erc'h ; perak na hello-hen ket en em lakaad en he eaz, na hello-hen ket mond ha dond hep steki nag he benn oc'h an treustou, nag he zivreac'h, he ilinou oc'h an arrebeuri, ar mogeriou ?

Ha mar gell peb den, labourer ; micherour evel Aotrou, kaoud an diere en he di, perak e ve taillet kerbihan, ker just ho lojeiz evit ar Veleien ? Ar Veleien geiz, evel ma lavaren bremaik, ne vezont-hi ket paket stank avoalc'h, pell avoalc'h, kloz avoalc'h en eur prison enk ha dizaour, keit ha ma vez ar bec'herien oc'h ober ho mad ganho e kador ar binjen ? Ha pa zeuint er meaz ac'hano, pa ho devezo kement a vezoz da gaoud an ear iac'h, da zironna ho c'hein, da zic'hourda ho divesker ; mar bez glao, re fall, re rust an amzer, e rankint c'hoaz en em baka ha soucha en eun tam glud teval, marteze en eun toulli anter vrein, don en douar, faout ha vigorio, a ro hent d'an oll avelou ; a denn dour a bep tu dre an doen ; n'euz ganthan nemet c'houez ar mouk ; a zo eun danjer, bezet evit eur c'hrouadur, bale var ar plench dre he gampreier ; en eur c'hoaz ti ne ve ket, hirio an deiz, oh ! nan, lojet enhan, destummet, kraouiet enhan ar falla lamponed, an eugusa torfetourien !

Hon tud koz guech all ho doa ho madelez, ho zaloudegez, a ioa tud a henor, a galon hag a feiz, en tu all d'ho bugale a hirio, siouaz ! Evel ato, ne ket hon tud koz ho unan a zo da veza meulet hag heuillet e peb tra ; ha ne ket hi, da vihana en eul loden euz hor Breiz, eo a vouie guech all sevel tiez dioc'h doare kristenien. Ne velomp c'hoaz nemet re euz an tiez a zo bet great ganho, paet ganho, a zo bet ho zra abarz beza tra ho bugale ; tiez enk, tiez teval, tiez berr ha striz, eur binjen loja enno na taol, na guele, nag armel ; tiez en douar, hep ear, e kichen poullou dour, e kreiz al laginnier ; tiez, e leac'h prenestou frank, ho deuz toullou moan da dremen ar vreac'h, da rei hent d'ar c'hisier ; tiez a zo troet ho c'hein d'an heol, a zo plantet e kreiz ar c'hereier chatal ; tiez rannet avechou etre an dud haig ar chatal ; ar goazed hag ar merc'hed en eur penn anezho ; ar zaout hag ar c'hezek, ha marteze ar moc'h, en eur penn all, marteze hep eun tam speuren da ober an disparti e tre an eil rum hag egile, e tre ar re a zoug ar vadisiant var ho c'hern, hag an traou a veler ker stank o c'hourvez, o roc'had er fank hag en hanvoez ; tiez dre-ze a red enno al lousa dour, a vez

ennho meur a veach an dud, ar vugale hag al loened mesk-ha-mesk ; tiez a zo evel savet evit rei klenved, liou ar c'hrampoez d'ar iac'hua, d'ar galloudusa pao-tred, evit kontroni kement tam boved a vez servichtet var daol ar gristenien ; evit mired oc'h eun darn dud da zebri enno an disterra pred, bezet eur batatezen, hag e ve goullo kaer ho c'hof, hag e vent dare gant an naon.

Evit plijoud da hinennou, ar Veleien bag bi a ranko eta chom e tiez ker fall great, ha ken noazuz d'ar iec'hed ? Ha red e vezoz red dezho kaoud an teil tro ha tro d'ho fresbital, betek treujou ar presbital, evit na daio den da c'houlen kuzul oc'h an Aotrou Person, pe an Aotrou Kure, hep digas ganthan oc'h he zeuliou, pe da heul he voutou, eun nebeud breinadurez euz ar c'harzen ? Ha red e vezoz d'ar Veleien, ho deuz kement a vezoz da veled sklear er presbital, kement a rankont da lenn ha da skriva, kaoud evit prenestou toullou berr hag enk, hag ho stanka a dachadou gant tammou foenn, gant torchadou kolo, e leac'h kaoud guer evit harpa oc'h an avel, ha lezel an deiz, an heol da dremen ?

Ha ne ket ar Veleien, kaer a zo ho droug-prezeg, ho zamma, eo peurvuia ar c'henta tud en eur barrez var ar meaz, ha marteze e kear ? Ha ne ket ar re-ze, hep mar ebed, eo bugale genta an Aotrou Doue ? Ha ne ket hi eo a labour, a gomz, a gelen, a bardon a berz Jezuz, e leac'h Jezuz var an douar ? Pe seurt tud neuze a zo din a respect eveldho ? Ar c'hoaz d'ho zaludi dre m'ho gueler, dre m'ho c'haver var an henchou, a beleac'h e teu hi nemet euz ar greden eo Salver ar bed, eo Barner ar bed, eo Doue he unan a henorer o tenna dezhio an tok pe ar boned ? Mar deuz kalz a vec'hieien, a laouieien, a baotred paour a zo c'hoaz tan ho baro, a liperien odevii ho deuz muioc'h a oad bag a vent eget a skiant, hag a gay eun dra vraz, eur pez dizoare evitho stoui ho fenn, en em zizelei dirak eur C'hure, bezet dirak ar Pastor en deuz ho badezet bag ho skoliet ; ar Veleien hag hi a ve nebeutoc'h eun dud savet gant an Aotrou Doue dreist ar re all, ha din da veza respectet, selouet memez gant eur Roue, eun Impalaer ?

Hag eun dishenor eo evit eur barrez gueled he zad, he Fastor lojet kempen, kempen avoalc'h evit digemer, hep mez, n'euz forz pe seurt tud en he bresbital ? Var dro eur belek, eur Person, en em gav oc'h penn labourerien ha michourien, oc'h penn tud paour o c'houlen sikour. Eur belek a zo dleour d'an oll, d'ar re vraz evel d'ar re vihan, d'an dud pinvidik, d'an Aotrouien, evel d'an dud ezomek ha reuzeudik. Evit mad an dud paour ho unan ar belek a dle ober en he di digemer laouen ha deread da dud an danvez ; rak, kaer en deuz rei frank ha beza brokuz, n'hell ket diouered ho ioul gant an oll dud ho deuz dienez.

Hogen mar bez an Aotrou person lojet e kreiz an teil, evel en eun toull sanail, evel en eur c'hoaz du, an itronezed hag an demezelled, memez eur c'halz a Aotrouien, hag hi a ielo d'he gaoud ha d'he veled ?

Eur person a dle avechou digeri he zor d'an Aotrou'n Eskob, d'an Aotrou vikel vraz, marteze d'an Aotrou prefet, da dud hag a vez huel ho c'harg, ho renk, a vez mad tremen dioutho, ober digemer mad dezho. An Aotrou person evit silvidigez he dud, a dle gervel d'he zikour beleien all, forz beleien, pa c'hoanta rei eur retred d'he vugale, eur mission da dud he barrez : ha re frank en em gavo neuze ar presbital, hag e ve kalz a ziere ganthan ?

— Glabouserez, mouillerez an traou-ze oll, a lavaro meur a hini, a lavaro meur a goueriat koulz ha meur a vourc'hiz. N'eo ket mevar noplac'h ar veleien eget mab Doue a zo bet ganet en eur c'hraou, en deuz bet lojet var ar c'holo. Peger paour benak e ve eur presbital, bپred e talvezo kraou Bethleem ; hag ar veleien, ken personed, ken knreed, a vezoz atao kouiz lojet ha mab Doue, ho mestr hag ho skouer.

— Ar veleien a oar an dra-ze, hag a ra vad dezho meur a veach her gouzoud, evit gouzaon e peoc'h kement a zeu da ober poan d'ho spered, d'ho c'halon ha d'ho c'horf. Mez, mar deo bet mab Doue ganet en eur c'hraou, mar en deuz kousket en eur c'hraou var ar c'holo, ne ket en eur c'hraou, na mui na meaz, eo en deuz tremenet he vnez. C'hoanteat en deuz genel paour, ha diskenn izelloc'h eget peb den paour, evit diskouez guelloc'h pegement e karie an dud, ha pegement e c'hioule ho zikorr da vond d'ar baradoz.

Mez mab Doue he unan n'e ket chomet keit-se nag en he graou, na var he vele kolo. Eur roue brao, he hano herodez, eur Roue dioc'h ar c'his ar c'holo. Adarre var an douar, en deuz bet he zilojet euz he graou hag euz a greiz lie baourente. Mab Doue, evit savetei he vnez, a zo bet, dre ma her c'hoantea evit guir, tec'h da vro an Egypt ; bag heno, me gred ervad, en deuz bet kavet hep dale koulz lojeiz hag e Betleem : n'oa ket eun affer vraz kaoud guelloc'h. Mez goudeze Jezuz a zo bet eat da Nazareth, bro ar Verc'hez Vari, he vam, hag he Nazareth eo en deuz uzet al loden gaer euz he amzer, betek an oad a dregont vloaz.

Ha c'houi a zonj deoc'h oa hor Zalver lojet ken divalo e Nazareth ? Ma n'oa ket braz, ma n'oa ket kaer ar maner a loje Jezuz, ar Verc'hez he vam, ha sant Joseph he dad mager, e c'hellit kredi da vihana oa kempenn avoalc'h ho zi, oa ear avoalc'h en ho zi evit an tri zen a ioa enhan.

Ne ket maneriou braz ken nebeud, maneriou da loja kement ha kement all a dud, eo a fell d'ar veleien, eo a dleer d'ar veleien. Gant ma vezoz ho ziez frank avoalc'h kempenn avoalc'h, diouallet avoalc'h oc'h ar glao hag an avel, ne ket hi eo a c'houenn ken e nep leac'h.

Mez, mar bez red eun dro benak loja e kreier ha var ar c'holo, ne ket ar Veleien eo a vanko d'hen ober, ha laouen braz e vezoz ho spered oc'h hen ober. Ar Veleien en hon amzer, dioc'h ma troio ar bed, a vezoz ober evel ho deuz great ar re a veve en hor bro e mare ar republik, pa zoa savet kement a brez var bastored an

iliz, pa ho c'blasked a bep tu evit ho frizonia hag ho dibenna. Ar Veleien neuze ho deuz gouezet en em zoucha er c'breier, er c'hoajou, el lanneier, er balaneier, ho deuz gouezet tremen meur a nosvez en amezegez ar bleizi ; ho deuz gouezet en em blanta, en em guzed e toullou en douar, en em fourra er berniou kolo, er berniou foenn, e goask ar c'heuneud ; ho deuz gouezet kerzed e kreiz an devalijen, dre ar goal henchou, dre an erc'h, evit klask ho denved, evit kovez ho c'lanvourien, evit oferenna er c'hanchou, evit rei ho zakramanchou d'ar re a veze e danjer da vovel.

Ar Veleien a hirio, marteze abarz nemeur ama, nebeud e kendalch'ho ar bed da vond var he benn, a ielo da glask roudou ar re-ze, a gerzo dre roudou ar re-ze, ha ne vezoz ket gantho kement-se a c'hin, kement-se a storlok. Daoust hag ar gristenien a zo hirio an deiz dre hor parresiou, a roio dezho sikour ha golo, evel ar re a veve enno brema e zeuz var dro pevar ugent vloaz ? Chansuz eo, n'ez ket da fisioud ; ha, mar diroll adarre eun hevelep amzer, ar Veleien a vezoz eun dra gaer evitho beza e gras vad an Aotrou Doue. M. B.

Eur pennad all eur vech all.

BRETTIK.

XVII.

Izabel a Vreiz a ie a bemdez diganthian nebendig a nerz e devoa. Ar medisin n'en devoa esperans ebet mui. Anna avad e devoa fizians ato, a bede hag a lakea pidi evit he c'hoar.

— Gant an amzer vrao, emezhi, e teuio ners dezhi. Izabel avad n'e devoa douet ebet na voa tost ar maro dezhi. Pidi a rea, ha ne zonje nemet e Doue. Goulen a reaz ober he fask kenta, rak ne doa ket her great c'hoas. Guillou Gueguen a zigas das houez he Doue, hag an oll he c'hemere evit eun eal o resezo he Zalver ken devot ha ker caer oa da velet er momet-ze.

— Mervel a rin, emezhi, evel va mam vad, e mis Mae.

Anna a ranne he c'halon o velet ar mis-ze o vont ebiou, dre an aoun e devoa na varfche he c'hoar araog ar fin. Lacat a reas creski ar pedennou a reat evit ar brinsez vihan pehini a ieas beteg an deg a vis Even, mes epad an dek dervez diveza-ze e c'heillet lavaret n'edo mui euz ar bed-ma, ne zonje mui nemet e Doue.

D'an deg euz ar Mize c'halvaz Anna d'he c'haout hag e roas dezhi eul las blansonet ganthi ha staget perlez en daou benn anezhan.

— Va rizerez eo am eus blansonet evidoc'h, va c'hoar. Dougit-hen evit delc'her sonch ac'hano.

— Hen dougen a rin ato, eme an Dukez ; ha ne ket epken hen dougin, mes lacat a rin ober re all henvel outhan, hag ho roin evit recompans d'ar merc'hed furra ha vertuzusa a vezoz em servich.

Dioc'hut e c'halvaz ar re furra euz he demezellet

ha dirag he c'hoar e roas dezho an otre da zougen eul las blansonet evel, ha kementse en honor hag e sonch euz ar c'herdin gant pere e voue liamet hor zalver en he basion.

Ar brinsez vian e devoue nerz avoalc'h evit coulma he unan al las en dro d'he c'hoar hag evit lavaret eur ger bennak d'an demezellet all evit kimiada dioutho. Anna ne alle ket delc'her he daelou.

— Na vouelit ket, va c'hoar ger, eme Izabel, n'oan evit ober vad ebet deoc'h, ha Doue am galf. Ho pet sonch avechou ac'hano, ha neuze... Roit ho ker da roue Frans a c'houlen ho torn. An dimizi-ze epken a c'heill rei ar peoc'h d'hor bro reuzeudik.

— Oh va c'hoar gez, eme Anna, petra a c'houennit ? Goulen a rit staga Breiz oc'h ar Frans ! Mes Breiz ne ket eur brovins eo ; Breiz a dle en em c'houarn he unan, ha me epken a dle brema chom en he feinn ! Anna, eme Izabel, me a ia da vovel, hag a vel brema guelloc'h an traou, evit beza ne d'oun nemet eur verc'hik vihan. O clask delc'her mad e vezoz scuillet goad ho kuella bretoned : coll a reot ho stadou a dam e tam evit unan a chomo fidet deoc'h euz ho tud chentil, cant ho trahiso, hag e velan ervad e vezoz red deoc'h tec'h et ha mont da glask repueleac'h ne garfac'h ket mont.

Oh ! Anna, grit ma vezoz staget Breiz oc'h ar Frans dre volontez vad, anezhi he unan, ha ne ket dre ners, dre red.

Anna a chomaz eur pennad mad da zonjal :

— Izabel, emezhi goudeze, me rai kement a vezoz em gallout evit senti ouzoch.

Izabel neuze a loscaz eur griadenig a laouenidigez.

— Anna, emezhi, va c'hoar, n'en em nec'hit ket. O tont da vezoz rouanez a Frans e viot ato Dukez a Vreiz, Kenavezo c'hoar, kenavezo ! ... Mont a ran da velet hon tad, hor mam ! ... kenavezo, va bretoned ! ... Jesus ! Mari ! va digemerit...

Setu he c'homzou diveza. Izabel a Vreiz a ioa dirak Doue.

Anna en em daolas var gorf he c'hoar evit he briata, hag eur boan vraz a vezoz eur oc'h he zenna ac'hano. Kement a c'hlac'h ar e devoe ma sonjet ne chomje ket er bed-ma varlerc'h he c'hoar. Izabel a rente he ene da Zoue p'edo an Angelus, o sini en ilis sant Per, hag en em gavas, ep mar, en Env evit saludi rouanez ar guerc'hed. He c'horf a vezoz laket e coeur ilis sant Per a Roazon d'an 13 a viz Even 1490. Anna a vezoz a neuze penherez er vro-ze o devoa an oll c'hoant da gaout.

Prest goude maro Izabel, Charles eiz a c'houennaz adarre dorn penherez Breiz. Anna ne gemere ket a brez da rei respont. Roet e devoa pell diaraog he ger da Vaximilian roue ar romaned, hag hema a dlie pell a ioa beza deut d'he zikour. Hogen ne deue ket, ha Breiz a ioa dare da vezoz lonket. An itron Beaujeu a c'hourdrouze dont da gelc'ha Roazon ha d'he c'hemeret.

Conseillerien an Dukez a reaz neuze dezhi rei he

asant d'an dimizi-ze, rak ne c'helle ket savetei Breiz e c'his all.

— Mad, eme Anna, ra vezoz great an dimizi-ze ta, pa zeo red, rak caret a ran c'hoaz hirroc'h va bretoned egodon va unan.

Egurionez, Charles eis ne blije ket da Anna. Mes pa voa deut da vezoz rouanez a Frans e teuas d'he garet, hag eur c'heuz ar brasa e devoue dezhant pa denas goudeze da vezoz intavez.

Charles a Frans a vezoz eur souge braz enhan pa vezou caset dezhant ar c'helou e devoa roet penherez Breiz he asant. Dont a reaz gant ar brasa respet da Roazon da ginnigeh he gurunen d'an hini a dlie beza he bried. Ato e vezou leun a estlam o velet ners calon eur brinsez ker iaouank.

An eured a vezoz great didrouz, ep freuz ebet. Pa voa deut ar momet da zina ha da lacat he hano e kichen hini roue Frans, e tolaz eur zell glac'harus var he zae goloet a erminigou ha var mantel ar roue goloet a lili, hag e teuas da zonch dezhi euz a Izabel :

— Ah, va c'hoar, emezhi, setu oc'h uvre deut da vir !

la, deut oa da vir ; Brettig a ioa Rouanez, ha Breiz a ioa staget oc'h ar Frans. G. M.

DIVEZ.

Colibri.

V.

Cabiton, eme an itron saoz, digoezet e vezimpenn hor beach ha n'o pezo ket lavaret deomp c'hoas peleac'h oc'h eus cavet Colibri.

— Bagas ! n'em eus ket lavaret deoc'h ar vech diveza e voan en em gavet da vezoz roue gant an tourlonked, hag em boa cavet Carmena sclavoure gantho ?

— Eo, lavaret oc'h eus deomp o poa cavet eno eur vaquez euz a vouenn ar sinaiz hag e devoa eur bugel tri pe bevar bloas.

— Ahanta, ha n'oc'h eus ket sonjet eo ar bugel-ze eo a zo hirio va martolod, am eus kemeret evit va map abaoue ma zeo maro he vam, hag am eus hanvet Colibri abalamour ma voa da glask eur c'holibri e voan eat enenezen milliget-ze evit ober plijadur d'am labousetaer ?

— Ah, hennez eo l'alo, beac'h d'oc'h histor, cabiten.

— Carmena a ioa eur vaquez euz ar seurt n'eus ket bet crouet eals gant Doue, eur vaquez ha n'e devoa ket a aoun rag ar boan ; hounnez a ioa goad iac'h en he goazied, ha tan en he daoulagad. Evithi da vezoz treud ha moan, e touge samiou hag o divije laket da blegra discoaz eur martolod ; eun dornad riz hag eur banne dour, setu kement e devoa izom evit beva.

Boas da vont diarc'hen da heul ar chaseourien, ne devoa aoun na rak sarpant na rak tigr, na rak dreinna sperr ; anaout a rea vertuz an oll lquezier a gaver er

c'hoajou, ar re a ro ar maro hag ar re a bare. Eur c'horf houarn e devoa, ar c'heas Carmena. Ouspen dek guech e deus saveteet va buez din-me, ha me n'em eus gallet morse ober netra evithi. Pa zonjan enhi, e teu dour em daoulagad ; panefe hi, n'em bije ket merdeat hirio var ar Challez ; ne vijen ket deut zoken a dre daouarn ar voricoted-ze.

— Neuze, cabiten, e vijac'h marteze roue hirio c'hoas ?

— Bagas, ne ket chom var an tron-ze eo a glasken, ha marteze meur a roue zo hirio hag a garfe tec'het eveldhon. Carmena ive ne felle dezhi mui chom eno.

En em glevet a rejomp eta evit mont ac'hano da glask hor chans.

Eun nosvez, goude beza bet o chaseal ganthro, pa o devoa debret ho goualc'h ha cousket c'hoek, rak skui oant, setu ni o vont en hent ep lavaret dezho na nos vad na kenavezo. Carmen a zouge he map oc'h he c'hein en eur zac'h : ganeme edo va fuzil a zaou denn, ha neuze en hon dorn pep a benn baz great a goad houarn, ha caledet ar beg anezho en tan. Guelloc'h e vije bet ganhen caout eur vouc'hal, mes n'oa nemet unan en hor banden hag ar c'habiten an ours-du he dalc'he ato stag oc'h he c'houris.

N'oamp ket eat pemp munud bale ac'hano, ma tigouesjomp etouez drein, strouez ha keuneud ker stank, ma voa red digeri hent, hag hor bizier bek-lém ne dalient ket calz a dra evit ar vicher-ze.

— N'eus na fals na contel ganhez ? a lavaras Carmena.

— N'eus ket sur, eme ve.

— Ha penaus n'em bije ket sonjet ! mont a ran da gerc'hat.

— Da beleac'h ?

— D'al lochenou-ta.

— Ne di ket ; coll a rafez da vuez.

— Bez dinoc'h, cousket mad int.

— Ia, mes dihuna a c'hellont.

— Ne raint ket kentoc'h eget pemp pe c'huec'h heur horolach ac'hann. Me eo am euz aozet ho efach dezho, hag am eus laket ebarz eun tam louzou cousket.

Setu Carmena o rei Colibri din da zioual. (Da lavaret eo he mabik e doa hanvet Iann pa e doa her badezet.) Ar bugel a gouske c'hoeg en he zac'h. Evit he zioual e voue red din kemeret eur scour keuneut evit pellaat ar vampired, eun doare eskel groc'hen scrijuz a deu da suna goad an dud pa ho c'havont cousket.

Carmena ne voue ket pell oc'h ober he zro. Eun anter cardeur goude edo adarre em c'chichen, ha ganthi bouc'hal ar c'habiten, eur sifoc'hel corz ha saezennou pe birou contamet. Neuze en em lakeomp da zigeri hent a dreuz ar c'harziou hag ar rec'hil a roge deomp hon treid hag hon daouarn. Hogen ne deamp nemeur var araok, ha ken tenval oa dindan ar c'hoajou-ze ma na vouiemp ket cals peleac'h e zeamp.

C'hoant on doa da gaout eur voas dour bennak, hag on divije neuze heuillet ar voas-ze beteg an aod. Hogen ne gafchomp hini, hag abenn eur pennad ec'h anaves-chomp, eleac'h pellaat dioe'h hon torlonked, n'on doa great nemet troidellat ha dont adarre tost dezho. Kementse a veljomp oc'h en em gaout e kichen eul lenn vraz, banvet loc'h ar c'haimanet var ripl pehini oamp bet meur a vech.

Skuis maro oamp, ha beach'h on doa o teleur an eil troad araog egile. Gouzout a reamp, pa zihunje ar voricoted, ne vankjent ket da zont var hon lerc'h gant ho chas chase, ha n'edomp ket eun hanter heur vale dioutho. Ar zonch-ze a reas din coll va fenn, ha petra bennak ne doun ket eun den criz ha ne garfen ket ober drouk da zen ep izom, e liviris da Garmena :

— Salo e pije roet d'ar re-hont louzou cousket evit mad.

— Oh ! arabad eo, emezhi ; Doue hen disen, ar saeoud o deus lavaret din meur a vech ne dliet Morse laza eun enebour nemet red e vije.

O velet feiz ar vaouez-ze e devoa gouscoude da grena ne ket epken evithi he unan, mes muioc'h c'hoaz evit he map, e teuiz enhon va unan :

— Guir a feverez, eme ve ; mad ac'h eus great, ha me ne vouien ket petra a lavaren ; mes gouscoude great eo hon tro.

— Ha perag ? eme Garmena. Abalamour ne c'houzomp ket pe seurt hent on eus great ? Hogen marteze ar speret braz en deuz hon renet dre an dorn evit na da-jemp ket da veza lonket er maroni.

E creis coajou Borneo ez eus tachadou dizolo hanvet maroni, hag a ve kemeret evit prajou pe foenneier flour, ha ne dint nemet lagigner bras. Er goanv e vezont go-loet a zour, mes en hanv e tizec'hont divar c'horre hag e sao varnezho eur guiscad geod. Mes dindan ar geot ne deus nemed eur goc'hennik tano, hag an hini a iafe da vale varnezhan a zanc'ebars a nebeudou ha ne deu ket ac'hano da zigas he gelou.

Carmena, boas da vont da heul an tourlonked, a anaie mad an traou-ze. Ma na vije bet nemedhon, me a ioa sur va c'horf hirio e gouvelet unan bennag euz al lagigner-ze.

En em glevet a rejomp neuze d'en em guzet eno var eul leac'h huel, etouez ar strouez stanca, ha da ober pep a bennad cousk, an eil varlerc'h egile, rak red oa ato e vije unan ac'hannomp var he api. Carmen a jomas da genta dihun, abalamour, emezhi, ma voa boasoc'h dioc'h buez ar c'hoajou ha ne voa ket ker skuiz ha me. Senti a riz outhi, hag ep dale e voan cousket mad.

Pa em dihunas, div heur goude, evel ma voa great an emgleo etrezomp, e vouen souezet o velet e devoa poursachet eur pred evidhon. Clasket ha cavet e devoa er c'hoad avalou ananaz ha frouez all hag a gavis mad meurbred, rak naoun am boia.

Epad ma voan o tibri, e clevis chas o chilpat, hag e riz eur zell oc'h Carmena.

— Ia, emezhi, ema losket ar chas var hon lerc'h ;

mes en tu all d'al loc'h emaint, hag araok ma vezint deut beteg enhomp, on euz amzer da vont dreist harzou ho douarou.

— Hag e peleac'h ema an harzou-ze ?

— Du-hont eleac'h ma velit rec'hil huel, hag e tiskeze din, eur pennad mad diouzomp, diou roc'hel vraz a ioa eur goask etrezho.

— Dre ar goask-hont, emezhi, e rancomp tremen, ha neuze e zaimp er c'hoajou braz en tu all, hag eur vech eat eno, ne gredan ket e teufe an tourlonked lar-coc'h var hon lerc'h, rak ne dint ket goal hardis var douar re all.

Etre daou e clevemp ar chas o chilpat sclerroc'h ; edont var hon roudou, hag evel ma hon doa great hent dezho, e c'houiemp erva ne zalejent ket, chas ha tud, d'en em gaout en hor c'chichen. N'on doa ket eta a amzer da goll. Ne zellemp mui peleac'h teleur na treid na crabano. Meneg a ioa evidomp ne ket epken da zavetei hor buez, mes c'hoas, da dec'het araog ar maro ar c'hrisa hag ar scrijusa. Eun den hag en deus clasket tec'het, a vez great dezhant, gand ar moricoted-ze, goasoc'h eget na rer d'al loenet goux tizet gant ar chaseour. Troc'het e vez tamou euz he gig, tam hirio, tam varc'hoaz, hag hen lezer firra ma c'heller e buez, abalamour ar c'hik beo a jom iac'h, eleac'h ar c'hik maro a vrein dioc'htu er broiou tom-ze.

G. M.
(Eur pennad all eur vech all.)

Skeuden d'ar Verc'hez savet var dachen ar vrezel.

Euz an oll abadenou zo bet vardo kær Metz, er bloas 1870, ar voasa hag an hini a voue skuiliet muia goad enhni, a voue d'ar c'hoezeg a viz eost, e parrez Vionvil,

Ar barrez-ze en em gavaz e creiz etre an diou arme, hag ar boulaji a nijje varnezhi evel eur bar cazarc'h tennet dioc'h an daou du. An dud keiz er vrouc'hadenze a voue epad meur a heur etre ar maro hag ar vuez. Sonjal a c'heller petra e voue ho encrez epad na velent azioc'h ho fenn nemet ar boulaji bras ha bihan oc'h en em groaza, oc'h en em steki hag o tont da freuza an toennou.

Destumet en ho zie, ne c'hortozent nemet ar maro. En eur stad ken ankeniuze e safchont ho daouarn varzu an Env. Pa deu ar gurun da groza ha da strascal, pa he gueler o coeza, e teu neuze da zonch euz an hini a zalc'h ar gurun-ze en he zorn. E creiz an trouz hag ar stracl-ze euz ar c'hanoliou, tud Vionvil a zonjaz ive e Doue hag en em lakeaz da bidi. Guelet e voue eno tud ha n'o doa ket soublet ho daoulin pell a ioa, o pidi c'hoeg ha calonek, neuze e c'houient unani ho mouez gant hini ar merc'het hag ar vugale. Pep ti a ioa deut da veza eun ti-bidi eleac'h ma c'houennet gras ha trugarez.

Ar Verc'hez ne voue ket ancounac'het ; an oll en em erbedaz outhi gant fizians, hag ho feden a voue selouet. Eun niver braz a diez a voue tizet gant ar boulaji ; an

darnvua euz an toennou a voue frezet. Meur a vouet cleuz a grevaz etouez ar soen hag ar c'holo, ha ne lakejont an tan e nep leac'h. Ti ebet ne voue devet ; den ebet ne voue lazet.

Goude beza tremen et deg heur horolach en ankenze ker scrijns, tud Vionvil a c'hellas dont euz ho ziez hag o velet n'oa digouezet ken drouk ganthro nemet evelse, e lavarent : ar Verc'hez santel eo e deuz hon difennet ! ar Verc'hez eo e deuz hor saveteet !

Evit delc'her sonch euz ar strafuil-ze hag euz ar c'hras o deus bet, eo o deus sonjet sevel skeuden da vam Doue, var dachen ar vrezel, var-eun huilen, en eul leac'h hag a ioa quechal-eur chapel d'ar Verc'hez varnezhan, mes a ioa lezet da goeza en he foul.

Eno o deus savet gant mein eun doare torgen a zaouzek troatad hueldet, ha varnezhan o deus laket eun imach d'ar Verc'hez troet da zellet oc'h an dachen-ze a zo beziet enhi corf ken aliez a zen maro eno, hag he map a zo ganthi var he breac'h evel evit diskuez dezho ho zalver.

An oll o deus diskuezet eur prez ar brasa da zevel da Vari ar merk-ze a anaoudegez vad, ar re o deus nebeut a feiz evel ar re all, rag oll e credont mad eo d'ar Verc'hez e zint dleourien euz ho buez.

EUN TENNER-FRANK. — Epad ar vrezel diveza e Pariz, en eun emgann a voue e Chevilly, eun den iaouang, eun tenner-frang, a voue treuzet he vorzed gant eur vouet. Ar medesin a ziscleriaz e voa red dis-taga ar c'har. Pa voue distaget, en em gavas brao avoalc'h epad eun nebeut dervezio. Mes souden e crogaz ar c'hrign-beo er gouli, hag e voa anat ne voa mui a bare evithan. Neuze ar vreudeur a zerviche an hospital-ze a c'houlennaz outhan ha n'en doa ket a c'hoant da gaout ar belek.

— Petra, eme ar zoudart kez, mont a ran da verval ? Red eo din mervele ep guelet na tad, na mam, na den ?

— Ne ket an dra-ze eo a leveromp deoc'h, eme unan euz ar vreudeur, mes vad a rafe deoc'h e tenfe ar belek d'ho kuelet. Poan oc'h euz, ha pa vez ar goustians e peoc'h, e c'houzanver esoc'h he boan.

Ar beleg a deuas ; ha pa voa eat kuit, ar zoudart mac'haniet a zride gant al levenez. Oh ! na me a zo euruz, emezhan d'ar breur a gemere souris anezhan. Ar beleg a felle dezhant digas va Doue din dioc'htu ; hogen goulennet em euz eur pennad amzer evit en em brepari. O pet ar vadelez da lacat eun diaveler (paravent) en dro d'am guele, evit ma vezin ama va unan gant va Doue pa vezo digaset din.

Ar breur a reaz evel ma c'houlenne, hag evelse didrouz ar tenner-frang en em gavaz he unan gant he Zoue, hag e scaille daelou a joa, hag e pede caloneg ; c'hoezen ar maro a ioa var he vizach.

Goude beza resevet he reiziou e c'houlenne digant ar breur :

— Va mignon, ha caout a ra deoc'h e varvin gant

ar gouli-ma ? Livir din eün ; me am euz fizians enhoc'h, livir din ar virionez.

— Mar gallit tremen pemzek devez goude ma zeo bet troc'het ho car, eme ar breur, me a gred e pareot.

— N'em eus ket aoun rag ar maro, eme ar c'hlavour; ma c'houfen eo ne dafen ket a bell, e carsen sonjal e Doue epken hag en eternite. — O Jesus trugarezuz, o pet truez ouzin.

Ar breur a scuille daelou o velet devosion an den toc'hor hag he garantez evit Doue. Rei a rea dezhan guella ma c'helle, santimanchou a fizians hag a zentidigez, hag en em lakeas da lenn dezhan pasion hor Zalver. Chom a reaz e kichen he vele epad an nosvez diveza, hag e lennas pedennou an agoni.

Neuze an hini clanv a bocas d'ar grusifi, a astennaz he zorn d'ar breur a ioa daoulinet e troad he vele, hag a rentaz he huanañ diveza.

Laerom ha torfetourien.

Micher al laer eo beza lent, a leverer, ha micher torfetour eo beza morc'heduz. Hogen an eil hag egile a vez aounik, da viana eleac'h ma c'houzont ervad ne dint ket ar re grea. Evel ma c'houzont ervad n'ema ket eün ho faperiou gantho, emaint bepret en encrez na deuse archerien pe re all aberz al lezen da lacat ho c'hraban varnezho.

Dioc'h ma leverer, en eur gerik yarc'had euz an Normandi, eun dervez foar, vandro creis deis, p'edo ar foar en he bog, eur farser en em lakeas da grial en dra c'helle : al laer ! al laer ! Var gementse setu an dud o sevel ho fenn da zellet; hag an archerien o tostaat. Ne voa den eno paket oc'h ober he laeraden d'ar momet-ze ; bez'e voa avad evit doare eun niver braz ha ne voa ket æz ho c'houstians, ha ne voant tam e poan da gaout caoz oc'h an archerien ; en em zila a rejont ac'hano buan ha didrouz, hag eur pennadik goude oa rinset an-dachen foar, n'oa couls lavaret den varnezhi.

Eun dra bennag evelse a zo digouezet e Lyon, dioc'h ma leverer. Eno, evel ma c'houzeur, ez eus dispac'herien hag a ra lezen dioc'h ho giz hag ho froudren a enep lezennou ar vro. Hogen setu, me ne ouzon ket penauz, ez a di ar c'helou ema ar c'houarnamant o vont da lacat urz er gær-ze, da lacat al lezen da ren eno evel e leac'h all. Eno neuze e sao strafuil, ne ket epken etouez an dispac'herien divar ar ru, mes zoken etouez an dispac'herien a reng huel, etouez an dud e cark, rak bez'ez oa var ho c'houstians eur beac'h bennag ha n'o devoa ket a c'hoant da ziskuez. Ma en em lakeas pepini da ober he bacat evit tec'het buana ma c'heljent. Ha ne ket e Lyon epken e voa en em skignet ar strafuil-ze. E keriou all c'hoaz, e Marseil, e Toulouz, e Bourdel e voa croget ive ar grenien e meur a hini, ha ne velet nemet tud oc'h ober samm-bragou, guelloch gantho en em harlui eget chom da c'hortoz eur vizit ha ne voa ket dioc'h ho doare. Clevit, bez'ez eus tud kel lent,

ma ne c'hellont gouzav guelet den oc'h en em emel euz ar pez a zell oantho.

Eur boan vraz, a leverer, a zo bet o rei d'an dud-ze da gridi ne voa ket guir ar c'helou o devoa clevet, n'en devoa ar c'houarnamant sonch ebet da lacat an urz en ho zouez, hag e c'hallent couset dizousi ha dienerez. Meur a zervez int bet o crena an derzien, ha ne ouzon ket hag hi a zo c'hoas pare avoalc'h.

Gouscoude an dispac'herien-ze a Lyon a ra ho micher e doare ha zoken gant ijin ; pec'het e ve ho c'hontragn da chench. Pa vank arc'hant dezho, ar pez a zigouez alies, rak dispar int da zispign, e lakeont tail var eur marc'hadoù bras bennak. Hema zo red dezhan paea eun nebeut mil luriou pe zerra he stal, rak ne vez lezet den da vont d'he di. Bez'ez eus tud pinvidig all hag a zo red dezho paea eun tail bep bloas pe e ve laket an tan varnezho ; rak n'eus ket d'an dispac'herien da c'houzont ober implich euz ar petrol. Clevet em euz ez eus bet guelet marc'hadoùrien, red dezho bale en noz dre hentchou gouez, o paea tail da vandennou laeron evit beza lezet frank da vale ; hogen brema, evel ma za pep tra var araok, setu evel ma velit, ar c'his vrao-ze caset ive er c'heriou.

Calon vad an Allmaned. Eur paour kez prizonier euza Frans, a ioa bet gloazet eur c'har dezhan er vrezel arak beza caset da brizoniou en Allmagn. Pa zistroaz ac'hano e voa red dezhan beza douget, hag e rea hent var gein eur c'hos loen en doa gallet da gaout. O treuzi euu tamik kear, setu he rosen oc'h asoupi hag oc'h he deleur d'an douar. Tud a vodas var he dro, ha pa her gueiljont o cama pa voa savet, e sonchjont en devoa diloc'het eun ascorn bennag en he c'har. Cregi a rejont enhan, hag en em lakejont da zacha var he zivesker evit cas an eskern d'ho flas. Caer en devoa ar paour kez den crial, ne reant van ; ne vouie ket eur ger allmand, hag an dud-ze ne vouient ket eur ger gall. Dihompret o divije kément ascorn a ioa en he c'har, ha zoken en he izili all, paneze ma tigouezaz eno eun ofiser gall hag a vouie an allmand, hag a reas dezho cana o rei dezho da c'houzout e voa an den-ze cam araok neuze.

Ervez ar c'heleier, ar glaoeier diveza a zo bet o deus great cals distruch er penn d'ar sao-heol enz ar Frans. A dost d'ar steriou an douarou zo bet goloet gant an dour beus. Ne leverer ket e ve beuzet tud ; an edou avad hag ar foennou a zo collet. — En Itali an dourioù-beuz a ra ive cals distruch.

Ar c'hazetennou a verk ez eo bet caer prosesion ar sacramant e pep leac'h, ha n'o devoa morse ar gristenien diskuezet mui a zevosion hag a brez da enorihor Zalver ; nemet gouscoude en unan bennag euz ar c'heriou braz eleac'h ma o deus gallet tud difeiz a zo eno er c'hargou kenta miret na daje ar prosesion er meaz euz an ilizou.

G. M.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moulet gant AR. DE KERANGAL, mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar Finister, Costez-an-Nord hag ar Morbihan : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genla cazelen a reseu goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de Kerangal, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 48, e Kemper

D'an Aotrou de Kerangal epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scriouj da lacat er Gazeten a diec da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 22 Even 1872.

Er zizun all e comzemp euz an devosion o doa diskuezet e pep leac'h, er bloa-ma, ar gristenien vad oc'h heuilla prosesion ar sacramant. Lavaret a reamp ive e voa unan bennag euz hor c'heriou braz eleac'h ma o devoa tud difeiz gallet dont abenn da viret na vije great ar prosesionou-ze. Hogen biken n'on divije sonjet er rezoniou pe en digareziou cavet gant an dud dizoue-ze evit difen oc'h hor zalver da zont er meaz euz he ilizou. Etouez cals digareziou all ha ne dalont nemeur a dra, setu ama unan hag a zo dreist pep talvoudegez. An dud difeiz a zifenn prosesion ar sacramant abalamour ar galoliked hag ho bugale a ia da heul ar prosesionou-ze en em laca e danjer da baca eun taoleol, da c'hounit unan bennag euz ar c'hlenvetou-ze a zao d'an empenn, da gaout marviou trum !

Guelet a ri-hu pebez carantez a zo e calon an dud difeizze ? Piou en divije eredet o divije kément a druez oc'h ar gristenien vad, kément a zamant dezho, kément a zoursi anezho ? Tud keiz hag en em lakea e danjer, ha ne vouient ket ! Nag hi a zo brao dezho, pa ne zonjont ket ho unan en danjer ma en em lakeont enhan, ma zeus re all hag a zonch evitho !

Ha clevet oc'h eus-hu morse lenner, den o lavaret, hag eveset oc'h eus-hu e vije cals tud scoet gant taoliou heol da brosesion ar sacramant ? e vije aleiz a varviou trum varlerc'h ar brosesion-ze ? e crokje klenvejou en empenn calz muioch d'ar mare-ze eget da vare all ?

Noc'h eus ket, ha ne ket-ta ? Nan, na me ken nebeut. Setu meur a gant vloaz zo e rer prosesion ar sacramant, hag an danjer ma comzomp anezhan ama ne voa ket ana-vezet c'hoaz ; hogen ar re o deuz he gavet a c'hell, me gred, beza dinect gant eun dra ; ne zonch ket din e c'helpse morse cregi enho clenvet ebet da zevel d'ho empenn.

Ne ouzon két penauz, ha souezet braz oun n'o defe ket sonjet en eur rezon pe eun digarez all, eun danjer all a zo oc'h heul ar prosesionou-ze. Hogen an dra-ma credabl a vez abenn ar bloaz a zeu. Da benn bloaz e vez adarre prosesion ar zakramant, ha neuze an dud difeiz a rai plijadur dezho éaont adarre eun digarez bennag a nevez evit difen

oc'h ar pastor mad da zont da vale etouez he zened. Ne c'heller ket caout an digareziou mad oll-en eur vech.

An danjer ma fell din comz anezhan eo ar fleu, ar bleuniou a doler var an douar hag a zispaker evit ar prosesionou-ze. E kär e clasker ar roz hag ar fleur caera, a vez er jardinou evit golo ar ruiou ; var ar meaz, pa na gaver ken, e cutuiller brullu ha bleun balan da c'holo an hentchou ma tie hor zalver tremen dreizho.

Mes ar roz, ar fleur, ar bleun, al louzeier-ze a zo c'hoez gantho, c'hoez mad evit guir, mes eur c'hoez hag a c'hell, ervez ma laver an dud goueziek, noazout d'ar ieched. Clevet em euz ez eus bet guelet tud o coeza clanv, ha clanv da vad, er c'hamprou, er zaliou a ebat, ha kement-se dre ar c'hoez epken euz ar bokedou destumet er zaliou-ze ha laket tro-var-dro evit ho c'hempen brao. Evit guelet tud o coeza clanv en eur zal a zans pe a ebat dre c'hoez ar bokedou, kement-se ne ket eun abeg d'en em germeret oc'h ar bleuniou ha d'ho lacatermeaz, mes mar deus danjer na deuse unan bennak da glenvel gant c'hoez ar bleun a doler evit prosesion ar sacramant, ha ne deus ket eno eur rezon cre avoalc'h evit lacat difen teleur fleur evelse ? pe kentoc'h, evit troc'ha ber d'an danjer, ha ne deus ket eno eur rezon vad avoalc'h evit lacat dioc'h difen ar brosesion ? An asura e ve ober kement ma, rak mar da ar brosesion er meas, caer o pefe lavaret d'ar gristenien vad ez eus danjer o teleur bleun evelse var ar ruiou pe var an henhou, ar re-ma a zo ker pennog, a danva kement a laouenidigez o velet ho zalver o tremen ebiou d'ho zi pe dre greiz ho douarou, ma caf dezho ne c'hellont ket he lezel da dremen, ep teleur var he hent ar pez o deuz a gaera hag a vraya etouez an donezonou o deus rezevet diganthon, ha kement-se ep sonjal an distera tam en droug a c'helpsent da ober dezho ho unan pe da re all.

Hag evit comz a zevri, ar re a glask rezoniou pe digareziou evelse ha ne roont-hi ket dre eno eun testeni nevez e teu an den da veza evel diskiant pa deu da vouga ar feiz en he galon, pà fell dezhan ober he dreuz ep Doue na relijion, pa zistro he zaoulagad divar ar sclerijen-ze a sclerra kement den a deu er bed ? Ha n'en em laca ket an oll bemdez, evit ho afferiou, ho labourou hag aliez evit clask ho fijadur, ho ebat, e cals brasoc'h danjerou eget a zo oc'h

heul eur prosesion ? Ha kement-se neuze ep sonjal e taol heol, nag e clenvejou empenn, nag e maro trum ?

Dre c'hras Doue ar gristenien vad n'o deus ket a aoun rag an traou-ze pa heuillont prosesion ar sacramant. Ma ve eun dra bennag oc'h ober nec'h dezho, eo'dre ne c'hellont ket ober avoalc'h evit diskuez ho anaoudegez vad d'an Doue madelezus-ze a euteur dont da vale en ho zousez, hag a ro evelse dezho da anaout ez eo eun dudi evithan beza gant bugale an dud.

Rom. — Brema ez euz eur pennad amzer, eun den a reng huel euz a Frans, a voue digemeret gant ar Pap, hen, he c'hreg hag eur bugelig en devoa, an d'herc'hent ma tlie kuitat Rom evit distrei d'he vro. An den-ma a lavare d'an Tad Santel e tlie fiziout en impalacerez a Frans e devoa relijon vad ; rag an dra-ma a ioa en amzer Napoleon trede.

Pii nao a ieas trist hag a droc'haz dezhan ar gomz en eur lavaret :

« N'em eus fizians nemet e Doue. Pa vezan glac'haret, ne ket enhon'ya unan eo e sonjan ; sonjal a ran er re a ra an droug hag a glask discar an ilis. Evidonne n'en em nec'hant ket ; n'em eus ket an nec'hant, an aoun-ze a dle ar rouanet da gaout evit ho lignez. Pa vez' deut armare ezin ac'hann laouen, leun a fizians, ep encrez. Doue he unan en em garg eus va lignez, eus va heritach pehini eo an ilis. Cos bras oun, va bugale ; hogen nebeutoc'h aoun am eus rag ar maro ha rak barnedigez Doue, eget rak oc'h impalaer, evit skuer. Iaouang oc'h ho taou, eur pennad mad a amzer oc'h eus da veva ; mes ep en em drompla, ar vech diveza eo deoc'h d'am guelet ; ne deuot ket da Rom douet-tuz araok pell ac'hann. Goucoude o pet sonch ac'hann hag euz ar pez e zan da lavaret deoc'h. Digasit-hen da zonch d'ar bugel-ze pa c'hello her c'hompreñ. Euz a bevar ma zomp ama er gambr-ma, ar bugel-ze a vezoe beo pell varlerc'h ar re all. Ra en devezo ta sonch a gement-ma pell goude ma vezimp-ni maro. »

Er memez amzer ar Pab a zavas he zaoulagad varzu eur grusifi a ioa én he gichen, he vouez a grene ; arré her si-laoue a ioa encrezet. Neuze oskei meur avech var he beulin hag o sellet oc'h ar bugel, e lavaras :

« Lakit doun en ho memor ar zonch euz an den-ma a velit dirazoc'h hirio guisket e guenn ; ha petra bennag a zigouezo ganeme pehini ne doun netra ; gouezit ervad penaiz ama, er plas-ma, eleac'h ma em gueil brema em za, ar bugel-ma pa vez' deut coz, a zistroio ama, marteze gant he vugale hag he vugale vian, ha gouezit ervad e cavo er plas-ma eun den all guisket e guenn eveldhon. »

Marseil. — Er sizun all e voa en ilis sant Visant a Baol, e Marseil, eur seremoni gaer meurbet. Badezi a reat eun arab hag en deus tri bloas varnugent.

An den iaouanl-ze a ioa, epad ar vrezel diveza, etouez an turkosed. Great e voue prizonier, ha caset d'an All-magn eleac'h ma couezas clanv. Pa voue great ar peoc'h, e teus da Varseil eleac'h ma voue roet dor zigor dezhan gant eur famill micherourien, christenien vad daoust da gement a ra an dispac'herien o clask digristena allabourerien.

An dud-vad-ze, evitho da gaout eun toullad bugale, ha n'o devoa nemet poan ho divrec'h evit beva, hen dalc'has pell amzer hag hen clanv. Eun hevelep caran-

tez a reas d'an arab goulen beza catolik. Ar relijon a voue desket dezhan gant an Aotrou Berenger, vikel e saint Visant a Baul, ha gant ar c'hoar Tereza superiolez ti ar vinored paour euz ar barrez.

Kement a velaz ar vadiziant-ze a ioa tenereet ho chalon. Antronoz an arab a rez he communion genta e mesk ar vugale, hag ar gouzemen a dle da reseo ivevelho.

G. M.

PIUZ NAVED.

Piuze IX a zo ganet d'an 43 a viz Mae, er bloavez 1792. Evel-se d'an 43 a viz mae diveza an Tad Santel hen deuz achuet e bevar-ugent vloaz. Eun oadig brao !

Ganet eo en eur gær, hanvet Sinigaglia, e stadou an Iliz. Roet e voe d'ezha en he vadiziant an daou ano a Yann-Mari, ano sant Yann, ar c'henta euz a vugale an dud, hag-an Mari, ar genta euz an oll grouaduryen.

Ano famill an Tad Santel a zo Mastai-Ferretti. He dad a voa kont, anvet ar c'hont Mastai-Ferretti.

Yann-Mari Mastai-Ferretti a voa evel merket gan Doue, adaleg he genta bugaleach, ewid beza, eun deiz, eun dra benag a vraz, mes ives eun den a boan. D'an oad a c'houec'h vloaz, hen devoa deja skiant evel eun den bras, hag edo devod evel eun El. N'hen devoa c'hoaz nemed eur pemp pe c'houec'h vloaz, pa deuaz ar Pab Piuz c'huec'hvet, pehini a c'houarne neuze an Iliz, da veza attaket gan an tiranted fall, pere a ree, d'an ampoent, ho mistri er Franc, dindan an ano a zirektoar, da veza dre ho urz didronet, lammet euz a Rom ha kasset prizonier er Franc, e pe-lec'h e varvaz souden d'an oad a zaou vloaz ha pevar-ugent. He vam devod, ar gontez Mastai, pehini a vouie a betra e voa gourdrouzet an Tad Santel ar Pab, a lavare d'he mab, eun deiz : « Yann-Mari, va bugel ker, « te a gar pidi Doue ; mad a rez. Mâ ! va faôr paour, « an Tad Santel ar Pab a zo gourdrouzet euz a eur goall « dol ; ped an Aotrou Doue gan-in da gaout truez out-ha, « da zont d'he zikour ha da bellaat diou-ha ar voalenn, »

Hag ar paôtrig da respont d'he vam : « O ! ia, mam, « me a bedo gan-eoc'h ewid an Tad Santel ar Pab ; « bemdez e pedin ewit-ha, hag a greiz va c'halon. »

Ha bemdez ar bugel mad en he bedennou diouz ar mintin ha diouz an noz a lavare eur Bater hag eun Ave Maria ewid ar Pab.

Eun novez ar gontez a vriateaz he mab, en eur vouela, hag a lavaraz d'ezha : « Va bugel ker, ped a greiz kalon « muioc'h egred biskoaz ewid an Tad Santel : ar goall dol « or boa aon ar a'-z-ha, a zo c'hoaryezet : tud armet « a zo et war ar Pab en he balez, ho deuz kroget enn-ha « evel en eun torfetour hag hen greet prizonier. Ped eta « ewid an Tad Santel, va bugel ker ; ped ives ewid an « dud reuzeudig, pere ho deuz greet an torfed braz-se, « ewid ma teuyo d'ezho mez ha keuz da veza evel-se « didronet ar Pab ha greet anezha ho frizonyer. » Hag ar bugel devod a bede hag a vouele gan he vam.

Pa voe fin d'ar bedenn, ar paôtrig a lavaraz : « Mam, « penaiz e c'hall an Aotrou Doue permeti e vez ar Pab, « pehini a zo he Vikel war an douar, ha pehini a-hend-all « a zo ker mad, e vez-hen greet prizonier ha tretez « evel eun torfetour ? »

da eva, an Aotrou Person hag hen a hello, hag hen a c'hoantaio ober dalc'h-mad kement a zigoradur ?

Nag a dud a damall ar Veleien abalamour d'an debri ha d'an eva, hag a ve moan-moan ho c'hof, ma ve red dezho ober ho c'hont gant ar pez a gemer ar Veleien evit ho fred !

Hag ama c'hoaz, mar deo eun dra fall hag eur pec'hed evit peb den maga ha bourra he gorf en tu all d'ar skiant, beva dreist oll evit mezur he gof, evit ober he

zoue euz he gof, piou eo an den na hell en em vaga ervez he stad hag he gendere, hep displijoud tam an oll da Zoue ? Mar goulenn an iliz, a herz Doue, e ve great vijil da vener ha da zadorn, e ve iunet dioc'h an amzer, pa vezet en oad hag e tro d'hen ober ; da biou en deuz gourc'hemennet an Aotrou Doue, he unan en em vaga falla ma hello ; digant piou e c'houenn Pastoré an iliz ma tebro patatez bepred, panez marteze ec'hiz ar chatal ; ma c'hevo dour bepred ec'hiz ar zaout, hag hen o kaoud peadra avoalc'h evit ober guelloc'h kundu, evit kemered naturroc'h, saourusoc'h magadurez ?

Oll vadou ar bed a zo great gant Doue evit an oll, hag ar gristenien n'euz tra da rebech dezho mar deo ho iou en em vezur en tu all d'ho chatal, dishevel dioc'h ho chatal.

A eur perz all, kaer a ve glabousad, ne ket an oll var an douar, beleien na diveleien, eo a hello biken en em vaga hed an amzer koulz an eil evel egile. Buhan ha buhan e ve disdresset ar bed, ma teufe an oll d'en em drei oc'h ar memez boued, ar memez magadurez. Goundegez eur c'halz a dud a iafe prest var rabad, a iafe tost da netra. Ma ve debret bara du e peb leac'h, petra rafe kouer gant he viniz ? Ma na ve tam kik var an nep taol, petra rafe kouer gant he chatal lard ? Ma na ve mai evet nemet dour oc'h ar zec'hed, petra rafe gant ho guiniennou kalz a dud dioc'h kostez Bourdel a vev dioc'h ho guin, evel ma never e Leon dioc'h an ed, ar c'herc'h, arguiniz ?

Nag a baotred vrao a rebech d'ar Veleien ho zam bara guenn hag ho banne guin, hag a hellef eaz avoalc'h debri hag eva koulz hag ar Veleien, guelloc'h evit ar Veleien ! Bezet an oll tud a ioul hag a espern ; gouezet an oll gouarn mad ho zra, ho gounidegez, lakaad eun nebeud a gostez pa vez kaer an amzer, pa vez eaz ober arc'hant ha sevel peadra ; nag a dud, hag a ra brema kof moan a dachadou, stank ha stank ; nag a dud, hag a dorr brema ho zec'hed gant koz banneou dour hepken varlerc'h senkennadou odevii ; a hellef debri leun ho c'hof, a hellef chaokad bara guennoc'h, naturroc'h ; a hellef led a tam amann, pastel gik var ho bara ; a hellef diskarga eur banne guin a zoare en ho gueren ; rei eur vezach an amzer eur banne kempen a vin d'ho gragez ha d'ho bugale ; hep beza paourroc'h tam an oll da fin ar bloaz, hep rankoud chom eur miz muioc'h abarz paea ho gouel mikeal !

Paouezet al lonkerien hag al lonkerezed da vond ker

stank d'an hostaleri, da zevel ker stank var boutaill an odevii ; paouezet ar iaouankizou da deuzi ho seadra er foariou, er pardoniou, e dillajou ba dantelezou dizoare, e c'hoariou diskiant ; a bet an hini a gavo en ho godel arc'hant, en ho galloud danvez evit prena, evit paea bara saouruz, ha banneou fac'huz ! Ne ket traou eo a vank d'an dud dre ar bed, al loden vraz euz an amzer ; mez furnez ha gouzoud espern. Eul labourer c'hoantek ha kristen, var ar meaz, a hell beva koulz ha menor a aotrouik e kear.

Mez ar re a zo boaz da lonka, da fripa kement ha kement all, ar re a zo eur binijen evitho lezel en ho dilerc'h an disterra tam bara guenn, an disterra lom odevii, ar re a rank karga ha bourra betek toull ho gouzouk, reud ma vez ho bouzellou ; an dud-se a gaf dezhio e tle an oll Veleien ober eveldho ; sevel var ar voutaill ken na vez lipet piz, li.hag all ; samma ha drailla bara keit ha ma pad eur c'hrinse dirak ho daoulagad. Ar roullerien kargour ne vezo-morse roet dezhio da gredi e c'hell eur belek kaoud en he di da zebri ha da eva ar pez a gar, ba ne zeufe gueach ebed da goll he benn, da ober re gofad. Petra fell deoc'h ? Evelse emaan dro hirio an deiz gant kalz a dud var an douar. Komzit evel a garot da eun toullad nicherourien, mansonerien, toieren, kemenerien, talfaserien, bepred ar re-ze a lavaro, a brezgo e zeo ar Veleien eun dud hag a ra evel ar re all, a zebri hag a ev koulz hag ar re all, marteze dreist ar re all, mez a oar guelloc'h peur debri hag eva, hag a zo euruz da gaoud atao an tu da zebri ha da eva. Hag e c'hoantafe eur belek debri iod hepken, eva dour hepken, na mui na meaz eun toullad tud chatal a grio e vez atao friko gant ar Veleien, e za dalc'h-mad ar veren en dro gant ar Veleien.

Guir eo c'hoaz ar pez a zo skrivet en Aviel. Sant Ian Vadbezour, evithan da veza bevet tost da vad hep debri nag eva, a zo bet galvet den an diaoul, *dæmonium habet*. Salver ar bed, dre ma tebre ha ma c'heve evel ar re all, a zo bet kemeret evit eur c'hargour, eul lonker, evit eun den a garie dreist oll ar falla pec'herien.

Ar momez tra a c'hoarvez gant ar Veleien. Mar deuz en ho zouse hiniennou hag a vev treud, a ra kundu baour, a ev muic'h a zour eget a vin, a lez ar guin gant ar re all ; buhan ha buhan e rear anezho krachined, pismigerien, debrerien c'houiled, a zo o viri arc'hant, oc'h ober kusiadennou arc'hant. Mar deuz re all hag a zebri, a ev e c'biz an darn vuia ; d'ar red e lavarer e kavont mad ho zam, ho banne ; da c'houzoud eo, e vez avechou betek re leun ho c'hof, re stard var ho dillad, ha re dom d'ho fenn.

Hogen, mareadou a vez, pe seurt tud da heul ho labour a zebri nebeutoc'h, a iun stankoc'h eget ar Veleien ? A bet ar veach, hag er goanv hag en hanv, e vez nao, dek, unnek heur dioc'h ar mintin, abarz ma hell eur belek keaz lakaad eun tam en he c'hinou ! Savet e vez bet marteze da ziou, da deir heur goude an anter noz ; bet e vez o veled eur c'lanvour pell-pell dioc'h

ar presbital ; great en devezo, etre mond ha dont, diou, teir leo dre eun hent louz ha strodennuz ; hag en distro, da zigor ma vez hag a skriu, e ranko en em denna hep tam, na banne, en he gador govez, o c'hdal ma teuio evithan ar mare da lavared, pe da gana he osern.

Eur zulvez, e Miz du, an Aotrou Person euz hor parrez a ioa var ar mare da ziskenn euz he gambr evit mond da lavared an ofern vintin. Setu oc'h en em gaoud er presbital, ha prez varnezhan, eun den hag a gri. An Aotrou Person ! An Aotrou Person ! — Petra zo eta a nevez ? — Eur vaouez hag a zo fall-fall, toc'hor. — E pe leac'h ? — En Traon-bihan. Eul leo anter dioc'h arbork. An Aotrou Person a gemer e.zac'h du, a lez an ofern vintin gant he aotrou kure, hag a zo en hent var he dreid. N'oa ket deiz c'hoaz. Kerzed a ra an aotrou person guella ma hell. Ema e ti ar glanvourez. Poent eo, mall eo. A boan sakramantet, ar vaouez a dremen, a zo dirak Doue. An aotrou person a zistro, a zispehn he roudou. Deuet d'ar gear, e za d'an iliz, e kovez eun nebeud tud betek an ofern bred. Ma n'en doa ket kollet krenn he vouez oc'h eul he c'haloupaden, an dud da vihana a gave oa sempleat kaer he gorzen. N'oa ket eston e guironez, ker plad oa he gof oc'h an aoter.

Ha ne ket eur veach er bloaz hepken eo e rank ar belek iun evelse keit ha keit all, da vihana en eun darn parresiou, daoust d'ar storlok a hell beza gant he vouzellou.

Al labourerien douar, koulz hag ar vicherourien, kilvizien, mansonerien, marichaled, pa vez ganthio dervesion braz ha tenn, a zebri stank, hag a zebri iac'h, hep konta an eva meur a veach. Neuze e kouez truez oc'h an dorz vara ; neuze e vez chasset var ar c'hik ha var ar farz ; neuze evez draillgant ar stomok. Goulo, pe dost, ma ve ar c'hof, penaoy planta ar bal en douar kriz ; penaoy lopa var ar vein gant ar morzol ; na penaoy skeiken druz ha ker c'houez var an tom er c'houez ?

Ar belek, er c'bontrôl, a zebri nebeud, a rank debri nebeud, stank ha stank, pa vez bras a labour.

Ar zul a zo. Mintin, mintin ema an Aotrou en iliz. Kovez a ra ; kana a ra. Eun teir heur, eur peder heur, ha marteze oc'h penn, e pad he labour en iliz.

Bet ma vezou keit ha keit all o trei hag ho tistroi var eur planken kalet, o skuiza he Benn hag he gornaillen, o lonka eun ezen leiz ha pouner, pa c'hoantla mond oc'h taol da unnek heur, da gresdeiz, ne oar nemet digeri he c'hinou ha dic'hourda he gorf, a'en deuz ken ioul nemet da c'hourvez he gorf. A boan e c'hell lakaad eur banne guin var he stomok ; a boan e c'hell treiza eur banne guin, a zo dour an anter anezhan. Na mui, na meaz, bremaik e ranko ober katekismou d'ar vugale ; e ranko kana gousperou, selaou afferiou Fanch ha re Janned, poaniou Ian ha re Gatell, hag uza he zervez e kreiz an treveill, o veva evel gant ear an amzer.

Ac'hanta, potred, ac'hanta goazed, ha ne ket an draze eo beza o frikota dioc'h ar guir doare ? Ah ! gant eun

hevelep buez, guella a rear eo mond abred d'ar bez ; hag, o c'hdal koueza eno, eo passaad evel grac'hed, en em voaza dioc'h toul al ludu, dioc'h podik an tizan. Evelse nag a Veleien a varv. iaouank stam en bon amzer ! Ha c'hoaz e rebecher dezhio memez eur banne goin !

M. B.

(Eur pennad all eur vech all.)

MARO TRUEZUZ ANN DUK A VERRI.

D'ar zul d'ann noz, trizek a viz c'houevrer 1820, ann Aotrou aon Duk a Verri a oa enn Opera o klevet kan ha musik, gand ar Brinsez he bried. Ann Dukez a Verri a c'hoanteaz mont d'ar ger abarz ma achuan ar c'han : hag ann Duk, o kregi enn he dourn, he c'hasaz er meaz beteg he c'harrows, e sonj.vad da zistrei d'ann Opera, evit gwelout an divezanezhan.

He wardou a oa choumet ebarz er zal. Unan anezho hep ken, e ged var doull app nor, a zouge d'ezhan ann armou pa dremene. Ar c'harrows a ziblase hag ar Prins a zistroe d'ar zal. Epad ma touge ar gward ann armou, eun den en em risklaz etre-z-han ha tudchentil ann Duk ; a grogaz e breac'h kleiz ar Prins, hag a blantaz eur gountel-laz enn he galoun.

Ann Duk a oe douget enn eur gabinet stag ouz sal vraz ann Opera. Ar muzik a ie bepred enn dro, rak disennet a oe kas ar c'helou dizeur ebarz er zal, gand aoun na vije c'hoarvezet enn-hi meur a zizurz, dre ar reustl hag ar fourgas a vije savet o klevout kement all.

Ann Duk a Angoulem, an Duk a Orleans, an Duk a Vourbon hag ann Dukez a Angoulem en em gavaz kentis enn dro da wele ar Prins, leun a c'hood.

Ann Aotrou Brogard a loskaz goad d'ezhan, en he vreac'h zeou, hag ar Prins a lavarez : « Ho trugare-kaat a rann euz ho madelez hag euz ar boan a « gemerit gan-hen, hogen ne servichont da netra ; « kollet ounn. » Evel ma klaske ann Aotrou Blancheton rei d'ezhan da gredi ne oà ket douz ar gouli, ar Prins a respontaz : « Anaout a rann va stad, ar « gountel azo eat enn-oun beteg ann troad. » Ann Dukez a Verri a zilamm euz he c'harrows, a rog he gouriz sez da vandenna ar gouli ; hag ar Prins a lavar d'ezhi : « Deuit, va fried ger, ma varvinn etre ho tivreac'h ! »

II

Ann Aotrou Bourgoin, medesin ar C'hont a Artoa, en em lekeaz da zuna ar gouli. « Petra a rit-hu, va « mignon, eme ann Duk d'ezhan, ar gountel-laz a « oa marteze kontammet ? » Ar zervicher mad a zunaz start-oc'h-stard ; ankounac'haat a rea he vuez heunan, gand ma vije dre gement-se easoc'h ar gouli da zigas da vad.

Ar gwel euz ann Aotrou'n Escop a Chartr, deuet d'he govesaat, a daolaz e kaloun ar Prins eun nerz a bare var be dal. Euz a neuze he holl zonjou a oa en env ; ha ma tiskennent c'hoaz var ann douar, ne oa nemet

evit rei d'he dud merkou euz ar garantez ann denerra. Gouenn a reaz gwelout ann Demezell he verc'h. Ann Itron a Gontaut, he gouarnourez he digasaz eun he gichen. Ar Prins a asteñaz gant beac'h he zourn dinerezet var benn he grouadur, hag enn eur rei d'ezhi he vennoz, e lavaras : « Krouadur keaz, bez eurusoc'h eget da gerent ! »

Unan euz he brederiou kenta a oa bet da c'houenn mar boa ar muntrer eun den a ziaveaz bro. Evel ma klevaz ne oa ket, e lavaras : « Garo eo siouaz ! mervel « dre zourn eur c'hen-vroad ! » Pa velaz ar Vareched a Frans o tostaat ouz he wele : « Ah ! Aotrounez, eme-z- « han, enn ho kreiz-hu eo em bije karet mervel ! »

III

War dro eunn heur goude hanter noz, e tigouezaz ar medesin braz, ann Aotrou Dupuitren ; hogen ar pez a lavare alies ar Prins : « Ar gountel-laz a zo eat beteg ann troad, tizet e deuz ar galoun, » na leze gozik espêrants ebet d'he zavetei. Ann Aotrou Dupuitren, o veza en em guzuliet gand ar vedesined all, digouezet eno e niver braz, a gemeraz var-n-ezhan da frankaat ar gouli. « Lezel a rann va map etre ho taouarn hag enn ho « kouiziegez, eme ar C'hont a Artoa d'ezhan, gand eur « vonez daou-hanterret gand an difronk (1). »

Kerkent ha ma oe frankeat ar gouli, e tiredaz diouthan eur maread a c'hood du. Ar pistigou a vihanaaz, hag ar Prins a denne easoc'h he alan ; hogen ar sisianz na greske tamm e spred ann Aotrou Dupuitren. Ann digor-ze euz ar blez a ziskouze hanad awalc'h e oa trouc'het eur wazien, enn diabarz, mes na wiet ket pehini a oa. Pep-unan hepken a vele e oa re zoun ar gouli evit beza biken pareet. Koulskoude labour-dourn ar vedesinet a astennaz eunp heur bennak he vuez d'ar Prins, hag a roaz d'ezhan ann tu da ziskouez mui-oc'h-mui he nerz hag he galouniez kristen. Ann Aotrou'n Escop a gomze d'ezhan a bep mare euz a Zone, hag euz he Eternite : ha Persoun Sant-Rok, he barres, a roaz d'ezhan sakramant ann Nouen. Ar Prins a anzave alies he faziou, ka kelliez-gueach ma tremene unan bennak euz he zervicherien e biou d'he wele, hen ho fedet da dostaat, evid ober d'ezho he gimiad diveza ; « Deuz « ma mignoun ker, eme-z-han da Nantouillet, deuz « ma az briatiün evit ar weach diveza. »

IV

Ar Prins a lavare alies : « Na petra am euz me great « d'ann den-ze ? (Pa gomze euz he vuntrer ne rea ne-met « ann den anezhan). Eun den eo, eme-z-han, hag « am euz bet marteze offanset. — N'ann, va mab, eme « ar C'hont a Artoa d'ezhan, n'hoc'h euz gwelet bis- « koaz ann den-ze, na great drouk ebed d'ezhan. — « Kollet eo eta he skiant gant han, eme ar Prins. — » He galoun vad a reaz d'ezhan lavarout ar gomsze, evel pa en divje bet c'hoant da bellaat euz he spred

(1) Ar C'hont a Artoa, tad d'an Duk a Verri a oe divezatoe'h Charles X. Loeiz XVIII ha Charles X a ca breudeur d'ar roue mad Loeiz XVI merzieriet epad ar revolution vraz.

ar greden e oa bet skoët dre zougiez, pe da zigas sonj d'he vuntrer d'en em zifenn enn doare-ze, oc'h en em rei evid eun den diskiantet. Ar sonj da gaout trugarez da vihana evit buhez he vuntrer a zeue kreoc'h-kre enn he spered. « Ar Roue ne zeu ket c'hoaz « eme-z-han, n'am bezo ket amzer da c'houleñn « digant-han eur c'hras hag a rafe d'in kalz a freal « zidigez var va zremen-van. » Pedi hag aspedi a rea he dad hag he vreux d'he gouleñn enn be hano.

Ar Roue a erruaz ; ar Prins oc'h le velout a zastumas ar pezik a nerz a choume gañt-han, hag a lavaraz : « Va eontr, roit d'in ho tourn, ma pokinn d'ezhan evit ar weach diveza. » Neuze o terc'hel var zourn ar Roue : « Va eontr, emez-han c'hoaz, « gouleñn a rann digan-e-hoc'h gras evit buez ann « den. » Va niz, n'oc'h ket ken toc'hor ha ma sonj, « ni gomzo var gement-se divezatoc'h. » — Ar Roue ne lavar ket ia, eme ar Prins. *Gras da viana evit buez ann den !*

V.

« Ar Roue a droaz ouz ann Aotrou Dupuitren, ha gand aouin da veza klevet gant'ann Dukez a Verri, dija re c'hlac'haret, a lavaraz d'ezhan e latin : *Superest-ne spes aliqua salutis?* Ar pez a zo : « Ha chouum a ra « c'hoaz eunn esperanz bennak d'he savetei ! » Eun hejik-penn a oe ar respount. Edo neuze var dro pemp heur diouc'h ar mintin, hag ann deiz a darze. Ann Aotrou Dupuitren, o welout e tostee ann termen diveza, a bedaz ar Roue da vont kuit, ha da gas gant-han ann dud roeal ! « Aotrou Dupuitren, eme ar Roue, n'em euz ket « aoun rag ar gwel euz ar maro ; a-hend all, eun dleat « diveza am euz da ober e kenver va niz ! » (Serra he zaoulagad d'ezhan).

An Aotrou Dupuitren, o veza n'en devoa mui netra da ober evel medesin, a choume e kichen gwele ar Prins da zellout ha da sonjal. « Bete neuze, eme-z-han, enn eur skrid-danevel var varo ann Duk, bete neuze, prederiet holl ken a gorf ken a spered o klask soulaji ar Prins, n'em boa gwelet netra euz ar pez a dremene el leac'h ma edonn. Hogen neuze ec'h helliz gwelout ann anken hag ar c'hlac'h a ioa enn dro d'in. Glac'h ari ann Dukez a Verri a ioa tro-e-tro huel, estlam-muz, tener, prederiuz. He c'hemeret ho pije nann evid eur vaouez, mes evid eunn Eal digaset gand Doue da gonforti ar Prinz reuzeudik. Glac'h ari Dukez a Angoulem a choume dounoch' ebarz er galoun. Azezet e vije peur liesa e kichen ann Dukez a Orleans, eur gammé bennak diouc'h ar gwele, he fenn kouezet var he c'haloun, hag he c'haloun stanket gand ann huanaden-nou. Lavaret o pije oc'h he gwelout : « Re e deuz goue « let bete vrema, n'euz mui a zaelou enn he daoula « gad. » Glac'h ari Duk a Angoulem a oa eveziek ha leun a religion ; ann ear anezhan hep ken a lavare « Ioul Doue bezet great ! » Ne guitaaz morse penn-wele he vreux muia-karet. Ann Duk a Bourbon, Prins a Gonde, a ioa eno evel pa en divije gwelet o verval he

vab ha na oa nemet-han, an Duk a Enghien, lazet iveau epad eun noz, dre urz Napoleon I. Glac'h ari C'hont a Artoa a ioa glac'h ari eun tad tener, kaer en devoa, n'helle ket mirout da ouela ha da zifrounka. Glac'h ari Roue a oa solenn ha seder. Dereadegez ar Roue a drec'h a var galoun ann den, hag a bare awalc'h var he zremm nec'hét. »

VI.

Epad ma oa ann oll drifiet enn doare-ze, eur gomz a esperanz a zeuaz euz ar gwele a varo memez. Ar prins o klask dousaat da c'hlac'h ari Dukez he bried, pehini na helle mui, a lavaraz : *Karolin geaz, sonjat da vihana er c'hrouradur a zongit etre ho taougotz.* Ar gomz-se a stokaz e kalonou ann holl, hag a dreuzaz rouantelez Franz evel eul luc'heden a gonfort kaset gant dourn Doue he-unan.

Goude ar gomz-se, eme ann aotrou Dupuitren, ann tenn-alan a gouezaz enn eun taol. Evit dastum ar pez a choume c'hoaz euz a eur vuez hag a ie kuit, e c'houlen-jomp eur melezour. Ar roue a roaz he vouest-butun, euz a behini e lekejomp ar weren var muzellou ha var difron ar prins. Ar veren ne zastumaz brumen ebed ; eat e oa ar vuez kuit. Mab bihan Herri IV ha Loeiz XIV a oa tremenet. Edo neuze c'houec'h leur diouc'h ar mintin.

Ha peur c'hreat eo, a c'houennaz ar Roue ? Den na respontaz.... Ar pez a oe gwelet eno neuze a zigase sonj euz ar pez a c'hoarvezaz e derou ar bed pa gavaz Adam hag Heva ar c'horf goadek euz ho mab Abel, lazet gand he vreux. Ar roue pehini na helle mui en em zerc'hel, en em harpaz var vreac'h ann Aotrou Dupuitren. Neuze ec'h astennaz, enn eur greno, he zourn dinneret var zremm ar Prins, hag e serraz d'ezhan he zaoulagad, enn eur lavarout, he vouez hanter drouc'h et gant an difronk, *Peoc'h Doue d'id, krouadur ker !* Goude ze e pokaz da dal ar Prins ; e krogaz enn he vreac'h, hag o veza he c'haset d'he c'henou, e choumaz eur pen-nadik d'he starda var he vuzellou.

Ar Vourboned a zo brudet a viskoaz evit kalonou mad a dud, ha douget da bardoni bete re. Ann dane-vell-ma euz a varo ann Duk a Verri a ziskonez muioch' muai petra int. Pebez gwalleur a vije bet eta evit rounantelez Frans ma vije bet trouhet enn he grisien ar wenn gaer-ze euz hor Rouanez koz. A drugare Doue, kountel-laz ar reuzeudik Louvel a risklaz a biou d'ar c'hrisien-vamm, ha savet a zo var-n-ezhi eur vronsen c'hlaz-dour pehini a ra hor jõa, hag a zo dindan dourn Doue evel eul leor siellet.

I. W. H. bel

Tennet divar BUEZ ANN DUK A VOURDEL, HERRI V.

Collibri.

VI.

Setu eta, eme ar c'habiten Mistral, Carmena ha me o redig en dra c'hellimp a dreuz ar c'hoad, ar strouez, ar c'hauctus pere a doullé cals goasoc'h eget spern, varzu ar rec'hil huel a velemp dirazomp. Clevet a reamp ar chas a Gonde, a ioa eno evel pa en divije gwelet o verval he

o chilpat, hag e tosteant ouzomp. Araok digouezout gant ar rec'hil, me voe tost din c'hoas beza great va zaol. O clask lamet dreist eun toullad strouez, e sonjis kregi en eur pez scour keuneud a ioa anter guzet gant an deliou.

— Laca evez ! a lavaras Carmena.

Re zivezad oa. Ar pez am boa kemeret evit eur scour keuneud a ioa eur picol sarpant boa en em droidellaz en eun taol lagad en dro din evel eur fouet en dro d'eur miliner pe eul luren en dro d'eur bugel, hag a iea d'am mouga. Ruilla a ris ganthan d'an douar, hag e save he benn o clask harp, da lavaret eo eun dronjen vezen bennag evit va flastral outhi, ha ma en divije gallet caout en doa va flastret en eur momet. Carmena ne varc'hatas ket ; gant eun taol peul epken scoet izeloc'h evit he benn pa edo evelse savet gantha dioc'h an douar, e torras dezhan he liven-gein. Distarda a reas dioc'htu he droiou varnhon, ha me a c'hellenz en em denna kuit. Eat oamp pell diouthan, hag e elevemp c'hoaz ar scourrou keuneud o stracal hag o terri gant an taoliou lost a scoe araok mervel.

Setu-ni-ta o tigouezout gant ar riboul a zo etre an diouc'h, hag a rea Carmena an nor anezhan. Hogen an nor-ze a zo eul lenn pe eul loc'h dour sclear, ha ne voa ket doun, pevar zroatad da hirra eleac'h ma voa douna. Mont a rean da lamet el lenn, ha laouen zoken, rag sonch am boa da gaout eno eun tam frescadurez ha da voalc'h ar goad dioc'h ya izili. Carmena avad a lavaras din goustadik :

— Evez ! evez ! kea goustad, ha dioual da douch oc'h ar siliou a velez couset aze e goask ar vein !

E guirionez bez'ez oa eno siliou bris, marelled ; lod anezho o doa c'huec'h troatad da nebeuta, ha paveet oa al lenn gantho.

Setu-ni-ta o vont goustadik, eamed ha camed, oc'h evesaat peleac'h teleur pep troad, oc'h heja an dour nebeuta ma c'hellimp evit miret da lamet var ar siliou ha d'ho dihuna. Gouscoude pa yoamp eat tost d'ar bord, e zejomp en eur pennad red er meaz, ep sellet peleac'h lamet. Carmena a ioa em raog er meaz euz an dour. Evidonme, araok ma c'hellis mont var an treaz a velaz unan euz ar siliou pe sarplantet-ze deut bete va seuillou hag o vont da gregi enhon. Sevel a ris va feul hag e scois varnezh, adreuz, eun taol hag hen troc'haz e daou bennad. Er memez amzer avad me a resevaz ive eun taol em scoas, ker cre ma strincaz ar peul eus va dorn. Me zonje din oa eun taol baz pe eun taol mean am boa bet, hag e trois da zellet oc'h Carmena, rak n'oa eno nemethi hag e divije gallet va skei. Plega a ris da zestum va feul, hag e reseviz eun taol all, mes ema ne voue ket ker cre.

Carmena a ioa neuze en em lajet da zestum mein ha douar da deleur en dour.

— Deut buan d'am zicour, emezhi.

— Petra a fell deoc'h da ober ?

— Lacat ar siliou-ze e couunnar.

— Da ober petra ? ha ne deo ket guell deomp tec'h et evit na vezimp ket tizet gant ho zaezennou ?

— Alesont ama ne c'hellint ket hon tizout. Ar chas avad a deui varnomp hag hon lonco pe hon draillo. Red eo miret oc'h ar chas da dreuzi al lenn.

— Tennomp varnho saezennou contamet.

— Nan, nan ; ar siliou-curun hon difenno oc'h ar chas guelloc'h eget na oufemp en em zifen hon unan.

Ar ger-ze, siliou-curun, a zigas sclerijen em spret. Sonch a deuas din neuze ez eus pesked hag a string evelse me ne ouzon ket petra, henvet oc'h ar gurun, hag a zo goest da ziscar tud ha chatal. Neuze e veliz ervad a be-leac'h e teue an taoliou o doa va scoet. Neuze a lezis va feul hag en em lakis da deleur mein muia ma c'hellen hag hirra ma c'hellen el lenn. Ar siliou-curun pe ar zarpartet marellet a zavas couunnar enho ; sevel a rejont da chorre an dour, hag e neuent a drenz bag a hed o clask eun enebour bennak d'en em deleur varnezhan.

Ep dale e veljomp pennou ar voricoted o scrignal ho dent er penn all euz al lenn on doa-ni freuzet, hag oc'h hisa ho chas var hon lerc'h. An tourlonked a loscaz eur griaden c'houez, hag eun ugent ki bennag, couunnar enho, a lamaz en dour evit dont varnomp. Me a gemeras neuze va fuzil a zaou denn, ha Carmena he sirochel da vinta birou contamet ; rag en em zifen a felle decomp hirra ma c'heljemp pa ne c'heljemp mui tec'h.

Hogen, evel ma e devoa lavaret Carmena, ar siliou-curun hon difennas cals guelloc'h eget n'on divije gallet en em zifen. Ar vanden chas-ze, trouchadou chas kement ha leou ha boas d'en em ganna oc'h an oursien hag ar moc'h gouez, a ioa en em daolet el lenn, hag e voa savet emgann.

Ar siliou-curun a ioa staget dezho, a iea hag a zeu en eur douch outho hag en eur discarga varnezh ho c'burun. Ar chas a iude hag a gounnare, a lame var ar siliou hag o draille. Mes ar siliou a ioa meur a vil anezho, ha lijeroc'h oant evit ar chas. Epad ma traillle eur c'hi eur silien, nao pe zeg all hen tage a bep tu. Ar c'hi keaz ep dale ne c'helle mui final hag ez eant d'ar gouelet. An tourlonked, gant ho birou, o devoa lazet iye meur a silien-gurun, mes pa veljont pevarzek pe bemzeg euz ho chas ha ne voant mui goest d'en em zifen, en em lakejont d'ho gelver evit savetei ar re anezho a ioa c'hoas goest da vont en dro.

Neuze an tourlonked en em lakeas d'en em guzulia etrezho Anat avoalch' oa o doa c'hoant da zont varlerc'h, hagaoun gouscoude o tidreuzi harzou ho douarou. Hogen ar c'habiten ar c'hruk-zu, a zavaz abenn eur pennad, he voareg antellet ganthan, hag a ziskennaz en dour evit dont deomp. Mes ar siliou-curun n'oa ket c'hoaz eat an droug anezho. Ker-kent e teujont a vanden en dro d'ar moricod. Hemagant he voareg a glaske ho fellaat ; mes ar siliou a douche oc'h he dreid, oc'h he zivesker, hag a ziscarge varnezh ho string, hag ep dale an tourlonk paour a vanez he ners dezhan, a gouezas, ha nicun euz he gamaraded ne gredas dont d'he zicour. Mont a rejont ac'hano lostog, o lezel corf ho c'habiten da voeta ar siliou-curun.

Neuze Carmena en em lakeas d'an daoulin en eur skei var he zal.

— Petra a rit-hu ? eme ve.

Hi a zavaz he dorn hag he zaoulagad varzu an oabl glaz hag a lavaras :

— Trugarecat a ran ar speret-braz en deuz hor salve-teet ha Mari he vam e deus bet truez oc'b-va map.

N'oan ket devot d'ar mare-ze ; neuze gouscoude e zis d'an daoulin hag e pedis calonek.

Iviziken n'or boa izom ebet mui da gaout aoun-rag an

tourlonked ; gouzout a reamp ne deujent ket larcoc'h var hon lerc'h. Mes treuzi ar c'hoajou goudeze ne voa ket c'hoaz eun dra dizanjer. Gouzout a reamp e voant leun a loenet gouez, a zarpanted hag a varmouzien braz ous pere marteze or boa ar muia da zioual.

Pa voa eat hon encrez hag hor c'hoezen ebiou, e sântemp an naoun o crignat hon diabars. Gant eur saezen e tiscaran jomp eur perrok, hag hem'a voue displuet ha lakeat da boazat en eun toull en douar var meinigou ruziet gant an tan. Hounnez eo kegin tud ar c'hoajou. Dibri a rejomp chasun ar perroked-ze, hag evit terri hor zec'hed ec'h ejomp dour euz a voask ar rec'hil. Neuze pa voa deut adarre hon ners deomp, en em lakejomp da vale da c'horlos ma ti-ganeomp eun darvout bennag all.

(Eur pennad all eur vech all).

G. M.

Aroueziou pe sinalou en Allmagn.

En Allmagn ne gomzer brema nemet euz an aroueziou pe sinalou a veler eno eun nebeut zo. Guelet a rer eur groas e liou tenval e guer ar prenecher. Caer a zo clask cas ar groaz-ze kuit, ne c'heller ket hen ober. Pa dorrer eur veren, e veler ar groaz en eur veren all. Kementse a veler dreist oll e Bad ha néuze e veler ive pennou maro ha sinalou all, ar pez a raoun bras d'an oll ; cridi a rer e verk kementse reuziou braz. En Alsas e veler ive sinalou ; ne ket croaziou eo a veler avad, mes benviou brezel, ha tud ar vro-ze o deus dre eno fiziens da veza tennet a dre daouarn an allmaned.

Pii nao hag he vovel coz.

An tad santel, o tremen en dez all dre eur gambr, a velaz eno unan euz he zervicherien, ar c'hoa euz he vevelou, hag her galvas ! « Deuz, emezhan, da boket d'am dorn, ma roin dit va bennos, rag hirio ema da c'houel. »

An hini en doa evelse sonch pe zeiz edo gouel he vovel eo an hini a vel ar rouaned daonlinet eharz he dreid. An dere'hent en dôa guelet stouet dirazhan cannad ar Prus ha roue an Danemark.

Eur pare burzuidus.

Comz a rer euz eur bugel pareet en eun doare burzuduz oc'h ober eun navet var bez an tadou a gomagnunez Jesus lazet varlene gant ar gommun.

Ar bugel-ze, haivet Andre D... n'en deus nemet dek vloas. Cregi a reaz eur c'hlenvet en he nervennou, en hevelep doare ne c'helle na bale na chom en he za. Avechou ne gleve banne. Deut oa tred da ober aoun, hag he nerz a ioa eat oll diganthan. He gerent a reas kement a c'heljont evit he barea, mes ar vedisined a golle ho foan.

Ar bugel-ma a ioa devot braz, rag an heur vad en deus da gaout kerent leun a feiz. O velet nec'hamant he gerent, e teuaz ar zonch dezh da ober eun naved d'an tadou jesuisted lazet varlene. He dud a asantaz, hag an naved a gomansas d'an 23 a ebrel. D'ar zul 28

e voue caset ar bugel, e car, d'ar chapel, hag astennet eno var diou gador. He gerent a ioa eat d'he gas hag abede caloneg evithan. Ar bugel en doa poan vras. A veach oa commanset an oferen, ma santaz oa dic'houdret en eun taol he zivesker. D'an Aviel e savas. He gerent strafuillet a lam evit he zicour, mes hen ho zrugareca hag a lavar dezho e zeo pare. An oll a ioa sebezef, ar beleg evel ar re all. D'ar gorreou e taoulinaz, ha goude e save, ec'h azaze, e taouline evel ar re all. Goude an oferen ez eas d'ar gær var droad ha d'ar red. N'oa mui anat e vije bet clanv. Goudeze e rede bag e c'hoarie evel an oll vugale euz he oad, e teuaz d'ar zalud da bardaez, hag antronoz e respoute an oferen. N'eus chomet merk ebet euz he glenved.

Setu c'huc'h vloas varnugent echu abaoue ma zeo Pii nao pap. Doue r'her c'hendalc'ho pell amzer c'hoas var gador sant Per.

Al lezvarn (cour d'assises) evit an tri mis tremenet a zigoro e Kemper d'ar 15 a vis Gouere. An Aotrou Grolleau-Villeguery, alier a lezvarn Roazon, a vez e penn al lezvarn-ma, hag en devezo evit he zicour an aotronez Auger-Kernisan ha Faugeyroux, barnerien e lezvarn Kemper.

Ervez ar c'haletennou a zo muia da gridi dezho, ar prins Don Carlos a ia mad he aferiou e Spagn. An niver euz ar re en em laca a du ganthan a ia bepret var gresk, hag ep dale e c'hell esperout e vez ar bras euz ar vro dindan he c'hourc'hemen.

En Allemagn e veler ato croaziou, pennou maro... var ar prenecher hag e leac'h all. Keméntse, evit doare, zo eur sinal evit an Allmagn epken, rak pa glasker digas en tu-ma da ster ar Rhin guer hag a veler croazion varnezho, deut en tu-ma ar c'hoaziou-ze n'ho gueler mu.

An Aotrou Rolland, person Locquenole zo maro er sizun dremenet.

G. M.

PREIZ AMI ED.

KEMPER. — 15 Even.

Priz an daou c'chant tur.

Guinis.....	30 lur, »» c.
Segal.....	18 lur, 70 c.
Eiz.....	14 lur, 42 c.
Ed-du.....	18 lur, 40 c.
Kerc'h.....	14 lur, 42 c.
Avalou douar	7 lur, »» c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouillet gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escotti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huc'h miz, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazenet a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escotti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.

D'an Aotrou de KERANGAL epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a deer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

ALIM.

Ar re a gemer ar gazeten ne gavint ket droug e teufemp ken alies da zigas da zonch dezho e tleer paea ar gazeten araog he reseo, evel ma reñ evit ar c'haletennou all, pe da viana araok ma teu penn ar bloas. Bez' ez euz hag a bae ho c'haletenn ker reglet hag an heol, mes bez' ez euz ive hag a chom ep paea, ne ket epken ar bloaz o ren, mes a les da dreina daou, tri bloas. Ma rankemp scrifa da bephini en he bart he unan, (hag hirio gouscoude n'on dese ken moienn,) e ve red deomp dispign meur a gant lur er bloaz, ep conta an amzer a golfemp hag al labour or befe.

Petra a zigouez goudeze ? Pa scrisomp dezho, en em lakeont da c'houlen ha guir eo e tleont ar pez a c'houlenner, pe e chomont ep respont. Setu ar pez a zo digouezet ganeomp evit 200 lizer scrifet ganeomp e Miz ebrel diveza d'ar re a gemer ar gazeten hag a ioa varlerc'h gant ho faeamant euz a ouspen tri bloas. Eun drederen anezho o deus paet dioc'h, eul loden all o deus clasket eun digarez bennag, ha vardo eur c'hang n'o deus ket prijet rei deomp eur ger respont evel ma her goulenemp.

Dioc'h eun tu all, ne dleer ket ancounac'hat ne d'eo ket ar gazeten deomp, ez'omp bet carget d'he moulla ha da veza he jerant, hag e tleomp renta hor c'ontchou d'ar re o deus da velet varnezhi. Hogen ar re ne baeont ket e poent a dle guelet pegen dies hon lakeont. Dispignou ar gazeten a rank beza great araok ha paet dioc'h, hag evelse ez eo red deomp avans ha coll o c'hortoz arc'hant ar gazeten da zont.

O sonjal e kementse, o velet an diezamant on euz, ar re a gemer ar gazeten ne vankint ket, ni her c'hred erva, da zont da renta esoc'h hor c'ontchou o paea reglet ha d'ar mare.

AR. DE KERANGAL.

KEMPER, 29 Even 1872.

Ne c'hellan ket miret da zont bep en amzer, da lavaret eur ger bennag a enep ar scridou fall, levriou, cazenennou, guerziou a skigner etouez an dud, e kær ha var ar meaz, ha ne dint mad nemet da vouga ar feiz e calon ar gristenien, ha d'ho foulza d'en em rei d'an dizurziou. Guella pez a zo, ne deus nemeur a scridou fall e brezonek. Clevet a rer lavaret alicz, eul laver eo zoken anavezet gant an oll, ne deus bet biscoas prezeget a enep ar feiz en hor iez-ni, da viana gant guir vretoned, ar pez a zo a dra sur eun enor evit ar vro. Cridi a ran ez eo c'hoas guir kementse hirio, rak mar dens bet prezeget a enep ar feiz e brezon, eo gant eur protestant bennag ha ne voant ket boas dioc'h ar iez-ze.

Ne gredan ket avad e c'halfet lavaret kement all euz ar brezoneg a laker var baper. Bez'ez eus scridou brezonek great ar protestanted. Calz a zo hag o deus guelet o vont d'ho zi tud da ginnigen dezho scridou evelse, hag a roent evit netra pe couls lavaret netra. Bez'ez eus re all hag a zo catoliked var ho meno (da lavaret eo a zo bet badezet en ilis catolik, mes hizio ne heuillont nemeur relijon e-be), tud hag a voar mad ar brezoneg. Ar re ma ive a skign scridou etouez an dud, hag ar scridou-ze zo da zioual outho. Ne gomzont nemeur a enep ar feiz, a enep credennou ar guir gristenien. Lavaret a rafet zoken o dese ar scrifagnerien-ze eur feis beo, e vent mignonet vras ar relijon, an iliz, an Tad Santel ar Pab, ne glascient nemet an dro da lacat ar feiz hag an oll vertuziou da ren e calon ho lennerien. Marteze lod anezho ne glascont ket ober droug ; hogen tud ha ne heuillont nemeur na lezen Doue na lezen an ilis, ne glascont nemet ho flijadurvar an douar, hag e carfent ive lacat ar re all da gemeret skuer dioutho. Tud evelse ne anavezont nemeur ar relijon, ha

setu perag e roont divorce'het kenteliou ha ne ket kenteliou an iliz eo ez int ; ha setu perag en ho scridou, goud e un nebeut guerziou (rag ar scridou-ze zo peurliesa e guerz), goud e un nebeut coubladou din da veza canet en iliz e mesk ar c'hanaouennou santel a ganer eno, e cavot eur c'houblad bennag hag a zo c'hoez al ligentez pe al luxur ganthan, eur c'hoez goest da lacat eur c'christen mad da stanca he fri, goest dreist oll da gontami calon an dud iaouang a lenfe an hevelep scridou.

Brema ez euz eur pennad amzer, eur barz a Vreiz, an hini en deuz, ep mar, great muia vad d'ar brezoneg en hon amzer, an hini en deus skignet dre Vreiz-Izel ar c'hanaouennou, ar guerziou-ze anavezet hirio gant an oll, ia canaouennou ha guerziou ha n'eus c'hoez fall ebet gantho, rag an den ma comzan anezhan a zo couls christen ha ma zeo breton goueziek ; ar bars-ze a scrite din ar verzik-ma e latin :

Perditus I' heu; liquidis immisi fontibus apros.

« Da lavaret eo, reuzeudik ma zoun, me zo betar c'hen-ta oc'h efa en eur feunteun-dour sclear, hag em eus desket an hent d'ar moc'h gouez da vont d'ar feunteun-ze da ober goueillen euz he dour. »

Ah ! ma carje ar re o deus clasket bale var roudou ar bars-ma, beza kemertskuer diouthan ! Mes nan ; destumet o deuz ama hag ahont, ha sayet ho unan canaouennou, guerziou, soniou ; ha laket ho moulla, guech unan, guech meur a hini destumet en eul levrik, mad ha fall, mesk-e-mesk. Eno mar cavit da genta dour sclear, ne zaloet ket da gaout goueillen ha dour anvoez. Goude eur c'houblad glane e cavot unan gadal ; varlerc'h cur verz hag a zo eun dudi da lenn pe da gana, e cavot eun all ha ne deuz enhi nemet secanvadurez hag aliés goasoc'h ; peadra da entani goal ioulou an den, evel pa n'en dese ket an den a boan avoalc'h o trec'hi he voal ioulou ep ma ve red dont dre scridou ha canaouennou da lacat an tan enho. Eno c'hoaze kichen eun ali mad e cavot eun all ha ne c'heilit ket da heuilla. Evit rei kenteliou difazi divar benn ar relijion, divar benn ar pez a die eur c'christen da ober pe da chom ep ober, ez eo red beza studiet a zevri al lezen gristen ; ar pez n'o deus great nemeur ar re a skign ar scridou-ze, hag evelse ive goude eur virionez e caver eur gaou, pe da viana eur vi-rionez corvigillet ervez frouden ar scifagner, eur gelennadurez ha ne deo ket kenvel oc'h an hini a gaver er c'hat-ekis.

Lavaret a rin eta bepred d'an dud divar ar meaz : Dioullit petra a lennot ; diaoullit pe seurt scridou a goezo etre ho taouarn pe a lesot etre daouarn ho pugale. Na ficheit ket er scridou a ginniger deoc'h var an tachennou marc'h ad pe e leac'h all ; ne ket prena eo a rafac'h eur c'ontam a daolfe tervalijen en ho sperejou ha breinadurez en ho ca-ionou ; ne ket caout a rafe ho pugale er scridou-ze kenteliou hag ho doufke da heuilla ar bed hag he c'hiou fall epad ma claskit hoc'h uuan ho distrei diouthan.

Ervez a verk ar c'heleier, brema e skigner mui evit bis-coaz scridou protestant ha scridou all ha ne dalont ket hirroc'h, etouez an dud divar ar meaz, scridou ha cazeten-nou e galleg hag e brezoneg, ha sonch a zo da skign ar c'hoas muioc'h. Ar re a skign ar scridou-ze a zo paet mad gant an dispac'herien. Morse eta n'o doa bet an dud divar ar meas muioc'h a izom da zioual oc'h ar scridou-ze a ginniger pe a gaser dezh.

G. M.

Mar teu Doue avechou da ziskuez he oll c'hallout dre eur burzud bennag ; mar teu avechou da chench eun dra nebeut guerziou (rag ar scridou-ze zo peurliesa e guerz), goud e un nebeut coubladou din da veza canet en iliz e mesk ar c'hanaouennou santel a ganer eno, e cavot eur c'houblad bennag hag a zo c'hoez al ligentez pe al luxur ganthan, eur c'hoez goest da lacat eur c'christen mad da stanca he fri, goest dreist oll da gontami calon an dud iaouang a lenfe an hevelep scridou.

Brema ez euz eur pennad amzer, eur barz a Vreiz, an hini en deuz, ep mar, great muia vad d'ar brezoneg en hon amzer, an hini en deus skignet dre Vreiz-Izel ar c'hanaouennou, ar guerziou-ze anavezet hirio gant an oll, ia canaouennou ha guerziou ha n'eus c'hoez fall ebet gantho, rag an den ma comzan anezhan a zo couls christen ha ma zeo breton goueziek ; ar bars-ze a scrite din ar verzik-ma e latin :

Perditus I' heu; liquidis immisi fontibus apros.

« Da lavaret eo, reuzeudik ma zoun, me zo betar c'hen-ta oc'h efa en eur feunteun-dour sclear, hag em eus desket an hent d'ar moc'h gouez da vont d'ar feunteun-ze da ober goueillen euz he dour. »

Ah ! ma carje ar re o deus clasket bale var roudou ar bars-ma, beza kemertskuer diouthan ! Mes nan ; destumet o deuz ama hag ahont, ha sayet ho unan canaouennou, guerziou, soniou ; ha laket ho moulla, guech unan, guech meur a hini destumet en eul levrik, mad ha fall, mesk-e-mesk. Eno mar cavit da genta dour sclear, ne zaloet ket da gaout goueillen ha dour anvoez. Goude eur c'houblad glane e cavot unan gadal ; varlerc'h cur verz hag a zo eun dudi da lenn pe da gana, e cavot eun all ha ne deuz enhi nemet secanvadurez hag aliés goasoc'h ; peadra da entani goal ioulou an den, evel pa n'en dese ket an den a boan avoalc'h o trec'hi he voal ioulou ep ma ve red dont dre scridou ha canaouennou da lacat an tan enho. Eno c'hoaze kichen eun ali mad e cavot eun all ha ne c'heilit ket da heuilla. Evit rei kenteliou difazi divar benn ar relijion, divar benn ar pez a die eur c'christen da ober pe da chom ep ober, ez eo red beza studiet a zevri al lezen gristen ; ar pez n'o deus great nemeur ar re a skign ar scridou-ze, hag evelse ive goude eur virionez e caver eur gaou, pe da viana eur vi-rionez corvigillet ervez frouden ar scifagner, eur gelennadurez ha ne deo ket kenvel oc'h an hini a gaver er c'hat-ekis.

Lavaret a rin eta bepred d'an dud divar ar meaz : Dioullit petra a lennot ; diaoullit pe seurt scridou a goezo etre ho taouarn pe a lesot etre daouarn ho pugale. Na ficheit ket er scridou a ginniger deoc'h var an tachennou marc'h ad pe e leac'h all ; ne ket prena eo a rafac'h eur c'ontam a daolfe tervalijen en ho sperejou ha breinadurez en ho ca-ionou ; ne ket caout a rafe ho pugale er scridou-ze kenteliou hag ho doufke da heuilla ar bed hag he c'hiou fall epad ma claskit hoc'h uuan ho distrei diouthan.

Ervez a verk ar c'heleier, brema e skigner mui evit bis-coaz scridou protestant ha scridou all ha ne dalont ket hirroc'h, etouez an dud divar ar meaz, scridou ha cazeten-nou e galleg hag e brezoneg, ha sonch a zo da skign ar c'hoas muioc'h. Ar re a skign ar scridou-ze a zo paet mad gant an dispac'herien. Morse eta n'o doa bet an dud divar ar meas muioc'h a izom da zioual oc'h ar scridou-ze a ginniger pe a gaser dezh.

G. M.

Mar teu Doue avechou da ziskuez he oll c'hallout dre eur burzud bennag ; mar teu avechou da chench eun dra nebeut guerziou (rag ar scridou-ze zo peurliesa e guerz), goud e un nebeut coubladou din da veza canet en iliz e mesk ar c'hanaouennou santel a ganer eno, e cavot eur c'houblad bennag hag a zo c'hoez al ligentez pe al luxur ganthan, eur c'hoez goest da lacat eur c'christen mad da stanca he fri, goest dreist oll da gontami calon an dud iaouang a lenfe an hevelep scridou.

Setu petra a velomp brema adarre abaoe ma zeuz hano euz ar c'hoaziou hag euz ar sinalou-all a veler en Allemagn. An dud difeiz a gemer poan o clask lacat an traouze var gont an natur, ep ma ve red tam ebet sevel hueloc'h. Ar guer-ze, emezho, var bere e veler croaziou, a c'hell beza bet laket, goud e m'oant poazet, var barrinier houarn a ioa e croaz, hag ar mergl euz ar barrinier houarn-ze en deus laket merk ar groaz enho. Marteze, eme lod all, ar gueraer en doa laket ar mercou-ze e danvez ar guer, hag ar mercou-ze ne dlient dont da veza anat nemet abenn eun nebeut bloaveziou.

Evel a velit, rezoniou evelse ne ziskuezont nemeur a skiant. Mergl divar barrinier houarn oc'h en em staga oc'h guer a vije distaget ac'hano-ive buan avoalc'h, ha gueraerien o lacat en danvez guer croaziou ha pennou maro da veza guelet abenn eun nebeut bloaveziou, a vije eun dra souezusoc'h cals eget burzud ebet.

Ha petra da lavaret euz a eur groaz, ha pa vez torret ar veren ma edo varnhi, en em ziskuez var eur veren all, pe pa vez caset ar veren er meaz euz an Allemagn a ia kuit anezhi he unan ? Ama an doctored difeiz n'o deus gal-let c'hoas lavaret netra ; n'o deus cavet ken rezon nemet terri ar guer.

Hogen ne dler ket beza souezet evit guelet an dud difeiz nec'het ha zoken strafuillet gant traou evelse ; rak ne ket es dezho miret da lavaret dezho ho unan : « Mar deus traou burzudus, red eo eta e ve eun dra bennag, unan bennak galloudusoc'h, hueloc'h, en tu all d'ar pez a c'hel-lomp da gompren ha da esplica. Da lavaret eo, red eo e ve eun Doue. Mes mar deuz eun Doue, ha ni oc'h he nach'ha ni o chom ep renta servich ebet dezhan, ha ni zoken oc'h ober ar brezel dezhan en dra c'hellomp ; an Doue-ze a c'help marteze caout eur mare bennak crog enhomp, ha ni a c'help paca eur souzezen. » Eur zonch evelse a zo ep mar avoalc'h evit teleur nec'hamant hag encrez en eun eue.

Ar gristenien guirion, ar re a gred e Doue, ne vezon ket nec'het gant burzudou evelse. Gouzout a reont e ra Doue traou burzudus pa gar hag eleac'h ma car. Eleac'h clask gouzout penauz e tigouez an traou-ze, e claskon kentoc'h anaout pe seurt kentel, pe seurt gourdrouz a ra Doue dezho dre eno ; rak gouzout a reont pa ra Doue eur burzud, ez eo ato evid mad ha silvidigez an dud, hag euz euz eno peurliesa eur gentel pe eur gourdrouz. Mar deus avechou nebeut hag a denn frouez euz ar c'hen-teliou-ze unan bennag a ra ato, hag a dra zur Doue zo galloudeg ha

madelezuz avoalc'h da ober eur burzud evit savetei ha pa na ve nemet eun eno epken.

ROM. — Christenien vad Rom a ziskuez muioc'h mui pemdez ho devosion hag ho c'harantez evit ar Pap. An iliz zo dalc'h mad leun a dud o pidi. — Eun den pinvidik a voue goulennet en dez all diganthan, ha kinniget dezhan eur zomi vad a arc'hant evit lezel ar roue da vont en he di da zellet dre eur prenest oc'h eun tan a joa a dliet da ober e kichen. An den-ze a respondas ne lesje morse da vont dreist he dreuzou an hini a zalc'h ar Pap prizonier.

An Tad Santel a lavare n'eus ket pell d'ar iaouankiz a Rom.

« ... Hoc'h alia a ran hirio da gemeret skuer dioc'h saint Lois Gonzag, evit deski ganthan ar pez a dleer da ober dre he oberou, dre ar beden, dre ar skuer vad, dre aliou, evit mad an nesa, en amzer-ma dreist oll a zo kement a izom enhan da rei scor d'ar vertuz ha da ziscar ar vis a zao ker sounn he benu. »

Sant Lois Gonzag en em gave euruz, cuzet e ti compagninez Jesus ; eno e cave ar peoc'h, evel ma c'hell eur zant he c'haout e ti Zoue. Gouscoude e savaz eun tam freuz bennag e ti he dad (ar pez a zigouez aliez er bed), sevel a reas dizunvaniez etre meur a brins. Sant Lois a voue gourc'hennet dezhan gant he zuropiolet kuit he gouent ha mont da di he dad evit lacat eno ar peoc'h a gave he unan e ti an Aotrou Doue.

« Doue ne c'helle ket miret da vennigen labour an den iaouank santel-ma a blije kement dezhan. »

« E guirionez, gant sicour Doue, ha dre he garantez, he zousder, he furnez, e lakeaz an unvaniez e pep leac'h, hag e tistroas d'he gouent eleac'h ma varvas nebeut amzer gouedeze. Pa edo prest da vovel, pa c'houlnet outhan : »

« Breur Lois, penaiz e za ar bed ganeoc'h ? Mont a ran, emezhan, laouen. *Lætantes imus*, hag e falle dezhan lavaret dre eno eza, goude eur vuez santel ha leun a oberou mad, gant plijadur euz ar vuez-ma d'an eurusdet eternel. »

« Setu aze ar pez a c'houlnan evidoc'h. Tremenit ho puez oc'h ober ar vad, evit pa vez deut evidoc'h an termen diveza, ma c'hellot, o sonjal en oberou mad o pezo great hag er skueriou mad o pezo roet, respont d'ar re a c'houlenno diganeoc'h penauz e zit, e zit ac'hann gant plijadur da reseou ho recompan etre divrec'h an Aotrou Doue. »

Er bloa-ma, e Rom, n'eus gallet ober prosesion ar Zaramant e nep leac'h. An dispac'herien n'int ket contant a gementse. C'hoant o divije bet guelet ar prosesion var ar ruiou, evit gallout lavaret e lezon he frankis gant an iliz, hag evit ober eun dismegans bennak d'ar re a heuilje ar prosesion. Ar pez o divije great ep mar ma vije eat ar Zaramant er meaz ; rag e Velletry ar prosesion o vezadeut var ar ru, ar re hen heuille a zo bet dismeganset ha canet pouil dezho gant an dud difeiz. An dud vad a gris : *Bevet Jesus-Christ hag he vam santel !*

Goude ar prosesion, eo bet deut ar justis evit cregi. er re o doa great freuz ; mes ne ket er re o doa great freuz eo e crokoint, mes er gristenien vad o doa criet : *Bevet Jesus-Christ. Ne ket justis vad eo a renter er vro-ze ?* G. M.

AR VELEIEN.

VIII.

PEVAR PENNAD.

4.

Ar veleien a hell en em viska ker brao ha ma plij gantho.

Ha goudeze petra fell deoc'h-hu da lavared, o c'hoti a zell kement oc'h ar veleien ? Bugale da Adam evel an dud all, ha na hell ket, ha na dle ket ar veleien en em c'helei ervez ho stad, ervez ho renk ? Ar veleien da vihana a zo taillet dezho e pe c'biz en em viska, ha ne ma ket en ho galloud en em lakaad hirio en eun doare, ha varc'hoaz en eun doare all ; hirio e du, ha varc'hoaz e guenn, hag antronoz e ruz, pe e guer.

Mar deuz e mesk ar veleien hinienou hag a vez gantho eun tammik re a sich, hag a veler eun nebeud faro, hag a ziskouez frank ho deuz chaden ha mountr, ho deuz eur penn ha bleo var ho fenn ; an dra-ze a zo affer eur iaouankiz hag a dremeno buhan, a ielo buhan gant an avel.

Mar deuz var an douar, a hent all, eun dud hag a dle en em zerc'hel kempen, ar re-ze eo ar veleien, dre m'ho deuz affer oc'h an oll, dre ma vez a bep seurt tud hoc'h ho c'haoud, dioc'h ma sao ezom. Ne gredan ket, me, e ve guell deuet ar veleien e nep leac'h, e kear na var ar meaz, e ve easoc'h tra evitho ober ho dever, e ve goulnet kuzul outho kentoc'h ; e ve great trummo h ervez ho larvar, ho gourc'henn, ma vent guelet dis-kempen ha loudour evel ar zeiz pec'hed, ma ve guelet var ho fenn tokou n'ho deuz na furm, na liou, a zo demrouz, dem-ruz, muioc'h eget du ; tokou a zo druz evel eur podad souben da zeiz mollarjez ; ma ve guelet en ho zreid lereier ep seul, bouteier o tiskrogna, o c'hoarzin an eil botez oc'h e ben, bouteier a zo puchet, a zo pouner, a zo tachet evel boutou eur chalboter ; ma ve guelet en dro d'ho c'horf soudannenou leun bri, leun vastar, toull ha roget a gleiz, a zeou, var laez ha dioc'h an traon ; ma ve guelet ho gouzouk, ho c'krepeze difraoul, digor ha disparhouill dioc'h doare eur plac'h iaouank a ia a benn-herr d'en em ziskouez er foar ; ma ve guelet ar fank betek ho anter, evel oc'h tud a zo bet euz ar mintin d'an noz o tenna teil euz ar c'hireier, o c'hiravazata teil var ar bern.

Mar rank eur belek paka kaillar ha stroden meur a veach e mare ar goany, a forz da gerzed dre ar poullon hag ar vouillen, hag eun droug e vez evithan kaoud eur zoudanen all da lakaad pa zeuio d'ar gear, pa vez e trempet, treuzet gant ar glao, pa zaio da oferennna, pa zigermero en he bresbital tud a zoare, eun aotrou, eun itron, ho deuz merourien en he barrez ; pa raio vad dezhan ha d'he barrez mond da veled en ho ziez ho manerion, Aotrouien, Itronezed, ho deuz leveou kre, hag a zo douget evit an dud ezommek, evit an ilizou ? Ha fall a raio

eur belek o viska eur zoudanen gaerroc'h, nevezoc'h, pa vezo eur gouel braz, pa en em gavo an Aotrou'n Eskob, pa vezo pedet da breja e ti eun aotrou pinvidik, a zell kalz oc'h diaveaz ar re a zeu da azeza oc'h he daol?

Ne blii ket d'an dud a skiant gueled dirak ho daoulagad beleien hag a zo guisket, kempennet, sichef evel demezelled a c'hoanta e ve an oll o sellid outho, nan ; mez ne blii ket dezhio muioc'h e ve he zillad a dammou, he varo hir, he zaouarn teret, taraset, evel re eur mansoner, eun darbarer.

5.

Ar Veleien ho deuz marc'h ha kar evit ho dougen, a hell mond, ha dont, ha galoupad en ho diviz.

Hag e ve guir, ar pez n'eo ket c'hoaz, n'euz mui belek, na kure, na person, n'en deuz he varc'h hag he dam kar evit he zougen dre an henchou, hag eur rebech a zo eno da ober d'ar veleien ? Hag eun torsk' eo evit ar veleien kaoud ar pez a veler, tost da vad, da bep Ian ha da bep Janned var ar meaz, da bep hostis, de bep kemener e kear ? Mar gueler, da zeiz marc'h ad pe soar, an henchou leun a girri bihan o portezad eur briz-mevellik, n'en deuz tra da ober e kear nemet teuji he venneien ha fripa he arc'hantigou ; perak e ve kondaonet da gerzed bepred var ho zreid hopnan ar veleien a zo tud evel ar re all ; ar veleien a zo an henchou ken hir ha ken tenn evitho evel evit ar re all ; ar veleien a vez red dezhio stank, ker sktank, galoupad en noz koulz hag en deiz, dreist oll pa vez klenved er vro, hag a zigouez avechou re zivezad e kichen ho c'hlavourien, kaer ho deuz lakaad pevar zroad e leac'h daou, peder c'har e leac'h diou da obér hent ha tiz ? Perak na hello ket sevel he droad er skleuk, hag azeza var eun dibr, pe azeza zoken en eur c'har, ar belek, ar person a zo deuet var an oad ; a zo torret gant al labour, en deuz kerzet, en deuz redet stank avoalc'h, pell avoalc'h dre ar voullen, dre ar goa henchou ; en deuz paket nouspet ar zaead glao, nousped ar zamm pri en he amzer, o kas ho zakramanchou da Ber ha da Ian, da Fant ha da Zell ; hag en deuz peb guir d'en em espern frankoc'h, d'en en c'helei tommoc'h, sassunnoc'h, dre ma tilam ar gosni var he chouk ?

Eun den iaouank, eur plac'h iaouank, e kreiz ho brud ha leun a dan, a hello galoupad e kar da eur veladen, da eur friko eured, da eul lein pardon ; hag eur belek a ranko ober he oll droiou var droad ; a ranko meur a veach en em denna a gostez, lammed marteze er foiz, er poull, evit lezel da dremen iaouankizou skan-bennet, a c'hoanta kerzed gant ho hent evel an avel, a c'hoarz o stlapa pri oc'h an oll var ho hent, hag a ra trouz ar gurun en eur vond, dioc'h ma vez muioc'h a ded en ho raak !

Mez, mar fell da lod euz ar Veleien denc'hel d'ar c'biz koz, ha lakaad ho zreid, ho divesker, ho jarrittelou da labourad, ar re-ze ne vezint-hi ket tamallet evel ar re all, tamallet var eur gont all ?

Guelit ar Veleien-ze, eme eun darn dud ! Aon ho deuz da fripa eur guennek, da rei netra da c'hounid d'ar vicherourien, da galvez na da varichal. Bernia arc'hant eo ho affer. Perak na hell ket ar re-ze ober evel ar re all ? Mez nan : pismigad hag espern eo a fell dezhio bepred, ha morse ne vez leun avoalc'h, bourr avoalc'h ho gode !

Evelse, Beleien geiz, it var varc'h, it e kar, hag e vez skoet, lopet var ho kein ; it var droad, hag e vez lavaret traou ac'hanc'h. Petra reot-hu eta ; petra rann-kot-hu da ober evit plijoud d'ar bed ? N'hellit ket gouskoude mond var droad ha beza douget er memez amzer. Hag a eur perz all eo red deoc'h beachi meur a veach, kerzed meur a veach en tu all d'ho c'hoant, ha da vareou ne vez ket eaz nemeur ober hent.

Lezit, oh ! lezit an dud da c'hlabousad, da storlokad, evel ma lezer da ober trouz eun toullad ier a zo unan anezho o paonez defi, eun toullad voazi a zo ho giastenn ho gouzouk ha ragachad evit an disterra ki a dremen. Ma na rit van, ar bed a davo kentoc'h var ho kont, evel ma tao trummoc'h eur c'hoz marmouzik a grouadur, pa na zeller nag oc'h he gaon, nag oc'h he vriz daelou.

Oh ! oh ! a lavaro hiniennou : ne ket kaoud marc'h ha kar eo a rebechomp d'ar Veleien ; kaoud marc'h ha kar ker kaer eo. Nag a fougasierien brema e touez ar Veleien ! Nag a arc'hant a laka ar re-ze e kezek hag e kirri ! ha na ve ket guelloch evitho fripa uebeutoc'h en hevelep traou, ha diouered muioc'h gant ar paour ?

— An darn vbia euz ar Veleien var ar poent-ma, me gav din, a oar petra ho deuz da ober, a ra evel ho deuz da ober. Marc'h ha kar a hellont eta da gaoud, dioc'h a anzavit. Perak ne gement-hi ket raktal danvez mad ha traou da badoud ? Mar c'hoanta an Aotrou Kure, an Aotrou Person he unan, hag hen koz, kaoud evit he zougen eur marc'h, eur c'har euz ar re genta, evel n'euz ket nemeur, hen anza a ran ganeoc'h, ne ket eur pez brao eo a ra eno. Eur marc'h a briz huel a vez peurvia re a dan ganthan ; ha buan avoalc'h e stlapo d'an douar, var he benn, koulz Person evel Kure ; e vrousto kar ha sternach, hag e vent koustet ker ; ha setu koll, koll braz, oc'h penn an danjer, oc'h penn an droug a vez marteze brasoc'h ; gar an Aotrou Person a hellef beza flastret, ha breac'h an Aotrou Kure torret. Hag e leac'h truezi outho nemeur, e ve tro, guir da lavared dezhio : ma n'ho pije ket c'hoanteat pignad ken huel, ho lam ne vije ket bet ker c'houek ; ma vije bet traou disterroc'h en ho servich, ho koll a vije bet ive skanvoc'h.

Nan, nan : ne ket affer ar Veleien eo galoupad gant kezek hag e kirri ho deuz kement a daloudegez. E peb tra eo mad kaoud skiant, ha peb unan a dle ober he hent dioc'h he zoare, he c'halloaud.

Mez ha red e vez d'an Aotrou Kure mond ha dont var eur marc'h n'euz nemet ar c'hooc'h hag an eskern anezhan ? Ha red e vez d'an Aotrou Person beachi en eur c'har a vigour evel karrik an ankou, a gloch evel

eur iar a zo bet lammet diganthi he neisiad viou ? Kaoud stag oc'h he gar eun tammik aneval treud, ha pourset, ha dizantet, eur c'hagn a zo toull ha roget al ler var he zro, e deuz poan o ruza an eil troad var lerc'h egile ?

Al labourenien ho unan, var ar meaz, ar re a oar ker brao petra eo eur marc'h, eur gazek ; ar re a gar kement henor ha gloar ho farrez ; hag hi a ve laouen nemeur o veled ho Fastor, ho beleien, o vond d'ar parresiou all, o vond d'ar c'heriou, gant eur jao a ve re zister an oll, a lakafe an oll da c'hoarzin ?

Kend aze greomp ama evel eur marc'h ad. Gouzan-vomp, bezet zoken joa ganeomp ho dese hor Beleien marc'h ha kar evel ar re all, marc'h ha kar dioc'h ho doare ho unan ha doare ho farresiou ; gant na gousto ket re ger an oll nag ar marc'h, nag ar c'har ; evit ma chommo eun dra benak da rei d'ar paour, d'ar vicherourien ho deuz ezom da c'hounid.

Lezomp hor Beleien d'en em veled ken e trezho, gant na vezint ket aliesoc'h er parresiou all eget en ho farresiou ho ujan, gant na zebrint ket stankoc'h euz a vara ar re all eget euz ho bara ho unan.

6

Ar Veleien ho deuz re a arc'hant, a gar re an arc'hant, ne fell dezhio ober netra nemet evit arc'hant.

Var be gont eta e zeuz c'hoant da lakaad ar Veleien ? Ha red e vez dezhio beva hep diner, na guennek, ober bepred ho labour evit netra, mond ha dont evit ober d'an oll vad ha plijadur, en em uza, en em laza e servich an oll, ha kaoud ho gode !

Ia, setu aze an dud a glasker da ober euz ar Veleien. C'hoant a zo ne zafe Morse eur guennek en ho gode, hag e vent na mui, na meaz, ha dalc'h-mad, o tenna euz ho gode ! evit rei da lan ha da Fanch, da gement a c'hou-lenn outho sikour hag aluzen. C'hoant a zo ne ve roet, ne ve paet dezhio netra an oll, bag ho deffe evel ato da ziouered gant an oll, gant an dud pinvidik koulz ha gant an dud ezomek.

Ar Veleien n'int ket bet Beleien e peb amzer, n'int ket deuet Beleien var an douar. Evit beza Beleien ho deuz ranket fripa arc'hant, hag arc'hant founnuz, arc'hant a zournadou epad pell amzer. Meur a vloaz e vezint bet er skol, er skoliou bihan abarz mond d'ar skoliou braz, evit paka a nebeudou an deskadurez a c'houlenner digant ar Veleien, an deskadurez a rank an oll Veleien da gaoud evit beza e tro da skolia ar re all, da hencha ar re all var zu ar baradoz.

Nag a arc'hant, ia, a vez teuzet abarz ober eur belek ! Tri, pevar, pemp bloaz a dremeno eur c'houadur er skoliou bihan, evit deski lenn, skriva, konta ha gallégad. Ar mestrel skol a rank beza paet, ne ro ket he boan nag he amzer evit netra. Prena ha paea a ranker liou, ha paper, ha leviou. Dispenn ha freuza a rear dillad, jupen, rokedan ha bragou, oc'h ilinad var an taoliou, o frota ar skinier, o c'hoari pa heller hen ober, oc'h en em beillad, oc'h en em ganna a dachadou, o krimpad er

guez, hag o klast neisou en eur vond d'ar skol, en eur zond euz ar skol d'ar gear. Bara a zebrer iveau, ha lac'h, hag amann da heul ar bara.

Mond a rear goudeze da zeski ha latin, ha gregach, hag eur maread a draou all, ne ouzon ket me an hananezh. Mar kouste ar skoliou bihan, pegement e koust muioc'h ar skoliou braz ! Pell en em gaver dioc'h ar gear ; ne never mui gant iod ha gant patatez hep ken, gant bara du hep ken. Paec a rear daou, tri c'chant lur er bloaz evit maga ar mab, ar paotr er skolach. Dillad ar mab a goust muioc'h er skolach eget na goustent er gear, dre ma rank beza guelloch guisket. Al levriou a goust mui oc'h-mui er memez tra euz an eil bloaz d'egile, dre ma sao, dre ma kresk an deskadurez. Konta a heller e koust ar mab var dro eur pevar c'chant lur bep bloaz d'an tad ha d'ar vam, ket ha ma vez oc'h ober he studi er skolach, ha c'hoaz ne rajo ket nemeur ar c'heaz he Aotrou. Hogen eur pemp, pe c'houeac'h vloaz, marteze seiz, eiz vloaz, a dremeno kent en em gaoud e penn he hent. Mar ho c'heuz bizied var ho tauarn, likit-ho brema da labourad, ha guelit pêtra ia euz a c'hodel eun tad, eur vam, abarz ma vez peur-c'hreat he dro gant ho faotr er skolach.

Euz a skolaer o teski latin ha peb seurt traou all, e za ar mab da gloarek, e laka eur zoudanen var he gein. Dispignou adarre, ha dispignou braz evit an tad hag ar vam. Eur zoudanen a goust eun dournad brao a arc'hant, euz a anter kant lur da driugent lur, ha ne ket eur zoudanen eo a ra oll dillad eur c'holoarek. Evit ar zulion hag ar gouelion, ha var ar zizun meur a veach e rank kaoud c'hoaz eur soupliz, eun tam tra a zo skanv, mar kirit, mez a denn da arc'hant, a dle beza voalc'h et, a dle beza ampezet eur veach an amzer, evit ma vezokempen, evit na droio ket e torch listri. Lereier ha bouteier a uzer, hag ive tokou, hag ive kresiou. Eur c'holoarek a zebr hag a ev evel peb den iaouank ha da eur c'holoarek e koust ar pez a zebr hag a ev, evel ma koust d'ar iaouankizou all. Pevar, pemp bloaz a dremeno c'hoaz eur c'holoarek o tounen soudanen kent ma vezoket, kent ma paouezo da denna euz a c'chodel he dad hag he vam, marteze euz a c'chodel he vreudeur hag he c'hoarez.

Eur veach great belek, hag hen a vez dize raktal ? Ha dize e vez he dud, eur veach ma vezoket ho mab da vezoket ? Ar belek nevez n'en deuz-hen ket da baa marteze arc'hant ponner, tri, pevar, pemp kant lur, abarz ma vezoket kuitez e peb leac'h ha gant an oll ? Var gein he dud ha ne bouez ket eur zam brao, kement ho deuz dispignet gant ho c'houadur ? Da bet an hini marteze ho deuz ranket astenn ho dourn evit kaoud peadra da gas ho mab da benn, gant poan he lezel en anter an hent ! Ha mar deuz dle da baa en he gear, mar deo dleourien he dud, ha dleourien abalamour dezhian, eur belek nevez, eur belek iaouank hag hen a vezoket pec'ched evithan ho zikour ervez he c'halloaud, destum eun dra benak, diouered gantho eun nebeud

benak, evit ho zenna kentoc'h, kenta ma hello, euz a zindan ar zam ?

— Sellit eta ha klevit ! ... Ni ne zonjemp ket e traou evelse ! Biskoaz deomp-ni n'oa bet lavaret kement all !

— Mad ; sonjit eta pelloc'h, ha tavit ; hag hiviziken ho pet muioe'h a skiant ; abarz glabousad kementse, troit eun nebeud ho teod en ho kinou. M.B.

Eur c'hristen euz ar vouenn goz.

N'euz ket pell, eun den divar ar meaz, euz a escopti Lion eur pennad bleo gwenn d'ezha, pere a ziskenne hag a flote war he ziouskoaz, a antreaz e sakristiri Itron-Varia-Fourvier, eur paôtrig gan-t-ha dre an dorn, hag a c'houlennaz ma voa enne e kemeret ar profou a roet ewid sevel eun Iliz nevez da Itron-Varia-Fourvier.

« — Ia, va mignon, » a lavaraz d'ezha ar beleg a voa enno, karget da receo ar profou-se, « ama eo « ho receiver. »

« — Mad ! » eme an den, « me am beuz iveau eun « draig bennag da roi evit se ... Mes n'eo ket braz ar « som .... »

« — O ! va mignon, bezit eb aon, eme ar beleg : « ne-d-om ket figus ; ni a gemer gant anaoudegez vad « kement a vez roet d'eom evid ar Werc'hez Vari, « gwenneg ar paour evel pez ugent real ar penvidig. « Ar Werc'hez Vari a zell, neket oc'h ar som, mes « oc'h bolontez vad an den. Merka a reom war ar c'ha- « yer beteg ar sot a zaou wenneg. »

Neuze ar paôtr koz a dennaz euz he c'hollel eun tamig paper, hen dispakaz hag a lakeaz d'ar beleg en he zorn deg louiz aour, en eur lavaret : « Bihanig eo « ar som, mes a galon vad hen roan. Mar em bize gal- « let roi muioe'h, em bize roet muioe'h. »

« — O ! va mignon, » eme ar beleg, « mar recefem « aliez kalz somou bihan evel oc'h hini, ne vem ket « pell evid kaout peadra da zevel he iliz nevez da Itron-Varia-Fourvier. »

« Lavarit d'in oc'h ano, mar plij, evid ma hen skri- fin war ar c'hayer. »

« — O ! n'eo ket ret, Aotrou, neme an den. Ar « Werc'hez Vari a voar petra em beuz roet, se a zo « avoalc'h ewid-on. »

Neuze an den a dosteaz ar bugel oc'h ar beleg, hag a lavaraz : « ke war da zaoulin, va faôtr, ha goulenn « he vennoz digan an Aôtrou person. »

Hag o troi oc'h ar beleg : « Me, Aôtrou, a zo koz ; « risk a zo na welin ket an iliz nevez en he za. »

Hag o troi oc'h ar bugul : « Te, va faôtr bihan, te « a vez evurusoc'h eget-on-me... te he guelo, mar « plij gan Doue ... ha te a bedo Doue enn-hi ewid da « dad koz, neget ta, va faôtr ?.... kement a c'houllenn- « nan evid-out, va bugel ker, eo ma teuyo Doue hag « ar Werc'hez d'as tivoall ha d'as talc'her beppret « fur. »

Hag o troi oc'h ar beleg : « Allo I.aotrou, ma vez ho « madelez roi d'ezha ho pennoz. »

Ar beleg a voa tenereet he galon, o welet hag o klevout an den koz ; roi a rez he vennoz d'ar bugel hag eur bennoz c'houek. Tud a voa er sakristiri d'an ampoent, hag oll e voant chomet sioul ha sebez, o welet kement a feiz.

A ! ma vize bet on tud a vrema oll hènvel oc'h an den koz-se euz a eskopti Lion, ne vize ket koezet goale-nou Doue war-n-om stank-ha-stank ec'hiz ma zint kouezet, espisial eur pemp bloaz war-n-ugent so ben-nâg ; ne vizemp ket bet neuze trec'het, discaret, revinet, flastret gan ar Prussianed evel ma-z-om bet. On tud yaouank a vize bet neuze gwelloc'h savet, hag e vize bet muioe'h a urz vad en tiegezou hag er vro. Pa vi-zem bet attaket gan an enebouryen a ziateaz, Doue a vize bet a du gan-eom ; e lec'h brema ema a eneb d'eom, pe da vihana hen deuz evel on ankounac'heet.

O Franç, distro eta oc'h Doue : respect ar zul ; respect an da grouer ; respect ar briedelez ; respect oll lezennou Doue ha re an Iliz, ha Doue a bardonno d'it, a zello ouz-out adare, hag e savi.

AN ERMIT.

Colibri.

VII.

— Penaus-ta, Cabiten, e teujoc'h abenn d'en em denna euz ar c'hoajou-ze ?

— Gant poan avoalc'h. Va labousetaer, evit va deseou da vont ganthan var douar Borneo, a ziskueze din ar vro-ze evel eur baradoz. Han, ia, setu eno eur barados ! Strouez hag o doa dent evel cribinou, pe drein evel spillou pe nadoziou hag a lakea hon dillad a billou, hag a roge hor c'houeg. Ne vouemp ket pell na edo hon treid var an douar hag hon dillad chomet a bastellou ama hag ahont. Hor c'horf n'oa nemet eur gouli anezhan, ha neuze kellien a hep seurt, moue ha kement amprevan bilimuz a zoug askel a deue evel eun hed guenan var hon tro hag a sune hor goade beo. Ia, setu eno eur barados !

En nos ne c'hellempt ket couset eur veraden, rag ouspen ar viltansou askellek-ze pere n'hor c'uiteant morse, or boa d'en em zioual oc'h ar zarpanted a glevemp oc'h en em ruza etouez an deliou, hag oc'h an oursien du a glevemp o c'hougnal a dost deomp.

Ma on divije galat, ober tan, on divije caset divar hon tro an oll viltansou-ze. Mes neuze on divije en em ziscuillet d'ar gouezidi a zo dre eno ; deuit e vijent var-nomp hag hon laza o divije great ep truez. Dindan boan a varo oa red deomp en em guzet.

An naoun criz ive hor c'hrigne. Maro e vijemp sur gant an naoun paneze Carmena a gave bep en amzer eur c'hrizien bennak mad da zibri. Ar griziou-ze ne voa ne-meur a vagadurez enho ; stanca var an naoun a reant gouscoude, hag asten eun nebeut hor buez.

Eis dervez e vouemp er poaniou-ze ; eat oamp da vizier, hag hor c'houeg hag eur mui nemet trousclen. Ar bugel paour a ioa eat iwe bete'r mouch, pa zigoues-jomp erfin en eun doare plenen dizolo, ha tost da eun dorgennik a ioa eun eienennik dour sclear en he zroad.

Ker feaz oamp eat, ma rez ar guel euz an dorgen-ze plijadur deomp, abalamour ma c'hesperemp caout eno eur goask bennak etouez ar rec'hil evit ober tan ep beza guelet, ha ma cafjemp dour sclear da esa. Hogen da vont da gaout ar rec'hil-ze on doa eun tamik plenen da dreuzi, hag var ar blenen ez oa eur gniskad soul houeg oc'h geot seach'h. Kenta troad a dolis var an doare soul-ze e loskiz eur griaden. An doare geot seach'h-ze a ioa spern lem meurbet, hag ar pez zo goasa spern bilimus. Plant va zroad a ioa toulet oll, leunc'hoad ; red e voulle din azeza e troad eur vezen. Ep dale va zroad ha va gar a goenvaz, eun doare terzien a redas dre va oll izili hag e semplics.

Ne ouzon ket pegeit e chomiz er stad-ze ; pa deuiz enhon va unan edo Carmena o c'hlibia va zal din gant dour ien, neuze oa ganthi en eur grogen eun doare ti-zan du ha c'huero, hag e lavare din hen esa. Hogen ken diners oan ma voulle red dezhi sevel va fenn din gant eun dorn, ha cas gant an dorn all ar grogen d'am mu-zellou evel da eun den toc'hor. Va gar a ioa coenvet ato ; ar boan avad a ioa eat kuit. Eleac'h poan eo debron eo a zanten enhi.

Cousket a ris neuze c'houeg, hag antronoz oa deiz araok ma tihunis. Epad va c'houesk Carmena e doa great din eun doare boutou gant croch'hen guez griet gant brouan. N'oant ket brao, mes mad oant da zioual va zreid oc'h an drein. Ouspen-ze gant ar vouc'hal e devoa lazet eur zarpant ha great pennadoù anezhan.

— Mar gellomp caout eur c'havarn, emezhi, hag ober tan, on euz ama peadra da derri hoñ naoun.

Ar c'hik sarpant-ze ne ket mad mad ; meur a vech gouscoude em eus debret anezhan, ha pa vez naoun avoalc'h ne vezet ket figus.

Carmena e devoa ive great dezhi he unan eur boutou all evel va re-me. Gant ar bouteier-ze e c'heljomp neuze bale var an drein spern ep ober drouk d'hon treid. Caout a rejomp dioc'htu eur c'havarn evel a glaskemp, e kichen an dour, ha kerkent e rejomp tan hag e lakejomp eur bastel zarpant da hoazat. Biscoas n'on doa debret pred ebet c'huec'h. Colibri ne gemere ket he amzer da chocat. Ar bugel paour, naoun en doa gouzanvet eveldomp-ni, ha n'oa mui anezhan nemet ar c'houeg hag an eskern. Pa en devoa debret he voalc'h, e teuas adarre buez en he zaoulagad ha musc'hoars var he vuzellou, hag ar vam a ancounac'he he foan hag he skuisder o velet laouenidigez he map.

Me ive a ioa deuit nerz em izili. Cripat a riz, a roc'hel da roc'hel, bete beg an dorgen, da velet ha me a zizo-loje eun dra bennag ac'hano. Neuze va c'halon a goman-sas da zidal ha da lamet em c'kreis. Guelet a rean ar mor, a bell evit guir, mes var ar mor, a bouez sellet piz

avoalc'h, e velen tri lestr, hag unan anezho, ep mar ebet, oa va lestr, *Al Louarn*. N'em boa luneden hir-velet ebet, mes re vad ec'h anaïen va lestr evit ma c'haljen en em drompla. An den mad a gabiten n'ca ket falvezet dezhant pellaat ac'hano ep va c'hlask tro var dro, o sonjal e c'haljen beza beo c'hoas. Caret em bije gallout erial cre avoalc'h evit rei da glevet d'am lestr, pe sevel eur pavillon, pe ober tan bras var ar garrek, mes ne ellen ober nag an eil nag egile.

Diskin a riz ac'hano evel eul labous ; n'em boa mui poan ebet em zreid ; hag e crien oc'h Carmena ; va lestr ! *Al Louarn* ! Va fenn a ioa anter gollet ganhen.

— Alo, eme ve, deomp ac'hann buan d'an aod ; va lestr zo duhont oc'h va gortos.

— Ar mor zo c'hoas pell ac'hann, eme Carmena.

— N'eus fors, guelet em euz *al Louarn*.

— Me zonje din edo al lestr en tu d'an anternoz ?

— Bez'edo, mes brema ema er sao-heol deomp.

— Mes n'eus pors-mor ebet en tu-ze.

— N'eus fors, al louarn a voulle ato dont d'hor c'herc'hat.

— Mad, deomp neuze varzu ar sao-heol.

— Ia, deomp, ha buan, an oll goueliou en avel.

— Ia, mes an noz a zo erru, hag en em gollimp er c'hoajou.

— Guir a levarez, ha te ac'h euž izom da gousket. Mad gortozomp ar goulou deiz varc'hoas vintin.

Carmena, gant he zaecennou, e devoa discaret daou labous, eur perroked hag eun all ha ne ouzon ket he hano. Eur goan a rejomp ar seurt n'on doa ket great c'hoaz abaoue m'edomp er c'hoajou-ze.

— Mad ac'h eus great, a lavaren-me, discar al labou-sed-ma, rag hor c'halon a vije deuit buan da eugi gant kik siliou hars.

— Siliou hars ! petra eo an dra-ze ?

— Pa vezi eat da Varseil e c'houezi ; ni a ro an hano-ze d'ar zarpanted ha d'an aered.

Carmena a zavas neuze prim en he za, hag a zis-coneze beza nec'het. N'oc'h eus clevet netra, emezhi ?

— Nan, eme ve, mes ama ez eus kement a loenet gouez, ne ven ket souezet e ve deuit unan bennag aze da elia d'ar poull-dour.

Cridi a rafet kentoc'h e ve eul loen pe eur zarpant o ruza oc'h an douar.

Chom a rejomp da zilaou, ha neoc'h eul oamp hón daou. Er c'hoajou-ze ez eus kement a loenet binimus, loenet hag a roze ar maro deoc'h en eun taol, ma c'helpent cregi enhoc'h, sarpanted ha n'int ket ken teo ha ya bez, cruget, kinid braz ha du, bete frouez a zo hag ho lasse mar ho deprac'h. Eno ne oufet morse beza avoalc'h var evez.

Carmena a grene evit he bugel a ioa couset mad en he zac'h staget ganthi a ispill oc'h eur vezen. Mont a reas d'he gaout evit he zifin ma vije izom. Mad e doa

great caout disfizians ha caout ive eur scouarn dano. A veac'h oa eat beteg ar bugel ma he guelis, strafusillet oll, oc'h ober sin din, ep lavaret ger. Me a grogas buan em tuzil hag em bouc'hal, hag a redas d'he c'hichen. Cregi a reas em bouc'hal, hag e tiskueze din gant he bez eun dra bennag a ioa a dost deomp. Pa dolis va zell var al leac'h a ziscoeze din, e veliz evel daou gef tan, daoulagad eun tigr a ioa en em ruzet bete tost d'ar c'hrouadur, hag a ioa plafet eno oc'h an douar evel ma ra al loenet-ze araok lamet var ho freiz.

Ep chom da varc'hata, e loskiz eun tenn varnezhan e creiz etre he zaoulagad. An tigr a loscaz eur c'hragnaden scrijuz hag a reaz eul lam varnomp ; mes Car-mena, gant he bouc'hal, hen tizas var greiz he benn araok zoken ma voa diskennet bete'n douar. Eur pao dezhan epken a ribinsaz eur c'har din, hag abars m'am boa bet amzer da vont adren evit loskel va eil tenn, e voa peurlazet a daoliou bouc'hal. Colibri a ioa cousket ker c'hoek, ma na zihunas ket zoken gant ar safar a rejomp an epad abaden-ze.

G. M.

Eur Serjant droug enhan. — Epad ar vrezel diveza, en unan euz an tinelloz-ze a zerviche da hospital tost d'an tachennou brezel, e voa eun nebeut mad a zoudardet clav, gouliet, mac'haniet. Hogen ar zoudardete a ioa christenien vad, ha nebent a relijion a ve, pa en em gayer evelse var eur guele a boan, e teu sonch a Zoue, hag e sao c'hoant da dostañ outhan.

Evelse pa voa digonezet derc'hent Nedelek, pa deuaz ar beleg a ioa carget euz an hospital-ze da velet he dud clav, ar re-ma oll a c'houenne cofez, dre m'o devoa c'hoant da reseo antronoz ho Zalver, d'an deis ma en doa great he zonedigez var an douar.

Ar beleg eta a ieaz euz an eil guele d'egile, evit cofez he dud clav, hag antronoz vintin e teue da zigas d'ar zoudardet keis-ze an Doue en deus lavaret da gement a zo poaniet ha sammet dont davithan.

Eur serjant pehini n'en doa nemet eur gouli dister, hag a ieaz da vale eleac'h ma care epad an deiz, ne voa ket en dinel pa voa deut ar belek da gofez he gamaraded. Antronoz e voa eno pa voe digaset ho Doue d'ar soudarded clav; hogen tenval oa he benn. Chom a reas var he zaoulin epad ma roet ar gommunion, ha pa voa ar beleg o vont kuit, e savaz, hag e zeas d'he gaout en eur damoloda he gepi.

— Va omonier, ne c'helpac'h ket otreal eur ger, mar plich ?

— Eo va mignon, petra oc'h eus da lavaret din ?

— Ma ve ho madelez silaou ; mes c'hui a gred marteze me n'oun ket christen abalamour ma zoun serjant ?

— Salocras, va mignon, guelet em euz, epad ma roen ar gommunion, ha zoken epad an oferen, e c'houzoc'h pidi.

— Clevit-ta, va omonier, c'hui oc'h eus galvet va zoudardet, ha n'oc'h eus ket galvet ar serjant !

— N'em eus galvet den, va mignon. Me a zo deut

ama deac'h da ober va zro, evel ma zoun boas da zont. Ho soudardet o deus goulenet cofessaat evit gallout reseo ho Doue hirio. Roet em euz dezhio ho goulen, ha setu penauz eo tremenet ar bed.

— Mes, c'hui vel, re zivezad eo brema ; echu eo ar zacramant evit hirio ?

— Va mignon, cofez a c'heller, pa garer, ha pa vezet var iun e c'haller communia bete creis-deis, pa vezet iac'h, hag e clenved, n'eus fors peur.

— Va omonier, casit Doue d'he bost, hag abenn eur c'hardeur, me vezoz er c'heriten.

Ar serjant a dosteaz eta oc'h ar zacramanchou en derivez-ze, hag evit beza eun nebeut varlerc'h ar re all, ne ziskuezas ket nebeutoc'h a zevosion egetho o reseo he Zoue.

Redadegou kezek. — E Kemper e vezoz redadegou kezek er blos-ma d'ar c'hoezeg ha d'ar seiteg a viz Eost.

Oberou caer an dispac'herien. — N'eus ket pell e crogaz an tan, e Lyon, en unan a garteriou kear eleac'h ma zeuz ar muia dispac'herien. Eur vanden vad a zoudardet a voue caset da laza an tan. Ar re-ma a labouraz en dra c'helle, ha gant sicour ar bomperien, e teujont a benn da vonga an tan goall. Epad ma labourent, tud ar c'harter a jome da zellet, paket ho divrec'h ganthro. Pa zeaz ar soudardet kuit, evit ho zrugarecat en em lakejot da sutal ha da ober hu varnezho.

Setu aze pebez santimanchou mad a zo e calon dispac'herien.

Eur vouzarez tano he scouarn. — Unap euz ar skianchou hag en deuz an den muia poan oc'h anzao en defe he gollet eo ar c'blevet. Eun den bouzar glez a anzavo a veac'h ez eo pounner-gleo eun tamik. Ar merc'hed dreist oll a rank beza stanket mad ho discouarn araok mac'h anzavint ne glevont ket.

An itron X... a zo bouzarez. Mont a ranker tost d'he scouarn ha crial cre evit rei dezhi da entent. Eun dervez, eur vignonez dezhi en em gaf ganthi var ar ru. Ar ru a zo ledan ledan hag e voa unan anezho a bep tu. Ar vignonez a dro varzu an itron X..., hag ep mont d'he c'haout, a zigor he ginou frang evel pa vije o crial fous, mes ne rea trouz ebet. An itron X... a zired d'he c'haout hag a lavar : n'ec'h eus ket izom da grial kementse, te zonch dit me zo bouzarez ?

Eun dervez all edo en eur gambr eleac'h ma zoa tud all. Setu hi o sevel he mouez hag o lavaret :

— Digorit ! evel pa vije tud o skei var an nor.

— N'eus den o skei var dor ar gambr, a leverjot dezhi.

— N'eus den ? mad, neuze da viana e velit ez eo tanaoc'h va scouarn eget hoc'h hini.

G. M.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moulet gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escopi.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA, Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur blos, daou scouet ; evit c'huech miz, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas kel en dro ar genla cazelen a resee goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret even abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopi, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper

D'an Aotrou de KERANGAL ephen e lleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, ephen.

KEMPER, 6 Gouere 1872.

Brema ez euz eur pennadig amzer, eur barz a vroc'hall, unan euz ar barzed-ze evit pere n'eus na seis, na relijion, na Doue, euz ar re a ra guerziou evit an teatr, da lavaret eo evit ar c'hoarielloù eleac'h ma rer goab euz a gement zo sanctel ha ma tesker pep tra nemet ar mad, ar bars-ze en doa laket ober eur banket evit ar re a c'hoarie he verziou. Pedet en doa ta c'hoariellerien an teatr, bag ive eun nebeut scrifagnieren dizoue, credabl evit ma lakajent var baper an traou caer a dle beza lavaret er banket-ze. Frico a ioa, potred distagel ha divore'hed, hag evelse eno e thie beza distaget marvaillou.

Hogen a veac'h oa en em lakeat ar gansarded-ze oc'h taol, ma tigonezaz unan ha n'oa ket bet pedet.

— Ha petra oa an hini a deue evelse d'ar banket ep he bedi ?

An hini a ia e pep leac'h, ha dre an nor, ha dre ar prenest, ha peurvia eleac'h ma vezet nebeuta oc'h he c'hortoz ; ar maro !

A veac'h oant en em laket da gas an tamou kenta d'ho ginou, ma coezas rener ar c'hoariellerien he benn oc'h bord an daol, maro mik ! an ancou, an hini a c'hortozet nebeuta eno, en devoa her scoet.

Setu eta, a leverot, echu ar banket, echu ar blijadur ! ia, lenner, evit an hini a ioa bet scoet gant an ancou ; n'oa ket echu avad evit ar re all. Ne anavezit ket an dud difeiz ma sonch deoc'h ez ea canfardet evelse da veza trubuilhet gant ken nebeut a dra. Nag ar bars, na nicun euz ar botred vad a ioa eno ne sonjas sevel ; ar zervicherien, ar re a zigase var an daol bouet hag efach, o devoue urs da gas ar c'horf-ze er meaz ha d'he lacat en ear evit guelet hag hen a ioa c'hoas buez enhan, ha savet e vous ac'hano evel ma saver diwar an daol eur plad goulonderet, hag ar banket a ieaz en dro, hag ar c'hoarz, hag ar marvaillou, pephini, goazed ha merc'hed, o tistaga guella ma c'helle.

Mes kementse a zo scrijuz, a leverot-hu ; penaust, n'o divije truez ebet oc'h hō c'hamarad. Petra a fell deoc'h, pa na rer forz euz a Zoue, ne ror enemeur a forsken nebeut euz an nesa. An hini ne anavez ken lezen nemet he froudennou, n'en deuz ivre kén Doué na ken mignon nemethan he unan.

Ar gelennadurez a c'licllomp da dennañ ac'hano (ha setu perag em eus scrifet kement ma) eo ma velomp dre eno pe ger criz e teuer da veza, pogen izel e coezar pa ne vez mui a feiz. Coezas a ner ken, izel hag al loened udura, ha pa velor eur vanden dud evelse ne reont van evit guelet ho c'hamarad scoet gant ar maro, a gas ato en dro ho banked hag ho ebat, e sonchifet guelet eur vanden euz al loened-ze a glever o soro-c'hat er c'hrer, ha pere pa ye caset ho gueellen dezhzo, a grip an eil var egile evit tostat guelet ho c'hoarz, ha ma teuse unan anezho da veza lazat, a zao var he gorf evit tizout esoc'h al laouer.

Sonjal a c'heller c'hoas petra o deus da c'hortoz digant an doctored dizoue-ze ar re en em les da veza touellet gant ho c'heneliou milliget. Ha pa goesent er brasa reuz, er brasa diençez, eleac'h asten an dorn dezhzo, e raint goab anezho ; eleac'h caout truez outho e c'hoarzint diwar ho c'houest, hag e coesent en dizesper, kementse n'ho lacai ket da eana eur momet ho bankejou, ho ebatou, ho flijadurezou. Rag ar pez a fell dezhzo eo distruja, laza, laza an eñe dreist oll, ha mar greont eun dra beanag evit an eñou o deus contamet, eo dont var an termen diveza da beurlaza an eñou-ze, oc'h ho c'hontragn da vont euz ar bed-ma ep beza distroet oc'h Doue.

An tad sanctel ar Pab a scire, er sizunvezioù-ma, eul lizer hir d'ar c'hardinal Antonelli, he vinistr. El lizerze e verk ar peb brasa euz ar pez en deus da c'houzant aberz an dud difeiz a c'houarn Rom hag a ra ar brezel dezhzo ha d'an ilis. An dud dizoue-ze a fell dezhzo, teleur en traon an oll urziou a relijuzet a zo e Rom. Hogen

e Rom ema ar penn euz an oll urziou-ze a ro harp d'an iliz hag a zikour da skigua sclerijen an aviel dre ar bed oll, er broiou gouez evel e leac'h all.

An dispac'herien a fell dezho contragn da vont d'an arme an dud iaouang a felle dezho en em rei da zervich an iliz ; hogen ha ne deo ket eno toulla dindan an iliz, en esper he discar, o lamet diganthi he guella disen-nourien, ha pere, diframet euz he c'herc'hen, ne vezo mui an darnvua anezho divezatoc'h, e stad da renta servich ebet dezhi, ha pa false dezho zoken hen ober ?

Fallout a ra d'an alouberien rei da gridi e lezont ar Pab e frankiz, ha pa dal e reont kement a c'hellont evit lamet diganthan pep frankis. Guir eo n'hem dalc'hont ket dindan an alc'hoez, mes ne c'hell ket dont er meaz euz he balez, rak guelet a rafe dioc'htu an dismegansou a ve-great evel ma rer bemdez d'an dud a iliz ha d'ar gristenien vad. Hag ar frankis-ze lamet digant ar Pab, a zo lamet er memez amzer digant an oll ilis catholik ; rak pa ne ket libr ar penn, ne ket libr ken nebeut an izili all. Ar Pap ne c'hell ket, er stad m'ema laket, cas ha reseo ar c'hevridiou evel ma tlefe ha m'en defe c'hoant d'hen ober. Kuitat a c'halfe Rom, ha beva didrousoc'h ha dinoc'h en eur vro all ; hogen mad ar relijon a c'houlen ma chomfe er gær-ze a zo ar penn euz an oll ilizou.

An tad santel eta a garg ar c'hardinal da rei an traouze da anaout da gannadet ar broiou-all, ha da zevel he vouez a enep an dislealdet a gometer a enep an ilis.

Ann oll broiou a dlete gouzout ne ket tron sant Per eo a vir oc'h ar rouanteleziou da veva e peoc'h hag e frankis ; ez eo hen er c'ontroleo al liam etre ar broiou, hag a vag ar peoc'h hag ar vuez vad enho. G. M.

Mission Dineault.

E parrez Dineault ez eus bet eur mission digoret d'an nao a viz even, hag a zo padet pemzek dervez. Ar barrez-ze zo enhi tremen seitek cant den, hag epad ar pemzek dez daouzek missioner o deus labouret eno da lacat rouantelez Doue da ren en eneou.

N'eus ket manket a labour dezho, rag oll dud ar barrez ha meur a hini euz ar parrezioù divardro a zo deut gant eur prez hag eun aket ar brasa de gemenet ho lod euz an tenzor a c'hrasou a ioa digor evitho.

N'em eus netra da lavaret euz a vission Dineault nemet ar pez a c'heller da lavaret euz a gement mission a roer d'hor Bretoned, hag a bere e comzomp bep en amzer e Feiz-ha-Breiz. Lavaret a c'helpet e vellet gant an daoulagad ar c'hras o coeza var ar barrez ma roer eur mission enhi, hag an oll paravia o tont da reseo ho lod euz ar c'hras-ze.

Aotrou Person Dineault, en doa abaoe eur pennad mad, ioul da rei ar mission-ze d'he barresioniz, a zo brema contant he galon, rag esperans vad en deuz o devezo an eneou ma zeo carget anezho reparet ho amzer dremenet, hag e vez bet nevezet en ho zouez ar speret

a feiz a laca tud eur c'charter da ren eur vuez e guirioñez christen.

Croaziou burzudus.

Ar c'hoaziou a veler hirio en Almagn a zigas da zoneb euz ar pez a zigouezas, pa falvezas da Julian an nac'her-Doue sevel a nevez Templ Jérusalem o clask digas da c'haou comzou Jesus-Christ pehini en doa lavaret ne chomje ket euz an Templ-ze mean var vean. Laket e voue labourerien, mansonerien da zifonta ar pez a jome euz ar mogeriou coz evit sevel en ho leac'h mogeriou nevez. Pa o devoa frezet ar mogeriou coz, ha rentet evelse guir ger evit ger comzou hor Zalver, pa falvezas dezho en em lacat da vansonat adarre, e savas tan euz an douar hag a zeve an ostillou, ha zoken al labourerien, a strinke kuit ar vein a glasket da lacat da vouledi ; ha kementma a zigouez bevec'h ma felle dezho mansonat. Red e voue lezel al labour, hag an Templ ep he zevil.

An tan-ze a voue guelet gant kement a dud, ma na c'helle ket zoken enebourien ar relijon gristen he nac'h. Mes ousped burzud an tan e tigouezaz eno c'hoas eur burzud all, bag euz a hema ne lavar ger ar scrifagnierien difeiz euz an amzer-ze. Croaziou a voue guelet var dillad al labourerien, hag abenn pell goude e velet ar c'hoaziou-ze merket mad var dillad al labourerien-ze ; n'o doa ket gallt ho c'has kuit. Kementse a dolaz ar strafuil e calz a eneou, ho lakeas d'en em erbedi oc'h Doue ar gristenien, ha da anzao e voa hen en doa miret na vije savet a nevez Templ Jérusalem. — Divezatoc'h eus bet guelet c'hoas croaziou evelse pa falveze da Zoue rei kentel d'ar bed.

G. M.

Eur ger mad lavaret gant ar Jeneral Cissey.

En dez all e voa e cambr an deputed, e Versaill, meneg euz ar soudarded. Ar re vad a c'houlenne ma vije lezot ganho frankis da ober ho deveriou christen, da lavaret eo dreist oll da glevet an oferen da zul ha da dos-taat oc'h ar sacramanchou. Aotron escob Orlean en doa great eur brezegen var gementse, ha meur a hini all o devoa great ar memes goulén, epad ma c'hoasmole hinzen-nou a zo eno ha n'o deus na feis na Doue.

Ar jeneral Cissey a zavas neuze hag a lavaras : « Piou bennag a zo bet eveldompi pell amzer en arme, ha bet allies tost ar maro dezhan, n'ema ket e poan da verval eveur c'hi var eun dachen a vrezel. »

Ar c'homzou-ze a lakeaz ar re zoken o deuz an nebeuta relijon, da asanti gant ar goulén a rea an deputed christen.

Ervez ar c'heleier, ez euz hano da lacat eun omonier bras ha beleien all dindanhan evit ar zoudardet, dioc'h ma vezoz izom. Ar Jeneral Cissey, ministr ar vrezel, a zo, a leverer, en em glevet var gementse gant an Aotrou Gilbert, arc'hescop Paris.

G. M.

AR VELEIEN

IX.

PEVARÉ PENNAD.

6.

Ar Veleien o deus re a arc'hant... Kendalc'h.

Koustet eo da eun den iaouank mond da velek ; belek eo divar ar mare ; goude kement ha kement a boan, kement ha kement a zispignou. Ema etouez an dud, ema o labourad en eur barrez ; e ma kure evit eur pennad amzer.

Mar en deuz an Abostol sant Paol lavaret evit an oll : *si quis non vult operari, nec manducet*, paouezet da zebri, na glasket ket debri an den ne fell ket dezhan labourad, hag an Abostol sant Pol hag hor Zalver he unan ho deuz diskleriet a eur perz all, ha diskleriet freaz : peb den a dle kaoud he vara dioc'h he labour, peb den en deuz guir da veza paet evit he labour, ervez he labour, *dignus operarius cibo suo... mercede suā*.

Labour ar Veleien, unan euz a labourou ar Veleien eo prezeg an Aviel, *prædictæ evangelium*. Ar Veleien ho deuz eta guir da veva, da gaoud ho buez, ho magadurez dioc'h an Aviel : honnez eo al lezen douget gant Doue, gant Jezuz, abaoue ar penn kenta euz an iliz, eme an Abostol sant Paol, ma vezoz ar re a brezeg an Aviel, maget ha guisket gant ar re a glev an Aviel euz ho ginou : *Dominus ordinavit his qui Evangelium annuntiant de Evangelio vivere*.

Kaerroc'h en deuz lavaret ar memez Abostol ; eun dra en deuz lavaret hag a raio marteze debron da eun darn friou : *qui benē prosunt presbyteri, duplii honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo et doctrinā* ; diou veach evit unan e tlefe beza paet ar re euz ar Veleien a ra mad ho never, dreist oll ar re a labour evit deski guirionesiou ar feiz d'ho breudeur ha d'ho c'hoarezed, d'an dud a zo dija kristenien, pe a zo c'hoaz paianed. Memez eun aneval a dle beza maget dioc'h ma labour, *non alligabis os bovi tritauranti*.

Mez, hag e teufe eur belek da c'hounid oc'h penn he vara hag he zillad da heul he labour, hag hen a zo da veza tamallet, kondaonet ker buhan ha ker buhan all ? Hag e chomfe gant eur belek eun nebeud arc'hant, memez goude m'en devezo paet, peurbet an dle en denz bet destummet oc'h heul he studi, hag hen a dleer ober an hu varnezhan evel var eul laer, eur c'holin ?

E leac'h mond da yelek, ma vije bet c'hoanteat gant eun den iaouank kemered eur pleg all, eur stad all a vuez ; mond, mar kirit, da alvokad, da noter, da vedi-sin ; en em ober marc'hadour, bezet marc'hadour guin hag odevii, ober eur vicher a zo ker brao, ken druz en hon amzer ; ha ne vije ket bet hen e tro gant he zeskadurez d'en em denna a afer koulz hag eun all, da c'hounid kement a arc'hant hag eun all, da breua leve evel eun all, da veza Aotrou ker reud, kel lard hag eun all ?

Hag abalamour ma vezoz eat da velek, ma zeo bet galvet gant Doue da labourad en he iliz, da labourad evit silvidigez an eneou, da ober ar c'haerra, an talvoudusa labour a zo var an douar ; e ranko hen beva gant ear an amzer, beva divar an aluzen ; e vezoz avoalc'h ha kalz evithan beza maget ha beza guisket ; n'en devezo guir da gaoud nemet ar pez a zo red evit na gerzo ket e noaz, evit na varvo ket gant an naon !

— Depordit, depordit, a lavaro doktored ar bed, eun darn baotred koant a c'hoanta kaoud spered d'ho giz, ha digeri ho ginou eur veach an amzer evit komz euz ar Veleien, dreist oll pa vez hano, pa vez leac'h, a gav dézho, d'ho zamall ha d'ho dëskar er vouillez, depordit ha selaouit.

An Ebestel, ni gred, hag hoc'h unan hoc'h euz hen anzavet, an Ebestel eo bet ar Veleien genta. Hogen an Ebestel n'ho deuz ket bet kementse a draou. An Ebestel n'ho deuz ket bet prezeget evit kaoud arc'hant. An Ebestel a ie a zeue koulz ha peb belek hirio an deiz, hag a leze ho arc'hant gant an dud, ne glasket nemet eneou an dud, n'ho doa ken ioul nemet da drei an dud oc'h an Aotrou Doue. D'ar re-ze en deuz bet gourc'hennet hor Zalver : prezegit ha komzit d'an oll euz a rouantelez an Env : it, kerzit dre ar bed evit deski d'an oll penaoz eo gounid rouantelez an Env ; n'ho pezoz evidoc'h hoc'h unan nag aour, nag arc'hant, seurt vad en ho kodel ; pa ho pezo da ober hent, na bourjasit, abarz loc'h, na sac'h na bisac'h, na baz, na bontou, na dillad nemet ar pez a vezoz en dro deoc'h...

Hogen ar Veleien hirio perak ne vent-hi ket hevel oc'h ar re a ioa en amzer Jezuz, oc'h ar re a zo bet great gant Jezuz he unan, hag a dle servichou da skouer d'an oll ? Ar Veleien genta n'int-hi ket bet ives euz ar re vella ? Ha perak hirio an deiz e ve red paea ar Veleien evit peb tra, paea dezho ofern, servichou, paea embannaou, eureujou ; kaoud an dourn bepred er c'hoedel, pa vez ezom anezho ?

— D'ho tro, paotred ar bed, depordit, ha roit skouarn da Vikeal, a zo den ar bed eveldoc'h. Meur a veach me a meuz bet klevet hano a baotredou a c'hoantea deski d'ho zadou penaoz debri iod ha devi butun ; a verc'h-ejou a c'hoantea deski d'ho mammou penaoz dierna leaz hag ober ribotaden. Me gav din e zooc'h hevel kaer oc'h ar re-ze o komz dioc'h ma rit, hag e fell deoc'h kentelia tud a oar ho never, hag a bell zo, guelloc'h evit n'hen deskint biken ganeoc'h : e maoc'h e danjer da baka divar ho fri, pe divar ho lost, o c'labousad, o ragachad d'ho mistri, hep gouzoud nemeur petra laverit.

Mar deo bet an Ebestel ar Veleien genta ha skouer an oll Veleien, mar en deuz bet Jezuz gourc'hennet dezho kerzed, prezeg dre ar bed, hep kemered au disterra poan, an disterra soursi gant traou ar bed, mond ha dond dre ar c'heriou ha var ar measiou hep eun diner, hep eun tam bara, eun tam kreunn en ho godel, dichal kaer e kever en em viska hag en em vaga ; d'an Ebestel ive dreist oll en doa bet Jezuz diskleriet dia-

raok, ha var gomzou Jezuz e c'helled konta : klaskit da genta rouantelez an Env en eur veva eryez lezennou Doue, hag o c'hounid ar baradoz e kavot c'hoaz bara var an douar, e kavot dillad, ha lojeiz, ha kement a ranko ho korf da gaoud var an douar.

Na zellit ket en tu all d'an dervez a vez varnec'h ; keit ha ma pado hirio na glaskit ket petra vez varc'hoaz nag antronoz. An hini a ro magadurez d'al laboused, d'ar filpped a nij dre an ear, divar an eil toen var eben, divar an eil skourr var egile, a vouezo entend ouzoc'h, a vouezo maga ha guiska ac'hanoc'h, dioc'h ma plijo ganthan.

Ar memez Jezuz en doa great euz he Ebrestel eun dud dispar, eun dud evel n'oa ket bet c'hoaz var an douar ; en doa roet dezhio eur c'haloud na hell nemet Doue he rei d'he grouadurien. Eur c'haloud evel ho doa an Ebrestel ezom da gaoud evit skigna ar feiz kristen dre bevar c'horn ar bed. Klevit ama komzou ar Mestr, komzou an hini en deuz da veled en Env evel var an douar.

Roit ar iec'hed d'ar re glany, hag ar vuez d'ar re varo, *infirmos curate, mortuos suscitate*; nettait kroc'hen ar re lor, *leprosos mundate*, ha kasit an diaoulou en ho zro, betek en itern, *dæmones ejicite*.

Ha sonjal a ra deoc'h brema e tlie kaoud, ker buhan, kement a naon, a zienez, eun dud a ioa bet savet ken huel gant Jezuz, gant an hini a ioa an oll galonou etre he zaouarn ? Ha kredi a rit-hu ne zelled e nep leac'h oc'h tud a ioa ker santel ho buez, ha ker burzuduz ho oberou ? Hirio an deiz, ma ve guelet hor Beleien o kerzed var an douar, o parea an dud dall, an dud youzar, an dud kam, o rei ar vuez d'an dud varo, evel ma rea guechall an Ebrestel ; ha danjer a ve nemeur evitho da verval e korn ar parkeier, e kreiz ar c'hoajou, hep na tam, na banne, dilezet gant an oll, heskinet gant an oll, harluet gant an oll ?

Ar skeud hepken a zant Per a ioa avoalc'h evit parea an oll glanvourien, eme an Aviel, *umbrâ illius... libera-rentur ab infirmitatibus suis*. Ha gant eun hevelep galoud, daoust d'an oll vad a reant, an Ebrestel, a gaf deoc'h, a vezoe bet eul loden gaer euz ho amzer er prizonou ; a vezoe bet e peb leac'h kement a vall d'ho merzeria, d'ho lakaad d'ar maro ? Mar deo guir lavared e zeuz bet e peb amzer dre ar bed tud dall avoalc'h evit ober brezel d'ar brasa sent, e pe amzer, a hent all, n'eo ket bet ar zent henoret, respectet, selaouet gant an dud a veze eun tam skiant en ho fenn, hag avechou gant ar bec'herien ho unan, gant ar falla lamponed ho unan ? Abarz beza merzeriet, dibennet er gear a Rom, an Abostol sant Paol ha n'euz ket bet a c'hoant da ober eun Doue anezhan 'en eur gear all, hanvet Listr ? Ha perak eun hevelep henor evit an Abostol, en eur gear a ioa c'hoaz leun a baianed, a iuzevien ? Abalamour sant Paol, gant eun nebeud komzou hepken, en doa bet roet ar c'herzed da eun den biskoaz n'en doa bet great eur gammmed, abaoue ma zoa deut var an douar, qui nunquam

ambulaverat. Da ziaoul ma ve eun den, a daluadou e rank anzao ar virionez ha stoui dirak ar zantelez.

Pa vedo Jezuz stag och he groaz, mar deue kalz a dud da c'hoarzin dezhan, da granchad en he zaoulagad, re all a zave ganthan a nebeudou, a drueze outhan, evel al laer a ioa ives e kroaz en tu deou dezhan ; bag a zistroaz d'ar gear divar menez ar C'halvar en eur skei var ho feultrin, evel tud ho doa goal c'hreat o kemered perz kalz pe nebeud e maro eun den ker mad ha ker santel.

Mar ho deuz bet an ebrestel da c'houzaon kalz ha stank en ho amzer ; mar ho deuz bet naon ha sec'hed ; mar ho deuz bet lojet meur a veach er meaz hag er prizonou ; a dachadou ives ho deuz bet digemer e tiez mad ; ho deuz bet prejet oc'h taoliou ne vezent ket ken treud ; ho deuz bet kavet da eva oc'h penn dour an henchou, pe ar feunteuniou.

Ne douchent netra, mar kirit, nag evit badisiant, nag evit ofern, nag evit eured ; ne zeue netra d'ho godek hag hi dalc'h-mad o prezeg d'an dud lezennou Doue ha guirionesiou ar feiz. N'oa ket red dezhio eve-lato chom keit ha keit all hep tam, na lom, pe guir lod anezho ho deuz bevet pell avoalc'h, evel sant Per, sant Paol, sant Jakez, kenta escob e Jeruzalem, evel sant Ian, an abostol muia karet gant Jezuz, en deuz, a gonter, paket he gant vloaz buez, pe eun dra benak oc'h penn.

Penaoz e vije bet great guechall d'an Ebrestel, ha d'an Eskibien, d'ar Veleien a zo deuet var ho lerc'h epad hir amzer, evel a rear hirio an deiz, evel a rear abaoue eur pevarzek, pe bemzek kant vloaz, da Veleien, da Bastored an Iliz katholik ? En amzer au Ebrestel, ha pell braz divezatoc'h, petra ioa dre ar bed, oc'h ober al loden frank euz a dud ar bed, nemet Iuzevien ha Paianed ? Hogen nag ar Iuzevien, nag ar Baianed n'oant troet nemeur oc'h ar relijion gristen, n'oant ket douget nemeur da veva ervez ar feiz kristen.

Ar Iuzevien, goude beza lavaret, ha kriet, ha goulenet ker c'houek : ra gouezo goad Jezuz, varnomp-ni ha var hor bugale, *Sanguis ejus super nos et super filios nostros*, a glaske muioc'h stanka ho ginou d'ar Gristenien, ober brezel e peb giz d'ar Gristenien, laza zoken ar Gristenien a velent o stankaad bep deiz er gear a Jeruzalem ha tro var dro, eget en em ober kristenien ho unan, eget soubla ho fenn dirak Jezuz, hag he anaoul evit ho Mestr, ho Doue.

Ar Baianed a gave tra easoc'h kendrec'hel da adori ho Doueou faoz, ho Doueou mean hag arc'hant, ho Doueou koad, Doueou a ioa bet lod anezho tud euz ar re falla var an douar, avoultrien, muntrrien, laeron ; eget en em drei oc'h relijion ar Gristenien, oc'h eur relijion a gondaone peb dishonestiz, peb droug betek e goualed ar galon, hag a c'hourdrouze euz a dan an ifern kement den, pinvidik ha paour, roue ha keaz, ne rea ket ervez he larvar, he gourc'hemen.

Epad an tri c'hant vloaz m'eo bet merzeriet an Iliz

katholik, he Beleien hag he Fastored, Pabed hag all, evit prezeg, oferenna ha rei ho zakramanchou d'ar Gristenien, evit badezi bugale ha tud vraz, ho deuz bet ranket ober evel ho deuz great ar Veleien en hor Breiz hag en hor Frans en amzer ar genta Republik, d'ar mare ma rene an aotrou Robespierre hag he gansfarted ; ho deuz bet ranket mond dindan an douar, klask an deva-ljen, depord an noz, hag en em denna er c'hereier, er c'hoajou. Ha pa vezent paket oc'h ober ho dever, hag hi, hag ar Gristenien a veze ganthro, oc'h ho heul, n'ho doa ken tra da c'bedal peurvuia nemet ar maro, hag ar maro ar c'hrisa, ar spontusa ; ar maro etre dent ar chatal gouez, ar maro var ar c'hrill, e kreiz an tan, ar maro en eol bero, var ar rod, dre an esken, dre ar c'ribinou houarn, dre ar minaonedou a veze sanket dindan ivinou ho daouarn hag ho zreid.

Hogen, mar ho deuz bet an Ebrestel, Pastored ha Beleien an Iliz kement a boan, ha poan keit all, goude ma zoa eat Salver ar bed d'an Env, ar Gristenien, ar re a zeue d'en em ober kristenien petra n'ho deuz-hi ket bet great, a eun tu all, evit digoll ho mistri, evit diskouez ho anaoudegez vad d'ho Doctored ? En amzer ma vedo c'hoaz an Ebrestel er gear a Jeruzalem, kent ma kemeraez peb unan anezho he hent evit mond dre ar bed oll, dre oll broiou ar bed, pa vedo c'hoaz an Iliz Santel evel en he bugaleach, ar Gristenien genta, ar re ho doa eun tam peadra, a verze ho zraou, ho douarou, ho leveou, hag a zigase d'an Ebrestel kement ho deveze touchet, en eur lavared : grit ho mad, grit a garot gant hon arc'hant, ha roit d'ar paour ar pez a jomo ganeoc'h goude beva hoc'h unan ; *possessores agrorum et domorum... Vendentes afferebant pretia... et ponebant ante pedes apostolorum... dividebatur singulis prout cuique opus erat*. Etre ar Gristenien genta hag ho Fastored, er gear a Jeruzalem, peb tra a ioa boutin, erant illis omnia communia, an danvez evel ar baourentez, ar boan evel ar blijadur ; an eil a roe an dourn d'egile, an eil a harpe egile ; ha biskoaz n'eo bet kaerroc'h iliz Jezuz, biskoaz n'euz bet muioc'h a respet evit Beleien Jezuz.

Ar pez a veled neuze er gear Jeruzalem ha var dro Jeruzalem, a zo bet guelet divezatoc'h dre ar broiou all, dre ma teue an iliz da c'hoajou ar bed ; a zo bet guelet dreist oll er gear a Rom, deuet da veza ar gear-benn euz ar bed katholik.

Eur veach tremenet ar barr amzer en deuz bet great d'an Iliz eun hoja ker spontuz ha ker paduz, en deuz bet he diazezet ker stard dre ar bed, eleac'h he diskar hag he goneledi en douar, evel ma c'hoantea, ar veleien a zo bet sellet outho hep dale, hag a zo bet lakeat e tro da veva hep rankoud astenn ho dourn, hep kaoud ezom euz an aluzen.

Peb amzer e deuz bet he doare evit rei d'ar veleien si-kour dioc'h ho stad hag ho renk. Ha lakaad etre daouarn ar veleien peadra evit beva evel ma zeo red, ne deo da fin ar gont nemet eun affer a lealded, nemet eun es-

kem madou. Selaouit an abostol sant Paol, eun doktor ken desket, skoliet gant Jezuz he unau, ha gant Jezuz savet en Env.

Ni a ro deoc'h madou an ene, ar madou a dalvezo deoc'h, mar kirit, danvez ar baradoz. Hag eun dra vraz eo neuze euz ho perz e teufac'h, da ranna ganeomp ar madou ho c'heuz var an douar ? *Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est si carnalia vestra metamus* ? Piou eo ar zoudard a ia d'ar brezel divar he gouest he unan, evit diouall ar re all ? Piou eo an den na ra he vad gant froneuz ar vinien en denz plantet, gant gloan an denved en deuz prenet, en deuz savet ? Evelse ar re a zo ho labour en iliz ha var dro an aoter a dle beva dioc'h an aoter ha dioc'h an iliz.

Evelse en hon amzer brema e paer ar veleien gueach dre abeg eul labour, ha gueach all dre abeg eul labour all, evit ma hello ar veleien beva da heul an dud all. Ne ket ma ve meur a veach ar bae par d'al labour. Oll vadouar bed n'ho deuz ket taloudegez eun osern, na tost.

An absolen a roer da eur pec'her a zo evithan muioc'h eget ar bed oll, a hell he denna euz a gichen an ifern, hag he zevel betek er baradoz. Evelse ne vezomorse guir ar pez a glever stank avoalc'h, ha gant kris-tien vad : *guerz an ofern*. Ne verzer ket korf ha goad Jezuz. Mez eur belek, o veza labour, ha poanet ha dispignet evit beza belek, eur belek o kaout labour, ha dispignet en eur ober he zever a velek, en deuz guir dreze da veza digollet en eur c'his benbak, en deuz guir e ve roet dezhio da nebeuta he voued, he zillad, hag he lojeiz var an douar.

M. B.

(Eur pennad all eur vech all.)

Ginivelez ann duk a Vourdel.

VII

Ar rumm dud-se père ne fell d'ezho klevout komz nag a Zoue nag a Roue, ar re-ze ne oant ket easoc'h tamm ebet goude maro ann Duk a Verri. Ar c'hrouadur en devoa komzet anezhan hag a ioa c'hoaz e kof he vamm, a rea poan spred d'ezho. He gas da goll ho divije kavet mad, petra bennak ne anzavent ket ho drouk c'hoant.

D'ann nosvez etre ann 28 hag an 29 a viz ebrel, eun tenn-tarz (e galleg pétard), a oe losket dindan prenestrou palez al Louvr, peutzost d'ar gampr e oa anu Dukez o chouenhi. An tenn-ze a reaz kement a drouz ma oa eaz da bep unan anaout e oa kement-se eun taol great a-zevri evit lakaat ann Dukez da goll he froneuz dre eur gaouad aoun. Ar feller, hanvet Gravier, a oa tec'het kuit ker buhan, ken na helle ket ar gouardou he gavout. Hogen eiz devez varlec'h, en devoe ann hardisiegez da zont c'hoaz var ar memes leac'h, gand eun tarz all brasoc'h evit ann hini kenta, ha grounet enn eur paper var behini e oa eur zon great evit lakaat ar hobl da zevel enep ar c'houarnamant. Pa oe digaset dirak ar breujou bras pe al lezvarn, e fellaz d'ezho rei

da gredi n'en doa bet c'hoant nemet da ober eur boud, evit lakaat ar gouardou da zevel ha da gounnari. Mes kavet a oe var-n-ezhan skridou republikan, ha klevet e oa bet meur a weac'h oc'h en em zevel grons enep ann dud roeal. Kevret gant-han e oe harzet eun den all, hanvet Bouton, tamalet da veza he gen-dorsetour ; hen eo en devoa great ann daou dars. Ar brejouz bras ho discleriaz ho daou kabluz euz ar pez a damalet d'ezho, ha barnet a oent d'ar maro. Hogen var bedenann Dukezvad a Verri, ar boan a varo a oe chenchet e urgent vloaz galeou.

Kement tra fall a ioa ho devoa en em glevet evit mrouet na zeuche var an douar ar c'houadur-ze gortozet gand ann holl dud vad. Kouskoude tostaat a rea ann termen d'an Dukez da wilioudi ; hag a beptu e save etrezeg ann env pedennou kalounek, da c'houenn digant Doue ma vije ar c'houadur eur mab, evit kenderc'hel e Frans gwenn ar Vourboned, ha starda dre ar bed ar peoc'h hag an urz vad. Eun dra bennak a lavare da bep unan e vije eur mab a vije. Ann Dukez a Verri he-unan a lavare da gement hini a gomze d'ezhi var gement-se, e oa sur awalc'h e divije eur mab. Eunn hunvre e devoa bet, eme-z-hi. Beza e oa, e kave d'ezhi, oc'h ober eun dro-vale e balli vraz jardin ann Elize. Hag e talc'he dre ann dorn, he merc'h hag ar Prins a oa c'hoaz da c'henel. Neuze e doa gwelet ha gwelet mat Sant Loeiz, pehini a glaske teurel he vantel roeal var ar verc'h. Hi a gennigaz d'ezhan he mab, hag ar Zant a lakeaz hep a gurunen d'ann daou grouadur var ho fenn.

VIII

Er fin d'ann 29 a viz gwengolo 1820, gouel Sant Mikeal, e teuaz ar c'houadur er bed. Kanol bras ar Roue a zihun ai gear a Baris e kreiz he c'housk. Pe seurt kelou a zo gant-han ? Daouzek tenn a zo evid eur verc'h, ha trizek evid eur mab.

An oll a ro skouarn, ann holl a gount ; ar re vad gant fisians ha drid-kaloun, ar re fall gant enkrez ha kasoni. Ar c'hanol a graoz bep pemp minut ; beac'h a zo o tenna ann alan gand aoun da fazia. Daouzek taol a zo bet.... ann drizekved a graoz, hag eun tenn all brasoc'h a zeu var he lerc'h ; mouez eur bobl bras o krial var eunn dao : *Bevet ar Roue ! Meulomp Doue !* (« Ia ben-niget ra viot, o va Doue, c'houi pehini a ziskar hag « a zav adare, pa girit ; c'houi pehini a zigor ar bez ; ha kentis goude a laca ar vuez da zevel euz ar bez ; « ra viot benniget ! Rak ne ket bet falvezet d'e-hoc'h e vije mouget e kreiz tenvalijen eun nosvez zu, na dindan kountel eul lazer, ar wenn gaer-ze a dud « kalounek ker skeduz a viskoaz var ann tachennou « brezel, ker karet dre ar bed dre'n abek d'ho madelez. « Nann, va Doue, ne ket bet falvezet d'e-hoc'h e vije « mouget ar wenn-ze e kuz, evel eur beachour dianat, « paket gand ann noz, ha lazet gand eul laer enn eul « leac'h distro. Binniget ra viot-hu, c'houi pehini « hoc'h euz eur weach c'hoaz miret ar c'houadur

« Joas enn ho templ, hag enaonet gand eunn elvenik « ken dister goulouen David o vont da vervel. Ra « viot kenniget, evit ar bann-heol-ze hoe'h euz lekeat « henoz da zevel var di Loeiz XVI, var ann ti kan- « vaouze-ze, pehini, goude keid amzer a vel o tout « tre enn-han eunn hostiz gozik dianavezet .... al « levezene ! »

IX

ENN eunn taol ar gear a Bariz en em gavaz ker sklear hag ann deiz, dre ar goulou elumet var ann holl brenestrou. Ar bobl a zigargaz mintin mad varzu ar pales, da glevout kelou euz ar c'houadur a rea he holl joa. Hag ann Dukez a Angoulem a dostaaz ouz ar prenest, ar c'houadur var boull he c'haloun ; epad ma lavare ar roue Loeiz XVIII d'ar bobl, divar boundalez al lez : *Va mignouned, eur mab a zo ganet deomd holl guittibunan : ho karout a rai evel ma ho deuz he dud ho karet a holl viskoas !*

Ar vamm, ker kre a galoun ha ker leun a fisians pa oa oe'h he zougen, brema kel laouen ha ken euruz, a c'hoanta dont he-unan da ziskouez he mab d'ar bobl. Ar zoudarded, koz ha iaouank, a zoug ann armou d'ar bugel, oc'h he zaludi mab ha mab bihan d'ar bobl. Ar c'hlieier a viral, ar c'banoliou a graoz, peb iliz a gan ann *Te Deum*. Rouaned ar broiou all, dre ho c'hannaded, a ia da ober ho lez d'ar bugel nevez-ganet ha kannad ar Pap a zalud anezhan, oc'h he c'hervl *Krouadur ann Europa*. Lamartin, ar barz huel-kuzuliet enn he wersiou, her galv *Krouadur ar burzud* ; ha Victor Hugo a ziougan he vuez da zont enn eul lavarout :

Enor d'ar vronsen c'hlaz a zeui da gef d'he zro.

X

Ma oa bras al levezene, ann estlamm a oe brasoc'h c'hoaz, pa oe clevet petra e devoa great ann Dukez a Verri. Ann dud fall na ehanent da zevel geier, ha da hada gwall vrud etouez ar bobl divarbenn ar c'linivelez-ze. — Oh ! ia, eme-z-ho, eur mab a vez, na petra-ta ! Bemdez e kasseur d'ar pales eur bugel nevez-ganet, ha pa vo gwilloudet ann Dukez e vez diskuezet kennez deomp.... Mad, an Dukez kalounek, o vez lekeat he c'houadur er bed, na lezaz ket trouc'ha d'ezhan ar gorden-vegel, ken na oe deuet eno testou aberz ann tri rumm dud. Ar Maréchal Suchet a zigouezaz ar c'henta ; « Marechal, eme ann Dukez d'ezhan. « gwellout a rit ema c'hoaz ar c'houadur stag ouz-in ; « n'em euz ket gouzanvet e vije trouc'het ar gorden-vegel d'ezhan araok ma vijac'h digouezet. » Ar Maréchal Gogny, gwardou nasional, ha kalz re all a welaz ann dra-man, hag ho deuz douget testeni anezhan.

Mad e devoa great ann Dukez ; rak eur pennadik goude ma oa gwilloudet, e tigouezaz ann Duk a Orleans gant he bried, hag he c'hoar. Hag hou-ma a lavaraz : « Goude holl, ne oa test ebed.... » Eunn aotrou, a oa a dre he c'hein, a respountaz d'ezhi seac'h awalc'h : « Sal-ho kras, demezell, ar Marechal Suchet a oa

« aman, ha pevar gward nasional, ha diskleriaja raint « ar pez ho deuz gweled. » Diskleriadur ann dud-ma dre skrid ha dre c'henou a zo douget var diellou ar rouantelez, re hir a ve ho lakaat ama e brezounek.

Ar bar levezene en em astennaz euz ar gear a Baris var ar rouantelez penn-da-benn, hag ar parresiou en em glevaz da ober eur presant d'ar Prins nevez-ganet, Sevel a rejont arc'hant da brena d'ezhan Maner Chambord. Hag hirio ann deiz, ann Duk a Vourdel a reeur ar c'hont a Chambord anezhan. 1. W. H.

(Tennet divar buez an Duk a Vourdel).

Colibri.

VIII.

Carmena, goude an danjer ma voa bet he map da veza lonket, a zistagaz ar zac'h, hag hen dalc'haz en he c'hichen epad an noz. Gouscoude ne deuas mui netra da ober aoun deomp epad an nosvez-ze. Antronoz, kerkent ha ma voa deut an deiz, en em lakejomp adarre en hent. Me am oa guelet ar mor divar va roc'hel, hag e cave din ne voamp ket pell diouthan. Hogen caer a vez a dreus keuneut stang ha strouez evel a ioa eno ne veacher ket buan. Red e voa din dalc'h mad digeri hent gant va bouc'hal. Tri derivez a lakejomp abars ma veljomp ar mor adarre. A drugare Doue, ne zigouezas ket a c'houezidi var hor roudou, ha ne veljomp den ebet.

Mes siouas, pa veljomp ar mor, ne voa lestr ebet en dachen a velemp. Fallout a reas deomp mont d'an aod dre eur bek douar, evit ma vijemp euz ar bek-ze muic'h a vel var ar mor bras. Delc'her a rejomp eta da ober hent a dreuz ar c'hoad. Souden Carmena a griaz ouzin :

— Diouallit ! diouallit !

— Petra zo ? eme ve.

— Ne glevit ket ar c'huiteller iud ?

— Eo, guelet a ran eul labous marellet, hag he glevet a ran o c'huitellat evel pa ve oc'h ober goap ac'hannomp.

— Mad, hennez eo renner al loened gouez. Bezit sur p'ema aze o sutal, ez euz a dost eun tigr pe eul loen gouez all bennak.

Chom a rejomp neuze a za ; me a roas va bouc'hal da Garmena hag a gemeras va fuzil. Sevel a riz an daou gi da velet ha carget mad oa. Souden e clefjomp ar c'heuneut o stracal hag e veljomp, eur pennad diouzomp, eur picol den, en noas pill, varnezhan eur guiscad bleo hir ha gris. Coz en doa goubari da veza, ha gouscoude e tiskiez beza ere ha digabac'h.

Ne c'hellen ket guelet he vizach, mes bale a rea dirodel hag a gamejou bras. Croum oa, hag en em harpe var eur penn baz teo, ha gant ar vaz-ze e torre ar scourrou hag ar strouez en em gave var he hent.

Mont a rea varzu an aod ; bep en amzer e chome a za evel pa vije o silaou ; avechou e testume eur frouzezen, pe e stlape he vaz evit discar frouez hag he stleper a rea gant eun nerz hag eun ijin dispar, da viana evit eun den ker coz-ze.

Ar pez am lakea souezet c'hoaz oa guelet pegeit oa he zivesker hag he zivrec'h dioc'h he gorf ; ha benn a gaven ive hirroc'h eget penn an dud all.

Carmena ha me en em guze guella ma c'hellemp ; ne gredemp lavaret ger. Souden an den gouez a gavaz eur rochel vras var he hent. Ep chom da varc'hata e crogaz en eur scour guezen, en em lakeas d'en em vransellat o'ch ar scour-ze, ha pa en doa kemeret he lans, e vintaz evel eur c'has var beg ar roc'hel, hag e tiskennaz en tu all kel lijer ha tra.

Neuze e teuaz ar goms din hag e liviris :

— A be seurt meuriad gouezidi eo an den-ze ?

— Hennez ne ket eun den eo, a lavaras Carmena.

— Petra eo-ta neuze ?

— An Doug-aon.

— Ha petra eo an dra-ze, an Doug-aon ?

— Eul loen hag a zo cals goasoc'h eget an tigr.

— Daoust da ze, eme ve, red eo deomp diskenn d'an aod.

Guelet a reamp neuze ar mor, ha petra bennak ne yelep ket va lestr, e creden ervad n'edo ket a bell. Ha neuze va fuzil a ioa ganhen carget. Mont a rejomp eta dre ar memez hent en doa great an doug-aon. Ne zafchomp ket avad ken eaz hag hen dreist ar roc'hel. Gant poan e c'helliis cripat va unan da genta, ha neuze abouez cordon ya fuil e saviz Colibri hag he vam an ell goude egile.

Ne velemp mui al loen, ha neuze ne ket ganthan ken nebeut e voa nec'het va speret. Ar pez a glasken da velet oa *al Louarn* var ar mor. He velet a rejomp, ha tost e voue d'am fenn scanvaat gant al laouenidigez oc'h he velet. En eur pennad red en em gafchomp var an aod.

Mes penauz en em rei da velet pe da glevet ? Ne zerviche ket deomp crial outho, re hir edomp dioc'h al lestr. N'on doa netra ken nebeut da ober sinalou ; n'on doa ket zoken eur c'hrez da zevel oc'h beg eur vas ; n'o a var hon tro nemet eun tam pillou bennak.

— Greomp tan, eme ve ! ha ni da zestum brechin sea'h da ober eun tantad. Evel n'on doa diren na netra, e voa red din loskel eun tenn evit c'hoeza tan gant ar hour. Hogen pa zean da zachavar ar bluen, Carmena a lavaras din :

— Na loskit ket ho tennou, ema ahont !

— Ema ahont pehini ?

— An Doug-aon !

E guirionez edo eno eur pennad diouzomp, e touez ar rec'hil, o tistaga gant eur meanlem brinnig ha begou-bran, hag her c'hlevemp oc'h ho drailla eregin hag all gant he zent.

Ne ouzon ket hag hen en doa hor guelet, mes distrei a reas varzu enhomp, hag e velis neuze he vizach du, ridet, he c'hinou faoutet beteg he ziscouarn hag he zaoulagad skeulf evel daou gef tan.

Hogen red oa deomp en em ziskuëz, e gis pe c'his da dud al lestr, ha ne c'hallemp hen ober nemet en eur ober tan. Daoust da gement a zigouezche eta, e loskis va zenn, hag an trouz a lakeas da dregarni an aod hag ar c'hoajou tro-var-dro. Eur momet goude e voa euntantad mad a dan o sevel en ear, hag eur gomoullen voged en em zouge a bell var ar mor. A drugare Doue martolodet *al Louarn* a velaz an tan, hag ep dale e veljomp distaga eur yak dioc'h al lestr evit dont d'hor c'herc'hat. Neuze e redjomp d'an aod evit mont tosta ma c'heljemp d'ar mor ha crial oc'h ar vartolodet kenta ma c'heljemp beza clevet ganho.

Gant hor prez ober tan hag hon trefu pa anavesjomp oamp guelet, n'on doa ket eveseet oc'h an Doug-aon, ha ne vouiemp ket peleach ea en em dennet. Kerkent avad ha

ma voamp diskennet tre en aod, her gueliz o tont etrezeg enhomp en eur scignal hezent gant counnar, o roc'had en dra c'helle hag o skei gant eun dorn var he beultrin a rea trouz evel eun daboulin. Gant he zorn all e troe he benn baz a ioa ken teo hag eur post cloued.

E daou pe dri bik-lam e voue cm c'hichen, hag e cleviz he vaz o voudal e kichen va discouarn; dre chans e c'hellis plega, hag ar vaz a ieas dreistion en eur sourral. Teleur a ris va bou'hal outhan hag hen tiziz e creiz he beultrin. Neuze o tont eun nebeut var adren e loskis va zenn en he lez. Coueza a reas, mes kerkent e savaz en eul lam, ha gant eun taol crab'an e strincaez ar fuzil eus va dorn hag em discaras d'an douar. Great oa ya zro adarre panefe Carmena. Laket e doa he map e troad eur vezen, ha gant he baz e vroche an Doug-aon en he lez, eleac'h m'oa bet gouliet gant va zenn. Al loen fero am lezas-me evit lamet d'ar vaouez kez. Neuze me c'hellas sevel, crapa em bouc'hal, hag eur momet goude em oa torrét he benn d'al loen scrijus-ze.

N'em eus ket izom da lavaret al loen-ze, hanvet an Doug-aon gant Carmena, ne voa ken nemet unan euz ar varmouzien braz-ze, henvet oc'h tud, hag a zo hanvet *Orang-Outang* gant an dud'gouezieg, ha *den-ar-c'hoad* gant ar bobl.

Siouas, Carmena a gouistas ker dezhi ar sicour e devoa rentet din-me. Al loen divalo en doa he ribinset gant he ivinou hir beteg ar goazied, ha moustret varnezhi bete goasca an diabars. Teleur a rea goad a leiz he ginou ha ne c'helle lavaret ger. Pa zigouezas ar vartolodet beteg enhomp, em c'hauchomp, an daelou em daoulagad, o clask digas buez er vaouez kez.

Caset e voue d'ar vag, hag ac'hano d'al lestr soupla ma voue galiet. Hogen va distro etouez va c'hamaradet ne voue ket evelle kel laonen ha m'ben esperen.

Carmena, daoust d'an oll oll zoursi a voue kemeretanezh el lestr, a varvaz d'an abardaez. Araok mervel gouscoude e c'hellas comz, ha va fidi da gaout soursi euz he map, da zelc'her leac'h a dad dezhan, ha da ober anezhan eur christen, eur c'hatolik mad.

E c'hellit cridi e prometis kement-se dezhi caloneg ha var va le, ha dalc'het em eus mad d'al le am oa great dezhi. Colibri a zo a-vrema eur c'christen mad hag ep dale e vez maroloj avoalc'h. He gemenet em euz evit va map; morse n'en deus va c'huiteat, hag ar pez am euz a vezdezhan var va lerc'h.

Hogen biken ne ancouac'hain ar vaouez caloneg-ze e deus saveeteet va buez din kel liez a vech, hag a zo maro, a c'hellan lavaret, oc'h va disen.

Divez.

G. M.

Brezel d'ar gatoliked.

Ervez ar c'heleier, an doctored ep Doue a zo er brasa levez ; dridal a ra ho c'halon. Ar scrifagnerien difeiz a stracl ho daouarn. Ha perag? — Roue ar Prus zo en em laket da ober ar brezel d'ar gatoliked. Gourc'hemen a ra d'an tadou a gompagninez Jesus mont kuit euz he stadou, ha goude e c'hourc'hemenno d'ar relijiuzed euz an urziou all mont d'ho heul. Ha ne deus ket eno peadra da c'hoarzin evit an dud difeiz?

Ma vije menek da ober kement all da iuzevien, da protestanted, bezet zoken da dorsetourien, da betrolrien, ma vije meneg en eur vro bennak l'a gas tud evelse er meaz, neuze e vije elevet hon tud dizoue o sclancat, hor scrifagnerien difeiz o divije caillaret paper evit diskuez ar gristeri a vije oc'h en em gemenet oc'h tud evelse. Mes ne rer ar brezel nemet d'ar gatoliked, hag evelse eo mad ar stal.

Doctor a vouen ar varmouzien. — Lod euz hon doctored difeiz, euz ar re ne fell ket dezho e ve Doue ebet, kentoc'h eget anzao e teu euz a zorn Doue, ez eo Done hor c'houer, a lavar e tiskan an den euz ar marmouz, e teu euz a vouenn ar varmouzien. (Ne ket tud a skiant hag a youeziegez eo ar re-ze?)

Unan euz an doctored-ze o veza eun dervez o vont e beach var gein eur marc'h hag a ioa friantiz enhan ha sounn he benn ganthan evel ma tle beza gant eul loen hag en deuz an enor da zougen eun den euz a eul lignez ken nobl, a voue red dezhan chom a za e corn eur ru. An hent a ioa stanket oll gant eur c'houeriat a ioa eno eur picol-carrad keuneud ganthan. An doctor en em laca da loskel leoudouet var ar c'houeriat a stanke an hent evelse. Ar c'houeriat pehini a anaie an doctor hag he gredennou, a lavaras :

— Mar oc'h eus prez, aotrou, perak, pa zoc'h euz a vouenn ar varmouzien, ne lamit ket dreist?

An Aotrou Morvan, person Pluguffan, zo hanvet person Sizun.

An Aotrou Caroff, person Sizun, zo hanvet superiol ar veleien goz e Castel.

An Aotrou Bihan, person Loc-Maria Plouzane, zo hanvet person Pluguffan.

An Aotrou Siou, person Plouarzel, zo hanvet person Loc-Maria Plouzane.

An Aotrou Brun, person Plomelin, zo hanvet person Plouarzel.

An Aotrou Huet, vikel e Castel, zo hanvet person Locquenole.

An Aotrou Gall, vikel e Scaer, zo hanvet vikel chabistr ar Chaloniet e Kemper.

An Aotrou Huguen, vikel e Lannilis, zo hanvet beleg chapel Lezarazien e Guielan.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so mouillet evit an trede quech.

An dud divar ar meaz a gav el lev'r-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Lev'r-ze a gaver er braz, euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouillet gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escopi.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou sconet; evit c'houec'h miz, pevarzec real.

An Abonamant a diez beza paet araog caout ar gazeten.

An bini ne zigas ket en dro ar genta cazezen a resee goude ma zeo echu he abonamant, a zo considerer evel abonet a nevez.

An abonamant a gemenet e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopi, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper

D'an Aotrou de KERANGAL ephen e tleer addresi ar peamanchoù ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a diez da addresi d'an Aotrou MORVAN, ephen.

KEMPER, 13 Gouere 1872.

O clevet, deis gouel Sant Pér, cana ar pennad caer-ze euz an aviel eleac'h ma teu Jesus-Christ da lacat an abostol-ze e penn an ebrestel all, da rei dezhan alc'hoeziou rouantelez an Env gant pep gallout evit serra hideri, da cheach he hano a Simon en hini a Ber pe mean, en eur rei he c'her e savo he ilis var ar mean-ze, hag an ilis-ze ne c'hello Morse dorojou an ifern he zrec'h, hag e vez e unan ganthi bemdez bete fin ar bed; o clevet ar c'homzou-ze, ar ger-ze roet gant an hini a lavar, hag a c'hell lavaret : an Env hag an douar a dremeno, va c'homzou-me avad ne dremenint ket; o clevet ar c'homzou-ze e teu da eun den ar sonjou-ma :

Penauz, goude comzouker selear, e c'hell beza christenien, ba christenien vad var ho meno, ha zoken hiniennou euz ar re a zalc'h eur reng huel en ilis Jesus-Christ, hag o deus poan oc'h anzao ne c'hell ket ar Pap fazia pa deu da ziscleria, divar gador Sant Per, ar pez a zo red da gridi ha da ober evit beza salvet? Penauz e c'hellont-hi lacat ho frouden ho unah araog creden an ilis catolik discleriet gant ar Pap hag an eskibien euz ar bed oll?

Hogen an oll a voar, pa voue menek, brema ez eus vardro tri-bloas, er sened bras a Rom, da ober eun articl a feiz euz ar virionez-ze a ioa bet credet a viscoas gan tkement goir gristen zo bet var an douar, eur rumad tud, hanvet gallicaned, en em zavaz a enep ar virionez-ze, lod marteze n'he c'hredent ket, lod all ne felle ket dezho e vije great eun articl a feiz anezhi. Ha goude ma voue, en despet dezho, discleriet ar virionez-ze evel articl a feiz, ar pez a gave ar sened a voa eun dra red abalamour d'ar fals credennou skignet en amzerma, e voa c'hoas kintou enho, e c'hinc'h, ec'h argilent, hag e talc'hont zoken hirio c'hoaz hiniennou anezho da argila.

Penauz e chalje ar Pap rei bepret kenteliou difazi,

ma vije red dezhan eyit kementse caout en dro dezhan eur sened bras, caout en dro dezhan an oll eskibien euz ar bed catolik? Ap eskibien skignet dre ar bed oll ne c'bellont ket en em zestum en eun taol, pa vez c'hoapt, hag ar Pap, pa zonjer nebeuta, a c'hell caout iziom da ziscleria eur virionez bennak, d'en em zevel a enep eur fals creden bennak savet ama pe ahont. Hogen hor Zalver en deus roet he c'her da veza gant Sant Per, ne ket ephen pa vez e eskibien en dro dezhan, ne ket ephen eun dervez bendag, eur mare benuak, mes bennet, bennet bete fin ar bed. *Omnibus diebus usque ad consummationem saeculi.*

N'eus ket pell e lennen eur barabolen scrijet gant eun den a speret, hag a ziskuez sclerroc'h eget rezona prezegen ebet, pegen diskiant eo frroudennou an dud-ze a sell dezho ober lezen ha rei kentel d'ar Pap.

Unan, emezhan, euz an doctored ze ne fell ket dezho e c'helpet ar Pap beza sur da chom ep fazia pa deu da ziscleria eur virionez bennak divar gador Sant Per, nemet bez'e ve en dro dezhan an eskibien euz ar bed catolig, a deuaz ar maro dezhan. An doctor-ze a zonje dezhan en devoa destumet kement a veriton oc'h enebi oc'h ar Pap, oc'h an eskibien all, oc'h ar sened, oc'h an ilis catolig a bez, ma crede ervad e tlie caout oll dorojou an env digor frank evit he zigemeret. Hogen p'en em gavaz e kichen dor ar baradoz he c'lavas serret. Setu-hen ta o skei : dao! dao! N'oia ket lent, hag e scoe cre.

Sant Per a deu, hag a c'houen : Piou zo aze?

— Me! an doctor an henn-ma'n-henn!

— Gortozit, ne c'hellan ket digeri deoc'h; n'eus nemedhon ama.

— Ha perak ne zigorit ket din oc'h unan?

— Gouzout a rit ervad n'em eus nemet va mouez evel an ebrestel all; red e vez e dina-ta en em glevet ganho evit gouzout pe e vez e digoret deboc'h pe ne vez e ket.

— Astit buan-ta en em glevet ganthro; rak ama ne ket brao beza er meas !

— Ho, gortozit, an ebrestel o deuz ama peb a dron, hag an troniou-ze n'int ket harp an eil oc'h egile. Me a gemenno dezho ; e c'helpo avad tremen eur pennad hir a amzer ar arok ma c'hello ar re-ze en em gaout ama a vanden en dro din-me.

Ha peleac'h e zin-me da c'hortos ?

— Eleac'h ma kerot. Ne oufen pe rafen deoc'h pa na c'hellan ket digeri deoc'h va unan.

An doctor-ta zo abaoe o c'hortos ma en em zestumo an ebrestel en eur sened evit barn ha dlet eo he zigermeret en env ; pell e c'helpo beza ar arok ma en em gavo an ebrestel a vanden, ha c'hoas goude ma vezint en em gavet, ne ket lavaret e rofe al loden vrasa anezho homouez evit ma vezo digoret dezhan dor ar barados.

Setu eno petra a zigouesfe, ha labour a ve ive da c'hortos, ma vije red d'ar Pap, pa zao izom da ziscleria eur virionez bennak, gortos ma ve en em zestumet en dro dezhan an eskibien euz an oll bed catolik. Ar re o defe izom eur gentel beninak digant an iliz, a ve eat euz ar bed-ma ar arok m'en defe galat vikel Jesus-Christ he rei dezho ; hag a dra sur meur a rum dud zo bet var an douar, ha meur a rum all a vezo c'hoas credabl, ha ne vezo bet sened braz ebet en ho amzer.

ROM. — An Tad Santel ar Pap a lavare en dez-all da eur vanden dud da bere e roe digemer. Eun trizek cant den bennag a ioa anezho :

“ .... Ho trugarecat a ran euz ho fidelite. Mont a reomp var ar arok dre ar feiz, an ners-calon hag ar fidelite. Hogen an ene fidet a blich da Zoue, ha Doue he recompans gant largentez.

“ Ne lavaromp ket gouscoude e ve kel da velet o sevel ep dale an heol sklerroc'h ha skedusoc'h a dle digas deoc'h ar peoc'h hag an diencrez evit gobr euz ho fidelite ; arabat eo evelato coll calon.

“ Pa edo hor Zalver var an douar, eun dervez daouzen dall a c'houenne ar guelet diganthan. Gouzout a rer e carie Jesus-Christ ober burzoudou pa zonjet nebeuta, dirag an oll. Hogen an daou zen-ze a c'houenne ar guelet, ha Jesus-Christ ne roas ket ho goulen dezho dioc'h. Gouscoude oant fidet... Kendele her a rejont da heuilla Jesus-Christ, harpet var breac'h unan bennag euz ar re a ioa eno, hag e zejont var he lerc'h beteg an ti ma zea enhan. Eno hor Zalver, o velet ho c'houach, a c'houennaz outho ha cridi a reant.

Ia, emezho, cridi a reomp. Hag e comzant gant eur feis cre, gant eur feiz hag a ioa cresket en hent, hag e vount neuze cavet din gaout ho goulen.

Credabl eo zoken ne voa ket da genta cre avoalc'h ho feiz evit ma vije great eur burzoud en ho c'henver. Mes o vont gant an hent, ho feiz a greske gant ar c'hoant o devoa da veza silaonet, ha setu o devoe ho goulen.

Ha ni ives a zo en denvalijen ; tud a zo hag o deus aaolet an denvalijen-ze varnomp eleac'h ar sclerien ma

kerzemp enhi diaraok. Ni ive a gri oc'h Doue ; *rou deomp ar quelet !* Pidi a reomp ive Jesus-Christ da zigeri deomp hon daoulagad, pe kentoc'h (rag hon daoulagad a zo digor frank ganeomp) da gas kuit an denvalijen a zo var hon tro. Ne ket hon daoulagad eo a zo clany ; an eneou eo a zo tenval hag a vir ouzomp da velet.

Kendalc'homp eta da bidi ha da esperout e tigouezo an devez ma zai an denvalijen-ze divar hon tro. Hogen piou a bedo ma na ra ar re fidel ? Kendalc'hit da veza fidel, ha Doue a roi ar c'hras-ze deoc'h abred pe zivazad. »

Eur vech all, an Tad Santel a lavare da eur vanden dud deut a bep Escotti euz an Itali :

“ Ho kuelet ama a zo eun testeni nevez a enep geier enebourien ar Pap. Lavaret a reant : an Tad Santel a ancouac'h ez eo bet an Itali benniget ganthan guechall. Hogen ar Pap a vel ez eo ato caret gant an Itali hag hirio c'hoaz e ro he vennos dezhi ; ne vennik ket an dud a skign ar vreinadurez hag an direizamant etouez ar iaouankis, nag ar re o deuz aloubet guiriou an ilis, nag ar re o deus laeret an ilizou ha profanet an imachou, ar skeudennou santel. Ne c'hellan ket ho bennigen ; bennigen a ran avad ar gristenien euz an Itali a zo fidel d'ho dever, ar gatoliked a zo deut a villerou da zigermeret an Eskibien nevez am eus caset dezho. »

Paris. — Beleien euz a Bariz hag euz a geriou bras all o deus great ar zonch da ober eur pelerinach da Ars ha da Itron-Varia-ar-Salet evit goulenn ma teui ar Frans da zistrei oc'h Doue ha ma en devezo ar Pab he francis.

Eur pare buan great gant eun delien craou kelvez. — Ecouent ar vizitasion, e Paray, ez euz eur voden gelvez e skeud pehini e zea avechou al pleanez eurus Mac'harit Mari da bidi, hag eleac'h ma en denz hor Zalver diskuezet d'al leanez vad-ze eul loden euz an tenzoriou a c'hras a zo en he galon sacr. Pardonnerien a gas ganthro avechou dre zevoston euz an deliou-ze. Eun dervez eul leanez e doa destumet eun delien bennag, hag edo o rei lod anezho da eur vignonez dezhi pa zigouezaz eur plac'h kez hag a c'houzanve eur boan c'haro gant ar vescoulaio en he bez meud. He dorn oll a ioa coenvet ha scrij he velet. Ne c'houelle na couset na paouez gant al lessidigez. Gant truez outhi al leanez a lavaras :

“ Kemerit an deliou-ma, ha pedit ar plac'h eurus da barea ho torn ; meur a hini clany e deus pareet. »

An dra-ma a ioa d'ar iaou da noz. D'ar zadorn vintin, er memes sizun, ar plac'h-ze a zeus da ziskuez he dorn, pare mad oa. N'o mui na bescoul na coenv.

« Eul louzou mad o poa roet din, emezhi d'al leanez, brema e c'hellan couset ha labourat. N'em eus poan ebet. Biken ne ankounac'hain ar plac'h eurus Mac'harit-Mari : hi eo e deus va fareet. »

(Tennet a Gannad calon Jesus.)

Eur pare all. — Eur plac'h iaouank, hanvet Franseza Roussel, a ioa savet var he c'hot eur c'hoezigen galet kement ha penn eun den. Houma a ioa en eun hospital e Pariz, etre daouarn an doctored dizoue. Lod euz an doctored-ma o deus bet discleriet ne gredjent morse da eur burzoud, nemet great e vije dirag ho daoulagad evit ma c'heljent he varn ervez reglennou ar voueziegez. Hogen Doue evit doare a zo salvezet dezhan ober eur burzoud ervez frouden an doctored diseiz. Great o doa kement a c'hellent evit parea ar paour kez plac'h, ha caer o devoa ar c'houezigen a greske ato, ar boan a greske ive, an nervennou a verrea, hag ar glanvourez ne c'houelle mui bale, na dibri tam. Ne c'hortozet nemet he maro.

Mad, ar plac'h iaouank a ra eun navet da Itron-Varia-ar-Salet, ha da fin an navet-ze ar plac'h iaouang en em gaf pare en eun taol, eat ar c'hoezigen kuit, he nervennou en em astennet evel diagent, hag e c'houelle dioc'h bale, dibri ha labourat.

An doctored a voue souezet merbet ; an dra-ma a ioa dreist ho latin, ha ne vouient mui petra da lavaret. Red e vase dezh zoken anzao e voa eno eur burzoud. Hogen ar zonch kenta-ze a ioa re vad, ha goudeze, kentoc'h eget anzao e voa eno dorn Doue, int en em laket da glask eun digarez bennag evit explica ar pare-ze dre nerz an natur credabl. Poaniuz eo ato evit tud dizoue guelet ho goueziegez o chom ber.

(Tennet euz ar gazeten l'Univers.)

G. M.

AR VELEIEN

IX.

PEVARE PENNAD.

7.

Ar Veleien a vez paet gant ar c'houarnamant.

A zo guir evit an darnvuia ahezho. Mes gouzout a rit-hu perak, petra eo an abeg ma teu ar c'houarnamant da ziouered eun dra bennak gant ar Veleien ? Ar c'houarnamant e kementse ne ra nemet he zever, nemet paea he zle, eul lodennig epken euz he zle.

Guechall pep escotti, pep parrez, pep couent, o doa ho madou ho unan, roet dezho gant ar gristenien a bep amzer, abaoe ma voa christenien er vro.

Neuze ne ket ar c'houarnamant eo a roe d'an dud a iliz ; an iliz eo a roe d'ar Roue, en amzeriou a vrezel hag a zienez. Ouspen, hi eo a roe bara d'ar beorien, ha descendurez d'an oll.

Eh amzer ar genta Republik, pa zirollaz er vro ar republik-ze a dlie, var he meno, ober kement a vurzoudou, ar c'houarnamant neuze, paour avoalc'h, kement e tebre, kement e lonke, ha ken nebeut e c'houeneze, a zellaz eun tamik re oc'h madou an iliz, a gavaz affer vro ho c'hemeret evithan, ho c'hemeraz, ep chom

keitse da varc'hata, ho guerzaz, ho zeuzas, gant ar zonch da ober euz hor bro baour eur vro diveleg ha dizoue.

Varlerc'h eun dek vloaz a drubarderez hag a lazerez, pa oue deuet evel eun tamic paour a beoc'h, digoret a nevez an ilizou, ha pa hellaz ar Veleien geiz en em zis-paka hep danjer oc'h sklerien an deiz, ar gouarnaman o c'houzoud e ranke kaoud Beleien evit he zikour da zond abenn euz an dud, ha da c'houarn kempen horbro baour, en em droas ouc'h ar Pap evit ma vije cavet an doare da rei eun tam bara d'ar Veleien, da Bastored ar parresiou.

Diez braz oa paka en dro madou an iliz a ioa bet guerzet.

Ar Pab dre he vadelez, dre ar c'haloud en deuz bet digant Doue, bag o veza ne helle ober ken, a reaz evit ar guella, a bardonaz al laeronsiou a ioa bet great, hag a aotreaz lezel madou an iliz etre daouarn ar re ho doa bet ho aloubet, gant ma teuje ar c'houarnamant da rei bep bloaz ha bepred d'ar Veleien ha d'an Eskibien, dioc'h ho renk hag ho ezmom. Ac'hano e teu ar pez a ro c'hoaz, hirio an deiz, ar c'houarnamant e Frans d'ar Veleien ha d'an Eskibien, evel eun den a bae he zle.

Neuz ket a leac'h eta neuze, dioc'h a velit, da ober kement-se a drouz evit ar pez a douch Beleien ha pastored ar parresiou ; a boan e ro dezh ar c'houarnamant unan pe zaou dre gant euz at pez en deuz mac'hommet divar ho c'houst. Ah ! ma vije bet laosket he madou gant an iliz, hor bro-ni, hirio an deiz, ne vije ket bet marteze beuzet en eun hevelep mor a drubuill. Doue ne ro he venhoz da laeron ebed ; dreist oli n'he ro ket da laeron an ilizou hag ar c'houenchou. Ar seurt madou a zo madou sakr, hag ho zamma a denn abred pe zivezad da boan, da vez, da goll, memez var an douar.

8.

Ar veleien a ra kestou er parresiou.

Comz a rer calz eur a gestou ; hogen ar re a gomz anezho muia ne ouzont nemeur, a gredan, petra eo kest eur belek, nag a beleac'h eteu ar c'his-ze d'ar veleien da ober eur vech en amzer eun dro dre ho farrez. En amzer-ma toc'hereat ma zeo ar feiz e touez an dud, ne zeller nemet ac'h ar madou, oc'h an ac'hant, hag e pep afer kenta a glasker gouzout eo hag hen a zo eno eun dra bennak da c'houunit, pegement a arc'hant a eller da denna ac'hano. Aleiz a zo ha ne zellont oc'h ken. Hogen ar gest e deuz eur c'hrizien noplac'h eget an dra-ze, pe kentoc'h savet eo bet vari diou c'hrizien, ker caer an eil evel eben.

Ar genta eo an dever-ze laket var discoas pep pastor da anaout an denvet fiziet enhan, *Agnosce vultum pecoris tui*. Hogen penauz e c'halfe person eur barrez, da viana en eun darn parreziou zo, anaout an oll dud a zo en he gark, ma na dafe ket avechou da ober eur bale en ho zouez ? Penauz, anez, e c'halfe-hen anaout, ne ket epken bizach pepini, mes c'hoaz ho ezmou, ken-

evit an ene ken evit ar c'horf, an amezegez, mad pe fall a zo var ho zro, an ear iac'h us pe gontamet, da lavaret eo, an ear christen pe nebeut christen a zo en ti ma emaint o chom enhan ? Penauz, anez, anaout ar beorien mezus, anaout an ezomou-ze a guzer allies, mes pero a voar eun tad, eur pastor da zizelei gant eun taol lagad ? Bez'ez euz aleiz a draou hag a zo red beza var al leac'h evit ho guelet. Ha setu a beleac'h eo deut ar c'his d'ar bastored, e calz a barreziou, da ober bep bloaz tro ho farrez, pa n'o deus moienn all ebet guelloc'h, evit senti oc'h ar gourc'hemon-ze roet dezho da anaout mad ho farressionis. Oc'h ober eta tro he barrez, pe he gest evel ma leverer, an Aotrou Person a ra he zever ha tra ken.

Evesait lezen an iliz eo a c'hourc'hemen d'ar bastored ober ar vizit-ze. Hirio c'hoaz e Rom eo gourc'hemennet d'ar veleien mont bep bloas, d'ar sadorn fask, da vennigen an oll diez en ho farrez, hag eno ive pepini a ro dezho ho merk a anaoudegez vad. An dra-ze zo bet greative e leac'h all, ha ma n'her grer ket hirio en hon touez, eo dre ma zeo re vraz ar parreziou. Hogen reglennou an escopti-ma a c'hourc'hemen da bep person, da viana pa zeo nevez digouezet en eur barrez, mont kenta ma c'hallo da vizita ar gristenien lakeat en he garg, evit ober anaoudegez gantho.

An eil grizien ma zeo savet ar gest varnezhi eo ar c'hisze o deus bet bepret ar gristenien vad, an dud a feiz, da rei d'ho fastor, da dad ho eneo, an tanva euz ar pez o deuz a vella en ho ziegez, evel m'ema ar c'his gant bugale vad, eat da ober ho ziegez ho unan, da rei d'ho zad, pe d'ho niam, pa zeont d'ho guelet, an tanva euz ar pez o deuz a vella en ho zi. Kement-se zo eur memor euz al lezen goz eleac'h ma voa gourc'hemennet rei d'ar veleien ar prividi euz a frouez an douar, ha dindan al lezen gristen, ma na deo ket bet great ar gourc'hemen-ze, ar gristenien gouscoude o deus credet ato e voa deraet ha zoken dlet dezho rei eur merk bennag a anaoudegez vad d'an nep a zo carget euz ho ene, carget d'ho ren var hent ar barados.

Eveseta ar gest, pa vez sonjet mad petra eo, a zo eun trocl a zantimanchou mad etre ar pastor hag an denved ; ar pastor o vont da velet he zenved, a ziskuez ar zoursi a gemer anezho hag ar c'hoant en deus da ober ho mad, hag ar re-ma o rei an tanva euz a frouez ho douar, a ziskuez d'ho fastor o deus calon vad hag ez int anaoudegez euz ar boan a gemer evit ho zilvidigez.

Setu eno petra eo ar gest dirak daoulagad ar feiz ; setu petra e voa er penn kenta, ha setu petra eo c'hoaz hirio, a drugare Doue, evit tiez, tiegeziou a zo eleac'h ma zeo chomet iac'h ar speret christen. Hag ar pez hien diskuez eo ma ve glac'haret bras tud an tiez-ze ha ma kemerfent evit eur vez hag eun dismegans guelet beleien ho farrez o tremen ebiou d'ho zi ep mont enhan. Ia, mar en deuz an aotrou person c'hoant da bunisa unan bennag euz an tiez-ze abalamour da eun dizurs a ve enhan pe da eur rebech bennag a ve da ober dezhan, n'en

deus, pa za da ober tro he barrez, nemet tremen an ti-ze ep mont enhan, hag e ve guelet tud an ti-ze ankeniet oll o tont d'ar presbital an daelou en ho daoulagad, da c'houlen petra en deus tennet varnezho eun dismegans evelse, hag an dizurz a ve da rebech dezho a rancef bezza dies da zisc'hrixienna ma na ve ket disc'hrixiennet dioctu, kentoc'h eget en em lacat var var da gaout an dismegans-ze eun eil guech.

Hag evesait ne deuz ama meneg cbet a arc'hant nag a c'hounidegez. Oc'h ar re ne zellont er gest nemet e talvoudegez ar pez a c'hell beza roet d'ar beleg, e livirin ; Caout a ra deoc'h-hu en deuz eur gounit braz ar beleg oc'h ober ar gest-ze, pe evit lavaret guelloc'h, ar baleze etouez tud ar barrez ? Ha gouzout a rit-hu ha ne lezo ket en eun ti paour talvoudegez ar pez en deus bet en eun ti pinvidig, ha marleze an anter muic'h ? Pe ma na les ket neuze, p'ema oc'h ober he dro, abalamour ma zeuz unan bennag oc'h he heul, ha n'en devezo-hen ket eveseat ha guelet e meur a di ezom, dienez, ha kementse evit gallout digas sicour di pa gavo he dro, he vare ?

Ar pez am eus lavaret ama divar benn ar pastor, an aotrou person, a c'heller da lavaret ive euz ar gureed. Evel ma zint carget da zicour an aotrou person da vessa an denved fiziet enhan, o deuz izom ive da anaout an denved-ze, evel ma tle an denved-ze ive beza anaoudeg en ho c'henver.

Ouspen zo ar gureed, evit an darn vuia anezho, nedint laket er parreziou, nemet goude ma e deuz ar barrez en em garget da beurzevel dezho, en arc'hant pe dre gest, ar zomig a zo taillet dezho evit paea ho bevans, hag a behini ne resevont nemet eul loden digant ar c'houarnamant.

M. B.

(Eur pennad all)...

Ian an dilavar.

En eur geriadennik e veve eul labourer paour, houzar ha couls lavaret mud, ar pez en doa great rei dezhan an hano a Ian an dilavar. Beva a rea eno he qnan, reuzeudik, ha ne anaie nemeur an hent na da di Zouena da diez an dud. Eun dervez person ar barrez, o c'houzout e voa clanv, a ieas d'he lochen. Pa zigouezaz her c'havaz astennet var eur c'hos guele reaz, ha ker mantret, ma c'houezaz a veac'h e voa deut person he barrez d'he velet. Ar beleg a zaoulinaz e kichen he vele, a rez eur beden, hag en em dennis kuit.

Eat d'ar gær, o sonjal er stad trist ma edo an ene dilezet-ze, ne c'hellas ket couset. « Hor Zalver, emezhan a zo maro evit an ene-ze, penauz e teskin-me an dra-ze dezhan ? » Dont a reas da zonch dezhan en em zerviche hor Zalver aliez a skeudennou pe parallenou evit rei da anaout ar guironeziou brasa euz an Aviel. Sonjal a reas n'en doa ket Doue, en he drugarez lamet digant an ene-ze pep moienn d'he anaout ha d'he garet. Evithan da veza bouzar ha mud, he velet a ioa mad.

Ar person en doa eun imach euz ar pastor mad, an danvad dianket ganthan var he ziscoas. Clask a reaz an mach-ze, hag her c'hasas ganthan antronoz da di Ian an dilavar.

He gaout a reas gourvezet evel an derc'hent ; lavaret a reas dezhan eur ger mad bennag, mes ar paour kes ne despointas ger. Araok mont kuit, e tennaz an imach euz he c'hotel, hen diskuezas d'an hini clanv, hag hen lajeas var he vele ep ma tiskuezaz ober van ebet.

Antronoz o veza eat adarre da velet ar paour kez dilezet, e cavaz an imach el leach'h ma en doa he laket an derc'hent. Sonjal a reas n'en doa ket Ian an dilavar eveseat outhan, hag e c'bastennaz he zorn evit he gemit ; hogen eun dorm all lijeroc'h evit he hini a lamas ganthan, hag ar c'hlavour a lavaras gant tresu : hennez zo din-me !

Ar boan en doa kemeret an hini clanv en doa he zinerzet ; coenza a reaz ep anaoudegez var he benn vele. Ar belek mad a reaz eur musc'hoarz, a ziskuezas dezhan e lesche ganthan an imach, hag en em lakeas da zeski dezhan dre sin petra eo ar pastor mad.

Doue en doa comzet oc'h calon Ian an dilavar ; he galon hag he deod a ioa distagellet var eun dro. An den-ze pehini en doa bevet dilavar bete neuze, a lavaras neuze sclear ha freas : « Va Zalver muia caret eo ! Va c'havet en deus, me danvad dianket, dister dirak daoulagad an dud, mes presiusoc'h dirak daoulagad. Doue eget an naonteg ha pevar ugent danvad fidel. » An ene paour-ze, sclereat gant ar c'bras, e devoa desket oa deut Jesus-Christ var an douar evit savetei ar béc'hrien, hag e voa dre-ze he Zalver. « Va Zalver carantuz eo. »

Ne oufet ket lavaret pegement a joa en devoue ar belek mad pa glevaz ar c'hlavour, dre ma tiskuezaz dezhan an danvad var discoaz hor Zalver, o lavaret : « Me eo ! »

Me eo, emezhan, an hini a zo cavet gant hor Zalver ; me eo an hini a zoug etre he zivrec'h ; me eo an hini en deus tennet euz an islonk ma voan coezet enhan ; brema netra n'em lamo enz a dre he zaouarn. »

Ar beleg a ziskuezaz dezhan neuze ar gurunen spern var benn hor Zalver. Ian a zellaz outhi ep lavaret ger ; abenn eur pennad e teuaz an daelou en he zaoulagad, tenna a reaz eun huanad hir hag e lavaras : « An draze a ia dounoc'h em c'halon eget ar rest. » Hag e troaz oc'h ar voger da vouela.

Ar beleg a ieas kuit var gementse, mes antronos pa deuaz adarre, e cavaz Ian ato o sellet oc'h an imach benniget, hag e lavaras : « Me gred ne din Morse d'ithan ! » o sellet oc'h ar gurunen spern hag o sonjal en he bec'hejou oa deut ar zonch-ze dezhan. Ar belek neuze o tostaat oc'h an den clanv, a lavaras dezhan ar c'homzou ma o deus great vad da veur a galon : « Doue en deus caret kement ar bed, ma en deus roet he vap unik, evit ne dai nicun da goll euz ar re a gred enhan, mes ma o devezo ar vuez eternel. » Ha te, paour kez Ian, a zo

euz ar re en deus caret Jesus, ha Jesus a zo deut er bed evit savetei ar béc'hrien. « Deut oun, emezhan, evit rei deoc'h ar vuez. An hini a deuio da gaout va zad dreizhon ne vezo ket taolet er meas. » Ian ne denne ket he zaoulagad divar an imach, evel pa en divije c'hoant da lenn ar c'homzou-ze varnezhan. Setu hen o lavaret : « Ne c'hortos ket e teufemp da vithan ; dont a ra he unan d'hor c'hlask. — Esper am eus ne rin ket calz a boan dezhan. »

Ian an dilavar n'en doa biscoas distaget kement a gomzou dioctu. Hogen petra a felle dezban da lavaret dre ar geriou-ma : esper am eus ne rin ket calz a boan dezhan ? — Ian a ioa mesaer, hag en doa eveseat, pa laca eun den eun danvad var he ziskoaz, an danvad a glask en em denna kuit hag a ra evese cals poan d'an hini hen d'ouk ; hag evese e sonje, an ene pa deu hor Zalver d'lie c'herc'hat a glask ive avechou en em denna a dre he zivrec'h, hag a ra evese cals poan dezhan, ha setu perag e lavare, me esper n'en devezo ket cals a boan ganhen.

Brema, pa en devoa desket anaout ha caret Doue, en devoa mall da velet an dervez ma teuje hor Zalver da gerc'hat he ene ha d'he c'has d'an env. N'en devoue ket pell da c'hortos ; Ian a varvas prest goude, mes ne varvas ket evel eun den dilezet. Bet en doa bara an elez, bâra an dud cre araok ober he vach diveza.

An deiz ma varvaz, e clasket an imach var he vele, ha n'her c'het ket. Hogen Ian en devoue nerz avoalc'h evit diskuez d'ar beleg en doa he laket var he galon dindan he zillad, hag evit lavaret goustadi : « aze e chomo ato. » Ar re-ze a voul he gomzou deviza, ha neuze, dianken, e rentaz he ene da Zoue.

Euruz ar re a vari evel ma varvas Ian an dilavar.
(Tennet a Sizun gristen Roazon.) G. M.

Trubuillou eur parizien en eun trein a blijadur.
Clevet oc'h euz ep mar, hano euz ar pez a c'halver trein a blijadur. Pa vez eun dra bennag a nevez, eur gouel, eun ebat bennag en eur gar, pe en eul leach'h all a dost d'an hent houarn, e laker avechou en ardennez ar vachourien, eun trein savet a benn evit ho c'has di, hag an trein-ze a c'halver trein a blijadur.

E Paris dreist oll e saver treinou evese evit cas balteien ar gær-ze da unan bennag euz hor provinsou. Rak pa deu an hany, ar Valteien-ze a zao c'hoant gant-ho da vont da velet ar meziou, pe ar mor, pe eur meinez bennag, evit ma c'hellint lavaret goudeze ec'h anavezont mad Bro c'hal. Rei a rer dezho billejou mont ha dont daou dre bemp guelloc'h marc'had, ha setu hi en hent. Red eo n'en dese ket eur parizien eur guennek var he hano, evit chom ep mont da vach evese eur vach bennag evit he blijadur.

D'ar Havr dreist oll e car ar barizianed mont evit guelet ar mor, rak calz anezho n'o deus guelet mors lezn-zour ebat brasoc'h eget ar ster a dremen dre Baris. Euz an niver-ze e voa Philip Treustalon, kere

bouteier coz. Guenn oa dija he benn, ha morse n'en doa guelet c'hoas nag ar mor, nag eur pors-mor, nag eul lestr a vrezel,

Brema-ta ez eus pevar pe bemp bloas setu hen o lenn eun dervez var eur scritel e corn eur ru : *Disul, trein a blijadur evit ar Havr, da bemp heur dioc'h ar mintin, ha distro da bardaez, nao lur mont ha dont en trede clas.*

Setu clav ar paour kez Philip gant ar c'hoant guelet ar Havr. *Nao lur ! evit beza n'oa ket pouanner an arc'hant en he ialc'h, e c'helle gouscoude ober an dispignze. Ia, mes pa lavarje hano da vont en trein a blijadur, ar c'hreg, ar vugale a vije prez varnezho o c'houlen mont ive, hag ouspen n'en devoa ket a c'hoant d'ho c'has d'he heul, he c'hounidegez a ioa re ver evit gallout paea nao lur evit pehini ep conta c'hoas ar mizou all a vije. Hor c'here-ta a ioa nec'het ha terval he benn. Bete neuze var he labour, epad ma scoe var eun tam ler bennak, pe ma sache var he neuden, e veze clevet o tistaga bomou can. Soun ar minaoued, guerz an neuden, pe canaoueu ar peg a deue ganthan bomad brema, bomad eber'etre pep taol morzol ha pep sachaden. Hogen en dervezou goude ma voa deut en he benn ar frouden da veachi e chome dilavar evel eur silien. Ne voue ket penauzen em gemeret evit discleria d'he c'hreg ar c'hlenvet a ioa crog enhan. Penaus caout he asant evit mont en hent ep he c'has ganthan hi hag ar vugale ? Ar c'here kez a ioa ken nec'het he speret ma toullas daou pe dri dam ler nevez dre ho c'hréiz ha ma sanclas meur a vech ar minaoued en he vizied.*

Deut oa ar sadorn, hag ar paour kez Treustalon n'en doa ket credet c'hoas lavaret petra a ioa oc'h ober dies dezhan. En dervez-ze gousconde e cavaz tro da ziscarga he galon. He c'hreg a lavaras dezhan :

— Petra a c'boarvez ganeoc'h, Philip, m'emaoc'h aze en dervezou-ma ken terval ho penn hag hini eur gaouen ?

— Ma c'houfac'h, me voar vad ne vec'h ket laouen ive ken nebeut ha me.

— Petrá a zo digouezet-ta ?

— Setu ama. Ar patron a ro labour deomp-ni etre-zomp kereourien dre ama a ia Disul d'ar Havr, da laveret eo, varc'hoaz, hag en deus kemennet deomp mont ive ganthan. Mont a dleomp eur vandennik, goazed oll, ep merc'her na bugale, hag an hini ne dafe ket, c'hui a vel avoalc'h, a zisplichfe d'ar patron.

— Hag oc'h eus sonch da vont ?

— Red mad eo, penauz e vevimp-ni mar mank labour din ?

— Ia, mes ha bez'ec'h eus-te peadra da ober ar veachze ?

— Ne goust nemet nao lur mont ha dont, hag evit an dispignou all, me gaso bara ganien hag eur bastel gik.

— Hum, ar re-ze ne raint ket ho zro eno gant nao

luriou, ha c'hui a voar avoalc'h n'on eus ket re euz hor guenneien.

— Petra a fell deoc'h ; n'edon ket o klask mont, guelloc'h e vije bet ganhen chom er gar.

Ama gouscoude ar c'here a gave ez oa eat eur beac'h divarnezh. Hogen eun dra hen lakea souezet. Sonjal a rea dezhan e vije bet he c'hreg hag he vugale o c'houlen mont ive, ha pa dal nicun anezho ne c'houlenne mont. Ar vugale ne lavarent ger, hag ar c'hreg ne devoa aoun nemet rag eun dra, na zispigne re oc'h ober he dro.

Ar c'here eta a ioa en em laoueneet er pardaevez-ze ha panefe ma voa red ober he bourceas evit mont en hent antronoz, en divije couset c'hoeg en nosvez-ze ; ar pez n'en doa ket great teir nosvez a ioa. Setu eno eun tenva euz ar blijadur a vez peurliesa en dervezou araok ma en em laker en eun trein a blijadur.

Caos cre a voue gouscoude en abardaesvez-ze. Ar c'hreg evithi ne blije nemeur dezhi ar veach en doa sonch he fried da ober ne lavare nemeur a dra, ha dont a reas da veza laouen tre, pa lavaraz an ozac'h e tigasche dezhi ha d'ar vugale peb a vilien euz ar mor, hag ouspen eur vuredad dour mor evit ma c'heljent tanva an esach-ze ne voa bet Morse c'hoas tosteat oc'h ho muzellou. Ar vugale a ioa souge enho o sonjal er vilien a brometet dezho, hag a gemerent evit eun tenzor, hag ar vam, petra bennak ma c'huanade oc'h hen ober, a lakeas d'he fried en he ialc'h ar pezig a ioa a arc'hant en ti, hag en eur banerik, peadra da derri he naoum oc'h ober he dro.

Eur pennad all.

G. M.

Sinalou burzudus. Er bloas 1796, ar Frans, goude an distruch en doa great an dispac'h braz enhi, a ioa discaret, leun c'hood, anter varo. An dispac'h erien a neuze, evel ar re a hirio, a glaske dreist oll, etouez ho zorfejou all, teleur ar Pab hag an ilis santel en traon. Ar penn-ze eo a telle dezho da ziscar. Hogen neuze ive Doue a ziskuezaz en doa c'hoas da velet var ar bed-ma, hag iliz an Env a ziskuezaz e voa iliz an douar c'hoar dezhi hag e kemere perz en he glac'h.

D'ar 25 a viz even, e voue guelet o vouela imach ar Verc'hez en ilis Sant-Ciriac, e kær Ancon. Goudeze e voue guelet ar memes burzud e n'ous pet kær euz an Itali. D'an 9 a vis gouere, ar bobl a Rom a velaz o vouela imach ar Verc'hez e kichen palez Casali ; en dervezou varlerc'h e veljot o tiredet an daelou euz a c'huec'h imach varnugent all da vam Doue. An imachou pe ar skeudennou-ze zo lod e mean, lod e coad, e coar, e lien, e paper ; kement tra crouet a zo a vije laveret a gemere perz e canv ar bed. Ne ket epken imachou mam Doue, mes ive imachou ar Zænt, hag imach sant ar Zænt, imach ar mabik Jesus, a voue guelet o vouela. Hogen c'hoant a voue da viret oc'h an Env da gemeret perz e glac'h ar dud.

Ar Jeneral Bonapart a zigouez e Ancon, hag a gemen

An aotrou Gereec, vikel e Roc'h, zo hanvet vikel e Plozevet.

An aotrou Rohel, nevez beleget, zo hanvet vikel e Plouider.

An aotrou Keraudren, nevez beleget, zo hanvet vikel e Carantec.

An aotrou Hunault, nevez beleget, zo hanvet vikel e Scaer.

An aotrou Guillerm, nevez beleget, zo hanvet vikel e Plougar.

An aotrou Moenner, nevez beleget, zo hanvet vikel e Plougastel-Daoulas.

An aotrou Salaun, vikel e Leuhan, zo hanvet vikel e Ploumoguer.

Dioc'h ma leverer, ar c'honseil jeneral a zigoro d'an naonteg à viz eost.

Lavaret a rer ive ar Jeneral Trochu a ro he ziles a zepute.

Ar zervich deiz ha bloaz evit an Aotrou'n Escop Serjant a vezoz canet e catedral Kemper d'an tregont euz ar mis-ma (Gouere).

Retred ar velein a zigoro d'ar pemp varnugent a Eost. Prezeget e vezoz gant an tad Hubin, superiol ti an tadou Jezuisted e Brest.

An aotrou Pouliquen, vikel e Locronan-Leon, zo hanvet person Plomelin.

An Aotrou Kerlan, person Pouldreuzic, zo hanvet person Plouzane.

An Aotrou Kerne, vikel e Guipavas, zo hanvet person Pouldreuzic.

An Aotrou Leon, person Lanhouarne zo hanvet person Sant-Alar.

An Aotrou Gargam, vikel e Lambezellec, zo hanvet person Lanhouarne.

An Aotrou Keraudy, vikel e Brest, zo hanvet vikel e Plomelin.

An Aotrou Gueguen, vikel e Plomelin, zo hanvet vikel e Ergue-Armel.

An Aotrou Nicolas, vikel e Ergue-Armel, zo hanvet vikel e Locronan Leon.

An Aotrou Emily, vikel e Ergue-Gabéric, zo hanvet vikel e Guipavas.

An Aotrou Marzin, bet vikel e Brasparts, zo hanvet vikel e Treffiagat.

An Aotrou Cleac'h, vikel e Poullan, zo hanvet vikel e Douarnenez.

An Aotrou Noret, vikel e Treffiagat, zo hanvet vikel e Lambezellec.

An Aotrou Fleiter, nevez beleget, zo hanvet vikel e Castel-Paol.

An Aotrou Roudaut, nevez beleget, zo hanvet vikel e Sant-Lois Brest.

An Aotrou Colin, nevez beleget, zo hanvet vikel e Poullan.

Pelerinach. — Lavaret a reamp er sizun all o devoa beleien a Bariz hag euz ar c'heriou braz all great ho zonch da vont da bardona da Ars ha da Itron-Varia ar Salet. Eur galf a reont d'ar Frans oll hag aleiz o deus respontet d'ar galf-ze. An dra-ma ta zo eur pardon evit ar Frans oll. En eisvet gouel Maria anter eost eo e tle beza great. Ar bardonnérien en em laca dindan scoazel santez Philomena, guerc'hez ha merzerez, ar zantez e deus great kement a surzudou er c'hantvet-ma.

Red eo caout sonch e fell d'ar bardonnérien caout diou c'hras digant Doue dre zaouarn ar Ver'hez, ar c'hras ma tistroi ar Frans oc'h Doue, hag ar c'hras ma vez roet ar peoc'h d'an ilis.

Eun doctor eux ar chiz a hirio Setu ama petra eo goueziegez lod euz an doctored-ze a fell dezho ober scol d'ar pab hag ober eur relijon dioc'h ho froudren.

An dra-ma a dremen e Cologn, en Almagn.

Eur Christen catolig o veza en em gavet da gomz oc'h an doctor-ze, a c'houennas diganthan :

— Petra eo deoc'h caout kement a gasoni oc'h ar Jesuisted ?

— Abalamour ma zint enebourien d'ar c'houarnamant.

— Eun testeni bennag oc'h euz a gements? Henvel a c'helpac'h din unan bennag euz an tadou-ze hag en dese great tra pe dra a enep ar c'houarnamant?

— Penaus, ne ouzoc'h ket petra en deus serifet an tad *Salybus* a enep ar c'houarnamant, a enep hon impalaer?

— *Salybus*?... biscoas n'em boa clevet hano euz an tad-ze. Lavaret a c'helpac'h din peleac'h ema hen o hom?

— Me ue ouzon ket va unan; credabl eo ema eun tu bennag ive etouez an tadou all.

— Ha n'en em dromplit-hu ket eun tamig? Ha ne ket euz ar *Syllabus* eo oc'h eus-hu clevet hano?

— E c'helpac'h beza avoalc'h; me n'oun ket eacer da zel-c'her sonch euz an hanoiou.

Ar c'christen catolig a jeas neuze kuit en eur c'hoarzin o velet goneziegez an doctor, hag o velet ar *Syllabus* great anezhan eun tad a gompagniez Jesus.

Hogen an doctor-ze a ioa unan euz ar re a c'halver catoliked coz, da lavaret eo a fell dezho beza catoliked dishenvel dioc'h ar Pab, hag ar *Syllabus* ze ma comze anezhan a zo eur crit aberz ar Pap, serifet gant vikel Jesus-Christ evit rei da anaout d'ar bed catolik ar fals credennou skignet e pep leac'h en amzer-ma.

MARVAIL. — An duk F., en doa pedet eun nebeut mignonet da leina da c'huac'h heur dioc'h an noz. Digouezout a rejont oll nemet unan abenn an heur merket. Tremenetoa an heur pell a ioa, hag e c'hortozet

ato. Hogen an naoun a rea d'an dud-ze asten ho mourou; c'hoant scrabat o doa eun tu bennak.

Unan a lavaraz abenn eur pennad :

— Aotrou duk, unan bennag a c'hortozit ?
— La, eur mignon bras din.

Gortoz a rejont eun anter heur all.

Neuze an hini en doa comzet kentoc'h, a lavaraz adarre :

— Aotrou duk, marteze an hini a c'hortozit ne c'hell ket dont, marteze eo clav...

— Ma ne c'helje ket dont, en divije kemennet din.

Eun anter heur all a dremen adarre, ha neuze an hini presset a lavaras c'hoas :

— Ha ne c'haifac'h ket lavaret deomp, aotrou duk, piou a c'hortozit ?

— An Aotrou X... eo a c'hortozan.

— Oh, Aotrou duk, an aotrou X... zo maro blos zo.

— Mad neuze eo couls deomp en em lacat oc'h taol.

G. M.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST, HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI, *Gand eur pennad scrit var ar c'henta Miseriou....*

Moulliet eo en eun doare ma vezoe eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest, e ti an Itron Normand.

E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.

E Montroulez, e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzes levriou enho.

G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a ro ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M., belek.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moulliet evit an trede gueck.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er bras euz an tiez a verzez Levriou enho.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 6 Gouere.

Priz an daou c'chant tur.

Guinis..... 30 lur, 88 c.

Segal..... 48 lur, 36 c.

Eiz..... 43 lur, 64 c.

Ed-du..... 48 lur, 38 c.

Kerc'h..... 45 lur, 25 c.

Avalou douar 8 lur, »» c.

PONT-N'ABAT. — 4 Gouere.

Priz an daou c'chant tur.

Guinis..... 34 lur, 25 c.

Segal..... 47 lur, 30 c.

Eiz..... 43 lur, »» c.

Ed-du..... 48 lur, 96 c.

Kerc'h..... 45 lur, 76 c.

Avalou douar 6 lur, 50 c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moulliet gant AR. DE KERANGAL, mouller an Escotti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur blos, daou scouet ; evit c'huac'h mix, pevarzec real. An Abonamant a dle beza paet ar aog caout ar gazeten.

An bini ne zigas ket en dro ar genia cazena a reseu goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez. An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escotti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper. D'an Aotrou DE KERANGAL epken e telec'he addresi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten. Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da addresi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 20 Gouere 1872.

Unvaniez hag emgleo.

En amzer ma vez nebeuta unvaniez etouez an dud, eo e vez marteze comzet muia anezhi. Brema ne ve-lomp ket e ve kalz a unvaniez e nep leac'h, e bro ebet, ha gouscoude ne glever ken hano nemet a gementse. Unvaniez evit an dra-ma, unvaniez evit an dra-hont. Kement a c'hell en em glevet eun nebeut evit eun afer bennag, a c'half an emgleo-ze unvaniez. Aleiz a gazetennou a gemer ive an hano-ze ; mar her greont gant ar sonch da lacat ar guir unvaniez e speret hag e calon ho lennerien o teski dezho ar virionez hag ar mad epken, n'eus ket a abek da gaout enho ; mar o deus sonch avad da veski gant ar virionez cals pe nebeut euz ho froudennou, an hano a gemeront ne zere ket outho.

Ne c'hell beza unvaniez nemet etre tud hag o denz ar memes feiz, ar memes esperans, a heuil ar memes lezen. An unvaniez a zo epken evit ar sperejou hag ar c'halonou a glask ar mad hag ar virionez hag a dle beza paduz evel ar mad hag ar virionez var bere eo fontet.

Er meaz a gementse e c'hell beza emgleo, n'eus ket avad a unvaniez. Emgleo a c'hell beza evit aleriou ar bed-ma, caout an tu da c'houunit, da zestum danvez, da gas eur zonch pe eur froudren bennak da benn ; mes n'eus ket a unvaniez eno, hag an emgleo-ze ne bad ket hirroc'h eget an dra a vez c'hoant da ober, hag alies ne bad ket keit. Emgleo a c'hell beza zoken evit ober an droug, evit skigna ar gaou. Laeron ha forbanet en em gleo avechou evit alorbi tra ar re all, evit sach gantho madou ho nesa ; torsetourien en em gleo evit en em zicour da ober eun torset, evit lamet he vuez digant eun den en em gaf var ho hent hag a zisplich dezho ; communardet ba petrolerien Pariz hag ar c'heriou braz all a ioa emgleo etrezo evit discar, evit lacat an tan en tiez hag en ilizou, evit laza ha distruga an oll

dud honest ma d'ouive galiet ; ar scrifagnierien dizoue en em gleo evit mouga ar feiz e pep leac'h, evit ober ar brezel d'ar relijon, lacat geier ha fals credennou er sperejou eleac'h ar virionez, teleur ar c'houunit hag ar vreinadurez en oll galonou ; an dispac'herien difeiz a rer potred an international anezho en em gleo ive dre ar bed oll evit teleur en traoñ an aoter hag an tron da lavaret eo evit distruga an ilis santez ha kement gouarnamant a zo. Emgleo a c'hell bez a c'hoaz t're blos a deu d'en em zicour evit flastra ha dispon eul vro bennageo deus c'hoant da zicou, ha marteze da aloubi evit ober anezhi ho freiz. Hogen piou a lavaro ez euz unvaniez etre ar re-zeou ? Ne deuz eno nemet eun emgleo hag a bad keit ha ma creder gounit, keit ha ma cas da bep unan gallout sacha en tu diouthan, ha ma na gaver ket ar pez a glasket, an emgleo zo torret, hag ar re-zeou zo prest d'en em gemeret an eil oc'h egile ha d'en em zrailla.

An unvaniez eta ne c'hell beza nemet cleac'h ma zeus sperejou ha calonou troet oc'h ar virionez, troet da glask ar guir vad. Ar guir unvaniez a gavomp er guir iliz, en ilis catolik eleac'h ma velomp Pap, eskeb, tud a iliz ha christenien fidel oll a unan er memes creden, oll sentuz oc'h ar memes lezen, oll troet da labourat evit gloar Doue ha silvidigez an eneou. Ar gristenien genta, eme Actou an Ebrestel, n'o devoa oll nemet eur galon hag eun eneou, *Erat omnibus cor unum et anima una* ; setu eno ar guir unvaniez. An unvaniez-ze a gaver hirio c'hoaz en ilis catolig ; he c'haout a rer dreist oll etouez an dud-ze a guita pep tra evit en em rei oll da zervich Doue ; he c'haout a rer er breuriezou-ze savet evit ma teni eneou mad d'en em zestum evit pidi, evit en em rei d'an oberou a drugarez, evit lacat e boutin ho foan hag ar meritou a c'hellont da gaout evit creski tenzor an ilis.

Hogen ar bed, an dud difeiz, evel na c'hellont ket caout an unvaniez-ze, a glask he zerr i e kement leac'h ma he c'havont, hag e veler dalc'h mad emgleo etrezo

evit ober ar brezel d'ar re a velont evelse a unan a speret hag a galon.

PARDONIQU. — An dud diffeiz a glever dale'h mad oc'h ober goap euz ar gristenien ha dreist oll euz ar vretoned abalamour ma ho gueler o vont da bardona ama bag ahont. Hogen ar gristenien vad ne reont ket evelse, hag eleac'h ober goab euz a Vreiziz-Izel, e kemeront skuer dioutbo. Evelse e Frans, abaoue ma zeo coezet er stad truezus ma ema hirio, e veler ar gristenien vad, e pep carter, o vont a vanden d'alec'hioù a zevosion. Dreist oll ar chapelou savet en honor da Vam Doue a veler bemdez, ep ean, tud o vont dezhō leun a feiz hag a fizians. Hag ar pez a veler e Frans, a veler i've er broiou catolig all. Esperout a c'hellomp ne vezo ket collet kement all a bedennou hag a belerinachou santel.

AR VISTRI-SCOL NEVEZ. — Ar vistri scol, lakeat gant an dispac'herien, gant an dud diffeiz eleac'h ar vreudeur hag al leanezed, a ziskuez petra int. An Tad Santel ar Pap he unan, en eur brezegen, a gomze en dez-all euz a eur c'hardinal a ioa bet canet pouil dezhān ha great hu varnezhan var ar ru, e Rom, gant tri vugel o tot euz ar scol dale'hét gant unan euz an dud dizoue-ze a laker hirio da scolia ar vugale. Ar pez a ziskuez o devoa an tri-ma tennet frouez euz ar c'heneliou a roer dezhō.

En eur barrez a Frans, eur mestr-scol a zisclerie en dez-all da gonsel ar mear eleac'h n'eus nemet tud diffeiz eveldhan, ne rea morse ar vugale peden ebet en he di. Lavaret a rea c'hoaz e roge ar c'hatkismou hag e punise ar vugale pa ho guele oc'h ober sin ar groas.

Ha ne ket bugale desket mad a vez evelse? Ha ne ket poent sevel an hevelep mistri scol da eur reng hueloe'h?

Kemper. An aotrou'n Escop en deus scrifet eul lizer evit rei da anaout ar blijadur en deus bet oc'h ober tro he escopti evit rei ar gouzemen, o velet feiz ar vretoned hag ar prez a lakeant da zigemeret, gant respect ha carantez, an hini a iea, en hano Doue, da lacat da zisken varnezho grasou an Env. Trugarecat a ra ar veleien her sicour da zougen ar beac'h euz he gark pounner, hag ho fidi a ra da drugarecat ive euz he berz ar gristenien fidet evit pere ar garantez, en he galon a Escop, a zo cresket c'hoaz oc'h ober he dro en ho zouez hag oc'h ober anaoudegez gantho.

Goude 'bezañ' discleriet e vezoz canet ar zervich deiz ha bloaz evit an aotrou'n Escop Sergent d'an tregont a viz Gouere, hag e tigoro retrid ar veleien d'ar pemp varnugent a viz Eost, an aotrou'n escop a lavar:

« E creiz an danjerou ma ema brema ar feiz etouez tud hor bro, on eus clasket en Env protectored galloudus, hag on eus great eur goulen bennag oc'h an tad santel ar Pap pehini en deus bet ar vadelez da rei deomp ar pez a c'houennemp.

Ofis santez Anna, a zo caret ha respectet gant Breiziz evel ho fatronez, a vezoz great iviziken gant al lit euz ar reng huela, ha gant eisvet, hag ar solanite a vezoz caset d'ar zul varlerc'h ar gouel, evit ma vezoz esoc'h d'an oll gristenien fidet en em erbedi outhi.

D'ar 17 a vis Here e vezoz great gouel al leanez eurus Mac'harit Mari Alacoque, choazet gant Doue evit skigna an deskosion d'ar galon sacr a Jesus. Kementse a zigaso a nevez da zonch d'ar gristenien fidet en deuz an aotrou Graveran, escop en hon raoz, goestlet he escopti da galon sacr Jesus, evit caout he scoazel a enep an danjerou a c'hourdrouze an iliz hag ar Frans.

D'ar 5 a vis Du e vezoz great i've gouel al leanez eurus Franzeza a Amboaz, Dukez a Vreiz, ha goudeze leanez a urs Carmez.

Franzeza a Amboaz, a behini on eus scrifet ar vuez er gazeten vrezoneg, a bennadou adaleg an N° 76 beteg an N° 82, a zo unan euz ar brinsez e deus rentet muia honor d'a Vreiz hag a zo chomet muia sonch anezhi etouez ar vretoned.

Lizer eur c'horead christen. — An Aotrou Ridé, euz a escopti Guened, hirio missioner hag Escop e Coree, a scrite brema ez euz eur pennad amzer, d'he vreur, hag en he lizer, e lakea eul lizer all scrifet gant he vovel, eur c'horead, e iez ar vro-ze. Setu ama, troet e brezoneg, eur pennad euz al lizer-ze bet scrifet e iez corean.

Me a lavar de mad deoc'h en eur gennigen deoc'h ar scrit-ma.

Ra vezoz meulet Jesus! Meulomp oll Jesus! Brema an amzer zo chench dichench; tomder ha ienien oc'h eus gouzanvet. Ha iac'h eo ho pugale vian hag oll dud ho ti? Setu e petra e sonjan, stouet gant respect. Evit ho servicher, o veza gant an escop, gant eun tad, n'en deus netra hag a dafse ar boan. An escop hag an tad o vezia iac'h, va c'halon leun a anaoudegez vad ne c'hell nemet trugarecat Doue.

Dre c'bras Doue hag ar Verc'hed santel, Eskibien ha meur a dad missioner a zo bet digaset da rouantelezik ar c'hoore pehini ne dal ket calz a dra. Ne c'heller ket lavaret pegement a boan hag a skuisder o deus bet an Eskibien hag an tadou da c'houzany enhan. Ar gristenien beuzet en eur mor a vadoberou a ioa leun a laouennidegez evit an oll grasou a resevent pa ziskennas coler Doue evit hor punisa. Sevel a reaz eur bersecusion scrijuz; an tadou a voul merzeriet, hag a bignaz en Env. Tri dad epken a chomas. Evel n'o deus ket galat bete vrema dont en dro, ne zervich ket clask merca gant liou ha pluen ar pez o deus bet da c'houzany.

Brema hon Escop hor c'har dreist penn hag a scuill varnomp he vennoziou. Va merc'h zo bet matez ganthan meur a vloaz, ha pa zeo deut er Chin, en deus va c'hemeret, me servicher didalvez. Brema c'hoaz ema ganeomp dalc'h mad, nos deiz, o sonjal enhomp hag o clask hon renta eurus; ar pez a ra va glac'hag a

ann va c'halon. Savet, dre drugarez Doue hag ar Verbez d'ar reng huel a Escop, ne c'heller ket lavaret pevez eurusset eo evit rouantelez Coree. Evel ma zeo calon an Escop leun a garantez evit rouantelez paour ha dister Coree, pehini ne dal ket ar boan, ne ra fors nag euz ar maro nag euz ar vuez; torret en deuz an oll liamou her stage oc'h he gerent, oc'h he vreudeur, oc'h oll dud he di; great en deus meur a zek mil lis a dreus ar moriou, ep ober van enz an oll boaniou hag an oll diezamanchou a anaie. C'hoaz a nevez ar zonch da zis-trei en deus great dezhantroc'h a evel gant eur c'heze al liamou a garantez her stage oc'h he gerent, he vreudeur hag he vignoned.

Pa zonjan pebez calon a zo bet red deoc'h da gaout evit he lezel da vont en hent penauz, e c'hellin-me diskuez deoc'h va anaoudegez vad? Evel ma em eus clevet euz a c'hinou an escop, penauz pehini ac'hanc'h tud nobl ma zoc'h en he di am anavez, me ho servicher, ha ne doun nemet eur prenv, hag e carit clevet kelou bete zoken eus va bugale vihan, potred ha merc'hed, va speret a zo trubuillett oll. Me garfe diskuez deoc'h va anaoudegez vad; mes evel ma zeuz etrezomp meur a zek mil lis, ha ma zeuz ouspen ar mor ledan ledan da dreuzi, setu perak n'em eus ket galat guelet, eur vech zoken, ho pizach nopl. Ha neuze pe seurt scritur a c'hefle rei va menoz da anaout?

Nec'het oan gant ar sonjou-ze, pa zeo deut jan escop (ar pez a ioa mil guech, dek mil guech pell dioc'h va zonch) da lavaret din:

— Te, mar kerez scrisa eul lizer, me hen troio e comzou ar c'hus-eol.

Ha ne deo ket muioc'h mui anat ez eo ker bras madoberou an escop evidomp, hen pehini hor c'har evel eur vam vad ha tener, ma c'heller lavaret en ho c'henchen doureier ar mor n'o deus ket a zounder, hag ar meneziou brasa n'o deus ket a huelder?

Plega a ran va glin dirag hoc'h hueldet. Kinnigen a ran deoc'h eul lizeren bennag eleac'h ne deus na sevennidigez na netra, nemet epken eur merk bennag a garantez. Guelit al lizer-ma evel pa venu dirazoc'h, dirag ho pizach o lavaret deoc'h dre gomzou ar pez a zonjan. Pa rit ar beden, en oferen santel, hag ive pa lavarit ho pedennou dioc'h ar mintin ha dioc'h an noz, ma roit eur zonch din, ne ouze ket beza evidon brasoc'h madober evit hennez. Petra bennak m'am eus c'hoas calz a draou da lavaret deoc'h, evel ne c'heller ket lavaret oll en eul lizer, ha ma em euz aoun da rei re a labour d'an Escop ha d'her skuiza, ne vercan deoc'h nemet an drama, plijet ganeoc'h he lenn gant madelez ha caout truez ouzin. Goulen a ran ouzoc'h ma pedot calonek evit ma vezoz lezet frankis gant ar relijon santel e rouantelez Coree, ma cavin va bugale vihan zo eat gant ar baianed, ma c'heller ho digas en dro hag ober anezho christenien vad.

Brema kendalc'hit ato e iec'hed mad; her goulen a ran digant Doue hag hen esperout a ran; ha neuze ec'h

esperan i've em bezo divezatoc'h kelou mad ac'hanc'h hag e clevin lavaret e zoc'h ato iac'h.

Gant respect e choman a za.

Er bloavez Sinemi, d'an daouzevet loar, eil devez.

IANN TCHEU.

Setu aze penauz e scrit eur mevel christen euz a Rouantelez Coree. He laket em euz e brezoneg evit diskuez eun nebeut penauz e comz tud ar broiou pell, er penn all euz ar bed.

G. M.

AR VELEIEN

PEVAR PENNAD.

Ar Veleien o deus re a arc'hant.

9

Oh! ia; ha n'ho desse guennek. Tra eaz eo lavared ho deoz ar Veleien re a arc'hant; mez n'eo ket eun dra da veza kredet ken dillo. Dibaot, dibaot eo ar Veleien a hell en hon amzer destum kementse a arc'hant; ha ma vize cavet unan, e lavarfen ker freaz a c'houi ann den paour-ze ne vize ket din da veza galvet belek.

Eur belek rasteller arc'hant! Eur belek kalon arc'hant! O an dra euzuz, mar deuz var an douar!

Mez, eur veach c'hoaz, ne gaver mui eun hevelep orin a Veleien, ha ne ket red e teufe mui ar c'his anezho dre ar bed, hag e ve bet guelet sun dro benak en amzeriou tremen. Nan; ar Veleien hirio an deiz n'euz ket da rebech dezhō nemeur e ve troet ho c'halon oc'h an arc'hant. Ar c'hontrol a ve kentoc'h ar virionez. Oc'h penn unan, ha daou, ha tri en ho mesk a belle beza pisoc'h, kempennoc'h, forani nebeutoc'h a draou, evit kaoud muioc'h da ziouered gant an dud ho deuz dienez. A bellik zo, dre c'hras Doue, pa varv eur heleq, Person pe Gure, petra vez peurvia kre kavet var he lerch? Mar chom eun nebeud pesiou, hag hen a jom avoalc'h bepred evit paea an dle? Ha na vez ket red, meur a veach, guerza tiegez, levriou, kresiou, marc'h ha bioc'h, bragou ha lerou, korden ha strapen, seac'h ha glaz, evit stanka an oll doulou?

An dra-ze oc'h penn eo ar guella. Gant ma lezo eur belek en he c'houde peadra evit paea piz e peb leac'h, evit rei klok he gont da bep unan, e ma brao an dro; n'euz ezom a gen. Mar vouel an heritourien, mar pec'h an niz hag an nizez, ar re all; tud ar barrez a strak ho daouarn gant ar joa, hag a gan an Alleluia, bezet zoken er c'horai.

Hag hen a zo kaer, marvet ma vez eur belek, marteze eur Person a vezoz bet ugent vloaz, tregonnt vloaz, avechou oc'h penn, en eur barrez, e servich an oll en eur barrez, kleved an dud, he barresioniz o lavared: peadra evit diskenn er bez gant he arc'hant he unan, ha netra ken, pe nebeud, nebeud en tu all en deuz lezet an Aotrou keaz o vond euz hon touez dirak Doue! O ar belek mad! O ar Pastor karantezuz hon deuz kollet! Peur biken e kavimp-ni he bar? Oh! ra vezoz Doue laouen oc'h he ene!

An den en deuz skiant hag a vel mad an traou, a

anzavo e tle beza evelse an dro gant al loden vraz euz ar Veleien en hon amzer. Ne ket an oll barresiou eo a rôkement ha kement d'ho Beleien. Mar deuz parresiou druz avoalc'h, e zeuz re all ives hag a zo treud, voal dreud, daoust ma plij da bep unan ober meuleudi he barrez. Hogen, hag e ve druz ar barrez, an nemorant euz a gement a doucher ne vez ket da fin ar bloaz ponnerroc'h nemeur eget er parresiou a zo paourroc'h, a ro nebeutoc'h a c'hounidegez.

Giz ar c'har eo mond da heul ar jao, dioc'h tiz ar jao. Dre ma sao dour er feunteun, e tle mond, reded er meaz. Pa vez da gonta var galz, peurvuia e tispigner kalz, en em ziskouezer brokuz. Hag evelse e rank beza an traou, evit ma hello an dud ho deuz nebeud beva da heul ar re ho deuz muioc'h.

Laouen e vez eur belek pa gav tro da baka penn ar bloaz hep dle, ha laouen dreist oll pa van ganthan da fin ar bloaz koz, eun tammik voell evit digeri ar bloaz nevez. Mez, d'ar mare avechou ma sonj nebeuta, pa gav dezhan eo pinvidik, e vez goullonderet he c'honec'h, ha d'ar red, e rank ober dispignou brasoc'h, rei da eun darn dud keiz, diouered gant eun darn dud reuzeudik en tu all da bemp guennek, da bevar real, da ugent real, marteze da ugent lur, da gant lur.

Arc'hant, arc'hant a ra ar Veleien, eme c'houi. Bezet evel ma laverit. Ha me d'am zro me a lavaro deoc'h euz va c'hostez : mar deuz tud var an douar hag a deuz arc'hant, arc'hant, an dud-se eo ar Veleien. Ar Veleien dreist oll a oar hag a zant peger guir eo ar c'homzouma ken anavezet : *ar pesiou aour hag ar-pesiou arc'hant n'ho deuz ket a lostou, n'eo ket eaz ho denc'hel pell en eul leac'h.* C'houi a gont piz petraia e godel ar Veleien ; ha konta a rit-hu ker piz kement a zeu er meaz ? Da galz ma ve lakeat, mar ranker tenna frankoc'h, hag an dra-ze eo an tu da veza pinvidik ?

Eur Person, eur Pastor en deuz evit en em loja eun ti ha ne goust ket dezhan nemeur a arc'hant ; a zo guir. Beza en deuz oc'h penn eun toull jardin hag a ro dezhan kaol, ognon, pour, karrotez da lakaad er pod, piz evit ober souben vijil, frouez, per, avalou, sivi evit kloza he bred, pa vez bo mare, ket ha ma heller ho mire. Mar en deuz kestet, setu bara dezhan ha d'he dud evit ar bloaz, ha marteze en tu all d'ar bloaz, en hevelep doare ma hello guerza eun nebend. An iliz a zeu da greski he beadra, a denn meur a bez d'he zourn, dioc'h ma labour ar beo hag ar maro. Kavet, kontet evelse ganeoc'h he oll c'hounidegez, guelit ha kontit he oll zispignou.

Mevel ha plac'h a rank an Aotrou Person da gaoud,

ha marteze devezourien eur veach an amzer. Ar mevel hag ar plac'h, hag ar re a zeu d'ho zikour, a c'houenn beza paet ha maget, maget ha paet kempen, dioc'h ho doare. Beza mevel, beza plac'h en eur presbital n'eo ket affer an oll ; ne ket an oll eo a hell sevel ken huel. Oh ! nan, nan. A hent all piou a vez brokuz, ma na vez an Aotrou Person ? An Aotrou Person en deuz ezom, bep bloaz, a geuneud, a c'hlao, a foenn, a golo, a gerc'h,

a bell, a avaloudouar ; traou hag a goust arc'hant. Ar plac'h evit ober he c'hegin, a c'houenn kik, pesked, viou, leaz, dien, amann, ha mil ha mil dra all a ve re hir ho henvel. En hon amzer, eun tachad a zo, petra zo ker evel ar viou hag an amann ? Daou vennek ar vi, hag avechou oc'h penn ! Pemp, c'houec'h real al lur amann ! Ha n'eo ket eur goustians ? Hag ar pesked, pa heller ho faka ! A bet ar veach, pa vez muia ezom d'ho c'haoud er vro, ho gueler o c'haloupad da Bariz, evit maga paotred chentil Pariz !

Da eur presbital e teu a bep seurt tud, e teu beleien all, e teu a amzer da amzer an Aotrou Mear, na petra ta, e teu ezac'h vraz ar barrez ; ha ne ket evit eva dour, na piketez, evit debri pouloudik eo e plij dezho dont da di an Aotrou Person. Banne da unan, banne da eun all, lein varlerc'h lein, koan goude koan ; eun nebeud kafe da Anna, da Vari, da Gatell... E pe-leac'h n'eo ket mad tremen dioc'h ar goazed, ha dreist oll dioc'h eun darn merc'hed ? An Aotrou Person en deuz ezom euz an oll, hag evithan he unan, hag evit he beurien geiz, hag evit he iliz. Hogen he arc'hant a zo evelse atao en dro.

Traou a vez faoutet, traou a vez torret, traou a ia da fall en eur presbital evel e peb tiegez ; al liensch a uz a forz da vond var an daol, var ar gueleou, hag en dour. Arc'hant adarre, ma vez raparet, soudet an traou faoutet, ma vez prenet traou nevez e leac'h ar re goz.

Ha d'an dad paour, d'an dud ezommek petra ne ro ket eur Pastor, bezet Person ar binvidika parrez ? Eur pemoc'hik, eur vioc'hik, eur marc'hik a zo marvet ; d'ar presbital. Gouel Mikeal, an dra glac'hatur, a zo en em gavet, ha n'euz ket avoalc'h evit peurbaea ar mestr ; d'ar presbital. An ozac'h a zo chommet klany abaoe diou, teir zizun, ha n'euz mui a c'hounidegez, hag ar vugale a c'houenn bara, a zebr. bara, da glanv ma zeo ho zad ; d'ar presbital. Ar mab, ar verc'h a zo er skol, ha n'euz guennek evit paea al liou, ar paper, al levriou a ranker da gaoud ; d'ar presbital. Ar mab a zo toull he vragou, ar verc'h a zo uzel he lostennik, ha n'euz ket a dro da brena bragou all, losten all ; d'ar presbital. Ar c'hreg a zo var he guele, e deuz nevez bet eur c'hrouadur, a zo bet an amiegez var he zro, ha tra ne deuz en ti nag evit paea amiegez, nag evit ober tizan, nag evit guiska ar moumoun nevez ; d'ar presbital. An tan voall a zo bet en eun tiegez, en deuz great kalz a zroug, en deuz lakeat eun tiad tud var an douar noaz ; d'ar presbital. An ti skol evit ar merc'het bihan a zo voal just, a zo re enk, n'eo ket sklear avoalc'h, a zo eun tammik ien er goany, poultrennuz en hanv, n'eo ket plenchedet ; d'ar presbital.

An Aotrou Person a zo kre he chouk, a laverer a bep tu, hag a ro atao, daoust ma ra trouz, ma skandal avechou, abarz rei ; d'ar presbital.

Ac'hanta, va zud-me ; ac'hanta, glabouserien, droug prezegerien ar Veleien, ne gavit-hu ket hir avoalc'h dija va litaniou ? N'hellit-hu ket lavaret ora pro nobis var va lerc'h, hep goulen ken ? Oh ! kit ; eur blijadur e

ve evidon astenn va c'buden keit ha keit all, hag hep konta moujen ebed, marvaill ebed. Oh ! ia ; hag e sasse kalz eien e ti an Aotrou person, ne ket podou eo a vanko evit samma kement banne dour a hello da ziouerred. Nan sur, ha meur a hini euz ar re a damall ar Veleien, a gri ker stank, ken huel ho deuz ar Veleien re, kalz re a draou, a ve nec'het avoalc'h ho fenn hag ho lost, hag hep dale, ma ve red dezho kemered ho flas, hag ober eveld'ho.

M. B.

Eur pennad all eur vech all.

Badiziant ha deskadurez an duk a Vourdel.

I.

Ann Duk a Vourdel a oa bet gourvadezet gand ann Aotrou Bombel, eskop Amian, eunn heur goude ma oe ganet ; hag he hano a oe lekeat var gabier badianchou iliz Sant-Jermen he barrez. Mab bihan Herri pevare, galved dre he c'hoad da ren var ar Fransizien, en em gave eno marteze etre hanviou daou grouadur paour. Rag dirak Doue hag hor Mam Santel ann Iliz, omp breudeur oll, paour ha pinvidik, ha netra ken. Tad Loeiz XVI ha Loeiz XVIII a roaz d'ar re ma pa oant c'hoaz bugaligou, eur gentel gaer var gement-se. Ann devez ma oue great enn ho c'henver lidou-braz ar vadiziant (Loeiz XVI en devoa neuze seiz vloaz bag he vreur Loeiz XVIII a oa gand he c'houec'h), ho zad a ziskouezaz d'ezho kabier ar badizianchou, hag ho hanoiou skrijet eno var lerc'h hini mabik eur micherour. « Guelet a rit, va bugale, eme-z-han, dirak daoulagad Doue ar « stadou a zo keval, n'euz kem ebed entrez-ho nemed « ann hini a laka eur vuez vertuzuz. Eunn devez c'houi « vez brasoc'h eget ar c'hrouadur-ma dirak daoulagad « ann dud, hogen dirak daoulagad Doue hen vez brasoc'h egoc'h, mar bez vertuzusoc'h. »

Lidou ar vadiziant vraz a oa great d'ann eil devez a viz mae 1821. Da gresteiz hanter, ar Roue a bignaz enn he garrons, gand holl dud be di, evit mont da iliz veur ann Itron Varia. Ar ruiou, ann tachennou, dre bere e tremene, a oa goloet a dud ha na oa niver ebed d'ezho, ar banniel guenn fourdilizet a nijer var ann holl diez, hag a bep tu e tregarne kear gand ar griaden laouen : *bevet ar Roue ! bevet ann Duk a Vourdel !* Ar c'hrouadur a oe diskouezet d'ar bobl dre lec'h ma tremene, ar pez a greskaz c'hoaz ann daojen hag al levevez.

Pa oa digouezet ar Roue, ann Aotrou Kelen, breizad ha ken-eskop an Aotrou Talleirand, arc'heskop Paris, a oe karget do zougen ar gomz dezhan. Ar Roue Loeiz XVIII a respountaz : « Eur joa vraz eo evid-oun, e kreiz « va c'hlenevou, beza gallet dont da di ann Aotrou « Doue evit kenniga d'ezhan va-unan map bihan Sant « Loeiz, krouadur rouantelez Frans, heritour va c'hu « runen ha n'euz nemet-han. »

An Aotrou Talleirand, ac'heskop ha kardinal, a reaz lidou ar vadiziant. Ar c'hrouadur a oe dalc'het gant ar Chont a Arto, he dad koz, ha gand ann Dukez a Angou-

lem, ken enn ho hano ken evit Roue ar Sisilia ha prinses pen-herez rouantelez Naplez, he gerent tosta a du he vamm. Hanvet e oe HERRI-CHARLEZ-FERDINAND-MARI roet gant Doue.

Epad ar vadiziant, ann Dukez a Verri na ehane da boke d'he mab, o klask he lakaat da devel. Eunn eunn taol en em lekeaz hec'h-unan da skuilla daelou. Eur zonjezen ankeniu a stokaz enn he c'haloun, ar zonj euz he frieder. Ann oll a velaz kement-se bag elciz a ouelaz war eun dro gant-hi.

D'ann divez, ann devez kaer a oe achiuet dre eul largentez ; hanter kant mill liour a oe rannet etre mecherourien ha tud paour.

II.

An holl dud vad a oa kountant, bet ho devoa ho gouleenn. Ar c'hrouadur, benniget gant Doue ha karet gand ann holl, a greske iac'h ha laouen. Da dri bloaz, e oe lekeat er memes skol gand he c'hoar, ha great d'ezhan deski he c'henteliou. Da bevar bloazar prins a ouie lenn koulz ha den ebed. Neuze e oe lekeat c'houec'h krouadur all da studia gant-han ar memes kenteliou, evit ma vije kendamouez etre-z-ho, ha m'azache arog al labour. Eur jet, pe eur pezik olisant, a vije roet d'ar skolaer a responde ar guella ; hag ann hini a helle he zifazia. Ha da bep mare e vije roet cur pris a enor d'ar c'hrouadur en devoa dastumet ar muia a jedou. Eunn devez ann Duk a Vourdel o veza great eur fazi, ar mestr a lavaraz d'ezhan rei he jet. E leac'h he rei gand dereadegez, ar Prins he lapaz gand tearded : « Prins, eme ar mestr, ha mad eo « ar pez hoc'h euz great ? — Naun, eme ar c'hrouadur, « fall am euz great. — Neuze eo ret d'e-hoc'h rei digoll. « — Na penaoz ? — C'houi ja dioc'h du zastum, ar jet « se, ha d'hen digas d'in-me a galoun-vad, en eur la « varout hoc'h euz keuz da veza gret ar pez hoc'h euz « great. — Ma l'eme ar Prins ; hag e sentas raktal. » Hag en em ziskouezaz ker sioul ha ken dous, ma oa bet eur pennadik araok tear ha froudennuz. Chetu penaoz en em gemerent abred da rei eur pleg mad d'he spered.

III.

Eun devez, ar Prins o yeza bet galvet var greiz he c'hoariou ha pedet gand he c'houarnourez da ober eun dra ha na blije ket d'ezhan, a loskaz eun douadel bounier, eun hano Santel a zilammaz euz he c'henou, ha na dleer da lavarout nemet pa vezeur o pedi. Ann Itron, Gontaut he c'houarnourez, a ziskouezaz he souez hag he displijadur var eun dra ken amzere ; ar c'hrouadur a analvezaz e fazit hag en em lakaz da ouela. « Gant piou eta « hoc'h eus-hu desket ar c'homzou hejuz-se, eme ar « c'houarnourez ? — N'hellann ket he lavarout, eme « ar c'hrouadur. — Na perak ? — Gwal c'hourdrouzet e « ve ! « Ann Itron Gontaut, o kuza ann drid-kalouen e « devoa ho welout he galoun vad, hag o fellout d'ezhan kas ann amprou da benn, a lavaraz d'ar Prins : n'oun ket evit pardouni d'e-hoc'h eur gwall evel hen nez, mont a reot da gavout ho mamm, evit en em glevout gant-hi var gement-se.

Ann Dukez a Verri, d'ezhi e oa bet danevellet ann traou a-raok, a ziskonezaz eun ear rust ha nec'het. Goulenn a rez digand he mab, pehini euz tud he zi a zeske d'ezhan komzou ken argarzuz. Ar c'hrouadur a zalc'haz mad, hag a lavaraz n'hen diskuillje bikenn.

— Mad, eme ann Dukez, me ia d'ho kas d'ar Roue, hen-nez a oar ober d'e-hoc'h prezeg. — E gwirionez kaset eo ar c'hrouadur da gavout he eontr koz, Loeiz XVIII. Kentel a zo great d'ezhan ; eur faot, eme ar Roue, hag hi braz a-walc'h e genou eun den euz a douez ar bobl, a zo eun dra kabluz e genou eur Prins. Var gementse Herri a zo asant, ha lavarout a ra grons ne vezou mui klevet ar seurt komzou-ze gant-han. — Mes, eme ar Roue, n'oun ket evit lezel enn dro de-hoc'h ann den a zesk d'e-hoc'h traou evelse ; piou eo ? Ar c'hrouadur a ouel e leiz he galoun, a c'houenn pardoun digand ar Roue ; hogen er memes amzer e lavar c'hoaz star-doc'h-stard n'hen diskuillo ket. — « Eur faot kalz « brasoc'h a rafenn, eme-z-han, ma venn kiriek e ve « kaset kuit. — M'ar d-eo egiz-se ema ar bed, eme ar « Roue, gand eunn ear glaz, choumit e pinijen a-dre va « c'hador, ken n'ho pezo sentet ou-zin. » — Ar c'hrouadur a choum enn he zao a-dre ar gador, hep lavarout ger ; ken stard eo enn he ratoz, ken na ouel mui. Kredi mad a ra en devezo ar fouet n'euz forz, gwel eo gant-han kement-se.... A-benn eur c'hart heur ar Roue hen galv, her c'hemer var he zaoulin, hen stard var boull he galoun, o tiskeuez d'ezhan he holl levez divar benn he furnez, he galoun vad ha nerz he spered. Herri a lavar c'hoaz eur weac'h ne gouezo mui ebarz eun evelep gwal, hag a zistro da gampr he vamm. Kavout a ra var he hent ar mevel keaz, o krena c'hoaz gand ann naoun, e gortoz e oa da veza caset kuit. Herri en eur vont e-biou a zach var he zillad hag a lavar d'ezhan goustadik, ha dre guz, gand aoun d'hen rei da anaout : *Bez dinec'h, n'oud ket bet hanvet.*

Me ho lez da zonjal pebez levez en devoe ann den paour-ze ! O veza n'en devoe mui aoun da veza kaset kuit, e teuaz he-unan d'en em ziskuilla, ha da rei da anaout eun taol ker kaer a nerz hag a vadelez aberz eur c'hrouadur ha na oa ket c'hoaz pemp bloaz. Ann Duk a Vourdel a zo bepred ar pez ma oa neuze, he spered hag he galonn n'ho deuz great nemet frankaat.

IV.

Eur pennadik goude-ze, enn eun dervez a zighemer braz, ann Duk a welaz e touez ann dud chentil deuet d'al lez, eun itronn mac'haignet ha dic'hened braz enn he dremm. Kerkent ha mah e gwelaz, e lavaraz hep sonj hag a vouez kre : « Oh, va Doue, nag hi zo vil ! » Ann Itroun Gontaut he c'hourdrouzaz a vouez-izel : Prins, eme-z-hi, ar seurt traou-ze ne vent ket lavaret. — « Koulskoude, eme ann Duk gant beoder, gourc'h-e « menet mad hoc'h euz d'in lavarout bepred ar wi-rionez. »

Eun devez edo o sellout ouz eur mecherour a frote eur zal-studi great evit-han ; o welout e c'houeze ann

den-ze ken a ziverre ann dour euz he dal, e lavaraz d'e-zhan : « Torruz braz eo al labour-ze dioc'h ann doare ? Va den mad. — Ia, me respont va Frins, eo stard da zigas tre. — Neuze ann Duk a c'houennaz eul loiz-aour digant he vestr, hag oc'h he lakaat e dorm ar mecherour, em eur ruzia gand ar blijadur e lavaraz d'ezhan : « Dallit, pa eo stard-se da zigas-tre ; chetuaze evit terri ho sec'hed ; C'houi evo eur banne d'amic'hed. »

V.

Enn he reol-studi e oa eun dra ijinet kaer evid ober anezhan ar galoun-vad a zen ma zeo. Ken alies gweach ma vije desket mad ar gentel gant-han, ha great al labour evel ma oa dleet, ar mest a roe d'ezhan eur skridik, hag a c'halver e galleg : *un bon*. Bep miz e vije kountet ar skridou, hag he dad koz Charles X ho sae d'ezhan eur skoed pep hini. Ann arc'hant-se a vije lekeat eun eur ialc'h a gostez, ha bep bloaz e vije prenet dillad gant-ho da wiska c'houec'h den koz ha c'houec'h krouadur paour. Ca zerc'hent gouel sant-Herri e teuent da drugarekaat ar prins. Ann dra-ze a rea kemend a blijadur d'ezhan, ken na oa netra gwestloc'h d'he lakaat da studia. Pa vije gwelet eun tammik re avelek pe dia-keduz e vije lavaret d'ezhan : « Evesait, va frins, ho « peorien her paeo ! — Oh ! nann, nann, eme-z-han « kerkent, ne fell ket din kement-se. » Hag en em roe d'al labour gwaz eget biskoaz, evit gounit arc'hant da brena dillad d'ann dud paour.

(*Tennet divar buhez an Duk Vourdel.*) I. W. H. b.

Soudarded en hospital Sant Acheul epad ar vrezel di-veza.

En hospital-ze, eme unan euz an tadou a ioa eno, ez oa aleiz a zoudarded clanv, gouliet ha mac'haniet.

C'hoant a ioa d'ho lacat da ober oll eur gommunion er memes dervez. Mes ne c'hellet ket, rak dalc'h mad e zoa lod o vont kuit. Gouscoude tri dervez ar arok gouel Mikeal e voue great pedennou hag eun doare retréf evit ar re a c'helle kemeret perz enhi. Dont a rejont oll, ha zoken meur a hini ha ne zavent ket kent, a zavas neuze evit dont d'ar salud ha d'ar brezegen.

Dere'hent am tri dervez pedennou-ze, e tiguezas tregont den mac'haniet en hospital. Mes ive d'an trede dervez e tiguezas an urs da zaouezeg euz ar re a ioa dija gozik pare da vont kuit. Ar re-ma ta ne c'heljont ket communia. Eur soudart coz a grize he vin hag a lavare !

— Evesle-ta ni n'or bezo ket a berz er gouel ! Ma'm bi-je-me gouezet, n'em boa ket diskuezet ker buan beza pare !

Hogen antronos ne deujot ket d'ho c'herc'hat, hag e c'heljont communia. Da vuol Sant Mikeal, kement a c'hel-le sevel, a ioa var droad da c'houec'h heur anter.

Euz a bemp hag antercant, ne chomas nemet tri ep co-vez. Eur zoudard coz a lavare da unan euz an tadou en eur vont d'ar chapel. « Hema zo eun dervez braz evidomp. Digas a ra da zonch din eus va fask kenta ; hen-nez eo bet ar c'haera deiz eus va buez. »

Da bardaez e voant oll laouen hag euruz, o cana ar pe-

dennou dioc'h an nos dirag imach ar Verc'hez, « O caera deiz ! a laverent-hi ; biken n'hen ancouac'haimp. « Brema, eme unan anezho, me voar peleac'h e caver an eususdet ; me voar peleac'h caout louzou oc'h an enouamant hag oc'h an anken ; evit an dra-ze eo red eur gador gofiez hag eun aoter. »

Dont a rejont neuze da c'houlen beza lezet da gana canicou. Desket e voue dezho-ta canticou ha sicouret da gana. Eun dervez ma o devoa canet en dra c'hellent, unan anezho, foug e enhan, a c'houenne da noz oc'h eun ad :

— Va zad, noc'h eus ket clevet ac'hanoomp o ca-na ?

— Nan, va mignon ; ne voan ket ama.

— Mad, neuze n'oc'h eus clevet netra.

Anezho ho unan e c'houlenjont caout salud hemdez.

— An anter e cavan hirroc'h an amzer, eme unan, pa na vez ket a Zalud.

Evit ho c'hortanti e voue roet ar Salud dezho teir guech er sizun.

— Mad eo, eme eur soudard coz ; seitek vloaz zo n'oan ket bet er Zalud.

En em voaza a rejont da bidi var an deiz, ha zoken en noz.

— Encou a rit aze, a lavare eur mintinvez eun tad da unan anezho ?

— Oh ne ran ket, va zad, me zonch e Doue ; n'em eus ket couset evit guir ; pevar chapeled avad am eus lavaret evit ar gamaraded.

O veza clevet keleier trist deut euz a Rom, en em lake-jont, da noz, da lavaret ho chapeled evit an iliz, hag evit ar Frans. Eur zoudard a ioa o vont kuit, a c'houennaz eur chapeled. An hent a zo hir, hag ema am dizenouo ; hag ouspen bez' em eus dle da buca deoc'h.

— Demad deoc'h, a lavare unan da eun tad pa edo an Angelus o sini.

— Demad deoc'h, eme an tad en eur en em lacat var he zaoulin.

— Petra a livir aze-ta, va zad ?

— An Angelus, eur beden d'ar Verc'hez.

— Ah ! an Angelus ; ha kerkent va den en em laca ive d'an daoulin daoust d'be droad mac'haniet.

Pa deuaz an domder, e crogaz ar c'hrign-beo e calz a c'houliou. Neuze e laket an tan var ar goulfou-ze, pe dour-cre. Sonjal a rejomp lacat eur veraden bennag euz a zour Sant Ignas en dour-cre-ze. An dra-ze a roe calon dezho, rag eur boan c'haro a c'houzanvent pa vezent louzaouet. Pa na, lakeamp ket a zour Sant Ignas, hi a zigase da zonch deomp.

Bez'ez oa eur protestant bennag hag a rea goab anezho.

— C'houi a zonch deoc'h e viot pareet gant dour Sant Ignas ?

— Ia, cridi avoalc'h ; hag eleac'h eur vech her pedemp kent, her pedimp dek guech.

Eun nosvez, an hini a voa o veilla, a velaz eur c'hlancour o poked da vetalen ar Verc'hez.

— Ahanta, ya mignon, ne gouskit ket ?

— Nan, va zad, varc'hoaz em eus sonchda gofiez, hag emaoun oc'h ober va examin.

Eun dervez, goude ar brezegen, e c'houlenjont lavaret ar chapeled oll a vanden.

— An dra-ze zo hir, a lavarjot dezho.

— Oh ! ne ket goal hir ; ni her goar avoalc'h.

Lod anezho a gommunie alies ma c'hellent ; lod all ne felle ket dezho mont e leach'h allpac'hellent mont, da glask eun tremen amzer bennag ; guell oa gantho chom eno.

Diskuez a reant ho anaouedegez vad e pep gis, dre ho c'homzou pe dre liziri goude ma voant eat kuit.

Eur serjant a c'half an tad a ioa bôas d'he louzaoui :

— Petra zo, eme an tad ?

Ar serjant a grog e dorm an tad : « oh na me a zo euruz, emezhan ; mors'e n'oan en em gavet ker kouls ! « Great en doa he zonch da gofiez.

Eur zoudard euz ar Savoa a vouele o kuitat Sant Acheul. » Nag hen a zo poaniuz, emezhan, mont ac'hann !

— Oh, ni en em velo adarre, eme eun tad.

— Petra, dont a reoc'h d'ar Savoa ?

— Oh, nan, mes en Env en em velimp.

— Oh, me garje c'hoas ho kuelet var an douar !

Ha pa vesen cant vloaz, a lavare eun all, ne ancouna-chain ket Sant Acheul.

Eur c'haporal, o tremen dre Vourdel, a ieas da di an tadou Jesuisted, evit trugarecat an urz euz ar souris a ioa bet anezhan e Sant Acheul. *Eno*, emezhan, em eus guelet ar relijon evel ma zeo.

Eun dineizier bleizi.

Dineizia labouset a zo difennet, dineizia bleizi avad ne deo ket. An oll a dle anaouedegez vad d'an dineizier bleizi. — Var gement-se e scrifer deomp euz a Blougar.

Dillon diveza, Job ar chaseer euz a Veziou ar gerent, e parrez Bodiliz, inouet er gear, a deuaz en he benn mont da goat ar roc'h hir, var ribl ar ster Elorn, evit routa ar bleiz. Goude beza furchet eun nebeut ar c'hoat, an diskibl calonec ma da zant Hubert, a zigues var he c'hoant. A zindan eur vezen fao tokec e c'herru gat eun torrad bleizi bihan, dotet teir zizun bennag a ioa, hag eun torradic founnus zoken, evit eur gueil. He galon a lam gat ar joa en he greis, rac abaoue varlene dar poent-ma n'en doa guelet netra ker plijadur. Varlene, emeza oan bet guinaouec, rac euz a bemp a ioa en torrat em boa qavet er c'hoat-ma n'em boa gallit digas ganen nemet tri ha c'hoas dre gals a boan, hag en dro ma n'em beus ket muioc'h a chans ne deuz ganen na sac'h na bissac'h, na boutez na paner, penaous eta e cassin-me ganen an torrad bleizi-ma.

Penner Tremagon, te pehini e poa tapet bleiz Guikar, hag hen digasset d'as kear cazel oc'h cazel, petra e pije gréat e plas Job ar chaseer ? Diredet d'ar gear da gerc'het eur sac'h. Ia mes a ma vije etretant digouezet Guillou goz, pe ar skilfegez he barez, da zigas d'ho zorradic eun anter leue pe eun oanic pe eur c'hi bennac breur da gastoric, ha credet he pije mont d'ho choual pe da assa tenna euz a zidan ar vam ha ne vije nemet eur c'houblad euz an torrad bleizi-ma.

— Ho laza an eil goude egile hag e vijent bet essoc'h a ze da zigas. Ia mes ar skilfegez coz n'oa ket bouzar marteze hag a vije fellet dezi miret ouzit d'ho c'hass ganes. Hag ouspen Job ne voa ket ganta he gonnellen. Ne voa en he c'hotel nemet ar goz countel-se en devoa destumet e ville-Juif varlerc'h ar Prussianed, poa bet mobil e Paris.

Buannoc'h evit n'em beus el lavaret, Job en devoa great he zonch, ha commandet, kempen a didrous, he labour. — Penaus a gaf dit, penner? *Daou vragez* a ioa ganta ha goude beza divisket unan e commansas taol ennha he dorrad bleizi an eil goude egile ker goustadic eb easi ho divuna. Guelet a rit, camarad, e ra vad avechou dougen daou vragou, zoken e creiz an hany. Unan, daou tri... eun toradic brao eo emeza, pevar, pemp, c'huec'h... oh biken ne dint oll em bragez : sez, bag en eur voustra varneza e cavas plas d'an eisvet, rac ema dre vir oa'ar bidoroc'h. Flip hag he vragezad bleizi gat Job oc'h he choue ha buhan d'ar gear eb chom da c'hal Guillou goz da lavaret ken a vo d'he vugaligou. An dour-c'huez a ziruille dioutha, ar griou er bragez keas a strake, pa erruas er fin ganta potred ar Gernevez o vont d'ho lein, e tizammas he veac'h evit diskues dezo petra a ioa en he vragez. Olier ha Ian Lois a ioabet tost dezo reudi e c'hoarsin oc'h he velet hag o clevet he histor e kichen parc al louarn a dlesse evisken beza hanvet parc ar bleizi.

Bioe'hennet, denvedigou

O vont bemdez d'ho peuriou
Ma vijac'h bet guesiec, evel kent, re Ezop,
Bep tro ma tremenit dirag ty balan Job,
E tlefac'h gat cals levez
Er pedi oll en eur vonez
Da vont da dy Anselm, hostis croas matouterien,
Da eva eur banne en hano ho perc'hen;
Rae anes Job hag he vragez,
An oll bleizi ma digernez
Scoliet gat tad ba mam e scol ar muntrerez
O divije ho trailllet, c'hi hag oc'h oll lignez.
Gloar eta, ha cals menlendi,
Da Job, d'he vragezat bleizi;
Gloar dit mobil brudet
Bet muntrer ar Brussianet.

Ian ar Guernevez.

An eost. — Ervez ar c'heleier a gaser bep Miz enz a bep Departament da vinistr al labour douar, n'oa ket bet pel zo ker couls doarcet an eost ha ma zeo er blosma. Ar segal, ar guiniz a zo, pe a greder a vezoz greunet mad, ha colo cre a zo. Ar guiniennou a zo bleunet mad; al lin, ar c'hanap n'oant bet guelet morse hirroc'h; e tu ar c'hlais deiz ar gnez olivez hag ar guez fiez zo carget. Eur bloavez puil eta a greder a vezoz e 1872.

Dioc'h eur c'hostez all ar foennou n'oant bet Morse ken teo ha ma zint er blosma. Hogen epad ma zeus re a c'hlabor e broiou ar c'huz heol, ma clever hano e calz

a lec'hiou euz an drouk great gant an douriou beuz, ha ma zeuz aoun da velet an ed o steki, e tu ar Rusi e clemer gant re a zec'hor, hag ez euz aoun na ve tan an eost.

Pont'n-Abad. — Abaoue teir sizun zo emaoz ama hag enenez Tudy o cargo avalou donar nevez da gas da vrozaos. Meur a lestr zo o cargo. An avalou douar-ze a verzer etre ugent real ha daou real varnugent ar c'hambrur.

Lambezellec. — Daou bunser o veza o toulla eur puns, a zo coezet eun dolzennad douar varnezho. Abarz ma zeus gallet ho zenna ac'hano, unan anezho a ioa maro, hag egile zo goal c'houliet.

En dez all eur bourc'hiz a bournene var an aod gant he vap eur potrik c'hoec'h pe scis vloaz.

Setu ar bugel o lavaret d'he dad :

— Sellit-ta, va zad ! legestred o c'hoari aze er mor ! (Legestred pe kemenerien vor, e galleg homards.)

Oh ! va zad ! guelit-ta pebez liou o deus ! ar rema zo gris !

— Va map, eme an tad, al legestred zo gris dre natur. C'hoarvezout avad a ra gantho evel an dud, pe evit lavaret mad, evel ar republicaned ; dre ar sevenidigez e teuont da veza ruz ; da lavaret eo oc'h bo foazat.

Oc'h petra eo henvel eur republican ruz. — Eur si-toian, hag a zo en em laket n'eus ket pell e reng ar republicaned ruz, a ieas da velet eur mignon dezhant n'en doa ket guelet pell a ioa.

Hema, evit doare, n'en deus ket ar memes carantez evit ar republik ruz. Compagnunez a ioa ganthan, ha pa velaz he vignon, e troaz oc'h ar re all en eur lavaret:

— Setu aze va mignon, an Aotrou X... unan a ebettel al leziregez hag ar voarisi !

— Petra a leverez, eme egile ?

— Ah ! de blich ket dit an hano-ze ? Mad, leveomp-ta neuze eur republican ruz ; ar memes tra eo !

An Aotrou Deniel, nevez beleget, zo hanvet vikel e Ergue-Gaberie.

Ar priziou a vezoz roet e scol Santez-Mari, e Kemper, d'ar 25 a vis Gouere.

E scolach Pont-Croaz ar priziou a vezoz roet d'ar c'benta a viz Eost.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so mouillet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouillet gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou seouet ; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazezen a resee goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gernerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper

D'an Aotrou de KERANGAL ephen e tleer addessi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a deer da addessi d'an Aotrou MORVAN, ephen.

KEMPER, 27 Gouere 1872.

Eun dra zo hag a lacat brema nec'het an dud difeiz ; piou a vezoz Pap Varlerc'h Pii nao ? A drugare Doue an Tad Santel a zo iac'h ha gren, hag a velo o tisken er bez, hen esperout a reomp, calz euz ar re a ra ar brezel dezhant. N'eus fors a-ze, ne chomo ket ato e bucz, hag an dud difeiz a fell dezhzo en em emel da henvel eun all en he leac'h, pe da lacat ar gouarnamancho d'en em emel a gementse. C'hoant avoalc'h o divije ne vije Pap ebet mui, ho ioul e vije guelet an ilis discaret ha taolet en traon evit mad ; hogen evel ne c'hellont ket esperont he distruja tre, e fell dezhzo da viana caout eur Pap dioc'h ho born, dioc'h ho giz, dioc'h ho diviz ; eur Pap hag a c'house plega dezhzo, mont a unan gantho, da viana avechon ; eur Pap dioc'h ho doare ; a c'house en em glevet gantho divar benn izomou an amzer-ma, da lavaret eo, eur Pap hag, eleac'h ober scol d'an oll evel ma zeo gourc'hemennet dezhant, en em lese da veza scoliet gantho ; setu ar Pap a fell d'an doctored difeiz, ha ne ket eur Pap evel an bini a zo hirio, pehini a chom stard evel eur roc'h, ne voar deski nemet ar virionez ep trei morse divarnezhi, ha ne deus na ners nag ijin goest da ober dezian mont a du gant ebestel ar gaou.

Ne dleer ket beza squezet ma zeo nec'het evelse an dud difeiz o clask-gouzout penauz e c'hellint caout eur Pap dioc'h ho doare. Rak goulent eur Pap hag en em glevet gantho a zo goulent ma ve distrujet crenn an ilis santel, goulent ma chenches Doue he unan he lezen, goulent ma ve chenches comzou Jesus-Christ pehini en deus discleriet gouscoude ne vije chenches morse nag eul lizeren, nag eur poent enho. Penauz eta dont abenn euz eun taol evelse ? Ah ! hentchou an dud difeiz ne dint ket ato goeloet pehn da benn a roz hag a vleuniou ; drez ha spern a gaver enho ive, drein lem hag a doull bete'r goad.

Hogen, lenner, ha ne velit-hu ket eun dra bennag e penn an nec'hamant-ze ? Ha ne velit-hu ket eno eun

dra bennag henvel oc'h ar prenv-ze a c'halver more'hed, hag a grignato cals pe nebeut ene an dud cablus, daoust d'an oll boan a gement evit en em galedi ? Ha ne deus ket eur ger, eur gerig hag evithan da veza ber en deus gouscoude gallout avoalc'h evit teleur egn tamik strafuil hag encrez er c'halonou disponeta? hag ar geze zo... ifern.

Ia, ar ger-ze, an dra-ze eo zo oc'h ho strafuilla, ha na na false ket dezhzo hen anzao. Rak caer en deuz eun den beza difeiz, beza dizoue, ober he ganfar, lie baot daou-bennok, caer en deuz ober lae var lezen Doue, var lezen an iliz, ha zoken var lezennou he vro ; caer en deus nac'h Doue bete var he varo, lacat martez goardou var dro he vele a boan evit miret na deuse neuze da anzao ar pez en deus nac'h ete ar vuez, lacat cas he gorf d'an douar, evel eur c'hi, ep croas na dour bennaget, difen na vezoz scuillet daelou var he vez na great canv dezhant, mes eleac'h an dra-ze ma vezoz great eun tam ebati evit kimiada diouthan ; caer en deus poulza hirra ma c'hell he gounnar a enep kement guirionez a zo, ar prenv a chom beo, ne c'hell ket he vougha, ha lavaret e ve ema ato ar ger... ifern... o tregarni e guelet he ene.

Nan, caer a zo, ne c'hell ket miret da gaout aoun rag eur vuez-all goude houma ; ne c'hell ket miret da zonjal e tle beza er vuez-all-ze kem etre ar re o deus great an droug hag ar re o deus great ar vad er vuez-ma ; etre ar re o devezo var an douar heuillet al lezennou a zo bet roet dezhzo, hag ar re n'o devezo bet ken lezen nemet ho frouden ho unan ; da lavaret eo, e tle eur rum beza recompanset hag eur rum all punisset.

Ar protestanted, pere o deus nac'h ete ar darnvia enz a virionezou ar guir relijon, o deus taolet a gostez ar darnvia euz ar pez zo gourc'hemennet dre ar relijon catolig, o divije caret ive, ep mar, en em zizoher euz ar greden ez euz er bed all eun ifern evit ar re fall ; hogen morse n'o deus crebet hen ober. Clevet em eus comz euz a zoctored protestant a ioa en em laket da

gentelia eun itron, eur gatolikez vad ; c'hoant o doa d'he lacat da drei divar hent ar virionez evit en em ober protestantez eveldho, hag evit he deseo e tiskuezent dezhi pe gen eaz eo heuilla relijion ar brotestanted, pe gen nebeut a dra a zo da gridi ha da ober, hag e verkent dezhi a hini da hini ar pez o doa taolet en traon euz ar c'hredennou hag euz an oberou gourc'hemennet dre ar relijion catolik. — An itron a respondas dezhzo :

— Guir a livir, lamet oc'h euz ar braz euz ar pez a dleomp-ni da gridi ha da ober evit beza salvet, hag en em laket oc'h en hoc'h eas. Lamet oc'h euz ar gontion, an oferen, ar zacramanchou couls lavaret oll, an devosion d'ar zant, ar purgator. — N'oc'h eus nemet lamet an ifern, ha neuze me en em lacai en ho touez. »

Hon tud difeiz a hirio o deus lamet c'hoas muic'h eget ar brotestanted, p'eo guir e fell dezhzo beva ep Doue na relijion ebet ; hogen kementse ne vir ket outho da gaout eun tam nec'h gant ar bed all. Penaus da ober eta evit cas an nec'hant-ze kuit pe da viana he vianaat ? Ah ! ma c'helpent caout eur Pap hag a ledanase evitho hent an Env, a zoulafé, dioc'h ho doare, lezen Doue ha lezen an iliz, a zigorse dezhzo dor ar baradoz ep ma ve red dezhzo. Ober netra evit he c'houunit, en hevelep feson ma c'helpent kendelc'her da veva evel ma reont ervez ho giz, ha caout gouscoude an esperans da vez digemeret mad er bed all, setu aze petra a glascont ! Siouas ! clask a reont eun dra ha ne gavint mors. Mes ar prenv a gendalc'h da grignat, hag ho c'houunnar a ia ive ato var gresk dre mavelont, euz a zaou dra a fell dezhzo, ne c'hellont dont a benn euz a nicun ; ne c'hellont ket distruga an ilis santel nag he lacat da zont da vez a unan gantho.

Rom. — An Tad Santel, o respont da dud a reng huel en doa digemeret en dervezioù all, a lavare dezhzo :

« Ar pez a dremen a zigas da zonch din euz ar bloas 1848. Neuze ministr ar c'henvers hag al labourou a deus d'am c'haout e palez ar Chirinal a zo lamet diganen abaoe. An deu-ze a zo maro brema, hag aoun am eus na ve maro er zantimanchou fall en deus bet epad he vuez.

« Petra bennak ma voa republican, an den-ze pa deus dirazhon, a ioa lent, aounik, pe a ziskueze beza. Lavaret a reas din goustadik penaus an dizurz hag ar freuz a ioa etouez ar bobl, ne voa ken penn abek dezhzo nemet eur brezegen bennag am oa great eleac'h ma lavaren ne dajen ket a unan gant ar re a rea ar brezel d'an Autrich. Neuze e liviris dezhzo :

— Vikel Jesus-Christ a dle beza e peoc'h gant an oll.

— Mes, Tad Santel, emezhan, c'hui a c'helpent caout euls da c'houzany euz a gementse.

— Hag e c'houzanvin, eme ve. N'eus fors petra a oufen da gaout da c'houzanv, ne rin netra a enep an honor, a enep al lealdet, a enep ar goustians, a enep ar relijion.

Digouezout a reaz evel a ioa lavaret din. Red e voue din mont euz a Rom, hag e c'hellan lavaret gant guirionez e colliz an tron dre ne falvezas ket din ober eun dra disleal.

Hirio e za an traou en eur c'his all ; an tron a zo aloubet divar va c'houst dre ners. Guir eo al lealdet am boa diskuezet ne voue ket muic'h anavezet neuze eget brema.

Digant piou eta e c'hallopp-ni gortos sicour ? Ne ket digant ar re zo renet gant tud difeiz hag a zo bugale an devalijen. Digant piou-ta ? Ar bed catalog a zo oll e peden ; stouet eo dirak Doue o c'houlen truez ha trugarez. Er meaz ac'hano n'eus netra da c'hortoz. Ha perak ?

Pa falvezas da Sant Ian Vadezour diskuez d'he ziskibien e voa Jesus ar guir Messi, e lavare dezhzo : « It da c'houlen diganthan he unan. Mont a rejont, ha Jesus a lavaras dezhzo : Livir da Ian ; ar re zall a vel, ar re vouzar a gleo, ar re vud a gomz, ar re gam a vale, ar re varo a zistro d'ar vuez ; evel pa lavarje : Dioc'h va oberou anavezit piou oun....

Hogen an oberou a velomp hirio er bed a zo ar c'ontrol beo d'an oberou-ze euz hor Zalver ; bag evelse n'on eus netra da c'hortoz ac'hano....

Evel a laver an Tad Santel, ar bed catalog a zo e peden ; mont a rer da bardona d'al lec'hioù a zevosion ; ober a rer prosesionou. E kér Beauvais e reat disul eur gouel braz evit euruni imach sant Joseph. Evel ma zeo ar zant braz-ze laket da batron d'an iliz oll, ez eus curunet eur skéuden dezhlan evel ma zeus curunet skeudennou d'ar Verc'huz ha da Zantez Anna. Ar gristenien vad a voar o deuz izom da bidi, rag euz an Env eo e c'hortozont sicour, epad ma ema an dud difeiz oc'h ober ho gallout evit teleur en traon iliz ha relijion, hag o sevel geier ar re voasa evit stlabeza ar gristenien gatolik.

Marseil. An dispac'hieren dizoue a zo hirio a fell dezhzo discar ha distruga kement a zell oc'h ar relijion, kement a zigas da zonch euz eun den santel, euz eun ober mad bennak. Brema ez eus tremen cant vloaz, e teuaz ar vosen da Varseil hag a reaz eno eun distruch bras. An aotrou Belzuns, escop Marseil, a reas neuze kement a c'hell eur pastor mad da ober. Nos deiz e kichen gueleou ar re glanv, pe o pidi, oc'h ober prosesionou, evit goulou trugarez euz an Env. Goestli a reas kær hag escopti da galon sacr Jesus, ha ne eanas ken n'en devoa tennet ar voalen divar he bobl.

Dre anaoudegez vad kær Marseil e devoa savet eur skeuden dezhlan evit delc'her sonch euz ar pastor en doa great kement evit he zened ; hag eo ar skeuden ze a fell d'an dud difeiz euz ar goer-ze da ziscar. Ha perag ? Abalamour an aotrou'n escop Belzuns n'en devoa ket ar memes santimanchou gant an dispac'hieren a hirio ! An oll vad a oufe eun den da ober, mar d'eo great gant eur c'christen, ne dal netra evit an dispac'hieren c'ounnaret-ze. Gouscoude prefet ar goer-ze a zo en

em zavet en ho enep, hag a c'houlen oc'h ar c'houarnmant miret outho da gas ho menos da benn. Ne ouzeur ket c'hoas piou en devezo ar gounit.

Douar santel. Epad ma claske en hor c'heriou bras discar skeudennou ar zont ha miret oc'h ar prosesionou da vont er meaz, e Jeruzalem eo bet er blos-ma prosesion ar Zoramant great dre ruiou kear. Ar c'benta guech oa quelet kementse abaoe ne deo mui al latined mistri en douar santel. Ar brosesion zo bet caer, ep trouz na freuz ebet, rag ar goer-ze zo ato trist ha sioul. Evese hor Zalver a zo bet douget e triomf dre ar ruiou-ze ma voabed tremen dreizho en amzer he basion, hag a zo bet ruziet gant he c'hood.

Prosesion ar Zoramant zo bet great ive er blos-ma, abenn diou vech, e Bethlehem e leac'h ma voue ganet Salver ar bed, ha neuze e sant Ian ar menez, bro sant Ian-Vadezour, 'eleac'h ma zeaz ar Verc'huz Vari da vizita he c'hiniterv santez Elizabeth. An turked ho unan a gemere perz er brosesion. Seu ar pez a scrifer euz an douar santel.

Eun taol euz ar brovidans. Rener eun ti eleac'h ma repuer ha ma saver bugale dilezet ha minoredigou o teski micher, a ioa eat eur mintinvez, da glask bara d'he vugale.

En derivez-ze, caer en doa bale, ne gave netra ; den ne roe dezhlan, ha lod a voalgomze outhan. « Ar c'hom-zou trenk-ze, eme ar rener, a ra vad din-me ; talvezout a raint din, n'em eus nement ho gouzany evit Doue ; mes d'ar vugale ne dalvezint nemeur. »

Deut o eto er c'holloù ha tenval he benn. Mont a ra d'en en glem oc'h sant Joseph oc'h pehini eo boas d'en em erbedi pa vez ber ar stal gouthan, evel oc'h an hini a dle miret na vanco bara d'he vugale. Aveac'h en doa great he glem pe he beden da sant Joseph ma teuaz eun itron da c'houlen comz outhan. Me, eme an itrou, a ioa epad ar gommun, e Breiz, e kichenig ar mor.

Eun derivez e zis da heul eur prosesion a reat eno var an aod evit pidi Doue da lacat da eana ar bar amzer a ioa dirollet var ar Frans. Cana a reat Litanioù ar Verc'huz, ha varlerc'h pep coublad, an oll mouzeiou a gane truezus : *Parce Domine, parce populo tuo.*

Eun dra gaer oa quelet ar brosesion-ze dirag ar mor bras, dirag an houliou-mor-ze a ioa eur guir skeuden euz ar pez a dremene en hor bro.

An oll a zante ho c'halon tomet, ha me muic'h eget ar re all, rak me am oa lezat e Paris tud hag a garien, ha gouzout a rean e voa va zi e danjer da veza discaret gant ar boulji.

Penauz ho zavetei ? a lavaren-me ; petra da ober evit ma rento Doue anezho din ?

Hag e teuas din ar zonch-ma : Va Doue, mar chom ganhen ar pez am eus lezat var va lerc'h e Paris, me bromet deoc'h e roin muia ma c'hellin da unan euz an

tiez-ze eleac'h ma rer muia vad evit ar relijion hag evit sevel ar Frans euz ar stad ankenius ma ema enhan.

Cavet em eus kement am oa dilezet, evel dre vurzud n'eus great droug ebet dezhzo. Deut oun ama-ta da seveni va fromesa ; rak cridi a ran ne rer e nep leac'h muic'h a vad d'ar relijion ha d'ar Frans eget a rer am a o tigemeret ar vugale dilezet hag ar vinored paourze a zesker micher dezhzo goude rei dezhzo eur gelenaturez christen. »

Setu an itron o rei pemp.cant lur d'ar renér. Me holles da zonjal pe gel laouen e voa hema ; bez en doa peadra da gaout bara en deiz-ze, ha zoken da baea ar bara debret epad ar mis diaraog ha n'oa ket paet c'hoas.

Setu eun taol euz ar brovidans hag ive eur merk anat euz a scoazel sant Joseph. G. M.

AR VELEIEN

XI.

PEVARÉ PENNAD.

Ar Veleien ne fell dezhzo ober netra nemet evit arc'hant.

— A zo guir, paotred ? Evit doare neuze c'hui n'ho c'heuz quelet belek ebet en ho puez, c'houi ne ouzoc'h ket eun tam petra eo eur belek, petra eo béza belek.

Kleo eta te, Laouik ; denz ama, ha deuz buhan, ha laver din ar virionez.

— Pegeit eo bet ar c'hlenned en da di varlene ?

— Var dro pevar miz.

— Pet oc'h-hu bet klanv du-ze ?

— Eiz den var zek ; c'houeac'h ac'hianomp a zo bet eun tachad var ho quelet er memez amzer.

— Ne ket fall. Ar Veleien hag hi a zo bet oc'h ho kueled ?

— O va Doue, ia ; n'ouzon pet queach ; bet int du-ma en noz koulz ha var an deiz.

— Assa mad ; c'houi neuze ho pezo bet eun tam mad da baea d'ho peleien. Kement all a droiou !

— Da baea, da baea ! Petra lavarit-hu, c'houi ? Ar Veleien, er c'ontrol eo ho deuz bet roet deomp kement hon doa ezom da gaoud, kement a ioa en ho galloud ; arc'hant, souben, bara guenn, guin, sukr da ober tizan, ha me oar pe seurt c'hoaz ! Mez an Aotrou Person, goude beza hor sikouret kement ha kement all, en deus bet c'hoanteat paea ar medisin a ioa bet oc'h hor quelet. Panet hor beleien, nikun ac'hianomp ne vije bet hirio an deiz e buez ! Paea beleien evit dont da veled tu klanv eo an affer ! Ma vije ken eaz kaoud medisined evel beleien, pa vez klenved, oh ! neuze e vije brao an dro !

— Ha te, Lan ar Glujar, mond a rez te da govez ?

— Oh ! ma na dafen ket ive !

— Pet queach er bloaz e vezet te o kovez ?

— Klevit petra c'houlean hennez ! Evelato ; mar sell deoc'h gouzoud, eun diou pedeir gueach e zan : n'on ket grac'h, sellit.

— Na petra a goust d'id mond da govez ?

— Klevit c'hoaz ! Kalz a boan a dachadou ; kovez a gavan me eur c'hrez diez da viska.

— Ginaouek a zo ac'hanod ; ne ket an dra-ze a c'houlennan diganez.

— Petra-ta ?

— Pegement a arc'hant a rankez da rei d'ar person, pe d'ar c'hure, pa vezez o kovez, eo ?

— Assa, assa, Emaoc'h sur o farsal, pe oc'h ober goab ac'hanon. Da biou, ma na vez laer ha fripon, e koust arc'hant konta he bec'hejou da eur belek ? Bis-koaz belek ebed n'en deuz goulennet diganen-me eun diner toull evit beza selaouet va fec'hejou er gador govez. Ah ! ma ve red ive paea eho, piou a iate da govez ? Evit neuze ar veleien a hellef chom da c'hoari c'horn, pe da c'hoari boulou, en ho slijadur, ha betek ar merc'hed ho unan, me gred, ho leste e peoe'h, daoust d'ar c'hoant o deuz lod anezho da vond da c'hrac'h gant ar Veleien.

— Gouskoude, ha ne gavez te ket eo eun dra denn avoalc'h, eul labour poaniuz avoalc'h, beza evelse keit ha keit all o kovez tud, o selaou ar pec'hejou ?

— Ma na ve ket eo ! Ne ket me eo a garle ober keime it all, ober eur vicher ker kasaüz, ken danjeruz na ken droulansuz, hag e ven lakeat da Roue er vro. Guir eo, beza Roue en hon amzer a zo ive eun dra divalo, eun dra a ro muioc'h a goll eget a c'hounidegez ; koulz pe vell eo beza labourer douar.

Eul labour all hag a zell oc'h ar Veleien, ha ne ro ket dezhho muioc'h a arc'hant, evithan da veza stank avoalc'h eun torr penn hag eul laz korf ; ober katekiz d'ar vugale.

Ia, pa ne garer ar vugale nemet eun nebeud : pa skuizer buhan oc'h ho gueled dalc'h-mad tro-distro, an eil o pinsad egile, an eil o rei taoliou boutou d'egile dindan ar skinvier ; ne ket eno eo e kaver kementse a blijadur. Ha bet ma vez eur belek ker stank ha keit all o skolia he vugale, petra zeuio dezhhan meur a veach, penaoz e vez hen digollet evit ar boan en deuz kemeret, evit an oll aket en deuz diskouezet ? Klevit hag e vouezot.

Me ioa guechall kurust em farrez. Eun eiz pe nao bloaz a hellen da gaoud. Eur Zulvez e vedon me, evel eun nebeud tud all, o tepord er zekreteri ma vije deut ar mare da gana ar gousperou. Dond a ra en hon touez, hag henn ganthi, ha dir var he fas, eur vaouez hag a ia var euu da gaoud an Aotrou Kure a dlie kana ar gousperou.

Penaoz, Aotrou Kure, c'houi ho c'heuz roet korbel d'an mab-me... c'houi ne root ket he bask d'am mab-me ? — Nan sur. — Na perak, mar plij ? — Ho mab ne oar ket he greansou, he gatekismou ! — C'houi

eo ne fell ket deoc'h rei he bask dezhlan !... Ma ne vouese ket hennez he gatekismou eo !... Eur veach c'hoaz ne root ket c'houi he bask d'am mab-me ?

— Nan, nann... kit ac'halese en ho tro, ha lezit ac'h-nomp-ni da gana gousperou ; noc'heuz-hu ket a vez, ma komzit evel a rit ? — Mad, an dra-ma ne daio ket ganeoc'h en douar. En em gaoud a rai evidoc'h ar mare da ober ho kest. Neuze d'am zro me am bezo sonj ac'hanoc'h ; ne ket em zi me neuze eo e vezoz kresket ho sac'had ed, na ne vezoz... beleien, emezhi, en eur vond kuit...

Evelse eo ne fell d'ar Veleien ober netra nemet evit arc'hant.

PEMPET PENNAZ.

Ar Veleien a ra fae var andud paour ha dister, haga zell hepken oc'h ar Vondianed, an Aotrouien, an noblansou.

— « Ia ; klevit ar Veleien-ze en ho c'hadoriou, hag e vez red karet an oll, tremen dioc'h an oll ; e zeo an oll, ken paour, ken pinvidik, bugale da Zoue ; eo bet an oll prenet gant goad ar memez Silver ; eo galvet an oll da c'hoar, da eurusded ar baradoz ; n'eo ket an eil guelloc'h evit egile, pe guir an oll a zo kik ha goad ; pe, mar deuz unan benak bag a vez treach d'ar re all, eo hepken an hini en deuz muioc'h a furnez, a zantelez ; ne ket an hini en deuz frankoc'h a zanvez, a c'halloud eo. »

— « Ia ; mez lavared a zo dishevel dioc'h ober ; hag ar Veleien houinan ne vez ket atao ho obrou dioc'h doare ho c'homzou ; a brezeg en eur c'hiz, hag a ra en eur c'hiz all, dicunt et non faciunt. Ha na ve ket gouskoude kaerroc'h tra euz ho ferz glabousad nebeudoc'h, bag ober guelloc'h ? Pe seurt stad a ra ar reze euz an dud paour, euz an dudigou dister ? Hag hi a briz nemeur sellid outho ? Ha ne ket a gorn, dreist beg ar skoaz, evel en despet dezhho eo her greont an darnvua euz an amzer ? Evit pe seurt tud nemet evit an dud keiz eo e vez ken du ho daoulagad, hag ho fenn ken teval ? Pa rank ar paour mond d'ho c'haoud, astenn dezhho he zourn hag en em er bedi outho ; penaiz e vez digemeret, penaoz e vez comzet outhan ? Ar paour hag hen a zo neuze evitho en tu all da eur c'hi a vez gourdrouzet ha kaset en he dro, a dle mont en he dro kenta ma hello, ma n'en deuz c'hoant da baka taoliou baz ha taoliou treid ? »

— Nag a respect er c'ontrol ho deuz ar Veleien evit ar vondianed hag an Aotrouien ! Dirak an hevelep tud na pe ger brao, na peger buhan ec'h oar ar Veleien tenna ho zok, soubla betek an douar, diskouez peb laounenidigez hag ober peb chalantiz ! D'ar reze al lez ; e vez lavaret komzou flour ! Evit ar seurt tud e vez digemer bepred, ha digemer koant, er presbital, e sal vras ar presbital, oc'h taol ar presbital ! Pa vez ar seurt tud var ho zro, neuze eo e ma ar Veleien en ho boued, neuze eo e veler huez enn ho ! hag e vez

an dud-se divar an diaoul, leveet, pinvidik dre zourn an diaoul ; ha n'ho deffe na feiz, na relijon, muioc'h eget lern ha bleizi, n'euz forz ; oc'h ar re-ze e troio ar Veleien, hag evitho e vezoz an oll honoriou ! »

« Ah ! gant ar seurt tud ives ho deuz Person ha Kure da c'houid ! Ar re-ze ho deuz arc'hant hag aour ! Ar re-ze a loj e maneriou, hag a hell rei leinou lipouz. »

« Ab ! pa gav ar Veleien tro d'en em fourra dreist oll e tiez an noblansou, setu hi korf hag en e ho baradoz ! Evit ar Veleien en hon amzer n'euz ket adarre a dud evel an noblansou ! Ar veleien hag an noblansou a zo adarre a unan evit digas en dro an amzer goz, argisou koz ; en em glev adarre, eur blijadur, evit lakaad dindau ho zreid labourerien, micherourien ha bourc'hisien, kement hini n'eo ket hir ha kaer he hano. »

Ganeoc'h-hu ive, paotred chentil, e teu adarre kao-siou, ha kao-siou puill, kao-siou bilimuz. Muioc'h eget nebeutoc'h a fell deoc'h da lavared, me vel ervad. A forz da stlapa pri oc'h eun den, e stager oc'h he zillad kalz pe nebeud a gaillar ; hag ar guella den, a forz da veza tamallet, a zeu a nebeudou da dremen evit eur voal gansart.

4.

Ar Veleien a ra fae var an dud paour, an dud dister.

E peleac'h, e pe vro ema an hevelep Beleien ? Pioü eo ar belek, Person, Kure, koz pe iaouank, hag a zis-priz e goueled he galon an den en deuz nebeud a dra, an den a zo guisket fall, an den a zo dister he c'halloud, hag en deus ezom euz ar re all evit beva ? Mar deuz var an douar, er c'ontrol, tud bag a labour, a brezeg evit mad ar paour, tud bag a ro d'ar paour, tud hag a rann gant ar paour, pere eo an dud-se evel ar Veleien ? Lammit ar Veleien euz ar bed, evit eur c'houeac'h miz, eur bloaz hepken, petra zeuio da veza an dud paour, piou a druez nemeur oc'h an dudigou keiz ? Pa vezoz serret, prennet kloz dor ar presbital ; pa vezoz lakeat, mar kirit, eun tam hostiz e leac'h an Aotrou Person e presbital ar harrez ; an dud paour ha reuzeudik hag hi a gavo ker buhan peadra evit beva, peadra evit sevel, ha maga, ha skolia ho bugale, peadra evit paea ho zoulli-ti ?

E kalz a barresiou, hirio an deiz, ne rank mui an dud paour beza dalc'h-mad o vond hag o tond dre an henchou, evit kaout ho zam ; beza dindan ar glao, ar goal-amzer ; beza bep sizun, daou, tri dervez da zizun, bugale hag all, o riouia, o paka seurenou, o vressa pri hag eur c'haot speguz, udur, e mare ar goav ; o teuzi hag o frita gant an domder pa vez an hanv, evit destum eur guchennik vleud, pe c'hriz, danvez eun nebeud tote fall a vez debret eaz en eun dervez, pe zaon. E kalz a barresiou, hirio an deiz, an dud paour a zo rannet etre an dud pinvidik ; a ia, pa bliji gantho, dioc'h ma vezet en em glevet, da diez ar re binvidik a zo carget anezho, hag a gav eno ed, bleud, arc'hant

d'ho ezom ; ho denz dre-ze ho amzer evitho ho unan, en hevelep doare ma hell ar goaz, an ozac'h moned da zervesia, da c'houid, dioc'h ma vez labour, ar vam, ar vaouez chom var dro ar yugale, entend oc'h ar vu-gale hag an tam tiegez ; a vez guelloe'h guisket ha guelloc'h maget ; a zo kaerroc'h ho liou, ha brasoc'h ho galloud, ho nerz ; a zo kalz eurusoc'h ar bed gantho, ha ne zantont ket anter beva.

Hogen ar Veleien dreist oll eo ho deuz kemeret poan, ha kalz poan, evit lakaad an urz a veter e meur a leac'h etre ar re baour hag ar re binvidik ; a gemer poan c'hoaz evit ma kendalc'h an den a zanvez da zikour evelse ar paour keaz en deuz dienez ; hag a ro ho unan da nebeuta keit hag ar re a ziouer muia gant an dud a zo re verr ho feadra. Ha goudede c'hoaz e vezoz lavaret, e vezoz enkaantet e ra ar Veleien fae var an dud paour, ne fell ket d'ar Veleien sellid oc'h an dud paour ! E pe leac'h neuze e ma al lealded e kever ar re o deuz muia guir da veza meulet evit hog madoberou ? Mez ar Veleien eo a dle ive dreist oll ober ar mad er guel a Zoue, evit ma vezoz kaerroc'h ho digoll er baradoz. Na mui, na meaz, eo fallakr avoalc'h ar bed o tamall evel ma ra eun dud a vev muioc'h evit ar re all eget evitho ho unan, a zo ho arc'hant ho zraou muioc'h d'ar re all eget dezhho ho unan a dachadou.

— A zo guir, eme c'houi ; mez guir e vez ivr meur a veach e klev an dud paour kao-siou rust ha rebechou c'houero gant ar Veleien. Ha penaoz ne glefent-hi ket, mar fell d'ar Veleien ober ho dever ? Mar dle eur belek prezegar virionez d'ar vondianed, lavared d'an Aotrouien traou hag a laka anezho da c'hirosmolad, da c'hina, da egari, hag hi a ranko beza mut bepred dirak an dud paour ? An dud paour hag hi a vez oll tud a zoare, tud honest, ha kristenien evel m'eo red ? En ho zouez ha ne gaver ket meur a gorfaosk, meur a deod fall, meur a lonker, marteze meur a lonkerez ? Eleac'h poania hag en em zikour euz ho c'hostez, an dud paour, lod anezho, n'ho deuz-hi ket a c'hoant da veva evel tud a leve braz, hep ober tra, re zibredet, re zivalo an oll ?

Hag eur marvaill eo gueled tadou, goazed, ho deuz iec'hed ha galloud ; a hellef, var houez korsa hag espern, beva divar ho c'houst ho unan, gant ho gounidegez ho unan ; a hellef entend ho unan oc'h ho gragez, ho bugale, hag a zo guell gantho lonka kement a c'houezont, lonka betek an aluzen a vez roet d'ho gragez, d'ho bugale, ha lezel e kont ar re all, e kont an dud a beadra, ar c'horfou, ar c'horfou a dlevent da viska ha da garga ho unan ? Hag eur burzud eo zoken gueled mammou, merc'hed, paour braz var ho meno, n'euz grinsen en ho c'hear, var ho c'heved, hag a dro e butun, a deuz e banneou, rouz ha melen, ar gwenneien a vezet bet lakeat en ho daouarn gant Beleien re yad, gant Pastored a zo bet tizet gantho nousped ar veach ? Mez pa oar eur belek e zeuz bugale vibet en eun ti, ha pa glev n'euz tam da rei dezhho, hag e vez dirak he zaoulagad eur vam lipouz, everez, penaoz ec'h hell-hen mired oc'h he zourn da vond d'he c'hoel.

Ar c'habiten J.. en em gavaz eun dervez e Plimouth eb beza anavezet gand den. Taoler a reaz evez ouc'h pep tra : kaout a reaz etouez ar batimanchou all ar Racine, ar batimant a glaske : goudeze e kavaz tro abalamour m'en doa c'hoant, da gaozeal ouc'h ar vartoloded ha ioa tout francizien ; ha em glevet a reaz brao braz gant-ho , ha me gredive, gand *Consul Franz* e Plimouth, da lavaret eo, gand ann hini a zo , e Plimouth, karget gand gouaroamant Franz da zisen, er vroze, guiriou ar Francizien.

Hogen daou pe dri dervez goudeze ann avel a droaz mad, hag epad ann noz , epad m'edo kousket c'huek ar zaoz en he vele, ar c'habiten J.. a ieaz da vourz ar Racine , a lakeaz sevel ann eorion, asten al lian var ar guerniou, ha..... yao varzu ann Or-nevez, el leac'h ma c'hen em gavaz d'ar mare da bardavez antronoz. Ha setu penaoy ar c'habiten J.. a dennaz ar brevedenn eus fri ar zaoz.

Breman eu'zeuz trouz etre ar zaoz ha mestr ar batimant. Ar zaoz ne c'houlen nemed daou-ugent mil skoued evid he boan.... Gajou brao, me gred, evid pemp pe c'hueac'h sizun labour ! Ha c'hoaz ar zaoz trubard a gasas ar batimant da Blimouth el leac'h hen digaz d'ann Or-nevez, ervez ma c'houlenne ar vartoloded.

Piou a c'hounezo ? Divezatoc'h e vezog queled , rag ne ket achiu c'hoaz ar procez.

N'eus forz ar c'habiten J.. a dle besa soug enn han da veza ker brao tizet he zaoz.

D. L.

KELEIER.

Dissul 4 a viz eost e tle beza asamble vraz, e Folgoat, evit ar re zo e Breuriez Sant Visant a Baul.

D'al lun 5 a viz eost e vezog roet ar priziou e scolach Lesneven.

D'ar meurs 6 a viz eost e vezog roet ar priziou e scolach Castel-Paul.

An aotrou'n escop a dle en em gaout en teir solanitez.

Eun tad a gompagnuez Jesus an tad Le Blay, deut da dremen euu dervezioù bennag e Brest o sonjal guellaat he iec'hed, a zo maro eno, hag a zo bet beziet d'an 18 euz ar mis. Brestiz a ioa bras an niver anezho en entramant-ze ha quelet a reat eno tud a hep renk. Ar pez a ziskuez ez euz er gær-ze tud a feiz, tud a gar ar virionez hag al lealdet ; rag ep mar e falle dezho dic'haoui an ta doujezuisted euz an dismegans o doa clasket teleur varncizo en dervezioù diaraog an doctored difeiz-ze a zo eun nebeut anezho e pep leac'h ha dreist oll c'heriou bras, ha pere zo ato fidel da heuilla ar gentel-ma roet dezho gant ho mestr, ho doctor bras : Lavarit geier ! lavarit geier ato ! unan bennag a vezog ato diot avoalc'h evit ho cridi, eun dra bennag a chomo ato e speret ar re o devezo clevet ho keier.

Minored ar vrezel. Ar re zo en em garget da gaout soursi euz ar vinored-ze great gant ar vrezel diveza en arrondisamant Kemper, a drugareta ar re euz ar parreziou o deus digaset dezho ho ofrans evit an ober-madze, hag a bed ar re n'o deus ket roet c'hoaz, da rei ho ofrans araok fin ar bloas. Merca a reont hanoiou ar parreziou o deus roet da ziveza.

Plogoff e deus roet 59 lur 60 c. ; — Ploare hag ar Juch, 276 lur 75 c. ; — Guengat, 136 lur 25 c. ; — Poullan, 52 lur 70 c. ; — Pouldergat, 39 lur ; — Plobannalec, 66 lur ; — Ploneour, 35 lur ; — Tregunc, 90 lur.

En arrondisamant Kemper ez eus seis minor varnugent great gant ar vrezel.

Ar c'honcours evit drevajou ar vro-ma, da lavaret eo evit departamanchou Il-ha-Vilen, Loer-Izela, Costez-an-Nord, Finister, Morbihan, Mayen ha Sarth, hag a vez dalc'het bcp bloaz en unan bennag euz an departamanchou-ze, a vezog er bloa-ma e Roazon, a zigoro d'an 31 a viz eost hag a zero d'an 8 a vis Guengolo.

Ar chatal a vezog caset d'ar c'honcours-ze, a vezog maget eno evit netra ; setu petra o deus discleriet ar re zo e penn ar c'honcours, ha kement-se evit bihanat *mizou ar re a gaso loenet di.*

G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 6 Gouere.	PONT-N'ABAT. — 4 Gouere.
Priz an daou c'hant tur.	Priz an daou c'hant tur.
Guinis.... 29 lur, 02 c.	Guinis.... 29 lur, 46 c.
Segal..... 18 lur, 30 c.	Segal..... 16 lur, 46 c.
Eiz..... 13 lur, 42 c.	Eiz..... 12 lur, 76 c.
Ed-du..... 18 lur, 42 c.	Ed-du..... 17 lur, 08 c.
Kerc'h.... 15 lur, 42 c.	Kerc'h.... 15 lur, 76 c.
Avalou douar 9 lur, » c.	Avalou douar 7 lur, 50 c.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIS HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Miseriou....

Moullat eo en eun doare ma vezog eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest, e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmonlins.
E Montroulez, e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzes levriou énho.

G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a ro ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M., belek.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullat gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genla cazezen a reseod goude ma zeo echu he abonamant, a zo considerel evel abonet a nevez. An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 48, e Kemper. D'an Aotrou de KERANGAL epken e tleer addresi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da addresi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 3 Eost 1872.

Ar mare-ma eo mare ar priziou ; rei a rer priziou, er scolachou, d'ar vugale o deus poaniet da zesk, d'ar re a zo bet sur hag o deus laket da dalgout ar pez en doa roet Doue dezho a speret hag a skiant ; rei a rer priziou d'al labourer douar en deus gouezet sevel loenet mad pe lacat he barkeier da rei ed ha drevajou all dispar ; rei a rer priziou er redadegou kezeg ; rei a rer priziou d'an dud ijinuz o deus gouezet sevel eur benvek bennak mad da verraat pe da scanvaat al labourou ; rei a rer zoken priziou d'ar vitizien o deus rentet servich mad d'ho mistri. Clevet a rer neuze prezegennou helavar meurbet evit ober meuleudi ar re o deus bet evelse ar gounit var ho c'henseurt dre ho speret, ho ijin, ho aket d'al labour. Curuni a rer ar c'hourenerien a zo deut ar victor ganho, pe a zo eat ar maout ganho, evel ma leverer.

A dra zur netra caeroc'h eget an dra-ze. An den, ha dreist oll ar bugel, en deuz izom da veza poulzeta ha broudet en eun doare bennag da ober he zever ha da lacat da dalgout an danvez zo laket enhan gant Doue. Eun dra leal ha dlet eo rei gobr ha meuleudi d'ar re o deus her meritet, ha neuze en eur recompansi ar re-ma, e poulzer ar re all da gemeret skuer dioutho.

Ma ve avad lamet Doue a gementse evel a zo c'hoant da ober hirio ; ma na ve hano ebet eno nag a feiz nag a relijon, petra a jomfe ? fouge evit ar re zo bet trech' ; goarisi aberz ar re zo bet trech'het. Tro d'ar re o deus gouezet d'en em zevel dreist ar re all, d'en em c'hoeza, ha da gridi n'eus netra par dezho var an douar ; tro d'en em lacat ho unan e leac'h Doue ha da ober ho idol euz ar tamig speret pe ijin o deus pe a gredont caout ; tro da gaout disprijans evit an oll, da zonjal e tle sell an oll beza o para varnezho, ha n'o deus mui izom da zenti oc'h den na da blega da lezen ebet.

Mes recompansou roet er guel a Zoue ne dint mui ar mèmes tra. Ama ar virionez a zo laket dirak daoulagad

an oll. Ama ar feiz a zesk da bep unan n'en deus netra nemet ar pez en deus resevet digant Doue, ha seuvui en deus resevet, scuvui a gont en devezo da renta. Deski a ra ne c'hell netra anezhan he unan; mar en deuz eun tamig speret, eun tamig ijin bennak, eo Doue en deuz hen roet dezhan, ha marteze ar re a chom izeloc'h egethan, ar re a bere ne rer meuleudi ebet, o deus dirak Doue muioch a dalgoudegez evithan. Gouzout a ra e ro Doue pemp talant da unan, daou da eun all, hag unan hepken da eun trede, ha ne c'houlenno digant péphini nemet ha laket en devezo da dalgout an talant en devoa bet. An hini n'en doa bet nemet eun talant, mar en deuz he laket da dalgout, a vezog digoret an nor dezhan en enrusset he vestr, hag an hini en doa bet pemp, mar deo bet lezirek ganho, a vezog lezet er meaz.

Gant ar santimanchou-ze euz ar feiz, ar gouriner curunet ne zavo ket re huel he Benn, hag an hini en deus bet lam n'en devezo ket a voarisi oc'h an hini zo bet eurusoc'h egethan.

Rom. — Calz a escption a zo a vrëma goestlet d'ar galon sacr a Jesus, e Frans, e Spagn, en Itali.

Er bloa-ma ez eus goestlet dezhan c'hoas meur a escopti all. O velet-se, an Tad Santel ar Pap, var c'houlen eun niver bras a Gardinalet hag a Eskibien, en deuz hanvet eun nebeut Cardinaled hag ho c'haert da examina ha mad e ve goestla ha consaci an iliz oll da galon carantezuz hor Zalver.

An Tad Santel a zigemere en dez all ar gloer euz a glonerd Sant Per, hag a lavare, en eur ziskuez dezho taolennou peintet eno var ar voger :

« Guelet a rit-hu en daolen-ze Jesus-Christ o parea dorn eun den a ioa deut da veza seac'h, n'oa buez ebet enhan. O pet sonch, evit plijout da Zoue, ez eo red caout an dorn troet da ober ar mad. An dorn a sinif an oberou mad ; ganhan eo ho grer, ha drejan oberou mad epken e c'heller mont d'an Env.

« Guelit, en daolen all-ma ar Vadalen stouet da dreid hor Zalver. An danjer braz euz an amzeriou-ma eo ar respet humen; aoun, mez a zo oc'h ober ar vad. Red eo kemeret skuer dioc'h ar Vadalen o chom ehars treid Jesus-Christ daoust d'ar goaperez euz ar re a ioa eno. Red eo ive ober ar vad evelse ep ober van euz a c'hoaperez an dud.

En eur brezegen all hon Tad Santel ar Pap a gomz euz ar roue Salomon en amzer pehini e c'hell eur c'hreg, eur plac'h iaouank, bale ep aoun ebet dre ruiou Jeruzalem e creiz an noz. Bep en amzer en em gave ganthi gardou hag a c'houenne outhi piou a glaske, hag hi a responte ep nec'h ebet, rak diouallet mad oa gant ar gardou-ze.

Hirio eme an Tad Santel, ne gaver mui a c'hardou o tioual kær, pe ar re a c'halver gardou a zo kement da zioual outho evel oc'h al laeron. Clevet a ran lavaret ez euz eur resevour eat kuit gant ar c'haset, hag an arc'hant enhan, na petra-ta, ha n'eus digouezet gard ebet ganthan; eun all zo tec'het knit o cas ganthan arc'hant ar c'houarnamant, ha n'eus deut gard ebet da gregi enhan; laeron a zivarc'h an doriou hag a ia en tiez, ha gard ebet ne laca an dorn varnezho....

Hogen pep tra a zo e dorn Doue, hag ec'h echuin evel ma ran alies. Petra a dleomp-ni da ober? Er mintinna e reseven liziri hag am fede da c'hourc'hemen pendennou dre ar bed oll. N'eus netra da c'hortos digant ar bed; mes pa zonjer nebeuta e c'hell dont eun den digaset gant Doue, hag e theomp pidi evit ma lacai Doue he zorn e tenzoriou he drugarez, evit ma pellai an dud difeiz, ha ma tigaso ar peoc'h en hon touez.

Evidon-me, hen lavaret a ran deoc'h, ne c'houennan nemet echui va buez er peoc'h-ze....

Servich deiz ha bloaz an Aotrou'n Escop SERJANT.

Dimeurs diveza, evel ma zoa bet discleriet, ez eus canet, e catedral Kemper, eur zervich deiz ha bloaz evit ene an Aotrou'n Escop Serjant. Deut oa da Gemper, evit ar zervich-ze, beleien euz a gement corn a zo en escopti. Daoust ma voa fall an amzer epad ar mintin, ha ma voa zoken arneu braz, ne ket falvezet dezho chom ep dont da rei ar merk-ze a garantez hag a anaoudegez vad d'an hini a zo bet c'houezek vloaz en ho fenn, hag a behini e tale'hint sonch mad pell amzer c'hoas. Bez'e c'helle beza, er servich, etre beleien ha clouer, etre tri ha pevar c'chant den a ilis.

Evel ne voa a Eskibien nemet an Aotrou'n Escop Nouvel, eo hen en deus great ar seremoni oll penn da benn.

N'em eus ket izom da lavaret e voa caer ar seremonize, dreist oll e comze oc'h ar galon. Tud difeiz, ma teufent da eun osis evelse, mac'h evesafent oc'h ar pez a dremen dirazho, a zihunfe ar feiz en ho ene. Comzou an iliz, en osis an anaoun, he c'han canvaüz ha glac'h arz a dle mont bete calon an nep a evesa outho. Sonjal

a rafet clevet clemou truezuz eneou ar purgator o c'houlen sicour da viana digant ar re a ioa ho mignonned ha pcre, siouas l n'ho ancounac'haont allies nemet re vuan. Guelet a rafet, en eun doare bennak, gant daoulagad he gorf, al liam-ze a chom, goudre ar maro etre ar re zo eat d'ar bed all hag ar re a chom c'hoaz er bed-ma.

G. M.

AR VELEIEN

XII.

PEMPET PENNAD.

2.

Ar Veleien ne zellont nemet oc'h ar Vondianed hag an Aotrouien; evit ar re-ze eo an oll henoriou;

O trémen dioc'h ar Vondianed, oc'h ober al lez d'an Aotrouien, eur belek peurvuia a gemit an tu da ober muioc'h a vad, da c'hounid muioc'h a eneou da Zoue. Ne ket o storlokad d'an dud divar netra, ne ket oc'h harzial kement ha kement oc'h an dud vraz, an dud a zanvez, eo e teuer a Benn anezho, eo e touger anezho da zelled a druez oc'h an dud paour. Eno e ma affer ar Veleien e peb parrez: mond sioul ha kempen gant ho hent, ha kemered an oll dre zousder. Mez n'eo ket eun affer hag a ve ken eaz ha ma sonjer. Piou eo, en hon amzer, ar Pastor, e penn he barrez hag a hell, kaer en-deuz, charread nemeur a unan gant an dud vraz, an Aotrouien a zo var he dro? Mar bez red d'ar c'heaz, ar pez a c'hoarvez meur a veach, evit plijoud da Zoue, displijoud d'ar pennou teo euz he barrez, buhan ha buhan e ma e kreiz an tan, e kreiz ar brezel, e ma e danger da yeza lakeat er meaz euz he di, ha taolet var an hent. Evit eur gomz, eur zell, eur raviderez ar pastor a vez abeget, tamallet, dispennet, sammet ha diskuliet; ha stank ne baouez ganthan, nemet pa vez a stok korf var an douar. Neuze é ra vad da eur Pastor kaoud sonj euz a gomzou Jezuz en Aviel: n'ho pezet ket aoun rak an dud a hell laza ar c'horf hepken, ha n'ho deuz galloud ebet var an ene; mez doujat an hini, goudre beza lazet ar c'horf, a hell c'hoaz stlapa an ene en ifern, neuze, evit na droio ket kein d'he zevez, e ra vad dezh an gouzoud e zeuz er bed all eun Aotrou hag a zo treac'h da oll Aotrouien an douar; e zeuz er bed all eur mestre bag a oar petra rear, petra c'houzanver evithan, eur barner bag a bae kaer kement den a labour, a gemit poan, hag a ro bezet he vuez, dre respect, dre garantez evithan.

Ar veleien a zell kalz oc'h ar Vondianed, a ra kalz a stad euz an Aotrouien. Anez, petra rafent hi nemeur er parresiou? Eur veach savet an ezac'h vraz a enep ar Veleien en eur barrez, an dud distre, ar chilbitoned kag hi a zale keit-se da ober, da gaozeal, da grial evel an Aotrouien? An amzer brema a zo evel an amzer guechall. Eur pemp dervez araok guener ar groaz, ar

gopl a Jerusalem ne vouie penaoy meuli avoalc'h Jezuz, mab Doue, evit an oll vurzudou en doa great dre ar vro; ha da vener ar groaz, ar memez pobl, troet ha dallet gant an Aotrouien, ar Vondianed, a grie a bouez penn dre oll ruiou Jeruzalem: *Maro da Jezuz, maro da Jezuz! Crucifigatur, crucifigatur!* Evelse e ma an dud, ken edro ha tra. Ha setu perak ar Veleien a zo furnez euz ho fers espern, damanti ar re vraz, keit ha ma hellont hen ober, keit ha n'eo ket eur pec'hed evitho hen ober, evit ma vezoe nebeutoc'h a zroug, evit ma vezoe great muioc'h a vad er parresiou. Ah! ma na hellont beza a unan gant an Aotrouien, ar Vondianed, nemet o tilezel ar virionez, o vond a enep lezennou Doue, neuze n'ho deuz ken da ober nemet heuilla an ebrestel hag ar Verzerien, a gave guell loja er prizon, beza skourjezet, dibennet, diskroc'hennet, devet,... eget nac'h ho Doue, ho Zalver; neuze ema evitho ar mare da lavared a vomez huel hag e peb leac'h ar c'homzou-ma ken ana-vezet: kentoc'h mervel eget kaillara hon ene gant an disterra pec'hed; *potius mori quam fædari.*

Evit ar Vondianed, an Aotrouien, eo an oll henoriou.

Keit ha ma vezoe tud var an douar, an eil dishevel dioc'h egile dre ar skiant, an deskadurez, ar renk, an danvez, an eil, kaer a ve glabousad, a vezoe great muioc'h a stad anezhan eget euz egile. An Abostol sant Paol a lavar a berz Doue: *cui honorem, honorem;* eun dever eo henriopeb unan dioc'h ar renk en deuz e mesk an oll. Mez an henoriou zo evel an dillad. Ma ne deo ket be zillad eo a ra ar manac'h, ken nebeut, ne ket beza henoret dreist ar re all eo a ro da zen ebet muioc'h a daloudegez da vihana dirak Doue. Gant an dud e c'hoarvez evel gant eur jao. Tri, pevar marc'h a zo stag oc'h eur c'har. Mar deuz eur marc'h araok, unan pe unan a rank i've beza varlerec'h, beza el limon.

Ar Veleien, mar kirit, a zo ho giz henori an dud pinvidik, an Aotrouien ho deuz peadra. Ne ket evelato ma lakafent bepred, kalz a vanl, an dud a zanvez en tu all d'ar re ho deuz ezom; meur a veach, er c'hontral, e gouelet ho c'halon eur paour keaz, goloet a druillou, a a blii dezho muioc'h, eget eun Aotrou, leun a lorc'h abalamour ma zeo braz he leve, m'en deuz kalz a verrourien.

Nemet er baradoz ne vez lojet hag henoret an den dioc'h he renk, dioc'h he daloudegez; rak Doue hepken a vel hag a oar piz petra eo peb den var an douar; ha Doue he unan a zepord ma vez eat he grouadurien d'ar bed all, evit ho faea ervez ho oberou. O c'hadal barne-digez Doue, ar Veleien a rank ober evel an oll, diskouez er bed-ma muioc'h a respect d'ar re a zo savet huelloc'h. N'euz ket a var goudeze n'en em gavo izel hag izel er bed all eun niver brao a Vondianed, a Aotrouien, a vezoe bet ken huel, ker soja ho fenn e mesk an dud keiz var an douar; *erunt primi novissimi.*

3.

Hag e ve ar Vondianed, an Aotrouien, divar an

diaoul, ha n'ho desfe na feiz, na religion, outho e tro bepred ar Veleien.

Din a druez eo, e guirionez, ar Vondianed, an Aotrouien n'ho deuz na feiz, na religion. Mar bo deuz peadra evit beva brao var an douar, er bed all e vezoe trist ho doare, ankeniuz ha paduz ho sinijen, nemet dond a rafent da vad, nemet distrei a rafent oc'h Doue, abarz mervel. Ar Veleien her goar, ha setu perak ho gueler ken damantuz, ker madelezuz e kever ar seurt pec'herien. Eur paour keaz, eun den a boan, eun den hag en deuz berrentez var an douar, a vez peurvia kalz tostoc'h da Zoue ha da rouantelez an Eny, kalz easoc'h tra he denna varzu Doue, eget an Aotrouien azebr, a ev, a ia, a zeu, var varc'h, e kar, dioc'h ma plij gantho.

Ar paour keaz Lazar hag ar falz pinvidik a gaver c'hoaz dre ar bed. Hirio, evel en amzer Jezuz, Lazar, hag hen truillok, hag hen anter vrein gant ar c'blenned, hag hen na hell ket ober eur gammel, a vez stank he eal mad var he dro; a vez douget gant he eal mad d'ar baradoz goudre he varo; e leac'h ar fals pinvidik, stank i've, re stank, siouaz l a gendalc'h da frikota; da ober lipouzerez; d'en em c'houëza en he zillad; da zilezel, da zisprizoud ar paour betek ar mare euz he dremvan; hag a ziskenn he ene e tan an ifern, epad ma touger he gorf d'ar bez e kreiz an trouz hag an heno-riou.

Ar Veleien, gant an ioul ho deuz da ober tud all, guir Gristenien euz a gement a Vondianed, a Aotrouien hep feiz, hep honestiz, a ra an dro dezho, a bed evitho, a dremen dioutho, a gaoze brao outho, evit mired na vezoe sammet gant an diaoul eun dud a zo bet prenet evel ar re all gant goad Jezuz. Nemet ho diarbenn krenn a ve great, nemet serret e ve an or outho, nemet la-keat e vent er meaz, ar Veleien, ar Bastored a ia eur veach an amzer, gant poan ha gant melkoni, mar kirit, mez a ia evelato da diez ar seurt Mondianed, ar seurt Aotrouien, o klask evelse a nebeudou an tu da c'houid ho c'halonou, evit ho zrei goudeze oc'h Doue, ho mestre bag ho Barner.

Ar Veleien a ra evel ar Pastor mad. Tec'het ma zeo-unan, unan hepken euz he zened, ar Pastor mad a lez eno he zened all, hag a gerz varlerec'h an hini dianket, evel pa na ve mui evithan nemet an danvad-se var an douar. Klevit, mar kavit guell, ha gouezit petra eo beza Pastor.

Eur Person nevez a ioa deuet en eur barrez. Kenta ma hellaz, e zeaz da veled he dud, e c'hoanteaz ho gouelet oll en ho ziez, ar paour evel ar pinvidik. En eur ober he vale, e kavaz eun Aotrou hag a ioa koz, a helle kaoud tost da bevar ngent vloaz. An Aotrou, daoust d'he oad braz, ne ziskouze nemeur na feiz, na religion, n'oa bet o kaoud belek ebed da nebeuta abaone eun anter kant vloaz. Ar Pastor a zonjaz hag a lavaraz outhan he unan: Setu ama eul labouz koz ha gouez, ne vezoe ket, chansuz, ken eaz he baka e kaoud an Aotrou Doue. Penaoz benak e troio an affer gant an amzer, na deomp-

ket d'he zichaoua, na d'he sponta re abred. Bezomp sioul, ha seven, ha tremenomp. Ar Pastor a reaz an dro d'he Aotrou a bell da genta, a dostoc'h goude, a dostik divezatoc'h. Dond a ra an Aotrou dà glenvel. Ar Pastor her c'bleo, a gemer he vaz, bag a ia en hent. Ema e ti an den klanv. Digemeret mad eo. Kaoz a zo etre ar Pastor hag an Aotrou. Pa gav dezhan eo chentil avoalc'h, don avoalc'h an Aotrou, ar Pastor, he galon o lammed en he greiz, a lavar : ato, va mignon, ni a zo ama daou c'hoaz, ne ket diou vaouez eo : ho tourn ama, ha greomp hon affer hep dale. — Pe seurt affer eta? — Mez an affer kovez ; ne ket c'houi, me gred, eo a ielo d'ar bed all hep kovez ; re a boan a rafac'h d'an Aotrou Person, ha ne zonj ket din ho pe c'hoant d'hen ober. — Oh ! nan, Aotrou Person, nan ; re a vadelez ho c'heuz bet evidon, abaoue ma zoc'h deuet er barrez. — Neuze c'houi a govesaio, ne kuir ? — Pa garot, Aotrou Person. — Oh ! munioe'h a feiz eget na zonjer a vez e kalon eun darn hec'herien, evitho da veza great an dilez gant Doue, avechou abaoue pell amzer, abaoue ho bugaleach. — An Aotrou Person a gouez raktal d'an daoulin, a bed Doue d'he zikour, hag a zo o kovez he Aotrou. An Aotrou koz a goveseaz eur veach, diou veach, teir gueach... Eun dervez ma zoa deut an Aotrou Person d'he veled evit ar bederved, pe ar bemped gueach abaoue ma zoa chommet klanv, an Aotrou koz, o kregi he douren he Bastor, o poked da zourn he Bastor, a lavaraz dezhan, an daelou druz en he zaoulagad : *Aotrou Person, deuit eta d'am guoled muia ma hellot...* *Ma vouesac'h pegement a blijadur a ra din kleved an trouz euz ho treid o tond em zi !* — An Aotrou Person hag an Aotrou koz en em garie hiviziken a greiz ho c'halon. Ar c'hlavour a varvaz laouen ha sakramantet, en eur rei mil bennoz d'he Bastor.

Gouarmourien am Duk a Vourdel.

L.

Pa oa tost an Duk a Vourdel da vont eno he zeiz vloaz; ar Roué, he dad koz, a vennaz rei d'ezhan eur gouarnour, e leac'h he c'houarnourez. Teurel a reaz he choaz var ann aotrou ann Duk Mahe a Vontmorancy, ann honesta den marteze a oa neuze enn he rouantelez. Hogen ann den sur ha santel-ze na hellaz ket mont pell enn he garg. O veza great he bask d'ar iaougamblid, ez caz da wener ar groaz goude kresteiz da ober he bedennou d'ann iliz; hag eno ec'harc'h treid ann aoter e oe skoet enn eun taol gand ar maro. Mervel a reaz daoulinet var bazennou ann aoter d'ann deiz ha d'ann heur ma varvaz he Zoue, hag ema breman o pidi er-baradoz evit ann Duk a Vourdel, he Roué.

Ann aotrou ann Duk a Rivier a oe lekeat enn he leac'h d'ar pemzek a vis here 1826. Pa zeaz enn he garg, Charlez X a lavaraz d'ezhan ar c'homzou-ma gand eur vouez daouhanteret dre ann deneredigez : « Duk a Rive » rei a rann d'eoc'h ar brasa merk a ousfenn da rei

euz va fizianz enn hoc'h, bag euz ar stad a rann ac'h-a-noc'h ; fisiout a rann enn hoc'h , evit he ziorren, krouadur ar vadelez a Zoue, ha krouadur rouantelez Frans. Suroun e lekeot da oker dleadou ho karg kemend a abek hag a furnez ma ho pezo gwir da viken war va anaoudegez vad, war hini va holl gerent, ha war hini ann holl Fransizien. »

Ar Roue a droaz neuze ouz ann Itron Gontaut, bag a varaz d'ezhi : « Dukez a C'hontaut, ho trugarekaat a rann euz a greiz va c'haloun, euz ar boan hoc'h euz kemeret da rei he zeskadurez kenta d'ar c'hrouadur ker-ma. »

A-daleg ann deiz-se an Duk a Rivier a lezaz he labou-
ou all hag he voasiou pemdisiek, evid en em rei enn
oll d'ann holl da zleadou he garg nevez. He genta pre-
ter a oe studia mad temz-spered he skolaer ; evesaat da
etra e oa douget ; en em rei he-unan da anaout d'ezhan,
pez a oa hel lakaat d'he garout. O veza gwelet en doa
ober gant eur c'hrouadur beo-huezek ha froudennuz,
lekeaz he holl studi da hencha ann derijen-ze etrezeg
mad. Pa na helle ket dont abenn euz he skolaer o
omz ouz he spered, ar mestr fur a glaske tu ar galon,
enzo e vije ato selaouet. Enn doare-ze ann Duk a
rivier a boanie noz-deiz da lakaat he labour da dallout,
g eur prins diorrenet pe savet mad a zo unan euz ar
asa donezonou a oufe Doue ober da eur vro.

Ne oe chenchet netra e reolen-vuez ann Duk a Vour-el. He c'houarnour o veza merzet e oa he skolaer aouzik, daoust d'ezhan da veza beo-buezek, a lekeaz he studi ober d'ezhan koll ann tech-se, ha denet eo a-ben da per anezhan eur paotr bardis ha dizaouzan. Eunn deveza oa ret tenna eun dant d'ezhan, ar c'hrouadur a zis-quezaz eun tammik melkoni, evel pa en divije bet aoun gaout drouk. Penaoz'ta, eme he c'houarnour, eunn en, eur grenadour euz a c'houard ar Roué, evel ma c'h, a rai daoulagad du evid eur c'hoarievel-se ? Kerent Herri a gennigaz he c'henou, hag he zant a oc-tent et hep na lavaraz grik.

Ann dervesiou kenta ma oe lekeat pistolennou etre he
uarn da zeski tenna gant-ho, ar prins a zerre he zaou-
gad hag a droe he benn pa'z ea ann tenn er meaz. La-
ret a oe d'ezhan pénaoz eur brezelour a renk sellout
o dira-z-han, ha mirout diouc'h pep keflusk : A-walc'h
oa ar gomz-se ; a c'houdevez Herri a denn evel eur
oudard koz.

Eunn dra, ha ne-ket bet danevellet mad awalc'h gwech bed, a ziskouezo penaou Herri a ouie, euz a vihanik, egen huel ha pegen enoruz a oa ann hano a Vourbon a zouge. Lavarout a reant ho c'hetel a histor, he c'hoar ag hen. Pa oant digouezet gand ren Franses I, ha war ount ar c'honetabl a Vourbon, ar mestr a c'houlennaz gant Herri : — Pe hano a rit-hu d'ar c'honetabl-zézhini a drahisaz Bro-C'hall ? » Herri na respontaz netra. c'hanta, prins, eme ar mestr hen ankounac'heat hoc'h uz. — Respont cbed. — Me ia d'her soulenn digand ho

hoar.—Ah ! eme an Duk a Vourdel, gand terrijen, sonj walch' am euz, hogen ne fell ket d'in lavarout. — Na erak kement-se ? — Ar pez en deuz great a zo heuzuz. — Gwir eo, mes an histor a laver ann drouk evel ar nad. — *N'euz forz re a goust d'in lavarout an hanoge : hogen gouzout a rann petra da ober ; he c'hervel a rinn ann drouk konetabl ; rak bikenn na hellinn henvel Bourbon eunn den hag en deuz trahiset Bro-C'hall.* » Chetu aze spered ann Duk a Vourdel, chetu aze he gaoun. Ne ket heitez a verzo he vro !

II.

Penn kenta ar bloaz 1828 a oe eun amzer a c'hlac'hар
evid ar prins iaouank. He c'houarnour, evit pehini en
devoar garantez ann denerra, a gouezaz klany, ha klany
da verval. Hogen ann denchentil leal-ze na ehanaz evel
ken da evesaat he skolaer. Bemdez e c'houenne kelou
euz ar prins ; ha red a oà renta kount d'ezhan bemdez
euz ann impliezh a rea ar c'hrouadur euz he amzer , bag
euz ar gounit a rea enn he studiou. Goulenn a rea alies
digtant Herri he-unan mar eo bet he vistri kountant ane-
zhan. Herri a responde ia pe nann, gand ar frankiz ar
vrasa. Ha pa vije fall ar respouint, ann hini klany a lavare
d'ezhan gant kunvelez : « C'hoant hoc'h euz e teufsen da
« vad, ne ket 'ta ? Mad, bezit fur ; chetu aze ar wella
fesoun da rei d'in ar iec'hed. Ha-ma, eme Herri,
« mard eo evel-se eo, bezit seder, ne vezoo ket a leac'h
« d'en em glemm ac'hounou mui. »

Klenved hir ar gouarnour a roaz tu d'ar skolaer da ziskouez meur a weach he galoun vad. Diou gomzik euz ar-re vrava a rei da anaout he garantez tener ha birvidik. O veza kleet en devoa bet he c'houarnour eur wall noz-vez hag e teue gwall stard var-n-ezhan, ar prins a gemitraz nec'h hag a zieuaz tavedek ha tenval. Ar brinses iaouauk he c'hoar a glaske, dre ma helle, he laoennaat : « Mad ! eme-z-han dezhi, greomp hirio c'hoariou ha na « reont plijadur ebed. » Eunn devez all, he c'houarnour elivet o veza lavaret d'ezhan ez ea guelloc'h gaud ann aotrou a Rivier : « Gwir, gwir ? eme ar prins, ma ! Neuze « vad gouloul gouloul ! e pep leac'h ! Ha kentiz ec'h « ellumaz kement goulaouen a oa er zall. » Edo neuze kresteiz.

Al lealla euz an dud chentil, ar gwella euz ann holl dud, ann duk a Rivier a varvaz evel en doa bevet, e gwir gristen. Ar roue evit diskouez ar stad a rea anezhan, a vennaz ma vije lekeat ar iaouanka euz he yugale er memes skol gand ann duk a Vourdel.

Eur pennadik goude, Charles X o veza kleetet ez oat var vare da lakaat e goulou buez ann duk a Rivier skrijet gant hemma he-unan, a ziskouezaz en divije great plijadur d'ezhan ho lenn abarz ma vijent moulet. Ann aotrou Barbansois en em gargaz d'ho lacaat dirag he zaoulagad. Herri o veza gwelet ar paperiou-ze etre daouarn he c'houarnour elved , a c'houleñnaz digant-han, pe tra eo ann dra-ze. « — Buez eunn den hag hoc'h euz ka- « ret euz a greiz ho kaloun. — Piou'ta, piou 'ta? — Buez an duk a Rivier. — Oh ! mad, roit ho d'in, me fell

l'in ho dougen d'am zad koz va-unan. » Ha kentiz e
kemeraz etre he zivrec'h ar paperiou pouunner a-walch'h
na diez da zougen. Ean eur vont da gavout ar roue, e
kouezchont meur a weach digant-han. He c'houarnour
eilved o veza klasket he zizamma, o lavarout d'ezhan e
tant re bounner, Herri na fellaz Morse d'ezhan ho lezel :
Nann, nann, emez-han, list ho gan-en ; pouunner int,
quwir eo, hogen pouunner int evel aour.

IV

Ann aotrou ar baroun a Zamzam a oe roet da e'houarnour d'ann duk a Vourdel , e leac'h ann aotrou ann duk a Rivier. Klask a rea evel egile hag ober area kement a oa mad da zigor spered ar prins iaouank ha da wellaat mui-oc'h-mui he galoun. Bep sul reiz , e renke ar prins dont, evel evit beza barnet, dirak ann aotrounez a oa karget d'he ziorren, hag eno e vije lennet d'ezhan an skrid pemidiziek enz ar pez en divije great epad ar zizun.

Herri a wele eno, evel enn eur mellezour, ann drouk
hag ar mad en devoa great épad ar zizun ; silou a rea an
veuleudi pe ann tamall diouc'h ma en divijé dellezet.
hag er c'his-se e felle d'ezho he voaza abred da glevou
ar wirionez.

Eun devez ann duk a Vourdel o tigouezout e mane
Bagatel, a c'houennaz digand he c'houarnour ma n'en
doa ket gwelllet eur vaouez baour o skuba ann hent
gand eur c'hrouadur var he c'hein, hag eun all var ha
breac'h. Ann ear a gemeraz ar prins, o c'houenn kement
se a ziskouzez holl vadelez he galoun. Eo, éme ar gou
arnour, gwelllet am eus-hi. — Doare e deuz, eme a
prins, da veza enn dienez, ha c'hoant am euz da rei eu
dra bennak d'ezhi. — Ma, va frins, lo ialec'h a zouga
bepred gen-en; chetu hi ama. — Ar prins a gemer
eul loeiz-aour, hag hel lekeaz e dorn ann offisour a oa
gouard, o kemenn d'ezhan he rei d'ar baourez-keaz-s
Pa zistroaz ar prins euz he d'rovale, ann offisour a re
he gefredi. — « Ha-ma, eme ar prins, ha bet e-hi kou
« tant? Petra e dens-hi lavaret? — Va frins, respond
« e deuz evel ma ra ann holl beorien all, lavaret e de
« e pedje ann Aotrou Doue evid-hoc'h, hag evit k
« ment hini ma hoc'h euz karantez evit-han. » — « O
« Ho! eme ar prins gand beoder, ret e vezd d'ezhi neu
« pedi evit ann holl Fransizien a garann kement, ha
« devezo mai a amzer da skuba, ar baourez-keaz!
« Oc'h he gwellout ken ezommek, c'houi dlie beza
« varet d'ezhi ne c'houennenn pae ebet enn esken
« euz ar pez a roenn d'ezhi. »

V.

He blijadur vraz, pa'z ea da Zant-Kloud a oa mont da
welout skolach ar Vreudear. Er bloaz 1829 e c'houlen-
naz he unan ma vije prenet gand he arc'hant al levrioù
a vije roet e prez d'ar vugale, ha mont a reaz he-unan da
roidigez ar prizjou. Krouadur mad! Ne ouie doare e o
hen-nez he gimiad diveza da vugale ar beorien. Lakaat
a reaz he-unan ar c'harunennou var benn ar re ho do
gounezet, ha lavarout a reaz da beb unan geriouigoù
leun a spered hag a laouenedigez. Ar geriou mad-se

ra sul-vuioc'h a blijadur d'ar vugale ma hó c'hllevant euz a c'henou eur prins krouadur evel-d-ho. Gwelet hon euz e meur a zarvout, edo ar prins douget braz da rei, ha da rei gant largentez. Ann doug-ze a dall kalz, ha na helleur ket zoken tremen hep-hen ebarz er renk huel e pehini e oa lekeat gant Doue. Evit eur prins, rei ha rei kalz ne ket beza forann eo, nemet beza prins. Eur roue krin pe biz, pe laer a zo gwalen tud he amzer.

Epad ann arzao studi, pe mar kirit, epad ar *vakansou*, e vije kaset ann duk iaouank da welout ar micheriou, al labouradegou, ar c'hafernou, ar c'hlandiez, hag al leac'hioù all brudet, ken e Paris ken tro-war-dro. Enn holl droiou bale-ze, ar prins en deuz great ba lavaret meur a dra hag a ziskouez gwell-pe-well he spered hag he galon vad; mes re hir a ve danevella pep tra. Eun dra hep ken a skrivinn c'hoaz da gloza ar bloaz 1829. Pa na vije ket ar roue nag ann aotrou ann Delfin (duc a Angoulem) er palez, d'ann duk a Vourdel e vije da rei d'ann offisour gouard ger ar ged (mot d'ordre). Eunn devez eta ne oant ket enn ti, an aotrou Damaz a lavaraz d'he skolaer lakaat evez war ar pez en devoa da ober. — « Sonjet am euz, eme Herri d'ezhan. — Pez komz eta « hoc'h enz klasket da rei? — Bremaik her gouiot hag ar pez a garann. » — War gement-se ec'h arruaz ann offisour gouard da, c'houenn ger ar ged. Herri a ieaz var he arbenn. Ann offisour a stou he benn, hag ar c'hrouadur, o sevel var veg he dreid, ha lavar d'ezhan e pleg ar skouarn : *Ar vro! ar feiz!*

I. W. H. B.

(*Tennet divar Buez ann Duk a Vourdel, Herri V.*)

Soudardet mac'haniet en hospital sant Acheul.

II.

Eur zoudard a zigouez eno en eur stuz ar scrijusa. Eur vreac'h dezhan a ioa bruzunet gant eur vouled; eur vouled all'e devoa toullet he gein, en hevelep doare bevech ma tenne he alan ez ea an avel dre ar gouli-ze.

Goude beza kemeret soursi euz e c'houlion, e voulle sonjet en he ene, rak ne voa esperans ebet e pareje. Da noz e voulle digaset dezhan he zoue hag e voulle nouet. Pidi a rea evel eun eal, sevel a rea he zaouarn evit reseou an oleo benniget; ha goudeze pa c'houennet outhan ha contant oa, e responde : ô ia, va zad, contant bras.

Beva a reas c'hoaz eun deriveziou bennak petra bennak ma voa cris meurbet ar boan a c'houzanve.

Delc'her a rea he zaoulagad troet varzu imach ar Ver'hez pe varzu ar grusifi, hag her c'hllevant o lavaret : Doue oll c'halloudeg ha trugarezuz, o pet truez ouzin! Pidi a rea ive ar Ver'hez Santel en eur lavaret aliez an Ave, Maria, hag e pouez ~~ar~~ ar c'homzou-ma : pedit evidomp, pec'herien baour, brema hag en heur euz hor maro.

Mervel a reaz evel eur zant, o rei deomp oll eur skuer a ners calon hag a zentidigez oc'h bolontez Doue.

Eur soudard iaouang all euz an Alsas a ziskuezaz ive pe ger beo oa ar feiz en he galon. Hema ive a c'houzanvaz, epad meur a zervez, poaniou bras. Great en doa ep mar he burgator var an douar.

— Ha c'hoant oc'h eus hu da reseou ho sacramanchou? a c'houlenjot outhan.

— O ia, emezhan, ha neuze fenoz va erbedit oc'h kement zo ama evit-ma pedint evidon. Mont a ran da vovel, n'eus netra var va c'houstians; mont a ran da velet Doue hag ar Verc'hez Santel; an dra-ze zo guelloc'h eget chomama da c'houzanv.

Ar zoudard-ze a varvaz, hag e voulle scrit d'he dad evit rei dezhan ar c'helou ankenius-ze. He dad a scritas goudede deomp eal lizer ar c'haera evit hon trugarecat euz ar zoursi on doa kemeret euz be vap. Eun dudi oa lenn ar zantimanchou christen a verke an tad mad-ze, eun dudi guelet pe ger sentuz oa oc'h bolontez Doue en doa tennet diganthan he vugale, mes en doa roet dezhan ar c'hras euz eur maro mad. An tad-ze en doa collet c'hoaz eur map all ouspen an hini a ioa maro en hon hospital-ni.

Euruz ar vugale a zo savet gant tadou evel; ne voleamp mui ac'hondevez ker souezet o sonjal er feiz en doa diskuezet an den iaouang hag he basianted e creiz ar brasa poaniou.

G. M.

(*Tennet euz à Gannad calon Jesus*).

Ar c'hortam a laz an eneou. — Eur gazeten euz a Haïti a gomz evelen : Peleac'h ema ar re o deuz eur goustians kizidig avoalc'h evit miret out-ho da lenn kement scrit a goez etre ho daouarn, a belec'h bennag e teufent? Pephini a lavar : « ar scrit-ze, me voar vad, zo a enep ar relijion ; hogen evidonme n'eus ket a zanjer; » ha var an digarez-ze en em daoler en dour content euz ar goasa fals credennou. Destum a rer, e goulet he ene, eur guiscad sonjou leun a errol, a c'heier, a zigareziou fall hag a gresk eno dre m'emaient a unan gant goal ioulou ar galon.

Anavezet em euz eun den iaouang a ioa en em lakeat da lenn scridou Rousseau. O lenn ar fals guirionezou euz ar scritagner-ze diskiant ha cals re vruded, he feiz a ieas ken tan, ma sonje dezhan n'eus devoa mui creden ebet. Eun dervalijen deo a goezas var he speret, hag a dachadou e veze en dizesper. Gouela a rea, ha gouela puil, hag aliez. « Collet oun, emezhan, ha collet ep mar ; scrijuz eo ; n'eus den ker reuzeudig ha me.

Chom a reaz er stad-ze tost da dri bloas, hag epad an amzer-ze e sonjas meur a vech en em zistruja.

« Ne c'hellan mui beva evel, emezhan, ep creden ep relijion, ep Doue, ep netra. Va zud oll'a zo christen, n'eus nemeton-me hag a ve difeiz.

Eun derivez gouscoude e teuas ar sclerijen dezhan, hag an den kez a doue, eun tamk divezad, ne vije paket mui.

Anavezet em euz ive eun itron iaouang, eur vaouez a

zoare hag a spred, hag a voulle tonellet gant eun den dizoue da lenn unan bennag euz a scridou hon doctored difeiz a hirio, evit guelet petra e voant. Ar vaouez kez a voulle paket ; hirio c'hoaz ema o stourm oc'h n'ous pegelement a fals credennou, diot oll cals pe nebeut.

Hogen pegement a gerent zo hag a les en ardanez ho bugale levriou fall, ha pere ne leset ket etre ho daouarn na contam nag armou! Pe gen aliez al levriou a lezer en eun ti en ardanez an oll a zo eur c'hortam a ro ar maro d'an ene ! Eur guir gisten ne dlese gouzauv en he di na levr na cazeten hag a ve goest da vouga ar feiz pe da zougen d'an droug ar re ho lenn. Hogen eur c'hortam hag a lonker bemdez, a nebeudou, penaus ne deute-hen ket da drei speret eun den, da deleur tentalijen enhan, ha da lacat neuze enhan kemesk etre ar mad bag an droug, etre ar gaou hag ar guir?

G. M.

Trubuilhou eur c'here en eur trein a blijadur.

III.

Treustalon ne lavaras ket eur ger mui beteg ar Havr. Kement a vall en doa da zigouezout, ma vije a dra sur diskennet euz ar wagon ar arok ma voa chomet tre an trein a za, daoust d'an ali roet dezhan gant he c'hreg, panefe ar re a ioa da dosta d'an nor. Ar re-ma a gemere ho amzer, hag e voulle red dezhan ho gortos.

Pa en devoa taolet he droad var ar pave, e tennaz eun huanaden a laouenidigez, evel pa vije lamet eur beac'h pounner divar he ziscoas. Pa en devoa avad taolet he zaoulagat var gear, e rea eur min faeus : peuh? emezhan, ama n'eus ket eur ru nag eun ti a zoare; n'eus nemet riboullou ha creier; souezet oa dre ne gave eno na ruiou ledan, na paleziou, na plasennou bras Paris.

Hogen ar mor en doa mall da velet, hag ep dale her gueulas. Neuze avad e tigoas bráz he c'hinou o velet eun hevelep lennad zour. Biken n'en divije credet e c'haljet delc'her kement all a zour en eul leac'h. Guelet a rea an houliou-mor o vont hag o tont, oc'h eonena, o sutal hag oc'h ober eun trouz hag a lakea an aod oll da dredgarni, hag e chome souezet hag estlamet evel eun den ganet dall hag a zigorse he zaoulagat evit ar vech kenta.

Neuze e teuas da zonch dezhan euz ar biliou, Ifag e sonjas mont da zestum. Hogen araok e sonjas e vije mad dezhan goulonder he baner evit ho lacat enhi. A bent all naoun en doa ive. Mont a ra ta en eul leac'h distro, ha pa en doa great he bred, e tisken en aod hag e tosta oc'h an dour evit clask biliou.

Hogen etouez ar biliou ha var al lec'hit e voa cranckedigou cuzet, hag a dec'he pa dosteat outho.

— Sell-ta! sell-ta! eme ar c'here, setu aze loenidigou drol avad ! ar re-ze a zo henvel oc'h kinit, kinit mor int marteze. Ma casfen unan bennak ganhen d'ar vugale ! setu hen ho testum tri pe bevar euz ar c'hranked-ze da lakat en he baner var gorre he vilennou. Mes

dre greis m'edo a brez o cargo he baner evel, setu dioc'h an adre eun dorn o poeza var he scoas. Va den a ra eur scrijaden, ha pa zistro da zellet, evel eur matoutier en he gichen.

— Petra a rit-hu aze va den, eme ar matoutier?

— O testum biliou evit va bugale emaoun.

— Ia, hag ar c'hranked-ze zo ganeoc'h en ho paner a zo biliou ive?

— Ar re-ma zo loenedigou ha ne anavezan ket, hag a rai plijadur d'am bugale vihan.

— Ne ouzoc'h ket ez eo difennet pesketa brema? (edot neuze dres er mare ma voa difennet pesketa eno.)

— Ne ouzon ket sur, me zo eur c'here euz a Bariz, ha n'oun bet biscoaz....

— Ta, ta! list ho Pariz. ha deut alesse d'an ti kear; eno c'huia a zisknezo, ho paperou pe a gonto ar pez a gerot.

— En han Doue, va aotrou mad.

— Ger ebet ken, hag en hent.

Ar c'here a c'hine, mes ar matoutier, ep chom da varc'hata, a grogaz er baner hag a reas d'ar parizian bale en he raok d'an ti kear.

Eno, na petra-ta, ar paour kez kere a voulle condaonet d'an amand. Gouscoude evel ma zoa anat avoalc'h dioc'h he velet hag he glevet e voa eur balteg ha ne voulle na petra eo pesketerez, na petra eo ar giziou hag al lezennou a heuiller var an aodchou, ne voulle condaonet da baea nemet eur zomik dister. Hogen pe gen dister bennak ma zoa, oa c'hoas calz evit ar c'here a ioa he ialc'h couls lavaret gollounderet ganthan.

Evel e scrabe he benn hag e c'huanade o tont ac'hano; ne chome ganthan mui nemet eun nebeudik guenneien. Gouscoude he lein debret ganthan er zeac'h hag an tam poan benn-ze en doa bet en ti kear o devoa digaset sec'het dez-han. Mont a ra ta da eun davarn da gemeret eur banne guin, chistr pe eun efach bennag all evit terri he zec'het. Ama oa goal en em gavet adarre. Eur vanden vartoloded a ioa eno oc'h esa, o cana, o kemeret ho ebet. Ar c'here a ioa en em laket sioul e cornig eun daol da esa eur picheradik chistr en doa goulennet. Unan euz ar vartoloded a ioa da dosta dez-han oc'h ar memes taol a zistro outhan hag a laver :

— Var be seurt lestr emaout-te, potr ar picher !

— Var lestr ebet : me n'oun ket martolod.

— Ah! n'out ket martolod ? petra out-ta, neuze?

— Me zo eur c'here euz a Baris.

— Eur c'here ! eur peker ! mil stereden an antenoroz ! hag e teuaz ama etouez an dud a vor? hostizez, efach ama, hag a zoare, en hano ar peker euz a Bariz, a fell dezhan rei eun tam frescadurez d'ar gamaraded. Caer en devoa ar c'here lavaret e voa paour, en doa a veac'h peadra da baea he vanne chistr, an oll quer a voulle karget en he hano hag an oll gamaraded a efas d'he iec'het.

Neuze ar vartoloded en em lakeas da gemeret eun tam ebat divar he goust. Unan a lavare he gas var eul

lestr a iea en hent antronoz da Constantinopl da ober botinezou d'an turk braz ; eun all a lavare : nan, casompen da enezi ar morianed, eleach m'ema an dud en noaz, hag e rai bouteier da dud chentil ar vro-ze. Ar c'here paour ne vouie da be seurt sant en em voestla.

Hogen ar vartoloded, mar caront ober jolori, o deuz ive ato calon vad. Pa o devoa kemeret ho ebat gant ar parizian, pa veljont n'en doa ket a beadra da baea, e voue furchet he ialc'h, he c'hadellou, he baner, hag evel ne voa ganthan nemet eun nebeut guenneien, daou vartolod hag a ioa nevez diskennet d'an douar, hag a ioa dre-ze cre c'hoaz an eienen ganho, a sclapas dezhant peb a bez a ugent real en eur lavaret :

— Sell, peker, cas an dra-ze ganhez, ba lavar e Pariz ez euz er C'havr martoloded ha ne ket scraberien eo ez int.

Houma e voue ar vrava tro a zigouezas gant Treustalon epad he veach.

G. M.

An Aotrou Bothorel, vikel e Poullaouen, zo maro er sizun dremenet.

An Aotrou Drezo zo hanvet vikel e Locmelar-Sizun.

An Aotrou Colin, bet hanvet vikel e Poullan, zo hanvet vikel e Douarnenez.

An Aotrou Clech, bet hanvet vikel e Douarnenez, a chom e Poullan.

Pardon Santez Anna ar Palud.

Eun tamik chenchamant a zo digaset er blos-ma e pardon pe e pelerinach Santez Anna ar Palud.

Ar pardon-ze a zigore kentoc'h d'ar sul kenta a viz eost hag a zerre d'ar sul diveza. Brema evel ma zeo savet gouel Santez Anna d'ar reng huela euz ar gouelion, gant eisvet, evel ma en deuz heu discleriet n'eus ket pell an Aotrou'n Escop dre eul lizer scrifet ganthan da oll barreziou he escopti, pardon Santez Anna a zigoro d'ar sul en em gaf epad an eisvet-ze.

Evesle er blos-ma, pardon pe pelerinach Santez Anna ar Palud a zigor d'ar sul 28 a vis gouere hag a zero d'ar sul 25 a viz eost.

Epad ar peder sizun-ze, ez euz eun induljans plenier, bep sul ha bep meurs, da c'hounit evit ar re a ia di da bardona.

Ar c'hetzennou, o comz euz an eost, a lavar ne d'eo bet morse caeroc'h eget er blos-ma. Guelet a rer parcadou guinis hag a zao pleau, en deus tremen c'hoec'h troatad, gant pennou bras ha colo hag a zo evel kors pe guial. An ed zo bet kesiet ker mad, ma caver kesiadou hag o deus tost da gant colo en var eur c'breunen, da lavaret eo tost da eundram.

An dud gonezieg el labour douar a ro an ali d'al labourerien douar da voasca ho foen, er bloama dreist oll pa zeus kement a foennou ma vez poan oc'h ho loja.

Bez'ez eus goaskerezed pe presouerou evit goasca ar foen pe draou all ; hogen evel ma zint ker, e c'halfet ober al labour-ze gant presouerou evit chist' pe mel. Varlerc'h eur voaskerez vad, ar foen a zalc'hfe nao pe zek guech nebeutoc'h a blas evit kent ; varlerc'h eur presouer chist, teir pe beder guech nebeutoc'h epken.

Ar pez a c'hounezer o voasca ar foen eo, ouspen ma talch nebeutoc'h a blas, ma chom ive ganthan guelloc'h he nerz hag he vlas pa hen dalc'her da goza.

Eun doare da zivouenna ar prenved glaz (chenilled.)

Eul labourer douar en devoa eul liorzad caol hag a ioa savet eur guiscad prenved glaz varnezho ; ar c'haol a iea da veza crignet ha lonket. Hogen al labourer en doa var he zouar eun neiziad pe eur voden verien evel a gaver er mare-ma stang avoalc'h en douarou, dreist oll eleac'h ma zeus guez pin, rag an deliou pin a blich dezhio da zevel ho anne. Va den a ia gant eur zac'h hag eur bal, a garg eur zac'h ad euz ar merien-ze hag ho discarg en he liorz etouez ar c'haol. Kerkent pep merieren a zam eur prenved glaz, hag ar prenved, o santout evit doare o doa eno enebourien creoc'h eviho, a germeraz an tec'h, hag abenn an noz n'oa prenved glaz ebet vardo ar c'haol el liors.

Brema an amzer a zo tom braz, arneuog, hag an domder a ra droug da veur a bini. Clevet a rer hano euz a dud maro scoet gant eun taol heol, pe gant eun taol goad pa vezent bet eur pennad en domder ; rak pa vez deut an ear da veza tomoch' eget goad an den, an den en em gaf neuze evel eur pesk tennet er meaz euz an dour ; ne c'hell ket beva nemet caout a rafe eur frescadurez bennak. Hogen evel ma ema ar c'his gant lod a zo da gaketal cuz a bep tra, daou vourc'hiz a ioa en dez all o comz euz an domder, unan anezo a ioa eur gascon hag egile dioc'h costez Marseil, mes brema ho daou eu Amerik.

— Duma, a laver potr Marseil, ma zafac'h brema tost da eur voger, en disheol zoken, goude ma ve bet an heol eun nebeut o para var ar voger-ze, e veac'h poazet gant ar c'houez a deu euz ar voger evel ar bara pe ar c'lik rost en eur forn c'houet.

— Ganeomp-ni ahont eo goasoc'h c'hoaz, eme ar gaseon ; ma chomfac'h ep mui ken eun nebeut dindan scleirien al loar pa vez o para, e pacfach enn taol heol.

Daou zepute ha n'o devoa nemeur a garantez an eil evit egile, o veza eun dervez a caozeal etrezho, unan a lavaras d'egile :

— Asa, va mignon, peur e clevimp-ni eur brezegen bennak ganeoc'h-hu ? N'oc'h eus ket digoret ho kinou c'hoaz abaoe m'oc'h deut d'argambr !

— Ma n'am befe ket eo ! eme egile ; bevech ma clevan ac'hanc'h-hu o prezeg e tigor an avoalc'h va ginou, ne ran nemet disvlevi-ien !

G. M.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moulet gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur blos, daou scouet ; evit c'huech' miz, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genla cazezen a resee goude ma zeo ecbu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gernerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 48, e Kemper

D'an Aotrou DE KERANGAL epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dieer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 10 Eost 1872.

Breudeur ar scoliou christen n'int ket c'hoas dare da veza mignon d'an doctored diteiz. Gouzout a ra an oll pebez leshanviou brao a gaf an doctored diteiz da rei d'ar vreudeur carget da ober scol d'ar vugale, pa zigonez dezhio comz anezho. Ho henvel a reont ezen, ginaoueien, mougerien ar skiant hag ar vouezigez, ha me n'ouzon ket pet leshano coant all a gavont c'hoas da rei dezhio. Hogen guelit petra ra ar re-ze ! Bep blos pa ve menek da resee bugale er scoliou huel, eo ar vugale bet scoliet gant ar vreudeur eo a vez resevet ato da genta. Er blos-ma, couls hag er blosaveiou tremenet, e Kemper, e Pariz, hag e leach' all, ho scolaerien a zo trec'h da re an doctored a ra fae varnezho, hag e casont ar maout ganho bep taol.

Goasoc'h evit-se o deus great. An Academi, evel ma e devoa eur pris da rei d'ar re o devoa diskuezet ar muia calon ha rentet ar muia servich epad ma voa kelc'het Paris gant ar brusianed, e deus roet ar priz-ze da vreudeur an doctrin christen ! Ha credit ervad o deuz her gouezet pa zeo roet dezhio ; rag heno e zoa dispac'herien evel Mottu ha re all, hag o doa savet ive hospitaliou, hag a gemere ive eur soursi bennag euz ar re glany ha mac'haniet, hag a vire zoken ne daje beleg ebet var ho zro, ha gouscoude n'o deus bet netra !

Caeroc'h a reont c'hoas, dioc'h ma leverer. En em laket int da ober scol d'ar zoudardet, (setu petra a scrifer euz a Rouan,) hag e tescont dezhio ne ket epken scrifa ha lenn, mes c'hoas calz a draou all, ar izeou pe langachou estren, evel an almand, an doare da vuzula pe da gerneret an ardemez euz a eur vro, da lavaret eo, ar skianchou a zo dioc'h doare an ofiserien hag a ve dies bras d'an doctored diteiz da zeski dezhio, dre'n abek n'ho gouzont ket ho unan, da viana an darnvua anezho.

Hogen ha ne deo ket eun tamik stard an dra-ze evit azenned ? ober scol da bep unan ervez he izom, ha

lacat ar re a zo bet scoliet ganho da veza trec'h d'ar re a zo bet scoliet gant re all ? ha n'o deus ket a leach' an doctored diteiz da grial goasoc'h goas ne deo ar vreudeur nemet mougerien an descadurez ?

Caer a vez, evit sevel ha deski bugale, eur mestre christen, eun den a zonjans Doue, en devezo ato, euz a geit ha keit, ar gounit var eur mestre ep feis na relijon. Lakit daou zen ker goueziek ha ker goueziek, mes a zo unan anezho eur c'christen mad hag egile eun den diteiz, lakit etre ho daouarn a bugale ker spredog ha ker spredog, hag e lavaran e tle ato ar re a vez scoliet gant ar c'henita beza trec'h d'ar re a vez scoliet gant an eil. Ha perak ?

Evit scolia bugale evel m'eo dlet, ne deo ket avoalc'h caout goueziegez, red eo ive gouzout an doare da rei perz euz ar voueziegez d'ar vugale ; hag evit kementse eo red caout calz a basianted, calz a garantiez, beza dizamant oc'h he boan, beza aketus d'he zevez ha da rei skuer vad, en eur ger red eo e c'houneset calonou ar vugale dre aleiz a vertuziou pere ne dint anavezet nemeur gant eur mestre ep feiz na doujans Doue.

Ha pa en dese zoken eur mestre diteis goueziegez muioc'h eget zo red, ha pa en dese au talant da rei perz euz he voueziegez d'he scolaerien, ha pa ve aketus, ha pa lacafe he boan dizamant, e c'helfe c'hoas beza ber ; rak n'en deus nemet eun tu, an tu all a chom ato gant ar bugel. Eur bugel, evit tenna frquez enz a genteliou he vestr a dle caout bolontez vad ; red eo dezhian beza sentuz, eveziant, aketus ; red eo dezhian lacat he boan ; red eo dezhian zoken caout carantez, respet hag istim evit he vestr.

Hogen ma na roer ket dezhian doujans Doue, mar her saver ep feiz na relijon, hag esperout a c'heller caout ar zantimanchou-ze en he galon ? Dre souge marteze, ep ar zantimanchou christen, e vezou cayet eur bugel bennag hag a lacai he boan, an darynia avad a vezou ato trec'h et dre al leziregez hag an dievesded pere eo, dre natur, lod ar vugale.

dizurs, Gourdrouz a rer ar Pap, bête goulent he vuez ; cana a rer pouil d'an dud a iliz ha d'an oll dud honest ; skigna a rer scridou hag a zo mezuz ha serijuz ar pez a lenner enho.

Eur brinsez, ar brinsez Arsoli, carez d'ar roue Victor-Emmanuel, mes fidèle bras d'ar Pap, o vez a vont gant ar ru hag he bugale ganthi en he c'harroz, a voue canet pouil dezhia gant eur vanden likizien. Tri c'hard polis a ioa eno ha ne reant nemet c'hoarzin o clevet al lamponed.

Ar brinsez ne ket aounik. Lavaret a ra d'hè mevel chom a za, hag o comz oc'h an dispac'hérien, e lavar dezhia : C'hui ne doc'h nemet lamponed ha tud divez ! Hag o trei oc'h potred ar polis : C'hui, emezhi, a zo divesoc'h c'hoaz ; eleac'h lacat an urs vad, e sicourit ober dizurs.

Comzou an Tad Santel ar Pap a laca ato an dispac'hérien e counnar. Evel ma cavont ato ho c'hondaosian enho, kemense a ra dezhia mont en egar, hag e carfent stanca he c'hinou dezhian evel ma o deus lamet diganthan he frankis.

Epad ma skignont cazeennou disfeiz e viront oc'h ar c'hazetennou mad da vont en dro. Cregi a reont enho, hag ho rogont pe ho zaolont er ster ; en eur ger ober a reont kement a c'hellont evit mouga ar virionez, setu ar c'heleier a deu euz a Rom er sizunveziou-ma.

G. M.

A R V E L E I E N .

XIII.

PEMPET PENNAD.

4.

Ar Vondianed hag an Aotrouien o deuz arc'hant ha leinou kaer da rei d'ar Veleien.

Traou frank am euz lavaret dija varbenn arc'hant ar Veleien, ha n'eo ket ar boan mond pelloc'h en eun hevelep affer. Ar Veleien a dle kemered hag a gemer an amzer er c'his ma teu, hag a ra ho c'hont gant nebeud, pa vez nebeud da rei dezhia. Mez ne ket gant arc'hant ar Vondianed hag an Aotrouien eo e vez atao maget guella godek ha ialc'h ar Veleien. Ar re ho deuz traou en ho c'hear a zant nebeud petra eo kaoud dienez, hag a gav dezhia meur a veach e tleer, eo eun henor ho zervicha evit netra.

Ar Veleien a bak leinou digant ar Vondianed, an Aotrouien. Nag an dra-ze ? Ha red eo ho zamall, mar fell d'ar re vraz gervel anezho oc'h ho zaol eur veach an amzer ? Mar kav cur belek, eur Pastor an dro da ober guelloc'h he gont he unan, ha kont an dud paour a zo en he barrez, en eur vond da breja da di an Aotrou Mear, da di eur julod, da di eur Bourc'hiz, eun Aotrou a stok, ha leac'h a zo eno da ober dezhian an disterra rebech ? Me am euz en em c'hreat dioc'h doare an oll,

eme an Abostol Sant Paol, evit sikour an oll da obet ho zilvidigez. N'euz hano ebed ama da veza dalc'h mad o reded euz an eil ti d'egile, o leina, o koania gant an eil Aotrou goude egile. Oh ! nan : evit ar Veleien

*Leinou varlerc'h leinou a hell beza eun danjer,
Hag a vez, a dra sur, peurvia eur c'hol amzer.*

Eur belek, eur Pastor, a zo evel eur pesketaer. Eur pesketaer, evit paka pesked, a ro, a daol dezhia ar boued a vez muia dioc'h ho doare. Evelse a die eur belek da ober. He besked eo ar bec'hérien. Evit ho zenna en he rouejou, e tle gueled ha gouzoud c pe c'his e plij dezhia muia beza paket. Eur belek a skiant a hell ober he besketerez tost da vad e peb leac'h, ober samm a besked el leac'h avechou ne zonjet ket e vije na dour, na mor. Oc'h taol eun Aotrou, o tebri hag oc'h eva gant eun Aotrou, eun itron, eur Pastor a gav meur a veach an tu da gentelia, da brezeg, marteze guelloc'h eget en iliz, da zigeri ho daoulagad a nebeudou da eun darn bec'hérien a vez mall ober ho baro dezhia, ha da zestum evit an dud keiz n'ho d'ez na koan, na lénin da rei d'ar Veleien, dre na vouezont avechou penaoz leina, na koania ho unan.

An dra-ma a ioa e kear, etre an Aotrou Person hag he blac'h kegin.

Mad, mad, Aotrou Person, a lavare Madalen, c'houi evit guir a zo ar Mestr, hag a oar guelloc'h evidon-me petra ho c'heuz da ober. Evelato, sellit, me gavac'hanoec'h drol, drol re an oll. Penaoz ? An Aotrou Kerian, eun Aotrou evel hennez ! En deuz bet ho pedet eun diou, pe deir guech all da breja ganthan en he di, ha c'houi zo bet chommet er gear ! Hirio e ma oc'h ho tepord evit koania, ha ne velan ket e ve hano ganeoch c'hoaz da vond... An dra-ze ne ket brao, Aotrou Person, na ne deo. — Bezit dichal, Madalen ; an dra-ma me fell din ober plijadur d'an Aotrou Kerian ; evelse koaniit hoc'h unan, pa garot. — Ah ! quell aze, Aotrou Person. — N'ho pezo ket a geuz, Aotrou Person... Madalen eo hel Javar deoc'h.

Deuet ar mare, an Aotrou Person a ia da goania da di an Aotrou Kerian, a ioa eun den mad e guirionez. Digemeret eo an Aotrou Person er zal vraz, ha gueled a ra eno goulaou kaer a ro sklerijen evel e kreiz an deiz, eun daol-goloet a arc'hantiri a briz, eur goan euz ar re zaourusa ; santoud a ra eno eur c'houez a laka an dour da zond er c'hinou.... Ah ! eme an Aotrou Person outhan he unan, a bet ar paour a rafe ho mad epad eur bloaz gant ar pez a zo ama var an daol, gant ar pez a ia da veza teuzet ama en eur pred ! Perak kement a draou ama, ha ken nebeud e meur a leac'h all ?

E maor oc'h taol, e maor o tebri hag oc'h eva, hag an oll a ra stad euz an Aotrou Person, an oll en em gav euruz da veled an Aotrou Person en ho zouez. Eur mevel a zeu er zal, a lavar eun daou, pe dri c'her d'an Aotrou Person en he skouaïn, ha setu an Aotrou Person o sevel en he za, o saludi an dud, hag o vond kuit. Da veled eur c'hanavour. En em

gaoud a ra gant he glanvour, hag ama ne ma mui sal an Aotrou Kerian. En eun toulik kampr dindan an doen, var eun nebeud kolo anter-vrein, eur c'heaz koz a zo gourvezet e mesk an truillou. En oaled n'euz tam tan. Eur c'houlaonen zoa hepken, hag hi dister, a ro eun nebeud sklerigen, a ziskouez e pe gorn e ma an den klav. An Aotrou Person a gomz oc'h he zen, hag a vel hep dale e zeo he zen ker paour dirak Doue evel dirak an dud. An Aotrou Person a gomz guella ma hell euz a Zoue, euz a vadelez an Aotrou Doue... — Roit peoc'h din gant ho Toue, eme ar c'hanavour ; hennez ne anavez ket ac'hanon-me, hennez ne ma ket e poan ganen-me, na gant va seurt ; hennez ive ne zell nemet oc'h ar re binividik. — An Aotrou Person a zant n'euz ket a dro nemeur evit han da brezeg keit ha keit all, a ziskenn, hag a ja da glask ar seur, eur seur evit entend oc'h an den keaz. Dond a ra ar seur, ha ganthi eun nebeud souben dom, eun nebeud guin mad, eur c'hez ha diou linser fresh, louzquier, ha peadra evit ober tan. Ar seur a gempen ar gampr, a gempen an den klav, a c'houez tan, a laka peb tra en urz. Etretant an Aotrou Person a zo distroet da di an Aotrou Kerian, en deuz kavet an dud o kaozeal goude koan.

Mad, mad, Aotrou Person, eme an itron ; red eo hen anzao, n'ho deuz chans ebed ganeoch. Ken diez ha tra eo ho paka ama ; ha, pa vezit deut, a boan e maoc'h azezet, e rankit mond en ho tro. E pe leac'h eta oc'h-hu bet abaoue, Aotrou Person ? Ha ni a hello her gouzoud ? — Itron, na c'houennit ket re ; rak koustoud a helle deoc'h. — Kit atao, Aotrou Person. — Bet on o veled eun den klav, mez eur c'hanavour evel biskoaz ne meuz kavet eun all par dezhian, eun all ker paour hag hen. — Penaoz, Aotrou Person ? Kontit eta deomp eun dra benak var benn ar paour keaz. — An Aotrou Person ne c'houenne ket guell, hag a laver kement en deuz guelet, kement en deuz klevet. — Aotrou Doue, eme an itron, ha var he lerc'h eun nebeud itronezed oll a ioa er zal ; hag hen a heller lezel eur c'christen en eur stad k'en truezuz ? — An itron Kerian raktal a ia d'he godek, hag a ro eur pez a ugent lur d'an Aotrou Person. An oll, Aotrouien, hag Itronezed, ha Demezelled, a ra eveldhi ; ar pesiou guenn, ar pesiou melen a gouez e dourn an Aotrou Person ; ar c'hanavour a oue entenet outhan eur blijadur, a zeuaz da veza reiz o veled petra reat dezhian, a zelaouaz komzou ar seur, a govesez, a oue sakramantet, hag a varvaz e peoc'h, e karantez Doue. Ha setu petra en deuz bet gounnezet eur belek, eur pastor, o vond da goania da di eur Mondian, eun Aotrou.

5.
Evit ar Veleien n'euz ket a dud evel an Noblansou.

Bah ! kit : ar Veleien, da vihana ar re anezho ho deuz eun tam oad, a forz da veled tud ha traou dre ar bed, a oar ervad n'euz e nep leac'h tud ker fur, ker sanctel, na hellout beza surroc'h, sanctelloc'h, na vez eun droug

benak oc'h ho heul. An dra-ma a zo guir evit an Noblansou ho unan, evit an huella Noblansou, kouz hag evit an oll dud all. An Noblansou a bak ive tomder ha ienien, dioc'h ma vez an amzer ; a vez ive gueach iac'h, gueach klanv, hag a rank evel an oll ober anaoudegez gant an Ankou.

Evit ar Veleien n'euz ket tud dioc'h tud. Hag e ve guisket fall, hag e ve en he di berrente, dienez, ha klenved, gant ma vez fur, atao e plijo d'ar Veleien. Evelato, pa gaf ar Veleien var ho bent guir Gristenien e tonez an dud a renk, a lignez huel, ne vez nemet brasoc'h ho laouenedigez.

Na perak, a c'houennot-hu diganen ?

Perak ? perak ? N'her gueil-hu, n'her zantit-hu ket hoc'h-unan ? Abalamour ma zeo, siouaz ! en hon amzer ker bihan an niver euz ar Vourec'hien, an Aotrouien a gar hag a zervich Doue ervad, a ra brokuz hag ep spont ho oll deveriou a Gristenien. Gouskoude an Aotrou Doue eo ar c'henta hag an noplaz euz an oll Aotrouien, an hini a laver hag en deuz peb guir da lavared anezhan he unan : Me eo an Aotrou, ego Dominus. Servicha eun hevelep Aotrou n'eo bet biskoaz nemet eun henor, hag eun henor kaer evit an huella Aotrouien var an douar ; cui servire regnare est.

Na mui, na meaz, aon, mez ho deuz eur c'halz a Aotrouien, eur c'halz a Vourec'hien, o stoni dirak an hini en deuz krouet ar bed oll, en deuz roet d'ar pinvidika Bourc'hien an oll danvez a zo en ho galloud ; nemet dre laer ho deffe paket, aloubet eul loden anezho ; rak madou laeret ha fripet ne zeuont ket a berz Doue. An noblansou ho unan, var ar poent-ma da zervicha an Aotrou Doue, a helle diskouez avechou muioc'h a galon ; hag a ve dre-ze respetet frankoc'h, a zeufe da veza kaerroc'h, huelloc'h Aotrouez e mesk an dud. Nag a blijadur a ra deomp-ni koueriaded gueled ar Vourec'hien, an Aotrouien o taouina var leur an iliz evit pedi Doue eveldomp ; o tostaad oc'h taol Jezuz, o vaga ho ene gant korf ha gant goad Jezuz eveldomp ! Da griz ma vez ar c'halz var hon izili, ha buhan e teu an dour en hon daoulagad pa vez en hor c'hichen e ti an Aotrou Doue, hon Noblansou, hor mistri, ho ruban var ho feultrin, var ho dillad ar groaz a henor ho deuz bet gounnezet e kreiz ar pil hag al laz da heul ar brezelio ; pa vez ar seurt Aotrouien, lem ho daoulagad ha sonn ho diskouarn, o selaou komzou an Aotrou Person, pe an Aotrou Kure, da zul ha da c'houez ; o kemered ho lod euz an ofern bred, euz ar Gousperou ; o kana meuleudiou Doue evel ar bopl keaz ! Nag a nerz a zeu neuze da Gouer evit ober he labour hep trouz, hep grosmol, evit gouzaon he boaniou hep storlok ! Goude heza guelet eur seurt tra en iliz ar barrez, hag hen a gav skanvoc'h ar zam melchen, ar beac'h lann a gouez var he chouk ; souploc'h ha tommoc'h an dillad groz ha tano a zo en dro d'he goif ; dousoc'h ear an amzer, pe e vez tomder, pe e vez ienien !

Oh ! neuze kouer n'en deuz c'hoant ebed d'en em germered oc'h Doue, abalamour m'en deuz roet krouer ar bed kement a draou da eun darn Aotrouien ; rak gouzoud a ra, lavared a ra outhan he unan : ar re-ze, an dud-se a ro deomp eun hevelep skouer vad, ar re-ze a zo guelloc'h e tro evidon-me da c'houarn danvez, hag a ranno ganen-me pa zantont e ma an dienez em c'hear ; Aotrouien, hag a gar ker brao Tad an oll, a dle kared iveau he vugale, dreist oll ar re anezho ho deuz ezom.

Ar Veleien a zo douget evit an noblansou. — Ia, eun nebeud, m'her c'hred. Hag an abeg eo ma zeuz c'hoaz en ho ziez, evit an darnvua, muioc'h a respes etre an dud an eil evit egile ; kaerroc'h, dousoc'h doare da veva ken etrezo ; souploch labour evit ar zervicherien ; ha ma selaouer frankoc'h ar re a zo ar Mistri dre ho renk, pe ho oad.

Emesk al labourerien hag eur maread a Vourc'hisien ne vezo mui prest anavezet an tad dioc'h ar mab, ar vam dioc'h ar verc'h, hag ar vaz a ia muioc'h-mui etre daouarn ar plac'hed, ar mevellou. Ar respes a zo eun dra, eur mad hag a ia kuit a zeiz da zeiz euz a douez an oll. Guech all, n'euz ket voal bell c'hoaz, an dud a vouie en em respeti betek oc'h taol, pa vezent gant ho fred. Guech all, pa vedon-me krouadur goak, pa vezent me lakeat da azeza var lost an daol e mare ar pred, mern pe goan, ne ket me eo am bije kredet biken planta va loa er pod araok hini va zad, evit paka eun tam iod. Betek ar iod a veze debret dioc'h reiz, hag a veze debret kempennoc'h. Brema, ar baotred eo a c'hoanta ober al lezen e peb leac'h, ober goapjeuz an oll, betek euz ho zadou koz !

An noblansou a zalc'h startoc'h d'as c'his koz, a laka ar re goz araok ar re iaouank, huelloc'h eget ar re iaouank, a laka ar zervicherien dindan dourn ho mistri, ho mestrezed, hag a ra er memez amzer frankoc'h a stad euz ar re a zo en ho zervich.

An noblansou, evit al loden vraz, a c'houlen e ve gouarnet hor bro evel en amzer goz, e teufe e penn ar vro Roue var lerc'h Roue, evel en eun ti e teu tad varlerc'h Tad da veza ar mestr ; e ve kemeret evit Roue ar Mab goude an Tad, hag atao er memez lignez ; evit ma tesko ar Mab, pe an Niz, dre ma sao, an doare da c'houarn e skol he Dad, he eont ; evit na vezo ket fiziet eun affer ker braz, evel ma zeo gouarn eur vro a bez, er c'henta tud a vezo kavet, pe ho devezo ep em ginniget, en em zavet ho unan evit ober eul labour a zo en tu all d'ho chont, d'ho galloud.

Ne ket peb marmousik, na pep ozac'h zoken, ma n'en deuz araok desket mad he vicher, eo a hell, a dle en em blanta en alar, pa vez c'hoant da ober labour kempen.

M. B.

Eur Missioner en Abyssini.

Setu ama eur pennad euz eul lizer scrifet d'he gerent gant an Aotrou Duflos, missioner euz a di al Lazaristed :

« Me garje em bije gallet delc'h ar ger am oa roet da scrifa deoc'h aliesoc'h. Hogen, siouaz, abaoue va diveza lizer n'em eus great, va c'hatoliked kez ha me, nemet mont euz an eil gouelec'h d'egile, beac'h ato var hon lerc'h evel pa vemp loenet gouez. Eur pennad mad oun bet n'em boa nemet eur voulet fuzil evit scrifa d'an Aotrou'n Escop Touvier.

An hini a roe scoazel deomp a zo bet trec'h gant he enebour, ar pez n'edomp ket o c'hortoz. Abaoue n'omp ket bet lezet e peoc'h eun dervez. Hon oll diez hag hon oll ilizou a zo great ludu anezho. Doue ra vez meulet a bep tra ! A veac'h on eus bet amzer da deleur kement or boa er c'hirzier, ha da lacat hon divesker da c'hoari. Soudarded a due varnomp ; al lamponet, a veac'h edont pemp munud bale diouzomp.

Brema ez eus vardo dek miz e vouen dianket er gouelec'h. Pevar dervez e chomiz eno, va unan, ep eur c'hinaouat vara. N'em boa da zibri nemet eur c'heoten bennag a gaven ama hag ahont. An nosvez kenta a dremeniz ep couset eur berad, e beg eur vezent olivez egras, eleac'h ma chomis da c'hortoz an deis da zont. A veac'h oan piguet eno ma teuas loened gouez, diou bien, hag eul leon da iudal dindan ar vezent.

En eul lam al leon en divije gallet va flaoufi ; ne ket razhan gouscoude em oa muia aoun, mes rag al leopard a grip er guez evel eur c'has.

Eul leopard a deuaz, hag e crediz oa great ganhen. Neuze en em lakis da gana abouez penn ar c'chantik-ma am oa desket er c'blouerdi bihan :

Va sicourit, mam va Zalver,
Va zicourit, me ho ped ;
Ho pugel a zo en danjer
Va buez din saveteet ;
Va buez din, Guerc'hez Vari,
Deut d'am zicour, deut afo,
Ho pugel a zeu d'ho pidi
Hag a sich enhoc'h ato.

Kerkent al loened gouez a ieaz' ac'hano evel pa vije crog an tan en ho divesker, ha n'ho guelis mui. Antro-noz da bardaez e tigouezis, skuis maro, en eul lochen-nik great gant scourrou keuneud, ha savet daou vloaz diaraok gant mesaerien evit en em c'houarn epi an noz. An avel a ieaz enhi a bep tu. Epad ma he c'hem-pennen eun nebent, setu oc'h erruont eur picol leopard. Oc'h va guelet e loscaz eur iudaden scrijuz, e savaz ar bleo var he gein hag e savaz var he zaou droad adren evel eur gazez pa vel eur c'hi o tostaat oc'h he c'hirzier bihan. Tremen a riz ebiou dezhant, mont a riz el lochen hag e lakis da stanca an nor eur scour spen a ioa ganhen em dorn.

Neuze ec'h azeziz hag e saviz eur mean en esper ober ganthan eur pennvele ; mes guelet a riz e voa dindan han neiz eur zarpant braz, hag e leziz eno va mean. Gourvez a riz var an douar noas, dare da vovel gant ar c'hoant couset, an naoun, ar zec'h et hag ar skuisder, oc'h en em erbedi oc'h ar Verch'ez santel. Da deir heur

dioc'h ar mintin, ar zarpant scrijuz am diunas. Sevel a reas var c'horre al lochen, lamet a reaz e kichen va fenn, e kichen va zreid, a bep tu din ; me a scoe a ziou hag a gleis, mes ne c'hellis ket he dizout. Kerkent ha ma tarzaz an deiz ez eaz en he dro. Me a gavas va hent abenn pevar dervez, goude beza tremenet daou ep caout eur banne dour, dindan eun domder ha ne deo ket anavezet e broiou ar c'hu heol. Fizians eta e Mari. Kena-vozo ; pedit eividhon.

(Sizun gristen Tournai.)

Pennad euz eul lizer scrifet gant eun Itron euz an Amerik da zecretour breuriez Itron-Varia an aez, e Toulous,

Aotrou.... setu ama perag e scrifan deoc'h. Me am eus bet c'huec'h crouadur, pemp anezho am eus collet, hag ec'h esperan emaint hirio eurus gant Doue. Ne chome ganhen nemet eur verc'h a naontek vloas, mad ha glan evel eun eal. Daou vloas zo oa scoet gant ar c'hlenvet en deus sammet va bugale all, hag eat oa toc'hor. Dimerc'h diveza, daouzeg euz ar miz, edomp en Ajen, o tistrei euz a Vourdel, hag o sonjal mont a nebeudouigou da Lourd. Epad ma lavaremp pedennou an agoni, (rak va merc'h e devoa resevet he sacramanchou diveza,) epad ma lavaremp pedennou an agoni, ha ma voulemp dourok, va mam, va c'hoar, va fried ha me, setu ni o velet dor ar gambr o tigeri, hag eur beleg o tot enhi. Tostaat a ra ouzomp hag e lavar deomp gant madelez !

— Va bugale, perag e vouelit-hu ?
— Perag ? eme ve ken trefuet ha tra ; ne velit-hu ket ema va merc'h o vont da vovel, ma ne deo ket zoken maro ?

— N'an, nan, emezhan, na vouelit ket ; ho pet fizians.

Neuze o cregi e dorn va merc'h ne voa mui anat e voa buez enhi, e savas he zaoulagad varzu an Env, ha goude beza pedet eun nebeudig, e lavaras dezhant : « Va merc'h, en hano hor zalver Jesus, en hano Rouanez an aez consevet ep pec'h, savit ha baleit. »

Kerkent va merc'h a zigoraz he daoulagat, a zavas var he c'houazez, hag en eul lam, en em daolaz etre va divrec'h.

Lavaret deoc'h pe ger braz oue va levez, ne c'heulan ket ober...

Evit ar beleg, eat oa ne vouet ket peleac'h ; den en ti n'en doa he velet nag o tont nag o vont kuit. Ha pa zistrois da gaout va merc'h goude beza bet o c'houlen oc'h tud an ti hag hi o devoa guelet ar beleg, houma a lavaras din :

— Penauz e sonch deoc'h, va mam, o dese he velet ? An tad Bray eo ! ...

— An tad Bray zo-ta en Ajen, eme va fried ?
— Oh, nema ket, va zad, e Toulous eo ema.

— Penauz e fell dit, va merc'h, e ve er memez amzer e Toulouz hag en Anjer ?

— Ah ! va zad, Doue epken her goar.

Va fried a gasas neuze dre an telegraf, kemennadurez da Doulouz da c'houlen ha beza e voa an tad Bray eno.

Da noz e voue respontet dezhant edo an tad e Toulouz, ha n'ca ket bet eat ac'hano meur a viz a ioa.

Epad lein, va fried a c'houennaz oc'h he verc'h : penauz e c'houzout-te, Izabel, e voa ar beleg-ze an tad Bray ?

— Her gouezet em eus, va zad, p'edon o vont da denna va huanaden diveza. Guelet em euz ar Verch'ez santel, hag e deus lavaret din :

— Va merc'h, o pet fizians ; cas a ran d'ho caout rener Arc'hbreuriez Itron-Varia an aez, hennez ho tigaso adarre e buez.

Kerkent e tistrois d'ar vuez, ha pa zigoris va daoulagad, e veliz an tad, ha ne lavaras ken din nemet ar c'homzou-ma :

— « Digaset oun gant Itron-Varia an aez, evel he c'hannad var an douar ; me eo an tad Bray. »

Ar vam e deus scrifet al lizer-ma a echu en eur lavaret e divije scrifet d'an tad Bray he unan paneze m'e doa aoun ne daje ket he lizer beteg enhan, bag e ped ar zecretour da rei da anaout d'an tad he oll zantiman-chou a anaoudegez vad.

(Tennet euz ar gazeten *Impartial du Finistère*.)

Eur varnedigez dispar. — Barnedigez ar roue Salomon a zo brudet braz er Scritur sacr ha dre ar bed oll ; hogen setu am a eur varnedigez douget gant eur barner a beoc'h hag a zigas da zonch euz a varnedigez ar fura euz ar rouaned.

Eur c'houeriad en doa eul leue, c'hoas var bronn he vam, eul leue braz ha lard, hag a zaye hag a greske bemdez evel eur bod raden. Sonch en doa da gas al leue d'ar foar ha da denna anezhan eun dornad mad a archant.

Mes eun dervez ma voa eat adarre, da zellet oc'h he leue, n'her c'havas ket, eat oa en he dro. Setu ar c'houeriat e scrabat he Benn, nec'het meurbet. Mont a ra dre ar geriadenn, en eur zellet pis tro var dro ; mes ne gaf netra, ne ra nemet coll he amzer. Edo o sonjal distrei d'he dia pa vel he leue etre daouarn ar c'higer a ioa o vont d'he gas d'an ti laza. En eul lam en em gaf e kichen ar c'higer hag e tenn he loen euz a dre he zaouarn. Mes ar c'higer n'oa ket prest da ziscregi euz al leue, hag e voue tabud.

Amzeien en em gavaz, ha dirazho ar c'houeriad a lavare oa al leue dezhant, hag ar c'higer a lavare iv e voa dezhant, divar he vioc'h he unan. Caset e voue an afer dirag ar barner a beoc'h. Hema da genta ne vouie pe du trei, kement a gri a ioa gant an diou gostezan. Pa c'he-las caout eun tamik peoc'h, setu hen o lavaret :

« Al leue ne c'hell ket beza deoc'h ho taou ; n'en deus ket diou vam. Digasit ama an diou vioc'h, hag ar

vam credabl a anavezo he leue, hag al leue a anavezo he vam. »

Kerc'het e voue-ta an diou vioc'h, hag ep dale an afer a voue sclear avoualc'h ; rag a veac'h e devoa bioc'h ar c'houeriad hag al leue en em velet ma redjont an eil da gaout egile, ar vioc'h en eur vlejal hag en eur ober stad euz al leue, hag al leue o lamet da zena mar gouie. Bioc'h ar c'higer avad ne reas van oc'h al leue, nag al leue ne reas van outhi.

Ar c'higer-ta a voue balc'h he benn o velet dizoloet crenn he laeronsi.

Kement-ma a zigas da zonch euz eur varnedigez all henvet douget ive gant eur barner a beoc'h. Eull labourer douar a voue laeret eur marc'h deuhan en eur gær varc'had eun dervez foar. Antronoz e cavaz he varc'h o vont en hent gant ar marc'h adour, etouez eur vanden kezeg all. An tiek, na petra-ta, a glascas caout he varc'h, hag ar marc'h adour a lavare en doa he brenet er foar.

Boda a reas tud en dro dezho, bag e zejont da di ar barner a beoc'h. Hema a c'houleenas digant ar marc'h adour a beleac'h oa ar marc'h en doa prenet. Ar marc'h adour a hanvaz eur barrez. — Ha c'hui, eme ar barner d'an tiek ? Me zo, emezan, euz ar barrez tosta d'an hini en deuz hanvet ar marc'h adour.

— Mad, eme ar barner, casit ar marc'b var an hent a ia varzu ar parreziou-ze, digabesit-hen ha list-hen da vont e leac'h ma caro.

Ar marc'h a ieas var eün d'he gær ha d'he graou, hag evelse e voue dizoloet ive laeronsi ar marc'h adour kezek.

G. M.

Lavaret a rer e tle an Aotrou La Bouillerie, escop Carcason, beza hanvet evit sicour an Aotrou cardinal Donnet, arc'hescop Bourdel.

Er bloa-ma ema ar bloavez da niveri an dud, e Frans, evel ma vez great bep pemp bloaz, hag e pep parrez e tle beza carget unan bennak da vont d'an tiek evit an tam labour-ze. An den-ze a dle kemeret ha merca hano pep den, he oad, he vicher, hag, evel a c'hoar an oll, er bloa-ma e tlie ouspen goulennoc'h pe seurt relijion en deuz, hag hen en deuz eur relijion bennak. Var gementse e c'hell en em gaout traou drol'avoalch, hag eur gazeten hag a voar caket, a goms evelen :

Eur c'hanfard, ep feiz na Doue, zo carget da ober tro he barrez evit niveri an dud. Mont a ra d'ar presbital, hag e c'houlen oc'h an Aotrou Person :

— Sitoien, hoc'h hauo, hoc'h oad ?

An Aotrou Person a ro, ep gina, he hano hag he oad.

— Pe seurt micher oc'h eus ?

— Person ar barrez-ma.

— Demezet oc'h ?

— N'oun ket.

— Pe seurt relijion oc'h eus ?

— Ar relijion catolig, abostolig ha romen.

- Oh ! catolig a zo avoalch emichans ?
- Salocras, merkit an tri c'heram eus lavaret deoc'h.
- Pet croudur oc'h eus ?
- C'hoezeg mil a zo em farrez.

Ar c'hanfard a grizaz he fri eun tamig hag a ieas kuit lostok.

Hor c'hanfard a ia daȝeuñ ti all, hag ama en em gaf gant eun dispac'her euz a re difesa.

Ama e c'houlen ive an hano, an oad... ha goudeze :

- A be relijion oc'h ?
- Ne ouzon ket petra a sell deoc'h da lavaret.
- Me fell din goulennoc'h pe seurt Doue a adorit ?
- Doue ebet.
- Mad, mercomp neuze dizoue, hag e verg ar ger brao-ze var he baper, hag e za larcoc'h da glask eun dizoue bennag all.

Er Chin, a leverer, e voue douget eur bloavez al lezen-ma :

« Gourc'hemen a rer d'an dud iaouang ober ho c'bresk abred. Ar re a vez deut d'an oad a ugent vloaz ha n'o devezo ket c'hoaz eur vent dereat, a vez bazatet bemdez ken n'o devezo eur vent a zoare. »

Kewentse a zigas da zonch euz a eur vam hag e devoa bugale a veze ato trist, eun ear ginet ha glac'haret dezho. Goulennet e voue outhi perag e veze ken trist-ze he bugale !

— Ar re-ze, emezhi, me ne ouzon ket pe seurt bugale int ; me ro bazadou d'ar re-ze meur a vech bemdez o clask ho lacat da gement eun ear laouen, ha na c'heylan ket dont abenn !

G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 3 Eost.

Priz an daou c'hant tur.

Guinis.... 27 lur, 44 c.

Segal..... 47 lur, 64 c.

Eiz..... 44 lur, 36 c.

Ed-du..... 49 lur, 44 c.

Kerc'h.... 44 lur, 52 c.

Avalou douar 7 lur, » c.

PONT-N'ABAT. — 4 Eost.

Priz an daou c'hant tur.

Guinis.... 29 lur, 46 c.

Segal..... 49 lur, 58 c.

Eiz..... 45 lur, » c.

Ed-du..... 20 lur, 41 c.

Kerc'h.... 45 lur, 50 c.

Avalou douar 7 lur, » c.

BUEZ AN AOTROU SERJANT,

ESCOPE A GEMPER HAG A LEON,

Gant an Aotrou TEPHANY,
Chalonni ha Secretour Escopti Kemper.

Pris : Ugent real, dre ar post.

E ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escopti,
ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moulet gant Ar. DE KERANGAL, mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genfa cazezen a resee goudé ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a never.

An abonamant a gementer e ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper

D'an Aotrou DE KERANGAL ephen e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da Iacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, ephen.

KEMPER, 17 Eost 1872.

En amzer-ma ez euz o c'hoeza dre ar bed eun ezen a zizurz, a freuz, a zizentidigez, eun ezen contamet. Guelet a reomp an ezen-ze o c'hoeza var ar vicherourien a chom a vänden ep-labourat pa zao eur goal frouden bennag en ho fenn. Her guelet a reomp er c'heriou eleac'h m'ema dalc'h mad an dispac'herien, an dud difeiz o clask ar falla digareziou evit ober ar brezel da Zoue, d'an iliz ha d'ar relijion, evit tleuer an dismegans var ar gristenien vad. Ac'hano an ezen contamet-ze en em skign ive cals pe nebeut var ar meaz, evel ma veler, pa vez arneu, oc'h en em skigna dre ar c'hafter oll, eun ear pouanner, en hevelep doare ma teu an oll da veza dinierz ha beac'h dezho o tenna ho halan.

En dez-all e eleven o comz a gementse eun den divar ar meaz, eun tiek boas da evesaat oc'h ar pez a dre-men. Hag e lavare en he c'hiz : « Brema ne ket ar feiz coz, feiz ar republik eo a zo o ren !

— Ha petra eo feiz ar republik ? a c'houenne digantan ar re a ioa oc'h her siâaou.

— Feiz ar Republik, emezhan, a gaf din eo an drama :

Ar feiz coz, ar feiz on eus desket dre ar c'hatkiz, a c'hourc'hement deomp cridi an oll guironezou revelet gant Doue, ha desket deomp euz he bers gant an ilis santel catolik. Brema avad ar feiz a skigner hirio a les pephini da gridi ar pez a garo, ha ma car zoken ne gredo netra ebet.

Ervez ar feiz coz e voa red miret gourc'hement Doue ha re an iliz, ober kement a leveront deomp da ober, en em zional oc'h kement a zifennont ouzomp ; hirio avad ne ket evelse ema ar bed ; an hini a garo a viro lezen Doue hag hini an iliz, an hini a garo ne viro nicun. Frankis da ober evel ma carer. Ne ket evel guechall, pa na voa frankis nemet da ober ar mad ; lezel a reat frankis ganeoc'h da heuilla ho relijion, da rei, ma carjac'h, ho madou d'ho nesa, da renta servich d'an

oll ; mar felle deoc'h avad ober eun drouk bennak, mar greac'h an distera gaou oc'h ar re all, e voac'h dalc'het buan a za, ha prest avoalch e vije croget enhoc'h ; hirio avad ar frankiz a glasker eo ma vez lezet pephini da ober drouk mar en deus c'hoant, da aloubi tra ar re all mar gell, da chom ep miret lezen ebet, ha da viret zoken oc'h ar re all d'ho heuilla, ha da deleur ar relijion en traon mar gra dies deuhan, mar displich deuhan en eun doare bennak. Setu eno petra a c'halvan-me feiz ar republik.

— Asa, a voue lavaret d'an tieg, eur prezeger oc'h euz ar c'henta !

— Ne ouzon ket, emezhan, ha me a brezek mad ; ar pez a velan avad eo e'tremen eun dra bennag evelse var an douar brema.

— Hag evelse feiz ar republig a lezo frankis gant an dud da ober an droug, ha ne roi ket a frankis dezho da ober ar mad ?

— Ia, ervez ar feiz nevez ar re a ra ar muia droug, ar brasa torsejou, a vez alies meulet ha savet dreist ar re all ; mar crog ar justis enho, e vezet cavet mil digarez evit tenna ar beac'h divar ho c'hein, ha biscoas n'oa bet guiroc'h ar ger-ma euz hon tadou koz : ne vez crouget nemet al laeron vihan. Mes ar re a fell dezho ober aravad a vez goapeet, dismeganset, canet pouil dezho, ha clasket hiskin outho e pep gis.

— Hag an ezen contamet ma comzac'h anezhi bremaik ?

— An dra-ze eo ar c'hoez fall a daol feiz ar republik. Ar broiadou tud a deu da veza evel eul lenn pe eur pouil dour a ve bet hejet pe glabouset. Neuze e sao var c'horre al lec'hit hag an traon louz a ioa er gouvelet, hag a daol c'huez fall hag eun ezen contamet pelhini en em skign tro var dro. Evelse a c'hoarvez eleac'h ma vez eun tam freus bennag. An traou brein, ar re a ioa er gouvelet hag a dle chom er gouvelet, a zao neuze var gor'e, hag a daol ar c'ontam e pep leac'h. Ar falla lamponed

a zo er vro a deu da veza ar vistri, ha keit ha ma vez ar vaz etre ho daouarn, e c'hoariont ganthi. »

Setu aze, lenner, comzou an tiek mad-ze, hag evel a velit, etouez ar pez a lavar ez eus cals traou guir, hag anat eo en deuz eveseet mad oc'h ar pez a dremen hirio var an douar.

AR C'HABILET.

Aliez e vez clevet hano euz ar c'habilet abaoe ma zeo eul loden euz an Afrik d'ar Frans. Hogen, aliesoc'h c'hoaz e clever hano, etouez ar gristenien, euz an doctor bras sant Augustin hag euz he vam santez Monica. Mad santez Monica ha sant Augustin a ioa euz a wenn ar boblad tud a c'halvomp hirio kabled. Ar wenn dud-ze a chome e tu an anteroz d'an Afrik. Brudet braz int dre ar brezelioù o deus bet a enep ar romaned, hag ho di-veza Rouaned a zo maro e prizonion Rom.

Euz a Rom ive e zeaz ar c'henta ebrestel da brezek dezho an Aviel. Evel e calz a lec'hioù all eno e voue ive aleiz a verzerien etouez ar gristenien genta, evel sant Cyprian, santez Felicite, santez Perpetua... evel e calz a lec'hioù all ive, ar virionez a deuaz eno da veza treac'h d'ar gaou; ar vro a deuas da veza christen.

Neuze eo e teuaz er bed, en eur gerik vihan, an doctor bras sant Augustin. Ar c'henta iez a gomzaz, eo an hini a goms c'hoaz ar c'habited; ar c'henta guiscamant a zougaz eo an hini a zo douget hirio gant tud ar vro-ze. He vam santez Monica, a ioa henvet oc'h ar merc'hed a gaver c'hoaz hirio var ar meneziou, rak giziou ar vro-ze n'int ket chenchet.

Meur a vech, eme an hini a scrif an dra-ma, o velet eur vam o vont ebiou din, eur potrik ganthi o ren yar bouez an dorn, e sonje din guelet santez Monica o ren he map Augustin pa edo bugel. Ar pez zo sur eo ar re a velomp a zisken euz ar memes goad, euz ar memes lignez.

Ha penauz o deuz-hi collet ar guir feiz?

An arabed zo en em daolet var ar vro-ze, ha ne lezent ken choas gant an dud keiz nemet nac'h ho Doue pe verval. Daouzek milion a dud a varvaz evelse. Ar re all en em dennaz er meneziou hag er gouelec'hioù. Eno e vouent hanvet kabylet, hag e talc'hchont mad d'ar relijion eur pennad mad. En unnevet cantved, ar Pap sant Gregor sez a scrife eul lizer dudiuz evit consoli ha creaet er feiz ar re anezho a ioa c'hoas christenien. Ersin evel n'o doa na beleien na netra ha ma voant hiskinet a bep hent, e teujont da veza mahometaned.

Hogen dindan ar fals relijion-ze e talc'hont c'hoas sonch euz a feiz ho zadou coz. Gouzout a reont e voant christenien. Aliez e tougont merk ar groas var hò zal pe var ho daouarn, ha pa c'houlenner outho petra a zinif ar sin-ze, e leveront.

— Ar sin eo euz an hent a heuille hon tadou.

— Ha pe seurt hent a heuille ho tadou?

— An hent a gas d'an eurusdet.

— Ha clevet ec'h eus-te morse e voa ho tadou coz catoliked? a c'houenne eur missioner oc'h eur bugel.

— Ia, emezhan, va mam goz hen lavare d'in alies.

— Ha penauz e lavare an dra-ze dit?

— Lavaret a rea din: brema ez eus pell, pell, ar c'habiled a ioa evel ar fransizien.

Beza euz a Frans ha beza catolig a ioa guechall ar memes tra. Siouas ar fransizien ne veritont nemeur hirio ar veuleudi-ze.

Ar c'habilet o deus dalc'het sonch euz a sant Augustin, petra benak ne ouzont ket he hano. Eun dervez ar missioner a gavaz daou c'hoas coz hag eur vaouez oc'h elumi pilou coar e kichen eur c'hos voger etouez ar pez a chom c'hoaz euz a gær Hippo.

— Petra a rit-hu aze, emezhan dezho?

— Devi a reomp pilou evit ar c'hristen bras.

— Ha pe hano en doa ar c'hristen bras-ze?

— Ne ouzomp ket; ni a ra ar pez zo bet desket deomp gant hon tadou.

Me, eme ar missioner, a c'houie an hano-ze hag a lavare :

Sant Augustin, pedit Doue da gaout truez oc'h bugale ho pobl!

Eun devez all ar missioner o veza o treuzi eur ster a zo tost da gær, an hini hen rene a lavaras dezhan :

— Ne ouzoc'h ket pe hano e deuz ar ster-ma?

— Ne ouzon ket sur.

— Ar c'habilet he galf ster an tad euz an ilis.

Hag e lavaren adarre, eme ar missioner :

« O sant Augustin, o pet truez oc'h bugale ar re a zo bet ho pugale dre ar feiz; gouennit ar c'hras-ze evitho digant Doue.

Eun ofrans da Itron-Varia Lourd. — Eur vanden bardonerien a dle mont euz ar Poatou da Lourd, hag evel ma o devoa c'hoant da rei eun ofrans a zoare d'an Itron-Varia, e voant nec'h. Ar Verc'héz pa en em ziskuezas da Vernadeta, ne zouge na bizou na curunen. Etre he daouarn epken e talc'h eur chapeled a ioa ar greun anezhan guenn evel beradou leaz, hag ar chaden melen evel an aour.

Pardonnerien ar Poatou o deus sonjet eta kinnigen d'ar Verc'héz eur Rozera. Clasket o deuz an orsebrer ar gouezieca hag ijinusa a zo anavezet evit ober an tam labour-ze. Kement ha ma c'hell an den ober labour henvet oc'h hini an ælez, her grai henvet oc'h an hini a zonge ar Verc'héz etre he daouarn. Chaden aour, greun perlez arc'hant fin, Pateriou e mein presius, ha pep mister el liou dereat oc'h ar mister-ze. Setu penauz e fell da vugale Sant Hiler ha santez Radegond diskuez ho c'halon vad d'an hini a gemere evit hano ar gonsession didach.

Brema, evit doare, an dispac'herien o dese c'hoant da facat ar Pap da guitat Rom. Lacat a reont ar c'haze-tennou difeiz da lavaret en deus sonch an tad sanfel

n'eo em denna eun tu bennak. Ne ket m'en dese ar Pab sonjet en em denna ac'hano, mes an dispac'herien a rank lavaret geier, ha neuze keit ha m'ema ar Pap en ho c'hichen, ne c'hellont ket beza eaz avoalc'h. Ar sked a daol cador Sant Per, daoust pe gen discaret eo, a ra poan dezho en ho daoulagad. Caout a ra dezho e ye francoch varnezho ma ve vikel Jesus-Christ pell dioutho. An den cablus ne gar ket guelet a dost an hini ma en deus goalc'hreat en he enep.

Hogen ar Pab a zo renet gant dorn Doue; ma zafe euz a Rom, ne ve nemet d'an heur merket dezhan gant ar Speret sanctel, hag ar re a c'houen he bellaat dioutho, a c'hefle marxeze coenza truez outho ha caout keus divezad d'an hini ne fell ket dezho guelet o ren varnezho.

G. M.

Eur potrik calonek. Nag a boaniou ne deus ket er c'heriou braz ha ne dint ket anavezet var ar meas! Nag a boan n'en deus ket eur bugel avechou o clask ober he bask kenta! Setu ama unan, hanvet Lois Pennek, hag a c'hell servichout da skuer var gementse. Ar bugel a ioa er scol gant ar vreudeur, mes d'he zek vloaz e voue tennet ac'hano gant he dad hag he lesvam evit he lacat e ti eur gueraer evit trei ar rod euz ar min-tin d'an noz.

Pemp scoet er mis a c'houeneze. He vestr a reat an ogr enezhan, ar pez a ziskuez ne dlie ket beza eun den madelezuz, hag e guirionez ar potrik kez a bake digan-han aliesoc'h a grabanad hag a daol troad eget a venneg a ioa en he gomanant.

Den ne oufe lavaret pegement a boan en devoue ar potrig o clask mont d'ar c'hatkiz evit ober he bask kenta. Dont a reas gouscoude ar mare, hag ar bugel a ieas da lavaret d'he dad ha d'he lezvam e raje e bask kenta d'ar sul varlerc'h. An tad bag al lezvam a zavaz ho discoaz evel tud hag o tivije c'hoant da lavaret: petra ra an dra-ze deomp-ni? Gra evel a gari.

Ne ket evel a gare oa, rak pa zeas da lavaret d'ar gueraer e voa red dezhan chom pevar pe bemp dervez ep trei ar rod, abalamour ma tlie mont d'ar retred evit en em brepari d'he bask kenta, an ogr n'hen lesche ket da vont nag evit unan nag evit daou. Mont a reaz adarre da gaout he dad hag he lezvam hag ar re-ma a lavaras dezhan grons ne dlie ket tenha droulans an hini a roe labour dezhan, ha neuze, eme al lezvam, ma na zigasez ket ama da zaou scoet anter da fin ar pemzek-dez, laca evez!

Ar paour kez pennek bihan a ioa eta nec'h avoalc'h. Bez'ez oa e ti ar gueraer eur potrig all hanvet Bertrom, ha ne voa ket cals pinvidic'h egethan; mont a ra da gonta da hennez penauz edo ar bed ganthan. « Asa a lavare ar potrik, chom ep ober va fask kenta; beza eur paient epad va buez! mervel a rin kentoc'h!

Bertrom en deus pevarzek vloaz, en doa great he bask kenta varlene, hag a dlie ober he eil pask er blosma. Goude beza chomet eun nebeut da zonjal:

— Kea d'ar retred, emezhan, ha gra da bask; me a droi ar rod en da leac'h.

— Ha te neuze, da eil pask?

— Me a rai va fask etouez ar re vrás.

— Ha da gerent, petra a lavarint?

— Oh kea ato, me am euz eur vam ha ne ket eul lezvam eo; hag evit va zad ne lavaro netra.

Setu penaust, dre galon vad Bertrom, ar Pennek bihan a c'hellaz ober he retred hag he bask kenta, ha Bertrom, he dad hag hen, a rez ive ho fask d'ar memes dervez.

(Sizun gristen Roazon.)

G. M.

AR VELEIEN.

XIV.

PEMPET PENNAD.

5.

Ar Veleien a zo troet oc'h an noblansou, abalamour an noblansou eveldh, hep tamall an oll gisiou nevez a gar hag a harp eun nebeud brao euz ar gisiou koz. Ar Veleien hag an noblansou a vev gant ho amzer, hag a oar ervad ne ket an oll amzeriou a vez hevel. Eur m'a-read a draou, a c'hisou a zo dre ar bed, hag a heller da jench, da lakaad a gostez, hep ma ve na droug evit an dud, na pec'bed dirak Doue. Evese, dre ma za an amzer en dro, gant ar bloaveziou e kouez meur a c'his koz, hag e sao meur a c'his nevez. E leac'h dillad lién, e touger dillad mezer; e leac'h bonedou pik, e touger tokou ho deuz guelloch doare; e leac'h pennadou bleo-hir e touger bleo touz, hag a lez dispak meur a skouarn a rafe mad en em guzed; e leac'h an henchou don ha striz a gent e zeuz brema henchou frank ha ledan, henchou houarn a zo eur blijadur kerzed dreizho; e leac'h mond var droad ha gant poan dre an henchou evel guech all, e kerzer hag e redar brema evel laboused e kirri bihan, e karriolennou ar re gaerra... N'euz ket da abegiar seurt nevezentioù; nag ar Veleien, nag an noblansou n'eo diez ho freon abalamour ma veler an hevelep traou nevez, gisiou nevez a bap tu, betek var ar meaz.

Ar pez ne larvar ket gouscoude e ve mad atao beza bepred oc'h ober hag o tizoher; o sevel hag o freuza; o tenna ar vaz euz a zourn eun den evit he lakaad e dourn eun den all, euz a zourn eun Tad, an ozac'h a benn, etre daouarn paotred briz ha brell, etre daouarn laoueien hag emolc'herien, beza hirio o stlapa eur Roué d'an douar, e kreiz ar fank, evit kaoud varc'hoaz eun impalaer, hag antronoz eur bresser a vestr a berz eun tam Republik. An dra-ze a zo beza dalc'h-mad o loc'h diazez eun ti, evit ma kouezo kentoc'h an ti, toen ha mogeriu, var ar re a loj enhan, ha ma flastro, ma vrevo mui a ma hello anezho.

Ne ket ma sellse nemeur ar Veleien oc'h doare eur

Gouarnamant, gant ma raio mad ar vro, mad ar relijion. Evelato, aon ho deuz, kaer a ve, rak ar Republik, goude ar freuz. al laerez hag al lazerez a zo bet o'ch he heul epad keit all, re bell an oll en hor bro ; ha laouen bepred e roint an dourn d'ar re euz an Aotrouien, an Noblansou a c'hoantafe digas e Frans eur Roue evel guech all, eur Roue euz an orin guechall.

Ar Veleien a gar ar Pab hag ho bro, ha dre-ze a gar iveauz an Noblansou, ar re euz an Noblansou a ra eveldho.

Daoust da gement ho deuz lavaret ha skrivet, betek en hor Breiz, eun darn dud a vije bet guell evitho tevel, pe gomz a draou all, ar Veleien, Gallaoued ha Bretonned, a glask mad ha gloar ho bro, a c'hoanta gueled ar Frans o sevel euz ar vouillen, o'ch en em gempenn hep dale hag a zoare, hag o kerzed adarre, evel guechall, en hent euz an henor. Eur bloaz tremen, pa vedo ar Prussianed o c'houeza an tan, o'ch ober eur seurt dismantr, o laza kement a dud en hon touez, neuze ne ket en em guzed eo a felle d'ar Veleien, ha poulza ar re all en danjer var an dachen, o chom ho unan er gear e c'biz merc'hed bezik ; nan : ar re ho deuz sayet hag enkantet eur seurt gaou a ziskouez n'ho deuz anaoudegez ebed euz ar Veleien ; pe evit guell a c'hoanta ho louza, ha lakaad an oll d'ho disprizoud, d'ho bressa dindan ho zreid. Ma na hell ket eur belek mond var an dachen gant eur suzuill evit diskar ha laza tud evel eur zoudard, e c'hoar, pa garer he c'hervel, pa garer he c'honzaon, he lezel, en em gaoud e kreiz an tan koulz ha peb soudard, kerzed euz an eil soudard mac'haniel d'egile e kreiz an tennou, evit ober d'an oll ar vad a zo en he c'balloud, ar brasa mad a oufse eun den da ober da eun all, evit digeri d'he ene dor ar baradoz. Kalon eur belek a gar he vro da nebeuta kement hag hini ar guella soudard, ar guella offiser, an noplakabit, kement hag hini an desketa boure'hiz. Eur belek a zo re voaz dioc'h an danjer, en em gav re stank a vel d'an Ankou, e kichen an Ankou, evit kemered kement a spont rak trouz ar brezel, evit sempla dirak an disterra banne goad a red dirak he zaoulagad.

Mar deuz bet nebeud a Veleien, a Vreiz, o'ch heul ar brezel hon deuz bet gant ar Prussianed, gand lamponed Pariz, an abeg eo n'euz ket bet c'hoanteat ho c'haoud, n'eo ket bet selaouet ho goulennou ; hag ar re a zo bet euruz avoale'h evit heuilla hor zoudarded, hor mobiled, n'ez ket bet a leac'h da rebech dezho ho doa aon rak ho skeud. An Aotrou Goavek, marvet, lazet epad ma sakramante soudarded voal, dizet ha voal lakeat ; an Aotrou Dumarhällac'h, ar belek koz, toulet he dok hag he vantel e sez leac'h evit eun affer hepken ; an Aotrou Luca, bet keit all var dro soudarded hag a ioa klanv gant ar vreac'h zu, en deus bet an eur da rei ho zaeramanchoù da bemp kant Breton, pe o'ch penn, hep konta ar c'ballaoued ; an Aotrou Cleach', ken aketuz da brezeg d'hor Bretoned en ho iez, d'ho c'houvez, d'ho heuilla e peb danjer, ken dispont lezet e kreiz ar Prussianed ; ar re-ze, hep ober lano a gen, ho deuz roet da anaoud petra eo eur belek guirion, petra oar da ober evit he

vro, ha pe gen nebeud a stad a ra euz he vuez, da vraz ma vez an danjer. Mar deuz eun den er bed hag a vev evit ar re all, hag a oar mervel evit ar re all, bennez eo ar belek katolik ; hag eur vez eo en hor Breiz e ve bet en em gavet eur bluen, unan hepken, balc'h avoalc'h, disleal avoalc'h evit skriva, *hag e brezonek*, ho deuz bet hor c'hlouer, hor beleien, klasket an devalijen ec'hiz kaouenned, evit tec'hed dioc'h ar brezel, dioc'h an tan ha dioc'h ar maro. Guir eo, komzou ker sot ho deuz lakeat an oll, pe dost, da zevel ho diskaoaz.

Ar Veleien a gar ar Pab. Penaoz ne vent-hi ket troet oll o'ch an hini a zo penn an iliz, ho zad hag ho c'habiten, o'ch an hini a zo Pastor ha Doktor an oll grisstenien ? Penaoz ne vent-hi ket oll a unan, hag a greiz ho c'halon, gant eur Pab evel an hini a zo e Rom abaoue ket all, a zo eun den ker burzuduz, ker madelezuz, gun den ker stard en he lezen, eun den hag a zo gloar ar bed kristen, eun den n'euz ket, chansuz, he bar var an douar ; gant eur Mestr, eur Roue a ro eur seurt skouer d'ar re ho deuz da veled var ar re all, hag en deuz sul muioc'h a daloudegez ma rank gouzaon abalamour ma zeo eun den evel ma zeo ?

Ar Veleien a vel gant joa eur c'hröz a noblansou o'ch ober eveldho evit ho bro hag evit hon Tad Santel. Abaoue ar brezel hep abeg a rear d'ar Pab en Itali, abaoue ma tivisker ar Pab en Itali evel ma tivisked guech all Jezuz e Jeruzalem ha var menez ar C'halvar ; an Noblansou eo ho deuz bet he zikouret gant ar muia, ho deuz bet roet dezhan ho arc'hant, ho amzer, ho foan, ho iec'hed hag ho buez dreist an oll ; an Noblansou ho deuz bet stourmet gant ar brasa nerz. pa zeo bet kemerret ar gear a Rom, a enep soudarded eur Roue fallakr, hag hirio an deiz c'hoaz an Noblansou eo a zell muia o'ch ar Pab, dalc'het ma zeo en he balez evel en eur prizon. gourdrouzet ma zeo en he lojeiz evel eun torfetour. Ober vad d'ar Pab a zo hen ober d'he ol vugale, ar gristenien katholik, ha dreist oll d'an Eskibien, d'ar Veleien, he vugale hena, he vugale muia karet. Dre ma rear muioc'h a boan d'ho zad, da eun Tad ken din a respes, an Eskibien, ar Veleien a zant muioc'h a deneredigez en ho c'halon evit ar gristenien, an Noblansou a ra dishevel dioc'h ar re all, a ro peb sikour d'an hini a zo vikel Jezuz var an douar. An abeg eo hennez ma sao an Eskibien, ar Veleien gant an Noblansou ; ha neket hepken gant au Noblansou, mezc'heaz gant kement den, kement kristen a gerz dre ar memez hent gantho.

Au Noblansou ive, — piou n'hen anzavo ket ? — eo an dud ho deuz dioueret, poaniet ha gouzanvet gant ar muia evit mad ar vro, epad ar brezel gant ar Prussianed, gant voal bennou Pariz. E mesk an Noblansou ar re a zo bet muia mœulet evit ar zikour ker kalonek ho deuz bet roet d'hor Frans keaz, eo ar soudarded hag an offiserien a ioa bet dija o tiouall hag o'ch harpa hon Tad Santel ar Pab e Rom ha var dro Rom. An oll a oar pe seurt taoliou c'houek ho deuz bet ar re-ze skoet var ar Prussianed, ha pegement e vije bet brasoc'h an dismantr

en hon touez, na ma vije bet en em gavet zoudaced ar Pab var hent hon enebourien. Ah ! ma vije bet hon oll zoudarded hevel o'ch zoudaved ar Pab, nag ar c'huituilla brao a vije bet great d'ar Prussianed ; nag a Brussianed, e leac'h distrei d'ar gear gant hon danvez, a vije bet besiet en hon douar ! An Noblansou a ioa paket e Pariz ho deuz bet poaniet evel ar re en em gave er meaz euz ar gear-vam ; ha meur a hini anezho, da heul an abadenou a zo bet ken en Itali, e Rom, ken e Frans, e Pariz hag e nousped al leac'h all, ho deuz bet lezet ho buez var an dachen, n'euz bet deuet d'ho zud en ho bro nemet ar brud euz ho zaoliou kaer. Evese eo bet kouezet an Aotrouien iaouank *Lanascol, Goesbriand, Kelen, Parcevaux, Duplessis, Duporzik, Kerdanet*, ha kalz a re all, a zo digollet ha paet gant Doue ervez ho oberou.

N'euz forz pe seurt tud a raio kement all evit ar Pab hag evit ar vro, ar re-ze a hello konta var anaoudegez vad ha var oll respet ar Veleien.

Ar Veleien a gar an Noblansou, a bed evit an Noblansou, abalamour en ho c'hear, en ho ziez eo e kavont gant ar muia sikour, n'euz forz pe seurt mad ho deuz c'hoant da ober dre ar parresiou. Petra ne zeorder ket a berz ar Veleien, evit ezommou ar c'horf koulz hag evit ezommou an eno ? Hogen tizoud e peb leac'h ne ma ket en ho galloud. Kaer ho deuz rei kement a zell oatho, hag en em rei ho unan var ar marc'had, atao e vez tud o c'houenn digantho, atao e vez dirazho toullou da stanka. Nec'het ma vez eur belek gant kement a ezommou, o'ch pe seurt tud e kar hen en em drei evit kaoud ar pez a vank dezhant ? O'ch an Noblansou dreist oll, mar deuz var he dro. E tiez an Noblansou e zeuz c'hoaz kalonou tener ha truezuz ; e zeuz Itronized, Demezelled, hag a ro kalz, lod anezho, dioc'h an traou a zo etre ho daouarn ; rak, o'ch heul eun hano kaer ne vez ket atao danvez braz. Mez boaziou mad a zo en ho zouez, hag a goz ; ar paour n'eo ket evitho eun divroad, nag eun enebour, eun den a re var an douar ; eur breur eo, hag e ve meur a dra da rebech dezhant. E tiez an Noblansou e tailier, e tispennet, e c'hrier, e labourer evit an dud keiz ; eno e kaver bouteier, kresiou, dillajou tom evit ar goany, bara pa vez naou, sukr ha tizan, ha guin pa vezek klanv ; eno e tiouerer meur a veach evit beza e tu da ober brasoc'h aluzennou.

Beachourien a ioa var eul lestr-tan, ha me a ioa unan anezho. Kaoz a ioa gant an dud, hag euz an eil tra d'eben ar gaoz a gouezaz var an Noblansou. Ne ket ho meuleudi eo a reat nemeur ; kalz muioc'h ho zamallet. D'ar mare ma zoa brasa ha tomma ar gaoz, eun den ha ne zonjet ket enhan, eun den hag a c'houeneze he vuez o'ch heul eur vicher poaniz ha lastruz, a zavaz he vuez dreist ar re all, hag a reaz d'an oll tevel. — Ne blij ket din, emezhan, klevet ar seurt komzou a enep an Noblansou. Mar deuz Noblansou trist ha dizoare, e zeuz iye re vad, ha re vad, kredit ac'hanon. Eun Aotrou hag eun Itron a zo em bro-me, ho daou euz an huella Noblansou. Dimezet abaoue pell amzer, ha deuet var an oad, n'ho

deuz ket, n'ho deuz ket bet a vugale. An daou zen peurvaia a vez guisket dister, hag a ra ho zroiou var droad, var ho fouez, kazel o'ch kazel, evel daou vignon koz. Eur c'har ho deuz evel ato ; mez eur c'har euz ar c'his guech all, bihan he daloudegez. Daou varc'h ho deuz iye dioc'h doare ho c'har, daou varc'h hag a veler guelloc'h ho eskern eget ho c'chik. An Aotrou hag an Itron a vez avechou dienez en ho c'hear, evitho da gaoud e kichen *eur pevar ugent mil lur leve*. Petra reont-hi eta gant ho danvez ? Ho rei, hag ho rei c'hoaz, ho rei a beptu, e peb giz. Meur a veach me va unan a meuz bet digantho peadra evit maga ha skolia va bugale. An Aotrou Person, pa vank dezhant eun dra benak evit he dud klanv, he dud paour, evit he iliz, n'en deuz nemet mond d'ar maner : *taol guen ebed ne ra eno*. — Hag o paouez he gaoz : dirak ar seurt tud dizelei ha stou ar penn n'eo ket avoalc'h ; *daoulinia eo a dlefet*. — An den a gomze evese en doa evet eur banne ; mez n'en doa ket kollet he skiant, na tost. Goudeze ne que klevet mui ger ebed a enep an Noblansou.

En eur barrez e zoa eun demezel euz an Noblansou. An demezel a ioa etre daou, na koz, na iaouank, var he diskar amzer. Pinvidik n'oa ket evel kalz a re all ; mez kalon vad e doa, ha gant kalon vad e rear kalz, e zeaz pell. Meur a veach, abaoue euu tachad amzer, e doa bet komzet d'an Aotrou Person euz ar c'hoant e doa da ober eun dra benak evit he farrez. — Ha da fin ar gout, eme an Aotrou Person, petra fell dcoc'h-hu eta da ober ? — Sevel eun tam hospital, mar kifit, evit ar re goz, ar re glany, ar re baour... — Na pegement a roo't-hu evit sevel hoc'h hospital ? — Eur pevar, pe bemp mil lur. — Gant pevar, pemp mil lur e c'hellor, evit guir, sevel eun *tammik* hospital ; mez an hospital, eur veach savet, penaoz e vezoz-hen maget ?... Demezel, sonjitz guelloc'h, ha digorit frankoe'h ho kodel, mar c'hoantait ober eun dra benak hag a dalfe ar boan. — Euz a bevar, pemp mil lur an demezel, a nebeudou, dre ma stourme an Aotrou Person, a ieaz da eiz, da zek, da bemzek, betek ugant mil lur. Neuze an Aotrou Person a roaz skouarn d'an demezel, a vovezaz en em dreli, hag ober eun dra en eur veach. Savet e oue er barrez eun ti kaer avoalc'h ; en ti e oue galvet ha lakeat scurezed evit gueled ar re glany hag evit ober skol d'ar merc'hed bihan ; an ti, savet pellik a zo, a ia brao en dro, a ra, hag a raio kalz a vad, mar plij gant Doue ; ha setu petra eo tremen dioc'h Noblansou, petra eo en em gleved gant Noblansou.

Piou eo an den a skiant hag a rebecho neuze, d'ar Veleien beza a unan gant an Noblansou, ober al lez d'an Noblansou ? Mar deo giz an aillond en em glask, en em zestum, hag en em zikour evit ober an droug, evit lakaad freuz a beptu, hag eur pez fall e vezoz evit ar Veleien, an Noblansou hag an oll dud honest en em gleved hag en em harpa evit ober ar mad ? Ma na veler nemet re al lakipoted o c'houeza an tan voall dre ar vro, perak ar guir gristenien, nobl ha pobl, beleien ha diveleien, micherourien ha Bourc'hisien, daoust d'ho stod,

daoust d'ho hano, n'hellint-hi ket rei an dourn an eil rum d'egile, evit mired oc'h an tan da gregi, evit he vouga pa vez, siouaz ! kroget, pa c'hourdrouz trei peb tra e ludu ?

M. B.

(Eur pennad all)...

Aluzennou Franseza a Amboas.

I.

Brema pa en deuz an tad santel ar Pab roet an otre da ober an osis euz ar brinsez eurus Franseza a Amboas, Dukez a Vreiz, ez eomp da verca ama unan bennag euz an traou skueriu e deus great en he buez; dreist oll e comzimp euz an tech e devoa azaleg he bugaeach da rei an aluzen.

Er bloas 1434, da c'houel ar rouanez e rea eun amzer gris meurbet ; an oabl a ioa goloet a gounoul ; eun avel a rea da zigornia ejennet ; ar guez a blege bete'n douar hag an toennou a stracle.

Eur verc'hik seis vloaz a ioa en he za oc'h eur prenest, harpet he fenn ganthi oc'h eur stalaf, hag e selle trist, guech oc'h ar c'homoul a nije gant an avel, guech oc'h ar guez a venne neza ha terri.

Tost dezhi, azezet var eur scabel, ez oa eun itron deut var an oad, eul levr ganthi en he dorn, hag e save bep en amzer he daoulagad divar he levr evit sellet oc'h ar verc'hik. Houma, a benn eur pennad, a zistroaz oc'h an itron en eur lavaret :

— Nag hen a zo criz an amzer ! nag hen a goezo truez oc'h ar beorien geis !

— Doue r'ho pennigo evit ho calon vad, itron Franseza, Pa na vezit ket o rei an aluzen d'ar beorien, e sonjitet enho.

— Ar beorien eo guella mignonned an aotrou Douie, itron Huelina ; setu perag ho c'haran hag e carsen ho zicour cals muioc'h evit a ran.

Ar verc'hig a gomze evelse oa Franseza a Amboas, merc'h d'ar Bescond a Dhouars ha da Vari Rieux. Ne devoa neuze nemet seis vloas, mes skiant e devoa ha pozet oa evel eun den bras.

A vihanig, eme an tad Albert a Vontroulez, e voa dizroug ha didrous ; pa zihune en he c'havel, ne vouele morse, mes sevel a rea he daoulagad etrezeg an env, hage lakea he daouarnigou e croas ; neuze e chome evel pa vije er meaz anezhi he unan. Eun eal oa neuze o c'hortos ma teuje da veza santez. Ken truezou oa ma vonele eun dervez o velet skeuden he faeron sant Fransez di-voutou o pidi en iliz, hag e felle dezhi e vije caset he boutou dezhan.

Ar verc'hig a deuas da azeza e kichen he gouarnerez ; hogen guelet a reat e zoa eun dra bennag oc'h ober nec'hamant dezhi.

— Trist oc'h, Franseza, eme ar c'houarnerez ; eur boan bennag oc'h eus-hu ?

— La sur, itron Huelina, eun nec'hamant vraz am eus.

— Nec'hamant, d'oc'h oad ? oh, ne ket bras, credabl ?

— Eo da, itron Huelina, rak d'am oad ne c'heller ober netra anezhan he unan ; n'oar mestr da netra.

Pedo ar verc'hig o lavaret ar c'homzou-ze, eur verc'hig all, euz ar memes oad gant Franseza, a deuaz er gambr d'ar red, en eur stracal he daouarn hag en eur lavaret : « Kelou mad ! kelou bras ! Franseza ; an Aotrou Dug a denio eber da denna ganeomp he dam euz a guign ar rouanez, ha neuze e cavimp an dro da lavaret dezhian ema goulou seac'h ialc'h hon aluzennou.

Ar bugel a gomze evelse oa Catell, merc'h d'an Dug a Vreiz, hag a dlie beza divezatoc'h c'hoar gaer da Franseza ; rak Franseza a ioa bet prometet, d'he fevar bloas, da Ber, an eil a vugale an Dug, ha laket etre daouarn an Dukez evit beza savet ganthi evel ma save he bugale he unan.

Catell a Vreiz a c'hoarze a vir galon o tigas ar c'helou mad-ze, ha Franseza en em laoueneaz hag a zirollas neuze euz da c'hoarzin, hag ar c'houarnerez a anavezas petra a ioa araog oc'h ober nec'h d'ar brinsez.

En dervez-ze, dioc'h ar mintin, an diou brinsez, o tont euz an iliz, a ioa digouezet cals peorien var ho hent ; ar ialc'h a ioa bet goulondret tre, ha c'hoas n'oa ket bet avoalc'h da rei d'an oll, ar pez en doa glac'haret Franseza. Peur e c'helje guelet adarre carget he ialc'h aluzennou ? An Dak Ian pemp a ioa mad da rei ; avechou gouscoude en doa c'hoant da dailha da Franseza, rag houma a roe oll, braventeziou hag all ; kement a roet dezhi a dremene etre daouarn ar re izomeg ha pa reat dezhi eur rebech bennak var gementse e lavare : Petra a c'hellen-me da ober guelloc'h eget silaou mouez Jesus her goulenne diganben ?

Catell a Vreiz a ioa ive douget bras da rei, hag o velet Franseza e teue da veza c'hoas dougetoc'h, hag en em lakea daouanter ganthi en he oberou mad ; ne devoa ket gouscoude kement a galon ha Franseza da zioueret he unan evit rei da vignoned Jesus-Christ.

Ar c'helou digaset gant Catell a rezeta enr blijadur vras da Franseza. Anaout avoalc'h a rea calon vad an Dug, ha sur oa e roje dezho eun dra bennak pa c'houlenjet.

Mont a reas da glask he ialc'h aluzennou, hag en em lakea d'he heja ; n'oa ket eun diner enhi.

— Alo, va c'hoar ger, eme ar brinsez, eur vech c'hoaz e vezimp pinvidig, hag hor peorien ive !

— Ha setu c'hui, Franseza, eme ar c'houarnerez, ea ho nec'hamant kuit.

— Me, itron Huelina, a vezou laouen ato pa vezou laouen va mignonned.

Mall a ioa-ta da velet an noz o tont. Eur vanden demezelled a ioa en em gavet e kichen an diou brinsez, hag an oll a ioa laouen meurbet, hag a drabelle muia ma c'hellt. Franseza epken a lavare nebeut a dra, rak boaz oa da veza ato didrous. Laouen oa ive gouscoude evel ar re all, dre ma crede'ervad e divije peadra da rei d'he feorien muia caret. Ar c'houarnerez, e devoa ar

garg euz ar vandennik demezelled-ze, a ioa ive er par-daevez-ze kel laouen ha pepini.

Eur pennad all eur vech all. G. M.

Eur chapel cavit er mor. — En eur gazeten a Bariz e lennet en dez all an histor-ma a zo henvet oc'h eun histor grac'h coz pe oc'h eun hvure. He merca a ran abalamour ma zeus meneg a Vreiz enhi.

Eul lestr euz an Allmagn, digouezet n'eus ket pell e pors Hambourg en deus digaset ar c'helou-ma. Al lestr-ze o veza er penn pella ar bed, e tu an anternoz, en devoa caset bagou biban da ober an dro da enezennou zo eno ha ne diot nemet peziadou scorn. Etouez ar scolpadou scorn-ze e veljont eun dra bennak du, hag ar c'habitent a gasas dek den da velet petra a ioa eno etouez ar scorn hag an ere'h ; caout a rejont cals muioc'h eget o doa sonch da gaout.

An dra zu o doa guelet a ioa eur grogen lestr chomet eno e goask ar scorn. Var ar pont ez oa eur chapel, eun aoter gant eur c'halir hag eur groaz arc'hant. Corf maro ar beleg a ioa en e za o vennigen corsou maro ar re a ioa deut d'an oferen hag a ioa oll var ho daoulin.

O velet eun hevelep banden teuziou pe eskern re varo, ar vartoloded a chomas sebezett-oll evel pa vijent troet ho unan e teuziou. Pa voant deut gouscoude euz ho estlam, en em lakejont da furchal, hag e cafjont eur c'harritel houarn guenn, eun tamik paper enhi gant ar c'homzou-ma varnezhan :

Collet omp ! mervel a reomp e Doue.

16 Even 1842.

EOZEN MARI.

Eozen - Mari ! An hano-ze scrifet var ar penn varlec'h euz al lestr-chapel, ar vretoned coz o deus sonch anezhan c'hoas. Brema ez eus eun tregont vloas anezhan nemet ar grogen, da lavaret eo en doa collet he stur, he vouelion hag he verniou.

En amzer-ze edot o tres a eun ilizig pe eur chapel a ioa a dost d'al leac'h ma en doa al lestr great pense. Ar beleg a lavare an oferen en ilizik-ze a zonjas mont da lavaret an oferen var bont al lestr-ze, da c'hortos ma vije dieub he ilis. Ar besketerien divardro a dueu di da glevet an oferen.

Eun dervez, epad an oferen, e teuaz eur bar amzer scrijus, glao hag avel, tan ha curun. Eyt doare ar gurun a lazas kement a ioa var al lestr. Da viana ar grogen lestr a voulle diframet a douez ar c'herreg gant ar chapel hag an dud a ioa enhi, hag ar mor ho c'hasas d'ar penn all euz ar bed, etouez an erc'h hag ar scorn e tu an anternos.

Penau e roer moueziou evit caout scoliou laik. — Abaoe ma zeuz hano euz ar scoliou-ze, e meur a leac'h hon doctored difeiz, pe re all euz ho ferz, a zo bet guelet

o vont da gestal moueziou evit goulen caout scol evit netra, scol red ha dreist oll scol laïk. Hogen e meur a leac'h ive ez eo digouezet evel en eur barrezig azepartant an Yonn a behini e comz ar gazeten c'haliek l'Union de l'Ouest.

Er barrezik-ze ta ez eaz ive unan bennak da gestal moueziou, hag evel ma pouezet stard var ar poent-ma, caout scol evit netra, calz en em lezas da veza touplet. Cant c'huec'h ha tregont a roaz ho mouez.

Hogen eun den mad ha gouezieg euz ar c'halter, a deuas, gant truez outho, d'ho distrompla, rak guelet a rea ervad ne vouient ket evit petra o doa roet ho moueziou.

— Choant oc'h eus-ta, emezhan, da gas kuit ar seurezed a ra scol d'ho pugale ?

— Oh n'on eus ket ! cas ar seurezed kuit ! oh, ne raimp ket ! re a vad a ra ar seurezed en hon touez. Guell e ve ganeomp guelet hor zaout o vont gantho eget guelet ar seurezed o vont ac'hann.

— Gouscoude oc'h eus roet ho sinatur...

— Ia, da c'houlen scol evit netra. Gouzout avoalc'h a rit ne domp ket oll mondianet.

— Ia, mes o c'houlen caout scol evit netra, oc'h eus goulennet ive cas ho seurezed kuit, rak dre eno e c'houlennt ma vez red deoc'h cas ho pugale d'ar scol gant eur vestrez scol laïk, unan dioc'h ho dorn, a vez digaset deoc'h.

— Ah ! ne ket an dra-ze eo ! ne ket an dra-ze eo a fell deomp !

Ha setu an dud keis nec'het. Hag hi oc'h ober eun eil listen hag o lacat ho hanoiu varnezhi da c'houlen ma vije lezet gantho ho leanezed ha ma vije roet eun descadurez christen d'ho bugale, pe da viana ma vijent lezet da gas ho bugale d'ar scol e leac'h ma carjent. En eil listen-ma e voulle destumet daou c'hant pevarugent hano, hag en ho zouez pemzeg ha cant euz ar re o doa sinet var al listen genta.

Ar pez zo digouezet er barrezik-ze, zo digouezet, credabl, e meur a leac'h ; rak nag a dud ne deus ket, ha pa gomzer d'ezho a scol evit netra, scol red, scol laïk, ne ouzont ket a betra ez euz hano !

Eur gall euz a benn ar viaden. — Epad ar vrezel oc'h ar prusianed, mar deus bet guelet eur gall bennak digalon avoalc'h evit trahisa he vro, ez eus guelet ive re all hag o deus diskuezet e voulle tom ho c'halon evit ar Frans. Gouzout a rer ar brusianed, eleac'h ma voulle mistri, a groge divorc'het e kement a gavent, hag eleac'h ma c'hoap bevans hag efach, ne reant ket a c'hoap euz ho ginou.

Ar prins Frederik-Charles, gant he osiferien vraz, a ioa en em lojet en eur maner d'ar markis Biencourt, hag eno e reant cher vad hag e c'houlouderent kempen ar c'hoap.

Eun dervez, eun osifer a c'houlen comz oc'h ar markis.

— Aotrou markis, c'hui oc'h euz aze pemp carros?...
 — Ia, pemp carroz am euz aze.
 — Ar prins en deus c'hoant d'ho c'haout evit eur veach, hag e teuan d'ho goulen euz he bers...
 — Ne brestan ket va c'harroziou.
 — Neuze ar Prins a vez red dezhan ho c'hemeret ep hoc'h otre, petra bennak ne garfet ket hen ober.
 — Grit evel a geret; eul laeronsi muioch e vezoz, n'eus ken da lavaret.
 — Oh! digaset e vezint deoc'h en dro.

Da ober petra o devoa izom ar prins hag he ofiserien euz ar c'harroziou-ze? Da bournmen demezellet coezet euz a lost ar c'har.

Pa voa great ar bournmenaden, e voue digaset ar c'harroziou d'ho ferc'hen.

Antrozoz ar prins Frederik-Charles a rea eur gueil d'he arme dirag'ar maner. Divar greis ma selle oc'h he zoudardet e velaz ar flam o sevel, eun tantad tan dirak dor an ti.

Ar pemp carroz o ioa o tevi. Markis Biencourt ne selle ket deuhan e zaje mui den honest ebet er c'harroziou-ze a ioa bet saotret gant enebourien ar vro hag ar merc'bed fall o doa laket enho, hag en doa great lacat an tan enho.

Setu aze hag a zo, ep mar, din euz a eur guir c'hall.

Dissadorn, deis gouel sant Laurans, d'an deg a viz Eost, an Aotrou'n Escop a Gempér en deus roet an urziou d'ar glouer iaouang er Gatedral; great en deus seitek belek nevez, unneg avieler ha pemp apostoler ha tregont.

Setu ama hano ar glouer iaouang o deus resevet ar velegiach :

An Aotronez
 Joseph-Mari Gueguen, euz a Bloudalmeze ;
 Eozen-Guillou Velly, euz a C'houlien ;
 Ian-Vari Bescond, euz a Blouian ;
 Guillou Bodilis, euz a Blouvorn ;
 Fransez Calvez, euz a Blouvorn ;
 Eozen Coroner, euz a Locquirec ;
 Herri-Mari Couic, euz a Zouarnenez ;
 Ian-Yadezour-Theodor Darrieux, a escopți Guened ;
 August-Joseph-Mari Desban, euz a Bont'n-Abad ;
 Ian-Mari Fily, euz a Lannilis ;
 Eozen Kerandal, euz a Lannilis ;
 Anton-Fransez-Mari Kerbiriou, euz a Gastel-Paol ;
 Guy-Laurans ar Goff, euz a Vontroulez ;
 Fransez-Mari ar Sann, euz a Blougoulm ;
 Ambroas-Mari Parc, euz a Blouider ;
 Jakez Quemeneur, euz a Vilizac ;
 Joseph-Fransez-Mari Tanne, euz a Sant-Neven.

An aotrou Salioù, nevez beleget, zo hanvet vikel e Pont'n-Abad.

An aotrou Vigouroux, vikel e Henvic, zo hanvet vikel e Beuzec-Cap-Sizun.

An aotrou Degay, vikel e Kernevel, zo hanvet vikel e Henvic.
 An aotrou Rolland, zo hanvet vikel e Kernevel.

An aotrou Marguerye, an hini en deus roet he ziscarg a Escob à Autun, eleac'h ma zeo hanvet brema an aotrou Leseleuc, a zo hanvet chaloni euz ar c'henta reng e sant Denis.

An arneu hag ar gurun. — Abaoue eur pennad zo ez euz arneu hag e clever ar gurun o crozal bemdez eun tu bennag. Ar gurun e deus great droug e meur a leac'h, lazet tud, chatal, faoutet ha corvigillet guez, hag ato en eun doare souezus. Mes ar souezusa tra o deus comzet ar c'heleier anezhan eo eun den, e Paris, scoet gant ar gurun ha daoubleget ganthi. Chomet eo beo, he benn avad zo easet harp oc'h he zaoulin, ha n'eus ket gallet he eüna abaoe.

Ar chase a zigor e tu ar c'hireisdeis d'ar Frans d'an trivac'h a viz Eost, e creiz ar Frans d'ar c'henta a vis Guengolo, hag en tu dioc'h an anternos, d'ar pemzeg a Vengolo.

Euz a di ar missionou a ziaveas bro ez euz eat en hent nao missioner nevez evit ar penn all euz ar bed, er penn dioc'h ar sao-heol. An oll a veul an ners-calon euz an dud-ze a guita pep tra evit savetei eneou, daoust d'an oll danjerou a zo oc'h ho gortoz er broiou ma zeont.

Etouez an danjerou all, setu ama unan a zo hano anezhan er c'hannad breton :

En Indez epad an tri bloas 1868, 1869 ha 1870, ez eus bet distrujet 38,218, eis mil ha tregont, daou c'hangt trivac'h mil den gant al loened gouez.

Var an niver bras-ze ez eus tremen pemp mil varnugent hag a zo maro, flement gant sarpantet binimus. Tremen daouzek mil a zo bet lonket gant an tigred. Al loenet scrijus-ze a zam tud divar an hentchou e creiz an deiz. Bez'ez eus keriadennou hag a zo didudet gantho. E léc'hennou ne c'heller ket labourat an douar, rag al labourerien a ve samet euz a greiz ho farkeier. Gouscoude hor misionerien a vale dre ar broiou-ze ha n'o deus ken evit ho disen nemet ar groaz en ho dorn.

G. M.

Buez an Aotrou SERJANT,
 ESCOP A GEMPER HAG A LEON,
Gant an Aotrou TEPEHANY,
Chalonni ha Secretour Escopți Kemper.

Pris: Trivac'h real, dre ar post.

E ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escopți, ru ar Gigerez, n° 48, e Kemper ; e ti an Aotrou SALAUN, e Kemper ; e ti an Aotrou LEDAN, e Montroulez ; e ti an Itron NORMAND, e Brest ; e ti an Aotrou DESMOULINS, e Landerne.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.
 Kemper, moulet gand Ar. de KERANGAL, mouller an Escopți.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huec'h miz, pevarzee real.

An Abonamant a die beza paet arag caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genla cazezen a resco goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gerner e ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escopți, ru ar Gigerez, n° 48, e Kemper

D'an Aotrou DE KERANGAL epken e llec'adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a llec'adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 24 Eost 1872.

Er Sizun all e comzemp euz eun tieg hag a rea scol d'he gendere divar benn feiz ar Republik. Abaoue on eus comzet oc'h eun tieg all hag a c'houenne ouzomp :

— C'hui, aotrou, a lenn ar c'heleier?

— Ia, lenn a ran unan bennak.

— Livirid din, petra eo hennez ar Gambetta-ze a zo kement hano anezhan? Me'm eus clevet lavaret e voa mapbihan da Rodespier, an hini a ioa roue en amzer ar Republik kenta?

— Robespier a ioa roue a zonch deoc'h?

— Petra oa-ta? Ne ket hen eo en deus laket dibenna kement a veleien, a noblansou hag a re all?

— Guir eo; n'oa ket roue avad, n'oa ken nemet unan euz ar re a ioa e penn ar c'houarnamant neuze.

— Mar lezet anezhan da viana da ober ar pez a gare, oa hen ar c'henta, ar mestr bras?

— Ia, epad eur pennad, an oll a blege dezhan.

— Mad, an hini a bleg eur rouantelez a bez dezhan, me laca hennez a zo roue, daoust pe seurt hano bennak a oufe ar re all da rei dezhan.

— En eur Republik, va mignon, n'eus ket a roue; an deputeed, hanvet pepini gant tud he garter, a zo an oll c'hallout etre ho daouaru, hag a ren ar vro.

— Hag int oll ker mestr ha ker mestr; pe otrament pepini zo mestr d'he dro?

— An deputeed a zibab unan bennag anezho, evit gouarn, evit beza ministred, ha neuze ec'h hanvont unan er pen kenta evit prezidant ar Republik.

— Hag ar prezidant-ze neuze en deus guir da lacat da genta he loa er pod, ha da lavaret d'an deputeed pe seurt labour da ober?

— N'en deus ket tre, bez'en deuz avad ar c'hallout da lacat ober ar pez a vez otreet gant ali hag asant an deputeed.

— Ta, ta, ta, an tiegez eleac'h n'en deus den ar guir da lacat he loa er iod da genta, na da lavaret bep min-tin da be seurt park mont da labourat, an tiegez-ze a c'heller lacat an daboulin en dro evit encanti foar enhan, ha me gaf din e'tle beza ar memes tra en eur vro, en eur rouantelez, mar deo red caout asant me n'ouzon ket pegement a dud abars gouzout petra da ober.

— Bez'ez eus gouscoude tiegezioù ha n'euz enho nemet mevellou ha mitizien o cas ar stal en dro, hag a ja gouscoude mad avoalc'h.

— Me anavez iye tiegezioù evelse; me anavez iye eun tiegez bennag eleac'h ne deus nemet eur c'breg chomet intanvez gant eun toullad bugale vihan. Hogen eno ez eus neuze eur mestr mevel, hag ar zericherien all a ve peurliesa cals guelloc'h gantho beza dindan an ozac'h euz an ti eget dindan ar mestr mevel-ze. Ha c'hoas pet tiegez a gafot o vont mad evelse, gant mitizien? Dibaot eo na ve mall da velet map pe vap caer o kemeret an emel euz an tiegez, rag keit ha ma vezobet renet gant mevellou ne vezoz ket donetus cresket an danvez enhan, nemet da viana an intanvez he unan a ve goest da zougen var eun dro bragou ha losten.

— Ama evelse ne ket servicherien eo a zo: ama ema an dibab euz a dud pep carter, ar re genta, furra ha gouezieca, choazet gant ho c'henvroiz, gant ho anaoudeien, evit ren ar vro.

— Caer o pezo lavaret din, ne gredin morse e casfent mad ar stal en dro ma na vez ket unan e penn ar re all, ha c'hoas zoken e lavaran an hini a zo er penn a dle beza an dra dezhan. Ma ne ket, n'em befe nemeur a fizians enhan. Emaoun coz dija, ha biscoas n'em eus quelet c'hoaz eun dra voutin ambreget mad. Pa vez eun dra cals perc'hennou varnezhan, pep perc'hen a boagn hag a zispign nebeuta ma c'hell gant an dra ze, an eil a c'hortos digant egile ober, hag an dra a ia da goll; ha pa vez collet, pepini a daol ar beac'h var ar re all; den ne anzao beza cablus.

FEIZ HA BREIZ.

Me gaf din e tle beza ive evelse evit eur vro pe eur rouantelez. Mar deuz eun niver braz hag o deus pephini he lodennig euz ar c'halloout da ren ar vro-ze, pephini ive douetuz a rai nebeuta ma c'hallo, ha pa vezo eat ar stal da stalik ganthro, an eil a damallo egile, ha nicun ne anzavo beza faziet, beza manket d'he zever.

Hen lavaret a ran ato ; hirio en deiz eo dibaoit an hini a labour a zevri, a laca hie boan evel m'eo dleet, pa na labour ket evithau he unan.

— Ar re zo e penn ar Republig a labour ive evitho ho unan o labourat evit ar vro ; honor ha gounit a zo evitho pa za mad ar bed.

— Ta, ta, ma ne ket an dra dezho, em bezo ato disfizians. Red eo o dese coll pe c'hounit dioc'h ma renint mad pe fall an aferiou. Anez e cavan anezho henvet oc'h eur mestr mevel a laca rei dezhan comianant vad en eun tiegez, ha pa goez an tiegez-ze en he boull, en em denn kuit, o cas ganthan muia m'en deus galiet da zestum, hag a ia zoken ac'hano laouen bras dre m'en deuz iviziken peadra da veva dinez'h hag en he eas gant he dud.

Sellit, aotrou, me zo ganhen eun tamik tiegez, hag a vez nec'het avoalc'h avecou o clask gouzout penauz en em denna. Hogen bez'em eus du-ma eur mevel, ha pa em quel nec'het evelse, a lavar din alies : « Bezit dinez'h, va mestr, keit ha ma vezin-me ganeoc'h, ne vanco ket a vara en ho ti. » Guir eo, rak ma vancefe bara em'zi, va mevel a iafe da glask bara e leac'h all. Hogen me gred eo evelse ive evit ar re zo e penn eur vro ma n'o deus nemet eul lodennik da velet varnezhi. Mar cavont honor ha gounit, e chomint, e talc'hint mad ; ma na gavont ket avad, en em dennint pephini en he du da lacat da dalgout ho zra ho unan.

— Var evelse evidoc'h-hu e rank beza ar perc'hen e penn he dra, pe ne dai ket mad ar stal en dro ?

— Bete vrema n'em eus ket guelet ez aje mad ar bed anez. Hogen n'oc'h eus ket lavaret din ha bez'e voa Gambetta map bihan da Rodespier ? Clevet em euz ive e voa car tost d'an hini zo hirio roue ar Republik.

— Gambetta ne deo nag a lignez Robespier, nag a lignez prezidant ar Republik ; ne gredan ket e ve car da nicun anezho ; ne deo nemet eun depute evel pephini euz ar re on euz hanvet er c'harter-ma. Bet eo hueloc'h, ha marteze e savo adarre. Doue epken her goar.

Bayeux. — D'an daou varnugent a Eost e tle beza curunet e Bayeux skeuden Itron-Varia-a-Zilvrans. Christenien an escopti o doa laket ober diou gurunen aour, caer meurbet, ha c'hoant a ioa e vijent benniget gant ar Pab he unan. Beleg ar gouent, carget a gementse, a gomz evelen euz an digemer en deus bet er Vatican :

« Edomp e saliou ar Vatican o c'hortos beza digemeret gant an tad santel. An dra-ma a ioa da nos, goude an Ave-Maria pe an Angelus. Eanet oa an tregas a vez

er palez-ze e doug an deiz. Elumi a reat eur c'houlaouen bennag ; echu oa evit an dervez-ze an aferiou. D'an mare-ze, a leverer, an tad santel a gar ober eun ean, gant arre zo var dro, evit diskuida euz a labour an devez, evel eun tiek, goude eun devez tenn, a gar diskuida da noz etouez he vugale. Neuze eo em boue an heur vad d'he velet, ha d'he bidi da vennigen va diou gurunen aour.

Ne livirin ket e vouen estlamet o velet Pii nao : nan, mes souezet bras e vouen oc'h he glevet oc'h va gelver dre va hano, evel pa en divije va anavezet abaque ma zeuz ac'hanon. Coms a reas din a veur a dra evel eun tad gant he vogel, ha gant kement a vadelez ma sonje din beza er gær o cozeal gant va mignoned.

N'oa nemethan pa zis da zaouina eharz he dreid. Kenta a rez oa kemeret ar c'horunnennou euz a dre va daouarn, ho zrei hag ho distrei evit sellet piz outho.

Epad an amzer-ze e lavaren dezhan penauz oa bet savet an diou gurunen-ze ; discleria a rean dezhan n'oa bet prenet tam euz an danvez laket d'ho ober, e voa bet roet an danvez-ze oll gant christenien vad an escopti ; pephini en doa roet eun tam aour bennag evit ober ar c'horunnennou ; lod o doa roet muioc'h, lod nebeatoch', ervez ho danvez.

An tad santel a lavaras neuze : « Caer eo ar c'horunnennou dreizho ho unan, mes bolo ntez vad arre o deuz ho roet ho rent c'hoas caeroc'h. »

Neuze e vennigaz an diou gurunen, ha var va goulem e vennigaz ive an escopti, ha dreist oll kement o doa sicutret curuni ar Verc'hez santel. »

An tad santel a lavare en dez all da vugale da bere en doa roet digemer hag a zo scoliet gant ar c'hoarez a charite : Pedit Doue evit ma lezo ganeoc'h evit ho tiorren hag ho scolia, tud ha ne glaskint ket ho teleur en errol. Pedit, ne ket epken evidoc'h hoc'h unan, mes evit ar iaouankiz oll.

Dar plac'het iaouang euz a Vreuriez bugale Mari e lavare : « O pet sonch dever ar re zo en eur scol a verc'hezed iaouang, evel m'emaoc'h, eo heuilla Jesus-Christ dre ar garantez hag an oberou. O pet sonch e lavarer d'hor Zalver : peleac'h bennag e zit ar guer-c'hezed a ia d'hoc'h heul. Red eo heuilla Jesus-Christ oc'h ober he zever, o labourat, o senti. Kementse a zodie avechou, hag eo red en em lacat abred da blega he volontez, ne ket re zies e ve an dra-ze da ober divezatoc'h. O comans abred e kendalc'her ep poan da ober ar vad. Pedit eta ho Salver, kemerit-hen evit skuer, hag hen a vez ho curunen.

G. M.

Scrifa a rer deomp euz a Blouigneau :

Ar bemzek a vis Eost 1872, e Plouigneau.

Cals cazetennou a gomz eur maread amzer-zo, a belerinachou great er pevar c'horn a Frans evit gouleu, dre intercession ar Verc'hes Vari, ma tistroio or bro

reueudic ous an aotrou Doue ; comz a reont eus a vandennou a c'huec'h cant, a vil, betec zo ken a bemzek cant a ia da bardona dar Salett, da chapel an Itron-Varia-Lourd, dar ghear a Ars, pelerinachou ker brudet abaoue eun neubeud bloaveziou-zo. Deuet e zoa en or speret, demp-ni ive, Plouignois, ober eun dra benac evit pellaat diouzomp ar goalennou scrijuz a bere e zomp gourdrouzet ac evit lakat trugarez an aotrou zomp gourdrouzet ac evit lakat trugarez an aotrou Doue da c'houeza pelloch var or bro couezet ken izel, siouas ! D'ar bemzek a vis Eost, e zeuz e Plouigneau pardon eur chapel, Luzivily. Sonjet on devoa eta mont e pelerinaj da chapel an Itron-Varia devez he gouel.

Var dro nao heur, ar procession, eur procession caer meurbet, a ziblasse eus a ilis Plouigneau. E penn ar procession edo pevar baniel doughet gant tud iaouank deuz ar barrez. Goude-ze, var diou renk, e teue var dro 200 plac'h iaouank, guisket e gwenn, pere a zoughe, pepini dre zro, ken skeudennou, ken banielou ar Verc'hes. Tregonet pe daou ughent potrezik, dillad gwenn gant-he, a zoughe ive banielou bian a ioa scrivet varne, e lizerennou alaouret, a bep seurt comzou mad, a bep seurt pedennou : *Santes Mari, patrones Frans. pedit evidomp. — Itron-Varia-Luzivily, pedit evidomp.*

— Varlerc'h ar merc'hed e teue ar goazet. Darn ane a zoughe croachou, darn all banielou bian (*oriflamme* e gallek) a darn all var blankardiou, fichez eus ar c'haera, instrumanchou passion hor Zalver : var unan edo an tachou, var unan all ar gurunen spern, var unan all ar galon zacr a Jesus treuzet gant eur c'bleze a c'hlac'h. Beza edo c'hoas daou vlankard all var bere e touche paotred iaouank relegou sant Louis. Etre pep unan deus ar blankardou pe deus ar bankou-dough-se edo eur groaz. Diou deus ar c'hoachou a vez doughet e Plouigneau pa vez eur procession benac a zo anavezet gant eus tud : neubeud a groachou a gaver en Eskopti trec'h dezo. Mez ar pez caera deus ar procession a gomzan anez-hi edo eur groaz coat a zeue varlerc'h an oll draou all ac a ioa doughet, en he za, gant mobilet a mobilizet eus ar brezel diveza, bugale Plouigneau : Var dro anterkant a ioa ane. Dek a ranke lakat ho dioucoaz dindan-hi assambles, rac pounner bras edo a neo ket souezus : Beza e devoa marteze var dro ughent troatad a hueldet. Netra nemet he guelet a ioa avoalc'h evit lakat an daelou da goueza deus an daoulagad. A bep tu dar pez labour-ze, edo daou vaniel bras : var unan ar galon zacr, var unan all ar gurunen spern. Dreist bannou ar groaz edo eul lincer venn gant bordou ruz pehini a iee ac a zeue, tolet ha distolet gant an avel ; ac en he c'breiz edo lakeet eun tam eus a wir groas or Zalver, roet da barrez Plouigneau gant an aotrou n'escop Serjant, bennos Doue var he ene !

Var dro dek heur anter e tiguezas ar procession e chapel Luzivily. Raclal e commansas an ofern a oue roet tro dezi evel dar goueliou caera. Goude an aviel, eur brezeghennic verr var maro ac assompson ar Verc'hes, var ar galloud he deus en Een a var ar volonte he deus da zicour he bugale, a denerraas calon meur a

hini. Goude ar gousperou, ar procession a zistroas dar bourk er memes doare a ma voa eat da Luzivily. Daoust peghen tom edo an amzer, daoust a m'ho devoa ar pelerinet an heol a fac, den ebet ne nem glemme, den ebet ne chale ; pepini en em dalc'h sioul : an oll a bede calonek. — En eur distrei couls ac en eur vont, e canet, hed an hent a bep seurt canaouennou santel : Litanou ar Verc'hes, ar Magnificat, an Ave Maris Stella, pe eur c'chantik brezonek benac : Ni ho salud, Rouanez an Aelez ; Ni ho salud, stereden vor, etc. Mes red e vije bet clevet cana ar psalm *Miserere mei* en eur digueout er bourk ac en eur antreal en ilis. An diskana ioa ar c'homzou trist-man : *Parce Domine, parce populo tuo...* Daelou puill a zirede eus cals a zaoulagad.

Lavaret edo daou vil den oc'h heuill ar procession nevez lavaret netra-re.

Var dro pemp heur anter deus an noz, ar procession a antreas e catedral vian Plouigneau. Souden eur belek iaouank, caret gant kement hini a anavez anean, a bignas er gador ac a ziskuezas e barr gomzou, mes gant comzou a zeue tre deus he galon, penaos mar doa bet cuezet kement a reuziou var or bro en amzer dremenet, eo dre m'he devoa ankounac'het an aotrou Doue : « Mar fell deomp, emezan, guelet fin ar reuziou-ze, astomp affo distrei deus Doue ac ober pinjen deus on dizentidighez a deus or goal vuez. » Goude ar brezeghenze ha benediction ar Sacramant, meulet ra vez ! pepini a nem dennas dar ghear, skuiz a gorf, gwir eo, mes, a dra zur, seder ha laouen a galon.

Lavaret a ellan en eur achui e zeo bet ar bemzek a vis Eost 1872, eun devez leun evit eun niver vras a barrossionis Plouigneau. Esperout a reomp e talchint pell amzer sonj mad anezan a n'hen devezo ket great an aotrou Doue skouarn vouzar eus kement a bedennou a zo bet, en devez-se, casset betec he drône.

Y. L., unan deus ar pelerinet.

AR VELEIEN.

XIV.

C'HOEC'HVET PENNAD.

Ar Veleien a c'houenn bepred evit ar Pab, a c'hoanta ober euz ar Pab Roue ha Mestr ar bed oll.

« Eun neubeud bloavesiou a zo, den, e quirionez, na oar petra zo e penn ar Veleien, petra' zonj ar Veleien, « var gont ar Pab, pegement a draou a fell dezh da lakaad etre daouarn ar Pab. N'euz hano ganthro nemet a arc'hant evit ar Pab, a gestou evit ar Pab, evel pa ve hennez eur paour keaz n'en deuz mors he voalc'h, « nag anter. Pe seurt ezom eta en deuz ar Pab da gaudi kement all a draou, kement all a zanvez hag a vro ? « Perak e fell da hennez beza Pab ha Roue er memez amzer ? Ha n'eo ket avoalc'h ha frank evithan kaoud « an iliz oll da c'houarn ? Mar kendalc'h da vond, mar bez lezet da vond, ha n'en em gavo ket abenn ar fin »

« Mestr ar bed oll, ha na vez ket oll dud ar bed, oll
« Mistri ar bed, Roueed hag Impalaered, evel dindan
« he dreid ?

« He affer eo beilla var he Eskibien hag he Veleien ;
« eo kelenn an dud var ar relijon ; eo prezeg hag ober
« prezeg an Aviel ; ha goudeze lezel ar bed, lezel traou
« ar bed gant tud ar bed, gant ar re a zo karget da
« c'houarn ar bed. Beza Pab a zo, ni gred, eur garg
« huel avoalc'h, a zo eun honor braz avoalc'h ; ha dis-
« kiant re an oll, c'hoantaz re an oll e ranker beza evit
« klask an tu d'en em zevel huelloc'h, da veza tost da
« vad hevel oc'h an Doue en deuz krouet ar bed oll. Ar
« Pab da vihana a dlefe gouzoud petra en deuz lavaret
« Jezuz, Mab Doue : *Va rouantelez-me n'eo ket euz ar
bed-ma a zo dirak ho taoulagad ; regnun meum non
est de hoc mundo.*

« Ne ket evelse eo en deuz bet great Jezuz-Krist,
« skouer an oll, an hini en doa guir da veza Mestr an
« oll. Gant hennez n'euz ket bet kement a drouz,
« kement a zismol. Hennez en deuz hevet paour, hep
« tra, en deuz sentet oc'h ar Mistri a ioa en he amzer ;
« hag en deuz lavaret da Zant Per he unan, ar c'henta
« Pab, evel d'an Ebestel all, ober ha beva dioc'h ar
« skouer en doa roet dezho ; *exemplum dedi vobis.*

« Hag e ve c'hoant da goll ar relijon, ne rafet ket
« nemeur voasoc'h eget na rear hirio an deiz. Ah !
« diouallet ar Pab ; rak, o klask paka peb tra, e c'helfe
« beza lakeat var netra ; hag hep dale e ma var netra
« e guirionez ; n'en deuz mui nemeur a dra da goll.
« Kementse a vezoz marteze eur c'houndegez evithan ;
« guelloc'h e vezoz e tu da brezeg d'ar re all, hag e
« peoc'h e vezoz lezet, pa na vezoz mui var he dro nemet
« paourenteuz. »

Kleyed a rit-hu tud ar bed ? Gueled a rit-hu pegement
e klask tud ar bed, var ho meno, mad ar Pab he unan,
gloar hag honor ar relijon he unan, oc'h ober evel a
reont, o lammed diavar dro ar Pab tam varlerc'h tam,
pez goude pez, betek ar bilen diveza ? Ha pa dal, ne
reont e guirionez ken tra nemet mired euz ho oll gal-
loud oc'h ar Pab na brezeg, na lakaio prezeg ar guir
relijon, an Aviel guirion.

Tud ar bed, lod anezho, kalz anezho en hon amzer, a
ra, a c'hoanta ober evel eul laer en deuz divisket eur
beachour, n'en deuz lezet ganthan nemet he grez, pe
nebeud oc'h penn var he dro, hag a lavar dezh an gou-
deze ker brao ha tra : paourik keaz, gueled a rit erva-
eo tom an amzer, ha skuizuz ar bale ; re a draou a ioa
var ho tro ; e vedoc'h e danjer da c'honezi re, da baka
eur voal zeuren, eur voal glenved, ha marteze ar maro.
Brema, sellit, setu c'houi skanvoc'h ; brema e vezoz eur
bladjadur evidoc'h kerzed ; ha, var bouez ne reot ket
hoc'h hent gant re a diz, droug ebed ne c'hoarvezo
ganeoc'h. Re zammet oac'h, va den mad ; brema setu
libr ho treid hag ho tivesker, pouez ebed nemeur ne
deuz var ho kein... Alon kenavezo... ha iec' hed deoc'h.

Ne vank ama ken tra, nemet pidi ar beachour, a zo

bet lakeat hevel oc'h eur pesk, pe dost, da drugarekaad,
var ar marc'had al laer en deuz he zizammet, da lavared
mil bennoz d'ar paotr brao en deuz he skanveat.

1.

*Petra eo ar Pab ? Pe seurt den en deuz c'hoanteat Sal-
ver ar bed da ober euz ar Pab ? Mad eo her gouzoud
kent mond pelloc'h, hag ezom braz a zo d'hen deski
da galz a zoktored.*

— *Var ar Pab eo diazezet an iliz katolik.* Ar Pab dre
ioul, dre c'halloùd ha gant sikour Doue eo a zoug, evel
pa lavarsen, an iliz katholik en he beach var an douar
e mesk an dud. Etre daouarn ar Pab e ma alc'hoesiou
an iliz katholik ; ganthan e ma an digor hag ar prenn
en iliz katholik. An den a c'hoanta ober he benn fall, ar
c'christen a fazi o prezeg ar gaou e leac'h ar virionez ; ar
c'christen a ra an droug hag a laka ar freuz en iliz katho-
lik ; ha ne fell ket dezh an doud var he giz, doud da vad,
prezeg ar feiz guirion, ar feiz a zo bet prezeget gant
Jezuz-Krist ha gant he Ebestel : an den-ze, ar c'christen-ze,
piou benak e ve, Belek pe Eskob, Roue pe
Impalaer, eur veach lakeat er meaz euz an iliz gant ar
Pab, ne gont.mui e mesk ar gristenien guirion, a zo
dirak Doue ec'hiz eur païen, voasoc'h evit eur païen ;
rak ne hell ket en em zizoher euz he vadisiant ; ha biken
ne raio he zilividigez ma na zeu enhan he unan, ma na
zent, hag a galon, oc'h ar Pab, he Dad, he Vestr ; hennez,
ma na zistro d'ar furnez, n'eo mui anavezet gant
Doue, en he varadoz. « Kement ho pezo liammet var
« an douar, » a lavare guech all Jezuz-Krist d'ar Pab
kenta, sant Per, « a vezoz liammet ebarz en Env ; ha
« kement ho pezo diliammet var an douar, a vezoz
« diliammet ebarz en Env. »

— *Ar Pab eo Doktor an oll* ; ne ket Doktor ar bopl
hepken eo, miz Doktor ar Veleien ho unan, an Eskibien
ho unan. Eur Belek, eun Eskob a hell fazia ; fazia
o voal ober, fazia o prezeg traou kontrol d'ar feiz
guirion, da lezennou Doue ba da re an iliz katholik ; an
dra-ze a zo bet guelet meur a veach, re stank, siouaz !
en amzer dremanet, hag a veler c'hoaz en hon amzer.
Ar Pab hepken evel Pab, evel Penn an iliz, evel Doktor
an iliz, ne fazi gueach ebed, pa vez hano evithan da
ziskleria d'ar gristenien petra zo ervez ar feiz kristen hag
a enep ar feiz kristen, petra zo mad ha petra zo fall da
ober ervez lezennou Doue ; rak ar Pab hepken eo en
deuz klevet gant Jezuz ar c'homzou-ma ker freaz : *me a
meuz pedet evidoc'h, evit ma talc'hot bepred d'ar feiz
guirion ; ego rogavi prote, ut non deficiat fides tua.* C'houi
dre-ze, mar gueil unan benak euz ho preudeur, euz ho
pugale, unan benak euz an Eskibien, euz ar Veleien, pe
euz ar bopl, n'euz forz piou hag e peleac'h, o kemered
an hent fall, o prezeg ar pez n'eo ket ervez ar guir feiz,
c'houi a dle neuze sevel ho mouez, ober skol, kelenn
ar re a zo ar mank ganthro, ha diskouez dezho petra ho
deuz da ober, pe seurt ho deuz da brezeg, hag e pe c'his
eo red kaozeal ; *et tu... confirma fratres tuos.*

Ne ket da lavaret, na da gredi evel ato e ve ar Pab

eun den na hell ket pec'hi, na hell ober droug ebed, na
fazia e neptra. Penn an iliz hepken, Doktor an iliz hep-
ken, an hini a zo karget, ha sikouret, ha sklerijennet
gant Doue evit prezeg ha diskleria ar miad hag ar virio-
nez d'an oll gristenien, hennez hepken, keit ha ma zeo
a berz Doue sklerijen an oll, doktor an oll, ne fazi ne
pred, ne gemer morse an droug evit ar miad, nag ar
gaou evit ar virionez. A hent all goudeze, pa na gomz
ket en hano Doue evit an oll iliz, ar Pab a zo den evel
peb unan, a hell ober fall, a hell dianaoud ar virionez ;
rak oc'h penn eur virionez a zo dre ar bed, hag ar Pab
n'en denz sikour ar Spered-Santel nemet er virionez a
zell oc'h ar feiz kristen, ar relijon gristen ; n'eo ket
sikouret dreist ar re.all peurvuia evit kaoud ar virionez
e skianchiou ar bed, pa ne deuz ar relijon netra da veled
ennho. Ar Pab n'eo ket karget gant Doue da sklerijenna
var ho labour ar vicherourien, ar vansonieren, ar gilvi-
zien, ar varichaled, ar re a ra henhou houarn, listri-
tan, ha kalz a draou all a gaver burzuduz en hon amzer.

— *Ar Pab eo Pastor an oll gristenien..* Er Pab eo en
deuz Jezuz fisiet he oaned hag he zened ; da c'houzoud
eo, an oll dud badezet, ken braz, ken bihan, ken paour,
ken pinvidik, Eskibien, ha Beleien, ha pobl ; *pasce agnos meos, pasce oves meas.* Ar Pab en deuz da veled
var ar bed oll, e kement leac'h ma zeuz kristenien. Affer
ar Pab eo gouarn ar bed oll kristen, an oll gristenien
dre bevar c'horn ar bed. An Eskibien, evit guir, a zo
karget ive gant ar Spered-Santel da c'houarn ar gris-
tenien var an douar, mez dindan dourn, dioc'h reiz ha
gant Aotreadur ar Pab. E bro ebed n'euz Eskob leal ha
guirion nemet dre zourn hag a berz ar Pab. Peb Eskob,
kent gouarn eun Eskopti, a dle beza anavezet, aotreet,
hanvet gant ar Pab. Oll dud ar bed, daoust d'ho c'harg,
d'ho gouisiegez, ne ma ket en ho galloud ober eun
Eskob, unan hepken ; roue ebed ne c'hell ober eun den
sakr euz a eun den a douez ar bopl, na rei dezh an
disterra guir var ene eun den all. Ar Pab eo a verk da
bep Eskob dre ar bed pe seurt tud en devezo da
c'houarn, e pe leac'h e vezoz he labour, pegeit e tizo he
labour. Oc'h ar Pab hepken e sell kristenien ar bed oll,
Eskibien, Beleien ha diveleien.

Mar en deuz ar Pab da veled dre ar bed oll, eo var
afferion ar feiz hag ar relijon. Ar Pab, dreist oll, a dle
beilla var ar feiz kristen, he denc'hel guere'h, ha digem-
mesk, ha digatar, evel ma zeo deuet euz an Env var an
douar, evel ma zeo bet prezeget gant ar Ebestel en hano
Jezuz hag oc'h sklerijen ar Spered-Santel. Ar Pab he
unan, daoust d'he c'halloùd fratz, n'hell ket touch oc'h
ar feiz kristen, n'hell lammed netra euz ar feiz kristen,
lakaad netra er feiz kristen : n'hell nemet rei da anaoud,
nemet displega guelloc'h, dispaka frankoc'h ar guirio-
nesiou a zo er feiz kristen, dioc'h an ezom a vez d'hen
ober da heul an amzer.

2.

Braz eo guir ar Pab ; mez ive tenn eo he zever. Beza
Pab a zo eun honor, ia ; mez ive sam a zo eno, ha soursi,

ha danjer, mar deuz enep leac'h. D'ar Pab sant Per en
doa lavaret Jezuz, evel d'an Ebestel, abarz ho c'huitaad
ha sevel en Env : it dre ar bed oll, ha prezegit d'an oll
dud. Ar re a gredo d'ho komzou hag a vovo ervez ho
kenteliou, a vezoz salvet ; ar re er c'hontrol ne gredint
ket, a vezoz kollet. C'houi a vezoz va zestou-me dre ar
bed oll ; c'houi a brezego va aviel-me e Jeruzalem, dre
an oll Judee, dre ar Samarii, ha betek er broiou pella
euz ar bed ; et usqne ad ultimum terrae. C'houi, mar
bez red, evit rei nerz mui oc'h-moi d'ho komzou, d'ar
guirionesiou a zeuio euz ho kinou, c'houi a skillo ho
koad, a raio an dilez euz ho puez. C'houi a brezego d'an
oll ha dirak an oll ; c'houi a zisplego va lezennou-me,
va gourc'hennou-me koulz dirak an dud vraz evel
dirak an dud dister, koulz dirak an Aotrouien, ar Roueed,
an Impalaered, evel dirak an dud a zo kemeret evit netra
var an douar, a vez bresset dindan an treid, tost da vad,
ec'hiz ar pri en henhou ; eritis miki testes.

Kementse a ioa diskleria d'an Ebestel e tient kerzed
dre ar bed oll o prezeg ar feiz guirion, ar relijon guir-
ion e peb leac'h, e peb korn euz ar bed, hep sellid nag
oc'h skuisder, nag oc'h danjer. Eun tam labour oa hennez
evitho, bag e zoa. Sant Per a grogaz enhan a ze-
yri, evel an Ebestel all. Sant Per, goude beza tremenet
eun nebeud bloavesiou var dro Jeruzalem ha var dro
Antioch, o kentelia eun nebeud ar Baianed, ha dreist
oll ar Iuzevien, a oue poulz gant Doue varzu Rom, en
em gavaz e Rom evit uza eno ar rest euz he vuez.

E Rom dre ioul Doue, eo en deuz bet ar Pab kenta
lakeat he gador a Escop ann Eskibien ; euz a Rom eo
en deuz bet great ar gear-benn euz ar relijon gristen,
euz an iliz katholik. Rom, abaoue sant Per, a zo bet kear
ar Babed ; e Rom eo bet ho c'hador brezeg ; euz a Rom
peurvuia ho deuz bet skoliet ha gouarnet ar bed katho-
lik.

Mez, o chom e Rom, evit ma youije an oll e pe leac'h
ho c'haoud, ar Babed ho deuz bet kasset a bep tu Beleien
hag Eskibien, evit prezeg en ho hano ar feiz en oll
broiou. Sant Per he unan en deuz bet var ar poent-se
roet skouer d'ar Babed a zo deuet var he lerc'h. Kuzet,
pa voa red cuza, en eur c'horn benak euz a Rom, Sant
Per en deuz bet karget re all, Beleien hag Eskibien,
Missionerien, da vond en he leac'h, darn dioc'h kostez
ar c'hus-heol, darn dioc'h kostez an anter-noz, er
Spagn, e Bro-C'hall, e Bro-Zaoz, dre an oll rouante-
lesion, evit rei d'ar Baianed anaoudegez euz ar virionez,
euz ar guir doare da zervicha Doue, ha da c'hounid
rouantelez an Env. En amzer Sant Per, Sant Paol en
deuz bet gellet lavared da gristenien Rom : *fides vestra
prædicatur in universo nundo* ; ho feiz a zo prezegit er
bed oll.

Euz a amzer Sant Per ar gear a Rom a zo bet dre-ze
kear ar guir sklerijen, ha kear ar virionez. Ac'hano eo
bet deuet d'an oll broiou ar guir anaoudegez euz a lezen
Doue, ar guir anaoudegez euz ar pez a dle peb den da
gredi ha da ober evit beza salvet. Euz a neuze, beveach

ma zeuz bet c'hoant da c'houzoud dre ar bed pini oa ar guir relijon, ar greden ervez Doue, ar guir doare da veva evit plijoud da Zoue, e zeuz bet sellet oc'h Rom, e zeuz bet goulennet, klasket sklerijen e Rom; hag euz a Rom ar virionez e deuz bet kerzet dre oll henhou ar bed; euz a neuze ar Pab e Rom n'en deuz bet heanet, n'en deuz bet paouezet da gentelia ar bed oll a berz Doue, da skigna dre ar bed katholik sklerijen ha tomder, sklerijen ar virionez ha tomder ar garantez, sklerijen ar virionez er sperjou, ha tomder, tan ar garantez er c'halonou; euz a neuze iliz Rom a zo bet an iliz Vam, an iliz Vestrez euz an oll ilizou dre ar bed; an iliz e deuz bet e peb amzer harpet, desket, prezeget ar feiz guirion, dalc'het, diouallet ar feiz guirion bepred dilastez, evel ma zoa en he ginivelez. E kichen ar Pab, en iliz ar Pab ar gaou n'hell ket en em loja.

M. B.

(Eur pennad all eur vech all.)

AR REDADEGOU KEZEK.

Epad ma scifan an dra-ma, e clevan ruiou Kemper o stracal gant ar c'harroziou o vont d'ar brajen eleac'h ma tle beza ar redadeg. An oll a renk mont d'ar blennenze, goazed ha merc'hed, lod evit guelet kezeg o c'haloupat, lod all evit beza guelet ho unan ha diskuez ho dillad brao. An amzer a zo caer, hag ec'haller lacat an oll braenteziou er meaz hag ho dispaca a vel d'an oll. Eun tamig eo tom gouscoude, ha poultren a zao; n'eus fors, red eo mont, ne c'heller ket ato caout pep tra-dioc'h he ziviz, ha da gement ebat a zo var an douar e vang ato-eun dra bennak.

Ar redadegou kezeg a deu deomp digant ar saozon; e speret eur zaoz epken e c'helle dont, eme eur scifagner anavezet, ar zonch da gemeret he blijadur o lacat kezek da ober diou pe deir zro da eun dachen, ha da riscla he zanvez oc'h ober claoustreou evit ar marc'h Broc'h pe evit ar gazek Logoden.

Deut dervez ar redadek, kement stlej-botez a zo e kær ha tro var dro a rank mont da zellet. Guelet a rer eno ive tud fur, tud a benn e mare all, mes en dervez-ze o deus kement a vall ha pep saos da zigeri ho ginou ha da ziscolpa ho daoulagad, etouez ar vacabant all, evit guelet o vont en dro relegou kezek. Rag e guirionez ar c'hezeg a laker da redeg' eno ne dint nemet relegou. Kempennet, fardet, ha maget pell ar arok e doare evit ho digas mistr ha scinv, ez int deut diforhag o deuz a veac'h ar furm a gezek. Lavaret a rafac'h kezek maro a ve deut buez enho eun tamig, hag a ve laket ho c'hoc'h var ho eskern seac'h evit ober eur pennad red. Ar c'hezeg-ze a c'hell galoupat epad pevar pe bemp minut, ne vent ket goest avad da badout eun anter heur ma vent staget oc'h eur c'har carget, pe en eur park oc'h an alar. Ar guella anezho ne ve ket eur vontounen da falla marc'h pillauer a vale dre hon hentchou.

Petra a fell deoc'h ar c'his eo, hag eur c'his deut euz a Vrozaoz, hag evelse eo red he heuilla.

Ar c'hezeg-ze a zo aotronet; pehini anezho en deuz he varchosi, ne ket avad eun toul craou evel o deuz ho c'henvroiz ar c'hezeg labour, mes eun doare palez eleac'h ne c'hell ket mont an nep a gar, eleac'h ma zeus mevellou, potred a gambr, tapisou ha dillad all da lacat d'ar marc'h dioc'h a zo izom, eur medesin, eur saoz evit he gentelia, re all carget da ober he veuleudi, en eur ger servicherien kement hag a c'house eun dijen-ti bras da gaout.

Ar c'hezeg-ze a zoux peplini he liou; da lavaret eo, ez int rubanet moue, penn ha lost gant rubanou euz a eul liou, hag ar re en em ziscleri evit eur marc'h, a stag iwe oc'h ho bruched pe oc'h ho breac'h eur ruban euz al liou-ze, en hevelep doare pephini euz ar c'hezeg en deuz he sujidi evel eur prins.

Setu ama daou, etouez ar re all: *Foulard* marc'h saoz, a zoux liou rus; *Turlututu*, anter saoz hag anter-c'hall, a zoux liou glaz; lezel a ran ar re all oll a gostez, rak var an daou-ma ema ar muia sell, ha gant unan euz an daou-ma, ep mar, e zai ar maout. Ha neuze unan anezho a zo evit Brozaoz hag egile evit ar Frans.

Turlututu (diviskit ho tok da saludi) rag ama e velit unan euz ar c'hezeg-ze a zo laket da zisken euz a vouenn kezek Brozaoz hag euz a vouenn kezek Breiz ha kementse evit guellaat an diou vouenn oc'h ho lacat en unan. Gant an danvez mesket-ze o deus great ama euz orin hag a virit e zafet da zellet outhan, ha zoken euz a bell. *Turlututu* a zo he gein lemm avoalc'h da ober eur baluc'hen; he zivesker seac'h, hir ha moan, a zo danvez euz ar c'henta da ober guerzidou; he gostou zo eaz da gonta, he c'houzouk zo keit hag he zivesker, ha meur a hini a ve goest d'he gemeret evit eur c'hanval ha ne ket evit eur penn kezek. Hogen evel n'en deus tam cof ha ne veler nemet divesker ha gouzouk, en deus couls lavaret ar c'houbari euz eur marc'h kinid.

Ar jokey (tennit ho tog adarre), rag hema zo eur ger saoz, hag eo hano an hini a vez var ar marc'h, a zo bet savet, maget, kempennet ha diforhet eveluhan. Rag ar rederien ne ket avoalc'h dezhou moulla kezek, moulla fell dezhou ive tud evit ho ren. Rener Turlututu a zo bet eta fagodet en hevelep doare ne deo nemet eur releg a zen, ha ma n'en deuz ket pouez eur bugel dek vloas. Abouez poania e vellear an dud evel ma vellear ar chatal.

Ar pez a lavaran euz Turlututu hag euz he rener, a c'heller da lavaret ive euz a Foulard hag an hini hen ren. Brema da c'hortoz an abaden da zigeri, setu ar c'haloustreou. Ar saoz a glask unan da lacat cant mil lur e claoustre outhan, hag e caf na petra-ta. Ar gansfaded a laca e claoustre eur mil scoet bennak n'o deus bet biscoaz en ho ialc'h; eur micherour a laca e claoustre arc'hant bara tud he di epad eur zizunveziou bennag; an itronezed, an demezelled, ha beteg ar vugale a ra claoustreou.

Gant Turlututu e zai ar maout!

— No ! no ! Foulard kenta, yes !

Setu ama ar c'hezeg o tont ! peoc'h, grik ebet ken. Ar goad a venn chom a za er goazied; an dud ne dint mui nemet daoulagad. En dro genta, Foulard a zo ar arok, Turlututu n'ema nemet da drede; seis penn kezek zo o c'haloupat. Abenn eur pennad e clever: hop ! hop ! hip ! hip ! ar zaozon a zo foug enho, ha ne c'hellont mui tevel. Hogen d'an eil tro Turlututu a denn he rebech; en em zila a ra evel eur silien etre an daou varc'h a ioa en he raog, hag abouez he c'houzong hir e touch da genta ar peul, hag e c'hounit bed eun anter penn var Foulard. Ar maout a ia gant Turlututu, hag ar Frans a c'houunit var Brozaoz. Potred ar rubanou glaz a laca arc'hant ar c'haloustreou en ho godel, ha ma vent lezet ez afent oll, itronezed hag all, da boket d'al loen dispar en deus gounezet ho dervez evitho.

Turlututu a zo brudet iviziken; eur pennad mad ne vezken hano nemet anezhan. He berc'hen a vezotanet he zorn araog an noz, rak kement hini a zo douget evit ar redadegou kezeg, a rancio lacat ho dorn en hini ar perc'hen eurus-ze. Turlututu, ma n'oa ket c'hoaz anavezet mad he lignez, a vezot clasket brema a be vouenn e tisken; sevel a vezot great, ne ket epken beteg an navet pe an decvet lignez, mes zoken, mar geller, beteg ar c'hezeg-ze a voue saveteet, evel al loened all, en arc'h Noe epad an diluch. Hag iviziken an aotrou X. Perc'hen Turlututu, a vezot ive brudet kercoulz hag he varc'h.

Al lenner a velo ervad e comzan ama euz ar redadegou braz, evel a veler e lec'hiennoù, ha ne ket euz a redadek Kemper. E Kemper ar redadek a zo disteroc'h eget evelse. Ama n'eus ket kement a soulgas; ar redadek zo evit tud ar c'harter hepken, ha n'eus ket great kementse a zigoriou ganthan, na kementse a glaoustreou enhan.

Daou louzaouer hag a zo calz a re all henvel outho.

— Hor bro a zo elany, a leverer : izom e deus louzou evit he farea. Red e ve he nevez, da lavaret eo he lacat da zistrei oc'h Doue, rei buez d'ar feiz enhi, troc'h a zdizurziou zo enhi, he dihuna euz ar c'houket ma zeo sebeliet enhan. Setu aze petra a lavar an oll, e kær ha var ar meaz, e Paris kement ha muioc'h eget e leac'h all; den ebet avad ne zonch troc'h a zdizurziou ma en em ro dezhou he unan.

E Paris daou vourc'hiz en em gaf hag a gomz evelen :

— Red eo deomp en em zevel, ha ren guelloch buez.

— Lavaret mad a c'hellit, ma na zavomp ket ep dale ema great gant hor bro.

— Ia, ia, izom on eus da lacat urz e meur a dra, ha kementse a zevri hag ar c'henta ar guella.

— Kenavezo, va mignon. Clevit-ta, ne deuot-hu henoz da ober eun taol carten bennak ? Deac'h em oa gounezet mil loiz aour oc'h ar c'hont X..., hag hirio ar c'hont en deus sonch da denna he rebech.

— Nan, prometet em eus moint d'ar gomed, ha neuze goud e coagnin gant eun nebeut mignonet el Leon aour.

— Alo, calz ebat deoc'h !

— Ha deoc'h-hu chans vad !

Ha pephini a ia var gementse da glask he blijadur.

Setu ama daou zen divar ar meaz en em gaf d'ar zdorn o vont d'ar gær euz ar marc'had.

Asa, n'amp ket en em velet pell zo; ma zafemp da efa eur picheradik ?

En eur efa eur picherad pe zaou e sao caoz euz an amzer zo brema, bag e leveront ive ne da ket mad ar bed, eza an dud var ho c'hemant all, hag e ve red chenchmeur a dra, ha troc'h a ive meur a zizurs a zo var ar meas. Araog en em zispartia, unan a c'houlen :

— Varc'hoaz e vezi cavet en oferen bred ?

— Ne vezin ket ; d'an oferen vintin'ez in, rak goudeze em eus da vont da di eur c'henderv din ; eun tamig ater on euz eno hag on eus sonch d'he dibuna varc'hoas ? Ha te ?

— Me zo va zro en oferen bred ; goudeze avad em euz eur ger da lavaret da unan eus va amezeien, ha marbez cavet eur re gartou, douetus braz hor gousperou a vezot e chapel ar Bod-Ilio.

— Mad, kenavezo ar vech kenta.

Ha var gementse eza ive pephini en he hent gant ar greden e ve red lacat urs e cals traou, mes ep sonjal an distera tam da chench netra en he voazamanchou he unan. Clanv eo ar vro, a leverer, louzou e deuz izom. Pephini a vel ar c'hlenvet crog er re all, mes ne vel ket ez eo crog enhan he unan ive.

Roue ar Prus. — En dez all e comzemp euz a eur vam a roe bazadou d'he bugale meur a vech bemdez evit ho lacat da gemeret eun ear laouen ; setu ama eun all hag a zo car tost d'ar vam-ze.

Eur roue euz ar Prus, hanvet Frederic-Guillou, endoa kemeret ar voazamant da vont he unan da vale dre ruiou kær, eur penn baz ganthan en he zorn. Pa gave unan bennak var ar ru o sellet oc'h ar marvaillou, o coll he amzer, dreist oll pa gave merc'hed o vacabant, en em lakea d'ho lopa gant he vaz, en eur lavaret dezhmont d'ho zi da labourat. Evese pa veze guelet ar roue o tont en eur ru, kement den dibreder en em gave eno, a scare ac'hano.

Eun dervez, o vont en eur ru, e vel eur bris bouc'his, he fri ganthan en ear, o sellet oc'h ar marvaillou ; hogen hema, pa vel ar roue, a dec'h buana ma c'hell. Ar roue a red var he lerc'h, hag o veza he dizet, e crog en he gollierou en eur lavaret :

— Perag e tec'hit-hu evelse ?

— Aoun am oa razhoc'h, hag e tec'hien.

— Aoun raz-hon ? Reuzeudik ma zoc'h, ha ne ouzoc'h-lu ket eo caret e fell din beza ha ne ket doujet ?

Hag o sevel he vaz, e ro d'ar bourc'hiz eur zaeat tu ha tu evit deski deuhan caret he roue.

Etre eum tad coz hag he vap bihan.

— Tad coz, me voar c'hoari cornigel bremaive. (ar c'hoarier cornigel zo eur potrik pemp bloas.)

— Mad, hirroc'h a c'houzout evidonme, rak me ne c'houzon ket c'hoari cornigel.

— Ia, mes c'hui a c'hoar c'hoari politik, tad coz.

— C'hoari politik? petra ac'h eus c'hoant da lavaret?

— Eo, me gleo ac'hanc'h aliez o comz a bolitik. Deskit ar c'hoari-ze din ive, tad coz!

— Ne vezo ket dies dit he deski, va fotrik, p'eo guir e c'houzout c'hoari cornigel. Ar memes c'hoari eo; ne velan kem ebet etrezho. Cornigel ha politig a zo ato tro distro. Trei a reont dioc'h ma vez laket al las varnezho; pa laker al las a zeou, e troont a gleiz, ha pa vez laket al las a gleiz, e troont a zeou.

— Hag ar politig ive, tad coz, a zo rond evel va c'hornigel?

— Pa dro a zeou, mabig, ar politig zo rond evel eun irvinen, pa dro a gleiz avad, eo plad evel eur golopod.

Priz an dillad braeo.

O surcha paperiou coz, ez eus cavet n'eus ket pell eul lezen douget gant ar roue Filip-Le-Bel (Filip-ar-c'hoant) divar benn an dillad caer hag ar braoenteziou euz he amzer. Al lezen-ze, douget d'an 3 a viz even 1310, a zifent oc'h ar varoned, an dud a lez, hag ive oc'h an itronezed hag an demezelled na zougint saeou mezer hag a goustfe ouspen pemp real ar voalen anezho! Neuze ar merc'hed a zoare a veze souge enho o tougen mezer a dri guenneg hag eis diner ar voalen!

Evel a velit ez eus pell etre ar re-ze hag hor c'hansarded hag hor c'hanfardezed a hirio. Petra a laverfe ar re-ma ma ve douget en hon amzer eul lezen evelse?

Eur guir c'hall.

Eur marc'hadoù braz euz a Sedan, o velet eur soudard allmand o vont da veusi e ster ar Meuz, a ieaz en dour hag hen tennaz ac'hano, o lacat he vuez he unan var var. Ar soudard a ioa euz ar Bavier. Impalaer an Allmagn o veza goucet kementse, a gasaz ar groas da varc'hadoù Sedan. Mes hema a zo guir c'hall ha n'ema tam o clask kostennat dioc'h ar Prusianed. Cas a ra dioc'htu ar groaz en dro, gant eul lizer eleac'h ma laver evelen:

« Saveteet em euz he vuez da eur soudard euz ar Bavier, abalamour ma voa va deyer, ha ne ket evit caout arc'hant pe hienor eo. Mar fell deoc'h reidin eun dra bennag evit ar pez am eus great, loskit da vale, roit

he frankis d'an diveza gall a zalc'hit er prizon. Den evit den; eun den a dleit din, hag e c'houlennan he gaout. »

Ar vreudeur.

Guelet a reomp scolaerien ar vreudeur o c'hounit e pep leach'h var ar re all pa zeont da eun examin bennak. Er sizun all e voa ar re a glaske mont d'ar scoliou huel; er sizun-ma eo ar re a c'houlen beza resevet er micherou a ijin. Daou varnugent a zo resevet euz an departament, ha calz anezho, euz ar re genta, zo bet scoliet gant breudeur santez Mari; lod all zo savet gant breudeur Lambezellec. Ar pez a velomp ama, a veler ive er penn all euz ar Frans.

Pedenennou evit an deputed.

Hon deputed a zo brema eat pephini d'he gær. Araok dispartia, unan anezho, an Aotrou Belcastel, en deus goulenet ma vije laket ober pedennou, abenn ar mare ma zaint en dro d'ar gambr. Unan bennag euz an dud difeiz ha dizoue a zo en-tu cleis d'ar gambr, a rea minou hag a c'hsromole o clevet kementse. Daoust da gementse, an darnvua anezho o deus roet ho asant d'ar goulen-ze, ha roet ho mouez evit lacat ober pedennou.

G. M.

An Aotrou Temoigne, vikel e Plouzeniel, zo maro er sizun dremenet.

Buez an Aotrou SERJANT, ESCOPE A GEMPER HAG A LEON,

Gant an Aotrou TEPEHANY,
Chaloni ha Secretour Escoppi Kemper.

Pris: Trivac'h real, dre ar post.

E ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escoppi, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper; e ti an Aotrou SALAUN, e Kemper; e ti an Aotrou LEDAN, e Monttroulez; e ti an Itron NORMAND, e Brest; e ti an Aotrou DESMOULINS, e Landerne.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, Chaloni a Zant-Brie.

Moullat evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha difazoc'h evit ar yech kenta.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 10 Eost.

PONT-N'ABAT. — 14 Eost.

Pris an daou c'hant tur.

Pris an daou c'hant tur.

Guinis.... 28 lur, 94 c.

Guinis.... 30 lur, 44 c.

Segal..... 20 lur, 30 c.

Segal..... 24 lur, 25 c.

Eiz..... 17 lur, 72 c.

Eiz..... 15 lur, «« c.

Ed-du..... 20 lur, 34 c.

Ed-du..... 20 lur, 83 c.

Kerc'h..... 16 lur, 46 c.

Kerc'h..... 16 lur, 50 c.

Avalou douar 8 lur, »» c.

Avalou douar 8 lur, »» c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullat gant AR. DE KERANGAL, mouller an Escoppi.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA, Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet; evit c'huc'h miz, pevarzed real.

An Abonamant a diez beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genla cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escoppi, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper
D'an Aotrou DE KERANGAL epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell-oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a diez da adressti d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 31 Eost 1872.

Er bloa-ma, evel er bloaveziou all ez eus roet prizou a vertus, d'ar re a zo cavet o deus great muia vad d'ho nesa e gis pe c'hiz, pe o kemeret soursi euz ar re glany, pe o rei ho danvez, ho amzer hag ho foan evit sicour ar re izomek, pe oc'h en em sacrificia evit minored pe eur famill bennak coezet er baourente, pe oc'h uza he ièc'hed hag he vuez, dianavezet, en eun ober eurmad all benak. Peurlies eo er rencoù izela etouezan dud eo e caver ar c'halonou mad ha carantezus-ze a voar dioueret pep tra, gouzany ho unan pep poan ha pep dienez evit sicour ar re all, ha kementse didrouz, ep clask souge na meuleudi a berz an dud.

Er c'hasetennou e cavomp er sizunveziou-ma ar brezegen pe ar scrit great gant an hini zo bet carget da rei da anaout ar re ma roet ar priouze dezhio ha perag ho roet. Comz a reamp er sizun all euz ar pris roet da vreudeur an Doctrin christen evit an ners calon o doa diskuezet o vont da zestum ha da louzaoui var an tachennou brezel, ar zoudarded keis dre ma coezent discaret gant ar boulji. Guelet a reomp, er brezegen-ma, meulendi ar glouer, al leanezed hag ar c'hoarez a gemere soursi euz ar re glany ha mac'haniet en hospitaliou. Goudeze e velomp priou roet da dud izel ha dister meurbred ervez ar bed.

Setu ama eun intanvez euz a Gaien, eur voriane bet sclavez da genta, ha goudeze bet he frankis dezhi, hag e deus tremenet he buez hir, eis vloaz ha pevarugent e deuz hirio, o louzaoui tud gouliet, oc'h entent oc'h tud clany gant an derzien velen, gant ar vreac'h ha gant an oll glevejou scrijuz a ra dalc'h mad distruch er broiou tom-ze. Setu ama eun all euz ar Guadeloup, eur sclaf ive, mes a c'hellas prena he frankiz, hag a chomas gouscoude gant he vestr, hag en deus, dre he ijin, he boan hag he labour savet he vugale he unan ha bugale he vestr coezet en dienez.

Setu ama c'hoas teir all, teir servicherez dister. Unan a zo en Aljer, hag a zo abaoue tregont vloaz o servicha eur famill baour, ep guenneg ebet, hag hi o caout commanant vad e leach'h all. Eun all a zo ive abaoue meur a vloaz o servicha hag o vaga gant he labour, he mistri deut da veza paour ha coz, re zinerz evit gallout gounit ho bara ho unan. An drede o velet he mestrez dilezet gant he fried, ha tri bugel chomet ganthi, e deus gounetz bara d'ar vam ha d'ar vugale o vont da c'hounit ama hag ahont eleac'h ma cave labour.

Goudeze e velomp eun demezel a ger Dinan, eur vretonez coz e deuz hirio trizek vloaz ha trument, hag a zo abaoue antercant vloaz o sevel bugale baour, ha ne c'houfet ket lavaret pegement a vugale e deus savet evelze, maget, guisket, desket, ha roet dezhio eur gelennadurez christen. Eun demezel all hag a zo chomet ep dimizi evit gallout lacat ar pezig e devoa da sicour ar re baour hag ar re glany; hag a zo abaoue he iaouankiz var dro tud clany. Er bloas 1832, epad ar c'holera, ne voar den pegement a boan a gemeraz ha pegement a vad a reas. Goudeze o veza en em laket e servich eun itron, an itron-ze a voue ker contant anezhi ma salvezas dezhi ober anezhi he heritourez. Mes ar plac'h mad-ma ne fellas ket dezhi kemeret an heritach, hag a lakeaz he mestrez da zevel gant he danvez eun hospital evit ar re glany hag ar re goz paour n'int mui goest da c'hounit ho bouet.

Claoustre, a lavaro unan bennag, ar re o deus bet ar priouze, an dud vad ha calonek-ze, ne ket tud difeiz eo e zint?

Ha perak, mar plisch? Ha ne velomp-ni ket a dud ha n'o deus ket a feiz, ha ne heuillont relijon ebet, hag a zo gouscoude mad da rei, trueuzoc'h an dud clany hag oc'h ar beorien, ha douget da zont d'ho zicour?

Ia, mad da rei pa goust nebeut dezhio ar pez a roont, pa o deuz avoale'h ep an dra-ze, pa n'o deuz izom evit kementse da zioueret pag eun eazamant nag eur blijadur; caout a rer tud ep feiz hag a roio peadra da lou-

zaoui ar re glanv, peadra da derri ho naoun d'ar re zo en dienez, a roio sommou arc'hant evit an hospitaliou hag evit oberou mad all ; mes mont ho unan da louzaoui ar re glanv e riscl da c'hounit clenvet dioutho , mes gouzanv naoun evit rei he vara da re all, mes dioueret he blijadur evit renta servich d'he nessa, mes tremen euu niver braz a vloaveziou er boan, el labour, en dreveil, terri he gorf hag uza he iec'hedevit mad ar re all, epad ma c'helfet beva dizoursi ha dibreder o telc'her gant han he unan ar pezig en deus, lavarit din ha c'hui oc'h eus cavet tud evelse etouez ar re n'o deus na feiz na relijion ?

— N'em eus ket, hogen perak ne ve ket cavet ?

— Perak? perak? Abalamour an den, evel den, a glasco ato he vad he unan da genta ; ez eo red beza christen mad ha caout feiz evit choaz anezhan he unan ar boan hag an diouer, evit en em lacat dindan ar zam pa c'heller tec'het diouthan ; da lavaret eo ez eo red cridi e rer dre eno eun dra hag a blich da Zoue, ha caout an esperans da veza dic'hanaouet ganthan eun deiz euz a gement a vez bet gouzaqv bet evithan.

— Gouscoude ha nema ket an dud diseiz dalc'h mad o lavaret hag o scrifa eo hi epken eo, a ra vad var an douar, eo hi epken a daol sclerijen er sperejou, hag a zo o poania nos deiz evit lacat an oll da c'hallout beva en ho flijadur ?

— Lavaret ha scrifa a rer buan ; an dra-ze ne gouste nemeur ; ober a gouste hirroc'h, ha beteg hen n'em eus ket guelet o dese an dud diseiz kemeret calz a boan na dioueret nemeur a dra evit renta ar re all eurus.

— Guir a livirit, hag evit anzao ar virionez, me a zonch ive eveldoc'h. Credi a ran eveldoc'h ep ar feiz, ep doujans Doue, ep an esperans euz ar baradoz, ne daio morse a bell ar zantimant a c'hell dont dre an natur e calon eun den da ober ar vad, da c'houzanv poan evit ar re all.

Rom. — Da zeiz anter eost, an Tad Santel ar Pab en deus laket lenn eur scrit evit canoniza an den venerabl Charles a Sez, hag a gomzaz evelen goudeze :

« Oc'h evesaat oc'h buez ar servicher Doue-ma, e velan, mar d'eo guir lavaret anezhan evel a lavare Jesus-Christ euz ar C'hantener ; n'em eus ket cavet eun hevelep feiz en Israël, e c'heller lavaret ive anezhan gant gnirionez : n'em eus ket cavet eun den ken eün.

« Ne c'heller na clask na caout an eunder-ze etouez ar re a ren aferiou ar vro ; caout a rer kentoc'h enho eur finesse hag eun dislealdet ho douk da zistruga an oll oberou a deu abers speret Doue. Ha Doue a les ober kementse evit amprou he iliz, evit lacat ar gristenien fidet da heul ar vertuziou, evit diskuez pere eo he enebourienn, hon re ha re an ilis.

« Evit lavaret mad, n'em eus ket cavet zoken kement a eunder etouez ar re a dlefe caout ar muia dre ar garg o deus ; n'he c'havan e nicun euz ar re zo carget a

aferiou ha ne voant ket galvet dezho, ha pere a goll an eunder-ze dre ar vuez a renont.

« Mad oc'h eus great eta o lavaret e felle deoc'h en em lacat da lenn buez ar zent, rag eno eo e cavimp an eunder-ze a vuez a c'hell hor savetei, ni hag ar re all.

« Lennit eta eveziant buez ar servicher Doue-ma, evit dre ar skuer euz he vertuziou, ma cavot eno sicourou da ober ho silvidigez hoc'h unan ha da zavetei ar re all.

« Plijet gant Doue ober a nevez ar burzud a rez evit ar zant-ma, ha lacat, dre he zicour, da zont adarre beo kement a re varo evel a zo er bed.

« E buez ar servicher Doue-ma e velit, pa deujot goude he varo da zellet oc'h he gorf, e voue cavet eun tach burzudus sanctet en he galon, hag ar gouli a rea eur bann a garantez Doue, evel eur bann heol hag a c'helle au oll da velet.

« Oh ! ra blijo gant Doue sancta an tach euz he garantez e ken aliez a ene a zo er meaz euz he c'hrs, hag a vey e stad a varo sebeliet er visoul Ra blijo ganthan sancta an tach-ze enho, evit euz a gorfou maro ha flerius ma zint, ma tistroint d'ar vuez, da eur vuez a zonjezonou santel, a oberou mad, din euz ar vuez eternel.

« Ha pa oc'h goulenet bennoz, ra roi Doue deoc'h he vennoz : me hen ro deoc'h en he hano.

« Ra ielo ar vennoz-ze e kement couent a zo e Rom hag er meaz a Rom ; ra lacai an oll relijiuzet da studia pe ger bras eo Doue ha pe gen dister int ho unan ; ra deui ar zonch-ze da greski enhomp an dispriz evi-domp hon unan hag ar garantez evit Doue, evit ma labourimp goudeze muioc'h evit he c'hoar hag evit huelaat er vertuziou ; evit ma tennimp evelse frouez euz ar vennos-ma ha ma tigoro deomp dor an Env.

Eur Chapel d'ar galon sacr. — Christenien vad a c'houlen eun nebeut zo ma ve savet e Frans eur chapel pe eun iliz en honor da galon sacre Jesus. An arc'hant roet pe bromet evit an dra-ze a zao brema da zaou c'hant hag ugent mil lur. Ar chapel pe an ilis-ze a zo sonch da zevel e Paris. An Tad Santel ar Pab en deus script eul lizer evit rei he otre da gementse. Meuli a ra an dud vad o deus bet ar zonch-ze, hag esperout a ra, dre an devosion d'ar galon sacr, e tevio Doue da gement truez oc'h he iliz hag oc'h ar Frans, ha da lacat calonou ar berc'herien da zistrei oc'h Doue.

An Alsas. — Clemou truez a zao euz an Alsas, hag euz al Loren, euz ar vro baour-ze coezet etre daouarn ar Prusianed. Bismark a sell dezhant distaga tud ar vro-ze dioc'h an ilis catolig evit ho distaga esoc'h aze dioc'h ar Frans. Fallout a ra dezhant en em zizoher eur vro-ze euz an oll relijiuzet, dreist oll euz ar re a ra scol d'ar vugale.

Beva a reomp, a scrifer euz an Alsas, dindan ar gourdrouz a draou scrijus. Ar bobl a bed, ha mad a ra, rak lavaret e ve en deus c'hoant Doue c'hoas da skei an

Alsas. Ar brud a zo ez eus sonch da zougen ive a enep an Alsas hag al Loren al lezen douget a enep ar Jezuisted, ha d'en em zizoher euz an oll gouenchou a gariemp kement. Soubla a reomp hor penn, ne ket dindan an taoliou bas, mes dindan dorn Doue.

En Allemagn e vez o glac'h ar velet distruja ar chouenchou, mes ar c'hlac'h ar ze a vez brasoc'h cals choaz en hon touez-ni en Alsas. Hor bro benniget a ioa ker boas dioc'h ar chouenchon, hag e devoa kement a izom anezho, ma zeo beza diskiant clask ho distruja. Abaoe an dispac'h kenta pehini n'en devoa lezet ganeomp nemet ar c'hoarez a charite, nag a boan n'on doa-ni ket kemerev evit caout leaned ha leanezed da scolia hor bugale ! hag an oll boan-ze a vez collet en eun tael...

Setu aze clemou ar gatoliked euz an Alsas hag euz al Loren, ha n'en em glemont ket a dra sur ep abeg. Petra deui eur vro da veza ma na c'heller mui enhi rei d'ar vugale eun descadurez christen ?

Missionou. — Ne ket en Allmagn epken e rer ar brezel d'ar relijiuzed ; en Amerig e rer ive. E San-Francisco ez eus digouezet nao relijiuz ha tregont, euz a urs Santi Fransez bag euz a urs Sant Dominik, harluet eus Guatemala, abalamour ma voant, a lavaret, enebourien da Republig ar vro-ze. Great eus dezho mont en hent ha pignat var eul lestr ep rei amzer dezho da gas netra gantho.

Er Japon e rer adarre ar brezel d'ar gristenien. Daou vil, a leverer, a zo goestlet d'ar maro. Diaraog e condaonet eno ar gristenien da vovel var ar groas pe dre an tan ; hirio ho lezel da vovel dre an naoun ha dre an desfol sklerijen, taolet en noaz e toullou tenval, pe laket var lenhou scornet, liamet ho zreid hag ho daouarn, pe gant glaou beo plantet dezho en ho ginou. An drouk-speret a galato eun ijin, eur grisderi nevez bennak. G. M.

AR VELEIEN.

XV.

C'HUEC'HMET PENNAD.

Divarben ar Pab.

3.

Ar Pab e Rom a zo Doktor ha Pastor an oll gristenien, skignet dre ar bed. Ar Pab eta a dle beza bepred e tro da veilla var ar gristenien, d'ho c'heleñha d'ho difazia, dioc'h ma vez ezom. Ar gristenien, euz ho c'hostez a dle beza bepred eta prest da c'houlen oc'h ar Pab ar sklerijen a vank dezho, da gleved gant ar Pab petra ho deuz da ober, hag oc'h petra ho deuz da ziouall en afer ho silvidigez. Etre ar Pab, an tad, hag ar gristenien, he vugale, e le beza bepred digor ha frank an hezchou, ma hellor mond ha dond a bep leac'h da Rom,

hag a Rom da bep leac'h ; ma hello e peb ezom an vugale kaoud sikour digant ho zad, hag an tad rei kozh, sklerijen, kalon d'he vugale ; ma hello an tad kass tud a bep tu evit gueled penaoz e ma an dio gant he vugale, pe seurt ezommou ho deuz he vugale hag ar vugale kerzed a bep tu betek ho zad, evit beza skoliet gant he genteliou.

Dre-ze ar Pab a dle beza mestri en he vro, en lie gear, a dle kaoud eun tam bro elec'h ne vez mestr ebet ne met-han, ma hello hen an tad sevel he vonez, he veach ma ranko kelenn he vugale, kouz ar re a zo pell diouthan evel ar re a zo en he gichen.

Sant Per hag ar c'henta Pabed n'eo ket bet, evit guar en ho galloud gouarn evelse ar gristenien dre ar bed. An iliz katholik, epad pell amzer, a zo bet e brezel gant ar Baianed hag ar Iuzevien. An diaoul en deuz bet stourmet oe'h Jezuz hag he ebrest, hirra ma helle. Ar Iuzevien, eur veach diskaret ar gear a Jeruzalem, ho deuz bet en em skignet dre ar bed oll, hag ho deuz bet kasset gantho e peb leac'h ho c'halouen leon a gas oc'h Jezuz hag he relijion, ho deuz bet poariet ha labouret e peb leac'h evit mouga ar feiz kristen, ho deuz bet poulzet ha poulzet ar baianed e peb bro da heskina, da brizonia, da verzeria ar gristenien.

Daoust da oll egar an ifern, daoust da oll zallentez ha da oll gounar ar Iuzevien hag ar baianed, diaouzek abostol, tud dister, pesketaerien-renet gant eur pesketaer, ho deuz bet great dre ar bed eur freuz-evel n'oa bet biskoaz guelet kement all ; ho deuz bet taolet d'an douar, brevet oc'h an douar, devet en tan doueou faoz ar baianed ; ho deuz bet trech'et ar Iuzevien, ha diskouezet dezho freaz n'oa silvidigez ebet evitho nemet oc'h adori Jezuz, evel Doue.

Epad var dro tri c'hant vloaz ar Babed e Rom a zo bet red dezho en em guzed stank ha stank, ho deuz bet mil boan o c'houarn an iliz katolik ; hag a zo bet lakeat d'ar maro, oll tost da vad, an eil varlerc'h egile ; abalamour ma veled ehnho Mistri, Tadou ar Gristenien, ha ma sonje d'ar Baianed, d'ar luvezien, oa avoalc'h dont a ben euz a gef ar vezen, evit ober goudeze ho ioul euz ar c'horf hag euz ar skourrou. Mez Jezuz a roe d'he iliz sul muioc'h a zikour, a c'haloud, ma zoa evithi brasoc'h an danjer, ha rustoc'h, tennoc'h an abaden.

Eur veach tremenet ar barr amzer spontuz a zo bet padet keit all, eur veach skuzet ar Vourrevien oc'h ober Merzerien, an iliz e deuz bet savet he fenn ; ar Pab a zo bet savet huelloc'h, kaerrroc'h, startoc'h var he dron ; hag ar bed he unan en deuz bet aotreet, evel goulenet ma vije ar Pab roue en he vro, evit na vije ket ar Pab dindan eur Rojeall, a c'helte miret out-han da ober he zevez a Bab, diouall ha maga he oll zenved.

Constantin, ar c'henta impalaer kristen, a zantaz buhan n'oa ket eun affer eaz e vije e Rom daou vestr, eur Pab hag eun impalaer. Constantin a lezaz Rom gant ar Pab, hag a ieaz pell da zevel eur gear all evit gouarn al loden gaer euz ar bed a ioa en he c'haloud ; mond a reaz d'ar gear a zo bet galvet euz he hano *Constanti-*

nopl, da c'houzoud eo, *kear Constantin*. Varlerc'h Constantin, ar Pab en deuz bet guelet he dam rouantelez o kreski a nebeudou. Aotrouien vad, Prinsed ha Prinsezed, Roueed, ho deuz bet anezho ho unan, dre respet evit ar Pab, dre garantez evit Doue, staget oc'h ar gear a Rom keriou all, douarou, leveou; ha setu penaoz, hep tam brezel na laeronsi, eo bet savet ar Rouantelez dister a zo bet hanvet *stajou sant Per, stajou an iliz katolik*. Ne ket d'ar Pab evel den, mez d'ar Pab evel penn an iliz katolik, oa ho c'hoant rei euz ho danvez; evit ma raje ho danvez vad d'an eil Pab goude egile, evit ma vije kaerroc'h e touez Mistri ar bed renk an hini a ioa vikel Jezuz var an douar; ha ma vije peb Pab muioc'h e tro da skolia, dioc'h ezom, betek an huella. Aotrouien, betek ar galloudusa impalaered.

Mar koust avechou da eur Person, mar deo ken danderuz evit an disterra Pastored er parresiou, skolia eun darn dud ho deuz madou, a zo savet dreist ar re all; pement e zeuz muioc'h a zanjer evit ar Pab, pa c'hoanta, pa rank digeri ho daoulagad d'ar re a zo e penn ar Rouanteziou! Eno e kaver buhan voal affer, ha vad a ra d'ar Pab beza mestr en he di, gouzoud e pe leac'h e ma he lojeiz, pa vez red dezhan skei var dud peurvuia ker kizidik ha ken ourgouilluz.

A bet ar veach ho deuz bet ar Babed tabud ha mellad gant mistri an douar, gant duked, konted, baroned kriz ha dizaour, a veze dalc'h-mad e brezel an eil oc'h egile, a c'houze an tan en eur vro divar eur rambre, divar eun netra; a laze dår red an dud a veze disterroc'h evitho, evel pa vije bet laboused, lern pe c'chedon dirazho; a groge dizamant a gleiz, a zeou, e kement a veze dioc'h ho doare; a laere, a c'houille maneriou, kouenchou, ilizou, en eur c'hoari, en eur c'hoarzin! A bet ar veach eo bet seuriet ar Babed gant roueed hag impalaer fallakr, a rea kement a droe en ho fenn, a veve goaz eget Paianed, eget chatal; a harlue pell dioutho, a stlape var an hent, a zestumme kloz e prizonio teval ho frijou guirion, ho frijou ervez al lezen gristen, hag a zamme, evel ma samm ar bleiz eun oan, demezelled, itronezed, plac'hed koant hag honest, euz a dre divreac'h ho zadou hag ho mammou, ho goazed, evit ho c'haillara da genta e peb giz, bag ho faka stank, goude beza ho dispenoret, e toullou enk dindan an douar, e tourellou huel, den n'ho guele eno, ha maga en ho c'hoz gant bara ha dour epken, evel mer c'had euz ar re falla.

Daoust da grisderi, da fallagriez ha da c'haloud an hevelep Aotrouien, ar Babed ho c'hellenne, ho gourdrouze, hag o lakea er meaz euz an iliz katolik, pa na reat van evit ho c'heved.

Ma vije bet ar Babed dindan dourn paotred ker foll, prinsed ken diboell, petra na vije ket ket bet great dezh; pet anezho a vije bet merzeriet, hag hep trugarez? Evitho da veza mistri e Rom hag en ho rouantelez, ar Babed ho deuz bet ranket, nousped ar veach, tec'hed, ha buhan, ha pell, dioc'h ma veze krevoc'h egetho an Aotrouien, ar roueed, an impalaered, a dlient da gente-

lia ha da ziarbenn ervez ho galloud. Unan euz ar Babed ho deuz bet labouret ha gouzavet muia evit an iliz katolik, sant Gregor VII, a lavare var ar guele euz he varo. karet e meuz an dud leal hag honest, ha brezel a meuz great d'al laeron, an abeg eo ma zan da verval evel eun divroad er meaz euz va c'hear; *dilexi justitiam, et odii iniquitatem; propterea morior in exilio*.

Oh! Doue a ra mad ar pez a ra. Doue a vouie petra rea oc'h ober Roueed euz be Babed; a glaske eno mad an oll; a zave ar Babed, evit ma vije klevet guelloc'h, pelloc'h ho mouez, ma vijet guelet a belloc'h ha gant muioc'h a dud, ha ma hellent tec'hed, en em guzed e poent, eun tachad, pa vije furnez hen ober, pa na vije ket ho dever chom da c'chedal ho bournrevien, chom da c'chedal taol ar maro.

Hirio an deiz ar Pab a zo c'hoaz e Rom; n'en deuz ket kavet a zoare mond kuit euz a Rom; mez kollet en d'euz he rouantelez, eur rouantelez a ioa d'ar Pab abaoe var dro eur mil bloaz, a dlie dre-ze beza he dra ha tra an iliz dirak peb den honest. Kollet en deuz oc'h penn al loden vrasha enz a Rom he unan; laerez a rear ar c'houenchiou a zo e Rom a bep tu d'ar Pab; c'hoant a zo da ziskar meur a iliz e Rom, evit digeri ruiou frankoc'h, evit sevel saliou kaer da zansal. Ar Pab, eun den a bevar ugant vloaz, eun den ker mad ha ker sanctel, a zo dalc'h et en he balez evel en eur prizon; ar Pab, d'he oad, n'hell mui mond dre Rom evit gueled he vugale, he ilizou; rak danjer a ve evithan da veza goapeat, da gleved trouz, kaosiou re c'houero, re zivalo, da veza marteze merzeriet. Ar Pab euz he balez en deuz klevet oc'h penn eur veach traou diskiantet o c'houlen he varo. Tud ar Pab, soudarded ar Pab a vez stank ha stank great an-hu varnezho, a rank beza bepred var evez euz ho buez.

Eur Roue laer, laer a bell zo, a vez e laer, chansuz, betek ar maro, goude beza divisket Prinsed all, Mistri eveldhan, eur Roue all euz he gerent tosta, en deuz bet ar grisderi d'en em gemered oc'h ar Pab he unan, oc'h eur Pab a zo respectet memez gant an Turked bag ar Baianed, en deuz lammet diganthan kement a helle da baka divar he goust; hag a veler brema o rodal dre ruiou Rom, en dro da brizon he Dad, moged ar butun o tond euz he c'hinou, he zaouarn en he vragev evel eur mansoner; a veler o loja, dioc'h ma kred, goude beza sellet piz a beptu, en unan euz a balesiou ar Pab; a veler o tansal gant he orin e saliou ar Pab, e saliou ar Gardinaled, an Eskibien; ar Roue laer a zant, kaer en deuz, ne ma ket mad en he zillad, n'eo ket brao an dro ganthan; santoùd a ra kleze an Aotrou Doue o flemma he ler e peb leac'h; aon en deuz d'en em gaoud gant an ankou en eur c'hor teval, en eun toull distro; rak an Italianed a gar an taoliou treitor, a zo boaz da skei a dre kein. Hevel oc'h eur Boudedeo, a rank beza bepred o vond hag o tond, n'hell diskuida e nep leac'h, ar Roue laer, spourounet dre ma zeo laer, dre ma klev dalc'hmad eur vouez o lavared dezhan en he greiz; laer, laer; ar Roue a ia hag a zeu euz an eil penn d'egile dre Rom;

euz an eil kear d'eben dre he rouantelez, o c'chedal ma vezet sammet gant an diaoul, pe diskaret, lazet gant kleze, gant kontel eun torsetour.

Hogen, paket ma zeo ker kloz, hon Tad Santel hag hen a zo muioc'h e tro da c'houarn mad an iliz katolik? Destummet ma zeo evel en eur gaoued, hag hen a hell digemeret, dioc'h he c'hoant ha dioc'h ho ezom, ar re euz he vugale a c'houenn he veled ha klevet he genteliou? Denet an Italianed da gaotd brezel gant ar Fransisien, ar Spagnoled, ar Zaozon, ar bopl a garor, ar baotred vrao euz an Itali hag bi a lezo ken eaz ha ken trum na Saoz, na Spagnol, na Gall, na Breton, da vond betek ar Pab, betek an hini a zo Tad an oll, Doktor an oll en iliz katholik? Pa vezet evel eur c'helec'h reud en dro d'ar Pab; pa vezet ar Pab diouallet gant an Italianed evel eun den danjeruz, eun den a helle beza a unan gant ho enebourien, ha konta dezh kalz re a draou, e pe c'his e teuio ar Pab keaz da rei kentel ebed, sklerijen ebed na da Veleien, na da Eskibien, na da Gristenien ar broiou a vezet o skei var an Itali?

Ah! mar deuz eun den dre ar bed hag a dle beza mestr d'en em drei, da brezeg, da labourad dioc'h ma c'houenn gloar Doue ha mad an iliz katolik, an denze eo ar Pab, eo Pastor an oll Gristenien. Evelse an Aotrou Thiers he unan, an Aotrou a zo brema e penn ar c'houarnamant en hor bro, a lavare guech all a vouez huel e kampr Pariz: *mad an iliz, mad an oll Gristenien eo ne ve ar Pab dindan dourn den ebed, n'en deffe Gouarnamant ebed da veled varnezhan*.

Napoleon I en doa lavaret araok an Aotrou Thiers: « Ar Pab ne ma nag e Pariz, nag e Madrid, nag e Vienn, « ha setu perak ar Gristenien a zent outhan. Doue en « deuz he lakeat e Rom, evit ma c'bentento guelloc'h « an oll rouantelesiou a vel enhan Pastor an eneu, « ha ma vezet douget da glask mad an oll broiou, hep « sellid kent oc'h ar Frans eget oc'h ar Spagn, oc'h an « Allmagn kent eget oc'h Bro-Zaoz. N'eo ket ar boan « chenç ar pez a zo bet great gant Doue. » M. B.

(Eur pennad all eur vech all.)

Aluzennou Franseza a Amboas.

II.

An demezelled a ioa er zal o c'hortos coan. Kuign ar rouanez a ioa var an daol. Catell a Vreiz hag he demezelled a drabelle en dra c'hellt. Franseza ne lavare ket calz a c'her, rak ne garie Morse coms nemeur; unan euz an demezelled e devoa, euz ar prenest, guelet Jil a Vreiz hag he gamaraded o stourm a daoliou bouli-di erc'h, hag a gonte an dra-ze d'ar brinsezed.

— Jil a zo eur potr c'hoeg, emezhi, teir guech eo bet digoret ar stourmad, ha teir guech eo eat ar maout ganthan. Ah! pa zai da zifenn ar vro, Jil a vezet eur brezelecaer calonek!

— Evel an oll vugale a Vreiz, eme Franseza. Mes an erc'h hag ar vrezel a ra calz a dud reuzeudik.

— Asa, Yzeult, eme Gatell, perag e teuit-hu da gomz a vrezel dirag hor e'hoar Franseza? Ni on doa he digaset laouen, ha c'hui a ia d'he lacat trist adarre.

Franseza, da c'hortoz an aotrou Duk, kemerit ho telen, ha canit deomp unan euz a zoniou brao Breiz; sellit, n'oc'h eus ket a zonch euz an hini a ganas deomp eur mesaer bihan pa vouemp o pardona e sant Herme land?

— O, sonch avoalc'h, Catell, mes an demezelled-ma marteze zo guelloc'h gantho eur zon beñnak gaeoc'h.

— M'hen asur deoc'h, eme yzeult, e cavan dudius kement a ganit.

Ar c'houarnerez a roaz he zelen da Franseza, pehini a ganaz ar zon-ma;

Eur paour kezig a ioa,
Jesus, Jesus, Jesus!
Eur paour kezig a ioa
O vont da glask bara (bis).

Etal dor Itronezed
Jesus, Jesus, Jesus!
Etal dor Itronezed
Tam bara n'en deus bet (bis).

Ar paour a ia en he dro
Jesus, Jesus, Jesus!
Ar paour a ia en he dro
En eur skuilla daelou (bis)

Paour kez, petra e'n dra-ma?
Jesus, Jesus, Jesus!
Paour kez, petra e'n dra-ma?
Petra ra deoc'h gouela? (bis)

Ah, itron, mar em c'hredet,
Jesus, Jesus, Jesus!
Ah! itron, mar em c'hredet,
Me'meus naoun ha sec'het, (bis)

Deut, paour kez, deut du-ma,
Jesus, Jesus, Jesus!
Deut paour kez, deut du-ma,
Hag o pezo bara (bis)

Ous va zaol c'hui a zebro,
Jesus, Jezus, Jesus!
Ous va zaol c'hui a zebro,
Eus va guin c'hui a efo (bis)

Ouz an daol pa voa laket
Jesus, Jesus, Jesus!
Ouz an daol pa voa laket,
Ar paour ne zebre ket (bis)

Paour kez ha c'hpri zo poaniet?
Jesus, Jesus, Jesus!
Paour kez ha c'hei zo poaniet?
Dibri ne c'halit ket (bis).

Itron, va c'halon fezet,
Jesus, Jesus, Jesus !
Va c'halon a zo fezet,
Me a garfe cousket (bis).

Hag hi gelver he matez,
Jesus, Jesus, Jesus !
Hag hi gelver he matez ;
« Grit guele d'ar paour kez. » (bis)

Nan, iron, nan, nan, biken,
Jesus, Jesus, Jesus,
Nan, iron, nan, nan, biken,
Guele d'hean ne rafen (bis).

An iron a zo savet,
Jesus, Jesus, Jesus !

An iron a zo savet.

Eur guele e deus aozet. (bis)

P'oa eat ar paour da gousket
Jesus, Jesus, Jesus !
P'oa eat ar paour da gousket
Ar gambr oll entanet (bis).

Paour kez, pe sin eo hema ?
Jesus, Jesus, Jesus !
Paour kez, pe sin eo hema ?
Ma n'eus met tan ama ? (bis)

Va itron vad, sin eo
Jesus, Jesus, Jesus !
Va itron vad, sin eo
Barados o pezo (bis).

Ha va matez, anezhi
Jesus, Jesus, Jesus !
Ha va matez anezhi
Baradoz e do-hi ? (bis)

Barados ne devezo
Jesus, Jesus, Jesus !
Barados ne devezo
D'an ifern ez aio (bis)

Ha pa voa deut ar beure
Jesus, Jesus, Jesus !
Ha pa voa deut ar beure
Paour ebet er guele (bis)

En he leac'h e voue cavet
Jesus, Jesus, Jesus !
En he leac'h e voue cavet
r Grusifi alaouret (bis)

Franseza a garie ar sou-ma abalamour ma cave enhi
santimanchou henvel oc'h ar re a ioa en he ene. Hogen
epad ma cane, an Dug a ioa deut er gambr goustadig,
ep ober an disterra trouz, hag ep gouzout d'ar ganerez,
oa deut bete kein he c'hador, ha pa voa echu ar ganaou-
en, e voue ar c'henta o stracal he zaouarn hag o lavaret :

— Dudius ! dudius ! Franseza, va merc'h muia caret !

— An aotrou Dug ! eme Franseza o sevel-eun tamik
mezus, ha ne vouien ket edo aze !

Catell a Vreiz a ioa savet evit poket d'he zad, hag
an demezelled all her salute.

— Petra, eme an Duk, ne deus nemet va merch
Franseza ha ne deus ket a blijadur o velet he zad ?

— Oh ! aotrou Duk, ne zonjitet en dra-ze, mezi
am eus dre n'em boa ket ho kuelet kentoc'h, hag ho
pedan d'am fardon.

— Me eo am euz izom da veza pardonet, eme an
Duk, rak me a zo deut ama dre laer, hag am eus difen-
net oe'h ar re all diskuez em guelet.

An Dug a Vreiz, Ian pemp, a ioa eun den mad ; ker
caret oa gant he bobl ma o devoa he leshanvet Ian ar
mad, leshanio hag a dal a dra sur calz hirroc'h eget an
hini a Ian ar braz.

An Duk a gemere plijadur o tont evelse avechou dre
gus da sitaou he zugale pa ho c'hlève o cana ba da geme-
ret perz en ho ebatou.

— Alo, eme an Duk, brema p'eo echu ar ganaouen,
guelomp ha mad eo ar guign-ma a velan ama livet ker
brao, hag a zo great, me voar vad, gant va bugale.

— O ! va zad, ni on eus sicouret, an iron Huelina
avad eo e deus great ar muia.

— Mad, guelomp ha ni a c'hello he ranna.
Eur pennad all eur vech all. G. M.

Eur farizianez hag eur publicanez.

Brudet bras eo ar barabolen a ro deomp hor Zalver
en Aviel eleac'h ma tiskuez deomp eur farizian hag eur
publican eat ho daou en Templ da bidi. Ar farizian,
emezhan, a iune teir guech er sizun, hag a roe, dirag an
oll, an anter euz he vadou d'ar beorien ; hag a ioa fouge
enhan dre ne voa ket henvet oc'h ar re all.

En eur gær vraz ez euz guelet, n'eus ket pell, eur
farizianez goest mad euz a farizian an Aviel. En ilis par-
rez oa great eur brezegen evit breuriez sant Visant a Baol,
hag e reat eur gest da zestum aluzennou evit ar beorien
a zo sicouret gant breudeur sant Visant.

Ar gesterien en em zalc'h gant eur plad er gueno-
dennou ma tie ar bobl tremen dreizho o vont er meaz
euz au ilis. Peñini dre ma tremene, a lakea he aluzen er
plad, bras pe vihan, dioc'h ma c'helle, ha rouez oa ar re
a dremene ep lacat eun dra bennak.

Setu e veljot o sevel hag o vont dre he hent he unan
a dreuz ar re all, evit ma vije sellet outhi, eur picol
iron, guisket caer, ha sounn he fenn ganthi. Tremen a
ra ebiou d'ar gesterien, tri bez a ugent real ganthi etre
he biziet, ha disparti an eil dioc'h egile evit ma vijet
guelet mad gant an oll. O vont ebiou d'ar gesterien e
taol varnezho eur sell treuz en eur ober eur min faëus ;
hag e za larcoc'h gant he zri fez a ugent real. E kichen
an nor e vel eur baourez kez, goloet a druillou, hag e
ro an tri bez a ugent real dezhi.

Ar baourez a voue strafuillet oll o reseo eun hevelep
aluzen. An iron, gloriuz, a rez eur musc'hoarz, a dolas
c'hoaz eur sell goapaüs var ar gesterien, hag a ieaz er
meas.

Ar baourez kez avad ne chomas ket da varc'hata.
Sevel a rez euz al leac'h ma edo, mont a reas da gaout
ar c'hester a ioa da dosta dezhi, hag e lakeas var ar
plad daou euz ar peziou a ugent real e devoa bet.
Neuze, evel pa n'e divije great nemet he dever, ez eas
d'he zro ermeaz euz an ilis laouen ha didrons.

Hogen an oll o devoa guelet ar pez a ioa tremenet,
hag e teue da zoneh dezhi euz ar farizian hag euz ar pu-
blican, hag ive euz a zaou ziner intanvez an Aviel.

Calon vad ar baourez kez a ziscare orgouil ha foug
an iron c'hlorius. Rei a rea da anaout d'an oll pegement
a gem a zo etre eun den ha ne d'eo renet nemet gant
speret ar bed, a ro evit clask meuleudi, hag ar galon
gristen a zo prest da ranna gant ar re izomeg ar pezig
en deus.

Ar re ne roont an aluzen nemet evit beza guelet,
eme hor Zalver, o deus dija resevet ho recompan, ha
zoken var an douar e serront outho ho unan dor an
anaoudegez vad.

Ar virionez d'an den clanv. — Eun den clanv en
doa laket gelver ar medisin d'he gaout. Pa voa deut ar
medisin, ha pa en devoa eveset piz oc'h ar c'blanvour,
hema a lavaras :

— Doctor, livirit din ar virionez freaz, ep troidel ;
me fell din e lavarfach din aze ar pez a zonjitet : ha parea
a c'hellan ? An doctor, goude beza chomet da zonjal
eur pennad, ha sellet oc'h eur paper a ioa ganthan evit
merca hanoiou he dud clanv, a lavaras :

— Va mignon, pare e c'hallit beza. Ervez hon doc-
tored e c'haller savetei unan dre gant euz ar re o deuz
ho clenvet ; hogen c'hui eo dres ar c'abant a louza-
ouan clanv gant ar c'hlenvet-ze, ha n'em eus saveetei
nicun c'hoas.

An oll cavatal. — Brema ne glever ken hano gant
hiniennou zo nemet ez eo an oll cavatal, e kleont mont
keit ha keit, beza ken huel ha ken huel.

Eun iron e devoa, o leina oc'h he zaol, eun nebeut
boure'hizien evelse hag en em lakeas da safarat ive
divar benn ar sorc'hen-ze ne deus kem ebet mui etrean
dud. An iron, oc'h hò c'hlèvet, a falvezas dezhi rei
kentel dezhi. Sevel a ra dioc'h an daol hag e lavar d'he
matez :

— It ahont em leac'h oc'h an daol gant an aotroned
kont ; ha me ia da voalc'h al listri kegin.

— Petra a rit-ta, iron, eme hor bourc'hizien eat
balec'h ho ginou ?

— Petra a ran ? Emaoc'h aze oc'h asuri dre ho com-
zou ez eo an oll cavatal, ha me a fell din hen diskuez
dre va Oberou.

Eun den hag a gar ar Frans. — Er c'harteriou euz
ar Frans a zo brema etre daouarn ar prusianed, ez eo
gourc'hennet da dud ar vro mont da ziscleria pe hi
a asant beza allmaned pe hi a fell dezho chom fransien,
hag an oll a voar pegement a boano deus fransien
o rei ho asant da veza allmaned.

En dez all, eun den coz, dek vloaz ha triugent, a ieia
var droad, euz he ger d'al leac'h ma voa red mont evit
discleria e felle dezhan beza e reng ar fransien.

Pa zigouezaz er buro oa skuis maro. An hini a joa
carget da gemeret an hanoiou a lavaras dezhan :

— C'hui zo goal goz da ober ar choas-ze ; ne dal
ket ar boan evit a geit oc'h eus mui da veva.

— Me voar vad, eme an den coz, n'em eus mui pell
da veva ; mes m'em eus c'hoant da vont d'an Env, hag
evit an dra-ze e fell din mervel gall.

Ha gant eun dorn a grene e sin an tam paper a roet
dezhan ; hag o kemeret he vaz e za adarre en hent. Ken
tom oa ha ker skuiz oa ar paour kez coz ma c'hazezas
var bord an hent da ober eun ean. En o teuaz eur sal-
laen dezhan, hag e varvas, ganthan en he zorn ar paper
a ziskeze e voa eur guir c'ball.

AR CHONSEIL JENERAL.

Conseil jeneral ar Finister a zo digoret d'an naonteg
euz ar Mis. An Aotrou de Carne zo bet hanvet prezidant,
an Aotrou de Kerjegu evit delc'her leac'h a prezidant,
hag an Aotronez Roussin, Vincelles, Foulliou ha Gestin
evit secretourien.

Hano a zo da studia eun heat houarn a ve sonch da
ober euz a Vened da Zinan, hag eun all euz a Cher-
bourg da Vrest, dre Zinan ive.

E Pont-Croaz ez eus brema eur buro evit an telegraf
electric, ar pez ne voa ket diaraok.

Divarbenn Pii nao. Lenn a rer en eur gazeten c'hal-
leg hanvet al *Liberté*.

Pii nao a zo ganet er bloaz 1792. Ervez ar reglen
hanvet addition, ar peder lizeren chiffr-ze a ro 19. Pii
nao en deus resevet ar velegiach er bloaz 1819 ; ar pe-
der lizeren chiffr-ze a ro 19. Laket e voue da Bap
er bloaz 1846 ; ar peder lizeren chiffr-ze a ro 19 adarre.

Ervez ar memes reglen, ar peder lizeren chiffr 1873
a ro 19. Hogen diou euz an eneou santel o deus dis-
cuillet an amzer da zont, (petra bennak ne deo ket ho
c'homzou eun articl a feiz,) Mari Taigi ha Mari Lataste,
o deus merket ar bloaz 1873 evel an hini ma tie ar Pap
er bloaz 1873 ; ar peder lizeren chiffr-ze a ro 19 adarre.

Ervez ar memes reglen, ar peder lizeren chiffr 1873
a ro 19. Hogen diou euz an eneou santel o deus dis-
cuillet an amzer da zont, (petra bennak ne deo ket ho
c'homzou eun articl a feiz,) Mari Taigi ha Mari Lataste,
o deus merket ar bloaz 1873 evel an hini ma tie ar Pap
er bloaz 1873 ; ar peder lizeren chiffr-ze a ro 19 adarre.

An nep a vevo, a velo, eme ar gazeten-ze. Ar griste-
nien vad a voar en deus lavaret Jesus-Christ ne vije
morse distrujet he ilis.

Chambery. Ar rejmant 97 a linien, a ioa n'eus ket
pell c'hoaz e Kemper, hag an eil rejmant grenadou-

rien ar c'hard, a zo brema e Chambery, hag o deus la-ket cana eur servich solanel, d'ar c'huezeg a eost, evit ar zoudardet maro, lazet gant ar vrezel euz an daou rej-mant-ze, pere a zo brema laket en unan.

Ar pez en deuz great dezhio choaz ar 16 a eost, eo ma voa en em gavet, da genver an deis-ze, an daou rej-mant en eur gichen var dachen vrezel Gravelotte, eleac'h ma coljont cals tud.

Plijadur zo o velet hor soudardet, ofiserien hag all, o caout sonch euz ho c'hamaradet, hag o lacat pidi Doue evitho.

Eur c'hi re fidel. Eur saoz a ieas, n'eus ket pell, da neun en eur ster, hag he gi oc'h he heul. Ar c'hi-ze a ioiaiaouank, mes gouscoude oa desket ha sentuzavoalch. Ar saoz digouezet e kichen ar ster a zivisk he zillad, ho laca en eur bern, hag a ra eur brezegen d'he gi o c'hour-c'hemen dezhan chom e kichen an dillad-ze, ho dioual mad ha miret na deuje den da dostañ outho; rak bez'ez oa en he c'hoodellou eur montr aour hag eur zom vad a arc'hant.

Hor saoz a ia neuze d'en em deleur en dour, ha pa gave dezhan en doa neuet hag en em voalc'het mad avoalch, e tistro da gemeret he zillad. Hogen ar c'hi en doa eveseat mad oc'h ar gentel a ioa roet dezhan, oc'h an difen great outhan da lezer den da dostañ oc'h an dillad-ze. Evel ma zoa iaouang ha ma n'en doa morse guelet he vestr en noaz, n'hen anavezas ket pa zistroaz euz ar ster, ha nag evit unan nag evit daou, n'hen lesche da zont beteg he zillad. Caer en doa ar zaos gelver he gi, coms brao, clask ober lit dezhan, netra; ar c'hi a zalc'he mad, hag a c'hourdrouze lamet varnezhan.

Setu neuze ar saoz hag o vont en dro d'ar ster, hag ac'hano o c'helver he gi hag o sutal dezhan, evel ma voa boas d'hen ober. Neuze ar c'hi, pa na vele mui he vestr, mes oc'h anaout he vouez, a zentaz hag a ieas d'he gaout. Mes setu ama eun abaden all; eur filout a ioa a dostañ hag en doa, evit doare guelet an abaden etre ar c'hi hag he vestr, ha pa voa en em dennet ar c'hi evit mont da gaout he vestr, a ziredas da gerc'hat an dillad hag a dec'has kuit gantho mar gouie.

Pa zistroaz eta ar saoz, e voa eat he zillad en ho zro. Sonjal a reas da genta oa unan bennag en doa c'hoanteet ober eun taol farserez dezhan; hogen caer en doa gel-ver, den ne deue var he dro, hag en em gave nec'het avoalch. Red e voue dezhan mont er ster eun trede guech ken na velje unan bennak. Pell e rancas gortos. Dont a reas gouscoude erfiu eur vak da dremen, hag e c'balvaz ar re a ioa enhi. Goude m'en doa discleriet dezho ar stad truezus ma en em gave, ar re-ma a c'hallas rei dezhan eur bragou hag eur vlozen evit en em c'holo en eur doare bennag, hag e c'hella evelse mont d'he di. He zillad avad, hag ar pez a ioa enho n'en deus clevet hano ebet anezhio abaoe.

Petra a vez great gant an eost er bloa-ma?

Setu ar pez a c'houlen eur gazeten euz a Roazon. Ervez argazeten-ze, eost 1872 eo ar sounnusa, ar c'hrea a zo bet guelet er c'hanvet-ma, dre ma zeo cre an eost ed hag an eost toen var eun dro, ar pez ne vez guelet nemeur, unan euz an daou eost-ze o veza ato peurliesa tano pa vez teo egile.

Tregont milion a boezelladou ed a re a vez er bloa-ma er vro, eme ar gazeten-ze, ha neuze ar foen hag ar boued chatal a zo ive re anezho. Petra da ober-ta oc'h ar pez a zo a re? Setu ama ali gazeten Roazon:

Ho delc'her; ho miret. Ha perak? Abalamour 1er ar Frans ne deus ket peurliesa a eost avoalch evit maga an dud a zo enhi; peurvia bep bloaz ez eo red dezhio prena daou pe dri milion a boezelladou ed euz ar broiou estren; peurliesa ken nebeut ne deus ket avoalch a foen nag a voud chatal.

2er Abalamour ar re a versfe er bloa-ma ar pez o deuz a re a rankfe douetuz he rei a stok-varc'had.

Ar pez a ra ma zeuz er bloa-ma re a foennou hag a voud chatal, eo an niver euz al loened a zo bet bihanet dre ar vrezel; hogen an niver-ze a ielo var gresk, rag an dieien a c'hounit o sevel loened, ha dre-ze eo credabl e cousto keroc'h ho maga er bloaz a zeu eget na goust er bloa-ma; hag an nep a esperno ed ha boued chatal a c'hell esperout gounit ive.

G. M.

Buez an Aotrou SERJANT, ESCOPE A GEMPER HAG A LEON,

Gant an Aotrou TEPHANY,
Chalonni ha Secretour Escoppi Kemper.

Pris: Trivae'sha real, dre ar post.

E ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escoppi, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper; e ti an Aotrou SALAUN, e Kemper; e ti an Aotrou LEDAN, e Montroulez; e ti an Itron NORMAND, e Brest; e ti an Aotrou DESMOULINS, e Landerne.

LEVR BUGALE MARI

GANT AN AOTROU CHATTON, Chalonni a Zant-Brie.

Moullot evit an eil guech, ha cals caeroc'h ha disfioch' evit ar vech kenta.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 24 Eost.

Priz an daou c'hang tur.

Guinis.....	29 lur, 38 c.
Segal.....	19 lur, 70 c.
Eiz.....	16 lur, 64 c.
Ed-du.....	22 lur, 36 c.
Kerc'h.....	16 lur, 20 c.
Avalou douar	9 lur, »» c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullot gant AR. DE KERANGAL, mouller an Escoppi.

PONT-N'ABAT. — 22 Eost.

Priz an daou c'hang tur.

Guinis.....	29 lur, 38 c.
Segal.....	21 lur, 5 c.
Eiz.....	15 lur, 26 c.
Ed-du.....	21 lur, 66 c.
Kerc'h.....	17 lur, »» c.
Avalou douar	9 lur, »» c.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An bini ne zigas ket en dro ar genta cazezen a reseu goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escoppi, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.

D'an Aotrou DE KERANGAL epken e lleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijeu da lacat er Gazeten a deer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 7 Guengolo 1872.

Ervez ar c'hazetennou, morse ar gristenien fidel, e Frans, n'o doa diskueset muioc'h ho devosion d'ar Verc'hez eget o deus great er bloa-ma da zeiz anter eost. E Paris couls hag er c'heriou braz all, ar gatoli-ked vad o deus diskuezet en deiz-ze ho feiz hag ho c'harantez evit mam Doue; an deis-ze zo bet evitho eur guir bardon; ne oufet ket niveri ar c'hommunionou a zo bet great en oll ilizou. Hag ar pez a leverer ama euz ar c'heriou a c'heller da lavaret muioc'h c'hoaz euz ar meziou, rak ne ket an dud divar ar meaz eo a vez morse varlerec'h pa vez hano da henori ho mam vad hag ho Rouanez.

Kementse a deu da laouenaat calon eur guir gristen etouez an trubuilou, etouez kement a nec'hamanchou a stourm outhan bac a deu da c'hlac'hari he galon birio var an douar. Epad ma zeus kement a dud difeiz oc'h ober ar brezel da Zoue, d'be iliz ba d'ar relijon, e ra plijadur guelet ar re vad oc'h unani ho moueziou evit pidi, evit goulen sicour an hini n'e deus morse dilezet ar re en em erbed outhi a galon ha gant fizians. O velet an devosion-ze d'ar Verc'hez o creski etouez an dud, e c'hellomp c'hoaz esperout evit hor bro; anez e vije leac'h da goll pep fizians o velet petra a ra an dispach'herien evit he c'holl.

Bez'ez eus daou c'hang pevar bloaz ha tregont abaoe ma tenaz ar roue Lois trizec'evet d'en em voestla, hen bag he Rouantelez da vam Doue. Evit nevez ar goestze e rer bep bloaz abaoe evr prosesion da anter eost.

Lois trizeg a c'houlenne eur c'hras dre zaouarn ar Verc'hez, ha bez' en devoue he c'houlen. Eur mab a c'houlenne, hac eur map en devoue, hag ar map-ze a voue ar roue bras Lois pevarzek.

Evelise, daoust d'an oll dispach'herien, ar Frans a zo ato catolig er guelet. Ar fransizien n'o deus nemet heuilla ar santimanchou euz ho c'halon vad hag euz ho speret douget evit ar virionez, hag en em droint

varzu Doue ha varzu ar Verc'hez santel. Arabat eo hen ancouac'haat, ar Frans, evel a zo bet lavaret meur a vech, eo Rouantelez Mari. Da Vari eo bet goestlet, ha n'eus bro ebet ive bag e dese rentent kement a henor da vam Doue, bro ebet hac a ve enhi kement a chapelon hag a ilizou savet en he hano, bro ebet eleac'h ma velfet ar gristenien vad o vont ker stank da bardona d'al lec'hio santel choazet ganthi. Evelise, ive ar Verc'hez santel e deuz ato diskuezet he madelez e kenver ar Frans; e bro ebet ne deo en em ziskuezet ken aliez; e bro ebet n'e deus great kement a vurzudou. Lavaret a rafet ne sich ket zoken en elez ar c'hevriddou da ober evit ar Frans, hac e fell dezhi dont he unan da rei da anaout d'be sofl ar pez a dle da ober evit tenna goaligner an Env divar he gein.

Ha pa gomzan a vurzudou, setu ama adarre unan a zo meneg anezhan er c'hazetennou er sizuniou-ma.

Eur plac'h iaouang euz a Clermont pe divar dro a zo bet pareet en eun taol dioc'h clenevou ous pere ne gave pare ebet. Ar plac'h-ze a ioa seiset oll, collet e doa ar guelet, ha gant nerz ar c'hlenvet oa eat he ginou a dreuz hac ive he daouarn evel pa vijent nezet outhi.

C'hoant a zavas ganthi da vont da Lourd, hag e lakeas digas dour dezhi ac'hano. Hogen n'edo ket e stad da vont en hent, hag he c'berent a ginnigas dezhi be c'has da Itron-Varia-ar-Peyrou, eun ilis d'ar Verc'hez a zo e Clermont. — Eno, emezho, ar Verc'hez ho pareo couls hag e Lourd.

— Nan, emezho, e Lourd eo e vezin pareet.

Gouscoude, evit senti oc'h he c'herent, ec'h asantas beza caset da Itron-Varia-ar-Peyrou. Eno e communiaz, e lakeas oc'h he izili dour euz a feunteun Lourd, hag e resevaz ar guelet. He ginou avad a chome ato nezet. Neuze ne roe mui peoc'h ebet d'he zud o c'houlen he c'has da Lourd. Caset e voue gant calz a boan, ha ker-kent ha ma voa en em voalc'het e feunteun ar Verc'hez, en em gavas pare ha iac'h, he ginou, he daouarn hag

he izili all en em gavas ken eün ha biscoas. Unan euz ar vedesinet a ioa bet var he zro hag en devoa he louzaouet, en deus rentet dre scrit testeni d'ar pare-ze, hag anzao a ra ne c'hell beza digouezet kementse nemet dre eur c'haloud hag a zo dreist galloud an den.

Autun. En eur barrez a Escopti Autun, ar gristenien vad o doa choazet deiz anter eost evit seveni eur goestl o doa great d'ar Verc'hez brema ez eus daou vloas.

Pa edo ar brusianed oc'h ober distruch er c'harter tro var dro, tud ar barrez-ze a c'hortoze gant encrez ho quelet o tont varnezho. En ho nec'hamant e pedent, hag ec'h aspedent mam Doue. Lavaret a reant gant feiz : « Bez'emaomp en escopti a zo diouanet enhan an devotion da galon Jesus; calon ar map a respont deomp euz a galon ar vam. Goestli a rejont sevel eun imach da vam Doue dindan an hano a Itron-Varia-a-Vir-Sicour.

Bez'o devoue ho goulen ; ar brusianed ne deujont ket var ar barrez-ze hanvet Demigny. Laket o deuz ober eun imach caer ; eun den pinvidig en deus roet eul leac'h evit he lacat, ha deiz anter eost eo bet savet, gant ar bras'a solanite hag ar brasa devosion, an imachte a zigas da zonch ez eo Mari creoc'h eget eun arme a bez renket var eun dachen vrezel.

Pelerinet ar Salet. Epad ma zeuz eur rum e Frans hag a zao he zaoulagad varzu an Env, hac en em laca da bidi, bag a ia da bardona d'al lec'hioù santel, dreist oll da ilizou ar Verc'hez evit goulen trugarez evit hor bro, ez euz eur rum all hag a ia e couñnar, a scrign ho dent, hag a venn drailla pe bresa dindan ho zreid kement hini a velont a rei eur merk bennak a zevosion. Oc'h Doue ema ho arrach, hag e clascont distruja kement a zigas da zonch dezh euz ar relijion a gaseont. Lavaret a rafet drouk sperejou ha ne ket tud.

Ervez ar c'hazetennou, eur vanden gristenien vad, o vont da bardona d'ar Salet, a zo bet great a bep seurt dismegansou dezh e Grenobl. Er ger-ze, evel e calz a geriou all, ez eus bandennou dispac'herien ha ne dint mad nemet da ober freuz, da scrabat, da laerez divar goust an dud honest, ha da ober goasa gellont d'an dud vad.

Kerkent ha ma voa diskennet ar bardonerien er gar, eur vanden lamponed en em laca da ober hu anezho, da grial, da loskel blasfemou hag a bep seurt comzou scrijus. Ho maro oa an distera euz ar menoziou a reketet dezh. Goudeze pa voant savet e kirri evit peur ober ho beach, e taolet pri ha mein outho dre ar prenecher.

Den ebet ne deue d'ho difen, hag ar c'hirri a chome a za evit rei amzer d'al lamponet da uza ho c'houunnar varnezho. Eur pardonner a c'hellaz en em sila ha mont da glask an archerien. Ar guel euz eun tog archer epken a voue avoalc'h evit lacat al lamponed-ze oll da gemeret an tec'h ; rak forbanet evelse a zo ken digalon pa gavont tud hag a c'hell herpel outho evel ma zint otuz oc'h ar re ne leveront ger dezh.

Ha c'hoaz e caver Bourc'hizien sioul ha didrous, tud fur var ho meno, mes pere n'o deus relijion ebet, evit tamal ar bardonerien, eleac'h tamall ho bourrevien ; rak mont ba bardona evelse a gavont eun diotach. Da lavaret eo, frankiz evit pep tra nemet evit diskuez he feiz.

Genev. — E Genev, an dud difeiz a zo deut abenn da zerra ar scoliou catolig, ha da gas kuit Breudeur ha c'hoarez. Hogen ar vugale a vouele druz o velet har-lui evelse ar re o doa roet dezh eur gelennadurez ker mad. Mont a reant d'ho ambroug, hag e roent dezh metalennou oc'h ho fidu da zelc'her sonch anezho.

Setu aze petra a ra an dud difeiz e kement leac'h ma c'hellont caout ar gounit. Ne respetont ket muioc'h glac'har ar vugale eget guiriou an tadou hag ar mamou.

Missionou. — Etouez ar bobl áliez e caver fals credennou, hag ar fals credennou-ze a zo ato creoc'h eleac'h ma zeus nebeuta feiz. Ne dleer ket eta beza souezet mar ho c'haver etouez an dud divadez, ha ma zeont kuit dre ma c'hounit ar feiz en eur vro.

Eur missioner euz ar Chin a scire n'eus ket pell e voa eno paianed hag o devoa c'hoant da ziscar eun ti eleac'h ma voa lutined, emezho. Hogen nicun anezho ne grede lacat he zorn da ober an tam-labour-ze, gant aoun da denna varnezho couñnar an drouk-sperejou a zarempred an ti. Carga a rejont christenien da ziscar an ti-ze en eur lavaret dezh :

« C'hui a c'hell ober an tam labour-ze, rag an drouk-sperejou n'o deus gallout ebet varnec'h ! »

En eul leac'h all e rojont, evit netra couls lavaret, da eur famill christenien nevez, eun ti ha ne c'helle paient ebet chom enhan. Setu aze, a dra-zur, testeniou caer rentet d'ar relijion gristen gant tud divadéz. Mes perag an dud-ze n'en em rentont-hi ket christenien, hag hi oc'h anaout evelse ar virionez hag ar c'haloud euz ar guir relijion ? Perak ne glascont-hi ket en em denna euz a sclavach an drouk-sperejou rak pere o deus kement a aoun ?

— Nan, eme ar missioner, caer zo lavaret dezh e coezint er bed all, evit ato, etre daouarn an drouk sperejou-ze ma na droont kein dezh er vuez-ma, ne reont van. Ar c'hiz eo er vro da gendel'her da fals credennou ha da lidou milliget, ha ne fell ket dezh en em zizozer anezho. Ne deus nemet Doue epken hag a c'helfe distrei calonou evelse varzu enhan, ha teleur sclerien e sperejou eat ken tenval dre ar c'hredennou diskiant hag al lidou paient.

G. M.

AR VELEIEN.

XV.

C'HUEC'HEZ PENNAD.

4.

Piou na vel diaj'eo mad, eo evel red e ve ar Pab he vestre he unan, e ve Roue en he vro, evit ma rajo a zoare

he zever a Zoktor hag a Bastor ? Piou na vel er memez tra ho deuz an oll gristenien leac'h d'en em glem èuz an Italianed, guir da damall an Italianed, abalamour m'ho deuz lakeat ar Pab er stad am euz lavaret, e danjer da veza merzeriet var an disterra digarez ? Mar goulenn eun dervez benak, ar pez a hell en em gaoud euz a hirio da varc'hoaz, mar goulenn he goustians digant ar Pab kondaoni a vouez huel, dirak ar bed oll, gouarnament an Itali hag he oberou ; ha ne vez ket mall gant eun toullad lamponed, a veler ker puill e Rom abaoue eun nebeud amzer, lammed var ar Vatikan, lojeiz ar Pab ; sailla betek e kampreier ar Pab ; laza ar Pab koulz hag ar re a c'hoantafe he ziouall ; ha nevezi eun torset n'eo ket bet guelet pell zo var an douar ? Kristenien hag a zo krisz avoalc'h, dinatur avoalc'h evit diviska ha prizonia ho Zad, ho Fastor, ne goustse ket nemeur dezh mond larkoc'h, en em ziskouez par d'ar iuzevien, ha staga Vilkel Jezuz oc'h eur groaz e kreiz ar blasfemou.

Eun abeg all a zo evit ma ve penn an iliz Pab ha Roue er memez amzer. Ar Pab, da vraz ma zeo he garg, da huel ma zeo savet, n'eo ket eun eal diskennet euz an Env var an douar ; a zo, en eur c'hiz, den evel ar re all, en deuz korf hag eñe evel ar re all ; en deuz dre-ze ezom da gaoud eun dra benak etre he zaouarn, evit beva da heul ar re all. N'eo ket avoalc'h, nebeud eo sellid hepken oc'h an den a zo er Pab, oc'h ober ar Pab. Ar Pab evel den, ar Pab disparti dioc'h an dud all a zo en he garg, ne c'houenn ket muioc'h eget eun all evit en em vezur, a rafe he gont gant nebeutoc'h eget kalz a re all.

Ar Pab eo Tad ar gristenien ; an iliz katholik eo ho mam. Perak neuze n'ho devezo ket ar Pab hag an iliz peadra evit sikour ho bugale, hep ma ve red dezh mond da c'houenn an aluzen ? Ar c'horf hag an eñe en em heuill e peb leac'h. Ar c'horf n'hell ket ober he diegez disparti dioc'h an eñe, nag an eñe disparti dioc'h ar c'horf. Ha meur a veach, — piou n'her goar ? — evit gounid an eñe eo mad, eo red tremen dioc'h ar c'horf ; evit paka an eñe e ranker beza a unan gant ar c'horf. Komzit eta ha prezegit kement ha kement all da eur pec'her a goz a zo goullo he gof ha noaz he izili. Koulz e ve deoc'h mond da steki ho penn oc'h eur voger. Lavarit ha lavarit da eur gailien druillok eo mad an Aotrou Doue evit an oll, e kar ar paour evel ar pinvidik ; koll hoc'h amzer a reot, chansuz braz. Ar guella tra evit paka pesked ker gouez, eo sellid oc'h ezommou ho c'horf, eo maga ha guiska ho c'horf, evit en em gaoud a nebeudou gant ho eñe, evit mond betek ho eñe. Pa vez bara, ha dillad, hag arc'hant etre daouarn eur belek, karget da brezeg ar virionez, neuze e tomma buhan ar galon outhan, e teu sklerien e spered ar re a glev he gomzou, e tigor ar diskouarn d'he gomzou ; e teuer trum d'an dossen, rag e kouez eaz avoalc'h d'an daoulin dirak den an Aotrou Doue ; gounet eur veach ar c'horf, e ma digoret kaer, e ma peuz-c'hreat al labour a zo gant an eñe.

Da betra neuze kement all a drouz, abalamour mavezo eun nebeud danvez etre daouarn ar Pab hag e galloud an iliz katholik, pa zeuz dre ar bed eur seurt niver a dud reuzeudik, reuzeudik a gorf hag a eñe ? Pe seurt madou a ve guelloc'h eget ar ré a zigor ar baradoz d'an eneou, en eur rei bara, buez d'ar c'horfou ?

Ar Pab a zo he lojeiz e Rom. Eno ives e ma he vrasha mizou. E Rom e zeuz kalz a ilizou, hag a ranker, a dleer da zerc'hel e doare vad, evit gloar Doue hag henor ar gair relijion. En ilizou e Rom e zeuz ezom a liénach, a zillajou, a arc'hantiri, a galz traou hag a goust ker, hag a denn kalz a dud varzu Doue, Protestant hag all, pa ho gueler kaer, dreed. E Rom e zeuz eur maread a Veleien, a Venac'h, a Eskibien o skriva evit diskleria a berz ar Pab petra zo da ober ha petra ne dleer ket da ober. Euz a Rom e za kalz a Vissionerien d'ar broioupell, d'ar broiou gouez, e mesk an debrerien tud, evit prezeg an Aviel, hag hencha ar baianed, an heretiked varzu ar baradoz. An darnvia anezho a vez paour, a vez skanv ho godez, hag a dle gouskoude sevel a bep tietieze skol evit ar vugale ; hospitaliou evit ar re goz, ar re glany ; chapelou, ilizou evit ar gristenien nevez ; a dle kempenn ha guiska ho chapelou, ho ilizou ; a rank kaoud dillajou, kaluriou evit oferenna ; a rank deski d'ho zud gouez an tu da c'houinit ho bara en eur-labourad ; deski d'ho bugale vraz ha koz penaoy beza mansonerien, kilvizen, toerien ; penaoy arad ha gounid douar ; penaoy eosti ha mired an traou a eoster ; a rank dreze lakaad etre daouarn ho zud groz ha paour, ha divar ho c'houst ho unan, an danvez, ar c'hlaoui, an hajou, ar benviachou, a vez red evit ober labour, michehou, evit kaoud gant an amzer ed, guiniz, drevajou.

Piou nemet ar Pab, piou evel ar Pab, evel Tad an oll gristenien, a ziouero gant ar Vissionerien, gant ar vugale-ze dezh an gerz, en he hano hag evit mad an iliz, pell dioc'h ho bro, pell dioc'h ho zud ; a red d'ar boan, d'ar brezel, d'an tan, marteze d'ar verzerenti ? Mez, mar bez ar Pab paour he unan, hep tra he unan, penaoy e roio hen d'ar re all ?

E Rom e tigouez tud a bep bro hag a bep renk. Vandro ar Pab en em gav stank Aotrouien a bouez, Prinsed, Prinsezed, Roueed, Impalaered ; lod anezho evit gueled an traou kaer a zo e Rom, ha saludi, henori ar Pab ; lod all evit klask eun tam lojeiz, eul leac'h a beoc'h ; evel guech all kerent Napoleon I, pa gouezaz an Impalaer-ma divar he dron, pa oue paket, kraouiet en eun enezen, e kreiz ar mor, nebeutoc'h gant ar Zaoz eget gant dourn Doue, a c'hoantea rei dezh an gerz, etre daober pinijen araok mervel ; evel eur maread a Brinsed, a Roueed all, a veze sul tristoc'h ho stad, ma vezent kouezet a huelloc'h var ho fenn. Rom ar Babed a zo bet e peb amzer kear ar gristenien katholik, a zo guir ; mez oc'h penn, mez stank ha stank kear, distro hag hospital an dud vraz a veze kollet gantho ho galloud, ho c'hurunen. Ar Roue laer en deuz great eun hevelep kuituilla d'hor Pab Santel Pii IX, ha na helse-hen ket, eun deiz a zeuio, marteze hep dale, en em gaoud euruz o veza lojet, ha maget gant ar Pab en deuz divisket, pe-

gant eur Pab all var he lerc'h ? He vugale, da vihana, ha ne vez ket torret dezho ho naon, ha ne vez ket astennet dezho ho buez gant bara, gant madelez eur Pab benak e Rom ? D'an nep feunteun n'eo fur lavared : *feunteunik, feunteunik, biken me ne evin euz da zour.*

Ha neo ket a zoare neuze c'hoaz e ve pinvidik ar Pab, ma hello digemerad mad ar seurt tud, a zo iveau he vugale, da vraz ma vent, pe ma vent bet, evit ma vezoguelloc'h brudet an iliz katolik, hag ar Pastor a zo en he sen?

Keit ha ma zeo bet choumet ganthan he rouantelez ar Pab a zo bet e tro da herzel oc'h an hevelep mizou, evit eun nebeut brao, hep kaoud ezom da c'houlenn si-kour oc'h an estren, nemet evit ar missionou er broioupell. He rouantelez a ioa brazik avoalc'h, a roe dezhantarc'hant ha danvez avoalc'h evit gouarn an iliz a zoare, ha diouered el leac'h ma zoa ezom d'hen ober. He rouantelez, a eur perz all, a ioa dister avoalc'h evit na raje aon ebed d'ar rouantelesiou en em gave en dro dezhant. Doue evelse en doa renket an traou en Itali evit ar guella. Perak eo deuet an dud da freuza he labour ? Ne ket ar vro eo a c'hounezo er pez a zo great, ha santoud a ra dija he deuz trouc'het, taillet baz evit he c'hanna.

5

N'euz hano gant ar Veleien nemet a arc'hant evit ar Pab, a gestou evit ar Pab. Pe seurt ezom en deuz ar Pap da gaoud kement all a draou ?

Ar Veleien a c'houlenn evit ar Pab, a ra kestou evit ar Pab. Hag eston eo, ha leac'h a zo da veza ker souezet ? Ar Pab eo hon tad, eo Tad hon eneou. Pa vez eat eun tad var netra, piou a dle sellad a druez outhan, ha diouered ganthan, klask evithan, mar bez red ? He vugale, mar en deuz ; anad eo ; evelse a lavar ar galon. Hogen ar Pab n'eo bet biskoaz paourroc'h eget hirio an deiz, ha biskoaz n'en deuz bet muioc'h a ezom da gaoud traou, danvez.

Eur gouarnamant fallakr en deuzlammet diganthan ar pez en doz, en deuz he daolet var an douar noaz. Var dro ar Pab, dre an Itali, e zeuz eur maread a Bastored, Beleien hag Eskibien, n'ho deuz na leve evit beva, na ti evit en em loja. Gouarnamant an Itali, goude beza lonket madou an ilizou hag ar c'houenchou, a lez kalz a Veleien, a Eskibien d'en em denna a brez evel ma plijo gantho ; a lavar eo d'ar re ho deuz c'hoant da gaoud Beleien ha Pastored da entend outho ervez ho saltazi. Var an digarez ne fell ket d'ar Veleien, d'an Eskibien, nevez hanvet e penn ar parresiou, an Eskobtiou, ober al le a c'houlenner digantho, anaoud eur Gouarnamant a laer, a grog el leac'h ma hell, a ra brezel da Zoue ha d'he Iliz ; eun nebeud mad a Bastored ne vez ket sellet outho, ne vez roet netra dezho, hag a rank ober ho c'hount gant an aluzen, gant ar zikour a gavont e kear eun darn Gristenien truezuz ha kalonek. Hon Tad santel ar Pab, bepred mad ha tener, a ra evitho, a ziouer gantho muia

ma hell, hag hen karget evel kent da c'houarn an iliz katholik. Hon Tad santel ar Pab, nebeud a zo, en deuz hanvet dre an Itali var dro eur pevar ugent Eskob ar pez a ziskouez e pe stuz e ma an iliz er vro ; en deuz ho guisket evit eul loden vrao ; en deuz roet dezhan krousiou, kaluriou, an traou red en ho stad hag en ho rank.

Gouarnamant an Itali, evit guir, o kregi e madou an ilizou, a lavare e roje d'ar Veleien, d'ar Bastored peadra evit beva. Ia ; mez lavared n'eo ket ar memez tra evel ober. Lavaret ne goust tra ; ober a zo eun affer all. Kregi ha kregi druz, dreist oll e traou an ilizou hag ar c'houenchou, a bli kalz da eun toullad paotred a zo stank en hon amzer ; a bli EUR eur ral d'ar baotred a veler troet oc'h ar republik, a zo ar republik tra sakr evit. Mez, mar deo ar baotred-se douget da gregi, da rastellad d'ho zu, n'eo ket ho boaz ranna goudeze gant re all, dreist oll gant menac'h, beleien hag Eskibien. Eur mondian seac'h da digernez a lavare an deiz all : *peurien avoalc'h a vez bepred var an douar ; droug ebed ne vez hag e teufe an anter anezho da grevi.*

A Veleien hag ar Eskibien, a Venach hag a Leanezed eme eur maread a republikaned, e vez iveau atao niver avoalc'h dre ar bed ; hag e ve torret outho ho divreac'h, n'ez ket a leac'h d'en em jala evit ken nebeud a dra. Evit gueled louzeier fall evel frered, beleien, menac'h, seurezed, o vond euz hon touez a zeiz da zeiz, da betra vouela, nag eva eur banne nebeutoc'h ?

N'eo mui ar memez kazoù pa vez hano-gantho a vammou dreist ar c'hae, a verched fall, a verched a zo deuet er bed evit plijadur ar re ho deuz arc'hant. Oh ! ar seurt merc'ched, anad eo, a zo red ho c'haoud, red ho zikour, stlapa danvez etre ho daouarn, hag ho loja ec'hiz Prinsez. Evit an hevelep merc'ched n'ez ket a zillajou re gaer, a girri re binvidik ! Ar merc'ched-se a zo brema henor ar bed, ba dirazho elle stoui, daoulinna, d'ho døonarn etle poked, betek an huella Aotrouien, ar pouonnaez etac'h !

Mez, a lavar eun darn chas rok ha dantet, ar Pab a douch peb bloaz *tri milion* digant Gouarnamant an Itali. Mar en deuz ar Pab c'hoant da ober vad gant ar pez a douch, ha na hell-hen ket beza brokuz gant kement a arc'hant ? Ne ket eur paour keaz eo anezhan, meval !

Ar Pab a douch *tri milion* ; ia, var baper. Mez tri milion var baper n'o deus ket taloudegez pemp guennek er c'hoed. Ar Pab ne douch, na ne doucho eun dinar digant Gouarnament an Itali. Stank avoalc'h, huel avoalc'h en deuz bet he lavaret Ha ni a dle tamal hon tad abalamour ne fell ket dezhant, a briz ebet, kemeret eun dinar euz a zaouarn ar re o deuz he laeret ker kempen ? Piou evel ar Pab a dle derc'hel d'ar seisved gourc'hemen a Zoue : *Laerez, na mired madou den gant gouisiegez ne ri biken ?* Keit ha ma c'hoantaio al laer mired ar pez en deuz laeret, petra en deuz ar Pab da ober en he gevez, nemet trei dezhant he gein ?

Dre ma stanca al laeron var an douar, hag al lae-

ron a orin huel, a orin nobl, al laeron roueed, ar Pab hag hen a dle, hag hen a hell beza a unau gan-tho, astenn he zourn dezho, ha rei eun hevelep skouer fall d'ar re euz he vugale a zo paouer ha disster, mez jurdik hag honest ? Oc'h penn, ne ket madou ar Pab he unan, ar madou a hell ar Pab da gaoud a bers he dud, mez madou an iliz katholik eo a ra ama an after. Ne ket tra ar Pab he unan, mes madou sant Per, mez tra an iliz a Rom, tra an iliz a zo mam an oll ilizou, eo a zo bet aloubet ha sammet. Evel ar Babed all en he raok, Pii IX, o tond da veza Pab, en deuz bet touet e virje bepred, kement ha ma vije en he c'haloud, madou an iliz a Rom, an douarou, al leveou staget oc'h iliz Rom, evit ma vije ar Pab guelloc'h e tu da c'houarn an oll iliz katholik. Mar gell eun den lezel he dra he unan da vond gant eun all, pardoni d'al laer en deuz he rivinet, ne ma ket en he c'haloud ober ar memez tra evit madou, danvez bugale he vieur, bugale he c'hoar, pe n'ez forz pe seurt minoret all, a zo bet fisiet enhan, ha lakeat etre he zaouarn.

M. B.
Eur pennad all eur vech all.

Am Duk a Vourdel er bloaz 1830.

I.

D'ann ugent a viz ebrel, euz ar bloaz-se 1830, ann aotrou la Villatt a glevaz eur c'helou trist ; eur gear divar ar meaz a oa bet rostet enn he fez enn he vro, e barz ar Wern. Mont a reaz kentiz da gavout ann duk a Vourdel.

— « Va Frins, eme-z-han eur gwalleur braz a zo c'hoarvezet.

— Oh ! va Doue na petra'ta ?

— Eur gear divar ar meaz ebarz ar Wern a zo bet devet enn he foul, ha meur a diad tud a zo kouezet er baourentez ar vrasha.

— Tud keaz maz int.

— Mar ve an duk e tro da gas eur sikour bennak d'ezho e rafe eun drugarez ar vrasha.

— Na c'houlennan ket gwelloc'h ; hogen gouzout a rit penaoz ann arc'hant gonezet gan-in evit ar miz-ma a zo gwestlet d'am seorian a ZANT KLOUB.

— Petra da ober eta ?

— Eur zonj a zeu d'in ; ma lakafenn muioc'h c'hoaz va foan, e halfenn gouint arc'hant dreist-kustum, hag a rate din eur c'hoant liour bennak.

— Ia 'yad, eur zonj vad hoc'h euz great.

— Gwir eo, mes kementse a ve re nebeud, red e ve din kaout da vihana daou c'hoant liour, me ia da bedi ann aotrou Damas da rei din araok termen meur a viz euz va arc'hant-c'hoari (dek skoed ar miz a vije roet d'ezhan da zispign egiz ma kare).

— Ia, mes n'hoc'h euz ket eveseet, ne choumo ne tra gan-e-hoc'h evit ho c'hoantedigezou, ha pa dremenot e biou d'ar stalou, ma teu c'hoant d'e-hoc'h da gaout eun dra bennak ?

— Hama, gant c'hoant me dremeno, hag e leac'h sonjal e c'hoarielloù, e tenio sonj d'in euz ann dud ezommek.»

Ar Prins a redaz rag-eeun da gavout he c'houarnour, roet a oe d'ezhan arc'hant tri miz araok termen, hag epad tri miz n'e brenaz netra dre zivus na dre saltazi. Nikun euz he gerent na roaz arc'hant d'ezhan e plas ann arc'hant eu doa gwestlet d'ann ober kaer-ze a drugarez, evit ober d'ezhan santout penaoz ar blijadur da rei vad d'ann dud enkrezen a zo sul vrasc'h mo renker dioueri muioc'h dre'n abek da gement-se. Chetu aze ar c'hentiou a vije roet d'ar Prins, cheu aze ann had mad a vije taolec eun he galoun hag en he spered.

II.

E miz mae, epad ma edo he dad koz, e kastel Rozni e ti ann dukez a Verri, ann Duk a Vourdel a dremenaz eiz devez er maner kaer-ze, hag a reaz meur a redadennale dre ar c'heriou tro-var-dro d'ezhan. Eunn devez ez eaz enn eun tiik divar ar meaz, ha, dare gand ann naoun, e c'houlennaz, hep beza anavezet, ha beza ez oa eun dra bennak da rei d'ezhan da zibri. Eur c'hrac'hik coz a ginnigas dezhantara segal ha leaz ; ar Prins ho c'havaz mad tre. « Mamm goz, eme-z-han « nenze d'ar « vaouez, petra oc'h eus c'hoant da gaout d'ho tro. » — Va merc'h vihan eme-z-hi, a zo o vont da ober he fask kenta, hag e deuz ezomm a galza draou. Neuze ann aotrou Damaz a dostaaz out-hi, hag a lekeaz pevar loeiz-aour enn he dorn, enn eur larvout d'ezhi : « Ann Duk a « Vourdel eo hoc'h euz digemeret enu ho ti, hen eo a ro « ann draze d'e-hoc'h. » Ar vaouez baour na ouie mui peleac'h e oa ; a veach e c'hoant liour bennak ; ar joa a drouc'he ar gomz dezhzi.

Hep dale holl dud kear en em zastumaz enn dro d'ezhi ; hi a ziskouez d'ezho ann aour, hag a lavare ar pez a oa c'hoarvezet. Mezevenet holl e oa gand al-levenez, he zed neuze ne oa ket liammet, hag en em zic'haoui mad a reaz da veza choumet evel dilavar dirak ar Prins hag he c'houarnour.

III.

D'ann nao a viz gouere, ann devez ma oe klevet e Paris e oa kemeret ar gear a Aljer gand ar C'hallaoued ann Duk a Vourdel a c'houlennaz ober eun tan-ijin. Charles X a zigouezaz var dro eiz heur, ha rejimant ann Duk a Vourdel he saludaz dre ar griaden joauz : *Bevet ar Roue !* Ann Aotrou la Villatt a reaz d'ar Vugale ober ann exersis ; ar pez a rejont iskuit ha klok. Goude-ze e oe tennet ann tan-ijin ; mont a reaz diouc'h ar gwella, ar strakl hag ann tennou a zigouez e kentel. Ar banniel gwenn a nije a-uz d'an tantad var veg eur berchen huel. Evel ma oe dare d'ar flamm he dizout, lod a felle d'ezho he ziskenn ; ha c'hoar an Duk iaouank da grial : *Nann, nann list hen da nijal : gand ar baniel gwenn, na hell drouk ebed c'hoarvezout e Bro-C'hall.*

Ugent devez var lerc'h e tarzaz dispac'h dizeur mil eiz kant tregont ! Ha kaset kuit siouaz d'eomp, gant

seillerien o deus votet evit ma ve fiziet ar scol-ze er vreudeur ; ar re all pere ne fell ket dezh a *scol relijiuz*, a zo tec'het kuit pa zeat da voti ; daou epken anezho a zo chomet da voti a enep.

O deus votet evit ar vreudeur, an aotronez : Goubin, Hignard, Rozencoat, Guernizac, Kerdrel, Guillard, Kermenguy, Pinvidic, Vincelles, Bollore, Grandière, Soubigou, Du Rusquec, Kerjegu, Roussin, Rodallec, Kersauson, Gaubert, Carne, Forsaz, Lannurien, Foullioy, Mauduit, De Raismes, Couedic.

O deus votet a enep, an aotronez Swiney bag Andrieux.

A zo chomet ep voti, an aotronez : Gestin, Rousseau, Penquer, Pomper, Arnoult, Drouillard, Fenigan, Gueguen, Breton, Guillou-Pennanros, Lacoste, Lecrane, Gall, Roux, Tissier.

Ar pez a ra ma zéus c'hoant bras da gaout eur scol evelise en departament, eo ne deus ket avoalc'h a vistri scol ganet ha savet er vro, ez eo red kemeret mistri scol estren ac'hann bag ac'halesont, hag ar re-ma ne anavezont ket avoalc'h izomou ar c'chartier, he zoareou hag he c'hiziou.

Doue er meas. — « Arabat eo e ve comzet a Zoue er scol, » eme unan euz hor c'houeillerien jeneral ; « Ar c'houarnamant ne dle tam en em emel a relijon, » eme eun all. Setu aze petra a c'houlen ar re euz hor c'houeillerien en em zao a enep ar *scol relijiuz*. Gouscoude, emezho, o deus rèspect evit ar Relijon. Pephini a zonjo ar pez a garo var gementse.

Etonez mignoued hor c'houeillerien difeiz-ni, ez euz hag a gomz freasoc'h ha scleroc'h evitho. Eur gazeten difeiz a lavar evelein :

« *Ia, labourat a reomp en dra c'hellomp da zigristena ar Frans catolik, da rinsa divar hon douar ar gompagnunes louz a Jesus* (pardon, lenner, evit eun heveleger) ; ... *Ia, c'hoant on eus da lacat Doue er meas a bep lezen.*

An dra-ze, da viana, a zo lavaret freaz petra a glasker da ober.

Geier ar c'hazetennou difeiz. — Red eo, evel kent, e ve divez meurbet ar c'hazetennou difeiz, evit lacat e scritur moul geier evel a gaver enho. Er blos-ma, muioc'h eget biscoaz, ar vugale scoliet gant ar vreudeur, a zo bet trech d'ar vugale scoliet gant mistri laïk, ne ket epken er Finister, mes e pep carter euz ar Frans. Ar chiffrout euz ar prizion gounezet ganho a zo etre daouarn an oll. Henvel a c'helpen Paris, Bourdel, Lil, Amien, Reims... ha nous pet kear all, ha kementse evit ar scoliou huel evel evit ar scoliou izel, evit ar scoliou dalc'het gant ar vreudeur evel evit ar re zo dalc'het gant an tadou a gompagnunes Jesus pe relijiuzet all.

Mad daoust da ze, setu ama petra a lavar cazetennou difeiz, hag etouez re all ar *Republican* a Vrest. « *Gouzout avoalc'h a rer pegement ema ar scoliou laïk en tu all d'ar scoliou azennet* » da lavaret eo, ar scoliou dalc'het gant ar vreudeur pe gant relijiuzet all.

Ha perag, a leverot-hu, geier ken anat ? Perak ? ar re ne lenint nemet ar c'hazetennou difeiz-ze, ho c'hredo, rak n'o devezo den d'ho difazia, ha ne daint ket da glask ar virionez e leac'h all.

Ar pez a ziskuez sclear c'hoaz gaou braz ar c'hazetennou difeiz, eo ar vistri scol laïk euz a veur a gear, evel Lil ha Reims, a c'houlen ne vezu mui laket ar vu-

gale scoliet ganho, da c'houren o'ch ar vugale scoliet gant relijiuzed.

Eur plac'h crot. — Eur c'habiten a lestr a zigasas ganban, euz a unan an enezhi a zo du-ze e creiz ar mor braz er penn pella euz ar bed, eur plac'h iaouang, eur verc'h a zoare, hag he roas d'he c'hreg, evel plac'h crot, da entent o'ch eur bugel bihan en devoa.

Abenn eur pennad, ar plac'h a goezas clav ; ne zebre tam. Caer a ioa kinjen bouet dezh euz ar c'hoeca, n'oat ket evit he lacat da zibri. He mestrez a c'houlenne outhi petra a gafje mad, evit ma vije aozet dezh.

— Ne gavan mad netra, emezhi ; eun dra gouscoude a iate ganhen, a gaf din ; ma ve laket dorn er bugel da boazat var ar c'hrill, em bele plijadur o crignat an eskerniouigou euz an dorn-ze.

Cridi avoalc'h a c'hellit e deuz ar vam clasket eur plac'h crot all d'hec'hrouadur.

Eur sae noz. — An aotrou Thiers, an hini zo hirio e penn ar c'houarnamant, hag a ioa deut, er sizunvezioù all, da Drouvil, en Normandi, evit en em voalc'h en dour mor, en doa laket digas dezh an eur zae noz great gant kemenerien Paris. Ar Prezidant ne ket braz, hag ar c'hemener, evit doare, ne anaie ket mad avoalc'h he vent, hag a reas dezh an eur zae calz re hir. O veza he guisket, hag o velet pegeit oa, e lavaras dirag he bried, he nizez hag eur vatez a ioa ganthan e Trouvil.

— Calz re hir eo va zae ; izom zo da droc'h a eur pennad diouthi dioc'h an traon ; evit an dra-ze ne vez ket red clask kemener ; unan ac'hanooc'h a rai an dra-ze avoalc'h ; eun anter troatad a c'heller da droc'h.

Ar re-ma a voue sentuz ho zeir. An itron, kerkent ha ne voue nemethi, a gennaz eun anter troatad euz ar sae. An nizez, abenn eur pennad goude, ep gouzout ar pez e devoa great he moereb a gennaz eun anter troatad all. Ar vatez ivé, pa gavaz be amzer, a gennaz d'he zro he anter troatad, ep gouzout ken nebent petra o devoa great an diou vestrez.

Antronoz an aotrou Thiers a c'houennaz ha crennet oa he zae.

la, a leverjont ho zeir var eun dro.

Pa he guiscaz e chomas balc'h he benn. He zae a deue beteg anter he gein evel saeou potred an alc'hoez.

An aotrou Troussel, professor e Castel, zo hanvet vikel e Commana.

An aotrou Fily, nevez beleget zo hanvet vikel e Sant-Pabu.

An Aotrou Couic, nevez beleget, zo hanvet vikel e Ergue-Gaberic.

Am aotrou Nedelec, vikel e Commana, zo hanvet vikel e Plouzeniel.

An aotrou Laviec, professor e Pont-Croas, zo hanvet vikel e Sant-seo.

An aotrou Tanne, nevez beleget, zo hanvet vikel e Pouldreuzic.

G. M.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullent gant Ar. DE KERANGAL, mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huech' miz, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazezen a reseou goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gerner e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.

D'an Aotrou de KERANGAL ephen e llec' adressi ar peamanchou ha kement a zell o'ch servich ar Gazeten.

Ar scriou da lacat er Gazeten a llec' da adressi d'an Aotrou MORVAN, ephen.

KEMPER, 14 Cuengolo 1872.

Coeza a ra ar bed e gouzeuri, a lavare en dez-all eur gazeten gristen. An dispac'herien, au dud dizoue a zao ker sounn ho fenn, a ra kement a safar evit lacat ar re vad da lenta, a labour kement da zistruga kement a zalc'h ar sevenidigez en hon touez, ma zoimp goudrouzé da veza strinket ganho en eur gouzeuri cals goasoc'h ha crisoc'h eget an hini ma ema o veva enhi an dud keiz-ze a chom er broiou dianavezet e creiz ar c'hoajou. Lavaret a ran goasoc'h ha crisoc'h, rag an dud gouez er c'hoajou n'o deus nemet he divrec'h, eleac'h hon tud dizoue, da viana ar re anezho a ren hag a boulz ar re all, o deuz etre ho daouarn, evit ho zicour, an oll nerz hag an oll ijin a ro an descadurez.

Ar relijon, an iliz eo e deus roet ha kendalc'het ar pez a zo a vouziegez hag a zescadurez er bed. Digant an ilis, digant ar relijon catolig eo o deus pep rum dud bete vrema goulennet ar sclerijen hag ar virionez, ha diganthi eo o deuz he resevet ; ganhi ez int bet scoliet ato. Epad an amzeriou-ze a c'halver hirio amzeriou-gouez, amzeriou a denvalijen, eo ar venac'h er c'houen-chou o deus miret ha digaset beteg enhomp an descadurez hag ar skianchou a laca birio hon tud gouzezieg difeiz ken otuz ha ker faëus. Hag hirio o dese c'hoant da rei da gridi eo ar relijon enebourez d'ar vouziegez, bag e false dezh o miret outhi da scolia mui den ebet ! Ha neuze pa ne vezu nemetho o rei descadurez d'ar iaouankiz, an oll a deni da veza gouzezieg en eun taol, hag ar bed a vezu eurus pa n'en devezo mui a Zoue.

Hogen distruja a zo ez, bag hon doctored difeiz ne c'houzont ober ken. Mouga ar sclerijen ne ket dies, dies eo avad digas sclerijen adarre goude ma ves bet mouget. Ma c'helfe an dud difeiz lamet digant an iliz ar gark da gelen ha da scolia ar iaouankiz, ep mar e ve guelet ep dale ar c'houeuri o tont eleac'h an descadurez, mes hi a ve deut a benn euz ho zaol, bet o dese ar pez o deus muia ioul da gaout, lacat Doue er meas ha digas an oll da baianed.

Da c'hortoz e criont e fell dezh rei descadurez d'an oll, ez ai mad ar bed gant an oll pa vezint scoliet ganho, ne deo nemet azennet ar re zo scoliet gand relijiuzed, ez eo scoliet fall bugale ar boble stadou ar Pap. Beteg eur c'houeiller jeneral euz ar finister a zo bet divez avoac'h evit distaga ar gauze. Ha kementse abalamour ma velont ervad ne fell ket d'an tadou ha d'ar mamou christen fiziout ho bugale enho ; ar pez ho laca da gounari ha da safarat.

Oc'h ho c'hlavet, ma ve desket an oll (mes desket ganho avad na petra-ta,) ne ve clevet hano a dorfet ebet mui var an douar.

Evelse en dez all er gær a Amien e caset d'ar chafot eur muntrer condaonet d'ar maro evit he dorfejou. Eur scrifagner difeiz, tenereat he galon, (rak pa ve meneg a dorfetourien hon tud difeiz o deuz ato eur galon dener,) a lavare gant eur vouez truezus :

— An den-ze ne vouie ket lenn !

Da lavaret eo, an den-ze, ma en divje gouzezet lenn ha scrifa, a vije bet eur skuer evit an oll. Mes ar relijon e deus miret outhan da veza desket, ha setu perag eo deut da veza eun torfetour. Hogen ar pez ne lavar kethor scrifagner difeiz, hag ar pez a zo guir, eo ne rer nemeur a dorfejou na deus tud desket en ho fenn, ha mar deo tud dizesk eo a goez aliesa etre daouarn ar justis, eo ar re dizesk ne dint nemet benviachou etre ho daouarn, hag ho dilezont pe ho foulzont d'indan goaolen ar justis goude ma o deus ho zouellet hag ho foulzet d'ar c'hirim.

An oll ne zonjont ket eo descadurez an dud difeiz ne a viane an niver euz an torfetour ; pell dioc'h eno. E Departamant ar G'halvados, unan euz an Departamant chou eleac'h ma zeus muia scoliou, el lezvare diveza, ar jureed, o velet pegement oa eat var gresk an torfetour er vro-ze en amzeriou diveza ma, a ioa strafouillet hag a c'houenne ha ne vije ket cavet an tu en eun doare bennak da gaeat o'ch dizurzou evelse. Lavaret a réant e cave dezh e voa izom e vije strisoc'h hon lezennou e

kenver torfejou a zo, dreist oll evit ar re ne goez ar bunision anezho nemet var unan petra bennak ma vez ouspen unan cablus ; hag e voa izom ive e vije muioc'h hano a Zoue en hol lezennou, hag e lacajent muioc'h he respecti.

A dra sur, doujans Doue, ma vije poanjet d'he lacat er c'halonou dre al lezennou, ar scoliou, ha kement descadurez a roer d'an den, hen dioualje guelloc'h oc'h an torfejou eget oll gomzou ha froudennou an doctored difeiz.

Rom. An tad santel ar Pap a lavare en dez-all da scolaerien en doa digemeret :

« Eul lestr a zo digouezet n'eus ket pell ama, ervez eul lizer am eus resevet. Al lestr-ze ne ket bet lezet da dostat oc'h an douar ; aoun a ioa na vije ar vreac'h varnezhan, ha na zegasche ar c'hlenvet er vro. Arc'houarnamant a dle beza meulet euz a gementse ha ne ket tamallet evel ma verite beza tamallet evit calz a draou all. »

« En eur scolach ive e c'hell en em sila ar vreac'h, me lavar an dizentidigez, an dievesdet, al leziregez, ar pez a zo goal glenvejou evit an evel ma zeo ar vreac'h eur goal glenvet evit ar c'hort. Neuze ar re zo e benn ar scolach a zo ho dever ober ho gallout evit serra an nor oc'h ar c'hlenvet euz a deu da veza spagus, a stag euz an eil oc'h egile, nebeut e vent lezet da gemitret crok. »

Da re all-e lavare : « Trugarecat a ran ar iaouankis euz ar mercou a garantez a ro din, hag esper am euz o deuz ar re all ar memes carantez evid hon. Kementse a ro ners-calon da vilk' Jesus-Christ e creiz he drubuilou. »

« Esper am euz e talc'hot mad da bidi. Goulennit ep ean oc'h Doue ma teui d'hor sicour er stad truezus ma emaomp, ma pellai diouzomp ar goaleuriou a c'hourdrous coeza varnomp, ma en devezo eur vech sonch ac'hanomp, ma en devezo truez ouzomp, ha ma lacai al lealdet hag ar virionez da ren, goude beza distrijet an dizurz a zo brema hag a laca mesk e mesk mad ha fall, du ha guenn. »

ALSAS. Eul lizer script gant eun den din da veza crebet, eme ar gazeten c'halleg *Echo de Fourvières*, a gomz evelen : « Daouugel, o veza o vale, a lavare an eil d'egile : *Setu ni-ta brema gant ar brusianed, o tout da veza ive protestanted ! Pebez goalleur !...* Hag en em lakejont da bidi. »

Epad ma pedent, ar Verc'hez en em ziskuezas dezh, guisket e guenn, eur gurunen gaer var he fenn. Ober a reas sin dezh da vont var ar arog, hag ho c'hasas da eur chapel goz, dilezet, e Neubois e kichen S. Hippolyt. Eno e veljont eur vanden vraz a alez en dro d'ho Rouanez. Ouspen testeni an daou uguel-ze, meur a zen braz o deus asuret beza guelet ar memes tra bemdez abaque. Pa skrifet al lizer-ma, e velet an dra-zé abaque eur mis.

Eul lizer all, script d'vezatoch, a gomz euz ar bandennou pardonerien a ia di. Lod a vel, lod all ne velont ket, oll avad e credont eo guir ar pez a verker ama.

Meur a zoudard, eat di evit oher goab euz ar bannierien, a zo distroet ac'hano digoret ho daoulagad.

He guelet mad em euz, eme eun test, kement eo le pep maouez, guenn, skeduz, evel bannou heolou the dezh. Guelet a rean splam he c'hort, he zez, he daouarn, he feultrin ; he fenn ne velen ket kerzophane. Diou vech em euz he guelet ; ar vech kenta e talc'he daouarn pok ha pok ; an eil guech edo ar mabid Jesus ganthi var he breac'h. Pa n'he guelen ken, va daoulagad a chome drellet. Ar vech kenta e valvezas deomp tostam mes neuze e zeas kuit. Eun nebeut goude, he guejouz adarre. Ker strafuillet oan ne vouien ket peleac'hedou.

Lourd. E Lourd ema brema ar prez o vont da bardonna. Eno, evel er Salet, evel el lec'hiou all mazou em ziskuezet mam Doue enho, ne ean ket ar bardonneien da vont a vandennou. Eur blijadur eo guelet he devosion dirag imach ar Verc'hez hag o tostaat oc'h daol santel. Ar gristenien vad en em zao evelse a euen ar c'hredennou difeiz ha dizoue a glasker da skignañvou dre ar bed.

Pa vez eun trein o cas eur rum bardonerien lant e tigouez ganho eun trein all o vont da gas pardonnerien.

— Euz a beleac'h oc'h-hu ? — Euz a Doulouz. — Ila c'hui ? — Euz a Boatie. Ha dre ar prenecher ec'h bezen mouchouerou guenn an eil rum d'egile. Evelse oze pelerinet di a bep corn euz ar Frans.

Goulen a reot diganen marteze, eme an hini a son al lizer-ma, ba me am ens guelet eur buyzud bennal. Ba ingroez a ioa eno evit m'am beze guelet kement a tremenet. Ar pez a ouzon eo em eus clevet pempigued cana ar *Magnificat* evit trugarecat Doue evit pemp de clanv pareet. Clevet em eus comz avoalc'h euz ar pempaze ; mes n'em eus guelet nemet daou anezho, eun daou iaouang euz a Blaizans, cam dek vloaz a ioa, hag o deus lezet he vranelou dirag aoter ar Verc'hez, hag o itron eus Montpellier a ioa scizet oll. An daon zec eus guelet o vale hag a valee mad. Hogen pa ve mor a vurzoudou, ne dleer ket en em hasta da goms, gue e tevel ha lezel an ilis da gomz araok.

Comz a reamp er sizun all euz an hu great, e Grenob gant lamponed, var ar bardonerien a ziskenne euz hent liouarn evit mont d'ar Salet. En eur gær alleben nak c'hoaz ez eus bet clasket ober evelse dismegan d'ar bardonerien.

Mes tud Grenobl a zao ho mouez evit dizavou lamponed-ze pere ne dint mad nemed da lacat an d'ez e pep leac'h ha da deleur ar strasfui etouez ar Vrest. « Ne anavezomp ket an dud-ze evit hor bugale, emez on euz o clevet comz anezho. Ne fell ket deomp zafe ar bardonerien en dro ep gouzout e santomp gomz hag hi an dismegansou a zo clasket da ober dezh. »

E guirionez e Grenobl coulz hag er c'heriou all euz evelse bandennou lamponed ha ne dint euz a leac'h, ne voar den a beleac'h e teuont, n'o deus ma

ag oz calz anezho, ne fell ket dezh labourat, a zo gant gant an oll visou, hag en em daol evelse er c'hezou eleac'h ma c'hellont caout esoc'h da scrabat, hag leac'h m'emaient dindan dorm ar c'henta dispac'h her a hoantai en em zervichouz anezho evit ober eur freus bennak. Tud evelse ep bro, ep religion, ep Doue, goloet bilou, crignet gant an astu, guech o c'haonri gant an haoun, guech carget bete toul ho gouzoug, a zo eur malen evit ar c'heriou hag ar benviachou ma en em zervich an dud dileiz anezho evit ober ho goal daoliou.

Ar c'hatzennou difeiz o deus lavaret o dea al lamponed-ze, ho mignoned, great aoun d'ar bardonerien, ha ne gredent ket abaone mont da bardona. Kementse zo eur gaou braz adarre etouez calz a gaver en hevelep scridou. Morse n'oa eat muioc'h a bardonerien en hent eget zo eat abaone. Escop Grenobl a verk he unan e voa en dez ali bet tri c'chant beleg oc'h oferenna er Salet er memes devez, hag ar re-ze n'oant ket deut di hep ma vije pardonerien oc'h ho heul. Mes an dud difeiz a scrign ho dent o velet kementse, ha ne c'houzont ket petra da ober o clask mouga devosion an dud vad.

Tud hag a ia en hent evit henri ar Verc'hez, dindan scoazel ar Verc'hez, n'o deus ket a aoun rag ho skeud. Al lamponed hag an dispac'h herien epken eo a gren hag a dec'h pa gavont unan bennak goest da harpa outho.

Pa gomzomp a bardonerien, leveromp ive eur ger euz eur gaou savet a nevez gant an dud difeiz. Skigna a reont dre ar vro eul lizer script, emezho, gant Melanii, ar vesaerez a velaz ar Verc'hez-santel var menez ar Salet. El lizer-ze e verker e tie reuziou bras coeza var ar Frans. An dud difeiz a skignal lizer evit teleur ar strasfui, ha neuze evit teleur an douetans var ar pez e deus discleriet ar vesaerez-ze, o rei da gridi e lavar guech an dra-ma guech an dra-hont, e lavar muioc'h hirio ha nebeutoc'h var'hoas. Hogen Melanii zo o chom e kichen Napl ha ne c'hoar ket petra a laker er vro-ma en he bano.

G. M.

AR VELEIEN.

XVI. C'HUEC'HVET PENNAD.

5.

Pe seurt ezom en deuz ar Pab da gaout kement a draou?

Ma n'her gueil skelear avoalc'h, n'eo ket re lem ho taoulagad, hag eo mare mad deoc'h mond da glask lumenou da Vrest, pe da Bariz. Kristenien a zo dre ar bed oll hag ar Pab a zo karget anezho oll. N'eo ket eun dra vian gouarn kement all a dud, ne ket gant pevar real da zervez eo e kaser en dro eun hevelep tiegez.

En hor bro, ni hon deuz brema ar Gouarnamant a goust nebeuta, ervez lavar eun darn baotred, eun darn glabouserien ; Gouarnamant ar Republik. An Aotrou

Thiers, hor Mestr kenta, a douch bep bloaz c'houeac'h kant mil lur; evitan he unan, gouezit-hen mad. Oh n'hen tamallan ket ; ba mar c'hoanta digeri he c'hotel, da fin ar bloaz e vez goullo kaer. An Aotrou Thiers, evit he zikour, en deuz var he dro eiz ministr, hag a douch euz ho c'hostez anter-kant mil lur, peb unan anezho. Dindan ar ministred-ma e zeuz Aotrouien all, kalz a Aotrouien all, hag a vez pael brao ervez ho renk, dioc'h m'ho deuz da veled war muioc'h a dud, muioc'h a vro. E peb Departamant e zeuz eur Prefet, hag a vez kempen ives he bae, ne da ket en dro, ne ra ket he labour evit mil skoed, na tri mil skoed er bloaz. Kontit goudeze pegement a roer d'ar Varnerien, d'an Archieren, d'an Offiserien, d'ar Zoudardee, d'ar Vartoleded. Mar fell deoc'h konta var ho pizied kement a la gant ann oll dud-ze, diouallit na veuzet, debret ho piz meud koulz hag ho piz bihan, abarz m'ho pezo peur c'heat ho troiou. Er bloaz 1870, araok ma tigoraz ar brezel gant ar Prussianed, an taillou en hor bro a zave da zaou viliar, daouc'hant milion, hag eun dra benak oc'h penn. En hevelep doare, peb unan euz ar Fransisien a dlie paea d'ar Gouarnamant e tro pemp lur hag anter-kant an eil dre egile.

Gouarnamant ar Pab ne gouste ket kement, na tost, d'arre ho doa affer othon. Da c'houarnamant ar Pab, er bloaz 1859, pa n'oa ket c'hoaz bouc'het Rouantelez an Iliz en Itali, ne baet da hirra nemet pemzek milion ha tri ugent. Euz ar milionou-ze e teue d'ar Pab, evit mizou he diegez he unan, eun dra benak nebeutoc'h eget kant mil lur. Ar Pab, Tad an oll Gristenien, ar Pab, Penn an iliz katholik, ne gouste bep bloaz d'ie Rouantelez nemet kant mil lur; ha d'an Aotrou Thiers, e Frans, e roer c'houeac'h kant mil lur? Ha c'hoaz e krier! Ha c'hoaz e storloker!

Evelse, e Rouantelez ar Pab, kont peb unan, an eil dre egile, a ioa hepken tri lur varnugent. Ha n'oa ket neuze guelloc'h marc'had evit an dud kaoud Mestr e Rouantelez Sant Per, eget en hor Trans-ni ker pompadet? Peur e vez guelet hor Republiked-ni, eun dud ken diviz, ken truezus var ho meno, o c'houarn ar Frans evit ken nebeud a dra?

An oll arc'hant all, a veze savet e Rouantelez ar Pab, a iea, var dro an ilizou, ar skohou, an hospitaliou, da bae a unan dud e karg, beleien hag all, ar re a veille, a studie, a skrive, a veache, a varne, a laboure evit mad an oll ; da ober traou nevez ha da repari traou koz, dioc'h ma veze ezom.

Brema, petra douch ar Pab? Netra, pe guir en deuz kollet he oll rouantelez, pe guir ne jom mui ganthan nemet he balez e Rom; netra, nemet ar pez a ro dezh an Gristenien vad euz ar bed oll; an aluzennou eo brema he oll zanvez. Ha gouskoude n'eo ket nebeutoc'h, hirio an deiz, Pastor an iliz katholik, eget en amzer dremenet pa zoa Roue en e vro. Ha gouscoude en Itali he unan n'en deuz bet biskoaz muioc'h a ezom da rei, da ziouered.

Piou goudeze, anez beza dall ha foll, a gavo abeg er

Veleien, en Eskibien, abalamour ma c'houennont ar c'hant evit ar Pab, ma reont kestou evit ar Pab? En hor Frans-ni, dreist oll, piou na diefe beza laouen o ranna he dra gant ar Pab, pa zonjer eo ken douget ar Pab a birio evit hor bro, pegement en deuz roet Pii IX he unan, daoust d'he baourentez, evit sicour ar Fransisien varlerc'h ar brezel ho deuz bet gant ar Prussianed hag ar barizianed; Taloudegez oc'h penn anter kant mil lur, a skrive, n'euz nemet eun tachad, eur Breton a feiz, a spered hag a galon?

6.

Ha n'eo ket avoalc'h beza Pab? Da betra klask beza Pab ha Roue er memez amzer? Ha ne oar ket ar Pab en deus Mab Doue lavaret : Va Rouantelez me n'eo ket euz ar bed-ma a zo dirak ho taoulagad? Guelloc'h e vez ar Pab eta da brezeg d'ar re all, hag e peoc'h e vez lezet, pa na vez o mui var he dro nemet paourente.

Memez son atao e kement leac'h ma zeuz aitloned, enebourien d'ar Pab. Hag e pc leac'h n'euz ket euz ar re-ze en hon amzer? Ar Roue en deuz laeret Pii IX, a laverie pa zea da ober he daoliou kaer : ne ket ober droug d'ar Pab eo a fell din, mez tenna sourci divar he gein, hag he lakaad guelloc'h e tu da c'houarn an iliz. Labour avoalc'h en deuz gant he Iskibien hag he Veleien, poan avoalc'h o prezeg ar feiz dre an oll broiou. Da betra e teufe c'hoaz ar c'heaz koz d'en em zieza gant afferiou ar bed? Kemeromp ni eul'oden euz he garg, ha lezomp ganthan hepken al labour a zell oc'h an eneou.

Ia, evelse en em ziskouezer Roue laer, ha faoz, ha trubard er memez amzer. Hag eun tad a goll buhan he vadelez, he daloudegez, pa na hell mui rei nemet komzou kaer d'he vugale. Betek ar c'hi-a zo boaz da zelled tener oc'h an hini a zo eun askorn en he zourn, da ficha he lost d'an hini a zebr bara dirazhan. Mez, pa na vel mui tam gant eun den, buhan e tro he benn, hag e ma kuit. O tizourna ar Pab, petra glasker nemet diskar he c'haloud, ha noazoud d'an iliz katholik? Eur Pab-Roue a vez bepred doujet, respetet ha karet muioc'h e gef eur Pab n'en deuz tra da ziouered gant den, en deuz poan o veva he unan. Douget eo peb den da zelaou guelloc'h kenteliou fur da heul eun aluzen gaer a rear dezhant.

Mez setu ama an abaden, ervez Doctoret ar bed. Jesus-Krist en deus lavaret : Va rouantelez-me n'eo ket euz ar bed-ma. Penaoz eta e c'hell eur Pah kaoud c'hoant hepken da veza Roue? Jesus-Krist hag hen a zo bet Roue?

Bet e vije da vibana, ma karje; rak peb galloud en doa en Env ha var an douar. Jezuz-Krist eo' Roue ar Roueed, Aotrou an Aotrouien, hag e ve fae gantho her c'bleved. Aberz Jezuz-Krist e teu ho galloud d'ar Roueed; per me me reges regnant. Lavaret en deuz evit guir : Va Rouantelez n'eo ket euz ar bed: mez c'houi, paotred ar bed, ne gemenit-hu ket, ne lennit-hu ket a dreuz ar

c'homzou ze a blij deoc'h kement e ginou hor Zalver? Rouantelez Jezuz var an douar petra eo nemet he illiz katholik? Hoguen, guir eo, ne ket euz ar bed-ma eo deuet an iliz, ne ket tud ar bed ho deuz he great, he zavet. Ne ket aotrouien ar bed, Roueed ar bed ho deuz lakeat eur Pab e penn an iliz, dindan ar Pab an Eskibien, dindan an Eskibien ar Veleien, dindan ar Veleien ar bopl kristen. Ne ket tud ar bed ho deuz roet d'an iliz ar feiz a brezeg, ar zakramantchou a ra he buez var an douar.

Mez, ma ne zeu ket an ilis euz ar bed, ha ne ma li ket er bed? Ha ne ket dre ar bed eo e vev ar Gistenien a zo oc'h he ober? Mar ho deuz jar Gistenien ho eneou, ezommou ho eneou, n'ho deuz-hi ket er memez tra ho c'hortou, hag ezommou ho c'hortou? Perak neuze, mar plij, Tad ha Pastor an oll eneou n'hello-hen ket beza c'hoaz Tad ha Roue eun nebeud korfou? Perak n'hello ket ar memez den entend oc'h eur c'horf hag eun en em heuill e peb leac'h betek ar maro? E komzou Mab Doue petra velit-hu, petra gavit-hu hag a ra fe d'ar Pab eur pec'hed beza Roue?

Jezuz-Krist, eme c'holi, n'en deus diskteriet e nep leac'h e ve red kredi, dindan boan da veza daonet, e til ar Pab beza Roue. Oh! na me ken nebeud ne meuz c'hoant ebed da ober deoc'h kredi enn hevelep tra. Mez e peleac'h ives en deuz Jezuz lavaret n'hell Pab ebed beza Roue? Mez mar deo deuet ar Pab da veza Roue, mar deo bet Roue epad var dro eur mil bloaz, ha ne ket an ded ho unan eo ho deuz a nebeudou he zavet var an tron, ho d'euz c'hoanteat rei dezhant eur Rouantelez? Ha droug eo bed gant Doue he unan queled Pastor an iliz e penn eur Rouantelez, goude m'en deuz he c'houzanvet keit all en eun hevelep stad? Ha n'eo ket bet joa ganthan, er c'ontrol, he veled Roue, ha n'en deuz-hen ket he zikouret da veza Roue mad ha madelezuz? Ah! mar deuz bet eur bopl gouarnet soupl ha gant nebeud a vizou, eo ar bopl a ioa, betek a nevez zo, dindan dourn ar Pab.

Ouspenn-ze, evel m'or beuz lavaret kentoc'h, ma n'eo ket ar Pab mestr ha Roue en he vro he-unan, e vez eun all mestr var ar Pap, hag a c'hello pa garo miret ouz ar Pab da ober he zever a Bap.

N'euz c'hoaz nemet eun trizek pe bevarzek vloaz, e Rouantelez ar Pab ne baet tra nag evit dor, nag evit prenest; ne bae tra ar vugale evit kregi e madou ho zadou hag ho mammou varlerc'h ho maro; ne dennet ket d'ar billec evit kaoud soudarded, martoloded; e kavet bara, ha kik, ha dillad guelloc'h marc'h ad eget n'euz forz e pe seurt bro; e tebret e Rom muioc'h a gik eget e Pariz he unan.

An abeg eo ma kaver er Pab kentoc'h eun Tad tener eget eur Roue juridik ha kargour. Ar Pab, hag hen Roue, a voutie oa var an douar den Doue, an den karget gant Doue da glask dreist oll mad an oll, mad ar c'horfou evel mad an eneou; da rei d'an oll, da ziouered gant an oll kement a vije en he c'haloud, ha da denna

pa vije red, an tam euz he c'binou he unan evit maga he vugale.

Ma vije bet Roue hevel oc'h ar Pab kement Roue a zo bet dre ar bed, hag en hor bro-ni hag er broiou all, a bet ar bopl a vije het guelloc'h gouarnet, gouarnet muioc'h a derenidigez; a vije bet kaerroc'h skouerion dirak ho daoulagad; hag a vije bet pinvidikoc'h, balz braoc'h ho doare memez var an douar!

Meur a dra a vije c'hoaz da lavered var gont ar Veleien, var gont Pastored an iliz. Mez poent eo paouez, ha Mikeal a ia divar ar mare da lezel he bluen da heana. Evit eul labourer koz, frank eo en deuz skrivet. Distrei a ra eta d'he diegez, d'he zaout ha d'he gezek; skuiz eun nebeud he zourn hag he vreac'h, mez laouen he spered o vezam'en deuz cavet eur vech c'hoaz an dro daziskuez he respect, he garantez evit ar rum dud ho deuz bet he skoueriet hag he sklerijennet en he vloaveziou kenta. Biken ne ankounac'haio ar vad a zo bet great dezhant.

Betek en hor Breiz, betek en hon tiez var ar meaz eun tachad a zo, e tamaller ar Veleien e peb tra, ha var bep kont. Eun den a renk huel, hag hen protestant, hag hen Prussian, Jeneral, unan euz ar Jeneral ho deuz bet great ar muia droug d'hor broen hor brezel diveza, he hano ar Prins Frederik-Charl, en deuz bet komzou anezho gant muioc'h a respect, en deuz bet ho barnet gant muioc'h a lealded.

O c'houi a gar ken nebeud ar Veleien, klevit he gomzou, ha stankit ho kinou gant ar vez.

Ar Prins Frederik-Charl, o vez a Rom n'euz ket pell, a lavered evelhen :

« Ar Frans a bez a zo evel enr c'horf brein euz ar penn d'an treid. E Frans n'enz mui nemet ar Veleien hag a ve tud a zoare, tud nobl e guirionez, tud a gar ho bro, a ra henor d'ho bro. Beleien Frans a zo bet eun dud dispar ha burzuduz var dachen ar brezel, n'euz ket bet gellet ho diskar nag o zrec'h. »

Ar Veleien ho unan ne c'hoantafent ket lavered evel Frederik-Charl; rak gouzoud a reont e zeuz bet tud all ker kalonek hag hi var dachen ar brczel, koulz hag e peb leac'h, e peb danjer. Na mui na meaz, komzou ar Jeneral a ro da zonjal da hinienou, hag a zo eur veuleudi gaer evit ar Veleien.

Gloar da Zoue hag henor d'an dud honest, d'ar guir Gistenien.

Divez.

Aluzennou Franseza a Amboas.

III.

En eur seremoni caer ha nevez evel an hini da lacat en douar ar meao kenta euz eun ilis, bugale peuryvia a vez dizonch; avoalc'h eo dezh sellet. Franseza ne rea ket evelse. Pidi a rea a greiz he c'halon; goulen a rea ma scuilje Doue he vennos var al leac'h santel-ze eleac'h ma c'hespere dont divezatoc'h allies da bidi.

Catell a Vreiz e devoa, evit doare, eur boan speret bennak. Meur a vech en em lakeas da vouela. Marteze e sante ne devoa mui pell da veva, hag e sonje er maro a dlie he skei abars nemeur.

O vont euz an ilis d'ar c'bastel, an Dug hag ar brinsez a roas calz aluzennou d'ar beorien. En dro da Franseza dreist oll ez oa prez; rag he ialc'h aluzennou a ioa bet en dervez-ze carget mad gant an Aotrou Duk. Ar bugel mad a roe keit ha ma pade. Hogen a fors da rei en em gavaz ar ialc'h da veza goulou, ha gouscoude eur baourez kez, eur bugel ganthi var he breac'h hag eun all abouez an dorn ne devoa bet c'hoas netra. Ar baourez-ze a ioa lentoc'h eget ar re all. Chom a rea a bell, evel pa ne gredje ket tostat; sevel a rea epken varzu ar brinsez he daoulagad rus gant an daelou, hag an doare anezhi a ziskueze e tlie beza er brasa dienez.

Franseza, evithi da veza iaouang, a vele gouscoude buan avoalc'h pere oa ar guir beorien. Ne, devoa mui guennek, mes eur galon vad a gaf ato da rei. Lavaret a ra eur ger bennak da cur floc'h iaouang a ioa en he c'hielen, hag hema a ieas da c'houlen digant ar baourez pe hano e devoa, hag e peleac'h edo o chom:

Ar floc'h a ieas da ober he gevridi. Ar baourez a vouker souezet o velet eun dijentil guisket ker caer o tont da gomz outhi, ma chome dilavar. Mes ar bugel a ioa ganthi var bouez an dorn ne voue ket kel lent, hag a lavaras : Va mam a zo Jileta, ha me a zo Stefan Richou.

— Hag e peleac'h emaoch o chom?

— Aze e kichen, e ru Sant Denis.

— Mad, eme ar Floc'h, an itron Franseza e devezo sonch ac'hanc'h; hag abars ma e devoa ar vam cavet eur ger da lavaret, ar floc'h a ioa eat en he dro.

Franseza pa e devoa clevet gant he floc'h peleac'h e chome he faourez, a zistagaz ar gaera perlezen a ioa oc'h he c'holier, hag he roas da unan euz he demezellet da gas da verza evit rei an arc'hant d'ar vam baour. Bez'e devoa, evit he zicour en he oberou mad eur plac'h pemzek pe c'houzek vloas, devot meurbet, hag a guiteaz ar bed souden goude evit mont da leanez. Houma eo a gase euz he fers d'ar beorien ar pez ne roe ket he unan.

Franseza e devoa malj da velet he demezel o tistrei, ha chomet oa en he c'bambr d'he gortoz eleac'h mont da heul ar brinsez all.

— A hanta, emezhi kenta ma he guelas, petra eo ar Jileta-ze?

— Me gaf din eo unan euz an eneou-mad-ze da bere e tigas Doue croas var an douar abalamour ma ho c'har.

— Intanvez eo?

— Ne ket, mes eur goaz e deuz ha ne zicour ket calz anezhi da rei bara d'he bugale.

— Jileta eo e deus lavaret an dro-ze deoc'h?

— Oh nan, gant an amezeien eo em eus clevet kementse; Jileta n'en em glem ket euz he goas petra bennak m'e leus cals da c'houzany ganthan.

— Hag ema en eur baourentevez vras ?

— Ne deus couls lavaret na dillad nag arrebeuri ; ar pez e deuz avad a zo dalc'het neat.

— Cals bugale e deus ?

— Ne deus nemet daou, ar re oc'h eus guelet, hag a zo evit doare kelennet mad. Me zonje din n'em bije ket gallet en em denna dioutho. Oh ! ma o pije ho c'helevet, itron, oc'h ho trugarecat ! O trugarecat ar brinsed vad ! Rag an hano-ze eo a reont ac'hanc'h.

— Me garje ervad, eme Franseza, em bije gallet mont ganhez di. — Neuze, o tiskuez he c'hollier ; — daoust hag anat e vez eo eat va ferlezen vras kuit ? — Bah, brema eo great an taol. Pa velo an itron Herluina e scandalo eun nebeut, mes goude ee'h anzavo em eus great mad. Oh, guelloc'h eo ganhen diouer va ferlez ha guelet ar paour sicouret. Ha dereat eo zoken e vemp-ni guisket ker brao epad ma zeus kement a beorien goloet a druillou ! Oh ! ma em lese an Aotrou Duk, me voar petra a rafsen. Me rose d'ar paour kement am euz, hag a iafe ganhez d'ar gouent, Gabriela.

— Ia, ha neuze, pioù hor makse er gouent, eme an demezel ?

— An ermited a veve gant griziou, ha ni a rafe evel-dho. Ha neuze gouzout a rez ervad Doue ne ziles Morse nicun euz he grouadurien.

— Itron Franseza, Doue en deus sonjou all varnoc'h. O tont da veza merc'h caer an Aotrou Duk, e viot e tro da ober muioc'h a vad eget o vont da ober ermitach.

— Doue eo ar Mestr ; ra vez great he volontez santel. Var gement-ma, Franseza hag he demezel a ieas da gaout ar brinsezall.

Deut oa an abardaez ; e kær oa bet eun dervez a blijadur ; c'hoariou ha festou a ioa bet evit an oll ; an Duk n'en doa ancounac'h rum ebet euz he sujidi. Da noz e tlie beza great an dimizi etre Franseza a Amboaz hag unan euz a vugale an Duk. An oll dud chentil a ioa galvet da Gastel an tour nevez evit beza testou.

An Dug fa zigasaz he dri map d'ar sal vras. Neuze lavaras da Franseza : « Va merc'h, setu aze va zri map ; choazit an hini a garot anezho evit beza ho pried. »

Franseza a drugarekeaz an Dug hag a choazas Per, an eil euz he vipien.)

Per en doa neuze c'hoek vloas. Eun den didrouz ha trist e voa, ha caret a rea beza he unan, ha pa veze zoken e mesk ar re all ne lavare ket calz a c'her. En nosvez-ze gouscoude e voue gaeoc'h, rak dezhant ha da Franseza e voue an oll honoriou er pardaevez-ze.

Catell a Vreiz ne bade ket gant ar fonge a ioa enhi. Araok mont da gousket e lavaras da Franseza :

— Ah ! va c'hoar, brema avad ez oc'h tre euz hor famill. Me am oa aoun atao na dajac'h kuit !

— Doue ra viro, eme Franseza ; re e caran ar vro gaer a Vreiz evit he c'huitaat ; re e caran va breudeur ha va c'hoarez evit ho dilezel.

Ne ket Franseza eo a dlie kuitat Catell ; Catell eo a

dlie kuitat Franseza ; gour eo n'he c'huitea nemet evit mont d'ar barados.

An Duk mad Ián pemp, goude beza great an dimizi etre he vap Per ha Franseza, ne velas ket ho eureiji. Mervel a reas d'an 28 a viz eost 1442. An oll a vouelas dezhant, ha dreist oll ar beorien. He gorf a voue bezjet e cheour ar Gatedral. Divezatoc'h avad Per ha Franseza, dre ma c'hanaient mad bolontez ho zad, a lakeas sevel he eskern ac'hano, hag ho c'has da ilis Treger evit holacat e kichen relegou Sant Eozan, alvocad braz ar vretoned.

Araok fin ar bloas-ze e voue eureujet Franseza pehini e devoa neuze pemzek vloaz, hag e devoa neuze kement a c'hened evel a furnez. Oc'h eureiji da Ber a Vreiz e teue da veza Contez a Vingamp, ha pa voa distalet dioc'h an eured, ez eas da chom gant he fried da gær Guingamp eleac'h ma en em gave en he dra, hag eleac'h ma roaz ar skuer euz an oll vertuziou l'ag ato dreist oll euz he madelez evit ar beorien.

G. M.

(Eur pennad all eur vech all.)

Eur Missioner euz ar c'hliz nevez.

Anaout a rit-hu Maze Letern ? Nan, ha ne ket ta ? Mad me ia, mar gellan, d'hen rei deoc'h da anaout. Maze a voue pell braz araok ma c'hallas gouzout da betra e voa galvet. Pemp bloaz ha tregont en devoa pa deuaz ar goulou da veza sclear avoalc'h en he letern evit gallout anaout he hent.

— N'oa ket eur potr abred, var evelse, a leverot-hu ?

— Oh, gortozit, araog an dra-ze, Maze en doa great mil micher, bete ma voa bet tost dezhant mervel gant an naoun. He gerent o divije caret ober anezhan eul la-bourer douar ; hogen he gein a ioa ker criz hag he zaouarn ken tener-ma na c'hallas Morse saouri oc'h ar vicher-ze. Mont a reas da di eur mouller ; mes evel ma voa red eno chom en he za epad an deiz, he zivesker ne felle mui dezhio he zougen. Mont a ra da scrifagner, hag en em skuis buan o chom azezet euz ar mintin d'an nos. Gouedeze e zeas da botr al liziri. Ar vicher-ze a blije dezhant. Redek bro ha guelet marvaillou a ioa dioc'h he zoare. Hogen evel ne gave ket dezhant e vije avoalc'h guelet an dianveaz euz al liziri, ha ma save c'hoant ganthan avechou da velet an diabars, dreist oll pa veze eun dra bennag enho, e voue caset en he dro, ha lavaret dezhant mont e leac'h all da glask eur gorden evit he grouw.

Edo adarre o clask fret, pa zigouezas dre chans gant doctored diffeiz a ioa er gær-ze evel ma zeuz unan bennag e pep kær. Ar re-ma a ioa dres o clask unan bennak da gas var ar meaz evit skigna ho c'hredennou diffeiz, pe mar kirit evit distruga pep creden ha pep guirionez.

Maze Letern ? emezho ; hoc'h hano a ziskuez splam e tle beza ho micher sclerijenna ar meziou ! ha selu penauz ec'h anavezas Maze da be stad e voa galvet. Var an tom e voue great eur missioner anezhan.

Ar bale a blije avoalc'h d'al Letern ; gouzout a rea doareou ar vro, ha teodet mad oa.

Discleria a reas gouscoude ne felle ket dezhant en em garga a levriou bag a scridou a zo pouanner da zougen hag a vez ato disfizians anezho, dreist oll pa goezont etre daouarn eur belik pe eun den desket bennak. Fallout a rea dezhant mont evel eur gour abostol, gant eur vaz epken en he zorn ; gant he deod e raje avoalc'h he dreus.

Gouscoude evel ma zeo red caout eun digarez bennag evit mont en tiez ha clask caoz oc'h an dud, e sonjaz en em lacat e marc'hadoù hajoù, ha cas ganthan en he c'hodel da ziskuez eun nebeut had melchen, charrons, caol, irvin, etc., ha neuze e lavare oa carget da glask louzeier evit an apotikerien.

— Mont a ran, emezhan, da deleur had ha da zestum louzou. Hogen ar garg a ioa roet dezhant avad, oa prezeg a enep. Doue bag a enep an ilis. He garg a rez a zoare, rak plijadur en doa oc'h he ober, da viana er penn kenta. Mes er vicher-ze ez euz ive drein etouez ar roz, evel ma her guelimp, bag hon letern a voue nec'het meur a vech o velet n'oa ket sclear avoalc'h he c'houlou evit sclerijenna ar goueriadet, ha n'oa ket ken aez ober goab apezho evel ma sonje. Evelse gant ar vicher-ma evel gant ar micherou-all, ne voue ket pell na gave dezhant en doa he voalc'h.

Guelomp-hen o vont d'he vision. Bale a ra gobiuz evel eur c'hannadour aberz an Turk bras. Kenta a zi-gouezas ganthan hag a roas tro dezhant da rei he genta kentel, oue eur c'houeriad hag a iea a brez gant an hent, tenval he benn.

— N'oc'h ket laouen, em euz aoun, va den mad ? eme ar misioner nevez.

— N'em eus ket calz a leac'h da veza ken nebeut, eme an tiek.

— Ha da belec'h e zit en dis-ze ?

— Mont a ran e kær da glask ar medesin d'am fried.

— Pe seurt elenved e deuz ho pried ? Me zo eun tamik medesin ive, hag a c'helpete hoc'h alia.

— An derzien zo ganti, hag alter e deus.

— Oh ! an dra-ze ne vez netra.

— Me garje ervad ne ve ket. Hogen ma na dor ket varnezhi ne ouse ket mont abell.

— Mes ne dit ket varzu kær, a gaf din ?

— Mont a ran da glask ar beleg, hag ac'hano e zin e kær.

— Petra ? c'hoant oc'h euz e varfe ho creg ?

— Ne ket c'hoant e varfe eo am eus, p'eo gour e zan da glask louzou dezhant hag evit an ene hag evit ar c'horf.

— N'oc'h eus ket lavaret din e devoa terzien, e devoa alter ? hag e zit da glask eur beleg hag a gomzo dezhant euz ar maro, euz ar varn, euz ar ifern, euz ar nouen ? Da lavaret eo peadra d'he lacat da alteri an anter goasoc'h ? ha ne ouzoc'h-hu ket pegement a dud a vez

lazet evelse gant ar veleien o clask rei dezhio ho zacramanchou ? Clevit eun ali mad :

Claskit ar medesin, ha list ar beleg. Avoalc'h e vez deoc'h he glask pa vez var he zremenvan, pe evit he c'has d'an douar mar marv. Ha c'hoas zoken ma rafac'h mad e rafac'h ho treuz ep beleien, kuit da baea ker eul Libera pe eun De profundis bennak dezhio.

— Dalc'hit hoc'h aliou ma n'oc'h eus nemet an seurt-ze da rei. Me'm eus guelet meur a zen clanv hag a iea ho alter kuit, ha ne ket creski eo a rea pa deue ar belek var ho zro. Va fried na me n'on eus ket aoun da verval kentoc'h o reseo hor sacramanchou ; hag evit beza caset d'an douar evel chas, mar plij an dra-ze deoc'h e kær, dalc'hit hen ganeoc'h e kær ; evidomp-ni var ar meaz n'on eus ket c'hoaz a c'hoant da veza laket e reng al loenet. Kenavezo.

Var gementise an tieg a ieaz araog, hag ar misioner a reaz eur scrab d'he benn. An higen kenta tolet ganthan n'e doa ket croget.

(Eur pennad all divezatoc'h). G. M.

Eur pennad scrit diarbenn an hini zo hanvet Escop a Autun.

Er gazeten c'hallek Revue de la presse e cavomp ar pennadik scrit-ma a ioa bet moulet e 1845.

Brema ez eus pemzek pe c'hoec'h vloaz, eme ar scritte, eur vag a droas var he ginou er mor bras var dro-eul leo dioc'h pors Perros, e Departament Costez-an-Nord. Er vak-ze ez oa pemp den, hag en ho zouez an Aotrou de Leseleuc, bet ofiser a vor, ha daou vap dezhant ha noa ket daouzek vloaz ar c'hosa anezho.

An dud keiz penseet a iea da veza beuzet. An aotrou de Leseleuc a neue abaoue eun anter heur, he vap cosa ganthan var he gein ; he vap biana en em zalc'h var an dour, eur pennad diouhan, var bouez eur rouenv en doa cavet. An aotrou de Leseleuc a iea he ners da van-count dezhant pa vouent guelet gant eur vak pesketerien. Ar besketerien a ioa pell dioutho hag a rouenve en dra c'hellent. Pa voant tost, ar biana euz a zaou vap an aotrou Leseleuc a ziskuezaz he gourach hag he galon vad. O velet e teue ar vak d'he gaout da genta, e savaz he benn euz an dour, hag e crias crea ma c'helle : « Ne ket ama, ne ket ama eo deoc'h dont ! it da genta da zavetei an den a velit aze guenn he benn, hag a ia da veuzi ! » hag e guirionez an aotrou de Leseleuc hag he vap cosa a voue tennet euz ar mor araok ma teujont da zavetei ar bugel calonek.

Ar bugel-ze a zo hirio den, speret dispar, labourer dizamant ; goude beza sonjet beza profesor ar guir. Doue en deuz he zachet ganthan ; eat eo da Rom da beur studia an theoloji, hag eo bet beleget er blos-ma e mis Ebrel (1845.) He oferen genta en deus lavaret en ilis santez Mari Major, hag eno, ervez ma scrif d'he gerent, en deus bet sonch dirak. Doue euz a abadei Perros.

Breiz-izel, ar Finister avelo ep dale ar belek nevez-

ze ; ar map-ze da gristenien coz Breiz a ia da ober he
garg a veleg er vro a zo bet prezeget ar Feiz enhi gant
Sant Guenole , Sant Paul , Sant Corintin hag an tad
Maner.

Eun d'arvout trist meurbet a zo digouezet e parrez
Loc-Maria Plouzane. An aotrou Siou, vikel er barrez-
ze, o veza eat d'an aod gant eur c'henderv dezhan, eur
c'bloareg iaouang hag eun den iaouang all, eur scolaer,
ec'h azesjont ho zri var bordig ar mor evit goalc'hi ho
zreid. Dont a ra eun tars mor , unan euz an tarziou
mouz ha cuz-ze a zao avechou pa na vezet ket o sonjal,
hag ho strincaz er mor. Eun den en em gavaz eno, a
c'hellas savetei ar scolaer; ar beleg avad hag ar c'hoar-
reg o deus collet ho huez. Cors ar c'hoarek zoken ne
voa ket cavet c'hoas pa scrifet ac'hano da Gemper ar pez
a vercan ama.

Buez an Aotrou'n Escop Serjant.

E ti an Aotrou Kerangall ez eus nevez moulet eul
levr galleg *Vie de Monseigneur Sergent*, (Buez an Ao-
trou Serjant,) hag a zo brema etre daouarn meur a hini.
Bete vrema n'em boa ket bet a amzer d'be lenn gant
evesdet. Hogen en derveziou-ma em euz he lennet a
zvri, ha setu ama petra a zonjan anezhan.

Al levr-ma zo unan euz al levriou-ze eleac'h ne velit
ha ne gavit scrifagner ebet. An hini ma comzer anezhan
el levr, hennez epken eo a velit hag a glevit; he gomzou
hag he oberou eo a zo dirag ho taoulagad, gant eur gomz
hag eun ober bennak aberz ar re ma en deus bet afer
outho en he vuez; ar scrifagner he unan a chom cuzet.
An hini ma scrifer he vuez a veler eta evel m'ema; hag
eun tam labour evelse a dle plijout d'al lennerien a
zvri, d'ar re ne glascont nemet ar virionez er pez a
lennont.

Pa deu eur scrifagner arrouet, eun den boas da vania
ar bluen, d'en em garga euz eun tam labour evelse, e
laca peurvuia enhan calz euz he zanvez he unan. Liva
hag alaouri a ra pep tra; hag e laca he zae pe he vantel
he unan d'ar re ma comz anezho ; en hevelep doare al
lenner ne vel ha ne gleo nemet ar scrifagner, ha goude
beza lennet al levr, ne anavez nemeur ar re a zo comzet
anezho enhan.

An doare-ma da scriva eur vuez a blich gouscoude
guella da eun darn lennerien , dreist oll d'ar re pere
en eur levr , ne glascont ket ar virionez, mes eun dra
bennak da bliout dezh. Ne gomzan ket ama euz al
lennerien divar sae pere, en eul levr, pa o deus lennet
eur bajen ama hag eun anter pajen ahont, a gaf dezh
beza e doare da varn al levr-ze ep ma c'halfe den ho
dislavaret na dougen eur varnedigez dishenvel dioc'h
ho hini.

An Aviel a lavar : Den ne deo profet en he vro. An
dra ma a zigouez a dra sur gant ar scridou a laker da
voulla, ha deh ne anavez ar virionez-ze guelloc'h ege-
donme. Eun tam labour, mar be great gant eun den

estren, a vezoz cavet mad , marteze dispar; mes great
gant eun den euz ar c'halfe, eun den anavezet, e vezoz
a veac'h prijet sellet outhan. Hogen an dra-ze zo bet
a bep amzer hag a vezoz keit hag ar bed.

Daoust petra zo , e livirin euz al levr-ma : ar re o
deus c'hoant da anaout mad an Aotrou'Nescop Serjant;
arre o deuz he anavezet hag he velet a dost epad he vuez,
n'o deus nemet lenn a zevri al levr-ma, hag e cavint he
gomzou hag he oberon evel ma o deuz ho guelet ho
unan, ha goude m'o devezo he lennet gant evesdet, e
credan asuri e vezint contant. G. M.

Al lezvarn (*cour d'assises*) a dle digeri e Kemper d'ar
7 a viz here. An aotrou Yzopt, alier e Lez Roazon , a
vezo barner braz , hag en he genver en devezo daou a
varnerien Kemper, an aotronez Bonnieu ha Nouet.

Eur c'hreg hag a fell dezh miret re vad al lezen.

En eur gear euz ar Beljic eur c'hreg a deu eun derivez
da di eun alvocad, hag a lavar dezh :

— Aotrou, me ne c'hellan mui beva gant va goas ;
red eo din dispartia diouthan.

— Eur goal dra bennag oc'h eus da rebech d'he
pried-ta, itron ?

— Ia, va fried en deus fermet eun ti, ha me ne fell
ket din mont di da chom.

— Ma n'oc'h eus nemet an dra-ze, al lezvarn a ziscler-
rio e tleit heuilla ho pried en ti en deus fermet evidoc'h ?

— Ia, mes, aotrou alvocad, va fried en deus fermet
an ti-ze ep va asant-me.

— Ho pried marteze n'en deus ket great brao deoc'h,
n'eus fors, al lezen zo evithan , hag a c'hourc'hemen
d'ar c'hreg heuilla an ozac'h.

— Petra, aotrou, al lezen a c'hourc'hemen din heuilla
va goas ?

— Ia, ep mar ebet.

— Mad, ni a velo.

An itron a ia kuit, mes a neuze en em laca da hemilla
he fried , troad oc'h troad , e kement leac'h ma zea ;
n'her c'huitea ket muioch' eget he skeud. Abars moa
bet daou zervez oc'h ober ar c'hoari-ze , kear oll e
devoa eveseat outho ; ar vugale a iea var ho lerc'h,
hag an ozac'h a ioa nec'het avoalc'h. Red e voue d'ar
polis en em emel, ha dont da ziskuez d'ar c'hreg vad-
ze ec'h heuille re biz al lezen. G. M.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so mouillet evit an trede quech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer
divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er bras euz an tiez a verzer
Levriou enho.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouillet gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escop.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA, Digaset bep sul-da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huech miz, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genla cazezen a reseou goude ma zeo etchu he abonamant, a zo considerel evel abonet a nevez,
An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escop, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper
D'an Aotrou de KERANGAL epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 21 Cuengolo 1872.

An den en deuz aliez izom euz a vianoc'h egethan.
Al lavar-ze a zo coz, hogen ne deo ket nebeutoc'h guir
evit an dra-ze. Petra a rafe , petra deuse da veza ar re
vraz euz an douar, ma n'o dese ket a re all bihanoc'h
egetho evit ho zervicha? Petra a rafe eur prins , eur
roue, eun impalaer, ma n'o dese ket dindanho ministred, tud a lezen, barnieren, tud e carg' evit ho zicour
da c'houarn ho stadou? Petra a rafe eur jeneral a arme,
penauz e c'halfe-hien dioual ha difen ar vro ma n'en
dese ket a zoudardet dindanhan? An dud-ze pinvidik,
pere a c'hell caout er bed ma oll ezamanchou ar vuez,
petra a rafent ma na ve ket aleiz a labourerien , a
vicherourien, a vitizien o lacat pephini be boan hag he
ijin evit rei dezh kement o deuz izom? Petra a rafe
zoken eun tiek ma n'en dese ket dindanhan a labou-
reri en evit lacat he zouarou da dalgout?

Ar sablennar, evit rei da anaout ar virionez-ma hag
he lacat a vel d'an oll, a gomz euz a eul Leon paket en
eur roued. Caer en doa roue al loened iodal ha counnari,
n'oa ket evit en em denna ac'hano. He oll nerz, he
skilfou goest da zrailla ha da vruzuna eskerti eun den
en eur c'hinaouad , ne voant ket goest da zrailla eur
mell euz ar roued dister hen dalc'he prizonnier. Chomet
e vije eno da verval pe da c'hortos ma teuje pere'h
ar roued d'he laza. Hogen digouezout a ra eul loenik
dister, eur raz, hag houma gant he dent lemm ne voue
ket pell evit drailla ar roued, tenna al leon euz he brizon
hag he lacat e frankis da vale.

Hirio pa zeus kement a storlok gant hiniennou a zo o
clask beza oll cavatal, o clasc lacat an oll da vont keit
ha keit, e rafe vad dezh sonjal avechou en izom o deuz
aliez ar re vrax euz ar re vihana ha distera.

Petra a rafe tud pinvidik gant ho danvez ma ve red
dezh en em zervicha ho unan, ma n'o dese ket a dud
paour evit ho zicour da ambreger ar madou-ze en deus
laket Doue dezh etre ho daouarn? Da betra zoken e

zervicha dezh ho madou ma ve red dezh ober ho
unan al labourou a rer evitho hag en ho leac'h? Rak ma
ve er bed-ma eur rum bennag hag a c'halfe tremen ep
ar re all, ar re baour , ar re vihan a rafe ho zreuz ho
unan kentoc'h eget na rafe ar re vrax diag ar re binvidik.

Hogen Doue en deus renket ha reizet pep tra var an
douar en hevelep doare ma oideuz an oll izom an eil
euz egule, ar re vrax euz ar re vihan, ar re binvidik euz
ar re baour, evel ive ar re zister bag ar re baour o deuz
izom euz ar re vrax hag euz ar re binvidik. Ar re vrax
ha pinvidik o deuz izom da veza servichet gant ar re
vihan ha paour, hag ar re baour, ar re vihan o deuz
izom da gaout scoazel ha sicour digant ar re vrax ha
pinvidik. Ne c'hell ket an eil rum tremen eb egile, hag
evel a lavaremp bremaik, kentoc'h e c'halfe c'hoaz ar
re vihan tremen ep ar re vrax, eget na c'halfe ar re vrax
tremen ep ar re vihan.

Goulen eta ma vezò an oll cavatal, ma zai an oll keit
ha keit, ma savint ken huel ha ken huel, eo goulen dis-
truja ar reizamant laket gant Doue he unan, an urs vad
laket ganthan etouez he grouadurien, eo goulen dis-
truja ar broiadou tud ha cas ar bed da fall.

Doue n'en deus ket roet d'an oll kement ha kement
a speret, kement ha kement a skiant, kement ha kement
a c'halloud, hag evelse caer a vezoz ober ha lava-
ret, e vezoz ato cals kerm etre an dud, e vezoz ato lod e
tro da ober lezen d'ar re all , ha lod all hag a vezoz ho
micher senti, lod hag a vezoz gouarn, ha lod all hag a
c'houlen beza gouarnet. Petra deuse da veza aleiz a
vicherourien hag a dud dister, ma na ve ket a dud all
goueziecoch egetho , evit ho ren , evit ranna étrézho,
evit rei dezh a nebeudou ar pez ne c'halfent ket da
ambreger ho unan? Eur bugel hag hen a zafe Morse da
zen ma n'en dese ket he gerent da entent outhan, ma
n'en dese ket a re all brasoch ha creoc'h evithan da
c'hounit bara dezh da c'hortos ma vezoz deut goest da
c'hounit he unan? Hag en a c'house Morse netra ma

n'en desé ket a re all goueziecoc'h egethan evit he zesk'i?

Hogen ar re a zo muia trouz ganho o sclancal ar geriou : *cavatal, keit-ha-keit, kement ha kement, ken huel ha ken huel*, ar re-ze dres eo a zo muia prez varnezho o clask aloubi an oll danvez, an oll madou ma c'hesent, o clask sevel d'ar renkou huela, o lacat ar re all oll da zervichout dezho da scabel dindan bo zreid. Ha setu penauz ec'h ententont beza cavatal; dezho ho unan, ha dezho ho unan epken an danvez, ar c'hargou, an henoriou; d'ar re all ar boan hag ar baourente, pe ar maro ma na blich ket dezho ho lod.

Lyon. — An dud difeiz a zo ato tra pe dra oc'h hegal outho. Hirio eo tud o vont da bardona, varc'hoaz eo eur prosesion, antronoz e vez eun dra all bennag; ato seurt pe seurt oc'h ho lacat e counnar.

E Lyon, abaoe ouspen daou c'chant vloas zo, ema ar c'his d'ar brosesion da vont bep bloas da eun ilis d'ar Verc'hez a zo var eun dorgen azioc'h kær hag hanvet Itron-Varia-Fourvier. Ar prosesion-ze a rer ato d'an eiz a viz Guengolo, deis ginivelez mam Doue, ha da bardaez, en distro euz ilis Fourvier, e roer, diwar an dorgen-ze ar venediction da gær oll. Kementse a ver gant otre ar Pap pehini a ro eun induljans leun, a c'heller da lacat da dalvout da eneou ar purgator, da gement-christen en em gal er venediction, gant ma o devezo cofeet ha communiet en deiz-ze, ha bizitet ilis Fourvier pe ho ilis parrez.

An dervez-ze zo eun dervez caer evit christenien Lyon. Eun dudi eo beza er venidiction-ze, o clevet ar c'hanoliou o croza, hag o velet kement a dud o stouet d'an daoulin gant ar brasa devosion.

Mad ar brosesion hag ar venediction-ze a ra eur boan vrás da dud difeiz Lyon. An dra-ze, emezho, a zo eun danjer evit kær, ha neuze terri al lezen eo ive. Credabl eo an dud kizidik-ze a dremen meur a nosvez ep coust gant aoun na zigouesfe eun drouk bennak gant keriz epad ma roont evelise mercou a relijon. Evese int en em zavet en dra c'hellent a enep ar venediction-ze, hag o deus clasket lacat ar Prefet da viret na vije roet.

Guella pezz zo ar Prefet ne ket bet ken aounig hag hi, n'en deus ket cavet e vije danjer ébet eno, nag e vije hanoo da derri lezen ébet.

Rom. — E Rom an dispac'herien a ra kement a c'heliont evit distruja ar relijon ha lacat an dud, ar bobl da gement casoni oc'h an dud a iliz hag ar relijiuzed. En *theatrou* e tiskuezer d'ar bobl menec'h, leanezed, tud a iliz habete Pabet o cometi ar brasa torfejou. Ar bobl pehini n'en deus ket a zescadurez, hag a gred dioc'h ar pez a vel dirag he zaoulagad, a zao counnar enhan, hag a c'houlen maro ar venec'h, al leanezed hag an dud a ilis. Lacat a rer laza ha devi var an *theatr* superiolet ar c'houentchou, cardinal et ha re all. Ha setu penauz e

lamer ar feiz euz a galon ar bobl, hag hen laker da gasaat ar relijon.

En eur gouent euz argær a Assis, ker brudet abaoe sant Fransez, hag a zo bet kement a dud santel enhi abaoe, ez eus maro eul leanez eur sizunvezion bennak zo. Lavaret a rer ez eo al leanez-ze en em ziskuezet goude he maro d'an abadez, hag e deus diskuitel dezhi en devoa ar Pab Piñ n'a great eur oøy d'an Itron-Varia-Loret, hag e zaje er bloaz a zeu da Loret da seveni ar vœu-ze. An abadez e deus discleriet kementse d'ar general a urs tadou saant Fransez, hag hema en deus comzet d'ar Pab... Ne c'halomp lavaret ken var an dra-ze.

Paris. — E Pariz ez euz nevez maro unan euz ar merc'hed calonek-ze o doa gounetz, epad ar vrezel, metalen ar zoudardet hag ar groaz a honar, ar c'hoar Mari-Augustin. Unan oa euz ar re o doa sicouret sevel urs caer c'hoarezed-vihan ar beorien. An urs-ze, ha n'eus c'hoas nemet tregont vloaz abaoe ma zeo savet, en deuz birio daou di ha cant e Frans.

Ar c'hoar Mari-Augustin a ioa unan euz ar re o doa poaniet muia var dro an dud mac'haniet, ha ne ket evit netra e voa bet roet dezhi ar veñalen hag ar groaz.

Pa edo var he zremenvan, ar re a ioa en dro d'he quele o veza en em laket da c'houlen piou a zalc'h che leac'h, dezhi, ar c'hoar a zavaz eun tamik var he c'houasz, hag a lavaras ! « N'oc'h eus ket a zonch euz ar pez a lavare ar c'hoar Rosali ; c'hoarezed vihan ar beorien a zo evel ar guer var eur prenest ; pa vez torret unan, e laker eun all en he leac'h. »

Tarb. — Sizun gristen Montpeiller a gomz euz eur protestantez e deus goulenet beza resevet er gurijiz o velet ar burzudou a zigouez bremae Lourd. Ar protestantez-ze e deuz eur map, devot braz, hag a zo cloareg e clouerdi Montpeiller. Evit ober plijadur d'he map e eas gantha da Lourd. Eno e velas meur a hini pareet gant dour ar feunteun, hag an dra-ze he lakeas da zonjal. Ar c'hanticou a glevas da gana da bardaez hag ar bardonerien a vele o pidi ker c'hoeg, he lakeas da zonjal muioc'h c'hoas. Epad ar zalud, he gueiljot o scuilla daelou, ar c'hras a gomze oc'h he c'halon. Antronoz ar arok mont kuit e voe badezet, hag e voul resevet en ilis catolig a behini he zadou coz ne dlijent Morse beza en em dennet.

Lourd. — E Lourd e kendalc'h ar gristenien da vont da bardona, hag ar Verc'hez a gendalc'h da ziskuez he madelez o parea tud clanv ha mac'haniet. Setu ame eur pare all a zo hanoo anezhan er sizuniou-ma er c'he leier.

Eun itron euz ar Bearn a velaz eur bugel dezhi, c'hoas bihan, o chom clanv gant ar boan en eul lagad. Da genta e savas var al lagad-se eur gorik, mes c'resik a reas kement ma teuas da veza eur gor bras, calefik kement hag eur graonen c'hall. Anaout a rejor e vœu eur

goagren (loupe.) Al lagad a chome serret, hag al lagad all a ioa ive tenvaleet. Ar bugel a iea da veza dall, hag eur scrij oa he velet gant ar c'hoezigen galet-ze.

Tud ar bugel a ioa glac'haret oll, ha ne espernjont netra evit he barea. Pemp medisin a voul clasket var lie dro, Bag ho semp leverjont ne chellet savetei ar guelet d'ar bugel nemet o troc'ha ar galeden-ze, mes ne voa ket sur ar bugel da chom beo goudeze. Ar peza a c'blac'haras c'hoas muioc'h ar vam baour.

Mes ar vam-ze a ioa christenez hag a lakeaz he fizians e Doue. Lacat a reaz he zud da bidi ; lacat a reaz ive ober eun navet en eur gouent leanezed. Hi he unan a bede calotieg, hag o veza chomet eun nosvez divezad da bidi daoust d'he skuisder, e teuaz en eun taol ar zonch dezhi da gas ar bugel da Lourd.

Mont a reas gauhan d'ar iaou euz a eisvet ar sacramant. An dervez-ze ez oa eur barrez abez deut da Lourd e prosesion. Epad an osis ar bugel a oe laket var he zaoulin, eur pilet ganthan var elum, hag ar vam a bede. Goudeze e voalc'haz ar galeden gant dour euz ar feunteun, ha kerkent ar galeden a vihaneas cals. Mes ar vam o velet-se a ioa strafuillet oll, euruz en em gave, ha gouscoude e crene ha ne lavare netra ; aoun e doa da goms re abred. En hent e velaz oa eat ar galeden kuit oll ; gouscoude ne lavaras c'hoas netra.

Digotezel er gær, e tirollas da gomz ha da vouela var eun dro. — N'em eus lavaret netra, emezhi d'he zud ha d'ar re a ioa bet en hent ganthi ; ne greden ket lavaret ar pez a velen ; aoun am oa da denti Doue. Brema avad e zan da ziskuez deoch eur burzud, eur burzud bras, sellit !... hag e tenne al lian a c'holoe daoulagad ar bugel.

N'oa mui caleden ebet, an daoulagad a ioa divac'hagn ha sclear.

An oll a chomaz evel pa vijent sebezet, kement e sament edo dorn Doue eno. An oll a grie burzud. Ar brud euz ar pare-ze en em skignas buhan en amezegez. Gouzout a reat e pe stad edo ar bugel ha pegement a vedisined a ioa bet var he dro. Ar brud en em skignaz iv e dale er parresiou tro var dro, ha den n'en devoa douet ebet na vœu eno eur pare burzudus great gant Itron-Varia Lourd.

G. M.

Tennet euz a *Eun naved da I. V. Lourd.*

Dispac'herieu ar bleaz 1830.

I.

E mil eiz kant pemzek, pa gouezaz Napoleon Bonapart, hor roueed koz, galvet gant ann holl, a zistroaz divar hor bro ar brasa gwalleuriou. Ar brinsed unanet enn hou enep o oa denet bete Paris. Treac'h d'emp ar wech-se, siouaz l'e komzent huel, ha taol chanz ar Vourboned eo a viraz na oe neuze rannet ar rouantelez etre-z-ho, pe kemeret gant ar Prussianet al loden a zo eat ganho varlene. Kerkent ha ma oa great ar peoc'h, Loeiz XVIII a gemeraz he renk evel he dud kez var ben

holl roueed ar bed, ha Charles X var he lerc'h en deuz great ar memes tra.

Neuze eun den desket kaer a lavare : « Anzavomp, « ne ket bet morse Bro-C'hall dieupoc'h, na frankoc'h « nag eurusoc'h var-n-ezh et get ne d-eo hirio. »

Gant kement a vadelez, a furnez hag aenor euz a berz ar Vourboned, perak eta eo bet savelet etre ar bobl hag hi ? Ar bobl a zo bet trouplet, netra ken ! Tud fallakr a droe da zrouk kement mad a rea ar Vourboned, hag ar bobl en deuz kredet d'ezho. Setu ar wironenez.

D'ar sezived a c'houere euz ar bleaz 1830 e savaz an dispac'herien a enep ar Roue.

Dre ruiou Paris ar re-ma a c'houenez eaz awalch, pa eo gwir ar zoudarded na dennent var ar bobl nemet en despet d'ezho, bag hepken evit disenn ho huez. Evit lavaret mad, ne oa nemet ar gwarded Suis hag a denne da vad var ann dispac'herien ; ha koulskoude d'an devez kenta, da baotred Paris e oe dare dezlio beza bet trech. Evid ar re-ma, n'oufer ket lavarout peger kriz en em ziskouez-jont e benver ar zoudarded, dreist pep tra ar c'hoz krenn-bactred. Gwelet ez euz bet unan euz ar reman o vont da gavout eun offisour, diou bisioleñ kuzet enn he c'rodellou ; hag erru beteg enn-han, hel laz var al lec'h, dre dreitourez. Souezet eo an den o welout c'hoaz peger buhan ha pegen eaz e oe kemeret gandal livastred se daou balez hor rouaned, al Louvr hag ann Teoleri. Eur paotr a c'houezek vloaz a bignaz dreist ar porastel e palez al Louvr hag a zigoraz ann or d'ar re all. M'ho lez da sonjel pet laeronsi, pet dismeganza oe great eno neuze ; da beurachui ho reuz e lekejont eur c'horf maro var dron ar Roue.

II.

D'ann deiz kenta a viz eost Charles X hag an Duk a Angoulem he vap a reaz ann dilez euz ar gurunen e kenver ann Duk a Vourdel. Ha var gement-se ar Roue koz a skrivaz allizer-ma d'an Duk a Orleans :

« Va c'henderv,

« Evel Letanand Braz ar rouantelez, ho pezo da zis- « kleria d'ar Fransizien eo HERRI V ho Roue. Lakaat a « reot ar skrid-embann a gement-se etre daouarn kan- « nadet ar rouaned all e Paris, ha rei a reot d'in da « anaout, kenta ma hellot, eo bet kemeret va mab bi- « han da Roue. »

Dilez Charles X hag hini an Duk a Angoulem e kenver an Duk a Vourdel a zo skrivet var diellou ar rouantelez, ha sinet gant ann Duk a Orleans ha gant ar pennou all euz ar c'houarnamant pere ho doa gwir d'hen ober. Anzao a rejont eta HERRI V evit Roue.

La Faiett o welout e kemere ann traou eun dro fall evit he Republik hag he vignon braz Loeiz Felép a gas c'houec'h mil den da Rambouillet var lerc'h Charles X. Ar c'houec'h mil den-se ne oant ket eur skopaden da c'hward ar Roue ; mes Charles X a bleug da ioul Doue ; difenn a ra tenna ; hag ober a ra he sonj da guitaat evit ann deirved gweach rouantelez he dud koz.

Neuze e fellaz d'ezhan ma en divije an Duk a Vourdel klevet euz a c'henou ann Aotrou Damas he c'houarnour, ar chenhamanchou braz ha souezuz a oa c'hoarvezet.

Ann Aotrou Damas a gemer gand doujanz ha teneridigez he skolær ; a lavar etre he zivreach' d'ezhan e pe stad ema ar rouantelez, pegen maleuruz eo bet ar Roue, ha petra en deuz great evit digas ar peoc'h e touez he sujidi ; d'ann divez e lavar d'ezhan eo Roue, hag ema dalc'het mui eget biskoaz da labourat hep ehan da veza eur Roue braz hag eur roue mad. Glac'haret bete gweled he galoun, ar c'hrouadur a skuill kalz a zaelou, a vriata he c'houarnour, hag a c'houenn mont diouc'h-tu da gavout he dad koz. Kerkent ha ma wel ar Roue, ar c'hrouadur en em strink etre he zivrec'h, a bok d'he zaouarn, oc'h ho glépia gant he zaelou, hag e silou gant evez ha doujanz aliou ar Roue koz teneret.

III.

Prest-goude kement-man ar Roue hag he dud a ziblasaz euz a Rambouillet evit kuitaat he rouantelez. Ar veach a oe trist ha tavedik. E meur a leac'h koulzkoude ar bobl a gemere ann hardisiegez da rei d'ar Beachouren ger merkou anad a geuz hag a garantez. E Montebourg an dud en em zastummaz en dro da garrons ann Duk a Vourdel, a c'houennaz he zaouarn da boket d'ezho, ha kalz a lavare o skuilla daelou druz : *Difennet mad eo ouzomp lavarout d'eo'ch ar pez a zo e gweled hor c'haloun ; n'euz fors, bevet an Duk a Vourdel ! Deuit en dro hep dale.* Er gaer a Valogn soudarded ar c'houard, ann daelou enn ho daoulagad, a roaz d'ar roue ho bannielou, ha Charles X a lavaraz d'ezho : *Kemer a rann digan-e-hoc'h ho bannielou gwenn ha dinam ; ha kredi a rann penaooz ann Duk a Vourdel ho digaso-d'e-hoc'h enn dro, enn hevelep stad ; Kenavezo aotrounez !*

D'ar c'houezek a viz eost 1830 ar Roue hag he dud a guita Cherbourg var zaou lestri Amerikan, hag ar gomz diveza lavaret da Charles X divar zouar bro-c'hal a oa ar gomz-ma :

Aotrou Roue, mirit mad ho mabik bihan ; divezatoc'h marteze ar c'halloquet a ranko da gaout anezhan.

I. W. H. B.

(Tennet divar Buez ann Duk a Vourdel, Herri V).

Aluzennou Franseza a Amboas.

IV.

Per a Vreiz a lakeas sevel a nevez Castel Guingamp, a ioa bet anter ziscaret pa voa en em zavet tud chentil Pentiev a enep Ian pemp. Lacat a reas sevel eur yoger ledan ha pevar dour braz en dro d'ar c'hastel. En dro da gær e lakeas sevel ive eur c'hire evit he disen ma teujet da glask he c'hemeret dre ners.

E Guingamp eo e velomp Franseza o tiskuez petra e vije divezatoc'h pa vije Dukez. Eno he guelomp o tenna

dre he madelez calonnou an oll davethi ; eno he gueomp ive o c'houzany trubuillou poanies meurbet.

An dud fallakr ne espernont ket ar re zantela ; marajent o divije ive espernet ar brinsez iaouank ; mes ne rejont ket. Evit ober al lez da Ber, tud leun a voarisi a zrouk prezegas dezhan euz he bried santel. Per a ioa euden kivioul, eleac'h pellaat an teodou fall-ze diouthan, e roas scouarn dezho, hag e teuas da veza kiviouloc'h c'hoas. Dont a reas da veza digar e kenver Franseza, ha zoken d'he c'hasaat ha d'he disprijout.

Franseza, eleac'h diskuez beza drouk contant, a ziskuezas dezhan muioc'h mui ar c'hoant e devoa da dremen diouthan. Per ne reas van ; he voarisi a greske atodre voal deodadou he fals mignonned, hag e teuas da veza criz outhi, ar pez a reas kement a c'hlac'h ar dezhan divezatoc'h pa anavezaz oa faziet.

Ar brinsez o velet en devoa he fried douetans anezhi, a asuras dezhan e voa guelloch ganthi mervel mil guech eget mancout d'he never ; mes ar prins ne gredas na d'he c'homzou na d'he daelou, hag ar brinsez a velas ne devoa ken sicour da c'hortos nemet hini Doue.

Castel Guingamp a deuas da veza evel eur prizon. An dud chentil divar dro a eanas d'he zarempredi. Ar vuez dizro ha didrous-ze a blije avoalc'h da Franseza, rak ne dea er bed nemet evit plijout d'he fried. Neuze ne guitea mui he labour nemet evit ar beden, nag ar beden nemet evit an oberou a drugarez. Daoust d'he oll nec'hamant, ato e veze laouen dirag ar C'hont.

Goarisi Per a Vreiz a ieas bete skei gant he bried carantezuz hag he lacat leun-c'hoad. Ouspen-ze e lakeaz er meaz euz ar C'hastel he gouarnerez hag an demezelle ho guelet var guele he varo. An Dug cabluz a ioa scoet gant dorn Doue ; sonch a duez dezhant, mes re zivezad, euz an aliou mad en doa bet digant he c'hoar gaer santel, hag e felle dezhant, ar arok mont euz ar bed-ma, fizout enhi hag en he vreur he c'hreg ha diou vere'h a chome var he lerc'h.

Dre ar maro trum euz an Duk, ar gurunen a goezas var benn Per ha Franseza. Ar brinsez a voue strafuilhet oll o sevel da eur renk ken huel ; ha gouscoude ne voa den ebet dinoc'h evithi na muioc'h e doare da zougen evel m'eo dlet eur gurunen. Ne devoa nemet tri bloas varnugent pa zavas var an tron, a dlie da henori kement dre he vertuziou ha dre ar mad a reas keit ha m'e devoue ar c'halloquet etre he daouarn. G. M.

deus roet din da danva he vin mesket gant vesti ; ra vez o benniget he hano da viken.

Ar c'houarnerez, o velet pe ger sentuz oa, n'en em glemas mui, hag a unanaz he fedennou gant re ar brinsez evit goulen ma tistroje ar prins oc'h Doue.

Tostaat a rea ar mare ma tlie Doue silaou peden he zervicherez. Calon Per a deuas da veza touchet, hag e teuas da c'houlen pardon outhi. Cridi a c'hellit n'en devoue ket izom da c'houlen diou vech. A neuze Per en devoue respes evithi, ha distro he fried a roas kement a laouenidigez da Franseza ma pareas buan.

Neuze e roas muioc'h eget biscoaz ar skuer euz an oll vertuziou. Per a ioa eur c'christen mad hag he zicoure en he oll oberou a drugarez, hag e valeent ho daou a zoare en hent an Env.

Hogen an eurusdet a c'hellier da gaout var an douane bad ket pell. Pa ne devoa mui a nec'hamant evithi he unan, e devoue nec'hamant evit re all. He breur caer, ar prins Jil, a ioa bet ker mad outhi en he bugaleach, a ioa dalc'het er prizon dre urs he vreur Franseza kenta Dug a Vreiz. Per ha Franseza a ieas da Naonet da glask ober ar peoc'h etre an daou vreur, mes ne c'heljont ket dont abenn. Tenha a rejont zoken varnezo droulans an Dug, abalamour ma comzent evit ar prins Jil. En em lacat a rejont da bidi ha da ober aluzennou evit caout ar c'hras a c'houlenenn, hag o velet e collent ho soan, e tistrojont da Vingamp.

Eno, en dervezouz diveza a Ebrel 1450 e teuas dezhant ar c'helou doaniuz euz a varo criz ho breur Jil. Eno ive e teuas dezhant ar c'hannad aberz an Dug a c'houlenne ho guelet var guele he varo. An Dug cabluz a ioa scoet gant dorn Doue ; sonch a duez dezhant, mes re zivezad, euz an aliou mad en doa bet digant he c'hoar gaer santel, hag e felle dezhant, ar arok mont euz ar bed-ma, fizout enhi hag en he vreur he c'hreg ha diou vere'h a chome var he lerc'h.

Dre ar maro trum euz an Duk, ar gurunen a goezas var benn Per ha Franseza. Ar brinsez a voue strafuilhet oll o sevel da eur renk ken huel ; ha gouscoude ne voa den ebet dinoc'h evithi na muioc'h e doare da zougen evel m'eo dlet eur gurunen. Ne devoa nemet tri bloas varnugent pa zavas var an tron, a dlie da henori kement dre he vertuziou ha dre ar mad a reas keit ha m'e devoue ar c'halloquet etre he daouarn. G. M.

(Eur pennad all eur vech all.)

Eur Missioner euz ar c'hliz nevez.

II.

Asa, a lavare Letern pa voa eat an tieg diouthan, ar re-ma ar goueriadet-ma n'int ket eas da gabesta, daoust ha re sclear em befe comzet outhan ? Guelomp ama ha ni on devezo muioc'h a chans.

Var gementse e tro divar an hent, hag e za da eur geriadenn a ioa a dost. Edo tud an ti o vont d'ho labour, pephini he venvek ganthan en he zorn.

— Ahanta, va mignonet, eme Vaze, penauz e za ar bed mont ; a ra mad var an hed ha var ar chatal ?

— Ne da ket fall, a lavaraz unan euz an dieien ; ar chatal zo ker avoalc'h hag an ed ne ket marc'had mad. Ar guiniz a ia dek scoet ar boezel.

— Hag oc'h eus cals guinis da verza ?

— Bez'em euz eur poezelladou bennak.

— Mad, guerzit-hi ar c'henta amzer, ar c'henta ar guella.

— Ha perak, mar plich ?

— Petra, ama-ta var ar meas ne ouzoc'h netra ?

— Petra a dlefemp-ni da c'houzout ?

— Ne ouzoc'h ket ez eomp da gaout brezel, hag eur brezel scrijus ? An eskibien hag ar veleien a zo o poula ar Frans da ober ar brezel, evit ar Pap, d'an Itali, d'an Turki, da Vrozaos, d'ar Pers ha d'an Amerik. Abars tri miz ama e velot ar freuz a vez. Esoc'h e vez deoc'h neuze cuzet eur ialc'had arc'hant bennag eget cuzet grignoladou ed. Ia, ia, hastit afo guerza, rag ar veleien-ze ne eanint da c'houlen brezel ken n'o devezo laket an tousmac'h dre ar vro oll.

— Evit doare c'hui oc'h eus darempret gant an eskibien hag ar veleien, p'eo guir ec'h ouzoc'h ker mad ho doare, petra a reont, ha petra a fell dezhio.

— Me darempred gant tud evelse ! Ne ket va di-vesker-ma eo a iafe var dro beleien na var dro ilizou ; re a gaz am euz outho.

— Penaus neuze, ma na vezit ket var ho zro, e c'houzoc'h petra a reont ha petra a brezegont ?

— Penaus ? Penaus ? An oll a voar an dra-ze. Ha n'on eus-hi ket ar c'hetetennou euz a Bariz hag euz a larcoc'h ?

— Hag ar re a scrif ar c'hetetennou-ze a zarempred ar veleien hag an ilizou ?

— Oh ! ne reont ket ; n'int ket ken diot-ze ; n'eus ne medoc'h-hu divar ar meaz hag a iafe var dro tud evelse.

— Neuze-ta e scrifont ar pez ne anavezont ket ! Ni, aotrou, a vez o silaou hor beleien, ha pa or bez'o h'c'helevet o c'houlen freuz ba brezel, neuze ni a gredo deoc'h. Ac'hann di, list ac'hanoomp evel m'emaomp.

Var gementse an dieien a ia d'ho labour, hag ar misioner a chom eno eun tamik balc'h he c'hinou.

— Taol guenn adarre, emezhan ; daoust ha ne c'hellin ket lacat va higennou da gregi ?

Maze Letern a ia larcoc'h, hag ep dale e cat adarre eur c'houeriad o vont gant an hent.

— Da beleac'h e zit evelse, ya den mad ?

— Mont a ran d'ar bourk.

— Petra eo ar c'hliz-h-ze a glevan o sini ?

— Ar c'hliz-ha zon evit an oferen hag ar brosesion a vezoz bremaik.

— Petra zo a nevez er barrez-ta ?

— Penaus, ne ouzoc'h ket ema en dervezouz ar Rogasionou pe ar c'horais bihan ?

FEIZ HA BREIZ.

270

— Ancouac'hiet em boa. Eo; eo, hag e rer prosesion evit madoù an doitar, ha ne ket ?

— Evel a livrit.

— Hag e caf deoc'h o deuz ar veleien, dñe ho ore-muzou, ar c'hallout da zistrei divar ho parkeier ar reo, ar c'hazerc'h, an arneu, ha da lacat glao hag heol da zont ervez ma ve izom?

— Ar beden a dle beza ato eun dra vad.

— Ar beden ? Ha n'oa ket bet great prosesion ar Rogasionou varlene ?

— An dra-ze a vez great bep bloaz ep mank.

— Mad, n'oc'h eus-hu ket a zonch e voue varlene reo ha zoken scorn e Miz Ebret, hag e voue suillet ha devet ar bleun er guez. Hogen livrit din ha ne voue ket suillet ar bleun e guez ho person ?

— An aotrou Person en deus nebeut a vez ; hogen ne zonch ket-din e vijent bet espernet mui eget ar re all.

— Kent a-ze pédennou ar veleien n'o deus gallout ebet da zistrei ar goañ amizer ; ma o divije, e tionaljent ho zra ho unan da genta.

— Clevit-ta, bourc'his, pederennou an iliz zo evitan oll ; ha Doue ne ro ket deomp ato kement a c'houlenomp ; ha ma n'en doa ket roet hor goulen deomp varlene, en deus roet meur a vech, hag e c'hellomp esperout e roio c'hoaz, ha neuze zoken varlene ma n'en doa ket roet deomp hor goulen oll, da viana en doa roet deomp eul loden ; rak mar doa bet devet ar bleun er guez, an ed n'o devoue ket a zroug, ha mar on eus bet nebeut a frônez, on eus bet danvez bara. Evese n'on doa ket collet hor poan o vont d'ar prosesion.

— Ta, ta, pa dle beza reo, e vez reo ; pa dle beza glao, e vez glao ; ar pederennou ne reont netra evit kementse. Mes sellit, setu amia eun davarn, deomp da esa pep a vanne.

Eat en davarn, Maze en em laca da ober eur brezegen a enep ar Pap. ar seneñ, ar veleien, ar juzuisted a ioa, emezhan, ar penn-abeg euz an oll reuziou a zigouez var an douar, Hi eo a lakea ar brezel, a roe arc'hant d'an enebourien, a rea a bep seurt torfejou. An tavarner, he c'hreg, he yugale hag lie vatez a ioa en em zestumet en dro d'ar misioner evit clevet he brezegen. An tieg a zilaouaz ive eur pennad ; mes skuiza a reas buhan, hag e troc'haz ar goms da Vaze en eur lavaret :

— Guelet oc'h eus-hu ar pez a livrit ?

— N'em eus ket ; mes evelato....

— Evelato, me p'am bezo guelet traou evese, ho c'heroive marteze. Da c'hortoz e lavaran deoc'h ne dint nemet geier, hag e rafac'h guelloc'h chom e kear da zistaga ar geier-ze da vacabantedall eveldoc'h. Kenavezo.

Var gementse an tieg a ia kuit, hag a les ar misioner da echui he brezegen d'an tavarner ha da dud he di.

(*Eur pennad all divezatoch.*) G. M.

Guened. — Aotrou Escop Guened a scrif da veleien ha da dud he escopi en deus sonch da gonsaci er bloaz

a zeu iliz nevez santez Anna Vened, ha da c'hortoz ar consecration-ze he benigo er biao-ma d'ar pemzec a vis Guengolo. Ar seremoni-ze a zo great brema ; hogen n'em boa ket bet ar c'hielou kentoc'h.

Er memes dervez e tie ive beza bet staget eul lamp en ilis-ze evit seveni eur vœu great gant tud iauang ar vro-ze, mobilet ha re all, ar arok ar vrezel. En em lacat a feant dindan scoazel patronnez Breiz izel hag he sedent d'ho dioual epad ar vrezel. Lavaret a c'lieller o deus bet ho goulen, rak couls lavaret oll iat distroet.

Euz a seis cant martolod galvet neuze divar dro Guened, hag o deuz oll brezelek et c'hoeg oc'h ar prusianed, n'eus bet lazet nicun ; daou ebken a zo bet gouliet. Evese petra bennak ma zint bet eno o pardona pep hini dre ma c'helle, o deus sonjet sevel etrezho peadra da lacat ober eun daolen da staga en iliz ho madoberourez evel testeni euz ho anaoudegez vad. Ar vartoloded a gont dougen ho unan, pa vez great, an daolen-ze da ilis santez Anna.

Eur skeuden d'an den venerabl J. B. La Sall.

E Rouan ez oar en em glevet da zevet, var unan a dachennou ker, eur skeuden d'an den venerabl J. B. La Sall, an hini en deus savet Breuriez ar Vreudeur euz ar scoliou christen. Conseil ar Mear eo en deus caset ar mennos-ze var araok, hag a zigor eul listen evit sevel ar peadra zo red da gaout evit kementse.

A drugare Doue e velomp ne d'eo ket ann oll ehenbourien d'a vreudeur ar scoliou c'christen, ez eus c'hoaz aleiz a dud ha zoken keriou a bez hag a blich dezho ar scol a reont, hag a zo anaoudek dezho evit ar vada reont o kelen ar iaouankis.

En eun Departamant all, er Pas-de-Calais, e sonjer evel e Rouan. Lavaret a reamp er sizun all, o devoe conseillerien ar Finister, en despet da eul loden amezho, discleriet e fell dezho sevel eur scol normal evit deski tud iauang hag ho lacat e stad da veza mistri scol, hag ho devoa roed ar garg enz ar scol-ze da vreudeur ar scoliou christen. Hogen er Pas-de-Calais o c'hoarveze evel ama : ne voa scol normal ebet, mes roet oa bet ar gark da eur belek, an aotrou Panet da zevet scolaerien ha da rei dezho descadurez avoalc'h evit beza mistri scol. Mont a rea mad an traon evese ; mes eneive ez eus tud difeiz ha ne blich ket dezho an descadurez christen. En em laket int da grial o c'houlen eur scol normal ha ne vije dalc'het na gant béléien na gant relijiuzet, mes eur scol red ha laik. Ar c'honeñ general en deus votet var gementse, ha var nao ha treigont conseiller, daou ha tregonn o deus votet evit ma vije lezet gant an Aotrou Panet ar garg da zevet mistri scol, ha ma o divije evese mistri scol bet dezho eun descadurez christen.

Ar barizianed hag ar boulji cleus. — Ar barizianed, evel a zo bet lavaret meur a vech, a zo bugale vrás.

Pa gomansaz ar brusianed teleur boulji var ger, ez

eat a vanden d'al leac'h ma voa coezet eur voulet benag, evit sell et c'hoeg oc'h an tamou boulji cleus crevet hag oc'h an distruch great gantho. Ar re n'o doa ket guelet a c'houlenne : petra, guir eo, coenza a ra boulji ?

— Ia, ia, coenza a ra zoken stank.

— Hag e pelec'h e coezont ?

— Du-ze er ru m'ar rpe eus coezont meur a hini.

— Oh ! deomp da velet.

Hag e zeat da velet ar pez caer nevez-ze, evel ma vijet eat da zellet oc'h ar gomedi ma vije digor.

Hogen meur a hini a velaz enz ar boulji-ze ep mont er meaz euz ho zi.

A dost d'al leac'h ma coezaz ar boulji kenta e voa eur vanik coz hag he merc'h vihan, eur genn blac'hik, lojet en eun toulik cambr, en eur c'halatez. Achano e clevet ar boulji o sutal, hag ar verc'h e doa aoun hag a lavare d'he mam goz.

— Mam goz, na jomomp ket ama da doja ; me am eus re a aoun.

Alo, va merc'h, bez dizoursi, ar c'harter-ma zo bras. Perag e sonch dit e doesse eur voulet varnomp-ni ama dres, en eun toul ker bihan ? Doue zo mad, daoust ma zeo roue Prus eun den criz ha fallagr. Doue hor miro ; deuz alese, ha deomp da gousket.

Mont a rejont d'ho guele ; ar vere'hig ayad n'o ket dare d'ezhi cousket. Bevezh ma cleve eur vouled o sutal pe o stracal oc'h eun ti bennag, e rea eur scrijaden hag e venne lamet er meaz euz he guele. Ar vam goz oc'h he c'blevet, a lavare :

— Na te zo diot o kemeret aoun evese ! Lavaret a ran dit ne c'heus ket izom da gaout nec'h. Alo, les da strafuil ha cousk.

— Ne c'hellan ket, mam goz.

— Mad, ro da zorn din. An daou vele a ioa en eur gichen, hag ar verc'h, en eur gren, a lakeaz he dorm e dorm he mam goz, hag e chomjont evese eur pennad.

Mes, o va Doue, setu en eun taol ar gampric o crena hag o stracal, ha ne velet enhi nemet tan ha moged. Gant ar strons dorm ar verc'h a ziscrog euz a hini ar vam goz, hag honma a c'houlen :

— Va merc'h, n'ec'h eus bet droug ebet ?

— N'an, mam goz ; ba c'hui ?

— Me ! ...

Ar c'heas coz ne c'hallas lavaret ken ; he c'horf a ioa troc'het e daou dam gant an obus pehini a ieaz ac'hano d'an astach izeloc'h hag a flaistras eur bugelik bihan en he gavel. Hogen ar verc'h e kichen he mam goz, ne devoa bet droug ebet, ha mam ar bugel, cousket pe gourvezet e kichen ar c'havel ne devoue droug ebet ken nebeut. Guelet a rit ne voa ket ehat beza neuze e carte riou zo e Pariz, ha n'oa ket red beza ne aounig evit caout nec'h ha strafuil.

Ar vreudeur hag ar veret difeiz. — Meur a gær ar vreudeur hag al leanezed a ioa bet lamet ar scoliou

digatho, evit lacat en ho leac'h lajet, tud dioc'h doen ar re ne fell dezho mui na Done na relijion ebet. Leac'h ma zoa meret ha conseillerien municipal difeiz, e voa kemeret prez da ober ar chenchañat-ze. A drugare Doue ar brefeted hag al leziou barn a zo dent d'arrenta justis d'ar relijiuzed, ha da ober renta dezho an tiez hag ar scoliou a ioa bet lamet digantho.

E lec'hienou ez eus bet poan o renta dezho ar pez a ioa bet alouhet divar ho c'houst, rag an dispac'hien pa vezont crog ne garont ket disrecgi. Evese e Lyon, ar prefet en deus bet mil boan o lacat an Mear d'anei d'ar vreudeur ha d'ar c'hoarez alc'hoeziou ho tiez scol a ioa eat ganthan.

E Pezenas, ar Mear en doa c'hoant pell a ioa d'en em zizoher euz a vreudeur an doctrin christen. Gallet en doa dont a benn da zevet eur scol laïk. Hogen d'ar scolma ne dea couls lavaret bugel ebet, hag ar prefet a zifenne ar vreudeur.

Dont a reaz eur prefet nevez, ha Mear Pezenas a gredaz en doa cavet an tu da ober he daol. Lavaret a reas d'ar vreudeur rinsa ho zi, hag evel ne zentom ket, e casaz he adjoint evit ho lacat cr meas.

Ar vreudeur o doa al lezen evitho, ha lezvarn Beziers en deus barnet an afer ha gourc'hemennet ma vije rentet dezho an ti ma voant bet harluet anezhan.

Ar Jesuited en Alsas-Loren.

An tadou a gompagnuez Jesus a zo laket er meaz euz a Strasbourg gant ar brusianed. Caset int kuit gant calz a zismegans e creis glac'hag anken tud keer. D'ar pevare devez a vis Guengolo eo o deuz ar brusianed great an taol caer-ze.

Arabat eo cridi e falte da dud ar c'harter-ze guelet ar juzuisted oc'h ho c'huiaat. Keuz avoalc'h o deus dezho. E departamanchou ar Rhin huel hag ar Rhin izel e saver eul listen, hag en eis dez epken al listen-ze a ioa golet gant pevar ugent mil sinatur, evit en em glem euz ar grisderi-ze a ziskuezer e kenver an tadou juzuisted.

Kem etre daou brins.

En dez all ez oa eun eured catolig e Brozaoz, hag ec'h eureujet tud a reng huel. Ar prins a Châl, map hena rouanez Brozaoz, a ieas d'an eured-ze, a glevaz an oferen santel, ha goudeze e veule an Aotrou'n Escop Manning evit ar brezegen en devoa great diyar benn ar briedelez en ilis catolik.

Er memes amzer e comzé euz ar prins Humbert, map da roue an Itali. Hema a zigouezas ganthan n'eus ket pell, eur beleg o vont da gas he Zone da eun den clanv, ha ne brijas ket tenna he dok.

Gouennet e voue diganthon perak ne zizoloe ket he benn :

— Gortoz a ran, emezhan, ma em saludo da genta !

Daoulaz. — E Daoulaz, eur paotrik pemp bloaz anter agoezaz er ster d'an eil euz ar mis-ma. Ar ster a ioa neuze

douz an dour enhi, rag ar mare a ioa huel. An tad hag ar vama ioa e kichen ar bugel, mes ne vouient ket neun, hag ouspen ker strafuillet oant ma ne voant ket e stad da gas sicour d'ho c'hrouadur. Eur potr c'huezek vloaz hanvet Per Fouillard, hag a zo er scol *normal*, a gleo ar c'hi, a deu d'ar red; a daol he zae, hag ep kemerec amzer da zivisca he vontou, a lam en dour hag a denn ar bugel er meaz. Ervez ar re o deus guelet, ma vije chomet da denna he vontou, e vije eat ar bugel en traon ha beuzet araok ma vije eat beteg enhan. Per Fouillard a virit a dra sur beza meulet evit an taol courachus-ze.

Ervez ar gont great gant ar Prefet d'ar c'honseil general, epad ar bloas 1871 ez eus ganet er Finister 21,794 bugel; 743 nebeutoc'h eget er bloas 1870.

Maro ez eus 24,600 den. Evelse ar maro a zo bet trec'h d'ar beo euz a dri mil pe var dro. Bihaneet eo eta niver an dud er vro epad ar bloas tremenet.

An eost euz ar bloas 1871 en deus roet :

706,896 poezellad vinis ; — 876,262 poezellad heiz ; — 354,052 poezellad segal ; — 556,447 poezellad guinis-du ; — 904,546 poezellad kerc'h ; — 2,689,425 poezellad avalou douar.

Goude maga tud ar c'harter e tie beza bet a re : 253,328 poezellad vinis ; — 458,037 poezellad heiz ; — 28,987 poezelled ed-du ; — 1,712,425 poezellad avalou-douar.

Ar pris creiz, ar pris etre daou, a zo bet epad ar bloas : guinis, 23 l. 13 c. ; segal, 13 l. 13 c. ; heiz, 12 l. 06 c. ; kerc'h, 10 l. 41 c. ; ed du, 14 l. 05 c.

En arrondissamant Brest ar c'honcour evit al labour douar a vez ar bloa-ma, d'an trede a viz here var douar Lambézellec, el leac'h hanvet *Petit Paris*, var hent bras Brest.

Ar c'lieleier a gomz adarre, evel ma reont bep bloas d'ar mare-ma, euz a zaryvoudou digouezet var dro an dornerezed. Unan bennag a vez ato ha ne laca ket a evez avoalc'h pa vez o lahourat gant an dornerezed-ze, ha meur a zorn, meur a vreac'h a vez flastret ha drailliet bep bloas. Ne oufet ket beza re var evez pa vezet a dost da eun dornerez o vont en dro.

Buez an Aotrou'n Escop Serjant.

E ti an Aotrou Kerangall ez eus nevez moulet eul levr galleg *Vie de Monseigneur Sergent*, (Buez an Aotrou Serjant,) hag a zo brem'a etre daouarn meur a hini. Bete vrema n'em boa ket bet a amzer d'he lenn gant evesdet. Hogen en dervezion-ma em euz he lennet a zevri, ha setu ama petra a zonjan anezhan.

Al levr-ma zo unan euz al levriou-ze eleac'h ne velit ha ne gavit scrifagner ebet. An hini ma comzer anezhan el levr, hennez epken eo a velit hag a glevit ; he gomzou hag he oberou eo a zo dirag ho taoulagad, gant eur gomz

hag eun ober bennak aberz ar re ma en deus bet afer outho en he vuez ; ar scrifagner he unan a chom cuzet. An bini ma scrifer he vuez a veler eta evel m'ema ; hag eun tam labour evelse a dle plijout d'al lennerien a zevri, d'ar re ne glascont nemet ar virionez er pez a lennont.

Pa deu eur scrifagner arrouet, eun den boas da vania ar bluen, d'en em garga euz eun tam labour evelse, e laca peurvia enhan calz euz he zanvez he unan. Liva hag alaouri a ra pep tra ; hag e laca he zae pe he vantel he unan d'ar re ma comz anezho ; en hevelep doare al lenner ne vel ha ne gleo nemet ar scrifagner, ha goude beza lennet al levr, ne anavez nemeur ar re a zo comzet anezho enhan.

An doare-ma da scriva eur vuez a blich gouscoude guella da eun darn lennerien, dreist oll d'ar re pere en eur levr, ne glascont ket ar virionez, mes eun dra bennak da blijiout dezho. Ne gomzam ket ama euz al lennerien divar fae pere, en eul levr, pa o deus lennet eur bajen ama hag eun anter pajen ahont. a gaf dezho beza e doare da varn al levr-ze ep ma c'halfe den ho dislavaret na dougen eur varnedigez dishenvel dioc'h ho hini.

An Aviel a lavar : Den ne deo profet en he vro. An dra ma a zigouez a dra sur gant ar scridou a laker da voulle, ha den ne anavez ar virionez-ze guelloc'h egedomne. Eun tam labour, mar be great gant eun den estren, a vezou cayet mad, marteze dispar, mes great gant eun den euz ar c'harter, eun den anavezet, e vezou a veac'h prijet sellet outhan. Hogen an dra-ze zo bet a bep amzer hag a vezou keit hag ar bed.

Daoust petra zo, e livirin euz al levr-ma : ar re o deus c'hoant da anaout mad an Aotrou'Nescop Serjant ; arre o deuz he anavezet hag he velet a dost epad he vuez, n'o deus nemet lenn a zevri al levr-ma, hag e cavit hag gomzou hag he oberou evel ma o deuz ho guelet ho unan, ha goude m'o devezo he lennet gant evesdet, e credan asuri e vezint contant.

G. M.

Buez an Aotrou SERJANT, ESCOPE A GEMPER HAG A LEON,

Gant an Aotrou TEPHANY,
Chaloni ha Secretour Escopti Kemper.

Pris: Pevarzek real,

E ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper ; e ti an Aotrou SALAUN, e Kemper ; e ti an Aotrou LEDAN, e Montroulez ; e ti an Itron NORMAND, e Brest ; e ti an Aotrou DESMOULINS, e Landerne.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullor gant AR. DE KERANGAL, gmouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounec.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'hyec'h miz, pevarzek real.
An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazen a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.
An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.
D'an Aotrou DE KERANGAL epken e tie lez adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.
Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 28 Cuengolo 1872.

Er meaz euz a Zoue, an den en em gaf evel eur beucher collet divar he hent ha ne voar mui peleac'h e za. Ep Doue ne deus mui a liam etre ar broiadou tud, na zoken etre tud ar memes ti, ha setu perag ar re a fell dezho rei d'ar iaouankiz eur gelennadurez ep Doue na feiz a boulz ar bed varzu ar gouzeuri, da lavaret eo varzu ar maro, p'eo guir e lamer digantho ar pez a ra ho nerz hag ho buez.

Ar re a fell dezho e ve roet descadurez d'ar vugale ha d'ar iaouankiz o lezel Doue hag ar relijon er meaz euz ar gelennadurez a roer dezho, hag a c'houlen ma vezou lez ar bugel, an den iaouank, da choaz he unan he relijon, mar car, pa vezou deut he skiant mad dezhan, tud evelse a c'houlen eun ; dra euz ar re diskiant a c'houfet da gaout.

Penauz e choazo eur bugel eur relijon ha ne anavez ket, ha ne ket bet desket dezhan ? Penauz en em la-cao-hen anezhan he unan da blega, da zuja da c'hourc'hemennou, da zeveriou ha n'eus ket comzet anezho dezhan ?

Hogen, evit guelet splam pegen diskiant eo an drama, ne deus nemet he lacat e kem gant eun dra bennag all. Perak, mar c'hoantaer lezel he gabest var he vone gant eur bugel da zesk pe da chom ep deski he relijon, ne lesset ket ar memes frankis ganthan evit an relijon ? Perag he gas d'ar scol ? perag deski dezhan scrifa ha lenn ? perak deski dezhan ar skianchou-all ? perak ne c'hortozer ket ma vezou deut en oad da ober he choaz he unan ? Hogen ma ve lez ar ober he choaz e ve marteze guelloc'h ganthan chom dizesk eget poania da zesk an traou-ze ; hag a dra sur aleiz a vugale zo ha ma ve lez ar frankis gantho var gementse a lesfe an descadurez a gostez. Perak zoken lacat anaout ar bugel dirag al lezen evit ma en devezo he oll virion evel pepini euz a dud ar vro ? Marteze ma vije lez da choaz e vije guelloc'h ganthan beza saos, turk pe

spagnol eget beza e reng ar transizien ? Marteze e vije guelloc'h ganthan beza prusian evit sicour enebourien ar Frans da vac'ha he genvrois ? Avoalc'h eo sonjal e kementse evit guelet pegen diskiant eo lavaret e tie eur bugel beza lez ar frankis ganthan evit choaz he unan ar pez ma tie beza. Hogen ma na c'heller ket lezel ar choaz ganthan evit an traou all, penauz e ve gallot he lezel ganthan evit ar relijon ?

Ouspen ar vugale a ve c'hoant da lamet ho Doue digantho ha da zevel evel paianed, evit credabl, ho digas evelse da veza republicaned vad, ez eus daou rum dud all hag a zo e goulou an dispac'herien, ous pere o deuz eur gasoni ar vrasha, an dud a iliz hag ar zoudarded. Bemdez e clasker eun hiskin bennag outho. Ar c'hetzennou dizoue a zo bemdez o sevel eur gaou bennag evit teleur an dismegan var an dud a ilis ken relijiuded, ken re all, evit miret na vezou silaouet ho mouez, evit lacat an oll mar geller d'ho disprisjout ha d'ho c'hassat. Er c'heriou braz ar zoudarded a zo taget gant al lamponed pa ho c'havont en eul leac'h distro bennak. Dalc'h-mad e clever lavaret ez eus bet goal laket, ama pe ahont, soudardet, osiferien, gant eur vanden bennag euz an dispac'herien-ze pere ne glascont nemet distruch.

Ha perag ar gasoni-ze oc'h an dud a iliz hag oc'h ar zoudardet ? Abalamour an eil rum hag egile a zaic'h an urs vad a enep an dud dizuch, eur rum a zaic'h an urs vad er vro o teski d'an dud ho deveriou hag oc'h ho zicour d'ho miret, eur rum all a zaic'h an urs vad o tisen ar vro, o tisen an dud honest oc'h al lamponed. Hogen biscoaz al laeron n'o deus caret an archerien, na mors eiveud dud dizuch, dispac'herien ne garint ar re a laca reizamant vad er vro hag a vir outho da zistruga pep tra ervez ho froudren.

Lourd. — D'ar 6 a viz here, e vezou eur pelerinach braz e Lourd. Eun indulans leun a zo roet evit an deis-

ze gant hon tad santel ar Pap evit ar re a ielo di da bardona.

Eur pare burzudus bennag en em gaf eno bemdez. Setu ama daou all a zo hano anezho er sizun-ma er c'hazetennou.

Eur plac'h iaouank trivac'h vloaz, ha ne devoa ket an ear da gaout ouspen daouzek, ken disterig oa, a ioa savet et ti c'hoarez ar charite, e Bar. Ar verc'h-ze ne c'helle poeza var droad ebet, hag a veze caset ha digaset d'an ilis var ar vreac'h, evel eur bugel bihan.

Evit gouel ar Verc'h-ze, d'an eiz a Veugolo, e devoa great eun navet da Itron-Varia-Lourd. Deiz ar gouel e voue caset d'an iliz ha da gommunia, ha kerkent ha ma e doa resevet he Doue, e savaz en eur lavaret : pareoun! hag ez eaz he unan d'he flas, hag abaoe, e vale mad.

Eur vaouez oajet a 59 bloaz, eur servicherez enz Rochefort-var-Loer, a ioa sounnet he izili abaoe pevar bloas. Evel ne c'helle mui ober he labour, he mistri a zonje en em zizeber anezhi. Evel ne doa na peadra ha ne vouie pelec'h en em denna, en em gave nec'het meurbet. Sonjal a reas dont da Lourd da zigeri he c'halon glac'haret dirak mam Doue. Eno e voue pareet en eun taol. Eno e lezaz he branellou en ilis ar Verc'h-ze, hag e tistroas d'ar gear iac'h, cre, hag o vale couls ha pep unan.

Setu aze penauz e tiskuez bemdez Mam Doue he madelez hag he gallout d'ar re he fed a galon hag a laka ho fizians enhi.

Lavaret a reamp en dez all e voa skignet ar hrud e voa en em ziskuez ar Verc'h-ze santel en Alsas. Eur gazeten euz a Strasbourg, *Mignon ar bobl*, a laver eo guir kementse; hogen evel ar re o deus guir da gomz eun an traouze n'o deus lavaret ger, ne vercomp ar pez zo ama varlerc'h nemet evel eur c'helou tennet euz ar gazezen-ze.

« N'eus ken brut dre an Alsas oll nemet ez eo en em ziskuez ar Verc'h-ze en eul leac'h hanvet Kruth, en eun draonien.

D'ar 7 a vis Gouere, tri bugel oajet a unnek vloas pe var an dro, a ieas da gutuel framboez d'ar c'hoad nevez. Eu eun taol e veljont dirazho eur vaouez guisket e guenn. Eur groaz skeduz a lugerne var he feultrin; var he fenn ez oa eur gurunen aour, ha var ar gurunen ez oa eur groaz hag a steredenne. Ar vugale, strafuillet, a chom da zelled eur pennad, ha neuze e tec'hont kuit, en eur grena gant ho aoun. Unan a chomas varlerc'h ar re all, mes pa velas n'oa nemethan, e tec'has kuit ive.

Antronoz an tri bugel a lavare petra o devoa guelet d'ar c'hoar a ra scol dezhio. Houma ho lakeas d'he c'has d'al leac'h-ze, ha kerkent ar vugale a gri : setu-hi aze! setu-hi aze! Ar c'hoar avad ne vele netra. An itron venn a ra sin d'ar vugale da vont d'he heul, hag e sao da gern ar menez. Kementse a zigouezas c'hoaz an dervezioù varlerc'h, ha neuze e tiskennas ganho beteg anter ar menez eleac'h ma zoa guechall eun

imach d'ar Verc'h-ze stag och eur vezan. Abaoe eo eno e vez guelet bevech ma en em ziskuez.

Ne d'eo ket bugale epken eo o deus guelet an itron venn; meur a gant den a beb oad hag a bep stad a lavar o deuz he guelet hag he guelont ato.

Mear ar c'hoad-nevez a asur en deuz he guelet. Ar c'hoar scolaerez, pehini n'he guele ket da genta, a laver e deuz he guelet abaoe meur a vech hag e meur a c'his. Eur mestr scol euz a gichen a laver ar memes tra. Eur zoudard bet gouliet er brezel diveza, a laver he guelet, ha keit ha ma he guel ec'h ean ar boan en he c'houlion. Eur zoudard all a laver he guelet gant eur gurunen c'hlaz, roz guenn en dro dezhio. Eun den iaouang ugent vloaz en deuz he guelet ive gant eur gurunen c'hlaz. Eul labourer he guel bemdez, hag a deu bemdez euz a eul leo da bidi var ar menez.

An oll n'he guelont ket er memes doare, lod he guel he unan, lod all ælez en dro dezhio; eur rum he guel eur bolod dindan he zreid hag ar mabik Jesus var he breac'h; eur rum all a vell eun den coz en he c'hichen, stol eur belek ganthan. Lod ne velont nemet sclerijen, hag eun niver bras ne velont netra.

Gouscoude ez a di tud a vanden, hag an niver anezho a gresk bembez. Protestant couls ha catoliked a zao var ar menez. Eno e veler eun dra duduiz. An oll a bed calonek, lod var ho daoulin, lod en ho za, an daelou en ho daoulagad, evel pa vent eat er meaz anezho ho unan, ker carget a levez ma o deus poan o vont kuit euz al leac'h benniget-ze.

Petra da zonjal ac'hano? credabl e fell da vam Doue caout eno eul leac'h a belerinach.

Pephini, eme an hini a scrif an dra-ma, a gredo pe a chomo ep cridi ar pez a vercan ama.

Rom. — Evit gouzout pegement e ra dispac'herien Rom ar brezel d'an iliz ha d'ar relijon, ne deus nemet lann kement-ma.

Laket o deus taillou var ar c'houenchou eleac'h ma never divar an aluzen epken ep m'o dete ar relijuzet netra dezhio ho unan. Lavaret zo great dezhio p'eo guir ez int beo, eo red paca!

Tri dad cabusin a dremene ebiou da balez ar c'hirlinal; mansonerien a ioa eno o labourat evit ar roue a daolaz eur pez mean o sonjal tizout unan anezho. A drage Doue, ar mean n'hen tizas ket, mes kement a gas a ioa ganthan, ma voue bruzonet oc'h ar voger en ho c'hichen hag eur vruzonen epken distinket oc'h penn unan euz an tadou, hen lakeas leun c'hoad.

E kichen dor ar bobl, e meaz a gear, eur belek coz a ioa o vont hag o vont o lavaret he vrevial. Eur vanden lamponidi a deu da gana pouil dezhian ha da skei ganthan. Tri vicherour euz a Rom, o velet-se, a deu da denna ar beleg euz a dre ho daouarn, ha da obier d'an dispac'herien-ze tec'het ac'hano. Hogen unan anezho a lavare :

— Pe seurt guir oc'h eus-hu da viret ouzomp-ni da za ar c'hes beleg-ze?

— Gortoz, gortoz, me ja d'hen diskuez dit.

Ar c'haufard a dec'h neuze buan en eur grial a enep tud diaviz a vire outho da gemeret ho flijadur.

En unan a ruiou kear, euz ar re zo muia darempred enho, eun tad a ioa chomet a za dirak eur stal eleac'h ma lakeat imachou da ziskuez ha da verza. An tad-ze a rene var bouez an dorn he vap c'hoas bugelik. Diskuez a rea d'ar paotrig eun daolen eleac'h ma voa peintet merzerien Gorcum.

— Sell, va map, emezhan, guelet a rez ar re-ze a gronder aze? Ar re-ze zo beleien fall. N'or bezo hor frankis nemet pa vezo great dezhio oll evelse.

Eur medesin en em gaf da dremen, hag a gleo prezegen an tad difeiz-ze. Tostaat a ra, hag e laver :

— N'oc'h eus-hu ket a vez, Aotrou, o rei kenteliou evelse, o lavaret geier evelse d'ho map? N'oc'h eus-hu ket a aoun na rafe ho map evelse deoc'h eun dervez bennag, pa o pezo lamet diganthon pep respect evit an traou sacr? Clask a rit leur dismegans var ar verzen-ze, lakit evez na goese varnec'h hoc'h unan.

Hag o coms neuze oc'h ar paotrik :

— Va bugel, emezhan, ho tad a glask ho trompla, a laver geier. Ar re a velit aze ne ket tud fall int caset d'ar grouk; ar re-ze a zo merzerien, hag ar re ho laca d'ar maro a zo Bourrevien.

An tad a chomas sebezet ep credout lavaret ger, hag ar medesin a ieaz adarre gant he heat.

Hogen setu eno pebez kenteliou a ro dispac'herien, tadou difeiz, d'ho bugale, e Rom hag e leac'h all. Setu penauz e tesker dezhio ar pez zo tremenet. Ha souezet e tleer beza ma o deus divezatoc'h bugale bet kenteliet evelse casoni oc'h ar relijon, goudre ma zint bet desket gant kerent dizoue da zisprijout ar pez a zo a zantela?

G. M.

Altizennou Franseza a Amboas.

V.

Per, eil euz an hano, ha Franseza a Amboaz a voue gurunet e Roazon e mis Guengolo 1850. Mont a rejont e kær dre an nor Mordelez, mes araog an Dug a reaz al le da viret ha da zifenn ar feiz catolig hag oll gurion Breiz. An oll a grie dre ma zeant e kær : Buez hir d'an Aotrou Dug han d'an Itron an Dukez!

Ervez ar c'hiz, an Dug a dremenaz an nos varlerc'h e peden dirag aoter vras sant Per a Roazon. An Dukez ive a dremenaz o pidi eul loden vraz euz an nosvez ar aok ma voue curunet.

Goudeze an Dug hag an Dukez a deuas d'an Naonet eleac'h ma vouent digemeret gant ar brasa levez. An daou bried a ziskuezas kement a garantez evit ar bobl, hag a boanias kement da lacat da ren ar justis hag al lavare :

lealdet, ma na c'helle den miret d'ho c'haret ha d'ho meuli.

Franseza, dre tie aliou hag lie skueriou mad, o devoa gouezet he fried da Zoue, ha Breiz-Izel a voue euruskeit ha ma voue var an tron.

Kenta a reaz an Dug hag an Dukez nevez, e voue punisa muntrieren ar prins Jil, ha kemeret soursi euz he intavez iaouank Franseza a Zinan.

Per ha Franseza a reas neuze cas relegou ho zad Ian-pemp euz a gatedral Naonet da ilis sant Eozen a Dreger, rak gouzont a reant e voa eno he volontez diveza. Neuze Franseza a labouras da lacat canoniza sant Visant Ferrier. Per he zicouraz, hag abenn eun nebeut goudre ar zant a voue canonizez.

An oherou mad-ze ne virent ket outho da c'houarn mad ar vro. Franseza a rentaz a bep seurt servichou da intavez an Duk Fransez kenta, hag houma ne tellas dezhio morse kuitat Breiz petra bennak ma felle d'he breur, roue Scos, he zenna davethan.

Mam an Dukez santel a deuaz iye da chom ganthi, ha neuze e testumaz adarre eur vanden verc'hed iaouank nobl pere a zeske ganthi an oll vertuziou. Ho argoulaoui a rea goudeze pe evit dimizi pe evit mont d'ar gouent.

Hogen an amzerion eurus ne badont ket pell. Eur mintinvez, e mis Gouere 1457, eur c'houarn trist a dieuzas castel an tour nevez. An Dug a ioa coezet clav. Franseza a ioa neuze o pidi en lie chapel. Serra a reaz he levr pedennou, ober a reas sin ar groaz, hag ez eas buana ma c'helle da gambr an Duk.

Boaz evel ma zoa da entent oc'h tud clav, Franseza a anavezas dioc'h e zoa danjer braz evit an Duk, hag e lakeas Kerc'hateur medesin brudet euz a Baris. Ba c'hortoz ar medesin-ze da zont, e vone clasket medisinet an Naoned, hag hi he unan n'her c'huiteas tam. Medesin Paris ne anavezas ket guelloc'h c'lenvet an Dug eget medesinet Naoned.

Comzet e vone euz a sorserez, mes ar brinsez e devoa heuz oc'h eun dra evelse, hag ar prins he unan o vez clevet hano a gementse, a respontaz evel eur c'hiristen mad ma zoa :

« Doue ra viro e venn ker stag oc'h ar vuez-ma, ma clasket beza pareet dre louzeier evelse ! Nan, nan, guelloc'h eo ganhen mervel mar fell da Zoue eget chom beo dre ardou an drok spret. Da Zoue eun, hag hen a rai ac'hano evel a garo !

Per a voue dilezet gant ar vedisinet, ne voue ket dilezet avad gant Franseza. Ker boaz oa da velit tud clav ha da gemeret soursi anezho, bete zoken enz ar re a ioa taget gant ah longnez, gant ar c'hilenvejou don-jerusa, ma voa e stad da entent oc'h he fried couls ha leanez ebet, hag hem eber a reaz ep ean. N'her c'huiteas na noz na deis, ha ne gouskie nemet var eur gador eur pennadik bennak pa veze eat re skuis.

Epad ma voa clav he fried e tigouezaz e Naoned teinezed santez Clera e devoa, gant otre an Duk, goulenet da zont di. Evel ne c'helle ket mont d'ho digemeret,

e pedaz he mam d'ho digemeret en he leac'h.

Gant pebez plijadur e vele ar brinsez ar merc'hed santez-ze ! Gant pebez plijadur e vele en ho zouez Gabriela Chanterel, mignonez he bugaleach ! Carga a reas demezelled he falez da gaout soursi euz al leanezed keit ha ma voue clany an Duk.

Pa gave gouscoude eun tam amzer e zea da gaout al leanezed, ha Gabriela a c'houenne diganhi :

— Petra eo deut da veza Jileta hag he bugale ?

— Jileta a zo intavez, eme Franseza. Hi hag he merc'h zo o servicha e ti eur vignonez deomp. He map a zo o tesk'i micher. Jileta e deus savet he bugale e doujans Doue, ha Doue en deuz ho benniget.

An Dukez avad ne lavare ger euz ar vad e devoa great d'ar vam ha d'ar vugale, mes al leanez ma comze outhi her gouie mad.

An Duk Per a falvezas dezh an guelet leanezed santez Clara. Digaset e vontent dirazhan, hag ével ne c'helle ket sevel evit ho digemeret, e lavaras dezh :

— Deut mad ra viot, priejou Jesus-Christ. Keu diners oun ma velan ervad n'em eus mui pell da veva, o pet ar vadelez da bidi Doue evidhon.

Neuze o tiskuez dezh an Dukez : va fried, emezhan, e deus, gant va otre, savet eun ti evidoc'h, it, va merc'hed mad, da chom en ti-ze, ha Doue ra vez ganeoc'h.

Per ne vevas nemet eun nebeut dervezioù goudeze, Reseo a reaz he sacramanchou diveza gant eun devosion vraz, hag goude beza kimiadet dioc'h he bried ha dioc'h tud he lez, e rentaz he ene da Zoue.

N'em eus ket izom da lavaret pe ger glac'haret e voue ar brinsez santez ha pegement a zaelou a scuillas da varo he tried. N'e quiteas ket ar c'horf ken na doa laket en deuar, ha goudeze ez eas d'he chapel d'en em deleur da dreid he c'brusifi :

« O va Doue, emezhi, me ho ped da zigemeret en ho paradoz ene an Duk, va fried. Evidomme, me voar ervad oc'h eus c'hoant da gaout va c'halon oll, hag al loden vad, al loden vella anezhan a zo bet deoc'h ato ; gouscoude ez oa eul lodennig evit va fried ker. He dennet oc'h ens davedoc'h ; ha brema ne fell din mui nemedooc'h, netra nemedooc'h oc'h unan ha dre garantez evidoc'h. »

Evel ma falveze dezh neuze beva dianavezet, e kemeraz en he c'hichen eun nebeut demezelled, hag ez eas ganthro da glask repu e ti verc'hed santez Clara, oc'h esperout e vije frang eno dezh da bidi ha d'a vouela.

Hogen en em drompla a rea. An Duk nevez a gave dezh an e veve en eun doare re zister, hag he gourdrouzas meur a vech. Franseza a lavaras ne felle ket dezh chench he doare da veva, rak ma terec oc'h eun intavez beva evelse dianavezet, ha setu an Dug he eontr o kemeret caz outhi. En em lacat a reas da ober an heg outhi, bete lamet diganhi al leve en doa lezet ganthi he fried. Lamet a reas diganhi zoken he arc'hantiri hag he arrebeuri. A veac'h e lezas ganthi peadra da veva,

hag e lavare en eur he goapaat : « Eun intavez ne deus ket izom kementse a vadou, hag eul leanez ne zere ket outhi caout arc'hantiri. »

Evel ma cleve hiniennou euz he leanezed o c'hrs-molat abalamour d'an dislealdet-ze, e lavare dezh :

— Na c'hui zo buan da gement nec'h, va merc'hed ;

Doue en doa roet ar madou-ze deomp, Doue en deuz ho lamet diganeomp ; ha red eo evit kementse gros-molat a enep he vadelez ? Nan, nan, he volontez ra vezogreat, ha ra vez o he bano santez meulet. Guelit, keit ha ma vez o c'holier-ma etre va daouarn, ne vanco ket a vara deomp, hag ar beorien ne vezint ket dilezest. » Hag e tiskueze dezh ar c'holier e devoa bet digant he zad caer lan pemp.

An Duk nevez ne vevas ket pell goude. Ne c'houarnas Breiz nemet var dro eur bloas. Franseza, daoust d'ar pez e devoa bet da c'bouzav euz he berz, a ziredas var he dro kerkent ha ma coezas clany. N'her c'huiteas ket ken na voue laket he gorf en douar, hag ober a reaz evithan kement e doa great evit he fried.

Neuze ar brinsez a zonjaz adarre kemeret an habit etouez leanezed santez Clara, hag e c'houennaz otre an Duk nevez Franseza eil. Hema a roaz an otre petra ben-nak m'hen roe gant keuz ; hogen esperout a rea n'e divije ket Franseza a iec'hed cre avoalc'h evit chom er gouent-ze, hag e guirionez ar brinsez a goezas clany abenn diou vech. Neuze e sonjas ne voa ket galvet da veza leanez e couent santez Clera, hag e tistroas da gastel an tour nevez eleac'h ma voue digemeret gant calz a laouenidigez gant an Dug hag an Dukez Mac harit a Vreiz a ioa bet savet ha desket da zervicha Doue ganthi.

G. M.

(Eur pennad all eur vech all.)

Eur Missioner euz ar c'hiz nevez.

III.

Maze Letern n'en doa nemeur a chans gant he brezengennou, mes ne golle ket courach. Dalec'h mad e scrite d'ar re o doa he gaset, evit goulenn aliou, hag arc'hant da veachi. Neuze e zea adarre en hent prez varnezhan da ober eun taol caer bennak. Gouscoude beachi var droad a zo skuizuz, ha pa gave eul labourer douar ben-nag o vont gant he gar dre an hentchou, her guelet aliez o sevel er c'har e kichen an tieg, evit diskouiza, espren eun nebeut he zivesker ha caout tro da ober eur brezegen.

Eun dervez ma voa pignet evelse e car eul labourer a ia e kær, e tremenjont ebiou eur c'hras hent eleac'h ma zoa eur groas vean evel a veler stank var ar meaz er c'hras hentchou. Ar c'houeriad a zavaz he dok da zar-ludi ar groas. Letern a c'houennas :

— Unan benak a zaludit ?

— Ia, ar groaz a zo aze er c'hras hent. Petra, n'he guelet ket ?

— Eo, guelet a ran, ha guelet a ran zoken calz a draou evelse var ar mezion. Me ne ouzon ket perag ar re a zo carget euz an hentchou, e lezont ama hag ahont enz an doare peuliou-ze a c'hell ober droug eleac'h m'aintant.

— Doare peuliou ? petra, n'eus ket a vadiziant var ho penn ma comxit evelse euz ar groas ?

— An den a dle caout he frankiz, ha ne dlefet ket lacat dezh dirag he zaoulagad ar pez a zisplich dezh.

— Mad, neuze me dle ive caout va frankiz ha ne dlean ket caout dirazhon ar pez a zisplich din. Hogen ar pez a zisplich din brema eo c'hui, hag evelse ez it da ziskenn euz ar c'har-ma dioc'htu ; ma na ziskenn ket buan me ho sicouro.

Maze a c'hine hag a c'hras mole, mes evel n'oa ket ar c'hrea, e voue red dezban senti hag implija adarre he zivesker. Ha pa voa diskennet euz ar c'har, an tieg a lavare outhan he unan : ma ne ket paol gornieg eo hema, e rank beza a dra zur unan euz he likizien. Aoun am boa da velet va marc'h o terri he zivesker pe va unan o terri va gouzouk ma vije chomet al lampon-ze em c'hichen.

Etre daou Letern a ioa chomet pell varlerc'h, hag abenn m'en doa great eur pennad mad a hent, he zivesker a ioa eat skuiz. Hogen ar skuisder a laca kintou en dud, hag hor misioner a ia evel tenval he benn. Ar pez a vele dirag he zaoulagad a greske he zisplijadur. Evel ma edo neuze var an hent braz e tigouez ganthan bouri-zien, coueriadet, lod e carros, lod e car, lod all var varc'h, hag hen paour kez misioner a ioa var droad ; hag e lavare etre he zent : setu aze coueriadet, tud dizesk hag o deus car ha kezek d'ho dougen, ha me evit ho sclerijenna, a zo red din bale. P'eur eta e velin-me an oll cavatal, ken huel ha ken huel ?

Setu hen o velet eun den o vont var droad eveldhant, hag hen da gomz outhan evelen :

— Va den mad, pe hano oc'h eus-hu ?

— Me a rer ac'hanon Guillou Guillou.

— Guillou Guillou ? sade biskoaz ? Avoalc'h eo deoc'h, credabl, beza Guillou eur vech, noc'h eus ket a izom da veza diou ?

— Setu ama penauz eo ; me zo Guillou va lezhano, pe va hano a famill roet din gant va zad, ha Guillou ive va hano badiziant roet din gant va faeron.

— Nag hen zo diot ar gerent o rei hanoiou d'ho bu-gale ouspen ho hini he unan !

— Petra ne blich ket ar vadiziant deoc'h ?

— Peuh ! ne lavaran ket. Pephini a zonch var ge-mient evel ma car..

— Evit doare sur ; rag evidomme a gred ne zonjan ket eveldoc'h.

— Claoustre ez euz eun dra hag e viot a unan gan-hen varnezhan ?

— Guelomp, petra eo ?

— Claoustre e sonjitz eveldonme ez eo digompez an traou ? Ha ne zao ket a gintou enhoc'h o velet bouri-zien ha zoken tud divar ar meaz e carrozou, lod all e kirri, torchen dindanbo, lod all var gezeg, ha ni a zo ama var droad o skuiza hon divesker, ha ni gouscoude republicaned vad.

— C'hui zo republican mad ? Evidomme ne ouzon ket cals petra eo an dra-ze.

— Ia, me lavar e tlefe an oll mont keit ha keit, e tlefe pep tra beza boutin, ha ne dlefe ket beza evelse lod en ho æz epad ma zeus re all dies.

— Ah ! c'hui a c'houlen ranha ? rei kement ha kement da bosphorus ? Hogen neuze da viana e ve dle ieu ranna ar boan. Petra, goude m'am bezo labouret, poaniet ha c'hoezet epad an deis, c'hui pehini a vez cho-met dibreder da zellet ouzin, a ranno ganhen da bardaez pris va deryez labour ? An dra-ze eo a c'halvit mont keit ha keit ?

— Bah ! guelet a ran ne gomprent netra euz an traou-ze, ha penauz e rafac'h, me gred oc'h euz efet eur banne a re.

— Hag em befe efet daou, n'em eus ket ho efet divar ho coust, hag e c'houzon petra a lavaran guelloc'h egedoc'h. Petra, c'hui republicaned vad, a zo du-ze er c'heriou o laerez an amzer, o fricotal pa c'hellit ober, pe oc'h ober ar baleanted dre an hentchou, ha ni a zo en hor parkeier o terri hor c'horf dindan a bep seurt amzer epad ar bloaz, ha pa on devezo destumet hon ta-mig eost e teuot d'he ranna ganeomp, ha c'hoas credabl o pezo c'hoant da gaout al loden vella ? Guelet a rit-hu ar c'houeriad a zo ahont en he garbihan ? Hennez eo guella labourer douar a zo ama var hed diou pe deir leo tro var dro. Ema meur a vloaz a zo o poanja nos deiz var dro he diegez, ha mar da buan d'ar gær, eo me voar vad ma en deus sonch da ober eun tam labour bennak c'hoaz hirio ; ha brema pa en deus galleg caou peadra da ober eur c'har dioc'h he zoare evit he zougen d'ar marc'had, e vez red dezban lacat ac'hanoc'h-hu pe eun didalvez all bennag en he gar, ha mont he unan var droad ? An tieg all-hont a velit var gein he varc'h, en deus savet ha bouetet ar marc'h-ze epad meur a vloaz, ha brema e vez difennet outhan lacat he varc'h d'he zougen, e vez red dezban lacat eur ranner bennak var he gein eleac'h mont he unan ?

Guillou Guillou en doa savet huel he vouez o tistaga ar ribustaden-ze, hag e zoa tosteet ha bodet coueriadet all en dro dezh.

Sellit, eme an tieg, setu aze eur ranner, ma n'oc'h eus guelet nicun mors. Avi en deuz oc'h kement a vel, ha fallout a ra dezh an caout he lod euz a bep tra, kirri, kezeg ha traou-all : ne c'houlen ket avad kemeret he lod euz ar boan a goust an traou-ze.

Lavaret a ran deoc'h, eme Letern, ne ouzoc'h ket petra a livir, ha n'emaoc'h kete stad da gompren guirionezou evelse ; dizezatoc'h marteze e velot.

— Hor gourdrouz a ra em euz aoun, eme eun tieg ; daoust ma rannfemp ganthan eur grabanad bennak, e c'hello lavaret da viana en devezo bet he lod eur vech ! Hogen ar missioner ne chomas ket da c'hortoz he lod ; en eur penn red e lamas dreist ar c'hleuz hag en em guzaz etouez ar bodennou, hag ac'hano e elevaz ar goueriadet oc'h ober eun abaden c'hoars diwar he goust.

— Nag hi a zo pell varlerec'h ho amzer ar c'hinaouien-ze, eme Vaze ; penauz ober republicaned a zeare euz a dud evelse ? Pa voa eat ar goueriadet en ho zro, e teuaz euz a douez ar bodennou bag ez eaz e kear da glask eun tam bennak, rak naoun ha sec'ched en devoa.

Etre daou ar c'houeriad kentaen doa douget Letern eur pennad en he gar, a ioa digouezet er gear, hag en eur zibri he goan, e lavare da dud he di :

— Me laca em eus douget hirio an diaoul em c'har.
— Ia ? pe seurt doare en deuz an diaoul-ta !

— Braz eo ha treud, baro rous dezhan, discolpet he zaoulagad, guisket evel eur bris-bourc'his, teodet mad, a ve lavaret e ve avechou mel en he c'hinou, hag avechou all tan.

— Hag oc'h euz he gemeret evit paol-gornek ?
— Ma ne ket paol he unan eo, evit car tost dezhan eo sur. Ar c'hoaziou a zo peuillou evit al labous-ze, ha comz a ra euz a Zoue hag euz ar relijon ma zeo eur scrij he glevet.

— Oh ! me voar petra eo ar goaz-ze, eme vap hena an tiek ; m'em eus clevet comz anezhan.

— Ha petra a leverer eo ?
— Maze Letern a rer anezhan, hag eo digaset gant an dispac'herien euz a gear, var digarez guerza hajou, da brezek var ar meaz a enep ar feiz.

— Mar deo carget da breseg a enep ar feiz ne ra ket fall he vicher ; evit a geit m'eo bet ganeme em c'har, en deus distaget avoalc'h a enep ar relijon, bete m'am eus great dezhan diskenn, rag aoun am boa na goesche ar gurun varnomp oc'h he glevet.

— Mad, va zad, varc'hoas me dle mont e kear ; mar guelan-me ar Maze-ze e cavo he zen.

— Lakit evez, va map ; laboused evelse zo da zioual outho.

— Oh ! hezit dinoc'h.
Antronez Letern a ioa o tijeni en eun davarn pa ziguezaz eun den iaouank d'he c'houen.

— C'hui a glevan, a vers hajou ?
— Ia, guerza a ran ; bez'em euz ama meur a seurt da ziskuez.

— Bez'oc'h euz had lin ?
— Ia, setu ama.

— Ha pegement allar ?
— Ne ouzon ket ar pris hirio ; mes merca a rin an dervez, hag o pezo oc'h ar pris ma verzer hirio en ti.

— Mad, souezet oun o velet eur marc'hadour ne voar ket pris he hajou, ha souezetoc'h oun c'hoas ne

c'houfe ket anaout had lin dioc'h had balan, rag an had a ziskuezit d'fu zo had balan ha ne ket had lin. Da lavaret eo, ne d'oc'h ket muioc'h marc'hadour evit na doume galoper bro. N'oc'h dent var ar meas nemet evit clask lamet diganeomp-ni hor feiz, hon relijon hag hor skiant vad. Hogen coueriadet ar barrez-ma n'o deus ket izom a sclerijen diganeoc'h. It e leac'h all da verza hoc'h hajou, pe e c'help'e marteze beza great deoc'h mont buanoc'h eget n'oc'h eus c'hoant.

Eur pennad all eur vech all. G. M.

Caozeaden etre Guillou, impalaer ar Prus ha Bismark he vinistr bras.

Eur gazeten a Bariz a laca ar gaozedaen-ma etre an impalaer Guillou hag he vevel bras Bismark. Ma ne ket guir, da viana e verk tost da vad santimancheu an daouzen-ze. Gouzout a rer ez eus bet eun emgleo, e Berlin, etre an impalaer Guillou, impalaer ar Russi hag impalaer an Autrich. Berraat a ran ar gaozeaden.

Bismark. — Va frins, hor c'bavioù a zo leun bete'n trezou euz a vin ar fransizien, Bourgogn, Bourdel, Champagn. Ha ne ve ket a zoare pidi hon amezeien da eur banket eleac'h ma comfemp dibredet euz hou aferiou ? Ar Frans a zao buez enhi ; ne ket het goadet avoalc'h. He eost a zo dispar ; arc'hant a zao enni evel geot ; he zoudarded a zao ho fenn ; izom on eus da evesaat ba da zelc'hel hon lagad varnezhi.

Guillou. — Ia, ba mar pedomp hon amezeien, o devezo c'hoant da gaout ho lod mar deomp adarre da eosti ar vinién.

Bismark. — Bexit dinoc'h ; Ne c'houennimp outho nemet ma chomint er ger da zellet ouzomp.

Guillou. — Neuze-ta ne dai nemedomp d'ar vrezel ? Mad, plijout avoalc'h a ra ar vuez-ze din. Er pardaezma e c'halvimp hon ofiserien bag hor soudardet, hag e zaimp var eur zao beteg ar penn all a Frans. Dalc'h varnon avad, Bismark, ne ket mont a rafen e Spagn...

Bismark. — Hag hor c'hevridigez, va frins ?

Guillou. — Kevredigeziou n'eus nemet ar re zo trec'het hag a dle ho miret. An nerz araog ar guir ; t'eo ac'h eus lavaret an dra-ze. Cas varc'hoas c'huell cant mil den en tu all d'ar Mosel.

Bismark. — Hon armeou zo pep hini en he bost ; n'oc'h eus ket izom da zirenea ho sujidi.

Guillou. — Ne ouzon ket petra a leverez. Petra, ar Frans zo etre va daouarn ha ne vouien ket ? Tad am euz o labourat evidon ha ne anavezan ket ?

Bismark. — N'eus ket eur vourgaden e Frans na deuz enhi unan bennag o labourat evidoc'h.

Guillou. — Burzudus ! burzudus ! Ha pion eo ar Jeneral ? Me gaf din ema va Jeneral edama.

Bismark. — Ar Jeneral-ze eo Carl Marx (cabiten braz an Internasional,) va mignon hag ho kueff servicher. Mar d'eo bet sezeit Pariz eun eil guech, mar d'eo

bet devet, mar d'eo bet discaret ar golonen eo dezhan oc'h dieour a gementse.

Guillou. — Oh ! ar guella paotr ! Hogen pa zonjan, Bismark, mar deo ar Frans din ep he c'houzont, da ober petra digas ama va amezeien da rinsa din va boutaillon ?

Bismark. — Evit deski dezho n'o deuz izom ebet da veza nec'het gant kement freuz a oufe beza e Frans, p'eo guir ho c'hasit en dro evel ma carit.

Guillou. — Eun den burzuduz out ; Bismark !

Bismark. — N'ou ket ker burzuduz ha c'hui, prins !

Guillou. — N'out ket ker burzuduz ha me ? Lakeomp ; neuze ta'ez ez da bidi va breur euz ar Russi ha va breur euz an Autrich. Ped ive ar c'harl Marx-ze : me fell din he velet...

Bismark. — E petra e sonjitz, prins ? Disken ken izel-ze !

Guillou. — Guir a levelez, ne zonjen ket.

Bismark. — Tud evelse a vez caset da zibri ho zam d'ar gegin ; ne vezont ket digemeret oc'h taol avad. Setu ama petra a sonjan.

Guillou. — Guelomp petra ac'h eus sonjet.

Bismark. — Epad ma raimp ama hon aferiou etre zomp, cas ar vignoned-ze da ober ho zamik teil da eur gær all bennak, da gær Lahay, mar kirit. Ar re-ze a vezoufouge enho gant an dra-ze, ha ni n'or bezo ket anezho ama var hor seuillou evit guelet petra a raimp. Bez'e c'helltemp zoken en em guelet evit gouzout penauz en em zifin outho hag en em zizoher anezho ma ve izom.

Guillou. — Ne aneounac'hez netra.

Bismark. — Evelse ne vez ket eveseet kement ouzomp, hag al lern a gollo an tres.

Guillou. — Eun den dispar out, Bismark,

Bismark. — Var ho lerc'h-hu evel kent, prins.

Guillou. — Va va lerc'h-me, na petra-ta.

Eun tad mad. — En eur pennad scrit divarbenn consecrasion ilis nevez Plouha, e lennoimp eun dra hag a zo caer da guelet evithan da veza tremenet pell zo. Er bloas 1627, daou vartolod a barrez Binic, an tad hag ar map, a voue paket pant al laeron vor euz a du an Afrik, ha caset ganho evel sclavet da Sale var aodchou ar Maroc. Goude beza bet daou vloaz er sclavach, an tad a voue torret he chadennou. Dont a rez eur marc'hadour christen ha pinvidik, pehini a brestas 500 lur dezhan evit en em brena. Ar martolod en em brenaz, ha setu en hen e frankis. Mes he vab a chome sclavour.

500 lur a ioa eur zom vraz en amzer-ze. Ar martolod a zisto d'ar ger, a vers kement a c'helle evit sevel ar zom-ze, ha p'en doa he zavet, e za adarre da Sale da gas he arc'hant d'ar marc'hadour. Eleac'h avad rei an arc'hant evithan he unan, e ro anezho evit prena he vap.

« Kea, va map, emezhan, kea da Vinic, emaout e frankis. Te a zo iaouang ha cre, ha muioc'h e stad

egedonne da c'hounit bouet d'as vam baour ha d'as vendeur. Kea ha sonch avechou dirak Doue en da dad reuzeudik. »

Ar map, e c'hellit cridi, en devoue poan oc'h asanti ; hogen red e voue dezhan senti, hag an tad a gemeraz adarre he chadennou, hag a varvas tri blos gonde, o rei he vuez, a c'heller da lavaret, evit he vab.

Eun den iaouank calonek. — Daouzen iaouang ha ne vouient ket neun, o vez eat d'en em voalc'hien eur ster, e goezaz en eun toul don evel a gaver aliez er steriou. An daouzen iaouank, pa veljont eez eant en oislong, a gris a bouez penn. Dont a reas matouterien ha martolod. Ne velet mui an daou baour kez, ha denne grede en em deleur en toul-ze anavezet gant an oll evit beza danjerus. An eil a zelle oc'h egile. Digonezent a ra euz vaouez hag a lavar d'he map : kea d'ho zennal.

An den iaouank ne varc'hatas mui. En em deleur ar aza en toul don, hag e za iwe dindan an dour. Eur pennad e vouet ep guelet netra, hag an nec'hamant a ioa bras en oll galonou. Den ne lavare ger ; clevet a reat hepken unan bennag o voela euz a gerent an dud iaouank. Dindan an dour ez oa neuze beac'h. Unan euz an dud iaouang a ie a da veuzi a ioa croget e gouzoug an hini a ie a d'ho zavetei, hag hem a voue red dezhan en em zizoher anezhan pe chom da veuzi he unan ganthan.

Sonjal a reat oant collet ho zri pa zavazi an den iaouank mad var an dour, en eur lavaret ; unan zo ganben ! Ar vartolod hag ar vatouterien a ioa eno a dolas kerdin dezhan hag hen tennas var ar seach. Pebez laouenidigez a voue pa veljot en doa ho zachet ho daou, rag an hini ma voa crog enhan a ioa he gamarad crog en he droad. Ho daou o doa collet ho anaoudegez, mes dont a reas huez enho abenn eur pennad.

An den iaouank caloneg a rez an taol caer-ze, a zo he hano Julian Pley.

Penauz e rer mignon. — Eur marc'hadour pinvidig a voue laeret eun nebeut lienach divar he goust. Caout a rez al laer ; mes n'her c'basas ket dirag ar justis ; ne reas nemet cas ganthan he dra.

Abenn eur pennad goude ar marc'hadour o tremen dirak ti an hini en doa he laeret, a velas dispac'h en ti-ze hag a c'houllennas petra a ioa. Lavaret oue dezhan e reat foar var an hini a chome eno ha ne c'helle ket paea he vestr.

Ar marc'hadour a ia en ti, a vel heno pemp bugel c'hoas bian hag a ia da veza laket var an douar noas ; kemeret a ra truez outho, hag e pae da vestr an ti ar pez a ioa dlet dezhan.

An tad o velet kementse, a ia varlerec'h he vadoberour, hag an daelou en he zaoulagad hen trugareca da veza he zaveteet diou vech. Oh ! emezhan, re vad oc'h bet evidoc'h. Gouscoude e fell din ive ober eun dra bennag evidoc'h. N'em eus nemet va divrec'h ; va c'hemerik en ho servich ; me zo deoc'h, me zo ho selaf beteg ar maro.

Ar marc'hador en deus kemeret en he di an tad hag ar vugale. Da noz en dervez-ze e lavare da eur mignon dezhant !

— Brema da viana ou sur da gaout aze eur mignon fidel. G. M.

Eun dispac'herez. — Ar voazet, pa n'o deus na teiz na relijion, a zo trist comz anezho, mes merc'het diseiz a zo c'hoas goasoc'h. Setu ama petra a leverer divarbenn eur vaouez diseiz, greg eur ministr, ha trémenet e Pariz epad brezel ar gommarder.

Eun dervez an itron-ze a iea cazel ha cazel gant eun dispac'h, da velet eur scol dalc'h gant c'hoarez. Unan euz ar c'hoarez en em glemas dirazhi euz ar ienien, o lavaret o devoa riou ar vugale, ha n'oa ket a geuneud da ober tan.

Neuze an itron o sellet oc'h eur grusifi goad a ioa eno oc'h ar voger, a lavaras :

— N'oc'h eus ket a geuneut da ober tan ? Sellit, kemerit an dra-ze.

Hag e crogaz en dra-ze, hag e lakeaz ober tamou euz an dra-ze evit ober tan !

Dirag al lezvarn. — Livir din, eme ar barner, dioc'h petra ec'h anavezit ar mouchouer zo bet laeret deoc'h ?

— Dioc'h he liou, aotrou barner ; bez'em eus meur a hini el liou-ze.

— An dra-ze ne ziskuez ket e ve ar mouchouer deoc'h. Gane-me em godel ez euz eur mouchouer hag a zo ive el liou-ze.

— Ec'h else beza, aotrou barner, ha n'oun ket souezet tam ebet, rag ouspen unan a zo laeret din.

En eur wagon en hent houarn ez oa eur vaouez diseiz, eun dispac'herez hag a gomze muia ma c'helle a enep ar relijion, ar veleien.

Er memes wagon ez oa eun den a iliz ha ne lavare ger evit he c'blevet ; ar pez a lakea muic'h mui counnar er vaouez dizoué, rak c'hoant caout tabut outhan e devoa, ep mar. Pa vele ervaad ne c'helle ket he lacat da goms, setu hi o trei outhan :

— Ne livir ger, emezhi, ha mad a rit tevel, rak n'oc'h eus netra da lavaret a enep ar pez a lavaran-me.

Neuze an den a iliz, o velet oa red dezhant comz, a lavaras :

— Me gred ervaad, itron, c'hui a anavez ar scritur sacré ?

— Ia, anaout avoalc'h.

— Neuze ec'h anavezit ive histor Balaam ?

— Hag e ran ; ha gonde ?

— Goude ? neuze e tleit gouzout perag ne lavaren ger.

Pa gomzaz azennez Balaam, ar profet a davas.

Priziou evit chatal. — E Roazon ez eus roet priziou et bloa-ma evit ar chatal corn, tirvi, onneri, bioc'h-hened, euz an Departamant-ze hag euz an Departamant-

chou all divar dro. Departamant Finister en deus bet calz priziou, dreist oll evit he chatal iaouank. Setu ama hanou ar re o deus bet ar priziou-ze.

Guennole Golhen euz a Guemper ; Eozen Feunteun euz a Benhars ; an aotrou Olive euz a Gerfeunteun ; Herve Floch euz a Benhars ; Alan Feunteun, euz a Ergue-Gaberic ; Herve Feunteun, euz a Ergué-Armel, an aotrou Roux, euz a Ergue-Gaberic ; an aotrou Descoust, euz ar Vourc'h venn ; An aotrou Cail euz a Blouzevede.

Ar re-ma, lod anezho, o deus bet meur a bris pep bini ; evit doare ar priziou evit chatal iaouank, tirvi hag onniri, a zo deut oll d'ar Finister.

Ilis santez Anna Vened a zo bet benniget, evel ma on doa he lavaret, d'ar 15 euz ar mis-ma. Benniget eo bet gant an Aotrou Dubreuil escop coz Guened, hag hirio Arc'hescob Avignon, an hini en doa sonjet da genta sevel an lis caer-ze. Ar solanite ne ket bet braz, ervez ar brud, ar solanite vraz euz ar consecration o veza lezet bete divezatoc'h, hag a dle beza great, a lavarer, gant Aotrou Arc'hescop Roazon.

An aotrou Quemeneur, nevez beleget, zo hanvet vikel e Loc-Maria Plouzane.

An aotrou Desban, nevez beleget, zo hanvet vikel e Benodet.

An aotrou Parc, nevez beleget, zo hanvet vikel e Quemeneven.

An aotrou Leonard, eat brema ez euz eur pennad amzer euz an Escopti-ma da Haïti, ha laket gant aotrou Escop Porz-ar-prins da berson euz he Gatedral, a zo bet hanvet chaloni euz ar memes Catedral d'ar 15 a viz Eost.

Eur brezelour dispar. — An oll a voar an dispac'hrien a zo cre da sclancat ha da lavaret eo red brezeloc'h bete'r maro, beteg an diveza ; dirag an enebour avad, var eun dachen vrezel, e collont buan ho c'hounnar hag int prest avoalc'h da fall galoni. Hogen setu ama unan dreist ar re all :

Pa edo ar brusianed kelc'h Paris ganho, unan euz an dispac'hrien-ze, a ioa muia trouz ganho o lavaret sailla var an enebourien-ze, a voue paket en eur gompaginez da vont da stourm outho. Ar vanden dispac'hrien-ma ne zales ket da dec'h, hag hor c'hansard gant ar re genta, ha pa voue goulennet outhan goude perag oa tec'h evelse, e lavare :

— Kement a heuz hag a gounnar am euz oc'h ar brusianed ma na c'hellan ket ho gouzant, ha ma tec'h kentoc'h eget caout ar guel anezho ! G. M.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moulet gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escopi.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'hued'h miz, pevarzec real.

An Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genla cazel a resee goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gerner e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopi, ru ar Gigerez, n° 48, e Kemper

D'an Aotrou de KERANGAL epken e lleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a lleer da Adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 5 Here 1872.

An trouz a ra ar wagoniou o cas pardonieren d'al lec'hioù santel ha dreist oll da Lourd, a ra poan dent da hiniennou euz an dud diseiz. Ar burzudou a ra ar Verc'hiez o parea tud dioc'h a bep seurt clenvejou, ep goulou otre hon doctored dizoue, a laca ar re-ma da gounnari. Petra, ar Frans a zo c'hoas feiz enhi, hag hi a gave dezh o devoa he mouget tre ? petra, burzudou a zigouez c'hoaz en hor bro, hag hi o doa touet ha discleriet ne voa na ne c'helle mui beza bursud ebet ? Truezi a reont, hon doctored, d'an dud keiz a ia kest all da goll ho amzer, da zispign ho arc'hant evit netra.

Goapaat a reont avechou all ar Frans paour a rang a dra sur beza collet he skiant vad, beza troet he speret evit en em drei evelse oc'h an devosion. Ma na daje c'hoaz evelse nemet tud divar ar meas, labourerien, micherourien, tud dizesk, tud ha ne c'houzont netra, ha pere evit caout eun tremen amzer bennag, a ia e defot guelloc'h, da vale bro evit guelet eul leac'h brudec bennag o deus clevet comz anezhan. Mes guelet o vont da bardona tud ar c'heriou, tud desket, tud a zanvez, tud a bep reng, ha kementse ne ket a hiniennou nag a zousennou epken, mes a gantchou hag a vllerou, bete ne gaver ket a blas dezh o wagoniou an hent houarn, ha ne d'eo ket anat o velet kementse ez eo collet he fenn gant ar Frans ? Hag ar fransizien a ve o vont da zistrei oc'h Doue brema pa edo hon dispac'hrien o clask he lacat er meaz en hevelep doare ne vije hano ebet anezhan mui nag er scoliou nag e leac'h all ?

Kementse ne vir ket da rei eun tam nec'hamant d'an dud diseiz. Goude truezi da lod euz ar re a ia da bardona, ha goapaat lod all, e sonjont ive eun nebeut enho ho unan, rak n'int ket tud d'en em ancounac'h. Petra denimp-ni da veza ma teu ar feiz hag ar relijion da great en hor bro ? Gouzout avoalc'h a reont ma ve ar feiz hag ar relijion cre, hi a zo echu ho ren hag a ve red dezh soucha en ho c'hrogen ; rak n'o deus ken gallout

nemet eleac'h ma zeo ar feiz mouget pe anter varo, ha setu perag ive e poanjont kement d'he distrauja.

Hogen ma safe ta buez er feiz en hon touez ? Ma teufe ken aliez a zen a zo hirio dall e kenver ar guirionezou brasa ha ne heuillont relijion ebet, ma teufent-hi da zigeri ho daoulagad ha da velet penauz an doctored-ze abere e c'heuillont ar c'henteliou n'o deus great nemet ho zrompla hag ho c'has da goll dre an hent fall, ma teufe ar re zo er rencoù huel da velet ez eo red dezh en em drei ive var zu Doue mar fell, dezh o savetei ho bro, ma tenser ar Frans da zihuna euz ar c'houset doué ha poummer-ze ma zeo sebiefet enhan e kenver ar relijion, petra deuse da veza tud diseiz ha dispac'hrien ? Red e ve dezh o paouez pe mont e leac'h all da glask fret. Ar pez a zo eur sin a esperans evit ar gristenien virion hag ar re a gar an urs vad a dle beza eur sin a strafuil evit ar ne garont ha ne glascont nemet an dizurs.

Abaoue pell zo ar gristenien vad en hor bro n'o deus ket aliez a leac'h den em laouenaat ; aliesoc'h o deus leac'h da veza mantret o velet an dud dizoue o vont abenn euz ho mennoziou ar re fallacra a enep ar relijion hag an lis ; ne ket re abred dezh o caout eun tamik tro da esperout o velet ar feiz o tihuna eun nebeut e calon ho c'henvrois.

Ne d'eo ket avoalc'h avad mont da bardona. Doue a fell dezhant, eme eur scritur christen, Doue a fell dezhant e teufe ar gristenien da skei var ho feultrin, da bidi evit ar Frans, da ziskuez ho feiz hag ho finijen dirag an oll, da c'houlen sicour oc'h Mari consevet ep pec'het.

Hen lavaret en deuz, hag an dud a gomans finval.

Ne fell ket dezh a vurzudoc, hag e leveront ne gredint ket dezh. Burzudou o devezo hag e credit.

Rom. — E Rom, an tad santel a zo o pidi, he galon mantret, an tennou canol losket dindan he brenecher evit selebri an eil dez ha bloaz abaoue ma zeo aloubet divar he goust kær ha kement en doa, a zo eat, evel a

lavar he unan, ar strons anezho bete gouelet he galon hag hen laca da scrija. Evelse ne esperner dezhan dis-megans ebet. Hogen epad ma ra he enebourien goasa hag a c'hellont dezhan, ben evel he vestr divin, ne vanc morsé, pa gaf an dro, da ober vad d'he enebourien.

Brema ez euz eur pennad e vëlet en hospital breudeur sant Ian Doue, eun den teo ha lard, maro he zaoulagad en he benn, ha ne voa couls lavaret mui henvet oc'h eun den. Hennez a ioa eur scrifagner difeiz hag a rene unan euz ar falla cazetennou a Rom. Eun devez ma edo o scrifa eur pennad a enep Pii nao bag o lacat enhan muia ma c'balle a c'heier hag a gomzou divalo, e voue scoet gant eun taol goad. Caset e voue d'an hospital; mes he vugale piou a zoursio anezho? an dispac'herien? ia da; nicun ne zonjaz enho, den ne astennaz an dorn dezho.

Hogen ar Pab a glevas petra a ioa c'hoarvezet, hag a lavaras dioc'htu! « Setu aze eun dro vrao din da ober vad d'am enebour. » Ha kerkent e cas sicour d'ar vino-red, e laca daou anezho en eun ti, hag eun all'en eun ti all. Unan anezho, eur potrik dek vloaz, a glever aliez o lavaret : Va zad a ioa oc'h ober eur pennad scrit a enep Pii nao, hag a zo bet scoet gant eun taol goad, ha brema Pii nao a zervich da dad deomp-ni.

An ober-mad-ze euz ar Pap en deus douget frouez, rag ar scrifagner difeiz a zo distroet oc'h Doue araok mervel. O veza deut he anaoudegez dezhan hag o veza clevet petra en doa great Pii nao evit he vugale, eo deut enhan he unan. Anzao en deus great dirak testou en doa goal c'hereat o scrifa a enep an iliz hag ar relijon, goulennet en deus pardon euz ar goal skuer en doa roet; hag eo maro en eur ziskuez eur c'heuz hag eur c'hlac'har bras d'he vuez tremen.

Evit kementse ne eaner ket da scrifa goasa hag a c'heller a enep ar Pab o clask lacat ar bobl da gaout easoni outhan, ha counnari a ra an dispac'herien dre ne c'hellont ket dont a benn a gementse. Hogen coll a reont ho foan, rag ar guir romaned a jom fidel da Zoue ha d'he vikel; hag a zo glac'haret oll o velet ar pez a dre-men en ho zouez.

Epad ma losket tennou canol evit diskuez levez an alouberien, ar romaned vad a ieä da balez ar Pab evit rei dezhan eur merk euz ho fidelite hag euz ho c'harantez. Dezho eo e lavaraz ar Pap pegement a boan a rea an tennou canol-ze d'he galon.

« Kementse gouscoude, emezhan, ne viro ket ou-zomp da bidi evit an oll, ha zoken evit ar re a ra ar brezel d'au ilis. Pedomp evit ma plijo gant Doue scleraat ho speret ha rei dezho da anaout pe gen dall int, p'eo guir e labouront muioc'h en ho enep ho unan hag a enep ar c'houarnamant a sell dezho da zevel ep Doue, eget na reont a enep pried Jesus-Christ pehini ne c'hell ket beza distrujet. »

Ar Pap a lavare c'hoas d'ar re vraz euz a Rom :

« Bennigen a ran a greis va c'halon ar re vad a zo

ama, hag ar re n'emaint ket, mes o deuz ar memes men noziou ganeoc'h, hag en em ro'd'an oberou mad evel-doe'h.

« Or bet souch e vevomp en eur bed leun a drubuilou hag a nec'h amanchou, ha petra a outemp'ni da ober evit tec'hiet dioutho? En ofis a hirio, an ded a iliz a lenn penaouz e recompansas Doue Tobi, an tad hag ar map evit ho oberou mad.

« Epad ma voa pobl Doue er boan hag er sclavach, Tobi a ieä da velet ar re a ioa poaniet, ho zicoure, ho c'hennerze, a zigase da zonch dezho euz a lezen Doue, hag ho douge d'he miret.

« En amzer drist-ma, c'hui a zo evel bleuniou galvet gant Doue da skigna ar c'hoez mad euz an devosion. Bo tigaset en deuz ama da glevet comzou he vikel.

« Hogen setu ama petra a lavaran deoc'h : Grit kemant a c'hellot evit miret na deui. Nicun euz bo mignoned da bellaat dioc'h hent al lealdet e creiz ar goal skueriou a zo dirazho. Grit na deui nicun euz ar re zovar ho tro da ancounac'hat he hano a gristen hag he zeveriou. Ra vezoz an tadou hag ar mamou var evez evit ne dai ket ar pec'het hag ar c'hontam en ho zi.

Lourd. — Ar Verc'hez santeñ a gendalc'h da bareat tud clanv. Setu ama eur plac'h iaouank euz a Fleurans pareet en eun taol goude eun navet great d'ar Verc'hez. Ar plac'h-ze hanvel Mari Monj, a zo euz a Fleurans, ha dalc'het unnek vloaz a ioa gant eur c'hlenvet poanies meurbet. Ne c'helle delc'her netra euz ar pez a zebre. Er bloa ma e voa eat ken diners ma voue red, dezhi chom d'ar guele, ha ma na c'hortozet nemet he heur diveza. Great e voue eun naved evithi, ha d'ar iaou da noz e zeaz ker fall ma sonjet edo en he agoni. Neuze e couskaz, ha d'ar guener vintin da c'hoec'h heur et tihuñaz en eur lavaret oa pare, hag e guirionez pare mad oa. Ar plac'h iaouank-ze, a leverer, a ia d'ar gouent evit beza leanez.

Oll dud kær o deus bet anaoudegez euz ar pare burzudus-ze.

G. M.

Goueliou berz ar Republikaned.

E mis gwengolo diveza, ez euz bet trouz a-voalc'h e Paris hag er c'heariou braz gant ar goueliou deiz ha bloaz a felle d'ar republikaned enori gant lidou diouc'h ho doare.

Ni, Bretouned, pa hon euz eur gouel bennag da ober, a gustum mont d'hou ilizou da bedi Doue, ar Verc'hez pe ar Zent ; ar republikaned ho deuz eur fesoun all da enori ho fatrouned. Enn eun davarn vraz e vez lekeat ann doual, ha d'ann heur merket, e tired a bep tu ar baotred vad dre gant ha dre vil da azeza ouc'h taol ar vamm Republik. Eno ar *benedicte* a zo : Bevet ar republik ruz! hag ann *agimus* : Bevet ann Aotrou Gametta!

Pere eo ann deisiou-ze a oa da enori er bloaz-ma? Kenta gouel ; ar 14 a viz gouere 1789, pa oe diskaret

prizoun ar Bastill gant haillouned Paris, goude ma ho doa lajet ann dourbédik soudarded a oa o tioull ar prizoun. E penn ann taoliou kaer a oa da ober e oa ret mad digeri pe ziskar ar prizoniou.

Eil gouel ; ar c'hoec'h a viz here, pa zeaz pobl Paris, goazed, merc'hed ba bugale, daou-ugent mil anezho, da Versaill da zifram ar roue euz he balez hag hen digas gant-ho da Baris, evit ober ho mistri var-n-ezan, hag hel laza divezatoc'h.

Ar Barizianed a zo bet neuze e Versaill, a oa spontuz hag iskiz ho gwelet. Ar merc'hed goloet a druillou, ho bleoioù louz ha dispak, fustou pe berchennou houarnet enn ho daouarn, hag ar vugale armet evel d-ho. Ar wazed ne oant ket kaeroc'h da welet ; enn ho fenn e oa unan, *Troc'h-gouzoug* a reant anezhan, braz divent, baro du ha bodek d'ezhan, dillad louz ha roget endro d'ezhan, he zivreac'h noaz beteg he ziskoaz, he zaouarn leun a c'hood o trei hag o sevel eur pikol hach evel evit hissa he dud d'ar vuntrerez. Drailla a rejont ar gouardou keuta a gafchont var ho hent, hag ar roue o veza miret onz ar re al da denna, en em lekeaz etre daouarn ann dispac'herien, hag e teujont gant-han da Baris, en eur ionc'hal, hag en eur gana senion vil divar goust ar rouanez, hag arruet e Paris e lavarent : *Brema ne vanko ket bara d'eomp; digas a reomp d'ehoc'h ar boulanjer, ar voulanjerez hag ar mitron bihan.* Da lavaret eo, ar roue, ar rouanez hag ho mabik nao vloaz.

Trede gouel deiz ha bloaz, ann 10 a viz eost 1792.

Ar revolution a iee bepred var gresk. Galeourien Brest hag a gemere, m'hen ergas ! ann hano a Vretouned, ha bandennadou laeroun ha muntrieren deuet a du ar c'resteiz, hag a hanvet Marsaillaized, a zigouezaz e Paris, hag a oe eur zikour vraz da zispac'herien kear. Ann ti-kear a zo kemeret, kuzulierien nevez a zo hanvet, ar roue a rank beza diskaret.

D'ann 10 a viz eost e oe grounnet ann Teoleri, eun niver braz a dud a oe lajet, tud ar roue a vije bet trech d'ann dispac'herien paneved ma oe roet urz d'ezho da ehan tenna. Loeiz XVI a guitaaz he balez hag en em dennaz da gampr ar gannaded. Eno, da c'hortoz he gas da brizoon ann Templ, e oe lekeat, he dud hag hen, enn eun toullik kampr, epad ma touge ar gannaded al lezen a denne he garg a roue-digant-han evit eur pennad amzer. Ha var ann Teoleri a oe skrivet : *D'ann dek a viz eost 1792, ar roez pe ar stad a roue a zo distrujet.*

Pevare gouel deiz ha bloaz, ann 2 liag ann 22 a viz gwengolo, 1792. He-ma eo ar gouel braz a oa da viret enn deisiou-ma ; setu petra eo bet.

D'ar c'henta a viz Gwengolo e oe klevet e Paris ho doa armeou ar republik kollet eur gear hanvet Verdun. Setu da anter-noz ann toksin eñdro, ann holl citoyaned a zo galvet da gemer ann armou, da herzel ouz ann Allamaned. Mes paotred ar gommun a gri : « Ne ket d'ar Prusianed eo d'eomp' mont, d'ar prizoniou an hini eo; eno eo ema hor gwir enebourien, ar veleien, ann noblaz hag ar roealisted ; ar re-ze eo a gas arc'hant

« d'ar broiou all da ober brezel d'eomp-ni. » Gaou brazevel ann hini hoc'h euz klevet e 1870 epad ar brezel diveza, epad ma koueze iann d'udc'hentil var ann tachenon brezel, ha ma rede ar veleien da zevel ha da louzaoui ar zoudarded.

Kerkent ez ear d'ar c'houenchoù, d'ann abaliou, d'ar semineriou, nevez great prizoniou anezho, ha d'ar prizoniou karget a eskep, a veleien hag a dud honest a bep stad. Holl e oent merzeriet. Ar vuntrerez a badaz pevar devez. Ar brizounierien a vije galvet unan hag unan da zont er meaz, ha var doull ann or ez oa muntrieren gant pennou-koat ha bouchili hag ho flastre dre ma teuent. Trizek kant a oa lajet eun doare-ze e Paris hepken. Er c'heariou all e oe distrujet eun niver braz a dud honest, dre ma klevet petra a rea ar barizianed.

Eun hirris eo klevet ann traou spoutuz a c'hoarvezaz dre ar vro penn da benn.

Dre ruiou Paris e oe douget var vek perchenou penn ha kaloun ar Brinsez iaonank a Lambal, migounez vraz ar rouanez. Merc'hed diaoulezed a c'hoedenne suna ar galoun-ze, hag e oe hopet d'ar roue dont da brenestre he brizoun da velet ar relegier o tremen.

Eun demezel iaouank all, merc'h ar jeneral Sombreuil, a oe ret d'ezhi tanva eur verennad goad tud evit savetei he vuez d'he zad.

Etouez prizounierien Bisetr en em gave tri ha daou-ugent kren-baostr, bugale kouzlavaret, ha zoken bugale ar bobl, bugale micherourien ha marc'h adourien ; ma ! holl e oent lajet. Hag ar vourrevien a oe klevet o lavarout : « Na diez eo laza ar chaz bihan-ma ! » Alaz ! d'ann oad-se ez euz huez e korr ann den.

N'eomp ket pelloc'h. A-daleg ann 2 bete ann 22 a viz gwengolo, deiz ma oe embannet ar republik evit mad, n'heller ket niveri ann torsejou a oe great e Franz. « Bro Franz, eme eur skrivagnet dizoue, ann Aotrou Michelet, a oa deuet da veza eur vro a dud gouez. Ar re a gave d'ezho, ho doa gwir da laza, a lavarevez ho doa gwir da laerez. Marat a c'houedenne ma vije lodennet ann douarou ; mes ann darn vrasa a gave e oa re hir ober ann dra-ze, hag a rea ho loden evel ma bellent. Ar hano eur billach dre holl. Ha nep pion bennag a felle d'ezhan difenn he dra, a vije great aristokrat anezhan, ha kasset d'ar c'hilliotin. »

Hag an 2 hag ar 22 a wengolo a oa dreist pep tra da enori en deiz all er c'heariou braz, panevet ma eo bet difennet ar bankejou gant ar c'houarnamant.

Goude ma ho pezo lennet ar gentel-ma, Bretouned, evessait diouc'h ar re a zevio da veuli diraz-hoc'h ar republik. Lavarout a riñt : « Ni n'omp ket gouezidi « evel dispac'herien 1792, ni na glaskomp nemet ho mad, evel ma velit. » Responit d'ezho : ia, mes var ho lerc'h ez euz eur steiad paotred ha n'euz ket da fisioù enn-ho; tud ar gommun hag an eol-mean (petrol), sosialisted partajourien, hag ar skrivagnourien dizoue, emaint var ho seulion, dare da bignat var ho keln. Ha neuze, furc'h a vezint-hi eget paotred 1792 ?

A hent all, republikaned honest var ho meno, perag e kemerit-hu kement a berz enn hevelep goueliou ? Ni pa reomp gouel eur zant pe eur zantez, a garfe heulia ho vertuziou. Ha c'houi, oc'h ober goueliou ar republikanned a vech all, a ro da gredi hoc'h euz c'houant da gerzet var ho roudou.

H.

Aluzennou Franseza a Amboas.

V.

Fransez eil, pa voa deut da veza Dug a Vreiz, en devoe mui a respes evit ar briusez santel. Renta a reas dezhi al leveou a ioa bet lezet ganthi gant Per eil he fried, hag e lakeas c'hoas varnezho. Disteleur a reas dezhi ive he arrebeuri ha paea ar re a ioa bet lamet divar he c'houst. Franseza en em roas neuze d'an oberou mad muioc'h eget biscoas. Dispign a reaz he oll leveou en aluzennou ; hag an Dukez Mac'harit en em lakea alies daou anter ganthi en he oberou a drugarez. Mont a reant ho diou da velet ar re glanv, an dud m'haniet, ar beorien ; cas a reant dezho comzou mad ouspen ho aluzennou, ha n'o devoa aoun ebet na rag ar baourente, na rag al lousdomi a gavent e tiez a veze, na rag ar c'hlenvejou a veze avechou spagus. Tud kær, pa ho guelent o vont evelse, a lavare gant respes : An itronezed hon Dukezed a ia hirio da ober eun dro a blijadur.

Pe ger mad bennak ma zoat oc'h Franseza e lez Fransez eil, pegement bennak ma en em blije o rei aluzennou hag oc'h ober vad d'an oll, ne ancounec'he ket ar c'hoant e devoa ato d'en em rei oll da Zoue en eur gouent. An tad Loreth, jeneral a urs Carmez, o veza deut da Naoned, e comzas deuhan euz he mennoz, hag her pedas da zigas eul leanez bennag euz he urs da zevvel eun ti evit m'en em lacaje en ho zouez. An tad Loreth a brometas digas leanezed, ha ne vanke ken nemet asant an Dug a Vreiz. Franseza her gouleannas. An Dug a voue dies caout he asant. Lavaret a rea da Franseza ne c'helle ket kuitaat eur gear eleac'h ma rea kement a vad ha ma roe eur skuer ker mad d'an itronezed a ioa var he zro.

Hogen ne deus netra evit caeat oc'h eun den sentuz oc'h bolontez Doue ha sicouret gant ar c'hras. Franseza a bedaz hag aspedaz kement mac'h asantaz ar prins ha ma he lezas da brena e Guened eur pez douar banvet Bon-don (ro-mad.)

Abenn tri bloaz eul loden euz ar gouent nevez a ioa savet. Franseza a ieas di gant diou nizez dezhi ha meur a hini euz he demezelled. Hogen eur c'blenved spagus o veza croget eno, ar re-ma pere n'o doa ket great c'hoaz ho veou, a voue red dezho kuitat Guened, ha mont da chom da Rochefort, hag eno e kendalc'hchont ar vuez reglet a renent e Bon-don.

An itron Thouars, he mam, hag an Tad Nuce, he c'confessour, a deuas da Rochefort da gaout Franseza. Eno dirazho eun dervez, Franseza o veza en oferen, a rezal le da zervicha Done en urs Carmez ha da chom

ep kemerei mui pried ebet nemet hor Zalver Jesus. Al le-ze a reaz pa edo o vont da gommunia. Kerkent ha m'e devoa great he le eun dalm gurun a straciaz, an douar a grenaz, hag ar re a voa eno a voue ker spontet ma kemerjont an tec'h, beteg an itron Thouars he unan. Guelet a rea eno marteze an arneu hag ar goa varrou amzer a dlie dont c'hoas da skei var he merc'h Franseza.

An Dukez epken, hag ar beleg a lavare an oferen, n'o devoue aoun ebet, hag a chomaz en ilis pell goudeze da bidi.

Pa voa distro da gastel Rochefort, an itron Thouars, c'hoas strafuillet, a deuas d'he briata en eur lavaret dezhi :

— Va merc'h ker, nag a drubuillou a dennen-hu varnec'h dre ar c'homzou oc'h eus lavaret !

— N'eus fors, va mam vad, eme Franseza, red eo e c'house ar re a glask va dimizi adarre, ha kement-se evit ho mad ho unan, n'em bezo mui ken pried nemed va Zalver Jesus.

E guironez, an Aotrou Thouars a gave eun dimizi caer evithi ha talvouduz evithan lie unan. C'hoant endoa d'he rei evit pried d'an Dug a Savoa, breur d'ar rouanez Charlota ha breur caer da Lois unnek. Azalek neuze en em lakeas da ober an heg oc'h an intanvez santel. Doue, araog ma c'belje he zervicherez fidel beva dianken er gouent, a felle deuhan e vije bruzonet he ene dre gement poan speret a c'hell mantri eur galon.

He eontr, an Aotrou a Vontauban, a voue caset da c'houlen he asant evit an dimizi. Lavaret a reas grons n'hen roje ket.

O clask he desevoe e voue poan gollet.. Neuze Montauban en em gemeraz oc'h an tad Nuce hag oc'h demezelled Franseza. D'an tad e canas pouil ha d'ar m'ched e lavaraz ho lacaje er prizon, ma na reant ho gallout evit distrei ho mertrez dioc'h he mennoz, ha ma na virent ket outhi da vont d'ar gouent, ar pez ne zeree ket outhi.

An demezelled a ioa strafuillet hag a gunuc'h. Franseza a roas calon dezho. « An dra-ma, emezhi, a zo adarre eur bar arneu hag a dremeno evel ar re all. »

Gouscoude gant aoun na vije great eur goa dro bennak dezho, e pedaz an tad Nuce da vont en dro d'an Naoned, eleac'h ma vije dindan scoazel an Duk, hag e clascas minic'h i leac'h all evit ar re iaonanca euz he demezelled. Ne zalc'has ganthi nemet an itron Thouars hag ar re gosa euz he itronezed.

An Aotrou a Amboaz a deuaz he unan da gaout he verc'h, o clask he lacat da rei he asant evit ar pez a c'hoantea.

« Va zad ker, a lavaras Franseza, guir eo goude Doue e tlean senti ouzoc'h ; mes oc'h Doue eo eun dever senti da genta. Guech all-evit senti ouzoc'h e kemeriz eur pried. ha varlerc'h hennez n'em bezo hini all. Ha pa'm befe c'hoant, n'ema mui em gallout hen ober, rag a ratoz mad em eus great al le da gement Jesus-

Christ evit va fried, hag al le-ze ne c'hellan ket he derri. »

— Ma n'eus nemet an dra-ze, eme an tad, ne vez ket dies caout dispans evidoc'h.

— Va zad ker, eme Franseza, al le am eus great, ha ne fell ket din a zispans ; guelloc'h eo ganhen meravel eget he derri.

Ar roue Lois unneg a zonje deuhan e vije eurusoc'h eget an Aotronez Montauban ha Thouars. Dont a reaz e Breiz var digarez mont da bardona da zant Salver Redon, hag e vone roet urs da Franseza da vont d'he gaout.

Ar brinsez a respondas ne zeree ket oc'h eun intanvez mont evelse euz he zi, hag a lavaras e casche eur servicher en he leac'h da gaout ar roue.

Kementse a lakeas kement a zroug en he zad, hag he gourdrouz a reaz kement, ma c'hasantas Franseza mont da Redon o lacat he fizians e Doue.

Ar roue n'edo mui eno ; eat oa d'an Naoned; mont a reas di var he lerc'h., Servicherien ar brinsez o doa bet urs da ober dezhi digouezout re zivezad, ha setn hi o caout an doriou serret, ha red dezhi chom er meaz a gær.

Eno e kichen chapel sant Julian, Franseza e devoa eur vignonez coz, demezet ganthi da eun dijentil mad ha ne c'houlenje ket guell eget digemeret he vadoberourez en he di. Mont a reaz eta rag eun da skei var dor an dijentil-ze.

Jileta Richou, an intanvez ma on eus comzet anezhi, hag a ioa bet laket gant an Dukez e servich an dijentilma, eo a deuas da zigeri an nor. Strafuillet e voue da genta o velet eun hevelep banden dud e kichen an nor, mes o veza anavezet an Dukez santel, e loscraz eur griañden a laouenidigez ker skilrus, ma tiredaz oll dud an ti da velet petra a ioa.

Franseza a voue eta digemeret gant an itron Yzeult hag he fried, pere ne vouient ket petra da ober evit diskuéz dezhi ho respect hag he c'harantez.

Hogen kerkent ha ma voa eat en ti, he zervicherien, guerzet d'he enebourien, a lakeas goardou e kichen pep dor, hag hi en em gavas prizonierez.

— Pebez iudazed ! eme an itron Yzeult ; ober deoc'h eun hevelep fallagriez en hon ti zoken ! — Hogen caer o devoue hi hag he fried crial a enep ar fallagriez-ze, ne c'hounechont netra.

Eur pred a ioa aozet evit ar brinsez, hag he sedet da gement eun dra bennag ; hogen hi a lavaras ne zebrech tam, hag en em dennaz en eur gambr da bidi.

Pidi a reas ker c'hoeg ha gant eur galon ker mantret, ma teuaz he fri da voada meur a vech, hag e collas kement a c'hoad ma coezas semplet. He itronezed a voue red dezho he zevvel.

— Jesus ! a lavare Jileta, o sellet a dreuz, an dud divez-ze a ia da laza deomp an itron vad, mam ar beorien hag an oll dud reuzeudik !

Ar c'homzou-ze gouscoude a reaz aoun d'ar zervi-

cherien fallac'h ; lamet a zejont ar goardou euz a gichen an doriou, hag e rejont da glask eur medesin.

Eur pennad all eur vech all. G. M.

Etur Missioner euz ar c'hiz nevez.

IV.

Maze Letern, evel on eus guelet bete vrema, ne c'helle ket en em sougeal euz he viission ; ar sclerijen a felle deuhan da skigna a rea poan en daoulagad hag e troet kein deuhan. — Ma zafen, eme Vaze, da gaout ar re baour, ar vicherourien, an devezourien, e veun marteze silaouet guelloc'h. Ama e voue souezet o velet tud o doa nebeut a dra, a c'houneze nebeut, hag a ioa gouscoude gae ha laouen.

— Penauz, emezhan da unan anezho, e c'hellit-hu beva gant c'huec'h real bemdez, c'hui, ho creg ha daou vugel deoc'h ?

— Evel a velit, ne c'hlaouromp ket gant an naoun.

— Mes penauz a rit ? me zo sur ne lennit nicun euz hor c'haezennou ?

— O e feiz tra.

— Paour kez den ! ha bez'oc'h-eus-hu ho cafe, ho putun, eur pezig arc'hant da zispign beplun en davarn ?

— Va butun ne vank ket din ; evit cafe, an dra-ze a lezan gant keris. Evit dispign en dayarn, ne ran ket muioc'h da lun eget d'an dervezou all. Da zul avechou, goudre ar gousperou, e sao eun den eur picheradig ar arok dont d'ar gær.

— Ah ! va mignon, truez am euz ouzoc'h, ha rei a fell din deoc'h eun ali mad. Livirit d'oc'h aotrou rei deoc'h an anter muioc'h, ha ma na ro ket, it e kær, eno o pezo da neheuta eur scoet bemdez.

— Ja, hag ar bevans, hag all lojeis, bez'em bezo-me anezho ive ker couls marc'had en evel ama ?

— Keroc'hig e coutint deoc'h, mesive an anter muioc'h a c'hounezot; bez'o pezo muioc'h a bennadou ean etouez ho mignonned, hag e vesot didorroc'h ha disclabe-soc'h.

— Me'm eus guelet meur a hini o vont e kær, ha n'em eus guelet hini o caout he vouet esoc'h ; meur a hini avad am eus guelet o vont da gailennou, a leze greg ha bugale da verval gant an naoun. Me a blich va jabour d'in, evid beza ma vez tenn varhon aliez ha ma vez caillar oc'h va dillad.

Letern a ieaz ac'hano evel ma voa deut ; collet en doa he gomzou flour. Eur pennad ac'hano e cat eul labourer o c'hoennat avalou douar en he bark dindan an heol bero.

— Asa, eme Letern, petra a rit-hu aze-ta ?

— Guelet a rit e tennan al louzeier fall euz a douez va avalou douar.

— Ha penauz e c'harxit-hu aze dindan an heol toma ?

— Ni etrezomp tieien a zo red deomp labourat alies dindan an heol evel dindan ar glao.

FEIZ HA BREIZ.

- Penauz, ha noel euz ean ebet mors?
- Eo, da zul.
- Da zul? clevit, ma lavarin deoc'h ; n'oc'h eus ket great ho studi, ha ne ket-ta?
- Nan, ne ket braz ar pez am eus-me studiet.
- Mad, ma o'pje studiet, o pje gouezet eo da zul e tlejet labourat muia, rag an douar en deuz izom da vez blodet muioch'en dervez-ze.
- Ha perag en deuz an douar izom da veza 'blodet muioch'en dervez-ze eget en dervezou all?
- Re hir e ve din diskuez an dra-ze, credit a c'hanno, perag e claskfen-me ho trompla?
- Me ne ouzon ket, mes n'oc'h ens ket an doare da c'houzout cals petra eo labour douar.
- Ni tud desket, a voar petra a dleer da ober; hogen laverit din, peleac'h ez it da zul?
- Peleac'h nemet d'an ilis.
- Ia, da glevet an ofern hag ar gousperou, ha ne ket-ta? An dra-ze zo mad evit ar veleien hag an noblans, mes evit labourerien! Petra rit eno, clevet gant ho person diotachou ha ne zellont ket ouzoc'h? Grit evel domp-ni; ni a labour da zul, hag a ean da lun o kemeret eun tamig ebat etrezomp.
- Ia oc'h implija d'al lun ar pez oc'h eus gounezet er sizun dremenet, ha pa bad an arc'hant, al lun a ia d'ar meurz ha d'ar merc'her, hag avechou hirroc'h. List ar zul ganeomp-ni, ha grit gouel da lun mar kirit.
- Mes reuzeudik zo ac'hanooc'h, c'hui hag ho seurt eo a vir oc'h ar sclerijen d'en em skigna var ar bed, ha ma carjac'h lezel ar sclerijen-ze da bara varnog'h, e vijac'h oll euruz ep dale.
- Ia, eurus! pa vezimp eat oll da lamponed.
- Asa, abars ma zin kuit, n'eus nicun en ho ti hag a c'house lenn?
- Eo va map cosa a zo er scol gant ar vreudeur hag a voar lenn mad.
- Hum, gant ar vreudeur! ne ouzon ket petra a oufe da zeski gaut an azenned-ze. N'eus fors, setu aze eul levr; likit he lenn deoc'h da bardaez, hag evesait mad oc'h ar pez zo enhan ha dalc'hit sonch mad. Al levrik-ze a zesko deoc'h pere eo ho kuirou ha pere eo ho kuir vignoned.
- Ne ouzon ket petra a reaz al labourer douar gant al levrik-ze, mes ar marc'badour hajou a ieaz ac'hano fougou enhan, rag ama da viana en doa lezet had, hag ec'h espere ervad an had-ze a daolje frouez.
- Ac'hano-e zeas da eur barrez all; hogen houma a ioa eur barrez hag a ioa enhi eur mear bag, a ioa dir var he zrem. Kente ma clevaz edo ar missioner en dro, e stazaz oc'h dor an ti kær eus scritel vraz eleac'h ma lennet ar c'homzou-ma e lizerennou bras.
- « Clevet em eus, va mignonet, ez euz o troidellat dre ama eun den hanvet Maze Letern, digaset gant an dispac'herien hag an dud difeiz, evit destum louzou, emezho,

mes e guironez evit prezeg a enep ar feiz hag ar relijion. En em zalc'hit var evez.

N'oc'h eus ket izom e tenfe caillennet, vacabanted, tud didalvez da zeski deoc'h ho kuirou hag ho stevezou a anavezit guelloc'h evit na anavezont ho re.

Ne c'hellomp ket divouenna ar re a deu da deleur contam er vro muioch' eget ne c'heller divouenna an oll gebel tousek; mes hoc'h alia a dleomp, ha setu ar pez a ran. Na lezit ket lamponed ha turlukined da gontami ho skiant vad, ho carantez evit ar vro bag ho feiz christen. » Ar Mear.

Letern a lennaz he unan ar scritel-ze er bourg, a reaz eur sao d'he ziscoaz, hag a ieas da glask he chans e leac'h all. Hogen tro var dro ne gavas digemier mad ebed; tec'het a reat diouthan evel pa vije ar vosen oc'h he heul. Red eo ma vije bet kenteliet tud ar c'harter-ze, pe o divije lennet oll scritel ar Mear diaviz-ze ne felle ket dezhan lezel da bara var ar vro ar sclerijen a daole Maze Letern. Petra fell deoc'h, ar bed zo leun a dud evelise ne fell ket dezho beza scoliet, zoken var ar gaou. Ha ne glevomp-ni ket bemdez hon doctored diseiz o c'chosimolat, o lavaret ne gavont nemet azenned, tud diaviz ne resevont ket a sclerijen digantho, ha pere gouseoude ma carjent reseo ho c'heneliou, a vije eurusoc'h ama eget na voa Adam hag Eva e baradoz an douar? An dud ne ouzont ket ato piou a glask ho mad. Bez'ez eus credennou hag a zo ken diez da zisc'hrizenna.

Etre daou ar missioner a ieaz tano ha moan he ialc'h, ha n'en doa c'hoant ebet da veva divar bara ha dour, ha nebeutoc'h c'hoas divar grizou louzou. Ne zonje tam ebet beza galvet da ren eur vuez evelise. Scrit a realizer var lizer d'an doctored o doa he garget da brezeg, evit goulen peadra da zelc'her goulou en he letern. Caer en doa clask comzou brao, lavaret ne c'hielle ket eur zac'h goulou chom pell en he za, e voa red lacat heol el lamppe e teuje da vouda, netra, ne reseve na respont nag arc'hant.

Hor missioner eta a voue red dezhan mont'hoas var ar meaz, ha clask tud vad a roje bara dezhan. An tieg zo broc'us gant he vouet, ha n'eus ket izom d'he bidi calz evit he lacat da ranna he bred'gant an estren. Hogen o veza evelise paket he dam en eun tiegez, an tieg en em lakeas da lavaret ar beden goude ar pred, hag o veza en he beden lavaret ar gomz-ma barados, Letern ne c'hellas ket delc'her var he deod:

— Petra livir aze, emesan, bara dous? sonjal a ra deoc'h-hu eo dousoc'h ar bara er bed all eget ama?

An tieg a ieas droug'enhant, a grogaz en he gollierou, hag hen taolaz er meaz euz an ti.

En eun tiegez all e tigouezas c'hoas goasoc'h gant han. O veza en em laket da ober goab euz ar Mestr a lavare ar *Benedicite* ar arok cregi er pred, e voue laket er meas dioc'h tu ha n'en devoue nemet ar c'hoez euz ar pred en doa gueled eno var an daol.

Evel a velit, ar missioner paour a ioa ankeniuz

avoalc'h he zoare, ha meur a hini n'o divije ket caret beza en he leac'h.

G. M.

(Eur pennad all eur vech all.)

GUECHALL HA BREMA.

En eur gazeten c'hallek, *Messager de Toulouse*, e lenner kement-ma :

Guechall e zoa e Frans eleiz a dud a speret.

Hirio e caver, rouez rouez, eun denk goueziek benak; calz avad a dud anter-c'houezieg a gaver.

Guechall e clasket ar pez a zo stard, ere ha padus.

Brema ne garer nemet ar pez zo lugernuz ha skedus. Guechall n'oa nemet eun doare da ren, anzavet gant an oll.

Hirio ez eus cant rum, ha pep rum en deuz he zoare hag he frouden.

Guechall ne voa nemeur nemet cazetennou ha leviou mad.

Brema ar re falla o deus muia fred, a zo muia prez varnezho.

Guechall e zoa muioch' a lealdet hag a honestis.

Hirio e verzer ar brasa geier, hag ar brasa gaou eo a verzer guella.

Guechall ez oa mignonet guirion, ha zoken stang avoalc'h.

Brema n'eus ket da fiziout er vignofach.

Guechall en dro d'an oaled e cavet ar peoc'h hag ar vertus.

Hirio e caver ar ienien, an disunvaniez, ar gasoni.

Guechall ar bugel a zouje d'he dad ha d'he vam.

Brema ar bugel a ra he vestr en ti hag er meas.

Guechall e kelennet hag e scoliet ar vugale, hag e lakeat ar relijion ato er penn kenta.

Hirio e scolier, mes ne gelennet ket, hag e saver ar vugale couls lavaret ep Doue.

Guechall e studiet ar relijion.

Hirio e rer dalc'h mad ar brezel dezhi ep he anaout.

Guechall ne labouret ket da zul.

Brema e labourer da zul, hag e rer gouel da lun.

Guechall e pedet,

Hirio e losker leoudonet, e rer safar ha dispac'h.

Guechall e vezet laouen, e c'houiet ebatal dibec'h.

Hirio n'eus ket a vir laouenidigez, ne c'hoarzer ket calonek, ne c'houzer ket ebatal ep pec'h.

Guechall e zoa mistri.

Hirio ez eo an oll tost da vad ker mestre ha ker mestre.

Guechall pepini en em gave mad gant ar pezig en devoa.

Brema e fell d'an oll beza pinvidig a dreus pe ha hed.

Guechall e sentet oc'h al lezen a ratoz mad.

Hirio eo red archerien evit lacat he miret; ha c'hoas...

Guechall an oll en em regle var an Aviel.

Brema e laker ar rezon eleac'h coms Doue.

Guechall ec'h adoret Doue ar C'halvar.

Hirio ec'h adorer al leue aour.

Cals dishenveledegou all a ve cavet etre guechall hag hirio. Setu aze eun nebeut. D'al lenner eo guelet hag hen ho e'hal guelet.

Ar groaz hor saveteo. — D'an dervez ma c'hechue ar retred beleien e Pariz, an dud a iliz a due e prosesion euz ar c'hlouerdi da ilis Sant-Sulpis, hag a dreuze evelise an dachen a zo dirag an ilis-ze. Aoun a ioa na raje an dispac'herien eur freus bennag; hogen n'eus bet trouz ebet, rag an darnvua enz ar bobl a ziskueze respet, hag a ie a daoulin evit beza benniget gant an Arc'hescop a duee varlerc'h ar veleien.

Gouscoude daou scolaer en em gave adren eun ofiser *municipal* var varc'h, en em lakeas da ober goab euz ar pez a velent ha da lavaret : « Asa, guetlet oc'h eus biscoas moumonerez evelsel. » An ofiser a dro oc'h unan anezho hag a larvar : « C'hu eo a zo moumouned, n'oc'h eus-ta na feiz na respet evit netra ebet? »

An daou scolaer a scampaz ac'hano lostog. Eur c'habitten a lestr a ioa eno, a deuas da gregie dorm an ofiser : « Comzet mad oc'h euz, emezhan; hag evel ma edo neuze croaz an Arc'hescob o vont ebiou, e savaz he zorn en eur lavaret : ia, setu aze ar pez hor saveteo; ia, red eo her gouse an dispac'herien, ar groaz epken hor saveteo! »

Pardonieren Lourd. — Dillun-diveza, tri drein a zodiblaset euz a Naonet evit cas pardonieren Breiz da Lourd. Daou vil bardoner a ioa anezho. Escop Naonet a ioa en ho fenn. Aleiz a dud a ioa deut da zellet outho o vont en hent, hag a ziskueze ar brasa respet evitho, en eur reketi dezho oll eur veach eurus. An oll bardonerien-ze ne voant ket euz an Naonet; bez'ez oa euz a leac'h all; euz a Gemper ez oa unan bennak, ha muioch' a vije bet c'hoas, ma vije bet plasou da rei dezho. Meur a hini a zo respontet dezho ne c'hellet ket ho reseo. Setu perag, er c'henta dervezou a viz Here ez ai adarre eun trein all evit cas ar re n'o deus ket gallet mont brema. Cridi a rer e vezou neuze eur vanden all a bardonerien evel an hini zo bet brema. Rak bez'e vezou unan bennag a bep corn a Vreiz.

Clenved var ar chatal. — Ervez ar c'haezetennou, ez eus brema adarre clenved var ar chatal en eur c'haert euz a vrozaoz, vardoù Hambourg en Allmagn hag er Pologn. Ar re eta a bren chatal, o deus da zional a beleac'h e teu ar chatal a brenont.

Ha goanv braz a vezoz? — An almanagou great pell araog a larvar e vezou goanv braz; eun den gouezieg a respont dezho ne vezoz ket, ha setu ama perak.

Eveseat em euz, eme an den gouezieg-ze, oc'h ar merrien, hag ho guelan o vont hag o tot, en sonjal tam ebet en em denna dindan ho gruc'hellou.

Ar raned ne gerneront prez ebet da glask lojeis dindan al lec'hit en ho foulou dour, kenderc'hel a reont da gana evel pa na ve netra oc'h ober aoun na nec'h

dezhio evit an amzer da zont. An oignon ive pa dle beza goanv criz, a laca eur zae muioc'h, da lavaret eo, avez varnezhan eur guiscad croc'hen muioc'h ; hogen er bloa-ma ne deo guisket nemet evel ma vez peurvuia bep bloas.

Lod marteze euz a lennerien *Feiz-ha-Breiz* o devezo eveset oc'h an traou-ze.

HANOIOU AR JUREED

Evit al lezvarn a zigor e Kemper d'ar 7 a viz Here.

AN AOTRONEZ

Denis Derrien, euz a Gaste-Paol.
Eozen Fichou, euz a Bleiber-Christ.
Hippolyt Raison du Cleuziou, euz a Blonevez-ar-Faou.
Hyacinth Keranfort, euz a Roscoff.
Joseph ar Braz, euz a Blouarzel.
Guillou Larrant, euz a Sant-Martin-Montroulez.
Pér Cabilic, euz a Blozevet.
Alexandr Lemonnier, euz a Vrest.
Marcel-Frederic Clerec, euz a Vrest.
Jul ar Gars, euz a Voc'hars.
Joseph-Mari Huon, euz a Locunole.
Herve-Mari Paul, euz a Lanrivoare.
Ian-Anton Kerautret, euz a Bont-n'Abad.
Alan-Mari Croguennec, euz a Blouneour-Menez.
Lois-Charles Derrien, euz a Vrest.
Ian Roudaut, euz a Blouquerne.
Adolf Papillon, euz a Vrest.
Herri-Clauda Cariolet, euz a Vontroulez.
Lucian ar Bait, euz a Blozevet.
Lois al Laity, euz a Bloneis.
Victor Braouezec, euz a Vontroulez.
Ian-Vari Brezel, euz a Landunvez.
Lois Berger, euz a Bont-Aven.
August Aumaitre, euz a Vrest.
Thomas-Alexis Gallic, euz a Zouarnenez.
Ian-Joseph Herri, euz a Gergloff.
Mikeal Segalen, euz a Blourin.
Emil-Fransez-August Boidron, euz a Lannilis.
Guillou-Hippolyt Costentin, euz a Lambezellec.
Theophil Dumoutier, euz a Vrest.
Alan-Mari Pouliquen, euz a Blouziri.
Paol Moal, euz a Gaste-Paol.
Ian-Vari Paugam, euz a Landivisiau.
Fransez Goarnisson, euz a Bleiber-Christ.
Ian-Vari Grandjean, euz a Vrest.
Herri Chapron, euz a Vrest.

Evit delc'her leac'h ar re a vankfe :

Anaotronez Per-Laurans Mevel, — Denis-August Goy,
— Per-Paul De Chalois, — Emmanuel Prigent-Kerallain,
— Eozen-Honore Bellanger, — Julian Poullain, ho
c'huec'h enz a Gemper.

D'an daouzeg a viz Here, retred brezoneg evit ar
merc'het e Kemper, e Kemperle hag e Lesneven.

Buez an Aotrou'n Escop Serjant.

E ti an Aotrou Kerangall ez euz nevez mouillet eul levr galleg *Vie de Monseigneur Sergent* (Buez an Aotrou Serjant), hag a zo brema etre daouarn meur a hini. Bete vrema n'em boa ket bet a amzer d'he lenn gant evesdet. Hogen en dervezion-ma em euz he lennet a zevri, ha setu ama petra a zonjan anezhan.

Al levr-ma zo unan euz al levriou-ze eleac'h ne velit ha ne gavit scrifagner ebet. An hini ma comzer anezhan el levr, hennez epken eo a velit hag a glevit ; he gomzou hag he oberou eo a zo dirag ho taoulagad, gant eur gomz hag eun ober bennak aberz ar re ma en deus bet afer outho en he vuez ; ar scrifagner he unan a chom cuzet. An hini ma scrifer he vuez a veler eta evel m'ema hag eun tam labour evelse a dle plijout d'al lennerien a zevri, d'ar re ne glascont nemet ar virionez er pez a lennont.

Pa deu eur scrifagner arroutet, eun den boas da vania ar bluen, d'en em garga euz eun tam labour evelse, e laca peurvuia enhan calz euz he zanvez he unan. Liva hag alaouri a ra pep tra ; hag e laca he zae pe he vantel he unan d'ar re ma comz anezho ; en hevel doare al lenner ne vel ha ne gleo nemet ar scrifagner, ha goude beza lennet al levr, ne anavez nemeur ar re a zo comzet anezho enhan.

An doare-ma da scriva eur vuez a blich gouscoude guella da eun darn lennerien, dreist oll d'ar re pere en eul levr, ne glascont ket ar virionez, mes eun dra bennak da bijout dezhio. Ne gomzan ket ama euz al lennerien divar fae pere, en eul levr, pa o deus lennet eur bajen ama hag eun anter pajen ahont, a gaf dezhio beza e doare da varn al levr-ze ep ma c'halfe den ho dislavaret na dougen eur varnedigez dishenvel dioc'h ho hini.

An Aviel a lavar : Den ne deo profet en he vro. An dra ma a zigouez a dra sur gant ar scridou a laker da voulla, ha den ne anavez ar virionez-ze guelloc'h egodonme. Eun tam labour, mar be great gant eun den estren, a vezou cavit mad, marteze dispar ; mes great gant eun den euz ar c'harter, eun deu anavezet, e vezou a veac'h prijet sellet outhan. Hogen an dra-ze zo bet a bep amzer hag a vezou kheit hag ar bed.

Daoust petra zo, e livirin euz al levr-ma : ar re o deus c'hoant da anaout mad an Aotrou'Nescop Serjant, ar re o deuz he anavezet hag he velet a dost epad he vuez, n'o deus nemet lenn a zevri al levr-ma, hag e cavint he gomzou hag he oberou evel ma o deuz ho guelet ho unan, ha goude m'o devezo he lennet gant evesdet, e credan asuri e vezint contant. G. M.

Ar Gerant : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, mouillet gand. Ar. DE KERANGAL, mouller an Escopi.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur blos, daou scouet ; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genla eazeten a resee goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopi, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper

D'an Aotrou de KERANGAL epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dicer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 10 Here 1872.

Rez'ez euz var an douar eur vouenn dud, ha ne ket bihan an niver anezho hirio, ha n'o deuz, a c'heller la-varet, nemet ar skend euz an den. Ar re-ma eo an traou didalvez, en em roet d'an diegi, d'al leziregez, ne c'hou-zont micher ebet, ne c'houzont labour ebet, pe da viana ne fell dezhio poania da ober netra. N'o deus na feiz, na relijon, na Doue, ne anavezont never ebet, lezen ebet, pe da viana ne viront nicun. Beva dibreder, scrabat a ziou hag a gleiz, en em zioual oc'h an archerien guella ma c'hellont, kemerezh hifijadur eleac'h m'her c'havont ha peurvuia en dizurs, gounit avechou enur guennek bennag ep ma coustse poan dezhio, setu ho micher, setu kement a c'houzont da ober. Ar vouenn dud-ze en em daol dreist oll er c'heriou eleac'h ma cavont implich, rak bez'emaing dindan dorn ar c'henta en devezo izom anezho, dreist oll evit an drouk.

Pa vezou eta meneg euz eun dizurs bennak e velot eno al lamponed-ze o tispaca euz a bep corn, ne ouzoc'h ket a beleac'h e teuont, lavaret a rasac'h e safent euz an douar, hag ho gueilh eun ear dezhio goest d'ho sponta, daoulagad skeulf pe anter varo, ho bizach stenet pe e liou an douar, ho c'horf dizec'h et gant an dizurz pe an dienez, rak mar greont cher avechou, meur a vech iye e c'haouront gant an naoun. Ho guelet a rit oc'h en em zestum a vänden, evel ma teu ar brini euz a bep avel d'al leac'h ma vez eur c'horf maro bennak.

Setu eno an orin dud en em laca, pa geront, etre daouarn an dispac'h etien hag an dud difeiz pa o deus c'hoant ar re-ma da ober eun tam freus bennag. Evit skuer, pa zao ar froudren en ho fenn da ober dismegans d'ar gristenien vad, da ober hu var ar bardonerien, evel a zo bet great e Grenobl var bardonerien ar Salet, hag evel a zo great en deveziou diveza-ma, e Naonet, var bardonerien Lourd. Rag e Naoned iye, ervez ar c'heleier, ar vreizadet eat ac'hano da bardona da Lourd, en niver a drivac'h cant pe var an dro, a zo bep goapeet,

great hu varnezho, canet pouil dezhio pa zint deut en dro. Doctored difeiz Naoned o doa bet poan galon, cre-dabi, oc'h ho guelet o vont en bent, o velet ho c'herent, ho mignonned eat d'ho ambroug d'an bent honarn, hag o reketi d'ezho caloneg eur veach vad. Hag o deus sonjet neuze pourchas evitho eun digemer dioc'h ho doare pa zistrojent. Neuze e claskont al lamponed, e slapont eur guennek bennag oc'h ho ginou, hag e c'hourc'hement nont dezhio ober hu ha safar d'ar bardonerien pa ziskennint. Rag an orined ma comzomp anezho, gant ma yezint paet, a grion n'eus fors petra, a rai n'eus fors pe seurt safar, gant n'o devezo ket re a hoan, a voalgas, a scoio zoken pe a vreso ar re a c'houzont ervad n'en em zifennint ket outho, rag ar re a zo goest hag e tro d'en em zifenn a vez respectet peurliesa en abadenou-ze. Hogen al lamponed a glask gounit ho arc'hant dizanjer, laerez eun dra bennak mar gallont etouez an tousmac'h, ha goude m'o deuz uzet ho c'hounnar, ha raoulet ho mouez o vlejal, e clever hinienou o lavaret : avale'h am eus blejet evit ar pez am eus bet !

Hag e peleac'h e tiohan eun orin lamponed evelse ? e kær calz anezho, euz a gerent paour, paouroc'h c'hoaz e feiz bag e relijon eget e madou an douar, bugale a zo bet dilezet, n'o deus great morse nemet reded ar ruiou, n'o deus guelet nemet goal skuer, ha n'o deus bet ken deskadurez nemet ar c'heneteliou a zizurs roet dezhio gant lamponed all brasoc'h ha cosoc'h evitho. Lod all marteze ganet var ar meas, mes iye dilezed abred pe re lezet, n'o deus morse desket netra, na catekis na peden marteze, ha deut en oad da labourat, a gaf re galet al labour, a zo re griz ho c'horf evit he blega d'al labour, hag en em daol neuze e kær evit creski an niver euz al lamponed ma comzomp anezho, hag eno e cavont mistri evit deski dezhio an dizurzioù ne anaient ket c'hoas, n'o doa ket clevet hano anezho var ar meas.

Hogen hirio ma'z euz eun darn dudhag a zo safar gantho o c'houlen ma vez great d'an oll vugale mont d'ar scol, setu aze, ep mar, peadra ha tro evitho da ober

vad, mar deo ar vad eo a glaskont. N'o dese nemet mont, hag e kær ha var ar meas, da glask ha da zustum ar vugale-ze dilezet, ar vugale-ze n'o deus den, pe mar o deus, ne gemeront soursi ebet anezho, n'o dese nemet mont da ober d'ar vugale-ze mont d'ar scol, pe enem garga ho unan d'ho deski. Fall e ve ar gelennadurez a rofent dezho, e talfe ato hirroc'h eget an hini a resevont en hentchou, var ar ruiou hag en tachennon. Marteze e lacafent unan bennag anezho d'en em rei d'al labour, hag e virsent outho da veza evel m'emaist brema, nos deis var ho api, o c'hortoz unan bennag d'ho faca evit ober fretz ha dispach'evel o deus great en Naonet.

Evit ar freuz-ze a zo bet en Naonet hag an dismegans-ze a zo clasket da deleur var bardonerien Lourd, e rer eun enclask a zevri evit guelet piou eo ar re gabluz ha penauz eo bet savet an abaden dizurs-ze, rag ar valteren pe al lamponed o deuz-hen great a ioa a dra zur poulzet ha paet gant unan bennak.

Ar gatoliked, an dud vad euz an Naonet a c'houlen an enclask-ze, rak caz o deuz oc'h eun dra evese, ha mez o velet e ve bet great en ho c'hær.

An dispac'herien, an dud difeiz, sicouer gant ar c'ha-zetennou dizoue, a laca, evel m'int boas d'hen oberato, an abeg e tu ar bardonerien. Perag ar gatoliked e zeont hi da bardona, da ziskuez ho feiz evese dirak daoulagad an oll? perag an treinou euz an hent houarn ne dint hi ket en em gavet d'an heur merket? E guirionez, ma ne vije ket eat a bardonerien en hent, ne vije ket het a leac'h da ober lu varnezh.

Evel a velit, ato ar memes son; frankiz evit pep tra nemet evit ar relijon; frankis d'al lamponed da vont eleac'h ma carint, da ober freuz ha dispach', da ober districh, da skuilla petrol zoken ha da entana, da scrabat ha da laerez; frankiz obet avad evit ar re vad da ziskuez e zint christenien. Mar oc'h eus c'hoant da rei da Zoue pe d'ar Verchezeur m'rik bennag a zevosion, grit-hen e cus mar kirit, mes na dit ket da c'hlaza daoulagad kizidig ar re zifeis, pe mar bezit goal gaset, goal laket gant ar re-ma, goaz aze evidoc'h, ar faot a zo deoc'h, ha n'oc'h eus ger da lavarat na leac'h ebet d'en em glem.

Ha setu aze hirio lezen, ha lealdet ar re a lavar ez int republicaned.

Haiti. — Ervez eul lizer scrifet euz a Haïti gant an aotrou Leonard, brema chaloni ha person a ilis cathedral Pors-ar-Prins, aotrou Arc'hescop Haïti a ra he c'halout evit en em glevet gant ar re a c'houarn ar vro-ze da lacat daou Escop nevez eno, nnan er C'hap hag eun all e Cayes. Ma ve eun Escop e pepini euz an daou escop-ti-ze, e ve calz esoch ren ar bobl fidel. Ar beach'a goez var dis-coaz eun Escop epken evit gouarn eur vro ker braz ha soursial euz eun niver ker braz a gristenien, a zo cals re bounner evit eun den.

Labourat a ra ive evit caout eur c'hlouerdi, (seminier)

a zoare evit caout beleien evel ma ve red evit akement dud. Rak n'eus ket a veleien awoalc'h; ar vilen a zo braz ha ledan, mes al labourien a zo nebenteuillez. Ah! eme al lizer, nag a vad a vije great amal na evel a vije bet ar mission ma vije bet ama daou Escop. Ah! le diou wech muioch a veleien eget a zo!

An dud en enezen-ze a gar calz ho beleien zoken reanezho n'int ket catoliked. Ne glest morse e vogez eno dismegans da eun den a iliz. Eur mission a to digemeret mad, aoun o deus na zisplicient d'ho beleien, ha netra ne ra muioch a blijadur dezho evel beza meulet gant ho beleien ha gouzout e tongont en varnedgez vad divar ho fem.

Eur vikei vraz euz a Haïti a zo deut d'an Empereur aferiou an iliz-ze hag evit clask sicour.

Eno an amzer a zo tom, hag e sao arneu dalc'hunad. Ne onzor ket er vro-ma petra eo elevet curun hagneta barrou dour pil evel a vez stang eno. Hogen k'herz oar eno dioc'h ar barrou arneu-ze, ma ne rer nemeton van evit ho guelet. Hogen an amzer dom has ar labour o deuz ar vissionerien a zinerz anezho huan petra bennak ne veler nemeur a glenvejou o zifenn outho.

Lyon. — An dispac'herien, enebourien a zo c'houzout ervad ne deus nemet Doue hag eun armeez mad hag a c'hesle sawetei ar Frans, a ra k'herz c'hellont evit lamet ho feiz digant hor zoudardet. Tred e sachont anezho gantho, pell dioc'h daoulagad ho m'rik, evit ho c'hesle hag ho flanta en dizurs, dre ho c'homzou, dre ho skuer, dre pep sent fuisacum. Gou-

Evit miret oc'h kementse e regler pep tra o Lyo evit ma c'hello ar zoudardet ober ho deveriou a gallo. Sevel a rer evitho camprou eleac'h ma cavon da lenn, kement zo red evit scrifa d'ho c'herc'h deus c'hoant, ha kementse evit miret outho da vont de reddeg ha da veza touellet gant an dud difeiz a glask anezho dispac'herien ha tud dizone. Eur beleg euz get euz an ober mad-ze.

Penaux e voue saveetei he buez da c'hoar Amelie Paris.

Pa voue prizoniet an Aotrou Darboy, ar Pariz, e voue prizonjet ive he c'hoar a ioa oc'h di. Houma goucoude ne voa ket a leac'h da gaouez razhi, rak n'en em emelle euz a netra, hag e ouez couls lavaret he oll amzer en ilis. N'eus fors an pac'herien a gavaz e voa eur preis diec'h hordou.

Meur a hini a glacas lacat rei he frankis d'an dud Darboy, mes coll a reant ho foan. Superiorez ar brovidans e devoue an hardiziegez daud Dombrowski, a ioa, eveldh, euz ar Pologn. Ille glevaz a betra oa meneg, a hejaz he benn.

C'hui a gaf deoc'h, emezhan, eo eas, evel demezel-ze e frankiz, ne ouzoch ket pe gen'e tenna eur preiz evese a dre daouarn hon dispac'

Kent a-ze, eme al leanez, e tleit ober ar pez a houllennan ouzoch. P'eo gvir oc'h eus carg etouez an espac'herien, ez eo red deoc'h, me voar vad, ober echou traou ha ne gansac'h ket da ober. Red eo eta e diac'h eur vad bennag e kem evit an droug zo red deoc'h da ober avechou.

Me garfe ervad hen ober, mes Protot, mes Rigault, etra a lavarint? bag asanti a raint?

Red eo guelet da viana:

Ah! ma c'houlaoc'h pebez diaoulou eo ar re zo en o din!

En em zispartuit dioutho:

Ne c'hellan ket; tamallet e venn evel trubard. Abalamour din va-unan hag abalamour d'am zud eo red din mervel gant henor.

Mes ho pried hag ho pugale a c'hell dont da veza reiz an tigred-ma.

Oh man, pell emaint dioutho; e Londrez emaint.

Ha penauz oc'h-hu en em laket e mest tud ken disprijabl?

Va uvre eo guelet ar Republig e pep leac'h; mes evit an dra-ze eo red caout tud iac'h, hag e Paris ne deus nemet tud brein. Ne gavan e pep leac'h nemet tud criz eyel tigred pa n'eus ket a zanjer evitho ho unan; pa vez hano avad d'en em zifenn, ne dint nemet traou digalon ha didalvez; ne c'houzont nemet tec'het.

Gouzout a ran e vezimp trec'het; abenn pemzek dez ame ne vezin mui e buez. Deut varc'hoaz da eiz heur, abenn neuze em bezo an urs da lacat an demezel Darboy e frankis; rak fallout a ra din he gaout, ha bez' em bezo.

Da eiz heur antronos Dombrouski a roe an urs-ze sinet gant Rigault. Lavaret a reaz avad en doa bet poan oc'h he gaout, hag oa red d'an demezel tec'het buan euz a Baris, rak n'oa ket da fiziout el laboused-ze.

Andemezel Darboy n'e devoa ket a c'hoant da dec'het op he matez a ioa bet prizoniet ganthi; hag an dispac'herien a zalc'he houma. Great e voue gousconde kement varnhi ma zeaz en hent endervez-ze. Mad a reas, rak antronoz e voue clask dezhi, ha pa voue gouezet e voa tec'het, e voue losket he flac'h da vale, rak n'o doa he dalc'het nemet o sonjal e chomje he mestrez d'he gedal, hag antronoz o doa sonch d'he frizonia adarre pa vije eat ar general Dombrouski d'he labour.

Dombrowski a varvaz, evel ma en doa he lavaret, eun dervezioù hennak goude. D'an 23 a vis Mae e voue tizet en he groaslech' gant eur voulet, e voue douget var eur chavas da hospital Lariboissier, eleac'h ma varvas goude beza gouauvet poanou etiz epad div heur.

G. M.

Iazentez ar Zaozon e kenver ar Vourbonet

I.

Lavaret am euz penao eo bet al lezen torret gant paotret illaz Paris er bloaz 1830, ha penaoz eo bet didroned ha urbaned unan euz hor guella rouaned.

Disleal co bet ar vro enn he genver, ha ken ne vezogalvet he vap bihan, ne vezog paduz nag eurus-ted er rouantelez.

Abarz kuitaat Cherbourg, Charles X en devoa skrivet eul lizer da roue Bro-Zaoz da c'houllenn digant han mini-chi evit han he unan hag evit he dud.

Ar roue-ma reaz eun digemerien sklas d'ar Vourboned. Eur joa vraz ho doa ar Zaozon o klevout dispach 1830; kement-se a ziskuez banad ho drouk-menosiou enn hor c'henver-ni. Elbik a zo a viskoaz etre ann daou bobl; hag eun dra a zo hag a ra mui a blijadur d'ar Zaozon eget ho brasa mad, hon drouk ni eo. Gouzout a reont penaoz ar C'hallaoued dispartiet diouc'h ar Vourboned a zo evel eun tiad tud kollet gant-han ann tad bag ar vamm, ha na hell mui nag en em zifenn nag ober brud, ket ha ma choumer stad-se; chetu perak en em hastjont da rei dorn da c'houarnamant ann dispac'herien. Hag ar re-man, kaset da vale gand ar broiou all, en em harpaz var ar Zaozon.

Eur c'houarnamant hag a renk en em deurel evelse etre divrec'h he vrava enebour evit en em zerchel enn he zao, a zo eun dra dibaoed awalc'h ma ne d'eo iskiz.

Mar tiskouezaz Bro-Zaoz bag he bugunoded kement a ch'halenz e kenver Charles X, eun tiad tud katholik a zeuaz d'he zic'haoui dre ho hast hag ho c'halouniez. Ar C'hardinal Well, kef an-dudchentil-ze hag a ziskouez a c'hoad rouanez Mari-Stuard, a gennigaz d'ar roue-hevaner hag he vadou. D'ar maner-ze, hanvet Lulworth ez-eaz eta ar Vourboned da c'hortoz gouzout peleac'h mont da chom evit mad.

Tost da zaou vis a ioa edo roue Bro-c'hall evel h'ostiz e ti ar Weled, pa zeuaz gouarnamant Bro-Zaoz da geniga d'ezhan koz kastel Holy-Rood e rouantelez Skos. Kannad Loeiz Felep e Bro-Zaoz, Talleizend, eunn eskop torret, a gavaz mad awalc'h kement-se, o vezamaiz ea er c'his-se Charles X pell-oc'h-pell diouc'homp. Da ziyez miz here eo ez eaz ar Vourboned da Holy-Rood. Charles X gand ann Duk a Vourdel a ieaz dre vor, ann Duk a Angoulem, ann Dukez hag anp demezell Loeiza a ieaz dre zouar. Neuze Loeiza a lavaraz d'he breur: « Ni vezo eurusc'h egod-oud, » en eur vont dre zouar ni welo kalz traou, hag o yont « dre vor te na weli netra. — Oh! Loeiza, eme Herri, me « laka e-vezo va beach eurusc'h eget ho hini, rak me « welo douarou va bro. »

II.

Pa ieaz ar Vourboned da Vro-Zaoz, e oe komzet a zevri e touez ar bobl euz a zommou braz eat gant-ho di. Tundervez pe zaou goude e oe gwelet sklear hag hanat ne oa kement-se nemet eur gaou nevez da greski ar bern euz ar geier all. Ar Vourboned var ann tron a rea gant ho madou ar pez a ra ann heol gant douriou ar mor: an heol a zav hag a dene douriou ar mor etreskenn-han evit ho skuilla goude var ann douar e glao hag e gliz, hag ar Vourboned mar ho devoa eun nebeudik madou ebarz ar rouantelez, ho c'hemere gand eun dorn hag ho ranne gant egile etre ezommou ar vro.

Eun deiz a oa eur ministr o veza deut da c'houlenn digant ann Duk a Angoulem eur zikour bennak evid eur barrez, an Duk a lavaraz dezhan ; « Aotrou, gwall na « vezet gan-e-hoc'h, red e vezd e-hoc'h dont eur « wech all. Boazet ounn a bell-zo da rei bep bloaz d'ar « vro ar pez a douchann digant-hi. Ar bloaz a echu hirio, « ha va arc'hant ives; roet am euz, er mintin-ma, holl ar « pez a choume gan-en; deuit en dro var c'hoaz. » Gant ann hevelep boasiou na zastumer ket a denzoriou.

Hep lavaret gaou, barramzer 1830 a bakaz ar Vourboned gozik var netra, ha ma vije bet lammet digant-ho ar c'hoajou ho devoa pep hini var he hano he-unan dre ar rouantelez, e vijent eat er meaz euz ar vro var an aluzen. N'hon euz ket klevet en divije Charles X lekeat eur gwennek var gampi er rouantelesiou all ; *hag hirio e lekeur milionou*. Charles X a lavare evel guechall he dad koz Herri IV : « Ar Rouantelez ha me a zo e giz grek hag ozac'h; hor ma « dou, a dleomp da vera evit brasa mad hor bugale. » Petra zo kaoz eo kresket ar gwiriou euz a eun drederen abaoe 1830 ? Ann hanter euz ann dud a zo er c'hargou n'emaint ket enn ho renk, ha gant aoun rak eur chenchant bennak, en em gemeront pep hini enn he zoare da douza ha da ober ho fallen epad ma ema ann denvet etre ho daouarn. Gant mistri natur ar vro, ann traou na iafent ket er c'his-se. Madou Roue Franz a zo madou ar vro hag a chom gant-hi.

H.

(Tennet diwar buez ann Duk a Vourdel, Herri V.)

Aluzennou Franseza a Amboas.**V.**

Da c'houloudeiz ar brinsez en em gavas guelloc'h, hag a falvezas dezhi mont da iliz ar scolach da glevet an oferen ha da bidi varbez Per he fried. Mont a reas var he zroad, he itronezed oc'h he heul hag eun nebeut tud-chentil; unan euz an demezellet a lavaras da Jileta :

— Me n'em eus fizians ebet en dudchentil-ma ; it da lavaret d'ho map Stefan dont da heul an Dukez, a bell, mes a vel, evit gallout he disen ma ve izom.

An den iaouang a joa o tigeri he c'hoel pa zigouezaz he yam ; kerkent e lezaz eno he vorzoliou, hag e teuas da heuilla ar brinsez diwar lerc'h.

Pa ze a Dukez da vont e kær, e tigouezas gantti unan euz he eontred.

— Da beleac'h e zit-hu, eme hema ?

— D'an iliz, eme Franseza, da bidi Doue da gaout truez ouzin, p'eo guir an dud o deus va dilezet.

— Ne d'eot ket, eme an eontr, rak setu ama ar roue erru d'ho kuelet bremaik.

— Me voar ne deui ket ar roue ker mintin-ze. Da c'hortos, me am euz amzer da glevet an oferen ha da bidi var bez va fried.

An contra zavaz he zorn evel evithe skei, hag a lavaras :

— Nan, ne d'eot ket ! me a grog enhoc'h aberz ar

roue ! Franseza a deuas da zonch dezhi neuze oa bet Dukez a Vreiz ha mestrez er gær-ze, hag a lavaras :

— Hag oc'h euz an hardiziegez da gregi enhonme e kær Naoned ? It alese pe me velo piou en deus roet ar c'hallout-ze deoc'h.

Cas a reas dioc'htu eun dijentil da gaout an Duk Franseza. Mes an dijentil gounezet gant enebourien ar brinsez, ne reas ket he gevridi.

Hogen Stefan Richou en doa guelet kement a dre-mene. En em lacat a reas da c'helver, hag ep dale en em gavaz en dro da vam ar beorien tud avoalc'h evit he disen.

— Emaor o clask sevel an Dukez ac'hann !

Setu ar c'helou a ie a c'hinou da c'chinou. Kemereta rer armou, stigna a rer chadennou a dreus ruiou kær, lod a den da gaout ar brinsez evit he disen, lod all a red varlerc'h an eontr en doa clasket facat an dorn varnezhi, hag hema a voue brao dezhan gallout en em denna o clask ar riboulou eleac'h ma voa nebeuta tud.

Ar c'helou euz an abaden-ze a ioa eat bete palez an Duk. Hema a gasaz an amiral Quellenec evit lacat ar bobl da chom e peoc'h. Ar bobl avad a falvezas dezhan chom en dro da Franseza evit he dioual, ne ket dont a rajet adarre da glask eregi enhi.

An Dukez a ieas neuze beteg iliz ar scolach, ouspen pevar mil den en dro dezhi. Mont a ra d'al leac'h ma edo bez he fried ; ar bobl a chom er meaz hag a zioual an nor, ha ne les den da vont eno keit ha ma chom da bidi.

Pa zavas Franseza ac'hano, ar bobl a ieaz adarre d'he c'has beteg al leac'h ma edo o chom.

Ar bobl n'en em dennaz ac'hano nemet goude m'en devoa guelet ar brinsez en he frenest, ha goude beza gouezet ne ket aberz an Duk eo e teue an dismegans a ioa clasket da ober dezhi. En eur vont kuit, an oll a grie :

— Buez hir d'hon itron vad !
Red e voue da Franseza caout eur gaozeaden gant ar roue. Dont a reas d'he zi, ober a rez he c'hallout evit he zouella da asanti gant an dimizi a ginniget dezhi ; hogen coll a rez he boan evel ar re all, ha red oue dezhan anzao ne c'helle ket dont abenn euz an intaney santel.

Hogen o velet pe ger stard oa en he mennoz, e teue muioc'h a c'hoant dezhan da ober anezhi he c'hoar gaer, hag e roaz urs d'he daou eontr d'he zevel ha d'he c'has d'he rez da Baris.

A veac'h oa eat ar roue hag an Dug en he zro, ma teuaz he daou eontr da gana pouil dezhi e pep giz, ha da lavaret dezhi e vije. antrono, araok sao-heol, pell dioc'h kær Naoned.

Hogen Franseza, leun a fizians e Doue, a lavaras dezhio ep zouu ebet :

— Grit kement a gerot, lavaret em eus deoc'h n'oc'h eus ket a c'hallout avoalc'h evit va c'has er meaz euz a gær Naonet en despet din ; rak mar claskit va

c'has dre ners, me a grio ker cre, ma teuio kær Naoned oll d'am zicour. Ancounac'het oc'h eus-hu pegement a boan am eus-me bet o viret na vijac'h flastret gantho abalamour ma o poa croget enhon ? It, ha laki evez na goesse fruez ouzoc'h.

Goude beza lavaret goasa hag a c'hellent d'ho nizez, en em denjont. Mes en em lacat a rejont da glask an tu d'he zevel ac'hano, ha d'be c'has da lez ar Roue.

Stefan Richou a deuas da lavaret dezhi o devoa he daou eontr destumet eun nebeut tud evit ho zicour da gregi enhi, hag o doa great pourchas bagou evit he c'has er meaz euz an Naonet. Ar bagou-ze a ioa var ar ster, tost da ilis sant Julian, hag evelse e voa red dezhi chench ti.

Hogen pa devoa chenchat ti, ar bagou a voue caset ive adarre tost d'al lec'h ma voa en em denev, ha kementse a voue great e creiz an deiz. O velet an dra-ze e savas grosmol e kær, rak guelet a reat petra a ioa c'hoant da ober. Keriz a c'houenne etrezhio hag hi a lesche ober an dismegans-ze da eun Dukez a Vreiz, eun Dukez hag e doa great kement a vad e kær.

Gouarner Naoned, an Aotrou Tanguy ar C'hastel, a ieas da gaout an Dug ha da ziscleria dezhan petra a ioa sonch da ober d'ar brinsez vad. An Dug a lakeas goardou evit miret na daje den a dost d'an ti ma edo Franseza enhan.

Pa deuaz ar goardou-ze d'en em lacat en dro d'an ti, unan euz a zemezelled ar brinsez a voue strafuillet oll, hag a lavaras :

— O va Doue ! petra eo an dra-ma ? petra a zo a nevez adarre-ta ?

— Petra a zo ? eme an Dukez.

— O itron ! sellit-ta ! tud armou gantho ama dirag hor prenecher ! Ho taou eontr, credabl, a zigas an dudze ama.

Franseza a zavas da zellet, hag a anavezas an otonez Quellenek ha Tanguy ar C'hastel.

— Ar re-ma eo tud an Dug, emezhi. Doue ra viro na vent en em laket a unan gant va eontred.

Dinec'bet e voue ep dale, rag ar bourc'his ma voa en he di a deuas d'he c'haont ha daou zijentil ganthan, da lavaret dezhi e c'helle ep aoun ebet fiziot en Duk. Hema a lakea kemen dezhi en doa laket goardou e kichen he zi evit he dioual a enep he enebourien a rea ho souge d'he zevel ac'hano an nosvez-ze. Hag evelse he enebourien a gasche tud da herpel outho ha d'ho c'hempen ma vije izom.

— Ah ! va merc'hed, eme ar brinsez, nag a anaoudegez vad ne dleomp-ni ket d'an Aotrou Duk evit ar vadelez en deuz evidomp ? Nag a anaoudegez vad ne dleomp-ni ket c'hoas muioc'h da Zoue a zalc'h etre he zaouarn calonou ar brinsez ! Petra bennak n'emaomp ket c'hoaz er meaz a zanjer, e pedimp hag e trugarecamp hor Zalver, hag e c'houennimp outhan ma plijo ganthan kendrec'hel ato d'hor scoazella.

Franseza en em lakeaz e peden gapt he merc'hed. Mes ep dale e reas dezho oll mont da gousket goude eun dervez hag en doa roet dezho kement a nec'hant.

Hi avad a chomas stonet epad an noz dirag eur crucifi hag eun imach d'ar Verc'hez a ioa en he c'hambr. Pidi a rea caloneg ha g ant fizians, hag e lavare : « Ha pa venn dilezet gant an oll dud, gonzont a ran o va Doue, c'hu nag ho mam santel n'em dilesot ket. »

E guirionez ne voue ket dilezet gant Doue na gant ar Verc'hez ; mont a reant da rei dezhi eur merk euz ho c'harantez evithi.

Franseza a dlié beza savet euz an ti-ze da anterozo. Eul loden euz he zervicherien trubard a dlié he lacat en eur gador-zoung, hag he c'has evelse d'ar bagou. Hogen ar goardou a velas petra a boursaset, hag an trubardet ne c'heljont ket ober ho zaol. Neuze tud armet an daou eontr a falvezas dezho dont d'he c'herc'hat dre ners. Hogen ep dale e vounte souezet hag e veljont e collent ho soan ; Doue he unan en em zisclerie en ho enep.

Edot neuze er penn diveza a vis Mae, hag an amzer a ioa clouar. Daoust da ze ar ster a scornas ker calet ha ken teo ma ne c'helle mui bag ebet finval ; alc'hoez e varnezho. Ha pa deuaz an discorn, ar peziadou scorn en em dennaz a veac'h varzu ar mor, hag a zachas gantho ar bagou ep ma voue gallet savetci nicun anezho.

Antronoz an oll a voue sebez o velet kement all, hag ar zoudardet couls hag ar vaseerien a ieaz en dro d'ar Frans var droad, oc'h anzao a vonez huel ez oa eno eur burzud, p'eo guir oa bet scornet evelse ar ster e Naoned epad na voa tam scorn ebet.e.leac'h all. Setu penauz e troaz e mez an daou eontr an taol trubard-ze o doa c'hoant da ober d'ho nizez santel.

Eur pennad all eur vech all.

G. M.

Eur Missioner euz ar c'his nevez.

V.

Maze Letern a ieas neuze da eur gerik a ioa a dost da glask unan bennag euz a vignoned an doctored o doa roet dezhan he gark, rag he gof a ioa goulou hag he ialc'h iye.

— Ama, eme ar missioner, e vezin digemeret evel eur prins, rak gouzout a ran ez euz ama aleiz euz an dudze hag o deus lezet pep moumounez a gostez. E tiez ar re-ze e vezin evel pa venn em zra, rak tud evelse zo ato prest da ranna gant ho breudeur.

Mont a ra dioch'tu da di eur mondian, den difeiz, ha couls republikan ha pepini. O velet an arrebeuri caer, an arc'hantiri, o santout ar c'hoez vad a ioa er gegin, Letern a zonje outhan he unan :

— Ha c'hoaz e leverer ne deuz en hon touez-ni nemet peorien, rannerien, tud a netra. Setu ama unan hag a c'hell mont keit ha keit gant ar brasa Bourc'hizien, ha mar deo republican eveldompi, ne d'eo a dra zur nemet dre garantez evit ar bobl.

Pa en doa gallet mont bete mestr an ti, hema a c'houennaz outhan :

— Piou oc'h-hu ! petra a fell deoc'h ?

— Me eo Maze Letern ; a zo digasset er c'barter-ma gant ho mignonned euz a gær X... evit kentelia an dud divar ar meaz ha teleur eun dra bennag a sclerijen en ho zouez.

— Ah ! va mignon, eur garg oc'h euz aze euz ar re vella. Roit ho torn din ; rak guelet a ran ez oc'h eun den hag a rent cals servich d'ar vro. Mont a ra mad ho mission en dro ?

— Taolet em euz eun nebeut had, ha destumet em euz ive eun tam fruez bennak.

— Kemerit courach, ha poaniit da sclerijenna ar goueriadet-ze ; ne oufac'h ket ober guelloc'h ; mar gellit mouga ar c'hredennou diot a zo grizienet ken doun e calonou an dud-ze, o pezo great eun taol caer, hag ar re a deui var hon lerc'h a dlevezo calz a anaoudegez vad deoc'h.

— Poania avoalc'h a rau ; ar vicher gouscoude zo tenn avoalc'h, ha ne c'hounezer nemeur ganthi.

— Ar penn kenta a bep tra a vez ato tenn ; mes guelet a reot, divezatoc'h e savo eost pui var an bad o pezo taolet.

Letern a glaske troidellou o sonjal e vije lavaret dezhan chom da leina ; hogen caer en doa gortos, n'her pedet ket, ha guelet a rea ec'h enoue mestr an ti ganthan. Setu hen hag o lavaret : Marteze ema mare ho' pred ?

— Ia, emaer oc'h va gortoz, eme ar bourc'biz, hag hen o sevel hag o vont da gas ar missioner beteg an nor gant calz a sevenidigez.

Letern a ieas da zaou pe dri di all, eleac'h ma voa ive republicaned vad o chom, hag e nicun anezho ne voue kinniget dezhan ranna ganthan an tam bara-ze a dlefe beza boutin etre breudeur, dioc'h ma crede.

E lec'hiennoz zoken en devoue eun digemer fall avoalc'h ; ne anaiet ket ar vignoned ma comze anezho ; ne vouiet ket ez oa breudeur dezho hag en em garge da gentelia an dud divar ar meas ; ne zonjent ket zoken pe ger caer e zoa ar vicher-ze. Red e voue d'ar paour kez den mont da glask eun tam bennak d'an davarn, ha c'hoas penauz he baea pa n'en doa diner ?

Gouscoude hor missioner n'oa ket lent. En davarn e tebraz hag e coucraz, hag antronoz ez eaz-adarne da di an Aotrou X... o veza ma zoa eno en doa bet ar guella digemer an denc'hent.

— Aotrou, emezhan, abenn pevar devez ama e tlean resezo arc'hant va mis ; da c'hortos me ho ped da bresta din ugent lur evit paea va dispign en davarn ma zoun diskennet enhi.

— Digouezet fall oc'h ; ma vijac'h bet deut tri dervez kentoc'h, em boa arc'hant neuze, hag e vije bet eur blijadur evidhon sicour eun den eveldoc'h ; brema n'eus ket a arc'hant em zi.

— Ma prestfac'h din dek lur e rafen va zreus.

— Ne c'hellan ket hen ober.

— Ne c'helpac'h ket da viana presta din ugent real da baea va zavarriour ?

— Lavaret a ran deoc'h n'em eus ket.

— N'oc'h eus ket, eme Letern o sevel en he za counnar enhan, hag e livir e zoc'h ear republican mignon d'ar bobl, mignon d'al labourerien ! ia da, eur suner oc'h hag eun debrer he.... sellit, c'hui ne ziskuezit beza mignon d'ar bobl nemet evit miret na vezoz lamet ho tan vez diganeoc'h pa deuimp-ni da veza mistri. Hogen guelet e vezoz.

An Aotrou X... o clevet he c'hourdrouz, en doa galvet he zervicherien, ha Maze Letern a voul laket er meaz a daoliou bas var he gein, hag a daoliou boutou izeloc'h.

Biscoaz ar missiooer n'oa bet ken nec'het. N'en doa ket bet ato a zigemer mad digant an dud divar ar meas, morse gouscoude n'oa bet cannet gantho na great dismegans dezhan evel a rea ar vourc'hizien o doa ar memes creden ganthan hag a dlie beza he vignoned.

Monta reas c'hoas da eun ti all bennag, han'en devoue ket guelloc'h digemer. Ma na voul ket cannet, da viana e voul caset en he dro-evel eur c'hlasker eleac'h ne roer morse an aluzen. Ha dre ma zeal ha dre ma teue, Letern a c'hoesmole etre he zent : it atao, m'em bo sonch ac'hanoec'h ; mar gellomp-ni beza mistri, m'hen talvezo deoc'h.

Setu hen hag o tistrei d'he zavarn, hag o scrifa d'an doctored o doa roet he gark dezhan :

« Degasit din arc'hant dioc'h, pe ho missionera a vezoz cavet maro gant an naoun var an hent pe var ar c'holo er prizon. Emaoun e kær R... daou zervez-zo ep eur guennek da gaout nag eun tam bara nag eun tam butun. Euz an davarn ma emaoun enhi ne c'hellin mont kuit nemet paea a rafen ; anez e vezin taolet er prizon, pe e vezoz dalc'het va dillad ouzin, hag e rankin mont ac'hann noaz evel eur ran. »

Evel a velit, n'ema ket ar roz ep drein er vicher a rea Maze Letern ; ha gouscoude meur a hini en em daol da ober ar vicher-ze. An drouk speret a gaf ato likizien, hag ar gaou a gaf ebrestel evit her skigna e pep leac'h.

Ne deus nemeur a zen ha n'en dese cavet eur vech bennak var he hent unan euz ar vissionerien-ze digaset gant an drouk speret evit mouga ar feiz hag ar relijon eleac'h ma zeo c'hoas beo. Hag ar c'halouperien hent-ze, dre ho c'homzou, dre al levriou hag ar scridou fall a skignont, a ra ato eun drouk bras dre gement leac'h ma tremenont, muioc'h eget ar re a deuse da skigna eur c'hlenvet spagus dre ar vro.

G. M.

An delien Zero hag am delien Ele.

An delien zero a lavare eun dervez d'an delien elo a vele o crena a dost deshi :

— Petra a ra deoc'h, va c'hoar, crena evelse, ha beza an heol tom o para, ha beza n'eus mouch avel ?

— An hini en deuz hor c'houet en deus va great evelen ; va great en deus ken tan ha roet din nervennou ker kizidik ma crenan bepret gant aoun na zistac'h ac'hann ha na goesen d'an douar.

— Cœza d'an douar ? Ha n'oc'h-hu ket enouet gant ar vuez on euz ama ? Ato stag oc'h ar memes scour, ato bete mervel ! Ha ne gav ket deoc'h e ve eun disleldet an dra-ze en hor c'henver-ni ? Kement a vev en dro deomp en deuz he frankiz ; ar c'houmoul a ia eleac'h ma keront, hag a les ho gliz da goeza pa zonjont ; al labous a ra he neiz eleac'h ma plis ganthan, a nij hag a c'hournij dre an ear dioc'h ma tro en he frorden. Perag emaomp-ni ama chadennet, evel pa na vemp ket bet crouet evel an traou all ?

— Oh, va c'hoar ! ha da belec'h e zafemp, eme an delien elo ? Petra a dafse hor frankiz evidemp, mar deo an avel enebour eo hen rof deomp ? Stag omp oc'h ar scour, mes ar scour a ro buez deomp. An ezen hon hej goustadig ; an heol a bar varnomp, ha dioc'h ar pardaez he vannou a deu d'hon alaouri ; petra a fell deoc'h guelloc'h ?

— Oh ! meur a dra a garfen guelloc'h ; c'hui n'oc'h ket figuz evit doare, paour kez delien crenerez. Var dro ama, evit guir, ens nebeut a zeliou hag a dafse k'ez ha me ; glaz oun ha gened am eus ; mes piou a evesa oc'h va gened ama e creiz ar c'hoad hag etouez an deliou all ? Evit guir em euz ama kement zo red ; ar gliz euz an Env a goez varnomp ; ar seo euz an douar a zao beteg enhon ; mes petra eo an dra-ze ? Sellit hag a c'hoesmad zo du-hont e kichen ar bleun eleac'h ma za ar guenyan da bicota ! Eun ezen glouar a c'hoes varnomp, eme c'hui ; evidonme a venn mouga ama etouez kement all a zeliou a vir ouzin da velet ar vro. Ha gouscoude ar bed a dle beza ker brao ! Ama eo tenval etouez ar guez, eleac'h du ze a bell ez eus sclerijen vras. An heol a bar varnomp dioc'h ar pardaez, mes me garfe guelet an heol o sevel ; goude oll ar vuez didrouz ha cuzet-ma a zisplich din ; enouet oun. Daoust din da veza savet huel ama, n'em euz ato dirak va daoulagad nemet ar c'hoz guezen fao-ze a gavan divalo avoalc'h. Hag an amzer a ia en dro, ha bremaik e teui ar goany, ha gantha... ar maro. Astomp aso-ta, va c'hoar, en em zistagomp ha tec'homp ac'hann. An avel hor c'baso ; da gre, da zioul evel ma vezoz. Me a fell din mont evel al labous, varzu an oabl ; me fell din caout va frankis da redek var ar menez ; me fell din guelet a dost penauz e red ar voas dour a velan du-ze !

— Aoun a rit din o comz evelse, eme an delien elo ; crena a ran oc'h ho clevet. Collet, em euz aoun, eo ho skiant vad ganeoc'h. En em zistaga ? — tec'het ? — petra a zonjitz-hu ? — Petra a roio skeud d'ar c'hoad-ma pa vezimp eat kuit ? Petra a c'holoio al loenedigou paour a deu ama da glask disheol ha frescadurez ? — Penauz e vevo ar vezen hon douk pa na vezimp mui am a zach a varnezhi gliz an Env ?

— Petra ra an dra-ze din-me ? Bevet evel ma caro ;

ha neuze deliou avoalc'h a jomo ama c'hoas var hon lerc'h.

— Credit ac'hanon, ne viot ket eat a bell, n'en em gafof c'hoas reuzeudicoc'h eget na doc'h brema. Guelithon oll c'hoarezet maro a zo aze dindanhomp goloet an douar gantho. Ar re-ze iye zo en em zistaget, eur sourrad avel, en deuz ho c'haset ganthan, ha dioc'h-tu en deuz ho lezet da goeza etre treid an oll, ha brema guelit e pe stad emaint.

— Bah ! bah ! ar re-ze a ioa toc'hor hag anter varo oc'h ar scour ; n'oant ket ire avoalc'h evit kemeret ho frankis ; me a zo glaz hag e creis va ners hag a vouezo lacat va frankis da dalgout.

— Lakit evez ; ne zonjitz ket pegement a enebourien hag a zanjerou a gavot var hoc'h hent.

— Me zo delien zero, va c'hoar, ha ne ket eurgrene rez eo ez oun.

— N'oc'h eus-hu ket a zonch euz ar lagoder areas kement a aoun deomp en nevez amzer-ma ? Lavaret a rea eveldoc'h : Mont a rancan da vale bro, ama n'em eus nemet poan ha, skuisder, mervel a ran gant an naoun, hag alicez zoken n'em eus ket a zour da esa.

— Mont a reaz e kær ; hogen gouszout a nit penauz ez eo distroet, toulet he zivoc'h gant an dienez, he galon fraillat gant an nec'hamant ; den n'en doa teurvezet sellet outhan. Gras eo bet ganthan kemeret adarre he voul'hal ha dibri he vara du er c'hoad. Meur a hiti all, eat ac'hann eveldhan da glask fred, n'o deus ket gallet zoken dont en dro.

— Bah ! lod o deus chans, ha lod all n'o dens ket. Ar goumoullen a gaf ato avel evit he dougen, al labous a gaf ato eur c'breunen bennag, hag ar voas dour a gaf ato eur c'han da redeg enhan.

— Al labous, ar voas dour, ar c'houmoul a zo eleac'h ma en-deuz ar c'houer ho laket. C'hui a zo delien, hag ho plas a zo var ar scour.

— Ravoderez ! setu aze an avel o sevel, mont a ran ac'hann ; chomit aze mar kirit, kenavezo...

— Distaga a ra, ha mont en avel, an diodez a zeliou dero. Ober a ra fæ var ar vezen ha var ar scour o devoa he maget. Hogen ne c'hellas mont na beteg ar menez na zoken beteg ar voas dour. Abenn an noz oa guenvet, dizec'het, astennet var an deuar, breset gant freid al loened, roget, dispennet hag eat da netra.

— An delien elo a voul furoc'h ; contant euz he stad, e vevas c'hoaz eur pennad mad var ar scour ; ha ne voul discaret ac'hano nemet pa deuaz ar goan gant he reo da laza kement en doa bet buez epad an hany.

Pe seurt kentel da denna euz ar fablen-ze ?
Setu ama diou pe deir.

Nep a fell dezhan en em sevel hueloc'h eget he gendere, a goez alies var he fri.

Nep a guita he vro, ep izom, dre froudren, en deus peurvia keus re zivezad.

Nep a ia da glask guelloc'h eget en deus roet. Doue dezhan, a gaf peurtiesa falloc'h.

G. M.
(Tennet euz ar gazeten c'hallek Le Clocher).

Eun tok roz.

Eun den iaouang a deuas da c'houlen beza resevet en eur gouent. C'hoant én doa da zervicha Jesus ha Mari, hag e c'houlenne oc'h an tad abad penauz e c'halje ober an dra-ze.

— Hen ober a reot, eme an abad, mar kirit kinnigen bemdez d'ar Verc'héz eun tok roz.

— Pa penauz e rin-me an dra-ze?

— N'oc'h eus nemet lavaret bemdez, caloneg, an Ave Maria antercant guech. (da lavaret eo ar chapelet.)

Ar manac'h iaouang a roaz he c'her da ginnigen an tok roz-ze bemdez da vam Doue, hag e kendelc'has d'hen ober pell amzer.

Hogen eun dervez e vouc caset da ober eur gevridi benag a bell, hag e treuze eur c'hood braz o lavaret dre ma zea peden an ael. Setu pa zonje nebeuta eur vanden laeron oc'h en em gaout en dro dezhant, o cregi enhan, hag oc'h he gas dirag ho c'habitein. Hema, o sellet oc'h ar manac'h a velaz roz o tont euz he c'hinou, hag eur goulmik venn o tont da gerc'hat eur rozen, o nijal kuit, hag o tont adarre da gerc'hat eur rozen all, bep Ave Maria a lavare al lean mad. Souzet o velet ar burzud-ze, rag edot neuze e creiz ar goanv, ar c'habiten a falvezas dezhant gouzout petra oa ar prizonier-ze, petra oa bet, ha penauz en doa roz evelse d'ar mare-ze euz ar bloas.

— Me a zo manac'h, eme ema, ha n'em eus ket a roz.

— Me a vel roz o tont euz ho kinou, hag eur goulm o tont d'ho destum dre ma ho zaolit.

— Evit plijont da Zoue ba d'ar Verc'héz, abad va c'houent en deus lavaret din kinnigen bemdez da vam Doue eun tok roz o lavaret antercant Ave Maria. Hen ober a ran guella ma c'hellan; marteze eo en dra-ze oc'h eus guelet.

— Me vel ervad brema, eme gabiten al laeron, ez oun eun torfetour bras, guelet a ran n'em eus great morse ar vad. Anat eo din brema ez euz eur barados. Assuri a rer e pardou Doue d'ar bee'herien. Me ia eta da ober tokou roz d'ar Verc'héz, hag e c'hellen esperout e leuio d'am zicour d'en em savetei.

Kerkent e taol he armou, en eur discleria d'he gamaradet e fell dezhant mont da zant Jakez da bardona, ha goudeze en em denna eun tu bennak da ober pinjen.

Al laeron all, scoet ive gant ar c'hras, a droas kein d'ho micher heuzuz ha d'ho buez dizuch, hag a ieas d'he heul. Abenn eun nebeut sizunveiou goude m'oant bet o pardona, e kemerent oll ar zae a vanac'h er gouent ma edo o chom al lean mad-ze en doa ho distroet oc'h Doue gant ar roz a ginnige d'ar Verc'héz o lavaret ar chapeled.

Coumoul great gant goudron. — E kichen Lyon ez eus guelet, n'eus ket pell, coumoul great gant eun doare goudron pourchaset evit kementse. An doare goudron-ze a zo bet laket e podou ama hag ahont var meur a zervez arad, ha laket an tan enho.

Kerkent ez eus savet en ear coumoul teo ha griz hag a jome pell tost d'an douar. Ar moget goudron-ze en em skigne a bell, hag e sonje da dud ar c'charteriou all e voa an tan goal eur pennad dioutho.

Ar c'houmoul-ze, great gant goudron a zo sonch da lacat da dalyout evit miret oc'h ar reo da goeza, dreist oll en nevez amzer, pa vez dizolo an oabl, ha pa deu ar reo a goez neuze da ober kement a zrouk d'ar bleun ha da oll

vadou an douar. Hogen evel ne gredan ket e ve-prez var labourcien Breiz d'en em zervichout euz al louzou-ze a enep ar reo, e zan da gomz euz eul louzou all hag a blijo marteza muioch dezho.

Louzou oc'h clevned an avalou douar. — Eullabourer douar euz a Fontenay, tost da Baris, en deus cavet eul louzou oc'h ar c'hlenvet a sco an avalou douar abaoe pell zo. Al louzou-ze a zo eas da gaout ha da implija. Ne deus nemet lacat gant an avalou douar, pa ho hader pe ho flanter, eun nebeut bleud kign, pe croc'h en dero malet, goude ma vezont het laket en implich gant ar givizerien. Ar givizerien a laca an tann pe ar c'hrac'h en dero maletze gant ar c'hrac'h en poullou da drempa, ha goudeze, a zonch din, e reont eun doare kuignou ganthro evit beza laket da ober tan. Hogen ar bleud tann-ze tennet euz ar poullou, eo a zo bet laket gant ar al labourer ma comzomp anezhan, en toullou dindan he avalou douar dre ma ho flante, hag abaoue tri bloas ma en deus great implich euz al louzou-ze n'eus breinet aval douar ebet dezhant, eleac'h diaraog e vreine bep bloaz he avalou douar er memes parkeier.

Bugale an Alsas. — Eur c'hrac'h iaouang a lignez huel, greg eun amiral, e devoue da loja en he c'hastel eur prins euz an Almagn, euz a lignez ar Roue. Ar c'hrac'h iaouankze e deuz eur map eiz vloaz, eur potrik speredog ha buezek meurbet.

Eun dervez ar prins a c'houlen oc'h ar potrik pe seurt micher a raje pa vije bras.

« Me, eme ar bugel, a vezoz den a vor, cabiten a lestr, evel va zad, ha neuze e lopin ar brusianed. » Neuze ar prins o trei oc'h ar vam a lavaras :

— Penauz eta, itron, e savit-hu ho pugale?

— Evel eur c'hallez, eme an itron.

Ar prins prusian ne c'houlennas netra ken.

An aotrou Serre, vikel e Speziet, zo hanvet beleg ar brizionierien e Landerne.

An aotrou Lahaire, vikel e Plounour Lanvern, zo hanvet vikel e Speziet.

An aotrou Floc'h, vikel e Esquibien, zo hanvet vikel e Plounour-Lanvern.

An aotrou Jourdren, vikel e Landeleau zo hanvet vikel e Esquibien.

An aotrou Calvez, nevez beleget, zo hanvet vikel e Landeleau.

An aotrou an Hir, vikel e Plonevez-Porzay, zo hanvet vikel e Cleden-cap-sizun.

An aotrou Coataudon vikel e Cleden-cap-sizun zo hanvet vikel e Plonevez-Porzay.

An aotrou Coroner, nevez beleget, zo hanvet vikel e Lanildut.

An aotrou Kerandel, nevez beleget, zo hanvet vikel e Kersent plabennec.

An aotrou Bodenan, vikel e Kersent-Plabennec, zo nevez maro.

G. M.
Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullent gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huech' miz, pevarzec real.
An Abonamant a diez beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazezen a resee goude ma zeo ecbu he abonamant, a zo considerer evel abonet a nevez.
An abonamant a gernerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 48, e Kemper
D'an Aotrou de KERANGAL ephen e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.
Ar scrijou da lacat er Gazeten a diez da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 19 Here 1872.

O velet petra a ra an dispac'herien hag an dud difeiz, o velet petra a scrifont, o clevet petra a leveront, eo anat da gement hini en deus skiant vad hag a daol evez, eo red ar relijon d'an den, en deus Doue, oc'h he groui, laket he ziel e calon an den, hag ar siel-ze ne c'heller ket en em zizozer anezhan caer a ve. Petra? ar gueil enz eur chapeled a laca hon tud dizoue da veza strafuillet, ho laca da ober safar, da ober tousmac'h evel pa ve ho brasa enebourien o tont varnezho evit ho distruga? ar gueil euz a eur groas var an hent a laca ho dent da scignal, a laca ho bleo da zevel var ho fenn! Eun nebeut tud o vont da bardona, eur vanden gristenien en em zestumet evit rei da Zoue pe d'he vam santez eur merk euz ho respect, ho lacai da gounnari, da iudal evel eur vanden chas counnaret! Petra! clevet a raint ober freuz ha dizurs, lamponed eveldho o teleur ar stratuil etouez an dud honest, etouez oll dud eur gear pe eur c'harter, ha neuze ne livirint netra; pell dioc'h eno, neuze en em gavint en ho flijadur, e vezint en ho bouet; hag ar gueil epken euz eun den didrouz ha dizrouk, mar doug eur merk benuag a zevosion, a viro outho da gousket, a lamo ar peoc'h digantho hag ho lacai da vont en hegar!

Hag a beleac'h e teu ar gounnar-ze? Ha n'ema ket ar c'hrizien anezhi en eue an dispac'herien?

In, tud difeiz, caer oc'h eus sklancat hag ober freuz, caer oc'h eus nac'h ar feiz, ar relijon, Doue he unan, e gouelet ho calon e santit eun dra bennag o lavaret deoc'h oc'h euz eur mestr, hag ar mestr-ze o pezo eur mare bennag eun tamik cont da renta dezhant; hag ar mestrez e devezo crog enhoc'h pa garo, ep ma c'halfac'h e giz ebet en em denna euz a dre he zaouarn. Hag evel ne fell ket deoc'h silaou ar vouez-ze a glevit e gouelet hoc'h ene, e false deoc'h da viana ne velfac'h morse dirag ho taoulagad na croas, na chapeled, nag ifis na tud a ilis, na manac'h na leanez, na netra a gement a c'helpig digas.

da zonch deoc'h euz ar relijon, euz an Doue a sell deoc'h da nac'h.

An arrach-ze euz an dud difeiz a enep ar relijon ha ne deo-hen ket var an douar eur skeuden euz a hini an drouk sperejou a bere ar brasa tourmant eo ar zonch euz an eurusdet a behini int coezet dre ho orgouil, pe a zizesper ar re zaonet da veza collet an eurusdet-ze evit pehini oant bet crouet? Hag evel micher satan hag he zroug-telez eo miret oc'h an dud da zigouezout en eurusdet-ze o deus collet ho unan; an dud difeiz a raiive micher da voga ar feiz, da viret oc'h an oll da heuilla ho relijon, ha d'ho diframma oll mar gallent digant ho Doue.

Guechall, a leverer, e zoa paianed coz hag evit lacat ho bugale da gaout heuz oc'h ar vesventi; a roe esach da sclavet ken na vezent mesvet, ha pa vezent mesvet e tigasant ho bugale da zellet outho er stad-ze, hag ar gueil euz ar sclavet mezo-ze a bellez ar re iaouank dioc'h ar vesventi. Me gaf din ive ma teufe ar re o deuz eun dra bennag a skiant vad da evesaat piz oc'h oberou ha comzou an dud dizoue, kementse a ve avoalc'h evit rei heus dezhant, ho lacat da zioual da veza tonellet ganthro ha da goeza e gouezeuri eveldho, ha kementse ive ho doukie d'en em staga startoc'h oc'h ar relijon ha d'en em drei muioch varzu Doue.

RUMENGOL. — Pedet on doa aotrou Person Rumengol da rei deomp da anaout unan bennag euz ar burzudou pe ar grasou bras e deus roet eno ar Verc'héz d'ar re a deu di d'he fidi a galon. Clevet on doa hano euz a unan bennag, hag e c'houimp ervad mam Doue, evithi da ober hirio burzudou aleiz e Lourd hag e leach'h all, ne zileze ket evit-se ar vretoned vad a deu d'he fidi da Rumengoll.

Setu ama ar pez a scrif deomp hirio aotrou Person Rumengoll, o lavaret deomp e resevimp divezatoc'h diganthan pennadou all a scrit divar benn ar pez a zo tremenet en ilis benniget-ze.

« Ne roan ket deoc'h, eme aotrou person Rumengol, ar pez a vercan, evit burzudou ; ho c'hemeret a heller avad evit grasou bras deut dre zaouarn ar Verc'hez, ha eridi a c'heller eo bi e deus tennet anezho digant he map evit ar re o deus bet anezho. »

Setu eno ive petra zonjomp o verca ar pareou burzudus ma comzomp anezho alies ; ken n'e deuz an ilis douget he barnedigez ne c'hellomp lavaret ken ; hogen merca a reomp an traou-ze evit creski feiz ha devosion ar gristenien e kenver hor zalver bag he vam sante. Ni christenien catolig a c'hoar ervad, pa ve mènec a draou burzudus, ne goust ket hirroc'h d'an aotrou Doue rei ar vuez da eun den maro eget berraat euz eun dervez pe eun heur epken ar c'hlenvet-crog en eun den.

« Lizer digant M... da Ch... Miz even 1864.

« Aotrou person, »

Eur poder iaouank, bet epad daou vloaz o labourat var he vicher e Daoulas, hag o veza bet ac'hano an eur vad da vont da bardona da Itron-Varia Rumengol, en deus dalc'het sonch mad euz al leac'h-ze dre ar grasou a scuil gant largentez Itron Varia remed oll var he bugale vad pa en em erbedont outhi. Dalc'het oa gant enr c'hlenvet a beultrin, hag e taole ar goad couls lavaret bemdez. Implijet en doa a bep seurt louzeier, hag e crede ervad n'oa pare ebet evithan, pa denas da zonch dezhan-euz a c'halloù-an hini a zo ic'ched ar re glanv. En em erbedi a reaz oc'h ar vam vad-ze, hag e voestlas rei dezhi daou bod da lacat bokedou, euz ar podou fin a rer e Langeais. (Indr-ha-Loer).

Ittron Varia Rumengol a zilaouaz he beden ; pareet eo dre vurzud ha dre c'halloù mam Doue.

An den iaouank-ze eo va breur caer ; ema o chom e Langeais, ha digaset en deus din an daou bod oc'h va fidi d'ho c'has beteg iliz an itron Varia.

Mar oc'h eus c'hoant da c'houzout hano va breur caer, setu-hen-ama : Felix Pichot, poteur e Langeais. »

Per M...

1867. Eun intavez ha ne deus nemet eur verc'h, a vele ar verc'h-ze clav, hag ar vedesined n'o doa esper ebet d'he farea. Dont a reaz ar zonch dezhi d'he goestla da Itron-Varia Rumengol. Nebent amzer goude en em gave eurus ; bet e doa he goulen digant ar Verc'hez. An intavez-ze zo dent da seveni he goestl ha da rei eun oñfrans d'an itron-Varia evit diskuez he anaoudegez vad.

30 Even 1867. Eur verc'h euz a L... a zo bet meur a vloaz ep bale, hag a zo deut ar c'herzet dezhi kerkent ha ma zeo bet erbedet gant he c'herent oc'h Itron-Varia remed oll.

1° Gouere 1867. Eur verc'hik vihan euz a B... oajet a bevar bloaz anter, a ioa dallez c'hoec'h miz a ioa, e deus resevet ar guelet kerkent ha ma o deuz he c'herent prometet dont da bardona da Rumengol.

Eur c'hreg, chomet mudez epad pevar mis goude

lacat eur bugel er bed, en em voestlas da vont da Rumengol ; kerkent e c'hellas lavaret eur ger bennag, hag abaoe ma zeo bet o pardona e coms calz esoc'h.

17° Guengolo 1867. Eur mous euz a enez Eussa a goeze aliez e drouk sant trivach' miz a ioa ; he gerent o deuz he voestlet da Itron-Varia Rumengol, hag abaoe ne ket coezet.

Rom. — An tad sante, daoust da gement a laver hag a scrif an dispac'herien o clask rei da gridi e veclav, dare da vovel, a zo iac'h ha cre, hag a ro bemdez digemer da galz a dud. Gonel sant Fransez Assis, d'ar 4 a viz here, a zo bet eun deiz a solanite vraz evit ar romaniz. En dervez-ze en em gave an anterçantvet deiz ha bloaz abaoe ma zoa en em laket Pii nao e trede urs sant Fransez. N'eus mar ebet, an oll dadou euz a urs sant Fransez o devezo sefet an anterçantvet deis ha bloas-ze. Pljet gant Doue o dese an oll bedennou great en deis-ze evit vikel Jesus-Christ, ar c'halloù da zigas ar peoc'h d'an iliz ha d'ar bobl christen.

Lourd. — Daoust d'an dispac'herien ha d'ho oll gounnar, ar bardonerien a gendalc'h da vont da Lourd, hag ar Verc'hez sante, a gendalc'h da barea tud dilezet gant ar vedesined. Eur pardoner hag en deus tremenet meur a zervez eno, a laver :

« Ne oufet ket miret da veza estlamet o velet ar pez a dremen e Lourd. E guironez, burzuduz eo. Ouspen ar bardonerien a die dont d'ar c'huec'h euz ar miz ha ne voar den pe ger braz eo an niver anezho (var dro cant mil den, a leverer, deut dre an hent houarn, ep conta ar c'harteriz,) en em gaf ama bemdez da nebeuta eur mil bennag en dervezou ne c'hortozer den. Ne oufet den lavaret pe ger braz eo devosion ar bardonerien-ze. Diskuez a rer deomp eur verc'hik vihan eis pe nao bioaz a ioa dallez, e deus resevet ar guelet, hag a vel hirio he mam evit ar vech kenta. Ne skuizer ket ama, c'hoant a ve da chom evit mad....

Eur medesin, euz an tu d'an anternoz d'an Frans, a rent testeni euz eur pare burzuduz all. Eur c'hreg oajet a 43 vloaz, bet louzaouet ganthan ep esperans ebet d'he farea, a zo en em gavet iac'h en eun taol goude eun na-vet great da Itron-Varia Lourd.

LYON. — Ar Sizun catolig a Lyon e devoa mouillet eul lizer skrifet d'he mam, e mis mae diveza, gant Melani, ar vesaerez vihan a ioa en em ziskuezet ar Verc'hez dezhi var menez ar Salet. Melani e deus lavaret abaoe ne voa ket tre eno ar pez e doa lavaret d'he mam, e voa chenchet eun dra bennag en he lizer. Hogen al lizer-ze ankenius meurbet; setu ama en pennad anezhan :

Va mam ger,

Ra deui an Doue a drugarez da veilla varnomp ba d'hon disen epad ar pennad amzer scrijuz a ia da boeza

var ar Frans eablus, rak mazul ar pec'hejou a zo leun... Paour kez Frans... paour kez Itali...

Va mam ger, scrifit buan d'am breur a zo e Pariz, ha d'am c'hoar a zo e Marseil, pe o pezo daelou da scailla. Pariz a dle beza dismantret, rag ar gær gablus eo... n'eus mui a amzer da goll, ar goaligner ar re spontusa, ar seurt n'eus guelet Morse, a ia da goeza var ar Frans. En em stagit eta oc'h ar Verc'hez sacr, oc'h ar relijon sante, oc'h an tad sante ar Pap, vikel Jesus Christ.

Ma n'oc'h eus ket scapular carmez, grit hen lakat deoc'h, hag ive d'am breudeur ha d'am c'hoarezed, ha na gollit ket a amzer; ar goaligner a deui evel laeron. Il da govez ha da reseo ho Toue, bezit e doare da vovel mar goulen Doue ho puez ; mes na gollit ket an Env eleac'h ma tleomp oll-en em velet; en eun taol ar goad a redo a hep tu ; eur voalen all a deuio hag a zistrojo ar genta.

Crena a ran'o velet kement a reuziou. Ne c'hellan ket sonjal e kementse... Kemerit daou pe dri bilet, likit ho bennigen, ha kemerit ive dour benniget, ha pa glevot trouz en ear, serrit mad ho toriou hag ho prenecher, ha pedit ep ean. Ar goad a redo en Itali evel e Frans.

Ar gatoliked a vezor persecutet ha laket d'ar maro. Va Doue ! va Doue ! pebez taolen scrijus l pedompl... pedompl ha gouelomp. Lezomp da c'hoarzin ar re a c'hoars; ne c'hoarzint ket neuze. Lezomp ar re ne gredont ket da ober goab a gement a zo; ep dale ec'h esint bêtig al li venjansou mestr ar vistri, roue ar rouane. Ra deui tud vo bro da bidi calz evit ar Pab hag evit ar veleien geiz.

O va Doue ! va Doue ! perak n'oar ket distroet ouzoc'h !...

Melani e deus lavaret divar benn al lizer-ze :

« Ar pennad lizer a zo diskuezet din ne deo ket tre ar pez am oa scrifet d'am mam. Me zonch din, eleac'h moulla va lizer, n'eus great nemet he lenn, hag ober neuze dindan envor eul lizer all hag a zo enhan traou ha n'em eus ket lavaret. »

Evel a velit al lizer-ze zo trist braz ha leun a c'hourdrouzou. Hogen anaout a rer ive ar c'homzou frealzus (consolant) a lavare rouanez an Env da vugale Pont-mean :

« Mes pedit, va bugale : Doue ho silaouo abars nebeut. Va mab en em les da veza touchet.

Leac'h a zo eta da esperout, o velet kement a bedennou evel a rer brema er Salet hag e Lourd eleac'h ma za kement a dud da bardona, on devezo leac'h ive ep dale da vont da Bont-mean da drugarecat mam Doue da veza tennet divarnomp ar gouligner a zo oc'h hor goudroux.

G. M.

Pennadou tennet euz lizeriou skrifet gan an arabed bihan euz a skoldi arab eskopti Alger.

Gouzout a rit martreze, Lenner, penaôz Arc'heskop Alger, an aotrou Lavigerie, epad eur gernez a voe,

brema ez euz tri bloaz, a zastumaz eun toulad bugale arab, kolled gan-t-ho-ho zad bag hio mam, ha pere n'ho devoa den da zigori an or na da roi tam d'ezho, pe a voa dilezet gan ho c'herent war bord an henchou da vovel gan an naon pe da veza debret gan an anevede gouez, o veza ne voant ket ewid ho maga. Ho-unan, eur galz anezho, e varvent gan an naon : rag braz a voa an dienez er vro.

An Arc'heskop mad a repuaz ar vugaligou baour-ze, ho lakeaz en he glouerdiou, en he skolachou, en off diez a'zo dindan he c'houarnamant. Servichout a ra d'ezho abaoe da dad; ho maga hag ho gwiska a radiwar he goust ha gan an aluzennou a gass d'ezha an eneou mad. Savet hen deuz e Alger eur c'hlouerdi pe skoldi ewid ar vugale arab, e dezo ober euz ar ne-maydivezatoc'h beleyen da gass da brezeg an Aviel d'an Arabed, ho c'henvreiz. Lakeet hen deuz er skoldi-ze an arabed bihan destumet gan-t-ha epad ar gernez hag ar re hen deuz kavet abaoe, hag ennoez-int skolyet ha savet er Relijon gristen.

Ho zud ne voant na ne dint kristenyen, mes mahomedan ; ar vugaligou-ze ives, araôg beza repuet gant an Arc'heskop, a voa savet gan ho zud er mahomediac.

Mad ! e zan da roi d'eo'h pennadou euz al lizerou skrifet gan ar vugaligou-ze da hemma „da bennont. Efeat a feiz, ne gavot nétra kaerroc'h ; efeat a zeskadurez ives, ne gavot nemeur a vugale en on touez hag a zesk dindan tri bloaz kemment evel m'ho deuz desket an arabed bihan-ze : rag a boan ez euz tri bloaz abaoe ma e maint e skol ar re avaneta anezho ; araôg ne vonient netra.

Mes araôg roi d'eo'h ar pennadou-ze euz a lizerou an arabed bihan, e zan da lakaat dirâg ho taoulagad eul lizer skrifet gan ar beleg missioner, pehini a zo mestre superior war-n-ezho, da eur chalon a Lyon. Setu ama al lizer-ze.

« Aotrou chaloni,

« C'hwi oz peuz va fedet da gass d'eo'h pennadou tennet euz a liziron va bugale, an arabed bihan. A greiz kalon e kassan d'eo'h eun neubeud pennadou evel-se el lizer-ma. Ho c'hopiet em beuz diwar ho liziro, beppred ken dudiu, abarz ho lakaat er post evit ar Franc.

« Eur pez labour c'hoaz prisiusoc'h a vez da ober : c'hwi oz peuz hen merket d'in oc'h-unan : ar pez labourze a vez kemmeret notenn euz an oll responchou leun a eonder, a frankiz hag er memez amzer a furnez, a glever a beb mare o tont euz a c'hinou ar vugaligou-ze. Mes, sivoaz l beteg-hen an amzer a zo manket din ewid ober se. Dizale, esper em beuz, e vezor digasset din eur beleg bennâg ewid va zikour, ha neuze hini pé hini anezho a c'hello hen hem garga euz a ze.

« Pedit ewid-on, Aotrou chaloni, hag ewid on oberiad, e pehini ne glaskom nemed gloar Doue, kreskedigez ar Feiz ha mad an Arabed keiz. Gouzout a rit ne vec'h ket ankounac'heet en or pedennou ; nan, ne d'oc'h

ket ankounac'heet en or skoldi arab a zant-Eugen, e pelec'h pedennou or skoldi ger, an arabed bihan, a zav bemdez ken birvidig ewid-oc'h warzu Doue.

« F. Charmetant, beleg missioner,
« superior ar skoldi arab. »

1

Pennad tennet euz eul lizer skrifet d'an aotrou Dubut.

« Aotrou ker,

C'hwi oz peuz goulennet aliez araog hiryo petra em boä c'hoant da veza, pa vizenn deuet braz, ha me a responde d'eoc'h atao : « Missioner a fell din beza. » komz a reenn neuze, eb gouzout petra a leverenn. Mes Doue va lakee da gomz evel-se : rag va galvet hen deuz, her gwelet a ran brema, ewid mont da zougean ar sklerijenn euz ar Feiz d'an Arabed, va breudeur, pere n'ho deuz ket c'hoaz gwebet ar sklerijenn-ze. O! na me em beuz mall da veza missioner ewid mont da brezeg an Aviel da dud va bro ! setu perag na heanan da c'houenn digau-eoc'h ma pedot ewd-on dalc'hmad. »

« ...Pierre... »

An Ermit.

An Duk a Vourdel a ra he bask kenta.

Meur a viz a ioa, e vije roet d'ann Duk a Vourdel, oc'h penn he studiou pemdeziek, kenteliou all kalz tal-voudusoc'h, pa'z eo gwir e tlient hel lakaat e stad da ober ar c'haera tra en deuz eur c'hrouadur kristen da ober var an douar. Lekeat e oa en divie great he bask kenta d'ann daou a viz c'hoevrer 1832, gouel Maria ar goulou.

Eun aotrou euz a Vro-C'hall pehini en em gave e Holi-Rood d'ar mare-ze a gomz evel-henn var ar pez en deuz klevet ha gwelet he-unan.

« Derc'hent ann deveze kaer-ze, eme-z-han, ar prins iaouank abarz mont da gousket a ziskennaz e kambr he dad koz ; hag eno, var bennou he zaoulin en deuz goulennet ha bet ar vennoz ar vrasa hag ann denera a oufe bikenn beza roet. He dad koz, he eontr hag he voereb her bennige var eun dro. E kreiz ho esmaë hag ho daelou, e klevemp ar brinsed diseuruz o lavarout d'ezhan : Ped mad, ped dreist pep tra evit Bro-C'hall ! »

Eul leor e ve ret da ober evit lavarout holl ar c'homzou mad hag an traou kalouniuz a weljomp-ean noz-se hag enn deiz varlerc'h. Ar c'hrquadr-ze benniget gant Doue, dreist he oad e pep tra, a ieaz d'ann devez kaer-ze enn tu all c'hoaz d'ezhan he-unan, dre he zonjou, dre he gomzou, ha dre ar merkou a roe e pep giz euz he feiz hag euz he garantez evit Doue. Ar c'hardinal Latil, mignon bras Charles X, a lavaraz ann offeren. Araok ar communion e reaz eur brezegennik d'ar Prins hag a achue dre ar c'homzou-ma : *Mab Sant Loeiz, dorn Doue ra ho kunduo bepred !* Eur gomz henvet tost da yad a oa bet laveret da Loeiz c'houzek var ar chafot. (1)

(1) Map sant Lois, pignit d'an Env !

Mes ar belek a gennerze ar roue santele da verval a zelle ouz ann env, hag ann hini a roe ar bara a vuez d'he niz-bihan, a zelle ouz an douar, o welet o tigeri dirag ar c'hrouadur eun hent rust ha tenn, ha pell'etre ann daou benn anezhan.

Goude al lid, ann dud roeal, enn eul lod, a c'hortoz ar c'hrouadur euruz; holl e pokjont d'ezhan oc'h hestarda gant teneredigez var boull ho c'haloun. Varlerc'h dijuni, ar roue koz a c'halvaz d'he gambr ann Duk a Vourdel hag he vistri. Trugarekaat a reaz ar remaneuz ho foaniou hag ho labourou akeduz ; ha neuze e lavaraz d'he vab bihan gand eur vouez nobl ha harantez : « Krouadur « ker, ar vuez a zo tonket d'id gand Doue a hell beza « huvel a stad, ha da zleadou diez da ober ; mar santez « bikenn ar boez euz ann trubuliou, euz ar poaniou a « ia bepred da heul ar renk-ma oud ganet enn-han, ar « zonj euz ann daou a viz c'hoevrer a raio nerz d'id. »

Ar c'hrouadur tenerreat beteg ann deelou a bokaz da zourn he dad-koz. — Unan bennak o veza neuze goulennet digant-han, petra, felle d'ezhan e vije laveret euz he berz d'ann dud vad ho devoa pedet evit-ban e Bro-C'hall, da gen ann dervez kaer-ze : « Fallout a ra d'in, « eme Herri, e ouisent holl, oun leun a anaoudegez vad « evit-se, ha n'am euz ket ho ankounac'heat ken nebeut « dirak Doue. Mar d-eo bet selaonet ma feden, Doue a « vennigo Bro-C'hall. »

Bete neuze Charles X en devoa difennet mad ouc'h he ded lavarout ann disterra tra d'he vab bihan var varo ann duh a Verri ; kement a aoun en devoa na vije en em risklet e kaloun ar c'hrouadur re iaouank c'hoaz, drouk-vennoz pe gasoni ouc'h he vro, o klevout e oa maro he dad dre zourn eur Gall, siouaz ! Da zeiz he gommunion eta, pa oa ar c'hrouadur lean euz he Zoue ha prest da bardonni evel-t-han, e teuaz he dad-koz he-unan da lavarout d'ezhan penaoz en devoa kollet he dad.

H.

(*Tennet divar buez ann Duk a Vourdel, Herri V.*)

Aluzennou Franseza a Amboas.

VII.

Pa glevas Fransesa ar burzud en doa great Doue evit miret oc'h he enebourien da ober ho zaol, ne vouie penaus diskuez dezhant he anaoudegez vad. An dud chentil, he zervicherien trubard o doa guelet ar pez a ioa c'hoavezet ; ar morched a grogaz enho hag e teujont d'en em deleur da dreid ho mestrez. N'em eus ket izom da laveret e vouent pardonet.

He demezelled a deuaz ive da ziskuez dezhant he laouedig, hag e pokent d'he daouarn ha d'he dillad, o velet pe ger caret oa gant Doue.

— Ahanta, va merc'ched, eme an dukez, guelet a rit-hu penauz en deus Doue great eur burzud evidomp ! Oh ! nag hen a zo Doue mad e kenver ar re a laca ho fizians enhan ha ne ket e bugale an dud ! Oh ! nag hen a dleomp he garet hag he zervicha ! Greomp eta hor

gallout evit he veuli, ha dalc'homp mad d'ar zonch santele on doa da ober pep tra evithan ha da veva evithan epken !

Kerent Franseza, o velet en em lakea Doue a du ganthi, a ieas da laveret da roue Frans e collent ho foan, hag he lezas neuze e peoc'h.

An aotrou a Amboaz a voue drouk contant eur pennad mad. Dont a reas gouscoude da anaout santelez he verc'h hag he zicouras zoken da beur sevel ar gouent e devoa comanset.

Franseza, lezet e peoo'h a ioa en em dennet e castel Gavr. Eno e devoe ar c'hlac'h ar da goll he mam a varvas goude beza bet clanv eun nebeut deriveziou, hag epad he c'hlenvet ne devoe ken servicherez nemet he merc'h vad. Houma a rentas dezhant an deveriou diveza, hag a baiez eun nebeut dle a chome var he lerc'h.

Nec'hamant e devoe ive o velet he zad o timizi adarre. Hogen he zad ne vevas ket pell goude, ha Franseza a vouelas dezhant cals mui eget e doa great d'he mam. Ha pa c'houennet outhi perak kementse, e lavare : « e devoa esperanz vad euz a zilvidigez he mam, mes euz a zilvidigez he zad en doa bevet calz ervez ar bed, ne vouie petra da zonjal, hag e leze an dra-ze etre daouarn Doue. »

Franseza, evel ne voa mui netra oc'h he staga oc'h ar bed, a c'hallas neuze dont abenn euz-ar pez a glaske pell a ioa. Derc'hent gouel an oll zant er bloas 1463, e tigouezas nao leanez a urs Carmez, digaset gant an tad Soreth. Franseza ho digemeras gant ar brasa laouenedig. Fallout a reas dezhant ho zervicha he unan, o terc'hel evithi ar pez a chome en ho dilerc'h. O c'hortos ma vije peurzavet ar gouent, e vouent lojet e castel an herminik. Ar brinsez a roas dezhant ar skuer euz eun humilit hag a vertuziou ker bras, ma vouent souezet oll, ha ma laverent etre zhant.

« Da ober petra hor beza digaset ama da zesk' hon reglen da eur brinsez ker parfet ? Muioc'h on eus da zesk' ganthi eget na c'houfemp da zesk' dezhant. »

Franseza e devoe nec'hamant abalamour ne vouie ket ar flamand, iez al leanezed-ze. Hogen Doue a ziskuezaz ama adarre pegement e plije dezhant he zervicha, rak rei a reas dezhant ar c'hras da zesk' ar iez-ze en eun taol, en hevelep doare ma her c'homze couls ha pephini.

Pa voue ert eur peur echuet ar gouent, an tad Soreth, vikel vras Guened, eun niver bras a dud chentil hag a vourc'hizien, a deuas da gerc'hat al leanezed da gastel an herminig ha d'ho c'has e prosesion d'ar gouent nevez a voue hanvet : *An teir Mari.*

An dukez a roaz alc'hoeziou ar gouent d'ar vam priolez, hag he sicouras da sini ar c'hlac'h. Hogen ar fendatourez santele ne c'hallas ket en em lacat gantho dioc'htu er gouent. Bez'e devoa aferiou da regli, ha da c'hortoz, e chomaz en eun tiik bihan, er meaz euz ar gouent, a beleac'h gouscoude e c'helle heuilla oll ofisou al leanezed.

Ar vuez a rene he niz Franseza eil, a Naoned, a zis-

plije dezhant, hag e kuiteas c'hoaz eur vech he zi evit mont d'al lez da rei aliou d'an duk. Daoust d'he aliou mad, daoust d'ar respect en doa Franseza evithi, ne c'hounezas netra, ha Franseza a deuaz ac'hano ; trist meurbed, goude beza gourdrouet he niz euz ar goaleurion a dlie coeza ep dale var Breiz.

Distro da Vened, en em lakeaz evit mad etouez leanezed Carmez e couent an teir Mari.

An habit Carmez a voue roct dezhant deis gouel Maria Meurs. An denc'hent Franseza e devoa kemeret souris, evit ar vech diveza, euz a afriou ar bed-ma. Ranna a reaz ar pez a jome ganthi d'ar beorien, gant aliou mad a roe d'ar re a nezhio a anaie, hag e trugareka ar re o doa great eur vad bennag evithi, pe o doa diskuezet madelez evithi epad ma stourmet outhi.

En eur voestig e lakeaz he iale'h aluzennou, hag he c'holier, pe da viana ar pez a jome anezhau, dre ma tigasant da zonch dezhant enz he bugaleach hag euz a veur a dra a rea c'hoas plijadur dezhant.

D'ar 25 a vis Meurs, dirag an oll noblans a Vreiz, Franseza a Amboaz a droclaz he dillad a intanvez oc'h an habit a bried Jesus-Christ. Peder euz he demezelled a voue great leanezed er memes dervez. Goude kement a drubillou ez eaut ert eur ar peoc'h.

Al leanez nevez ne ancounac'heas ket gouscoude ar re a ioa chomet er bed. Sonjal a rea aliez en dukez keas, Mac'hariet a Vreiz, e devoa a bep seurt poaniou da c'houzant a berz he fried, hag a ieas da verval, lazant gant ar rann galon.

Pa deuas da Franseza ar c'helou euz a varo an dukez, e skuillaz eur mor a zaelou, hag e crescaz he fedennou evit an duk. Lacat a reas gouscouze he c'henderv da zimizi eun eil guech, da eur brinsez vertuzoz evel an hini en doa collet, ha bez'e devoe ar blijadur da velet Franseza eil o tistrei oc'h Doue hag o labourat da ober eurusdet he bobl.

Pevar bloas goude Franseza a voue laket da briolez en despet dezhant. A neuze ar brud euz he zantelez a ioa en em skignet dre Vreiz oll, ha zoken dre ar broiou all.

An dug a Vreiz, dre ali he bried, a falvezas dezhant digas Franseza da Naoned. Scrisa a reas d'ar Pap evit goulen ma vije digaset da Naoned ha ma vije roet da leanezed Carmez eur gouent a ioa eno, eleac'h ma zoa c'hoarezet a urs Sant Beneat, mes pere pell a ioa ne heuillet reglen ebet.

Ar Pap Sixt pevar a ioa neuze var gador Sant Per. Lacat a reaz ober eun enclask, ha goudeze e scrisaz eul lizer dre behini e c'hourc'hement da Franseza mont da Naoned, da gouent ar Gouets, gant nao leanez euz he urs. Franseza a ieas di deis Nedelek 1476, ha goude ma voa eat ac'hano leanezed Sant Beneat, an dug a Vreiz a lakeaz ar gouent-ze etre he daouarn.

Al leanez santele ne chenchañ eno netra en he doare da veva. Dre ma tostea an termen euz he buez, hag e caer en em zistage muioc'b mui dioc'h an douar, evit en em unani muioc'b mui gant Doue.

En dervezou diveza a viz Here 1485, Franseza a voue scoet gant eur c'hlenyet marvel.

Araok mervel e lakeas digas dezhi ar c'holier e doa bet digant an duk lan pemp, hag ar ialc'h ma voa boas da lacat he aluzennou enhi. Chom a reaz eur pennad da zellet outho, rak digas a reant da zonch dezhi euz he bugaleach hag euz a gals traou a rea vad d'he c'halon.

Neuze e c'hourc'hennnaz ho rei d'he nizez Anna a Vreiz, en eur lavaretdezhi ar c'holiera c'helle servichout evit miret na vankje arc'hant er ialc'h.

Gant he leanezed e lezaz evit testament ar c'homzouma :

Grit, me ho ped, dreist pep tra, ma vezo Doue ar muia caret !

Mervel a reas d'ar 4 a viz Du, d'ar guener, var dro an heur ma varvaz hor Zalver er groas. G. M.

Eur prezeger bihan.

E Sizun Limoj e cavomp ar pennadik scrit dudiusma :

An Aotrou'n escop a rea he dro evit couzemenni. Digouezout a ra var an abardaez e kær Mainsat. Goude beza bet digemeret ervez lit an ilis gant ar veleien ha gant ar bobl, e zeas da velet ar rebaour en hospital. C'hoarezedsant Visana Baol her gortoze. Goude m'en doa guelet ar beorien e voue digaset dirazhan ar vugale, da genta ar scolaerez, goudeze ar vugale a zigemerer eno bihanik evit entent outho, ar pez a c'halver e gallek *salle d'asile*. Euz ar re-ma e zoa eur vandennad vad. Setu pa zonjet nebeuta, unan anezho, eur potrig, o servel euz a douez ar re all hag o vont da zaouina dirag an Escop en eur lavaret :

— Aotrou'n escop, me eo ho prezeger bihan.

— Ia ! eme an Escop laouen meurbet, vad avoalch a ri din, rag izom am eus prezegerien, hogen guelomp da brezegen.

— Va frezegen, aotrou'n escop, n'e deus nemet daou boent. Ar potrik neuze en em laca da zistaga eur ribustaden, diou ribustaden zoken, rak daou boent a ioa. Pa voa echu gant-han, e lavaras :

— Va benigit, me ho ped, aotrou'n escop.

— Da vennigen a rin a galen vad, va bugel ; hag an Escop o sevel he zorn hag o vennigen ar paotr.

Ar bugel neuze a zao en he za, ha dic'hoars, e sao he zornig evit bennigen ive d'he dro an aotrou'n Escop.

Mar doa dic'hoarz ar bugel, ar re a voa o sellet, e c'hellit cridi ne voant ket. Mes an Escop a lavaras.

— Mad, mad, va bugel, guelet a ran ez out, ne ket epken prezeger, mes ive eun tamig escop. Hogen me gred ervad e zafe madigou ganhez brema goude beza prezeget evel ac'h eus.

— N'em eus kez afer a vadigou.

— Petra neuze-ta ? eun imach ?

— Ken nebeut. Eun dra vrasc'h a c'hoiplannan, m'em eus c'hoant da veza couzemennet varc'hoas.

Ar bugel n'en deus nemet c'hoec'h vloaz anter.

— Couzemennet varc'hoaz ? eme an aotrou'n Escop, hag o trei oc'h person ar barrez : hag a zrevi eo e c'houl an dra-ze ?

— Oh ia, a zevri aotrou'n escop ; ar bugel-ze a voar mad he gatekiz, hag ouspen tri miz zo ema ee'h ober he bourceas evit beza couzemennet.

— Mad, guell a ze, eme an escop ; rak-se, va bugel, varc'hoas me da examino en ilis dirag an oll, ha ma responces mad, e pezo da c'houlen.

Antronoz, goude an oferen, an aotrou'n escop a c'houlennaz eur ger catekiz bennag oc'h ar vugale o doa great ho fask hag a dlie reseo ar gouzemen. Gondeze e c'houlennas.

— Peleac'h ema-ta va frezeger bihan ?

Setu-hen o tiredet en dra c'helle, ep muioch'a aoun eget en doa an derc'hent. An aotrou'n escop a grog enhan, hen laca da azeza var eur gador, hag en em laca da ober goulennou outhan var ar beden, ha zoken var bep loden euz ar c'hatkis. Ar bugel a responte distagel, hag an Escop a ioa souge enhan.

— Mad, emezhan, va frezeger bihan, p'eq guir e c'houzout ker mad da gatekis, ha pa roer testeniou ker mad ac'hanout, e zan d'as reseo hag e vezi couzemennet.

Tad ba man ar bugel a ioa eno, hag a vouele goalc'h ho c'halon.

— Gouscoude, eme an Escop, araok ma zi kuit, e rancan ober ouzit c'hoazeur goulen bennak.

Lavar din, va bugel, ha caret a rez-te Doue a zoare ?

— A greis va c'halon her c'haran, eme ar bugel.

— Ia, mes, hag he garet a ri-te ato evelse ?

— He garet a rin ato.

— Ha pa vezi bras, braz, lavar din, ha mez a pezo-te o lavaret hag o tiskuez e carez an Aotrou Doue ?

— Morse n'em bezo mez.

— Her prometi a rez ?

— Ia, Aotrou'n Escop, her prometi a ran deoc'h.

Clevet a rit, eme an Aotrou'n Escop, o trei oc'h an dud a ioa oc'h he zelaou ; ar bugel-ma a ro he c'her n'en devezo morse a vez evit servicha Doue. Mad, me hen lavar deoc'h, paresionis Mainsat, ma teufe da ancounae'hat he le, da vancout d'he c'her, ne gemit ket a vein evit he labeza, digasit evad da zonch dezhan euz al le en devezo torret. Mes nan, va bugel, te a zalc'h o mad d'as ker, hag e zan d'as bennigen ha d'as couzemann.

Cridi a c'hellit e voa tenereet calonou an oll dud a voa testou euz an abaden-ze.

Oh ! eme an hini a scrife an dra-ma, ar Speret-Santel a dleas diskenn gant laouenidigez er galon iauquank-ze preparet ker mad, eur galon hag e devoa kement a c'hoant d'he reseo. Plijet gant Doue e teufe ar bugel-ze,

ervez comz an Aotrou'n Escop, da veza eur bevnoz evit oll barrez Mainsat.

G. M.

Daou c'haribaldian.

Eur prins euz ar Pologn, ar prins Lambomirski, o veza eun dervez e Napl, azezet oc'h taol en eun hostaliri vraz, a velaz o tont etrezeg enhan eur garibaldian gant ar mercou enz eur c'habiten.

— N'em anavezit-hu ket, emezhan, prins ?

Ar prins a voue souezet meurbet, rag anaout a reas neuze e voa eno eun den a ioa bet keginer e ti he dad, eun den dizuch, laer ha mezier, a ioa bet caset kuit euz he di abalamour d'he voal vuez.

— Evit doare oc'h eus great hoc'h bent abaoue n'em eus ket ho kuelet, eme ar prins ?

— Oh ! ar jeneral Garibaldi ne c'hell ket tremen epdhon... ha setu-hen, en despet d'ar prins, oc'h azeza en he gichen, hag oc'h en em lacat da esa ha da zibri en eur gonta he daoliou caer.

Hogen setu eur garibaldian all, eun ofiser all o tont etrezeg enho.

— Na gomzit ket oc'h hennez, eme ar c'heginer coz d'ar prins ; hennez zo eul lampon fall.

Mes re zivezad edo ; an ofiser a ioa deut beteg enho, hag a lavaras : Me zo sur edo ar c'habitenn-ma o lavaret droug ac'hanon-me. Hag hi tabud o sevel etrezho, hag an eil da zisculia troiou, pe kentoc'h tortejou egile. Hogen penaouz o doa an daou ofiser-ze gounezet migoniach Garibaldi ha penaouz oant bet savet d'ar reng a ofiserien ? Setu ama :

Unan anezho a voue laket gant Garibaldi da c'houanner en unan euz a enezennou Lipari, e Sicil. En enezenne ez eus tri mil den. Kenta a reaz ar gouarnet nevez e voue lacat digas dezhan an oll arc'hant a ioa en enezenn, ha pa c'ellas caout an arc'hant etre he zaouarn, e tec'has kuit ; o cas gantha oll danvez an enezis.

Egile en doa great c'hoas goasoc'b.

Garibaldi o veza gant he lamponec en Abruz, a lojaz eun nosvez en eur bourkik bihan, hag evel caera ti a ioa er bourk-ze oa ar presbital, e kemeras evithan he unan cambr ha guele an Aotrou person.

Antronoz, al lampon ma comzomp anezban ama a c'houlennaz oc'h ar jeneral :

— Cousket mad oc'h eus-hu ?

— N'em eus ket sur ; me laca ar s... calotin-ze en doa destumet kement punezen zo er bourk-ma da lacat en he vele.

— Ah ! s... c... mar kirit rei anezhan din-me, jeneral, me zesco dezhan lacat punez en he vele.

— Oh ! me hen ro dit a galon vad ; gra ganthan ar pez a gari.

Al lampon a ia da glask ar beleg, her c'has ganthan er porz hag hen laz gant eun tenn pistolen.

Divezatoch, en amzer ar gommun, ar prins Lambo-

mirski a velaz adarre an daou ofiser-ze e Pariz, unan oc'h heul Flourens hag egile er gardnacional. G. M.

(Tennet euz ar gazeten, c'hallek Revue de la Presse.)

An Aotrou Sevezen, person Guimillau, zo hanvet person sant Melani Montroulez.

An Aotrou Billon, professor er C'hlouerdi bras, zo hanvet person Guimillau.

E Belfort, eur vam a gase d'ar scol eur verc'hik seis vloaz e devoa. E kichen an ti scol e voa-eur jeneral prussian o chom. Eun dervez ar jeneral a deuas da gaout ar vam-ze hag a lavaras dezh :

« Itron, me zo deut da veza intany, hag eur verc'h viam am euz a zo digaset din ama. Hogen ar verc'h-ze n'e deus bugel ebet da c'hoari ganthi, hag em ejz aqun na glanfe gant clenved ar vro. Ma carfac'h lezel ho merc'h da zont da c'hoari ganthi.

— Aotrou, eme an itron-ma, ne c'hellan ket rei ho coulen deoc'h, me a zo galley.

— Mad, eme ar jeneral, ma na roit ket va goulen din evel galley, roit-hen dinjevel m'am.

O velet nec'hamant an tad-ze evit he verc'h, an itron a lavaras neuze.

— Gouennit oc'h va merc'h, ha ma c'hasant mont, me he lezo.

Neuze ar jeneral a lavaras d'ar verc'h :

— Va merc'h, dont a reot-hu, da c'hoari gant va merc'h Lisbeth ; bez'e deus bravigou ha c'hoarielloù digaset dezh euz a Nuremberg, ha gouzout a ra brao ar galley :

— Ne din biken ! eme ar verc'h viam gant eur vouez grons ha dichek.

Ar jeneral en em dennaz en eur c'hosmolat etre he zent :

— Oh ! ar fransizien ! ar fransizien ! goasoc'h eo c'hoaz ar vugale eget ar re vrás !

Buez an Aotrou'n Escop Serjant.

E t-i-an Aotrou Kerangall ez euz nevez moulet eul levr galleg Vie de Monseigneur Sergent (Buez an Aotrou Serjant), hag a zo brema etre daouarn meur a hini. Bete vrema n'em boa ket bet a amzer d'he lenn gant evesdet. Hogen en dervezou-ma em euz he lennet a zevri, ha setu ama petra a zonjan anezhan.

Al levr-ma zo unan euz al levriou-ze eleac'h ne velit ha ne gavit scrifagner ebet. An hini ma comzer anezhan el levr, hennez epken eo a velit hag a glevit ; he gomzou hag he oberou eo a zo dirag ho taoulagad, gant eur gomz hag eun ober bennak aberz ar re ma en deus bet afer outho en he vuez ; ar scrifagner he unan a chom cuzet. An hini ma scrifer he vuez a veler eta evel m'ema ; hag eun tam labour evelse a dle plijout d'al lennerien a zevri, d'ar re ne glascont niemet ar virionez er pez a lenmont.

Pá deu eur scrifagner arrouet, eun den boas da vania ar bluen, d'en em garga euz eun tam labour evelse, e laca peurynia enban calz euz he zanvez he unan. Liva hag alaouri a ra pep tra ; hag e laca he zae pe he vantel

he unan d'ar re ma comz anezho ; en hevelep doare al lenner ne vel ha ne gleo nemet ar scrisagner, ha goude beza lennet al levr, ne anavez nemeur ar re a zo comzet anezho enhan.

An doare-ma da scriva eur vuez a blich gouseoude guella da eun darn lennerien, dreist oll d'ar re pere en eul levr, ne glascont ket ar virionez, mes eun dra bennak da bliout dezh. Ne gomzan ket ama euz al lennerien diyar fae pere, en eul levr, pa o deus lennet eur bajen ama hag eun anter pajen ahont, a gaf dezh beza e doare da yarn al levr-ze ep ma c'halse den ho dislavaret na dougen eur varnedigez dishenvel dioc'h ho hini.

An Aviel a lavar : Den ne deo profet en he vro. An dra ma a zigouez a dra sur gant ar scridou a laker da voulle, ha den ne anavez ar virionez-ze guelloc'h egardonme. Eun tam labour, mar be great gant eun den estren, a vezou cavel mad, marteze dispar; mes great gant eun den euz ar c'harter, eun den anavezet, a vezou a veac'h prijet sellet outhan. Hogen an dra-ze zo bet a bep amzer hag a vezou keit hag ar bed.

Daoust petra zo, e livirin euz al levr-ma : ar re o deus c'hoant da anaout mad an Aotrou'Nescop Serjant; ar re o deuz he anavezet hag he velet a dost epad he vuez, n'o deus nemet lenn a zevri al levr-ma, hag e cavint he gomzou hag he oberou evel ma o deuz ho guelet ho unan, ha goude m'o devezo he lennet gant evesdet, e credan asuri e vezint contant.

G. M.

PETRA DA OBER?

Levrik scrifet a enep ar geier a glasker da skigna brema etouez an dud.

Moulet e ti an aotrou DE KERANGAL,

RESPOUNT D'AR REPUBLIANED.

Eil caozeaden etre Lan ha Fanch.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moulet evit an trede quech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levri a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIS HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gand eur pennad scrit var ar c'henta Miseriou....

Moulet eo en eun doare ma vezou eas bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest, e ti an Itron Normand.

E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulin.

E Montroulez, e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzes levriou enho.

G. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a ro ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M., belek.

**Buez an Aotrou SERJANT,
ESCOP A GEMPER HAG A LEON,**
*Gant an Aotrou TEPHANY,
Chalon ha Secretour Escopti Kemper.*

Pris: Pevarzek real,

E ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper; e ti an Aotrou SALAUN, e Kemper; e ti an Aotrou LEDAN, e Montroulez; e ti an Itron NORMAND, e Brest; e ti an Aotrou DESMOULINS, e Landerne.

HENT HOUARN.

Da be heur e tiblas hag e tigouez ar c'hiri tân.

O VONT A LANDERNE VARZU NAONET.

	kenta train.	eil train.	trede train.	pavare train.
Landerne.....	« «	8 35"	1h « «	8 29
Dirinon.....	« «	8 53	1 26	8 42
Daoulas.....	« «	9 04	1 40	8 56
Hanvec.....	« «	9 19	2 « «	9 14
Quimerc'h.....	« «	9 34	2 21	9 34
Castellin.....	« «	9 57	2 54	9 59
Quemeneven.....	« «	10 18	3 20	10 22
Kemper.....	6 30	10 53	4 46	10 48
Rosporden.....	7 04	11 32	5 24	« «
Bannalec.....	7 21	11 48	5 41	« «
Kemperle.....	7 46	12 11	6 06	« «
Lorient.....	8 19	12 30	7 05	« «
Naonet.....	« «	6 52	» « «	« «

O TONT EUZ AN NAONET VARZU LANDERNE.

			6 10"	« «
Naonet.....	« «	« «	6 10"	« «
Lorient.....	« «	8 20	12 10	6 05
Kemperle.....	« «	9 02	12 49	6 49
Bannalec.....	« «	9 26	1 11	7 13
Rosporden.....	« «	9 44	1 28	7 31
Kemper.....	5 30	10 12	2 02	8 10
Quemeneven.....	6	« «	2 27	8 37
Castellin.....	6 30	« «	2 53	9 06
Quimerc'h.....	6 58	« «	3 45	9 33
Hanvec.....	7 21	« «	3 33	9 52
Daoulas.....	7 38	« «	3 48	10 08
Dirinon.....	7 58	« «	4 04	10 26
Landerne.....	8 17	« «	4 20	10 43

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 12 Here.

Priz an daou c'chant tur.

Guinis.....	27 lur, 25 c.	Guinis.....	27 lur, 94 c.
Segal.....	19 lur, 8 c.	Segal.....	17 lur, 94 c.
Eiz.....	14 lur, 90 c.	Eiz.....	14 lur, 50 c.
Ed-du.....	16 lur, 88 c.	Ed-du.....	18 lur, 33 c.
Kerc'h.....	16 lur, 82 c.	Kerc'h.....	15 lur, 26 c.
Avalou douar	9 lur, » c.	Avalou douar	8 lur, 50 c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moulet gant Ar. DE KERANGAL, mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIAN : evit eur bloas, daou scouet; evit c'huec'h miz, pevarzek real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genla cazeten a reseu goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.

D'an otrou DE KERANGAL epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h serv...h ar Gazeten.

Ar scriou du lacat er Gazeten a deer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 26 Here 1872.

Penn fall ha calon vad.

Ar goms-ze zo eul lavar coz, eul lavar hag a zell oc'h calz a dud, ha zoken cals pe nebeut oc'h an oll. Ma ralet lavar ar galou e rafet muic'h a vad evit na rer; mes lavar ar penn eo a rer, hag e rer fall aliez. Ar galon peur liesa a goms da genta, e deuz ar froudenn genta, mes an eil froudenn a deu er penn hag houma eo a vez peurvia trech.

Evelise eun dispac'her coz, o scolia dispac'herien all iaouancoc'h evithan, a lavare dezh : « En em zisfichit euz ar froudenn genta, na heuillit ket ar froudenn genta, rag hounnez eo an hini vad. » Ia, ma c'heulfet var an tom ar c'henta froudenn, ar c'henta sonch a deu er galon, e rafet meur a vad hag a chom da ober.

Guelet a rit eur paour var hoc'h hent, hag e sonjite : ma rosen an aluzen dezh ! kenta froudenn, deut euz ar galon; mes neuze e sonjite : n'ens ket calz a venneien ganhen, ha marteze ar paour-ze zo eun didalvez, eun dieguz, a laer aluzen ar guir beorien. Eil froudenn deut euz ar penn, hag e zit ebiou ep rei netra d'ar paour.

Guelet a rit hoc'h amezek laket er meaz euz he di; n'en deus ket a beadra'da baea he vouel Mikeal, hag ar perc'hen ne ro termen ebet; c'bui oc'h euz arc'hant o coza en hoc'h armel, hag e sonjite : ma rosen peadra d'am amezek da rei d'he vestr, e ve lezet en he di, ha me a c'hell-gortos ganthan; froudenn genta, froudenn ar galon.

Neuze e sonjite : biken marteze ne vezin paet gant an den-ze; ha neuze ma n'am eus ket izom hirio eus va arc'hant, varc'hoas marteze em bezo; dalc'homp ar pez on euz. Eil froudenn, froudenn ar penn; hag e lezit teleur hoc'h amezek var ar pave.

Eun den a velit o vont do veusi dirazoc'h; mont a rit d'en em deleur en dour evit savetei he vuez dezh; ar galon eo a goms; mes ar penn a lavar; laca evez, ne

ouzout ket neun mad, ha neuze c'hoesi a rez lag e pak da varo da unan o clask savelei eun all. Guel ha ne gavi ket en dro en eur c'his bennak da zicouf an den-ze ep mont en dour. Ha keit ha ma chomit da varc'hata, an den paour a ia d'ar goelec hag a zo beuzet.

Eun dro all e velit eun lampon bennag oc'h ober hu pe o voal gas eun den coz, eur vaouez, pe eun all bennag ha ne c'hell ket en em zifin; evel a rea lamponed Naoned da bardonerien Lourd. C'hui a zo cre ha gallouduz, hag e sonjite dioch'tu cregi e collerou al lampon-ze hantenna a dre he zaouarn an den kez a zo goa'l laket ganthan. Kenta froudenn, froudenn ar galon; mes neuze e sonjite : a lampon-ze en deus re all evit he zicour; me a c'hesle beza goa'l laket va unan ha pac a eur mestaol bennak. Lezomp pepini d'en em denn a evel ma caro.

Eun devez all c'hoaz e teu en eun taol ar zonch-ma deoc'h : asa, va ene n'ema ket e stad vad; red eo din mont da govez varc'hoas, pe d'ar retrid a zigoro dissadorn; setu froudenn ar galon. Hogen kerkent e teu da zonch deoc'h oc'h euz eun tam labour hag a rank beza great en deiziou kenta; ha neuze er sizun a zeu em foar an eac'h e Montroulez, hag evelise ne c'hellit mont na da govez varc'hoas na d'ar retrid er sizun a zeu; hag ar c'hovez hag ar retrid a zo caset me n'ouzon ket da beur. Setu froudenn ar penn.

Mac'h evesafemp mad e velfemp e vogomp evelise allies mouez ar galon evit heuilla mouez ar penn.

Ni christienien catolig a ro eun hanoc'h all d'ar froudennou-ze. Ar froudenn genta, froudenn ar galon, a c'halvomp mouez Doue, mouez ar Speret-Santel; an eil froudenn, froudenn ar penn, a c'halvomp mouez ar c'hrs, hag an eil mouez an natur. Mouez ar c'hrs hon douk da garet Doue hag hon nesa, da ober vad d'hon nesa, d'en em ancouac'hat hon unan avechou evit ober vad d'ar re all; mouez an natur a lavar deomp en em glask hon unan, clask ato hor mad hon unan, hon ezamant hon unan e pep tra ha dreist pep tra. Ha pa zigouez ganeomp mouga

FEIZ HA BREIZ.

mouez ar c'hras evit heuilla mouez an natur, on eus
neuze calon vad ha penn fall.

Eur scrifagner christen, o comz a bardonerien Lourd,
a lavar :

« Ar re a gred e Doue, a deu d'he bidi; ar re zo chris-
tenien, en em erbed oc'h ar Verc'hez Vari galvet ato-
gant an ilis, *sicour ar gristenien*. Fransizien a bep carter
hag a bep stad, cez ha iaouang, a velomp o vont da
bardona. Petra da zonjal ha da lavaret var gementse?
Guelet a reomp tud eur vro o pidi. Pa velomp an dud
goueziek nec'het, ne ouzont ket petra da ober, red
dezhio anzao ez eo cals re ver ho skiant hag o gouezie-
gez, ne dleer ket beza souezet ma sao ar gristenien vad
ho daoulagad hueloc'h, varzu ar menez a belec'h e c'hou-
zont ervad e c'hell *sicour dont* dezhio.

Ne deo ket eun dra nevez guelet ar gristenien o vont
da c'houlen *sicour* digant Mam Doue. E peb amzer o
deuz en em erbedet outhi pa en em gavent en eun ne-
c'hamant bennag. E Lepant eleac'h ma voe trec'het
an Durked a felle dezhio distruja ar gristenien oll, eo
dre scoazel ar Verc'hez o devone ar gristenien ar gou-
nit. An dra-ze a ioa d'ar seiz a viz here. Pardon Lourd
a zo bet d'ar memes mare; ha ne c'hell ket ar gristenien
vad caout fizians e Mari hirio evel o doa neuze ar re a
vrezelekeia oc'h enebourien an bano christen?

Ma claske neuze an durket discar an iliz ha distroja
beteg an hano a gristen, ha ne glask ket hirio an dud
diseiz ober kement all? Ha ne dint-hi ket zoken goasoc'h
eget an durked, p'eo guir e clascont mouga ar feiz e
calon ho c'henvros?

Ne c'hellan ket miret da lavaret c'hoaz eur ger diwar
benn pardonerien Lourd. Eno e voa scrifagnerien aleiz
euz ar re zo boas da scrifa er c'haletennou, ha pephini
en deus merket ar pez en deuz guelet. Hogen eleac'h
ma zoa kement a dud, n'icun n'en deus gallig guelet oll
kement a zo tremenet, oll e leveront avad e voa burzu-
dus guelet devosion ar bardonerien, guelet ken alies a
vil den, didronz, ep an distera dizurs.

An oll a chome estlamet o velet ar brosesion, an
miver braz-ze a c'houlaou, a biledou var elum a zouge
ar bardonerien en ho dorn. Etre an iliz bag ar roc'h
eleac'h ma zoa en em ziskuezet ar Verc'hez ez eus great
eun hent e furm al lizeren M. argenta lizeren euz a hano
Mari, ha pa voa an hent-ze carget gant tud ar brosesion,
pa na velet nemet goulaou, e voa eno eun taol lagad
meurbet dudius, euz ar seurt n'eus bet guelet biscoas.
Canticou a ganet ive, ar *Magnificat* hag ive ar c'chantig
en deuz evit discan : « Saveteit, saveteit ar Frans en
hano ar galon sakr. »

Eur pardoner a lavare e voa souezet ne vije bet pare
burzudez ebet en dervez-ze. « N'eus ket a leac'h da
veza souezet, a lavaraz eun itron; n'omp ket deut ama
da c'houlen ar pare evit an den clany-ma, evit an den
clany-hont, deut omp da c'houlen ar pare evit eur

c'blanvour braz, ar pare evit ar Frans. P'eo guir ar
Verc'hez Vari n'e deus pareet den clany ebet en hon-
touez, e c'hellomp esperout e deus sonch da barea ar
Frans evel ma her goulennomp.

Ar Verc'hez gouscoude n'e devoa ket lezet an devez
da dremen ep ober burzud ebet. Roet e devoa ar goms
da eur vndez, eur plac'h iaouang euz a gær Blois. Ha
setu ama penaus :

Pa edo Aotrou Escop Agen oc'h echui an oferen, o
lavaret an Aviel diveza, e savaz eun tamik finv etouez
ar re a ioa a dost d'an aoter, hag an eil a lavare d'egile
eur burzud ! eur burzud !

An Aotrou'n Escop, pa en doa divisket he ornamen-
chou oferenna, a reas digas dirazban ar vudez pareet
hag he mam. Ar vam a ziscleriaz e voa he merc'h mudez
ha bouzarez, e voa bet louzaouet gant mear Blois,
medesin ha den difeiz var ar marc'h had, ha dre he ali e
devoa caset he merc'h da Orlean, evit beza scoliet eno
en ti ma saver ar Yugale bouzar ha mud. Dre ar fizians
e devoa er Verc'hez, e devoa he digaset da Lourd. Ar
vudez e doa eset eur verennad zour euz ar feunteun,
hag e devoa dioc'h roet da anaout e cleve.

An Aotrou'n Escop a droas neuze oc'h ar Verc'hez, en
eur lavaret :

- Clevet a rit-hu ac'hanon?
- Clevet a rit-hu ac'hanon ? eme ar vudez.
- Criit : Bevet Mari!
- Criit : Bevet Mari!
- Bevet an Itron-Varia Lourd !
- Bevet an Itron-Varia Lourd !

Ar plac'hik paour evel a velit, ne rea nemet lavaret
varlerc'h ar c'homzou a gleve. Distanket oa he dis-
couarn ha distagellet he zeod, mes morse n'e doa clevet
coms, hag e vez red dezhio deski caozeal evel eur
bugel o comans balbouzat eur ger bennag. Hogen ele-
vet a ra, ha mania a c'hell he zeod, hag evelse e c'houezo
comz ep dale.

An Aotrou'n Escop a zo pignet neuze er gador evit
comz euz ar burzud-ze hag evit dougen an oll da gaout
eur fizians vraz e Mam Doue.

En eur pardon evelse, eme an hini a crif an dra-ma,
e rer buan anaoudegez. Eno e santer e zomp e guironez
oll breudeur ha c'hoarez. O velet eun dra ker caer, o
velet kement a dud o pidi, hag a bere e c'heller lavaret
n'o deuz oll nemet eun ehe bag eur galon, e chomer
estlamet. Eur bardonerez ha ne anaien ket, a lavaras
din :

- « Ha ne ket-ta, ar Verc'hez Vari hor saveteo? »
- Hen esperout a ran, eme ve.
- Oh ia, hor savetei a raio, ne c'hello ket mancoint
da zigemeret mad kement all a desteniou a garantez evel
a roer dezhio en dervez benniget-ma ! »
- Red eo din lavaret eur ger diwar benn Bernadeta
Soubirouz, ar Verc'hez caret gant Rouanez an Env.
Bernadeta a zo brema eul leanez santel euz a Nevers,

leun a furnez, hag a raio, ep mar, calz a vad d'ar reli-
jon ha d'ar beorien! Hano zo bet dezhi da zont da
Lourd e touez ar bardonerien; hogen aoun a zo bet na
viye re ar sell varnezhi ha na vodje re an dud en dro
dezhio. E guironez, me gred e viye bet ar bardone-
rien goest da regi he dillad, ha da gas tamou anezho
ganho evel relegou.

Setu ama eur beden great a vouez huel, e Lourd,
da zul ar Rozera, 6 a viz Here, gant aotrou Arc'hescop
Auch, en hano an oll bardonerien a ioa en deiz-ze :

« O Mari, guerc'hez consevet ep pec'het, Itron-Varia
Lourd, guelet a rit hoc'h oll vugale stouet eharz ho
treid. Deut omp, digaset euz a gement departament zo e
Frans, evit digas da zonch deoc'h ez eo ho pobl ho pobl;
hag o senti oc'h ho mouez e tell dezhian adarre lavaret
deoc'h ema he feiz hag he fizians enhoc'h.

« Dont a reomp d'ho trugarecat da veza en em zis-
kuezet dre vurzud; dont a reomp da c'houlen ouzoc'h
hon lacat da zistrei oc'h ho map ker hor Zalver; dont a
reomp evit ma lakeot rei d'ar Frans pardon ha trugarez.

« Prometi a reomp dont adarre da veza christenien;
fallout a ra deomp repari dirag an oll ha gant solanite
an dismegansou a rer da zivinite hor Zalver Jesus-Christ;
testeni a rentomp da feiz hor Frans, hag on eus fizians.
Roit deomp ar garantez hag e vevimp; nevezit ar Frans
o renta deomp hor breudeur dianket ha reuzeudik.
Ar Frans a zo ato merc'h hena an ilis; cridi a ra, caret
a ra, pidi a ra, ha c'hi eo he rouanez ! Sur eod da veza
salo ha da zont dreizoc'h da veza adarre ar vro goz
catolig ha galloudus.

AMEN ! AMEN ! »

Unan a veleien mobilet Breiz. — Ar gazeten e'hallek
L'Univers, o comz euz a bardonerien Lourd hag euz an
hu great varnezho gant dispac'herien Naoned, a lavar :

Etouez ar re-ze ez oa meur a hini euz ar mobiled-ze
a Vreiz o deus difennet Pariz oc'h ar brusianed, hag o
deus diskuezet n'o devoa ket a aoun rag ho skeud, ha
ne choment ket da varc'bata pa zoa hano da stourm
evit ar vro. A veac'h eat da greou Pariz, ep beza desket
netra, e vrezelekeant evel soudardet coz.

Eun dervez oa eur vanden anezho caset da ziloja ar
brusianed euz a gichen eur c'here. Ar mobiled-ma a ioa
nevez digouezet hag a ioa bet guisket an derc'hent.
N'eus fors, mont a reapt var araog dindan an tan hag
ar mindrail. Ho ofiserien a rea dezhio, bep discark,
gourvez, ha neuze e savent, hag e tosteant eun nebeut
etre pep discarg evelse.

Ar c'holonel a vel beleg ar mobiled, hag a chome
en he za da lavaret he vrevial epad ma c'hourveze ar
zoudarded, hag a gri outhan :

- Gourvezit-ta, pe e viot draillet sur !
- Ne c'hellan ket gourvez.
- Ha perak ? ne velit-hu ket ar zoudarded oc'h en
em asten var an douar evit ma zei ar mindrail dreistho ?
- Ia, ar re-ma ; mes me n'oun ket soudard ha ne
dlean ket ober eveldho.

An hini a gomze evelse eo an aotrou de Marc'hallac'h
beat da heul ar mobiled a Vreiz da greou Pariz. Hag e
kendalc'he da lavaret he ofis evel pa viye bet en unan
a valiou he vaner.

Setu aze, ep mar, ar pez a e'heller da hevel caout
ners calon.

G. M.

Pennadour tennet euz a liziri Arabet Ribou

TENNED EUZ EUL LIZER DA ZUPERIOREZ URUSLINEEZED

VICHY.

« VA MAM GER,

« C'houi va fed da vont e Franc. Ne fell ket d'in-
mont gan aon da jom : rag, mar chomfenn e Franc, ne
ouzon ket petra a deuffenn da veza enno eun deiz; e-
lec'h ama ez euz oc'h va gortoz eur garg vraz, hag e
fell d'in hen hemm akkuita euz anezho, pa vezin deuet
da zen. Beza em beuz kalz a vreudeur, hag off evit
c'hoaz ez-int mahometan. Ne maint ket pell diouz-in
ha koulskoude pemp bloaz so n'em beuz gwelet mukun
anezho. Sonj em beuz abars pell da vont d'ho taka
ewit ho kadeza. Pedit eta ewid-on, pedit an Aotrou
Doue da roi d'in ar c'hras d'hen hem brepari mad, gan
va oll c'hamaraded all a zo ama, d'ar garg vraz a zo
oc'h va gortoz. Abars nemeur e vezin missioner, mar
don galvet gan Done. »

« ... Victor... »

III

Lizer d'an itron Eliza Dalle, e Dansery, Marn.

« Chwi oz peuz c'hoant martreze da c'houzont buhez
Arcade bihan (da lavaret eo he vuhez he-unan). Mad!
setu hi ama : Me a voa gan va mam ha va breudeur, va
zad a voa maro gan ar c'holera; or mam or c'uiteaz,
ha ni a yeaz neuze da di or yontred. Va breur a zivoalle
anevalet ar c'hommandant, ha me a jome e ti mam ya
yontred. Lakeet e vizenn da gousket gan ar chas. Eun
deiz va yontred a lavaraz d'in mont da zivoalle an an-
evel : yen e voa, an erc'h a gouez, glao a ree, an avek
a c'houiane; edot er mare ma kommand an ed poula.
Roet e voa d'in da lakaat war va zro eur c'hos burnouz
koz fall fall (eun doare mantel). Evel-kent ret mad a
voa mont. Mes ne voan ket evit beza mestri d'an an-
evel dre an amzer fall a ree. O welet an ed o c'hlaza,
e yeont oll digan-in war an tachennou; diou c'havrige
epken a jomaz fidet d'in. Evel ma voa yen, me a yee da
guzet oc'h an amzer e kreiz ar bodennou koad, ar brouss-
tou. Neuze e weliz daou gi gouez (châcals) o tont da
zibri va diou c'havrige. Me a zavaz ewid ho chaboutal,
hag e tec'hont kuit. Mes adaleg na welzont mui ac'hann-
non, e teuzzont war ho c'hliz hag en dro-ze e kassezont
gan-t-ho va diou c'havrige keiz. Me a voa firnezet braz,
hag e chomiz kuzet e-touez ar broustou beteg an noz.
N'em boa netra da zibri nemed gom sapin (rousseu-pe-
mel-gwez sapin). Evel ma voa yen atao, me a dos-
teaz, pa deuaz an noz, oc'h ar moskee (templ musul-
man) ewid kaout enno eul lec'h gouareoc'h, gouaske-

toc'h, hag ewid kousket. An oll vesaeryen all edo hen hem dennet d'ar gear. Soudent e kleviz mouez va yontr oc'h va gelver. Me na respondenn ket : re a aon em boa. Antronoz e kuitaiz al lec'h-se, hag e ziz, en eur glask an aluzenn, betek Medeah. Ne falle ket d'in gwelet mui va yontred, rag va bazateed ho divize martreze beteg va laza. Ar muzulmaned a zo droug, goall dud ; ne garont ket ar vugale : ar gristenyen epken a voar pardoni. A benn sez pe eiz devez e tigoueziz e Medeah. Chom a riz dre enno eun nebeud devezyou, o veva ec'hiz ma c'hellenn. O veza ma voa ar gernez er vro, ewid ne varvjenn ket gan an naon hag iveau evit ne jomzenn ket atao da zibri geot ewid beva, e ziz d'all lec'h ma tastumer ar vugale (d. l. e. e zeaz da c'houllenn digor en ti ma repuet eun-ha ar vugale baour abandonet). Trugarekaat a ran an Aotrou Doue, pehini hen deuz hen hem zervichet euz ar voyen-ze ewid va zenna euz ar vizer ha dreist-oll euz ar pêched : rag, mar vizenn chomet etouez an Arabet, e voan brema c'hoaz eun amgristen, e-lec'h brema ez-on kristen, ha mar plij gan Doue va-binniga, e vezin, eun deiz, beleg ha missioner ewid mont da brezeg d'am breudeur ar wiryo-nez hag ar sklerijenn, pere ne anavezont ket. »

« Doue d'ho pinniga ha d'ho tivoall, va maeronez ger, c'hwi hag oll dud hoti. Pedit ewid-om, c'hwi iveau, ewid ma teuyo an Aotrou Doue da roi d'eom ar c'hras da veza missioneryen da vont da convertissa an Arabet keiz, or breudeur.

« Eur wech c'hoaz, Doue d'ho pinniga, va maeronez ger; pedit ewid-om, ha ni ewid-oc'h. »

« ... Arcade... »

AN ERMIT.

Maro eur breizad.

An hini en deuz great ar pennad scrid-ma a ioa eat, brema ez eus tri bloas bennak, da ober eur valeaden dre vouelet Leon. Eno en em gavaz e bourk Ploudalmeze, unan, emezhan, euz ar Bourc'ou brasa zo er Finister. Guelet a reaz ar pez a chom euz a gastel Tremazan, e kichen Aber Porsall. Guelet a reaz ive iliz caer Kersent, savet a nevez guechall gant Tanguy ar C'hastel ha Loiza a Bont'n-Abab he bried. Eno oa diskennet e ti eur mignon dezhan, ha goude beza tremenet eun dervezioù bennag e maner he vignoun, e zea da gimiadha diouthan pa deujout da lavaret d'an Aotrou euz ar maner ez oa unan euz he verourien o vont da vervel.

Gouzout a reat oa clanv ar merour-ze eun nebeut a ioa, hag ervez an oad braz en devoa ne c'hellet nemeur esperout e pareje. Gouscoude o clevet oa toc'horeat, an Aotrou a chenchas liou, hag a lavaras d'ar beacher :

- N'oc'h eus guelet Morse breizad ebet o vervel ?
- Nan, n'em eus guelet Morse breizad ebet var he dremenvan.
- Da Vrest oc'h eus sonch da vont a gredan ?
- Ia, va zonch eo mont da Vrest.

— Mad, dent ganhen ; ya merour a chom e parrez Lanrivoare ; ne rit ket a dro o tont dre eno, ha goudeze me ho lacai var hoc'h hent.

Ar beacher a ieaz eta da Lanrivoare, rak c'hoant en doa da velet penauz e varye eur c'hristen caloneg evel ma zoa an darnvia euz hor bretoned coz. En eur vont e c'houlenne oc'h he vignon :

— Petra eo ar merour-ze a garit calz evit doare ?

— He hano zo Corintin Blerez, eur zoudard coz bet er vrezel gant va zad, ha mevel ganthan ; unan eo euz an dud calonek-ze o deus great taoliou caer en ho amzer.

— Hag eo coz bras ?

— C'huezek vloaz ha pevar ugent, ha bete vremaic'h ha seder c'hoaz evel eun den iaonank. Tud ar c'harter a grede ervad e zaje en tu all d'he gant vloaz, evel eun all a zo maro n'eus ket pell, en arvor aze, e sant Vaze, hag en doa seitek vloaz ha cant. An den-ze a reat Ian ar C'hantec'h anezhan, a ioa bet labourer ar porz e Brest, hag en he gosni e voa jardiner beteg he vloaveziou diveza ma voa eat ne rea mui nemet lavaret he chapeled.

Pa zigoueschomp e ti Corintin Blerez, eme ar beacher, e cleschomp gant he vugale en doa bet he zacramanchou en dervez-ze. He gaout a rejomp diners, mes laouen ha dinec'h evel pa vije bet iac'h.

Pebez kem etre ar pez a velemp eno hag ar pez a dremen e kær peurvia pa vez unan bennak dare da vovel ! E kær e veler an anken, an dizesper zoken avechou var bizach au den clanv. Ar re zo var he dro a zo mantret oll ; mar deuz unan bennak hag a bed, lod all a c'hoismot hag o deus doare d'en em gemeret oc'h Doue. Ne greder ket coms d'an hini clanv euz ar maro a zo tost, nag a Zoue, nag a nicun a virionezou ar feiz ; aoun a ve d'he strafuilla, hag e pellaer mar geller, ar beleg hag ar re all o dese c'hoant da zigas dezhan eur sonjezon vad bennak. Pa dosta ar momet diveza e pellaer, mar geller, ar gerent tosta, ar vugale, ar pried, evit na velint ket an hini clanv o vovel. Goudeze ne daint ket zoken d'an ilis na d'ar vered varlerc'h an hini maro ; re boaniuz e casent an dra-ze.

Ne ket evelse e za ar bed gant hor breizaded. Aman n'eus ket a aoun evit coroz euz ar maro. Corintin Blerez a ioa eat toc'h, ha beac'h en doa o finval he vu-zellou evit lavaret eun Ave Maria. Kerkent ha ma voa guelet o tinerza hag o vont en he agoni, e voat redet da diez an amezcien evit ho gêver e kichen guele an den clanv. Oll e voant deut a brez, hag oll discabel, daoulinet e tal ar guele. Eur vaouez, he verc'h a zonch din, a ioa savet var eur scaon e kichen ar guele bag a lavare dezhan bep en amzer : Va zad, tostaat a ra ar maro ; peva zad, o pet sonch a Zoue hag euz ar Verc'h, galvithi d'ho sicour ; ne viot mui pell e poan ; hag an den toc'h, roucounsel ar maro varnezhan, a lavare ken dinec'h ha tra, dre ma c'helle coms : Gouzout a ran, pedit evidhon !....

Dour benniget a ioa digasset eno, hag e taolet bep

an amzer var ar guele. Eur pilet coar, bet benniget da c'houel ar chanelour, a ioa digaset ive. Pa deue eur voascaden d'an hini clanv, hen alumet, ha pa veze tremenet ar voascaden, her mouget da c'hortoz eur voascaden all.

Var dro eun heur e vone Corintin Blerez evelse araok ma rentaz he huanaden diveza. Kerkent ha ma voa tremenet, he verc'h a zerras dezhan he zaoulagad, a lakeas soubl he benn var ar penn-vele, hag her goloaz evel eun den a vije coustet.

Neuze e vone great, evit he lacat var vary-scaon, eur chapel venn gant liseriou mitteret. Ne deus nemet ar re binvidig hag o dese euz al liseriou-ze ; mes ho fresta a reont a volontez vad d'an amezeien pa varf unan bennak a dost, hag al liseriou-ze a ia en heritach hag a virer gant soursi a rum da rum. Evelse pa za unan bennak divroet d'ho guelet, ne gavont ket avechou netra caeroc'h da ziskuez evit al liseriou-ze a laker da ober eur chapel canv. Oc'h al liseriou-ze e stager n'ous pegelement a rubanou hag a zeliou lore laket e croaz ; neuze imachou sent, chapeledou, hag er penn izela euz ar chapel venn. e troad an hini maro, ar groas digaset di euz ar barrez. An oll gerent hag an oll amezeien a deu evit an nosvez canv, hag a dremen an noz o pidi evit an anaoun. Ar gerent tosta, na zoken ar vugale ne guitaing ket ar c'horf-ze ken na vezo diskennet er bez, ha ken n'o devezo clevet trouz ar paladennou kenta a zouar o coeza var an an arched.

N'eus pobl ebet hag a henorse muioc'h ho zud varo, hag a bedse muioc'h evitho eget na ra ar vretoned. Da zul, nep a iafe da eur barrez var ar meaz, a velse pep-hini o vont da zaouline ha da budi var beziou he gerent araog ha goude an ofisou ; hag ar renecad tud varo a vez da erbedi er pron, a rent aliez ar pron-ze hirroc'h eget an oferen bred. Da c'houel an anaoun dreist oll ho guelet o vont da vizita bezion ho re varo, hag an nos-ze a dremenont eul loden vad anezhi o pidi evit an anaoun.

(Tennet euz ar gazeten c'hallek Le Clocher.) G. M.

Missionou. — Er C'horee e rer ar brezel goaz eget biscoas d'ar gristenien. Kement hini zo christen, pe tremenet evit christen, a zo dioc'htu laket d'ar maro. Unan euz a vinistred ar roue, o vezad diskuezet caout truez oc'h an dud keiz o velet pe ger criz oat outho, a zo bet tamallet ha lazet hen hag oll dud he di. Hagar gristenien baour n'o deus den d'ho difen oc'h ar bleizi counnareze. Ho fastor, an Aotrou'n Escop Ridel, vikel abostolig euz ar C'horee, a zo o clask an tu da vont en he vission, mes ne c'hell ket mont. Setu ama petra a scrif he unan :

« Emaoun ama daou zervez hale epken dioc'h va mission, hag e tolant allies va zell var an tu-ze, ha va daoulagad couls ha va c'halon a ia allies da vale var meneziou ar C'horee da glask ar gristenien o deus kemeret an tec'h, da glask ar c'heriadennou-ze a gredan guelet distrujet oll. Paour kez Coree ! paour kez chris-

tenien, nag hi zo din a druez ! Ne gavan tro ebet da vont da zicour ha da gonsoli ar re a chom anezho. Hag hen a zo stad ebet poanisoc'h, ankenniusoc'h eget va hini ? Eur vam a vel flastra he bugale dirag he daoulagad ep gallout ho zicour... calon eur vam evelse a c'hell epken compren ar pez a c'houzanvan... Ha p'eur e vezou eun termen d'ar verzerinti-ze ? Red eo caout fizians e Doue, e Doue epken, ha pidi cals.

Fizians am eus calz e pedennou ar re zo e breuriez sant Joseph ; me a zo ipe er vreuriez-ze. Dre ho fedennou e teuint oll da veza missionerien hag ebestel euz ar C'horee. Mes hor stad a ia en eun doare bennak dioc'h hini an ilis santel. Keit ha ma vezou an tad santel en drubuil, keit ha ma vezou an iliz oll er boan, hag esperout a c'hellan-me e vezou peoc'h evit ilis Coree ? nan, pa vez eun tad bag eur vam er boan, eo red o dete ar vugale lod euz ho glac'h... Evelse pidi evit an iliz, eo ipe pidi evidompi.

Nec'het braz oun o velet penauz e za ar bed e Frans hag en Europ. Da beleac'h ez eomp-ni ? Guir eo emaomp eltre daouarn ar brovidans, ne dleomp ket gouscoude evit-se beza dinoc'h tre. Pep christen en deuz eun dever da ober, pepini a dle, ervez he c'halout, sicour ar mad da c'hounit var an droug, ar virionez var ar gaou, anez ne rafe ket ar pez a c'houlen Doué digantran. Dre re a brez e rer cals droug ; o chom dibreder ne rer ket nebeutoc'h.

Pardon Itron-Varia-ar-galon-sacr e Issoudun. — En iliz Itron-Varia-ar-galon-sacr, e kær Issoudun, ez euz eit er sizun dremenet tud da bardona evel a ia da Lourd. Ne oufet ket lavaret pet mil den a ioa euz ar bardonerien, na pet mil a zo tosteat oc'h an daol santel. Ar gristenien a Frans en em zao, evel a veler, evit diskuez ho feiz, hag evel ma zeo en em droet an dud devot, a nevez zo, oc'h calon Jesus, ez int eat da bardona da iliz Itron-Varia-ar-galon-sacr, evit en em erbedi eno var eun dro oc'h ar map hag oc'h ar vam, evit ho fidi da gaout truez oc'h hor bro baour.

Daou denner frank.

Epad ar vrezel oc'h ar prusianed, e voa eat, evel ma c'hoar an oll, aleiz a fransizien da stourm outho ep beza galvet gant ar c'houarnamant. Ar re-ma a iea a volontez vad da zifin ho bro, ba né ket hi eo o deus great nebeuta drouk d'an enebourien. Ho gelver a reat tennieren frank. Ar brusianed a serje pa glevent hano anezho, ha pa goezent etre ho daouarn, ho lazent gant ar brasa criñeri. Mes ive an tennieren frank o deus great dezhio meñj a vech paea ker ho gonidou, ha mar o deus treç'het ar Frans, n'o deus ket bet ato ar gounit marc'had.

Pa zirollaz ar vrezel, ha pa c'hellaz ar brusianed en em deleur var an Alsas hag al Lorren, e tistruijent oll dre ma zeant, laerez a reant kement a c'hellent da gas ganthro, ha neuze e lakent an tan er pez a jome var ho lerc'h. Evelse an dud kez, ar ré a jo ne beo anezho, en em gave var an douar noas. Meur a hini euz ar re-ma en

em lakeas neuze e reng an dennerien frang evit brezele-
caat oc'h bourrevien ho bro.

E touez ar re all e voa eur marc'hadour bier, hanvet Nicolas X.... hag a voue devet he diez hag he oll ar-rebeuri. He arc'hant gouscoude a c'hellas da savetei, da viana eul loden anezho, ha dre-ze e c'hellas cas he vulgale iaouank da Bariz, o sonjal e vijent eno er meaz a zanjer; rak ne gredet ket neuze c'hoaz e zaje ar vrezel beteg ar gear benn. Oc'h en em gaout evelse e frankiz ha dieub e c'halvaz he vevel.

Hema a ioa eur chaseour coz, bet boaz en he genta amzer da stigna lasou, da vont d'ar mare roued, hag atao n'en devoa ket brasoc'h plijadur eget mont da c'hadona ha da lapineta. Nicolas a c'halvaz eta he vevel hag a lavaras dezhau.

— Guillou, evidon-me a zo o vont da velet ha me c'hello discar unan bennag euz an entanerien-ze; dont a ritive?

— Pell a ioa edon o c'hortoz ar ger-ze.

— Neuze e zaimp dioc'htu?

— Ar c'henta ar guella; ne ket me a zo boas da vezda ziveza er mare roued.

— Mad, neuze e zaimp varc'hoas vintin en hent varzu ar meneziou, evit en em glevet gant ar c'habiten Bonardel, an hini zo e penn an dennerien frank.

— Oh! neuze ni a c'hoarzo varc'hoas vintin, *Sultan* ha me, rak pell zo n'on eus guelet preiz ebet. (*sultan* a ioa eur picol ki chase, desket mad, ha ne guitea Morse Guillou.)

— Ho ki a gasot ganeoc'h, eme Nicolas?

— Ia, ha m'en asur deoc'h, er vicher a gemenomp, e rai he lod.

— Hon discuilla a rai p'en em lacai da chilpat.

— Sultan pa vez difennet outhan harzial, a jom ker mud hag eur pesk.

Nicolaz ha Guillou he vevel ne zonjent ket e vije den oc'h ho silaou pa lavarent ar c'homzou-ze. Hogen ar brusianed o devoa spierien e pep leac'h, hag ar spierien-ze, sionas, ne voant ket oll allemaned. Epad eta ma en em gleve an daou-ma da vont evelse da gaout an dennerien-frang, eur spier a ioa oc'h ho zilaou, bag abarz eun heur goude e case eun tam lizer da oliserien ar Prus evit disculia an daou denner frank nevez-ma.

— Euz a barrez Santez mari an dero, emezhan, e le mont daou zen varc'hoas vintin a dreuz ar meneziou da glask an dennerien frang evit en em lacat en ho zousez. An daou zen-ze eo Nicolas, marc'hadour bier, hag he vevel Guillou. Setu ama mercou evit ho anaout: Nicolas zo eur picol den a c'buec'h troatad, izili outhan evel scourrou eur vezen zero; nerz eur marc'h en deuz, ha pa hello caout crog a dost, eun den etre he zaouarn ne deo netra. He vevel zo eur c'henn denig, eur min'louarn dezhau; eur chaseour arrouzet eo, goest d'en em zila dre douez ar bodeennou evel eur gaerel, ha pa gavo tro da denna, ne rai nemeur a denn guenn. Eur picol ki

chase a ia gantho, hag ar c'hi-ze ive zo goest da ziscar he zen. Lakit eta tud d'bo diarben, ha fizillit-hi di-dreuz, rak mar gellant mont bete banden an dennerien frank, e raint ep mar cals drouk d'ar brusianed.»

Evel a velit, hon daou denner frang a ioa lardet mad ho boutou dezhau, ep m'her goueschen, araok ma zejont en hent.

Gouscoude evit an dro-ma an ali roet gant ar spierien reas ket a zrouk d'an daou veacher, hag ar brusianed a deuaz, ep mar, a ziaren dezhau er meneziou, a gollaz ho loan; rag o veza sonjet epad an noz e vijent rentet cals kentoc'h eleac'h m'o doa da vont o kemeret an hent houarn eget o vont a dreuz ar meneziou, e zejont antronoz vintin d'ar gær dosta, evit ac'hano ober ar penn brasa euz li beach en eur wagon.

En hent houarn en em gafchont gant eur c'henbeachour hag a zouetas dioc'htu oc'h ho guelet evit petra e zeant en hent. En em lacat a reas da glask gouunt ho mignoniach, ha da velet hag hen a c'helje ho goro. Lavaret a reas dezhau e voa he hano Bernard, e voa perc'hen da eur vilin-esken a ioa e troad ar meneziou varzu pere e zeant brema, hag e zea da ober ar vicher a rener etouez an dennerien frank dre ma c'hanaie mad ar vro, ha ma zoa catolik mad.

Nicolaz a ioa eur c'hristen caloneg, unan euz an dud eün-ze n'int guest da drompla den, ba n'int ket buan da gaout disfizians euz a zen. Guillou avad n'en doa ket min eul louarn evit netra; douetig oa, ha gouzout a rea ez eo stang ar re n'eus ket da fizioù enho.

Nicolaz eta a ioa en em laket da safarat gant ho c'henbeachour, ha troet avoalc'h oa da gridi kement a lavare dezhau. Gouscoude o velet penauz oa guisket e lavaras :

— Mad, m'em bije, o velet ho tillad, kemeret ac'hanoch evit eur pastor protestant.

— Guir eo, guisket ouen evel eur pastor protestant, ha kementse evit gallout mont ha dont; rag ar brusianed o deus respet evit ar bastored protestant, dre ma c'houzont ez eus calz anezho a unan gantho.

— Ia, a lavaras Guillou, ni zo desket deomp divar hor c'houst petra eo ar bastored protestant; hogen quell ve ganhen beza bloaz e falla toul prizon zo er Prus, eget lacat var va c'hein dillad unan euz an drubar-det-ze.

— Me n'em bije ket ho guisket ken nebeut, eme Nicolas.

— Clevit, eme ar beachour, din-me ne bliyont ket ken nebeut; hogen red eo din beza dic'hizet evit gallout ren an dennerien frank.

— Ia, a zonje Guillou outhan he unan, esoc'h e vezodit mont ha dont euz a douez ar fransizien etonez ar brusianed, rak me zo sur te zo eur spier paet gant al lamponed-ze. An aotrou Bernard a zalc'h da zafarat, hag o veza digouezet dezhau gelver ar marc'hadour bier dre he hano, hema a zavaz he benn hag a lavaras:

— Penauz e c'houzoc'h-hu va hano-me?

— O clevet potr an hent houarn o lenn ar paper oc'h eus diskuezet dezhau em eus gouezet e voa Nicolaz hoc'h hano, ha Guillou bini ho camarad.

— Guir eo, eme ar marc'hadour bier, n'em oa ket a zonch.

— Oh, me am eus sonch mad!

— Ia, eme Willou adarre etre he zent, sonch mad a dleez da gaont evit ober ar vicher a rez.

An aotrou Bernard a velas neuze oa eat marteze eun tamik re hir, hag en em lakeas da ziskuez he baperion da Nicolaz, ha d'her pedi d'ho lenn.

Var ar paperiou-ze oa merket he hano, a beleac'h oa; dougen a reant o carget da ren an dennerien frang e meneziou ar Vosj.

Setu aze, eme Verner, petra a vank muia d'an dennerien frank, Tromplet e vezont allies dre ne anavezont ket ar guenodeunou, hag e coez ar brusianed varnezho pa zonjont nebeuta.

— Ha perag, eme Nicolas, ne gemeront ket tud ar charter evit ho ren?

— Perak? tud ar c'harter a dec'h pa dosta ar brusianed, rak gouzout a reont e vent lajet gantho mar goufent e ve bet tennerien frang en ho zi:hag o dese diskuezet ho hent dezhau; neuze c'hoaz o kemeret tud ar c'harter evit ho ren, e c'helpent coeza var eun trubard bennak paet gant ar brusianed evit ho hen ha fall.

— Guir eo, eme Nicolas, ne gaver nemet re a drubardet; hag e tennaz eun huanad hir ep lavaret ger ken.

Bernard ho c'huiteas neuze kenta ma c'heanaz an trein, ha pa voa eat dioutho, Nicolaz a lavaras d'he vevel:

— Petra a leverez-te euz ar Bernard-ze, Guillou?

— Sellit, me gred ez eo euz ar memes gouenn gant ar pastor trubard en deus great kement a zrouk deomp.

— Hema gouscoude a larvar e zeo catolik.

— Ia, catolik evel ma zoa egile.

— Mes egile a ioa prusian, hag ema ne ket.

— Penauz e c'houzoc'h ne deo ket prusian?

— Dioc'h ar paperiou en deus diskuezet deomp.

— Ar spierien-ze zo gantho a bep seurt paperiou da ziskuez ervez ar re a zigouez gantho.

Nicolaz a dennaz eun huanad hir, hag a lavaras:

— Goude oll ne ket deomp-ni eo d'he varn, bag eul loden euz a pez a larvar a zo guir.

— Ar pez a gredan mad eo e tleomp lacat evez outhan, ha mar deu ganeomp etouez an dennerien frank, delc'h hir lagad digor varnezhan.

— Mar deo bet araok brema etonez hor mignon, evel ma larvar, e clevimp gant ar Chabiten Bonardel petra eo.

— Ia, ha marteze e virimp oc'h ar c'habiten he unan da vezza guerzet ganthan, rag evidonme a gred ez eo eur Judas.

— Alo, Guillou, lavaret a ran deoc'h ne dleomp ket barn an dud evelse ep ho anaout mad.

(Eur pennad all eur vech all.)

G. M.

Eur vicher nevez. — En dez all, pa edo Gambetta e Grenobl ha bandennou discramail oc'h he heul, eun ofiser polis a bacaz en lampon a ioa o sevel eur montr euz a c'holod an hini a ioa da dosta dezhau.

Al lampon a vone caset dirag ar c'homiser, hag hema a lavaras dezhau:

— Petra, d'oc'h oad, laer ha vacaband!

— Oh! n'eun ket; laer ne lavaran ket; vacaband avad n'eun ket, me am euz eur vicher.

— Ha pe seurt micher oc'h eus?

— Me eo a zestum ar foul eleac'h ma tié tremen Gambetta.

Pardonieren tud diod. — Etonez eur vanden, eun doctor dizoue, eur republican a vouenn vad a ioa en em laket da zifenn al lamponed o doa, e Naoned, great huvvar ar bardonerien bet e Lourd, goal gaset bugale ha merc'hed. N'o doa great, emezhan, nemet ho dever, hag ar bardonerien ne voant nemet eur vanden diodet.

Eur zoudard coz, oc'h he glevet, a droaz outhan, hag en em lakeas dirazhan he zaoulagad dirag he zaoulagad,

— Guir a livrit, Aotrou, emezhan, ar bardonerien ne dint nemet tud diod o vont da lacat bennigen cha-peledou da Itron-Varia Lourd; ho fistolennou-tro eo a dlient beza laket da vennigen.

Penaos lacat merc' hed a zo da rei ho oad. — Eur vaouez etre daou oad a ioa digaset dirag al lezvarn.

Ar barner. Itron, oc'h oad!

Ar vaouez. An oad a gerot, Aotrou barner.

Ar barner. Mad, lakeomp pemp bloaz ha daougent. Pe seurt micher a rit.

Ar vaouez. En em drompla a rit a zek vloas var va oad.

Ar barner. Lakeomp neuze-la pemp bloaz hag anter-cant... pe seurt micher?

Ar vaouez. droug enhi : Ne ket dekvloas re nebeut eo o poa laket din, dek vloaz a re eo; n'em eus nemet pemp bloaz ha tregont :

Ar barner. Aban, abarz ar fin marteze e clevimp pe oad oc'h eus.

Eun dall truezuz he zoare. — Eun dall a c'houenne an aluzen var an hent.

— O pet truez, emezhan, oc'h eur paour kez dall en deuz eun toullad bugale da vaga.

— Pet bugel oc'h euz? a c'houennaz unan bennak.

— Penauz e lavarsen-me deoc'h pa na velan ket!

Kezeg evit ar c'houarnamant. — Ar re a bren kezeg

evit ar c'houarnamant a zo oc'h ober ho zro. Bez e kenver beza :

D'ar 24 a viz Here, e Kerhaes ; d'ar 25, er C'hastel-nevez ; d'ar 26, e Briec ; d'an 28, e Kemper ; d'an 29, e Castellin ; d'an 30, er Faou ; d'an 31, e Landerne.

D'ar 1 a vis Du, e Brest ; d'an 2, e Lannilis ; d'ar 4, e Lesneven ; d'ar 5, e Plouescat ; d'ar 6, e Castel-Paol ; d'ar 7, e Landiviziau ; d'an 8, e Montroulez.

Credabl eo e zoar en em dromplet evit an deis kenta a vis Du, dre ma zeus gouel berz en deis-se.

Hent houarn. — Ervez ar c'heleier, an hent houarn etre Loudeac ha Pontivy a vez digoret d'ar 4 a vis Du ; hag an trein a deue euz a Vrest hag a chome e Guemgamp, a jelo bete Sant-Brieuc.

Comz ar pastor, coms Doue. — Epad ar vrezel oc'h ar prusianed, ar re-ma a gavas tennerien-frang en eun ti tost da ger Doulens. Ne voue ket avoalc'h dezhio en em gementoc'h an dennerien-frank. Cregi a rejont ive e perc'hen an ti, he gas ganthro hag he gondaoni d'ar maro. Person ar barrez o veza clevet kementse, a ieas da gaout ar jeneral prusian, evit guelet hag hen a c'helje tenna he baresion euz a dre ho daouarn.

Ar jeneral a ioa o cozeal gant ar mear ha gant re all ; lavaret ouie deuhan oa deut eur belek da c'houlen comz outhan, ha perag e teue.

— Nan, nan, eme ar prusian, n'oun ket evit ober.

Ar beleg a reas kement, ma voue digemeret gant ar jeneral, pehini a roe gouscoude deuhan da c'houzout n'en divije ket he c'houlen.

Gouscoude pa voa eat ar belek beteg enhan, ar prusian a dennaz he dog hag a lavaraz e galleg fall :

— Pastör, bennig... hag e stouas dirazhan.

Neuze e crogaz e dorn ar *pastor* hag hen lakeas da azeza en tu deou deuhan eleac'h ar Mear a ioa eno kentoc'h, ha kementse en eur lavaret :

— Pastor... kenta, pastor... leac'h Doue.

Ar beleg a reaz he c'houlen guella ma c'hellaz, hag a glascuz ar c'homzou ar re vella a ouse eun tad da gaout evit savetei he vap.

— Mes, eme ar jeneral, ne c'hellan ket. Pastor, al lezen a zo eno, hag al lezen a ia ato da genta.

Ar beleg a glaske ato rezoniou all, hag a gomzé calonek meurbed. Abarz ar fin e lavaras :

— Penaoz, hag e lazot eun den divlam ?

— Divlam ? ha n'en deuz-hen ket torret hon lezen ?

— Hag hen a c'helle miret oc'h an dennerien frankze da vonten he di ? Ha maren deus clasket miret outho ?

— Penaus, ne ket dre he faot eo ?

— Nan, jeneral.

— Comz ar pastor, coms Doue ! eme ar prusian, hag e roas urs da lezel ar prizonier da vale.

Hogen ar brusianed n'int ket bet ker mad ze ato e kenver ar re a zo coezet etre ho daouarn.

An Aotrou Jointrer, person Lannedern, zo maro er sizun dremenet.

Pardonieren Lourd a zo bet great hu varnezho en eur gær all ouspen e Naoned, e Clermont-Ferrand. Eno ive al lamponed diffeiz a ioa en em zestumet evit ober dismegans dezhio. Hogen eno an archerien ha soudardet digaset evit kementse o deus great d'ar botred vnao-ze soucha en ho c'hydrogen hag eo bet red dezhio en em denna en eur scignal ho dent ; rag ar memes casoni o deuz oc'h ar re a bed evit ar Frans hag oc'h ar re he disen.

E Lil ive an dud dizoue a rea ho fourchas da ober egn digemer dioc'h ho gis da gannad ar Pap a dlie mont di. Hogen ama ive o deus collet ho amzer ; kannad ar Pap ne ket erruet pa edot oc'h he c'hortoz, hag a zo digouez goudeze pa na voa lampon ebet o sonjal enhan.

G. M.

An aotrou Coz, vikel er Gatedral, zo hanvet professor (de morale) er Seminer bras.

An aotrou Bergot, person Sant-Melam (Montroulez), zo hanvet superioar C'hleuerdi bras.

Buez an Aotrou SERJANT, ESCOP A GEMPER HAG A LEON,
Gant an Aotrou TEPHANY, Chalonni ha Secretour Escopti Kemper.

Pris : Pevarzek real,

E ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigèrez, n° 18, e Kemper ; e ti an Aotrou SALAUN, e Kemper ; e ti an Aotrou LEDAN, e Montroulez ; e ti an Itron NORMAND, e Brest ; e ti an Aotrou DESMOULINS, e Landerne.

PRIZ AN ED.

KEMPER.	— 19 Here.	PONT-N'ABAT.	— 17 Here.
Priz an daou c'hang tur.		Priz an daou c'hang tur.	
Guinis.....	27 lur, 32 c.	Guinis.....	28 lur, 33 c.
Segal.....	19 lur, » c.	Segal.....	17 lur, 94 c.
Eiz.....	15 lur, 48 c.	Eiz.....	15 lur, » c.
Ed-du.....	16 lur, 64 c.	Ed-du.....	17 lur, 91 c.
Kerc'h.....	15 lur, 4 c.	Kerc'h.....	15 lur, 76 c.
Avalou douar	9 lur, » c.	Avalou douar	8 lur, » c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouller gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escopti

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet, evit c'huec'h miz, pevarzee real.

An Abonamant a dle beza paet araog eaout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genla cazezen a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo considerel evel abonet a nevez.

An abonamant a gementer e ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper
D'an Aotrou DE KERANGAL epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijon da facat er Gazeten a deer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 2 Du 1872.

Ha cavet oc'h eus-hu, lenner, eun dro bennak drouk prezeger pe zrouk-prezegerez var hoc'h hent ?

— Oh ! là, a laverot-hu, ne ket a hiniennou eo e caver an hevelep tud, a zousennou, a gantchou eo ; carget eo ar bed ganthro. — Ne ket an dra-ze eo a c'houllennan ouzoc'h : ha cavet oc'h eus-hu morse eun drouk prezeger, ha dreist oll eun drouk-prezegerez hag a anzafache o devoa an tech da voal gomz-euz an nessa, da zua he vrud mad, da damal'dezhan aleiz a fazion o guir pe e gaou ? — Ama marteze e veac'h nec'h et o clask gouzout petra da lavaret. — Là, cavet oc'h euz ep mar stang avoalc'h tud o torna divarbenn ho hentez, oc'h encanti ho defotou, o lacat da grazia guella ma c'hellont, o lavaret enz a hema, euz a hennont ez int teodou fall, ne c'hell den caout brud vad ebet ganthro, hag epad ma reont teodou fall euz ar re all, ne velont ket eo hi ho unan a zispen ho nessa, a zisceil an droug en deus great hag a laca zoken var he gein an drouk n'en deus morse sonjet ober. Hogen evelse ema ar bed, ha calz a ra evel an diou gommer ma comze anezho n'eus ket pell eur serifagner christen.

En eur gerik vihan e voa eur micherour a laboure evit eur marc'hadoù pinvidik, kemeret en doa evit lojeiz eur gamprik dister, hag eno e veve ive disterig avoalc'h; evithan da veza deut enn tamik var an oad, n'oa ket demezet. Hogen didrouz oa, hag evelse ive ne gomzet nemeur anezhan.

Eur mintinvez e voue cavet he zor prennet, hag e voue clevet e voa eat kuit e creiz an noz. Neuze e savas safar en amezegez divar he benn, ha pep hini, na petrata, a lavare he bez.

Evit diskuez pebez sae a reat deuhan, silaouomp an diou gommier Catell ha Jaketa, bet mintin mad er marc'had, hag oc'h en em gaout e kichen dor ho zi :

Catell. Er marc'had oc'h bet, va amezogez ?

Jaketa. Là da ; c'hui zo bet ive a gaf din ?

Catell. N'oun ket ; da lavaret eo, bet oun ; er c'houlo avad oun d'ar gér. Pemzek guenneg eul lur gik ! trivac'h guenneg eundousen vionl red e'vezo ober cof moan.

Jaketa. Na gomzit ket din. Setu-aze va merc'hik Zeli e doa c'hoant da gaout eur penn ier : là, it da velet ; eur penn ier a goust hirio eur ialc'had arc'hant.

Catell. Hon amezeg Charlo da viana a c'hello dibri ier iviziken dioc'h ma clevyan.

Jaketa. Là, clevet oc'h eus ?

Catell. Ne gomzer nemet euz an dra-ze e kör. Là, là, laket en deuz an alc'hoez dindan an nor, ha caset gant han ar iar goz.

Jaketa. Ouspen antercant mil lur a dle beza eat ganthan divar goust he vestr.

Catell. Na gomzit ket din euz a botred coz dizemez evel-sé.

Jaketa. Ha piou en divije lavaret o velet ar min cloarze ? Evit din-me sur ne ket plijet morse.

Catell. Na din-me ken nebeut. Sellit ha pa en divije lajet he vestr evit cas an arc'hant ganthan ne vijen ket bet souzezt.

Jaketa. Pa lavar an deoc'h ; goest avoalc'h e voa d'hen ober ; tud evelse a rafe ar brasa torfejou. Var gementse setu ar serjant polis Martin o vont ebiou, hag an diou gommer da grial outhan.

— Aotrou Martin ! clevit-ta, aotrou Martin !

— Petra a fell deoc'h ?

— Livirit deomp-ta pebez tro en deus great hon amezek. C'hui a dle gouzout p'eo guir oc'h carget euz an traouze.

— Mad, pa fell deoc'h clevet, hoc'h amezeg a zo eat en hent e creiz an noz evit guelet he vam a zo goal glanv.

Ar c'hezon zo dent deuhan dre an telegraf, hag eo eat alesse buan ep gortoz an deiz. Hoc'h amezeg zo eur map mad a ree ar braz euz he c'hourdigez d'he vam, hag a zo chomet zoken ep dimizi evit gallout miret na vankje

netra d'ar vam eurus-ze. Pedit Doue, merc'hed, da rei deoc'h bugale da ober evelse d'eo-c'h.

Catell. Red eo e ve an dud divar ar gounnar iwe evel kent, mont da zrouk prezeg euz a eun den ker mad !

Jaketa. Ta, hag encanti dre goer c'hoas traou ker pounner ! Ma na vije nemedonme, ar c'helachou fall-ze ne dajent ket a bell.

Catell. Evidonme ne dafent ket ken nebeut. N'ho lasarten ket d'am goas zoken, rak gouzout a ran avoalc'h ne dint peurliesa nemet geier.

Jaketa. Asa, ha mont da zorna euz a eun den hag a zo eur zant, hag a ve dlet rei dezh an groaz a henor.

Catell. Evit nebeutoch e vez roet da veur a hini. Mes an teodou fall ! an teodou fall !

Jaketa. Da ober mad e tlijet crenna ho zeod d'ar re a zrouk pregeg euz a dud evelse.

Catell. Lavaret mad a c'hellit ; ne ve ket re abred hen ober.

Var gement-ma an diou gommer a ieas pepini en he zro : ne velent ket avad o doa douget bannedigez en ho enep ho unan, hag eo hi dres eo a ioa en em laket a zoare da zispen sae ho amezek !

RUMENGOL. 24 a vis Mae 1860. Eun den mac'haniet, ha ne c'hele bale nemet var bouez enr ganen, a vale brema ep harp ebet abaoue ma zeo bet o pardona e Rumengol. Lezet en deuz eno he vaz evel testeni ez eo bet pareet eno.

27 Mae 1868. Eun demezel iaouang euz a L. oajet a 14 vloas, e doa poan o valè ; ne dea nemet var bouez branellou. He mam a brometas mont teir guech da bardona da Rumengol var droad, evit goulen pare he merc'h. Great e deuz ar pez e doa guestlet, deut eo gant ar brasa fizians da budi mam Doue, ha ma ne deus ket bet oll he goulen, e deus bet da viana eul loden anezhi. Ep beza pare tre, e vale brema eb en em skuiza; ober a ra'beachou hir ep bas na branl ; o veza deut he unan da bardona da Rumengol e deus lezet eno he branellou evel eur merg a anaoudegez vad.

15 Guengolo 1868. Eun den iaouank trivac'h vloaz a ioa eat ne vouiet ket peleac'h. Caer a ioa he glask n'her c'havet ket. He dud a brometas rei eun ofrancs da itron-Varia Rumengol, hag eun dervez bennak goude e tigouezaz er gear distro euz eur veach en doa great var vor.

Eur vaouez euz a Heussa e devoa eur bugel tri bloaz hag a ioa mac'haniet. Erbedi a reaz he bugel oc'h itron-Varia remed oll, ha brema ez eo pare tre. Ar vam a gred mad e deus bet ar c'hras-ze dre zaouarn Mari pehini, evel ma lavar, ne ziles Morse ar re a laca ho fizians enhi.

15 Eost 1870. Eur verc'hik nao bloaz euz a Zouarnez, a vije kemeret evit eur bugel pemp bloas, ken disterig ha ken astudig oa, a voul goestlet gant he c'he-

rent da itron-Varia Rumengol. Ar verc'hig-ze a voul e prosesion e Rumengol d'ar 15 a Eost 1870, var breac'h he zad rak ne c'hele ket poeza var he divesker. Fizians an dud-ze e Doue ne ket bet collet. Ar verc'h a zo paretre. D'ar 15 a eost diveza (1872), eo deut adarre da Rumengoll da drugarecat ar Verc'hez, ha goude beza communiet e deus goulenet gant prez ha laouenidigez guelet ar gueton e doa douget en he dorn epad ar brosesion brema ez eus daou vloas, hag e deus lezet e prof (en ofrancs) gant Itron-Varia Rumengol. T. P. R.

Eur pennad lizer scrifet gant eul leanez euz al Loren, a ziskuez deomp pegement a boan o deus tud ar c'harter-ze hag iwe tud an Alsas oc'h en em zistaga dioc'h ar Frans.

Ama, emezhi, d'an dervezioù diveza a vis Guengolo e voa eun truez beza. Ne ket mont kuit eo a rea an dud, tec'hett buana ma c'hellent eo a reant. E gar an hent houarn oa evel pa vije erru fin ar bed, evel a lavare unan euz hor c'hoarez, hag a voulle o lavaret kementse.

Sonjal a reat e chomje ar re o devoa eun tam douar bennak dezh. Siouas, netra n'en deus talvoudegez pa na vezer ket en he vro. An dud divar ar meaz a zo tec'hett, o lezel eno ho zra. Eun druez oa ho guelet o vont kuit, hag ar prusianed zoken a velet hinjennou anezho o voulle.

Person eur barrez ac'hann a gichen a lavare din brema ez eus tri pe bevar dervez : va oll dud iaouank, kement n'int ket demezet, a zo eat en hent. N'eus chomet nemet daou, hag an daou-ze zo coz.

N'euz ket pell ez ean en eun trein varzu Frans.

Eur vaouez coz a deu, pemp bugel oc'h he heul, ha ne voa ket ouspen unnek vloaz ar c'hoa anezho. Bez'ez oa ganhi eur penn vele colo da lacat dindan ar bihana ; neuze eur baner a velet enhi c'houec'h loa, unan vraz ha pemp vihan.

Eun itron e devoue nebeut avoalc'h a speret evit lavaret dezh : ah ! maouez ! aze ema oc'h oll arrebeuri ? — Ia, eme ar vaouez-ma ; andra-ze hag ar Frans d'zo kement hag a zo red ! hag e poulze he bugale vian er wagon. Nag a bet tra evelse a zo tremenet en dervezioù-ma.

Gouzout a rit e Lourd ar zell a zo bet var baniel Metz hag hini Strasbourg. Araok prezeg, Aotrou arc'hescop Auch a zo tosteet oc'h baniel Metz hag en deus poket dezh gant respet ha carantez. Pa edo an oll banielou var zao, e clevet tud o crial : List, list da dremen an Alsas hag al Loren. Hor pannielou zo bet eta er penn kenta e prosesion Lourd, hag hirio emaint er penn kenta en iliz an Itron-Varia. G. M.

Rom. — An tad santel en deus great er sizun all eur brezegen ar gaera d'he sujidi euz an tu all da ster an Tibr a ioa deut d'he velet. Re hir e ve merca preze-

gen ar Pap hed-ha-hed ; setu ama gouscoude eur ger bennag anezhi :

« Hirio, eme an tad santel, an iliz a laca dirag hon daoulagad daou roue, unan cuzet dindan eur barabolen, egile eo ar zant ma reomp he c'houel.

« Ar roue cuzet dindan ar barabolen eo hor Zalver Jesus-Christ he unan. Ar roue a c'houen cont digant ar re o doa bet cargou diganthan en he rouantelez. Kementse e rea din sonjal er re o deus hirio cargou, er re a zotarc'hant ar re all etre ho daouarn. Ne glever ken hano nemet euz a dud evelse tec'hett kuit o cas ganho an danvez bet fiziet enho. Nebeut anezho a vez croget enho ; ober a reont ho zaol ep ma tigouese droug ebet-ganho.

« Hogen da biou an dud-ze e rentint-hi cont ? Oh ! dont a rai an dervez-ze e pehini Jesus-Christ he unan a lavaro dezh : *Redde rationem*, rentit ho cont. Ha perak kementse a zislaedet ? Abalamour n'eus ket a feiz. N'oa bet Morse kement a dud e carg disoussians evel a zo brema. Pa ne vez mui doujans Doue, ha pa na vez ket a aoun rak justis an dud, e laerer divorce'het.

An tad santel a goms neuze euz an dud-ze a zonch dezh caout eur guir feiz ha ne gredont ket an oll guironezou euz ar relijon, pe a ra eur greden d'ho gis.

« Kemeromp evit skuer ar roue santel a zo he c'houel hirio, sant Edouard roue a Vrozaoz ; an hini a lakeas sevel iliz vraz ha couent Westmenster, hag a stagas leveou outho. Ar roue-ze a ioa sentus meurbet oc'h ar Pab hag oc'h an iliz santel ; eleac'h creski an taillou, e lamme divar he bobl ar re a ioa. Ha ne ket Brozaoz epken e deus guelet eur zant var an tron ; bet ez eus sent var an tron e Rouantelez all an Europ, e Portugal, e Spagn, e Frans, en Hongri, ha beteg en Danemark. Hag en Itali... ez eus betive ; ia e lignez an hini zo roue hirio ez eus bet sent.

« Hag ep mont larcoc'h, meneg a zo hirio da zisleria eurus Mari Christina a Savoia. Me a ioa iaouankik pa zistroaz Pii seiz euz an harlu, gouscoude em eus sonch a gementse, ha kenta a gavaz ar Pap e dor iliz sant Per e voulle roue Sardaign, daoulinet, an daelou en he zaoulagad, evit digemeret vikel Jesus-Christ. Bez'ez eus c'hoas brema meur a zen santel euz al lignez-ze.

« Hogen distroomp da roue ar barabolen. Jesus-Christ a lavaro da bephini, *nedde rationem*, rentit cont, Hen lavaret a rai din-me ; hen lavaret a rai d'an oll dud consacret da Zoue, hen lavaret a rai deoc'h-hu Christien, hen lavaret a rai d'an oll, impalaered, rouaned, ministred, tud e carg a bep seurt, tud a arme, soudardet. Hen lavaret a rai dreist oll d'ar scribet fallagr, d'ar re a ra fouge gant ho c'hredennou diffeiz, d'ar re a skign ar gaou evit touella ar re all, d'ar re a ra ho Doue euz a vadou an douar, ha ne glascont nemet en em zevel hag en em binividicat dre zislaedet, divar goust ar re all.

Goudeze ar Pab, o comz euz ar varn diveza, a explig

eur c'houblad bennag eur ar ganaouen ankeniuze ha truezus : *Dies iræ*.

Evel m'ema gouel an anaoun en dervezioù-ma, e la-keomp ar ganaouen truezus-ze hirio hed-ha-hed :

An *Dies iræ*, troet e brezonek, da gana var ar memes ton gant al latin.

D'an deis bras, d'an deiz a gounbar,
E vo devet ar bed ep mar,
David ha Sibill hen lavar.

Pebez strafni a vo neuze,
Pa ziskenno ar barner-ze,
Da c'houl cont piz oc'h pep ene !
Eun drompil skiltruz a zono,
Dre'n oll beziou e tregarno,
An oll d'ar varn a zestumo.

Buezhañmaro vo estlamet
Pa zavo kement zo crouet
Da respont d'ar barner doujet.
Eul levr a vez digoret,
Hag enhan e casor scrifet
Kement zo red vit barn ar bed.

Pa vo ar barner azezet,
Pep tra cuz a vo discluet,
Fall ha mad a vezò barnet.
Reuzeudik, petra lirin-me ?
Piou d'am difen a c'halvin-me ?
Ar zant a vec'h vo diencre.

Roue, ken doujuz he vajestez,
D'ar re vad e reot trugarez,
Gras din ive, feunteun a druez.
O pet sonch va Zalver Jesus,
Oun penn-abek d'ho peach poanis,
N'am c'hollit ket d'an deis scrijus.

Oc'h va c'hlasc, skui, oc'h azezet,
Var ar groaz oc'h eus va frenet
Eur seurt poan na ve ket collet.

Barner leal, neuze didruez,
Grit din, me ho ped, trugarez,
Euz ar varn kent ma teni'n dervez.

Evel cabluz ec'h hirvoudan,
Gant keus d'am pec'hed e ruzian,
Pardon, va Jesus, a c'houllan.

Pardon, rit d'ar Vadalen,
D'al laer deou e roit he c'houlen,
Ha fizians deomp-ni pec'herien.

Va fedennou zo divertus,
Mes c'hui ker mad, ken truezus,
Grit na din ket d'an tan padus.

Grit ma vin e mesk ho tenved
Ha disparti dioc'h ar bouc'her
En ho tu deou ganeoc'h renket.

Pa vez ean dud milliget
D'an tan grizias ganeoc'h barnet,
Va galvit gant ar re Zalvet.

Va fenn stouet bete'n douar,
Va c'halon rannet gant glac'har,
Pardon, pardon, Jesus trugar !

En deis-ze nag hen vo lenvet,
Euz he vez pa vezo savet
Ar pec'her da vezá barnet !
Pardonit dezhan, va Doue !
O va Jesus ! ô va Roue !
Roit repos van dezho en Ee !
Evelse bezet great.

Lizerou Arabet Bihan.**IV.**

Tennet euz eul lizer d'an itron Roz, e Figeac.

« Pidi a ran ewid-oc'h pehini oz peuz greet vad d'in, hag iveau ewid kemment hini a ro beb sizhun eur gwenneg da Vreuriez ar Feiz ewid sikour ar Vissioneryen. »

« ... Arcade... »

V.

« Bemdez e pedan ewid-oc'h, ewid ho tud hag ewid an Iliz. Ho konsakri a ran epâd ar mis meurz-ma da zant Jozeph. Her pidi a ran d'ho tivoall dioc'h an oll goallou a c'hell c'hoarvezout e Franç. »

(Karolig d'he baeron).

VI.

« Na vezit tam nec'het gan-in : me a zo evuruz e Sant-Eugen (er skoldi), tost d'an aotroun Eskop. Ama e kemmeran deskadurez, ha dre enno e c'hallin divezatoc'h ober kalz a vad d'eoc'h, pa vezin deuet braz. Da c'hortoz e pedan bemdez an aotrou Doue ewid-oc'h, ewid va c'herent all hag ewid an oll Gabile, va breudeur. »

(Ciprian d'he vam o chom er C'habili.)

VII.

« Pedi a ran an aotrou Doue ewid-oc'h, da lakaat ac'hannoc'h evuruz, ha bemdez e pedan ewid ar Franç, ewid ma teuyo Doue d'he divoall. »

(Germen d'an aotrou Coursac).

VIII.

« Her gouzout a rit, va l'aeron ker, deuet ez-on da veza kristen dre zakramant ar vadizyant, ha kristen parfet dre ar gouzumenn : setu perâg e virangourc'hemennou Doue ha re an Iliz. Beb pemzettez iveau e recevan ar gomunion zantel. D'au deiz-se hen hem gavan atao evuruz. Beza e voam dreist-oll evuruz da zeiz Nedeleg, da anter noz : en deiz-se em beuz bet kalz a blijadur. Komuniet em bea ; an tad a lavare an oferen-nou ; bugale ar skoldi bihan a gane kantikou, ha me a zelle oc'h ar Mabig Jezuz er c'hraou, ha va c'halon a voa laouen kenna, en eveleb doare ma vouelenn. O ! en deiz-se na me em beuz pedet ha pedet kalz ewid-oc'h hag ewid an oll gristenien a zo gan-eoc'h. »

(Paol d'an aotrou Augustin, e Franç).

IX.

« Jul Mohamed ben Rhanoun a zigass d'in eul lizer « ewid aotrou person Ténès, en eur lavaret d'in (ar « superior eo a gomz ama) : Hennez eo, » eme Jul, « ar beleg mad hen deuz va dastumet epâd an nao- « negez ha va digasset ama ; d'ezha ez-on eta dileour « euz va evurusted. C'hoant em beuz e teusse da « leunya ar muzul euz va evurusted, o tigass d'in kelou « euz va c'herent, pere em beuz lezet en va dreoyad, « e harz Ténès, ha dreist-oll euz va mam ; rag d'ezho « eo em beffe c'hoant da ziski da genta ar Relijion « gristen. »

Setu ama eun neubeud linennadou euz he lizer :

« Aotrou person,

« Bemdez e trugarekaan an Aotrou Doue da veza va digasset ama, ha koulskoude ez-on poaniet braz, pa zonjan en va mam baour, pêhini n'eo ket c'hoaz kristenez. Pidi a ran bemdez ewid an Arabed keiz, pere ne anavezont ket ar gwir Relijion, hag a zo beuzet e kreiz an devalijenn. Me brema, a zo kristen. Beza ez-on bet badezet d'an 21 a viz du, 1870 ; greet em beuz va c'homunion genta d'ar zul fask, 1871, ha d'ar 5 a viz evenn war lerc'h ez-on bet kouzumennet. »

« Va zad ker, c'hoant em beuz e laverfec'h d'in penaôz e za va bro, ha mar gallit gwelet eunan benag euz va c'herent, roit d'ezho euz va c'helou. C'hoant em beffe dreist-oll da glevout kelou euz va mam hag euz eur paotr yaouank, anvet kadour ben Mohamed-el-Hadj. Hemma a zo kenderw d'in ; thaleb eo (d. l. e. eun doare korist ha skolaer) hag e sikour ar marabout (eur beleg mahometan) da ober skoll da vugale va dreoyad. »

« N'em beuz ket oc'h ankounac'heet, Aotrou person, hag e pedan bemdez ewid-oc'h, ewid ho parrez hag ewid an Arabet keiz. Brema e studian war ar galleg hag al latin ewid beza, eun deiz, beleg evel-d-oc'h. C'hoant braz em beuz e petec'h iveau ewid-on, ewid ma teuyo an Aotrou Done da viret enn-on beppred dilabez gras va badizyant ha da ober euz ac'hannon, eun deiz, eur missioner mad. »

(Jul ben Rhanoun).

AN ERMIT.

Seizen ar Werc'hez.**I.**

Setu ama eur pennadik skrit, e brezonek Treger, divarbenn eur seizen d'ar vere'hez a zo miret en ilis Quintin tremen c'hoec'h cant vloas zo.

II.

E pep amzer eo bet enoret ar relego.

Ann den war ann douar a zant ann ezomm da vired ha da enori ann treo ho deuz bet levit perc'hen ar re a garrie. Eur bugel na walo ket hep teneridigez gwiskamant he vamm goude he maro ; eur ger a zello evel eunnd a a dalvoudegez vraz klese eur brezelia ganet

ennhi ; eur rouantelez a ziskouezo gant plijadur kement tra a zigas sonj diouz ann dud brudet, pere ho deus bevet enn he c'breiz, Ann Iliz eta n'eo ket adversour da skiant ha da galon ann den, pa zastumm ha pa vir gant karante, ne ket epken korfo ar zent, mes ann treo ann distera, bet etre ho daouarn, ha pa ali ar gristenien da zougén enor d'ar relego-ze. Eunn hevelep enor a zav betek ar zent, a c'hone d'imp ho zikour ; ha Doue en denz diskouezet e plije d'he galon, rak meur a vurzud e'hoarveet didan al Lezen Goz ha didan al Lezen Nevez a zoug testeni da gement-se.

2.

Penoz eo bet miret Zeien ar Werc'hez.

Mar z'eo gwir penoz ann tammo mezer tremenet dre zaouarn ar Brofeted hag ann Ebrestel, a vije gwechal miret gant karante, a dra zur dillad ar Werc'hez n'hellent ket mont da jgoll. Hep mar dastumet int bet gant seul vui a bast hag a enor ma n'helle den en em stoui dirak he c'horf bipinjet, zavet dreist ann douar, ha kaset gand ann Elez betek ann Env. Pevar c'hant vloaz goude maro hon Zalver, e welomp o lugerni enn Iliz eun devosion vraz e-kenver ar relego-ze a Vari, hag ispisiai e-kenver ter pe beder zeien gwechal douget gant-hi. Ouz Jerusaleme oant bet kaset da Constanti-nopl, ha diweatoc'h da vroio kuz-heol. Eunn nebeut kerio a zo bet evuruz awalc'h evit kaout eunn tensor ke nkaer. Enn ho zouez eman Quintin e Breiz-Izel, hag aboe c'houec'h kant vloaz, unan euz zeienno Mari a zo miret er gerik-se evel eur skoazel ar gwellan, hag eunn dra muioch talvoudek evid holl vado ann douar.

3.

Penoz eo gret ar Zeien.

Ann ter pe beder zeien enoret e-touez ar gristenien, n'int ket henvet ann Jeil ouz eben. Ann hini en em gay e Quintin n'eo ket bet steuet. Gret eo e giz eur roued, gand neud lin distroet, ha glas wenn a liou. Bea e deuz tri meudad a hed gand eunn tammik nebeutoc'h a ledander. Aliez zivoaz ! e zo bet troc'het tammo diout-hi. P'eo bet da genta digaset d'hon bro, e oa kalz hiroc'h, Ma na oa ket marteze enn he fez, d'ar c'houlz-se ja vihana pep hini a wele skler, da betra e doa servichet. Ann danvez lakeet d'ober anehi, a zo henvet ouz ann hini a ziskouezaz Doue da Voizez evid ober zeien pep belek el Lezen Goz.

E Quintin e kreder hag e lerer aboe pel amzer, penoz Mari e deuz he gret gand he daouarn he-unan, ha penoz e oa ar zeien e dro d'he c'horf jzakr, pa ziskennaz enn-han Mab Doue. Da vihana n'heller ket nac'h eo bet douget gand ar Werc'hez eur wech bennag epad he bue.

4.

Geoffroy Botterel a zigaz ar Zeien ouz Jerusalem.

Breman zo c'houec'h pe sez kant vloaz, kerik Quintin a zave hag a greske e-dro d'he c'hastel ha didan mantel Mari, pa zeuaz Geoffroy les-hanvet Botterel, he

Otro kenta, da c'honid ha da rei d'ebi zeien ar Wer c'hez. Ann denn kalonek-se a ziskenne ouz rouane koz Breiz-Izel, bag a oa map da Alan, ann hini a zavaz abatti Beauport, kichenn Pennpoull. He vreur, Herri Avaugour, aboe eunn nebeut bloavezio en doa roet d'ehan douar Quintin, pa gemerjont ho daou ar groaz, evit mont d'ann Douar Zantel, didan baniel zant Loeiz, roue a Franz, hag evit disfamma diouz daouarn miliget ar Sarrazined be hon Zalver Jesuz-Krist hag ar ger a Jerusalem. D'ann Ejipt e keschont da genta ar brezel. Eno en em gave galloud brasan ho adversourien ; ha goude bea trec'het war-n-he ha goneet ar vro, e bleent redek neuze bete Jerusalem. Mes zivoaz ! eur wech kemeret ar ger a Damiette, ar roue na reaz ken nemet koll bembe. Al loden wellan euz he arme a renkaz mervel, hag hen he-unan a gueaz etre daouarn ar Sarrazined. Herri Avaugour ha Geoffroy Botterel en em gave neuze enn he gichen, ha zikour burzuduz zant Fransez a Assise epken a bellaaz diouz ho fenn ar maro. Gwasket a bep koste gand ann enebourien, Herri a westlaz, mar chomje ganthan he vue, zevel, enn enor ar zant braz-se, eul leandi enn he balez a Zinan, hag ouspenn en em rei hen he-unan da zervij Doue. Raktal zant Fransez en em ziskouezaz d'ehan, hag ho zovetaaz hen hag he zoudarded.

Eur wech torret he chadenno, Herri a zistroaz da Vreiz-Izel ; mes he vreur Geoffroy Botterel a heuillaz zant Louiz betek ann Douar Zantel. Pa hellaz dont war he giz d'he vro, e tigasaz gant-han zeien ar Werc'hez hag he galon a dride ; rak peet e oa dreist muzul evese, diouz he holl labourio hag he hol boanio.

Hep mar, en doa bet anehi digant Robert a Saintonj, gwechal eskop e Naonet, breman arc'heskop e Jerusalem, ha mignon d'he vreur.

Kerkent ma oe distro d'he vro, Geoffroy a lakaaz he densor e Quintin, ebars chapel he gästel, gwestlet d'ar Werc'hez vari. Eunn nebeut amzer goude-ze, skuiz euz treo ann douar a dremen evel eur skenden, e kinviadaz diout-he, hag e kemeraz zaë bugale zant Fransez, el leandi zavet e Dinan gand he vreur. Zouden Herri a gerzaz ive war he lerc'h, hag ann daou vreur a vevaz hag a varvaz ann eil 'kichen egile, didan reolenn ar zant braz en doa ho difennet e-kreiz tan ar brezel.

Tennet euz al levrik : Itron-Varia-a-Zelivrans.

Daou denner-frank.**II.**

Bernard, pe an hini a gemere an han-ze, en doa kuitet Nicolaz ha Guillou, evel ma on eus lavaret. Ar rema a voul souezet, pa chomaz adarre an trein a zaabenn eur pennad goude, oc'h he velet o. ont en dro d'ho c'haout. Brema avad e voa oc'h he heul eur mignon dezhant. Hema, var he veno a ioa eun tenner-frank, en doa great dija meur a dro vale a enep ar prusianet, ha bet he lod euz a veur a daol caer great gant an denneien frank. Lavaret a reas dezhant e casjent ar c'habiten

Bonardel e Dijon, hag e reaz eur veuleudi vraz euz ar c'habiten-ze.

Etouez calz a draou all a gontas dezho divar he benn, e lavaraz o doa eun dervez ar brusianed paket tri denner frank hag ho c'hrouget, hag oc'h ar grous o devoa laket eur scritel gant ar c'homzou-ma : *Tennerien-frank*.

Antronoz ar c'habiten a goez var ar brusianed, a las meur a hini, a ra eur vanden brizonierien, a laca fuzilla tregont anezho e kichen al leac'h ma voa bet crouget ar fransizien, hag a stag eno ive a zioutho eur scritel gant ar c'homzou-ma : *Dek prusian evit pep tenner-frank*.

Hogen al lenner en devezo anavezet avoalc'h ne voa Bernard hag he gamarad nemet daou spier d'ar brusianed, ha ne glaskent nemet trompla an daou denner frank o clask miret outho da vont eleac'h ma c'heljent ober drouk d'an allmaned, hag ho c'has eleac'h ma vije eaz en em zizoher anezho.

Gouscoude comz a rejont ker mad ma voa deut Nicolaz ha zoken he vevel Guillou da gridi e voant tud a zoare, ha da gaout evel keus da veza bet disfizians euz a Vernard.

Hogen kerkent ha ma voa eat dioutho, Bernard a scrite d'an enebourien evit lavaret dezho en doa great mignoniach gant an daou denner frang, hag ez ea d'em em lacat eveldho dindan ar c'habiten Bonardel evit ho c'has eleac'h ne rajent ket a zrouk d'ar brusianed, hag ho lacat da goeza, en eur c'his bennag, etre daouarn eur rejmant bennag eleac'h ma vijent distrujet.

Nicolaz hag he vevel Guillou a voue digemeret mad gant ar c'habiten. Bernard a anaie an oll, hag en em lakeas neuze e medesin evit heuilla an dennerien-frang. Hogen Guillou a lavare d'he vestr pa na voa nemetho !

— Me ne ouzon ket petra da zonjal euz ar Bernard-ze. Er c'henvers ema, emezhan, rener eo ama, ha brema setu hen medesin.

— Dont a ra disfizians deoc'h adarre-ta ?
— Ia da, me gaf din en deus re a vicherou da zonjal e rafe unan vad.

— Guir eo, mes ar c'habiten a ziskuez caout cals fizians enhan.

— Bete re a gaf din. Setu-aze e voa menek da vont varzu ar meneziou, etouez ar c'hoajou, hag en deuz aliet mont d'ar blenen me ne ouzon ket var be digarez, hag e credan e vezou heuillet he ali. Hogen ne zonch ket din e ve var eur blenen, var an dizolo, eo e c'hell tennerien frang ober mad ho micher.

— An den-ze credabl, a zo gouezieg, en deuz a bep seurt goueziegez, ha setu perag e ra meur a vicher, hag a dle gouzout petra zo da ober guell egedompni.

— N'eus fors a-ze, tud gouezieg evelse ne blijont ket din-me. Guelit-ta ! ema o vont var varc'h, kag ar c'habiten he unan a zo var droad !

— An doctored-ze ne valeont nemeur; ha neuze red eo dezhian cas ganthan he ostillou hag he louzeier.

— Evit armou da viana n'en deus ket da zougen; n'en deus hemet he vantel vras.

— Eur medesin ne dle ket dougen armou; ha neuze da ober petra ? an dud goueziek-ze ne ouzont ket tenna.

— Brao eo beza den goueziek neuze mar geller beza den gouezieg ep gouzout ober netra. Hogen, hen lavaret a ran deoc'h c'hoas, tud evelse ne blijont ket din-me.

— Tud evelse zo red da gaout gouscoude. Gonout a rez-te perag omp bet trec'het gant ar brusianed?

— Abalamour ma voant deg oc'h unan deomp-ni.

— Ne ket an dra-ze eo; trec'het omp bet abalamour hon ofiserien n'o doa ket goueziegez ar brusianed, ha ne vouient ket penauz en em gemeret eveldhio.

Epad ma safare er gis-ze an daou denner-frank er gambr a ioa roet dezho evit lojeiz, e tremenas dindan ho frenest eun nebeut tennerien frank, ha var ho lerc'h seis pe eis pez canol, eun tamig arme o vont da goad ar Hartz, da gourzi var ar brusianed. Bernard en doa gallot dont abenn da lacat ar c'habiten Bonardel da vont d'ar c'hoat-ze gant he zoudardet, eleac'h mont da goajou ar Vosj elec'h m'en doa sonch da vont.

N'em eus ket izom da lavaret e voa kementse eun drubarderez a bers Bernard en doa gallot rei da gridi d'ar c'habiten eo dre ar c'hoat-ze ha dre ar plenennou e kichen eo e teuje ar brusianed, epad ma teuent dre eun hent all, hag er memes amzer ar iadaz a scrite d'ar brusianed dre eur billet laket en eur vas cleuz ha laket etre daouarn eur c'hannad guisket evel eur paour truilog, evit lavaret dezho peleac'h e cafjent an dennerien-frang, ha penauz en em gemeret evit ho destum en eur c'hec'h hag ho distruja.

Epad ma edo Nicolaz ha Guillou souezet o velet an tamig arme-ze o vont en hent d'ar mare-ze, rag edo neuze var dro anternoz, e clefjont unan bennag o skei var dor ho c'hambr.

— Digorit ! a lavaras Nicolaz en eur zerra ar prenest.

— Penaus, n'oc'h ket couset c'hoaz ? eme an trubard Bernard o tont er gambr, fouge enhan da veza deut abenn euz he daol.

— Penaus couset, eme Nicolas, p'eo gair ema hor c'henvreudeur o vont en hent ! souezeta ma zoun eo neve lavaret ger deomp-ni ; me gave din gouscoude e diemp diskuez an hent dezho ?

— Bezit dinoc'h, n'int ket eat oll en hent, ha varc'h e c'hoaz e c'hellot ren eul loden all. Ha neuze eleac'h ma zeont ez eus tud avoalc'h gantho hag a voar an doare.

— Petra, ne der ket da goajou ha da venezou ar Vosj. ?

— Nan, varzu ar Rhin eo e zeont.

— Dre stankennou pe blennennou dizolo ?

— N'int ket tre ; coat ar Hartz zo e kichen hag a roi golo dezho.

— Ne anavezan menez ebet dre eno.

— Ne ket eas deoc'h anaout, rak n'eus ket. Mes coat a zo, ha lagigner, eul leac'h hag a dle plijout da chaseou-

rien boas dioc'h ar mare roued evel mazeo calz euz an dennerien-frank.

— Ia, mes ipa goezo boulijji cleuz ar brusianed varnezho, ne zonjint nemeur, me voar vad, e gedon nag e counclet.

— Boulijji cleuz ? Eno ema dres ar pez a zaveteo an dennerien-frank.

Ar boulijji-ze pa goezont var lagigner, var douar boug, a zanci en douar, a zo mouget eno ha ne reont droug ebet, ha setu ive perag e c'hounit an dennerien-frang o kemeret an hent-ze.

Guir eo, eme Nicolas pehini, re honest den he unan evit cridj droug euz ar re all, a ioa ato eas da drompla.

Guillou avad a lavare outhan he unan; an dud goueziek-ze n'int mad nemet da douelli ar re all; araog e c'houzont pep tra, ha gouide e veler e vez digouezet pep tra control d'ar pez o deus lavaret. Evit hema, ma ne ket eun trubard eo, me gollo va hano mad.

Var gementse Bernard a ieas kuit en eur lavaret :

— Nos vad deoc'h; coukit dinoc'h ac'hann da varc'hoas !

Deut oa abenn euz he daol, oc'h d'an ober daou-ma chom varlerc'h ar re all, ha miret evelse na ziskuesjent an hent dezho.

P'oa eat kuit, Nicolas a lavare d'he vevel :

— Cridi a rez-te ato ez eo an aotrou Bernard eun treitour.

— Evit c'hoas n'em eus ket a fizians enhan.

— Guelet a rez gouscoude pegement a zoursi a gemer ac'hanoup !

— Re martez.

— Ha petra a oufe da ober deomp guelloc'h eur mignon fidet ?

— Coms grosoc'h ouzomp; comzou flour ar goas-ze ne blijont ket din, nag he vin ken neubeut. Eleac'h renta servich deomp, em euz aoun na ve oc'h hor goro, oc'h on dioual hag oc'h hon ren evit hor c'has eleac'h ne garfemp ket mont, hag evit en em zizoher ac'hanoup goudede pa gavo he dro.

— Ne gredan ket e ve eun trubard evelse ; hogen daoulagad on euz ha ne ket disennet ouzomp teleur evez; gant an amzer ni a velo.

— Ia, nemet great e ve hon tro ar aroak m'on dese desket disfiziot euz an drubardet.

Eur pennad all eur vech all. G. M.

D'am Aotrou Morvan, pen-oberour Feiz-ha Breiz e Kemper.

Va mignon tker, setu ama ar voulladur staget euz dor peb iliz, hag e peb karter er C'havr, evit rei da anaout d'ar vretoned ar mission prezeget evit-ho. N'hell nemed ober plijadur da vretoned Escopi Kemper gouzout penaoz eo roet ar mission-man, ha penaoz ez eo heuillet gand hor c'henvroiz.

MISSION EVI'D AB VRETONED

A zaleg an 20 a viz here, beteg an 10 a viz du.

An aotrou Cardinal Arc'hescop Rouan en deuz galvet da brezeg ar mission-man an aotrou 'n abad ALEXANDR, Chalon a gathedral Kemper.

Ar Vretoned o chom er gear-man a anavez mad an aotrou ALEXANDR, houma eo ar bederfel mission a brezeg er C'havr abaeou 12 vloaz-ze.

1° Digor ar mission, an 20 euz a viz here 1872, da 8 h. euz an noz, e Chapel an Alamantet, hanvat e gallec *Immaculée Conception*;

2° Pemp kuech ar sizun : d'al lun, d'ar meurs, d'ar merc'hher, d'ar guener ha d'ar zul, da 8 h. euz an noz, e vez prezeguet e bresonneg er chapel-ze;

3° D'ar iaou ha d'ar zadorn, evel en deveziou-al euz ar sizun, an aotrou ALEXANDR a lavaro an oferen, e chapel ar mission, da 8 h.

4° Ar Vretoned e hello dont da govez bémdez, euz ar mintin, beteg 10 h., ha gouide kreste, azalec 4 h. beteg 6 h., azalec 7 h. beteg ar zarmon, ha gouide ar zarmon beteg 10 h.

Pedi a rer ar Vretoned da rei da anaout an aviz-mam an ell d'eguile.

Disul diveza, 20 a viz here, en eun oferen lavaret da 9 h. e chapel va mission, hag e pehini en em gavet kalz Bourc'hichen pinvidig euz ar gear vraz-man, em euz roet da anaout evit petra e oan het galvet gand Arc'hescop Rouan. En instrucion-ze em euz pedet tud pinvidig ar C'havr da gaout ar vadelez da rei conie d'ho zervicherien ha d'ho zervicherized da zont da zelaou va c'honferansou ha da zont da govez, evit gounit gras ar mission.

Dre c'hras Doue, c'levet ho deuz va moeze. Rak da 8 h. euz an noz, pa'm euz digoret va mission, em euz bed ar blijadur da velet en dro da gador ar vuirionez eun niver brao a Vretoned bodennet.

Abaoue disul bete deac'h da noz, an niver euz ar Vrefonned n'en deuz gret nemed kreski. An avis staget euz doriou an ilizou hag e karteriou kear ho deuz gret eur vad braz meurbet.

Stad ar Vretoned er gear-man a zo peuz vad henvel euz stad ar c'hristenien e broiou an infideled ; paour ha reuzeudig int ha nebeut estimet. Ama n'estimer nemed an dud pinvidik. Koulzkoude ar re zoken n'ho deuz na feiz na religion e touez an dud pinvidig, a laver ho deuz ar Vretoned eur feiz vraz, ez int tud'honest daoust d'ez-ho da garout re ho banne. Ia feiz braz ho deuz, hag en deiz-al, daou aotrou a gonferanz S. Vissand-a-Baal a lavare ec'h anavezent bretoned ken skueriuz dre ho feiz ha ken carantezuz evit ho nessa m'ho c'havenet dign da veza canonizet.

Memprou conferanz S. Vissand-a-Baol er gear-man a gemer kalz soursi euz ar Vretoned. Indi eo ho deuz sonjet e vije mad digass ama da jom eur belek breton. Indi eo ho deuz skrivet da Arc'hescop Rouan evit va gervel da brezeg ar mission-man, ha, var ho goulen eo ez hon bet galvet. Doue d'hen talvezo d'ez-ho.

O veza ne brezegan ket d'ar iaou da noz, ho deuz va fedet da gaout ar vadelez da vont d'ho c'honseil eber da noz da 8 h. Daou anez-ho a dle dont d'am c'herc'het. C'hoand ho deuz e lavarfen eur goms benag d'ar c'honseil diwar benn ar Vretoned. Evel-d'ho e kredan e vez talvoudek braz da eneou ar Vretoned, caout eur belek breton evit-ho er gear-mam.

E conferanz S. Vissand-a-baol er gear-man ez euz daouzen jaouank vertuzuz, unan a Vreiz-Izel hag unanal a Vreiz-Huel, ho daou commiz er pez a hanver e gallek (*l'enregistrement et les domaines*). E fin va c'honferanz genta ez int deuet d'am c'havet ha d'am pedi d'ho lezel d'ha zont, beb noz, d'am c'herc'het evit m'ho devije an enor, emendi, da vezem c'hompagneuz d'enz va chapel beteg presbital S. Mikael e pe leac'h he lojan. Pell d'ho refuz am euz ho zrugarekeat a galon vad, en eur lavaret e vijen enoeret braz en ho c'hompa-gnuez.

Va stad ama a zo eta kalz evurussoc'h eged hini ar vissionerien a ia da brezeg er broiou estren.

Ho mignon a galon,

An abad ALEXANDR, chaloni a Gemper.

Er C'havr, ar 24 a viz here 1872.

Haiti. — Lavaret a reamp n'eus ket pell en devoa Aotrou Arc'hescop Pors-ar-prins c'hoant bras da zevel daou escopti all e Haiti, dre ma voa re bounner samm evit discoaz eun den epkengouarn eun enezen ker bras. Dioc'h ma leverer, d'an 23 a vis Guengolo ez eus caset d'an tad santel ar Pab hano daou veleg evit beza laket da Eskibien, unan en escopti Caies, hag egile en escopti ar C'hap. Hano an Aotrou Ronvel a zo caset evit ar c'henta euz an daou escopti-ze hag hano an Aotrou Hillion, euz a Vened, evit egile. Mar plij eta gant an tad santel digemeret mad an daou hano hag ho freconiza, Haïti e devezo tri escop, ar pez a vez eur mad ar brasa evit christenien an enezen-ze.

Pedennou evit ar vro. — Araok ma kuiteaz an Deputet ar gambr e Miz eost, unan anezho, an Aotrou Belcastel en doa laket discleria e vije great pedennou en oll ilizou, da vis Du, d'ar zul varlerc'h ma vijent en em zestumet adarre, evit tenna bennos Doue var ho labourou. Cals tud o deus bet ar zonch vad da ober navedou ha pinijennou evit en em brepari d'ar pedennou-ze a vez great e pep leac'h.

Rener Breuriez Itron-Varia-ar-silvidigez a lavar ec'h aliont ar re zo er vreuriez da ober eun naved, eur iun hag eur communion. An naved a zigoro d'an nao a vis

Du, ar jun zo laket d'ar 15, hag ar gommunion d'ar sul 17.

A dra sur on euz izom da bidi evit hor bro, ha da c'houlen evit ar re zo carget d'he ren, ar sclerijen a zo red dezho da gaout evit he gouarn evel m'eo dlet.

Scol Santez Mari. — Ar scolaerien iaouank resevet e Angers evit ar scoliou a gas d'ar micherou ijinuz, a ra hegor d'ar Finister. Euz a zepartamant all ebet, nan zo-ken euz a Zepartamant ar Sein, ne deus resevet kement evel a zo resevet euz an Departamant-ma. Scol santez Mari Gemper dreist-oll a zo bet resevet kement hini e doa caset ; deg a ioa anezho, hag ho deg int resevet. Credabl eo ti scol all ebet n'en devezo bet eur gounit ker sclear. Kementse a dlijie serra ho ginou d'ar re e gomz a enep ar scoliou dalc'het gant breudeur, rak ne gaf ket din e c'hesfet diskuez selerroc'h ema ar gaou gantho.

Act ar garantez dispar evit eneou ar purgator. — Ar pennadik scrit-ze a gaver e Kemper e ti an Aotrou de Kerangal hag e ti ar retred. N'eus nemet he c'houlen ha lavaret pet folien a ve c'hoant da gaout.

An Aotrou Roudaut, vikel e Landerne, zo hanvet vikel e catedral Kemper.

An Aotrou Troussel, vikel er C'hastelin, zo hanvet person Ergue-Armel.

An Aotrou Kervella, vikel e Pleyber-Christ, zo hanvet person Combrit..

An Aotrou Piolot vikel e Tréflaouénan, vikel e Plourin Leon.

An Aotrou Bescond, nevez beleget, zo hanvet vikel e Tréflaouénan.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so mouplet evit an trede quech.

An dud diwar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer diwar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er bras euz an tiez a verzer Levriou enho.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 19 Here.

Priz an daou c'hang tur.

Guinis.... 27 lur, 32 c.

Segal..... 49 lur, «« c.

Eiz..... 45 lur, 48 c.

Ed-du..... 46 lur, 64 c.

Kerc'h..... 45 lur, 4 c.

Avalou douar 9 lur, »» c.

PONT-N'ABAT. — 47 Here.

Priz an daou c'hang tur.

Guinis.... 28 lur, 33 c.

Segal..... 47 lur, 94 c.

Eiz..... 45 lur, »» c.

Ed-du..... 47 lur, 94 c.

Kerc'h..... 45 lur, 76 c.

Avalou douar 8 lur, »» c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouplet gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gément Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huech miz, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazelou a resco goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gernerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escop, ru ar Gigerz, n° 48, e Kemper D'an Aotrou de KERANGAL epken e llez adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a diez da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 9 DU 1872.

Ar prez a zo savet var ar gristenien a Franns da vont da bardona da Lourd ha da lec'hioù santel all evit pidi evit ho bro hag en em lacat dindan skoazel ar Verc'hez, en deus laket eur goal veac'h var discoaz ar scrifagnierien dizoue. Evel ma ra ar pelerinachou-ze poan vras dezho, eo falvezet dezho en em lacat da ziskuez dioc'h eun tu e voa coezet ar Frans e diotach, e bugaleach, o vont evel da bardona, ha dioc'h eun tu all e voa bet nebeut a bardonerien e Lourd hag e leac'h all.

Hogen, a leverot-hu, an daou dra-ze a zislavar an eil egile. Mar d'eo coezet ar Frans e diotach o vont da bardona, eo red e ve bet eun niver bras a bardonerien, eun niver hag a c'hesfet da gerneret evit ar Frans a bez ; er c'hontrol ma n'eus bet nemet eun niver bihan a bardonerien, ne deuz ive nemet eun niver bihan a dud diot, hag eun nebeudik tud ne reont ket ar Frans. Tud difeiz ne vezont ket laket nec'h gant ken nebeut-se a dra.

Evel ne c'hellent ket nac'h e voa ebat cals tud en hent evit mont da bardona, euz a bep corn euz ar Frans, euz ar c'heriou bras, euz al lec'hioù marteze ma voat nebeuta o c'hortos guelet pardonerien, evel ne c'hellent ket nac'h e voa euz ar pardonerien-ze bandennou niverus meurbet, c'antchou ha millerou pere a zo bet guelet gant an oll, n'o deus cavet netra guelloc'h da lavaret eget discleria e voa deut ar Frans da veza diot, e voa collet ganhi he skiant vad. Neuze evel ma voa diez ho freon o velet kement all a dud o vont da henori mam Doue, o deus cavet an tu, el lec'hioù santel, da deusi an niver bras-ze a bardonerien, o cas ar c'hang da unan, hag o tiscleria ne voa nemet eun nebeudik tud deut da bardona eleac'h ma vele ar re all eun niver ker bras a dud. Evese, e Lourd, en dervez ma crede an oll e voa eno vardro cant mil den, hor scrifagnierien dizoue n'o doa guelet nemet pemp mil. Hag abouez conta evese e Lourd hag el lec'hioù santel all, o deus digaset da veza bihan avoalc'h niver ar bardonerien,

goude gouscoude ma voa red dezho anzao ez oa eat cals tud en hent.

Evel ma rea poan vras dezho guelet ar Frans o rei eur merk bennag a feiz, euz ar feiz-ze a fell dezho da vonga ha da zistruga tre, e fell dezho da viana caout eun digarez bennag evit bihanat ar boan-ze hag en em gonsoli etrezho euz an nec'hant a die ar mereouze a relijon da rei dezho. Dre-ze ma livirit dezho eo ar Frans a ziskuez evel e zeo c'hoas christen, e tisclerint ez a e diotach ; mar livirit o deuz ar bardonerien-ze kement a skiant vad da nebeuta evel ar re a gomz en ho enep, e livirint neuze ar bardonerien ne voa ket ker bras-ze an niver anezho.

Rak, red eo evesaat mad, ervez an dud difeiz ha dizoue, hi epken eo a ra ar Frans. Ha pa na vent nemet unan oc'h mil euz ar re o deuz eun niver bras a relijon, ar re all oll ne gontont ket. Bréma pa zeo bet niveret an dud er yech diveza e voa laket goulen oc'h pep hini a be relijon e voa, pe hen en devoa eur relijon bennak pe n'en doa ket. Ar c'hazetennou o deus roet deomp ar chifrou destumet e teir euz hor c'heriou bras, Paris, Rouan ha Marseil ; hag en teir gear-ze ez eus cavet ne voa nemet unan dre vil pe var an dro hag en dese discleriet beza ep relijon ebet. Hogen ma na deuz er c'heriou bras-ze nemet unan dre vil ep relijon, var ar meas, da viana en hor bro-ni, ez euz a dra sur c'hoas nebeudoc'h. Hag eo eun nebeudig tud evese eo a gred hag a zonch dezho beza ar Frans ha bresa ar re all oll dindan ho zreid. Hag evel eur c'hi a harz a ra muioc'h a drouz hag a daol muioc'h a strafuil eget mil hag a dao, ar re-ma ive dre ar safar a'reont a dol strafuil e pep leac'h hag a implich pep seurt ardou evit ober lezen d'an oll.

Allmagn. — En Allmagn e rer muia ma c'heller ar brezel d'ar gatoliked. Bismark ne ket avoalc'h dezhant beza great d'ar Frans an droug en deus great, fallout a ra dezhant c'hoas trec'hi, ma c'helte, an ilis catolik, pe da viana, ma na c'hell ket he distruer.

he dreid. Ober a ra d'ar gristenien gatolig euz ar vro-ze evel a rea, ervez ar tablennet, ar bleizi d'an derved. Ar bleizi en em glemas d'an derved euz ar chas a ioa oc'h ho dioual hag a vire outho da dostaat an eil rum oc'h egile ha da veva e mignoniach. Ma carje an derved, emezho, cas ho chas kuit, neuze ar bleizi hag hi a vije mignonned vraž hag a vesje en eur gichen evel amezeien euz ar re vella. Hôgen ar chas eat en ho zro, ne ket dies gouzout petra a zigouezas gant an derved paour.

Setu petra a rer en Allmagn. An tadou a gompagnuez Jesus a zo harluet euz ar vro ep damant na truez. Neuze en em gemerer a ènep an Eskibien hag ar veleien evit lamet digantho, e kement ha ma c'heller, ar c'halloùt hag ar frankis da ren an eneou fiziet enho. Fallout a ra da Vismark ha d'he likizien lacat ho lezen pe ho froudennou eleac'h lezennou an ilis.

Eskibien an Allmagn, evel ma zeo ho dever, a zao ho mouez a enep ar vac'herez-ze. Script o deuz evit rei da anaout ar pez a c'hellent da ober hag ar pez ne c'hellent ket, evit diskuez ez eo an iliz epken a c'hell ober lezen pa ve meneg a relijon, hag ar gristenien, o renta da Zoue ar pez zo da Zoue, ne vankont ket evit se da renta da Cesar ar pez zo da Cesar.

Kement a ra ar brezel d'an iliz, a implich ato ar memes digareziou fall. Goulen a réont digant ar gristenien ar pez ne c'hellont ket da ober, ha gondeze pa na zenter ket outho, e tamallont ar gristenien da veza tud dizent, ha d'en em zevel a enep ar re a zo ar c'halloùt etre ho daouarn evit gouarn ar vro.

Ato histor al laer a damal an den honest da veza eun den dizent pa na tell ket dezhan rei he ialc'h. Mar d'eo bet goal laket an den honest-ze, piou da damal nemethan he unan? Perak ne roe ket he ialc'h a volontez vad pa he goulennet outhan? Perak zoken ne dea ket d'he c'hinnigen?

Rom. — Er sizun all e verkemp ar pez a lavare an tad sanctel da dud eur c'harter euz a Rom d'ent da c'houlen beza digemeret ganthan. Er sizun ma e lennomp ar pez a lavare da dud eur c'charter all deut ive da rei dezhan eur merk euz ho c'harantez hag euz ho fidelite.

Goude beza lavaret dezhan e tislavarent; o tont da velet ar Pap, ar pez a verke ar c'haletennou difeiz o doa c'hoant da rei da gridi e claske ar romaned en em zi-zober euz a vikel Jesus-Christ, Pii nao a zo en em laket, evel ma ra peurvuia, da gomz euz an aviel a lennet en oferen an deiz-ze.

« Eun tad, eun den a reng huel, en doa collet he verc'h, hag a deue da gaout Jesus-Christ, leun a feiz hag a fizians. Digouezet beteg hör Zalver en em daol d'he dreid, hag e lavar dezhan en eur vouela : Aotrou, va merc'h a zo o paouez mervel, Jesus-Christ o velet feiz an tad-ze, a ia ganthan d'he di, hag eno e cavas calz a dud prez varnezho o pourchas pep tra evit sebelia an hini varo. Hor Zalver a lavaras dezho : en em dennit alesse, ar verc'h-ze ne ket maro. Mes eur vanden

farizianed a ioa eno en em lakeas da c'hoarzin ha da ober goap euz a Zalver ar bed.

« Setu, eme ar Pap, ar pez a zigouez hirio ive. Doue a ra burzudou e Lourd hag e leac'h all, hag an dud dizoue a c'hoarz hag a ra goap euz ar re a gred, rag an den difeiz, diskennet e reng al loenet, a zo dall ha bouzar evit oberou an Aotrou Doue.

« Pedomp evit an dud dall-ze, evit ma teuint da velet. Mouez Done a zihuno lod anezho; siouas, lod all a gafedo ho c'halon, ha Doue ho funisso en eun doare scrijus.

Gouzout a ran cals zo hirio hag a lavar ar pez zo great a vraz en hon amzer eo distruja hor gallout evel roue. An dispac'herien a ra ho fouge da veza e Rom, hag a lavar e chomint enhi. Siouas! guir eo emaint e Rom, mes etre beza e Rom ha chom enhi, ez eus pell.

Mes Iezomp an dra-ze; rak ne ket a enep hor gallout evel roue eo e tro an dud difeiz ho c'hounnar; ar c'halloùt on eus da ren an eneou eo a fell dezho da zistruga. Hogen caer o devezo, ne zistrujint ket ar c'halloùt-ze, rak ne c'hell ket beza distrujet. Dre gement a reont e veler sclear avoalc'h petra a glascont da ober. Hada a reont an drong, hag evelse ar pec'het en em skign e pep leac'h. Cas a reont priejou Jesus-Christ er meaz euz ho c'houenchoù, evit lacat eno scoliou dioc'h ho gis pe tiez evit ar zoudardet. Kément goal skuer a zo a veler hirio e Rom. Guelet a rer o tigouezout ama tud hag a nac'h hor c'henta guirionezou, hag ar c'haletennou difeiz a zo prez varnezho oc'h ober ho meuleudi.

Kément oll a rer o clask distruja ar c'halloùt en deuz ar Pap da ren an eneou; hogen evel am eus lavaret deoc'h, ar c'halloùt-ze ne c'hell ket beza distrujet. Bez'e tleomp kemeret truez outho ha pidi Doue evitho.

Guelit petra a dremen er bed catolik. Mont a rer a vanden da bardona, da bidi evit an iliz; pedennou a zao varzu an Env, ha clask a rer an dro da zistrei ar bobl oc'h Doue. Gouezomp gortos; dervez an Aotrou Doue a deuio; ha mar emaomp brema evel ar bobl a Israël o vouela var steriou Babylòn, n'or bet ket evit-se nebeutoc'h a fizians e Doue. »

Evel a lavar an Tad Sanctel ar Pap, an dud difeiz, an dispac'herien a ra hirio kement a c'hellont evit lamet diganthan he c'halloùt evel Pap, ar c'halloùt da ren an eneou. Goude beza lamet diganthan he stadou, e clascont brema lamet diganthan nebeut ha nebeut kement a c'helle he zikour er gark vraz a vikel Jesus-Christ.

Evit he zicour da zelc'her ar relijon en he za ha d'he skigna eleac'h ma zeuz izom, ar Pab en depus daou rum dud, ar re zo er c'houenchoù, hag an dud a iliz a zo e penn ar parreziou. Ar re zo er c'houenchoù a bed, a ia da brezeg, a ra scol d'ar iaouankiz; ar veleien er parreziou a labour da zelc'her ar feiz beo etouez ar gristenien.

Hogen an daou rum-ze eo a fell d'an dispac'herien da zistruga a nebeudou. Ar c'houenchoù a daolont en traon, hag e lakeont leaned ha leanezed er meaz, evit ober evel a geront gant an tiez-ze. An dud a iliz a belleont

muia ma c'hellont dioc'h ar bobl; lamet a reont digantho pep carg evit bianaat ho gallout var an dud hag ho lacat da gaout nebeutoc'h a zarempred gantho. Ne ket avoalc'h kementse; evit ho distruja tre, o deus sonjet miret na vije. Dispanset euz an arme an dud iaouang o deus studiet evit beza tud a ilis. En doare-ze an dud iaouank kez a goll ar c'hoant o devoa da renta servich d'an iliz, hag ep dale ne vez ket a veleien avoalc'h da lacat er parreziou. Gant an dra-ze ha gant ho scoliou dizoue, eleac'h ma tescont d'ar vugale an disprich evit ar Pap hag evit ar relijon, ec'h esperont dont abenn da ziscar ilis Doue. G. M.

Lizerou Arabet Bihan.

X.

« Badezet ez-on bet dissadorn fask; recevet em beuz eta ar c'hras vraz-se preparet d'in gan Doue pell-a-voa. O! pegement na d'leffenn-me ket trugarekaat anezha, va maeronezed ker, da veza va digasset ama euz a gen pell, ewid ma teuzenn d'he anaout, d'he garet, d'he zervicha ha d'hen hem zavetei! Mar hen divize va lezet e-lec'h ma voan, petra a vizenn-me deuet da veza? Bevet em bize martreze evel eur goueziad, pehini ne anavez ket Doue; e-lec'h gounid an nenv, em bize gounezet an ifern. Trugarekaat a ran eta Doue, ha beteg va heur diveza e trugarekain anezha. Setu me brema kris-tien. Deuet ez-on da veza bugel da Zoue ha d'an iliz euz a vulg d'an diaoul ma voan araog. Mes arabad eo d'in beza va-unan epken bugel da Zoue ha d'an iliz; ret eo ives d'am breudeur, pere a zo brema c'hoaz bugale Satan, dont da veza evel-d-on bugale da Zoue ha d'an iliz. Hen esperout a ran hag e labouran en dra-c'hellan ewid ma vezin gouest, eun deiz, da vont da brezeg d'ezho an Aviel, ewid ober euz anezho bugale da Zoue, paegwir n'int ket brema bugale d'ezha. Pedit ewit-ho, va mameu ker, ewid ma teuyo an Aotrou Doue da zellet a druez outho ha d'ho gelver d'he anaout. Pedit ives ewid-on, ewid ma virin mad beppred gras va badiziant, ewid ne deuin birviken da sklabeza va ene dre neb pech'd marvel. Ewid-on-me, ne ankoanac'h ean ket ho madoberou em c'henver. Pidi a ran Doue d'ho pinniga er bed-ma, ha da roi d'eo'h he varadoz er bed all ewid ho paea euz ho madoberou. »

(Alexandr da Ursulinezed an Naoned.)

XI.

« Aliez e teu c'hoant d'in brema da vont d'am bro ewid ober vad d'ar muzulmaned, mes re vihan ez-on c'hoaz ha pas desket avoalc'h ewid delc'her penn oc'h an Arabed ha dreist-oll oc'h an diaoul, pehini a glask beppred va-digass da veza ar pez a voan araog dont ama. Gwell eo d'in selaou va El-mad, pehini hen hem zalc'h ives beppred em c'hichen hag a lavar d'in : « Sell oc'h an Nenv. » Awechou a vouel, neket en-dra ma silaouan mouez an Aotrou Doue, mes en-dra ma silaouan mouez an droug-spered. »

(Per d'he vaeronez. — Ebrel 1872.)

XII.

« An Aotrou Doue hen deuz or c'haret hag hen deuz on dastumet; mès ec'hiz ne gomz ket he-unan ouz-om ewid or c'helenn, Doue hen deuz on lakeet etre daouarn an Aotrou Eskop; an Aotrou Eskop he-unan, o veza na c'hell ket beza atao gan-eom, hen deuz or fiziet en eun neubeud beleyen, pere or c'helenn euz he berz. Pebez gras ben deuz greet Doue d'eom, oc'h on dibaba euz a douez kemment a re-all! Beza ez euz Arabed a vilou, galiet brao hen divize Doue kemmer re-all hen ho zouez hag on lezel ni da verval gant ar baourenteze kag er pec'hed oriinal. Rak-se Doue n'hen deuz ket on digasset ama ewid ober traou didalvez ac'hannom. Ret eo eta renta da Zoue ar pez a zo dleet d'ezha, ha mont goude d'on treofadou da sklerijenna or breudeur ha d'ho c'haletennou ; hag ar re-ma goude martreze a ialo da lec'h-all da ober evel-d-om. »

(Ar memez hini.)

XIII.

« Evuruz ez-on da scrifa d'eo'h ewid rei d'eo'h da c'houzout em beuz greet va c'homunion genta d'ar zul fask, d'an deiz ma eo savet or Zalver Jezuz-Christ leun a vuhez euz ar bez. Ma ouffec'h pebez levezem em beuz em c'halon! Va c'halon a zo evel eun iliz kempennet, ornet a aour hag a vokedou koant, pe henvel oc'h eur jardin arrozet gan eur voaz dour fresk. Ia, ia! gras Doue a zo evelse. »

(Andre d'he baeron.)

(Tennet euz a Zizhunvez katolik Lyon.)

AN ERMIT.

Zeien ar Verc'hiez.

II

5

Zant Ervoan a zeu da enori ar Zeien zantel.

Aun dud zantel a blii d'he enori ar relego, pere a lekeont dreist holl vado ann douar, hag evit kaout ar blijadur da n'em stoui dira-z-he, a reont a greiz kalon hag hep marc'hata beacho hir ha poaniuz. Ean amzerze a fe nerzuz, ar brud a redaz hep date en em gave e Quintin Zeien ar Werc'hiez. Ervoan, zant braz Breiz-Izel, nn eur glevet komz a gement-se, a dridaz he galon gand ar c'hoant da redrek betek enn-hi. Dastum a eure eur vanden parrosianiz, er bloavezio diwean euz he vue, e-pad ma oa person e Louannek, ha mond a reaz assemblez gant-he da n'em strinka d'ann daoulin er chapel vihan a oa miret enn-hi ar zeien vinniget. Ar veach-se a dennaz war benn ar zant hag ar re a oa gant-han eleiz a c'hraso hag a vennios. Unan euz ar re-man, Thomaz Kerimel he hano, kristen fall ha techet d'ann droug, a zistroaz ouz Doue, hag a dremenaz ar peur-rest euz he vue ebarz leandi Bear, kichen Gwengamp, er binijen bag er zantelez ar vrasan.

6

Eul loden enz ar Zeien a zo kaset da Naonet.

Kerkent ma oe digaset er vro zeien Mari, e tiwoanaz er c'halono enni devosion vraz evit-hi. Ar groage dougerezet ispisial a zeue da c'houlen dre-z-hi zikour ha skoazel. Pa dostae ho amzer, e troent gânt fianz ho daoulagad etreze Mari pehini e deuz ganet he bugel ne ket epken hep poan ar mammo all, mes enn eur chomm bepret dinam ha gwerc'hez.

Doue a deurvee binniga dre he c'hraso ann enorio roet d'ar zeien, hag ar brud anehi a redaz dre-holl e Breiz-Izel. Zant Visant Ferrier, pa brezegaz enn hon bro, a ieaz bete Quintin hag a bedaz, evel zant Ervoan, dirak zeien Mari. Zouden Per II, duk a Vreiz-Izel, hag he wreg zantel, Franseza a Amboise, a c'houlennaz eul loden vihan euz ar zeien. Ann daou briedman, devet ho c'halon gand ar garante e-kenver mamm. Doue, a roe war ann tron ar skouer ar gwellan, hag a vevaz assemblez evel breur ha c'hoar, epad ar pemzek vloaz euz ho friedelez. Iliz ann Itron Varia, e Naonet, a oa bet kresket ha kaereet gant-he, hag eno e felle d'he, a vije ho be, goude ho maro. Dreist-holl ho doa c'hoant da binkikaat an Iliz-zé a garrient, gand eul loden bennag euz relego ar Werc'hez. Epad ma oaint o chomm e Gwen-gamp, araog pignat war an tron, ho doa anaveet marteze hag enoret zeien Mari. Goulenn a rejont eta eunn tamm diout-hi. Eul loden vihan a oe neuze distaget, douget da Naonet, lakeet eno enn eur voest arc'hant, hag enoret betek ar Revolution. Ar groage e poan a c'houlenne aliez, ma vije digaset d'he ar zeien zantel gand chaloniet ann Iliz, ha peurvuian e torre néz ho foanio.

Evel kalz à dreo zakr, ar zeien a helle bea mastaret ha kollet enn amzer-ze a zizurz a hanvomp ar Revolution.

Doue koulskoude a deurveaz miret ha diwal a bep drouk ann tammik-se cuz gwiskamant he vamm. Pa zeuaz ann dud fall evit kemer arc'hantiri an Iliz, e laerjont ive ar voest-a vije ar zeien enn-hi. Mes eur chaloni, ann otro Urien, en doa tennet diout-hi ann tensor zantel; ha goude ar peuc'h, hanvet person er ger a Anensis, e roaz ar zeien zoveteet gant-han d'he Iliz, e pelec'h ec'h enorer c'hoaz anehi, enn de a hirie.

7

Enorio roet d'ar Zeien e Quintin, ispisial gand ar groage dougerezet.

Parroz Quintin a anavee ar gwir dalvoudegez euz ann tensor a oa enu he Iliz. Ann tado a hade e kalon ho bugale ar garante evit-han, hag ann enor e-kenver ar zeien zantel a ie bepret war gresk. Evid he diwal gwelloc'h, e oe goelet gant daou pe dri gwiskamant, ha lakeet enn eur voest kaér meurbet. Ar voest a oe he unan klozet enu eunn arc'h, assamblez gant treo zakr ha pinvidigezo all ann Iliz. Eur chaloni en doa ar garg d'ho miret, hag a renke bep noz kousket enn ho

c'hichen. Eur belek a denne ar zeien euz he goest, ken liez gwech ma tene eur wreg dougerez d'he goulen. Zervicherez Mari he lakee neuze e dro d'ehi hag a vire anehi epad an offeren laret evid he delivranz. Pa zigouez d'eur wreg e poan bea war var da verval, aliez eur chaloni a zouge ar zeien d'he zi. Mari a felle d'ehi zikori ha difenn ar re ho doa fianz enn-hi, ha biskoaz e Quintin n'eo bet klevet e vije c'hoarveet eun droug bennag gand eur bugel neve ganet na gand he vamm.

Setu perag ar zeien a vije goulenet gant tud a bell bro, hag ar chalonied a renke aliez beaji, evid he c'has da ltronezed vraz, betek ar c'horn pellan a Vreiz-Izel.

Peurvuian parrosianiz Quintin na welent ket ar zeien zantel. Koulskoude ho doa ezomm da gaont eur merk bennag e dro da behini e lakjent ar zantimancho a fe hag a garante a oa enn ho c'halono. E porchet ann Iliz, dreist an dorojo, en em gave imaj ar Werc'hez eur gurunen var he fenn, hag he mab war he brec'h kleiz. Ouz treid Mari, a oe zavet eunn oter vihan, ha lakeet eur plad, evit digemer ar projo a ginnige pep-unan. Zouden, abalamour d'ar zikour roët gand ar Werc'hez d'ar groage, ann imaj zantel a oe hanvet Itron Varia a Zelivranz, pe Itron Varia a Viserikord. Eur vreuriez a oe savet enn he enor, hag a zougaz he hano. Ar pez arc'hant kenta a c'honee ann den iaouank, o tiski he vicher, pe a gouee war stal ar marc'hadour, er penn kenta ar zun, a oa evel eul leve dleet d'ann Itron Varia a Zelivranz, ba den na vanke d'ho lakaat war blad ar profo. Golo binniget a zeve noz de dirak he oter, evit goulen digant-hi zikour enep d'eunn droug bennag, pe he zrugarekaat diouz eur c'hras bed dre he galloud.

Kerkent ma'n em gave eur wreg e poan, pe eur c'hlavour gwasket gand ar maro, eunnn den euz ann ti pe eunn amezek a rede betek ann Itron Varia a Zelivranz. Rag ma sikoure ar vugale vihan o tont war ann douar, e oa c'hoaz eur skoazel evid ar re a ginviade euz ar bedman, ha na baouez e d'ho evesaat, nemet gonde ho huanaden diwean, ha pa vije ho ine enn euv enn he c'hichen.

D'ar c'houlz-se, dre goverz al lien, Quintin, hep bea pinvidik, a veve ezet. Ar bobl a c'houantaaz neuze gwestida d'he Rouanez ken karet he labour hag he goverz. Eur gezel, lin enn dro d'ehi, a oe staget e kichen oter Mari, ha pa vije eur verc'hik vihan enn oad da ziskine, he mamm a c'hourc'hernene d'ehi mont da gêr'hat kegel ar Werc'hez, hag evelse gant lin Rouanez ann Env, ar bugelik a ziske ar vicher a dleie gonid he bara, enn amzer da zont. Neuze, goude bea poaniet e dro d'ar gezel, ha neet al lin betek ann tamm diwean, ar plac'hik a c'holoe a neve flamm ar gezel gant lin roet gand he zud, hag a adkase anehi d'ann Iliz, hag er memez amzer a lakee ouz treid Mari ar guden neud kenta neet gant-hi. Gwech e-bed eur c'hristen mad na ieaz e-meaz ann Iliz, hep chom euun tamik er porchet, da'n em stoui d'ann daoulin dirak ann Itron Varia Zelivranz. Hirio c'hoaz, kalz a dud na vankont ket da heuill ar c'his-se. Eur werz zavet enn he enor, bremen-

zo kant vloaz, ha kanet bepred e Quintin, a zoug eur gwir d'esteni dà gement-se, hag a zisk d'imp penoz hon tado koz a glaske lenn war vizaj ar Werc'hez, herve ma vije liwet, ar zantimancho a dristidigez pe a esperanz a oaenn he c'halon evid he bugale.

*Tennet euz al levrik Itron Varia a Zelivranz**Daou denner-frank.*

III.

Pa voa deut ar mintin, an daou denner frang, o velet ne deuet ket var ho zro, a velaz evrad oa great eun dro louarn dezhio gant Bernard pehini ne glaske nemet ho fellaat dioc'h ho c'hamaradet hag en em zizoher anezho pa gasche he dro. Mont a rejont da eur c'hoat braz eleac'h ma credent evrad e caschent ho zu da stourm oc'h ar brusianed.

— Evidomp hon daou gouscoude, eme Nicolas, ne oufemp ober nemeur a dra.

— N'eus fors, a lavaras Guillou, hon ler da viana a verzimp ker, ha dischans hor bezo ma na ziscaromp ket eur prusian bennag ar arok ma erogint enhomp. Peoc'h, sultan ! grik ebet !

Ar c'hi eo a ioa oc'h ho heul, hag a iea da c'hrognal. Chom a rejont a za hag e veljont, var ribl ar c'hoat, daou uhlan var ho c'hezeg, pistolennou gantho en ho daouarn, o sellet etouez ar bodennou.

— Tennit var an hini zo a zeou deomp, ha list egile ganeme, eme Villou.

— Ne dennop ket, eme Nicolas ; gortozomp ken na deuint en dro, rag ar re-ze zo re all var ho lerc'h, hag e tiscarimp ouspen daou.

Varlerc'h ar re-ma e tigouezas seis pe eiz all hag eun ofiser gantho, hag e gleze ganthan oc'h an istribil.

— Discar a rin-me an ofiser-ze ?

— Nan, nan ; ar c'habiten Ronardel ne dle ket beza pell alesse gant he dud ; hag ar re-ma, mar guelont eun tenner frank bennag, a deui sur en dro, ha neuze ni velo ha stard int var ho c'hezek.

Neuze an daou chaseer en em lakeas var hed ugent pas dioc'h ar venoden dre behini e credent evrad e tisstroje al laboused o doa guelet.

— Neuze, eme Nicolaz, evit na dennimp ket hon daou var unan, e scoi var ar c'henta, me var an eil...

— Nan, nan, an tenn kenta a zo deoc'h, Nicolas ; me scoi var an eil.... Mes hag an ofiser ?

— Me les an ofiser ganhez.

Epad ma comzont, e clefjont eun tenn hag a groze ; ha neuze daou denn all hag a réas nebeutoc'h a drous.

— Clevit, eme Villou, setu eun tenner frank, eur gedour, en deus tennet var an daou uhlan zo eat aze da genta, hag en deus scoet ebiou.

— Penauz e c'houzout en deus scoet ebiou ?

— N'oc'h eus ket clevet daou denn all goude ? ar

re-ze eo pistolennou an daou uhlan, hag evelse n'eus discaret nicun anezho.

— Guir a leverez ; hogen bremaig ema ar re-ze ama distro. Kerkent e clefjont an uhlaned o tont d'ar c'haloup. Pa voant deut var hed antercant paz, an himi a ioa er penn araog a reaz eul lam var he varc'h hag a goezas var he benn d'an douar ; an eil hag an trede a reaz ar memes tra. An ofiser, a ioa e creiz ar re all, pa glevez an tenn kenta, a zavaz he vreac'h hag he gleze en eur grial : d'an daou lam ruz ! hogen n'en doa ket bet a amzer da zisken he vreac'h na doa he garavellou en ear, hag he varc'h strafuillet oll tec'het etouez ar bodennou.

An daou denner frank o doa losket pep a zaou denn, ha discaret pevar uhlan. Guillou en devoue amzer da garga c'hoaz eun tenn, ha d'hen discarga var an uhlan a ioa e lost ar vanden ; hen tizout a reas ; mes n'hen lazas ket ; re hir edo dioutho.

Nicolaz a chorme, rag abars m'en doa gallet cargo he fuzil, edo pell an uhlanet, hag e lavare :

— Bah ! ne dalan mui netra da garga eur fuzil ; pep a zaou all a dliemp da veza discaret c'hoas !

Neuze e tennaz he gontel hag e reas daou goch e coad he fuzil ; an dra-ze a dlie beza he levr evit m'era pet prusian a ziscarje.

Pa edont o vont kuit, Guillou a lavaras :

— Ne velimp-ni ket ha bez'ez eus paperiou gant ar re-ze ?

— Eo, mad a rasemp ober ; guel ha te gavo eur paperiou gant varnezho. Nicolaz en doa hirrez o lacat he zorn e godet den ebet. Guillou n'oa ket ken jurdig hag ho furchas. Caout a reas paperiou, liziri ha traou all ; nedouzas ket ayad oc'h ho arc'hant nag oc'h netra all nemet oc'h ar paperou-ze a gaschont, ep ho lenn, d'ar c'habiten evit ma raje gantho ar pez a garje. Paca a rejont ive daou euz ar c'hezeg o doa collet ho mistri, hag e zejont evelse etrezeg al leac'h ma edo Bonardel gant he dud.

Ar paperiou cavet var an uhlaned a voue lennet. Bez'ez oant liziri digant ho merc'had, rak demezet oant da viana daou pe dri anezho. Ar merc'had-ze a rea dezhio gourc'hennou hema hag enhont, a roe dezhio eur c'helou bennag, ha neuze e lavarent dezhio dioual da ancounac'hat, pa zajent e keriou Frans, da scrabat er staliou caer a gaschent eno, braoenteziou ha dreist oll arc'hantiri da gas dezhio. Gouzout a rer ar brusianed o deuz heuillet mad avoalc'h an aliou-ze.

Epad ma lennet al liziri-ze, o clevet unan hag a c'houlenne dreist oll rillennou scouarn aour evit, eme-zhi, ma talc'hje sonch euz ar vrezel, Guillou ne c'hellas ket miret da lavaret :

— Ia, ia, itronezed vrao, caset e vez e deoc'h ! itato ! discouarn ho coazed a vez e caset deoc'h ive zoken, mar kirit, gant ar rillennou, evit m'o pezo evelse daou dra da zigas sonch deoc'h euz ar vrezel !

Nicolaz a reaz eur sell treuz oc'h he vevel ; an daelou a deuaz en he zaoulagad, hag e lavaras :

— Siouas ! eno e vezog lac'h'ar ive couls hag ama !

Ar c'habiten a drugarekeas Nicolaz ha Guillou euz an tamik kentel-ze o doa roet d'ar brusianed.

— Brema emezhan, ema an tan o vont da zigeri ganeomp ; bremaig e vezog eun arme var hor c'hein ; pep-hini d'he bost, ha dalc'homp mad.

Hon daou denner frank a voue caset araog, evel reneien, gant eun nebeut marc'heien, evit evesaat dioc'h pe du e tigouesche an enebourien. Urs o doa bet d'en em guzet etouez ar geot hir tost da eur ster a ioa eno, dre ma c'heljent ac'hano guelet a bell.

Ouspen teir heur e vouent eno o courzi ep guelet na clevet netra. Neuze a clefchont tennou canol. Re hir edont dioc'h an abaden-ze evit gallout clevet tennou fuzil. Ep ma ho c'hamaraded a rea eur c'hrogad oc'h ar brusianed. An tennou canol a glevent kreoc'h evel pa dostaient oucho. An dennerien frang a chorme defot na c'hellent mont ive d'an abaden ; mes an ofiser a ioa ganthro, ervez an urs roet dezhan, n'ho lezas ket da zevel euz al leac'h ma edont.

Guillou a scrigne he zent defot na c'helle mont ive d'an ebat, hag evel ma tostea ar c'hanoliou ; me zo sur emezhan, hor c'hamaraded zo red dezho tec'het, ha ni ne reomp sicour ebet dezho !

Hogen, ep dale e veljont tri uhlans o tont etrezeg enho.

— Cuzit mad l'eme an ofiser, ha pa voa deut an tri brusian var hed tenn ; tan, emezhan !

Seis pe eis tenn a voue discarget en eun taol. Unan euz an uhlans a goezas maro ; eun all a voue discaret he varc'h dindanhan ; an trede n'en devoue droug ebet, hag a scare mar gouie, ar boulji o sutal a bep tu dezhan. Daou euz ar dennerien var varc'h a ieas var he lerc'h ken n'o devoa he dizet ha great he dro. Epad ma edo ar re all o sellet oc'h ar redadek-ze, an uhlans a ioa bet lazet he varc'h dindanhan en doa gallet sevel ; hag hen en eur penn red da gaout ar ster hag ep marc'hata, en em daol enhi evit he zreuzi var neun.

— Sell, sell, a lavaras Guillou, ar c'had-hont o tec'h ! gortoz, gortoz ! Guillou, ouspen m'oa chaseour a ioa ive neuer arroutet. Mont a ra d'ar red, ha divar ribl ar ster e ra eur picol lam hag e coez er c'hereis, tost d'an uhlans a rouenve ive guella mac'helle. E tri pe bevar daol neun, Guillou en doa he dizet, en doa croget en he droad, hag her sache ganthan evel eur guescle var bouez he c'har. An uhlans gouscoude a ioa eun den cre, distrei a reaz evit ober eur c'hrogad oc'h he chaseour ; mes Guillou ne roas ket a amzer dezhan da gregi, teleur a reaz eun dorn var he chouk, souba a reaz he benn en dour, hag e reas dezhan evel efa eur picherad cals brasoc'h eget en doa izom. Neuze ar prusian a lezas Guillou d'he zacha d'an douar evel ma carje.

Pa voa digaset var ar seach'h, an uhlans a voue great

goulennou outhan, ne voue ket gallet avad he lacat da lavaret eur ger. Neuze an ofiser a reaz he staga oc'h eur vezen, hag a lavaras :

— Eun den da zevel e beg an huela euz ar guez-ma !

— Me, me, a lavaras Guillou, m'em euz izom avoalc'h da zec'ha va dillad, hag am bije great guelloc'h calz o telc'her he benn d'al lampon-ze, dindan an dour ken na vije great he dro, eget oc'h he zacha er meaz evel eur pesk, p'eo guir ne c'hellomp tenna ger ebet diganthan.

— Casit ganeoc'h va luneden hir-velet, l'eme an ofiser.

Guillou a gemeraz al luneden, hag eur minuten gonde édo e beg ar vezen o sec'ha he zillad hag oc'h evesaat oc'h ar c'habiter tro var dro evit guelet a be du e teuje an enebourien.

G. M.

(Eur pennad all eur vech all.)

Kanaouen da c'hellout besa kanet var dom : soudard Mastel-Pael.

Pennou Breiz ama enn tam ali

Roet gant eun den dister meurbet :

Ia, ma ne garit ket an tourni

Savit ho penn ne zaleit ket,

Meur a zen fall,

Dre oll Bro-c'hall

Enn eur iouc'h

Enn eur arsal,

A c'hourdroux kals hor c'hoaziou

A ghisiou hon tadou

bis.

Petra dile ober eur gwir Vreizad

Mar kouez an arne var ar vro ?

Neuz' eb koll an disterra pennad,

A c'hoalc'h kalon hen a iouc'h :

Ar vretonet

Eb spount bepret

A so boazet

Da lavaret

Ni gar bepret hor c'hoaziou

Ha ghisiou hon tadou

bis.

Gwech-all e kreiz an dud kounnaret

Ioulet da ziskar peb lezen

Hon tud koz laouen a oue klevet

O lavaret a leiz-korzen :

Ni oll brema

Kanomp eta

Gant kals a joa

Ha dreist peb tra

Ni gar bepret hor c'hoaziou

Ha ghisiou hon tadou

bis.

Ra vezo hounnez hor reolen,

Peurvua tud fall so spountig,

Evel luc'het ho nerz a dremen

N'euz ket tam askern enn ho c'high.

Kanomp atao

Bet' ar maro

Doughet d'or bro

Etra m'oump beo,

Ni gar bepret hor c'hoaziou

Ha ghisiou hon tadou

bis.

Niver so nerz m'ar d'int unanet,

Heuliomp bepret ar rouden vad

Tud d'hor blenia a vezog kavet

Gwest an dud fall da izelaat.

Kanomp atao

Bet' ar maro

Doughet d'or bro

Etra m'oump beo,

Ni gar bepret hor c'hoaziou

Ha ghisiou hon tadou

bis.

Ra vezimp oll evel ebrest

Da sklerijenna tro var dro,

Eun tiez plouz evel er c'hestel

Er c'heriou koulz a var ar yro,

Ar vretonet,

Ep spount bepret

A so boazet

Da lavaret

Ni gar bepret hor c'hoaziou

Ha ghisiou hon tadou

BARZ Bro-Bagan.

an oll denvet fall-ze evit ma tec'hje ho mignoned ar bleizi er meaz eur ar vro.

Al loened a voe souezet avoalc'h o clevet kementse, rak n'oant ket boas da velet mignoniach etre bleizi ha denvet. Darn anezho a gredas gouscoude da brezegen an azen rus ; darn all o doa poan o cridi, nicun avad ne gredas lavaret d'ar bourrik n'oa nemet eur gaouiad divez. An ejenned zoken, evitho da veza peurlesa loened a skiant, boas da evesaat oc'h an traou, ne reant nemet heja ho fenn ep lavaret na ia na nan. Ar chas a ioa en em laket da lemma ho dent, ha pa nese ma voa al loened all habascoc'h egetho, e voa great tro an denved keiz.

Hogen ne ket etouez al loened epken e zoat buan da gridi ar brasa geier ; etouez an dud e velomp ive kementse. Her guelet on eus, n'eus ket pell evit ar vrezel oc'h ar prusianed. Neuze ive eun azen rus bennak zo bet en em laket da vlejal edo an dud a iliz, an noblans, an dud pinvidig a unan gant an enebourien, eo hi a roe, a gase d'ar brusianed peadra da obér ar brezel d'ar Frans.

Ha pe ger bras, pe gen anat bennak ma zoa ar gaouze ez eus bet cavet tud evit her c'hridi ; lod all man'h her c'habrent ket tre, a chome etre daou, ha nebeut a zo bet cavet hag o dese bet skiant vad avoalc'h evit crial arao var an azenned ruz ha var ar geier divez a felle dezho da skigna dre ar vro.

Ar gaou ar pouannerag hag an teoa a gavo ato eur ginou braz avoale'h bennag evit he lonca. G. M.

Eul laer goal dizet. — Er mis tremenet, eull labourer douar, eat d'ar marc'had gant he gar bian, o veza laket he gar en eur c'horn tro bennag, ha roet bouet d'he varc'h, a ieas da ober he gevridiou. Hogen pa deuaz endro, e voue souezet meurbet; ne voa mui na marc'h na car eleac'h ma en doa ho laket. Caer en doa goulen hag enclask, ne gave netra na ne gleve kelou ebet. Evel gouscoude ma zoa nevez bet glao, ha ma zoa pri var an douar, oc'h evesaat piz e velas roudou he gar, hag e chellas gouzout var be hent e voa eat.

Setu-hen-ta, mar gouie, var an hent-ze evit guelet hag hen a glesche kelou euz he gar hag eur he varc'h. Goude beza baleet eur pennad mad, e velaz en eur stread, eur pennadik dioc'h an hent bras, he varc'h o peuri, hag eun den oc'h he zelc'her dre ar c'habest. Ar c'har hag ar sterniou a ioa en eur c'horn tro eun tamik pelloch.

An tieg a ia beteg al laer; eleac'h cregi enhan, en em laca da gomz outhan dre gaer, ha da c'houlen outhan ha n'en doa ket guelet a zenved o tremen dre eno. He zenved, emezhan, a ioa tec'het diganthan. Goude beza cozeet eur pennad, en em geschont mignoned, hag an tieg a lavaras d'al laer, her sicourje da sternia he varc'h, ma carje he zougen eur pennad en he gar. Al laer a asantaz, ha setu ar marc'h sterniet. Neuze an tieg a ginnigas d'al laer ren al loen, dre ma voa boaz, emezhan,

da charreat, ha ma c'hanaie mad an hentchou dre eno. Al laer a asantaz adarre.

Hogen eur bourg o doa da dremen, hag er bouri ze e voa archerien o chom. An tieg a ia eün da di an archerien, eleac'h ma voa anavezet, hag arak m'en doa bet al laer amzer da c'houzout peleac'h her c'haset, e voat crog en he gollierou.

An tieg n'en devoue ket a boan evit prouvi e voa d'ezhan ar marc'h hag ar c'har, hag al laer, o velet ne dalie ket ar boan dezhao naç'h, a anzavaz en doa ho zavet euz ar gear varc'bad, hag e voa chomet a za en hent treuz eleac'h m'oа bet cavet, dre ma selle dezhao gortoz an noz evit tremen ar bourg, gant aoun na vije anavezet eno, ba neuze e selle dezhao rei amzer d'ar marc'h da ziskuiza ha da voueta evit gallout ober hirroc'h pennad hent epad an noz.

Aliez al laer, daoust d'he oll finesse, en em gaf ber dioc'h eur penn bennak.

K E L E I T E R .

Pologn. — O velet ar fransizien o vont da bardona ha da bidi mam Doue, catoliked ar Pologn a zo salvezet dezhooive kemeret skuer dioutho. D'an 8 a vis Guengolo ez eus bet eno en eul leac'h kement a bardonerien, ma n'en deus sonch den da veza guelet morse kement all. Comz a rer euz a drivac'h cant mil bardoner hag a dremen unnek cant prosesion deut divar ar meas. Euz ar Prus zoken e zoa dent di eun nebent mad a bardonerien.

Evreux. — E kær Bernay ez eus bet goueliou caer evit sevel eur skeuden d'ar Verc'hez var eun dorgen azioch kær. Tud ar c'harter-ze o doa, e mis Du 1870, great ar vozu da zevel eur skeuden en honor da vam Doue, mar plije ganthi miret oc'h ar brusianed dont da ober distruch e kær hag er c'harter divar dro. Evel ma o doa bet ho goulen, o deus sevenet ar pez o doa goes-tlet da Vari hag int deut d'he zrugarecat.

D'arzul, 6 a viz Here, eo bet sacret an Aotrou Gaffory, escop Ajaccio. Sacret eo bet gant Aotrou Arc'hescop Pariz en doa evit he zizour an Aotrou Alouvr, escop coz Pamiers hag an Aotrou Grolleau, escop Evreux.

Lyon. — Euz a glouerdi missionou an Afrik ez eus diblaset pevar missioner nevez, pevar beleg iaouang evit mont da greiz an Afrik. Diziou e reant ho c'himiad arak mont en hent.

Ouspen Aotrou Escop Ajaccio, a behini on eus comet, ez eus bet sacret c'hoaz, er sizunveziou-ma, daou escop all e Frans, an Aotrou Delaunoy, escop Sant Deniz en enezi hanvet *Reunion*, hag an Aotrou Robert escop Constantin, en Afrik.

Ervez cazetennou Sant Briec, an Aotrou Maupied,

viket e Guengamp ha chaloni a honor a Gatedral Kemper, a zo hanvet person Sant Martin, e Lambal.

An doureier-beuz a ra cals distruch, abaoe eur pen nad zo, e Frans, en Itali bag e broiou all. Ar glaoecter a zo bet er mizou diveza-ma o deus laket da zholl ar steriou, ha da veusi an douarou a dost dezho. Neglevez hano nemet a geriadennou goloet gant an dour a diez discaret, a dud beuzet.... Ama e tleomp trugarecat Doue dre ne anavezomp nemeur ar reuziou-ze. Dre ma zeo doun hor stankennou er vro-ma, ha m'emaomp tost d'ar mor, an doureier bras ne reont nemeur a ztouge Breiz-Izel, eleac'h ma reont avechou distruch bras ar broiou plad ha pell dioc'h ar mor.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI.

Gant eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou...

Moull et eo en eun doare ma vez eas bras da lenn gant paper cre ha lizerennou euz ar re sclerra. C'hoaz ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ion ez oa tud oc'h he c'houlen.

CAVET E VEZO :

E Brest, e ti an Itron Normand.

E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulins.

E Montroulez, e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an tiez ma verzes levriou enho.

C. M.

Buez hor Zalver Jesus-Christ ha Scol ar Maro Mad a ro ho daou laket e brezonek gant an Aotrou G. M. belek.

Buez an Aotrou SERJANT, ESCOPE A GEMPER HAG A LEON.

Gant an Aotrou TEPHANY,
Chalon ha Secretour Escoppi Kemper

Pris: Pevarzek real,

E ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escoppi, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper; e ti an Aotrou SALAUN, e Kemper; e ti an Aotrou LEDAN, e Montroulez; e ti an Itron NORMAND, e Brest; e ti an Aotrou DESMOULINS, e Landerne.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 19 Here.

Priz an daou c'hang tur.

	PONT-N'ABAT.	— 17 Here
Guinis.....	27 lur, 32 c.	Guinis..... 28 lur, 33 c.
Segal.....	19 lur, «« c.	Segal..... 17 lur, 01 c.
Eiz.....	15 lur, 48 c.	Eiz..... 15 lur, 00 c.
Ed-du.....	16 lur, 64 c.	Ed-du..... 17 lur, 01 c.
Kerc'h.....	15 lur, 4 c.	Kerc'h..... 15 lur, 06 c.
Avalou douar	9 lur, »» c.	Avalou douar 8 lur, »» c.

Ar Gerant: AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouller gant AR. DE KERANGAL, mouller an Escoppi

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA.

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet; evit c'huec'h Miz, pevarzek real.

An Abonamant a die beza paet ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazen a reseeo goude ma

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, n° 18, e Kemper

D'an Aotrou DE KERANGAL epken e tleer adressi ar pea

Ar scrijou da lacat er Gazeten a diec da addressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 16 Du 1872.

Pebez gras eo beza tost d'eun ilis. — Euruz a leverer, an hini en deuz eun eienen tost d'he di; eur c'christen a dlefet lavaret ive : euruz an hini zo tost d'eun iliz o chom.

Ar re zo o chom tost da di Zoue ne zonjont ket aliez ez eo kementise eur c'hras evitho. Boas da veza en ho eas, ne zonjont nemeur da drugarecat Doue da veza ho amezek. Caroult a ra dezhoo, credabl, e tle beza Doue anaondieg en ho c'henver dire ma c'hotreont he lezor en ho amezeg, hag evelse ive en em lakeont en ho eas ganthan. Evit an ofisou, evit tostaat oc'h ar sacramanchou, e kemerint ho amzer; n'eus ket izom da gemeret kementise a brez evit eun amezek. Ne zonjer tam er boan a rank da gemeret evit dont d'an iliz ar re a zo pell diouthi, ar goal amzer, an hentchou fall, ar skuisder o deus da c'houzav evit dont beteg ho ilis parrez. Euz ar re a chom pell dioc'h an iliz ez eus daou rum dreist ar re all hag a goust dezhoo he darempret, an daou rum o deus muia izom a Zoue, me sell din lavaret ar vugale hag ar re goz.

Nag a boan n'o deus ket ar vugale o vont d'ar c'ha-teks pa o deus da ober diou, teñi leo, dindan ar glao, an avel-biz, an erc'h avechou, dre hentchou ha ne garfe ket, evel a leverer, ar bleis mont dreizho, pe dre ven-dennou, a dreus meneziou, dreist scalierou goest da stanca ho hent oc'h tud en ho guella oad !

Hag ar re goz, pebez c'hoezzen a vez varnezho pa c'hellont c'hoaz en em stleja beteg an ilis ! Nag a bet hini ne deus ket bet clevet o lavaret en eur huanada. Siouas, ne din mui d'an ilis ken na vez o caset va c'horf d'ar vered !

Hag evit rei descadurez d'ar vugale ze a zo ker pell dioc'h an iliz o chom, penauz en em gemeret ? Ama ar re a goms kement euz a scol red, a c'helpet lacat ho ijin da labourat evit caout an tu da rei scol d'ar vugale-ze ep lacat ho huez var var. E kear e veler aliez ar vugale

caset d'ar scot vanhouez an dorn, avechou gant eur vatez, avechou all eo ar vam he unan a ja d'ho c'has ha d'ho c'herc'hat en dro d'ar gear pa vez echu ar scol. Penauz e'z helle eun diekerez ober kementise ? Gots coude ar vugale-ze ives o dese izom da veza renet.

Hogen ama, c'hoaz eur vech, o dese potred ar scol red izom da lacat ho ijin da c'hoari, evit dioc'h eun tu, ober d'ar vugale-ze mont d'ar scol, ha dioc'h eun tu all miret outho na gollint ho iec'hed, ha marteze ho huez oc'h ober bemdez, ep rener ebet, eun hevelep pennad hent.

Hag evit distrei d'ar re a chom tost d'an ilizou, en ho zouez eo e caver aliez euz an dud-ze hag o deuz ato amzer avoalc'h pa vez meneg euz an ofisou pe da dos-taat ouz ar sacramanchou. En ho zouez e caver ha pa goezont clanv, en em gemer re zivezad evit gelver ar beleg, o fizout re hag o c'hortos re hir var digarez ma emaint tost, eleac'h ar re a zo pell o deus peurvia prez da c'houlen he sacramanchou evit an hini a goez clanv.

Lavaret a rer aliez ez eo ar re a chom tost da eul leac'h santel bennak, da eul leac'h darempredet gant ar bardonerien, o deus nebeuta perz er grasou a resever el leac'h santel-ze; dre ne zonjont marteze nemet e traou ar bed-ma, en doare da c'hounit eun dra bennag evit ar vuez-ma, epad ma teu di tud cuz a bell hag a resevo ho goulen, hag a vel avechou ober burzoudou en ho c'henver. Lavaret a c'helpet kement all euz ar re a chom er hourcou, a dost d'an ilizou; lezel a reont da vont gant ar re a bell ar c'haera grasou a ro hor Zalver e peb ilis d'ar re a deu d'an ilis-ze gant guir devosion.

Red eo anzao gouscoude e caver o chom tost d'an ilizou, eneou mad hag a voar tenna frouez euz a amezeg houez ho zalver, tud hag a zo eun dudi evitho mont d'an iliz, a gleo bemdez an oferen, a ia ouspen-ze aliesa ma c'hellont da stonet dirak Jesus er sacramant euz he garantez, hag a ren evese, evitho da veza er bed, eur vuez-henvel oc'h hini al leaned hag al leanezed er c'houentelloù.

Kemper. — An aotrou'n Escop en deus scritet d'ar veleien ha d'ar gristenien fidel euz he escopti, eul lizer da lacat ober pedennou, d'ar sul seiteg a vis du, evit an deputed a dle beza en em rentet adarre er gambr en dervezio-ma. Lavaret on eus kentoc'h o devoa an deputed, araok dispartia, goulennet ar pedennou-ze abenn ma zajent adarre da gregi en ho labourou.

Ar goulen-ze, eme an aotrou'n Escop, a zo bet great dre eur zantimant a feiz, hag e tleomp kemeret perz enhan. Pell ez euz ancouac'het, e Frans, e voa Doue an hini a rea lezennou d'an dud, hag ho rene dre he brovidans. Diganthan epken e c'hell dont ar c'hallout da ober eul lezen bennag hag a ve eun never he miret. Oll lezennou an dud a dle caout ho grizien e lezen Doue.

Re hir amzer ez euz ancouac'het e voa abers Doue eo e c'hourc'hemenne an dud, hag eo oc'h Doue eo e senter pa zenter oc'h ar re o deus bet ar c'hallout dianthan. Ar c'christen, ne ket eun den, mes Doue eo a vel en hini ma sent outhan.

Dre mac'h ancouac'heer ar guironezou-ze eo e teu ar feiz da doc'horaat, ar vuez da veza nebeutoc'h chris-tien, hag ar Frans ne voar mui pebez carg e deus bet digant Doue.

An darmvua hirio ne anavezont mui mestr ebet. Ne veler nemet dispac'h; ne rer van'ebet evit nac'h ar guironezou ep pere pobl ebet ne c'hell chom en he za.

Ar sperezou o veza dallet evelse, ar vuez a rener a deu da veza nebeutoc'h chris-tien. Ar fâs credennou ar re scrijusa a deu da gontami ar sperezou hag ar c'hal-nou. An dizurziou ar re vrassa a veuler. Dougen a rer an dud da veva ep Doue hag ep heuilla lezen ebet; hag ac'hano e teu an torsefou-ze a zo re vraz an niver anezho evit ma c'halfet ho funissa.

An dizurziou-ze oll a veler en hor bro ker'caer, hag e devoa meritet an hano ken dudiuz a verc'h hena an ilis. Oc'h eana da scoazella tron sant Per, e deus collet he ners, an ners a deue dezbi euz a vennos Doue pehini a gemit ato evel great dezhâr he unan ar pez a rer da vikel Jésus-Christ var an douar.

E creiz an néc'hamanchou-ze, ar goulen great gant an deputed da gaout pedennou a ro deomp esperans. Eur bann sclerijen eo en denvaljen a zo en dro deomp. Ar re a ra lezennou deomp o deus guelet o doa izom a zicour Doue, ha ne c'hellent netra epdhân.

Pa zigouez reuziou braz, an ilis ne goll morse fizians. Guelet a ra ez eo pec'hejou an dud ar penn abeg a gementse, hag ec'h ador dorn Doue ne sco nemet evit ho farea. Doue n'en deus ket tennet divarnomp he drugarez. Ar Frans eo ato merc'h hena an iliz, ha Doue n'en deus ket he dilezet.

Pii nao a bed evit ar Frans, hag a bep amzer ar Frans a zo bet caret gant ar Babet. Guelet a reomp, er c'hoec-zecvet cantvet, ar Pap Clement eiz o sevel pedennou an daouuguent heur evit distrei ar goaligner a boeze neuze var ar Frans; hag abaoue ar pedennou-ze o deus ten-net var ar bed aleiz a c'hrasou euz an env.

Ar beden, eme an tadou santel, eo alc'hoez an env; pa bign varzu an env, trugarez an aotrou Doue a zisken d'an douar. Dreist oll pa en em unanomp oll evel breudeur e treid hón aoteriou, ec'h ellomp caout eun espêrants ferm e roi Doue deomp ar pez a c'houlenomp.

An aotrou'n Escop a lavar c'hoaz e c'hell an espêrants-ze beza creeat dre ar zonch e teu eur vro vras da stouet dirak Doue ha da c'houlen trugarez, ha pell zo n'oa ket bet guelet hol lezennierien o c'houlen bennoz an env var ho labourou.

Pedit eta, eme an aotrou'n Escop, ha pedit caloneg, evit ma raint lezennou ervez furnez an Aotrou Doue evit mad hor bro muia caret; goulennit ma reno ar feiz en eneou. Ar feiz eo buez ar bobliou, evel ma zeo buez pep chris-tien. Ouspen pidi, grit ive pinijennou, aluzennou, oberou mad. An danjerou zo oc'h hor gourdrouz a zo scrijus. Mes mar ema Doue ganeomp, piou a vez en hon enep? Ha Doue a vez ganeomp ma tostaomp outhan dre ar beden ha dre ar garantez.

An aotrou'n Escop a verc goudeze ar pedennou a dle beza great e pep iliz hag e pep chapel euz he escopti d'ar zul 17 a viz du evit goulen bennos Doue var labourou an deputed.

Alia a ra ive ar re a chom er c'houentchou, hag an oll eneou mad, da gommunia eur vech pe ouspen evit ar memes tra.

Missionou. — Setu ama, ervez eul lizer scritet gant eur missioner, penauz e prezegez ar feiz etouez ar slaved, e tu an anteroz.

« Poan on euz avechou, emezhan, o vont d'al leach'ma on eus c'hoant da rei eur mission. Setu ni o vont da Zalilog e creis mis kerzu. Da genta e reomp eun anter leo e kar, hag e lakeomp teir heur da ober an anter leo-ze, hag e tiskennomp euz ar c'har scornet hon izili. Eur vanden dud iaouang euz a Zalilog a ioa deut d'hor c'herc'hat, hag en em lakeomp da bignat var ar menez. An dud iaouank-ze o doa great eun doare guenoden a dreuz ar berniou erc'h; hogen abenn eun nebeut, ar venoden great gantho a ioa stanket, hag on doa mil boan o vont var araok. Neuze unan euz hon renerien a lavaras:

— Tadou, red eo deoc'h hon lezel d'ho tougen; anez ne zigouezimp morse.

— Nan, nan, eme ve; ni zo ive boas dioc'h poan; dre an hent ma zeot ni a jelo ive.

Mont a rejomp-ta guella ma c'hellemp, guech o cripat a bouez hon daouarn; guech o tisken a ruz en eun toul bennak. Hor saeou du a ioa scornet hag a strobe ac'h-anomp alies, ha ne ve ket aes din lavaret pet lam ou devoue. Erc'h a goeze a zruilladou, ha ne velemp ket pemp camed en hon raok. Guenn cann oamp gant an erc'h ha skuis maro, pa deuaz eur vanden all euz a Zalilog a ziarbenn deomp ha pep a c'houlaouen gantho. Eur c'har a ioa deut ive, ha setu ni adarre e car. Hogen daoust ma voa daou-zen o telc'her ar c'har, e coesjemp oll bern var vern en eun toul, hag a drugare Doue, den n'en devoue droug ebet. Calon Jesus hon dioualle.

Goude poan ha skuisder avoalc'h, e tigoueschomp. Pep tra a ioa pourchaset evit ar mission, ha mall a ioa d'hôr guelet o tigonezout. Ne veze ket braz avoalc'h an iliz evit an niver dud a deue d'hor silaou, euz a deir, peder leo tro var dro, ha dre eun amzer ker cris.

Gousconde ama ez euz ive tud diseis. Great o deus kement a c'hellent evit miret na vije roet mission, evit miret na deuje an dud d'hor silaou hag evit miret na zoutkje froucez hor prezegennou.

Bez'ez eus dre ama enr barrez bennag eleac'h ma o deus galiet miret na vijemp digemeret. Digaset o deus lamponed da ober trouz ha safar en dro d'an iliz epad ma roemp ar mission enhi. Tud iaouang ar barrez a verve ho goad, ha poan vraz or boa o viret outho da vont da rei kentel d'al lamponed-ze.

Pa veijont ne reat van evit ho c'blevet, e zejont en ho zio ha ne deujont mui d'bon dieza. Vad zoken a rejont en eun doare bennak d'hor mission; rag aleiz a dud divar ar meas, bet tromplet gant kenteliou an dud diseiz-ze, a velas neuze sclear petra a felle dezho, hag a voue troet dre eno da gridi guelloc'h ar guironezou a brezegemp dezho.

« Ah! aotrou Noter, a lavare eun den divar ar meas da eun den diseiz en doa great be voalc'h a enep ar mission, ah! aotrou Noter, nag a c'heier oc'h eus-hu distaget deomp-ni! Lavaret a reac'h deomp ne rea ar vissionerien netra nemet evit arc'hant? Me am eus goale'het ho pao deoc'h meur a vech, ha petra oc'h eus-hu great morse evidonme? Hogen setu ar vissionerien ama eis dez, pemzek dez zo, o labourat nos deiz, ha ne c'hou-lennont netra, ne gemonter ket zoken ar pez a ginniger dezho. Hag o deus great christien ac'h-anomp, hag o denz hor sicouret da c'hounit an Env. Livirit din ha c'hui a ve morse goest da ober kement all evidomp? »

Ar mission a zoûk dre ama froucez euz ar c'haera. Ne gemzin nemet euz eur barrez. Eno an dud diseiz o doa labourer kement, ma ne rea mui den couls lavaret he bask, ha ma zoa rouez avoalc'h ar re a ie a d'an oferen. Person ar barrez a ioa mantret oll o velet-se. Sonjal a reas gelver vissionerien. Nag hen a voue braz he levez o velet he oll barressioniz o tostaat. Gouela a rea o rei ar gommunia da dud ha n'o divije great, eun nebeut a ioa, nemet ober goab euz ar re o divije clasket ho lacat da dostaat oc'h ar sacramanchou. Unan epken a vancaz, hag e voue gonezet n'en doa ket gallt dont dre ma voa eat da ober eur vech hir.

Ar pez a voue a gaera eo d'an dervez ma serre ar mission, daouzek den euz ar barrez hag euz ar parreziou divardro a deuas d'ar presbital, hag en em daolas d'an daoulin, an daelou en ho daoulagad, evit trugarecat an tadou euz ar vad o devoa great dezhâr. An tad superior a grog e dorm an hini anezho en doa kemeret ar gomz, evit ober dezhâr sevel en he za. Mes hema a lavaras ne c'hellent ket zoken var ho daoulin, trugarecat avoalc'h evit beza digoret dezhâr dor ar barados. Neuze an tad a grog en he vreac'h, hag hema a lam evit poket dezhâr.

An aotrou Person a vouele puif. « Biken, emezhan, n'em bije esperet kement all re entuz oun, ô va Doue! » Ha kement a ioa eno a vest'e ho daelou gant he re.

Evel a velit, mar en denz ar missioner alies poan ha skuisder, en deuz avechou ive tamou levenez. G. M.

Zeien ar Vere'kez.

III.

8.

Doue a deurve ober burzudo kaér, evit mirout Zeien he Vamm.

Er bloaz 1590, zoudarded ann duk a Verkeur a zeuz da waska Quintin, hag a felle d'he kemer ar ger. Evit gonit da vihana na vije leusket tenn e-bed war gleier ann iliz, kaéroc'h d'ar c'houz-se evit ar re zo breman, ar chalonied a renkaz rei d'hé ar voest a zouge ar zeien zantel. Ann dra-ze a oe seul boanisoc'h ma oa bet, eun nebeut bleavezio araok, miret ar zeien hag he goest dre eur barzud abeurz Doue. Laéron a oa dead enn iliz; kemeret ho doa ann arc'h pe ar voest arc'hant, hag ann holl dreo zakr; mes araok mond e-meaz, e tigorjont ann arc'h. Enn eur welet ar zeien zantel, leun a spont, na gredjont ket he c'baz gant-he, hag enn de war-lerc'h, ar chalonied zouezet braz, a gavaz ar zeien hag he goest hep drouk e-bed, e kreiz ann iliz.

E lec'h ar voest arc'hant kemeret eta gant zoudarded Merkeur, e oe gret eur voest neve, henvel ouz ann hini genta, nemet ma oa e koat alaouret. Lakeet a oe, berv'e ar c'biz, ebarz eunn arc'h brasoc'h, hag eur chaloni a dieie he diwal. Ann Otre Jakez Rault en doa ar garg-se er penn-kenta a vlavez 1600. D'ar zadorn, eiz a viz kenver, e tenaz evel ann deio all da gousket enn he c'hichen. Eunn den iaouank a ger, Martin ar Braz, en em gave gant-han, ha n'hen kuitaas, nemet pa oa o vont en he wele. Kridi a rer a oa er gambr eur pod houarn gret tan enn-han, ha re dommet. Kouls-koude ann Otto Rault nag he vignon, n'ho doe disfi e-bed, hag a boan a oa eet Martin e-meaz, e chomaz ar chaloni kousket mik.

Zouden e oa klevet e-tal ann iliz hag e ker eur griaden spontuz: « D'ann tan ! d'ann tan ! » Noel Kadoret, unan euz ar Chalonied, en doa gwelet ar flammo o lugerni. Redek a ra d'ann iliz assemblez gant Charles Pichon, he genvreur, hag araok d'he, eur vanden tud all. Bassitan Coniac, arru da genta, a vrevaz dor ar gambr a oa enn-hi ann tensorio. Allaz, re diwad. Jakez Rault a oa maro, hag he gorf a beurdeve e kreiz ann tan. Kerkent al lambrusk a gouez, hag ann tan beweet a grogaz gant mui a nerz c'hoaz war ar pez a oa er gambr. Den n'helle ben mouga na mirout euz he gounnar ann distaran tra. Daou gristen kalonek, Fransez Losties ha Guillerm Baudet a zaillaz enn he greiz, hag a zeuaz a benn da gemit ann nebeut eskern a chome euz ar paour kez chaloni. Na oe ket gallt ober ouspen.

Enn de war-lerc'h, nao a viz kenver, parrosianiz

Quintin, ar glac'har enn ho c'halon, a zouge ar c'horf d'ann douar hag hen lakee e traou ann Iliz, e-tal ar gambr a oa kroget ann tan gwall enu-hi.

9.

Ann enor e-kenver ar Zeien zautez, a vihana e Quintin.

Koulskoude an devosion e-kenver ann Itron Varia a Zelivranz, e lec'h mont war gresk, a goale hag a vihanne bemde. Evit kriski ann Iliz parroz, e oe diskaret ar voger a zispartie ann Iliz hag ar porchet. Oter ar Werc'hez hag ar gezel a oe lakeet a goste eyel c'hoariello bugale, hag imaj Mari oe darbet d'ehi bea ive lakeet e-meaz. Lezet oe koulskoude didan ar warek zavet e lec'h ar voger, hag eno a boan eunn nebeut ineo zantel a deu c'hoaz d'he enori. Ann Iliz e deuz troket be hano a Itron Varia. evid hini zant Thurian, patron ar barroz. Anaveout a rer c'hoaz penoz enn de ginidigez ar Werc'hez a oa gwechal gouel braz e ker; mes daou pe dri den koz epken a oar e c'hoarvee kément-se, abalamour ma oa gwestlet ann Iliz da Vari. Evelse Mari n'eo ket hirie enoret mui evid e leac'h all, enn eunn Iliz da genta zavet evit-hi ha gwestlet dehi; ha n'e deuz ket memez eur chapel, enn eurger pehioi e doa gwechal kemend a joa o saludi anehi evel he Rouanez.

10.

Ann devosion evit Mari hag he Zeie i a zifun e Quintin aboe eunn nebeud bloavezio, ispisial aboe ar c'holera hag ar brezel.

A dra-zur biskoaz mui evid enn hon amzer, n'oa gwelet e Franz hag er bed holl o tiwoana hag o vleunia kément a fians hag a garante evit Mari. Quintin iye n'eo ket warlerc'h. Adsavet e deuz Breuriez ar Rosera, hini Scapuler nn Itron Varia a Garmel, hag ann holl Vreunriezo koz a botred hag a verc'hed. Ann Itron Varia a Zelivranz epken a zo bet ankoet hag ar zeien zantel he-unan den ne dije sonjet enn-hi, panevet ar groage dougerezet pere a zante bemde he nerz hag he galloud. Leun anaoudegez vad, bo deuz klasket aliez bruda dre-holl eunn devosion oa bet ken talvoudek evit-he; he zeienno binniget e Quintin ho deuz er broio all gret burzudo kaer, dre m'ho defoa stoket zeien ar Werc'hez. Peb bloaz zoken, eunn nebeut pelerined a zeue a Gerne, a Wened hag a Dreger da enori ar zeien. Kinnig a rent d'ann Itron Varia a Zelivranz eur c'houlaouen vinniget hag eunn aluzen dister; hag aliez, hep mar, int bet zouezet, nn eur welet pegen ien oa Quintiniz e-kenver ar Werc'hez se a deuent a-geit da enori.

Ez bloaz 1867, ar c'holera a goeaz war ger, hag ann holl a oa glac'haret braz ho c'halono. Neuze ann ineo zantel a glaskaz enn devosion evit zeien Mari, eur skoazel hag eur zikour enep d'ar maro. Pep hini a selle d'ehan kaout eur zeien binniget; ha kalz ho deuz laret a oa ann devosion-ze kiriek m'ho doa miret ho bue, ha ma reaz kenn nebeut a zroug ar walen a gast.

Ar bloaz 1870 a zigasaz d'imp ankenio brasoc'h c'hoaz. Ar ger a Rom kñuet etre daouarn torsetourien; hon Tad zantel ar Pap, vikel Jesus-Krist laket, evit

laret, er prison; Franz hon bro flastret ha mac'het d'ann treid gand eunn adverzour didrue, hag enn dia-barz ouspenn gwasket e pep giz gand ennn bornad tud kollet gant he ho skiant; chetu aze ar pez a c'hlac'hare pep kristen. Na chome ken er vro nemed ar groage, ar vugale, hag ann dud koz nec'het hag ankeuiet, 'nn eur zonjal enn ho mibien, ho breudeur, ho frijo, ho zado eet pell diout-he da zifenn ar vro. Oh! nag a boan, nag a zaéro epad ar c'houec'h miz a badaz ar brezel-ze ken kriz. Bemde ec'h arrue eur c'heho fall bennag, hag ar re n'ho doa ket ho c'herent er brezel, a huanade da vihana war boanio Franz ha poanio ann Iliz. — Zouden a zifunaz dre holl e ker ann devosion evid ar zeien zantel. Araok ma kinviadaz ar zoudarded iaouank euz ho zud, a oe binniget, stoket euz ar zeien, ha roet d'he, meur a vedalen, a chapeled hag a skapuler, evid ho mirout euz ar c'hlenevejo, ha boulejo ho adversourien. Ouspenn unan anhie zivoaz ! en deuz skullet he wad, hag a zo chomet war ann dachen evel eur zoudard kalonek. Koulskoude ann darn-vuian a zo distroet leun a iec'hed d'ho bro; ann Itron Varia a Zelivranz e doa goloet he bugale gand he mantel gallouez.

Tennet euz al levrik *Ittron Varia a Zelivranz.*

Daou denner-frank.

IV.

Guillou a ioa e beg he vezen, hag ac'hano e vele a bell.

— Petra a velez? eme an ofiser?

— Hon daou varc'heg o tont en dro.

— Ha larcoc'h, ne velez netra?

— Eo, eur gorventen boultern eo ear, henvet oc'h eur goumoullen.

— Poultren o sevel; evesa mad.

— Oh! ar brusianed o tont ! eun arme a bez ! Guelet a ran tud var varc'h, tud var droad, canoliou...

— Trubarderez adarre, eme an ofiser; ato trubarderez. Neuze e rogaz eul folien baper, e scrafaz eur ger bennak da gas d'he gabiten da c'houlen sicour, hag e lavaras d'he vandennik : alo ! tennit mad, ha tenn guenn ebet.

— Pa scoimp e creiz ar vanden eo credabl ne raimp ket a dennou guenn, eme Nicolaz, ha bremaig e vezot ar zouben ganeomp.

— Evidonme, a lavaras Guillou, a garfe ervad caout souben dom, pe eur c'hogat leu da doma va izili a gren abaque m'oun bet en dour o pesketa an uhlan-ze a dlien da veza caset d'ar bed all.

Ar prusianed, pe evit lavaret guell, ar bavared, (rag eun arme euz ar Bavier eo a dostea,) en em gavaz ep dale dirag an dennerien frank. Ar re-ma en em lakeas da denna, hag evel a lavare Nicolaz, tenna a reant e creiz ar vanden, ha pep boulet a ziscare eun den da nebeuta. Ofiserien ar Bavier a gounnare; ne vouient pe

du trei. An dennerien frank a ioa er c'hoad, ha ne vouiet ket pe ger braz oa an niver anezho. An almaned a lakeaz ho c'hanoliou da c'hoari, bogen ne reant drouk nemet d'ar guez. O velet-se e lakejont eur vanden anezho da stourm e tennerien frank; mes tennerien frank ar vro a zistrujaz eun niver braz anezho.

Mes ep dale an almaned en em gavaz eun arme a bez. Ar c'habiten Bonardel en em denna neuze gant he dud, pe kentoc'h, ho skignaz ama hag ahont evit ober muia ma c'heljent a zrouk d'an enebourien ep beza guelet, ha dreist oll ep beza, kelc'het gantho.

Ama hon daou denner-frank Nicolaz ha Guillou en em gavaz adarre eleac'h n'oa nemetho. An almaned a ioa losket var ho lerc'h evel chaseourién varlerc'h ho freiz. An uhlaned pere a valee ato er penn kenta n'oa nemeur a fonge enho oc'h ober ho micher, ha ne deant var araok nemet evel en despet dezho.

E guirionez ne ket brao ken nebeut mont da glask eun enebour ha ne velit ket, eun enebour hag ho kuel. Ne ket brao sonjal ec'h hell, euz a bep boden, dont eur voulet hag o tiscar ep m'o pese amzer da lavaret nag aiou nag allas, na lavaret kenavezo da zen.

E kementse credabl e sonje eur picol uhlan euz a Vurtemberg, eun den hag en doa c'huec'h treatad, hag a due goustadike var he varc'h, ganthan var an tailler eur pez malizen carget a arc'hantiri laeret divar goust ar transizien. Sonjal a rea credabl er blijadur o divije he dud euu dervez o velet ar braoenteziou-ze, hag e selle piz oc'h pep boden; siouas, he zaoulagad ne vouent ket sclear avoalc'h, rak dont a reas dres tost d'ar ster eleac'h ma edo Nicolaz ha Guillou euzet etouez ar raoz.

Guelet a rez ar raoz o finval, hag e talc'has crenn he varc'h a za. Mes kerkent edo he unan diskenet gant eun tenn losket gant Nicolaz.

— Eun tenn a zoare, a lavaras Guillou, e creiz e beulin oc'h euz he dizet.

— Peoc'h, eme Nicolas, daou all zo var he lerc'h.

E guirionez, daou uhlan all a due var he lerc'h, hag a deus beteg al leac'h m'oa coezet ho c'hamarad. Gant he eil tenn, Nicolaz a ziscaraz unan anezho, ha gant he fuzil, e gis penn baz, en em lakeas d'en em zisen oc'h egile.

Hogen Guillou n'edo ket a bell. Marc'h an uhlan a goez, treuzet gant eur voulet, ha Nicolaz a grog e collierou ar goaz, hag a denn diganthan he armou. Nicolaz a ieza da lezel ganthan he vuez; mes an uhlan n'oa ket bet sutchet. Epad ne zonjet ket outhan, e tispacaz eur bistolen, hag e tennas var Nicolaz. Dre chans e scoaz ebiou, hag abars m'en doa bet amzer da glask eur bistolen all, e voa discaret gant eun taol cros fuzil.

Nicolaz gouscoude ne reas nemet daou goch en he goad fuzil; he felle ket dezhant conta an trubard en doa lazat da ziveza.

Etre daou gouscoude an almaned a zigouze a vandenou, hag an daou denner-frang en em gavaz kelc'het.

— En dro-ma eo great hon taol, a lavaras Nicolaz.

— Gortozit, eme Villou, me am eus chaseet aliez avoalc'h ama evit gouzout an doare. Deut var va lerc'h.

Oc'h ho guelet o vont kuit, an uhlan a ioa het staget oc'h eur vezen en em lakeas da grial da c'helver an almaned. Guillou a ieas da zerra dezhant he c'hinou hag en lazaz ouz ar vezen.

Neuze Guillou a gasas he vestr da gichen teir vezen zero euz ar re deva a ioa er c'hoad. Unan euz ar guez-ze a ioa cleuz, hag eun toul da vont enhi stanek gant eun doare dor great gant croc'hen dero, en hevelep doare ne voa nemet ar re a vouie hag a c'helje caout an toulze. Er c'hlens-ze en em lakeaz an daou denner-frang. Neuze Guillou a zistances daou pe dri doul talar great ganthan evit servichout da brenecher, ha guelet petra a dremene en dro dezho. Nicolaz en em lakeas da lavaret he chapeled.

Ouspen eun heur a ioa edont eno, hag e zeant da gousket pa zigouzez e kichen eur vanden uhlaned eun ofiser en ho fenp.

— Al lamponed, eme Villou, mont a reont da dre-men an noz ama. Hag e guirionez kenta a rejont eo en em lakat da ober tan.

— Setu ni eta prizonerien, eme Nicolas.

— N'hor c'havint ket, eme Villou; mar hor c'hasent iye, ne vemp ket pell prizonerien, rak lazet e vemp dioc'htu.

Eur pennad goude e clefjont tennou er c'hoad, hag an ofiser a c'houre'hennas da lod euz he uhlaned mont da velet petra a ioa. An ofiser hag ar re all a chomaz e kichen an tan da c'hortoz ho c'hamarad da zont en dro. Digouezout a rejont, ha gantho tri denner-frang paket gant ho grenadourien.

— Petra zo ? a c'houlennez an ofiser.

— Tri spier paket er c'hoad ganeomp.

— N'o deus great droug ebet deoc'h ?

— Eo, ar serjant hag eur zoudart zo lazet gantho.

Etre daou oa digaset an tri brizonier da gaout an ofiser.

— Petra oc'h-hu ? a c'houlennez an ofiser oc'h unan anezho.

— Me a zo medesin kezek.

— Ha c'hui ?

— Me zo mestr-scol.

— Hepnez, eme eur grenadier, eo an bini en deus lazat ar serjant hag eur soudard all.

— Mad, ep coll amzer, fuzillit an daou-ma, ha crout git egile a zo cablusoc'h eget an daou all.

Neuze an trede prizonier a lavaras :

— Me zo soudard, hag evelse em eus guir da veza fuzillet.

— Te zo soudard?

— Ia, me zo letanant en arme.

— Hag out guisket evelse ? an tenner-frang a ioa ganthan eur blouzen venn.

— Peleac'h ema da baperou?

— Emaint ama. Hag e tennaz eur paper a ziskueze oa letanant etouez an dennerien-frank.

— Letanant an dennerien-frang? eme an ofiser, en eur c'hoarzin hag en eur ober goap. Hag ar re-ze zo soudardet?

— D'ar gorden! d'ar gorden! eme an ublaned oll a eur vouez.

— Tud digalon, eme al letanant, va lazit-ta, mar credit hen ober! Hirio em eus discaret deg ac'hanc'h, hag hoc'h arme on eus trec'het ha ne voamp nemet trivac'h cant den.

— Setu aze eun den, eme Villou o clevet kementse; red eo he zavetei.

— Me anavez ar vouez-ze, eme Nicolas; ne ouzon ket avad peleac'h em euz he c'blevet. Va Doue! va Doue! ha lavaret ne c'helpemp ket he zicour! Hogen mar en em ziskuezomp, eleac'h savetei he vuez dezhan, ne raimp nemet rei hon hini hon unan, hag ober muioc'h a blijadur d'ar vastokined-ze.

— Guelet e vezobremaik, eme Villou; eun dra ben-nag a rencomp da ober.

Eur pennad all eur vech all. G. M.

MARO AN BARS.

Sonit cre ha splam, cleier braz a Rom; ar bars paour a ia da verval.

Guelet en deuz eur roue o kilia eur Pap, evel ma ra ar chaseourien, var eur menez, kelc'h en dro da eur c'haro pe eur bidac'h. Kerkent ar bars zo eanet da gana; he zaoulagad ne reont mui nemet gouela; kerdin he delen zo glibiet gant he zaelou.

Sonit cre ha splam, cleier braz a Rom; ar barz paour a ia da verval.

Pa ne c'heller mui cana ar pez a garer, pa deu an avel da stracal eleac'h son, pa ema Rom he dillad a ganv ganthi evel eun itron a ve taolet dismegans varnezh, penaus ne gafet ket neuze pounner ha c'hoero ar vuez?

Sonit cre ha splam....

Abaoue ma en deuz an heol poan o lacat he vannou skedus da alaouri bols Mikel-Anj; abaoue ma zeo ken dronklivet al loar en noz, ha ma e deus beac'h o para var ar C'holizee, abaoue ma zeuz evel eur goumoullen denvall var mogeriou ar Vatican, ah! nag hen a zo true-zus stad ar bars!

Sonit cre ha splam....

Al laboused ne ganont mui var ar meziou; an dris-tidigez hag ar straful zo skignet e pep leac'h; eskern ar zant a scrij en ho beziou; ster an Tibr ne ra nemet hirvoudi, ne glever nemet goelvan var he aodchou; lavaromp kenavezo da verziou ha da zoniou ar bars.

Sonit cre ha splam....

Ah! m'am, bije guelet da viana arack mervel an ilis skeduz hatrec'h d'ho enebourien! M'am bije gallet ober neuze eur ganaouen en he hener! Rak Jesus-Christ a vez treac'h; ar groaz a c'houunit ato, hag ar groaz eo ac'h eus canet guechall, o bars paour. Hogen mary brema, ha bez salvet dre ar groas. Ra deui ar Pap en eur dremen da rei dit he vennos.

Sonit cre ha splam, cleier braz a Rom; ar bars paour a ia da verval.

Coezet eo an delen euz a zorn ar bars; ne glever mui he vouez glac'harus. Sonit glas, sonit canv, cleier a Rom; maro eo barz ar groas.

AK C'HOUERIAT.

LAFONT. XI. 7.

Divar ar min den ne varnit,
Eun ali mad mar hen heuillit;
Mes ne deo mui eun dra nevez.
Ha n'hen heuiller ket aliez.
Eul logoden, e delot guell,
A roas deomp guech all kentel;
Mes hirio e vezobremaik
A zervicho d'an oll da skuer.
Eun Impalaer deomp hen diskuez,
Vel eun ours eus ar c'his nevez;
Var he elgez eur varo deo;
He gorf oll goloet a vleo;
Eun ours lezet ep soursi tam
Na lipet Morse gant he vam.
Lagad du dindan he valven;
Sell a dreuz enep he vourren;
Fri tort, muzel camed kar,
Gouris cors avalou douar;
Setu'r c'hanfart a voue casset
Da Rom gant an Allemanet;
Ar Romanistet d'ar c'houls-se
Eleac'h ma cavent a groge,
Gant biziet cam en dra c'hellenet
Aour hag arc'hant a rastellent.
Ar C'bannad, goude he zivise-tog
A goms outho gant he vouez rog:
« Tud fur a Rom, tud diazez,
Brudet dre ho tescadurez,
Me a bed an En da genta
Da rei sicour din en de ma,
Ha da viret ous va zeod
Na lavaro netra diot.
Ep gras Doue, en hor speret
Ne deus nemet dislealdet,
Ep-d-hi ne reomp nemet faziou,
A gemense ni zo testou,
Ni pere zo hirio touzet
Gant filc'hier ar Romanistet;

Hon dizurziou, na petra-ta
A laca Rom d'bon displua.
Romanistet, lakin evez
Na deuse'r Mest bras eun devez
Da gas al leny, an dienez
Euz hor bro-ni en ho touez.
Olacat etre hon daouarn
D'bon tro an dir hag an houarn
Gant pere e teuit d'hor gouarn.
Diouallit na veac'h-hu barnet
Da veza dimdannomp-ni sclavet.
Perag omp-ni sclavet deoc'h-hu?
Me garre'r fad clevet eun tu,
Perag e tallac'h-hu hirroc'h
Eget tud all cant guech guelloc'h?
Piou'en deus gvir deoc'h-hu roet
Da veza mistri d'an oll bed?
Perag dont da glasc aloubi
Tud divlam, didrouz en ho zi?
Petra zeskit deomp-ni a vad!
Ni so calet ha dornet mad;
Hor parkeier a laboremp;
Tailla coat ha mein a vouiemp;
Ha ma vijemp bet mac'herien
Evel doc'h-hu ha crignerien,
E wijemp deoc'h hirio mistri,
Hag ho renjemep crisderi.
Evidoc'h-hu, ho cannadet
So bet ner eriz en hon andret,
N'eller he zonjal ep scrija;
D'hoc'h auteriou zoken e ra
Ho falloni cals dismegans,
Rag gouzout a rit, e mischans,
E par lagad Doue varnec'h;
Ha petra vel-hen ganeoc'h?
Goal skueriou, pep seurt traou euzus,
Falloni, viltansou flerius;
Disprijans vit an ilizou,
Ar gounnar da scrabat madou.
Nep a zigassit d'hon lonca,
Ne deus netra guest d'ho c'harga;
Frouez an douar ho poan an den,
Zo re nebeut d'unan epken.
Cassit-hi kuit, ne sell deomp mui
Destum eost vit an seurt bleizi.
Goulounder a reomp ar c'heriou,
Tec'het a reomp d'ar meneziou.
Hor priejou a zilezomp
Etouez loenet gouez e vevomp.
Ar galon brema n'bon eus ket
Da lacat bugale er bed,
Ha da garga a dud eur vro
So sunet ganeoc'h er veo.
Ar re zo e buez ganeomp,
Ho guelet maro a fell deomp.
Goassa so, ho conarnerien
Hon desk da veza muntrieren;

N'ho deus nemet fallagriez
Da ziskuez deomp ha follentez.
Eveldo an alemanet
Laeron, ep mar, a ve guelet.
Rag setu kement a velan,
E Rom beptu dre ma kerzan.
Ma n'oc'h neus ket aotur da brofi,
Na mantel scarleg da rei,
Bouzar vezoz ar varnien,
Dilavar vezoz al lezen,
Nep en do izomanezo
Labour gortoz en devezo.
Re zeac'h, m'oar vad, em eus comzeti,
Ha pell zo eun deoc'h displijet;
Tevel a ran, roit ar maro
D'an nep en em glem ker ganou,
Neuze va c'houer, ed he lanchen
Var an douar en em asten,
Ha pep uan voa souezet,
Pa voa ya c'houeriat gourvezet
O velet da eun den gouez
Kement a speret, a furnez,
Nobl e voue great, hasetu'n droug
A dennas he goms var he chouig,
Gouarnerien a voue chenhet
Dre scrit var baper oue laket
Dre uis ar Senet penn da benn
Evel pez caer he brezeguen,
Evit ma serviche da skuer
Var he lerc'h da bep prezeger.
Mes e Rom ne badas ket pell
Ar c'hiz da goms ken didroel. G. M.

Eur chase bleizi er Rusi. — Ar Rusi eo bro ar bleizi. Ne ket a hiniennou na zoken a dorradou ho gueler eno, evel er vro-ma, mes a vandennou, ha pa glevent c'hoez eur preis bennag, e veler eun arme a bez o tigouezput. Pa deu ar goanv eriz ar bleizi-ze dare gant ar naouf, en em daol vat an dud, ha neuze ema ar mare evit ho chaseal.

Tri pe bevar chaseour eu em gleo; en em lacat a reont, pep a fuzil a zaou denn ganho, en eur c'harrig, hanvet troica, eur garriolen izel ous pehini e stager tri benn kezek. Eur charretour a rank bezaive big unan arroupet, evit cas ar jao-ze.

An tri loen a vez staget oc'h ar c'har en eur gichen, an hini er c'breiz a dle mont ato d'an drot, hag an daou all a dle galoupat.

E lost ar c'har e stager eur penmoc'h iaouank var bouez eur gorden pe eur chaden. Pa vezet digouezet eleac'h ma tleer digeri an abaden chase, e laker ar penmoc'h er meaz euz ar c'har, hag evel ne c'hell ket mont ker buhan hag ar c'hezeg, ez eo treinet a rus var an erc'h abouez ar c'herdin zo oc'h he staga. Hogen an doare-ze da veachi ne blich ket d'ar penmoc'h, hag en em laca d'en em glem en he iez, da c'hiognal, da vic'hal.

O clevet cri ar pennoc'h, ar bleizi a zao ho fri ; souden e veler unan o tispaca, neuze daou, goudede nao pe zeg, abars nemeur ez euz ouspen antercant bleiz en dro d'al loen kez, hag ep eana da c'haloupat, unan a ro dezhan eun taol pao, eun all eun taol dant, ba neuze en em zraillout etrezho o clask gouzout pehini a vezda dosta.

Neuze ar penmoc'h a gri en dra c'hell, hag he vouez skilruz a ia da zihuna ar bleizi e gouelet ar c'hoat. Souden ne ket eun antercant, nag eur c'hant, mes en daou pe dri mil bleiz en em gal varlerc'h ar c'har, oll ho daoulagad skeduz evel kesiou tan. Ar c'hezeg o deuz eun aoun ar brasa rag ar bleizi hag a ia neuze evel pa vent follet.

Neuze eo en em laca an chaseourien da denna ; n'o deus ket izom da viza, n'o deus nemet loskel ho boulji e creiz ar vanden. Avezhou e veler eun toullad o chom varlerc'h evit lonca unan euz ho c'hamaradet discaret gant eur voulet ; hogen an dra-ze ne bad ket pell ; ep dale emaint adarre e mesk an arme vras. Neuze e vez eno eun abaden ; ar penmoc'h a vich, ar bleizi a iud, ar c'hezeg a c'hourich, an tennou a groz, an erc'h a zao hag a nj evel ar boultron gant eur gorventen. Ama ar charretour en deuz izom da c'houzont he vicher, rak ma na renfe ket mad he gezeg, ma stoefe ar c'har eun tu bennak, ma chomfe a za, dreist oll ma ve discaret, ema great ho zro kezeg ha chaseourien.

En deriveziou varlerc'h e ve cavet ujan bennag euz bo eskern a dost d'ar c'har bruzonet, hag ho armou a ve cavet ive ; mes ne ve cavet ken. Hogen peurliesa ar charretour a voar cas he gezeg a zoare, hag ep eana da c'haloupat, a zigas ar gariolen d'ar geriadenn eleac'h ne gred ket ar bleizi mont var ho lerc'h. Evel a velit an tam ebat-ze evit ar chaseourien n'ema ket ep encrez.

MARVAELLOU.

Dour mor. — Eur bourc'hiz hag he itron a ioa deut, evel ma teucals bep bloas, d'en em voalc'hi var aodchou Breiz-Izel. Araok mont knit, ar bourc'hiz a gargaz eur voutail a zour mor da gas ganthan da Baris, mes ne lakeas ket leun ar voutail.

— Perag, eme an itron, ne lakez ket ar voutail leun ?
— Ne velez ket ? ar mor a zo izel ; mes pa deui ar mare, an dour a gresco, ha neuze ive va boutail a vez leun.

— Guir a leverez, va mignon.

Dirag al lez-varn. — Eul laer en doa savet eur chaden vontr, hag a voul pinset he unan ha caset dirag ar barner.

— Perag, eme hema, oc'h eus-hu laeret ar chaden-ze ?
— Setu ama perag, Aotrou barner ; er sizun araog em boa laeret ar montr....

Eul lampon a iez en eur gambr eleac'h ma crede ervad ne voa den. Hogen ar perc'hen a ioa en he gambr. Al lampon oc'h he velet a lam varnezhan hag en em

laca d'he lopa a daoliou dorn guella ma c'helle. Ar perc'hen a gri ; dont a ra tud, hag al laer zo croget enhan ha caset dirag ar barner.

— Petra oa deoc'h, eme ar barner, mont er gambrze hag en em lacat da skei gant eun den ha n'en doa great droug ebet deoc'h ?

— Me ia da lavaret deoc'h, Aotrou barner ; azioch dor ar gambr em oa guelet scrifet ar c'homzou-ma : *Ne dear ket ama ep skei !*

Ar fourmach eur raz enhan. — Epad ma edo kelc'het Paris gant ar brusianed, pep tra a ioa deut da veza ker ker, ma na gavet ket zoken evit arc'hant.

Eun itron a deu da eur stal eleac'h ma cavet c'hoas fourmach da brena.

— Pegement an dors fourmach-ma, emezhi ?

— Cant lur, eme ar varc'hadourez.

— Cant lur, va Doue ! Sellit-ta, eur raz a zo ebars !

— Eur ras zo ebars ? Mad neuze eo c'huec'h ugant lur, rag ugant lur a dal ar ras !

Tri vinistr. — Eun dervez, en eur voagon eur beleg catolig en em gavas da veachi gant eur ministr protestant bag eur rabbin, da lavaret eur belek invez.

— Asa, a lavaraz ar protestant, setu ni amatri ha n'o deus ket daou ac'hanoomp ar memes creden. Daoust gant pehini ac'hanoomp ema ar virionez ?

— Me ia da lavaret deoc'h, eme ar iuzev :

Mar d'eo deut ar Messi, ema ar virionez gant ar belek catolik ; ma ne ket deut, ema ganeme ; hogen pe hen a zo deut pe ne deo ket, ganeoe'h-hu ema ato ar gaou.

KELLEIER.

An Aotrou Clevarec, person Plozevet, zo hanvet person Lannedern.

An Aotrou Rouz, person Mellac, zo hanvet person Plozevet.

An Aotrou L'Hostis, person Loperhet, zo hanvet person Mellac.

An Aotrou Quere, vikel e Loperhet, zo hanvet person ar memes parrez.

An Aotrou Rogel, vikel e Plouvien, zo hanvet vikel e Pleyber-Christ.

An Aotrou Quemener, bet vikel e Plouvorn, zo hanvet vikel e Castellin.

An Aotrou Coz, euz a Blouescat, zo hanvet vikel e Landerne.

An Aotrou Goff, nevez beleget, zo hanvet vikel e Plouvian.

An Aotrou Kerbiriou, nevez beleget, zo hanvet vikel e Loperhet.

G. M.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moulet gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escopti.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Exit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : exit eur bloas, daou scouet ; exit c'huec'h Miz, pevarzec real.

An Abonamant a diez beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazelen a rese e gouda ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 48, e Kemper

D'an Aotrou de KERANGAL epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a diez da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 23 Du 1872.

Clevet a rer alies gant an dud difeiz ar ger fraternite, ar pez a c'heller da drei e brezonek de ar ger breudeuriach, da lavaret eo an oll breudeur. Hor brezonek n'en deus nemeur euz ar geriou-ze savet en amzeriou a zispac'h gant ar re a lavar e casont pep tra var araog, e casont pep tra var vell, hag ez eo red dezho caout comzou nevez evit henvel an traou nevez o deus cavet. Hogen an traou nevez-ze peurliesa zo da zisfizout anezhzo ; ne deus peuuvia dindanho nemet geier.

Pa lavar hon tud difeiz e fell dezho e ve an oll breudeur, e ve credet o dese c'hoant da velet an oll o veza en unvaniez, oc'h en em garet, oc'h ober vad an eil d'egile, o ranna an eil gant egile, o touveret evit sicour ar re all, evel tud eun ti, evel bugale d'ar memes tad. Hogen it da glask kementse ep relijon, ep Doue ! it da glask breudeuriach etouez an dispac'herien a zo evit guir a unan avechou, a voar en em glevet evit ober eun droug, eur freus bennak, mes ne zonch pephini anezhzo nemet da sach'a d'he lod, hag a zo prest d'en em zrailla ha d'en em zispen evel chas pa zigouezont var eur Preis bennak.

Beza breudeur pe ar maro ! o deus lavaret lod euz an doctored a brezeg ar vreudeuriach ; hag ato ar maro e deus respontet, Morse n'o deus gallet beza breudeur. An dispac'herien genta, oc'h en em zistruja an eil egile, o deuz hen discuezet sclear avoalc'h.

Ne deuz ha ne c'hell beza ken breudeuriach nemet er relijon. En ilis catolig epken ez eo an oll e guirionez breudeur, o deuz an oll Doue he unan evit tad hag an ilis santel evit mam, ez eo an oll breudeur da J. C. ar map hena, ha dreizban kemeret gant Doue evit he vugale, hag evelise ive breudeur etrezho, oll evel tud eun ti, oll galvet da ren eun deiz en Env gant ho breur hena, me lavar gant hor Zalver Jesus-Christ.

Evelise ive guelit penaouz ar re zo en iliz santel, er guir relijon, e gemer evit ho breudeur ar gristenien e pe

gorn bennag euz ar bed ma vent ! Guelit ar viissionerien a gasont da brezeg an aviel d'ar broiou pella, guelit Breuriez ar Feiz a ra kement a vad en oll missionou, guelit Breuriez ar vugaleach santel a laca rei ar vadiant hag a zigor dor an eov da gement a vugale ganet er broiou gouez, guelit kement a bedennou hag a aluzennou roet evit sicour tud ha ne anavezer ket, hag a zicourer gouscoude evel breudeur !

Er meaz avad euz ar guir relijon ne deus ket a vreudeuriach. Ar pez a diez da gaout dreist oll etre bieu-deur, eo guelet an eil o sicour egile, o troueret an eil gant egile, ar re o deus peadra o ranna gant ar re n'o deus ket. Hogen ne gafot ket an draze etouez an dud difeiz, dreist oll gant ar re zo muia trouz ganho o erial breudeuriach, cavatal, keit-ha-keit. « Ar re a zo muia sklank ganho o lavaret d'ar bobl, d'ar re baour ez int ho breudeur, ez int ho mignon, eo ar re n'o deus mors ne tra da rei.

Setu petra a lavare, n'eus ket pell, rener eun hospital hag ho anaie mad. Morse, emezhan, n'o deuz eun diner toul da rei deomp. Eo, gouscoude, pa guez unan bennag euz ho c'herent er baourentez, pa deu unan bennag euz ho zervicherien ne c'hell mui ober he labour, ne vencont mors e d'ho digas d'an hospital.

Gouscoude, a lavaraz unan bennak da rener an hospital, an dud-ze a gar ar bobl.

E c'helpent he garet avoalc'h, marteze, hogen ho ilac'h a garont c'hoas muioch'. Ni a ra eur gest bep bloaz evit ar beorien a zigemeromp evit netra ; hogen an dud-ze n'o c'havomp mors e en ho zi, ato e vezont e beach, per er zal a ebat, pe e leac'h all ; pe hi a vez er gear pe ne vezont ket, ni a goll ato hor poan o skei var ho dor, ne vez ket digoret deomp, pe mar bez digoret deomp eun tu bennag, e vez e cavet ato eun digarez bennag evit hor chas divar hon dorn en dro. Lod o deuz, emezhan, peorien a bere int en em garget, lod all ne fell ket dezho rei evit an hospital, mes a rose calz, hag a galon vad, ma carset entent oc'h peb den clany-en

he di; lod all c'hoaz a zalc'ho émezhio, ho oll aluzennou evit ar re o deuz ar memes credennou gantho.

Eun dervez, eme ar rener, e tenniz eon taoliad da eun aotrou diffeiz en doa lavaret din ne felle dezhan rei nemet d'ar re, eveldhan, o doa lezet a gostez pep moumounerez. Bez'or boa' neuze eur c'hlavour enebour bras da bep relijion. Pa voa guelleat dezhan ha deut cre avoalc'h evit kuitaat an hospital, her c'hasis d'an aotrou-ze evit ma roje dezhan peadra da gaout eun tam bara da c'hortos ma c'helje gounit. Va den a voue digemeret evel eur c'hi. Lavaret oue dezhan ne roet ket eno da lamponed evelse, hag ez oa avoalc'h da ober o rei d'an hospital.

Caer a vez, er meaz euz ar guir relijion ne vezou gouezet Morse petra eo beza mad e kenver an nessa; hag ar re zo e guirionez carantezuz e kenver ho breudeur, ne vezou Morse calz a drous gantho divarbenn ar vad a reont.

Rom. — E Rom an dispac'herien a gendalc'h da ober freuz, ha da grial a enep Victor-Emmanuel evel a enep ar Pap. Var digarez goulou Republig, e fell dezho distruja oll ha discar kement zo en he za.

Ar c'haribaldianed zo falvezet dezho selebri deiz-ha bloas stourmad Mentana, petra bennak n'o deus nemeur d'em em fougeal euz ar stourmad-ze. Guir eo ma na rasent an deiz-ha bloas nemet euz an dervezioù ma o deus stourmet gant honor, n'o defe deiz ha bloaz ebet da obee.

Hogen an dra-ma en deus roet tro da eur vanden anezho da vont var an dachen vrezel, da ober prezennou hir, ha da grial a enep ar c'houarnamant couls hag a enep cador sant Per. Ac'hano int deut e kær, hag e kendalc'hent da grial o c'houlen ar Republik, Ar gardou a zo bet croget e lod anezho, mes losket int bet, rag aoun a zo razho. Her gouzout a reont, ha setu perag int ken divez. Ha setu eno ive an anaoudegez vad a ziskuez dispac'harien evit ar re o deuz ho galvet o sonjal en em zervichout anezho a enep vikel Jesus-Christ.

Rumengol. — Brema ez euz eun nebeut bloaveziou, an trion Varia Remed oll a ziskuezaz he madelez e kenver daou bried euz a L.... o parea eur bugel dezho. Ar bugel-ze en doa pevar bloaz ha n'en doa great c'hoas camed. He dad hag he vam, leun a fiziens er Verc'hez santed, a deuas gant ho bugel da bardona da Rumengol. He lacat a rejont var eur gador epad ma pedent calonek, daoulinet dirag imach mam Doue. Epad ma pedent, pe ger bras ne voue ket ho zouez hag ho levenez, o velet ho bugel, deut divar he gador, en he za en ho c'hichen, hag o vale couls ha pepini! Ar Verc'hez e doa roet ho goulou dezho var al leac'h.

E 1859, eur c'hrek dougerez a voue pareet ha tennet a boan gant itron Varia Rumengol. Ar c'hrek-ze, tost d'he zermen, a grogaz enhi ar red-corf, (dyssenterie),

en eun doare ma credet ervad oa collet ar vam hag ar bugel. En em erbedi a rez o'h Guerc'hez Rumengol, ha kerkent ar vam a bareaz hag ar bugel a deuas da vad. Daou exvoto, (daou brezant goestlet) a zo en ilis Rumengol digaset en anaoudegez vad evit ar pare burzudus-ze.

Brema ez eus trizek pe bevarzek vloaz, an aotrou P... a rez eur c'hlenvet braz, hag en em erbedaz o'h itron Varia Rumengol evit goulou bez a pareet. Ervez an exvoto zo e Rumengol, ar Verc'hez en em ziskuezas dezhan. Prometi a reas dezhi, mar pareje, digas d'hé iliz eun merk euz he anaoudegez vad. O veza deut e iec'het, an aotrou P... micherour ijinuz, a rez hag a zigasas da Rumengol unan euz an tamou arrebeuri-ze, kizellet caer, a zo sell an oll varnezho en ilis-ze.

Comzet ez eus din euz eur bugel eis vloaz, a ioa mud pevar bloaz a ioa, hag a deuaz ar goms dezhan epad ma edo he vam o pidi dirag imach an itron Varia remed oll. An dra-ma zo digouezet, a leverer, brema ez eus pevar pe hemp bloas.

T. P. R.

Pelerinach da Zantez Anna Vened.

Eur pelerinach braz a dle beza, et santez Anna Vened, d'an 8 a vis kerzu, deis gouel ar gonsespion didach. Pardonnerien a ielo, gant otre an aotronez Eskibien, euz a Roazon, euz a Sant-Brieuc, euz a Vened hag euz a Gemper. Comite catolik Kemper a ro da c'houzout ez eo en em glevet gant ar re zo e penn an hent houarn, evit caout eun trein evit ar bardonerien. An trein-ze a ziblaso euz a Gemper da hemp heur anter dioc'h a mintin hag a vez distro da c'hoec'h heur dioc'h an noz er memes dervez.

Ar plasou ne goustant, mont ha dont, nemet seis luren trede clas ha nao lur dek guenneg en eil clas, Comite Kemper en deus da rei 500 plas da nebeuta, bag 800 da hirra. Ar re o defe c'hoant da vont, a dle en em adresi pe da bersoned ho farreziou, pe d'an aotrou Goez-briant, pe da renerien an Impartial e Kemper.

Eur gazeten euz an Itali a ra, dindan an hano a Litanou Sant Pii nao, eur beden d'an dud santed a zo bet discleriet eurus pe canonizet gant ar Pap braz a zo hirio var gador Sant Per. Setu ama al litanou-ze,

Aotrou, o pet truez ouzomp..... o pet truez o'h enebourien hon Tad Santel Pii nao.

Guerc'hez didach, difennit hor Pap ; rentit gloar da Bii nao en deus rentet kement a c'hoar deoc'h var an douar. Flaslit penn ar zarpant a stign pechou dezhan.

Confessored santed, bezit alvocaded evit Pii nao. Den eurus per Claver ; den eurus Ian Grande ; sant Paul ar Groas, grit ma en devezo ep dale Pii nao ar gounit.

Grit ive ma en devezo ar c'hras-ze, o guerc'hez santed, guerc'hez eurus Mari an Elez, guerc'hez eurus Mac'harit Alacoq, guerc'hez eurus Mari-Anna a Jesus ; lamit euz a Rom ar c'hrign-beo euz an dispac'h.

Sent ha santed euz a Frans, deut da zicour Pii nao ; Santez Jermana Cousin, den eurus Joseph-Beneat Labr, sant Godesroa Mervit, difennit hon Tad Santel o'h he enebourien.

O tud eurus euz ar Piemont (troad ar menez), diredit da zifenn Rom hag ar romaned.

Merzer eurus Per Cambiano ; merzer eurus Pavonio ; merzer eurus Barteleme Cerveri ; den eurus Stefan Blandello ; den eurus Aimon Tapparelli, sicourit Pii nao e creiz ar verzerinti en dens da c'houzan.

O sain euz an Itali, diredit da zicour ho pro ! Den eurus Ian-Vadezour Rossi ; den eurus Ian Leonard ; den eurus Beneat a Urbin ; saint Leonard a Bors-Mauris ; santez Mari-Franseza a c'houliou Jesus ; den eurus Anj Orsucci ; den eurus Charles Spinola ; den eurus Camill Costanzo ; den eurus Per-Paul Navarro ; den eurus Jerom a Angelis ; den eurus Ian-Vadezour Zola ; digasit en dro an amzer goz a feiz hag a laouenidigez.

O sain gloriuz euz ar Spagn, saint Per Badezour a zant Stefan ; saint Fransez Blanco ; saint Mikeal Santi ; Saint Per a Arbues ; ha c'bui, tud eurus euz ar Spagn, merzeriet er Japon, sicourit Pii nao e creiz he verzerinti.

Sicourit-hen, merzerien eurus euz ar Portugal, den eurus Ian Britto ; den eurus Ian-Vadezour Maciado ; den eurus Dominik Jorj, den eurus Ambroas Fernandes ; den eurus Diego Cavalho ; den eurus Fransez Paceco ; difennit en Itali Pii nao, difennour ar feiz ! Den eurus Ian Sarcander, digasit an Autrich da dreid Pii nao.

Sant Ian a Gologn, flaslit an berezi a ra dismegan da Bii nao.

Dén eurus Andre Bobola, scoazellit Pii nao, scoazeller ar Pologn.

Sant Jozaphat Kuncewicz, sclerait ar Rusi, ha consolit Pii nao.

Saint ha tud eurus euz ar Beljic, den eurus Ian-Berchmans, saint Nikes Jonson ; saint Fransez Rodes ; saint Per Vander ; saint Jakez Lacops ; den eurus Loïs Flores ; den eurus Richard a zantez Anna ; savit huel Pii nao, Pab ar zant.

Den eurus Per Canisius, pellait dioc'h ar Suis ar vouenn fallagr.

Merzerien santed a Gorecum, sicourit Pii nao a ef calir hor Zalver.

Merzerien santed euz ar Japon, difennit Pii nao a rosked d'an ilis dre he boaniou.

O sain ha sentezet euz an Env, da bere en deus Pii nao rentet gloar var an douar, diskennit ha deut da vrelecet evihan ; roit ar gounit d'ar Pap, ha deomp-ni ar peoc'h hag ar frankis.

Dre al litanou-ze e veler pegement a dud en deus Pii nao laket e reng ar zant pe ar re euruz, ha c'hoas n'int ket merket ama oll. Guelet a reomp e deuz ato an ilis santed e pep bro, santed a pep oad hag a pep stad, merzerien, confessoret, guerc'hezed, er bed hag er c'houenchiou ; an iliz a zo ato eto ar vam vad a zao bugale dibap d'he

fried divin, hag a laca da henori evit servichout da skuer d'he bugale all.

Mont a rer da labourat evit discleria euruz ha canoniza person Ars. Eur scrit a zo douget ha sinet gant ar Pap evlt digeri ar proces-ze ; evit discleria euruz ha canoniza ar servicher Doue Ian-Mari Vianney, person parrez Ars, en escopti Belley.

Peden pe amand honorabl epad an naved a rer brem evit ar Frans.

O Jesus, hor zalver hag hon tad, dont a recomp, gant eur galon mantret hag an daelou euz eur guir c'hlac'h, d'en em deleur d'ho treid ha da ober amand honorabl deoc'h abalamour ma on euz hoc'h ancoñac'h, hag ive evit an oll geier, an oll blasphemou, an oll sacrefejou dre bere o'h bet talet er meaz euz a lezennou hag a reizamanchou hor bro. Goulen a reomp pardon ouzoc'h dreist pep tra evit ar pec'hejou great gant an oll hadirag an oll, evit ar goal skuer roet-o profani deiz ar zul, evit beza torret ho lezennou ha disprijet hoc'h aviel santed. Hon torsejou eo o deus tennet yavnomp ar reuziou-ma ; meritet mad on euz ar vez zo deut d'hor golo ; mes fizianz on euz enhoc'h, ô Jesus, c'huire hon tad, ho pet truez o'h ho pugale ; c'huie eo hor zalver, hon tennit euz hor goal stad. O pet truez o'h ar Frans cablus, taolit varnezhi eur zell a drugarez, grit dezh distrei ouzoc'h, ha saveteit hi.

O Mari, hor mam, bezit hor silvidigez, na rit pelloch ar scouarn vouzar o'h pedennou ha daelou ho pugale ; pedit evidomp, bezit hon alvocaded e kenver ho wap, dalc'hit he vreac'h prest d'hor skei ; ho pet sonch ez o'h rouanez ar Frans ha saveteit ho Rouantelez.

EVELSE BEZET GREAT.

Ar Franç katolik a bed, an diaoul a zo droug ennha : esperom brema.

Dec'h diveza, deg a viz du, dioc'h an noz e tigouezazz d'in klevout diou gozadez gan ho c'haôz, hag e chomiz eur pennad d'ho zilaou. Unan anezho a zo he ano Louiza hag eben Jeann. Lezom anezho da gaôzeal :

Assà l pebez barr-amzer ! eme Jeann. Mont a rayo an tiez gant an avel, ma kendalc'h da c'houza evel ma ra. Sur eo dijadennet adarre eun diaoul braz hennag euz an ifern.

Ha n'ouzoc'h-hu ket, Jeann, eme Louiza, petra a zo penn-kaôz euz ar barr-amzer-ma ?

Nan. C'houi a voa, Louiza eme Jeann ?

Me a voar, ha c'houi a voar ives, Jeann, koulz ha me. Ha n'oz peus-hu ket klevet eo digoret eun naved pedennou dre ar Franç oll (en oferenn bred eo bet la-varet se hiryo) ewid ar c'hannaded, ewid ar re a ya duze da Versaill da ober lezennou, ma raint d'eom lezennou mad ; lezennou dioc'h doare kristenyen evel ma-zom ? Hogen, atao pa vez greet pedennou evel-se dre ar bed

oll pe dre eur vro a bez, an diaoul a ya droug enn-ha-hag hen hem laka neuze, ewid diskarga he gounar, da c'houeza en avel, da lakaat ar mör da fulori ha da lemmer, da roulla he c'hurunou ha d'ho sklapa war an douar, war an dud, war an aneved, war an tiez, war gemment a c'hell.

— N'em beuz ket a boan, neme Jeann, o kridi se.

— O ! Jeann, se a zo ker gwir, eme Louiza, evef ma hen lavaran d'eo'ch.

Me am beuz klevet atao ar re goz o lavaret penaôz, pa vez greet pedennou evel-se dre-oll, ec'hiz d'ar pevar amzer, ec'hiz pa deu ar Pab da ordren pedennou, yunyou dre ar bed oll ewid ezomou braz, an diaoul a ya enn-ha eun droug spontuz hag hen hem laka, e kemment ha ma lez. Doue anezha, da ober amzer fall.

Klevit c'hoaz, Jeann : ec'hiz ma lavare d'eom an aotrou person er gador, ar Franç, o tont a bez evel-se da bidi ewid he c'hannaded, a zistro dre enno oc'h Doue, a rent gloar d'ezha, a zizarm He vrec'h savet ewid or skoi euz he voalennou. Or c'hannaded iveau, o c'houlenn ar pedennou-ze digan ar Franç, ho deuz greet eun akt a feiz, pehini a zo agreapl meurbed da Zoue. Hogen an traou-ze oll ne blijont nemeur d'an diaoul. Esper hen devoa e chomze or bro gez eb distroi oc'h Doue, e kendalc'hze, er c'hontrol, da vont falloc'h war fall, e teuze dà veza mujoc'h mui diseiz ; esper heu dévoa e peurgollze ar Franç, o tele'hier anezhi evel-se en he ankounac'h a Zeue, en he fec'ched, en he dizur-zou. Mes nan: or broger, meulom Doue a zé, or bro ger a zihun euz he c'housk a zifeizded, hen hem laka da bidi, a zistro oc'h Doue, o c'houlenn pardon, trugarez ont-ha, sikour digan-t-ha : savetaet e vez ; ar goalennou a bere e voa c'hoaz gourdrouzet, a vez pelleet pe da vihana douseet d'ezhi. Setu perag an Diaoul a ya e kounnar hag hen hem laka da ober d'eom arneou, kaouajou grizi hag traou all.

— Anat avoalc'h eo, eme Jeann, n'eo ket Doue a zo oc'h ober an amzer-ma. Skrijuz eo klevet an avel a ra. Ma ne vihana ket' war-c'hoaz vintin e vezim kavet oll flastret, lazet dindan on tiez kouezet war-n-on.

— O Jeann, eme Louiza, Doue ne lez iveau an diaoul da vont nemed beteg eur poent. Ewid-on-me n'em beuz aon ebed. Mar venu kavet lazet da benn-war c'hoaz vintin, e c'houzon ne vez o c'hoarvezet se nemed dre ma hen devezo Doue hen permettet hag ewid va mad. Ar pez a zo permettet gan Doue, a zoug atao da vad ewid ar re ne glaskont nemed gloar Doue : evel-se a laver d'eom ar Relijion.

Bolontez Doue eta bezet gret beppred Var an douar evel en Newv.

Neuze ar gaôz a droaz war eun tu all.

AN ERMIT

Baleadennou ann Duk a Vourdel e Bro-skoz.

Ar prins a rea alies troiou bale var ar mesiou, ken evit

digor he spered d'ar skianchou, ken evit digor he galoun d'ann drugarez. Hogen mab bilian Herri pevar a ioa neuze paour he-unan. Ann tamm leve en devoa great d'ezhan ar Roue Charles X pa oant e Frans, ne vije mui paet nemet eur wech ann amzer. Koulskoude he dud a roe d'ezhan da bep mare eun nebeudik arc'hant. Eur feson a oa houn-nez d'ezho evel eun all da ober ann aluzen, rak gouzout a reant penaoz daou zorn Herri a a oa bepred digor evit roi d'ann dud-keiz ezommek. Abarz kuitaat Lulworth e oe anavezet enn doare-ze he valeadennou trugarezuz. Evel-se, o veza eat eur wech da welout prizoniou Dorchester, e kavaz eno floderien geaz euz a Vro-C'hall, marteze zo ken euz a Vreiz-Izell, hag hi enn eun dienez vraz. Rei a rez d'ezho holl ar pezik a oa gant-han.

Chetu ama eun dro-vale gaer a rez Herri e bro ann Higlanderiz, e mis gouere 1832. Ann higlanderiz a zo eur bobl-tud kalounek euz ar vro Skos var-zu ar zao heol anezhi, ba brudet braz dre ho fealdet a-wechall, da wenn ho rouaned koz, gouenn ar Stuarded, didroned iveau brema'z euz kant anter kant vloaz gand ar re a ren hirio e Bro-Zaoz ; Bruded dreist pep tra dre ar brezelio kaer a rejont evit esaat lakaat var dron he dud koz ho frins iaouank *Edouard*, berad diveza euz ar goad Stuard, evel ma eo brema hon Herri-ni ar vrosen diveza euz ar wenn Bourbon.

Ar prins a ie war-zu Dunkeld, gwechall ker benn ar rouantelez. Edô peuz-tost d'ar gear-ze pa glevaz o seni a bell binviou ha kerniel-bombard e c'hiz ma zo er vro. Ann Higlanderiz a oant, gwisket enn ho c'haera ; var ho lenn ho zokou brezel gwarniset a blun ; var ho diskouaz ho mintili marellet, ha diouc'h ho gouris ho c'heleze-meur. Arao-z-ho e kerze eun den koz ha meurbed enoruz, hanvet mab Gregor. Neuze e c'hoarvezaz eno eunn taol-arvest haa a denuaz daelou euz a veur a lagad. Chetu penaoz e oa great ann dro. Mab-Gregor a oa bet en em gavet gand ar c'hrouadur epad ma edo hema o sellout gad aked ouz al lammou dour a zo e kichen Dunkeld, hag a ra, o kouenza, eun trouz solenn ha spontuz. Dremm vad ar c'hrouadur hel lekeaz souezet, hag e c'houlennaz piou e oa. Kentiz ha ma klevaz en devoa dirag he zaoulagad heritour ar Vourboned, ar wenn vraz anavezet e pevar c'horn ar bêd e redaz a benn-kaer da eur stroll Higlanderiz a oa oc'h ober eur fest e kichen eno, da lavaret dezhio piou en devoa kavet. Goulenn a rez ha na oa ket mad enori ar c'hrouadur-ze a wad ar rouaned, mignoned a viskoaz da Vro-Skoz. Eur iouaden hag eur strakl daouarn euz a berz ann holl en devoe evit respont. Ann henevedigez anat a oa etre stad ar prins Edouard evit pehini ho devoa tud koz ann dud vad-ze skuiliet ho diveza berad goad a daolaz e kalonou ann holl esmae ha teneredigez. Men-nout a rejont enn eur vouez ma vije caset eur gannadur da gaout an duk a Vourdel, evit he bedi da zont d'ar fest. Herri a zeuaz gant-ho laouen, hag hep dale e ti-gouezaz enn ho zouez. Mak-Gregor oc'h he gas dre an dourn. Eun tarz iouc'hadennou hen digemeraz, ha

meur a zaelaouen a redaz e kuz var ziou-chod ar vrezelidi-goz, o sonjal enn ho frins Edouard. Mestr-merer ar fest a gemeraz neuze eur pot-pri leun a wiski (evach ar vro), hag a zikargaz eun tasad anezhan. Ann holl, pep hini d'he dro a evaz euz ann tas-se, evel ma eo ar c'hiz koz ebarz ar vro d'hen ober pa zigemereur eun hostiz bennak a zoare ; mes pa gasaz Herri ann tas d'he c'hennou, eur bomm iouc'hadennou evel eun tarz kurun a zavaz beteg an env, da zouheti d'hezhan iec'hed, buez hir, hag eur vad enn he holl'oberiou.

Goufe kement-se ar prins iaouank a ieaz gant-ho da welout ho c'hoariou brudet, c'hoariou braz ha nerzuz evel ma rea gwechall-goz ar baotred-vad ; gourinerez, rederez, ann taol-mean-pouner, hag er fin krogad ar Vombarderien.

Pa oe achuet ar c'hoariou, Mak-Gregor a gomzaz evel-henn :

« Krouadur burzuduz, ra zevenni hep dale ar gefridi « en deuz roet Doue d'id oc'h da lakaat var ar bed !

« Ra zeui pelloc'h ann dud dall hò deuz da belleat « da ánzao ho fazi hág ho dislealded !

« Eun deiz' da hobl, skuis gand he zispac'hioù, a « c'halvo, euz he holl galoun, eal-mad he zilvidigez. « Gwelet e vezi neuze enn he greiz evel eun Eal a « beoc'h hag a wir Frankiz.

« Publ touellet, anavez pelloc'h da vad gwirion ; « anavez da vestr iaouank. Sell epken out-han ; ha ma « na gredez ket d'he vertusioù a grouadur, gouenn « digant Mak-Gregor ar c'hoz ; gouenn digant ar « vrezelidi-ma a rose hirio ho goad evit eur prins n'ho « deuz gwelet nemet eur weach, ha na welint mui « taol-chanz. Ann earedigez koant anezhan, he ampar- « tiz ho deuz skrapet ho c'halonou.

« Krouadur brudet, kea gand da hent ; kount var « zourn Doue ; mes kount iveau var-n-ond ha var da « wir vignoned.

« Mak-Gregor a varvo laouen hag euruz, mar klev « lavaret oud digouezet er stad huel miret d'id gant « Doue.

Neuze ez ejont oll da ambroug ho hostiz iaouank, hag ar prins o kregi a gleiz hag a zeou enn ho daouarn kaled a astennen d'ezhan, a lavaraz d'ezho : Kenavezho, « tud vad, tud kalounek, na hellin mai birvikenn « ankounac'haat Bro Skoz, ar merkou a garantez hoc'h « euz roet d'in, ho deuz skrivet he hano enn doun « pleg euz va c'halon ; kenavezo ! » H.

(Tennet diwar Buez ann Duk a Vourdel)

Herri V.

An daou denner frank.

V.

Hon daou denner frang a ioa en ho guezen gleuz hag a vele ar Brusianed o vont da lacat d'ar maro ho zri frizonier. Ho c'helevet a reant oc'h ober goab dreist oil

euz an hini anezho a lavare en doa lajet en dervez-ze dek Prusian, ha ne felle ket dezhian beza crouget. Chormi a reant dre ne c'hellent ket he zicour, ha Guillou a lavare ato : red eo he zavetei !

Pa en devoa an ofiser allmand great goab avoalc'h euz he brizonerien, e lavaras :

Alo, fuzillomp an daou-ma da genta, ha goude e savimp egile oc'h eur scour guezen.

Bouet ar gounnar, eme Nicolas, lavaret ne c'helfen ket cas ac'hann eur voulet ditl hag e starde he grabanou var he fuzil ken na venne he bruzuna. Evel ne c'helle ober netra evit savetei an dud-keiz, e plegas guella ma c'hellaz he zivesker evit mont d'an daoulin, hag en em lakeas calonek da lavaret ar chapeled.

Etre daou ar Brusianed o doa caset unan euz ar brizonerien e tal eur vezen dirag an tan, hag euz ar vezen gleuz ho guelet splam. C'huec'h grenadier en em lakeas dirazhan.

Kea var da zaoulin, eme an ofiser.

Nan, eme ar prizonier en eur drei he vizach hag he beultrin varzu ar bouljji ; bevet ar Frans, ha maro d'ar Brusianed !

Tan, eme an ofiser.

C'huec'h tern a grozaz en eun taol, hag ar prizonier paour a goezaz var he c'hinou.

Digasit egile, eme an ofiser.

Oh ! eme Nicolas, an dra-ma zo scrijuz, hag ec'h astenne he zorn da gregi eORN Guillou. Mes Guillou n'edo ket eno. Kerkent e cleo eun tenn, an ofiser a losk eul griaden, a ra diou pe deir gamed, hag a goez var he benn en tan.

Ar Brusianed a chom sebezet ha strafuillet oll ; sellet a reont en dro dezhio, an aoun bag ar gounnar scrifet var ho min. Neuze lod a lam da denna an ofiser euz an tan, lod all, evel pa vije collet ho fenn ganthro, a redê tu-ma tu-hont ep gouzout petra a felle dezhio da ober.

Etouez ar c'heflusk-ze an daou brizonier n'oa ket great c'hoaz ho zro, hag ous pere den ne daole mui evez, a c'hellaz en em zistaga, hag a dec'haz etouez ar c'hoaz. Eun teun bennag a voue losket var ho lerc'h, mes ne vouent ket tizet, ha den ne gredas mont etouez ar c'hoaz da zonjal ho faca, rak cridi mad a reant e voa tennerien frank dre eno o courzi varnezho.

Etouez ar Brusianed e voue eur pennad mad tousmac'h, ha grosmol, ha leoudouet, hag e c'hellit cridi ne gouskchont ket en nosvez-ze. Chom a rejont eno en dro d'an tan evel eur vanden gedon ne ouzont ket dre be du tec'het.

Nicolaz he unan ne vouie ket penauz oa bet taolet ar stratuil-ze etouez an enebourien. Ne anavezas mad petra a ioa tremenet nemet pa zantas Guillou o tont adarre er vezen gleus.

Te emezhan, eo ac'h eus discaret an ofiser ?

Ia, me eo ; biken tam bouet n'en-divive great vad

din ma n'am bije great eun dra bennag, da viana evit an ofiser-ze en deuz lazet dek prusian bario hag a anavezit dioc'h ma livirit. Daoulam eus saveteet da viana.

— Eun den out, ema Nicolaz o starda var dorn he vvel.

Var dro divheur dioc'h ar mintin e voue clevet eur sutaden bennak. Ar Brusianed a zavas neuze euz a gichen an tan, a lakeas corf ho ofiser var eur c'havaz, hag a ieaz ac'hano didrouz.

Eun auter heur goade, an daou denner frank a guitea ive ho guezen gleuz, hag a iea var ar meas da glask eun tam bennak da derri ho naoun, rag ouspen eun derivez a ioa n'oa diskennet griseu enho.

En eun ti var ar meaz e caschont peadra da zibri ha de eta. Neuze e zejont ac'hano da eur bourkik bihan a dost, eleac'h ma voue lavaret dezho ez oa eun vanden tennrrien frank en eun davarn.

— Deomp-di, a lavaras Guillou, hag e clevimp penaiz eo tremenet an abadennou zo bet en dervezioù-ma.

— Deomp-ta, eme Nicolas, rag izom avoalc'h on eus da c'hoazout pe var zu mont brema.

En davarn e casjont e guirionez eun nebeut tennrrien frank, hag en ho fenn eur brigadier, ha neuze eun nebeut bours'hizien deut da glevet gantho pebez taoliou caer o doa great.

Ar brigadier, na petra-ta, eo a zistage e doare an histor euz ar stourmajou diveza, hag an oll her silaoue gant ar brasa evez.

Nicolaz, eur picol den evel ma-zoa, a veze e pep leac'h ar sell varnezhan, hag a ioa anavezet gant an oll. Meur a hini euz an dennerien frang hen anavezas.

Sell, a lavaraz ar brigadier, me zonje din oa great ho tro ; n'or boa ket ho kuelet abaoe an abaden gant an ulanet duze etouez ar raoz e ribr ar ster.

— Beac'h a zo bet varnomp eun dra bennag ; hogen, a drugare Doue, chomet eo c'hoaz hor c'hroc'h en ganeomp. Livrit deomp-ta, brigadier, petra a zo digouezet abaoe.

Ar brigadier en em lakeas neuze da zibuna a nevez ar pez en doa contet kentoc'h ouspen eur vech.

Lavaret a reaz o doa an dennerien frank laket arme ar brusianed da gemeret an tec'h, nemet gouscoude eur vanden bennag a ioa bet kelc'h kement a enebourien en dro dezho, ma o dovoa bet poan oc'h en em denna, ha ma voa zoken chomet unan bennag etre ho daouarn. Ha var gementse, eme ar brigadier n'eus ket par d'al letanant Duquesnois a zo en em zilet euz a dre ho skilfou dres pa edont o sonjal he grouga.

— Hag e peleac'h ema brema al letanant Duquesnois, eme Villou o vont var araok.

Aze en ho kichen, pe kentoc'h e kichen an tan. E guirionez an hini a reat anezhan al letanant Duquesnois a ioa eno o sec'ha he z illad, mes guisket oa evel couls lavaret eun den divar ar meas. Guillou a dosta outhan :

— Livrit din, letanant, ha n'oa ket ganeoc'h-hu eun blouzen venn ?

— Eo da ; penaiz e c'houzoc'h-hu an dra-ze ?

— Sell ! an oll her goar p'eo guir oc'h euz hen lava ret deomp, eme ar brigadier.

— Ia, mes ar re-ma ne voant ket ama pa'm euz he lavaret.

— Bez'e voa re all ganeoc'h, eme Villou.

— Ia, tri oamp.

— Dres, eur medesin kezeg, eur mestr scol ha c'hui.

— Hag ar medesin kezek-ze a voa eun den calonek, eme Nicolas. Caout a ra din c'hoaz he velet en he zadirak tantan ar brusianed, he zaouarn liamet adre he gein, hag hen, pa glask ean ofiser he lacat d'an daoulin, o lavaret nan, hag o crial ! bevet ar Frans ! maro d'ar brusianed !

— Asa, Nicolaz, eno edoac'h-ta ?

— Ia, ha pa goezas dindan an ténnou, e sonch din guelet c'hoaz an ofiser ep truez ebet o lavaret : digasit egilel ha kerkent eun tenn, ha va ofiser o vont var he fri d'en em deleur en tan. Ha neuze an daou brizonier all o scara ac'hano ; pec'het e vije bet rei marc'h dezho. Hogen an tenn a ziscaraz an ofiser a ioa bet bizet mad.

Al letanant Duquesnois, o clevet kementse, a reaz eul lam evit mont da vriata Nicolas.

— Va mignonned, emezhan, heman eo en deus save teet va buez din.

— Ne ket, eme Nicolas, setu aze an hini en deuz ho save teet ; hag e tiskyeze Guillou.

Al letanant a lamas da boket da Villou hag her briateker stard, ma sonjas d'ar c'hi Sultan e zeat da laza he vestr, ha paneñ Nicolas, sae al letanant a vije bet great eur rok bennag enhi c'hoaz ouspen ar re a ioa bet great gant ar c'heuneut er c'had.

Neuze sell an oll a droas var Guillou, hag an oll a felle dezho clevet ganthan penaiz en doa great an taol caer-ze.

Guillou a lavaraz, ep en em sougeal tam ebet, penaiz e voa en em gavet da veza test euz an abaden-ze. Ne reas meneg ebet euz ar vezen gleuz; lavaret a reaz epken o veza en em gavet eno e kichen ar guez bras, Nicolaz hag hen, hag o velet petra a reat d'an tri brizonier, e vije bet eun den digalon ha didalvez ma en divije lezet ho laza ho zri ep rei sicour ebet dezho.

Al letanant a gontas neuze ive pegement a boan o doa bet oc'h en em denna euz ar c'hoat-ze. Eur youlet, euz ar re a voe losket var ho lerc'h pa en em lakejont da dec'hett, e dovoa tizet ar mestr scol en he scoas. Bale a reas gouscoude eur pennad mad. Mes evel ma colle cals goad, ha ma teue evel da zinerza, e voue red d'al letanant he zougen pe he lezel da verval e doug eur voden bennag. He lacat a reas var he chouk, mes o treuzi eur foz, e coezas ebars gant he zam, hag e voue eun nebeut mad araok gallout sevel ac'hano. Goudeze, e vezza savet ac'hano, e voue tost dezhan mont da gichen

eun tan great gant prusianed, o sonjal oa fransizien a ioa eno. A drugare Doue ne deujot ket var ho terec'h, hag e c'hellas lacat he gamarad goulet en eul lochen eleac'h ma zoa tud vad hag a gemerje soursi anezhan. Goudeze oa deut da glask he gamaraded, hag en doa ho c'havet en davarn ma edont brema. G. M.

(Eur pennad all eur vech all.)

Eur pennad a vuez santez Jertrud. 15 Du. — Santez Jertrud a ioa clany gant carantez Doue. Eun dervez, en amzer fask, e voa azezet var bord eur feunteun ; he ene a ioa savet dreist an traou crout evit clask he miaia caret. He daoulagad gouzconde a bare var an traou a ioa en dro dezhi, hag e veule Doue da veza great traou ker caer, hag ho laket en ardânezh an den. Guelet a rea gant dudi ar guez, hag ar bleuniou a daole neuze c'hoez mad, hag eur goulm venn a niye euz an eil guezen d'eben, hag an dour ker sclear euz ar feunteun eleac'h ma velet oabl an Env evel en eur mellezour.

Epad ma edo Jertrud o sellet evelse oc'h an traou crout-ze, hag o veuli Doue da veza great anezho evit an den, e clevas mouez he fried divin o lavaret dezhi :

« Ma lakez, evel dour sclear ar feunteun-ze, an dour beo euz ar c'hras da redeg euz da ene beteg enhon ; ma lakez da vertus da greski ha da zevet varzu an Eny evel scourrou glaz ar guez-ze ; ma lakez ho c'hoez mad da skigna tro var dro evel ma ra ar bleuniou-ze ; ma tispakez, evel ar goulm venn, da ziouaskel evit nijal bete va c'halon hag eana enhan, pell dioc'h daoulagad an oll ; mar grez da neiz em c'halon evit va dic'haoui euz a ancounoc'h tken aliez a zen a zo ken dianaoudek, me d'am zro a ielo da chom en da galon, rag he choazet em euz evit ober enhi va lojeis. »

Perag, a c'houlenne eur mignon d'ar zantez, perag, ô va Jesus, e carit-hu kement Jertrud ? Pehini eo ar vertuz, ar voazamant santel a ro dezhi kement a c'hened dirag ho taoulagad hag a ra dezhi plijout kement deoc'h ? Hag he c'haret a rit-hu abalamour ma zeo humbl, ma zeo ken douget evidoc'h ha ker birvidig en ho servich ? Pe abalamour ma car beva en distro ha pell dioc'h an dud ? Pe abalamour c'hoas ma zeo ken douget d'ar studi ?

— He c'haret a ran, eme hor Zalver, abalamour ma zeo frang a galon. Pe me en em ziskuez dezhi, pe me a bella dlouthi, ne glask ha ne c'houlen morse nemet ar pez a blich di. Torret e deuz, abalamour din, kement liam he stage oc'h traou an douar. Henvel eo oc'h eul labous o treuzi an ear. Al labous savet huel, a dreuz ar c'harter, ep ma c'helpse na guez na meneziou stanca an hent outhau na miret na dafe d'al leac'h ma fell dezhan mont ; calon Jertrud ive, dinam ha distak dioc'h oll draou an douar, a nj varzu va c'halon, ha netra ne c'hell miret outhi da zont beteg enhon.

(Tennet eus Cannad calon Jesus)

Missionou. — Lenn a reomp en eul lizer scrifest gant an Aotrou Elley, escop Tipasa ha missioner abostolig, ar pennad-mà a ra henor da rouanez Wallis.

« Eur ministr Wesleyen, euz a Vro-Zaos, deut n'eus ket pell da Donga, a lavare da rouanez Wallis, o'ch pehini e c'houlenne an otre da chom er vro-ze. Enez Wallis a zo catolig oll :

« Ma rofes digemer deomp gant hon religion, ni a gafe an dro da lacat da bobl da baed dit taillou bras ; bez' e pefe aour hag arc'hant evel ar roue Jori, e Tonga. »

Ar rouanez a respontas :

« Ra ielo da tals-creden da goll gant da arc'hant... Guelloc'h eo ganhen guelet va soibl euruz, eget he velet flastret dindan taillou ha n'em eus ket izom anezho. »

E 1838 enezeanou Wallis n'oa nemet paianed enho. Neuze tigouezaz an Aotrou Bataillon, missioner abostolig hag a voue goudeze Escop. N'en devoa nemet eur breur evit he zicour.

E 1842 oll dud an enezi-ze, roue hag all, a ioa catoliked, ha fransizien a galon. An tad Bataillon en doa bet he ioul ; gounezet en doa enezou da Zoue, ha mignonned d'ar Frans.

E 1846, an hini zo brema rouanez e Wallis n'e devoa nemet pemzek pe c'hoezek vloas, hag a ioa a neuze eur skuer euz ar vertuzion christen. Evithi da veza iaouang, e devoa speret ha penn. Sant Loïs pe he yam Blanchar n'o divije ket great eur respont caeroc'h eget an hini on eus merket ama. Ar rouanez evel a veler, a zo chomet christenez vad ; caret a ra he soibl hag eo guell ganthi chom paour eget he voasca dindan beac'h an taillou.

Ar re alavar ne c'hell ket ar bed mont var arack gant ar relijon, n'o defe nemet mont da Walliz hag e velfent ez eo mad da viana evit ober tud seven euz a dud gouez, evit lacat debrerien tud da zont da veza leun a garantez evit ho ness, ar pez n'o deus ket gallet da ober c'hoaz ha ne rai biken an dud diseiz gant ho ijin, ho c'homzou nag ho scridou, nan zoken gant ho aour hag ho arc'hant.

Ar pennad diveza-ma a zo comzou eun den a vor bet en enezi Walliz, hag a zo bet souezet meurbet o caou eno guelloc'h christenien eget en he vro.

Testament eur gristenez. — Brema ez euz eur pennad e varve e kær B... eun demezel goz, eur gristenez vad, eun devodez evit comz evel ma ra ar-re o deus nebeut a feiz euz ar re o deus muioc'h a relijon egetho. An demezel-ze a ioa pinvidik. Dre vadelez e doa bet kemeret en he zi eur c'henderv dezhi, paour, ha collet ganthan he dud pa voa c'hoaz iaouankik. An demezel her savaz eyel pa vije he map. He lacat a reaz er scolach, hag evel ma en doa speret, e reaz e studi gant henor. Goudeze e falvezas dezhan beza medesin, hag e voue resevet doctor unan euz ar re genta.

Siuas, an den iaouang, o tont da veza gouezieg e skianchou ar bed, en doa lezel a gostez eur skiant all cals caeroc'h. O tarempred tud dizoue, en doa collet he feiz

hag oa deut da veza dizoue eveldh. Kementse a rea poan vras d'he vadoberourez devot, ha meur a vech e clasas lacat an den iaouank da zistrei oc'h Doue. Hogen ar medisin iaouang a ioa brema eat d'he di he unan ha ne rea nemeur a van euz a aliou an devodez coz.

Var gementse e teuaz ar maro d'an demezel. Den ebet n'en doa douetans na leze he madou gant ar medisin iaouang, hag hema en doa c'hoas nebeutoc'h a zoutans evit den. Dont a reaz eta d'en em lacat e penn ar c'hant evit cas corf he giniterv d'an douar.

Antronoz e voue galvet da di eun noter euz a gær evit clevet lenn an testament great gant an demezel goz.

Setu ama an testament-ze :

« En hano an tad, hag ar map, hag ar speret-santel, me Jenovefa B... oajet a nao bloaz ha pevar ugent, mes c'hoaz iac'h a gorf hag a speret a ra va zestamant evele :

Discleria a ran meravel er relijion catolig e pehini, em eus bevet hag e deus roet ners din en oll drubuillou am eus bet da c'houzany er vuez-ma.

Ar madou a lezan var va lerc'h a dal tri-c'hant anter-cant mil lur, hag euz an danvez-ze e roan ar palefars da hospital B... ar gær ma zoun gafet enhi.

An eil palefarz a roan d'ar bûro carget euz an oberou mad er gær-ma.

An trede palefarz a roan da hospital bras kær benn an departament.

Ar palefars diveza a fell din a ve rannet etre va ilis par-rez hag an ti ma rer enhan scol d'ar vugale.

Pidi a ran an doctor L... da gemeret, evit caout sonch ac'hanon, eur voalen aour am eus, caereat gant perlez.

Sonch am oa bet da lezel va oll danvez gant an doctor L... hogen daou dra o deus miret ouzin d'hen ober.

1° C'hoant am euz e teufe va heritourien da bidi Doue eividhon ; hogen an doctor L... n'en deus mui na feiz na relijion, ne gred mui e Doue, hag evelse n'en divije ket pedet evit va ene, hag eo bet guell ganhen rei va danvez d'ar beorien ; ar re-ma marteze a lavaro eur beden bennag evidon.

2° Ne gredan ket e vemp kerent, an doctor L... ha me, evel ma her sonjemp. Hen a lavar e tiskenn euz ar marmous ; me zo sur ne ziskennan ket euz ar wenn-ze. Anavezet em eus lod eus va'zud coz, guelet em euz ar skeuden euz a lod all, ha n'o deuz ear ebet euz ar marmous ; ne gredan ket ken nebeut e ve cavet e lignez ar varmouzien, nicun da ober, evit eur c'har a bell, ar pez am eus-me great evit an doctor L...

Al lestr dre dan a ieia hag a zeue etre Brest ha Castellin ne da mui en dro ; evit doare ar pez en deus great dezhant eana eo ma zeo re ger ar c'hoat pe ar glaou da ober tan. Setu petra a lavar cazeten Castellin.

Ervez eul lizer serifet gant Aotrou Escop Guened, d'an eiz a vis kerzu, ar seis cant martolod diyardro ar Morbihan a dle mont e prosesion da zantez Anna da gas di ar pez o deus goestlet. Kementse zoken eo en deus roet tro d'ar pelerinach braz a dle beza eno en deis-ze. Ar vartolodet-ze eo ar re a zo bet o vrezelecat oc'h ar Brusianed var greou Paris.

Ministr ar vrezel, dioc'h ma lavar ar c'hoatzennou en,

deus difennet ober er rejimanchou goueliou, (reviou) da zul. Ar goueliou a veze great kentoc'h da zul a vez great iviziken da zadorn. An difen-ze a dra sur a zo meulabl, rag ar zoudardet a c'hello, da viana mar keront, clevet an oferen da zul, hag heuilla evelse ho relijion.

Evit doare e poanier a zevri da gaout eur pennad hent houarn, euz a Gemper da Blougastel-Sant-Jermen, hag ac'hano daou drouc'hat, unan varzu Douarnenez, hag egile varzu Pont'n Abad.

Dioc'h eun tu all Douarneneziz a c'houlen eur pennad hent houarn eun euz a Gemper d'ho c'hær, hag a zo en em laket da zevet peadra evit dont abenn euz an tam la-bour-ze.

Ervez ar c'hoatzennou ez eus bet er bloa-ma, e Frans 314,581 den iaouang o tenna d'ar zort. An departaman-chou o deus fourniset muia eo, da genta, ar Sein, (Paris) 4,794 soudart.

Goudeze departamant an Nord, 3,726.
Al Loer-izela, 2,216.
Ar Finister, 2,057.
Costez-an-Nord, 2,043.

Evel a veler départamanchou Breiz-Izel a zo gant ar re-genta. An departamant en deus savet an nebeuta eo an Alp-huel. Departamant ar Rhin-huel, eleach' n'eus mui nemet eun arrondissamant, en deus savet 596 den ; mes kementse dre ma zeus deut cals tud iaouang euz an douarou staget oc'h ar Prus, da denna d'ar zort e Frans.

Braspars. — E Braspars e voa eur chase braz er sizun all. Tri benmoc'h guez a zo bet discaret. Pell a ioane voa ket bet great eun hevelep taol a enep al loenet-ze a ra, dioc'h ma leverer, distruch er c'halter-ze eun nebeut zo.

G. M.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so mouillet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremen etre ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

PRIZ AN ED.

KEMPER.	— 16 Du.	PONT-N'ABAT.	— 14 Du.
Priz an daou c'hant tur.		Priz an daou c'hant tur.	
Guinis.....	27 lur, 38 c.	Guinis.....	27 lur, 49 c.
Segal.....	20 lur, 24 c.	Segal.....	19 lur, 38 c.
Eiz.....	45 lur, 80 c.	Eiz.....	45 lur, 50 c.
Ed-du.....	47 lur, 24 c.	Ed-du.....	48 lur, 33 c.
Kerc'h.....	45 lur, 80 c.	Kerc'h.....	45 lur, 50 c.
Avalou douar	9 lur, » c.	Avalou douar	8 lur, » c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouillet gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escopi.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA.

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huech' miz, pevarzec real.

AN ABONAMANT A DLE BEZA PAETARAOG CAOUT AR GAZETEN.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazenet a resee goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gernerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopi, ru ar Gigerez, n° 48, e Kemper.

D'an Aotrou de KERANGAL epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da Iacat er Gazeten a deer da adressti d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 30 DU 1872.

Al Labour. — Al labour, en deus lavaret unan bennag, eo ar pez a ziverra nebeuta buéz an den. Mar deus lod hag a varf araog ho amzer, ne ket d'al labour eo e tleer tamal kementse. Doue en deus great d'an den eul lezen euz al labour, hag an den o labourat, a zo er stad ma zeo bet laket gant he grouer, ha dre-ze ive er stad guella evit chom var an douar beteg an termen merket dezhant gant an hini en deus roet dezhant ar vuez.

Ervez ar scrutur saer, an den, ha pa n'en divije ket pec'het, a dle labourat. Laket oa gant Doue en eul liors dudiz evit labourat al liors-ze. Hogen al labour neuze a dle beza eun tremen amzer, ep poan na skuisder. Goude ar pec'het avad, al labour zo deut da veza eur binjen, poaniuz ha skuisuz meurbet. E peb stad eta an den a dle labourat, hag evelse ive ez eus lavaret anezhan ez eo great evit labourat evel al labous evit nijal.

Mar gueler tud croumet dindan ar beac'h euz al labour, torret ho c'horf ha collet ho iec'hed gantho, kementse a deu euz eun taol labour bennak dreist ho nerz, euz eun taol great dre fouge, aliesoc'h c'hoaz euz eun abaden c'hoariellat pe ebatal, ha ne ket euz al labour ma zeo condaonet an den gant Doue dezhant, pe gen aketus bennak, ha pe gen tenn bennak zoken ma ve, euz al labour a dle an den da ober pephini ervez he stad. Ar vuez dibreder a zigas muic'h a glenvejou, a ra mui a c'haou oc'h corf an den (evit comz epken euz ar c'horf,) eget na ra al labour.

Doue n'en deus crouet netra ebet evit beza dibreder, evit chom bepreat da eana. Al lezen vraz evit ar grouadurien eo e tle pep tra finval. An heol, al loar hag ar stered, an oll astrou a velomp o para hag o lugerni azioc'h hor penn, a zo ato o vale ; ma chomfent a za e ve great gant ar bed. Dourer ar mor ne eanont mors, ato emaint o tont hag o vont ; ma chomfent ep finval, ar mor a dense da veza eur poull dour anvoez brein a daolse ar c'hontam dre ar bed oll. An ear a zachomp

ganeomp pa denomp hon balan, a zo ato-hejet cals pe nebeut gant ar pez a c'halvomp an avél, ma chomfent ep finval tam, eleach' rei frescadurez deomp pa denomp hon halan, e ve eur c'hontam evidomp. An dourer a ro leisder ha buez d'an douar, ne eanont ket da redék, ar c'houmoul ho digas deomp a nij ato a zioc'h andouar ; ma na rasent ket, an douar dizec'het ne c'helle mudiougen frouez. Ar seo er plant, hag ar goad e goazied an den hag al loened, ne eanont morsé ken nebeut.

Mar gueler eta tud o ren eur vuez dibreder, o chom ep ober netra, var digarez ma o deus peadra, leyeou, danvez destumet dezhao gant ho zud, ez eont a enep al lezen roet gant Doue d'an oll. An danvez-ze zoken a dlefe digas da zonch dezhao euz al lezen-ma, rag an danvez, ar madou-ze a zo etre ho daouarn hirio a zo coustet labour, poan ha c'hoezen da unan bennag. Ne ket dre eur vuez dibreder eo bet destumet ar madou-ze a ro avechou c'hoant d'an nep en deuz anezho da ober fae var lezen al labour, ha da glask, en eur vuez ep treveil, en ebatou hag e plijadurezou an douar, contanti an izom-ze a zant an den da ober eun dra bennag evit tremen he amzer. Hogen oc'h heul ar vuez dibreder eo ema ar c'hlenvejou, an enouanamant hag aleiz a boaniou hag a drubuillou all pere ne dint ket anavezet gant ar re a stak d'al labour evel ma fell da Zoue e rafent.

Kemper. — Eun nebeut derveziozo ema e Kemper an aotrou Hillion, unan euz an daou veleg, euz a Haïti, a zo caset ho hano d'an Tad Santel ar Pap evit beza hanvet Eskibien. Er c'hlouerdi bras en deus comzet eur guechou bennag oc'h ar glouer iaouang, hag esper en deuz e cavo en ho zouez eun den a volontez vad bennak, unan bennak galvet gant Doue da vont d'ar vro bell-ze da labourat evit silvidigez an eneon. Rag, evel ma em eus c'hoas bet tro d'hen lavaret, en Haïti ez eus cals re nebeut a veleien dioc'h an niver dud a zo en enezenze, cals re nebeut zoken dioc'h ar gatoliked.

Christenien an enezi-ze a zo hirio e levez abalamour

d'an daou escop nevez a esperont da gaout ep dale, dre ma vez o eno savet evit mad er vro ar pez a c'halver eur brovins ecclesiastic, da lavaret eo, eun arc'hescopi hag escoptiou all dindanhan. Ervez an emgleo kenta e Haïti e tlie beza pevar escopti all ouspen an arc'hescopi; daou euz an escoptiou-ze a chomo c'hoaz ep eskeb, mes evelato ar brovins ecclesiastic en em gavo fountet. An daou escopti a chom c'hoaz ep eskeb a vez o gouarnet unan anezho gant an arc'hescop be unan, hag egile gant escop ar C'hap.

E Kemper ar pedennou evit ar Frans a zo bet heuillet mad. Bemnoz, evit an navet, en em gave eun niver braz a gristenien vad en iliz, ha d'ar sal 17 an oll dud e carg a ioa deut da gemeret perz er perdennou-ze a reat evit hor bro. Ar gatedral a ioa leun evel d'ar goueliou bras. Ar pez zo tremenet e Kemper a zo tremenet ive e pep carter euz ar Frans, dioc'h ma laver ar c'haletennou. Kement o deuz eun dra bennag a feiz a vel an izom on eus da c'houlen sicour digant Doue evit hor bro baour. Ar pedennou-ze, na petra-ta, a zo displijet d'an dispac'hérien ha d'an dud difeiz. An doctored dizoue a scrign ho dent hag a glask ho c'houzou pounnera evit teleur dismiegans, mar galfent, var an dud vad en em dro oc'h Doue.

Ar pelerinach a zo menek da ober, e Santez-Anna, d'an eiz a vis Kerzu, ne blich ket dezhio ken nebeut. C'hoant o defe, ma na c'hellont ket miret outhan, da ober da viana goab anezhan. Hogen ar gristenien catolik ne reont nemeur a van a gementse, ha petra bennak ma c'hesfet douja an amzer, e teu tud aleis da rei ho hano; ha meneg a zo zoken, ouspen an trein a ziblao euz a Gemper, da lacat eun trein all da ziblas euz a Landerne, evit arrondisamanchou Brest, Montroulez ha Castellin, ma teu eun niver braz avoalc'h da rei ho hano.

Ouspen-ze, var linen Orlean, e vez o roet, eu *treiniou ordinal*, d'ar zadorn 7 ha d'ar zul 8 a vis Kerzu, billejou mont ha dont evit Santez-Anna, oc'h ar priz ma roer epad an hanv, da lavaret eo daouugent dre gant guelloc'h marc'had, hag ar billejou-ze a vez o mad zoken evit al lun, d'ar re ne zistrofent nemet en dervez-ze.

Paris. — An dud difeiz ne fell ket dezhio e ve mui comzet a relijon d'ar vugale, nag e vent kelennet gant leaned pe leaned. Hogen setu ama eur mear euz a Baris, den difeiz bete vrema, ha goude beza eveseet oc'h ar vad a ra al leaned hag al leaned o scolia bugale, n'en deus ket galat miret da renta testeni d'ar virione. Setu ama eur pennad euz eur brezegen great ganthan d'ar vugale euz he garter;

« Mad, bugale, sonjet pepini ar pez a garo, hen lavaret a rancan, contant braz-oun ac'hanc'h. Diskuezet oc'h euz o poa desket eun dra bennak.

Perak n'hen livirin-me ket? En em lacat oun da evesaat muioc'h oc'h ar scoliou-ma abalamour ma velen e voant goasoc'h gourdrouzet eget ar re all. Me a zo great evelise, hen anza a ran; en em lacat a ran ato a du

gant ar re a rer muia brezel dezhio, pa gaf din ez eo ar brezel-ze diskael.

Clevet em eus ken aliez a vech hag e ken aliez a c'his lavaret e voa eun dra a enep ar vro lezel relijiuzed da ober scol, ma zoun en em laket da deleur evez. Me a gar va bro, ha dre ar garg a zo roet din eo va dever ober mad va bro, hag eo falvezet din gouzout ha guir oa ar c'hemou a reat a enep ar scoliou-ma.

« Deut oun-ta meur a vech da velet. Guelet em eus, great em eus gouennou, great em eus meur a enclasc, hag hirio va c'hreden a zo great stard.

Souezet oon bet o caout er vugale ma sperejou iac'h, renet eun, digor zoken ha douget evit ho bro. Sonjal a rea din e renken en em drompla, p'eo guir e caven guenn eleac'h ma lavare ar re all e voa du. Great em euz eta enclascou all a nevez, ha neuze eo bet red anzao oa guir ar pez a velen.

Ia, guelet em eus breudeur hag a zave bugale kercouls ha ma c'houfe ober ar guella mistri scol laïk; guelet em eus leanezed hag o devoa calonou evel mamou, hag a garie ar Frans couls ha nicon. Hag, e feiz! o velet-se, oun en em lakeat d'ho c'haret ha d'ho disen oc'h ho enebourien.

P'eo guir oon en em laket d'en em ziscuil, va list da anzao c'hoaz enn dra all.

Hen lavaret em eus deoc'h; me a zo gall dreist pep tra. Me a fell din guelet ar Frans o sevel en he za. Ni on euz he lezet da goeza; hag e fell din guelet ar iaouankiz a zo o sevel oc'h ober guell eget n'on eus-ni great.

Hogen me gaf din n'eus ket guelloc'h evit lacat ar vugale da veza guelloc'h ha creoc'h tud egendomp-ni, eget comz dezhio a relijon, ho lacat da veza sentusoc'h ha nebeutoc'h aounik rag ar boan eget na domp-ni abaoue pemp bloas varnugent pe dregont vloas.

Hogen ep sentidigez, ep sujedigez ne c'heller gortos netra vad. Her guelet on euz, ama e Pariz, hag e leac'h all ive, pa zeo bet red brezelecaat.

Ar sujedigez zoken ne ket avoalc'h; red eu beza goest da boania, da c'houzav, red eo beza douget evit he vro. Hogen an dra-ze ne vez o ket cavet ep ar zonch a Zoue. Mar boazit an den da zellet ato oc'h an douar, ma na zavit morse he zaoulagad varzu an env, e peleach e cavo-hen an ners da c'houzav?

Diot e ve ma lacafe he vuez var var evit ar re all. Mar deo echu gant an den pa za ac'hann, petra a raio nemet clask he blijadur var an douar? Gant tud dizoue ne reot morse nag eun arme nag eur soudard calonek.

Setu perak me, dre ma fell din guelet eun arme a borted c'hoeg, a fell din guelet bugale savet gant ar vreudeur-ze o deus diskuezet kement a ners calon var an dachen vrezel; gant ar merc'had-ze ken dizamant oc'h ho foan, o deus kuiteat pep tra evit dont da scolia bugale baour ha da gemeret soursi euz ho breudeur clany, ha mac'hagnet. Courach eta, va breudeur, ha c'hui ive, va c'hoarezet ker; kendalc'hit da ober ar vad, ha list an dud da lavaret ar pez a garint.

Bez'ez eus c'hoas calonou mad, sperejou eun ha leal en hor bro; ar re-ze ne vankint ket deoc'h.

Savit deomp adarre bugale evelen abeno ar bloaz a zeu, ha bezit dimec'h; ar re zo diaouallet gant Doue a zo diaouallet mad.

Piou, o lenn ar brezegen-ze, a laverse e ve great gant eun den difeiz beteg henn? Ha ne laverfet ket keutoc'h e ve great gant eun den a iliz, eun escop pe eur belek da nebeuta? Kementse a ziskuez ez euz e gonelet pep ene, eur vouez pe eun tamik sclerijen, ha pa na vouger ket ar vouez pe ar sclerijen-ze ez oar evel rediet da renta testeni d'ar virionez.

Ar pelerinachou a ner brema a zo beaillet e pep leac'h e Frans ha zoken er broiou all. An navet pedennou a zo bet great brema evit ar vro, a zo ive plijet d'an oll. Great eo bet gant soudardet, scolaerien ha re all. Ar bedennig a zo bet mouillet evit an navet-ze a zo bet fret meurbet varnezhi. (Ar beden-ze am eus laket e brezoneg brema ez eus pemzek dez.) Guelet ez eus soudardet o tont d'he goulen evit cas d'ho farreziou, gant aoun ne vije ket ar beden-ze eno. Guelet ez euz eur scolaer, epad ma edo he gamaradet gant ho lein, o tont da c'houlen ar beden digant ar re zo carget d'he skigna.

— Ni, emezhan, on eus c'hoant da ober an navet, mes n'on eus ket ar beden a leverer.

— Pet oc'h?

— Oh! ni zo eur vanden vad; ni zo tri c'hant, ha n'em eus nemet pevar real.

— Ar beden a roer evit netra; sellit, setu aze pevar c'hant.

Ho pevar real a root, mar kirit, d'an itron Varia.

Hag ar scolaer ac'hano, souge enhan, e c'hellit cridi.

G. M.

Ar Frans katolik a bed, an diaoul a zo droug emm-ha : esperom brema.

O klevout Louiza o tisplika da Jeann perag e ree amzer fall, penaoz edo an diaoul dijadennet eo a c'houze en avel hag a ree an tourmant or sponte, e teuaz sonj d'in euz al lec'h-ma euz an Aviel :

« Jezuz a bignaz, eun deiz, en eur vag gan he ziskibien ewid treuzi ar mor. Hogen setu eur barr-amzer spontuz o sevel eu eun tol bag o tont da c'houze war al lagenn, *lagenn Genezareth*. Ar mor a ia e kounar; an tarzou mor a lam ebarz er vag, pehini a leuni hag a ia da vouledi. Epad se Jezuz a zo kousket er penn a-dren euz ar vag, he benn souchet war eur penn-wele. He ziskibien, leun a spont, a lam d'hen dihuna hag a laver d'ezha : « Aotrou, saveteit ac'hannom; e zeom da veza kollet. Penaoz! n'oz peus-hu nec'h ebied ewid or c'hoant, ne c'hallo ober droug ebied d'eom : Doue n'hen lezo ket.

Gwir eo eta e teu an diaoul d'hen hem lakaat evel-se en avel, er c'hurunou, ha d'hen hem zervicha euz anezho ewid ober droug d'an dud? Ol ia, gwir sur.

Ne lavar an ket deoc'h penaoz, beppred pa vez goall amzer, an diaoul eo a zo oc'h ober ar goall amzer-ze, mes aliez e vez.

An diaoul a zervich da Zoue da vorreuo. Pa vez Doue skuiz o welet an dud o torri ke lezennou, oc'h he ofansi, e laver d'an diaoul : « Ke, ha sko anezho en doare-ma, « en doare-ze : beuz anezho a zour; c'houez war-n-ezho

« an avelou foll ; ampoezon, distruij ho eost ; laz ar re-
ma, ho roi a ran dit : barr eo ho muzul ; glaz, pistig
ar re-ze; spont epken ar re-hont... »

An diaoul a ya kerkeut gan mall : karet a ra ober droug, kass a ragant-t-ha kamaraded euz an ifern, kavout a ra iveau war an douar tud droug evel-t-ha, tud hag ho deuz ar memez spred gan-t-ha; hen hem staga a ra out-ho, hag hen hem zervich euz anezho evel euz-he vevelien evid hiskin ha laza ar re-all, ha goude ma ho devezo he zervichec mad, oc'h ober an oll droug da behini ho foulz, e lazo anezho d'ho zro hag ho c'hasso gant-t-ha d'he gavarniou tenval.

Mar oz peuz poan o kridi e ten Doue evel-se d'hen hem zervicha euz an diaoul ewid kastiza ar bec'herien, mes zoken ewid arnodi, amproui an dud just hag ho lakaat da veritout dre ar bassianted, digorit ar scrintr, lennit dreist-oll leor Job. An diaoul a c'houlennaz konje digan Doue da hiskina, da dourmanti Job ; Doue hen permetaz d'ezha ewid ma teuze fidelded ha vertuz he zervicher, e kreiz an hiskinerez-se, da lugerni muioc'h. Eun deiz Satan a lakeaz eur barr-amzer da zevil euz a zu ar gouelec'h ha da c'houeza war an ti ma édo assamblet enn-ha bugale Job ewid eullein; an ti a gouezaz war-n-ezho hag e voent lazet oll. Job, o klevout ar c'helou trist-ze, a lavaraz : « Doue hen devoa ho roet d'in; ho lammet hen deuz digan-in : ra vezou meulet he ano sante! » — (Job. 1, 49).

Lennit c'hoaz ar pez a lavar deom ar roue sante David er-Psalm 77, gwerzenn 49 : « Doue a reaz da zantout d'he bobl a Israel er gouelec'h, en abeg d'he bec'he jou, an effejou euz he vuhaneged hag euz he goler, hen skoi a reaz en he futor; kass a reaz d'ezha a beb sort goalennou dre voyen an droug-eled : (immis-siones per angelos malos.) »

Doue a lavar, da eur poent a zo : « An dud ne fall ket d'ezho va anaout ewid ho Mestr, ho Roue ! Ne fall ket d'ezho heulia va lezennou ewid ho mad, Gwelloch'h e kavont honori an diaoul, hen anaout ewid ho mestr, ho roue, heulia-he lezennou ! Mad ! Mad ! me a losko an diaoul war-n-ezho, me hen lezo da ober he vestr war-n-ezho, hag e welint neuze pegen garo mestr eo an diaoul. »

AN ERMIT.

An daeu denner frank.

VI.

Hon tennerien frang a rea ho fourchas da vont adarre en hent, pa zigouezas person ar barrez, ar Mear, hag eun denik bihan eul lunedou glas ganthan var he fri. Hema oa an doctor Bernard, deut di var digarez guelet ar re a ioa bet gouliet en abandennou diveza.

Ar mear a lavaras da eur mevel : kerc'h he varc'h d'an doctor Bernard.

— Kenavezo, eme an doctor, o sevel he droad evit pignat var varc'h.

— Hag hon hini clav, eme ar person ?
— Oh, goal dizet eo bet, mes eun den cre eo ; me gred varc'hoaz e c'hello bale adarre.

Neuze Nicolaz a dosteaz en eur lavaret : petra, mont a rit d'hor c'huitaat, aotrou Bernard ?

An doctor a reaz eur scrijaden o velet Nicolas, beac'h en devoue o caout ar goms, mes ep dale e kemeraz he ear laouen evit lavaret :

— Ah ! Nicolas, nag a blijadur am euz oc'h ho kuellet ! ha Guillou a zo iac'h ive ? Me am boa eun nec'h ar brasa ganeoc'h, rak aoun am oa na vijac'h bet great prisonierien en dervezou-ma.

— Ho trugarecat, Aotrou Bernard, evel a velit, n'o deus ket galiet lacat ho c'hrabanou varnomp.

— Asa, guell a-ze, dont a rit ive varzu Belfort ?

— Nan, mont a reomp da gaout ar c'habiten Bonardel.

— Gouzout a rit peleac'h ema ?

— Ia, lavaret zo deomp ema varzu Munster, er meneziou.

— Ha ne da nemedoc'h ho taou ?

— Eo, al letanant Duquesnois a ia ive, hag ar c'hi da bevare.

— Ha penauz e zit ?

— Var droad atao, evel ma zomp boas. Mes c'hui, ne dit ket gant ar re-ma all ?

M'em eus c'hoas tud clav da velet ; mes abenn pemp heur horolach me c'hell beza distro ama, ha mar kirit va gortos, me ielo-en hent ganeoc'h.

— Ah ! a lavaras Guillou, ni zo guelloc'h deomp mont ato ; c'hui p'emaoc'h var varc'h hon tizo-ni c'hoaz arak ma or bezo treuzet ar meneziou.

— Mad, eme an doctor, it da eun davarn a zo e troad ar menez ; (hag e roas dezho an ditour euz an davarn-ze,) me a zigouezo eno ive fennoz, ha goudeze e veachimp en eur vanden. Ouspen zo, noz e vezou pa zigouesot eno, ha poent avoalc'h e vezou deoc'h eana eur pennad.

Neuze e c'halvaz ar mevel en doa digaset he varc'h, e roaz eur gevridi dezhan da ober; louzeier oa, emezhan, da gerc'hat euz ar gær dosta, hag e lavaras dezhan en em renta ive en davarn-ze gant he gevridi. Var gementse an doctor a ieaz en hent, hag an tri denner frank a ieas da glask ho armou evit mont ive varzu ho c'habiten Bouardel. Eun den iaouang euz an davarnze hanvet Conrad, a c'houlennas mont ive gantho, hag a voulz digemeret mad en ho compagnuez, dre ma c'hasuras dezho an Aotrou person e voa eun den caloneg hag eur c'christen mad.

Hogen pa edont o tiblas, an Aotrou person a lavaras da Nicolaz en he bart he unan :

— Hag anaout a rit-lu an doctor Bernard ?

— Her guelet em eus diou pe deir guech all ; ne zonje ket din avad e voa medesin...

— Ne ket an dra-ze eo a fell din da c'houlen ouzoc'h ; caout a ra deoc'h-hu e c'helpac'h fiziout enhan ?

— Ha disfizians oc'h eus-hu anezhan, Aotrou person ?

— An ear anezhan ne blich nemeur din ; mes ha n'oc'h eus-hu ket evezeet oc'h an den ma en deus roet eur gevridi dezhan ?

— Eo, eur min louarn en deuz ; he vevel eo dioc'h ma laver.

— Ne ket, hennez zo eur vacaband, eul lampon euz ar re falla, hag ama e creder ez eo eur spier d'ar bru-sianed.

— Ah ! neuze, marteze eleac'h mont da gerc'hat louzeier e kær, ez eo eat da gas kelou ac'hanomp d'hon enebourien.

— Ne c'hellan lavaret netra, rak n'em eus testeni ebet ; disfizians am euz avad.

— Ha ma veac'h em leac'h, petra rafac'h ?

— Ne dafen ket dre an hent en deus lavaret deoc'h da gement.

— Guelloc'h e ve ; gouscoude an Aotrou Bernard ma n'or c'haf ket eleac'h ma on eus lavaret en em gaout ?

— Oh ! an Aotrou Bernard a ielo he unan avoalc'h.

— Ho trugarecat, Aotrou person, me en em glevo bremaik gant va c'hamaradet.

— Doue ho reno, Nicolas, mont a ran brema da gaout va den clav.

Neuze an dennerien frank a ieaz en hent. Conrad a ieas gantho, hag a lakeaz eur scapular en dro d'he c'houzoug abars diblas. Nicolaz a lavaras dezho neuze en doa c'hoant da gement et eun hent all ha ne ket an hini en doa comzet an Aotrou Bernard anezhan dezho e voa.

— Hag hor c'hoan neuze, a lavaras Guillou, ma na deomp ket d'an davarn duze da c'hortoz an Aotrou Bernard ?

— Oh ! eun tu bennag e cavimp, ha ma na gavomp ket, ni ze boas dioc'h hir-brejou.

Conrad a ioa eun den caloneg ; en deiz en divije dalc'h et penn d'ar goasa enebour. En noz avad oa aounig ; fals credennou skignet etouez ar bobl a ioa eat doun en he benn, ha n'en divije Morse credet mont he unan dre ar c'hoajou-ze eur vech deut an denvalijen. Brema zoken, ha beza sicour mnd oc'h he heul, e venne crena c'hoas pa deuas an noz.

Soudan setu ar c'hi Sultan o chom a za hag o c'hrongal. Eur vaouez coz, eur zam keuneut ganthi eo a deue a enep dezho.

— Oh ! ar sorsezez, a lavaras Conrad ! hag e c'rene.

— Petra a rit-hu aze d'ar mare-ma, mam goz, a lavaras Guillou ?

— Guelet a rit, va zud vad, e teuan euz ar c'hoad eleac'h m'oun bet o testum brechin seac'h.

— N'ema ket brema ar mare, eme Conrad, ha n'oun ket souezet ma skigner brud fall ac'hanoc'h.

— Ia, ia, abalamour ma zoun coz ha paour, e rer goab ac'hanon bag em dispriger ; abalamour ma c'hanavezan eul louzou mad bennag, e laverer oun sorserez ; ar vulale a daol mein ouzin, ha te ive, Conrad, a c'hoars divar va c'houst, ha gouscoude me am eus parreet ac'hanout dioc'h an derzien, hag en noz e crenez evel eur bugel gant aoun d'en em gaout ganhen.

— Me n'em eus ket aoun, eme an den iaouank.

— Marteze abalamour ma zeus re all ganhez n'ec'h eus ket a aoun hirio. Anez e pije, hc gouscoude me n'em eus great nemet vad dit, na da zen all ken nebeut.

— Alo ! alo, a lavaras Nicolaz en eur rei eur guenek bennak d'ar c'hrac'h coz, na chomomp ket ama da lavaret diotachou !

— Ho trugarecat, va den mad ; hogen evit hoc'h aluzen me c'hell rei deoc'h ive eun ali mad. Mar dit da gaout an dennerien frank, na dit ket dre ar c'hoad.

— Ha perak ? Bez'ez euz Almanted aze ?

— Almanted, va Doue ! Emaint skignet dre ar c'hoad oll ; var ribl kement hent kar, kement guenoden zo enhan, ez eus laket gedourien ; ha neuze ez euz eur vanden du-ze e kichen an davarn e tal ar menez.

— An tavarniour-ze a zo eta eun trubard ?

— Oh ne ket. Bez'ez euz en ti eun nebeut anezho o tibri bag oc'h esa divar he goust, ha me gred ervad o deus laket an tavarniour hag he dud dindan alc'hoez, pe great goasoc'h dezho ; rak kær a zo e goarem gantho eno. It en han Doue, va zud vad, ha mar clevit unan bennag o lavaret droug euz ar sorserez Lisbeth, liviriz dezhan, evit beza va zae toull ha penseillet, ez eus dindan ar penseliou-ze eur gristenez vad hag eur vaouez hag a gar ar Frans.

— Mad on eus great, a lavaras Guillou neuze, n'omp ket eat dre'n hent-se ; mes an Aotrou Bernard pa zi-gouezo eno...

— Me gred ervad an Aotrou Bernard n'en devezo ket a zrouk dioc'h an Almaned.

— Neuze e credit eta eveldonme ez eo eun trubard ?

— Ne c'hellan laket netra ; calz disfizians am euz avad.

— Evidonne a gred mad e c'houie an Aotrou Bernard ez oa Almaned dre aze, en deus caset he lampon a vevel da lavaret dezho dre be hent ez ajemp, hag eo eat he uan d'en em glevet gantho evit gouezout petra da ober ouzomp ni, hag evit rei dezho da c'houzoug peleac'h ema ar c'habiten Bonardel, rak lavaret on eus dirazhan peleac'h edo.

— Guelet a raimp hag hen en em gavo arna.

En eur safarat evelise e tigouezhont e Cernay eleac'h ma edo ar c'habiten gant an dennerien frank.

Eur pennad all eur vech all. G. M.

AR MILINOU AVEL.

Setu ama penauz eo bet savet ar c'henta milin avel, var Menez ar Merzer, e kichen Pariz, ervez eur gonchen a zo c'hoaz hano anezhi etouez ar bobl.

Guechall, e troad Menez ar Merzer (Montmartre) e zoa o chom eur miliner pinvidik braz, hanvet Childerand.

En ugant leo dosta n'oa ket eur vilin ker coant bag he hini. Eur ster dour enhi ker sclear ha lagad an aer, guez elo hag aleg en daon du d'ar ster, foenneier glaz ha druz tro var dro, eun ti a zoare, er goudor, creier leun a chatal, eur pors braz a velet enhan eun arme a ier hag a ouidi, neira ne vanke da Childerand a gement a c'hell eur miliner da c'hoantat.

Eun tenzor all en doa c'hoaz hag a dalie calz hirroc'h eget an oll vadou-ze; he verc'h Juliana, eur benherez.

Mar doa ar vilin caera hini a vije cavet var hed ugant leo, ar vilinerez iaouang oa coanta merc'h a vije cavet e Bro-C'hall.

Ne gomzet nemet euz he gened, bete zoken e lez ar roue.

Aotronez vraz a deue d'he guelet ha da ober al lez dezhi; beteg ar roue he unan en doa lavaret meur a vech e felle d'ezhan he guelet, hag eun dervez ma voa bet o chaseal ez eaz er vilin var digarez efa eun tasad leas da derri he zec'hed, mes kentoc'h evit guelet ar benherez, hag e guirionez e cavaz e doa muioc'h a c'he ned eget oll itronezed al lez.

N'em eus ket izom da lavaret e teue cals tud iaouank da ober al lez d'ar benherez, ne ket milinerien epken, mes c'hoas tud iaouang euz eur renk cals hueloc'h. O sonjal guelloc'h gounit calon an demezel, e teuent d'ar vilin, hag e reant al labour evit ar miliner coz. Eur bliadur oa ho guelet o vont hag o tont, o portezat, o'e'h ober kement a ioa red vardro ar vilin. Dour cre a ioa, hostizien a ioa ive, hag evelse ez ea mad ar bed gant ar miliner coz. Hema evel ma cave tud evelse da ober he labour evit netra, ne gemere ket a brez da choaz eur map caer, hag ar benherez ken nebeut ne ziskueze ket caout muioc'h a brez eget he zad.

Juliana gouscoude e devoa great he choas; n'hen dis kueze ket avad. Aoun e devoa ne blische ket d'he zad an hini e devoa choazet, ha ne felle ket dezhi enebi o'e'h he zad. Gortoz a rea eta didrouz hag ep en em jala.

Hogen pep tra er bed-ma en deuz eun termen. Dont a reaz ar mare ma voa red da Juliana demezi, pe e zea da veza plac'h iaouank coz, ha Childerand ne c'helle mui gortos pelloc'h. Hogen er bloavez-ze e voa digouezet eur sec'hor evel n'eus ket bet guelet alies. An oll steriou a ieas da hesk, ha Childerand a chomaz ive he vilin a za. Kementse a voue eur rann-galon evit ar miliner coz; biscoas n'oa bet manket an dour ganthan, ha kement a nec'h a gemeras ma treutea bemdez ha ne zebre couls lavaret tam. Ken trist e veze ato evel ar maro. A veac'h ar re a rea al lez d'he verc'h a c'helle

tenna eur ger bennag euz he c'hinou, ha deut oant ma o devoa evel aoun o comz outhan.

Eun dervez ma voa he benn tenvaloc'h eget biscoas, setu hen, evit en em zizober anezho, o lavaret grons ne roje biten he verc'h nemet da eur miliner eveld han.

Eun tenn fuzil etouez cur vanden morzevelleien n'en divije ket laket muioc'h a zispac'h eget na reaz ar goms ze etouez ar vanden ganfardet a ioa eno. Lod a gris, lod a vouelas, lod all a c'hourdrouzas. Childerand ne reas van hag a zalc'has d'he c'her. Neuze o pije guelet o scara ac'hano potred a lez, Bourc'hizien, marc'hadouren, hag ive eun tieg iaouank bennag. Ne chomas nemet seiz a ioa e guirionez bugale milinerien.

Kementse ne reas poan ebet d'ar benherez, rak Morse ne doa laket en he speret sevel da eur renk hueloc'h, ha neuze an hini a blije muia dezhi a ioa etouez ar seiz a chome.

Ar re-ma a voue en eul levez vraz o velet an oll vrouc'hizien bag an dud a lez-ze roet ho zac'h dezho.

Muioc'h a esperans o devoa ha neuze en em lakejont da labourat startoc'h evit biscoas evit plijout muioc'h d'an tad ha d'ar verc'h.

Hogen ar sec'hor a bade ato, an dour ne deue ket, hag ar vilin ne dea ket en dro. Eleac'h mania sac'hado ed, e voue red dezho kemeret pal ha mar hag en em lacat da labourat douar ar miliner. Eun truez oa guelet pebez min a reant oc'h ober ar vicher-ze ne blije tam dezho, rak ne vouient ket he ober. Hogen Childerand eo en doa sonjet labourat he zouar, dre ma voa red beva dioc'h eun dra bennak, pa na c'hellet ket hen ober dioc'h ar vilin, rag, emezhan, evit beza ma zeus danvez en ti, tenna ep lacat, ber e pad.

Ar seis miliner iaouang a ioa eta nec'het meurbed. Unan epken auezho, hanvet Jacob, en doa muioc'h a galon eget ar re all, hag a laboure laouen. Hema oa an hini a blije muia d'ar benherez. Marteze her gouie; marteze eur sell diganthi en devoa hen desket dezhan, rag evit hen lavaret dezhan n'e devoa great Morse.

Erfiu ar miliner coz a zonjas lacat eun termen da nec'hant ar seis den iaouang, o lavaret dezho petra a ioa red da ober evit caout dorn he verc'h.

D'ar sul goude ar gousperou, e savas var eur stern milin, hag ac'hano, evel euz eur gador brezeg, e comz outho evel :

« Asa, emaoc'h aze sez, hag e c'houzoc'h erva d'nem eus ket seis merc'h; n'em eus nemet unan, ha pepini ac'hano c'h en deus c'hoant d'he c'haout. Ma roan anezhi da unan, ar c'hnech all a vez drog enho; ma na roan enezhi da nicun, e Javarot oll em bezog great goab ac'hano c'h. Petra da ober ta? pell avoalc'h zo e sonjan e kementse.

« Me anavez mad ac'hano c'h; lod ac'hano c'h zo mesvieren; lod all zo troet oc'h ar c'hoari hag a golfe beteg ho roched. Bez'ez euz ac'hano c'h hag a stak d'al labour, bez'ez euz ive hag a zo didalvez. Gouscoude Juliana zo deut ar mare d'he demezi. Setu ama petra am

eus sonjet : Er blos-ma n'eus ket a zour ; hogen ar pez a zigouez er blos-ma a c'hell digonezout c'hoas divezatoch, hag ar miliner, dre vloavezion evel, a ia he stal da stalik. Rakse ne roin va merc'h nemet d'an hini a vouezo mala ed ep dour, hag a zavo eur vilin aze var ar menez. Guelit brema petra oc'h eus da ober. » G. M.
(Eur pennad all eur vech all.)

Allmagn. En allmagn, evel ma on euz he lavaret meur a vech, e rer ar brezel d'ar feiz. Goude beza harluet ar jezuisted, e clasker lamet digant an dud a iliz ho guiriou, ha dreist oll an hini da brezeg ha da zevel ar iaouankiz ervez lezennou an ilis catolik. Hogen bez'ez euz en eun nebeut christenien hag a gentier an hano a gatoliked-coz, tud en em zispartiet dioc'h ar guir iliz, hag ar re-ma a zo pep tra evitho, abalamour ma zint enebourien d'ar Pap. Rei a rer dezho an otre da ober ar pez a garint.

Mes an tadou ha mamou catolig a c'houlen, evel ma zeo ho guir hag ho dever, beza lezeta da vihana da zevel ho bugale evel ma fell dezho, da lavaret eo, er relijon catolik. E guirionez, mar en deuz eun den eur guir bennak var an douar, e tie beza a dra sur an hini da zeskia ha da lacat dezki d'he vngale ar virionez a anavez he unañ. Pe seurt coll a oufe beza poaniusoc'h da galon eun tad hag eur vam eget coll ho bugale ? Ha gouscoude an tad hag ar vam gristen a c'hoâ e colsent ho bugale, ne ket epken evit an amzer, mes c'hoaz evit an eternite, ma lesent lamet ho feiz digantho.

Itali. An dispac'herien, an tud difeiz, ne fell ket dezho pidi na guelet ar re all o pidi. Mont da bardona, renta honer da imachou ha da relegon ar zant a zo evit ho moumonerez. Kementse ne vir ket outho da ober evel ar varmousien, ha da gement skuer digant ar gristenien. Epad ma reont fae var ar gatoliked pa o guelont stouet dirag relegou eur zant bennak, epad ma reont goab euz ar c'his-ze da viret ha da enori ar pez a chom euz a vignoned Doue, hi a rent ar memes honoriou d'ar pez a chom ganho euz ho mignon, euz ar falla lamponed a zo bet var an douar. Evese n'eus ket pell e reant lacat en eur voest caer eul lunedou bag eur bouchad bleo da Vazzini; hag an dra-ze laket en eul leac'h a vel evit ma vezog honoret gant ar ganfardet-ze a gaf dezho beza re vraz evit stouet dirak dirak Doue, mes n'ink ket re vraz evit stouet dirak lunedou eun dispac'her coz.

En itali ez er ive da bardona. E Viterb ez oa en dez all eun niver bras a bardonerien eat da bidi Itron Varia-Quercia. Deut oant da bidi evit an iliz hag evit ar Pap. Eun neubeut tud iaouank, christenien vad, o doa great ar galf, hag ho mouez a ioa bet silaouet tro var dro. Ama ive an dud difeiz a rea kement a c'hellent evit mi ret oc'h ar bardonerien da vont da henori mam Doue, grosmol, gourdouzou, goaperez. Daoust da ze an dud han var ar ru.

vad a ie a bede c'hoek, Eun dudi oa guelet ho devosion, hag an niver bras a gommisionou a vase great eno.

Ar re n'o doa ket galat en em gaout dioc'h ar mintin en em gave goude creisdeiz, hag an dervez pardona-ze a zo bet leun. An tad santel, evit kemeret perz er gouez, en doa roet otre da gana an oferen e muzik, neuze en doa roet eun induljans leun d'ar re a gommuniye; goudeze en doa caset he vennos d'an oll bardonerien.

Eur mignon a zoare. N'eus ket pell, em eur gazeten c'halleg, hanvet Echo du Nord, e tremene dre gær Rou baix eun ofiser euz ar zoundaret a limen. Mont a reas da velet eur c'hamarad coz en deuz er gær-ze, a ioa bet guechall eveldhan en Afrik eleac'h ma voa serjant-maj or.

Ar serjant major coz a zo brema kere; digemere a reas an ofiser he vignon gant calz a levez, hag Hen dalc'has ganthan da leina. E c'hellit cridi an daou gamarad a gavaz aleiz a historiou da gonta, taolioucaer great ganho pe guelet oher er rejmant. Pa edont oe'h echui ho fred e teuaz eun den en ti hag a roaz eun tam paper d'ar c'here. An ofiser a velaz erva e voa an den-ze eun hussier, hag oa eun tam paper bail a zigase d'he vignon; ar pez a ziskueze e tie beza ber ar peur gant han.

Kementse a reas-poan d'an ofiser; clask a reas adro e tro gouzout digant he gamarad coz penauz edo ar bed ganthan, mes hema a glaske digareziou, a gomz a draou all, he ne sellas ket dezhian discleria he verrentez d'an ofiser.

Hogen ar serjant major coz o veza eat eun nebeut eun ant ti, an ofiser a reas goulennou oc'h he c'herieg, hag houma a anzavaz e voant ber, e voa an tam paper digaset gant an husier eun urs da baea en dervezioù kentia eur zom a gant dek scoet, ha ne vouient ket penauz e c'heljent he faea, rak n'oa guenneg en ti.

An ofiser a reas c'hoaz eur pennad marvallad, hag a ieaz ac'hano ep lavaret mui ger ebet d'he vignon nag a verrentez nag a binividigez. Antronoz avad ar c'here a resevas diganthan, dre ar post, eul lizer hag a ioa enhan pevar billet a gant lur, hag an ofiser a lavare dezhian;

« Va mignon ker, mont a ran en dro d'an Afrik da gaout va rejmant. Evel n'oun ket demezet, em euz espernet eur guennek bennak; plijadur a ri din o resevo ar zomig a lacan el lizer-ma evidout. Kenavezo, fizians ha chans vad. »

Eur vam vad. Brema ez euz eun nebeut amzer, e voue condaonet eur vanden laeron da veza crouget e Londrez, e Brozaoz.

An dra-ze a veler aliez eno, rak ne ket laeron eo a vang er gær-ze ken neubeut hag er c'heriou bras-all. Eun dervez-ta ma zoa eur vanden o vont d'ar grong, unan anezho, c'hoas iaouank flam, a zigouezaz he vam gant han var ar ru.

Houma pa her guelaz, a c'houlernaz outhan :

- Da beleac'h e zit-hu ta, va map, evelse :
- Ha ne velit-hu ket em c'haser d'ar grouk ?
- O, hag e zit gant ho tillad da zul ? O va map, bezit potr a galon vad eur vech, ha list an dillad-ze gant ho mam ; ho tillad da bemdez a zo mad avoalc'h deoc'h evit mout oc'h ar grouk !

Ne ket eur vam vad ha tener e voa hounnez ?

Penauz e c'heller rei d'an oll. Eur ministr euz an Amerig a ioa nec'het abaoe ma edo er targ huel-ze ; torret oa he benn gant an niver braz a dud a-deue da c'houlen tra pe dra diganthan, cargou, henoriou, sicourou etc. He vignonet, pe ar re en em lakea e reng he vignonet, hen tregase muic'h c'hoaz eget ar re all. Ne voulie pe du trei. Difennet en doa oc'h he vevellou na leschent da vont beteg enhan nemet ar re a lavarje dezh.

Hogen setu ar ministr o coeza clav gant ar vreac'h. Neuze e lavaras d'ar mevel a gemere soursi anezhan :

- Brema e c'hellit lezel da zont beteg enhon kement o deuz eur goulen bennak da ober ouzin, rak brëma em euz eun dra bennak da rei dezh oll.

— Ia, bez'oc'h eus ?

— Ia, ne velez ket em euz ar vreac'h !

Ne ouzon ket hag hen zo eat ar c'houlennerien da glask ar vreac'h digant ar ministr.

Eur scrisagner, o comz euz ar vicherourien a chom a vanden da eana pa fell dezh lacat ho mistri da vibanaat ho labour ha da greski ho fae, a laver.

— Guechall ar vicherourien, pa zave kintou enho, a laver.

« Roit deomp bara pe labour !

Hirio, evel ma za pep tra var araog, e fell dezh laveret :

« Roit deomp bara ep labour !

Setu pegement on eus gounezet.

E sizun e tiez beza eur c'honcours a chatal lard, hag ive a chatal iaouank d'an trede a viz kerzu.

Eun all, ive evit chatal lard ha chatal iaouang a tiez beza e Kemper d'an ugant euz ar memes mis.

En eil hag egile euz an daou leac'h-ze ez euz aleiz a briou da rei.

An aotrou Bucail, chaloni a honor, ha bet beleg an dud a vor, a zo maro er sizun dremenet.

E Departament Finister ez eus 637,060 den. Var an niver-ze ez eus 6,607 choazet, eun nebeut e pep canton evit beza jureet. Euz ar re-ma e choazer pemzek cant hag euz ar pemzek cant ze eo e tennet hanoiou ar re a tiez dont d'al lez-varn (*cour d'assises*) a vez d'alc'h et bep tri miz e Kemper.

Ervez keleier Naoned, euz ar gær hag euz an escopte e ra eun niver braz a bardonerien ho fourchas evit dont da zantez Anna Vened d'an 8 a vis kerzu, hag eur baniel a deui gantho bag a lezint e prof gant patronez Breiz-Izel. Kemperis ne chomon ket varlerc'h ; niver ar bardonerien a vezoz braz, hag eur baniel a lakeont ivé da ober da gas gantho ha da rei da Zantez Anna. Lod all, dre ne c'hellont ket mont, a ro ho ofrans evit lacat sevel eno eun aoter en hano escopte Kemper.

Evelse, dioc'h ma cleven ar re a zo en em garget, e Kemper, da reiza ar pelerinach-ze, ne c'hellint ket douetus kemeret an oll hanoiou a zigaser dezh. Clevet a ran ivé e tiez eun trein alt diblas eus Bannalec evit tud ar c'charter-ze epken, ha marteze, evel ma lavaremp hueloc'h, eun all euz a Landerne.

Lavaret zo deomp ivé en devoa aotrou escop Guened hag he veleien renket pep tra evit ma tigouez e eno, epad ar miatinvez, an treinou eur pennad an eil varlerc'h egile, evit ma c'hello pardonnerien pep trein caout an ilis frang evit ho digemeret, ha ma c'hello ar veleien a vezoz gantho lavaret an oferen santel.

Ar pardon eta a vezoz caer, ep mar. Plijet gant Santez Anna clevet pedennou kement ali a bardonerien, hag ivé ar pedennou a rai a dra sur, er gear, ar re ne daint ket di.

Epad ma voulet ar gazeten-ma eo deut ar c'helou e reseve Aotrou Escop Guened an otre digant hon Tad Santel ar Pap, da rei en he hano ar venediction abostolic da oll bardonerien Santez-Anna, d'an 8 a vis Kerzu.

Al loteri e ti itronezed an *Adoration perpetuel*, (ar Brovidans,) a vezoz tennet d'an tri a vis kerzu. G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 25 Du.

Priz an daou c'chant tur.

Guinis.....	29 lur, «« c.
Segal.....	20 lur, 04 c.
Eiz.....	16 lur, 48 c.
Ed-du.....	16 lur, 74 c.
Kerc'h.....	15 lur, 66 c.
Avalou douar	9 lur, «« c.

PONT-N'ABAT. — 21 Du.

Priz an daou c'chant tur.

Guinis.....	28 lur, 75 c.
Segal.....	18 lur, 96 c.
Eiz.....	15 lur, 26 c.
Ed-du.....	17 lur, 94 c.
Kerc'h.....	15 lur, 76 c.
Avalou douar	8 lur, 50 c.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so moulliet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el Levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levrion enho.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moulliet gant AR. DE KERANGAL, mouller an Escopi.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA.

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

An Abonamant a tiez beza paet araog caout ar gazeten.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopi, ru ar Gigerez, n° 48, e Kemper

D'an Aotrou de KERANGAL epken e tiez addresi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a diez da addresi d'an Aotrou MORVAN, epken.

ARLE

Ar responchou evit ar goulenou a zo bet great divar-benn Liziri Biuriez ar Feiz ar Bref pe Ordo, a tiez beza caset eun da zecretour an escopte, ha ne ket da leac'h all.

Evit ar Registrout ne c'heller ket, evit ar bloa-ma, ober ho laver oc'h ar re o deus bet eun dra bennak da lavaret divar ho fenn, ha n'o doa ket her great araoak an 20 a viz Du.

An Ordo hag ar Registrout var eun dro caset nemet d'ar re o devezo he c'houlenet araog an 20 a viz Kerzu.

KEMPER, 7 Kerzu 1872.

Lavaret a reamp er sizun all ne ket al labour eo a ziverra buez an den, mes kentoc'h al leziregez hag an didalvoudegez. Ne ket an den dibréder eo a zo ebata he zoare var an douar. Nag a drubuillou ne deus ket oc'h heul an hini n'en deus netra da ober ! Nag hen en deus poan o tremen he amzer ! Nag hén a tiez caout bir he zerveziou ! Hag ouspen ha ne ve ket lavaret e ve pep tra o stourm outhan, en em glefe an oll draou evit ober an heg outhan ? Eun dervez e fell dezhon mont da vale, ha setu an amzer goloet, glao oc'h ober, an avel o c'hoeza, hag eo red chom en ti, rak ma zafe er meas dre an amzer-ze ne ouze ket mancout da c'hounit eur c'hlenvet bennak. Eun dervez all eo brao an amzer, an heol o para, hag e za a doug he gam da ober he bennadik bale. Siouas, dont a ra eur c'hoen heol hag a scaot ; ar paour kez den a c'hoez, dont a ra d'he di teurc'huezet oll, ha brema ne vezoz ket re dezhon tremen tri pe bevar dervez ep finval, oc'h en em louzaoui, ne ket mont a rafe an tamik c'hoezen-ze en diabars. Eun dervez all c'hoaz e ra eun amzer dudius, nag heol nag avel, na glao na leisder, eun amzer ken dous ha ker sioul ma zeo eur blijadur mont dindanhan ; hogen dres en dervez-ze va den en deus poan e bez he droad, ne c'hell guisca botez ebet, ne c'hell lacat en dro d'he dreid nemet scasou gloan pe blouz, ha ne

c'hell ket mont var an douar ien. Ha sonjitet pebez enoumant evit an den kez a rank chom da scopat el ludu epad ma vije eun dudi mont da silaou al laboused o cana.

Lennet em euz eun tu bennag e voa eun itron binividig ha n'e devoa ken soursi nemet ganthi he unan, na ken aou nemet na deuje eur c'hlenvet pe eur boan bennak dezh. Clevet a ra hano euz eur medesin braz, eur doctor brudet meurbet. Mont a ra d'he gaout da c'houlen eun ali bennak diganthan :

— Doctor, emezhi, clevet em eus lavaret e voac'h eun den goueziek meurbet, o poalouzquier euz ar revella oc'h pep clenvet, e roac'h zoken louzou evit diarben pep clenved ha pep poan :

— Hag eur c'hlenvet bennag a zo crog enhoc'h, itron, eme an doctor ?

— Ne ouzon ket, mes ne gavan mui blas vad gant bouet ebet.

— Debrit nebeut dioc'h ar mintin hag e cavot e hoecoc'h ho lein.

— Né gouscan couls lavaret berad en nos.

— Savit mintin mad, grit pennadou mad a vale var an deiz, en em skuizit eun nebeut, hag e couscot guelloc'h pa deui an noz.

— Pennadou bale, doctor ? A veac'h e c'hellan ober eur gamed bennak ma leu ber varnou, emaoun o c'huizi, beac'h din o tenna va halan.

— Chomit var ho treid eur pennad bennag ha lakit ho tivesker d'ho tougen, kemerit treveil hag abars nebeut o pezo halan avoalc'h evit ober pennadou hir a vale.

— Hag an enoumant, doctor, penauz he barea ? Lazet oon ganthan.

— Labourit a zevri euz ar mintin d'an noz, ha ne gavot ket re hir ho tervez.

— Penauz, doctor, n'ooc'h eus nemet louzou evelse ? Me grede oac'h eun den goueziek dispar, hag o pije desket din penauz en em gemeret evit n'am bije mui da zouja na clenvet na poan !

— Mar fell deoc'h ne deufe da stourm ouzoc'h na poan na diezamant ne anavezan nemet eul louzou.

— Hag al louzou-ze, doctor ?

— Eo mervel, itron, evel e deus great ho mam, evel a ra pephini pa vez deut he vare. Hag evit an trubuilou ma oc'h eus comzet din anezho, ne gafot ket k'en nebeut quelloch louzou eget ar re am eus lavaret deoc'h.

Var gementse an doctor a dro he gein ; hag a les an itron da zonjal en alioù e devoa bet, ha da c'hoarzhañ kement ha ma carje.

Hogen setu eno buez an den dibreder; ar pez a dremen evit ar re all ep ma sonchfent enho, a zo evithan trubuilou ha poaniou bras. Doue o veza condaonet an oll d'al labour, ne fell ket dezhant e c'helpañ zoken ar re o deuz ar muia danvez, en em zizober euz al lezen-ze a boan en deus great evit an oll. Hag e tigouez, evel ma velomp, an hini ne laca ket he boan da labourat, en deus poan e c'his all.

Rom. — An Tad Santel a ro dalc'h mad digemer da dad a bep bro. Ar re n'o deuz he velet mors, a zonch dezhant, a raok mont dirazhan, e zeout da velet eun den coz, croumet dindan ar beach'h euz an oad, ha carget a dristidigez kement a ankeniou en deus da c'houzanv. Hogen souezet int o velet eun den laouen, leun a fizians, ne zonch ket en em gleñv hag a vale ker seder hag eun den iaouank.

Etouez ar re a zo bet digemeret ganthan en dervezion tremen et oa eun den euz a Frans. Ar Pap hen anavezaz hag a lavaras dezhant :

— Deut ganeomp d'ar bouremenaden.

Ar gall a heuillaz ar Pap hag ar re a ioa ganthan, hag e vousouezet oc'h he velet sederoc'h hirio eget na doa brema ez eus tri bloas.

— Tostait ama-ta, eme ar Pap, em c'hichen... Petra a rer e Paris ? Savet eo ar golonen vrudet, colonen Vandom ?

— Ne ket c'hoas, Tad Santel ; lavaret a rer avad e vezou savet ep dale.

— Ah !... ne ket eas, dre an amzer-ma, sevel ar pez zo discaret. Ha petra vezou laket var he bek? Ne vezou ket laket, me voar vad, ar pez a ioa kentoc'h?

— Menek zo da lacat varnezhi skeuden ar Frans.

Neuze an Tad Santel en em lakeas da gomz euz ar Frans, da ziskuez pegement he c'harie ha pegement a fizians en deuz enhi. Kement, emezhan a zo savet e Frans abaoe 89 n'oa ket fontet var ar relijion catolig, hag a zo coezet ; ar pez a zaver hirio ne ket ive, hag a goezo ; mes dont a rai an dervez, ha ne vezou ket pell, hag e vezou savet enhi eun dra bennak var ar relijion catolig, hag an dra-ze a chomo.

Santez-Anna-Vened. — Ervez ar c'heleier deut d'ar gazeten c'hallek *L'impartial*, Eskibien Breiz a vezou oll e Santez-Anna d'an eiz a vis Kerzu, nemet marteze

Aotrou Escop Sant-Brieuc pehini ne ket iac'h. Aotrou Escop Naonet eo a dle prezek d'ar bardenorien.

Ar re o deus kemeret ar gark da reiza an trein a zi-blaizo euz a Gempere, a lavar o deuz a vrema bete re a hanoiou, hag e vezou marteze red caout daou drein.

Ar baniel a dle kemperis da gas da Zantez-Anna, a zougo dioc'h eun tu, imach calon sacr Jesus, ha dioc'h eun tu all imach sant Corintin.

Billejou a vezou roet, en derveziou-ma, d'ar re o deus digaset ho hano, ha var ar billejou-ze e vezou merket pe seurt pedennou a vezou lavaret ha pe seurt canticou a vezou canet oc'h ober ar pelerinach.

Evit paea ar baniel-ze, e vezou great eur gest, en eur vont pe en eur zont, epad ma vezou an trein o vale. Ar re pere, ep mont da Zantez-Anna, o dese c'hoant da rei ho ofrancs evit ar baniel, a c'hell her c'has d'an aotrou du Chelas, e Kemper.

Canonization an den eurus Beneat Labr. — Meneg a zo brema da ganoniza an den eurus Beneat Labr. Var gementse ar scrifagnerien diffeiz a ra safar, a ra goab. « Mont a rer, emezho, da ober eur zant euz a vignon an astu, euz a vignon al laou ! Pa vous discleriet eurus mignon an astu, ar Frans a rez eul loden euz an dispign, daoust hag hi a vezou diot avoalc'h evit hen ober brema adarre ? »

Ar memes scrifagnerien dizoue a c'half ive ar c'hoarzrez a charite mignonezed an astu !

A dra sur ez eus var an douar, hag e vezou ato tud crignet gant an dienez ha goleot gant an astu, ha muioc'h a vije c'hoas paneñ ma caver tud caloneg avoalc'h evit kemeret soursi anezho. Ne ket a dra sur tud diffeiz eo a iafe var tro tud reuzeudig evelse. Ne ket hi eo a iafe da denna an astu divar dro tud paour goleot a draillou. Hogen, pe gen dizoue bennak ma ve eun den, ma chomje enhan ar skend epken euz a eun den, e tlie respecti ar re o deus calon ha courach avoalc'h evit ober ar pez ne rafe ket he unan. Red eo, pa goller ar feiz, e collet ive he skiant, rag a dra sur eo red beza diskiant evit goapat ar re a dremen ho buez en oberou caera euz ar garantez hag euz an drugarez.

Mignon an astu ! Reketi a ran, eme eur c'hristen mad, d'an hini en deus scrifet ar c'homzou faëuz ha goapaüsze, reketi a ran dezhant caout unan euz a vignonezed an astu evit entent outhan pa vezou var guele ar maro, pa vezou var ar mare da vont d'ar bed all evit guele pevez ket a laker ene etre Beneat Labr, *mignon al laou*, hag eur c'hanfar d'eveldhan, *mignon ar braouentez hag ar cher vad*, pehini ne ra ken micher var an douar nemet ober ar brezel da Zoue. Neuze marteze e velle pehini euz an daou a zo e guirionez disprijabl. G. M.

Pelerinach Itroun-Varia Lambader.

28 a viz Du.

Bez'e zeuz e buez an den var an douar momenchoù,

devesiou soken a joa, a gontantamant, euz eun daloudeguez ker bras, n'ho roffe ket evit he bouez a arc'hant ; Doue a bermet kementse evit ma vezou assoc'h a ze d'an den, ne deo nemet eun divroad er bed-ma, anaout ar virionez eus ar goms se eus ar Scritur sacr : lagad an den n'en deus guelet, he scouarn n'e deus clevet he speret ne ell ket compren ar pes en deus preparet deza en ên, he vir vro. Dre eno e ro iveau da danva er vitez-ma eun draic benac a eurusded ar barados. Setu ar pez ho deus guelet dre eun experians eurus beleien ha parrisionis Bodilis, Guicar ha Guicourvest oc'h ober ho felerinach e chapel Introun-Varia Lambader, e parrez Plouvorn.

Gouda beza bet aotreadur an Autroun Escop hag assant autrou Persoun Plouvorn, beleien an teir barrez-ma a guemennas d'ho farrisionis dont d'ho heul e pelerinach d'ar chapel devot a Lambader, evit ober d'ar Verc'hez ar memes goulen evel an oll belerinet all euz a bevar c'horn ar Frans : da c'houzout eo, pedi evit hon Tad Santel ar Pab, vikel Jezus-Christ var an douar, hag evit hor mam-bro ar Frans.

Mouez ar veleien a vous selaouet gant ho farrisionis, rac da zeiz heur pa oue boleet ar c'hléier e Bodiliz hag e Guicar e zoa dia en em vodet en diou ilis-ma cals a dud ho devoa clevet an oferen ba lod soken ho devoa bet an heur vad da receo ho Doue en ho c'halon dre n'en em gavent ket cren avoualc'h evit ober var yun ar veach-se a ziou leo hanter pe a deir leo hag ouspen soken evit cals. Dre ma tostea ar brocession oc'h Guicourvest ne rea nemet creski muioc'h mui ; pep croas-hent, pep kar-hent, pep guinogen a zigasse pelerinet nevez, rac tyeguesiou bras a zo n'oa chomet enno nemet unan pe zaou evit dioual an ty ha boueta an aneved.

Cleyer Guicourvest a reas pep a voleaden a joa hag a ziguemer vad d'an diou brocession-ma a glevet o tont a zibel o cana canticou en honor d'ar Verc'hez ; oll goazet ha merc'het, an eil rum goud'eguile, ho doa c'hoant da lacat Introun-Varia Lambader da veza trugarez evitho.

Azalec bourg Guicouvervest an diou hrosessiou ne rejont mui nemet unan, music ebet caerroc'h evit mouesiou an daou vil den-se hag ouspen marteze a gane assamblez meuleudiou ar Verc'hez. Ratcal ma ouet a vel d'ar chapel devot e zeat da bedi enni e que saludet dre ar c'hantec ar c'haera euz an ilis, ar Magnificat ; ia, o Guerc'hez hor c'halonou oll a dride gat joa evel oc'h hini. Bennos da veleien Plouvorn a ziredas da ambroue ar pelerin devot ma, hag a reas lacat da itroun Varia Lambader he guiscamanchou caera.

Canet e vous oferen ar Verc'hez, ha goude an aviel unan eus ar veleien a bignaz er gador evit ober eur brezeguennic. Pa bedas Itroun Varia Lambader da intersedi evit hon tad santel ar Pab Pi IX, ha pa brometas en hano an oll Vretonet calonec-se penaus hag e teuje an nemorant eus an dud d'hen dilezel, evitho a bedi atao evinta en ho ilis parrez hag en ho ziez, an daelou

puill a ziredas eus daou lagad an darn vuia eus ar bobl christen-se a roas sklear da anaout e sielle evelse ar bromessa a rea ar belec evitho.

Goudese e tiskuezas ar guir e devoa hor mam bro ar Frans e pedennou ar Verc'hez, rac ma zeo meur a gant vloas so galvet rouantelez Mari, displega a reas dezoan torfejou a gommets en hor bro brema zo 80 vloas tud diffeiz, tud digoustians, a gassaz an hardizeguez betec discar imach ar Verc'hez divar he auter evit lacat en lieac'h eur plac'h dirollet, pa lavaras penaus bugale ha bugale vihan an dud-se a glask ober c'hoas goassoc'h, eur scrijaden a spount a dreuzas an oll galonou, hag evit miret oc'h eun dra ken euzus e vennosient oll pedi calonec evit hor bro gueas a Frans. Gouda an oferen e vous roet benediction ar zaeramant.

Gat pebez santimanchou a feiz hag a zevotion e tistroas ar pelerinet se d'ar guear en eur gana adarre canticou, a ra bepret dudi ar vretonet ; eur pelerinach eo hag a vezou c'hoas hano anezza er vro ma epad meur a vloas. Mes netra marteze ne reas kement a impression var calonou ar belerinet evel an disparti etre ar brocessionou ; pa velis croas Bodilis bag hini Guicar o plega evit mont da boket da hini Guicourvest, kemense a scoaz eun taol em c'haloun ne gavan ket a gomsou nerzus avoualc'h evit rei da anaout.

C'hi eta, Bretonet, a glask joa ha contantamant guirion grit evel an teir barrez-ma, it e pelerinach de eur chapel bennac dediet dar Verc'hez da bedi evit hon tad deomp oll, da bedi iveau evit hor mambro, hag hor mouesou unanet en doare-ze a obtenu deomp trugarez.

P. Person Guicar.

Daou denner frank.

VII.

Pa zigouezaz ar pevar gamarad e Cernay, e caschont stanket an hent ortho. Eur gedour a roa eno hag a c'houleñnas.

- Piou zo aze ?
- Fransizien ha temmerien frang, eme al letanant.
- Euz a be rejmant ?
- Tennerien frang an Alsas.
- Dindan pe seurt cabiten ?
- Ar c'habiten Bonardel.
- Gortozit ma vezou guelet.

Ar gedour a reas eur sutaden, ha kerkent e teus tennerien frang euz a eun ti da velet piou a roa eno. Pa vouent anavezet, e vouent digemeret mad, ha caset da gaout ar c'habiten Bonardel.

— Deut madra viot eme hema, en eur gregi e dorn pep hini anezho, me zonje din oa great ho tro.

— Ne ket c'hoaz, eme Nicolaz, ha gouscoude eus prusianed avoalc'h a bep tu deomp.

— Ia da, emaint, a leverer var hent Cofmar.

— Tostoc'h eget evelse emaint deomp. Nicolaz a gontas neuze petra a ioa digouezet ganho. petra en doa

lavaret dezhan an doctor Bernard, ha penauz oant bet dizaliet da zenti outhan.

— Hag e credit ez euz hulanet er c'hoad aze ?

— An aotrou person en doa lavaret deomp da genta, ha neuze eur vaouez e deus lavaret deomp ez oa eur vanden anezho en davarn hag o doa laket gedourien var-dro an hentchou hag ar guenodennou.

— Ar vaouez-ze a c'hell beza en em dromplet, a lavaraz eun ofiser a ioa e kichen ar c'habiten, al letanant Ricard.

— Ne zonch ket din, ne ouzon ket petra e divije gounezet o lavaret geier deomp.

— N'oc'h eus ket ho guelet hoc'h unan ?

— Nan, letanant.

— Mad, neuze e c'hellit lavaret ez eus great goab ac'hanc'h.

An dud-ze o deuz aoun rag ho skeud, emezhan gant eur zell a zisprijans. Labourja ve ma ve credet kement fals kelou a zigaser deomp, dalc'h mad, ha ne ket-ta, cabiten.

Bonardel ne lavare ger, hag a choue da zonjal.

— Ouspen zo, eme al letanant, an doctor Bernard a zigouezo soudan, hag a lavar deomp ar virionez guelloc'h eget ar c'hrac'h coz-ze gant he beac'h keuneud e pehini laca Nicolas he fizians.

— Letanant, eme ar c'habiten, eun den a galon oc'h, hen diskuezet oc'h euz; hogen kementse ne vir ket oc'h ar re-ma da veza ive; eleac'h caout goaris oc'h ar re all, e ve guelloc'h en em zicour.

Al letanant a chocaz he vuzellou tano, hag a daolaz eur sell treus var Nicolas.

Kerkent e tigouezaz an doctor Bernard, ker fresh ha ken digaillar evel pa vije o tont euz he gambr.

— O tigouezout emaoch'h, doctor ? a lavaras Bonardel.

— Ia, cabiten, hag ar re vac'haniet a zo oll brao, nemet unan a zo maro er pardaez-ma.

— Dre be bent oc'h deut, doctor ?

— Dre ar c'hoat ; an hentt-ze zo braoc'h, ha neuze e sonje din em bije cavet ar re-ma eno en davarn evel ma voan en em glevet gantho.

— Ar re-ma, eme al letanant, a zo deut a dreuz an douarou o cridi eul laerez keuneud e deus great aoun dezhio.

— N'eus ket a uhlanet en davarn-ze nag er c'hoad ?

— N'eus ket unan.

— Na var an hent ken nebeut ?

— Ken nebeut.

— Asa, eme al letanant, an uhlaned paour-ze credabl a zo eat en douar.

Nicolaz, epad ar c'homzou-ze, a ioa eat drouk livet hag a lavaras : Aotron Ricard, c'hui a zo eur soudard, eun ofiser, ha me ne d'oun nemet eur mac'hadoour bier. Hogen tolet oc'h eus dismegans varnhon, ha ma na doc'h ket eun didalvez, e raimp eur c'hrogad.

— Pa gerot, eme al letanant, gant ar c'bleze pe gant ar bistolen, ma c'hotre ar c'habiten.

— Na gant cleze na gant pistolen, me hen difen ouzoc'h. Penaus, Nicolas, c'hui eur c'hristen, eur c'hatolig, ez it da c'houlen eun duel evit eur ger dipituz am bixe-me puniset evel ma zeo va dever ?

— Ne ket eun emgann evelse eo a c'houlennan, eme Nicolas ; n'em eus ket nebeutoc'h evidoc'h a heuz oc'h emgannou evelse. Hogen me am eus leac'h da gridi ez euz uhlanet er c'hoad, ha ne fell ket din beza tremenet evit eun den digalon nag evit eur gaouiad.

— Den n'ho kemero evit eun den digalon, Nicolas. Mes an doctor Bernard zo tremenet dre ar c'hoad ha n'en deus guelet uhlan ebet. Al letanant Ricard a c'houlennno pardon ouzoc'h, ha neuze e vezoz peoc'h var gementse.

— Ia, ia, evelse eo, eme an doctor Bernard.

— Ne ket evelse e vezoz, eme Nicolas. Me a lavar ez euz uhlanet er c'hoad ; hema a lavar n'eus ket, unan ac'hanc'h, ep mar, a zo ar gaou ganthan.

— Oh, a dra sur, mes ne ket eas gouzout gant piou ema ar virionez.

— Ne ket dies gouscoude ; ar c'hoad n'ema nemet tri c'hart leo ac'hann ; eleac'h chom ama da drabellat, me fell din e teufe al letanant Ricard ganhen, ha ma n'en deus ket aoun, ez aimp hon daou da velet petra zo er c'hoat-ze ?

— An dra-ze a ve en em skuiza calz evit nebeut a dra.

— Da viana e tesksen peur cridi da glaskerezed keuneud.

— Ha mar deuz eno kement a uhlanet evel a lavar ar c'hrac'h coz.

— E tiskuezin d'al letanant n'em eus ket marteze kement a aoun rak va skeud evel ma sonch.

An doctor Bernard a reaz hag a lavaras kement a c'hell evit miret ua dajet d'ar c'hoad. Bonardel a ioa nec'hett.

— Ouspen daou e viot, a lavaras Guillou, me a ielo ive.

— Ha me ivé, eme Conrad.

Ar c'habiten a argile c'hoas. Mes o velet pegement a boan a gemere an doctor o clask miret outho da vont, en doa eun tam disfizians, ha setu hen o lavaret :

— Mad, it, pe kentoc'h, deomp, rak me a ia ive. Neuze e roaz urs d'ar c'habiten Buchon, ma na vijent ket distro abenn peder heur, da vont en hent gant he zoudardet. — Ha c'hui, emezhan, doctor, dalc'hit var ho teod ha ne livir da zen peleac'h e zeomp.

Pa roe ar c'habiten Bonardel eun urs, n'oa ket da c'hina, ha neuze ne voue ket great ive.

Setu neuze ar pemp den-ma en hent armet mad.

— Piou a anavez mad an hent ? eme ar c'habiten.

— Me, a lavaras Conrad, a zo bet o labourater c'hoat ze.

— Alo, cas ac'hanc'h da gichen an davarn, ep mont re dost d'an hent houarn na da hent an dud. Self emezhan da Villou, ho ki zo ganeoc'h, hag hennez hon discullo.

— Bezit dinoc'h, hema ne rai harzaden ebet.

— Mad eo neuze. Brema grik ebet ken na vezimp digouezet.

Pa voant digouezet tost d'an davarn, e velent eun tamik sclerijen ha zoken e klevent trouz enhan. Bonardel a lavaras d'he bevar gamarad : chomit aze, ma zin da velet petra zo duze. Ar pevar den en em guzas din dan eur vezen vraz a ziskenne he scourrou bete'n douar. Neuze ar c'habiten a ieas da ober he dro. Caoz cre a ioa en davarn ; an uhlanet, o vezoz m'o doa laket gedourien var an hentchou, a zonje beza eno en ho c'bre. Dirak dor an ti ez oa ive eur gedour. Hema, evit tremen he amzer, a ioa en em laket da zellet en eur puns a ioa eno ; al loar marteze a vele en dour. Ep dale e voue guelet he garavellou en ear, hag ep caout amzer zoken da ober enr griaden, en em gavaz e guelet ar puns. Bonardel a ioa eat didrouz hag en doa he gaset da glask al loar e guelet an dour.

Ar c'habiten a dosteas neuze oc'h an ti, hag o vezoz anavezet tost da vad pet oant enhan, e tistroas da gaout he gamaraded.

— N'int nemet seiz oc'h taol, emezhan ; ho armouzo e kichen an nor a gleis ; c'hui, Nicolas, gant eun taol scoaz a zivarc'h an nor, hag araok m'o devezeo bet amzer da glask benveg ebet, ema great ho stal. Lezomp hon tennou, ha labouromp gant hor bouc'hili.

Nicolas, evel a ioa lavaret dezhan, a dolaz an nor en ti gant eun taol scoaz. Ar stratuil a voue braz etouez an uhlanet, hogen ne badas ket pell ; en eur momet e vouent discaret ho zeiz. Unan anezho gouscoude en devoue amzer da loskel eun tenn, hag ar veulet a dorraz he scoas d'al letanant Ricard. Ar c'hi Sultan en doa great he lod ; rak lamet oa gaut gouzoug unan euz an uhlanet, hag en doa ive discaret he zen.

Edont o sonjal mont kuit, pa glefbont ar c'hi o kundi e tal dor eun toul cambr a ioa e traon an ti. Kemeret a rejont goulou, hag e savaz ar bleo var ho fenn pa veljont petra a ioa er gambr-ze. An hostizez, leun c'hoad stanket he ginou da viret na c'helje crial, ha staget oc'h post ar guele ; an hostiz var al leur zi e creiz eur poullad goad, draillet he Benn a daoliou bouc'hal ; eur c'havel troet var he c'hinou ; a drugare Doue, ar bugel n'oa ket lazet. Ar yam, pa voue distaget, a lamas gantan, hag a c'hoarze hag a vouele var eun dro. Al lamponed n'oa ket bet avoalc'h dezho goal lacat tud an ti, torret o doa an arrebeuri ha laket en ho zier kement a gavent mad da gas gantho.

An hostizez reuzeudig a gontas d'an dennerien frank penanz o doa an uhlanet lazet he fried. Neuze emezhan e lavarent pa vije deut ar spier, ha pa o divije great ho stal d'an dennerien frang a dlie dont ganthan, e lacajent

an tan en ti. Me ha va bugel, ha cors va fried paour a vije bet devet panefe ma zoch digouezet.

— Deut eo ar spier ama ? eme ar c'habiten.

— Ja, deut eo var dro eiz heur, hag ec'h egare defot n'oa digouezet ama me n'ouzon ket piou. Neuze eo eat da Cernay, hag e lavare :

Me ho faco gouscoude e gis benuak.

— Anaout a rasac'h ar spier-ze ?

— N'em eus ket he velet ; enz an toul-ze eo em euz he glevet.

— He anaout a rasac'h-hu dioc'h he vouez ?

— Oh ia, anaout mad ; lavaret a rafet e ve mel en he c'hinou.

— Petra a livir-hu euz an dra-ze ? letanant Ricard ?

— Pardon a c'houlennan ouzoc'h, Nicolas ; al lampon-ze en doa tromplet brao ac'hanon-me.

— Lezomp an dra-ze, letanant, pardonet oc'h pell-zi.

G. M.

AR MILINOU AVEL.

II.

Ar seis miliner iaouang, o clevet prezegen ar miliner coz, a zellaz an eil oc'h egile.

— Ahanta, eme Childerand gant eur min goa-paüs, petra, argila a raimp ? Re a c'houlennan ouzoc'h ?

Mes ar gansarded en em dennas kuit an eil varlerc'h egile : an diot coz-ze, emezho, a fell dezhan ober goab ac'hanc'hni.

Ma ne vez ket demezet he verc'h ken ha vezoz savet eur vilin dezhi var ar menez, e chomo da goza ganthan evel ma chom brema an ed en he solierou.

Juliana e devoa, ep beza guelet, clevet prezegen he zad. Tost e voue dezhi coeza pa glevas petra a c'houenne digant an hini a vije map caer dezhan. Mes he c'halon a laoueneas pa velas ne dea nemet c'huec'h anezho kuit, hag e chome unan, Jacob, an hini a blije muia dezhi.

— Childerand, eme Jacob, evit hor c'has divar ho tro, oc'h eus goulennet eun dra ha n'ema e gallout den, mad ar pez n'ema e gallout den, me her graio.

— Evel a giri, va fotr, eme ar miliner coz en eur vusc'hoarzin.

— An hini a gar evel ma ran-me zo goest d'ober burzudou.

— Oh ! oh ! ni velo pe seurt burzudou a ri.

— Asa, Childerand, mar gran ar pez a c'houennit, e tal'hot mad d'ho ker ?

— Ia, ia, eme ar miliner oc'h ober eun abaden c'hoarzin, toncomp, va map caer mar bez, ha setu ama petra a lavaran dit :

— Sao da vilin, hag e pezo va merc'h.

— Savet e vezoz.

— Alo, labour, ha chans vad. — Hag ar miliner coz

— droaz he gein bag a ieaz ac'hano en eur zevel he zis-coas.

Evithan da ober goab, ar miliner coz a ioa gouscoude fouge enhan o velet bete pegeit e carie Jacob he verc'h.

Juliana a ieas da c'hortoz Jacob e kichen eur vodeu aleg eleac'h ma c'houie ervad e thie tremen, hag a lavaras dezh'an :

— Jacob, me am eus clevet ar pez en deuz lavaret ya zad deoc'h ; ha caout a ra deoc'h e c'helpot dont a benn euz a eun dra evelse.

— Abouez poan avoalc'h e teuer abenn a bep tra, eme Jacob.

— Mad, me garfe e ve savet ho milin ! hag hi kuit d'ar red, ar rusder var he bizach evel pa e divije great eur goal dra.

Hogen an anzao-ze a roas calon d'an den iaouank, Mont a reaz ac'hano laouen bras, en eur ober uvreou ar re gaera, evel pa na vije nemet eur c'hoari sevel eur vilin var ar menez.

Pignat a reas neuze var ar menez, hag e savaz enoeul lochen gant plench, hag e chome eno nos deis da zonjal penauz en em gemeret evit mala ed ep dour. Pell e voue eno o sonjal ; avechou e cave dezh'an en doa cavet ar pez a glaske, hag abenn ent pennad e vele n'en doa cavet netra.

Disken a rea hep en amzer da ober baleou d'ar vilin, avechou e tiskenne lijer ha laouen, hag ar miliner coz, par her guele o tout, a lavare d'he verc'h :

— Em euz aoun na deo cavet he vilin gant Jacob !

Avechou all her guelet o tostaat goustadik, tenval he benn, ha Childerand a lavare :

— Juliana, ne dai ket da embannou c'hoas dissul kenta.

Juliana avad a roe ato courach d'an den iaouang, a lavare dezh'an caout fizians ha dioual da fallgaloni, ha bep tro Jacob a iea en dro d'he venez laouenoc'h, hag en em lakea adarre da glask eun ijin bennag evit dont abenn euz he daol.

Hogen caer en doa terri he benn, ne gave netra ; mes an Env a deuas dreist ar mare d'he zicour. Jacob en doa savet he lochen var ar roc'h evit na vije ket kel leiz evel var an douar. Laket en doa daou dreust a groaz, ha var ar reze en doa neuze, gant plench, savet he lochen en eur pez. Hogen eun dervez ma voa cre an avel ha ma voa digor he zor, eur sourrat avel a grogaz en nor-ze hag a reas d'al lochen trei, en hevelep doare ma n'edo mui an nor dirag al leac'h ma edo kent.

Eul luc'heden a dremenras dre he speret, eur sclerien nevez a bare varnezhan. Guelet a rea brema an tu da zont a benn euz ar pez a glaske, hag ez eas d'an daoulin da drugarecat Doue dre ar beden c'hoeca en doa great biscoas.

Anaout a rea brema nerz an avel, hag e sonjas dioc'h-tu mar galle ober eur rod gant diouaskel hag a grokje an avel enho evel m'oa croget en he zor, an avel a lakaje

ar rod-ze da drei, hag ar rod a lacaje mein milin da vont en dro.

Er meaz anezhan he unan, Jacob a sonjas diskenn dioc'h-tu da gaout Childerand hag ober goab anezhan ive d'he dro, ha neuze evit rei calon da Juliana. Mes eun eil sonch a deuas dezh'an ; marteze ne c'helje ket ober ar pez a ioa en he speret, hag oa guelloc'h gortos ken na vije guelet, ha setu hen o chom var ar menez hag oc'h en em lacat da labourat.

Jacob en doa speret hag ijin. Da genta e reaz, evit guelet, eur rodik gant peder askellig tost da vad evel ar re a velomp hirio. Ar rodik-ze a ieaz en dro, ha neuze n'en devoue douet ebet mui na lacaje eur rod vras da drei gant eskel bras. Neuze e tiskennas, ne ket da gaout Childerand, mes da gaout he vuia caret.

Ar vilinerez iaouang a ioa neuze azezet en disheol o c'hiat.

Nec'het oa, hag e selle aliez oc'h ar menez, rak Jacob n'oa ket deut d'ar vilin pell a ioa, hag e sonje dezh'i e voa collet he stal ganthan pa her guelaz o tont kel laouen hag an heol. Azeza a reaz en he c'hichen, hag en em lakeas da ziscleria dezh'i petra en doa great ha petra a espere.

— Ah ! aze emaout ? Jacob, eme eur vouez c'hoz en ho c'hichen ; ne vouien ket e voaz aze, va fotr ; me gave din e vije bet ker brao dit dont d'am c'haout evel dont da gonta historiou d'an demezel-ze ; ha c'hui, demezel, me gave din e voa dlet deoc'h ive rei pers d'ho tad en hoc'h aferiou...

Ha pa vije deut eun den maro da gomz outho, an daou zen iaouank ne vijent ket bet strafuillet muioch' eget na vount o clevet ar miliner coz. Sevel a rejont ho daou en eur grena, ha ne gavent ket eur her da lavare.

— Ia, ia, eme Childerand, e caf deoc'h ema paket ar c'had-ganeoc'h, hag emaoch'o tridal evel daou eostik. Me a lavar deoc'h, va mab caer mar bezit, me zo skuiz o c'hortoz, hag evelse...

— Childerand, n'o pezo mui pell da c'hortos ; brema emaoun sur eus va zaol.

— Han ia ! savet eo da vilin ?
— Ne ket c'hoas, mes ep dale e vez.

— Hag abenn peur ?
— Abenn tri miz ama.

— Mad, lakeomp tri mis, pa leverez ; mes ma na vez ket savet da vilin abenn neuze, ma n'am eus ket guelet a vleud great enhi, lavar kenavezo d'am merc'hme ha kea de glask da chans e leac'h all. G. M.

(Eur pennad all eur vech all.)

Boulogn-var-vor.

« Ann nep en deuz kalz traou gwelet,
A c'hell beza kalz traou desket,
a lavar er fablenner koz. Daoust d'in da veza gwelet nebeutoc'h eghet aleiz ; daoust oll d'in da veza chomet

ep deski kement am euz gweletje c'hoantaan hirio komiz deoc'h euz ell leac'h am euz gwelet en unan euz va beachou er meaz ar vro. Kement-se a ziskuezo splam ez euz feiz estreghet etouez ar vretonet hag a dle rei deomp levenez, kerkoulz hag hor startaat ouz hol lezen.

Mar goulennit petra eo Boulogn-var-vor ouz unan euz ar gansfartet gwisket kaer a gaver dre ar vro, me fell din lavaret ouz ar mevellou-marc'h hadourien a deu da ghinnig deoc'h ho marc'h hadourez, hen a zisklerio deoc'h : « Boulogn-var-vor a so eur ghear a ra hag a verz kaiz plum-houarn. Ar re-se ne velont er bed-ma nemet daou dra : prena ha gwerza evit dont abenn da rastellat danvez. Me n'oun ket marc'h hadour ha n'am eus ket bet enn eur dremen eno e miz maë diveza, ann disterra ioul da velet penaoy an aotrou Blanzy a rea he blum-houarn kér brudet. Va evez so bet tennetenn tu-all. Ar pez am euz da zisplega a dronc'h an diou ghevren ; hirio e lavarin petra eo bet Boulogn-var-vor, eur veach all pétra eo brema.

Var ann bent euz a Vro-Saoz da Baris em'ar ghear hanvet Boulogn ha leshanvet var-vor evit hen dishenvelebi diouz er Boulogn all tostig Paris. All leshanvet se so roet dezh'i, dre ann abeg m'eo stignet var ghein er grec'h en aziouz ar gwask mor a zistag Bro-c'hall diouz Bro-Saoz. Araog ar scrab vraz so bet enn hor bro, bremeza ez euz pevar-ughent vloaz e oa eno enn Escopti pinvidik hag er gathedral dereat meurbet. Hoghen eno evel el leac'h all, falc'h ann dismant a dremenaz, ann Eskopti a oue torret, ann iliz gaer a oue diskaret, ne chomaz anezzi nemet koz-mogheriou.

Var dro ar bloavez c'hweac'h kant tri a tregont goude ghiniyevez hor salver, tud Boulogn a velaz eur vaghig vian var ar mor bras.dirag o c'hear hag a deue var euri etrezeg aun douar. Souezet meurbet e ouent pa zouaraz ar vaghig-se e pehini n'oa nemet eur verc'hez koat dam-zu euz a dri droat hanter hueldet. Kement-se a oue kemeret evit eur burzud hag eur goulenn a rea mam Doue da veza enoret er vro. Sevenet e oue kement-se hag eun iliz a savaz eb mar var greiz ar grec'h en m'ema Boulogn. Divezatoc'h ann iliz-se a zigwezas eur gathedral gaer hag eul leac'h hentet gant ni-ver bras a bardounierien a dost hag a bell.

Epad ann trizekvet kanvet Boulogn-var-vor a velaz oc'h erruont enhi da enori ar Verc'hez pardounierien a c'hoat huel. Phelep-August, roue Bro-c'hall hag euz ar re vella, Henry trede, roue Bro-saoz, ha sant Louis. Nebeut goude-se e velchot daoulinet eno eur pardounier disterroc'h daoust dezh'an da veza brudet ive. Hen oa Guillou Nogaret, ministre roue Bro-c'hall map bian sant Louis. Hema en doa tec'h etorin hag he vinistr Nogaret a savaz e zourn dirag penn sakr ar Pab Bonifas VIII. Evit an torset-ze ar pab Klemant V a c'hourc'h emennas dezh'an mont da bardouna d'ann Itron Varia a Boulogn.

Galloud an Aotrou Doue a so bras, he vreac'h n'eo ket diverret. Marteze e velimp ive enn hon amzer kanfarted kavatal da Nogaret, Garibaldi, Victor-Emmanuel

hag ho c'henvreudeur o vont diarc'h en da eul leac'h santez bennag hag o c'hober eur binjen skeuduz ; da c'hemal kement-se distroomp da Voulogn.

Etouez ar pardounierien a bedaz eno, n'ellan tevel koulskoude unan en em gavaz er bloaz 1769. Hennéz a dlie beza karet gant Ebestel ar vreudeuriach, ann dud a zispac'h pere, var ho meno a gar kement ann dud dister. Hen a ioa eur c'hlasker bara, evelato o deuz ounta eur gassoni ruz dr'en abeg ma eo sant Job-Beneat Labr.

Pa droaz e penn Henry VIII, roue Bro-saoz ar fronden vrao da dreki merc'hevel ma troke rochet, pa ne aotreaz ket ar pab kement-se en em lakeaz'pab he unan hag e kassaz da protestant Bro-saoz gwech-all leshauvet mam ar zent. Ar re a chomaz stag ouz al lezen goz a oue dialbennet, ar veleyen droist oll a oue harluet euz ar vro.

Neuze e skeud iliz an Itron Varia a Boulogn e savaz eur skol vraz bleniet gant ann tadou Jesuistet ouz pere ann dud difeiz o d'euz kement a gounnar. Ar skol vrassesse a zighemere ar saozon Catholik hag a oue evel eur vagherez a beleac'h e lammie heb enn amzer dreist ar mor, ebestel dispoint da brezeg e Bro-saoz. Er skol gwisieg a Voulogn eo bet troet e saozmég an aviel so c'hoaz etre daouarn ar saozon catholik. Ansa a deer koulskoude n'euz ket enni ker iac'h saozmég hag en himi ar protestant.

Pa gwezas ann dispac'h vraz e Bro-C'hall, Boulogn a oue ive tizet ; tud divroet ha difeiz a loskaz kabest d'ho ioulou fall. Ann eskop a renkaz tec'h et Bro-saoz, ar verc'hez enoret epad ken alies a gant vloaz a oue devet var dachen kear, ar gathedral e pe leac'h o doa daoulinet kement a dud huel hag a dud dister a oue diskaret, kalounou tud Boulogn-var-vor a chomaz manret.

BARZ BRO-BAGAN.

Cantic en emor santez Anna. (1)

Var don : | Itron Varia a Esperans.
Eun Doue a deu da bartant.
Goude beza communiet.

Saludomp gant devosion
An Itron Santez Anna :
Leveromp dezi a galon
Hag en eur vonez oll brema :

DISCAN : Santez Anna, hor Patronez,
Hor sicourit en danger,
A bezit hon alvocadez
Dirac Jesus hor Saver.

Santez Anna mam ar Verc'hez,
A dra sur zo galloudius.
He merc'h en env zo Rouanez,
Guir vam d'hor Salver Jesus.

— Santez Anna, etc.

(1) Euz ar c'hangtik-ma ez euz laket digas 1,500, evit ar bardounierien, euz a di ar mouller, an aotrou HASLE.

Pep-unan da Santez Anna,
Gant fizians en he boaniou,
A velomp oc'h en em voostla
Hac o vont d'he chapeliou.

— Santez Anna, etc.

Ar vam evit he buguelic

D'an Itron Santez Anna

A ra bemdez eur bedennic

Hac a zesk deza cana :

— Santez Anna, etc.

Ar soudart o vont d'an arme

D'an Itron Santez Anna

En em erbedo, ha neuse

A guerzo en eur gana :

— Santez Anna, etc.

Ma teu an tourmant da c'hoenza,

Ar martolot a bedo

He Batronez Santez Anna,

A disouci a gano :

— Santez Anna, etc.

Al labourer var he dachen,

Evit en em ziskuiza,

Diouc'h e däl a sec'h ar c'hoezien

Hac en em ro da gana :

— Santez Anna, etc.

Ar pastor e bär ar menez,

He zened en-dro deza,

Lies a veach d'he Batronez,

O c'heus clevet o cana :

— Santez Anna, etc.

O vont d'ar mintin d'he zervez

Ar micherour a bedo

Santez Anna he Batronez,

A gant fizians a gano :

— Santez Anna, etc.

E pep korn eus a Vreiz-Izel

An Itron Santez Anna

E deus eun iliz, eur chapel;

Deomp oll d'y da bardona.

— Santez Anna, etc.

Evel hon tud coz, Bretonet,

Henoromp Santez Anna.

P'e z'oump klan, p'e z'oump ankenniet.

Ne skuizomp ket o cana :

— Santez Anna, etc.

Goal amzer. --- Ar goal amzer a gendalc'h, hag ar glao ne ean na nos na deis couls lavaret. Ne ket souez eta ma zeo braz an doureier ha ma zeo beuzet an douarou plad.

Dissul 24 euz ar miz e voa barrou arneu scrijus meurbet. Var dro teir heur goude creisdeiz e voue e Kemper eun dalm gurun spontüs. Coeza a reaz ar gurun e meur a leac'h, ha dreist oll en eun tiegez e kichen kær eleac'h ma lakeaz an tan en eur bern colo. Dre chans an dud a ioa o tout euz ar gousperou euz a Ergne-Armel, hag e c'heljot laza an tan ep m'en divije great droug all nemet devi ar bern colo-ze.

Er memez amzer ar gurun a goeze ive! var eur vezen e kichen chapel Santez Anna, e parrez Fouesnant. Ar vezen taolet var ar chapel, e deus torret eun nebeut guer, hag an tour en deus bet ive eun drouk bennag, a leverer.

Pelerinach Santez Anna.

Leveromp c'hoaz eur ger divar benn ar pelerinach-ze.

Araog an 8 euz ar miz, e rer e Santez Anna eun naved evit en em bourceas d'ar pardon. Bemdez, d'an oferen a seis heur, e lavarer Litaniou ar Verc'hez, "ha goudeze ar Parce, ha goudeze ar pedennou-ma :

« O Mari consevet ep pec'het, pedit evidomp-ni en em erbed ouzoc'h.

« Santez Anna, cre an iliz. pedit evidomp.

« Sant Joseph, patron an oll ilis, pedit evidomp.

Sant Joasim, pried santez Anna, tad ar Verc'hez Vari, pedit evidomp.

Sent ha Santezed Doue, bezit hon Alvocated.

Xlez gardienar Frans, difennit-hi oc'h he enebourien.

Eur ger bennak c'hoas diyarbenn ar pelerinach :

Daou drein a ielo euz a Gemper, dissul 8 a vis kerzu; c'hoas ne ouzon ket hag hi a c'hello cas kement a c'hounen mont.

An daou drein a ziblaso euz a Gemper da beder heur anter, (ha ne ket da bemp heur anter) (1).

Ervez a zo scrifet euz a Vened, vardro cant beleg a c'hello lavaret an oferen e Santez Anna azalek seis heur befe creisdeiz, ha kementse etre ar veleien a devio euz a Roazon, Naoned ha Kemper. Evel ma zeo marzeze eun niver a veleien brasoc'h eget an dra-ze, an Aotrou'n Escop a Gemper a ro an otre d'ar veleien a ielo da Zantez Anna da lavaret an oferen araok diblas, ne vern ket pe heur, eur vech tremen et anternoz.

An oferen diveza evit ar bardonerien a vezozlavaret vardro unneg heur anter, var ar Scala Sancta, an delez santel er meaz euz ar chapel (nemet da viana an amzer a virfe.) Araog an oferen-ze e vezoz proseson ar var toloded.

Consecration ar chapel a dle beza er bloas 1873. Kementse a roi tro da vont da Zantez Anna d'ar re ne c'hellint ket mont brema, hag ive d'ar re a vezozbet brema, da vont da drugarecat patronez Breiz-Izel, mar o deus bet ho goulen, evel ma hen esperomp.

G. M.

An Aotrou Sever, person Coatmeal, hag an Aotrou Bretel, bet person e Cast, zo maro er sizun dremenet.

An aotrou Cam, bet person e St-Thonan, hag an aotrou Abgrall, beteg e Beuzec, a zo ma oive.

(1) Ar re zo e penn an hent houarn a serif ne c'hellont ket rei treiz nou spesial nag evit Landerne nag evit Bannalec.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moulet gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escop.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA, Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet; evit c'huech miz, pevarzec real.

Am Abonamant a dle beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazeten a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escop, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.

D'an Aotrou de KERANGAL epken e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 7 Kerzu 1872.

Pelerinach Santez Anna Vened.

Doue en deus great pep tra evit an dud choazet, a laver deomp ar scritur; lacat a ra pep tra da dalvout evit he ilis santel. Pa deu tud ijinuz a Benn euz eun tam labour dispar bennak, ne zonjout nemeur calz anezho nag e Doue nag en he ilis; ne zonjont peurfiesa nemet da denna varnezho ho unan souge ha meuleudi ha neuze da c'hounit peadra. Hogen Doue, pa otre e zafe eun tam labour ijius bennak da benn, en denz ive eur mennoz, hag ar mennoz-ze a vez great sto, daoust d'an dud da enebi outhan.

Evelse ar re o deus cavet an tu da zevel an hentchou houarn ne zonjent nemeur, credabl, da renta servich d'an ifis, da zicour skigna ar feiz eleac'h ma felle da Zoue e vije skignet, da rei tro d'ar gristenien vad da ziskuez ho feiz hag ho relijon, o vont a vandennou ep niver da bidi d'al lec'hiou santel, ha da renta d'ar Verc'hez pe da eur zant all bennag enoriou skeduz, ar pez n'o divije galat Morse da ober paneze an hentchou houarn.

Her guelet on euz er bloa-ma pa zeus bet eat kement a bardonerien a bevar c'horn ar vro, da Lourd ha da veur a leac'h santel all. Her guelet on eus, dissul diveza, pa zeus bet eat kement a bardonerien, euz a oll escop ou Breiz, da Zantez Anna Vened, da bidi patronez Breiz-Izel.

Leveromp eur ger ar pelerinach-ze.

Ar re a zo en em lakat e penn ar pelerinach-ze, e Kemper, o deus kement calz a boan evit he reiza. En em glevet oant da genta gant ar re o deus da velet ar an hent houarn evit caout eun trein da gas 500 pardoner da nebeuta, 800 da birra. Hogen kement a hanoia a zo digaset dezho, ma o deus gouennet ha bet eun trein all kement ar vrasc'h eget ar c'henta, hag er memes

amzer Bannalec ha Landerne a c'houenneive peb a drein.

Hogen ar re zo e penn an hent houarn n'o deus ket galat rei ho goulen d'ar re-ma, dre ma voa dija kement a c'hellent da lacat a dreinou var ar linien. Trizek trein bræz evit ar bardonerien epken, ep conta an, treinou a ia bemdez. An trein kenta gouscoude diblaset euz a Gemper en deus galat kemeret eur vanden bardonerien e Rosporden, hag an eil trein eur vanden all e Bannalec. Da beder heur anter e tlie dinblas antrein kenta; hogen daoust d'ar boan a gemeret evit renca an dud, daoust d'au oll da veza sioul ha didrouz, e voa pemb heur nemet kart pa en deus galat ar c'henta trein mont en hent. Seitek cant den a ra eur bodad brao a dud, ha pa ve red entent outho oll, kementse a c'houlen eur pennad brao a amzer. Treinou pouner a beder pe pemb wagon varnugent ne c'hellont ket ken nebeut mont dre'n hent ker scanv hag eun trein a bemp pe c'hoec'h wagon epken; evelse eleac'h beza en Alre da eiz heur, e voa trémen nav heur pa'z oar digouezet e gar Alre, hag ar bardonerien laket eno var diou reng evit mont e proseson d'ar chapel, a zo digouezet e santez Anna var dro unneg heur.

Comzomp brema euz an devosion o deus diskuezet an oll bardonerien epad an dervez-ze, o vont hag o tont, coulz evel pa edont el leac'h santel. Ar re a ioa e penn ar pelerinach o doa laket moulla, hag a roe da bep pardoner, ar arok diblas, eur pennad scrit eleac'h moa merket ar pedennou a dliet da lavaret hag ar c'hanticoù a dliet da gana, en eur vont hag en eur zont; merket oa petra a dliet da ober e pep gar, ha zoken lod euz ar pedennou hag euz ar c'hanticou-ze a ioa moulet hed-ha-hed. En eur ziblas a Gemper eo bet canet Santez Anna, pedit evidomp, teir guech, hag ar bedenzo zo bet canet goudeze couls lavaret bep gar, ha dreist oll pa'z oar en en em gavet tost da Alre, a vel da iliz santez Anna. Neuze o vont varzu Rosporden eo bet lavaret ar pedennou dioch ar mintin, ha goudeze, e peb

gar, goude beza saludet santez Anna, e canet eur c'han-tik ; cantik santez Anna ; Mori mam a esperans ; cantik sant Joseph ; An Ave Maris stella ; ar Magnificat ; neuze diou pe deir dizenez euz ar chap'led, evit gallout lavaret ar Rozera oll en eur ober an dro ; hag ive chapeled santez Anna, o lavaret var bep greunen : santez Anna, pedit evidomp. Kementse a reat, ne ket epken e pep wagon, mes zoken e pep combot euz ar wagoniou.

Cana a reat ive hep en amzer ar c'hantig da c'houlen pardon : Ova Jesus, setu deut an amzer, gant ar Parce Domine, evit digas sonch da bep hini ez eant da bardona, da c'houlen pardon evit ho unan hag evit ho bro. Hogen ar bardonerien a ziskueze avoalc'h edo ar zantimantze doum en ho c'halon, rag er pennadou ma na bedet ha na ganet ket, an darn vuia, eleac'h cozeal a velet o sinval ho muzellou, o pidi en ho fart ho unan.

E Rosponden hag e Bannalec etliet kemeret eun-ne-beut pardonerien. Hogen ne ket ar re-adlie mont en-hent epken eo a ioa deut d'ar gar, an diou barrez a ioa deut couls lavaret a bez da reketi beach vad d'ar bardonerien. Er gariou all ive, dre ma zeat, e cavet aleiz a dud hag a ziskueze deomp ar perz a gement en eur vad on devoa da vont da velet patronez Breiz-Izel. Eur beden evidomp ! eur beden evidomp ! a lavarent-hi deomp dre ma tremenemp.

E santez Anna, proseson Kemper en deus bet an digemer ar c'haera. An aotrou Guyader, euz a C'hourin, mestr muzisian, a ioa var an hent oc'h hor gortos gant eur vanden muzisianed. Lezet en doa an holl brosesionou all evit dont a ziarben da hini Kemper, hag edont abaoe eiz heur var hent Alre, rak sonjal a rea dezho e vijmp digonezécal kentoc'h. Evese proseson Kemper e divije great he antre e santez Anna evel e triomj panese ma zeus deut glao pa edo tost d'ar Bourk.

Evel ma zeus calz a aoteriou en iliz nevez santez Anna, ar veleien a ioa eat di var ion o deus galiet lavaret an oferen santez ; gouscoude oa ouspen creis-deis pa zeo echuet an oferenou. Dalc'het ez oa zoken eun oferen da lavaret bete goude ar brezegen, hag an oferenze a ioa eun heur da nebeuta pa zeo comanset ; kementse evit ar bardonerien n'o devoa ket galiet caout oferen kentoc'h. E guirionez eno ez oa eun ingroez tud, ne c'hellet ket mont en iliz evel ma caret, ha goude beza eat en ilis ne c'helle ket an oll guelet peleac'h ez oa eur belek bennag oc'h oferenou. Bez'ez oa eno, ouspen ar bardonerien deut dre an hentchou houarn euz a Gemper, a Roazon, a Naonet hag a Bontivy, trizec proseson deut euz a drizec parrez a escop Guened, parreziou ar vartolodet o deus roet tro d'ar pardon-ma, ep conta c'hoaz ar bardonerien deut euz ar parreziou divar dro. Aotrou escop Guened en deus lavaret e tlie beza eno var dro daou ugant mil bardoner, ha clevet em euz e voa bet eno vardro pemp mil gommunion ha tregont en dervez-ze. (35,000)

Unneg heur anter e c'helle beza pa zeo eat ar brosersion er meaz euz an iliz evit mont d'ar Scalier Santel,

Scala Sancta. Ar scalier-ze, evel ma em eus bet he lavaret e Feiz-ha-Breiz, a zo chenchet plas dezhi abaoe m'eo savet an iliz nevez. Caset eo eur pennad ac'hano, mes ato dirag an iliz, ha savet e creiz eur pez douar a reat anezhan Park-ar-Spernen, hag ar park-ze, savet moger en dro dezhan, a zo deut brema da veza eun dachen hag a zo frankis gauthi. Eno en em vodas neuze ar bardonerien evit clevet ar brezegen ; hogen daoust d'an dachen da veza frank, ne c'helle nemet eul loden anezho tostaat.

Ar proseson, evit beza n'e devoa ket pell da vont, a zo bet eur pennad mad o vont euz an ilis d'ar scalier santel, rak bez'e voa da renca en he fenn, ouspen ar vartoloded gant ho zaolen, an oll banielou ha gitoniou deut di euz a n'ous pet leac'h. Varlerc'h e teue ar veleien hag an Eskibien. Bez'e voa Aotrou Arc'hescop Roazon, Aotrou Eskop Naonet, Aotrou Eskop Kemper hag Aotrou Escop Guened. Da lavaret eo oll eskibien Breiz nemet Aotrou Escop Sant Briec, pehini a vije bet ive a dra zur ma vije bet iac'h.

Ar brezegen zo bet great gant an Aotrou Fournier, Escop Naonet. Aotrou Escop Naonet zo eun den helavar hag eur prezeger distagel ; hogen eno en doa cavet eur bobl tud hag o doa discouarn evit silaou ha calon evit saouri he gomzou. Ne vez ket roet alies d'an den var an douar euz ar momentchou dudius-ze e pere e saunter an oll galonou tomet hag entanet gant carantez Doue, o santout an izom da ziskuez dirag an oll ho zantimanchou a feiz hag a relijon. Goude ma en devoa ar prezeger lavaret eur ger bennak divar benn ar pardon ma edot enhan, divar benn feiz ha devosion ar vretoned, o veza deut d'ho alia da gendrec'hel, da c'houlen hag hi a zalc'h che ato mad d'ho feiz, an daouarn a zo savet en ear, hag eur gradien a zo deut euz a galon hag euz a c'hinou am oll : ato ! — Ha kementse daoust petra a oufe da zigouezout ? — ato ! ato ! — Ha kementse brema pa rer eur brezel ker cris d'ar feiz, d'an ilis, d'ar relijon ; brema pa ne d'eo mui eur virionez epken eo a glasker da nac'h evel zo bet great meur a vech, mes ma clasker nac'h an oll guirionezou, ha disc'hrienna var ueat ar feiz euz a douez an oll ? — ato ! ato ! — Ha bourk santez Anna a dregaree gant mouez ar bardonerien. Hag an daelou a zirede puil euz a zaoulagad an oll ; rak ne gredan ket e vije eno calon ebet ha ne vije tenereet. Ar vartolodet-ze ken dizaous var dachen ar vrezel, a velet ar pezennou daelou o tiredet hed ho di-voc'h, couls hag an oll bardonerien all.

Biscoaz act a feiz ne voa bet great c'hoec'h na solanoc'h. Rag an dra-ma a c'hellomp da henvel eun act a feiz, great a zevri ha ne ket divar beg an teod. Ar c'hri-ze a zave anezhan he unan euz a vouelet ar galon. Breiz-Izel a bez eo a gomze eno dre c'hinou ar bardonerien, rak bez'ez oa eno tud a bep corn anezhi. Mar doa eno eun den difeis bennag, hag e zoa credabl, unan bennak digaset di evit spia ha guelet pêtra a c'hell da ober chris-tien vad, bretoned, en em zestumet en eul leac'h

santel evit pardona ; an dud difeiz-ze a dle beza scrignet ho dent ; ho zeod avad a vez e homet ep sinval ; n'edo ket ar mare evithan da vont en dro. Guelet o deus, mar greont-hi avechon leou milliget, en dervalien, en ho assembleou euz, ar gristenien, pa o deuz eul le da ober, her gra e creiz an deiz, oc'h sclerijen an heol, dirag an oll, ha gonzout a reont e tale'h ar gristenien vad guelloc'h d'ho le evit na reont-hi. An act a feiz-ze, ar vitez-ze euz a bardonerien Breiz, a dle beza savet beteg an Env, hag a dle, ep mar, beza plijet da Zantez Anna o velet he bretoned vad o choaz he chapel evit rei dirag ar bed oll eur merk a feiz euz ar vent-ze.

An nemorant euz a brezegen aotrou Escop Naonet, a zo bet trouc'het gant ar c'hi : ato ! ato ! bevech ma cave ar bardonerien tro d'hen lavaret.

Goude ar brezegen-ze, aotrou Escop Guened en deus kemeret ar gomz evit lavaret ez ea da rei ar venediction en hano ar Pap. Kemeret en deus da destou an oll bardonerien ne voa eno hano ebet euz ar pez a c'halver politik' da lavaret eo, den ne zonje eno da veuli na da vlam gouarnamant ebet. Hag e guirionez ne ket traou evese eo a ioa e sonch ar bardonerien. Pephini anezho en doa he venuad da c'houlen, hag her goulenne calonek. Da bardona oant eat, ha pardon a c'houlenent en ho hano ho unan, en hano Breiz, en hano ar Frans.

Lavaret en deus goudeze e voa hon Tad Santel unanet gant pardonerien Santez Anna. Evithan da veza prizonier er Vatican, e voa a speret en ho zouez, hag ez eant da gaout he vennoz, gant induljans leun evit ar bardonerien, evel pa vije bet he unan oc'h he rei. Neuze e tirollaz an daelou hag ar c'hi : Bevet an Tad Santel ar Pap ! bevet an ilis santel ! bevet ar retijon ! bevet Jesus-Christ ! ar Verc'ez santel ! santez Anna ! Bevet ar feiz, ato ! ato ! bevet ar Frans ! Ne c'hellan ket merca oll kement cri zo bet losket ; re hir e ve va fennad scrit.

Aotrou Escop Guened en deus lavaret c'hoaz en doa scritet d'an deputeet christen a Vreiz evit rei dezho da c'houzout e tlie beza parlon e Santez Anna d'an 8 a vis kerzu. Respondet o deuz e kemerent oll perz enhan, hag evit hen diskuez o deus digaset eur baniel en ho hano. Dioc'h ma'm eus clevet ar jeneral Sonis hag an Amiral euz a Lorient a ioa eno.

Goude aotrou Escop Guened en deus roet ar venediction abostolig eu hano ar Pap. Evese eo echuet ar pendervez-ze en devezo great kement a vad da galon an oll bardonerien. Hag evel pa vije falvezet da Zantez Anna na vije amzer vad nemet evit an ofis epken, kerkent ha ma voa echu, e teus glao, ar pez a viras na c'heljot distrei e proseson da Alre evel ma voa sonch, ha ma vouet glibet eun nebeut o tont di hag o c'hortos mont er woagoniou,

Hogen ar pardon a ioa great ep daryout, ep an distera trous na freuz, hag an oll a zistroe d'ar gær leun a laouenidigez. Euz a Alre da Gemper, ar pedennou zo bet great hag ar c'hanticou canet tost da vad evel en eur

vont.

En distro, dre gement gar ma tremenemp, e velemp tud a vandennou deut evel evit goulenn lod-euz ar grason-on doa bet digant patronez Breiz-Izel. E Kemper dreist oll e voat souezet o velet an ingroez tud a ioa en em zustumet var dro ar gar. Lavaret a rajet e voa deut ker oll a ziarben d'ar bardonerien, ne ket evit ho goapaat pe ober hu varnezho, mes gant mall ho guelet, evel pa vijent bet pell amzer er meaz euz ar gear, evel pa o divije prez da glevet ganho hag hi o devoa bet ho mennad d'gant Santez Anna.

Hogen an dervez-ze a vez, ep mar, hano anezhan dre Vreiz-Izel, ha bez'e vez bet ive, a c'hellomp esperout, evit hor bro hag ar Frans oll, eun dervez a c'hras bag a vennoz. Mar tener da goll ar fei oc'h bentu dud dizoue, ar guel euz ar re o deuz feiz cre a dle iver dibuna ar feiz-ze er c'halonon eleac'h ma zeo toc'hor, ha cridi a ran, mar doa e Santez Anna tud a nebeut a feiz, ar guel euz a gement a bardonerien calonek, ar guel euz a gement a zo tremenet eno a dle beza avoalc'h evit ho distrei oc'h Doue, ha digeri ho daoulagad d'ar sclerijen.

Iliz nevez Santel Anna a zo eun ilis caer, unan euz ar re gaera euz a Vreiz, dreist oll pa vez Kempennet hag achuet al labouron ne dint ket c'hoas peurc'hreat. An tour a zo bet discaret eur pennad anezhan evit he huelaad hag he zevel a nevez dioc'h an ilis. Emaer brema o labourat varnezhan. Pa vez great ul labourou-ze, ilis Santez Anna Vened a c'hello bezo laket e kem gant hou ilizou cathedral.

G. M.

Tours. — Gouel sant Martin. tremenet pell zo, ne ket echu c'boaz er gear a Dour, ervez a scrier euz ar gear-ze.

Abaoue ez eus deut tud di aleis da bardona, da bidivar bez sant Martin, disfener ar Frans. D'ar pevare varnugent a vis du en en gave eno christenien ar Poatou hag ar Vandee deut dre an hent houarn hag oc'h ober eno eun dervez gouel evel ar re o deus great ar bardonerien zo bet e Lourd pe e santez Anna-Vened. Aotrou Arc'hescop Tours hag he veleien a deue a ziarben d'ar bardonerien, hag ar gristenien vad-ze a bede c'hoeg evit ho bro hag evit an ilis santel, ha dre ho devosion e roent levenez ha fizians d'an dud vad.

Epad ua velomp ar gristenien gatolig o vont da ziskuez ho feiz dre ho felerinachou, an dud difeiz, an dispac'herien a labour iver dioc'h eun tu all evit distruja ar relijon. En Allmagn e clasker en em zizoher euz an oll relijiuset, ha lacat an dud a iliz en eun hevelep doarene c'helpent mui ober ho c'harg. Hogen, a drugare Doue, eno ar gatoliked a zalc'h mad, ha guelet a rer zoken ar feiz o tihuna eleac'h ma voa couset. En itali, hag iver e Rom, e maor a zevri o teleur en traon an oll gouen-chou, clouerdiou, scolachou catholik. Aloubi a rer an danvez aioastag oc'h an tiez-ze. Hagog ouzout a repetradeu-

madou da veza efre daouarn dispac'herien. Tremen a reont evel dour dre eur ridel.

Evit gallout lacat tud ar c'houshennou, ar c'hlouerdiou, etc., er meaz erez al lezen, emezho; evit gallout en em zizober euz ar vistri scol christen, e reont eur bern lezennou, ha ne c'hell den ho miret oll; neuze pa velont e vet bet manket da heuilla ho lezennou pe ho reglamanchou en distera poent, e cavont eno eun digarez evit en em zizober euz ar re a fell dezho da deleur en traon, hag aloubi ar pez a zo dioc'h ho doare.

Aotrou Arc'hescop Palerm, oc'h ober tro he arc'hescopi, a zo bet losket tennou varnezban en eur gärik vian, er gambr eleac'h ma couske. Peder boulet a zo bet cavel e kichen he vele. A drugare Doue ne ket bet tizet. Hogen an oll dnd e carg euz a gear à zo deut, en hano an oll bobl, da ziskuez pegement a boan a rea dezho an torset-ze a ioa clasket da ober. Eno, couls hag e leac'h all, eo eun niver bihan a dud dizoue eo a ra an oll treuz, hag a laca da ranna calon ar re vad.

Guelet a reomp eta ne deo ket echu ar brezel a rer d'an ilis, couls lavaret e pep leac'h. Hogen an ilis zo boas da zougen ar groas; dre ar groaz en deuz map Doue trec'het an ifern hag ar bed, ha dre ar groaz ive eo en em skign ato ar feiz hag e teu ar gristenien vad da drec'hi-bo oll enebourien.

G. M.

Boulogn-var-Vor.**II.**

Evel m'am euz lavaret diaraog, iliz ann Itron-Varia e Boulogn-var-Vor a ioa bet diskaret, enn amzer ann dispac'h vraz e bro-c'hall. He mogheriou hanter-disc'hriennet a c'hlac'hare kaloun peb kristen. Evelato, e tirede pardounerien a bep tu; ar c'hweac'bvet varn ughent a viz Ebrel euz ar bloaz mil eiz kant pevarzeg, evel m'eo testenet gant eur mean marbr lakeat goude-se, Louis trivec'h a zaoulinaz el leac'h m'o bet daoulinet gwech-all Phelep-August ha sant Louis, he dud koz.

Nebeut divezatoc'h, speret Doue a c'hweaz var eur beleg, eur mestr skol e Boulogn hag a entanaz hegaloun gant eun ioul vraz da zevel a nevez enor e vro, eun iliz a ioa bet eun eienen pui a c'brasou. Hano ar beleg-se ne dle ket beza ankounac'heat, ar c'hoar en d'euz bet, eur c'hoar vraz hervez ar skrijou sakr da sevel eun ti da Zoue. Ann aotrou Haffreignes eta eb niveri mizou eun henvelep tra, gant eur feiz gwestl da flach ar meneziou, a lakeaz raktal bouc'hal er c'hoat. Kenta a reaz oa prena ann dachen ma save gwech-all ann iliz, goud eue douaret ar vein ghenta euz ann iliz nevez. Daoust dezhant da veza kavet tud hag eun niver braz anezho d'he skoazia, Doue oar, denn ne c'hell lavaret peghemant a nec'hamant en deuz bet ar beleg santel-se oc'h ober ar pez enn doa c'hoanteat hag ionlet. Goude beza tremen etous-pen tregonyloaz o c'houeon arc'hant

ama hág aount, goud ebeza roet he oll danvez e c'hellaz lavaret gant Simeon : *Nunc dimittis.* « Brema, va Doue, « galvit ac'hanon pa gheroc'h, p'eo gwir ar benveg « o poa digasset, evit gloar ho mam ar Verc'bez enn « d'eus peur c'hreat e dam. »

Napoleon III hag he c'hreg a voue ive o pardona eno er bloas 1853, a roaz ho ofrans d'an iliz, hag ar groaz a enor d'an aotrou Haffreignes.

Lakeat gant ann Impalaër enn urz ann enor, mestr-skol Boulogn a oue kinnighet dezhant eun eskopti. Hoghen re zistag oa diouz enoriou ar bed evit dighemer kement-se. Hon Tad Santel ar Pab a c'houenezaz ebken ma tighemerche an titr a brelat euz he Lez.

Brema evel biskoaz e kaver e Boulogn pardounerien euz ann Nord a vro-c'hall, euz a vro-saoz, euz ar Beljig, euz ann Holland hag euz a veur a vro all. Gwelet e vez aliez eskibien o tont e penn ho eskopti, eskop Nevers, hag eskop Gand, evit henvet nemet daou. Tud gwizieg a zisplegfe tam da dam braoentez iliz ann Itron-Varia e Boulogn. Ewidon-me ne c'hellan ket enn ober dren abeg n'am eus ket a c'hwizieghez aoualc'h var ghemense; her lavaret a ran koulskoude enn eur digwez eno, oun bet souezet o velet eun illz deread meurbet evit ar c'heariou brassa euz ar bed.

Boulogn-var-Vor a dle en em fougheal da veza kear ar Verc'bez, varnezi e kuez puill bennoz mam Doue. Meur a leac'h am euz gwele hag her lavaran gant lealdet: Kemper, Roazoun ha Boulogn-var-Vor a so an teir ghezenn unan a bere e karfen beva ha mervel. Kement a so eno a feiz, a zoujans Doue hag a dud kelavar evit ho nessa.

BARZ-BRO-BAGAN.

Daou denner frank.**VII.**

Epad ma edo Nicolaz hag al letanant Ricard o rei ho dorn an eil d'egile, setu Guillou o tont, ganthan eur mouchouerad montrchou, bizaouedou, braouteziou all en aour hag en arc'hant, liziri ha paperiou all cavet var an uhlaned o devoa lazet.

Sellit, va c'habiten, setu ama braoigou destumet gant al laeron-ze.

Guelomp ar paperiou, a lavaras Bonardel; evit an arc'hantiri, ho lezimp gant tud an ti-ma; ne vez ket c'hoas digollet re vad evit ar gaou zo great outbi. Lakit ar c'horf maro var eur marc'h evit ma vezou caset d'an douar benniget evel cors eur c'christen, bag an intanvez a c'hell dont e kær ganeomp ken na vezoeat an uhlanet divar dro ama.

Hag ar c'hezeg all, cabiten rag al lamponed-ze a ioa oll var varc'h.

Goude an abaden on eus bet, ni ne rai ket a zrouk deomp caout ive kezek d'hon dougen e kear; hag ar c'hezec-ze a gaf din on eus gounezet mad avoalch. Neuze deomp buan en hent, rag eur varnedigez all on ous da ober bremaik.

Bonardel a zonje en doctor Bernard, hag a rea he zonch d'he varn kerkeut ha ma vijent digouezet e kær; hogen hema n'en doa ket gortozet he gabiten da zistrei; re vad e c'houie petra en doa da c'hortos. Lavaret en doa d'he gamaraded ez ea da gousket; neuze oa eat da gerc'hat he varc'h en eur lavaret en doa eun den clanv da velet, hag oa eat evelse er meaz a gear evit mont da gaout he vignoned an Almaned.

Ricard, abaoue m'oa distromplet, a ioa deut da veza eur mignon bras da Nicolas.

Asa, eme Ricard da Nicolas, guell aze n'ema ket ama, ma vije bet ne ouzon ket ha me am bije gallet gortos ma vije barnet araok rei he stal dezhant.

Na me, eme Nicolaz, em euz aoun n'am bije he flastret etre va c'hrabanou.

Neuze, red eo din trugarecat Doue da veza disoloet e mare trubarderez an den-ze, rak evel ma zeo tremenet ar bed, ma vijen deut ama da lacat an doctor-ze da louzaoui va scoas torret, en divije, credabl, laket din eur palastr contamet.

Great en divije mar en devoa an distera aoun razoc'h.

List-hen, mar coez etre daouarn Bonardel, ne louzaouo den-mui, ha n'en devezo qui he unan izom a louzou.

Caoz an daou gamarad a voue trouc'het var gementse gant an doctor Marc, eur medesin coz a ioa bet clasket da zont da zresa soaz al letanant Ricard.

An doctor Marc n'oa ket eun trubard, pell dioc'h eno; bez'en doa ive avad he froudren. He vouet oa caout eun ascorn bennak da droc'ha, eur vrec'h, eur c'har, pe eun ezel all; ne gave ket dezhant e vije den goest da eskennat eun ascorn beo kouls hag hen, hag eur gouli ne blije Morse dezhant ma ne voa ket eun ascorn torret bennak.

Petra zo da droc'ha deoc'h, den iaouank, emezhan d'el letanant Ricard?

Netra, a zonch din, doctor; eur palastr avad a gredan am bezo izom var va scoas.

Eur palastr! eur palastr! setu aze penauz emaoch oll kement zo ac'hanoc'h! Eur palastr! ma ve great ho lavar, ne ve troc'het Morse na gar nabreac'h! Livirit din hag hen zo an dra-ze caout skiant vad?

Clevit, doctor, n'em eus ket a izili da chench evel eur pez dillad.

Da chench? Ne ouzoc'h ket hirio e rer izili gant dir ha caoutchouk kercouls hag ar re a vez collet?

Ho trugarecat; guelloc'h eo ganhen delc'her arre am eus bet digant Doue.

Guelomp da viana; peleac'h oc'h gloazet?

Em scoas.

Eur scoas torret? eun ascorn diglozennet? planken ar scoas torret pe faontet? Eun tam labour vrao, aotrou, eun tam labour vrao. Ha gant petra eo great an dra-ze? gant eur voulet canol, pe eur voulet fuzil?

Eun tenn ptstolen eo am eus bet.

Bah, c'hoariellerez; mar deus great da viana eur gouli a zoare!

Etre daou oa tennet he zae d'al letanant, hag ar medesin a c'helle guelet ar gouli.

Asa, emezhan, hag hema zo eun toul? eur binsaden ne ken.

Eur binsaden iud a gaf din-me eo, doctor.

Bah! eur spullen pe eun nadoz o divije great eun toul evelen; pistolennou an uhlaned-ze n'int nemet c'hoariellou; me zo sur ar voulet zo eat ama n'e devezo ket zoken torret eun ascorn.

An doctor en doa gousconde, en eur gomz evelse, goalc'het ar gouli a ioa ruz er c'hreiz ha persdu tro var dro. Neuze e claskaz eur sond, hag en eun taol-dorn e teuaz ar voulet ganthan.

Setu aze ar voulet, emezban; me vouie erva n'oa ket eat don.

Eun den oc'h, ha guelet a ran e c'houzoc'h ho micher.

Ne ouzon ket ha me a voar mad va micher; ar pez a ouzon avad eo c'hui oc'h eus bet chans en dro-ma.

Chans, perak?

Ar voulet-ze evithi da veza bihan, a dlie beza ho traillit. An hini en deus losket an tenn-ze ne ket eur soudard eo, mes eur muntrer.

Penauz, eur muntrer?

Ia, ar voulet-ze ne ket plom eo, evel ho re-hu; hounez zo e kevr ha great e daou dam; ar voulet-ze zo great evit crevi er gouli, hag o crevi e rog en diabarz ar c'horf ma ema enban; ha neuze contamet eo ivé, ha mar chom pell er gouli e contam goad an den hag e ro ar maro dezhant e ber amzer.

Bonardel o veza great eur sell oc'h ar voule t, a lavaras: Guir eo, ar voulet-ze a zo euz ar re a implijer du-ze en Afrik evit distruja al leoned hag an tigred. Chans oc'h eus bet, Ricard, evel a lavar an doctor; Hag ar c'habiten a stracle he zent. Neuze o trei oc'h he zoudardet, e lavaras:

Evesait map oc'h ar voulet-ze, ha pa reot eur prizonier bennag, mar cavit boulji evelse ganthan, crougit-hen dioutoc'h tu evel eur c'hi clanv. Rag ar re a denn gant boulji evelse, ne ket tud int.

G. M.

(Eur pennad-all).

MISSIONOU. — Eur veach d'ar C'haletonnevez.

An hini a scrif kement-ma a zo eur beacher, eun den pinvidig a ieza da velet bro, hag ar pez zo rouez avoalch etouez ar re a ia da veachi evelse, eur c'christen mad eo ive. Setu ama eul loden euz ar pez en deus scrifet divar benn he veach :

« Bet em oa, emezhan, an drouk mor, hag epad ar sizun genta n'em oa gallet nemeur doat er meaz eus va

zoulcambr ; pa vouen pare avad, en em lakis da ober anaoudegez gant ar veacherien all a ioa el lestr. Bez'ez oa anezho a bep stad, ha calz a iea da glask tred d'ar broiou all. Eun truez oa guelet penauz oant berniet an eil var egile en eur penn euz al lestr, rag an darnvia anezho a oa paour. Pa gomanschomp da goll ar guel euz ar Frans, an oll a zave ho mouchoerou evit lavaret kena-vezo d'ho bro muia caret, d'ho bro ha ne dlient mui da velet calz anezho. Ar merc'hed a vouele puill ; ar voazet a voustre evit cuzet ho daelou, hogen ho c'halon ne voa ket nebeutoc'h glac'haret.

C'hoant am oa da studia an dud-ze o devoa giziou ha boazamanchou ken dishenvel dioc'h va re ; hogen ne greden nemeur ober goulennou ontho, hag hi ive ne glaskent nemeur tostaat ouzhin. Ar vulgale a deue gueloc'h d'am c'haout ; var bouez eur madik bennak roet dezhio avecou, em oue ep dale great mignonned anezho.

Etouez an dud-ze a guitea ho bro ez oa unan hag a dolis muioc'h evez outhan eget oc'h ar re all. An den-ze, c'hoaz iaouang, a ioa eun truez he velet ken distruch oa eat gant ar c'hlenvet. En em zelc'her a rea ato en he bart he unan, ato discabel, guisket fall, ato trist evel ar maro. Ato e veze o sonjal, nemet avecou e lenne en eur c'hos levrig a ioa ganthan.

Sonjal a riz ober anaoudegez gant an den-ze. Perak ? Ne ousen ket he lavaret. Hogen n'oa ket eas tostaat outhan, ha ne responte din nemet ia pe nan.

Eun abadaesvez e rea glizen stang, ha n'oa nemethan ha me var ar pont. Dont a rea deuhan paz hag a zave euz a vouelet he beultrin. Me a ioa ganhen eur vantel deo ha tom, hag e tostaiz outhan en eur lavaret !

-- Riou oc'h eus, dioc'h ma velan.

-- Nan, emezhan ; me zo boas dioc'h pep poan ; hag e lavare ar c'homzou-ze gant eur vouez c'houero.

-- Paz oc'h euz, a liviris c'hoaz ; an ear noz ne ket mad evidec'h.

-- Gouzout a ran ; hogen petra ra-ze, ar c'henta ar guella e ve echu ganhen. Ouspen zo, red mad eo din dont ama, rag en traon ne c'hellan ket caout va halan. O lavaret an nebeut comzou-ze oa deut deuhan a nevez eur gaouat pas.

Me am oa tennet va mantel divar va discoaz, hag he zaolis var discoaz an den-ze, en eur lavaret :

-- Red eo din mont d'am c'hambr ; dalc'hit ar van-tel-ze ac'hann da varc'hoaz ; hag e redis diouthan. He glevet a riz o lavaret : bennos Doue !

Antronoz e voamp mignonned ; kerkent ha ma em guelaz e teuas d'am c'haout, hag ec'h astennas din he zorn.

-- Ne roan ket ho mantel deoc'h, emezhan, rak gouzout a ran ervad eo enn aluzen a zo falvezet deoc'h da ober din. He delc'her a ran eta, hag ho trugarecaan.

Asa, a lavaren onzin va unan, perag an den-ma, se-ven evel ma zeo, ez eo-hen ker reuzeudik ? Ep dale e c'houezis perak. An den-ze en doa speret ; he gerent o

doa laket rei descadurez deuhan. Cridi a rea beza goest a bep tra, ha n'en doa galiet dont a benn a netra. He gerent o velet ne deue netra ganthan da vad, hen ita-malle. Neuze ho c'huiteaz, en em lakeas da glask he blijadur, hag e tistrojaz he iec'ched.

An den-ze n'en devoa creden ebet ; ne anaie nicun euz a virionezou ar feiz. Morse n'oa bet comzet deuhan anezho, pe da viana en doa ancounac'h kement en devoa gouezet. Ne glasket nemet eun dra ; digouezont da gaout eur reng a zoare e gis pe c'his. N'eua devoa keu creden nemet e voa he unan enn den gouezieg, hag e reat dislealdet en he genver oc'h he lezel en dienez evel ma edo. Guelet a reat enhan eur skuer euz an doare ma fell hirio d'an dud difeiz sevel ba kelen ar vugale, ep feiz ep relijon, ep Doue. An dud a iliz, emezhan, a voa kiriag a gement droug a zigouez gant hor bro. An ilis santel a voa red he discar, ar relijon catolig a voa red he distruja, anez ne daje morse mad ar bed. Caout a rea deuhan ez ea e pep bro an traou var araog, evel ma lavar ar scrifagnerien difeiz, hag oa souezet n'en divije ket, hen ive, he lod euz ar vellaen-ze digaset evit an oll nemet evithan, dioc'h ma crede.

Biscoas n'oan bet souezetoc'h eget o clevet an den-ze o tiscleria ar pez a c'halve he gredennou. Dioc'h eun tu e velen en doa speret, descadurez, e c'helle tremen evit eun den goueziek dirag ar re a ioa bet eveluhan savet ep Doue ; dioc'h eun tu all ne vouie ket zoken ar pez a voar eur bugel seis vloas savet gant eur vamristen. Silaou a rean gouscoude an oll sotoniou, an oll geier a zistage din hag a grede evel guirionezou a feiz. Guelet avoalc'h a rean e voa bet en em laket en unan bennag euz ar bandennou cuz-ze a ra micher da nac'h Doue ha da zistruja kement relijon a zo.

Heuz am oa avecou oc'h ar pez a lavare, hag a hent all em oa ive truez outhan. Daoust, eme ve, ha n'en defe ket an Aotrou Doue eur zonch a drugarez evit an den-ma ? Daoust ha me a c'helle ober eun dra bennag evit savetei he ene ?

Er sonch-ze edon pa voaseas d'ar paour kez den, ha pa voue red deuhan chom d'ar guele. Neuze en em la-kiz en he gichen, hag e comansis da goms deuhan a Zoue hag euz he ene.

Eur pennad all eur vech all.

G. M.

AR MILINOU AVEL.

III.

Childerand ne roe nemet tri mis da Jacob da sevel he vilin. Hogen Jacob a labouras kement ma voa, abenn daou vis, great eur vilin ganthan euz he lochen, laket askellou outhi, hag ar rod a iea en dro, hag ar vilin a rea bleut.

Eur mintinvez euz a vis guengolo e voa eun ingroez tud var menez ar Merzer. En dervez-ze e tie Childerand hag he verc'h mont da velet ar vilin nevez, ha mar doa

great mad, embannou Jacob bag ar bennerez a dlie beza serifet d'an abardaez.

Ar brud euz ar vilin-ze a ioa en em skignet tro-var-dro ; an amzer a ioa brao, hag oa eat tud di a c'hruzuil.

Noblans, tud a lez, bouc'hizien, coueriadet a ioa eno a vandennou. Oil e tigorent ho daoulagad hag ho ginou da zellet oc'h an tam labour burzudus-ze.

An diouaskel hir-ze, laket a groas, ne finvent ket, rak staget oant en diabarz evit beza laket da labourat pa-deuje ar mare.

Da c'hortos pepini a lavare he bez. Lod a veule ar miliner iaouank ; lod all a rea goab-hag a lavare ne gred-chent ket e vije mad ar stal-ze da ober netra ken n'o divije guelet ho unan.

Asa, guella tra en deus great Jacob, eme eur c'hreg iaouang a ioa eur bugel ganthi var he brec'h ; brema da viana ne vanco ket a vleut deomp da ober bara ; pa na vez euz ket a zour, e vez malet gant avel.

Ja, eme eun den coz, nag a ijin, nag a boan, nag a basianted n'eo ket bet red d'an den-ze da gaout evit ober eun dra evelise he unan, ep sicour ebet !

Lavarit-ta, eme eur plac'h iaouang, eo bet red dezhan caout carantez. Gouzont a rit, credabl, eo evit Juliana en deuz Jacob kemeret ar boan-ze.

Ia, eme eun all, ar garantez a ro ijin d'an den.

Ha goarisi d'ar merc'hed iaouang, eme eur c'hantard a ioa o vont ebiou. Avi oc'h euz oc'h Juliana, merc'ched ; hogen n'en em nec'hit ket re, ne ket eat c'hoaz ar stal da benn ; an divrec'h braz a zo aze ne velan ket anezho c'hoaz o trei gant an avel. P'am bezo guelet bleut great gant ar vilin-ze, neuze me gredo. Ac'hann di.

O pezo pezo pell da c'hortos, me voar vad, eme eur minouc'h all a ioa eno e kichen, eun tok var he benn stribillennou alaouret outhan, eur c'heze oc'h be gosterz ha clinket pe fardet evel eun demezel ; ia, pell o pezo da c'hortos ; penauz e sonch deoc'h-hu en dese gallet eur c'hos coueriat ober eun hevelep burzud ? Eun tam ebant or bezo ama hirio, c'hui velo.

Ha lavaret, eme ar c'hantard all, e ve tud diot avoalc'h evit cridi ema eur staliken eyelise o vont da drei gant an avel ha da lacat mein milin da vont en dro !

Jacob, eur portezer, gaot eur falz hag eur morzol, en devezo great eun dra ken ijinus ma n'oa bet cavet den ebet c'hoas speredog avoalc'h evit hen ober ! Evel a livrit, eun abaden c'hoarzin a raimp ama hirio.

Ia, ha c'hoas ne ket eas gouzout da biou e vez ar c'hoars, eme unan euz ar merc'hed iaouang a gleve comzou ar gansfarted. C'hui a lavar, aotronez, on eus-ni goarisi, mes ar goarisi a zo dindan ho tokou, canfardet ; pe kentoc'h er zier zo ganeac'h hed ho kein. Rak ni oc'h anavez ; c'hui zo bet oc'h ober al lez da Juliana, hag e c'houzoc'h petra oc'h eus bet. C'hui a zonje deoc'h gant hoc'h alaourach ha gant ho fansarluchou e reac'h eun honor bras da Childerand o c'houlen he verc'h, eur vilinerez, eur goueriadez dister ; hogen Juliana zo bet

furoc'h eget evelise, hag a zo guelloe'h ganthi caout eun den euz he renk, eun den a galon, eget caout canfardet eveldoc'h-hu.

Ar gansfardet, o clevet begadou ar merc'hed iaouang, a brennatz ho min, a reaz eun dro var ho zeul, ha a ieas ac'hano. Hogen lavaret a reant an eil d'egile :

— Peuch'l petra on divije great e kenver ar ravoder coz-ze a zo ker calet en he beon hag unan euz an ezen a zo en he graou.

— Petra on divije-ni great, eme egile, gant ar goueriadez vihan-ze guella ma zeo eo da vania eur c'hrouer pe eun tamoez !

Etre daou setu Childerand hag he verc'h o tont, ha sell an oll varnezho. Lod a stracle ho daouarn, lod a iouc'h, lod a ziskueze e c'hiz all ho levezenez pe ar prez o devoa da velet penauz ez aje an abaden. Juliana a zalc'h he daoulagad izef, hag a ruzie eun nebeut o velet an oll o sellat outhi. Ar miliner coz a valee seder ha diohoars ; den n'en divije gallet leni var he zrem pe hen a ioa levezenez, pe hen a ioa nec'hamant en he galon. Mont a rea evel eur barner braz o vont d'al lezvarn d'an dervez m'en deuz eur varnedigez dispar bennak da zougen. Ar miliner coz ne felle ket deuhan diskuez laouennidigez, ne ket eun distro en divije mar dea ar stal'en douvez ; ne felle ket deuhan ken nebeut diskuez nec'hamant, ne ket goude ma vije Jacob deut abenn eoz he daol, e c'helje rebech deuhan en doa diskuezet caout disfizians euz a ijin he vap caer hag euz ar boan en doa kemeret.

Childerand a ioa enhan danvez eur c'hannad da nebeuta, hag aleiz a gannadet a ve cavet ha ne c'houfent ket couls hag hen cuzet ho mennoziou.

Etre daou an oll a doste, hag en em vode en dro d'al lochen savet brema var aelou ha great eur vilin anezhi. Mall a ioa da velet an divrec'h-ze laket a groaz o vont en dro, ha calz a grie : peleac'h ema-ta Jacob ? peleac'h ema ar miliner, an ijiner nevez ? Peur e velimp-ni-ta bleud o tont euz ar vilin avel ?

Bleud scanv o pezo da viana, a lavare unan, rag ar miliner ne gavo nemeur a zour da bounierat he vleud.

Me gred ervad, eme eun all, n'or beza na bleud seac'h na bleud leiz, n'or bezo na bleud na brenn.

— An avel a zo froudennuz, a lavare c'hoaz eun all, ne c'hoez ket ato pa ve c'hoant, ha neuze aliez e c'hoez dioc'h an tu a enep.

Epad ma safaret evelise, Jacob a ioa deud a zigemeret Childerand ha Juliana, hag en doa ho c'haset e diabarz al lochen. Ni velo er sizun a zeu penauz ec'h echauz an abaden.

G. M.

(Eur pennad all eur vech all).

Eun doctor. — Meur a vech on eus lavaret n'oa ket par d'an dud difeiz evit ober ho souge da veza doctored. Pa ve meneg a relijon, e cavont eur bern traou da lavaret en he enep, ha var bouez safarat avoalc'h, e trem-

nont evit tud goueziek dirak daoulagad ar c'hinaoueien a zo diskiant avoalc'h evit ho zilaou. Hogen ar geier o deus lennet en eur gazeten dizoue bennag eo a ra ho oll goueziegez.

Brema emaez dalc'h mad oc'h ober hentchou houarn ama pe ahont. Hogen n'eus ket pell eun ijiner euz an hent houarn a roaz eur gentelik vrao da eun doctor evelse. Edo o studia douarou evit ober eur pennad hent houarn nevez hag ez oa diou barrez hag o doa c'hoant pephini anezho ez aje an hent dreizhi. Cridi a reant, credabl, e vije an dra-ze eun tenzor evitho. Ar pennou braz euz an diou barrez-ze a ieas meur a vech da gaout an ijiner d'he bidi da lacat an hent da dremen dre ho douar.

En unan euz an diou barrez ez oa enn den difeiz, a lenne ar gazeten c'hallek *Le Siècle*, hag a rea he zoctor, bete rei kenteliou da berson ar barrez. Hema en doa clasket meur a vech he lacat da heuilla ar relijion evel ar re all, mes an doctor a responte en doa re a vouziegez evit heuilla relijionou a ioa taolet en traon gant ar skianchou anavezet hirio.

— Chui aotrou person, emezhan, ne anavezit ket ar skianchou-ze, ha n'hen rebechan ket deoc'h. Ne ket o lavaret an oferen pe ho previal eo e teuot da veza goueziek. Mes ma carfac'h lenn ar gazeten a lennan-me, ne chomfac'h ket pell er froudennou ma emao'b hirio.

An aotrou person a veze red dezhan en em denna en eur hija he ziscoas, dre ma vele ervad ne voa netra da ober gant eun den ker goueziek-ze.

Hogen an doctor a ieaz ive da gaout an ijiner, d'he bidi da lacat an hent houarn da vont dre he barrez.

An ijiner marteze en doa clevet hano euz an doctor, hag a lavaras dezhan :

— Bezit dinez'h, an hent a ielo dre ho tonar. Sonch on doa bet da vont dre ar barrez all, hag esoc'h oa; mes eun dra zo hag a vir ouzomp da vont dre eno.

— Ia? mad, guell aze.

— Ia, eun dra a vir ouzomp; chui zo den gouezieg, a anavez ar skianchou?

— Ho anaout a ran peus vad.

— Gouzout a rit eo red deomp caout dour, hag eo ezen an dour bero eo a laca ar c'hirri tan da vale?

— Ia, ia, gouzout mad a ran.

— Gouzout a rit ive ez eus dour hag a ro ezen fall, ha dour all hag a ro ezen vad?

— Ia, ia, gouzout avoalc'h a ran.

— Mad, dour ar barrez-all ne ro ket a ezen; ne c'helpet ket ar c'hirri tan hale ganthan; dour ho parrez-hu avad a ro ezen euz ar guella; ne vez ket izom zoken da zevi calz a c'hlau, hag evelse eo red mad deomp tremen dre ho touarou.

An doctor, louge enhan, a vennas crevi he varc'h o vont d'ar gær evit cas ar c'helou-ze d'he amezeien.

Eun dervezion bennak goude e tigoret al labour evit an hent houarn er barrez all. An doctor en devoue eun

tamik mez ; lod a c'hoarzas divar he goust; mes kementse ne viro ket outhan da gridi beza eun den a skiant ha goueziek.

G. M.

PRIZ AN ED.

KEMPER. — 7 Kerzu.

Priz an daou c'hant tur.

Guinis.....	38 lur, 08 c.
Segal.....	24 lur, 04 c.
Eiz.....	16 lur, 62 c.
Ed-du.....	16 lur, 83 c.
Kerc'h.....	15 lur, 26 c.
Avalou douar	9 lur, «« c.

PONT-N'ABAT. — 5 Kerzu.

Priz an daou c'hant tur.

Guinis.....	lur, 75 c.
Segal.....	18 lur, 33 c.
Eiz.....	16 lur, 50 c.
Ed-du.....	18 lur, 75 c.
Kerc'h.....	16 lur, 50 c.
Avalou douar	8 lur, 50 c.

Buez an Aotrou SERJANT,

ESCOPE A GEMPER HAG A LEON,

Gant an Aotrou TEPHANY,

Chalonni ha Secretour Escoppi Kemper.

Pris: Pevarzek real,

E ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escoppi, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper; e ti an Aotrou SALAUN, e Kemper; e ti an Aotrou LEDAN, e Montroulez; e ti an Itron NORMAND, e Brest; e ti an Aotrou DESMOULINS, e Landerne.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST, HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gant eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Mouplet eo en eun doare ma vez ees bras da lenn, gant paper cre ha lizerennou euz ar re scylla. Cridi a ellan eta e plijo d'ar re her c'hemero, ha pell a ioa ez oa tud oc'h he c'houlen.

Cavet e vezo :

E Brest, e ti an Itron Normand.
E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulin.

E Montroulez, e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an ties ma verzes levriou enho.

G. M.

Buez hor Zalver Jésus-Christ ha Scol ar Maro Mad a ro ho daou laket e brezonek, gant an Aotrou G. M., belek.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A zo mouplet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el-levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremen eten ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouplet gant AR. DE KERANGAL, mouller an Escoppi.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur blos, daou scouet; evit c'huec'h miz, pevarzek real.

Am Abonamant a die beza paet ar aozec caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazeten a resee goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou DE KERANGAL, mouller an Escoppi, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.

D'an Aotrou DE KERANGAL epken e tileer addessi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijon da lacat er Gazeten a diec da addessi d'an Aotrou MORBIHAN, epken.

KEMPER, 21 Kerzu 1872.

Daou dra a veler brema e Frans hag a ra plijadur d'ar re o deus feiz ha relijion. An niver braz a dud a dro oc'h ar beden, hag a ziskuez evelse e santont an izom a Zoue, an izom a zicour an Env. Ar bannennadou pardonnerien a ia, euz a bep leac'h hag a bep carter, d'al lec'hiou santel, hen desk deomp splann avoalc'h. Rag eou a veler e guirionez ar beden evel ma tlebeza, c'hoek, calonek, birvidik; ne ket eur beden losk, divar beg an teod, great dre voazamant evel ma ra cals, mes eur beden hag a zao-euz a vouelet ar galon, leun a fizians, hag a dle ep mar sevel bete tron Doue hag he lacat da rei ar pez a c'houlenner. E santez Anna Vened, d'an eiz euz ar mis-ma, ez eus bet roet adarre, gant ar vretoned, eur skuer euz ar beden calonek-ze. Meur a vil den o pidi var eun dro, hag a vouez izel, hag a vouez huel, oc'h anzao ho feiz dirag an oll, hag a kemeret an Env hag an douar da destou e fell dezho delc'her ato mad d'ho feiz ha d'ho relijion, daoust da gement a ouze an dud dizoue da ober ha da lavaret.

Ar pez a vang alies da eun niver braz a gristenien, eo an ners-calon-ze red evit diskuez ez int ato guir gristenien, e pep leac'h hag e pep amzer. Eun doare mez ha lentegez o deus cals oc'h anzao ho feiz, dreist oll dirak tud hag o deus nebeut a relijion. Hogen eur vro a bez oc'h anzao he feiz a vouez huel dirag ar bed oll a zo eun dra gaer ha skuerius meurbet, eur beden ker birvidig a dle beza bet silaouet gant an hini en deus lavaret: goulennit hag e resevot, claskit hag e cavot, scoit var an nor hag e vezog digoret deoc'h.

An eil tra eo argantez aziskuezer e Frans evit an dud keiz-ze euz an Alsas hag euz al Loren a deu d'en em deleur var ho bro mua caret, guelloc'h gantho ober an diles a bep tra ha coll kement o deus kentoc'h eget dont da vezallmaned. Guir eo ar frausizien o deus bet ato ar brid da vez a mad da rei, da vezou douget da sicour ar re iz-

meg, hag ar brud-ze, ep mar, ne ket bet roet dezho ep m'o defe he c'hounezet; hogen brema dreist oll e tis-kuezont ho c'halon vad e kenver an dud keiz-ze en em harluet euz ar c'halter ma zint ganet enhan, hag a deu, er brasa dienez, da c'houlen beva etouez ho brois mua caret. Sevel a rer sommou mad a arc'hant evit ho zicour, an oll a gemit prez da rei labour dezho, hag ar re ne gavont ket a labour dioc'h-tu, a gaf tud vad d'ho beva ha da gemeret souris anezho da c'hortos ma c'hollint gounit ho unan ho bara.

Hogen ar garantez-ze evit an nessa ne deu nemet euz ar relijion catolik; ne deus nemethi hag a zoufke an dud da ranna gant ar re izomeg ha da ober vad an eil d'egile; ne deus nemethi hag a lacafe tud da ziouret ho unan evit sicour ar re all. Mar deo bet hed ar vech tud hor bro guelloc'h da rei, dougetoc'h da ober vad eget tud ar broiou all, eo abalamour ma edo e guirionez ar relijion catolig o ren enhi. Ha ma teufe dre voal heur enebourien an iliz da vouga ar feiz enhi evel ma clas-cont hen ober, e c'helpet lavaret enhi kenavezo d'an oberou a drugarez, ha ne ve cavet mui enhi ar c'halon-nou digor evit kemeret truez o'ch kement a veler en dienez bag o c'houzanv poan. Hogen an dud-ze harluet euz an Alsas hag euz al Loren a zo catoliked; ho fizians a lakeont en ho c'henvreudeur ar gutoliked, ha gouzout avoalc'h a reont ne deus nemethi hag a ve goest d'ho digoll euz ar pez o deus dilezet evit gallout miret an hanp a fransizien.

Ar virionez euz ar relijion gristen a zo diskuezet bemdez dre ar c'havadennon a ra an dud gouezieg o furcha er chapelou coz hag e tiez dizoloet gantho hag a ioa abaoe pell amzer cuzet dindan an douar. Caout a reont pennadou mojeriou hag a zo varnezho taolenou henvel oc'h ar re on euz hirio, hag an taolenou-ze a ziskuez splam, a zo guir destou o devoa ar gristenien genta ar memes credennou, ar memes lidou en ho off sou evel a zo hirio.

Evelse e Rom, ilis saut Clemens, a behini a reamp ar gouel n'eus ket pell, a zo eavet, o toulla dindanhi, pennadou mogeriou gant taolennou evelse.

Sant Clemens eo bet ar pevare Pap, pe an trede varlerc'h sant Per. Laket e voue var gador prins an ebrestel er bloas 93. Neuze edo Trajan impalaer e Rom, hag e reat ar brezel d'ar gristenien. Sant Clemens a reaz eun iliz euz a di he dad, lia var gorre ar pez a chom euz an iliz goz-ze eo bet savet an iliz a veler hirio, hag a zoug hano ar Pab sanctel. Hogen an iliz goz-ze, araok coeza en he foul, a ioa bet kempennet a nevez gant sant Sylvestr, ha sant Gregor-ar-braz en doa prezeget enhi meur a vech. O toulla dindan an iliz a hirio eo bet cavit e 1857 ar chapel eleac'h ma edo corsant Clemens a ioa bet beziet eno. Brema, dindan hon tad sanctel Pifnao, ez eus cavit pennadou mogeriou coz ha taolennou varnezho chomet fresk evel pa vijent nevez peintet. Var unan e veler sant Clemens o lavaret an oferen sanctel gant ar memes lidou ba kement a zervich evit ar sacrificis divin evel ar ne a implijer hirio. Var eun all e veler Daniel en toull e creiz al leoned; neuze hor Zafer an daou arc'hœl Mikeal ha Gabriel unan a bep tu dezhan. Goudeze buez sanf Alexis. Her guelet a rer, en em c'hreat paour ha clasker, o c'houlen an aluzen digant he dad. Larcoc'h ema o vont da verval var eur flet pe eun doare guele paour, ive e ti he dad. Ar Pap a zo en he gichen, a ro dezhan he vennoz, hag a gemer diganthan eur paper eleac'h m'en deus merket Alexis: ez eo map d'an Aotrou euz an ti. Ar servicherien en em zalc'h adren, beuzet en ho daelou.

Guelet a rer c'hoaz eur zant hag eur zantez o pareau eur bugel a ia da verval gant eun dream chomet en he c'houzouk. Taolennou all a ziskuez Jesus stag oc'h ar groaz: An diou Vari o vont d'ar bez; Ene Jesus o tisken el limbou; an daouzez abostol, c'huec'h a bep tu, o sellet oc'h ar Verc'hez o pigat en Env.

Evelse enclascou an dud goueziek, great avechou o clask distruja ar Relijion, a ziskuez bepret ar virionez anezhi, hag a gontragn zoken he enebourien da anzao ez eo bet ato ar pez ma he guelomp hirio.

Pelerinach Santez Anna Vened. — Euz a Roazon e voadek mil pardoner hag o devoa roet ho hano da zont da Zantez Anna d'an 8 euz a vis Kerzu. Mes an hent houarn n'en deus galat digas nemet pevar mil ha pemp cant. Setu perag ar re n'o doa ket galat dont en dervez-ze, o deus goulennet treinou evit ho digas di d'ar pemzeg euz ar miz. An hent houarn en deus laket en ho zervich ar memes niver a voagoniou evel en doa laket d'an 8 euz ar mis.

Clevet em euz ive e tlie dont da zantez Anna pardonerien eus a escotti sant Briec d'ar c'hoeg a vis kerzu. Evelse an act a feiz dispar great gant ar vretoned e Santez Anna d'au eiz euz ar mis ne ket echu c'hoaz, rag ar re n'o deus ket galat mont en dervez-ze a fell dezho mont varlerc'h evit diskuez ho unvaniez gant ar re o doa galat mont d'ar pelerinach bras.

Aotrou escop Guenep hag ive Aotrou arc'hescop Reazon a ro ho otre evit an eil pelerinach-ma, hag esper o deuz o devezo evit an eil rum bardonerien, ar memes induljans leun aberz hon tad sanctel ar Pap evel o doa bet evit ar rum genta.

Pelerinach santez Anna ne ket plijet d'an dud difeiz, ar pez ne dle lacat den souezet. Ar c'haezennou dizoue o deus clasket teleur dismegans var ar pardon-ze, o sligna geier pa voa deut ar mare diveza, o sonjal evelse distrei ar bardonerien da vont en hent. Unan anezho e deus scrifet ne voa, euz ar vartolodet o deus roet tro d'ar pardon-ma, nemet an daou'a zo bet gloazet hag a vije bet en tan'epad ar vrezel.

Hogen ar pez zo guir eo ar seis cant martolod-ze a zo bet oll var ar c'haou, lodama, lod ahont, hag o deus laket meur a vech ho buez var var o vrezelecaat dindan ar Jeneraled a zo c'hoaz hirio e buez, Bourbaki, Aurelles, Faidherbe, Chanzy. Stourmet o deuz oc'h ar gommard en eil abaden a zo bet vardro Paris.

Hogen an dud difeis-ze ne reont fors petra da lavaret gant ma c'hellint ober drouk d'ar re o deus relijon. Ne c'hellont ket comprene ve eat martolodet Breiz da ginnigen ho buez da Zoue da genta, ha d'ho bro goudeze, ha goude beza great ho dever, e vent deut, a vel d'an oll, da drugarecat Patronez Breiz-Izel da veza ho diouallet.

G. M.

ALSAS. — Lavaret on eus, brema ez euz eur pennad, o devoa peder blac'hig a zek pe unnek vloas guelet, e traonien Krutz, en eur c'hoad, eun itron guisket e guenn, var he fenn eurgurunen gant eur groaz azioch ar gurunnen-ze, hag ive eur groaz all var he feultrin. An itron-ze a gnedet ervad eo ar Verc'hez, ha kendelc'her a ra d'en em ziskuez; meur a hini o deuz he guelet abaoue. An ilis ne deus lavaret netra var gementse, hag evelse ne c'heller nemet merca ar pez a dremen.

Kementse en deus great plijadur d'an oll gristenien vad ha roet fizians dezho. An dud difeiz, ar re o deus casoni oc'h kement a zigas sonch a Zoue, a zo, na petrata, en em zavet a enep. Mes ar gristenien ho les da storlocat, bag a ia, a vanden d'an draonien. Ar zoudarded zoken ne c'hellout ket ko diarben, evitho da gaout urs d'hen ober.

Ar Brusianed a reaz ober enclascou, goudeze difen da vont en noz d'al leac'h-ze, ertsin difen evid mad. Choant o doa da zougen al lezen-ma :

Aberz ar roue Guillou, e tifennner ama,
Oc'h Doue na rajo burzudou el leac'h-ma.

Soudardet a voue laket neuze da zioual ar c'hoad hag ar menez. Evel na reat van e voue condaonet da bemp scoet varnugent amand ha da eun nebeut dervezioù prison ar re a vije paket o clask mont di. Goudeze e voue carget cazetennou dizoue da deleur dismegans var gementse dre a bep seurt goaperez hag a bep seurt geier. Hogen an oll hiskinerez-ze ne d'eo servichet da netra. A gristenien a ia di bepret, hag eun dudi eo guelet pe

ger c'hoek, pe ger caloneg e pedont e creiz ar c'hoad, couls ar re ne velont netra evel ar re a vel an itron venn en em ziskuez-eno. Ar guel anezho a laca arfeiz da zhuna e calon ar re a ioa arfeiz-ze couls lavaret mouget enho. Anat eo evit an oll euz eno eun dra bennag hueloc'h eget traou an douar.

Eur Prusian, eur protestant, goude beza guelet kementse, ne c'haezennou ket miret da lavaret : « Ho c'hreden o deuz, ha me am eus va hini ; daoust petra a zo, ho respecti a ran, rak great o deuz euz ar c'hoad-ma eun ilis eleac'h ma peder calonek. »

A hent all ar re a ia di, ar re zoken ne velont netra, a lavar oll o deus santet eno eun dra bennak judiu, ez eo bet laoueneet ho c'halon ; n'o deus ket a geus da veza great ar vech, hag e leveront e teuint adarre ep dale. Daoust d'an oll disennou a rer outho, e contont dont adarre d'al leac'h ma o deus tanvet an dousder euz eur guir devozion, ha ma velent ervaod ho ene tostoc'h da Zoue.

Ha telenr a rai ar Verc'hez sanctel eur sell madelezus var ar vugale-ze eus an Alsas, var ar vro-ze e deus kement da c'houzany ? Doue her goar. Da viana an Alsas e deuz ato fizians, hag esperout a c'heller en devezo Doue truez outhi. En em unani a ra gant ar mercou a ieiz a roer e Lourd hag el lec'hioù sanctel all, hag e lavar gant an oll gatoliket a Frans :

Itron-Varia-a-Vir-Sicour, pedit evidomp l
G. M.

Diouagan pe prophesi Palma.

Feiz-hn-Breiz he deuz komzet kentoc'h eget hiryo euz Palma, an intanvez sanctel-ze euz a Oria e Rouantelez Napl. He buhez a zo burzuduz. Evelse, sez vloaz so n'he deuz debret tam boued : ar communion zantel epken a vag anezhi, he réceo a ra bemdez ; ha pa n'he digasser ket d'ezhi, an hosti zakr a deu anezha he-unan euz an tabernacl a dreuz an ear d'he c'havout hag hen hem laka en he ginou. Testou avoalc'h a zo bet deja euz an dra burzuduz-se.

Etouez kalz a zonezonou braz, Palma he deuz bet digan Doue an hini da welet ha da ziouana an traou da zonet, ar pez a anvom, en eur c'hallega, an donezon a brophesi. Eur beleg a Franç a zo et d'he gwelet da Oria er bloa-ma 1872, e miz Evenn. Klevet en deuz gan-t-hi ez-om c'hoaz gourdrouzet a voalennou spontuz, dre an abeg ma ne zistroom ket oc'h an Aotrou Doue. Hiniennou a zistro out-ha, mes an niver brasa a bella diout-ha muioc'h mui, ha setu e vezim c'hoaz kastizet en eun doare skrijuz. Setu ama darn euz ar pez he deuz ar vaquez sanctel lavaret dirag ar beleg-se :

« Beza e vezou soudou lazadegou spontuz a veleyen hag a leaned pe relijuzed er Spagn, er Franç, en « Itali, ha dreist-oll er Chalabré (ar C'halabré a zo eur brovins euz a rouantelez Napl) : Kementse a c'hoarvezo « dizale ; touch a reomp an heur. »

Beza or beuz c'hoaz diouganou all euz Palma, grec kentoc'h eged hiryo, lod anezho meur a vloaz so. Setu ama eun diverrad anezho :

1°. Hopet a vez ar republik er Franc, er Spagn hag en Itali ;

2°. Sevel a rayo goude er broyou-ze brezel etre ar genvroiz ; er memez amzer e kouezo war-ne-zho goalennou all evel ar vossenn (ar c'holera) hag an nao-negez ;

3°. Ar véléien a vezoz lazet, Rom persekutet gan an dud fall ;

4°. Doue a zistruso ar re-ma d'ho zro dre eur voalenn spontuz ;

5°. Pariz a vezoz distruijet ;

6°. Tri devez ha teir nosvez a denvalijenn heuzuz a vezoz leun a fleur, a gontam hag a ziaoulou, pere a yalo-en tiez war an dud : ne dec'hint nemed dioc'h ar re a vezoz enn-ho dour binniget ha gontouennou kear binniget war elum. — Anna-Maria Taïgi, Melania, messaerez ar Zalet, ha re-all a gomz euz ar memez tenvalijenn heuzuz ;

7°. Sinou burzuduz a vezoz, mes ne bado ket pell, ha goude e teuyo ar peoch hag an amzer vad, amzer eyuruz ewid an iliz, ewid ar bed oll.

Setu ama c'hoaz euz Palma :

N'euz ket pell, er bloa-ma 1872, Palma a welaz a spered edo prest pep tra ewid tec'hedigez an Tad sanctel ar Pab euz Rom. Er memez amzer e welaz penaou, a boane vize an Tad sanctel er meaz euz a Rom, e kommanseze al lazadeg beleyen... Neuze Palma, glac'haret oll, hen hem c'hlouestaz a-nevez da Zoue evel sakris, hen hem ginnigaz d'Ezha ewid ne deuze ket ar Pab da guitaat Rom. A boan he devoa greet ar c'hinnig-ze euz anezhi he-unan da Zoue ewid gouzanz, ewid paea d'he justis ewid ar re-all, ma kave d'ezhie kouezé en eur gouffren don a beb sort tourmancou. Gouzanz a ree dreist kement a ouffet da gomprez, ha koulskoude ne varve ket, na ne vouie ket e pe-lec'h edo. Ne vouie ket kennebeud ha beza e voa bet grateet he fedenn gan Doue (Epad an amzer-ze Palma edo war he gwele a boan, er meaz anezhi he-unan, eb anaoudegez ebed). Hogen, setu hi soudou o klevont son eur c'hlouestaz. An oll dud a voa en ti a glevaz evel-d-hi son ar c'hlouestaz. Neuze Palma a deuaz enn-hi he-unan, a gomprenaz e voa bet silaouet he fedenn ha grateet he zakris gan Doue, ha ne deuze ket ar Pab da guitaat Rom, da vihana en dro-ma, ha ne gommanseze ket c'hoaz al lazadeg beleyen ha re-all. »

Abaouie-se, Palma he deuz komzet adarre euz ar Franç. Lavaret he deuz penaou bolontez Doue a voa skuilla he voalennou war ar Franç er bloa-ma 1872, mes plijet eo gan-t-ha en he drugarez ho empellat d'ar bloaz a zeu.

Kridi a c'hellom penaou an navedou hag ar pellerinachon sanctel a zo bet greet en amzeriou diveza-ma hag a reer bepred er Franç, ho deuz sikouret mad o

tenna war-nom sellou trugarezuz an Aotrou Doue, ho deuz douget anezha da astenn an termen euz or c'hasi-zamant da roi deom evelse amzer da zistroi out-ha. Ah! perag ne lavarom-ni ket oll, oll evel gwechall an Nini-vited. « Distroom oll oc'h Doue, grom oll pinijenn, « ha martreze Doue, pehini a zo meurbed trugarezuz, « a bardono d'eom ha ne vezim ket distrujet. » Ne ket marteze, mes stir e vem espernet, mar tistroffem oll ouz Doue, pe da vihana ar goalennou a dle koueza war-nom ewid peurachui d'or c'honevertissa, a vez kalz dou-seet d'eom.

AN ERMIT.

Eur vêach d'ar C'haledoni nevez.

II.

Perag eun den, evel ar beachour-ze, e voa-hen ker reuzeudik ?

An den-ze a ioa eun enedianket. He gerent, souge enho o velet en doa speret, o doa laket rei dezhan deskadurez, ep en em lakat e poan da c'houzout pe a voa chris-tan an descadurez-ze pe ne voa ket. Neuze oa bet taolet er bed, ep den da rei na scor nag ali dezhan. Morse n'en doa en em dorret da labourat dioc'h reiz, ha morse n'oa dent abenn a netra. Bars e cave dezhan oa, ha ma na rea netra da bliout, e tamalle kementse d'ar voarisi o devoa an dud onthan. He gerent neuze a rea rebechou dezhan, rak cridi a reant e raje eun dra vad bennak ma carje. Neuze oa en em roet d'an dizurs; ne grede mui e c'halje caret den na beza caret gant den. Disfizians en devoa euz an oll hag enz a bep tra.

Guelef a reat o virvi en he galon ar voarisi hag ar gasoni oc'b kement a due a benn euz eundra bennak. N'en doa anaoudegez ebet euz ar relijon, na zoken euz ar guirionezou kenta. Gant eun nebeut comzou bennak desket dindan envor e crede beza eun den goueziec, hag oa eun truez he glevet o comz euz an iliz hag euz ar relijon, rak ne vioie ket var gementse keit hag eur bugel. Eur skuer oa euz an dud iaouang, evel ma fell d'an dud diffeiz hirio ho zevel, dizoue, dizesk, prest da vlasfemi, dieguz ha brein bete mel an eskern. Setu ar pez a rer hag a glasker da ober euz an oll, ha setu penauz e coez ar bed en eun agoni, hag e ve red da zoue ober eur bur-zud evit hen tenna ac'hano.

Va den reuzeudik, eme an hini a scrif an dra-ma, ne vele netra evel ma velen-me. Cridi a rea e zea tud'an oll broiou var araok, ne gave ket dezhan avad e zajet huban avoalch. Caout a rea dezhan e voa red teleur ar Pab hag an iliz en traon, en em zizoher euz an oll ve-leien; bete neuze, emezhan, ne vije ket eur guir beoc'h var an douar. Rei a rea he vallos d'an doare ma za hirio ar bed en dro. Mall en doa da velet an ollecavatal, ep kem ebet etre an dud, ha gant kementse gouscoude e cave dezhan e tlie ar rencou huela beza roet d'ar re o devoa evel d'han, skiant ha descadurez. Evel an oll dispac'h-erien e felle dezhan teleur oll en traon, ep gouzout petra a zafchetg oude eleac'h ar pez a vije disaret.

Beuzet oa en he zle, hag evit tec'het araog ar re-ma, tlie dezho eo e kuitea he vro. Penauz en doa gallet caout peadra da ober ar veach a rea? N'her goulennis ket ouzhan. Cridi a rean avad e voa en em laket en unan euz ar bandennou cus milliget-ze a ra ho gallout evit mac'h. Doue ha discar pep relijon, hag en devoa bet sicour ac'hano.

Ep dale an den kez a voue red dezhan chom d'ar gue-le; he skevent a ioa goal daget, hag anat oa ne daje ket a bell. Neuze en em lakiz e kichen he vele. Pe ger clav-bennak ma zoa, ne zonje tam ebet er maro. N'oa beleg ebet var al lestr, hag e sonjiz oa va dever coms dezhan eun nebent euz he ene. Ne c'hellen ket, evit guir, rei dezhan an absolveu, mes marteze e c'heljen he zigas da gaout kens d'he bec'hejou. Rei a c'hellen dezhan da anaout e cafje, var dreuzou ar bed all, eur barner, hag ar barner-ze a zo ive eun tad mad a zigemer ar map prodik pa zistro gant guir c'hlac'h.

En em lacat aris-ta da ober ar missioner e kenver an den paour-ze. Neuze e trugarecaiz em c'halon ar vam gristen e devoa desket din mad va relijon. Poan avoalch am oue o tont a benn eus ya den. Eur guiskad teo a goc'hen tenval a ioa en dro d'he speret. Abouez gouscoude trei ha distrei e c'hellis teleur eun tam sclerijen bennag enhan.

Red e voue din en em gement ganthan evel gant eur bugel ne voar c'hoas ger catekis. Guella pez a zo eur speret eun ha digor en devoa. Eur vech ma voa deut da gomprent eun dra bennag, e voa souezet n'en divije ket comprenet evelse ato. Dre ma zea ar sclerijen en he speret, ne gave ket dies cridi, hag e voa ken estlamet evel an den ganet dall a resevaz ar guelet digant hor zalver, hag a vele evit ar vech kenta an traou caer a ioa en dro dezhan.

— Euruz oc'h, a lavare din, da veza bet kerent mad. Ma vijen bet savet eveld'oc'h, e vijen bet guelloc'h. Va c'herent-me n'oant ket goal dud, ne gaf ket din avad e c'houeschent ez euz eun Doue. Biscoas, pa voan bngel n'em eus clevet he hano, nemet etouez leoudouet.

— Ar vissionerien, a lavare din eur vêach all, n'o defe ket izom da vont keit-se; ar bobler c'heriou braz, a zo ker paien hag an dud gouez.

O veza falvezet dio chom ganthan petra bennak ma voa lavaret din mont kuit abalamour d'an ear fall a ioa en toul-cambr. Guelef a ran, emezhan, eo mad ar relijon, rag enhi c'pken e caver ar guir garantez.

He lacat a ris d'en em zizoher euz al levr-ze am oa guelet ganthan o lenn, hag a ioa eul levr fall.

— Drôug avoalch en deus great din, emezhan, taolit-hen er mor.

Hen ober ar riz, evel ma lavare, hag e rois dezhan levr an Aviel ha levr an Imitasion.

Setu ar pez her c'hreeas var he varo. Pidi a rean Doue da asten he vuez ken na vijemp digouezet en douar evit ma c'halje caout eur belek. Mes n'em boue ket va goulen hag edomp c'hoas pell dioc'h an douar pa varvas.

Araok mervel em pedas da scrifa d'he gerent evit la-varet dezho e varve e peoc'h gant Doue; dreist oll e falveze dezhan e lavarjen d'he c'haar kemerec' skuer diouhan ha sevel mad he hugale.

— Ra rai anezho, emezhan, micherourien vad, mes da genta oll christénien vad. Ma na vent ket savet er relijon, e c'helpent beza ker reuzeudig ha me, ha n'o dese ket marteze ar mémés chans var sin ho buez.

Anaoudegez vad an den-ze a voue évidon eur recom-pans caer, ha trugarecat a ran Doue da veza en em zer-vichec' ac'hanon evit distrei outhan an danval dianketze. Ha pa n'am be great em beach nemet an dra-ze, va beach ne vezoz ket bet collet.

Great em enz ar pez a c'houenne, scrifet em eus d'he dud, ha laket em eus dezhan eur groazig oc'h he chouzouc' arsok m'eo bet taolet he gorf er mor.

G. M.

An Daou denner frank.

VIII.

Goude beza louzaouet al letanant Ricard, an doctor Marc a ieas gant an dennerien frank evit diskuez an hent dezho da vont da Guebwiller. Ar c'habiten Bonardel en doa he bedet da vont ganho, evit ho c'has a dreuz an douarou dre an hentchou nebeuta darempredet, dre ma c'hanaie mad ar vro. Hag egurionez an doctor Marc a anaie histor ar vro-ze var bennou he vizied, hag a layare dezho dre ma zea, petra oa ha petra oa bet pep bourgaden, pep keriadenn a dremenent.

Pa zigoueschout e Guebwiller e cafjont an oll eno stra-fuillet gant an aoun rag ar prusianed. Gouzout a reant e voant eno re dost d'an epebourien-ze, hag e teujent ep mar da scrabat ho danvez, da zistruga ho c'hær, ha marteze d'ho laza calz anezho. Evese ar merc'hed a vouele, ar voazet a ioa trist evel ar maro, ha ne glevet nemet grosmol a enep an allmaned.

Nicolaz a ieas da genta d'an ilis da bidi, ha meur a bini all a ieas var be lerc'h. En ho zouez edo Conrad. Goude beza pedet eur pennad mad, Nicolaz a zavaz evit dont kuit, hag e velas ne voa mui en ilis nemet Conrad a zavas neuze iwe da zont var he lerc'h.

— Te a rai eur soudard mad, eme Nicolas d'an den iaouank, rak te zo eur guir gristen.

— Prometet em euz, eme Conrad, pidi Doue pa c'hel-jen.

— Hag e talc'hez mad d'as ker; mad, mad a rez!

— Siouas, brema pa vezimp eat er meneziou ne gavimp ket a ilizou allies.

— Pidi a c'heller e pep leac'h; an hini en deus great ar meneziou a zilaouo hor peden eno iwe couls hag e leac'h all.

Edont neuze dirak meneziou ar Vosj, hag an heol a bare varnezho, ha Nicolaz o sevel he zorn, a lavaras;

— An hini en deus crouet an traou bras-ze, en deus

crouet iwe ar c'breunen dreaz a ja gant an avel, ar subuen a glevomp o voudal, bag ar prenv a vresomp dindan lion treid. He s'ouarn a gleo ar c'heoten o sevel en draobien, ha penaust ne glefe ket mouez an hini her ped?

— Guir a livir, eme Courad; va mam a lavare-ze din iwe pa yoan bugel, ha zoken pa zoun deut bras; me ho trugareca da zigas da zoneh din a gementse.

Pa zeaz an dennerien-frang enz a Guebwiller, keriz en em gleme hag a chorme.

— Brema, eme eur vaouez, pa za ar re-ma buit, e teut an enbourien varnomp.

— Ia, eme eun all, hag e vezimp laeret ha lazet gan-tho !

— Ha n'on eus ket a armou ! eme eur micherour, he zaou zorn serret ganthan.

— N'on eus ket a armou, trubarderez a rer deomp, eme eul lavajen, min eur forban dezhan. Me c'houen ma vezoz great d'an oll bale.

— Ia, nemedout da unan, eme unan euz ar merc'hed Guelloc'h a pije great bale, evel ma levarez, ha ne ket chom aze da ober dizurz ha da goll ar re all. En arme e pije cavet armou.

— Ha da c'hoas-te, perag e chom er gear ?

— Va goas-me zo bet e brezel Crimee, ha brema en deus pemp bugel da vaga,

— Kent a-ze e tlie mont d'ho disen; nep en deuz eun dra bennak, difennet-hen ma car !

— Ia, evidot-te ha da seurt, n'ho disenint ket sur; laerez ar pez o deuz, an dra-ze a rafez avoalch.

— Alo ! alo ! an oll en hent, pe'chom oll er gear, ha va c'hansard en em laca da gana :

Mervel evit ar vro

Zo eur blanedenn vrao !,,

Kerkent en em gavaz en he gichen eur vanden lampooned all eveldhan, eun tam pillow rus ganho e beg eur vaz; en em lacat a rejont d'he zicour da gana he zoun, ha neuze ez ejont dre gær cazel oc'h cazel.

Biken, eme Nicolas, n'em bije credet e voa ker clav-ze ar Frans. Petra, ama iwe, var harziou ar vro, en eun toul kear eveleen, guelet tud ker brein ha ken digalon ! Hag hen ac'hano en eur huanada, ha beteg ar menez e voue tenval he benn. Eno gant an ear vad e jaoueneaz eun nebent, ha setu hen o lavaret d'he zaou gamarad Guillou ha Conrad :

— Ma n'oc'h eus ket a aoun o pignat dre skeulion nir, deomp a dreuz ar menez hag e troc'himp eur pennad mad a hent.

— It dre'n hent ma kerot, ha ni oc'h heuillo, eme an daou all.

— Ha me iwe, eme an doctor Marc.

— Hag ho march'h doctor, a voar pignat er skeulion iwe ?

— Al letanant Ricard, gloazet evel ma zeo, a rai vad dezhan beza douget, hag a rai an dro dre an hent gant va march'h. Ha neuze bet oc'h-hu aliez er menez-ma ?

— Biscoas n'oun bet ama, eme Willou.

— Na me, eme Conrad.

— Mad, neuze ne rai ket a zrouk deoc'h caout unan bennak d'hoc'h hencha, ha me a c'hell hen ober, rak me a zo ama er gear ; me am euz eul liorz en eur goubant var gorre ar menez.

Ar meneziou-ze a zo goloet a goad ; mes ker sounn int ma o deuz an dronc'herien goad, ar fagoderien great eun doare scalierou gant pennadou keuneud, hag ar scalierou-ze zo henvet oc'h skeuliu. Dre eno e tiskennont da droad armenezar c'hood o deus trouc'het. Bez'o deuz eun doare caouejou bras great gant coat ; carga a reont an dra-ze a geunent corden pe a fagot, hag e tiskennont gant ar zam-ze hedar skeul. Darvoujou a zigouez eno aliez. Ma vang he droad da eun den, ma risel he droad divar unan a vizier ar skeul, ema great he dro. He zam a c'houunit varnhan, a dremeu dreisthan, hag a ia evel eul luc'heden da draon ar menez, hag hen he unan a ia da heul pe a zo taolet a gostez, ha peurliesa bruzunet he izili. Pa zigouez eun darvout evese, ma ve unan benuag izeloc'h er skeul o sevel pe o pignat, ema great gantho ive, rag ar zam a goez varnezho hag ho string en traon ; n'o deus ket a amzer da dec'het en he raok.

Evese an doctor, en eur bignat, a gonte d'he vignonet en doa bet eno er sizun araog eun tam labour vrao.

Eur fagoder a ioa o tiskenn gant eur zam, daou all a ziskenne er c'houllou en he raok. Mancont a reaz he droad dezhan, strinket e voue ac'hano ha torret he ziou c'har, an daou a ioa araog a voue strinket ive bete'r guelet ; unan a dorraz he c'har hag egile he vreac'h, hag ar medesin ien devoue en dervez-ze teir c'har hag eur vreac'h da droc'ha.

G. M.

(Eur pennad all)...

AR MILINOU AVEL.

IV.

Pa voue digouezet Childerand hag he vere'h e kichen ar vilin, e vode en dad en dro dezho. Ar miliner coz a zavaz he zorn evit diskuez en doa eun dra bennak da lavaret, hag an oll a davaz evit silaou.

— Clevit, va zud vad, eme Childerand, gouzout a rit em eus lavaret rei va merc'h d'an hini en divive savet eur vilin ama. Gouzout à dleit ive n'em oa goulennet eun dra evese nemet evit en em zizoher euz a zeis den iaouang a rea af lez. Seis ki var eun ascorn ! gouzout a rit petra eo caout eun dra evese ?

— Ia, ia, Childerand, gouzout avoale'h a reomp.

— Mad evel ne vonien ket penauz ho c'has divar va zro, e sonjis goulen eun dra ne c'helje den he ober. Ne zonje ket din e vije eat nicun anezho da glask coll he boan. Hogen Jacob zo bet furoc'h pe zotoc'h eget ar re all ; setu eur vilin en he za, hag evel eun den honest n'en deus nemet he c'her, mar gra ar vilin-ze bleut, e tisclerian dirazoc'h e roin va merc'h da Jacob.

— Ia, ia, mad, mad, a lavaraz an oll ; guelomp'brema ar vilin o vont en dro.

Pep tra a ioa e pourchas ; goueliou a ioa staget oc'h divrec'h ar vilin, hag an avel a ioa cre. Jacob a dennaz ar gorden a zalc'h an diouaskel a za, hag a zistroas da zellec'h an dud da velet pebez min a rajent.

Hogen ar vilin ne dea ket en dro. Askel ebet ne finve ; pa voat bet eur pennadik sioul o c'hortoz, ar re o devoa goarisi oc'h Jacob en em lakeas da c'hoarzin ha da ober goab. Sutet o divive ma o divive bet sutere-zou ; mes n'oa ket deut c'hoaz ar c'his-ze.

Juliana a zante he c'halon o lamet hag o vantri. Tost oue dezhi coeza semplet etre divrec'h he zad. Ar bobl, goude beza gortozet eur pennad, en em lakeaz ive da grial a bouez penn, ha pepini a lavare he bez.

— Pebez den ijinuz eo ar Jacob-ma, eme unan euz he enebourien.

— Me vouie ervad, eme eun all, en divive eun distro lous.

— Ia, ia, eme ar bobl, e triomf, var gein eun azet troet he benn varzu al lost.

— Gortozit, gortozit, a lavare lod all.

— Gortos petra ? ar c'hoariel-ze ne dai ket en dro. Ha lacat ac'hanomp-ni da zont ama evit guelet netra !

Hag ar miliner iaouank, petra a rea epad an amzer-ze ? Jacob a ioa chom'et en he za da zellec'h an dud, ar musc'hoars var he vuzeillou o velet pebez minou a reant. Pa en devoa clevet aleiz a vegadou gantho, sethen o kemerec'h he livier hag o vont diabarz ar vilin. Ar vilin a ioa alc'hoezet, da lavaret eo en doa laket eur votez pe eur c'henn vrás da viret oc'h ar rod da drei. Gant daou pe dri daol livier en devoue tennet an alc'hoez, ha kerkent ar vilin o vont en dro.

Childerand ha Juliana a losk eur iouc'haden a laounidigez, ha Jakob, sounn-he benn ganthan, a deu adarre da zellec'h ar bobl. An oll neuze en em laca da grial ha da stracal ho daouarn. Oll e roent meuleudi d'ar miliner iaouank, oll e felle dezho cregi en he zorn ha rei fouge dezhan : Seulvui ma o doa eun nebeut araok criet en he enep, seulvui e voant douget brema evithan. Hag evel a zigouez peurvuia gant ar bobl a zo prest, euz an eil momet d'egile, da ziscar ar pez o deus savet, ha da zevet ar pez o deus discaret, e trojont ho c'houunnar oc'h ar ganfardet, enebourien Jacob, o doa ho laket da grial a enep ar miliner iaouank. Ar ganfardet a voue red dezho en me zila ac'hano didrous, c'hoaz e leverer unan anezho a voue roget he zae, eun all a voue cavet he dok, gant he stribillennou alaouret, bresset dindan treid an dud, hag eun trede a voue cavet he gleze torret a bennadou.

Ar bobl avad ne deaz ket ac'hano, ken na voa bet eun niver braz anezho e diabarz ar vilin evit guelet penauz oa great, ha ken n'o devoa galiet caout eur meutad bleut bennak da gas gantho da ziskuez euz ar vilin avel.

Childerand ha Juliana a ioa c'hoas brasoc'h ho laou-

nidigez eget ar re all. Evit delc'her mad d'he c'her, ar miliner coz a lakeas dorn he verc'h e dorn Jacob, hag an dimizi a voue great dirag an oll.

Neuze pa ziblaschont etrezeg ar vilin, ar bobl a lavaraz adarre : e triomf ! e triomf ! Ne ket avad eun triomf evit ober goab evel a ioa bet hano anezhan diaraok, mes eun triomfa zoare evit ober henor d'an daouzen iaouank.

Ep dale e voue trouc'het scourrou guez, clasket bleuniou, great eun doare gravas, laket Jakob ha Juliana da azeza varnezbi, da douget evese e triomf da zisken divar ar menez. Childerand a vouele gant he joa, hag a roaz eur basket bras d'ar bobl tud-ze.

Ar re goz, ar mamou dreist oll, a veule Doue da veza roet kement a ijin d'ar miliner iaouank, rak brema o doa esperans vad ne vankje ket a vara dezho da rei d'ho bugale, ar pez a ioa digouezet gantho meur a vech aboue ma edo ar sec'hor o ren.

Ar roue o veza clevet oa deut Jacob a benn euz he daol, a reas rei dezhan dek mil lur evit he argoulou, hag ar quir da bephini euz he vipien, ma roe Doue dezhan potred euz he zimizi, da zevel eur vilin.

C'huec'h map o devoe, hag ho c'huec'h e safjont pep a vilin var ar menez, ha setu perag ez eus bet eur pennad mad c'huec'h milin avel var menez ar Merzer, e kichen Paris, c'huec'h milin savet gant ar c'huec'h breur, ep conta hini ho zad distrujet gant an amzer. G. M.

C'hoarezet vihan ha beillerezet tud clanv en tiegeziou paour. — Setu an hano a ro eur gazeten c'halleg euz a Naoned da eur vreuriez nevez savet er gear-ze evit cas sicour d'an tiez paour hag entent oc'h ar re glany en em gafenso. Ar garantez christen epken a c'hell sevel traou evese ; ar bed a estlam o velet kementse, ne ket goest avad da heuilla ar skuer roet dezhan na da gomprent penauz e c'hell merc'hed dister caout calon gre avoalc'h evit en em rei da oberou ker poanis.

Ar garantez a deu euz an Env., digant Doue e teu, hag e tiskenn var an douar evit rei sicour da gement zo en dienez hag a c'houzanv poan. Avechiou e cavot ar c'hoar vihan e kichen guele ar pinvidig ; mes aliesoc'h he c'havot e toul cambr ar paour, eharz eun den clanv gourvezet e touez he druillou.

Pignit da unan euz an toullou cambr-ze, eun tam galeze dindan an doen. Eno ez euz eun tad, eur vam, hag eur vanden bugale. An tad a zo clanv, goal clanv. Anternoz eo ; ar vam, skuis maro oc'h entent epad an deiz oc'h he tried hag oc'h he bugale, a zo brema couset hag ar vugale a gousk ive. Mes eur vaouez zo eno ha ne gousk ket.

Ema e tal guele an hini clanv, he daoulagad troet varzu ar paour kez den evit he zicour da drei ha da zis-trei ha rei dezhan ar pez en deuz izom.

Eur c'havel a zo en eur c'horn euz an toul cambr, ar bugel a deu da voela ; ar veillerez a red da luscat, ha

pa zeo couset ar bugel a nevez, e teu adarre da gichen an hini clanv.

Ar veillerez-ze a zo eur c'hoar vihan d'an tiegeziou paour, bez'ez eo kement a zo a zistera er relijion, mes i've talvoudeca.

Ar c'hoarezet-ze zo c'hoas bihan an niver anezho ; bez'ez eo ar c'kreunen sezou taolet en douar, mes ne oufe ket mancont da greski. Da c'hortos sicour da zont de-zho, ar c'hoarezet-ze a ve lavaret o dese ar c'ballout da veza e meur a leac'h var eun dro.

O tiskenn euz ar c'halatez-ze eleac'h ma o deus tremet an noz ehars guele eun den clanv, ez eont da zicour eur vam baour bennag, e deuz eun toullad bugale ha n'eo ket goest da gemenet soursi anezho. Kempen a reont pep tra, ar vugale coulz hag an tamou arrebeuri paour, hag ez eont ac'hano e leac'h all pa o deus laket pep tra e ratre; hag ar vam geaz dinoc'h evit an nemo-rant euz an dervez.

Ac'hano ez eont da en lochen all eleac'h ma zeus minoredigou ha n'o deus ket a vam. Ar c'hoarezet vad a zervich da vam d'ar re-ma. Ho maga, ho c'hempen a reont, hag ar vugaligou gez a zao ep santout an diouer euz ar vam en deus lamet Doue diantho.

Ar c'hoarezet-ma ta a zo en em roet d'an oberou a garantez ar re huela hag ar re zantela, p'eo quir en em daolont da zicour ar re o deus muia dienez ha muia poaniou da c'houzanv var an douar. Lavaret a ran en em roont, rak ne gemenet netra evit ho soan, na paeamant na magadurez ; oll evit Doue ha netra nemet evit Doue. Evese ar c'hoarezet-ze a dremen ho buez o clevet clemmou ar re glany, o velet tud o c'houzanv poan, peorien en dienez a bep tra, hag o kemerec'h ho lod euz a boanou hag euz a baourentez an oll. Eno ep mar ema ar garantez gristen pouzlet keit ha ma c'hell mont,

G. M.

Oferen sanlez Barba. — Nag a boan n'o deus ket an dud difeiz o viret na rofent merk ebet a relijion ! Caer o deus en em gavont dale'h mad etouez tud hag o denz eun dra bennag a feiz, hag a du pe a enep ar bleo eo red dezho avecbou ober evel ar re all pe en em harlui euz a douez ho c'henyois.

D'ar pevare a vis kerzu ema gouel sanlez Barba, patronez ar bomperien. Hogen, e meur a gear ar bomperien zo ar c'his gantho da lacat lavaret evitho eun oferen en deis-ze, ha da vont dezhan a vanden.

Hogen ervez eur gazeten c'halleg, en eun toul kean, hanvet Vierzon, ez eus bet abaden er bloa-ma abalamour d'an oferen-ze. Ar re euz ar bomperien o deus relijion a felle dezho ez ajet d'an oferen ervez ar c'his coz. Mes en ho souez ez euz ive brema tud dizoue, doctored hag a grede e vije an dra-ze eun dismegans evitho ; aoun o devoa da goll ho gouziegez hag ho renou mad o vont d'an oferen Tabut a voue eta ; mes penaus lacat eun termen d'an tabut-ze ? Laket e voue voti ; rag hirio,

evel a ouzeur, ne anavezer nemet an dra-ze ; pep tra dre voueziou ; ar gounit ato d'an huela moneziou.

Votet e voulle età ; hogen ar gristenien o dévoue ar muia moneziou, ha setu kintou er ganfarter diffeiz. Ar re-ma ha pa na venemetaoupe drianezh etouzeur van-den vad, a fell dezhio caout ato ar gounit a dreus pe a hed. Safar a rejont ; ne voa ket bet votet mad, emezho, bag e voa red voti adarre. Ar gristenien vad a zo habask, hag a ro ato d'an dud diffeiz muioc'h eget n'o deus guir da gaout. Ama ec'h asantchont voti eun eil guech. Hogen ar re a felle dezhio caout oferen a voulle adarre ar re grea. Red e voulle, daoust da oll safar an doctored dizoue, heuilla ar c'his coz. Ne ouzon ket hag hen a ieas ar bomperien diffeiz d'an oferen ; mes ar c'habiten a laveraz e roje he ziscark kentoc'h eget delc'her dindan he c'hourc'hement laboused evese.

Roet eu deuz he ziscarg, a leverer ; hogen goaz a-ze, rag unan euz an traou a zo kiriek d'ar reuion a goez var hor bro, eo lentegez ar re vad. Pa deu tud diffeiz da hegal outho, e fall galounont, e tilezont ho c'hargou, hag e lezont evese an dispac'herien da ober ar pez a geront, pa vez en em dennet kuit ar re a ioa goest da zelc'her penn dezhio. Er bed-ma ar mad a zo red dezhio ato stourm oc'h an droug, ha diabarz ha diavez ; anez e vez trech'het ganthan.

Deputeet catolik Breiz-izel ha pardon santez Anna Vened. — Evel am oa lavaret er sizun-all, Aotrou Escop Guened en doa scritet d'an deputeet catolig a Vreiz evit rei da anaout ar pardon a dlie beza e santez Anna d'an 8 a vis kerzu. Hag an deputeed o devoa responset o tigas eur baniel gaer evit diskuez ar perz a gemerent er pardon-ze. Hirio em eus dirak va daoula-gad respont an deputeed.

Trugarecat a reont Aotrou Escop Guened da veza sonjet enho, hag e tiskuezont pe ger poaniuz eo evitho ne c'helpent ket dont ho unan, etouez ar vretoned catolik, da chapel patronez Breiz-izel. Rag, emezho, piou en deus muioc'h izom euz he scoazel egedomp-ni ? piou en divije unanet c'hoecoc'h he beden gant hini ar bobl cristen-ze? Hogen ma na c'hellomp ket beza a gorfen ho zouez, e fell deomp da viana beza a speret hag a galon, hag e casomp eur baniel a chomo eno, hag a zisknezo en eus ar memes feiz hag ar memes mennoziou gant ar gristenien vad a vezeno euz a Vreiz-izel, hag a zo eun honor evidomp delc'her leac'h dezhio e cambr an deuteed.

Pidi a reont an Aotrou Escop da rei kementse da anaout, euz ho fers, d'an dud a iliz ha d'an oll bobl.

Al lizer-ze a zo sinet gant pemp depute ha daougent euz a Vreiz-izel. Setu ama hanou an deputeed a Finister o deus sinet varnezban : An Aotronez : de Ker-menguy, de Forsanz, de Chamaillard, Dumarnay, de Kerjegu, de Legge, de Trevenenc.

Euz a Escop Roazon ez ens deut adarre, disul di-

veza, seis pe eis mil bardoner da santez Anna Vened. C'huec'h trein bras euz a Roazon, Vitre, Montauban, Sant-Malo, hag ar gariou-all euz al linen-ze bete Redon. Aotrou Escop Guened a ro da anaout en deus bet digant ar Pab, evit ar re-ma, ar memes grasou evel evit ar re a ioa bet d'an 8.

Unan euz an treinou bras bet o cas paraonieren da santez Anna Vened d'an 8 a vis kerzu, a zo digouezet eun tamik darvout ganthan, o vont euz ar pardon, var hent Roazon, e kichen Elven. Diou wagon a zo diraillet, da lavaret eo, a zo eat divar ar barrinier houarn. Kementse en deus great eun tam mad a zale var an hentze, mes den n'en deus bet drouk.

Eur c'helou trist am eus da gas da lennerien Feiz-ha-Breiz. Dillun diveza eo maro an Aotrou EVRARD, vikel vraz a Gemper. Eur c'hlenvet en devoa hag a deus bep en amzer da rei stocadou dezhio ; siouas, en dro-ma en deuz he zammet. Maro an Aotrou EVRARD ker caret gant an oll abalamour d'an dro euz he speret kel lem, kel laouen, ken hegarañ, ker carantezuz, a zo eur c'hlac'h evit kement o deuz he anavezet. An diouer anezhan a zo eur c'holl bras evit an escopti.

An Aotrou Tromelin, vikel e Plounéour-trez zo maro ive er sizun-ma. G. M.

Ali hag a rafe vad hel enn gant evesdet.

Gouzout a rer, abaoe eur pennad, pa rer eur baemann bennag hag a zao da oûspen zek lur, e tleer lacat eun timbr a zao vennek var ar guitans, hag an hini a reseo an arc'hant a dlie lacat he zinatur a dreuz an timbrze evit he c'holo ha miret na vezou mad mui. Mes ne ket avoalc'h lacat an hano'epken, red eo iye lacat an dat, an deis ma zeo het goloez eyelse an timbr gant ar sinatur. Red eo eta lacat, a dreuz am timbr, sinatur an hini a reseo an arc'hant hag an dat pe an devez ma ro ar guitans. Anez ez afet a enep al lezen, hag e c'helpet beza condaonet da eis scoet amand.

Merca a ran an ali-ma, abalamour ma zeus calz hag a vank var ar poent-ze, hag e ve mad lacat evez evit miret da veza laket en amand.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A se mouillet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er bras euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouillet gant AR. DE KERANGAL, mouller an Escop.

FEIZ HA BREIZ, KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA, Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur blos, daou scouet ; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

An Abonamant a dlie beza paet araog caout ar gazeten.

An hini ne zigas ket en dro ar genta cazen a reseo goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonel a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escop, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper.

D'an Aotrou de KERANGAL ephen e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a diec da adressi d'an Aotrou MORVAN, epken.

KEMPER, 28 Kerzu 1872.

Maro au Aotrou Evrard.

An Aotrou'n Escob en deus scritet da veloien he escopti, evit rei dezhio da anaout maro an Aotrou Evrard, he vikel vras. Setu ama he lizer :

Kemper, 16 kerzu,

Aotronez ha kenoberourien ger,

Er mintin-ma Doue en deus galvet davethan an Aotrou Evrard, hor vikel vraz, hag e santomp an izom d'ho lacat da gemeret perz en hor glac'h ar ha da c'houlen ho pedennou mad evithan. Euruzoamp bet, o tigouezout en ho touez, o caout ar mignon euz hor iaouankiz on doa ato anavezet evit eun den ha ne anaie nemet he zevez. Abaoe 1825 on doa gallet barn anezhan hag anaout pebez speret ha pebez calon en devoa. Evese pa deus providans Doue d'hor c'harga euz an escopti bras-ma, etouez kement a rea aoun deomp o velet pegen dinierz oamp, e sonjemp enhan gant plijadur. Ar re zo bet Eskeb ama en hon raeg o doa laket ho fizians enhan.

An Aotrou Graveran, goude beza renet he genta camejou evel beleg, en doa he c'halvet en he gichen, ha diskuezet dezhio an doare da zirouestla kement a draou evel a zo var dro gouarnamaut eun escopti, o lacat da dalvout ar sicourou a c'helle da renta dre he speret eun hag he galon vad. An Aotrou Serjant a gavaz enhan eur c'heuoberour ha ne skuize Morse, hag a roe dezhio eur sicour vraz, o rei dezhio da anaout kement a zo a huel hag a vad en hor pobl e guirionez christen. Oll, aotronez ha kenoberourien ger, e cariac'h an hini n'en deus Morse ho kuiteat, hag en doa bet ato he lod enz ho laouenidigez hag euz ho tristidigez. Caret a reac'h en em adressi dezhio evit ma teuje dre he sclerijen hag ar voazamant en doa euz an aferiou, da zibuna ar c'hudenou rouestlet, an traou diiez a gavit en ho carg. Anaout a reac'h pe ger fur, pe gen eveziant oa, pe gen douget

evit mad an ilis santez ha silvidigez an eneou. Sur oac'h ato da veza digemeret ganthan gant ar galon vad-ze a rea dezhio beza ken hegarañ e kenver an oll, hag a rea ma voa ken eas d'an oll tostat outhan ; sur oac'h da gaout digantran an aliou-ze a ro courach hag a scanva ar poaniou en deuz ar belek da c'houzanv en amzeriou diez a dreuzomp brêma.

Ar brovidans divin e deus lamet diganeomp, diganeoc'h ha diganeme, an hini a c'hellem espouer guelet c'hoaz o labourat hag oc'h ober vad epad meur a vloavez. Ra vez great ar volontez santez a Zouel !

Eun dever eo evidomp diskuez dre hor pedennou an anaoudegez vad a dleomp dezhio evit ar servichou en deus rentet deomp. Me ho ped eta da lacat tud ho parzeiou da bidi evithan, ha da gaout sonch anezhan pa viot oc'h an aoter santez.

Otreit, aotronez ha kenoberourien ger, ma oc'h asurin ama ho caran hag e zon douget evidoc'h dreist pep tra en hor Zalver J. C.

† D. ANSELM,

O. S. B.

Escob a Gemper hag a Leon.

Ar beden hag ar brezegen a zo daou euz a billerou an ilis Santez. Dre ar beden ar guir gristenien a laca Doue da deleur varnezho he zellou a drugarez, ha da rei dezhio kement o deuz izom. Comzou Doue prezeget gant ar re o deuz ar guir d'hen ober, ar re o deus bet ar gark-ze abers Jesus-Christ digant an iliz he bried, a sclerra ar sperejou, a ro dezhio ners da ober ho dever ha da heuilla lezen Doue.

Hogen an daou biller-ze eaz an iliz eo a garfe an dud diffeiz da ziscar. Ma c'helpent miret na ve pedet, na ve prezeget comzou Doue, e c'houzont ervad e ve eas dezhio neuze dont a benn euz ho mennoziou milliget ha distroja ar relijon. Ancounac'hat a reont en deus Jesus-Christ roet he c'her da veza bepren gant he ilis bete fin

ar bed, ne lezo Morse derojouan ifern da c'hounit varvezhi na d'he discar, hag evelse ne lezo ket ken nebeut discar ar pillerou var bere eo savet, caer o devézo he enebourien ho heja hag ho orjellat.

Daoust da ze, ne fell ket dezho pedi, na lezel ar re all da bedi ; ne fell ket dezho e ve prezeget comzou Done, hag e clascont miret na ve comzet da zen, ha dreist oll d'ar iaouankis, nag a Zoue, nag a feiz, nag a relijon. Clask a reont ho brasa geier en esper teleur dismiegans var ar re a bed, var ar re a brezeg ar feiz.

Ma na c'hellont tamal nag ho c'homzou nag ho obrou, e tamallint ar zonch a voa en ho speret. Nag a boan n'o deuz-hi ket kemeret lod anezho evit caout abeg er vretoned christen bet dissul tremenet o pardona e Santez Anna Vened ! Ne ket, emezho, da bidi evit ho bro, na da benori patronez Breiz-izel, eo ez ea ar gristenien vad-ze di ; an dra-ze a ioa eun emgleo a enep ar vro, pe evit eur mennos bennag all ker fall pe falloc'h. Boas ma zint d'en em zestum en denvalijen ha d'en em glevet e cuz evit an drouk, ne gaf ket dezho e c'helpet beza emgleo ebet evit ar mad.

Kementse gouscoude ne vir ket oc'h calon ar bardonerien da zridal o sonjal en act a feiz great eno gant hor bretoned dirag an oll. Goulen a rean digant eul labourer douar a zistroe ac'hano :

— Ahanta, petra a livir euz ar pardon-ze ?

— Petra a lavaran ? biscoas n'em oa guelet netra ken dudius ; ne rofen ket va dervez evit cant scoet.

— Petra oc'h eus guelet eno-ta ken dudius ?

Biscoaz, aotrou, va c'halon n'en doa dridet kement evel o velet pe ger c'hoeg e pede an oll, o clevet an oll oc'h anzao ho feiz a vouez huvel ; ha ne ket couerriadet epken eveldomp-ni, mes tud ha me zo sur ne vouient ger brezonek, bours'hizien vras, noblans credabl, soudardet, martolodet, o vouela pui, o sevel ho daouarn en ear, o crial cre ha caloneg e felle dezho delcheriat mad d'ar feiz ; han ia, aotrou, an dra-ze a ra vad da galon eun den, an dra-ze a ziskuez ez eus c'hoas feiz en hor bro, hag evel a lavaren deoc'h, ne rofen ket va dervez evit ag pez am euz a vella em zi.

— Bez'ez eus tud gouscoude ha ne vez ket plijet ar pardon-ze dezho, hag a gavo abeg enhan.

— An dud-ze neuze, aotrou, n'o deus ket guelet pe tra zo tremenet eno, pe mar o deus guelet ne dint ket christenien, ne dint nemet gaouiadet a ve dlet stanca ho ginou dezho.

An oll bardonerien bet e Santez Anna a zonje evel an tiek mad-ze ; hogen kementse ne vir ket oc'h an dud difeiz, oc'h ar scifagnerien dizoue da lavaret ha da scifa geier evit teleur dismiegans. mar gellont, var, gement zo great ha lavaret eno en dervez-ze.

Rom. — Hon tad Santel ar Pap a lavare en dez-all, o comz euz an ilis.

— Cridi a ran an ilis catolig, er stad ma zeo laket brema, a c'hell beza laket e kem gant an dour ; an dour

seulvui e voustre varnezhan, seulvui e sao. Ia, ilis Jesus-Christ a zo great evelse ; seulvui ma clask an dud goes ket varnezhi, seulvui e saorvarzu Doue. Ar pez a stourmouthi, eleac'h he discar, ne reont nemet diskuez quelloch pegement avuez zo enhi ba pe ger braz eo he gallout.

« Evelse ar vrezel a rer dezhi brema a ziskuezo pe ger cre edo he buez o creski devosion kement pobl a zo var an douar, en hevelep doare ma vezogallet lavaret : « *Laudate Dominum omnes gentes, laudate eum omnes populi.* »

Eun dervez all, ar Pap, o comz oc'h itronezed a Rom o deus Sant Lois Gonzag evit patron, a lavare : « Sant Lois Gonzag, pa edo dare da vavel, a lavare da dud a rea eur goulen bennag outhan : Monf a ran d'ar barados T Gouzout a rea e vije digemeret eno kerkent ha m'enviye kuiteat an douar, arbed digar-ma a guitaimp ive olleun dervez, hag e teuje an yælez d'he gerc'hat evit he gas d'an Env da velet Doue da viken.

« Va bugale, ar pez a dleomp da c'houlen ive dreist pep tra, eo ar c'hras da c'hellout lavaret ive, pa vezimp digouezet en hon termen diveza, gant eur fizians vraz e trugarez Doue : Mont a reomp d'ar barados.

« Silaouit ac'hano, va bugale, mar deo bet dlet deomp, en eun amizer bennak, lacat hon oll fizians er baradoz, eo en amzer brema, e pehini ne deus netra bag a c'helpet hor staga oc'h an douar. eleac'h ne veler nemet traou scrijus, sacrelou, laeroniou, muntrerez, goel skueriou a bep seurt. Gouscoude eo red chom var an douar-ze keit ha ma plijo gant Doue e chomfemp. Red eo avad stourm oc'h ar visou ha disen ar vertuz, ato, e pep leac'h, ep ean ebet. An ali-ze a roan dreist oll d'ar plac'hed iaouang ; aliez eur ger epken lavaret gantho a ra muioc'h a vad'eget prezegen eun den helavar.

« Skignit ive, va bugale, muia ma c'hellot, ar skner yad en dro deoc'h. Evit se ne ancounac'hai morse ema Doue e kement leac'h ma vezit. Santez Tereza a lavare e voa red hale ato he zaoulagad troet varzu Doue.

Ha brema e zan d'ho pennigen evit ma c'hellot ren eur yuez skueriu ha caout eur maro mad. »

Da eur vanden yugale savet en eur gouent, an tad Santel a lavare c'hoas.

« Bremaig e lennen en eur gazeten ; Eun depute a c'houenne oc'h he genvreudeur. Da beleac'h e zeomp-ni ? penauz ec'h echuo an dra-ma ? E peleac'h emaomp-ni ? E pe seurt amzer e vevomp-ni ? — Ha den ne vonie petra da respont. Ar gazeten gatolig avad a lavare. E maoc'h var hent an islonk, redig a rit d'en tem goll ; ne ouzoc'h ket marteze ; mes ni etrezomp catoliked a voar peleac'h emaomp ha pe var zu ez eomp, ni a zo var an hent mad, var hent an silvidigez.

Chui ive, bugale, a c'hell lavaret e c'houzoc'h peleac'h emaoc'h. Bez'emaoc'h emeunti eleac'h ma tesker-deoc'h ar vertuz hag al labour, evit ma ch'ellot gou-

nit ho para gant honestis dre labour ho taouarn. Lavaret a c'hellit eta : emaomp en eul leac'h a zilividigez, eleac'h ma tescomp douja ha caret Doue pehini hor si-cour dre he c'hras hag he vadoberou. Emaomp eleac'h ma tescomp hon dever, hag eleac'h n'on eus ket da gaout aoun rag an danjerou a goll en hon amzer kement a eneo. »

« Trngarecat Done da yeza ho laket el leac'h-ze, ha poagnit da denna frouez euz ar c'henetliou fur a roer deoc'h. Bezik sentus, leun a ners-calon ; tostait aliez oc'h ar sacramanchou ; bezik aketus d'al labour, evit na viot ket trec'het gant brasa enebour e deuz ar vertuz, al leziregez. »

Lyon. — D'an 8 a vis kerzu, ar gristenien vad a Lyon o deus great ive evel ar vretoned. E chapel Itron Varia Fourvier ez eus bet eur pelerinach hevel oc'h an hini a ioa en dez-ze e Santez Anna Vened. Muic'h zoken a bardonerien a zo bet, rag ar gazeten a lennan a verk e tie beza tringent mil anezho.

Dioc'h ar mintin e voue eno communion eur niver. Goude creisdeiz ar prosesionou euz ar parreziou a ieas di an eil varlerc'h egile bete peder heur ep ean ebet. Ar c'haera euz ar prosessionnou ze eo an hini a ieaz euz ar Gatedral ha ne voa nemet goazed enhan. Eun vanden lamponed, pevar pe kemp cant anezho, o devoa sonch d'en em gaout var hent ar brosesion-ze evit ober goab hag hu varnezhan, evit ober eun tam freus bennak. Mes pa o deus guelet ar renkennadou hir-ze a voazed, bouri-chizien, micherourien, soudardet hag ofiserien o sevel var ar menez, discabel hag ar chapeled en ho dorm, o deus guelet ervad e c'halje beza tom ar zouben gantho ma claskent ober freuz, hag int eat didrous da glask ho chans e leac'h all.

Eun act a feiz dispar a zo bet great var ar menez dre an niver bras-ze a bardonerie eur chapel Itron Varia Fourvier. Da nos kær oll a zo bet goulouet, ne ket kær epken, mes ar menez ive, eleac'h ma velet e lizrennou tan Lyon da Vari ! an oll, ha zoken an dud difeiz, a ioa deut er meazi euz ho ziez, var an tachennou ha var ar c'haeu evit guelet ar goulou-ze hag an tan burzuduz a sclerea ar menez. Eun dudi oa guelet ar sclerien-ze.

G. M.

Pelerinach santez Anna Vened. — Dont a ran c'hoas da lavaret eur ger divarbenn ar pelerinach-ze. Derchent ar gouel, an Eskibien a ioa en em gavet eno dioc'h ar pardaez, bag an Aotrou Priol, superiol ar scolach, en doa great eur brezegennig evit ho dignmeret. Ho meulet en doa da veza deut, daoust d'ho oad ha d'ar goal amzer, e penn christenien vad ho escoptiou, evit lacat ho bro dindan skoazel Santez Anna, evit diskuez feiz ar vretoned, evit diskuez pe ger stag int oc'h ar Pap, oc'h cador sant Per. Lavaret en deus neuze eur ger da bephini euz an Eskibien, ha trugarecat Breiz oll da veza sicouret sevel ilis nevez santez Anna.

Aotrou Archescop Reazon en deus respontet en he hano hag en hano an Eskibien all. Lavaret en deuz e voant deut evit goulen sicour santez Anna en izomou on eus brema, hag ive evit he zrugarecat euz a zicotrou bet diganthi kentoc'h. Trugarecat a dleomp dreist oll patronez Breiz-Izel dre n'e deus bet hor bro droug ebet epad ar brezelion diveza, epad ma zeus bet distrujet kement a garteriou all. — Goudeze en deus lavaret eur ger bennak da scolaerien santez Anna, ha benediction ar sacramant a ro bet roet evit eghui,

An dra-ze a voa evit digeri ar pardon, evit he zerrate e voue great eun adres pe eur pennad lizer d'ar Pap sinet gant an eskibien, cals beleien hag eun niver bras a bar-donerien. Eun niver brasoc'h c'hoazio divije her sinet ma vijent bet eno ; hogen neuze oa eat ac'hano pardonerien Kemper hag aleiz a re alli, mes evit bezan n'o deus ket sinet, o deuz ar memes ménnois gant ar re o deus laket ho hano var ar pennad scrif-ze.

Setu-hen ama :

Tad santel,

« Breiz, renet gant he eskibien, ho arc'hescob en ho fenn, a zo deut da chapel santez Anna evit goulen dre scoazel he fatronez, ma roi Done ar gounit d'he iliz ha ma saveteo ar Frans. Evit ober an act-ze a feiz hag a esperans bag hi a c'helie dibaba eun dervez caeroc'h eget an deis-ha-bloaz abaoue ma zeo discleriet evel guironez a feiz ez eo Mari consevet ep pec'het ?

« O veza clevet petra on doa sonch da ober, oc'h eus bet ar vadelez, tad santel, da zigas deomp ho penediction gant eun induljans leun stag outhi. Pastorel ha denved n'o deus nemet eur galon hag eun ene evit ho trugarecat hag ober ar pez a c'houlen nit. Mar bezsilouet hor pedennou, ne zaleot ket da veza tennet a boan. Daoust petra a zigouezo, ni vezo ato douget evit cador sant Per, ato leun a respet hag n'garantez evidoc'h.

« En hano daouugent mil bardoner a zo ama en hano hor provins catolig, en em zavomp ama a nevez a enep an dislealdet a zo great deoc'h oc'h aloubi stadow ar Pap, hag ar gourdrouzou a ra an dud sacrilach a fell dezho mac'homi Rom, an Itali hag ar bed oll.

« Tad santel, en eur gemeref perz en ho poaniou hag o telc'her mad deoc'h, e tisclerim dirag an oll, hag er vuez hag ar maro, pegement oc'h eus da c'houzanv, ha pe gel leal eo ho kuiriou,

« Plijet gant ho santelez digemeret mad ar pez a ziscleri deoc'h ama ho pugale. Stouet gant humilité d'ho treid, e c'houlen nomp c'hoaz ar venediction abostolik.

« Santez Anna, 8 a vis kerzu 1872. »

Eil Pelerinach. — Ne c'hellan ket miret da lavaret c'hoaz eur ger divarbenn an eil pelerinach-ze. D'ar 15 euz ar miz ez eus bet eno yadro dek mil pardoner euz a Roazon. Ar memes solanite a zo bet evel d'an 8.

Aotrou Escop Guened en deus prezeget ha roet ar venediction en hano ar Pap. Ne c'hellan ket rei ama

hed-ha-hed prezegen Aotrou escop Guened. Mes eur gomz en deus lavaret hag a vercan.

Ar c'haezetennou difeiz, couñnar enho o velet ar bardonerien a Roazon o tont eun eil banden anezho, o devoa scritet :

« Petra eo beza renet gant eun Arc'hescop ! » Ar c'hemzou-ze a ioa eur goaperez aberz an dud dizoue, hag eun dismegans taolet var ar bardonerien en em les da veza renet gant tud a Iliz. Aotrou escop Guened en deus diskuezet e voa ar c'homzou-ze, en despet d'ar re o devoa ho scritet, eur veuleudi evit an Arc'hescop. Bennos d'ar pastor a voar ren ha cas he zened d'ar peuri mad, d'ar feuntaun a vuez ; euruz an denved a voar silaou mouez ho fastor. Ha piou-ta a dle ren an denved nemet ar pastor en deus bet ar gark-ze digant Done ? Hag an denved oc'h pe seurt mouez e clevint-hi ta ma na glevont ket oc'h mouez ho fastor ? Ha guelloc'h e vent-hi o silaou mouez ar bleizi ho galf d'ar c'hood evit eno ho dispes hag ho distruga ?

Aotrou escop Guened en deus kemeret tro ac'hano evit ober meuleudi tad coz ar vretoned hag an eskipien all a ioa bet e Santez Anna ar zul araog pepini e penn pardonnerien he escopti.

G. M.

Diougan pe prophesi Anna-Maria Taigi.

Anna-Maria Taigi, pehini he deuz bevet evel eur zantez hag a zo marvetev e Rom, er bloavez 1837, he deuz diouganet pe prophetizet kalz a draou, pere a zell oc'h an Iliz, oc'h Rom, oc'h ar Franç ha broyou all, ha pere, beteg-hen, a zo c'hoarvezet poent da boent evel ma he devoa-hi ho diouganet. Setu ama unan euz he diouganou hag a zell kalz ouz-om-ni Galloued.

Lezom Anna-maria da gomz :

« Ar Pab Piuz IX a zalc'ho eur zenad pe concil » (sened ar Vatican.) « Er zenad-ze e vezoo greet hag embannet eur statud nevez euz an Iliz » (an hini Dei Filius embannet d'ar 24 a viz ebrel 1870.)

Anna-Maria he devoa anvet an oll Iskibyen, an eil goude egile, pere a deuze, er zenad-ze, da glask miret ne vize diskleriet artik a feiz ar wiryonez-ma : ez eo ar Pab anfaziuz, D. L. E. nac'hell ket fazia, pa gomz evel Pab, evel doktor oc'h ar bobl kristen ewid her c'heleñ war ar gwiryonezou euz ar zelvidigez, gwiryonez pehini kouskoude a zo bet, daoust d'an oll enebiezou, diskleriet artik a feiz gan Tadou ar zenad, en eun azez (séance) solanel, d'an 18 a viz gouere 1870.

« Neubeut amzer goude an embann euz a statud nevez an Iliz, » eme Anna-Maria, « empalaer ar Francizien a ziskleryo ar brezel da roue ar Pruss (» d'ar 24 a viz ebrel, hen lavaret or beuz, senad ar Vatikan a embanne statud nevez an Iliz, neubeutoc'h eged tri mis goude, e mis gouere 1870, e tigore ar brezel etre ar Franç hag ar Pruss.)

« Empalaer ar Francizien, » eme Anna-Maria,

« à vezoo trec'het ha greet prizoner. Neuze ar Franç a vezoo izeleet, diskaret dre an abeg ma he devezo manket d'he never a verc'h hena an Iliz, a zifennourez ar Pab. »

Ar Franç he deuz manket d'he never a verc'h hena an Iliz, a zifeanourez ar Pab, da genta, o lezel al laer braz euz ar Piemont da aloubi stadou, douarou an Iliz, d'an eil, o tenna he zoudarded euz a Rom, er bloavez 1870, pa zigoraz brezel ar Prussianed, bag o lezel frank evelse gan al laer kurunet da beurober he dorfed, D. L. E. da gemmeret Rom ha da renta ar Pab prizoner en-he bales euz ar Vatikan. Ewid lavaret mad, Napoleon eo a reaz an tol. Napoleon edo pell-a-voa o klask eun digarez bennag da denna he droupou euz a Rom ; pa zigoraz ar brezel a eneb ar Pruss, e kavaz eun digarez mad d'ho zenna ac'hanno. Ia, Napoleon eo a reaz an tol, mes ar Franç a assantaz gan-t-ha, a gemmeraz perz evelse en he beched, bag a veritaz beza kastizet d'he heul, ar pez a zo c'hoarvezet. En deiz memez ma kuitee soudarded ar Franç douarou Rom, ec'h antre ar Prussianed ar Franç. Gouzout a reer ar rest.

« Ar Franç, » eme Anna-Maria, « a gouezo en eun dizurz spontuz. Sevel a rayo meur a rum dispac'hery-en, aliez kostezenn politik, pere a rayo eur brezel diruez an eil d'eben ; an dud koz zoken a gemmero an armou. »

« En divez, skuiz oc'h hen hem zrailla hag oc'h hen hem laza, an oll gostezennou, o welet ne d-int ket evit hen hem glevont, ho devezo rekourz, oll en eur vouez, d'ar Pab hag her pedo da envel d'ezho eur Mestr. Neuze ar Pab a gasso e Franç eur c'hannad spesial ewid gwelet penaôz e ma an traou hag e pe du eo troet ar sperejou ; ha war ar gont a vezoo rentet dezha gan he gannad, ec'h anvo he-unan eur Roue kristen mad ewid gouarn ar Franç. »

« Epâd se (D. L. E. epad ma vezoo ar Gallaoued pe ar Francizien oc'h hen hem zispenn etre-z-ho) e sa vo an dispac'h braz dre ar bed oll. Ar veleyen a vezoo lazet gozig oll, en eveleb doare ma vezoo ret ober meur a zevez bale ewid kavout eur beleg. An ilizou a vezoo serret, mes epâd neubeut a amzer. »

« Eur c'hopi all euz ar memes diougan, deuet evel ar c'henta euz a Rom, a zoug : « Ar relijon a vezoo per sekutet hag ar veleyen lazet ; an ilisou a vezoo serret, mes epâd neubeut a amzer. An Tad sanctel a ranko kuitaat Rom. »

« Goude an digouezyou gouelvanuz-se, e teraovo, e kommansi ewid an Iliz eun amzer vad hag evuruz ar sort n'ez euz biskoaz bet gwelet. »

Evuruz ar re a welo an amzer-ze ! An oll n'ber gwelet ket.

AN ERMIT.

An daou denner frank.

IX.

Pa voa savet an dennerien frank var ar menez, en em gaschont var eur gompezen eleac'h n'oa mui a goat, ne

voa nemet rec'hil, kinvi hag eur bod bruk bennak. Dirazho e velent eur stanken etre diou duchen pe dorgen, hag ar rener, an doctor Marc, a lavaras :

— Ahont, er stanken hont éma va liors.

— Asa, doctor, hag oc'h eus sonjet ober eul liors ama ken huel-ma ? Ne dleit ket caout izom a c'hrignolou braz evit gorren ho frouez ?

— Negretac'h ket pegement a vleuniou hag a blant am eus-me aze ; hag e zea da henvel dezhio a hinienou ar bleuniou hag ar guez euz he liors. Mes Guillou a lavaras :

— Guell e ve ganeomp, doctor, caout eun tam bennak da lacat dindan hon dant, rag ear ar meneziou-ma a zigor ar scrinou.

— Penauz e c'heller sonjale bouet en eul leach'evel hemma, eun taol lagad evel a zo dirazomp ?

— Col goulou n'en deus ket a ziscouarn, ha nebeut a zaoulagad en deuz ive.

— Bézit dinac'h, du-ze er penn all d'an draonien ez eus tiegeziou hag am euz anaoudegez enho ; bez'ez euz unan dreist oll hag em eus pareet eur map iaouang enhan n'eus ket pell ; euz an ti-ze ne vezimp ket lezet da vont kuit ep tam. Tud an ti-ze n'int ket catoliked evel-domp-ni ; anabaptisted int, da lavaret eo e vadezont a nevez ar re a gemer ho c'hreden ; heuilla avad a reont ho relijon pe ho c'hreden, ha digemer mad a ront d'an dud estren.

Oc'h eun dra epken oc'h eus da lacat evez ; ar reze a vez ato trist, ne safaront nemeur ha ne c'hoarzont morse, ha ne blich ket dezhio kcn nebeut guelet den o c'hoarzin nag o comz calz en ho zi. Evese, Conrad, deoc'h-hu e lavaran : c'bui a zo iaouang, ha prest da zafarat ha da c'hoarzin dalc'h mad, en ti-ze comzit nebeut ha na c'hoarzt tam.

— Mar gellan miret, eme Conrad, ne c'hoarzin ket, gouscoude mar greont re a orbidou, ne lavaran netra ; evit comz avad, me vezoo ker mud hag eur pesk mar bez red.

E guirionez, eun dra eo hag o deuz aleiz eveseat outhan ; ar gatoliked a vez peurliesa laouen ; ar c'hoarz a deu buan var ho drem, eleac'h ar protestanted, ar rezo er meaz euz ar guir iliz a vez ato trist evel pa vent ato dindan ar bouez euz a eur reus pe eur boan speret bennak. siouas ! n'ema ket ar virionez ganho, ha n'o dens ket iye laouenidigez guir vugale Doue.

Etre daou hon tennerien-frang a ioa digouezet tost d'an tiegez ma coinze an doctor Marc anezhan. Caout a rejont ar c'hreg euz an ti o nizat, ha meced' hed all oc'h he zicour, hag eun anter dousen bugale vihan o sellet outho. Kenta ma veljont tud estren o tostaat, e viskjont buan an dillad o doa divisket evit labourat.

Ar c'hreg a deus varzu an dremenidi ; armec'h hed all a zalc'has da labourat, ho daoulagad pleget ganho da zellet oc'h an douar.

— De mad deoc'h, eme an doctor, en allmand.

— De mad deoc'h, eme ar c'hreg. — Bez'ema an ozac'h er gear ? — Bez' ema.

— Mont a ra mad ar bed ganthan ?

— Mont a ra mad.

— Asa, eme Conrad en eur c'hoarzin, da Villou, em euz aoun ne raimp ket a frico ama !

— Ro peoc'h, ama ne c'hoarzer ket.

— Ar c'hreg-ze zo eun ecleo.

— Ro peoc'h-ta, a lavaran dit, hounnez a entent ar galleg.

E guirionez ar c'hreg a reaz eur zell treuz oc'h Conrad.

Hogen an doctor Marc a lavaraz en doa c'hoant da velet an ozac'h. Neuze ar c'hreg a e'halvez unan euz ar vugale a c'hoarie e kichen al liser :

— Iannik, kea da lavaret d'as tad coz ez euz eun den estren ama hag a garfe he velet.

Ar bugel a zavaz hag a ieaz en eur penn red d'an ti ; kerkent e vous guelet o tont eun den, eur pennad bleodezhan guenn can o coeza var he ziscoas.

— De mad deoc'h, tieg, eme an doctor.

— Ra vezoo peoc'h Doue ganeoc'h ha gant ho compagned eme an tieg, ep sevel he dog a dri c'horn. Neuze o trei oc'h an nizerez pere a blege ho fenn. Perak n'oc'h eus-hu ket digaset an dud-ma d'an ti ? ha noc'h eus-hu ket a zonch enz ar c'homzou-ma.

Pa zigouezo eun divroad e kichen da dreuzou, e voal-ehi he dreid hag e roi dezhian da esa ha da zibri.

Ar merc' hed ne lavarjont ger, mes an doctor a lavaraz :

— Ho trugarecat, breur, n'on eus na naoun na sec'h.

Conrad ha Guillou a zellaz an eil oc'h egile, hag o devoa c'hoant da c'houlen ha collet en doa an doctor he benn.

— Breur, eme an tiek, deut out d'am zi, ha ne di ket ac'hann ep beza tanveet va bara ha va fourmack, hag hen o cregi e dor Marc, hag oc'h he ren d'an ti.

Eno e vous servichet dezhio eur pred, ha tud an ti a vous galvet iye evit preja var eun dro. Digaset oue var an daol bara, leas, viou, kik moc'h, fourmack, guin ha bier evit an estren epken, rak tud an ti ne esent nemet dour ha leas.

An doctor a c'houlen naz oc'h an tiek peleac'h edo he vreudeur.

— Er menez, emezhan, o tioual al loened ; nemet... Jerom, hag e tennaz eun huanaden.

— Clany eo ? eme ar medesin.

— He ene epken a zo clany' ; ancounac'h et en deus comz Douc : « ne lazi ket » hag eo eat d'an arme.

— N'en deus great nemet he zever, eme Nicolas ; pa deu an eñebour da voasta ar vro, ar c'henta dever eo en em zifin outhan.

— Great fall en deuz, he droad a zo risplet e guenoden ar pec'het, rak scritet eo : ne lazi ket.

— Mes ma na zafe den evit difen ar vro e vemp lazet oll beteg an diveza !

— Ma sentfe an oll bc'h al lezen, eme an tieg, en eur ziskuez Levr ar scritur sacr a ioa eno, den ne lasfe, hag e vemp oll breudeur.

— Guir a livrit eme, an doctor, an oll a dlefe senti oc'h al lezen ; mes p'eo guir e teu an allmaned, hag hi diskibien da Luther, da derri al lezen, ha da zont varnomp gant ho fuzillou hag ho c'hanoliou, evit hon laerez hag hon laza, on eus guir me gred d'en em zifenn outho.

— Ne dorri ket lezen Doue evit savetei da vuez, eme an tieg, an dra-ze zo scritet.

— Ha ma teu an enebour beteg ama, petra a reot-hu ?
— Ni a dec'ho, mar gellomp.

— Ja, hag epad ma tec'hot, e tevint ho tiez, e lazint ho chatal, ha ne lezint ganeoc'h nemet an douar rus... Ma rafe an oll eveldoc'h, eur vanden forbaned a ve avoalc'h evit distruja Frans.

Dre ma comze an doctor, e velet ervad he vugale hag ar merc'hed a zonje eveldhan ; mes an tiek coz'n oa ket dare da chench froudren.

— Breudeur, emezhan, lezomp an traou-ze ; em zi emaoch, debret oc'h euz eus va bara, ne dle ket beza a zizunvaniez etrezomp. Ho credennou a ro deoc'h guir da stourm, va re me a zifenn ouzin. Va breur Jerom en deus goal c'hreat ; he faz i goezo varnezh.

— Mar emaint oll evelise, eme Villou, ne dal ket ar boan deomp dont ama da lacat terri hor penn.

— Ar Frans a dal ato ar boan he disen, eme Nicolas. Var gementse hon tennerien frang a ieaz ac'hano en eur drugarecat an tieg, hag hema a bedas Doue d'ho ren ; rag emezhan, amzer ar goaligner a zo tost, hag an oll a zo troet divar an hent mad.

Nicolas, Guillou ha Conrad a zigouezas gant ar c'habiten Bonardel e Munster. Ar c'habiten a ioa tenval he benn ; ar brusianed a ioa tremenet dre eno, hag o doa laeret, scrabet ha distrujet oll dre ma zeant ; tennerien frang ar Vosj n'edont ket eno evel ma credit e voant hag ar re ma en em gave re zivezad hag a ioa nebeut anezho. An tri-ma o devoue urs da vont adarre ho zri da ober eun taol caer bennak, p'eo guir n'en em gavent ket a zicour evit gallout delc'her penn da eur vanden zoudardet. O pet sonch avad da zigas din ar c'helou kerkent ha ma o pezo eun ditour bennag euz ar prusianed, rag ama, a gaf din, a dòst, ez eus nebeut anezho.

— Bezit dinec'h, cabiten, mar pacomp unan bennag a zoare, ni her c'haso deoc'h kempenna ma c'helliimp.

Ar pez o doa lavaret a voue great. E kær ez oa eun nebeut enebouri, hag an ofiserien a ioa en ho fenn a bournene dre eno evel balteged Paris var an tachen-nou.

— Ma cordenfemp unan euz an ofiserien-ze, eme Villou, da gas da Vonardel, e clefe ganthan manteze peleac'h ema an allmaned, hag an dra-ze a domfe deomp eber pa vezoz deut an abardaez.

— Pa vezoz deut an noz, eme Nicolaz, ne gavimp ket al laboused-ze var dachennou ar mare roued.

— Marteze ; red eo guelet ato. Er meaz a gear aze e velan anezho o sevel var eun dorgeu da zellec'h oc'h ho bro, credabl ; rag ac'halesse e veler a bell e tu an Allmagn.

Pa voa deut an noz, setu eta an tri gamarad o vont dre guz ha dioc'h an adre tost da gern an dorgen-ze. Bezez oa varnezhi eur vandennik prusianed. Hogen, an dervalijen a due, hag e tiskennent e trezek kær daou ha daou, tri ba tri. Eun ofiser, eur c'habiten dioc'h an doare anezhan, eun Itron ganthan ezel ha cazel, a ioa chomet varlerc'h. Pa edo o sonjal disken, e velaz an tri denner frank dirazhan, hag abars m'en doa bet amzer da zonjal en em zifenn, na zoken da grial, edo diskaret ha cordennet evel eun tam butun carrot. An itron a voue ker strafuillet, ma na c'hellas ket crial ken nebeut. Pa voa deut an nos tenval e vouent caset d'ar c'habiten Bonardel evit ma raje outho ar pez a gafche dereat.

G. M.

(Eur pennad all eur vech all).

MRTZ. — Tud an Alsas hag al Loren, evel ma on euz he lavaret meur a vech, o deuz eur boan vraz oc'h en em ober dioc'h an Allmaned. Distaget dioc'h ar Frans, e kendalc'hont da veza ato fransizien a galon.

En Alsas ez oar nebeut gouzanvuz, hag e Strasbourg e vez aliez emgann etre Fransizien hag Allmaned. E Metz e c'houzanver siouloc'h ; mes n'eus ket nebentoc'h a gasoni ; Messiz a ia hag a zeu, evel pa na velfent ket ar Brusianed. Pavillon Frans a zo ato e bek tour ar general. Ar Brusianed o deus great kement a c'helltent evit lamet ar pavillon-ze ac'hano. Clasket o deus lacat unan bennag euz ho zoudardet da vont d'he ziscar, o prometi eur zom vrao a arc'hant d'an hini hen discarje.

Meur a hini, gant c'hoant gounit an arc'hant-ze, a glascas pignat. Hogen an tour a zo huel, hag abars ma vezent eat d'an anter, e croge aoun enho hag e tiskennent. Hag ar Fransizien a c'hoarze o sellet outho, hag ar Brusianed, na petra-ta, a gounnare.

Ar gouarner a glevaz'ez ea e kær eur micherour, eun toer, hag a zave eno evel c'hoari. Hag e guirionez an toer-ze, en amzer ma voa mistri ar Fransizien, a iea da bignat ha da zisken ar pavillon, pa veze izom, ken dilebet ha ma zaje da staga eur bod bleun oc'h chimal eun ti nevez. An den-ze en devoa pemp bugel, ha poan avoalc'h o caout bara dezho. Ugent real a roet dezhan evit pignat da veg an tour, hag an dra-ze a rea vad dezhan evit sicour beva ha maga he diad tud.

Ar gouarner prusian her c'hennennaz hag a ginnigas pemp cant lur dezhan evit mont da ziscar ar pavillon.

— Va den a hejaz he benn, hag a lavaras ne daje ket.

— Me roi mil lur deoc'h, eme ar gouarner.

— Ne din ket.

— Me roj pemp millur.

— Ne din nag evit cals nag evit nebeut ; biken ne ziscarin pavillon Frans euz al leach'h m'ema.

Ha setu penauz eo chomet pavillon ar Frans e bek tour Metz, hag her c'blever o stracal a zioch penn ar Prusianed dre ma tremenont, evel p'en dese c'hoant da ober goab anezho, hag ar re-ma ne grédon ket sevel ho senn da zellec'h outban.

Hogen ar micherour calonk-ze a zo paour, hag a roe eno a dra zur eur merk dispar a garantez evit ar Frans, rag ar pez a ginniget dezhan en divije he laket en he eas, hen hag he vulage.

Mes ne ket an toer-ze epken eo a gar evelise ar Frans e Metz. An oll Fransizien chomet eno a zo dalc'h mad ho zell var ar pavillon, ha pa velont diouthan e teu an avel dioc'h tu ar Frans, e leveront :

— Hirio e vezoz amzer vad ; hirio e c'hoez an avel divar ar Frans !

Ar Frans ! ar ger-ze epken a laca an oll galonou da zidal. Daoulagad an oll a zo troet varzu enhi ; ar zonch anezhi a zo benniget hag a ro esperans d'an oll.

Sant Thomas, abostol ar Chin. — Eur missioner euz a Frans, a prezeg ar feiz er Chin, a scrite hag a lakea moulla n'eus ket pell ar pez a vercomp'ama.

« C'huc'h leo dioc'h Canton, varzu ar mor, ez euz eur menezig hanvet Paulo-Mong, da lavaret eo, gortos-Paul. Cridi a riz e tlié beza etouez ar gristenien eul lavar bennak divarbenn ar menezik-ze, hag e zis da velet. Setu ama petra a glevi gant tud eur geriadennig a zo e troad ar menezik-ze :

Bremaez euz pell, pell amzer, e veve eno eun den euz eur zantelez dispar, hanvet Thamong, da lavaret eo Thomas. Comz a rea aliez euz a eun den a c'halve Paul hag c'hortoze, emezhan, ha setu perage voue galvet ar menezik-ze. Gortos-Paul.

« Credabl eo e voa hennez an abostol sant Thomas, hag an hini a c'hortoze, an abostol sant Paul. Ar pez zo sur eo sant Thomaz a ieas da brezeg ar feiz d'an Indez, ha quechall e c'halvet Indez oll broiou ar sao-heol. Nedlefet ket eta beza souezet hag e ve eat sant Thomas beteg ar Chin. Ouspen zo al lavar-ze euz a gristenien ar c'halter a gaver scritet, kizellet eno var ar mean.

« Er geriadennik ma comz anezhi euz eun doare chapel hanvet pagod, hag ar pagod-ze e veler skeuden Thamong guisket evel eun den euz an Europ. Clevet em euz iye e voa vardo Canton eur frouezan hanvet Paulo, deut di euz an Indez, digaset gant an den estren Thamong, hag hanvet ganthan Paulo euz a hano armenezik. Kementse oll a ro da gridi eo bet sant Thomaz eno.

E kær Canton, en eur pagod euz euz eur mean hag a veler varnezhan, nebeut anat evit guir, roud eun troad.

Ar venac'h paient euz ar pagod-ze a lavar e voa eno,

meur a gant vloas araog ho mestre Confucius, eun den hanvet Thamong. Eun dervez ma prezeg d'ar bobl, eur voleuz euz an Env her galvas. Thamong a lavaras d'ar reher silaoue, « emaez oc'h va gortos. » Hag ar voleuz o veza comzet adarre, eme ar baianned, Thamong a lezas roud unan euz he dreid var ar mean : roud lezet gant eun den Doue. »

Hag ac'hano e vole galvet sant Thomas da vez ar Verc'hez-santel ? Gonzout a ren n'edo ket sant Thomas gant an ebrestel all pa varvas mam Doue. Eun dervezioù bennag goude ar c'helou a vole caset dezhant gant eun tel. O veza digouezet, e lakeas digeri ar bez e volez ma c'helje eur vech c'hoas guelet bizach ar Verc'hez Vari ; hogen souezet braz e volent, an ebrestel all hag hen, dre ne gafchont er bez nemet bleuniou caer meurbet hag a daole eur c'hoez an dudiusa.

« Ersin ar gristenien divardro Canton a gred eo bet sant Thomas, ho c'henta abostol, ha stang e roont he hano d'ho bugale er vadiziant.

« Ha ne c'heller ket goude kement seoll, rei digemer d'ar greden ez eo eat an abostol sant Thomas beteg ar Chin ? »

K E L E P E R .

Pir nau. — Eur ministre euz ar Bavier en devoa, n'eus ket pell, an honar da gomz oc'h an tad sanctel, hag a lavare dezhant :

— Tad sanctel, an ear oc'h eus da iaouancaat !

— An ear epken ? eme ar pap ; en em drompla a rit, Aotrou Cont, iaouancaat a ran e guirionez. Ha ne ouzoc'h-hu ket ez eo brema Inket va hano e breuriez ar iaouankis catolig euz an Itali ?

Ar Jeneral a zo e penn Camp Chalons a zo en em glevet gant Escop ar ger-ze evit renca pep tra en hevelep doare ma c'hello ar zoudardet clevet an oferen hag ober ho deveriou a gristen da zol. Salo e ve great kement all en oll geriou eleac'h ma zeus soudardet.

An Aotrou Bras, bet person en Dre Nevez, zo hanvet person Coatmeal.

An Aotrou Rous, vikel e Guipavas, zo hanvet person Loqueffret.

An Aotrou Grall, vikel e Fouillez, zo hanvet vikel e Plounour-Trez.

An Aotrou Dantec, vikel e Beuzec-Conq, zo hanvet vikel e Fouillez.

An Actron Sann, nevez beleget zo hanvet vikel e Beuzec-Conq.

An Aotrou Deauf, bet vikel e Sant-Thégonnec, zo hanvet vikel e Santos.

Dissadorn diveza, an Aotrou'n Escop en deus roet

an urziou e Catedral Kemper. Great en deus seis belek nevez, tri aviler ha tregon^t, ha trizeg abostoler.

Srif a rer euz a Rom e tle an tad santel, d'an trede varnugent euz ar mis-ma, preconiza meur a escop nevez, hag etre ar re all, an aotrou Leseleuc, escop a Au-tin.

(1) Abaoue eo deut ar c'helou ez eo preconizet an Aotrou de Leseleuc,
G. M.

Tri escop nevez a zo hano da henvet e Frans :

1. An aotrou Sebaux, superiol Clouerdi Laval evit escopti Angoulem, eleac'h an aotrou escop Cous-saux, a ro he ziles.

2. An aotrou Saivet, chaloni, arc'hbeleg a Angou-lem, evit escopti Mend, eleac'h an aotrou escop Foulquier, a ro he ziles.

3. An aotrou Lellieux, person sant Fransez-a-zal, e Boulogn-var-vor en escopti Arras, evit escopti Carcas-son, eleac'h an aotrou escop de La Bouillerie, a ia da zicour an aotrou Cardinal Donnet, Arc'hescop Bourdel.

Ar pennad hent houarn etre Loudeac ha Pontivy a zo digor d'ar veachourien abaque ar 16 euz ar miz.

Histor an diluch pe at livaden. — E bro Sao-heol eun den gouezieg en deus cavet n'eus ket pell eun histor euz al livaden pe an diluch scrifet var ar mean. An den-ze goueziek, dioc'h ar iezou coz a gomzet guechall er vro-ze, ha dioc'h ho doare scrifa, en deus lennet an histor-ze hag he zroet e galleg.

En histor-ze eo Noe he unan a gont penauz eo di-gouezet an diluch. Comz a ra enz a fallagriez an dud, euz an urs a voue roet dezhan da ober an arc'h; lavaret a ra penauz e rez an arc'h-ze, penauz he c'hargaz euz a gement a ioa lavaret dezhan da lacat enhi, penauz e teuas neuze an dour diluch, penauz e chomaz an arc'h var eur menez, ha penauz e loscas laboused da velet peur oa dizoloet an douar.

Meur a dra a gaver en histor-ze ha n'int ket merket er scritur sacr; mes ar pep brasa a zo henvet oc'h histor Moizez, hag eun testeni nevez eo ez eo guir kement en deus laket Doue da verca deomp el levriou santel.

An doureier braz a zo er blos-ma e pep leac'h digaset gant ar glaoeier pere ne eanont nemeur na nos na deiz, a ra distruch e lec'hiennou hag a daol nec'hamannt e lec'hiennou all. An hentchou houarn a zo beuzet pe freuzet e meur a leac'h, hag ar c'hirri tan ne c'hellont ket mont en dro ! E Breiz ive, var linen Orlean, e kichen Savenay, tost da Naonet, an hent houarnzo bet freuzet gant an dourerier, hag evese ar paperiou a duec dre'n hentze a zigouenza divezad er c'halter-ma, drema zoe red clask eun hent all evit ho digas.

En Itali, an doureier beuz a ra cals muioc'h c'hoaz a zroug eget e Frans.

Lavariou fur.

- Euz ar gizioù fall e tiouan al lezennou mad.
- Nep en deuz aoun rag ar boan, an aoun a rai poan dezhan.
- Araok discar da di
Gouez peleac'h e loji.
- Den a chom ep cozeal,
Ki a chom ep harzal,
Outho ho daou dioual.
- Nep ne c'hell ket cregi ne dle ket diskuez he zent.
- Aliez e teu bara d'an den pa n'en deus mui a zent d'he chaocat.
- Guelloc'h eo eur bez distaget eget eur bez oo'h an istribil.
- Da eur goulen prim respont gourok.
- Kea var iun d'as kuele,
Kent eget sevel gant dle.
- Na larvar ger pa roi,
Comz avad pa resevi.
Pa scrifer var baper stoub, ar paper a ef al liou, ha gouscoude ar bluen eo e deus bek.

ALI ABERZ EUN TIEK. — Lavaret a rer pa grog an tan goall en eur marchosi, ar c'hezeg a jom peurliesa da zevi enhan, rak kement e vezont strafuillet, ma na tell ket dezhio finval, ha ne c'heller ket ho c'has er meas caer a ve sacha varnezho. Eun tiek, bet devet he varchosi eleac'h ma edo he gezeg, ne c'helle ket ken ne-heut cas ar c'hezeg-ze er meaz, evithan da veza digoret an nor ha distaget anezho. Neuze e sonjas teleur ar sterniou varnezho, hag ar c'hezek, boas da vont er meas kerkent ha ma vezent steniet, a lezas neuze ho c'has ac'hano ker sentuz ha tra An tiek-ze a ro an ali-ma d'ar re en-em gafe ar memes darvout gantho.

G. M.

PRIZ AN IEP.

KEMPER.	24 Kerzu.	PONT-N'ABAT.	— 19 Kerzu.
Priz an daou c'hant tur.		Priz an daou c'hant tur.	
Guinis....	28 lur, 20 c.	Guinis....	28 lur, 55 c.
Segal.....	24 lur, 04 c.	Segal.....	48 lur, 75 c.
Eiz.....	16 lur, 76 c.	Eiz.....	16 lur, 50 c.
Ed-du.....	16 lur, 54 c.	Ed-du.....	48 lur, 75 c.
Kerc'h.....	15 lur, 26 c.	Kerc'h.....	46 lur, 50 c.
Avalou douar	6 lur, ««c.	Avalou douar	8 lur, 50 c.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so mouplet evit an trede guech.

An dud divar ar meaz a gav el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levrion enho.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouplet gant Ar. de KERANGAL, mouller an Escopti-

Les numeros du mois de Janvier se trouvent

au commencement du volume de 1873, avec la table des matières.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur bloas, daou scouet ; evit c'huec'h miz, pevarzec real.

Am Abonamant a die beza paet araoeg caout ar gazeten.

An binne zigas ket en dro ar genta cazelet a reseu goude ma zo echu he abonamant, a zo considerer evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopti, ru ar Gigerez, n° 48, e Kemper

D'an Aotrou de KERANGAL epken e tleer addessi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a dleer da addessi d'an Aotrou MO AN, epken.

KEMPER, 4 Guenver 1873.

Ar Bloaz nevez. — N'ens ket pell e velen eun daolen eleac'h ma voa peintet ar bloas coz o vont en he dro, hag ar bloas nevez o tigouezout. Ar bloas coz a ioa eur zam pounner ganthan var he chouk, mes ar zam-ze a ioa laset laosk, ar pez a ioa enhan a stribillenne, anter zispag, hag e c'hellet guelet oll kement a ioa er zam. Ar bloas nevez ive a ioa sammet, ar zam-ze avad a ioa destumet ha liamet cloz, hag eur golo taolet varnezhan a vire na c'hellet guelet netra euz ar pez a ioa enhan.

Ar gentel a ioa eas da denna ac'hano, gouzout a reomp ar pez zo bet er bloas tremenet ; ar pez a vez er bloas a zigor a zo cuzet ouzomp.

N'em bje comzet nag euz ar bloas coz nag euz ar bloas nevez pânef eur gaozeaden am eus clevet en dervezioù-ma, hag am eus c'hoant da verca da lennerien *Feiz-ha-Breiz*.

Eur pemp pe c'hoec'h a safare etrezho, hag unan anezho a lavaras :

— Mad, setu ar bloas nevez o tont adarre-ta ?

— Ar bloas nevez ? eme eun all, roit peoc'h din en han Doue ! me garre ne ve Morse bloas nevez ebet, ne gavan dervez ebet ken enouüz hag an deis kenta'r bloaz, mitizien, amezeien, tud a deu da reketi deoc'h an dra-ma hag an dra-bont, traou ha n'eus ket eur ger guir anezhol

— Oh ! ma na deufe nemet kerent, mitizien hag amezeien, e vije brao c'hoaz. Hogen ne gontit ket kement micherour a roit labour dezho, kemener, kere, toer... Kement marc'hadoù ma kemerit eun dra ben-nag euz ho zi, baraer, kiger... eur vanden a reont ha nevez termen ebet dezhi.

— Da viana ma na vije ken da obér nemet ho digemeret, mes ho falc'h a goust dezhi. An darn muia euz ar re-ze ma na roit ket dezho ho c'halanna, ho delou mad, a vez brao clevet ho zeod o vont en dro. Goude rei dezho zoken, ma n'o deus ket bet kement hag a felle dezho da gaout, e vez dispennet a zoare ho sae deoc'h.

— Lavaret mad a c'hellit, eur revin eo an dervez-se ; ha neuze ar re ne roit ket a galanna dezho a zigaso deoc'h en dervezioù varlerc'h eun tam paper merket varnezhan ar pez a dleit en ho zi, ha ne vez ket ato rond avoalch' ho ialc'h evit paëa ar re-ze oll.

— C'hoas ma vije guir ar pez a leveront ! ma vije euz a vouelet ho c'halon e teuje ar rekejou a reont deoc'h !

— Oh ! eul loden euz ar rekejou a zo guir a gredan.

— A gaf d'eoc'h ? mé zonch din n'int nemet geier.

— Eo ; ober a reont pearliesa daou reket, hag an eil pe egile a gredan avoalch' a reont a vir galon.

— Peuauz an dra-ze ?

— Ia, reketi a reont deoc'h enr vuez hir ha neuze ar barados goude ar vuez-ma. Hogen ar re ma roit hoc'h arc'hant dezho, ar re ma kemerit marc'hadoù euz ho zi a gredan avoalch' a reket deoc'h buez hir a vir galon, evit ma kendalc'hot hirroc'h da rei dezho eun dra ben-nak da c'hounit, hag hoc'h heritourien, pa reketont deoc'h ar baradoz a gomz ive, a gredan, a vir galon, rak sonjal a ran o deus mall d'ho kuelet o vont di evit caout kentoc'h aze hoc'h heritach.

— Ne anavezan nemet eul louzou oc'h an dra-ze ; serra he zor, ha mont da vale en dervez-ze.

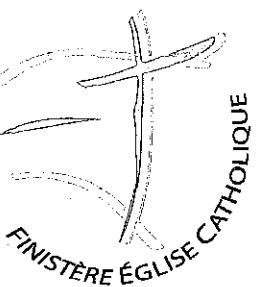
— Ia, ha petra ve lavaret neuze ? ha ma rafe an oll evelse ?

— Evidon-me, a lavaras neuze eun all, ne ket ar pez a roan en deis-se nag an enouamant enz eur pennad dervez eo a ra dies din ; mont goudeze eo da diez an dud-ze d'ho tro hag e renkit mont pe e tremenot evit eun den ha ne voar ket beva. Ar c'his eo, hag ar c'his zo red da heuilla. Hogen ar c'his-ze zo eun tirant eriz ha me a rose a galon vad an anter muioc'h eget a rogn d'an deis kenta euz ar bloaz evit guelet ar c'his-ze torret.

— A drugare Doue, an dra-ze a rer brema e kær gant cartennou.

— Ia, eul loden ; c'hoaz eo eur binjen vras delc'her sonch a gement all a dud.

Archives et bibliothèque diocésaine de Quimper et Léon

Document numérisé

Source : <http://catholique-quimper.cef.fr/diocese/bibliotheque-et-archives.html>

2011

— Mad, eme eun itron deut var an oad ha ne devoa lavaret ger ebet bet neuze, evidon-me am-euz ato plijadur o velet an deis kenta'r biaoaz o tont. Ne velan nemeur nemet en deis-ze va oll bugale ha bugale vihan destumet en dro din, hag adra zur ne gavan ket hir an drevez-ze; re ver zoken ker c'havan ato. Ar rekejou a reont din me gred ho greont caloneg, ha pa-roaneun-dra-bennak dezho, her roan a vir galon, hag an deis-ze a zo ato hag evitho hag evidonme eun dervez a laouenidigez.

— Me, eme eur vaouez all, eleac'h caout neec'h pe aoun o velet ar bloas nevezio tont, am-eus mall-ato d'he velet. Me a zo paour; n'en-eus ket a galanna da rei d'am bugale, mes hi a gaf da rei din. Abaone ma zint deut da c'hounit, en em glevont bep bloas d'ar bloas nevez, evit nevez din va zamou dillad a vez eat tano avoalc'h a benn neuze. Gouzout a reont em eus brema bete re d'ober o c'hounit va zam bar. Hag evelse em guiscont, ha zoken va merc'li viana, evithi ne c'hounit c'hoas netra, e c'houzon ema dre guz oc'h ober eul lerou nevez, evit gallout caout ive eun dra bennak, da rei din evel ar re all. Guelet a rit me n'em eus ket a leac'h da gasaat an deis kenta'r bloas.

Var gementma e voue lezet ar bloas nevez a gostez, hag e voue comzet a draou all. Hogen pepini, evel a velerama, a varn an deis kenta'r bloas dioe'h he frouden.

An den ingrat, stag he galon oc'h he arc'hant, a zo ato eur binijen galet evithan disrecgi euz eur guennek beprag; an den digalon, ne gar nemethan he unan, en deus poan o eridi e ve guirion ar santimanchou mad a vel e calonou ar re all; an den dieguz a zo he varo beza direk et e giz ebet; an den a galon epken a gaf he blijadur oc'h ober plijadur d'he nessa, hag an den a feiz a voar lacat an traou-ze oll da dalvout evit gloar Doue ha silvidigez an eneou. An hini a vouezo lacat eur c'hreunnen a feis benag e touez ar rekejou-ze a rer hag a resever d'ar bloas nevez, a viro outho ato da veza ken divlas, a viro na deuint da enoui pe da skuiza kement an dud.

Rom. — D'an 8 a vis kerzu, gouel ar Gonseption Didach, ar Romanet o deus diskuezet eun devosion dispar.

E pep iliz e reat tri devez pedennou pe eun navet evit en em brepari d'ar gouel-ze, ha deiz ar gouel ne oufet ket niveri ar c'homunionou a zo bet great en oll ilizou. Kementse a ziskuez seul vui feiz ar Romaned christen, ma rea an dispac'herien, an dud diseiz, muioc'h a freuz hag a storlog en deis-ze. An oll gatoliked a ioa laouen hag a lavare an eil d'egile : Courach, an dervez-ma a zigas da zonch deomp e deus Mari flastret he benn d'ar zarpart. Goude creisdeiz ar gristenien zo eat d'ar Vaticau de bedi var bez prins an ebrestel evit ar Pab hag evit an ilis.

D'an 23 a vis kerzu, an Tad Santel ar Pap, araog henvel an eskeb nevez en doa sonch da breconiza, en deus great eur brezegen dirag ar gardinalled e Rom. Diskuezet en deus ar stad truezuz ma ema an ilis, ar

brezel a rer dezhi, al lezennou nevez a ra an alouberien evit aloubi ne ket epken ar pez a ioa d'ar Pap evel rôue, mes c'hoaz ar c'hallout en deus da ren an iliz evel vikef Jesus-Christ. Sevel a ra he vouez cre meurbet hag e condaon al lezennou nevez-ze, pe kentoc'h ar mennoziou milliget-ze evel ma en doa condaonet ar re a ioa bet douget diaraog gant an memez alouberien a enep an ilis.

Mennoziou forbanet ne ket lezennou int, ha ne oufet nemet en em zevel en ho enep. Alouberien couenachou Rom a zo eta anaouet (excommuniaget), adarre gant solanite, hag ar Pap a zifeu oc'h an oll cridi ho mennoziou na rei digemer dezho.

Guelet a reomp, eme ar Pap, an ilis great ar brezel dezhi e pep carter; en Allmagn eleac'h ma c'hisiner Rement ar gatoliked, ha ma clasker distruja evit mad relijon catholig; en eur c'hanton bennag ive euz ar Suis, eleac'h ive ma clasker lacat lezen an dud pe gentoc'h ho frroudennou, araok lezen Doue; er Spagn, eleac'h ma rer ive lezennou ha ne dint mad nemet da zistruja pep guir ha pep relijon; en Armeni ive eleac'h ma teu eur vozad fals catolihed da ober brezel d'ar guir gatoliked ha da lamet diganho ho escop.

Ar pez hor c'honsol, emezhan, eo an unvaniez a ren entre an eskeb euz ar bed christen, hag an ners calon a ziskuezont. A unan gant an dud a iliz hag ar gristenien fidel, ne eanont da stourm a enep an oll goal varrou amzer-ze, ha da zifen gant courach ar feiz ha guirou an ilis santel.

Ar Pab a echu he brezegen en eur lavaret ec'h esper e teuio dreist ar mare Doue da gaout truez ouzomp. Ober a rer pedennou; mont a rer da bardonna, ha gouscoude e ve lavaret e ra Doue ar scoarn vouzar. Red eo eta pedi c'hoas muioc'h hag ober piuijen.

An Tad Santel, o tigemeret eun dervez all lod euz a vinistred coz deut da reketi dezhant goueliou mad araok Nedelek, a lavare dezho :

« Lavaret a c'helpet e teu Doue brema d'en em zervichout euz an oll grouadurien, euz al loenet zoken evit punisa pec'hejou an dud, hag evit diskuez he c'hallout d'ar re ne fell ket dezho he anaout.

« Hirio e c'heller digas sonch euz ar pez a lavar ar scritur : an tan, ar c'haizanc'h, an erc'h, ar scorn, an avel a zilaou maouez Doue. Guelet a reomp kementse aboue an dervez reuzeudig, an 20 a veugolo.

Keriou distrujet gant an tan, barrou avel foll dre bevar c'horn ar bed, an tan o font euz ar meneziou, an tan c'hoezet gant tud difeiz, a zo oll goaligner hag a ra dis-truch.

« Ia, Doue en em ziskuez coleret en hon enep. Dre ar goaligner-ze e lavar d'an oll, ha d'ar re vrás muioc'h eget d'ar re all. « O pet sonch ez euz eun Doue, ha ma sent ar grouadurien outhan, an den a die ober ive.

« Setu erru goueliou Nedelek, hag e tigasant da zonch din euz ar c'homzou-ma euz ar profet : an ejen a anavez he berc'hen, hag an azan a anavez cräou he vest. Hogen ar iuzevien a scrif kement a c'heier hag a draou heuzus ne anavezont ket Doue.

Evel ejenned e sonj dezho beza cre abalamour ma o deus kerniel, mes dont a rai dervez an Aotrou Doue, ha neuze e vez red dezho he anaout.

« Evidomp-ni ne c'hellomp ober ken nemet plega hor penn ha senti oc'h ar pez a fell da Zoué. Ar re fall, eme sant Augustin, a zo gouzanvet, pe evit ma tistroint oc'h Doue, pe evit ma lacaint ar re vad da veritout. Hogen p'eo guir ar re fall ne fell ket dezho distrei, eo red o dese ar re-vad izom e ve stourmet outho. Ha piou eo an hini n'en deus ket pec'het cals pe nebeut?

« Etre daou ar pedennou a gendalc'h, ar pelerinachou a gresk, an eskeb hag an dud a iliz a zalc'h mad. Trugarez an Aotrou Doue ne oufe ket mancout d'eomp. » G. M.

MISSION HAITI.

Setu ama eul lizer skrivet d'ar gazetten hanvet imparcial ar Finister :

Kemper, an 20 a viz Kerzu 1871.

Aotrou,

Anaout mad a ran ho polontez da veza talvoudec da vission Haiti. Aliez hoc'h euz prouvet sklear ar volontez-se en eur goms d'ho lennerien divar benn ezommou spirituel ar mission-ze, hag ive divar benn ar c'hoant bras ho deuz tud an enezen-ze d'en em rei d'ar feiz gristen ha d'ar Relijion catholik.

Setu ama eta eur c'healou mad hag a reio plijadur d'e-hoch, hep mar ebed, rag ar pez am euz da lavarout d'e-hoch a zo eun dra talvoudec meurbet evit mission Haiti.

Archieskop Porz-ar-Prinz, ganet ha maguet e Breiz en deuz gallet dont a-benn da zevel eur Seminer e kear Pontchateu, e Eskopti Naoued, evit doarea dre an deskadurez er skianchou ar skitur sacr, ar philozof hag an theoloji, hag ar vertussion deread d'eur belek, sujidi goest da labourat prest gant-han da zilividigez an eneou, er venien fisiet en-han gand an Tad a tamil, da lavarout eo, gand hor Zalver Jesus-Christ.

Digor ar Seminer-ze a zo bet great an 2 euz ar mizma hag en deiz-se, 20 cloarec iaouank zo en em gavet tinaret, 3 a Eskopti Guened, 7 a Eskopti Roazon, 5 a Eskopti Sant-Brieuc, 3 a Eskopti Kemper, 1 a Eskopti Bourch hag 1 a Eskopti Avignon.

Al-lacuenedigez a luguerne e daoulagad ar c'hlouer faouankesse leun a volontez vad, ha calonnou ar vistri a dride gand ar esperanz en eur velet ho zeminer o terraou en em henvylep fessoun.

Antronoz, 3 a viz kerzu ho deuz great, gand eul lid bras, gouel Sant Fransez Xavier, choazet da batron evid ar seminer nevez. An oteren bred a zo bet canet gand an Tad Denez superior jeneral compagunez ar vissionerien, hag ar gousperou gand an Aotrou Hillion, Eskob hanvet d'ar C'hab en Haïti. Goude gousperou, an Aotrou Hillion en deuz great ar brezegen e pehini en deuz roet evit skouer d'ar vissionerien iaouank, Sant Fransez Xavier, abostot an indez, pehini en deuz gonpezet ne oar

den ped mil ene da Zoué var 30 Rouantelez d'ar Relijon gatholik.

D'ar 4 a viz kerzu an Aotrou Hillion en deuz digoret eur Retred evit ar c'hlouer iaouank, hag ar retred-se a zo bet klozet d'an 8 da youel an itron Varia, consevet hep pec'ched. Hep mar ebed seminar Ponchateau a ielo var gresk hag a vez talvoudek braz evit mission Haïti !

Ean dever a garantez eo evit ar guir vretoned christen pedi evit prosperite mission Haïti, rag savet eo gand eun Eskop breiziad, an Aotrou Testar du Kosker ; hirio he deuz ives evit Arc'heskop an Aotrou Guilloux, breiziad ive, ha, prestik, hon Tad Santel ar Pab, Pii IX, a ia da ziskleria daou Eskop nevez evit ar mission-ze, an Aotrou Hillion, a Eskopti Guenped evit Escopi ar Chab, hag an Aotrou Ronvel, a Eskopti Kemper, evit Eskopti Cayes.

Mission Haïti a zo eta, koulz lavarout, eur mission savet a vreziad pa eo guir e devezo, hep dale, en he fenn 3 Eskop breiziad hag eun niver braz a vissionerien breiziad. Evel se, Esperanz ferm hon euz, a benn nebeud amzer e vez guelet kalz clouer-all a Vreiz o vont d'en em unami gand ho c'henvroiz iaouank e seminar Pontchateau, poulzet gand spered Sant Fransez Xavier, da lavarout eo, poulzet gand ar c'hoant da c'hoant eneou da Jesus-Christ.

AN ABAD ALEXANDR,
Prezidant Breuriez ar Feiz ha Chalonni.

An diveza manac'h a gouent ar chartreuzet e Kichen Alre.

Eur beacher, oc'h ober tro Breiz, a scrit an dra-ma. En em gaout a riz riz, emezhan, en eur gouent eleac'h ma zoa chartreuzet guech all, hag a zo brema c'hoarez ar furnez enhi. Oc'h ober tro ar c'hlouastr, eleac'h ma zeo peintet, e taolenou, buez sant Bruno, al leanez vad am rene, en em lakeas da gonta din en loden euz ar pez zo tremenet er gouent coz-ze. Setu ama petra a lavaras din divar benn an diveza manac'h a zo bet eno euz a urz ar chartreuzet.

Ar manac'h diveza-ze a reat Dom Emmanuel Anezhan. Er gouent edo araog an dispac'h braz; he cellulen a zo an digor anezhi var an c'hlouastr.

Emmanuel a ioa ginnidig a Bariz, hag a ieas daglouer di sant Sulpis o sonjal en em renta beleg. Eno e reas mignoniach gant eun den iaouang, hag ho daou en em garent meurbet. Eun dervez, ar c'hlouareg all-ze a deus da gaout Emmanuel hag a lavaras dezhant :

— Me ia da guitat ar c'hlouerdi-ma.
— Ha da belec'h ec'h eus sonch da vont ?
— Da gouent ar chartreuzet.
— Te etouez ar chartreuzet ? sur emaont oc'h ober goap ?
— Nemaoun ket; me gaf din oun galvet da vont en urs-ze.

— Asa, collet eo da benn ganhez? Te eun tad chartreuz? Te ac'h eus kement a speret hag ac'h eus resevet kement a dalanchou digant Doue? Hag e zi da lacat an draze oll er bez? Ha ne ouzont-te ket an tadouze a vef disparti an eil dion'h egile, pep hini en he cellulen, evel pa na ve den er bet nemetho? En eur ger Emmanuel a gomzas gant kement a ners ma tiistroaz he vignodioch' he vennoz ha ma chomaz e sant Sulpis.

Doue gouscoude a c'half pephini eleac'h ma plich ganthan, ha goaz aze d'an hini ne zilaou ket he vuez. An den iaouank-ze a grogaz an enouamant enhan er c'hlouerdi, hag her c'huiteaz. Eat er bed e tilezas nebeut ha nebeut he zeveriou a gristen; goudeze ez eaz er meaz euz ar Frans hag en em roas d'an dizurs.

Anat eo e reas kementse eur boan vras da Emmanuel. N'en doa comzet nemet dre scanvadurez, hag edo pell dioc'b sonjal e tlie eun ali roet ganthan dre c'hoarz ober kement a zrouk. Ober a ra dezhan he unan rebechou e'hoero' da veya diframet eun ene euz a dre daouarn Doue, hag e reaz he zonch d'en em rei d'ar binijen evit an nemorant euz he vuez; hag evit repari guelloc'h an droug en doa great, e sonjas mont he unan da gouent ar Chartreuzed, eleac'h an hini ma en doa miret outhan da vont di. Bugale sant Bruno hen resevez, ha pa en doa great he veouher c'haszhont da eur gouent o devoa e goulet Breiz etouez al lann hag ar brug.

Eun nebeut bloaveziou goude e tirollaz an dispac'h braz e Frans; ar c'houenchou a voe laeret, ar venac'h taolet er meaz; ar rann-galon aioa en oll lec'hioù-santel. Couent chartreuzed Alre ne voue két espernet. Emmanuel hag he vreudeur, goude beza gant calz a c'hlac'h ar lavaret kenavezo d'ho c'houent, a voue red dezho kuitat ar mogeriou-coz-ze eleac'h ma o devoa cavet ar peoc'h ha ma o doa roet ar skuer euz an oll vertuziou abaque meur a gant vloas. Hor manac'h a ieaz en harlud'an Holland; hogen pell dioc'h Breiz ne c'helle ket en em bliyont da delc'her var he c'hlac'h. Rebechou a rea dezhan he unan abalamour m'en doa dilezet he gouent coz, hag abalamour n'oa ket chomet euzet var dro eno evit ober eur vad bennag d'he vreudeur a c'houanz eur voaskerez ker cris. Evel ne bade ket e sonjaz, en han' Doue, treuzi harziou ar rouantelez. O'veza cavet unan bennag hag a c'hellet fiziout enhan, en em lakeaz en eul lestr etouez eun nebeut sac'hadiou marc'hadoarez hag e voue taolet evelse var aodehou ar Frans. Neuze gant mil boan e treuzaz ar vro hag e tigonezaz erfin e Breiz eleac'h ma crede e voa galvet gant Doue.

Siuas n'en devoe ket ar blijadur da c'hellout en em guzet etouez ar pez a chome euz he gouent. An dispac'hien a c'houenne hag a roe arc'hant evit caout pen-nou an oll veleien hag an oll venac'h.

E Guened edo ar chafot nos deiz en he za prest da ziscar pennou. Evel ne voa bet morse ermeaz euz he cellulen, ne anaie ket ken nebeut ar c'barter tro var dro. Nec'hett en em gavas; ne vonie ket penaus beva evit ober eur vad bennak dre eno. Doue a gavas dezhan eul

leac'h, hag eno e c'helje labourat evit gloar Doue ha silvidigez an eneou, en eur heuilla reglen sant Bruno.

E kér benn an Départament edo var zao, evel ma on eus lavaret, arc'hilotin. Di an dispac'hien a dreine e bep sizun muia ma c'hellenet a dud, heleien, uoblans, Bourc'hizien, tud a vicher, kement a grede e Doue hag o doa c'hoant da lacat eun tam urs vad bennak; ho fennou a goeze eno, hag ar bobl diseiz a stracle he zaouarn evel mesvet gant ar goad.

Dirag ar c'hillotin ez oa eun ti hag a ioa enhan christien vad, tud calonek. Pere'hen an ti-ze o vez a clevet oa deut Dom Emmanuel en dro, a ieas d'he glask.

Ep gonzout da zen hen digasas d'he di, hag e reas dezhan sevel d'he c'hrignol, e kichen an doen. Eno e tiskuezas dezhan eun toul er voger, hag e lavaras:

— Sellit, va zad, setu aze eur sellulen evidoc'h, Doue a c'houlen ma chomfac'h aze evit he zervicha.

— Mes, eme Emmanuel, pe senrt vad a c'hellin-me da ober d'an eneou en toul du-ma.

Neuze mestr an ti a dennaz eur mean sclemt euz an doen, hag a lavaras d'ar manac'h:

— Sellit, va zad, setu aze ar chafot dirazoc'h; pa vez o digaset tud aze d'ar maro, e c'helli sevel ho torn ha rei an absolen dezho araox ma coezo ho fenn dindan ar c'hillotin.

Dom Emmanuel a anavezas neuze eo Doue en doa hen digaset di. Eno e tigaset he vevans dezhan, hag eno e tremegas meur a sizun o pidi hag oc'h absolvi ar re a zigaset d'ar maro.

Eun dervez, dervez scrijuz, e voue digaset eun tiad a bez, sez, an tad, ar vam ha pemp hugel; sevel a rejont var an chafot an eil varlerc'h egile; ar vugale a zelle oc'h ho mam, hag honma a ziskueze dezho an Env, hag ho zad ho bennige. Ar manac'h a zavas seis guech he zorn evit rei an absolen d'ar seis christen calonek-ze; seis penn a velaz o ruilla er goad; pa voa coezet avad ar seisvet penn, he nerz a vancas dezhan, hag e coezas semplet en he cellulen.

Pa voa dizemplet ar manac'h kez, an daolen heuz en doa guelet ne deas mui euz he speret. Guelet a rea ato ar vam gre ha calonek-ze ne felle dezhi mervel nemet varlerc'h he bugale, o courachi pephini anezho, guelet a rea ho zad o tiskuez dezho ez eant d'en em gaout adarre en Env, guelet a rea pennou ar vugale-ze o ruilla etouez ar pri hag ar goad, ha penuou ho zad hag ho mam o coeza varnezho. Epad eun nebeut dervezou e voue ne vele nemet goad, ha bete fin he vuez e crene ato bevech ma teue he speret da zonjal en daolen scrijuz-ze.

Erfin e plijas gant Doue rei guelloc'h amzeriou d'ar Frans. Hor bro baour anter distrujet, a zavas adarre. Ar relijon a deuaz en dro, ha ganthi ar vuez. Lod euz a gouenchoz coz Breiz-Izel a voue savet adarre, mes evit relijiuzed all. Evelse couent ar chartreuzed a Alre a voue laket enhi c'hoarezed ar furnez. Al leanezed-ze, ovez a clevet hano euz ar manac'h Dom Emmanuel, her

goulennaz evit ho beleg, hag ar manac'h mad a deuas da echui he vuez er gouent coz en doa caret kement.

Caer oa guelet an diveza euz ar chartreuzet o pidi er c'hoastr-ze eleac'h m'eo peintet buez sant-Bruno. Brao oa he velet o chom a za dirag he cellulen goz, hag o taoulin var beziou he vreudeur.

En he amzeriou diveza en devone cals da c'houzanv; mes ar pez a ioa bet kiriek dezhan da vont d'ar gouent a rea dezhan gonzanv ato ep en em glem.

« Ha ne dlean-me ket, emezhan, ober pinijen evit ar reuzeudik-ze am ens distroet dioc'h ar stad ma voa galvet dezban? Va cellulen ha n'emabi ket aze evit digas sonch din euz an ene paour-ze? » ha neuze e save he ene varzu Doue en eur huanada.

Dom Emmanuel a varvaz eno, hag he gorf, ervez he c'houlen, a voue beziel etouez re he vreudeur muia caret. Ato e talc'her sonch anezhan en ti-ze eleac'h ma en deus roet skuer vad hag araog ha gonde an dispac'h, ha credabl eo ne vez Morse ancounac'het. G. M.

Eur vorianezez badezet.

D'an 8 a-vis Kerzu, Aotrou escop Perigueux en deus badezet, e chapel ar Vizitation, eur vorianezez iaouank. Ar verc'h-e-deus vandro dek vloas; ganet eo en Ethiopi; he maim'e-deus collet, hag e vouel c'hoas dezhi bemdez. Sonch e deus iye euz eun den criz a reas tri droc'h dezhi var lieb boc'h, tri droc'h doun hag a zo chomet c'hoas cleizeniet. Caset e voue abell da eur marc'had, etouez bugale all euz he oad, goazed, merc'had, mamou. Eno hi ha meur a vugel all, o devoue ar chans da vez a guerzet d'an tad Bleas, hag hema, e Miz eost diveza he digasas da Berigueux da gouent ar Visitation. Al leanezed fi resevez a galon vad. An tad a ziskuezas dezho penauz e ranket en em gemeret evit sevel ar vorianezez vihan, hag he binnigaz araox he c'huitaat.

Ar verc'h a vouelas, a bocas da zorn an tad, a vusc'h oarazaz nc'h he mamou nevez, hac en em ziskuezas ato sentuz hag eun meurbet. Poania a ra da ober kement a c'houenner diganthi; deski a ra coms, lenn, scrifa; dreist oll e tesk pedi hag anaout he relijon. Meur a veéh, eme an hini a scrif an dra-ma, on eus he guelet, ha great goulenou outhi; sonezet omp bet o velet e c'halje, gant eur speret ha n'en deus ket bet c'hoaz a amzer d'en em zigeri, denc'hel ker mad sonch euz a virionezou ar Relijon. Eur merk nevez eo pegen eaz e tro speret an den varzu Doue pa ne vez ket bet distroet diouthan.

Ar vorianezez vihan a zo hanvet er vadiziant Mari Josephina. Desket avoalc'h oa ha goulen a rea calonek beza badezet. Brema en em gaf euruz hag ar pez a c'hoanta eo ober he fask, reseo Jesus-Christ en he c'halon, hag ar pez a c'houlen oc'h he Zalver eo ma plijo ganthan lacat badezi ivedit c'hoar e deus chomet en Ethiopi, Madalen cosoc'h, ha Lucia iaouanc'h evithi.

Petra eo, a leverot-hu, an tad Bleaz, ar marc'hadour

bugale-ze? An tad Bleaz a gendalc'h da ober ar pez en deus great en he raog au tad brudet Olivier, eur beleg euz a Gen a zonjaz, e 1483, mont d'an Afrik da brena morianed vihan evit ho lacat e frankiz, ober anezo christienien ha tud seven. Trizek beach a reaz en Afrig, hag e prenas vandro eis cant morian a goustez dezhan meur a gant lur pephini anezho. Ar Pab Piñao ha meur a escob her c'houachaz hag a roas sicour dezhan evit an ober mad ha poanies-ze. Eun dra a rea ato nec'hamant d'he speret; caout unan bennak da gendalc'h var he lerc'h ar pez en doa comanset. Bez'en devoue al levenez da velet leaned an Dreindet, euz a Frans, oc'h en em garga eus e vission. Neuze he galon o tridal, e lavaras: « Oh! setu ama tadou an Dreindet euz a Frans! ia, evit ober ar pez am euz comanset eo red caout fransizien! »

Dont a reas da vovel e Frans, e Provans eleac'h ma tigase peurvia ar vugale a c'helle da brena, hag e varvaz o venigen gant eun dorn ar vugale a espere a vije digaset euz an Afrik goude he varo, ha gant eun dorn all an tadou en em garge da zelc'her leac'h dezhan evit an ober mad-ze.

Ar Daou denner-frank.

X.

Ar c'habiten Bonardel gant he dennerien frang a ieas da loja, tost da gær Munster, en eur c'hardi a ioa var he hent: Ahano e clevent an heur o sin'e kér hag ar gardou o lavaret an eil d'egile: Lakin evez! Nicolas, Guillou ha Conrad a ioa eat bete doriou kér, renet gant Fuster. Eno oant eat en eun tiik da ober eun ean, hag e voue tost dezho lezel ho chroc'h. Daou ofiser prusian a ioa en ti-ze couset pe gourvezet e daou vele. Pa zeaz an dennerien frank en ti, e vouent clevet o lacat e band pistolennou tro a ioa en ho c'hic'h. Nicolaz a lamas var unan anezho, a reaz eur pakad anezhan etouez he zillad vele, hag her c'hasas ganthan eyit ma vije barnet gant ar c'habiten. Egile a voue lazé etap ma claske tenna var ar re all.

— Aze eo bet tost an ed d'ar c'hae deomp, eme Fuster pa voant eat er meaz euz an ti.

— Ar c'hos ki-ze en deus iye dihunet; goude oll ne rea nemet he zever, eme Nicolas.

— Clevit-ta, Nicolas, ma rofac'h ho sam din da zougen eur pennad!

— Oh! ne ket re bounner, ha gouscoude, emezhan, eo eur major.

— Ne ket maro?

— Oh nan, finval a ra.

— Ma lacafac'h anezhan da vale?

— Divoutou ema, hag ama ez eus mein.

— Iaouang eo, major?

— Ne ouzon ket; hé gordennet em euz ep sellet outhan, n'eus fors, pounner her c'hiavan.

— Va list-ta d'ho sicour.

— Bah, setu eun davarn du hont, ahont ni a eapo.

— Ma n'eus ket a brusianed en hi. Bremaik ni velo.

Fuster a ieas da ober eur zell dre ar prenest, ha neuze e chalvaz an tavarniour. — Ian ! ian !
 — Piou zo aze ? eme an tavarniour ?
 — Me, Fuster.
 — Goal vintin emaout. N'eus nemedout ?
 — Eo, eur c'hamarad zo ganhen ; eun dro chase on eus great ; eun tamik preiz oñ eus paket, hag e pedan ac'hannout da rei deomp da varc'h d'he gas e kær.
 An tavarniour hag he c'hreg a ioa neuze o lasa eur pez manikin braz eleac'h m'o doa laket ho listri kegin da gas ac'hano evit na goeschent ket etre daouarn ar brusianed. Ep distrei da zellet, e lavaras :
 — Lakit ho preiz aze ; ha ni her stago var dailler ar marc'h.
 — Pounnerig e vez, marteze, eme Fuster.
 — Ia, ne ket scanv, eme Nicolaz, o lacat he zam var an daol.
 — Guerc'hez Vari ! eme an davarniourez, petra eo an dra-ze ?
 — Lavaret a ran deoc'h, eur preis tapet ganeomp er mintin ma ! Ah ! ne ket var ar filippet eo e tennomp-ni dre an amzer-ma.
 — O va Doue, eun den clav ! pe eur c'horf maro !
 — Ne ket, ne ket ; eur major eo euz ar Bavier on eus senclennet en doare-ma evit ma c'halje ober hent ep terri he gousk.
 An tavarniour a zelle oc'h Nicolaz estlamet oll, ha Nicolaz a drouc'he al liamou divar dro ar major.
 Pa voa diliament ar major a ioa persdu ; tenna a reaz he halan cre teir pe beder guech hag e tigoraz he zaoulagad d'ar sclerijen. Ne ket eun den iaouang oa, evel ma sonje da Fuster, mes eun dennik coz, seach', eur fri dezhan henvel oc'h beg eur gaouen,
 — Ahanta, major, eme Fuster, eaz e cavit beachi evel-se ?
 An Allmand a reaz eur sell treuz ep lavaret ger, hag a zavaz ar pallen var he ziscoas.
 — Roit eur banne melenok dezhan, eme Fuster, evit ma teui eun tam sclerijen bennag en he speret.
 — Va dillad din, eme ar major gant eur vouez rok.
 — Da zillad ? peleac'h emaint ? Guelomp. Fuster a ioa deut ganthan balizen ar major, hag en em lakeas d'he digeri.
 — Sell, emezhan, eur zae ! oh ! eur zae all ; neuze eur gasketen.
 — Hounnez zo din-me, eme ar major.
 — Guelomp, guelomp ! mes n'eus bragou ebet !
 — N'eus ket, eme an Allmand ; ne dal ket ar boan clask.
 — Amzer ! amzer ! setu ama eur pacad hag a gaf din-me zo pounner ; sellit-ta ! pevar montr aour ! oh ! oh ! eur major marc'hadour montrchou !
 — Ia, ar re-ze, eme Nicolaz, a zo coustet d'ar major ar boan d'ho laerez e Colmar.
 — Oh ! arc'hantiri taol a zo ive !

— Ha rillennou scouarn, guer outho, eme an davarniourez.
 — Lavarit-ta diamanchou pe berlez ; ne ket guer eo a ia gant al laboused-ma.
 — Ar re-ze zo din-me, eme ar major ; list-hi aze.
 — Dide ! eme Nicolas, te ne ket eur soudard out, mes eul laer a virit beza crouget. Evit nebeutoc'h eget an draze e vez crouget eur vanden laeron. Brema soudan, e Münster, e vez guelet petra da ober ouzit. Clask eur bragou dezhan, Fuster !
 — N'euz hini, Nicolas ; n'euz ama nemet arc'hantiri.
 — Mad, neuze, penaüs da ober ?
 — Ober dezhan bale divoutou, en he roched, hag eur gorden oc'h he c'houzouk ; mad avoalc'h eo en tail evit eul laer eveluhan.
 — An tavarniour marteze a gavo unan da rei dezhan.
 — Me, biken ne rofen eun tam dillad da eun Allmand.
 — Me am euz aze eur gos losten, eme an davarniourez, ma vija bet evit he guisca me am bije he roet dezhan avoalc'h evit miret outhan da gaout riou.
 — Ia, ia, mad eo ! lakeomp eur gos losten dezhan, mad eo evithan.
 — Me ne valein ket, a lavaras ar major.
 — Ne valeot ket ? eme Nicolaz, evel a gerot...
 — Me, eme ar major, a zo baron Alten Schloss, alier...
 — Ne c'houlennom ket a aliou diganeoc'h ; n'on eus ket a amzer da goll, na da chom ama da safarat o c'hortoz ho camadarad. En hent dioc'htu, pe...
 Ar major a velaz ervad n'oa ket da c'hina, hag en em lakeaz e tail da vont en hent. Bugale an tavarniour, savet o clevet an trouz ajoia en ti eur pennad a ioa, a ioa deut da zellet, hag eun tam ebat o devone o velet losten goz ho mam o flipata oc'h divesker ar major.
 Etre daou ar c'habiten Bonardel en doa skignet he dennerien frang en dro da gær Münster, er c'hoajou hag er meneziou tro var dro. Guillou ha Conrad, evel gedourien ha renerien a ioa en em guzet e kichenik creou kær var eun dorgen, hag ac'hano e c'hellt guelet kement a dremene. Gouzout a reat e tlie potred ar Bavier en em gaout eno gant eur vanden ejennet laeret divar gouest ar fransien. Ar c'habiten Bonardel remet gant an doctor Mark a ioa e kichen eun iliz ha n'ema ket ken nebeut pell dioc'h kær. En ilis-ze e zoa eur post prusianed, tri ofiser hag eun ugant soudard bennak. An tri ofiser, evit doare, n'o devoa netra da ober, hag a ioa deut da gemeret an ear. Uuan anezho a dennaz he vontr, eur mont caer a ne voa ket coustet credabl calz a dra dezhan, hag a lavaras.
 — Amzer on euz ; ma zafemp da ober eur pennad bale ?
 — Deomp-ta, a lavaroz eun atl ; guelloc'h e zai hon dijuni ganeomp goudeze.
 — Me ne d'an ket, eme an trede, me renk mont da zeg heur de Volbach da velet pétra en deuz ar major Alten schloss da c'hourc'hemen din.
 — Evit an diloja, me voar vad ?
 — Ia, lacat a ra cas ar pez a ioa a binividica er maner du hont d'he Gastel du ze e Baden-baden.

— He gastel ? guelet oc'h eus-hu ar c'hastel-ze ?
 — N'em eus ket ; mes ar major a lavar eo caer bras.
 — Eur c'hardi, va mignon, eur c'hrench ne deo ken.
 — Mad, ar c'hardi a vez arrebeuri pinvidig enhan iviziken ; ar major en deuz aloubet ar pez a ioa a vella e tripe bevar gastel, arc'hantiri, taolennou, horolachou, tapisou, arrebeuri prisiuz. Ouspen talvoudegez cant mil lur en deus destumet e Valbach eleac'h ma tlean mont d'ho c'herc'hat.
 — Ia, hirio eo brao beza ofiser a reng huel, ni etrezomp ofiserien vihan n'on eus nemet ar pez a chom en ho dilec'h.
 — Oh ! evidonme n'em em gleman ket ; me am eus caset d'am zad daou zam vad a vezet sez.
 — Me, eme eun all, n'em eus galiet sevel nemet eur montr bennag ha braoigou all. Muia aoun am euz eo ne vent ket danvez mad, rak n'en em anavezan nemeur en traouze.
 — Oh ! me am euz eun orfebrer oc'h va heul.
 — Ho mevel eo, a zonch din ?
 — Ia, pa zan en eun tibennag, e feu d'am heul ; lavaret a ran dezhan evesaat oc'h an arc'hantiri, ha pa lavar din e vezont aour pe arc'hant mad, me en eur vont kuit, ho laca ep he zonjal em godel.
 — Asa, n'eus ket deoc'h ; ato muioc'h a ijin eget ar re all.
 — Chui da viana o pezo brema muioc'h a blijadur oc'h ober eur bourmehaden vrao epad ma vezin-me oc'h ober kevridiou evit ar major schloss.
 Var gementse daou euz an ofiserien a ieaz etrezek kær, hag egile a rea he bouchas da vont da renta servich d'ar major Alten-schloss. Ma en divije galiet guelet neuze e pe stad edo he vajor gant he losten, hag he arc'hantier laeret da viana eul loden anezho, coezet etre daouarn an dennerien frank ! Ma en divije goezet zoken pe gen tost oa ar bleis dezhan, douetuz ar c'hanfard ne vije ket chomet eno, hag en divije ive laket he zivesker d'a c'hoari.
 (Eur pennad all eur vech all). G. M.

Malo maoři quanum feedari.

Eur roue a Vreiz den galloudeg
 Hag er brezel den kalouneg
 A ioa boazet da lavaret
 Mil gweach maro eget saotret !

Ar gher kaer-se a gaver skrivet
 Var ar c'hoat, var ar mein benet ;
 Heuliomp oll ar gher-se brema,
 Kentoc'h mervel eghet saotra !

Darn braz a azeul fals doueou
 Hag a drec'h orin ho zadou,
 Evel Konan iouc'homp bepret :
 Mil gweach maro eghet saotret !

Dre c'hras Doue evel hon tadou
 Dirag hor sent me zaoulino

Gant Konan goz o lavaret :
 Mil gweach maro eghet saotret !

Malloz d'ar re deu enn hor gaou
 Da glask loskaat oll lezennou,
 Gant Konan goz iouc'homp bepret !
 Mil gweach maro eghet saotret !

Truez am euz ouzit, Pilat névez.
 A heul eur strollad didalvez
 Da c'hinou mui ne lavar ket :
 Mil gweach maro eghet saotret !

Evel Pilat anaout a réz
 Pe du ema ar virionez
 Te garfe ive lavaret :
 Mil gweach maro eghet saotret !

Hoghen da galouù zo skournet
 Ha da speret strobinelet
 Ne gredez ken iouc'hal brema :
 Kentoc'h mervel eghet saotra !

Neuz ket pell e rez ann danvad
 Dirag goaperez tud fallagr
 Pa touaz Breiz da santez Anna,
 Kentoc'h mervel eghet saotra !

Ne heuliez ken ar rouden vad,
 Spountig evel eur fals Breizad
 Aodn a peuz o iouc'hal brema :
 Kentoc'h mervel eghet saotra !

Douja rez disterra gourdrouz
 Barvou hir ha merc'hiet lipouz
 Ar re-se ne lavaront ket :
 Mil gewach maro eghet saotret !

Hualet out va mignoun keaz
 Did e c'haotrean va brassa truez ;
 Ni dishual iouc'homp bepret !
 Mil gweach maro eghet saotret !

Barz Bro Bagad. (J. J. J.)

Maneiou ar veleiem maro er blos tremenet
 em Eskopti Kemper.

Eozen Pavac, bet person en Hospital-Camfrout	46
Gabriel Luslac, person Locmeler-Sizun	54
Fransez Herve Mari Manchec, person Botorhel	43
Mikeal Bihan-Poudec, person Locquierec	64
Guillou Ollivier, bet vikel e Redene	34
Eozen ar Saout, bet person Enez-vaz	58
Ian Daniel Courte, beleg e Lezerazien	34
Ian-Vari Rosec, person Guimaëc	76
Alan Helies, bet person e Treouergat	75
Iann Crenn, person Sant-Derrien	56
Ian-Lois Tanguy, bet person e Plougar	84
Gabriel Rolland, person e Locquenole	63
Ian-Lois Bothorel, vikel e Poullaouen	33
Eozen Joseph Temoigne, vikel e Plouzeniel	47
Guillou Lois Siou, vikel e Loemaria-Plouzane	30

Ian-Vari Frances, bet professor e Castel.....	62
Olier Gabriel Nea, bet person e Motreff.....	69
Herve Bodenan, vikel e Kersent-Plabennec.....	29
Ian-Fransez Jointrer, person Lannédern.....	65
Ian-Lois Tilly, bet person e Combrit.....	72
Ian-Vari Bucaille, chal. a henor.....	84
Eozen-Mari Cam, bet person e Sant-Thonan..	48
Ian Alan Abgrall, beleg e Beuzec-Cap-Siznn..	84
Joseph Mari Sever, person Coat-Meal.....	60
Fransez-Mari Brettel, bet person e Cast.....	67
Guillou-Mari Pailler, abostoler euz a Blou-moguer	23

Taolen ar Retrejou.**KEMPER.***Evit ar Voazed.*

Retred brezonek, d'ar 15 a vis Meurs.

Evit ar Merc'hed.

Kenta R. brezonek, d'ar 26 a vis Ebrel.

Eil R. brezonek, d'an 44 a viz Here.

KEMPERLE.*Evid ar Voazed.*

Retred brezonec, d'er 4 a vis Meurs.

Evit ar Merc'hed.

Kenta Retred brezonec, d'ar 26 a Ebrel.

Eil R. brezonec, d'ar 7 a viz Even.

Trede R. brezonec, d'an 44 a viz Here.

LESNEVEN.*Evit ar Voazed.*

Kenta Retred brezonec, d'ar 4 a Veurs.

Eil R. brezonec, d'ar 7 a viz Even.

Evit ar Merc'hed.

Kenta Retred brezonec, d'ar 26 a Ebrel.

Eil R. brezonec, d'an 5 a vis Gouere.

Trede R. brezonec, d'an 44 a viz Here.

Retred brezoneg evit c'hoarezed an drede'urs d'an 20 a vis Guengolo.

Retred galleg evit ar merc'hed, d'an 2 a Eost, e Lesneven.

Lavariou coz dicar benn ar goany.

Daoust ha ne vez termen ebet d'an taoliou avel ha d'ar glaoeier? An oll a c'houlen kementse, rag ervez eul lavar coz.

Kerent, avel ha glao,

Abenn tri deiz oar skuiz gantho.

En asvent emaomp, eme eur gazeten, ha pa vez glaoeier vardro Nedelec e creder ne vezoo ket criz ar goany.

En Asvent glao arne,

A vir oc'h ar goany da zont d'he vare.

Ar glaoeier-ze a zo ive, ervez tre all, eur merk e vezoo bloavez-puil.

Da Nedelec hag en asvent,
Morse re a c'blao nag a vent.
Lod all a lavar c'hoas :
Goany gleborok
Hany barraok.
Ar goany a zo divezad er bloa-ma; hogen credabl e teuio gouscoude, ervez al lavar all-ma :
Divezad pe abred
Ar goany a deu bepred.

EUR BERLEZEN. — En dez all, eme eur gazeten c'halleg, eur mondian a ioa eat da eun hostaliri vras da leina. Epad ma edo gant he bred, e tigouez eur c'houeriad, a azez en he gichen bag a c'houlen eun anter dousen bistr. Digaset e vouent deuhan, ha pa edo o libri unan anezho setu he zent oc'h ober eur stracaden evel pa vije eur mean dindanho, hag hen da grial.

— Aiou, va dant! petra zo en histren-ma ta? Cas a ra he viziet d'he c'chinou, hag e teu ganthan eur menik du.

Ar mondian a dro da zellet oc'h ar c'houeriad hag a lavar :

— Eun taol caer oc'h eus great, rak ar menik du-ze zo eur berlezen euz ar re vraoa.

— Brao a livir? Me garje e vije eat gant ar gouennar eleac'h va lacat da derri va dant.

— C'hiu o pezo arc'hant mad euz ar berlezen-ze.

— Arc'hant mad? petra a gaf deoc'h a dal ar c'hos menik-ze ta?

— Daou c'hort l'ur ato da nebeuta.

— N'oc'h eus nemet rei an anter anezho din-me hag he gas ganeoc'h!

— Great ar stal, eme ar mondian, hag hen o tenna cant lur da rei d'ar c'houeriad bag ho lacat ar berlezen en he c'hotel. Neuze e zejont pephini en-he hent.

Ar mondian a ieas gouedeza da di he orfebrer. Ar berlezen a ioa faoz, va mondian a ioa tennet eun taol deuhan gant eur filout en doa guisket dillad eun den diwar ar meaz evit ober he droiou cam. G. M.

PARIS.

Digas a rer da zonch d'ar re o deus kezek, pe eur c'har bennag euz ar re a c'halver Char-à-bancs, e tieont paea evitho araog ar 16 euz ar mis-ma, pe e vezint en amand.

PONT AN ED.

KEMPER. — 28 Kerzu.	PONT-N'ABAT. — 26 Kerzu
Priz an daou c'hort tur.	Priz an daou c'hort tur.
Guinis..... 28 lur, 20 c.	Guinis..... 28 lur, 33 c.
Segal..... 20 lur, 42 c.	Segal..... 48 lur, 53 c.
Eiz..... 16 lur, 90 c.	Eiz..... 45 lur, 76 c.
Ed-du..... 16 lur, 82 c.	Ed-du..... « lur, « c.
Kerc'h..... 45 lur, 82 c.	Kerc'h..... 46 lur, 26 c.
Avalou douar 9 lur, « c.	Avalou douar 8 lur, « c.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL.

Kemper, mouillet gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escop.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezounek.

CONDITIONOU EVIT CACOUT AR GAZETEN

EVIT AR FINISTER, COSTEZ AN NORD HAG AR MORBIHAN : evit eur bloas, daou seouet; evit c'huetch miz, pevarzee real.

AN ABONAMANT A DIE BEZA PAET ARAG CAOUT AR GAZETEN : dousler is arzouez

An hini ne zigas ket en dro ar gendla c'zec'h a resco goudre ma zec'h echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a never.

AN ABONAMANT A GEMERER E TI AN AOTROU DE KERANGAL, MOULLER AN ESCOPPII, RU AR GIGEREZ, N° 18, E KEMPER

BD GENOLEZ D'AN AOTROU DE KERANGAL EPKEN, EILEER ADRESSI AR PEUMANCHOU HA KEMENT A ZELL OC'H SERVICH AR GAZETEN.

OSI MEUROU D'OGAILZ AR SCRIOUJ DA LACAT ER GAZETEN A DIEU DA ADRESSE D'AN AOTROU MORVAN, EPKEN.

KEMPER 11 Genver 1873.

EDOUEZ VILLEZ 11 Genver 1873.

AR PEZ A ZISKUEZ EO SPERET SATAN A BOULZ AN DUD DI-

FEIZ HA DIZOUZE EUZ AN AMZER MA, EO AN IOUL DISTRUJA A

A ZISKUEZONT E PEP LEAC'H. SATAN IVE A ZO BET EUN DIS-

TRUJER ABAOIE AR PENN KENTA, DA LAVARET EO ABAOUE MA

ZEZO EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER. DOUE A GAR AR PEOC'H

HAG AN UNVAMEZ, HAG OBER A RA PEP TRA GANT REIZ HA FUR-

NEZ. SATAN, HAG NE ESCLAVET REUZEUDIG A GLASK DISCAR HA

DISTRUJA KEMENT A BLIC'H DA ZONE.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM LAKEAS DA ZISTRUJA

OU AN URS CAER LAKET GAHT DOUE EN NAO C'HEUT A ZLEZ, O POUL-

ZA EUL LOUEN EUZ AR SPEREJOU EURUS-ZE DA OBER GANTHAN

AR BREZEL DA ZONE. E BARAOZ AN DOUAR E LISTRUIJ AR STAD

EURUS MA VOA HOM TAD HAG HOR MAM GENTA ENHAN, OC'H

HO LACAT IVE DA VANCOUT DA ZENTI OC'H HO C'HTROTTER. EP-

EDOUEZ VILLEZ AN DISTRUJEN DEUS GREAT VAR AN DOUAR DA BE-

MARE ARAOK DONEDIGEZ HOR ZALVER, ABAOUE MA ZEO DEUT

NO MAP DOUE ER BED-MA, MA EN DEUS SAVET HE ILIZ HA ROET

DEOMPHE LEZEN, HAG A DRAOU N'EN DEUS KET TAOLET SATAN

HA EN TRADON O CLASK DISTRUJA AN ILIS-ZE? HAG A FREUZ, HAG A

ZISPAC'H N'EN DEUZ-HEN KET GREAT?

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

DOUE ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

EDOUEZ VILLEZ ER BARAOZ, HAG EN EM ZAVET A ENEP HE GROUER.

ze. Beteg ar c'haezetennoudizoue a zo falvezet dezhio kemeret perz en ober mad-ze. Mes evel ne c'hellont morsmania eun dra iacl'h ep lacat eun tam cobtron bennag ebarz, eo falvezet dezhio rei da gridi ne roet ket ar sicourouze d'an dud keiz ervez ho izomou, mes ervez ar mennoziou o devoa. Da lavaré eto, e sicouret eur rum ha ne sicouret ket eur rum all, e roet sicour a zoare d'ar re o devoa eur greden ha ne sicouret ket ar re o devoa eur greden all, en eur ger, ho mignoned dezhio tud dizoue ne voant ket sicouret avale'h.

Ar re a zo carget da ranna ar sicouren ze a ioa o c'hortoz ar rebech-ze, ar gaou-ze aberz an dud difeiz.

Setu perag o dens laket an aluzennou destumet etre daouarn ar veared evit ma teuje ar re-ma d'ho ranna etre ar re o devoa muia izom. Ar veared, evit an darnvua a zo en em glevet gant ar veleien hag o deuz ho fedet d'ho sicour da ober ar rann, dre ma e nouent erva'd ee'l anate ar veleien guelloc'h egetho izomou pepini, ha ma voant boasoc'h da ranna aluzennou evelse.

Ar re o deus nesevet sicour n'o deus ket en em glema gement se, pell dioc'h eno; an dud difeiz avad o deus cavet eno peadra da gounnari. Petra, hon aluzennou adremene dre zaouarn an dud a lliz? Hag e ve sonjet eo dre feiz, dre relijion eo e sicourompi ari re zo en dienez? Ba grevo kento'h gant an naoun kement o deus collet ho danvez eget na rofemp ni netra dezhio abalamour da Zoue na dre zantimanchou christen. Hag hon tudi difeiz o deus cavet eno eun digarez vad evit ne chomeplacat ho hano var al listennou digor.

Napl. — Euz a Napl ha divardro, eme ar c'haezetennou, ez a calz tud da glask ho chans er broiou estren, en Amerik. Eun truez eo guelet an dud keiz-ze, tiadou tud, tad, mam ha bugale, o c'hortos sevel var eul lestr bennag evit mont d'ar broiou estren, ep gonzout zoken peleach'e zaint na penauz en em gavint.

Ha pa c'houlenner outho petra ra dezhio kuitat ho bro, eur vro ker caer, kuitat kement o deus caret evit mont ne ouzont ket sur peleach'e leveront:

Rom. — An Tad Santel ar Pap, o respont d'ar jeneval Kanzler, a lavare:

Guir eo ar stadal truezus ma ema ar broiou a ia'ato var voasaat; an dud en em bella ato dioc'h hent ar mad evit en em lacat var hent an drouk.

Goudeze ar Pab a laver e cred erva'd e coezo an dispac'h anezhan he unan, en em lazo he unan. Coez a rai emezhan, coez a rai trec'het, ha plijet gant Doue e ve douaret evit mad. Degas a ra neuze da zonch a ziou histor euz ar Scritur sacr.

Ar ronf Goliath a rea goab euz a bobl Israel hag a daole dismegans varnezhan. An oll a grene dirag ar picol den-ze, ba den ne gredet staga dezhian.

Iland. — An dud paour-ze divar dro Napl o kuitat ho bro, eur vro duduiz, evit mont da eur vro estren en esper savetei ho buez, a zigas da zonch euz ar pez a dremen en Iland a bell zo. Biscoas bro ebet gounezet dre nerz ha dre vrezel, coezet etre daouarn he enebourien, ne deo bet flastret evel ma zeo bet flastret ar vro gatohk-ze gant ar Zaozon abaque me zint deit da veza protestanted. Caout a rer lezenhou douget en ho enep ha ne greder ket da verca, ker criz ha ken disteal int. Lamet a rer digantho kement o deuz, ho guivou couls hag ho danvez, hag ho laker ne eur stad calz goasoc'h calz reuzeudicoc'h eget hini ar sclavet, rag ar sclavet da viana a ioa maget, fall pe vad, gant ho mistri

Hag exesait mad eme ar Pab, an daouze a zo daou euz avoasa iebeourien ar bobla Israel euz ar re a zo diez muia acunrazho, hag ho daou int bet discaret, Go-

liath gant David. Holofernez gant Judith, ha pepini anezho gant he gleze tie unan.

Evelse, eme an Tad Santel a zigouezo gant an dispac'h; mont a rai en traou, rak ne oufe ket mancout da goeza, ha clezeier an dispac'hierien ho unan eo hen dibenno. Lazet e vezodre n'en deus penn ebet, dre mara goal uzach euz an pers, dre he c'heier hag he zisleadt, dre he iou'l aloubi, ha dre galz a draou all a deuo abenn d'hen-distrusa.

Rak-se, dalz'homp sonch mad a gement-ma. An dispac'h a vezoz lazet, lazet gant he armou he unan, gant an armou a gemit evit ober brezel d'ar virionez, d'al lealdet, d'au iliz, d'a gement a zo sacr. Mes peur ha penauz e vezoz lazet? Ne ouzomp ket. Red eo ober evel Judith, en em erbedi oc'h Doue, he bedi da zont d'hor sicour dre he c'hras hag he ners. Pedomp caloneg ha gant feiz, pedomp ep-ean, hag an dispac'h en em lazo pa zonjimp nebeuta.

Setu ar pez a reketan; ne ket evidon va unan, rak me n'em eus mui pell da veva, mes evit an iliz, evidoc'h, evit ken aliez a vilion a eneou a zo skignet dre ar bed oll, hag o deuz oll ar memez esperans eveldhon.

Napl. — Euz a Napl ha divardro, eme ar c'haezetennou, ez a calz tud da glask ho chans er broiou estren, en Amerik. Eun truez eo guelet an dud keiz-ze, tiadou tud, tad, mam ha bugale, o c'hortos sevel var eul lestr bennag evit mont d'ar broiou estren, ep gonzout zoken peleach'e zaint na penauz en em gavint.

Ha pa c'houlenner outho petra ra dezhio kuitat ho bro, eur vro ker caer, kuitat kement o deus caret evit mont ne ouzont ket sur peleach'e leveront:

Ama emp sur da vernel; eno marteze e c'hellimp chom beo!

Ha penauz, a leverer dezhio c'hoaz, e c'hellof hu paea evit eun treiz hag a zo keit, e respondont:

Guerzet en eus kement on doa, hag e zeomp en othano Doue da velet ha ni a c'hello beva e leac'h all.

Setu penauz ez euz aleiz a dud dindan alouberien an Itali; kement o deus da baea ma zeo red dezhio mervel gant an naoun pe mont d'ar broiou estren, d'ar penn all euz ar bed da velet hag hi a c'hello chom e buez.

Ar ronf Goliat a rea goab euz a bobl Israel hag a daole dismegans varnezhan. An oll a grene dirag ar

picol den-ze, ba den ne gredet staga dezhian.

Eun denig iaouang, eur bugel couls lavaret en em ta ginnik da vont outhan, hen discart gant eun taol mean sup hag a droc'h he benn dezhian gant he gleze tie unan.

Disteroch e'hoaz o a an hini a droc'haz he benn da Holofernez a dole ive ar strafuil etouez pobl Doue. Houma n'oa nemet eur vaouez diners, mes pediva rea, ha Doue a deus da rei dezhian ners n'e devoa ket. Gant clezeier jeneral criz hag orgouillus-ze eo hen dibennaz iive.

Hag exesait mad eme ar Pab, an daouze a zo daou euz avoasa iebeourien ar bobla Israel euz ar re a zo diez muia acunrazho, hag ho daou int bet discaret, Go-

eleach ar gatoliked keiz-ma a velet o verval a steiou gant an naen. Evelse ne ket eur c'hat, eur millier ben nak mes meul a vilion anezho, o deus kniteat ar vro-ze trempet gant ho c'hozezen ha gant ho daelou, ar vro-ze a garient kement evit mont d'an Amerik da velet hag hi a c'helie caout eno eun tam bara.

E kement leac'h ma c'hounit ar gaou var ar virionez, e kement leac'h ma en em gas ar c'hallout etre daouarn an errol, eveler ato ober ar brezel d'an iliz santel ha d'he bugale. An, dronk-speret, eleac'h ma c'hell bez a treac'h, a glask ato flastra ar re zo fidel da Jesus-Christ.

Setu petra e deus diskuezet Broaoz e pad pell amzer, o tistroja ar gatoliked evel ma e deus great; setu petra a ziskuez deomp hirio alouberien an Itali, o redia an dud vad d'en em harlui d'ar broiou estren evit tec'het araog ar maro.

Ar Zaozon a zo habascat dezhio e kenver catholiked an Island abaque ma zeus deut hiniennou anezho da ziger ho daoulagad d'ar sclerien, abaque ma tistro ar vro-ze nebeut ha nebeut oc'h ar guir relijion. Hogen ne c'halofion. Jeneral ar zouayed a roaz urs d'ho diloja ac'hano coustche pe coustche. « Alo, emezhan zouayed, evit Doue hag ar vro! »

Mauris gant he zoudarded a zavas var an dorgen dre greiz an tan. End e you'e eun emgann scriuz, hac eno Mauris a voe seeot gant eur voulet en he dal, hag a goezaz en eur lavaret : « Va Doue! » He zoudarded a zougaz he gorf ac'hano dregreiz ar freus. — Setu penauz e varyaz ar soudard caloneg ha christen-ze.

Et laboarer douana scrife, neus ket pell, da renier eur gazeten gristen: « Ici j'esi oxq o »

Bijadur am euz, Actrou scrifagner, o len ho gazeten, plijadur am eus dreistolbo velet an taoliou scourjez a scoit aveghou var dizurzio zo, ha ne ket hep izom, a dra zurpoele scoitaviezho. Hoged setu am a unan ha ne navezit ket me voar vad, ket strafuillet oun bet oc'h he velet, maten eus lavaret liouzin va unan : Mad, n'oun bet morse boas da serifa; red eo din gouskoude lavaret eur ger da reper os gazeten, evit na roi eur flipat da eun draken donjerus. Setu am a petra zo :

Ar mestri scol ha me a zo mignoned bras. Eur mestri scol on euz ayad euz ar re genta; eur c'christen mad mardeus var an douar. Bep sul couls lavaret e teu d'ober eur pennad safrat ganben, goude ar Gousperou, ha bepret eus plijadur oc'h he glevet. Dissul eus bet eiz deiz e teus adare, hag e cayen goal denvil be benn.

Petra zo digoaezet goneoc'h? a liviris-me; n'ho carvan ket laouen evel ma vezit peurvuia.

Laouen? N'em eus nemeur a leac'h da veza laouen ken nebeut. Ne ouzoc'h ket pebez goal skuer a zo sonch da rei er sizun-ma er barrez?

N'em eus clevet ger.

N'oc'h ket bet hirio en oferen bred?

— Sell, setu aze; hag e ro dezhian daou bez aour. Eun anter heur goude ar c'haporal ai deu da ginnigen dezhian eur verennad guin tom.

Ar zoudarded o deuz bet oll?

D'eo c'hozezen ha gant ho daelou, ar vro-ze a

Nan, nan, eme Vauris, d'ar zoudarded da genta; me ob am bezo goude.

Pa edont da vont d'an tan, Mauris a zigouezaz ganthan eur mignon dezhian, eur c'habitent mobiled euz ar Vien. Hemer a lavaras dezhian n'en doa tam fizians chet er stour mad-ze. « Guella pez zo, emezhan, me zo bet o cofez er mintin-ma. »

Ha me iye, eme Vauris, paneze ze e vije manket ya c'halon din.

Ar zouayed a reas, taoliou burzuduz en deryez-ze Tud iaouank, nevez deut d'an arme mes renet gant ar zouayed a ioa bet e Róm, a ziskuezaz eun ners calon dispar.

Vardro teir heur dioc'h ar parduez, eun arme prusiane a ioa savet var eun huelen, hag ac'hano e tennent gant ho c'halofion. Jeneral ar zouayed a roaz urs d'ho diloja ac'hano coustche pe coustche. « Alo, emezhan zouayed, evit Doue hag ar vro! »

Mauris gant he zoudarded a zavas var an dorgen dre greiz an tan. End e you'e eun emgann scriuz, hac eno Mauris a voe seeot gant eur voulet en he dal, hag a goezaz en eur lavaret : « Va Doue! » He zoudarded a zougaz he gorf ac'hano dregreiz ar freus. — Setu penauz e varyaz ar soudard caloneg ha christen-ze.

Et laboarer douana scrife, neus ket pell, da renier eur gazeten gristen: « Ici j'esi oxq o »

Bijadur am euz, Actrou scrifagner, o len ho gazeten, plijadur am eus dreistolbo velet an taoliou scourjez a scoit aveghou var dizurzio zo, ha ne ket hep izom, a dra zurpoele scoitaviezho. Hoged setu am a unan ha ne navezit ket me voar vad, ket strafuillet oun bet oc'h he velet, maten eus lavaret liouzin va unan : Mad, n'oun bet morse boas da serifa; red eo din gouskoude lavaret eur ger da reper os gazeten, evit na roi eur flipat da eun draken donjerus. Setu am a petra zo :

Ar mestri scol ha me a zo mignoned bras. Eur mestri scol on euz ayad euz ar re genta; eur c'christen mad mardeus var an douar. Bep sul couls lavaret e teu d'ober eur pennad safrat ganben, goude ar Gousperou, ha bepret eus plijadur oc'h he glevet. Dissul eus bet eiz deiz e teus adare, hag e cayen goal denvil be benn.

Petra zo digoaezet goneoc'h? a liviris-me; n'ho carvan ket laouen evel ma vezit peurvuia.

Laouen? N'em eus nemeur a leac'h da veza laouen ken nebeut. Ne ouzoc'h ket pebez goal skuer a zo sonch da rei er sizun-ma er barrez?

N'em eus clevet ger.

N'oc'h ket bet hirio en oferen bred?

— Eo. eus ket clevet embannou eud pez en e. Ilizou —
— N'oc'h eus-hu ket clevet cas embannou Ian Cœch houren ha Melani Turel ?

— N'em eus clevet embannou 'ebet.
— Mad, an dao zen braou-ze gouscoude o deus sonch da eureuji diciou kenta.

— N'o deus ket a zonch, credabl, da veza eureujet aroak beza embannet.

— Da lavaret eo, n'o deuz sonch da eureuji nemet en ti-kear; dimizi ar mear zo avoualc'h evitho.

— Asa, biscoas n'em oa klevet kement all.

— Biscoas ive n'oa bet great eun hevelep lousdoni er barrez-ma. Evese ive an Turel coz en deuz clevet he stal ganeme, (Ar mestr scol a zo sécretour ar mear) pa e deut d'an ti kear da gomz euz ar viltans-ze. Cridi a rafach-hu petra en deus respontet din ? Al lezen, emezhan, ne c'housien nemet eured an ti kear.

— Al lezen ? eme ve ; ia lezen an dud. Ha lezen Doue, na lezen an ilis ? Caout a ra d'oc'h-hu e viot christen ep ho mirei ? Caout a ra deoc'h-hu zoken e viot den honest ? Evit skuer, bez'ez eus peamanchou hag a die beza great araog eun amzer merket gant al lezen. Tremenet an amzer ze al lezen ne deu mui da redia ober ar beamant. Hogen ma tlefach arc'hant da unan benag, ha ma c'hortose ganeoc'h hirroc'h eget na dlie Ober, ha cridi a rafach-hu beza den honest ma chomfac'h ep he baea goude-ze ?

Araog an dispac'h ne voa hano, ebet euz a eured an ti kear; hag eno ne ket eun eured eo a zo ; ne rer nemet discleria e tleer beza eureujet.

An ilis epken a c'hell eureaji, abalamour ihl epken a c'hell rei ar sacramanchou. An ti kear ne ra nemet caiera ar re a zimez, evel ma caier ar re a c'han hag ar re a varf. Caout a rai deoc'h ive, pa o pezo laket caiera eur bugel nevez ganet en ti kear, e vezodre eno badezet ho pigel ?

Ha neuze ha caout a ra d'ec'h e cavo ho merc'h goudeze digemer e tiez an dud honest evel eur e'hreg eureujet en ilis ? Evidomme a lavar deoc'h abred, ya dor me coulz hant doz an oll dud a zoare euz ar barres-ma a vezod seurt outhi. Gouzout a rit evit petra e kemerer ha pen doz ec'h hanver merched a ia da veva gant goazet evese.

Hag an Turel coz n'en deus great van evit ho prezegen ?

An Turel en deus lavaret evit he zigarez e cave eun atant vad d'he verc'h, hag ar C'hoc'h ouren he c'hemere ep argoulou.

— Eno emai an dale'h, al ladre coz-ze a versfe he vu gale ma cafe eur pez arc'hant bennag evitho. Hag ar verc'h ive ne deus ket a vez o rei eun hevelep goal skher ?

— Ar verc'h, dioc'h ma leverer, a garfe beza eureujet en iliz evel ar gristenien, gouela ra, displijadur e deuz, hogen plachet scanv-benn evese a gaser e leac'h ma carer o tiskuez dezhio eur pennad ruban pe eur pacad dantelz; an dra-ze zo avoualc'h evit sec'ha ho daelou.

— Hag ar Choc'h ouren-zé petra eo dezhian cassat, kementse an ilizou hag an dour beniget ?

Ah ! ne ouzoch ket ? Gotzout a rit ar goaz-ze ne ket o ginnidig euz ar vro, ma Euz an Auvergn eo, hag e teus dre ama da verza ha da benséillat passinou. Hogen en he vro, evit doare, ne dea nemeur vardro an ilizou. Gouscoude eun dervez ez euz en eun iliz, e Clermont, da vare an oferen bred. Azeza a reaz e genta cador a gavas, pe kentoc'h, en hini e gave mala dioc'h he zoare. Hogen e scabel ar Mear oa en em laket, hag ar c'loc her a deuas d'he bidil vont da glask eur gador all, rag ar Mear a iea da zigouezout. Coc'h ouren en devoa eun tamik mez, rak guelet a rea an oll o vusc'h oalzin dre ma zea ac'hano. Mont a reaz, counnar enhan, en eur doui ne lacaje biken he dreid en iliz ebet. Evit d'erk'h mad d'al le-ze ema brema o touelli eur plac'hik ehouzek vlas.

Piou en divije sonjet en divije eun ali, roet gant eur c'loc her, kement a c'haloud ?

— Piou da viana en devije credet e cayjet tud ken diote ? hag e vije cayet re all evit he veuli abalamour ma zeo eun den diskiant ? Caout a ra gouscoude tud evit lavaret dezhan ez eo eun den hag en deus penn.

— Lavaret e c'helpent zoken penn fall. Hogen var an douar n'e deus den ken diskiant na gaf eun all bennak ken diskiant hag hen evit caout mad ar pez a ra ; hag ar re en em zao a enep gourc'h emennou Doue ha re an iliz a gavo ato an dud difeiz, an dod digalon, evit mont a du gantho, ha meuli ar goasa diotachoua raint. GRANCH.

— Oh ! eme Villou ni zo guelloc'h ganeomp, en em ganna.

— Ana gouscoude euz eus tamou labour a zoare da ober, souezetoun ne cibantafach ket guelet ober tamou labour evese.

— Ho trugarecat doctor ni gaf guelloc'h sicour hor chamaraded a zo beac'h varpezhio, me voar vad.

— Nag hen, zo nebent a dud hag o deus choant des.

— An dudu Bonardel bag he dennerien-frang o doa dis-

trujet calz allmaned. Ar re-ma a ioa oll'euz ar Bavier.

Caout a rea dezhio o doa great eun taol caer o h en em skighez dre ar c'henadennoù divar dro hag o h alouhi kement o doa cayet a ejennet hag a chatal corn-all mad evit bevaos en arme, hag e teuvent varzu Munster o poulz ar vandek huet ze en ho rakk, pa goezaz an dennerien frank varnezhio, et mare ma claskent treuzi eur c'had gant an dropel. Sammet evel ma zoant gant ho laeroniou, an allmaned n'edont nemour e tro d'en em zifin. An ejennet, strasuillet gant an tennoukenta, a benfollaz, a dec'h has tu ma lu-hont, hag a vresas dindan ho zreid eun niver braz euz ar re o doa ho laeret. An dennerien frang o devoue en dervez eur gouzit ha ne gooustas nemeur dezhio.

— Pa zigouezas Guillon ha Conrad, oa kempennet an all-

ioa cuzet, eno etouez ar c'heuneut, ha Guillou en em gavas strobet gant ar strobez ha ne c'ellas ket tenna. Conrad a dennas mes ne dizas ken nebeut nicun anezho, hag an daou osler a rede goasoc'h goas.

— Boden milliget a lavare Guillou, deut d'am stroba pa voa ker eas din discar an daou ganfardeze Biscoas n'emoa great taol ket fall er mare roued.

— Ha me, eme Conrad, skeb ebiou dezhio !

— Petra a fell dit, ne c'heller ket ober taoliou caer ato, deomp da velet lia ni or bezo muioch a chans du-ze en traon. An daou osler, caer o devoue redek, ne c'heljont ket mont bete penn. Discaret e vouent ho daou gant an dennerien frank laket gaht Bonardel e kelc'h dre eno tro var dros et eo c'eo o Normand bretagne, menez huelgoat et

— Piou en divije sonjet en divije eun ali, roet gant eur c'loc her, kement a c'haloud ?

— Piou da viana en devije credet e cayjet tud ken diote ? hag e vije cayet re all evit he veuli abalamour ma zeo an allmaned a ioa great c'ouez rins varpezhio gant souardet Bonardel, hag e c'afchont eno an doctör Marc tom d'he benn o louzaet, o troc'h divrec'h ha diverske.

— Digouezout mad a rit, eme an doctör, evit va sicour.

— Oh ! eme Villou ni zo guelloc'h ganeomp, en em ganna.

— Ana gouscoude euz eus tamou labour a zoare da ober, souezetoun ne cibantafach ket guelet ober tamou labour evese.

— Mar greomp deryeziou eveler aliez, eme Villou, al lamponed-ze o devezo ep dale treuzet ar menezio.

— Brema marteze zoken, eme Conrad, ema ar brini du-

ze o voeal vandro Landser, ha Doue a voar petra o devezo great dre eno.

— Androuk n'o devezo ket great, e c'ellas lavaret n'o devezo ket gallet hen ober, al lamponed !

Conrad ne lavaras ger, mes clevet a reat he zent o stracat, hag en em lakeaz da velet gant he viziet, ha lem oa he vone'hant, eus ezelio ; ilo nns trel exequi e o aizivit ia.

E guizionez, eur rejmant allmaned a ioa er manteze e Bourk Landser. Potred ar Bavier a glaske mont ar arog ar brusianed, rak souzout a reant eryad, pa en em gavent varlerc'h ne chome nemeur a dra gantho.

Eur pennad all, G. M.

— Benoz d'ar bloaz binnighet mil seiz kant nao ha pevar ughent ! Hennez eun deuz lamet ac hanomp a zindan treit ann noblans, hag ar veleyen. Diaraog ann dud dister, kouer koq's ha marc'h adour, a ioa evez chial etre daouarn ar re se. Ar beach'h a ioa var hor chouug ni ha netra var ho hini.

Evese e komiz a leiz a dud, darn anezho tud diskiant, darn all tud fallagr.

App abeg brassa o d'ezu talet vari drem ann amzer

maned. Evel kent e c'afchont oc'h en em gavas strobet gant ar strobez ha ne c'ellas ket tenna. Conrad a dennas mes ne dizas ken nebeut nicun anezho, hag an daou osler a rede goasoc'h goas.

— Ar re-ma, eme Conrad, a baoc deomp ar pez en eus collet regiataou, daou osler a rede goasoc'h goas.

— Ia, eme Villou, ne vezimp ket strobet ato gant al liamfrquez, credabla Jenson Issy, wib o nac'hing et

Kerkent an daou allmand a ioa discoret, hag en ho zierou e c'afchont montschou, tamou seizi, archantini, ha calz aots draou all.

— Ne c'hellomp ket cas an traon-ze oll ganeomp, eme Villou, deomp adarre, ha mar distroomp dre ama, ni hoa c'hasq d'ar c'habiten.

— Setu ama da viana hag a rai vad deomp dioc'h-fu.

— Petra o'h eus cayet ?

— Eur pacad segallenou, hag eun dervez hennak zo n'em eus tam butun.

Var gementise an daou gamarad a entanas pep a segalen hag a ieaz adarre da glask eur preiz all hennak.

Hogen an allmaned a ioa kement anezho, ma vez e guelet, pa veze distrujet eur strolled anezho, eur strolled all teir quech brasoc'h o tont en ho leac'h, hag evese an dennerien frank gouda beza gounetz enn dervez, a ioa red dezhio en em guzet adarre an tronoz. Bandennou uhlac'h net ha prusianed a zigouez da sicour potred ar Bavier, ha

— Digouezout mad a rit, eme an doctör, evit va sicour.

— Oh ! eme Villou ni zo guelloc'h ganeomp, en em ganna.

— Ana gouscoude euz eus tamou labour a zoare da ober, souezetoun ne cibantafach ket guelet ober tamou labour evese.

— Mar greomp deryeziou eveler aliez, eme Villou, al lamponed-ze o devezo ep dale treuzet ar menezio.

— Brema marteze zoken, eme Conrad, ema ar brini du-

ze o voeal vandro Landser, ha Doue a voar petra o devezo great dre eno.

— Androuk n'o devezo ket great, e c'ellas lavaret n'o devezo ket gallet hen ober, al lamponed !

Conrad ne lavaras ger, mes clevet a reat he zent o stracat, hag en em lakeaz da velet gant he viziet, ha lem oa he vone'hant, eus ezelio ; ilo nns trel exequi e o aizivit ia.

E guizionez, eur rejmant allmaned a ioa er manteze e Bourk Landser. Potred ar Bavier a glaske mont ar arog ar brusianed, rak souzout a reant eryad, pa en em gavent varlerc'h ne chome nemeur a dra gantho.

Eur pennad all, G. M.

— Benoz d'ar bloaz binnighet mil seis kant nao ha pevar ughent ! Hennez eun deuz lamet ac hanomp a zindan treit ann noblans, hag ar veleyen. Diaraog ann dud dister, kouer koq's ha marc'h adour, a ioa evez chial etre daouarn ar re se. Ar beach'h a ioa var hor chouug ni ha netra var ho hini.

Evese e komiz a leiz a dud, darn anezho tud diskiant, darn all tud fallagr.

App abeg brassa o d'ezu talet vari drem ann amzer

ne c'houzavent ann disterra gwir. Ar gwirion a saout me ebken ar re zisterra. Hoghen kement-se a so ghez-ier, evel m'her gvelot am aoc'h unan.

Kalz a gomz euz ar gwirion koz eb gouzout tam pe llo traont. Dib zedra ist qmissev er ueliv eus, ei —

Ar gwirion n'o deuz great nemet tréki hano. Nefra nevez dindan anh heol, evel a lavar Salomon, ar gwirion brem a ioa neuze anavezet dindan hanou all.

Ar c'henta gwir, ann hini a so bet muia droug prezeghef eo ann taillou. Hennez oe ar gwir diazezet var ann danvez, tiez pe zouar hag a c'halver hirio e galley leh contribution fonciere. Hoghen ar gwir-se ne veac hie ket ann noblans var darn euz he danvez. En Eskemm-hennez e tigweze varnhi eun all da nebeuta ker pomin.

En amzer vrezel, peb den chentil a ioa dleet dezhan mont araog, hag estreghet hen; kass a ranke c'hoaz ganta eun niver brassoc'h pe viannoc'h a dud bevet ha gwisket enn e vizou epad ar brezel. Dr'enn abeg-se am noblans a ioa dieubet enz ann taillou. Piou a gavo da lavaret e kement-se?

Ia, a lavaro ninieunou, ann dra-se a ioa mad pa ze a ann noblans d'ar brezel eb gweneg digant ar roue, mes pe d'ez bet ann noblans archant evit mont d'ar brezel.

Pa n'eo bet mui ann noblans er brezel en aner, ar roue a oue fur aqual'h evit non paz lakat he vro'e tu da gwenza er brezel pe enn tourni, o lavaret d'ann dud chentil. E bete vrema n'oc'h euz ket pact ann taillou, hiviken ho gouzavot evel ann oll.

En em ghemeret enn d'euze c'hz-all. Tud a vrezel enn d'oa ezom hag arc han evitho. Blaennat a rezam ann taillou hag evit karga he ialc'h e tiazetas gwirion nevez per e n'ont ket kevalat evit ann noblans hag ann dud disterroc'h.

En amzer-se oue lakeat e Bio-c'hall ur gwir drezen a c'halvel e galleg capitulation hag hirio cote personnelle. Ar gwir-se a boueze var ann oll; chetu ama pennez.

Ann dud a oue rabet e pemp loden van n'uguent, hervez-renk ha ouen peh unan.

Darn euz ann noblans, ar re huella d'oa da baex daou vil skoet beb bloaz e diou veach. Ar re zisterra cuz ann noblans a bae evit ar gwir dre zen anter kant skoet beb bloaz e diou veach, ar re n'ont ket euz ann noblans daoust dezh da veza mondianet ar re vrassa ne baent nemet c'hweach real ar bloaz ive e diou veach.

Dreghement-se e velit splamm an noblans a baez gwirion guech all. N'em aomp ket e penn ann abaden.

Gweach all evel brema pa vat ve pen eun tleghez, eun dem ayanvez hennok, aoc'dlet pacas eun gwir d'an rouete. Ar gwir-se a so c'hoaz hanvet ganeoch, ar c'hanvet diner, evel aoc'nt, dezhan da veza aliez poueroch. Ar c'hanvet diner enn amzer goz n'oa nemet eun diner dre gant evel ma lavar ar gwirion. Ann noblans ne baez ket an c'hanvet diner, pa deus ar maro da eun den chentil n'e

ket eun diner dre gant a joa da baex var hezalvez, mes cof ar bempet euz an doloudgebez pe ar pez a c'halvet e galleg Le Quint hag ouspenn e meur a lea'h ann anter pempet ar pez a c'halvet le requint. Ewel se —

Var gant skoet, kouer a baee eur skoet.

Var gant skoet eun den chentil a baee tregont skoet.

Aoualc'h am euz lavaret evit diskwez idaudra da ghenta, ar gwirion koz n'ont dishenvel diouz hor re nemet die ho hano, d'ann eil, ar gwirion a ioa neuze a veze paet gant ann noblans evel gant ar re all.

BARZ-BRO-BAGAN

Eur prizon er Japon. — E miz Eost diyeza, en amzer ma voa crea an domder, Consul Brozaoz, e Osaca, er Japon, a gondaonas da seis deyez prizon unap euz ar re a zo dindanliñ hag en doa market dezhan. Ewel ar zaoson n'o deus ket a brizon evitho ho unan er Osaca, an den con daonet hanvet Nobel, a voue laket en eur prizon Val Japonis. Hogen evel mavez hanoc'iez e liziri breuriez da feiz euz a gristenien, missionerien, laket d'ar mard iebred Japon, a gristenien prizoniet eno, ha dalehet de vreina keit ha keit all er prizoniou, e ve mad gouzout petra eo eur prizon er vro-ze.

Ar prizon ma voue laket Nobel enhan en deus diou gampril pe daou gembot izen, vardro d'auvugen troatad hed pepini anezho, hag an digor anezho e kichen eur pont. Unan euzcans dioulgamprig a zervich da varchosi.

En hini a zervicli d'ar brizon eus diougaouet coat brasoc'h calz an eil eget eben. Er vihana e voue laket Nobel. Ar gaouet-ze a c'hell caout c'huec'h troatad carre hag a hueldet e sao ken huel lig ar gambr. An nor da vont ebars n'e deus ket ouspen daou droatad carre. Ar barrinier o deus tri meutad ledander, ha tri meutad a zive etre pep hairen. En euc'hiornez euzcua lacquerik dour! I enhi, hag en eur c'horn all eur toul evit izomouar prizonier. Ar gaouet a c'hell Ober an dro dezhi, hag ar prizonier ne c'hell touch o'ch netra achano; dindan ne deus nemet an douar hoas. Ewel a Veler an den reuzeudik laket er gaouet-ze ne c'hell finval nemeur he izi.

Nobel a voue laket er prizon-ze d'an trizig a viz Eost hag a varvas d'an trivac'h. Ar medesin a zisclefañ o'maro gant eun taol goad ar pez a chouez mat eo, e vro'z iac'h pa yoa laket eno, ha n'en deus ket gallet gouzavoy seis dervez an diezamant euz ar gaouet-ze.

Pa gleyomp eta hano euz a vissionerien, a gristenien vad, dalc'het e prizoniou ar vio-ze, e tleomp sonjal pebez merzerinti o deus da c'houzany. Cridi a dleomp ne c'halvej chom keit all beo en toullou bac'h-ze, nemet die ma voan azzarack boas dioc'h ar boal, ha ma devoe grise.

Doue hag am eperans euz ar Bafadoz e briouers dezho Kerdien se nevin ket gouscogd p'adoue scrijuz ar padoue a c'houzany ar gristenien geiz en vio-ze pa vezent dalc'het ar prizoniou evitho. Seiz d'izog lannet san levo jemais. Iestor

Janus e MA. nolis tuu nev e menen laob'z a bennet ar sacremento sonete en veteet gant gen. Iestor

Setu ama hanoou ar glouer iaouang o deus resevet an prizon-sac, e Kemper, da Nedelek.

Belerien

An Aotrouz Ian Eozen Mari Pennamen, euz a G'houlien.

pac'herien en em zestum en dro da ilis Sant-Ian-Sant-Fransez; en em renta a recont mistri euz an ilis-ze hag e lakeont ar siel var an oil doriou.

Antroños wintin ar fred A... so went d'an ti scol, a zo squeezeve velet gardou en dro d'an iliz. O velet daoulagad

skewl ar gardou-ze hag o clevet ho leou-douet, e vel

ervad evit petra emaint eno. Couscoude e kichen an ti

ober gard, hag e c'hoar avoalc'h ne d'eo ket eur goal den,

ne deo ket eun dispac'her, mes eun den great deuhan cre

dabl dont di gant an dispac'herien. Mont a ra d'he gaout hag e lora.

Petra a rit aze-ta, va mignon? petra, e hui oc'h ober

eur richer evelset?

Oh! poit peoch, ya breur, an dra-ma, a zo scrijus.

Me am euz eun dra da, c'houlen diganeoch, va den mad.

Ar pez a gerot, gant ma c'hellin he rei deoc'h.

Va lezel da vont en ilis, me m' berleum dra benhak da gemenet aze en tabernacl.

Oh! ne c'hellan ket! fuzillet e ven ma lesfen unan benhak da vont en ilis.

Neuze, penaus da ober?

Chiom ep mont en ilis, pe beza fuzillet.

Tzihotzizazal d'ezil; me ne vant ket calz a fors gant ma c'heslen tenna alesse ar pez am eus c'hoant.

N'och eus ket a aoun, va breur?

N'em eus ket a aoun da viana evidon ve unan.

Madd mea zo christenoive, me yoar eviad eo an

Ar obid houz o'ch houz e hoant da demna euz an tabernacl.

It, ha gant buan, mar bexit quelet o viot fuzillet ha me

ive; mes it buan; n'eus ket la amzer da goll; abenn eur minuten bennag ama e tenor d'am chench.

Ho trugarecat eme ar breur, hag e nebeutoc'h a

amzer eget a zo red da gaout evit hen lavaret, en doa

digoret an tabernacl, caset ganhan ar sacramant a ioa

etquez eur c'horporal hag he zouget d'he gouent. Ar gard

a ieas var he zaoulin, a zavaz he fuzil evit henori he

Zalver, hag a jeas da gas ar breur beteg an nor a sco var

ar ru Charlot. Eal ar sacramant a viras na vont quelet

gant lagad difez ebet.

An iliz a voue laeret, an tabernacl couls hag an aoter a

voue discoret ha saotret, mes a drugare Doue corf hor

Zalver, manust la vezo, ne cheljont ket he brofani.

Abostollerien

An Aotrouz Bolet, person Plonevezel, zo hanvet person Kerneveld.

An Anton Tanheau, professor e Pont-Croaz, zo hanvet

person Plonevezel.

Belieren

An Aotrouz Ian Eozen Mari Pennamen, euz a G'houlien.

Eozen-Mari Le Roy, euz a Ventroulez.
Guilleu Hingant, euz a Vaninalec.
Renan Lead, euz a Vipavas.

Lois-Mari-Armand Lochoarn, euz a Gem-
sede or a sped-jevel perle, yez bad uendig wi pegez
Lois-Henry a Fransez-Mari Masson, euz a Dreflaouenan.

Philip-Joseph Moal, euz a Sibiril, euz evel
Avinierien. Ernest-Eozen Mari Guillet, euz a Voelan. I

Ian-Vari Argouac'h, euz a Blouevenan.
Jakez-Bechu, euz a Blouzevedes.

Transez-Herve-Mari Boucher, euz a Gom-
tom molled na loeg manna. Ha lez d'ezil gant Jemel

Hazeud s'ezil Ian-Vari Boulic, euz a Blouider. Iez na car
Fransez-Mari Brocheo, euz a S. Vougay.

Edouard a Néan-Lois-Mari Buanec, euz a Volazec,
Maze-Eozen Garval, euz a Brimelin.

Alfons-Per-Mari Colin, euz a Locronan Leon.

Jean-Fransez-Mari Corvez, euz a Ventroulez.

Visant-Hippolyt Courtois, euz a Grozon.

Eozen-Lois Crenn, euz a Blouvron.

August-Per-Guillou Dourven, euz a Blougas-
nou.

Renan Guillou, euz a Blouhinec.

Eozen Guyonvarc'h, euz a C'hillgomare.

Olier-Mari Hamon, euz a S. Derrien.

Julian Kergoat, euz a Viclan.

Joseph-Mari Kerlidou, euz a Landerne.

Joseph-Lois-Mari Queau, euz a Locronan.

Olier-Ian-Vari ar Rouz, euz a Gleder.

Paul Miniou, euz a Eussa.

Joseph Morvan, euz a Blouider.

Jean-Eloïs Normant, euz a Viclan.

Ernest-Mari Ollivier, euz a Landerne.

Cecilian Peron, euz a Gastel.

Ian-Lois-Mari Pouliquen, euz a Landerne.

Herve Queynek, euz a Blouigneau.

Fransez Rolland, euz a Blouneventer.

Herri-Mikeal Rouzot, euz a Lennon.

Per-Mari Souetr, euz a Lanmeur.

Per-Mari Stefan, euz a Bont'n-Abad.

Per-Mari Terrom, euz a Bloudalmeze.

Abostollerien.

Ian-Fransez-Mari Perrot, euz a Lesneven.

Paul-Mari Auffret, euz a Blougoulm.

Ian-Vari Bizin, euz a Landerne.

Constant Castel, euz a Vissenay.

Ian-Vari Coathuel, euz a Vriez.

Fransez Cocagn, euz a Blougoulm.

Ian-Vari Coir, euz a Blougastel-Daoulas.

Fransez-Mari Lact, euz a Blabennec.

Andre ar Gall, euz a Blougastel-Daoulas.

Alfred Le Roy, euz a Gemper.

Charles Miorcec, euz a Dregarantec.
Jakez Rognant, euz a Blomodiern.
Ian Tanneau, euz a Blomeur.

Ouspen ar glaoeier braz hag an droureier-beuz a zo aboue eur pennad amzer, ezelvez iye bet aleiz a varrou avel vraz hag o deus great drouk. Ar morta veze fuloret, ha cals listri o deus great pense. E tu ar c'hreisdeiz d'ar Finister ez euz eat evelse cals listri da goll, listri euz a Frans, euz a Vro-zaoz hag euz a vroiou all. E Doelan, e Loctudy, e Kerity pe Benmarc'h per Guilvinec, var dro Brest ive, ez eus deut evelse listri da bensea var ar c'herrek. Cavet ez eus corfou maro, tamou listri, tamou bagou torret, hag aleiz a draou all distaolet gant an houliou mor var an aodchou. Cridi a c'heller ez enis bet meur a bense all ouspen ar re zo anavezet.

Evit doare er Manch n'eus ket nebeufoch a benseou. Eur gazeten euz a Rouan a zouk da dremen pevar c'hantrian niver euz ar vartoloedet hag euz ar veachourien a zo bet heuzet epad an daouzek deryez kentaueuz a vis kerzu.

Gouzout a rer calz euz a dud an Alsas hag al Loren coezet, dindan gouarnamant an Allmaned, ar Prusianed, a c'houlen kendele her da veza Fransizien. Da dri c'hantrian pe var dro e za an niver euz ar re o deus great ar goulenze.

Brema ez euz aleiz a dud coezet en dienez, distruijet ho danvez cals pe nebeut gant an droureier beuz.

Ar gistenien vad evel m'int boaz, a zo deut a brez da zicour an dud izomek-ze. E Pariz iye an dour beuz en deus great droug, ha christenien vad ar gear-ze o deuz iye savet peadra evit ho zicour. Hogen eme eur gazeten, lavaret a rafac'h petra o deus roet au dispachieren, ar re a laver ez int republicaned? — Nétra! — Eo, daou epken o deus roet ugant real etrezhho ho daou! — An dud difeis, nemet da dorfetourien pe da zispachieren evedho e rosent, ne gavont mors'e netra da rei. — G. M.

All hag a rafe vad lie lenan gant evesdet.

Gouzout a rer, abaoue eur pennad, pa rer eur baemaut bennag hag a zao da ouspen dek'hur, e tleer lacat eun timbr a zaou vennek var ar guitars, hag an hini a reseo an arc'hant a die lacat he zinatur a dreuz an timbreze evit he c'holo ha miret na vez mad mui. Mes ne ket avoalc'h lacat an hano epken, red eo iye lacat an dat, an deis ma zeo bet golocet evelse an timbr gant ar sinatur. Red eo et a lacat, a dreuz am timbr, sinatur an hini a reseo an arc'hant hag an dat pe an devez maro ar guitars. Anez ez asef a enep al lezen, hag e c'helpet beza condaonet da eis seocet amand.

Merca a ran an ali-ma, abalamor ma zeus calz hag a vank var ar poent-ze, hag e vé mad lacat evez evit miret da vezalaket en amand.

Kempers mouillet gant Ar de KERANGAL, mouller an Escopi.

PRIZ AN ED. us de robenfaeg o ged os edd ar nos istrela levoit et leger uzo ; warzec KEMPER. — 28 Kerzu, 1873. PONT-N'ABAT. 14 GENVER
or Priz an daou c'hantr tur. A. or Priz an daou c'hantr tur.
Guinis. 1873. 28 lur. 75 c. Guinis. 1873. 27 lur. 99 c.
Segal. 1873. 19 lur. 58 c. Segal. 1873. 20 lur. 50 c.
Eizan. 1873. 18 lur. 75 c. Eizan. 1873. 15 lur. 90 c.
Ed-du. 1873. 16 lur. 82 c. Ed-du. 18 lur. 40 c.
Kerc'h. 1873. 16 lur. 50 c. Kerc'h. 13 lur. 44 c.
Avalou douar. 8 lur. 50 c. Avalou douar. 9 lur. 44 c.

Buez an Aotrou SERJANT,
ESCOPE A GEMPER HAG A LEON,
Gant an Aotrou TEPHANY,
Chalon ha Secretour Escopi Kemper.

Pris. Pevarzek real,
E ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopi, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper; e ti an Aotrou SALAUN, e Kemper; e ti an Aotrou LEDAN e Montroulez; e ti an Itron NORMAND, e Brest; e ti an Aotrou DESMOULINS, e Landerne.

BUEZ HOR ZALVER JESUS-CHRIST,
HA BUEZ AR VERC'HEZ VARI,

Gant eur pennad scrit var ar c'henta Misteriou....

Mouillet eo en eun doare ma vezoez brasda-lenn, gant paper cre ha lizerennoz euz ar re sclerra. Cridi a ellam ete plijo d'ar peher c'hemeroz ha pell a ioa ezoa tud oc'h ho c'houlen, auez a jadou it deur, 1873.

CAYET NE VEZO scritas asturian a d'houarn, e Brest, e ti an Itron Normand.

E Landerne, e ti an Aotrou Desmoulin, e Montroulez, e ti an Aotrou Ledan.

Hag e calz euz ar c'heriou hag an ties ma verzes levriou enho. — G. M.

Buez hor Zalver Jésus-Christ ha Scol ar Marc Mad a ro ho daou laket e brezonek, gant an Aotrou G. M., belek.

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.
A se mouillet evit am trede quech,

An dud divar ar meaz a gavel levri-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en houbr. I. noz

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzer Levriou enho.

Ar Gerant : Ar. de KERANGAL.

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brczonner.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIAN : evit eur bloas, daou scouet; evit c'huec'h miz, pevarzec real. **An Abonamant a die beza paet ar aog evout ar gazeten.**

An abonamant a gerner e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escopi, ru ar Gigerez, n° 18, e Kemper. D'an Aotrou de KERANGAL ephen e tleer adressi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scriou da lacat er Gazeten a dilec da addressi d'an Aotrou MORVAN, ephen.

KEMPER, 18 Genver 1873.

Brema, a lavare en dez all an Aotrou X... da eun den divar ar meaz, eur micherour, eur c'here kezek boas da vont bemdez eun an eil ti d'egile da labourat var he vicher, brema, epad an nosveziou hir-ma euz ar goany e tleit caout plijadur o vont d'an tiegeziou. Pa vezet destumet goud ean en dro d'an tan, e tleer clevet euo brema marvaillou, historiou, conchenpou coz dioc'h an druil.

Siouaz, Aotrou, hirio ar marvaillou hig an historiou coz n'eus nemeur a hano anezho var ar meaz. Ia, guechall, evel a livrit pa edou-me den iaouang, ez oa plijadur, d'ar mare-ma euz ar bloaz, o vont d'an tiegeziou. Bennoz e clevech eun histor nevez bennak, histor Meudik, Croc'hennig-Azen, Paotr he vaz houarn, ar C'horf ep ene, hag eur bero rimadellou all, troiou potred ar zabet, an duzed, ar ganneroz noz, ar c'heler noz, etc. Hogen brema, evel a lavaran deoc'h, eo dilezet an oll marvaillou-ze. Brema an dieien a zo re ger ho douarou, re bonner an taillou varnezhi, hag a zo red dezh labourat nos deiz, couls lavaret, evit gallout paea.

Pe seurt labourou a c'hellont-hi da ober eur vech deut an noz?

Aleiz a labourou hag a reat guechall oc'h sclerien an deis; pilat lann, boeta al loened laket da larda, kempen meur a dra var dro karr bag alar, braeat e lec'hennou, kement a c'heller da ober var dro an ti bag er granchou, a rer brema goud ean oc'h sclerien eur pennad goulou rousin, ha n'euz ean ebet bete ma zer da gousket, ha ne der ket aliez abred.

Hag e labourer evelse brema en noz en oll diegeziou?

Caout a rer c'hoaz eun tiegez bennag eleach ma tistager marvaillou en nosveziou hir euz ar goav; ne ket avad ar marvaillou hag an historiou coz eo. Eno ez eus tud iaouang o deus bet eun tam descadurez, a voar

eun tam galleg, hag a lenn deoc'h en eun levr galleg pe e lost eur gazeten bennag, eun tam histor hag a droont deoc'h e bresonek fall pe vad. Mes an historiou-ze ne reont nemeur a blijadur din-me ha d'am c'hendere.

Ha perak ne ket an historiou-ze dioc'h ho toare?

Perag? eno n'eus ken hano peurvuia nemet a amourousset, traou gadal, traou brein, traou mezuz aliez. Eno e roer ato ar gounit d'ar gaou ha d'an drouk var ar mad bag ar virionez. Ar brasa torfetourien, ar gansarded, al lamponed voasa a zo meulet, a zo roet deoc'h evit skuer, hag an den mad, a glask ober he zevez didrouz ha gant honestiz, a zo goapeat, disprijet, tremenet evit diot; ar pec'hag an dizurz a ziskuezer deoc'h evit traou caer, hag ar vertuz a doler dismegans varnezhi. An historiou-ze, a gaf din-me, ne dint mad nemeur da zeski pec'h. Ar iaouankizou a c'hoarz hag a gemer ebet oc'h ho lenn hag o clevet ho lenn, hogen ruzia eo an dlijent, rag a dra zur gant historiou evelse ho speret hag ho c'halon ne ousent ket mancout da veza lec'hiet ba contamet.

Guir eo, ar marvaillou hag an historiou coz a ioa disclabesoc'h, iac'hoc'h traou eget an historiou nevezze.

Disclabesoc'h, Aotrou? Ia, lavaret mad a c'hellit. Eno ne gleschac'h mors'e eur ger a enep ar feiz nag ar relijion; mors'e eur ger goest da rei eur zonch fall da zen ebet. Clevet a reac'h marvaillou, taoliou burzuduz hag a ioa red caout feiz cre evit ho c'hridi; mors'e avad ne veljac'h ar gaou nag an droug o e'hounit var ar virionez ha var ar mad; ato an den fallagr a goeze punision var he gein euz a du pe du; ato an den mad ha leal a gave recompans abred pe zivezad.

C'hi da viana, boaz evel ma zoc'h da zarempred an tiegeziou evelse, c'hi a dlese distaga éuz an historiou coz-ze pa zigouezit en tiez eleach ma ve lennet pe distaget eur marvail bennak goud ean.

Distaga, Aotrou? ober avoalc'h a ran pa gavan

tro, hag bistoriou ha marvaillou coz avoalc'h am eus eleyat em buez evit caout da gonta, eleac'h ma zan. Ia, mes piou a chom d'am silou? eun den coz bennag ha bugaligou.

Ar re laouang a zo guelloc'h gantho mont a gostez da lenn unap bennag euz ar c'hos levriou galleg-ze, hag eno ho c'levit o c'christillat, o c'hearin, o kemeret ho ebat epad ma lezont ac'banoc'h e bichen an tan da zis taga marvaillon d'ar vugale vibhan a zigor frang ho dis couarn evit ho silaou, ha da re goz antergousket da nebeut.

Nan, hon historiou coz ne dint ket hirio dioc'h doare ar iaouankizou; ne gavont ket a alas nag a sadur avoalc'h gantho; n'int ket sall avoalc'h evitho. Eur vech enem roet d'an historiou gadal, ne blich netra kendezho.

— Caout a ra deoc'h-ta e ra droug al levriou-ze?

— Penauz pe rasent ket a zrouk p'eo guir ne zesker enho nemet pec'hi? Ne gaver enho nemet kenteliou roet evit dougen d'an impurete, evit deski d'an dud iaouank penauz trompla tad ha mam. hag ober goab anezho, penauz aloubi tra an-nessa ha tremor gouscound evit den honest, penauz en em rei d'an oll visou, ha zoken d'ar re vezusa, ha beza gouscound meulet ha savet dreist ar re all?

— Ha petra a liyrit-hu var gementse?

Lavaret a ran an tadou hag ar mameu, ar mistri hag ar vestrezed a les coz levriou evelse en ho zi, ha n'ho zaolont ket en tan, a zo diot, ouspen ma pec'hont.

Diohoc'h int c'hoas ma lakeont ho arc'hant e c'azeten nou fall hag e levriou diseiz evelse; rag ouspen ma lakeont evelse bugale ha servicherien da gontam hag spe ret hag ho c'halou, e roont c'hoas baz evit ho bazata hio unan.

Rak dibaoù e ve, goude lenn traou fall evelse e chomse ho bugale sur hag e kendalc'hie ho zervicherien da veza sentuz ha fidet.

Rom. — D'an 23 a vis Kerzu, pa vous preconizet an Aotrou de Leseleuc es cop a Autun, e vone gouennet evitlon ar Pallium. D'an 29 a vis kerzu eo bet roet ar visca mant presius-ze da Arc'hescop Otran ha d'ar prela Bianchi evit an Aotrou de Leseleuc.

An Aotrou Bianchi zo bet galvet da vont da gerc'hat ar viscant-ze en hano Escop Autun. Ar Chardinal kenta Avieler en deuz her guisket dezhan, goude beza laket he rei dezhan da boket, en eur lavaret :

« En heuor da Zoue oll galloudek, d'ar Verc'hez glorius Vari, d'an Ebrestiel Sant Per ha Sant Paul, d'hou Tad santel ar Pap, d'an ilis Santel a Rom, hag ive da iliz Autun, e roomp deoc'h ar Pallium kemeret var gerf Sant Per, hag a ziskuez al leunder euz ar garg a escop hag ive an hano a escop; heu rei a recomp en hano hag evit an Aotrou Leopold-Renan a Autun, evit ma ben dougo e diabarzh he ilis, dervezou a vez, dervezou hag a zo merket er privilachou roet gant cador S.

Pér. En hano an tad, hag ar map, hag ar speret-Santel. »

An Aotrou Bianchi en deus dioec'h du divisket ar Pallium, hag ar c'henta-noter en deus caieret ar pez a ioa great.

Abaoue Sant Gregor ar braz, er c'hucc'hvet cantvet, escop Autun en deuz evelse ar Pallium evel eun Arc'hescop. An escop Syagrius en devoue ar c'henta an honoreze en escopti Autun.

Er memes dervez, 29 a vis kerzu, ar Pap a rea lenn a vovez huel, dirag an oll, eur scrit evit diskuez oa guir daou vorzud great dre scoazel an den eurus Beneat Labr. An daou vorzud-ze a zigouezaz en iliz ar Vatican en dervez zoken ma vone Beneat Joseph discleriet eurus.

1^e Thereza Manet a vone pareet en eun taol euz ar c'hrign-beo e devoa, en tu cleiz, e poul he c'halou.

2^e Ar c'hoar Mari Loiza euz ar gonsespion didach, euz a gouent ar garantez-divin, a vone pareet ive neat hag en eun taol euz ar c'hrign-beo e devoa en he stomok.

Ar servicher Doue a reas neuze mear a vorzud all, mes an daou ma a zo bet great enclask diwar ho fenn, ha discleriet ne voa ket da zonet anezho, gant ar varnerien carget a gementse.

Evelse Done en em blich ato o sevel ar re humbl hag o tisear ar re orgovillus. Ober a ra renta heumor d'an den eurus-ma n'en deus Morse clasket meuleudi an dud, hag a zo zoken c'hoas disprijet gant an dud diteiz pere her gall mignon an astu. Bez'ez eno gouscoude eur gentel evit an hini a garo teona frouez anezhi,

An tad santel o respol d'ar Gardinaled ha d'an Eskeb a zo e carg e Rom, a lavare dézho :

« Hirio e c'hellomp lavaret evel pobl Done brema ez eus meur a gant vloas : Var ribl steriou Babilon omp bet azezet, hag on eus gouelet o sonjal e Sion. Ia, nii-vez, var ribl an Tibr a azez hag a voul, o sonjal en amzeriou tremenet, hag o velet e pe stad ema ar bed hirio.

Ia, ar bobl-ze a ioa en harlu, e creiz an trubuillon; hogen en he douez ez-oa eun den banvet Tobi hag a iea da rei sicour da gement a ioa reuzeudik. Ha pa zeo guir e livir e ra ar Pap vad d'an oll, va list d'en em lacat e kem gant an den Santel-ze Tobi, a iea da glask kement a ioa en dienez evit ober vad dezho.

Marteze ar sicourou am eus da rei a zo re nebeut a dra; pedi a ran da gaout sonch emaomp ive en dienez hag en harlu. Red eo kemeret evit skuer an den Santel Job a ioa en eur stad ken truezus laket dre gasoni an drouk-speret. Hogen he basianted ber savereas, rak goude beza collet he vadou hag he vugale e vount rentet dezhan e brasoc'h niver eget diaraok. Ha ni, esperomp ive ar peoc'h goude ar goal varrou amzer-ma....

Gremphor gallout, dre hor skuer, dre hor c'hom-

zou, dre hor prezegennou evit digas ar sclerijen er sprejou eleac'h m'ema ap denyalijen.

E guirinez ne ouest ket skigna muoc'h a c'heier eget a rer brema. Eur pors ne ve ket frang ayoal'h evit ho digemeret oll, geier divez, geier milliget. Pe a dao ar Pap pe hen a gomz, e c'lisken ato skigna geier e pep giz evit heuilla mennoz an drouk speret pelhui a gal vag-laz calz a harp, la setu goasa tra zo en hon amzer.

Ban dervez all ar Pap a lavare d'an noblans a Rom : c' Soubi a m'eus da veza anavezel em iaouankiz eur prins a Rom, eur c'christen mad a ioa coz neuze hag a zo manc'h eur pentad maf zo. Ar prins-ze a lavare din en devoa an tron dudu harp, an dudu a iliz hag an noblans, hag an daou harp-ze, emezhan, eo a zelc'h an tron en heuza h.

Mainoc'hens ket gall et lec'hier an tron-ma; ne d'eo ket horfaot, hag an oll her goar couls ha me; hogen esperout a recomp u'en deus Ket Doue hon dilezet evit ato.

Jesus Christ he uain en deus caret an noblans, rak latoet eo dezhian genel euz a lignez David, ha caout a recomp he lignez merket bete Joseph, bete Mari.

An noblans a zo eun donezon a Zoue. Dalec hit mad dazh d'ez eur vuez christen, dre an obecou a drugarez...

Lavaret a ran an tronioù ne dint harpet nemet gant ar bobl dileizi, gant ar re o dens casori oc'h Doue hag oc'h an iliz, a zo prest da goeza... An anuzer drement a ro deomp kentelion hag a c'heller tenna frouez anezho.

Eur zonch all a den din en dervezou santel-ma : Ar mabik Jesus a vone caset d'an den coz Simeon, hag hem a lavar d'he vam ez eo deut ar bugel evit savelei hag evit discat cals re all. Setu aze e daou c'her histoir ihis Jesus-Christ. An daou rom' dud-ze a zo bet abaque m'eo savez an iliz, hag a zo ato, ha Jesus-Christ a zo deut evit bennigen eur rum ha cas eur rum all da oll. Ne lavaran ket hirroc'h ha ne hanvan den, hogen gousouz a ran e varf aleiz ep distrei oc'h Doue, beteg en hospitaliou...

Sant-Brieuc. Ervez ar Sizun Cristen a Zant Brieuc, an Aotrou'n Escop David, o veza n'en deus ket gall et dont galardon da Zantez-Anna-Vened pa zeo deut an escop-tuaill a Vreiz-Izel, en dens sonch da zont d'he dro, gant tud he escopti, d'ar meurs sask, 15 a Ebrel. Brema an heut bouarn a c'heller beachi varnezhan penn da beun euz a Zant Brieuc da Alre. An Aotrou'n Escop Begel en deus promet e vije ive e Santez Anna en deiz-ze gant he veneliz, evit digemeret pardouerien Sant-Brieuc hag unani ho fedemou gant ho re.

Breuriez ar gonsespion didach, savez e Chapel Lourd. — Ar vreuriez-ze a zo savez en ilis caer savez eleac'h ma zco en em ziskuez ar Verc'hez trivach'guech da Vernadeta Soubirous, hag eleac'h ma e deus lavaret d'ar Verc'hez : « Me eo ar gonsespion didach. Ar vreuriez-ze a zo savez gant otre Escop Tarb evit :

1^e Henorj conception didach ar Verc'hez Santel.

2^e Lacaz delc'hier sorc'h, evit beprete, enz an dervez ma zeo bet discleriet ar virionc'h-ze attel a feiz. 8 kerzu 1854.

3^e Trugarcat may Doue enz ar valdelez e deus bot d'en em ziskuez e Lourd hag euz ar madoberou e dens skeillet var ar c'haertec'h-ze.

4^e Pidi evelz ma eudens Mari gourc'hennet hen ober pa c'leus comzet ezh Bernadeta.

Ar re en em lec'hier vreuriez a bromet (n'her greont ket gousconde Boudan) hag a Ugo ha M' a c'heiz da heuilla ar c'heteliou roet gant mam Doue pa zeo en em ziskuez.

1^e Dougou're raint varvezh metalez Lourd, pe kentoc'h ar scapular glaz a zo staget eun niver bras a induliansou enthas gant lou Tad Samuel ar Pap.

2^e Evez adacaint bemdez da ober ervad sin ar groaz, ervez ar skuerdeignet Mam Doue, hag e livirint bemdez da nebeuta eun dizenez euz ar chapeled. Ar Verc'hez pa en em ziskuez da Vernadeta, a veze ato ar Rozeria en he dorn, hag e lakea ar vrec'hik d'hen lavaret gonde beza great sin ar groaz-evel ma her grer en Env. Ar re a lavar bemdez meur a zizenez enz ar chapeled, unan euz an dizenezou-ze a c'hell servichout evit ar Vreuriez.

3^e Miret a raint ep mank an dervezou ma tisen an ilis dibri kik ; bemdez e pokint d'an douar gant humilit hag e speret a binjen, evel ma tiskueze ar Verc'hez da Vernadeta hen ober ; bep sizun e tioneint eun dra bennak, d'ar merc'hier pe d'ar Sadorn ; bep bloaz e raint eun dervez iou, d'ar 7 a vis kerzu, derc'hent ar goulbra, evit senti oc'h an ali-ma a roe mam Doue el leac'hze : pinjen ! pinjen ! pinjen !

G. M.

Setu ama eur c'houblat beinak teu et crz em Nol e challek great gant eur barz hanyet breur Idelphas, hag on eus clasket da drei e brezonoc'h. Evit beza ma zeo trement Nedelek eun nebeut zo, e credomp e vez meur a hini hag a leuno gant plijadur ar c'houbladou-ma.

Eur bugel o rei he galannia d'ar mabik Jesus

Daoulinet dirak da graouik
Mabik Jésus, dit me ginnik,
Va feden ar galoneca,

Ha va mennoz al laouena,

Me sell din rei dit kalanna,
Dai ! etouez ar braogou-ma,
Kemer an hijni a gari,

A greis calon dit m'hen roi,

Petra blich dit ? va madigou ?
Ya zabren vras ? pe va c'hillou ?

Va marc'h iell pevar houarnet ?
Pe va renkennad soudardet ?

Marteze te a gayo guell
Va mein-pal pe va c'hornigel ;
Pe va bagig a voor neun flour
Vel eun ouad var ar voas donr ?

Bez e p'o ya zrompill skiltus ?
Vazaboulin, va zok bouch ruz ?
Pe va c'hontellik troad melen,
Eur suterezig en he fenn ?

Sell ! cas ganhez va c'houlmik venn
En he c'haouet souchet kempen ;
Neuze, mar kerez, va beufik
A voar cana'vel eun eostik.

N'em c'blevez ket ? gouela a rez ?
Riou ac'h eus, map bihan kez ?
Ro peoc'h ! ro peoc'h ! ha deus du-ma,
Va mam a rai, tan-d'astoma.

Petra's pezo d'as kalanna ?
Oh, mabik bihaa, lavar din-ta !
Da hoaniou a ra poan din-me,
Mar gounlez, sell, me vouel iive.

Ahl brema e teu da zonch-din,
Va mam hén lare deac'h-vintin :
Eur galon venn, eur galon c'hlann,
Eo a blich d'ar mabik bihan.

Neket madigou, braogou,
Eo a glaskez en da graou,
Mes eur galon yoar da garet
Ha pidi dirazout stouet.

Da zaoulagad a bar skedus,
Var ar bugel mad, trévezus
A voar lacat ganj he zornik.
Bara e dorn ar minorik.

Ro-ta, va mam, ha ro fennoz,
D'ar beoriep geiz va dillad coz,
D'ar vugalea zo e poan,
Evel m'ema'r mabik bihan.
Va mam, lavar din ar beden
A livirin iviziken :
Mabik Jesus, me ho car !
Mabik Jesus am bennigo !

G. M.

An daou denner frank.

XII.

Epad an amzer-ze, an allmanted a ia lacorc'h-larca var ar Frans, evel eur vanden vrini eleac'h ma cavont eun dra bennak da blaoufa. Evel a lavare Conrad, eur vanden anezho a ioa en em daolet var Landser, he gær. Ar re-ma a ioa euz ar Bad ; ar jeneral Tipfel a ioa en ho fenn, hag hema en doa lavaret d'he zoudardet : « Deomp araok, mar fell deomp caout eun dra bennak da serabat ; ar re a vez varlerc'h ne gavint netra. D'ar re genta kig ho goalc'h ; d'ar re ziveza eskern epken da grignat. »

Goude eur prezegen ker caer, e c'hellit eridi ar-baded o devoa mall da vont var araok. Ar jeneral en doa iviziken beac'h o vont d'ho heul, hag hen gouscoude marc'h mad dindanhan.

Couscoude e kenta kerig a gafchont var ho heut, e voa eur vanden brusianed en ho raok. Ar baron Tipfel a grize he vin o velet edo varlerc'h. Cas a ra eun ofiser da c'houen oc'h eun uhlann a ioa e gard piou a ioa eno.

— Ar major B... a zo o ketal er vrouc'haden-ma.

— Neuze, eme ar Baron, ne dal ket ar hoan deomp chom a za. Cabiten Mayer, roit urs da vont dioc'h tu bete Landser.

D'ar mare-ze, e Landser, ne voa ken hano nemet euz e Conrad. Abaoue m'oa eat en hent n'oa ket bet euz he gelou, hag e voat nec'het. An tavarniour pehini en doa sonch d'he gaout evit map caer, a zonje enhan dalc'h mad, ha ne veze ken caoz en ti nemet divar he benn.

En dervez-ze an tavarniour a velaz a bell euz he brenest, eur vanden traou du, evel eur prosesion, o vont varzu ar bourg. Ne vouie ket petra oant.

— Thereza, emezhan, te ac'h eus daoulagad mad ; deus da velet-ta pétra zo erru du-hont. Lavaret a rafet eur rejmant !

— Conrad marteze, eme ar verc'h iaouank ; Conrad marteze hag an dennerien-frank, hag hi buan da zellet, hag e sell etrezeg an iliz, eleac'h ma e devoa guelet. Conrad hag an dennerien-frang o vont en hent.

— Ne velan netra, va zad !

— Ne ket en tu-ze eo emaint, ama eo en tu-ma.

A veae'h e doi Thereza taolet eur zell eleac'h ma tis-kueze dezhi he zad, ma viscas liou ar maro :

— Va Doue ! va Doue, emezhi, an enebourien ! ar brusianed !

En eur momet oll dud ar vrouc'haden a ioa taolet ar strafuil en ho souez. Ar māmou a guze ho bugale, ar re vraz en em denne pephini en he di, hag a guze ar pez o doa a vella.

Ne verkin ket ama ar pez a rez ar badet eno. Ne rejont nemet ar pez a reant o kement leac'h ma vezent mistri. Redia ar Bourkis da zevel dezho eur zom vraz a arc'hant, muioch' calz eget a ioa er Bourk oll ; ober cher vad ha serabat, laerez kement a gavent dioc'h ho doare. Ar jeneral hag he ofiserien a ziskennaz en davarn, hag eno kement a ioa, bouet hag efach, a vone a veac'h peadra anezho da garga ar sier goulou-ze, me fell din lavaret an ofiserien allmand. Ne chomas ket zoken gant an tavarniour an nebeut boutaillardou guin en doa laket a gostez abenn eured he verc'h. Ar spier Bernard, an hini ma on eus comzet anezhan c'hoas meur a vech, a ioa brema gant ar-baded dindan an hano a gabiten Mayer, hag hema a reas d'an tavarniour kez digas dezho kement en devoa. Goulen a reas zoken ma tenje Thereza he unan da ziscouge dezho guin he eured ; mes kement a vall o devoa da lannet varnezhan ma na c'houlenjont ket diou vech, ar pez a voe eur chans evit an tavarniour hag he verc'h, rag houma ne divije ket gouzanvet farferez an enebourien, hag e divije douetus, s'lapet ho guin dezho oc'h ho ginou.

Ha penauz a rez ar Bourkis keaz evit sevel muioch' a arc'hant egel o devoa ? Setu penauz. Oc'h beul al loened a breiz e vez peuvvia loened all distroch evit erignat an eskern ha lonca ar pez a chom en ho dilerc'h. Evese a c'hoarvez gant au Allmaned. Vauerc'h pep bandeo anezho e velet o tigouezout eun toullad iuzeugien udur ha golet a druiell evel c'ankerten cuz ar re haoura. Mes etouez ho filou e tangent avar hag arc'baut. An allmaned neuze a

likea guers var an arrebeuri braž bag an traou all re boun-pur evit ho c'has gantho ho upan. Ar iuzeugien a brene an traou-ze couls lavaret evit netra, hā tud keiz eur gerig pe eur vrouc'haden a chome evese yār an douar noaz, eurus c'hoas pa na laket ket an lan en ho ziez evit peurechui. E Landser ne leschont ket eur billen var ho lerc'h, hag e c'hellit sonjal pebez rekejou a reat dezho pa voant eat ac'hano.

Ar jeneral Tipfel n'oa ket gouscoude goal laouen o vont a chano ; n'en doa ket c'habiten Mayer :

— Her cabiten, penauz e cavit ar pennad dervez-ma ?

— Ne ket fall, jeneral, ma rafemp dervezou evelien aliez e zafe mad ar etal.

— Ia, mes n'em eus ket cavit eur piano, hag an iron zo o chortoz unan diganhen. Marteze e Thann e cavimp ; eno e dle beza traou evelise aleiz, hag horolachou ive.

— Mar gellomp beza araog ar brusianed !

— Ia, ne vezomp ket aliez ; ar brusianed n'hor c'hasont en ho raok nemet pa vez menek da vont d'an tan. Peur e tie ar brusianed en em gaont eno ?

— Varc'hoas da greisdeiz, abouez bale eur pennad euz an hoz e c'hellomp beza en ho raok.

— Haneus ket a dennerien-frang e Thann ?

— Dioc'h ma lavar ar spierien e kær n'eus nicau.

— Ia, mes en draonien a dosta ez euz eur vanden.

— N'eus nemet eur vataillon.

— Avoalch' eo ha re diouzomp-ni.

— Na zo teir bataillon, jeneral !

— Teir bataillon, teir bataillon ! Lavaret a rafet oc'h ho clevet, cabiten Mayer, e vemp eun arme a bez ! Penauz e sonch deoc'h-hu e stakfemp-nid'ar re-ze ma n'omp nemet tu oc'h unan ? Gouzout a rit eleac'h ma on eus gounezet e vezemp da nebeuta sez oc'h unan ; ma na vijemp bet nemet chuech' on divije collet.

— Mad, neuze e ranecomp gortoz ar rejimanl euz ar Pomerani.

— Red mad e veze, ha gouscoude e vezot hon lod pa vezot ar prusianed-ze ganeomp.

Etre daou ar spier Bernad en doa cavit tro da vont da gaout cabiten bataillon an dennerien frank, dindan dillad eulabourer douar, eur marc'h adour fromach euz ar c'habiter. Gouzout en doa ket brao outhan ma en devoa bet diganhan ar gevridi da vont da velet penauz edo ar bed e kær Thann ; hogen eleac'h mont di ar spier na petra-ta, a deuas da gaout ar jeneral Tipfel evit rei dezhan ar c'heleier.

— Abanta, peleac'h ema an bataillon tennerien-frank ?

— Ato en draonien du-ze, hag e chomint ive bete varc'hoas creisdeiz. Me a zo c'arget gant ar c'habiten da velet peleac'h ema ar Prusianed, hag a dle mont varc'hoas vintin da rei ditour dezhan euz ar pez am bezo guelet. Neuze e liyirin dezhan n'eus danjer ebet, hag e tiblasint evi, digouezout e kær Tann e mare ma tigouez ar prusianed dioc'h an tu-all ; chui, o tiblas mintin, a vez ar araok, hag o pezo amzer da zestum eun dra bennag araok ma couezo an dennerien frang e ginou ar bleiz.

— Mad, mad eo ar stal ; mar bezomp araog ba leze, da ober hor froudren, ne gollimp ket hon amzer.

— Pa deu da zonch din, eur blijadur am befe c'hoant a rafac'h evidon.

— Noc'h eus nemet lavaret petra a c'hoantait.

— Araok ma tigouezot e kær, e tremenot dre droad eun dorgen, ha var an dorgen-ze ez euz eun ti. An ti-ze zo d'an doctor Marc, eur c'henvreur hag eur mignon din evel ma ouzoch'.

— Da lavaret eo e fell deoc'h e ve espernet an ti-ze ?

— Nan, nan, pell dioc'h eno ; mes en eur dremen e c'hefalc'h lacat eur zoudard bennak da vont d'an vennigen an ti-ze gant eun nebeut petrol, ha da lacat an tan enhar.

— Asa, Wiltz, pe me ne ouzon ket penauz ho kelver, dre ma oc'h eus me n'ouzon ket pet han, ober avoalch' a rin ar pez a livir ; hogen ne ket brao beza mignon deoc'h.

— Nan, da viana evit an doctor Marc ; gouzout a rit eo en em laket da ren an dennerien-frank, hag eo bet tost din-me beza crouget gant he vignoned ! Hogen me hen talvezo dezho.

Etre ma promete evelsear spier arroutet amzer gaer d'an dennerien-frang, Bonardel he unan a ioa digouezet gant ar vataillon. Clevet a reas gant ar c'habiten oa eat eur spier euz he bers bete Tann, hag en divije euz he gelou antenos vintin.

— Sur oc'h-hu euz ar spier-ze ? a lavaras Bonardel.

— Eul labourer eo, eur marc'h adour fromach ac'hant divar dro.

— Anaout mad a rit anezban ?

— Ne ran ket ; mes eun den eun en deus doare da veza.

— Me zo bet tost din beza tumpet gant an dud eun-ze, hag a gaf din eo eun diotach en em fizout enho. Peur e tie distrei ?

— Varc'hoas vintin.

— Da lavaret eo varc'hoas vintin en devezo destumet an oll allmaned zo a ziou ha gles deomp, hag e vezimp kelc'h gantho en hevelep doare ne c'helliomp ket mont ac'hann.

Var gementse Bonardel a ieas da glask Nicolaz ha Guillou a vouie ervad a dlie beza e kær. G. M.

(Eur pennad all eur vech all).

Eun droiad e Jersey.

Jersey ha gwernesey a zo diou enezien tostik d'an Normandy hag a zo d'ar saoz, meur a gant vloaz zo. Ne chom mui ganthan newet ar re se euz an douarou bras en doa gwech-all e Broc'hall. Paotret Jersey ha Gwernesys ouspense ne c'houennont morse beza gallaouet, hag hen amzaor a renker, n'o deuz ket kalz leac'h d'her gouelen na ni d'en em fougbeal kalz hoc'h her beza. Araok m'oa kement a vatouterien en hon Arvor, an arvoriz a ia aliez d'an diou enezien-ze gant ho bagou, da gass gwiniz ha lin. Digas a reant gantho en dro mezer ha dreist oll butnn. Paou ehoas eur skil-baotr em eus meur a veach goapeat hinien-nou e Bro Baglan oc'h asten dezho va ialc'h yutun hag o

410
ganho beza scoet gant ar maro en eul leac'h all pe en eur mare all, eget eno evelse diwar greiz ebatal.

Rom. — An Tad Santel ar Pap, o respont en dez all d'ar markis Cavaletti en em gleme euz a alouberien ar c'houenhou, a lavare :

« Plijet gant Doue e teufe ho comzou da scleraat an dud a ra ar brezel d'an iliz o teleur en traon ar c'houenhou bag o teleur an dizurz er c'houerdiou. Eur blijadur vraz a ra deomp guelet ar gatoliked o tihuna evit difen guirion ar virionez hag al lealdet. Caout a ra din beza en amzeriou-ze a bere e comz an ilis da c'houel an oll zent, pa vele tud o tont dezhia euz a bep meuriad ; ha goude an dud salvet-ze euz a bep meuriad, e vele eur vanden ha ne c'helle den he niveri.

Trugarekeomp Doue euz ar speret mad a ro deoc'h ; kendalc'homp da c'houren, hag esperomp e Doue ; esperomp ne zigonezo ket goasoc'h, hag e chomo gant vikel Jesus-Christ an restad peoc'h-ma a zo red dezhia da gaout evit gouarn an ilis.

Pedemp ha gortozomp. Lod a gavo marteze ez eo enouüs clevet ato ganhen ar memes coms. Da saut Ian e lavaret ive evelse-se var fin he vnez, ha sant Ian a ioa cosoc'h egardon-me, rak bez'en doa neuze naontek vloaz ha pevarugent. Evel ma lavare bepret ar c'homzouma : « Va bugale, en em garit an eil egile ; unan benag a lavaras dezhia : « ha n'oc'h eus ken da lavaret deomp ? » « Mar oc'h eus carantez an eil evit eguile, eme sant Ian, oc'h eus kement zo red. »

Ha sant Jerom a laver var gementse : « Ia, ia, sant Ian a rea eno eur respont din anezhan. » Ha me a laver deoc'h ive, va bugale, en em garit, kendalc'hit da bidi, ha n'o pezetaoun ebet, rak dreist ar mare Doue a zilaono ho mouez hag a roi deoc'h ho coulen. Neuze e velot he drugarez o ren var an douar, elec'h brema ne velomp nemet he justis. »

D'an 11 a vis Genver, an Tad Santel ar Pap en deus digemeret eun niver bras a Afelmaned catholig a zo e Rom, hag en deus lavaret oc'h-ho guelet : « Setu ama eur boket bleun euz ann Allmang !

Goude eur pennad scrit a zo bet lennet dirazhan, ar Pap en deus respontet, evel ma zeo boas d'hen ober, dre ar c'homzou-ze a voar da gaout hag a zo ato kente-liou caer a ià bete calon ar re ho c'bleo.

Vikel Jesus-Christ en deus savet he vouez evit en em gleb euz ar brezel a rer d'an ilis, d'ar c'houenhou a doler en traon, d'ar virionez a zo c'hoant da vouga, d'ar Pap a gaver abeg en he gomzou.

Daoust pe gen indin'ha pe gen dister oun, eme ar Pap, daoust pe gen dinerz eo va discoaz evit dougen eur beac'h ker pounner, e tale'hant gouscoude leac'h Jesus-Christ ama var an douar.

Mar em eus comzet fall, e ve red diskuez e petra em eus faziet ; mes ma n'am eus lavaret nemet ar virionez perak va abegi ?

Jesus-Christ a fell dezhia e ve respect ar re zo e penn ar broiou, ar re zo ar c'hallout etre ho daouarn, mes n'en deus roet ar c'hallout-ze dezhia nemet evit difen ar relijon, hag ober mad hag eurusdet ar bobliou.

Mes Jesus-Christ n'en deus roet nemet d'he iliz epken ar gark da gelen ha da scolia an oll : D'he iliz epken, ha ne ket d'ar re vraz euz ar bed eo en deuz lavaret, *It, ha deskit an oll broiadou tud* ; deskit-hi ha roit dezhia ar sacramanchou, oc'h ho maga evelse euz a gomzou Doue hag euz ar c'hras. Ia, hen lavaret a ran c'hoas, kelen eo carg ha guir an ilis.

Ne lavaran ken var gementse ; hogen brema e zam da rei deoc'h bennoz ar Pap. Ho lacat a ran dindan scoazel Mari consevet ep pec'het, didan scoazel sant Bonifas, ha dindan scoazel oc'h ælez mad.

Ra deui ar Verc'hez Santel, sant Bonifas hag hoc'h ælez mad da rei ners deoc'h da c'houren oc'h an drouk. Ra roint ners deoc'h da gendele'her stard er feiz, e feiz Jesus-Christ, ha da rei zoken, ma ve red, ho puez evithi.

Ia, va bugale, hennez eo va brasa ioul, ha cridi a ran ez eo ive ho c'hoant. Marteze lod ac'hanc'h a lavaro : hor c'hoant, hor bolontez a zo diners, a zo nebeut a dra ; mes ne dleont ket caout aoun ; n'o deus nemet kendel-c'her da c'houen sicour Done, ha Doue a roi dezhia ar grasou o devezo izom, pa deui ar mare. » G. M.

Petra da lavaret euz a ziouganou/e prophesiou spontuz Anna-Maria Taigi ha Palma?

Pep-hini a laver he c'her var diouganou Anna-Maria Taigi ha Palma.

« Ha kridi a rit-hu, a c'houlenn Fanch, e c'hoar-vezo an oll draou spontuz ma komz d'eom anezho « Anna-Maria Taigi ha Palma ? »

Ne lavarin deoc'h na ia na nan var ar poent-ze. An amzer da zont a zicido.

Ar pez a ouzon eo, mar distroom oll oc'h Doue erfad hag abred avoalc'h ne c'hoarvezint ket, me fel din lavaret ne gouezo ket war-n-om ar goalennou a bere ezom c'hoaz gourdrouzet ; mar distroom eun tam, ne gouezo war-n-om nemet eun darn anezho ; ma ne zis-troom tam ebed, e kouezint oll war-n-om.

Diouganou Anna-Maria Taigi ha Palma a zo, eul loden vad anezho, diouganou a c'hourdrouz. Hogen an diouganou a c'hourdrouz, mar gellont c'hoarvezout, a ell ives chom eb c'hoarvezout. Lammom ar penn-abeg, ar penn-kaoz euz ar gourdrouzou a ra Doue d'eom dre c'hinou he zent, d. l. e. Silaouom gant respect ar gourdrouz-ze, hen hem hastom da zistroi euz or c'houer, da lacaat urz vad en or buez, ha na gouezo ket war-n-om, ar goalennou a bere e tenu heu d'or gourdrouz. Er c'ontrol leun a siziyan e ma pell diouz-om an tolyou euz a vuhanegz Doue, leunyom or c'halon muioc'h mui euz a zantimanchou ar pharizian ourgouilluz, hen hem galedom en droug, er pec'het, ha ni a welo o

kouez war-n-om ar goalennou a zalc'h Doue savet a zioc'h or penn hag ouz pere e kri deomp sellet dre c'hinou he propheted. Santel mar raim kement a zo en hor galloud ewid ho fellad diouz-om.

Distro ar pec'her out-ha, ewid ma vez espernet er bed-ma ha dreist oll saveeteet er bed all, setu aze epken ar pez a glask Doue, o roi deom anaoudegez, dre c'hi-nou he zent, euz ar goalennou a deu or pec'hejou da denna war-n-om.

Er Scritur-Sakre kavom daou skouer braz dreist ar re-all a ziouganou a c'hourdrouz, a bere ennan a zo c'hoarvezed-hag eguile chomet eb c'hoarvezout. Me a fel d'in komz euz al livaden vraz pe dour diluj hag euz ar gær a Niniv.

An dud a voa deuet, e amzer Noe, da veza fall, fall braz. N'ho devoa mai doujans Doue en ho c'hlreich, n'ho devoa mui respect ebet ewid he lezennou santel, respect ebet evid henor ar merc'hed, ewid buez an den, ewid tra-an nessa ; leun a voant a bec'hejou, a zizurzou, a fallagriez, brein beteg mel an esken ; beva a reent evel anevedal gouez.

Ha Doue a lavaras da Noe tost-da-vad evel-hen : « Keuz am beuz da veza krouet an dud : n'ho deuz en « en ho c'hlreich nemet santimanchou an anevedal ; ne « zonjont nemet en droug, ne glaskont nemet ober « an droug. C'houec'h-ugent vloaz a roan d'ezho c'hoas « evid chenç buhez, ewid distro ouz-in. Da benn ar « c'houec'h ugant vloaz-se ma ne vent ket chençhet, « ha distroet ouz-in, me ho distrujo oll dre an dour, « hi hag an oll anevedal em beuz krouet, nemet ar re « a vezet evit miret ar vouenn. Ia, greet em benz « va zoj da zistruga an oll dud a zo var an douar, « nemet-oc'h-hu hag ho fiad : rag saotret ho deuz an « douar dre ho dizurzou. Disklerjut se dezhia euz va « ferz. »

Noe a reaz evel ma hien doa Doue gourc'hemannet d'hezha. Roi a eure anaoudegez d'an dud euz a c'hourdrouzou ar C'houer bag e prezegaz d'ezho ar binijen. Onspenn-ze, hen hem lakaat a reaz, war urz Doue, da zevel, da vatissa eun arc'h bras ewid hen hem zavetei enn-ha gan he diad tud bag eun darn euz an anevedal, pa deuze an dour bras da veuzi an douar. War-dro c'houec'h-ugent vloaz a lakeaz da vatissa anezha, hag epâd ar c'houec'h-ugent vloaz-se na heaneaz da zigass sonj d'an dud euz a c'hourdrouzou Doue ha da brezeg d'ezho ar binijen.

Ha petra a ree hag a laver an dud, oc'h e glevout hag o welet anezha o vatissa he arc'h bras ?

Ober goab euz anezha ha kendum'her da rena ar « memez buhezfall. » « Petra a laver an huvreer koz-se, » « eme hemma ? » Hag o tiodi e ma, » eme eun all, « oc'h ober eur pikol arc'h da loja kevni ha kaouen « ned, an azen koz anezha. » — « Hag he huvreou « da heul, » eme eun drede....

Peb-hini evelse a laver he vegad, ha den ne zonje da ober pinijenn ha da zistroi oc'h Doue. Setu perag, d'an heur merket gan ar C'houer, e teuaz all livaden

vraz, pehini a c'holoaz an douar oll, e zavaz beteg pem-zeg goured ubelloch' eged an uhella menezyou hag a veuzaz an oll dud a voa war an douar, oll nemet Noe hag he diad, d. l. c. he c'hreg, he dri-yab hag he deir verc'h-kaer.

An eil skouer eo Niniv.

Tud Niniv a voa deuet da veza fall braz. Ho sec'hejou, ho dizurzou, ho salagriezou ho devoa skouizet passianted Doue. Doue a lavaraz da Jonaz, he prophet : « Ke da « Niniv ; lavar d'an Ninvited penaoz, da benn daou « ugent devez ac'hann, e vez distrujet kear. Ne don « mui ewid gouzany pelloc'h ho buez fall. »

Jonaz a c'hinaz; ne felle ket d'ezha beza karget euz ar gevridi-ze; lavaret a ree enu-ha lie-unan : « tud Niniv « martreze a gredo, a gemero aon, a zistrojo oc'h Doue, « ha c'houlenno pardon, ha Doue, pehini a zo ker mad, « a bardonne dezhia, na zistrojo ket kear, ha me neuze « a dremeno evid eur fals prophet. » Hag he sonjaz mont a bell da guzet oc'h Doue ewid ne vize ket kasset da Niniv. Mes Doue her c'havaz hag a reaz dezhia mont.

O veza antreet e Niniv, pehini a voa eur gear vraz meurbed, Jonaz en em lakeaz da grial a bouez pêpn : « Daou-ugent devez c'hoaz, ha Niniv a vez distrujet ! « Daou-ugent devez c'hoaz, ha Niniv a vez distrujet ! »

Tud Niniv, o klevont Jonaz, o c'houzont e voa-hen prophet Doue, a gemmeraz aon bag hen hem lakaz da skoi war boull ho c'halon.

Ar c'helou a ya beteg ar roue, pehini a gemit aon evel he bobl.

Sevel a ra divar he dron, gelver a ra ar pennou euz ar rouantelez bag hen hem glev gan-t-ho ewid dougen an urz-ma : « Ra deuyo oll dud kear, bras ha bian, « beteg ar vugaligou, hag ive an oll anevedal, kezeg, « oc'hien ha denved, ra deuit oll da ober eur yun bras « ha publit. Ra zavo noz deiz etrezeg an Nenv mouez « glac'haret an dud ha klemou hirvouduz an anevedal « da c'houlen-gras ha trugarez. Ra devio an oll da zi- « lezel ho dizurzon ha da zistroi a wir galon oc'h an « Aotrou Doue ; martreze, piou a voar ? Doue a gemero « truez ouz-om, a bardono d'eom ha n'orskoye ket evel « ma or gourdrouz dre c'hinou he prophet. »

Ar pez a ordene pe a c'houlenne ar roue a voe greet penn da benn. Niniv, tud ha loened a, a reaz cur yun bras; an oll dud a bedaz a griaet etrezeg an Nev, a zistroaz erfad oc'h Doue, ha Doue a a bardonnaz ha Niniv ne voe ket distrujet.

AN ERMIT.

Am daouz demmer frank.

XIII.

Bonardel, goude beza cozeet gant cabiten an dennerien frang, a ieas da glask Nicolas. Lavaret oue dezhia oa eat d'ar presbital. Mont a reaz he unan beteg eno. An aotrou person a ieas da goania gant Nicolas, Guillou ha Conrad.

— Me gred, eme ar c'habiten, e c'bellan fiziout en hoc'h; mes izom am euz unan ac'hanoc'h da vont bete Cernay. Eur gevridi diez avoalc'h eo; hogen n'em eus fizians ebet er pez zo lavaret din ama abaoe m'oun digouezet, hag em euz izom da c'houzout pe varzu ema ar brusianed.

— Setu-ni'ama, eme an dennerien-frang, o sevel ho zri en ho za.

— N'em euz izom nemet unan, eme ar c'habiten.

— Neuze e tennimp plous ber, eme Nicolas.

An aotrou person a lavaras neuze en doa eur gos karriolen, hag e zaje d'ho c'has. Mont a rejont eta ho zri, an aotrou person, Nicolaz ha Guillou.

En eur vont en em glefchont e teuje an daou genta en dro, ma ne voa ket a brusianed e Tann, ha Guillou epken a iaje bete Cernay.

Digouezet e Tann, ne voa ket a enebourien eno. An aotrou person ha nicolaz a zistroaz eta ac'hano, ha Guillou, goude beza en em dic'hizet ha kemeret dillad ha stal eur marc'hadoour chapeledou, a ieas da Cernay.

Ar Jeneral Tipfel hag he ofiserien Mayer ha Mantenffel a ioa neuze o coania, brao ar bed gantho. Ar zoudardet a ioa er meaz oc'h ober gard a ioa tristoc'h ho doare, hag a c'hosmole o clask toma dezho. E kichen dor kear e clefjont trouz o tout. Eur c'houeriad bennag, eur boutou coad ganthan hag eur bale pounner dezhan.

— Alo, a lavaraz unan euz ar gardou, setu aze unan hag a ia ep mar da dremen an noz er bac'h.

— Goudouroc'h e vez deuhan eno eget na d'eo deomp-ni ama, eme eun all.

— Piou zo aze ? a lavaras neuze ar goard tosta.

— Ar c'houeriad a respontas var an ton lenva : valist da dremen, va zud vad, me eo Mathias Casper, euz a Vittelshein, marc'hadoour chapeledou, metalennou.... dre etre ar polis.

Eur serjant a deuas gant daou zoudard da velet piou oa.

Ar marc'hadoour en doa roet d'he vizach an ear euz eun diot, hag a lavare ato : Me eo Mathias Casper....

— Bale, eme ar serjant.

— Marc'hadoour chapeledou, metalennou,

— Bremaig e verzi da vare'hadourez d'an ofiserien.

— Gant otre ar polis.

— Brema, azen zo ac'hanout, n'eus polis ebet ?

— Guell a-ze, va zud keiz, ni a ve esoc'h deomp caout hor bara.

Caset dirag an ofiserien, ar marc'hadoour a lavare ato : Me eo Mathias Casper.

— Deuz ama, eme eun ofiser, ma velin piou out.

An ofiser iaouang a lakeaz he zivrec'h e croas var he beultrin evel eur barner bras o vont da zougen eur setans a enep eun torsetour bras. Hogen, o velet min ar marc'hadoour keaz hag an truillou a ioa en dro deuhan, en doa mil boan o viret da c'hoarzin.

— Tosta ama-ta, a lavaras dit, a beleac'h e teuez ?
— Me eo Mathias Casper.
— Ne ket an dra-ze a c'houennan ouzit, euz a beleac'h e teuez ?

— Euz ar menez-ta !

— Ha da beleac'h e zez ?

— E kear-ta.

— Ha da ober petra ?

— Da verza imachou, chapeledou.. aotronez, prenit diganhen eun dra bennak.

— Gorto, gorto, te zo eur jeneral marteze ; lavaret a ve great da viana dioc'h da vin. Guelomp, petra zo ganez aze en da voest ?

Mathias a zigoraz he voest eleac'h ma zoa, e creiz, eur skeuden euz a sant Hubert var he zaoulin dirag eur c'haro a ioa eur grisif var he benn, neuze a bep tu d'an daolen-ze ez oa druillou chapeledou ha metalennou oc'h an istrabil. Ar marc'hadoour en em lakeas neuze da zistaga eur ribustennad evit explica he daolen, ha lavaret pegement a dalie pep hini euz an traou benniget ha da vennigen a ioa en he voest.

Al letanant Schmidt, soun he benn gauthan, a zilaoue. Mathias, gouscoude, evel ma cave re hir he brezegen he zrouc'haz en eur lavaret :

— Avoalc'h ! abers piou e verzez ar varc'hadourez-ze ?

— Ar re-ma zo din-me, jeneral.

— Ha piou en deus roet otre dit d'ho guerza ?

— Ar polis. Jeneral.

— Diskuez din an otre-ze.

— Setu-hen aze, Jeneral, hag e tiskueze eun tam paper louz, eun donjer sellet outhan.

Al letanant Schmidt, fougé enhan da veza galvet Jeneral, ne zellas ket oc'h ar paper, a lavaras deuhan mont eleac'h ma carje ac'hano.

— Ma ve unan bennag hag a garfe prena eur chapeled e eun imach e rafe plijadur da eur paour kez.

— Divezatoc'h ; n'on eus ket a amzer brema.

— Var gementse Matias Casper a voue bountet er meaz, hag a ieas gant he voest d'an davarn e kichen. Eno e voa carget an ti a zoudarded bag a ioa oll eus Bad. An tavarniour a ioa prez varnezh an oc'h aoza coan, hag a lezaz ar marc'hadoour kez da vont e kichen an tan, gant ma troje ar ber. Matiaz eta a azezas var he voest e corn an oalet, hag a dennaz he vontou coat evit toma he dreid.

Eno e elevaz ar soudardet o lavaret kement en doa c'hoant da c'houzout. N'em eus ket izom da lavaret ar marc'hadoour chapeledou ne voa ken nemet Guillou, eut di evit spia an Allmaned, hag en doa guelet ha clevet ar pez a glaske.

N'em eus ket izom da lavare, ken nebent unan euz an daou a ioa gant ar c'holonel Tipsel oa ar spier trubard Bernard. Hema hag ar c'habiten Mayer a deuas d'an da-

varn ba goude beza lavaret eur ger bennak d'ar zoudardet, ar c'habiten hag ar spier a ieas d'ober ho zro rond.

— Pelloch, eme unap euz ar soudardet, brema e vezimp lezet e peoc'h da zibri hor c'hoan.

— N'o devezo ket a amzer gaer d'ober ho zro, eme eun all.

— Petra ? glao a ra ? eme Bathias pehini n'en doa lavaret ger bete neuze, bag a hoanie o c'hoeza an tan.

— Ia, ma carsez lacat da tri er meaz e velfez, eme ar zoudardet, aze e kichen an tan ne zantez ket ar goal amser.

Matiaz a zavaz bag a ieas da gichen an or a ioa gorziger bag en em lakeas da zellat oc'h an amzer.

— Ser an nor aze-ta, à vous criet outhan.

Mathias a icaz er meaz hag a zerraz an nor var he lerc'h. Den ne reaz van evit kementse, uemet an tavan niou a gleve c'huez an deo gant he gik oc'h ar ber, hag en em lakeas da c'hosmolat a enep ar c'hlasker bara didalvez-ze.

Ep dale an nor a zigoraz a rasoll hag eur c'haporal, pevar zoudardet oc'h he heul a deuaz a lam en ti.

— Peleac'h ema ar marc'hadoour truilllog a ioa deut ama ?

— Eat eo er meaz eur pennad zo ; pa zeo eat ar c'habiten Mayer da ober he rond.

— Ha ne ouzoc'h ket pe varzu eo eat ?

— Oh ! ne ket eat a bell, he voest marc'hadourez hag he vontou coad a zo ama.

— Hennez zo eur spier d'an dennenien-frang ; setu ama an urs da gregi enhann Arzoudardet a voue red dezho lezel ho c'hoan ha redek da glask Mathias.

Etre daou e tigouezas ar c'habiten Mayer, hag ar spier Bernard. Hema a ioa en eur gounnar ar vrasa.

— Pa lavaras deoc'h, cabiten Maye, dioc'h m'en deus lavaret al letanant Schmidt, ar ginaouek-ze, ar paour truillok-ze a rank beza Guillou, an hini a rer Louarn an Arden anezhan. Ha brema peleac'h e vo cavet enhez ?

— Ne c'hell ket beza eat er meaz a gear, rak goardou zo tro var dro.

— Gardou ? cabiten, hennez a ra fors sur euz ho coardou !

Ma n'en deus ket lazet eun dousen anezho e vezobrazo.

Ne ouzoc'h ket petra eo an den-ze ; easoc'h eo delc'her eur silien yeo etre an daouarn eget delc'her hennez.

Neuze ar spier Bernard a droaz he gounnar oc'h an tavarniour ; tost e voue deuhan lacat he fuzilla dioc'h tu hen hag he vugle. Ober a reaz ho delc'her prizonierien, ha ma na vije ket cavet ar marc'hadoour, ne vije nemet ar maro evitho.

Ar zoudardet gouscoude a rede gant ho leterniou, hag a furche e pep leach. Unan a deuas da lavaret en doa cavet he roudou en eur ru.

Ar spier Bernard a ieas buan digant tri pe bevar zoudard. Caout a rejont roudou beteg eur voger, hag oanat avoalc'h e voa eat dreist ar voger-ze. En tu all, en eul liorz, e calchont truillou ha cos tok Mathias. N'oa douet ebet ua doa eat dre eno. Mes e kichen eno e voa eur ster hanvei an Thur, ha larcoc'h, caer o devoue, ne galchont roud ebet.

Eun dra gouscoude o doa desket, a gave dezho ; n'oa ket eat, emezho, varzu Thann, bag e guirionez ar roudou o doa cavet ne deant ket varzu eno. Hogen hounnez a ioa c'hoaz eun dro en doa c'hoariet ar marc'hadoour chapeledou dezho. Evel ma c'hoarie ervad e safche clask dezhan, hag e vije guelet he roudou, e voa eat varzu ar ster o trei he gein d'al leac'h m'en doa c'hoant da vont Neuze o savet eur pennad gant ar ster pehini ne voa, ket don, han epad ma edo ar spier Bernard hag he zoudardet o sellet oc'h he roudou bag o loskel malloziou var he lerc'h, Guillou a c'haloupe varzu Tann var gein eur marc'h a isa oc'h he c'hortos var an hent-ze.

Eur pennad all.. G. M.

II Een droiad e Jersey.

Pa zigwez en den katolig en eur ghear protestant e vez doaniet he speret ha mantret he galoun dr'n abeg ar c'hredennou a so en dro dezhan. An doan-se a dremen pa vel peghement a respect a so evit ar sul. An dervezze den ne ra netra. Stal ebet ne deo digor ha ma n'oc'h euz ket an dervez araog dastumet ar pez o poa ezom em aouc'h en angest da c'houzaon naoun, nemet dizelei a rafac'h en eur c'hougn tro bennag er marc'hadoour kristen laosk aoualc'h da deuler deoc'h dre ar prenest evit oc'h arc'hant en tam bara pe en tam kig.

Da sul yintin eta beteg krezdeiz ne veler er ruiou nemet strolledou tud o vont d'an ilizou, d'an abardaez e vez baleet en dro da ghear, dibaot braz al lounker a ve kavet. An nep a so he ghenta gweach da veza e Bro-Saoz ne c'hell beza nemet souezet o velet peghement a garantez a so etouez ar gatholiket. Ezom a gavont o d'ezom d'en em unani dr'enabeg ma sint an darn disterra. Eur sulvez e Londres em oa c'hoant da gaout an oferen. Ne c'houien hent ebet. Gwelet a rean tud o vont d'an ilizou ha ne greden ket o heul, gant aoun na vijent protestant. Epad va nec'h amante tremenaz en Itron oaget ha me tostaat ha goulen outhi e Saozmege peleac'h oa en iliz katholig. Ha c'houi so katolig emezhi ? Ia a lavarjon. Aoutrou, emezhi, Done ra vezou meulet, lezit ac'hano da ghemer ho tourn, me so katolig va unan hag a ia d'an oferen, denit ganen. Bleuia a reaz ac'hano da iliz kaer an tadou Jesuistet.

Ni gallaouet, ni Bretonet n'ellomp ket bale e Jersey eb kaout roudou an dud kalouneg-se euz a Vreiz hag euz oll Vro c'hall pere o d'ezom gouzanvet evit ar feiz en amzer an dispac'h vraz. An oll a oar ec'h en em denne eno da ghenta kement a deue a benn da dec'het ar

bac'h pe ar maro, beleyen, tud chentil ha tud disterroc'h, mes anavezet evit beza stag mad oc'h ar gwir lezen. Gant ar frankiz ar vrassa e lavaran'ama, va c'haloùn breizad en deuz lamet em c'hereiz ha eun tam foughe am euz bet o velet armoriou diou ouen euz ar re ghenta euz hor bro var beziou e gweret sant Ian. Chetu arna petra'm euz lennet eno :

Ama e lakeat er bez, an huel ha galloudeg Itron Mari Jan-Mathurina du Chalonge, pried d'an Aoutrou Huel ha Galloudeg Yan Vadezour Annibal Duparc Kount a Vur, Barner e Lez-Vraz Breiz, maro e Sant Helier d'an eiz a viz du 1793, oaget a c'huec'h vloaz ha tri-ughent.

E kichen e kaver c'hoaz :

Ama e lakeat er bez :

An Itron Huel ha Galloudeg Charlotta-Francesa Marie Reine Coëtlogon, pried d'an Aoutrou Huel ha galloudas Jakez Bahuno, Marquis a Liscoët, maro e Sant Helier d'ar bevar a viz Gwengolo 1791.

Va c'henvoiz, a lavarjon en eur lamet va zok, Doue r'hen devezo ho tighemeret en e varadoz.

N'ellan ket komz euz an oll bezioù Gallaouet ha Bretonet am euz gwelet e Sant Helier, n'ellan ket tremen goulskoude unan am euz kavet er veret koz. Chetu petra lenner varnhezi :

An Aoutrou Toussaint-Adrien Ar Guédois, beleg emigret er bloaz 1792 dr'en abeg an dispac'h e Franz, maro d'ar sez var n'ughent a viz du mil eiz kant chweac'h ha tregont.

An Aoutrou Guédois hag ar veleyen harluet enz Bro C'hall en amzer an dispac'h a so bet ebrestel nevez evit Jersey. Araog ne gavet eno nemet daou pè d'ri c'hant den katolig. Brem a ez euz ouspen c'hweac'h mil var an oll Enezen.

O velet ken e Jersey ken e Bro-Saoz penaoz e tremener ar sul e lavaren din va unan : An eo! ne zilez er vro nemet evit mont da sklerijenna en all. Bete vrema Bro-c'hall a so bet ar ghenta en iliz katolig ; al leac'h huel-se a ne vezò ket roet gant Doue d'ar Saoz ker stag oc'h e greden daoust d'ar greden-se beza faoz ? Gwelloc'h eo er greden faoz evit hor ienien e kenver ar feiz bag ar relijion.

BARZ BRO-BAGAN.

(Da vez a kendalc'h et reach all.)

Servicherez ar beorien glanv. — Eur beacher, eat da Fontevrault da velet ar pez a chom eno euz an abati ker brudet guechall, a voue caset da eun ti eleac'h ina zoa christenien vad meurbet. Ar vam goz, ar vugale hag ar vugale vihan a ioa oll tud a zoujans Doue euz ar re genta. Beva a reant dizispign en eun ti dister, rag ar vam goz e devoa great eun hospital euz eun ti braz e devoa e kær. En e devoa lojet dek pe zaonzek maouez coz ha paour, ha pemp pe c'hoec'h goas paour ne voant mui e stad da c'hounit ho bouet ; unan euz ar vugale a bedaz he vam da ziskuez he falez d'ar beacher. (Palez a reant eaz an ti-ze roet d'ar beorien.)

Eno ar beacher a gavaz eur vatez iaouang, crê ha laouen evel an heol, o servicha ar beorien goz.

— C'hui, eme ar beacher dezhi, eo a zervicha ar re goz en ti-ma ?

— Ia, emezhi, an dud keis-ma zo red mad dezho caout unan bennak d'ho zervicha.

— Hag en em bliji'oc'h ober ar vicher-ze ?

— Great em euz al le d'ho zervicha, ha pa'n'am bije ket, morse ne vijen bet guelloc'h e leac'h all.

Var gementse ar vatez iaouang a ia adarre d'he labour.

Mes an itron goz a lavaras d'ar beacher penauz en em gave ar vatez-ze eno.

Ar plac'h-ze a ioa bet kemeret en ti-ze etouez ar merc'hed coz, rag evithi n'e devoa nemet ugant vloaz, e voa er stad an trista a oufet da velet. Seizet oa he oll izili, ha ne devoa den da gemeret soursi anezhi. An itron goz, he bugale bag he bugale vihan a entente oc'h ar re baour ha clav en ti-ze ; hogen evel ma en devoa pepini anezho he labour e leac'h all, ne c'hellent ket beza eno ato pa veze izom anezho. Ar plac'h iaouank seizet a vele kementse, ha setu ar pez a reas dezhi prometi da Zoue, ma plije ganthan rei dazhi ar iec'hét, en em voestje evit he buez da zervicha ar re goz ha clav en ti-ze.

Eun dervez eta e lavaras d'an itron goz :

— Ha n'eus ket e Tour eur zant hag a rent ar iec'hét d'ar reglany ?

— Eo, sant Martin a ra avechou burzudou evit ar re en em erbed outhan.

— Ma'mi bije bet peadra da ober ar veach, em bije laket va dougen di.

An itron a ieas ganthi, da Dour, da bidi var bez sant Martin. Eur belek coz ha santel a voa eno a frotaz oleo sacr oc'h izili ar glanvourez. Ar vech kenta nag an eil ne reas kementse vad ebet dezhi ; an tréde guech avad en em gavas pare en eun taol.

Ar verc'h iaouang a zalc'has mad d'he ger. Abaone ema en ti-ze o servicha ar re glanv, faouen evel an heol, ha dre he ear laouen hag he c'homzou mad ez eo eur brovidans evit an oll dud paour a zo lojet en ti-ze.

An Aotrou Monfort, vikel e Garlan, zo hanvet vike e Plougonven.

An Aotrou Bodilis, nevez beleget, zo hanvet vikel e Garlan.

An Aotrou Leal, mestr studi e scolach Lesneven, zo hanvet vikel e Lanrieg.

An Aotrou Rolland, person Lanneuffret, zo hanvet person Sant Eutrop.

An Aotrou Pouliquen, person ar Ponthou, zo hanvet person Lanneuffret.

An Aotrou Hervet, vikel e Sant Hervé, zo hanvet vikel e Sant Vougay.

An Aotrou Moal, mestr studi e scolach Castel, zo hanvet vikel e Tregourez.

TAOLEN FEIZ HA BREIZ EVIT 1872.

Nº 366. — 5 C'huevrer.

Digor an eisvet bloavez. — Eur ger diwar benn an amzer Brem. — Kraou Bethlehem. — Brettik. — Promesaou Yan. — Diwarbenn hiniennou. ....

Nº 367. — 10 C'huevrer.

Ali. — An Doctor Morvan. — Scoliou laïk difeiz. — Ar Sacramant. — Brettik. — Keleier. ....

Nº 368. — 17 C'huevrer.

Ali. — Sacr an Aotrou'n Escop Nouvel. — Missionou. — Ar Sacramant. — Eur pare burzodus. — Historiou. — Menozion va eont Thomas. ....

Nº 369. — 24 C'huevrer.

Lizer an Aotrou'n Escop. — Respont an Aotrou Morvan. — Dislavar respont an Aotrou Morvan. ....

Nº 370. — 2 Meurs.

Ne zilezer ar relijion nemet dre n'he anavezer ket. — Keleier. — Respont an Aotrou Morvan. — Dislavar respont an Aotrou Morvan. — Keleier. ....

Nº 371. — 9 Meurs.

Troben stad ar broiou. — Merc'hed reuzeudik eleac'h n'eus ket a relijion. — Prezegen an Tad Santel. — Palma. — Ar Sacramant. — Brettik. Merc'hed Breiz-izel. — Menozion Thomas. — Keleier. ....

Nº 372. — 16 Meurs.

Respont an Aotrou Morvan. — Hor respont da responsou an Aotrou Morvan. ....

Nº 373. — 25 Meurs.

Diwarben an tabed diaraok. — Petra eo eun dispach'er. — Comzou ar Pap. — Ar Sacramant. — Brettik. — Paolik ar Sann. — Keleier. ....

Nº 374. — 30 Meurs.

Bizven an Aotrou'n Escop. — Tro an Aotrou'n Escop. — Ar Sacramant. — Ar Verch'ez oc'h en em ziskuez. — Brettik. — Merc'hed kristen. — Ar chase tud. — Keleier. ....

Nº 375. — 6 Ebrel.

Ali. — Amzer a dristidigez. — Missionou. — C'hoar ar chinivelez. — Ar Sacramant. — Ar Verch'ez oc'h en em ziskuez. — Colibri. — Keleier. ....

Nº 376. — 15 Ebrel.

Lentegoz etouez ar re vad. — Pec'herez distroet. — C'hoar ar chinivelez. — Ar Sacramant. — Colibri — Evit Petra da ober ? — Keleier. ....

Nº 377. — 20 Ebrel.

Ne c'hounezer ket o chom ep senti oc'h Doue. — Keleier. — Ar Sacramant. — Ar Verch'ez oc'h en em ziskuez. — Colibri. — Merc'hed Kristen. — Evit Petra da ober ? — Keleier. ....

Nº 378. — 27 Ebrel.

Poan gollet clask digristena ar bed. — Keleier. — Ar Sacramant. — Petra a c'hoarvezo ? — Disput. — Merc'hed Kristen. — Trompler tromplet. — Keleier. ....

Nº 379. — 4 Mae.

Lobourou da zul. — Comzou an Tad Santel. — Eun

Agoni. — Prezegen Mikeal ar Bale'h. — Colibri.

— Keleier. ....

Nº 380. — 11 Mae.

O lacat Doue er meaz, e laker ive ar vuez. — Keleier. — Ar veleien. — Brettik. — Disput. — Marvaillou. ....

Nº 381. — 12 Mae.

Pa ne vo mul a relijion ne vezet ket heget outhi. — Ar veleien. — Brettik. — Colibri. — Kegin ar c'aledoni-nevez. — Eur menez tan. — Keleier. ....

Nº 382. — 25 Mae.

Ar Vezuv hag an dispac'h. — Keleier. — Ar veleien. — Pardon ar peder groas. — Kentel roet gant eun arab. — Cren douar. — Pardon Rumengol. ....

Nº 383. — 4 Even.

Penaus cas eun azen. — Keleier. — Ar veleien. — pardon ar peder c'hoas. — Colibri. ....

Nº 384. — 8 Even.

Daou rum enebourien. — Prezegen an Tad Santel. — Pardon Rumengol. — Ar veleien. — Eur profet. — Keleier. ....

Nº 385. — 15 Even.

Dallentez an dud difeiz. — Stadou unanet. — Ar veleien. — Brettik. — Colibri. — Skeudenn d'ar Verch'ez. — An tennar-Frank. — Laeron ha torfetourien.

Nº 386. — 22 Even.

Perak ne dleer ket ober prosesion ar Sacramant. — Pius Navet. — Ar veleien. — Maro an Dug a Verry. — Colibri. — Keleier. ....

Nº 387. — 29 Even.

Ali. — Enep ar scridou fall. — Ar veleien. — Eur'christen euz ar vouenn goz. — Colibri. — Eur serjant. — Keleier. ....

Nº 388. — 6 Gouere.

An Ankou o tont ep he c'chedal. — Keleier. — Ar veleien. — Ginivelez an Dug a Vourdel. — Colibri. — Keleier. ....

Nº 389. — 15 Gouere,

Doctor Gallican. — Keleier. — Ar veleien. — Ian an dilavar. — Trubuilou eur c'here. — Sinalou. — Keleier. — Chenchamanchou. — Eun doctor ar c'his. — Marvail. ....

Nº 390. — 20 Gouere.

Unvaniez hag emgleo. — Keleier. — Lizer eur e-hored. — Ar veleien. — An Dug a Vourdel. — Soudardet en hospital. — Eun diniezler bleizi. — An Eost. ....

Nº 391. — 27 Gouere.

Piou a vez Pap ? — Keleier. — Ar brovidans. — Ar veleien. — Trubuilou eur c'here. — Ar vuez hag ar rozen. — Eur saoz tizet. — Keleier. ....

Nº 392. — 5 Eost.

Ar priziou. — Keleier. — Ar veleien. An Dug a Vourdel. — Soudardet mac'haniel. — Ar c'hontam. — Trubuilou eur c'here. — Keleier. ....

Nº 393. — 10 Eost.

Ar vreudeur. — Pare burzodus. — Lourd. — Ar veleien. — Eur missioner. — Pennad lizer. — Barnedigez dispar. — Niveri an dud. ....

Nº 394. — 17 Eost.	
Feiz ar Republik. — Ar C'habilid. — Ar veleien. — Aluzennou Franseza Amboas. — Eul lestr-Chapel. — Peñaus caout mouezion. — Eur gall. — Keleier....	225
Nº 395. — 24 Eost.	
Robespier Roue. — Keleier. — Pelerinach Luzivily. — Ar veleien. — Redadegou Kezek. — Daou louzaouer. — Prus. — Marvaillou.....	233
Nº 396. — 31 Eost.	
Priziou. — Keleier. — Ar veleien. — Aluzennou Franseza Amboas. — Eur fariziane. — Kenteliou. — Keleier.....	241
Nº 397. — 7 Guengolo.	
Devosion d'ar Verc'hez. — Keleier. — Ar veleien. — An Dug a Vourdel. — Aluzennou Franseza. — Barnedigez. — Keleier.....	249
Nº 398. — 14 Guengolo.	
Ar bed e gouzeuri. — Keleier. — Ar veleien. — Aluzennou Franseza Amboas. — Eur missiouer nevez. — Escop nevez Autun. — Buez an Aotrou'n Escop Serjant. — Keleier.....	207
Nº 399. — 21 Guengolo.	
Izom a vianoc'h egedomp. — Keleier. — Dispac'herien 1830. — Aluzennou Franseza. — Eur Missioner. — Kelcier.....	256
Nº 400. — 28 Guengolo.	
Doue er meaz. — Lourd. — Keleier. — Aluzennou Franseza. — Eur missioner. — Guillou ha Bismark. — Keleier ha marvaillou.....	273
Nº 401. — 5 Here.	
Pardonnerien Lourd. — Keleier. — Goueliou braz ar Républican. — Aluzennou Franseza. — Eur missioner. — Guechall ha brema — Kelcier.....	284
Nº 402. — 12 Here.	
Lamponed. — Kelcier. — C'hoar Arc'hescop Paris. — Glazentez ar Zaozon. — Aluzennou Franseza. — Eur missioner. — Delien zero ha delien Elo. — Eun tok roz. — Keleier.....	289
Nº 403. — 19 Here.	
Red eo caout relijon. — Rumengol. — Keleier. — Lizerou arabet bihan. — An Dug a Vourdel. — Aluzennou Franseza. — Eur prezeger bihan. — Daou c'haribaldian.....	297
Nº 404. — 26 Here.	
Penn fall ha calon vad. — Pardon Lourd. — Liziri arabet bihan. — Maro eur breizad. — Daou denner frank. — Marvaillou.....	303
Nº 405. — 2 Du.	
Drouk prezegerez. — Keleier. — Dies irae. — Arabed bihan. — Seizen ar Verc'hez. — Daou denner frank. — Mission an Haor nevez. — Keleier.....	343
Nº 406. — 9 Du.	
Nec'hamant tud difeiz. — Keleier. — Lizerou arabed bihan. — Seizen ar Verc'hez. — Daou denner frank. — Kanaouen. — An azen rus. — Eul laer tizot. — Keleier.....	329
Nº 407. — 16 Du.	
Pebez grast eo beza tost d'an ilis. — Pedennou evit an	

Deputeed. — Missionou. — Seizen ar verc'hez. — Daou denner-frank. — Maro ar Bars. — Ar c'houeriad. — Chase bleizi. — Marvaillou. — Keleier.....

Nº 408. — 28 Du.

Fraternite. — Keleier. — Pelerinach. — Peden ar Frans o pidi. — An dug a Vourdel. — Daou denner-frank. — Santez Jertrud. — Missionou. — Testament. — Keleier.....

337

Nº 409. — 50 Du.

Al labour. — Keleier. — Ar Frans o pidi. — Daou denner-frank. — Milinou avel. — Kelcier. — Eur vam vad.....

345

Nº 410. — 7 Kerzu.

Leziregez. — Keleier. — Pelerinach Lambader. — Daou denner-frank. — Milinou avel. — Boulogn-var-vor. — Cantik Santez Anna. — Pelerinach.....

343

Nº 411. — 14 Kerzu.

Pelerinach Santez Anna Vened. — Tours. — Boulogn-var-vor. — Daou denner-frank. — Missionou. — Milinou avel. — Eun doctor.....

364

Nº 412. — 21 Kerzu.

Daou dra bag a ra plijadur. — Pelerinach Santez Anna. — Diougan Palma. — Eur veach. — An daou denner-frank. — Milinou avel. — C'hoarezet bihan. — Oferen Santez Barba. — Deputeed.....

369

Nº 413. — 28 Kerzu.

Maro an Ao. Evrard. — Peden ha prezegen. — Keleier. — Pelerinach Santez Anna. — Diougan Anna-Maria Taigi. — An daou denner-frank. — Metz. — S. Thomas. — Keleier.....

377

Nº 414. — 4 Genver.

Ar blos nevez. — Keleier. — Mission Haïti. — Andiveza manac'h. — Eur voriane. — An daou denner-frank. — Malo mori. — Hanoiou ar veleien. — Retrejou. — Lavarieu.....

383

Nº 415. — 11 Genver.

Speret satan. — Keleier. — Eur zoudard. — Lizer euntio. — An daou denner-frank. — Guirooz coz. — Ar sacramant santel. — Keleier.....

392

Nº 416. — 18 Genver.

Nosveziou hir. — Keleier. — Kalanna d'armabik Jesus. — An daou denner-frank. — Eun droiad e Jersey. — An daoulagad hag ar fri. — Keleier.....

404

Nº 417. — 25 Genver.

Ebatou noz. — Keleier. — An daou denner-frank. — Eun droiad e Jersey. — Keleier. — Taolen....

409

HISTOR BREIZ

Cant A. de M.

A so mouillet evit an tréde guech.

An dud divar ar meaz a gay el levr-ze kenteliou caer divar benn ar pez zo tremenet en ho bro.

Al Levr-ze a gaver er braz euz an tiez a verzel Levrion enho.

Ar Gerant : AR. DE KERANGAL

Kemper, moulet gand AR. DE KERANGAL, mouller an Escop

FEIZ HA BREIZ,

KELOU A BEP BRO, HA KENTELIOU VAR BEP TRA,

Digaset bep sul da gement Christen a gomz ar brezonnek.

CONDITIONOU EVIT CAOUT AR GAZETEN :

Evit ar FINISTER, COSTEZ-AN-NORD hag ar MORBIHAN : evit eur blos, daou sconet; evit c'huech'miz, pevarzec real.

An Abonamant a die beza paet ar aog caout ar gazeten.

An binne zigas ket en dro ar genla caezelen a resco goude ma zeo echu he abonamant, a zo consideret evel abonet a nevez.

An abonamant a gemerer e ti an Aotrou de KERANGAL, mouller an Escop, ru ar Gigerez, n° 48, e Kemper

D'an Aotrou de KERANGAL ephen e tleer addessi ar peamanchou ha kement a zell oc'h servich ar Gazeten.

Ar scrijou da lacat er Gazeten a diec da addessi d'an Aotrou MORVAN, ephen.

rionez hag ar relijon, e clevot eur gozeaden all evelen tost da vad :

— Evit doare al levr nevez scrifet gant an Aotrou D... a zo eur scrif euz ar re vella, hag a ziskuez sclear ha splam geier an dud difeiz.

— Lennet oc'h eus-hn anezhan ?

— N'em eus ket; em c'hazeten epken em eus guelet eur ger divar he benn; ober a rer eur veuleudi vraz anezhan, hag e leverer eo eur scrif euz ar re vella. Evidonne n'em eus nemeur a amzer da lenn levriou evelse. Ar seridou-ze great a zevri a c'houlen beza lennet gant eun eveset vraz, ha mè ar pez a lannan eo evit tremen amzer.

— Ia, ha neuze ar scridou mad-ze a zo ive ker. Me a c'hoarvez ganhen eveldoc'h; nebeut a amzer am eus da lenn levriou scrifet a zevri; pa'm bezo lennet em c'hazeten eur ger divar benn al fevr ma comxit anezhan, em bezo ive avoalc'h.

Ha setu penauz al levriou, ar scridou mad ne gaver nag arc'hant d'ho freña nag amzer d'ho lenn; al levriou fall avad, ar re zoken a vez mez o comz anezho, a gaver arc'hant ar pez a garer evit ho freña, hag amzer aleiz evit ho lenn. Setu penauz e caver kement a dud hag a red gant prez varlerc'h ar gaou, hag o deuz evel donjer oc'h ar virionez.

Ha pebez digarez a gaver evit lenn ar scridou fall ?

Ez eo red ho anaout; evel pa ve red evit heva anaout ar pez a zo contam, ar pez a lam he vuez digant an den !

Ar pez a laver ar gazeten-ze ne dremen nemeur var ar meaz eleach'h ne vez ket calz a haro a scridou na fall na mad. Ar re gouscende a lenn hag a bren eur scrif bennag, a vez i've touellet allies da gemeret caezennou pe scridou ha levriou fall, abalamour ma zint guelloc'h marc'bad. Ha setu dres ar pez a ra ma chom ato ker al levriou mad; n'eus ket avoalc'h a dud oc'h ho goulen, hag ar mouller a zo red ato dezhant caout he zigoll pe n'en dete ket a vara. Ma ve kement a dud o lacat arc'hant

Dioch eun tu all, pa vez laket e guerz eul levr, eur scrif mad, scrifet a zoare hag a zevri evit disen ar vi-